

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 31. mai 2010

Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Riigikogu liikme Jaan Õunapuu ametivanne

Istungi rakendamine

2. Arupärimine omavalitsuste rahastamise kohta (nr 428)

3. Arupärimine Eesti elanikkonna vaesuse kohta (nr 435)

4. Arupärimine pensionide vähendamise kohta (nr 437)

5. Arupärimine valitsuse vastutuse ja Eesti rahva halva vaimse tervise kohta (nr 438)

6. Arupärimine ERR-i saadete erakanalitele andmise kohta (nr 451)

7. Arupärimine riigile kuuluvate maavarade kasutusse andmise korraldamise kohta (nr 436)

8. Arupärimine nõrga sotsiaalse kaitse ja madala elukvaliteedi kohta (nr 430)

9. Arupärimine tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse süsteemi kohta (nr 432)

10. Arupärimine toimetulekutoetuste väljamaksete hilinemise kohta (nr 433)

11. Arupärimine laste kaitsetuse kohta (nr 440)

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu 16. töönädala esmaspäevast istungit.

1. Riigikogu liikme Jaan Õunapuu ametivanne

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid! Palun tähelepanu! Seoses Riigikogu liikme Villu Reiljani volituste lõppemisega asus alates s.a 27. maist Riigikogu liikmeks asendusliige Jaan Õunapuu. Hea Riigikogu! Meil on nüüd meeldiv

võimalus ära kuulata Riigikogu liikme Jaan Õunapuu ametivanne.

Jaan Õunapuu

Väga austatud Riigikogu esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Asudes täitma oma kohustusi Riigikogu liikmena Riigikogu XI koosseisus, annan vande jääda ustavaks Eesti Vabariigile ja tema põhiseaduslikule korrale. (Aplaus.)

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid! Nüüd on aeg üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Kõigepealt palun kõnepulti Vabariigi Valitsuse esindaja proua Heili Tõnissoni!

Heili Tõnisson

Austatud proua esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna geneetiliselt muundatud organismide keskkonda viimise seaduse muutmise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust keskkonnaminister Jaanus Tamkivi.

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Heljo Pikhof!

Heljo Pikhof

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Esitan Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel vanemahüvitise skeemi reformiva eelnõu. Praegu kehtiv vanemahüvitise seadus täidab üht oma eesmärkidest: hoiab ära pere sissetulekute järsu vähenemise lapse sünni tõttu. Oma teist eesmärki – aidata kaasa töö- ja pereelu ühitamisele – täidab praegune vanemahüvitise skeem aga poolikult, sest on arutult jäik. Eelnõu eesmärk on seda korda muuta ja seada sisse süsteem, mille järgi vanemad saavad ise otsustada, kas soovitakse olla kodus kogu vanemahüvitise maksmise aeg järjest või

võtta sellest mis tahes osa välja sobival ajal kuni lapse kaheksa-aastaseks saamiseni või esimese kooliaasta lõpuni – näiteks siis, kui laps peab lasteaiaga harjuma või on esimesse klassi läinud.

Teine oluline muudatus on, et vanemahüvitist saaks välja võtta ka päevade kaupa, jagades ema ja isa vahel kas nädalad või suisa nädalapäevad, mil emb-kumb on lapsega kodus. Paindlik süsteem lihtsustaks naiste tööle naasmist ja suurendaks nende konkurentsivõimet tööturul ning mõjuks hästi nii lapsele, emale, isale, sündimusele kui ka kogu ühiskonnale. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Kalvi Kõva!

Kalvi Kõva

Väga austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Mul on hea meel anda Riigikogu liikmete Eiki Nestori, Indrek Saare ja minu enda nimel üle kohtutäituri seaduse § 32 muutmise seaduse eelnõu. Praegu kehtiv seadus ei arvesta asjaoluga, et peale täitemenetluse alustamist võivad osapooled saavutada mõlemaid pooli rahuldava kokkuleppe. See kokkulepe kujutab endast reeglina esialgselt esitatava nõude osalist täitmist. Kehtiv seadus sellise võimalusega ei arvesta ja võlgniku tasutava menetluse põhitasu suurus ei ole vastavuses võla sissenõudja ja võlgniku vahel tegelikult toimuvaga. Meie proovime seda viga oma seaduseelnõuga parandada. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Olen juhatause nimel vastu võtnud kolm seaduseelnõu. Kui need vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, otsustab juhatus nende menetluse kolme tööpäeva jooksul.

Head kolleegid! Teateid mul teile edasi anda ei ole. Palun teeme nüüd kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 82 rahvasaadikut, puudub 19.

Head kolleegid! Selle nädala päevakord on teil laudadel, panen selle kinnitamise hääletusele. Palun hääletada!

Päevakorra kinnitamise poolt hääletas 74 rahvasaadikut, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Päevakord on kinnitatud.

2. Arupärimine omavalitsuste rahastamise kohta (nr 428)

Esimees Ene Ergma

Alustame tänase päevakorra arutamist. Esimene arupärimine on Riigikogu liikmete Eiki Nestori, Kalvi Kõva, Indrek Saare ja Kalev Kotkase tänavu 12. aprillil esitatud arupärimine omavalitsuste rahastamise kohta. Palun kõnepulti kolleeg Eiki Nestori!

Eiki Nestor

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Härra peaminister! Tänavu 16. märtsil langetas Riigikohus küllalt tõsise otsuse ja andis kehtiva seadusandluse asjus paraja pähkli pureda nii täitevvõimule kui ka Riigikogule. Meil on avaliku sektori kuludega nii, et kohustused, mis on keskvalitsusel, kaetakse riigieelarvest, ja kohustused, mis on seadustega pandud kohalikele omavalitsustele, kohalike omavalitsuste eelarvest. Paraku on küllalt palju valdkondi, mille puhul ei ole päris hästi selge, kelle kohustus midagi teha on, kas riigi keskvoimu või kohalike omavalitsuste. Ja nii tekib ka küsimus, kes selle eest maksma peab. Samal ajal on ka küllalt valdkondi, kus kohalikud omavalitsused panevad neile seadusega ette nähtud kohustusi riigile ja valdkonna rahastamine peaks justkui käima jälle riigieelarve abil. Riigikohtu otsus oli ühemõtteliselt selge: kogu valdkond vajab täielikku selgust, eriti omavalitsuste seisukohalt. Kõigil peab selge olema, millised nende ülesanded on ja millised on rahallikad, kust nende ülesannete täitmine kinni makstakse. On arusaadav, et pärast seda otsust on vaja muuta hulgaliselt seni kehtivaid seadusi. Seetõttu esitasimegi peaministrile arupärimise kahe lihtsa küsimusega. Esimene on, milliseid seaduseelnõusid kavatseb Vabariigi Valitsus täitevvõimuna seoses sellega meile esitada. Ja teine, sellega seotud küsimus: juhul kui asjaomased eelnõud meieni ei jõua, kui tõsine on siis oht, et sügisel meile esitatav 2011. aasta riigieelarve võib olla küsimärk selles osas, kas see vastab põhiseadusele või mitte? Loodame peaministrilt sisukaid vastuseid. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Eiki Nestor! Palun nüüd kõnepulti härra peaministri!

Andrus Ansip

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Head arupärijad! Vastan teie küsimustele.

Esimene küsimus: "Milliseid seadusi kavatses Vabariigi Valitsus muuta ja mis kuupäevaks esitatakse vastavad eelnõud Riigikogule?" Valitsuskabineti nõupidamisel tänavu 8. aprillil otsustati, et ministriumid hindavad oma valitsemisala reguleerivates õigusaktides, missugused on nendes kohaliku omavalitsuse üksustele pandud riiklikud ülesanded. Siseministrium esitab 30. juuniks asjaomastele ministriumidele omavalitsusüksustele seadusega pandud riiklike ülesannete hindamise kokkuvõtte. Siseministrium koordineerib ka vastavalt hindamise tulemustele õigusaktide muutmise ettepanekute koostamist. Rahandusministrium esitab 30. juuliks 2010 ettepanekud riiklike ülesannete ja omavalitsuslike ülesannete rahastamise eristamiseks riigieelarves. Riigikohtu otsuses ei ole märgitud õigusaktide muutmise tähtaega. Otsuse täitmiseks on valitsus ja asjaosalised ministriumid tegeksenud operatiivselt.

Teine küsimus: "Kui tõsiselt hindab Vabariigi Valitsus ohtu, et järgmise aasta riigieelarve seadus tunnistatakse põhiseadusega vastuolus olevaks, kui selle vastuvõtmise ajaks pole jõutud eespool nimetatud Riigikohtu lahendis toodud õigusakte vastu võtta?" Vabariigi Valitsus kavatses kohtuotsusest tulenevalt hädavajalikud muudatused riigi ja kohalike omavalitsuste ülesannete ning nende rahastamise eristamiseks teha järgmise aasta riigieelarve koostamise protsessi raames ja ajal. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Teile on ka küsimusi. Palun, kolleeg Kalev Kotkas!

Kalev Kotkas

Austatud peaminister! Kui suureks te hindate rahalises mõttes seda lõhet, mis praegu valitseb kohaliku omavalitsuse tasandi vajaduste ja võimaluste vahel ehk siis neile pandud ülesannete ja nende ülesannete täitmiseks antud raha vahel?

Andrus Ansip

Euroopa kohaliku omavalitsuse harta ütleb, et kohalikele omavalitsustele tuleb eraldada

piisavalt vahendeid nende ülesannete täitmiseks. Kuid Euroopa Nõukogu liikmesmaade hulgas ei ole mitte ühtegi riiki, kus omavalitsuste juhid ütleksid, et keskvõim on nende nende ülesannete täitmiseks piisavalt raha eraldanud. Käärid soovide ja tegelike võimaluste vahel eksisteerivad absoluutselt kõikides riikides. Need käärid on olemas Euroopa kõige rikkamates riikides ja kõige vaesemates riikides. Enamasti leiavad kohalike omavalitsuste tegelased kõige vaesemates riikides ja ka kõige rikkamates riikides, et umbes veerand ülesannete täitmiseks vajalikust rahast on puudu. Eesti ei erine teistest Euroopa riikidest. Ka siin leiavad kohalikud omavalitsused, et neile pole vahendeid piisavalt antud. Keskvõim leiab, et vahendite ja ülesannete jaotus on vastavuses.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh vastamast, härra peaminister! Ma saan aru, et muutmisele minevate seaduste loetelu veel ei ole. See saab valmis alles 30. juuniks. Tegemist on küllalt keeruka valdkonnaga ja kui need eelnõud meile tuuakse, siis ilmselt septembrikuus. Kas võib ka loota, et asjaomaste seadusmuudatuste loetelu on siis Vabariigi Valitsuse ja omavalitsuste läbirääkimistel kooskõlastatud?

Andrus Ansip

Iseenesest on praeguses staadiumis küllalt raske määratleda, missuguseks kogu see ülesannete maht võib kujuneda. Euroopas teatavasti on valitsev suund sellele, et kohalikele omavalitsustele antakse seadusega tagatud iseseisev tulubaas ja seadusandja määrab ka ülesanded, mis kohalikel omavalitsustel kindlasti täita tuleb. Ülejäänud on juba kohaliku omavalitsuse otsustada: missuguseid lisafunktsioone ta täidab, missuguseid täiendavaid teenuseid ta oma heal äranägemisel otsustab osutada ja missuguseid mitte.

Küsimus on eelkõige selles, kas riigid määravad riiklikult oluliste omavalitsuslike funktsioonide täitmise miinimumstandardi või jääb ka see standardi määramine kohaliku omavalitsuse volikogu otsustada. Nagu ma juba ütlesin, Euroopas valitseb suund suuremale kohalikule autonoomiale: antakse üks selge tulu-

baas, mille puhul maksumäärade muutmine on väga paljudes riikides kohaliku omavalitsuse pädevuses, ja antakse ülesannete loetelu. Enamasti ei ole määratud ka nende ülesannete miinimumstandardeid, mille alusel tuleb neid ülesandeid täita.

Lähtudes riigieelarvest peetakse sihtotstarbeliste eraldiste tegemist riigikassast kohalikele omavalitsustele küll aktsepteeritavaks, aga üldjuhul ei peeta seda heaks tooniks.

Minu arvates Riigikohus ei soovinud ka Eesti puhul seda, et me absoluutselt kõikidele funktsioonidele paneksime külge hinnasildi ja eraldaksime riigikassast täpselt nende funktsioonide täitmiseks raha. Kohalikul omavalitsusel peab olema kindlasti vabadus valida endale ise tegutsemisvaldkondi, mida lisaks riigi pandud ülesannetele finantseerida. Kui Eestis minna seda teed, et määrata minimaalne hulk riigi ülesandeid, mis on delegeeritud kohalikele omavalitsustele, siis ülejäänud funktsioonide puhul, mis tulenevad ka seadustest, peaks olema kohalike omavalitsuste määrata, kui suures mahus neid osutatakse. Kui minna seda teed, et määrata teenuste mahu miinimumtase ära, siis minu arvates võtab see Eestis aega kümnekond aastat. Kindlasti ei ole see paari kuuga või ka aastaga tehtav töö.

Ma usun, et selle ülesande ulatust mõistis ka Riigikohus, kui ta oma kaalutlused esitas. Kuid ka Riigikohus on kindlasti seisukohal, et kogu selle ülesande ulatus on eelkõige seadusandja ehk Riigikogu määrata. Aga minu meelest pöörame me liialt tähelepanu Riigikohtu lahendi sellele osale, mis kõneleb kohalike ja riigi funktsioonide lahutamisest. Samas jätame tähelepanu pööramata kõige olulisemale ehk sellele, et kõik Tallinna Linnavalitsuse taotlused jättis Riigikohus lahendamata. See on ühemõtteliselt selge otsus.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus!

Marika Tuus

Hea peaminister! Ma arvan, et see Riigikohtu otsus oli Keskerakonna ja Tallinna linna suur võit. Riigikohtu üldkogu lahend ütles väga selgelt, et riigi ja kohaliku omavalitsuse vahel on kohustused ja finantseerimisvastutus paigast ära. Meil on väga hea meel, et sotsiaaldemokraadid seda toetavad. Te vastasite küsi-

musele, millal need asjad paika pannakse, et tegutsetakse operatiivselt. See on siiski väga umbmäärane vastus. Millal me tegelikult võiksime tulemust oodata?

Andrus Ansip

Nagu ma juba ütlesin, 30. juuniks 2010 esitab Siseministeerium asjaomastele ministereid omavalitsusüksustele seadusega pandud riiklike ülesannete hindamise kokkuvõtte. Aga Riigikohtu resolutsiooni tasuks lugeda tähelepanelikult. Minul on ta ees ja interneti kaudu on see kõigile kättesaadav. Selle punkt 2 ütleb väga selgelt: "Jätta rahuldamata Tallinna Linnavalikogu taotlus tunnistada kehtetuks ..." Ja siis järgneb kuus punkti. See kõik on must valgel paberil kirjas. See on Riigikohtu väga ühene seisukohavõtt. Ja Tallinna Linnavalitsusel või Keskerakonnal siin mingisugusest suurest võidust rääkida ei ole kuidagi paslik. Mitte ühtegi Tallinna Linnavalitsuse taotlust Riigikohus ju ei rahuldanud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Peep Aru!

Peep Aru

Lugupeetud peaminister! Riigi ja omavalitsusüksuste funktsioonide ja rahastamise täpsem kirjapanek on kindlasti vajalik. Üks omavalitsuse funktsioonide täitmise katteallikaid on kohalikud maksud. Siinkohal tahan küsida, kuidas suhtuda kohalikku müügitaksu, mis ühelt poolt on omavalitsusele autonoomne tululikkas, kuid teisalt tekitab ühiskonnas väga palju segadust, kui seda Tallinna moodi rakendatakse.

Andrus Ansip

Põhimõtteliselt võiks kohalikul omavalitsusel olla õigus määrata teatud makse, kuid sellisel kujul, nagu Tallinna linn on kavatsenud müügitaksu rakendada, tuleb sellesse ühemõtteliselt eitavalt suhtuda. Tallinna müügitaks, nagu seda praegu kavandatakse, ei ole arusaadav ei tarbijatele ega ettevõtjatele. Keegi ei saa aru, kuidas hakkab maksu kogumine toimuma, mis on müügitaksuga maksustatud ja mis mitte. Rosinasai on järsku luksuskaup, mis tuleb müügitaksuga maksustada. Või siis on kusagil Peipsil harrastuskaluri käsutuses olev paat midagi niisugust, mis tuleb müügi-

maksuga Tallinnas maksustada, sest juhuslikult kontor, kelle kaudu see liisitud on, asub Tallinnas.

Müügimaks sellisel kujul, nagu seda Tallinnas tahetakse rakendada, ei ole kohalik maks. Oma olemuselt ei ole see mitte mingil juhul kohalik maks, sest pool Eesti müügikäibest tuleb Tallinna linnast ja see ei kajasta mitte mingil juhul proportsioone elanike jaotuses. Paljud mujal Eestis elavad inimesed peaksid justkui olema sunnitud samuti seda Tallinna kehtestatud müügimaksu maksma. See ei ole regionaalpoliitiliselt õige. Tallinn on Eesti rikkaimaid kohalikke omavalitsusi ja panna vaesemates Eesti regioonides elavad inimesed maksma Tallinnale müügimaksu, selleks et Tallinn saaks teha oma suurepärasest Tallinna televisiooni või mingit mädanenud kartulite või puuhalgude propagandat, ei ole minu meelest õige. Ma oleksin väga tänulik, kui seadusandja keelaks 1. jaanuarist 2011 ära niisuguse müügimaksu korjamise, võtaks seadusest võimaluse, et kohalik omavalitsus kasseerib müügimaksu või paadimaksu. Oma olemuselt ei ole need Tallinna linna puhul kohalikud maksud. Ja kui teised kohalikud omavalitsused saavad hakkama ilma müügimaksuta, miks siis mitte üks rikkaimaid kohalikke omavalitsusi ehk Tallinna linn? Tõe huvides olgu siiski öeldud, et Eestis on müügimaks kehtestatud veel Harkus ja Maardus.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalvi Kõva!

Kalvi Kõva

Hea peaminister! Läheme tagasi kohalike omavalitsuste funktsioonide juurde. Minu küsimus: kui tõenäoliseks te peate, et 30. juuniks kokku saavast kokkuvõttest selgub, et nii mõnegi kas omavalitsusliku või riikliku funktsiooni võiks koos rahaga üle anda hoopis omavalitsuste liitudele? Ehk võiks ka liidud neid asju toimetada?

Andrus Ansip

Jah, mulle meeldiks, kui niisugune selgus saabuks. Iseenesest võiksid kohalikud omavalitsused praegu märksa rohkem omavahelist koostööd teha, kui seda siiani olnud on. Näiteks Soome kogemustest me teame, et väga paljud kohalikud ülesanded saavad täidetud

mitte üksikute kohalike omavalitsuste poolt, vaid mitme omavalitsuse koostöös. Niiviisi on need lahendused maksumaksja seisukohalt märksa sõbralikumad ehk siis maksumaksja raha õnnestub kasutada efektiivsemalt: väiksema summa eest saadakse parem teenus. Ilmselt on selles suunas Eestiski võimalik asju arendada. Siin on arenguperspektiivi päris palju.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Nikolai Põdramägi!

Nikolai Põdramägi

Lugupeetud peaminister! Arupärimine on omavalitsuste rahastamise kohta. Minu küsimus puudutab koolide pikapäevarühmade rahastamist. Kas see toob kohalikule omavalitsusele kaasa lisakohustusi?

Andrus Ansip

Ma ei tea, mis ulatuses konkreetset kohalikud omavalitsused kavatsesid pikapäevarühmade tegevust arendada. Kui kavatsetakse mahtu suurendada, siis tavaliselt kaasnevad sellega ka lisakulutused. See on kohaliku omavalitsuse volikogu otsustada. Mõnel puhul aga isegi mitte volikogu otsustada, vaid valla- või linnavalitsuse otsustada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaan Õunapuu!

Jaan Õunapuu

Härra peaminister! Väga hea, et minu jaoks esimene arupärimine on valdkonnast, millega ma olen pikki aastaid tegelnud. Aga mul on teile küsimus, mis tuleneb sellest, et teadaolevalt Eesti kohalikud omavalitsused on väga erineva pädevuse ja ka haldussuutlikkusega. Teadaolevalt enne sõda olid omavalitsused oma haldusvõimelt kategoriseeritud. Kui nüüd valmistatakse ette võimalikku funktsioonide jaotust riigi ja kohalike omavalitsuste vahel, kas see funktsioonide jaotus võib kaasa tuua ka selle, et kohalikke omavalitsusi võidakse vastavalt nende haldusvõimele ja pädevusele erinevalt kohelda? Kas on ette näha, et kõigil hakkavad olema ühed ja samad funktsioonid või on ka mingeid erisusi?

Andrus Ansip

Olen seisukohal, et Eesti kohalikel omavalitsustel peavad olema samad funktsioonid. Aga nagu juba eelküsijale sai vastatud, funktsioonide täitmine sõltub sellest, kui võimekad on kohalikud omavalitsused, kas nad on suutelised üht või teist teenust üksinda osutama või tuleb koostööd teha naaberomavalitsustega või suurema arvu omavalitsustega. Selline lähenemine on väga normaalne nii Soomes kui ka näiteks Ameerika Ühendriikides. Ei ole nii, et Ameerika Ühendriikides peab igal kohalikul omavalitsusel olema oma koolimaja või oma tuletõrjedepoo. Kohalik omavalitsus võib kokku leppida ühe naabriga haridusteenuse osutamises ja maksta selle eest naaberomavalitsusele. Teise kohaliku omavalitsusega, kes on teisel pool naabriks, võib näiteks leppida kokku selles osas, et osutatakse tuletõrjeteenust. Ja ka selle eest makstakse. Niisugused kaubalis-rahalisel suhtel peaksid toimima ka omavalitsuste vahel ja seda tuleb võtta kui asjade loomulikku arengut. Enam ei pea kas kiriku või kõrtsi olemasolu määrama kohaliku omavalitsuse suuruse territoriaalses mõttes.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud peaminister! See, et te olete Tallinna vastu, ei tähenda, et te peaksite siin Riigikogu saalis andma valeinformatsiooni. Kindlasti paat Peipsil ei lähe müügi maksu alla. Ja see, et te olete vastu sellele, et elementaarsed toiduained, näiteks leib-sai ja piimatooted, on ilma müügi maksuta, on teie valik. Eks on ka küsitav, miks käibemaksuerisust ei ole näiteks mähkmete, aga ajalehetele on – seda on küsitud ka enne mind. Aasta tagasi oli siin Riigikogus usaldushääletus. Omavalitsustelt võeti ära mitusada miljonit ja öeldi: enam ei pea hoolitsema lasteaedade ja noortesordi eest. Veidi hiljem tõsteti käibemaksu 2%, mis lõi omavalitsusi eriti valusalt. Kas te oskate öelda mingi tähtaja, millal te annate omavalitsustele tagasi raha, mis võeti ära lasteaedadelt ja noortesordilt? Ja kuidas te arvates võiks käibemaksutõusu 2% omavalitsustele kompenseerida?

Andrus Ansip

Riigi maksumaksjad maksavad makse riigikassasse ja Riigikogu saab ümber jaotada ainult seda, mida maksumaksja töökad käed riigikassasse kokku tassivad on. Ei Riigikoguga Vabariigi Valitsus saa korda saata mingisugust imet. Kui vahendite hulk kogu maailma tabanud kriisi tõttu väheneb, siis tuleks säilitada ka oma kulutamised vastavalt kahanenud sisetulekule. Minu meelest Eestis, Lätis ja Leedus on arusaam, et maailma on tabanud kriis, päris adekvaatselt jõudnud ka seadusandjate teadvusesse juba enam kui aasta tagasi. Reageering on nendes riikides olnud adekvaatne ja kiire. Paljudes teistes maades hakatakse alles praegu aru saama, et lõpmatuseni võlgu suurendades ei ole võimalik edasi elada – lihtsalt pole neid, kes valitsustele enam võlgu annaks. Kui maksutulud suurenevad, küllap siis ka kulude maht suureneb. Seda, et Eesti võiks hakata tulevikus valitsuse tasandil võlgu võtma, seda ma loomulikuks ei pea. Ka järgmises majandus tsükli tuleb koguda riigile piisavas mahus reserve, et ka uues tsükli saabuv langusfaas saaks üle elatud suhteliselt väikeste valudega.

Mis puutub mähkmetesse, siis Euroopa Liidu direktiiv ei luba käibemaksuerisust mähkmete. Ilmselt hea küsija seda ka teab, aga talle meeldib nagu NO99-le võrrelda mähkmeid ja ajalehti. Ajalehetele käibemaksuerisust Euroopa Liidu direktiiv lubab.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Austatud peaminister! Te viitasite sellele, et teil on plaanis oluliselt piirata kohalike omavalitsuste õigust kehtestada kohalike makse. Ja tänane uudis ongi, et valitsusliidu eestseisus langetaski sellise otsuse. Teie peaministrina minu teada kuulute liberaalsesse erakonda ja olete alati kaitsnud kohaliku omavalitsuse õigust ise otsustada, kui suur on tema territoorium ja kellega ta liitub ja kellega mitte. Kas see samm, mille te täna välja kuulutasite, ei ole oluline samm tsentraliseerimise suunas ja kuidas see sobib teie erakonna maailmavaatega?

Andrus Ansip

Reformierakond on liberaalne erakond, aga liberaalne maailmavaade ei ole kunagi pidanud loomulikult seda, et üks suur võib väiksemaid koorida, võib väiksematele ülekohtu teha. Kui Tallinna linn tahab müügitaksu rakendada selliselt, et ta hakkab vaesemaid Eesti kohalike omavalitsusi koorima, koondama maksuraha veelgi enamal määral Tallinnasse, siis sellele tuleb vastu seista. Kui Tallinna linn kavatab müügitaksu rakendada nii, et ei ettevõtjatel ega tarbijatel pole mitte mingisugust arusaamist, mis on maksustatud ja mis pole maksustatud, siis sellist maksu ei saa minu meelest üks vastutustundega seadusandja lubada. Ma arvan, et niisugune müügitaks on kurjast ja see tuleb kaotada.

Ma täiendaksin ka vastust eelmisele küsimusele. Hea Riigikogu liige esipingist rääkis küllalt valjult, et siiski mähkmete jaoks võib käibemaksuerandit lubada. Vastus on väga ühemõtteliselt eitav. Eesti suhtes algatati rikkumismenetlus ja me jääme tublisti hiljaks meile tehtud ettekirjutuste täitmisega. Paraku see ei sõltu meie tahtest, kas käibemaksu soodumäär rakendub mähkmete või mitte. See on meie eest juba ära otsustatud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Härra peaminister! Ikka ja jälle ja igal pool, nii pressis kui ka infotunnis, peame kuulma kõikvõimalikku sõnavahetust Tallinna müügitaksu teemal. Samas ei erine see 1% suurune müügitaks tegelikult käibemaksust millegi muu võrra kui selle võrra, et sellega ei maksustata mitte kõiki kaupu. Samas valitsus kehtestab neli päeva enne kehtima hakkamist 2% käibemaksu, lõputult on tõstetud aktsiise ja kehtestatud elektriaktsiis, mida varem üldse ei olnud, gaasiaktsiisi on tõstetud. Huvitav, et ilkudes Tallinna linna kallal pole tähele pandud, et valitsus ainult maksude tõstmisega on tegelnudki. Ja kui linn nüüd ühe maksu kehtestab, et oma olukorda veidigi parandada peale vahendite äravõtmist, siis on sellest nii suur pahandus. Kas te ei ole märganud, et valitsus on kordades rohkem makse tõstnud?

Andrus Ansip

Jah, vastab tõele, et valitsus ehk siis Riigikogu on tõstnud nii käibemaksu määra kui ka aktsiisimäärasid, mis kehtivad alkohoolsetele jookidele, tubakale ja kütusele. Kuid ma ei ole kindlasti nõus teie määratlusega, et valitsus on seda teinud lõputult. Ei, lõpp on teie endi poolt väga selgelt fikseeritud, maksumäärad on konkreetsed ja kõigile arusaadavad. See, milleks maksuraha kasutatakse, on ka maksumaksjatele arusaadav ja valdavale osale Riigikogu liikmetest samuti arusaadav. Viimasel ajal on räägitud suurest lõhest sotsiaalmaksu laekumise ja pensionide summa vahel. Olgu teile öeldud, et ka käibemaksust läheb teatud osa – ja päris arvestatav osa – selleks, et pensionäridele saaks pensionid välja maksta. Sellel maksutõusul on väga konkreetsed eesmärgid. Kuidas aga rakendub Tallinna müügitaks, sellest ei saa praegu mitte keegi aru – ei need, kes tole maksu peavad kinni maksma seal kassaleti ees, ega need, kes leti taga seda maksu koguma peaksid. Ei saa sellest aru ka maksuhaldur. Ma väidan, et sellest ei saa aru ka Tallinna Linnavalitsus. Ning kuhu see raha kuulub, on hoopis müstika – sellest ei saa mitte keegi aru.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jüri Tamm!

Jüri Tamm

Austatud peaminister! Kuna lastekaupade käibemaksuerisuse teemal te viitasite minule, siis ma tahan täpsustuseks öelda, et see erisus on olemas, aga see erisus kehtestati mõnes riigis liitumisläbirääkimiste käigus. Uute käibemaksuerisuste kehtestamine on loomulikult välistatud. Sellise märkuse soovisin teha.

Esimees Ene Ergma

Palun nüüd ikkagi küsimusi!

Andrus Ansip

Küsimust ei olnud. Ma viitasin lihtsalt rikkumismenetlusele, mis Eesti suhtes algatati, ja kuna ma ilma küsimata sellele viitasin, siis järgnes ka reaktsioon ilma küsimuseta. Probleeme pole.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Hea peaminister! Kuulan teid ja püüan olla igatepidi erapooletu, aga mulle on jäänud mulje, et kui te räägite riigimaksude tõstmisest, siis on see teie kinnitusele riigi ja rahva hüvanguks vajalik, aga kui omavalitsus kehtestab makse, siis on see rahva koorimine. Mulle jäi säärane mulje. Kas te nii mõtletegi?

Andrus Ansip

Jah, nii ma mõtlengi! Kui Tallinna linn kavatses kehtestada maksu poolele Eestile, siis see on Eesti vaesema osa koorimine. Täpselt nii ma just mõtlengi. Tõtt-öelda ei ole ma siiani aru saanud näiteks Tallinna vee hinna kujundamisest, mida Keskerakond lubas kangesti kontrolli all hoida. Aga kuidas on see vee hind kontrolli all, kui Tallinna linnas küsitakse tööstustarbijalt 72 krooni kuupmeetri eest? Sõbrad, Tartus on see hind 24 krooni kuupmeetri eest absoluutselt kõigile – nii tööstustarbijatele kui ka eraisikutele. Mis kulupõhisest hinnakujundusest saab Tallinna linna puhul rääkida!? Minu silmis on Tallinna tööstustarbijate vee hinna puhul tegemist ettevõtjaid diskrimineeriva maksuga, sest ka kõik ülejäänud Eesti elanikud, kes ostavad mõnd Tallinnas tehtud toodet, mille tootmiseks on kasutatud vett, peavad sisuliselt maksma täiesti põhiseadusvastast ja seadusvastast veemaksu Tallinna linnale. Miks? Ja miks lubada nüüd järjekordset Tallinna-keskset maksu, mida kogutakse ka teiselt Eestimaa elanikelt? Tallinna müügitaks ei tähenda hinnatõusu mitte ainult Tallinna linnas, vaid see tähendab hinnatõusu kogu Eestis. Minu arust pole see õiglane. Solidaarsus, õiglus tähendab minu arvates seda, et need, kellel on rohkem, jagavad seda, mis neil on, nendega, kellel on vähem. Praegu tahetakse kasutada jõupositsiooni selleks, et võtta nendelt, kellel on vähem, ja kasutada seda raha mingitel väga ebamäärastel eesmärkidel, põhiliselt propagandakuludeks.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Härra peaminister! Te räägite Tallinna vee hinna kujundamisest. Ma lihtsalt küsin: kas teile ei meenu, et pealinna vee hinna kujun-

damise skeemi vundament pandi paika siis, kui Reformierakond valitses Tallinna linna?

Andrus Ansip

Vaat ei meenu! Mitte kuidagi ei saa mulle meenuda selline totter hinnakujundus, nagu praegu Tallinnas kehtestatud on. Ma loodan, et kui ükskord ometi monopolide ohjeldamise seaduse eelnõu saab seaduseks, siis kaob niisugune hindadega diskrimineerimine ära, sest see ei ole ühe kohaliku omavalitsuse sisene küsimus. Minu hinnangul on tõesti tegemist diskrimineeriva ja ebaseadusliku maksuga, mida ühes linnas korjatakse ka teiste Eestimaa elanike taskust.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Austatud peaminister! Te siin toote esile Tallinna vee hinda ja kinnitate, et see on diskrimineeriv. Aga minule kui tavatarbijale jääb ka mõistetamatuks, mis toimub Eesti Energia hindadega viimasel ajal. On kuulda, et nüüd suvel tõstab Eesti Energia jälle hinda 3%. Kas teie peaministrina saate aru, mis toimub Eesti Energias hindadega? Minu arust on see diskrimineeriv.

Andrus Ansip

Mina saan küll aru, mis Eesti Energias hindadega toimub. Selles olen ma veendunud, et Konkurentsiamet kujundab Eestis elektrienergia hinda läbipaistavalt ja kõik, kes süveneda tahavad, saavad sellest aru, kuidas see hind kujuneb. Kuid kui eratarbijale viiakse vesi kohale suhteliselt väikese läbimõõduga toru kaudu ja need distantsid võivad päris pikad olla, kuhu see vesi toimetatakse, siis tööstustarbijale viiakse vesi tootmispaika mööda jämedat toru. Iga inimene peaks aru saama, et hulgitarbimisel tuleb omahind märksa odavam kui jaetarbimisel. Millegipärast Tallinnas on risti vastupidi: need, kellele sisuliselt kapillaare mööda veetakse vesi korterisse, maksavad vähem (aga siiski ebaloomulikult palju, võrreldes muu Eestiga) kui need, kelleni vesi toimetatakse mööda üht jämedat toru tootmishoonesse. See on hinnadiskriminatsioon – sellisel hinnakujundusel ei ole kulupõhisusega mitte mingisugust pistmist. Ma loodan, et kunagi,

kui ka vee hinna kujundamine läheb Konkurentsiameti pädevusse, niisugune hinnadiskriminatsioon kaob.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra peaminister! Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Ma arvan, et Riigikohus langetas otsuse väga tõsisel teemal ja püstitas sellega väga tõsise ülesande. Seetõttu me esitasimegi oma arupärimise. Paraku läks selle arupärimise käigus siin saalis lahti tavaline poleemika: kes võitis Riigikohtu otsusest, kes kaotas, kes viskas kolmese, kes tabas kahest vabaviskest ühe – hakkasime jälle punkte lugema. Ma tahan arupärijate nimel öelda, et meid see punktilugemine üldse ei huvita.

Kõnealune Riigikohtu otsus on selles mõttes tõsine, et see tähendab tegelikult haldusreformi algust. Vabandust, aga mitte see pole tähtis, mitu omavalitsust meil on või kust need piirikesed jooksevad ja kes kus elanikuna kirja läheb. Tähtis on selgus, kes kus mida peab tegema ja kes selle eest maksab. See on haldusreformi algus. Oma arupärimise peale me saime teada ainult niipalju, et alles 30. juuniks valmib loetelu. Hea küll, ju ei jõudnud varem. Saime teada seda, et täna veel me ei tea, mis seadusi on vaja muuta. Saime teada seda, et loodetakse asi järgmise aasta riigieelarve arutelu käigus ära lahendada. Tore seegi. Aga lootsime tõesti, et 16. märtsil langetatud Riigikohtu otsus leiab valitsuse tõsisemat tähelepanu. Ausalt öeldes on minu meelest isegi imeplik, et nii pikk tähtaeg anti.

Nii et punktilugemist siin teha ei ole vaja. Tegemist on tõsise tööga, sest niikaua, kuni ei ole selge, kes kus mida tegema peab ja kes selle eest ka maksma peab, on kõige hullem see, et inimesed jäävad ilma avaliku teenuseta, mida ta justkui seaduse järgi saada peab, aga mis temani mitte kuidagi ei jõua. See on selle asja kõige suurem viga.

Aga kui te juba otsustasite siin punkte lugeda, kolmeseid ja kaheseid visata ja vabaviskeid mööda, siis too valitsuskoalitsiooni nõukogu või kelle iganes otsus müügitaksu kohta, millest peaminister rääkis, on puhas poliitpropaganda. Head sõbrad! Kui te oleksite

tahtnud seda seadust muuta, siis teil oli pool aastat aega seda eelnõu esitada. Nüüd te valisite küll kõige sobilikuma aja: üks päev enne seda, kui müügitaks kehtima hakkab. See ei ole tõsine jutt! Ma loodan, et rahandusminister Jürgen Ligi, kellel jätkub mõistust, suudab ka valitsuskoalitsiooni nõukogule mõistuse pähe panna.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Eiki Nestor! Palun, härra peaminister!

Andrus Ansip

Austatud eesistuja! Head arupärijad! Täna otsustasid Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon ning Reformierakonna fraktsioon, et nad algatavad seaduseelnõu müügitaksu ja paadimaksu kaotamiseks. Aga muidugi ei kavatseta müügitaksu ja paadimaksu kaotada tagantjärele või eelarveaasta keskel. Hea arupärija teab ka ilma minupoolse meeldetuletuseta seda, et kui keskvalitsus või seadusandja otsustab ühe maksu kaotada eelarveaasta keskel, siis ta peab teistest tuludest kohalikule omavalitsusele saamata jäänud maksutulud korvama.

Võib-olla nii käpardlikul müügitaksu rakendamisel oligi ainult see eesmärk, et loodeti, et valitsus lõpetab varases staadiumis müügitaksu korjamise ära ja annab teiste, Misso ja Võru ja Valga maksumaksjate rahakotist Tallinna linnale mingisuguse kompensatsiooni. Seda ei juhtu. Aga 1. jaanuarist 2011 peavad minu kõige parema arusaamise järgi müügitaks ja paadimaks kaduma.

Nüüd haldusreformist ja sellest, kas Riigikohtu lahend on aluseks haldusreformile või mitte. Ma hindan seda Riigikohtu lahendit kõrgelt. Nagu Riigikohtule omane on, taotleb ta suuremat selgust ja paremat kontrollitavust. Ja selles osas ei ole Riigikohtule mitte kellelgi mitte midagi ette heita. Riigikohus jätab suurema selguse ja parema kontrollitavuse tagamise puhtalt seadusandja otsustada. Kas see tulevikus hakkab tuginema halduslepingutele või koostatakse mingisugune konkreetne ülesannete loetelu ühes teenuste standardite kinnitamisega, seda Riigikohus ei ütle. See saab olema väga loominguiline töö ja selle töö järele on kindlasti ka vajadus. Aga see töö, kui seda väga korralikult tahta teha, vältab aastaid, isegi aastakümneid.

Kui nüüd seda lahendit tõlgendada täht-tähelt, nagu mõned opositsioonipoliitikud on püüdnud teha, ehk kui igale riigi antud funktsioonile panna hinnasilt külge, siis see lahend viiks küll Eesti tagasi külanõukogude aegadesse. Minu arvates valitsus ja ka Riigikogu nii praegune kui ka tulevased koosseisud seda teed ei lähe. Kindlasti ei hakka Eestis nii olema, et kohalikes omavalitsustes on teatud ametnikud, kes täidavad seal riigi funktsioone ja kellele kohalike omavalitsuste volikogu seisukohad korda ei lähe. Sellist lahendust Vabariigi Valitsus kunagi välja ei paku ja ma usun, et Riigikogu omal initsiatiivil ka niisugust lahendust koostama ei hakka. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

3. Arupärimine Eesti elanikkonna vaesuse kohta (nr 435)

Esimees Ene Ergma

Läheme järgmise arupärimise juurde. See on Riigikogu liikmete Marika Tuusi, Heimar Lengi, Tiit Kuusmiku, Valeri Korbi, Helle Kalda, Lauri Laasi, Mailis Repsi, Inara Luigase, Eldar Efendijevi, Vladimir Velmani, Nikolai Põdramae ja Evelyn Sepa tänavu 19. aprillil esitatud arupärimine Eesti elanikkonna vaesuse kohta. Palun kõnepulti kolleeg Marika Tuusi!

Marika Tuus

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Härra peaminister! Ma tutvustan teile Keskerakonna fraktsiooni arupärimist, mis on suunatud härra Andrus Ansipile ja mis taas puudutab Eesti elanikkonna vaesuse temaatikat. Me teame, et Eesti inimeste enda hinnangul elab vaesuses praegu 158 000 inimest ja mõningates raskustes 375 000 inimest. Seejuures ma usun, et inimestele meeldib ikka end veidi paremini näidata ja olla positiivne, nii et tegelikult on vaesuses elavaid inimesi kardetavasti palju rohkem. Kõige enam ohustab vaesus kindlasti naisi, eriti üksikuid ühe või mitme lapsega emasid. Teame ka, et sotsiaalkulutused moodustavad Eestis 12% SKT-st ja et see on väga palju madalam näitaja kui teistes

riikides. Euroopa Liidu keskmine on 27%, OECD maades veidi vähem.

Meil on siin esitatud mitu küsimust ja kuna üks kuukene või rohkem on arupärimise esitamisest juba mööda läinud, siis võib-olla härra peaminister vastab sellele arupärimisele ka OECD raporti kontekstis, kus on väga selgelt öeldud, et Eesti peab pöörama rohkem tähelepanu vaesuse vähendamisele ja suurendama toetusi. Nii et palun!

Esimees Ene Ergma

Aitäh, kolleeg Marika Tuus! Palun teid, härra peaminister, kõnepulti!

Andrus Ansip

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Head arupärijad! Vastan teie küsimustele.

Esimene küsimus: "Kuidas Teie näete olukorda, kus Eesti on jõudnud Euroopa viie rikkama riigi hulka? Kas sellisel juhul ei ole Eestis allpool vaesuspiiri elavaid inimesi või on rikkus koondunud vaid väheste isikute kätte?" Vastan kannatlikult: majanduskasv ja inimeste heaolu ei ole vastandlikud väärtused. Eesti viimase kümne aasta kogemused näitavad seda väga selgelt. Nagu ma olen rääkinud teile siitsamast kõnepuldist varemgi: aastal 2000 oli ülemise tulukvintili ehk kõige suuremat tulu saava 20% elanike ja kõige väiksema tulukvintili suhe 6,3. Toona olime selle näitajaga Euroopa Liidus kõige ebavõrdsema tulude jaotusega riik. Aastal 2008 oli see suhe 5,0 ja selle näitajaga olime tõusnud Euroopa Liidu keskmiseks. Sama kõneleb meile ka Gini koeffitsient. Eesti on kõige kiiremini võrdsustunud tuludega riik Euroopa Liidus. Kui tulude jaotumise võrdsustamise trend Eestis jätkub, siis me ilmselt liigume oma võrdsustumisega Põhjalaamaade tasemele, samal ajal kui Euroopa Liidu trend on tulude ebavõrdsuse suurenemisele. Eesti on vastupidises suunas liikujate ehk suurema võrdsuse suunas liikujate hulgas kõige edukam olnud. Seega võib viimase kümne aasta kogemuse põhjal tulevikku kohta öelda, et mida tugevamaks kasvab meie majandus, seda laiapõhjalisemalt saab olema jaotatud jõukus Eesti inimeste vahel.

Teine küsimus: "Kas Eesti peaks eeskuju võtma vaesuskriisi likvideerimisel teistelt Euroopa riikidelt, kus sellega juba aktiivselt tegeletakse, või ei näe Te seda probleemse küsi-

musena?" Vaesus mõjutab osa inimrühmi teistest rohkem. Kuna peamine võimalus vaesust vältida on tööd teha ja kindlat sissetulekut saada, siis ohustab vaesus eelkõige mittetöötavaid ja väikese sissetulekuga inimesi. Ebakindlamas olukorras on ka need, kelle heaolu sõltub teistest inimestest või sotsiaalsetest siiretest: lapsed, puudega inimesed ja pensionärid. Eurostati andmetel elab Eestis 39% 65-aastasest ja vanematest elanikest vaesusriskis. Euroopa Liidus oleme selle näitajaga häbiväärsel tagantpoolt kolmandal kohal, edestame vaid Lätit ja Küprost. Üksi elavatest pensionäridest elab 80% vaesusriskis.

Just nendel kaalutlustel otsustas valitsus tõsta pensione ka kriisiajal, 2009. aasta aprillis. Pensionide tõstmine on otsene vahend vaesusega võitlemiseks. Samuti on valitsus oluliselt panustanud tööturumeetmetesse: sel aastal neli miljardit krooni. See on kordades rohkem kui kunagi varem. Ka kasvasid riigieelarves kulutused haridusele, mis on seni teadaolevalt parim relv vaesuse vastu.

Kolmas küsimus: "Millised on Vabariigi Valitsuse hinnangul vaeskriisi ohud?" Vaesust mõõdetakse tavaliselt kas absoluutsena või suhtelisena. Suhtelise vaesuse annab võrdlus teistega, aluseks on sissetuleku suurus võrdluses keskmise palgaga. Absoluutse vaesuse piir määratakse eksperdi hinnangutega kui väikseim vajalik rahasumma esmaste vajaduste rahuldamiseks. Absoluutne vaesus oli Eestis 2000. aastal 26,1%, aastaks 2007 oli see vähenenud tervelt neli korda: 6,6%-ni. Kinnitan, et valitsus, eelkõige sotsiaalministri isikus, peab väga tähtsaks võitlemist vaesusega.

Neljas küsimus: "Kuidas on mõjunud kõige vaesemale töötajaskonnale raskel ajal tehtud muudatused ja kärped?" Kindlasti olete märganud, et väga paljudes riikides räägitakse alles praegu vajadusest kärpida riigi kulusid. See on nendes riikides möödapääsmatu, sest igavesti võlgu elada ei saa. Eesti suutis väga kiiresti kriisile reageerida ja võtta vastu vajalikud otsused. Tänu sellele väljub Eesti kriisist ka kiiremini ja tugevamana kui riigid, kes neid otsuseid ei teinud. Võib üpris kindlalt väita, et kiire reageerimine kriisile päästis Eesti veel valusamatest otsustest tulevikus. Kui kõnelda veel kord pensionäridest, siis pensionitõus kindlasti vaesusriskis elavate inimeste arvu vähendas.

Viies küsimus: "Milliseid lahendusi näeb Vabariigi Valitsus vaeskriisi leevendamisel (eelkõige naiste osas)?" Vaesuse leevendamisel ehk juba vaesuses elavate inimeste abistamisel on määravad tööturu- ja sotsiaalteenuste kättesaadavus ning vajadusel rahaliste toetuste maksmine. Meetmed peavad soodustama uuesti tööturule sisenemist, mitte tööturult kõrvalejäämist. Inimestel ei tohi tekkida soovi jäädagi toetustest elama ning mitte uuesti tööle minna. Seetõttu on esmatahtsad tööturuteenused, mis aitavad inimesel aktiivne püsida ning võimalikult kiiresti tööle minna. Tänavu panustab riik läbi aegade suurima summa töötuse leevendamiseks: nagu ma juba mainisin, on see summa 4 miljardit krooni.

Euroopa Sotsiaalfondi avatud taotlusvoorde raames toetatakse projekte hoolduskoormusega inimeste, st enamjaolt naiste tööturule sisenemiseks, seal osalemise toetamiseks ja tööturult väljalangemise ennetamiseks, samuti nõustamisteenuste pakkumiseks sotsiaalsete või majanduslike toimetulekuprobleemidega inimestele ja nende peredele.

Nii Eesti kui teiste riikide kogemused möödunud kriisist näitavad, et kriisi sotsiaalsed mõjud on pikaajalised ning nende leevendamisega tuleb tegelda ka peale majanduskriisi lõppemist. Selleks on Sotsiaalministeeriumi arengukavas aastateks 2011–2014 kavandatud meetmed inimeste majandusliku ja sotsiaalse toimetuleku toetamiseks ning laste ja perede heaolu suurendamiseks. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Teile on ka küsimusi. Palun, kolleeg Jaak Aab!

Jaak Aab

Lugupeetud peaminister! Nagu me teame, on viimase aja trend olnud töötuse kasv, seejuures ka väga pikaajaliste töötute arvu suur kasv. See on viinud selleni, millest kõik sotsiaalteadlased räägivad: selleni, et vaesusrisk on suurenenud juba alates eelmisest aastast. Midagi pole teha, üks riigi võimalus neid inimesi aidata on maksta toimetulekutoetust. Sellest on ka siin saalis väga palju juttu olnud, et toimetulekupiir on meil siiski liiga madal. Ja teiselt poolt leitakse, et ka töötutoetus on Eestis liiga väike. Seda väidavad nii teadlased kui ka poliitikud siin saalis. Mul ongi konk-

reetne küsimus: kas töötutoetuse määra või toimetulekupiiri on plaanis järgmise aasta algusest tõsta? Ma tean, et sotsiaalminister ja ministeerium on seda taotlenud. Kas teie toetate töötutoetuse määra tõstmist?

Andrus Ansip

Enne, kui asja on arutatud, ei kipu ma oma seisukohta välja ütleva. Näiteks seesama töötutoetuse tõstmine on väga põhjalikku analüüsi nõudev otsus. Kuid ma kaldun tõesti sinna poole, et töötutoetuse määra tuleks tõsta. See tähendaks seda, et inimesed ei saaks enam sellises mahus toimetulekutoetust, nad saaksid otse töötutoetust ja peaksid selleks töötukasaga rohkem suhtlema. Seega nende sissetulek oleks seotud institutsiooniga, kellest võib sõltuda ka nende töölemine.

Kõnealune OECD ettepanek võiks leida kiire korras tõsist analüüsi ja kaalumist ning miks mitte ka rakendamist. Aga ma ei ruttaks spetsialistidest ette. OECD on teinud Eesti kohta väga põhjaliku raporti ja mul on tõesti kahju, et seda on kasutatud ka kuidagi vildakalt – mingid lausejupid on kontekstist välja rebitud ja esile toodud. Tegemist on väga hea sisulise dokumendiga, milles on küll ja küll mõtteainet tulevikuks. Ühe vaesuse vähendamise allikana näevad nad näiteks töötuskindlustushüvitise maksimummäära vähendamise kolmelt keskmiselt kuupalgalt kahe keskmise kuupalgani ja siis võiks tänu sellele vabanevat raha kasutada vaesuse vähendamiseks. Selles ulatuslikus dokumendis on väga palju selliseid ettepanekuid, mille rakendamist tasub tõsiselt kaaluda ja kaalumise järel miks mitte ka rakendada, kui meiegi jõuame samasuguste tulemusteni.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus!

Marika Tuus

Hea peaminister! Te toote siin näiteks arve aastast 2007. Aga siis ei olnud meil töötus 20%, nagu see on praegu. Vahepealse ajaga on meil toimetulekutoetused kahekordistunud, aga ikkagi toob OECD välja väga palju negatiivseid tendentse, millele me peame tähelepanu pöörama. Miks meie inimesed siis vaesemaks jäävad? Sest me oleme lõputult tõstnud mootorikütuse, elektri ja gaasi aktsiisi ning

käibemaksu. Me oleme suurendanud riigilõive isegi sellisel määral, et inimesed ei saa enam kohtusse pöörduda. Kas see teie meelest ei ole avaldanud mingit mõju inimeste elule? Minu meelest on selgelt näha, kus rahvas on järjest enam vaeseks jäänud. Kui te Eestis ringi liigute, siis vaadake ka selle pilguga!

Andrus Ansip

Ja palun, mis oli teie küsimus? Tänu aktsiiside tõstmisele on vaesem elanikkond riigi käest täiendavat abi saanud. Riik saab abistada ikka nende vahenditega, mis tema käsutuses on, ja selleks ju aktsiise tõstetigi, et vaeste abistamiseks rohkem raha oleks. Kui te seda OECD analüüsi tõsiselt analüüsiksite, siis te kindlasti leiaksite, et seal tuuakse esile ka väga paljud positiivsed tendentsid Eestis. Näiteks on Eesti riik valmistunud elanikkonna vananemiseks paremini kui väga paljud teised OECD liikmesriigid, ja seda juba enne seda, kui me pensionile jäämise iga otsustasime tõsta. Selles analüüsis on väga palju positiivset esile toodud. Ja needsamad pensionide tõstmised kriisi ajal on kindlasti sellised sammud, mis otseselt võitlevad vaesuse vastu ja aitavad hoida ühiskonnas selle toimimiseks vajalikku sidusust. Viitaksin delikaatselt, et selle OECD analüüsi puhul on tegemist mahuka dokumendiga, millega igal Riigikogu liikmel ja igal valitsusliikmel kindlasti tasub tutvuda.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Austatud peaminister! Kuu aega tagasi avalikustati arv, kui paljud elavad Eestis vaesupiiril ja allpool seda: see oli 19,5%. Seega oli kuu tagasi vaene iga viies elanik Eestis. Muidugi, riik aitab – kõik räägivad sellest ja teiste seas ka teie räägite sellest. Aga abi on piiratud nii rahaliselt kui ajaliselt. Kui vaadata piirkondlikult, siis näiteks Ida-Virumaal on vaeste osakaal suuremgi kui iga viies või iga neljas elanik. Kuidas ikkagi saaks neid inimesi aidata, kui töökohti ei ole ja riigi abi on juba lõppenud?

Andrus Ansip

Seda, et abi on lõppenud, ei saa ükski töötu inimene väita, sest töötutoetust makstakse ik-

ka. Ja kui ka töötutoetust millegipärast enam ei peaks saama, siis saadakse kindlasti toimetulekutoetust. Riigi abi ei lõpe kunagi. Aga jah, sellel abil on väga selged piirid, kui suures ulatuses on Eesti riigi maksumaksjad võimelised abistama neid, kellele abi hädasti vaja läheb.

Nagu ma juba nimetasin, tulude jaotumise ebaühtluse vähenemine on Eestis viimasel kümnendil väga kiire olnud. Euroopa Liidu üldine trend on vastupidine ehk siis tulude jaotumise ebaühtluse süvenemine. Eesti on liikunud tulude jaotumise võrdsustumise suunas ja selle liikumise kiirus on Eestis Euroopa Liidu suurim. Veel kord: kui 2000. aastal oli ülemise tulukvintiili ehk kõige suuremat sissetulekut saava 20% elanikkonna ja alumise tulukvintiili erinevus 6,3 korda, siis praeguseks on see 5,0 korda. Ja see 5,0 on täpselt Euroopa Liidu keskmine.

Kui vaadata suhtelise vaesuse määra, siis ka siit tulpdiagrammilt nähtub Eesti koht Euroopa Liidu liikmesriikide hulgas: see on siin oranži värvi ja jälle me oleme Euroopa Liidu keskmiste hulgas. Isegi Põhjamaades on tulude jaotumise ebaühtlus viimase kümnendi jooksul süvenenud. Tõsi, Soome ja Rootsi puhul on tegemist pigem hälvetega, väikeste kõikumistega. Aga siiski me saame rääkida üleüldisest tulude jaotumise ebaühtluse süvenemise tendentsist, mitte võrdsustumise tendentsist, mis Eestile omane on. Seega ei maksa Eesti Riigikogu ja valitsuse tegevuse suhtes ülemäära kriitiline olla ja väita, et me oleme kõike valesi teinud. Vastupidi, tulud on hakanud Eestis võrdsemalt jaotuma, ka on need Eestis aastakümne jooksul kasvanud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marek Strandberg!

Marek Strandberg

Hea peaminister! Kui praegused tööpuuduse leevendamise meetmed, mis on ka vaesuse leevendamise meetmed, jätkuvad samas mahus ja samas ulatuses, siis kui pikalt Eesti riigi eelarve meie stabiilset ja vähe kahanevat tööpuudust välja kannatab?

Andrus Ansip

Töötukassal on praegu päris head reservid ja tööpuuduse kasv on lõppenud. Ma loodan,

et jäädavalt lõppenud! Kahel viimasel kuul on tööpuudus Eestis vähenenud, trend on hea ja töötukassal on endiselt olemas piisavalt suured reservid ka ootamatute arengute tarvis. Meie kulud ja tulud on praegu riigi tasandil võrreldes teiste Euroopa Liidu liikmesriikidega suhteliselt heas tasakaalus. Möödunud aastal oli Eesti defitsiit 1,7% sisemajanduse kogutoodangust ja see oli suuruselt kolmas defitsiit Euroopa Liidus Rootsi ja Luksemburgi järel. Aga defitsiit on siiski defitsiit ja kui me räägime defitsiidist 1,7% SKT-st või 2% SKT-st, siis me räägime riigieelarve puhul suurusjärgust 4 miljardit krooni. Meil on praegu valitsussektori reservides 25 miljardit krooni. Ma usun, et selles majandustsükli langusfaasis me kõiki oma headel aastatel kogutud reserve ära ei kuluta, aga õppetund järgmiseks majandustsükli tõusufaasiks peab olema kindlasti see, et reservide kogumine on ühele väikesele riigile hädavajalik. Need reservid on Eestit väga hästi aidanud. Nendes riikides, kus reserve pole kogutud, on tulnud laenuressursi eest maksta väga kallist hinda: intressidena 9% aastas, ühe riigi puhul küsiti isegi 19% ja siis 23% aastas intressidena. Eesti teenis aga möödunud aastal oma reservide paigutuselt 1,1 miljardit krooni.

Nii et jah, kriisi ajaks reserve jätkub, nendega kergekäeliselt ümber käia aga ei tohi. Järgmises majandustsükli tõusufaasis kindlasti tuleb pöörata veelgi tõsisemat tähelepanu reservide kogumisele.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Härra peaminister! Siiani on Eesti poliitikutest püha mehe austav nimi antud ainult ühele: Edgar Savisaarele, keda te loodetavasti tänase sünnipäeva puhul juba õnnitleda olete jõudnud. Mulle aga tundub, et te tahate tema seda kõrget staatust omale näpata. Te olete Riigikogus sisse võtnud nagu püha vaimu positsiooni. Ükskõik, mida ka ei küsita, kõik on valesi, see saal ei saa millestki aru, ajakirjandus tõlgendab rahvusvahelisi uurimusi valesi, OECD analüüse me tõlgendada ei oska jne, jne. Ma mäletan, kuidas te väitsite, et ka inimarengu aruannet me ei suuda lugeda ja et me ei ole sellest aru saanud. Kuidas selline enesekindlus teil nii kindlalt veres on, kui me samal

ajal riigi arengu kohta midagi väga head ju öelda ei saa?

Andrus Ansip

Eks see enesekindlus, kui ta olemas on, tuleb sellest, et mina olen neid materjale lugenud, mida ma tsiteerin ja millele ma viitan. Tihtipeale mõned head pärijad ei ole neid materjale isegi kaugelt näinud, mida nad arvavad end tsiteerivat ja tundvat. Eks sealt see enesekindlus tule. Kui ma räägin inimarengu aruandest, siis ma olen ta sõna-sõnalt, täht-tähelt, number-numbrilt läbi lugenud ja ma tean, mida ma väidan. Tihtipeale inimesed, kes sellest väärt kogumikust kõnelevad, pole isegi selle kogumiku kaasi näinud. Eks sealt see enesekindlus tule. Aga Edgar Savisaarele palju päikest päevadesse, tervist, rikkust ja elulusti! Palju õnne!

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra peaminister! Nüüd avan läbirääkimised. Palun kõnepulti kolleeg Marika Tuusi!

Marika Tuus

Head siinviibijad! Ma pole ammu peaministri suust nii demagoogilist juttu kuulnud kui täna. Selgituseks niipalju, et arenenud tööstusriike ühendava majandus- ja arenguorganisatsiooni OECD hiljuti Eesti kohta tehtud väga põhjalik analüüs ütleb väga selgelt, et Eesti peab pöörama enam tähelepanu vaesuse vähendamisele. Raporti põhisõnum on, et Eestit ohustab suur vaesusoht. Nimelt märkisid eksperdid, et 61% töötutest ja 43% pensionäridest elab Eestis vaesuses. Ja kuna analüüs puudutab varasemat aega, mitte tänast päeva, siis võib vaid oletada, kui ulatuslik on vaesus töötute hulgas praegu, mil Statistikaameti andmetel on Eestis 137 000 inimest tööta ehk töötuse protsent on peaaegu 20. Selle üle imestavad isegi praegused ministrid. 51 000 inimest Eestimaal on tööta olnud üle aasta ja 18 000 inimest koguni üle kahe aasta. Muide, ainuüksi registreeritud töötutest ehk nendest, kes end veel registris hoiavad ja keda pole sanktsioonidega töötute staatusest ilma jäetud, on pea pooled sellised, kes ei saa enam töötutoetust ja elavad tuhandekroonisest toimetulekutoetusest. Need on ju tegelikult väga vaesed inimesed.

OECD töösuhete ja sotsiaalküsimuste komitee direktor John Martin hurjutas meid koguni pressikonverentsil, et me peaksime ikkagi realistid olema ja töötuse küsimusega hoopis rohkem tegelema, sest meil võib kuluda kümme aastat, et tööpuudus likvideerida. Raportis tehti ettepanek kohe tõsta miinimumpensioni ja esimese samba pensionide kindlaksmääratud osa. Nimelt toonitasid eksperdid, et lõhe miinimumpensioni ja kõrgemat pensioni saavate inimeste vahel on väga suur, ja leiti, et seda süsteemi tuleks kohe muuta. Nii palju siis lõhdest. Veel soovitas raport kohe vanemahüvitise ülempiiri alandada ja suurendada sotsiaaltoetusi, eelkõige töötute abiraha. Nimelt märgiti, et kui Euroopa riikides kulub sotsiaaltoetusteks keskmiselt 27% SKT-st ja OECD riikides umbes 20%, siis Eestis on see näitaja 12%. Meist vähem kulutavad, nagu näiteks oli toodud, Mehhiko ja Kuuba. Ning ka sellest vähe- sest, nendest toetustest 39% läheb jõukamatele. Ja mis veel hullem: 59% pere- ja lastetoetustest läheb rikastele. Silmas on peetud just vanemahüvitist. Raportis on öeldud, et kõrge vanemahüvitise saajad tuleb viia väiksema raha peale ja et vanemapalga lage tuleks kohe alandada.

Muide, ka väga paljud teised uuringud – kas või inimarengu aruanne või WHO, Maailma Terviseorganisatsiooni väga põhjalikud uuringud, mida on ligi aasta tehtud – on näidanud, et lõhe on Eestis väga suur. Vaesematele ei ole tervishoid kättesaadav. Näiteks hambaravi tuleb meil ju tööealistel 100% omal kinni maksta, arstirohud on pensionäridele ülikallid – selle töid välja ka WHO eksperdid –, hooldus- ja taastusravi eest tasumine käib üle jõu. Seda rida võiks muidugi jätkata. Ma arvan, et tegelikult kõik see kärpimine, need korduvad aktiivsuse, käibemaksude ja riigilõivude tõstmised, mida me oleme nii palju teinud – kui me seda kõike silmas peame, siis see 5%-line pensionitõus, mida peaminister väga rõhutab, on tegelikult ju regressiivne. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

4. Arupärimine pensionide vähendamise kohta (nr 437)

Esimees Ene Ergma

Järgmine on Riigikogu liikmete Marika Tuusi, Kadri Simsoni, Heimar Lengi, Tiit Kuusmiku, Nelli Privalova, Valeri Korbi, Jaak Aabi ja Nikolai Põdramae tänavu 22. aprillil esitatud arupärimine pensionide vähendamise kohta. Palun kõnepulti kolleeg Heimar Lengi!

Heimar Lenk

Lugupeetud peaminister! Arupärimine on teile ja mul on selle üle hea meel. Eelkõneleja Marika Tuus minu meelest tõestas, et me ikka oleme neid uurimusi lugenud, mille kohta te väitsite, et me ei tea neist midagi ja vaatame neist kaugelt mööda. Ta oma sõnavõttus praegu siiski tõestas, et te suhtute meie arupärimistesse pealiskaudselt ja kasutate neid n-ö negatiivse propagandana. Minul on küsimus reformierakondlaste soovi kohta vähendada pensione. Me oleme näinud ja kuulnud ning siinsamas saalis seda kõike teiega koos arutanud, et Vabariigi Valitsuse juhtimisel on ühiskonnas aastate jooksul ebakindlust külvatud. Tõstetud on kaudseid makse, tõstetud on pensioniiga, on vähenenud inimeste sissetulekud, teise samba toetamine valitsuse poolt on peatatud.

Minister Ligi ütles, et pensionireform tuleks üldse likvideerida. See oli minu meelest eelmise nädala uudis. Tänapäev uudis on see, et kõik pensionifondid on raskes miinuses. Ja nii edasi, ja nii edasi. Ja sellele lisaks veel tuleb selline uudis Valga linnapealt, teie erakonna liikmelt Ivar Undilt, et üleüldse oleks vaja pensione vähendada, kuna Eesti riigi sissetulekutest ei piisa pensionide väljamaksmiseks. Ma tsiteerin tema sõnu kahes ajalehes, Postimehes ja Valgamaalases. Tsitaat on selline, härra peaminister: "Pole ühtegi selget argumenti, miks pensione vähendada ei tohi, kui maksutulud on vähenenud. Iga pere saab aru sellest, et kui perel on kulutada x summa raha ja kui see väheneb, siis laenu raha peal kaua vastu ei pea. Nii on ka riigiga: kui raha ei ole (Seda ütleb reformierakondlane. – H. L.), tuleb kokkuhoidlikumalt hakkama saada, seni kuni jälle on paremad ajad." Ja nüüd eriti tähtis lõik: "Seega on tegeldud probleemiga poolikult (Valitsuse poolt, peab ta silmas. – H. L.) ja ma ei saa oma koduparteid süüdistada selles, et nad soovivad

ka järgmistel valimistel head tulemust saada." Tsitaadi lõpp.

Ja siit on mul küsimused, härra peaminister, kuidas te seda avaldust kommenteerite. Teile on trükitud ära meie konkreetseid küsimused ja paluks ka konkreetseid vastuseid. Te olete siit-samast puldist mitmeid kordi väitnud, et niikaua, kui teie olete peaminister, Eestis negatiivset eelarvet ei tule. Eestis on olnud kolm negatiivset eelarvet. Ja nii edasi ja nii edasi – ma ei hakka rohkem tooma näiteid teie lubaduste kohta, mida te pole täitnud.

Nendest väidetest ja Undi artiklitest pensioni teemal on jäänud mulje, et nendega tasandatakse pinda, et need käigud siiski ära teha ja pensione vähendada. Eks sisuliselt 5%-ne pensionitõus oligi vähendamine, sest elu on kallinenud mitmeid kordi rohkem, kui oli see piskene pensionitõus. Siit siis meie küsimused. Olge kena, vastake neile. Mina teie erakonna kaaslasele vastasin juba kolmes ajalehes: Valgamaalases, Lõunalehes ja Postimehes. Nüüd oleks hea kuulda, kas te saate nimetada ühe ajalise piiri, mis kuupäevani Eestis pensione ei vähendata? Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun teid, härra peaminister, kõnepulti!

Andrus Ansip

Austatud juhataja! Hea Riigikogu! Head arupärijad! Vastan teie küsimustele.

Esimene küsimus: "Kas ja millal plaanib valitsus pensionide vähendamise kavaga tulla Riigikogu ette? Kas saate kinnitada, et pensionide vähendamist ei ole valitsus arutanud ega plaani seda ka teha?" Valitsus, mille peaminister mina olen, ei vähenda pensione – sellist plaani pole olnud ega saa olema ka tulevikus. Vastupidi: näiteks 2005. aastal oli Eesti keskmine vanaduspension 2302 krooni, alates 2009. aasta aprillist on see tõusnud 4723 kroonini. Aastatel 2005–2009 on pensioni tõstetud kokku tervelt seitsmel korral ja ma pean õige igäüht nendest pensionitõusudest.

Teine küsimus: "Kas Reformierakonda kuuluvad valitsusliikmed on arutanud pensionide vähendamise kava ning kui palju on valitsusse kuuluvaid Reformierakonna liikmeid, kes pooldavad pensionide vähendamist ning prognoosivad suurt pikaajaliste töötute hulka?"

Reformierakonda kuuluvad valitsusliikmed on rääkinud pingutustest, mida Keskerakond on teinud pensionäride hirmutamiseks. See teeb meile muret, kui üks erakond näeb järjekindlalt vaeva, et inimesi väljamõeldistega ähvardada. Mul on teile palve: ärge hirmutage Eesti pensionäre oma valedega! Pensione ei vähendata!

Kolmas küsimus: "Millal kavatseb valitsus korraldada Valgamaal infopäevi, et maandada antud artiklist tekkivaid ühiskondlikke pingeid?" Siinkohal sobib vastu küsida: millal kavatseb Keskerakond lõpetada pensionäride hirmutamise ja inimestes asjatute pingete tekitamise?

Neljas küsimus: "Kuidas hindate 19. aprillil ajakirjanduses avaldatud reformierakondlasest Valga linnapea seisukohti pensionide alandamise kohta?" Olen oma hinnangu öelnud ka varem. Vastavalt Eurostati andmetele elab Eestis koguni 39% 65-aastastest ja vanematest inimestest vaesusriskis. Ainuüksi see on piisav põhjus, miks peaks igale inimesele olema selge, et pensione alandada ei ole võimalik. Viimane kord, kui ma Riigikogu kõnepuldis samadele küsimustele vastasin, ei tulnud mul meelde Keskerakonna tipp-poliitiku nimi, kes möödunud aastal tegi ettepaneku pensione vähendada. See oli Gennadi Vihman. Ka temale kui Keskerakonna juhtivale poliitikule on mul sama sõnum: pensionide alandamine ei ole võimalik. Seda ei juhtu.

Esimees Ene Ergma

Aitäh, härra peaminister! Teile on küsimus. Palun, kolleeg Jaak Aab!

Jaak Aab

Lugupeetud peaminister! Jah, nii igasugused aruanded kui ka statistika räägivad selget keelt, et keskmine vanaduspension on viimastel aastatel päris palju tõusnud, ja seda tänu ühistele jõupingutustele ka meie kunagises ühises valitsuses, kus see oli just üks Keskerakonna nõutud punkt koalitsioonilepingus. Samas teeb muret tõsiasi, millele aruannetes ka tähelepanu juhitakse: nimelt, et kõige madalama pensioni ehk rahvapensioni määr on meil veidi üle 2000 krooni. Sotsiaalharta täitmise aruandes on kirjas, et kui me võtame vaespiiriks Euroopa Nõukogu pakutud 40% riigi mediaanpalgast, mis on 2750 krooni, siis peaks

rahvapension Eestis olema vähemalt sama suur. Kas on plaanis rahvapensioni määr lähiajal tõsta?

Andrus Ansip

Nagu te teate ka teie enda tehtud ettepaneku järgi, kujuneb rahvapension teistel alustel. Inflatsiooni ja palgatõusu mõju on pensionide kujundamisel hoopis kaalukam ja rahvapension tõuseb niikuinii. Ka OECD aruanne toob välja, et meie töötuskindlustushüvitise asenduse määr on heal OECD tasemel ja et ka meie pensionid on tõusnud väga kiiresti. Praegu need ületavad 40% keskmisest palgast.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Lugupeetud peaminister! Öelge, palun, miks te ise hirmutate inimesi. Keskerakond pole hirmutanud, see on teie erakonnakaaslane, Valga linnapea Ivar Unt, kes ütles, et pole ühtegi selget argumenti, miks pensione vähendada ei tohi. Miks te need sõnad meie partei poliitikutele suhu panete? Meie pole seda öelnud.

Andrus Ansip

Aga Gennadi Vihman on ju teie poliitik ja tema tegi ettepaneku pensione vähendada. Ning just nimelt Keskerakonna valimispropaganda sisaldas väidet, et pensione vähendatakse, et päev pärast kohalikke valimisi devalveeritakse Eesti kroon jne. Järgmine arupärimine tuleb siin rahva vaimse tervise teemal. Ma ütleksin, et see vaimne tervis oleks hulga parem, kui Keskerakond ei kasutaks valimispropagandas rahva hirmutamist.

Esimees Ene Ergma

Palun, Marika Tuus!

Marika Tuus

Austatud peaminister! Mul on hea meel, et te võtsite ikkagi täna selle sõna suhu ja ütlesite, et pensionärid elavad suures vaesusriskis. Nii see on! Samas ei ole teil mõtet kiidelda selle 5%-lise pensionitõusuga – on teada, et te lubasite topeltpensione. Ja ärge nüüd eksige aastatega – te lubasite seda vahetult enne valimisi, järelikult aastatel 2007 kuni 2010 lõpp.

Esimene nendest pensionitõusudest, millest te räägite, tehti siis, kui meie olime koalitsioonivalitsuses. Ja meie tingimus koalitsiooni tulla oligi see, et me minister Aabi eestvõtmisel tõstame pensione. Kuid ma ikkagi küsixin teie erakonda kuuluva Valga linnapea kohta: kas siis tema ei olegi teie meelest väga suur tippoliitik? Kui üks erakond paneb selle inimese ikkagi peaministriks ja ta on selliste vaadete-ga? Mille järgi teie linnapeasid ja oma tippoliitiku üldse valite?

Andrus Ansip

Sellest küsimusest ma küll aru ei saa. Erakond paneb peaministriks siis kelle? Andrus Ansipi? Andrus Ansip on kogu aeg olnud sellel veendumusel, et pensionide vähendamine ei tule kõne allagi. Keskerakond on arvanud, et küllap nad vähendavad. Kogu aeg on nad hirmutanud rahvast sellega, et küll nad vähendavad. Ei vähenda! Mitte mingil juhul ei vähenda! Reformierakonnas on arvamuste paljusus aktsepteeritav, kuid minu jaoks ei ole aktsepteeritav rumaluse tiražeerimine ja mina oma ühemõttelise arvamuse sellest ettepanekust olen ka välja öelnud. Aga see ei tähenda, et erakonna liikmetel ei võiks olla oma seisukohata. Võib-olla Keskerakonnas on see niiviisi, Reformierakonnas mitte. Ka need arvamused, mis mulle tunduvad totrad ja vastuvõetamatud, on siiski vabas väitluses aktsepteeritavad. Tuleb olla tolerantsem!

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra peaminister! Avan läbirääkimised. Kutsun kõnepulti kolleeg Heimar Lengi. Palun!

Heimar Lenk

Lugupeetud peaminister! Ega mul polekski tarvis siia pulti tulla. Me võime siin homme kella kümneni vaielda, eks me jää ikka oma positsioonide juurde. Ma lihtsalt tahtsin veel kord meelde tuletada seda, et kui te rääkisite 2005. aasta kohta, et teie tõstsite pensione, siis stenogrammi ja ajaloo huvides tuleks tunnista-da, et Edgar Savisaare nõue pärast seda, kui te IRL-iga tülli läksite ja puhkes valitsuskriis, oli, et me tuleme teid aitama ühel tingimusel: kui pensionäride olukorda Eestis tunduvalt parandatakse. Ja, härra Ansip, tuletan teile meelde, et just Keskerakonna nõudel tõsteti pensione

tol aastal 730 krooni ja see oli ka kõige suurem pensionide tõus uue Eesti Vabariigi ajaloos. Seda fakti ei maksa väänata ja rääkida, et Reformierakond on väga palju pensione tõstnud. Ei ole! Te tõstsite 5%. Edgar Savisaare nõue oli 730 krooni. See oli tõepoolest väga suur pensionitõus.

Ja teine punkt. Ei saa ju võrrelda Valga linnapead ja lihtsat Õismäe pensionäri Gennadi Vihmani, kes on väga tore inimene ja lihtsalt arvas, et kuna Reformierakond on riigi pankroti äärele viinud, siis tõepoolest on Eestis olukord nii halb, et tuleks võib-olla isegi pensione vähendada. Ja ta saatis Õhtulehte väikese kirja – see oli umbes 15 rida. Ta esines sellise arvamusega, et kui peaminister ei saa enam Eesti Vabariigi juhtimisega hakkama ja raha ei ole, eks me siis elame üle, kui mõne kuu jooksul pensione vähendatakse. Ärgem neid eri kaalus poliitiku üldiselt võrrelgem. Gennadi Vihman ei ole suur poliitik, aga Valga linnapea on minu arvates päris arvestatav poliitik.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Heimar Lenk! Palun, härra peaminister!

Andrus Ansip

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Head arupärijad! Ma olen teiega nõus. Ega ei ole suurt mõtet käia siin kõnepuldis teiega väitlemas. Tundub, et argumendid pärale ei jõua. Aga põhjus, miks ma praegu siiski kõnepulti tuln, on solvumises. Te ei solvanud mitte mind, vaid te solvate Eesti riiki, kõiki Eesti ausaid maksumaksjaid, kui te ütlete, et Eesti riik on pankroti äärel. Eesti riigieelarve defitsiit on Euroopa Liidus üks kõige väiksemaid: vaid 1,7% meie sisemajanduse kogutoodangust. Veel väiksem on defitsiit ainult kahes riigis, Rootsis ja Luksemburgis. Eesti valitsussektori võlakoormus on kõige väiksem Euroopa Liidus: vaid 7,2% meie sisemajanduse kogutoodangust. Ja samal ajal, kui meil on Euroopa Liidu kõige väiksem valitsussektori võlakoormus, on meil reservides endiselt olemas summa, mis moodustab meie sisemajanduse kogutoodangust 11,7%. Teiste sõnadega on valitsussektoril võlgu, millest põhilise osa moodustavad kohalike omavalitsuste võlad, 15 ja pool miljardit krooni ja meil on reservides endiselt veel 25 miljardit krooni.

Ma palun, et te tulevikus ei solvaks ei Eesti riiki ega Eesti rahvast sellega, et te nimetate Eesti riiki pankrotis olevaks! Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

5. Arupärimine valitsuse vastutuse ja Eesti rahva halva vaimse tervise kohta (nr 438)

Esimees Ene Ergma

Järgmine on Riigikogu liikmete Nikolai Põdramäe, Kadri Simsoni, Valeri Korbi, Tiit Kuusmiku, Evelyn Sepa, Jaak Aabi, Marika Tuusi, Enn Eesmaa ja Toivo Tootseni 22. aprillil esitatud arupärimine valitsuse vastutuse ja Eesti rahva halva vaimse tervise kohta. Palun kõnepulti kolleeg Nikolai Põdramäe!

Nikolai Põdramägi

Lugupeetud Riigikogu esimees! Lugupeetud peaminister! Riigikogu Keskerakonna fraktsiooni üheksa liiget esitasid tänavu 22. aprillil arupärimise peaministrile valitsuse vastutuse ja Eesti rahva halva vaimse tervise kohta.

Vaimset tervist mõjutavad elukvaliteet, toimetulek, kultuurikeskkond, ühiskondlikud protsessid ja hoiakud. Eesti ühiskond on viimase kümne aasta vältel muutunud tunduvalt keerukamaks. Suurenenud on vahed inimeste sissetulekutes ning vaesusriskis elavate inimeste arv. Eri uuringute andmetel on Eesti elanike vaimne tervis halvemas seisus kui teiste Lääne- ja Põhja-Euroopa riikide elanikel. Ajaleht Postimees kirjutas tänavu 16. aprilli uudisloos, et psühhiaatriahaigla on ülerahvastatud ja et nüüd, majanduskriisi ajal, on patsientide hulgas kolm korda kasvanud laste ja noorukite hulk.

Siseministeriumi koostatud kokkuvõttest "Turvalisuspoliitika 2010. Kokkuvõte "Eesti turvalisuspoliitika põhisuunad aastani 2015" täitmisest" selgub, et nn kuritegelike surmade arv on vähenemas, kuid nende kõrval on suurenenud uppumiste, enesetappude ja tööõnnetuste osakaal. Enesetapud moodustavad ebaolulise surmade arvust tervelt 47%, 2009. aastal suri enesetapu tagajärjel 280 inimest. Alates 1994. aastast hakkas enesetappude arv vähenema, kuid viimase kolme aastaga

on nende arv jälle suurenenud. Märkimisväärne kasv oli just möödunud, 2009. aastal. Enesetappude trendijoon näitab sotsiaalse turvatunde puudumist ja sellega kaasnev on viinud meid kurbade tagajärgedeni. Sellega seoses on meil teile viis küsimust, millele palun vastata. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh, kolleeg Nikolai Põdramägi! Palun veel kord kõnepulti härra peaministri!

Andrus Ansip

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Head arupärijad! Kõigepealt üks repliik selle arupärimise teksti kohta. Siin on lause: suurenenud on vahed inimeste sissetulekutes ning vaesusriskis elavate inimeste arv. Minu meelest oleme me sellel teemal täna eelmistes arupärimistes juba nii pikalt peatunud, et ma ei tahaks enam jälle järjekordselt seda vale väidet kommenteerima hakata.

Aga vastan nüüd teie küsimustele. Esimene küsimus: "Mida kavatsete ette võtta, et parandada Eesti sotsiaal-majanduslikku olukorda, mis mõjub inimeste psüühilisele tervisele hävitavalt?" Ma siiski kutsun kõiki üles hindama oma kodu ja kodumaad! Minu vastus aga on, et sellele tööle on suunatud kogu valitsuse tegevus. Kui rääkida sotsiaal-majanduslikust olukorrast kitsamas mõistes, siis selle parandamine hõlmab laialdast probleemide valdkonda: nii toetusi kui ka meetmeid uute töökohtade loomiseks ja töötute tööturule tagasitoomiseks, töötuks jäänud inimeste nõustamist, sotsiaalseks toimetulekuks vajalike sotsiaalteenuste kättesaadavuse tagamist, hoolekandeteenuste arendamist meetmetega, mis tagavad isiku ja tema perekonna võimaliku iseseisvuse ja toimetuleku, samuti tööle saamist toetavaid hoolekandemeetmeid. Riik toetab näiteks tööandjaid töötute tööle võtmisel, oluliselt on lihtsustatud palgatoetuse saamise tingimusi.

Päris kindlasti on registreeritud töötuse vähenemisel oma osa ka rakendatud tööturumeetmetel. 25. märtsiga võrreldes, mil registreeritud töötute arv oli suurim – 95 244 –, on see vähenenud 8% ehk 87 027-ni 27. mail. Neljandat kuud järjest on suurenenud vabade töökohtade ja kuu jooksul lisandunud töökohtade arv. Vaesuse leevendamisel ehk vaesuses elavate inimeste abistamisel on määravad

tööturu- ja sotsiaalteenuste kättesaadavus ning vajadusel rahaliste toetuste maksmine. Erinevad meetmed peavad soodustama uuesti tööturule sisenemist, mitte tööturult kõrvalejäämist, sealhulgas toetustest elamise mentaliteedi kujunemist. Seetõttu on esmatähtsad, ja seda eriti inimeste vaimse seisundi seisukohalt, just tööturuteenused, mis aitavad inimesel aktiivseks püsida ning võimalikult kiiresti jälle tööle minna.

Teine küsimus: "Kuidas hindate valitsuse tegevust Eesti inimeste vaimse tervise edendamisel teadmise, et just teie valitsuse ajal on suurenenud patsientide hulk psühhiaatriaiglates ning suurenenud enesetappude arv?" Tuginedes haigekassa andmetele, võib väita, et psühhiaatriaiglates viibivate ravikindlustatud patsientide arv on aastate lõikes püsinud enam-vähem samal tasemel. Märkimisväärset patsientide arvu kasvu ei ole toimunud. 2007. aastal, s.o majanduse kõrgkonjunktuuri aegu, sai psühhiaatrilist ravi kokku 59 656 kindlustatud isikut, sealhulgas oli ambulatoorse ravi juhte 57 573 ja statsionaarse ravi juhte 8230. 2008. aastal olid need arvud vastavalt 60 696, 58 962 ja 7986 ning mullu vastavalt 60 935, 59 247 ja 7884.

Kui rääkida selle aasta I kvartalist, siis siin on võrreldavuse tagamiseks mõistlik võrrelda ravijuhtude arvu, sest üks isik, nagu näitasid ka arvud, mis ma äsja nimetasin, võib pöörduda ravi saamiseks aastas mitu korda ravi osutajate poole ja saada nii ambulatoorset kui statsionaarset ravi. Tänavuse aasta I kvartali ambulatoorse ravi juhtumite arv moodustab 2009. aasta koondnumbrist 27% ja statsionaarse ravi juhtumite arv 23%. Need arvud ei räägi küll mingist suurest muutusest. Teisalt oleks lõplike järelduste tegemine ennatlik ka seetõttu, et psühhiaatrilise ravi puhul võib rääkida teatud sesoonsusest. Eelmiste aastate kogemused näitavad, et suvisel perioodil ravijuhtude arv väheneb. Mis puutub rahastamisse, siis on haigekassa 2010. aasta eelarves planeerinud psühhiaatria eriala ravijuhtude arvu kasvu 1,8%. Kui vaadata I kvartali tegelikkust, siis võrreldes eelmise aasta I kvartaliga oli ambulatoorseid vastuvõtte 2% rohkem ja statsionaarse ravi juhte 9% vähem. Ka need statistilised näitajad ei räägi mingitest olulistest muutustest.

Nüüd enesetappudest. Iga inimese kaotus sellise surma läbi on tragöödia ja ka seetõttu tuleb selle teema tõstatamisel lähtuda täpsetest ja võrreldavatest andmetest, mitte aga tugineda kuulujuttudele. Minu vastus tugineb Statistikaameti ja Tervise Arengu Instituudi kui surma põhjuste registri volitatud töötleja andmetele. Surma põhjuste statistika näitab, et enesetappude arv on alates 1994. aastast, mil see oli 615, pidevalt vähenenud. Aastatel 2006–2008 oli enesetappude arv peaaegu ühesugune, kõikides veidi ühele ja teisele poole: 2006. aastal 247, 2007. aastal 253, 2008. aastal 242. Tõsi, 2009. aastal suurenes enesetappude arv mõneti ja oli 269, jäädes siiski alla 2005. aasta näitajast. Ka enesetappude osakaal kõigi surma põhjuste hulgas on aastate lõikes enam-vähem sama olnud. Arupärimise sissejuhatuse kohta tahan öelda, et surma põhjuste statistika ei kasuta mõistet "ebaloomulik surm". Statistikas esitatakse enesetappud õnnetusjuhtumite, mürgistuste ja traumade hulgas. 2008. aastal oli enesetappude osakaal n-ö vägivaldse surma põhjuste seas 18%. Kui küsijad on enda väidetud 47% all mõelnud sama, siis tuleks tõdeda, et eelmisel aastal vähenes n-ö vägivaldsete surmade arv Eestis 2,4 korda. See oleks muidugi äärmiselt meeldiv, kahjuks aga ei ole see tõde. 2009. aasta kohta lõplikku surma põhjuste statistikat veel ei ole.

Kolmas küsimus: "Kas peate inimlikuks olukorda, et teatud hulk patsiente on sunnitud kasutama haiglates välivoodeid? Mida on ette võetud olukorra normaliseerimiseks ja milline on tegevusplaan, et tulevikus eelnimetatud olukorda enam ei tekiks?" Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse kohaselt on igal Eesti territooriumil viibival inimesel õigus saada vältimatut abi. Tegelikus elus võib mõnikord tööpoolest tekkida olukord, kus vältimatut hospitaliseerimist vajavaid haigeid on rohkem kui momendil psühhiaatriakliinikus vabu voodikohti. Raviastutused lähtuvad hospitaliseerimisel patsiendi tervislikust seisundist, vabade voodikohtade puudumise korral oleks alternatiiv jätta abivajajad abita. Psühhiaatriakliinikute kinnitusele tekib vajadus haiglas välivoodite kasutamise järele harva. Kasutusel olevad välivoodid on kaasaegsed ning selliselt majutatud patsiendile on tagatud samasugune tervishoiuteenus nagu patsiendile, kes saab kasutada tavalist voodit. Välivoodite kasutamine on

ajutine lahendus olukorras, kus patsient vajab oma tervisliku seisundi tõttu kohe hospitaliseerimist, kuid vaba voodikohta parajasti pole. Välivoodeid kasutatakse lühikest aega ning patsiendile antakse esimesel võimalusel tavaline voodikoht. Põhja-Eesti Regionaalhaigla Psühhiaatrikliiniku akuutosakonnas kasutatakse välivoodeid näiteks ainult üheks ööks ning kõige hiljem järgmiseks päevaks saab patsient tavavoodi.

Neljas küsimus: "Täna hoitakse ägedate psühhosidega haigeid haiglaravil vaid paar-kümmend päeva, kuid näiteks Rootsis on see vähemalt kuu või poolteist kuud, kuna haigussest paranemine tingib niivõrd pikaajalist haiglaravi. Kuidas hindate meie olukorda, mil psüühiliselt rasked haiged ei saa piisavalt head ravi ning millised võivad olla selle tagajärjed kogu elanikkonnale?" Psühhiaatrilise haige ravi pikkus sõltub arsti hinnangutest patsiendi seisundile ning haige tahtest. Eesti tervishoiuorganite hinnangul pole alust väita, et haiged suunatakse kodusele ravile, kui nad tegelikult vajavad statsionaarset ravi. Teatavasti antakse johtuvalt psühhiaatrilise abi seadusest psühhiaatrilist abi inimese vaba tahte avalduse alusel, st isiku soovil või teadval nõusolekul. Erand sellest on tahtest olenematu vältimatu psühhiaatriline abi, mille korral võetakse isik tema enda või tema seadusliku esindaja nõusolekuta ravile tema tahtest olenemata järgmiste asjaolude koosesinemisel. Esiteks, isikul on raske psüühikahäire, mis piirab tema võimet oma käitumisest aru saada või seda juhtida. Teiseks, haiglaravita jätmisel ohustab isik psüühikahäire tõttu iseenda või teiste elu, tervist ja julgeolekut. Kolmandaks, muu psühhiaatriline abi ei ole küllaldane. Tahtest olenematut ravi võib kohaldada üksnes kohtumääruse alusel. Kohtumääruseta võib tahtest olenematut ravi kohaldada 48 tunni jooksul juhul, kui see on vältimatu isiku enda või avalikkuse kaitseks ja kohtumääruse saamine piisavalt kiiresti ei ole võimalik.

Kui rääkida ravi pikkusest, siis haigekassa andmetel oli tahtest olenematu ravi korral keskmine statsionaarsel ravil viibimise aeg 2007. aastal 32,9 päeva, 2008. aastal 33,5 päeva ja 2009. aastal 31 päeva. Kõikide psühhiaatria erialade statsionaarsel ravil viibinud isikute keskmine ravipäevade arv oli 2007. aastal seevastu 23,8, 2008. aastal 24,2 ja

2009. aastal 23,9. Ravi vajaduse kestuse üle otsustab arst patsiendi tervislikust seisundist lähtudes, mitte aga mõne teise riigi statistika põhjal. Pole alust väita, et psüühiliselt rasked haiged ei saa Eestis piisavalt head ravi. Eesti arstiabi kvaliteedi võrdlemine ühe näitaja alusel mis tahes teise riigi arstiabiga ei anna alust otsustada, et ravi kvaliteet konkreetses valdkonnas ei ole hea. Psühhiaatrite hinnangul ei ole Eestis patsientidele osutatava tervishoiuteenuse kvaliteet halvem kui Põhjamaades.

Viies küsimus: "Kuna vaimse tasakaalu häired on laste ja noorte seas viimasel ajal märgatavalt suurenenud, kas seda saab Teie hinnangul seostada majanduslanguse ja järsu tööpuuduse kasvuga, kus paljud elanikud on jõudnud vaesuspiiri lähedale või ületanud selle? Milliseid meetmeid plaanib valitsus ette võtta olukorra parandamiseks?" Haigekassa andmetel oli 2009. aastal kuni 18-aastaste psühhiaatrilist ravi vajanud isikute arv 2006. aasta tasemel. Aastatel 2007 ja 2008 oli selles vanuses patsiente veidi vähem. Sellest lõplikke järeldusi teha oleks praegu ennatlik. Praeguse majanduskriisiga kaasnev töötus, ebakindel olukord ning perede sissetulekute vähenemine avaldavad kahtlemata mõju nii täiskasvanute kui ka laste vaimsele tervisele. Ka Soome 1990. aastate alguse kriisi kogemus näitab, et lapsed satuvad kriisiajal erilise löögi alla. Soome kogemuse kohaselt on kriisiajal lapse- või teismeeas olnud hiljem rohkem kimpus vaimse tervise probleemidega. Eestis on sellise stsenaariumi käivitumise ärahoidmiseks tähtis säilitada laste võimalused huvihariduseks ning vältida tegevuskulude kärpeid lasteaedades ja koolides. Soovitav oleks laiendada tasuta huvihariduse võimalusi. Nende ülesannete täitmisel on riigi kõrval suur roll ka kohalikel omavalitsustel.

Sotsiaalministeerium on suunanud oma tähelepanu raskustesse sattunud inimeste nõustamisele, mille käigus aidatakse neil toime tulla nii materiaalsete kui psühholoogiliste probleemidega. Näiteks osutatakse programmi "Kvalifitseeritud tööjõu pakkumine 2007–2013" raames töötutele ja koondamisteate saanud inimestele lisaks tööturualasele nõustamisele ka psühholoogilise ja võlanõustamise teenust. Vajadusel osutatakse sõltuvushäirete korral ka sõltuvusalase nõustamise ja rehabilitatsiooniteenust. Programmi "Töölesaamist

toetavad hoolekandemeetmed 2007–2009" raames arendati maakondlikke teavitamis- ja nõustamiskeskusi, kus erivajadustega inimestel oli samuti võimalik saada nii psühholoogilist kui materiaalsel toimetulekut toetavat nõustamist. Tööinspeksioon ja Tervise Arengu Instituut koolitavad ning nõustavad asutusi-ettevõtteid vaimse tervise ja tööstressiga seotud küsimustes. 2010. aastal rahastab haigekassa tervisearenduse projekte "Tervise edendamise lasteaias ja koolis" ning "Lähedase pereliikme kaotanud lapse rehabilitatsioon", mille tegevused on suunatud laste vaimse tervise arengule ja probleemide ennetamisele. Esimene projekt keskendub lasteaedade ja koolide tervist toetava keskkonna arendamisele ning laste tervislikule arengule suunatud tegevuse tõhustamisele. Projekti raames toetatakse laste tervise arengut soodustava tugivõrgustiku loomist ning pakutakse haridusasutuste spetsialistidele tervise edendamise alast täienduskoolitust, et seeläbi luua tingimused õpilaste vaimse tervisega seotud probleemide ärahoidmiseks. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Teile on ka küsimusi. Palun, kolleeg Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Austatud peaminister! Ma olen teiega nõus, et iga enesetapp on tragöödia. Ja seda mitte ainult perekonnaliikmetele ja tuttavatele, vaid tervele ühiskonnale. Muidugi on väga kurb, et kui võtta statistika ja võrrelda meid Euroopa Liidu teiste riikidega, siis Eesti on selles osas esikohal. Kahju, aga nii see on! Aga minu küsimus on selline. Viimasel ajal on tekkinud tendents, et seda ei võeta enam mitte nagu tragöödiat ja šokki, vaid nagu loomulikku asja. On hakanud nagu mingi ükskõiksus maad võtma ja see on terve ühiskonna seisukohalt väga halb. Kuidas teie mõtlete: kas valitsus peab sellega arvestama ja midagi tegema?

Andrus Ansip

Valitsus kindlasti ei ole ükskõikne ja seda muljetki ei saanud heale kuulajale jääda, kui ta kuulas minu vastust arupärimisele.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaak Aab!

Jaak Aab

Lugupeetud peaminister! Kui lahata küsimust vaimsest tervisest ja problemaatikast tervishoius WHO rahastamisaruande taustal, siis seal on välja toodud ja teiegi ütlesite just, et rahva vaimse tervise seisukohast on väga oluline sotsiaalteenuste ja tervishoiuteenuste kättesaadavus. See teenuste kättesaadavus kipub viimasel ajal osale inimestele probleeme tekitama. Võib tuua konkreetse näite hooldusravist, kus sellest aastast kehtiv omaosalus on 3000 krooni kuus. Tavaliselt on tegu väga raske seisus inimestega, kel pärast rasket operatsiooni, pärast insulti jms seda raha maksta ei ole. Ja tihti on ka nende lähedastel väga raske leida võimalus hooldusraviks. Mis te arvate, kas omaosalus tervishoius suureneb veelgi ja kui suureneb, siis kuidas see mõjub?

Andrus Ansip

Lähemas tulevikus see omaosalus ei suurene. Aga te teate suurepäraselt, millest nii suur omaosalus tekkis. Tekkis see sellest, et tänu Euroopa maksumaksja antud vahenditele saime me oma hooldusravi kohtade arvu hõppeiliselt kasvatada ja selleks, et oleks võimalik neid kohti ka ülal pidada, tuli kehtestada omaosalus. Hooldusravi teenuse kättesaadavus Eestis on viimastel aastatel märkimisväärselt paranenud ja lõppkokkuvõttes on see ühiskonnale hea. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra peaminister! Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata.

6. Arupärimine ERR-i saadete erakanalitele andmise kohta (nr 451)

Esimees Ene Ergma

Läheme järgmise arupärimise juurde. Riigikogu liikmete Olga Sõniku, Lauri Laasi, Marika Tuusi, Valeri Korbi, Enn Eesmaa, Nelli Privalova ja Eldar Efendijevi 13. mail s.a esitatud arupärimine ERR-i saadete erakanalitele andmise kohta. Palun kõnepulti kolleeg Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Proua juhataja! Head kolleegid! Tutvustan proua Laine Jänesele esitatud arupärimist.

Eesti elanikkonnast on ligi kolmandik mitte-eestlased ning vajadusele suurendada nende suunatud meedia osakaalu Eestis on juba aastaid tähelepanu juhitud. Nüüd aga on rahvusringhääling otsustanud anda alates mai algusest venekeelse "Aktuaalse kaamera" erakanalile TV3+, selle asemel et ise venekeelseid saateid juurde luua.

Eesti Rahvusringhäälingule on seadusega pandud austav ülesanne kaasa aidata põhiseadusega sätestatud Eesti riigi ülesannete täitmisele. Sel eesmärgil edastab Eesti Rahvusringhääling võimaluste piires saateid, mis vastavad kõigi rahvastikurühmade, sealhulgas vähemuste infovajadusele, aitavad kaasa Eesti ühiskonna sotsiaalse sidususe kasvule ning tagavad igapäevase vabaks eneseteostuseks vajaliku informatsiooni saamise. Kuna rahvusringhääling on avalik-õiguslik meediaorganisatsioon, on tal erinevalt erameediast kohustus olla oma saadete, programmide ja muude teenuste tootmisel ja edastamisel sõltumatu. Samuti peavad Eesti Rahvusringhäälingu programmid ja meediateenused kaasa aitama ühiskonnaliikmete ja -rühmade omavahelisele kommunikatsioonile ja ühiskonna sotsiaalsele sidususele ning kajastama erinevaid arvamusi ja tõekspidamisi. Maksimaks ja raha eest valmiva saate andmine erakanalile vähendab Eesti Rahvusringhäälingu perspektiivi mõjuda venekeelses informatsioonis ning võib kujuneda olukord, mil Eestimaa venelased ei saa piisavat ja objektiivset ülevaadet meie kultuurist, rahvast ega ole kursis riigis toimuvaga. Selline olukord kujutab riigile ohtu n-ö psühholoogilise julgeoleku tähenduses ning läheb vastuollu põhiseadusliku õigusega olla informeeritud.

Rahvusringhäälingu nõukogu planeerib Eesti Rahvusringhäälingu tegevust, korraldab selle juhtimist ning teostab järelevalvet juhatuse tegevuse üle. Kuna nõukogu istungite protokollides puudub viide venekeelse "Aktuaalse kaamera" üleviimise arutelule ning otsustamisele, on ilmselgelt tegu järjekordse näitega rahvusringhäälingu nõukogu sisulise rolli vähendamiseks tema vastutusele usaldatud avalik-õigusliku institutsiooni tegevuse juhtimisel. Lisaks on rahvusringhäälingu nõukogu esimees Andres Jõesaar samaaegselt Tele2 äri-

klientuuri ja sisuteenuste direktor. Kuna Tele2 ning TV3 kuuluvad Rootsi ettevõttele Investment AB Kinnevik, siis ei saa sellist tegevust kuidagi erapooletuks pidada.

Siit ka meie viis küsimust proua kultuuriministrile. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Lauri Laasi! Proua kultuuriminister, palun kõnepulti!

Laine Jänes

Austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Täna küsimuste eest, mis on seotud Eesti Rahvusringhäälinguga, ja asun kohe küsimustele vastama.

Kõigepealt sissejuhatuseks – üllatav on esimene küsimuse püstitus. Kui ühte saadet hakatakse lisaks ühele telekanalile näitama ka teisel telekanalil, siis mina ei saa aru, kuidasmoodi sellega saab väheneda saatete osasaajate, vaatajate-kuulajate hulk. Et kui tegemist on ikka plussmärgiga kahe erineva arvu vahel, siis tehte summa on igal juhul positiivne ja suurem. Kui seal vahel oleks miinusmärk, siis oleks teine asi.

Aga nüüd vastused. Kõigepealt pean tänama erakordselt suure huvi eest Eesti Rahvusringhäälinguga seonduva vastu! Viimase paari kuu jooksul olen siin sellel teemal vastamas juba neljandat korda ning päris mitmed teemad ja küsimused ka korduvad. On kummaline, et ka stenogrammidest ei ole võimalik siis seda vastust saada. Aga ma heameelega vastan, eks kordamine on tarkuse ema, mida rohkem räägin, seda selgemaks saab.

"Kuidas mõjutab teie hinnangul rahvusringhäälingut venekeelse uudistesaaete jagamine eratelekanaliga TV3+? Kas sellega kahaneb ETV vaadatus venekeelse elanikkonna poolt?" Alates 3. maist on rahvusringhäälingu venekeelne "Aktuaalne kaamera" lisaks ETV2-le tõesti eetris ka kommertskanalil 3+. Selle aluseks on rahvusringhäälingu ja AS TV3 koostöölepe, mille eesmärk on jõuda ühiselt venekeelse elanikkonna parema informeerimiseni. Nüüd, kus "Aktuaalne kaamera" on ETV2 eetris kell 19.30 ja n-ö neutraalses erakommertskanalis 3+, mitte mõne teise maa riiklikus telekanalis tund aega hiljem, kell 20.30, on tegu palju suurema auditoriumiga. Vaatajani jõuavad nüüd rahvusringhäälingu vene-

keelsed uudistesaadet, mis on tasakaalustatud, ei levita kõmu ega püüdle skandaalsema käsitluse poole, vaid kõigest olulisest räägitakse asjalikult. Tuginedes Emori viimastele uuringuandmetele ja vaadates perioodi 3.–16. mai, mil venekeelne "Aktuaalne kaamera" oli eetris nii ETV2 kui ka 3+ kaudu, oli vähemalt ühe minuti saadet vaadanute hulk ETV2-s 20 000 ja 3+ kanalil 30 000 ühe saate kohta. Niisiis lisandus tunniajase vahega tegelikult 30 000 vaatajat ja seda ei saa kuidagi pidada vähe- maks informeerimiseks. Minu hinnangul on sellel teol tõesti hea tulemus, Eesti uudiseid jälgivate muukeelsete vaatajate arv on nii lühikese ajaga märgatavalt kasvanud. Niisiis võib rahvusringhäälingu otsust näidata uudistesaa- teid kõigepealt oma kanalil ja hiljem ka ühel küllalt suure vaatajaskonnaga kommertskanalil lugeda põhjendatuks, seda just seatud eesmärgi saavutamise vaatenurgast. Sihiks on rahvus- ringhäälingu venekeelse "Aktuaalse kaamera" jõudmine senisest suurema osani venekeelsest vaatajaskonnast. Rahvusringhääling ei andnud ju teisele kanalile esmaõigust oma saadet edas- tada, vaid seal näidatakse sama saadet hiljem kui ETV2-s.

"Kuidas toimub venekeelse "Aktuaalse kaa- mera" rahastamine erakanalis TV3+, kes ja kui palju selle eest maksuma peab?" Sellist infor- matsiooni Kultuuriministeeriumil ei ole. Olen Riigikogus korduvalt öelnud, et rahvusring- häälingu kõrgeim juhtimisorgan on tema nõu- kogu, mitte Kultuuriministeerium. Nõukogu planeerib rahvusringhäälingu tegevust, korral- dab selle juhtimist, teostab järelevalvet juha- tuse tegevuse üle ja eelarve üle. Kord aastas esitab nõukogu kirjaliku ja suulise aruande oma tegevusest ka Riigikogu kultuurikomis- jonile. Seadusega on tagatud rahvusringhää- lingu sõltumatus ja täitevvõim ei saa ega tohi siin sekkuda. Riigikogu igal fraktsioonil on rahvusringhäälingu nõukogus oma esindaja, kelle kaudu on võimalik saada vastus küsi- musele, kuidas toimub venekeelse "Aktuaalse kaamera" rahastamine eratelekanalis TV3+.

"Kuidas hindate, kas muukeelsel elanikkon- nal on Eestis piisavalt tagatud õigus saada objektiivset ja sõltumatut teavet?" Selle kohta ma ütlesin niimoodi, et minu meelet ei saa kunagi öelda, et info hulk on ammendav ja et ükski uudis enam lisaks ei mahu. Rahvusring- häälingul tuleb lähiajal arutusele venekeelse

uudistesaaate aja pikendamine. Senise umbes 25-minutilise saate asemel kaalutakse teha ka- heosaline saade, kus esimeses pooles on päe- vakajalised uudised ja teisel poolel on meelela- hutuslik sisu. Samuti on konkreetsemat kuju võtmas kava arendada välja vene- ja inglise- keelne veebiportaal, kust saada üldinfot ja uudiseid Eesti kohta. See on antud ülesandeks rahvusringhäälingule. Rahastamine käib läbi Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutuse Meie Inimesed. See, mis puudutab venekeelset infoportaali, selle täpsustamist ja laiendamist, on käesoleva aasta eelarves juba kinnitatud. Lähiajal loodame teha selle otsuse ka inglise- keelse infoportaali kohta. Nii et see oleks vald- kond või osa, mida Kultuuriministeerium saab reguleerida. Kuid kuna täna on ka tõstatatud teema, kuidas ja kas peaks kultuuriminister või mingisugune muu minister ainuisikuliselt koordineerima meediakajastusi või infor- msiooni edastamist venekeelses informuumis, siis kasutan siinkohal juhust öelda, et minu arvates peaks siin igal ministeeriumil, igal riigiasutu- sel, aga miks ka mitte eraettevõtjal olema oma pädevus. Et uudised oma tegemistest, oma pressiteated tõlgitakse vene keelde, inglise keelde, kui on võimalusi, siis ka saksa ja prant- suse keelde, ja uudisteportalidele antakse kõige adekvaatsem informatsioon. Ma olen täiesti veendunud, et venekeelsed portaalid, mida loetakse Eesti informuumis, nii venekeelne Postimees kui ka venekeelne Delfi, aga ka muud infoedastamise kanalid võtavad hea meelega vastu neid pressiteateid, mida asutu- sed ise saadavad, kui nad on vene keeles. Nii et siinkohal ma kutsun üles mitte moodustama ühte kesket koordineerimisorganit venekeelse informuumi täitmiseks, vaid ametkonnad võiksid hea seista selle eest, et oma uudiseid tõlgitaks vene keelde. Venekeelse uudise lugeja info- ruum avardub selle läbi kindlasti. Tõepoolest, kunagi ei saa ju öelda, et nüüd kõik on lõpuni valmis. See on nagu Tallinna linn, mis ei saa kunagi valmis, nii ei saa valmis ka informuum.

Neljas küsimus: "Rahvusringhäälingus üles- töötatud populaarne saade "Pehmed ja karva- sed" anti eratelekanalile Kanal 2 ning nüüd ka venekeelne "Aktuaalne kaamera". Kas valitsu- se tasandil on vastu võetud otsus vähendada rahvusringhäälingu kaalu ühiskonnas?" See küsimus teeb mulle täiesti nalja. Tuua küsi- musse "Aktuaalse kaamera" kõrvale "Pehmed

ja karvased" – see tekitab minus küsimuse, kas küsijate meelest on "Pehmed ja karvased" ka mõni uudistesaaade? Võib-olla mõni tõepoolest arvab, et "Pehmed ja karvased" on uudistesaaade. Ma ütlesin küll, et siin on tegemist pigem autorite loomingu ja vaba interpretatsiooniga kõige selle teemal, mis ühiskonnas toimub, ja ma soovitan inimestel "Pehmeid ja karvaseid" siiski mitte uudistesaatena käsitleda. Kindlasti ei ole tegemist mingisuguste saadete üleandmisega. Ka spetsiaalselt Eesti Televisiooni jaoks tegi "Pehmeid ja karvaseid" teatavasti erafirma. Üks või teine kanal ostab sellelt firmalt saateid ja praegu ostab seda saadet Kanal 2.

Mis puudutab aga venekeelset "Aktuaalset kaamerat", siis ütlen veel kord: seda ei ole üle antud eratelekanalile, vaid seda edastatakse seal lisaks ETV2-le, nii nagu ma juba enne pikemalt seletasin. Ma olen tõesti üllatunud, et küsimus on niimoodi asetatud. Ma ei saa aru, mispärast ollakse rahulolematu, et rahvusringhäälingu venekeelsed uudised kõlavad lisaks rahvusringhäälingule ka mõnes teises kanalis, praegusel juhul siis erakanalis. Rahvusringhäälingu puhul on tegemist mitmekülgselt kvaliteetset sisu ja mitut vormi meediaruumi loova professionaalse organisatsiooniga, mis peegeldab-toetab Eesti identiteeti, kannab ühiskonnatunnet, teadvustab ja integreerib erinevaid sotsiaalseid ja kultuurilisi kuuluvusi. Avalik-õigusliku meediana on rahvusringhäälingul Eesti kultuuri ja kodanikuühiskonna toetaja, arendaja ning teiste samal eesmärgil tegutsevate organisatsioonide tõhusa partneri roll. Ma usun, kindlasti on väga hea, kui rahvusringhäälingus toodetud, toimetatud ja ette kantud uudist korraldatakse veel üle teistel kanalitel, et suurendada venekeelse vaataja või venekeelsete uudiste vaataja auditooriumi.

Viies küsimus: "Millise hinnangu annate saate andmisele erakanalile, millega on otseselt seotud ERR-i nõukogu esimees?" Praeguse seisuga on see arvatavasti erakanal 3+, millest on jutt. Info on selline, et Andres Jõesaar ei ole selle asutusega seotud alates 1999. aasta 31. detsembrist. Mis puudutab n-ö Tele2 Eesti kontserni, siis need ei ole omavahel seotud, need on mõlemad börsiettevõtted. Kindlasti vaadeldakse kõike seda, mis puudutab omanikeringi või seotust omanikega, väga ja väga täpselt. Nii et siin ei ole midagi seotud kellegi

isiklike huvidega. See on kindlasti oluline! Ja nagu ma juba ütlesin, ütlen veel kord: saate andmisega erakanalile ei ole midagi lahti, eesmärk on jõuda ühiselt venekeelse elanikkonna parema informeerimiseni auditooriumi suurendamise teel, suurema hulga vaatajateni. 3+ näol on tegu poliitiliselt erapooletu venekeelse erakanaliga, millel on oma vaatajaskond, mille reiting, tuginedes Emori andmetele, on viimase aasta jooksul näidanud pidevat tõusutendentsi. Ma arvan, et meile on erakordselt oluline see võimalus ära kasutada. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, proua minister! Teile on küsimusi. Palun, kolleeg Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Aitäh! Aitäh, proua minister! Kas mul läks kõrvust mööda või te ei vastanud sellele küsimusele, kui palju lõppkokkuvõttes see erakanalis "Aktuaalse kaamera" uudiste näitamine maksumaksjale maksma läheb? Ja mis alusel langetati otsus eelistada just TV3+, kas oli ka mingi hange? Näiteks ma tean, et Pervõi Baltiiski Kanali vaadatavus on palju suurem kui TV3+ vaadatavus. Mis alusel see otsus langetati?

Laine Jänes

Aitäh! Küsimusele nr 2 vastasin ma, et Kultuuriministeeriumil ei ole informatsiooni selle eelarve kohta ja rohkem informatsiooni on võimalik saada rahvusringhäälingu nõukogult, kus kindlasti on ka teie fraktsioon esindatud. Nii et kõik selle, mis puudutab eelarveid, täpseid kokkuleppeid, lepinguid, autoriõigusi, kõik, mis puudutab rahvusringhäälingut, nende otsuseid, kinnitab nõukogu. Ma usun, et nõukogust saate kindlasti täpsema informatsiooni. Kultuuriministeerium ei korralda rahvusringhäälingu tööd. Kõik need otsused, mida juhatus teeb, on nõukogu kindlasti läbi vaadanud.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, proua minister! Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoovi ei ole, läbirääkimisi ei avata.

7. Arupärimine riigile kuuluvate maavarade kasutusse andmise korraldamise kohta (nr 436)

Esimees Ene Ergma

Läheme järgmise arupärimise juurde. Riigikogu liikmete Rein Ratase, Evelyn Sepa, Nikolai Põdramae, Kalev Kallo, Jüri Ratase, Vladimir Velmani, Eldar Efendijevi, Toomas Vareki, Valeri Korbi, Lembit Kaljuvee ja Tiit Kuusmiku 19. aprillil 2010 esitatud arupärimine riigile kuuluvate maavarade kasutusse andmise korraldamise kohta. Kolleeg Rein Ratas, palun kõnepulti!

Rein Ratas

Austatud esimees! Auväärt Riigikogu ja keskkonnaminister! Eesti on loodusvarade poolest suhteliselt rikas maa. Looduskeskkonna ja loodusvarade säästliku kasutamise eesmärk on tagada inimesi rahuldav eluruum ja majanduse arenguks vajalikud ressursid looduskeskkonda oluliselt kahjustamata ja looduslikku mitmekesisust säilitades. Eesti keskkonnanstrateegia kohaselt tuleb maavarasid kasutada vastavalt riigi vajadustele ja seda tuleb teha teaduslikel alustel, säästes vett, maastikku ja õhku. Samas on leitud – näiteks Riigikontrolli asjakohases auditis –, et ehitusmaavarade kaevandamine ei ole ei keskkonnanega inimsõbralik, riik pole uute kaevealade avamist piisavalt koordineerinud ja see lähtub eelkõige ettevõtjate huvist. Tähtsusetu ei ole ka asjaolu, et oma maavarade läbimõelduma kasutuskorralduse puhul oleks kaevandamine riigile praegusest hoopis tulusam. Siit tulenevad meie arupärimise kolm küsimust teile, härra keskkonnaminister. Olen rääkinud.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Rein Ratas! Palun, lugupeetud keskkonnaminister, kõnepulti vastama!

Jaanus Tamkivi

Austatud esimees! Lugupeetud arupärijad! Arupärijate esimene küsimus on järgmine: "Kas peate õigeks minna järk-järgult üle riigi maavarade kasutusse andmisel enampakkumise alusele, mis eeldaks riigi poolt korraldatavaid uuringuid, hindamisi ja kaevandamisloa ettevalmistamist?" Vastuseks saab öelda niipalju, et Keskkonnaministeriumis on hetkel

väljatöötamisel maapõue kasutamise ja kaitse kontseptsioon. Selle dokumendi koostamine on vajalik, kuna maapõuealased õigusaktid ei vasta kohati enam praeguseks väljakujunenud olukorrale ja vajadustele. Maapõueseaduse 2005. aastal kehtima hakanud redaktsiooni koostamisel lähtuti maavarade kaitse ja kasutuse küsimustes aastail 1995–2005 kehtinud maapõueseaduses sätestatud üldistest põhimõtetest, neid kohandades ja täpsustades. Praeguseks on riigi ja avalikkuse vajadused ja arusaamised teataval määral muutunud, mistõttu on vaja kehtiv regulatsioon tervikuna üle vaadata ja vajaduse korral töötada välja uued üldpõhimõtted või täiendada olemasolevaid. Maapõue kasutamise ja kaitse kontseptsiooni eelnõus kaalutakse muu hulgas maavarade kaevandamislubade andmist enampakkumise korras ehk riigi omandis oleva maavaravaru kaevandamise loa taotluste rahuldamist ainult enampakkumise teel. Selline lähenemine eeldab aga täpsemat ja hästi põhjendatud, riigi majanduse arengu jaoks oluliste maardlate kindlaks määramist ning loomulikult ka tugeva ja jätkusuutliku geoloogiateenistuse olemasolu.

Arupärijate teine küsimus on selline: "Keskkonnaministeriumis on koostamisel looduslike ehitusmaterjalide kasutamise arengukava aastateks 2010–2020. Kui kaugele sellega on jõutud ja kas seal nähakse ka vajadust korraldada maavara kasutamine (kaevandamisloa andmine) enampakkumise alusel?" Looduslike ehitusmaterjalide kasutamise arengukava aastateks 2010–2020 koostamine on lõppjärgus, see peab lähiajal kindlasti valmi. Maavaravaru kaevandamislubade andmist enampakkumise teel selles dokumendis otseselt ette ei nähta. Üldisemas plaanis käsitletakse riigile kuuluvate ehitusmaavarade kaevandamiseks ja kasutamiseks vajaliku õiguskonnanõu tagamise küsimust. Vajaliku tegevusena planeeritakse selles ehitusmaavarade kaevandamist ja kasutamist käsitlevate õigusaktide sätete ning nende muutmise vajaduse analüüsi ja õigusaktide muutmist ning täiendamist. Kui eelmainitud maapõue kasutamise ja kaitse alustest tulenevad järeldused viivad vastavasisulise maapõueseaduse muudatuseni, siis laieneb see ka ehitusmaavaradele.

Kolmas küsimus on selline: "Maavarade paremaks ning efektiivsemaks kasutamiseks on

vaja tugevat teadustööd ja uuringuid. Kas ei tuleks üle vaadata kogu praegune maavarade varude kasutuselevõtmise süsteem, et vältida olukordi, kus võivad ohtu sattuda loodusväärtuslikud piirkonnad ja riik ei saa temale kuuluva vara kasutamisest parimat võimalikku tulu?" Nii üleriigilise kui ka kohaliku tähtsusega maardlate maavarad, samuti loodusväärtuslikud piirkonnad kuuluvad meie loodusressursside hulka, seega on nende ressurside säästlik ja mõistuspärane kasutamine meie kõikide ühishuvi. On arusaadav, et maavara kaevandamine toob vääramatult kaasa suurema või väiksema keskkonnamõju. Samas peame endale aru andma, et riigi jätkusuutliku arengu tagamiseks tuleb teha meie kasutuses olevate ressurside kasutamisel valikuid. Selleks tuleb väga selgelt määratleda riigi huvi, seada strateegilised eesmärgid ning koostada rakendusplaanid seatud eesmärkide elluviimiseks. Just selliste eesmärkide saavutamiseks on Riigikogu otsusega vastu võetud näiteks põlevkivi kasutamise riiklik arengukava, koostamisel on ehitusmaavarade kasutamise riiklik arengukava ning lähitulevikus on plaanis alustada ka turba kasutamise riikliku arengukava koostamist. Lisaks sellele, nii nagu juba eespool öeldud, tegeleb Keskkonnaministeerium hetkel ka maapõue kasutamise ja kaitse uue kontseptsiooni väljatöötamisega. Valmimas on keskkonnaseadustiku üldosa. Loodusressursse tuleb kasutada säästlikult, seega on keskkonnaseadustiku eesmärgi sõnastamisel mainitud ka säästva arengu soodustamist. Niisiis on seadustiku üks eesmärk säästev areng, mis kindlustab tervise ja heaoluvajadustele vastava keskkonna käesolevale ja tulevastele põlvedele. Säästev areng ei ole ainult ühe põlvkonna sisene mure, vaid see seab eesmärgiks ressurside jätkumise ka tulevastele põlvedele. Ühe eesmärgina on keskkonnaseadustikus määratletud bioloogilise mitmekesisuse kui loodusväärtuse säilitamine ja kaitse. See on nüüdisaegne keskkonnaõiguse meetod, mille kohaselt looduskaitse on laiem eesmärk kui vaid ohustatud liikide ja nende elupaikade kaitsmine. Seadustiku eesmärgiks on ka elu- ja looduskeskkonna kvaliteedi parandamine, mis on kaugemale ulatuv eesmärk. Keskkonnale tekitatud kahju tuleb heastada. Seadustiku üks eesmärke ongi tagada, et keskkonnale tekitatud kahju ka heastatakse.

Kui kogu see jutt nüüd kokku võtta, siis võib vastata, et paljugi tänases varude kasutuselevõtu süsteemis tuleb tõesti üle vaadata, ja ministeeriumi tasandil ongi see tegevus juba käivitatud. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Palun, küsimus kolleeg Rein Rataselt!

Rein Ratas

Tänan, austatud esimees! Hea keskkonnaminister! Oli väga meeldiv kuulda teie pädevaid, põhjalikke vastuseid. Selle eest aitäh teile! Aga lubage siiski küsida, et kui riik korraldab nüüd oma maavarade kasutuselevõtu keskkonnanahoiu- ja tarbimispõhiselt riigi kasutuses oleva tarkuse kohaselt, kas see tegevus võiks siis olla ja kas seda võiks käsitleda tulutoova investeringuna, mitte lihtsa täiendava riigipoolse kuluna. Olen rääkinud.

Jaanus Tamkivi

Aitäh, härra Ratas, selle küsimuse eest! Lõppkokkuvõttes võib seda loomulikult käsitleda riigile tervikuna tulutoova ettevõtmisena, sest kui me oma loodusressursse arukalt kasutame, võttes arvesse kõiki aspekte, siis saab lõpptulemus olema kindlasti parem, kui see on näiteks tänastel juhtudel, kus sageli üks või teine aspekt jäetakse arvesse võtmata. Just nimelt planeerimise poole pealt ja riiklike seisukohtade väljaütlemise poole pealt peame kindlasti oma tegevusi täiendama. Praegu on ju sageli nii, et maavara on küll kindlaks määratud, aga kuidas täpselt selle kaevandamine ja kasutamine algab, millises piirkonnas kõigepealt, kuidas see haakub teiste planeeringutega, mis selles piirkonnas on tehtud, kuidas see haakub meie looduskaitsega, millised on keskkonnamõjud – selles osas on väga palju asju, mis tuleks riiklikul tasandil kokku viia ja siis täpsemalt otsustada, kus ja mida täpselt teha.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Kui suur on raha, mis riik annab

maavarade uuringute ja teadustöö korraldamiseks?

Jaanus Tamkivi

Aitäh! Mis puudutab tänast olukorda, siis kõik geoloogilised uuringud teeb valdavalt ettevõtte. Otseselt riigi tehtavaid geoloogilisi uuringuid meil hetkel ei ole. Küll aga on mõte, kuidas viia protsess, mis puudutab maavarade kasutamist ja kaevandamist, selleni, et me saaksime hakata seda läbi viima oksjonite teel. Põhimõtteliselt on siin kaks võimalust. Üks võimalus on see, et riik, kasutades oma eelarvelisi vahendeid, teeb ära kogu eeltöö kuni kaevandamisõiguse enampakkumiseni välja. Teine variant on korraldada protsess selliselt, et asjast huvitatud ettevõtted teevad kõik need toimingud ise kuni sinnamaani, kui asi hakkab jõudma kaevandusloa väljaandmiseni, siis on selgelt paika pandud, et see saab toimuda ainult oksjoni teel. Nii et selles mõttes on valiku küsimus ja need variandid tuleb täpsemalt läbi arutada. Lootes tänases olukorras ainult riigieelarve peale, võib tekkida see probleem, et riigieelarvelised vahendid saavad meile takistuseks, et kogu seda süsteemi välja arendada. Nii et millist varianti valida, seda me ministeeriumis praegu kaalume, ja nagu ma ütlesin, maavarade kasutamise kontseptsioon on väljatöötamisel.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra keskkonnaminister! Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Palun, kolleeg Rein Ratas!

Rein Ratas

Austatud esimees! Hea Riigikogu! Hea keskkonnaminister! Te nõustusite selle seisukohaga, et kui riik võtab kogu temale kuuluvate maavarade kasutuskorralduse kuni kasutuselevõtuni enda kätte, siis võiks seda tõepoolest käsitleda tulutoova investeeringuna, mitte lihtsalt riigi täiendava kuluartiklina. Minu arust on see õige lähenemine ja õige seisukoht. Vastates härra Korbi küsimusele, te tõite veel välja, et on kaks võimalust. Üks on see, et asjast huvitatud äriettevõtted teevad vajalikud uuringud ja hindamised ära oma kulu ja kirjadega, nii nagu nad praegugi teevad, ja siis, kui kogu see uuringute ja hindamiste kooslus

on valmis, tuleb enampakkumine. Sel juhul me kopeerime suuresti seda korda, mis meil praegu on, kus asjast huvitatud ettevõtted teevad ju ka kõike seda enamasti ise, ära jääb ainult see lõpp, mis tähendab siis enampakkumist. See oleks ikkagi poolik lahendus. Selles mõttes tuleks minu arust küll soovitada lähenemisi, kus riik, arvestades seda tulutoova investeeringu seisukohta, teeks temale kuuluva maavara kasutuselevõtmisel ära kogu ettevalmistava osa. Sest siis ta saab ka tehtud kulud tagasi, ma ei tea, millise kasumiprotsendiga ta tagasi saab, aga igal juhul ei tule kahjumit. Jah, et suuremat kasu saada, tuleb teatud kulutusi teha. Niisiis soovitaksin ikkagi panna rõhk just nimelt selle täiuslikuma versiooni peale.

Veel tahaksin teid, härra minister, tänada ühe asja eest. Tallinna linna piires toimub ka usin maavarade, eriti lubjakivi kaevandamine, aga te suutsite minule väga sümpaatsel kombel oma vastustes vältida Tallinna n-ö negatiivse näitena toomist. Aitäh teile! Olen rääkinud.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Rein Ratas! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised.

8. Arupärimine nõrga sotsiaalse kaitse ja madala elukvaliteedi kohta (nr 430)

Esimees Ene Ergma

Läheme järgmise arupärimise juurde. Riigikogu liikmete Marika Tuusi ja Georg Pelisaare 13. aprillil s.a esitatud arupärimine nõrga sotsiaalse kaitse ja madala elukvaliteedi kohta. Kolleeg Marika Tuus, palun kõnepulti!

Marika Tuus

Head Riigikogu liikmed! Lugupeetud minister! See arupärimine on ajendatud Eesti 2009. aasta inimarengu aruandes tehtud järeldustest ning puudutab sotsiaalkaitset ja tööturu võimekust. Aruande järeldused nende kohta on äärmiselt negatiivsed. Küsime ka riigi väikese rolli kohta ühiskonnaelu reguleerimisel. On välja toodud, et tööturu stabiliseerimiseks on riigi sekkumine väga tagasihoidlik ja et sotsiaalkulutuste tase, millest on täna juba siin pikalt räägitud, on ikkagi väga madal ja madal oli see juba enne majanduskriisi. See eristab

meid paljudest teistest Euroopa riikidest. Eksperdid on lisaks selles paksus raamatus kirjutatule väga palju ka rääkinud meie kihistumisest. Kihistumine pole Eestis enam hetkeline, vaid see on suund ja tardumus ning üha enam inimesi ja nende elu sõltub sellest, millisesse perekonda nad sündinud on. On mainitud veel seda, et riigi kriisist väljatoomine on pandud puhtalt üksnes Rahandusministeeriumi peale. Siit lähtuvalt on meil mitu küsimust.

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun nüüd kõnepultis sotsiaalministri!

Hanno Pevkur

Aitäh! Austatud Riigikogu esimees! Austatud arupärijad! Alustame vastamist arupärimisele. Esimene küsimus puudutab sotsiaalse kaitse võrdlust teiste Euroopa Liidu liikmesriikidega. Tahaks kindlasti öelda, et kui rääkida sotsiaalse kaitse kulutuste võrdlusest, siis nende taseme ja kompositsiooni erinevused olenevad päris mitmest tegurist. Siin on oma osa rahvuslikel traditsioonidel, demograafilisel olukorral, sissetulekute olukorral, kuid vahest kõige olulisem on riigi üldine sotsiaal-majanduslik areng, samuti erinevad sotsiaalsed mudelid ehk see, kuidas sissetulekute tase on korrelatsioonis sotsiaalse kaitse kulutustega. Olulist rolli mängib kindlasti ka haridus- ja maksusüsteem ehk see, millised on otsesed maksud, millised kaudsed maksud. Maksusüsteemid avaldavad omakorda otsesest mõju sissetuleku maksustamisele ning tarbimise kaudsele maksustamisele ja maksuvabastustele. Eks maksuvabastuste eesmärkidel on erinev mõju ka inimeste toimetulemisele. Kindlasti avaldab mõju ka teiste sektorite osalus, näiteks erapensioniskeemid või muud sellised asjad.

Riikide sotsiaalse kaitse efektiivsuse puhul on oluline tähelepanu pöörata sellele, millele on riigi sotsiaalne kaitse üles ehitatud, kas kindlustusmaksete ja sotsiaalse kaitse sisse-maksete seotusele, vaesuse leevendamisele või sotsiaalsele kaasatusele. Sellele on tähelepanu pööratud ühes väga huvitavas uurimuses. Economic Policy Committee on 2008. aastal välja andnud uurimuse "Efficiency and Effectiveness of Social Spending". Sotsiaalse kaitse kulutuste efektiivsuse kirjeldamiseks kasuta-

taksegi suhtelise vaesuse määra enne ja pärast siirdeid. Kui vaadata ainult ühte väikest lõiku, siis Eurostati viimastele andmetele tuginedes võiks öelda, et Eesti sotsiaalsed siirded näiteks 2007. aastal laste vaesuse osas parandasid olukorda 9 protsendipunkti ehk protsentidesse ümber panduna lausa 35%, ja see on enam-vähem võrreldav Euroopa Liidu keskmisega. Lahti seletatult tähendab see seda, et need sotsiaalsed siirded, mida me kasutame, on suhteliselt aidanud vaesust vähendada võrdselt Euroopa Liidu keskmikega. Ehk Eesti peredele suunatud sotsiaalse kaitse kulutused n-ö absoluutarvudes on natuke väiksemad kui Euroopa Liidu riikides või eelkõige Euroopa Liidu vanades liikmesriikides. Mis puudutab nende mõjusust, siis see on kahtlemata üsna võrreldav Euroopa Liidu keskmisega.

Teine küsimus puudutab Eesti kohta sotsiaalse kapitali edetabelis. Kui aluseks oli inimarengu aruanne, siis see käsitleb ju sotsiaalset kapitali Legatumi heaoluindeksi alusel, mille moodustamisel võetakse arvesse erinevaid kategooriaid, nagu näiteks majandusareng, ettevõtlikkus ja innovatsioon, demokraatlikud institutsioonid, haridus, tervis, ohutus ja turvalisus. See indikaator on mõnevõrra mahukam üldisest inimarengu indeksist. Sotsiaalse kapitali osas toob seesama Legatumi instituut Eesti nõrkusena välja eeskätt religioosete tugivõrgustike puudumise. Samas hõlmab indeks ka osalemist muudes vabatahtlikes võrgustikes, sõprade tähtsust ja usaldamist, annetamiskultuuri, võõraste aitamist, vabatahtlikku tegevust ja muud sellist. Inimarengu aruanne toob peamiste sotsiaalset kapitali mõõtivate teguritena ühiskonnas välja usalduse ja koostöötahte. Kuigi üldise usalduse mõõdupuu ehk teiste inimeste usaldamise puhul märgib aruanne olukorra paranemist, on see näitaja endiselt madalam teiste Lääne-Euroopa riikide omast. Kõige väiksem on ühiskonna usaldus kahjuks parlamendi ja erakondade vastu. Parlamenti usaldas nendel andmetel 28%, erakondi vaid 19% elanikest.

Ühiskonna väärtuste trendi kirjeldades märgitakse aruandes sõprade, tuttavate ja vaba aja tähtsustamise lähenemist perekonna ja töö tähtsustamisele, mõlemad muutuvad võrdväärselt oluliseks. Samas märgitakse, et väheneb huvi poliitika ning ühiskonnaellu kaasatuse vastu. Kui vaadata organisatsioonidesse kuu-

luvust, siis see on samuti madal, 60% inimestest ei kuulu ühtegi organisatsiooni. Kui vaadata Praxise 2009. aastal läbiviidud uuringut, siis pool elanikkonnast on viimase aasta jooksul ühes või mitmes vabatahtlikus tegevuses osalenud. Samas määratleb end vabatahtlikena vaid 30% elanikkonnast. Seega ei ole laiem elanikkond üldjuhul veel teadvustanud, et osaletakse vabatahtlikus tegevuses. Inimesed, kes pole vabatahtliku tegevusega kokku puutunud, nimetavad peamise põhjusena ajapuudust või seda, et nad ei ole lihtsalt selle peale mõelnud. Samas tuuakse välja ka teadmatus vabatahtlikus tegevuses osalemise võimalustest, samuti ei nähta selles osalemises kasu või lisandväärtust ja olulisemaks peetakse individualistlikke väärtusi. See, et individualistlikke väärtusi peetakse olulisemaks, on kooskõlas varemgi Eesti ühiskonna puhul väljatoodud individualistlike väärtuste tugeva esiletõusuga taasiseseisvumisjärgsel perioodil. Aga kindlasti oskab kodanikuühiskonna arendamise kohta ka regionaalminister midagi lisada.

Kolmas küsimus puudutab sotsiaal-majandusliku kihistumise temaatikat. Sellel peatus ka peaminister oma vastustes. Ma usun, et sealte saite väga palju informatsiooni.

Aga kui vaadata tõesti vaid mõnda arvu, siis kriisiaastatel on valitsus panustanud oluliselt rohkem tööturumeetmetesse. Kui vaadata eelmise aasta panustamist, võrreldes 2008. aastaga, siis olid tööturumeetmete kulud 2009. aastal kaks korda suuremad kui 2008. aastal, ja kui siia juurde panna ka 2010, siis on need kulud võrreldes 2008. aastaga lausa kolm korda suuremad. Selle aasta meetmetest on kindlasti olulised just tööle aitamise meetmed, mis on väga tõhus abivahend, tõhusaim abivahend inimeste toimetulekuks ja sissetuleku saamiseks. Tööpraktika ja palgatoetuse numbritest on siin nii palju räägitud, et ma ei hakka uuesti üles lugema, millised need on.

Inimarengu aruandes on väidetud, et tööpuuduse järsk kasv tuleneb suuresti noorte töötuse kasvust, kuid meie statistika küll päris täpselt nii ei näita. Kui vaadata 2009. aastal arvel olnud noori ja inimesi vanuses 25–54, siis tuleb küll öelda, et tööpuudus on puudutanud kõiki vanuserühmi väga tugevalt. Mis puudutab noorte töötust, siis siin teeb kindlasti murelikuks keskhariduseta noorte suur osakaal. Suurem tõenäosus on töötuks jääda ka

neil, kellel on kutsekeskharidus või üldkeskharidus. Arvestades noorte puhul just neid kahte aspekti, on Haridus- ja Teadusministeerium selleks, et poolelijäänud erialaõpet oleks võimalik jätkata, teatavasti välja töötanud programmid "Kutse" ja "Tule". Täpsemat informatsiooni nende programmide kohta on võimalik leida Haridus- ja Teadusministeeriumi kodulehelt.

Neljas küsimus on töölepingu seaduse kohta, kuidas see on parandanud inimeste sotsiaalset kaitstust. Nii nagu peaminister siin mõni aeg tagasi ütles, on tööhõive väga oluline inimeste toimetuleku ja sissetulekute kaitse. Kindlasti peeti uue töölepingu seaduse tegemisel väga oluliselt silmas nii tööhõive, sissetulekute kui ka töö ja pereelu ühitamise aspekti. Töölepingu seaduse kirjutamisel võeti aluseks mitmed asjakohased uuringud nii Eestist kui välisriikidest. Need näitavad väga selgelt, et tööhõive paindlikkustastme tõstmine aitab parandada just nõrgemas positsioonis olevate inimeste töövõimalusi. Seetõttu on uus töölepingu seadus kindlasti suurendanud ka töötajate kaitstust.

Töölepingu seaduse oluline roll on vähendada tööturu killustumist ja kihistumist ning muuta tööturu toimimine sotsiaalselt õiglasemaks. Nii näiteks on varasemaga võrreldes suurenenud nende töötajate sotsiaalne kaitse, kes ei saanud nautida tähtajatule töölepingule omaseid eeliseid. Tähtajalise töölepinguga või renditööajaga töötaja ebakindlam töösuhe on muutunud kindlamaks, täpsemalt on määratletud tähtajalise töölepingu ülesütlemise piirangud, samuti renditöö õiguslik alus. Kõik juba nimetatud ja veel nimetamata töölepingu seaduse sätted peavad samamoodi nagu mujal Euroopas tugevdama kogu ühiskonna sotsiaalset kaitstust. Arvestades seda, et meie uus töölepingu seadus ei ole veel aastatki vana, on kõik selle seaduse positiivsed või, ütleme, lihtsalt tulemused veel liiga värsked, et neid põhjalikult hinnata. Aga kui vaadata rahvusvahelisi hinnanguid meie uuele töölepingu seadusele, siis on need pigem positiivsed.

Viies küsimus puudutab toimetulekutoetuse saajate dünaamikat viimase kümne kuu lõikes. Me teeme toimetuleku ülevaadet kvartaalselt. Seetõttu on mõistlik tugineda nendele andmetele, mis meil olemas on. Tuleb tunnistada, et toimetulekutoetuse maksimisel on olukord ko-

halikes omavalitsustes väga erinev. Kuigi enamikul omavalitsustest esimese kvartali jooksul toimetulekutoetuste maksmisele kulunud vahendid suurenesid, mõnel need summad siiski ka vähenesid. 2009. aasta esimese kvartaliga võrreldes kasvasid kulud 215 kohalikus omavalitsuses, millest omakorda 165-s suurenesid kulutused nii taotluste arvu kui ühe taotluse kohta makstud toetuse kasvu tõttu, 44 omavalitsuses ainult taotluste arvu kasvu tõttu ja kuues ainult ühe taotluse kohta arvestatud toetuse suuruse kasvu tõttu. Kulutused vähenesid kümnes omavalitsuses. Nendest kahes omavalitsuses vähenesid need kulutused taotluste arvu ja ühe taotluse kohta arvestatud toetuse vähenemise tõttu, neljas taotluste arvu vähenemise tõttu ja neljas ühe taotluse kohta arvestatud toetuse vähenemise tõttu. Olgu siis statistika mõttes ka ära öeldud, et 2010. aasta esimeses kvartalis ei makstud toimetulekutoetust ühes omavalitsuses, Ruhnu vallas, kus toimetulekutoetust ei ole makstud viimased kolm aastat ühelegi inimesele. Keskmisest väiksem oli toetuse suurus ühe taotluse kohta 169 kohalikus omavalitsuses ja keskmisest suurem 57-s.

Kuues küsimus puudutab asjaolu, et tööandja maksab pigem sotsiaalses hierarhias kõrgemal paiknevate ametigruppide eest (see on seotud koolitusega). Kiire vastus sellele oleks, et kindlasti tuleb lähtuda koolituse eesmärkidest. Siin ei saa küll öelda, et tööandja valib kindlasti kõrgemal kohal olijad. Koolituse valimisel tuleb olla nii täpne kui võimalik ja iga tööandja siis ise selle järgi ka valib. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna, austatud hea minister! Teile on ka mõningad küsimused. Marika Tuus, palun!

Marika Tuus

Aitäh! Austatud minister! Ma käsitleksin seda teemat veel ühest aspektist. Inimarengu aruannet arutati siin saalis väga põhjalikult ja proua Marju Lauristin, kes on üks töö autoritest, tõi välja ka meie väga lühikese oodatava eluea põhjused. Meie eluiga, nagu me teame, on küll pikenenud, kuid ta on samal tasemel, mis oli arenenud riikides 1970. aastatel. Marju Lauristin juhtis tähelepanu, et selle lühikese eluea põhjuseks on eeskätt just väikesed tervishoiukulutused, ühed väikseimad üldse Euroopas (allikaks on siin Eurostat 2009). See on

vastuväide ministeeriumile, kes ütleb, et need oodatava eluea väiksed arvud tulevad lihtsalt noorte meeste riskisurmast. Kas olete minuga nõus, et tegelik põhjus on väikesed tervishoiurahad?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Kui vaadata, millised on meie suremuse põhjused, siis kaks esimest on jätkuvalt väga suures osas südame-veresoonkonna haigused ja vähktõbi. On selge, et meie keskmine oodatav eluiga on sõltuvuses väga paljudest komponentidest. Ootan pikisilmi Statistikaameti numbraid 2009. aasta kohta, et näha paremini seost õnnetussurmade ja oodatava eluea vahel. Oodatav eluiga on meil probleemne pigem just meestel. Naiste oodatav eluiga on päris kenasti liikunud ülespoole, aga meeste oma peab kindlasti veel oluliselt pikenema. Meeste puhul on õnnetussurmad olulisel kohal, aga samuti on oma mõju meeste tervisekäitumisel. Loomulikult, kui raha meditsiinile on rohkem, õnnestub ka paremini inimesi ravida. Aga ma ei ütleks, et raha on ainuke põhjus. Ma ütleksin ikka, et meie keskmise oodatava eluea pikenemise saladus peitub kõikides komponentides, mis mõju avaldavad – meie kõikide tervislikum käitumine, korralik meditsiiniline teenindamine, samamoodi kõik muu, mis meie ümber on, keskkonna kvaliteet jne, õnnetussurmad sealhulgas. Seega nii õnnetussurmad, rahva tervisekäitumine kui ka meditsiin – ühte põhjust oleks siin väga ebaõige välja tuua. Meie pikem eluiga sõltub kõigest neist komponentidest.

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Läheme oma küsimustega edasi. Georg Pelisaar, palun!

Georg Pelisaar

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Täna teid kõigepealt, et te nendele küsimustele vastates ei väljendanud peaministrile omast hurraa-optimismi! Tõesti, meil ei ole sotsiaalkaitses millegagi väga kiidelda. Kui Euroopa Liit keskmiselt kulutab sotsiaalkaitsele 26,9% sisemajanduse kogutulust, siis Eesti teatavasti vaid 12 ja natuke peale protsenti. Olukord on halb, sest ka sellest sotsiaalkaitsest kulutab Eesti riik ju suure osa emapalgale. Emapalga osas me oleme küll juhtival kohal.

Meist kõrgemat absoluutset emapalka maksavad veel vaid tunduvalt jõukamad Rootsi, Saksamaa ja Sloveenia. Aga teisalt on meil allpool suhtelist vaesuspiiri enam kui viiendik lastest. Kuidas seda vahet oleks teie arvates võimalik vähendada, et Eestis oleks võrdsem toimetulek?

Hanno Pevkur

Aitäh! Need on täiesti erinevad lähtekohad, millest te rääkisite. Esiteks tahan öelda, et vanemahüvitis ei võta meil suurt osa sotsiaalkaitsekulutustest. Meie kõige suurem sotsiaalkaitsekulutust on ikkagi pension, kulutused pensionide peale on viie aastaga kasvanud 6%-lt 8%-le SKT-st, praeguseks juba isegi veel rohkem. Pensionikulu SKT-ga võrreldes on kindlasti suurenenud ja on ka nendessamades sotsiaalkaitsekulutustes kõige suurem. Oleks korrektne väita, et väga suur osa meie sotsiaalkaitsekulutustest läheb ikkagi eakatele inimestele inimväärse elu ja väarika vananemise kindlustamiseks.

Kui vaadata vanemahüvitist, siis selle eesmärk on hüvitada tulevikus saamata jäävat tulu ja seeläbi innustada noori emasid lapsi saama. Ja kui vaadata statistikat, siis näiteks sellesama paljukiidetud Rootsi võrreldes on sündimuse kasv Eestis olnud viimastel aastatel suurem. Kui vaadata vanemahüvitise maksmise aja pikkust, siis ma ei ütleks, et Eesti kõige heldem on, Eestis makstakse seda poolteist aastat, Taanis on see minu mäletamist mööda kuni neli aastat. Nii et see pikkus on erinev. Ma arvan, et vanemahüvitise süsteem on ennast igati õigustanud ja aidanud Eestil jõuda 25% sündide juurdekasvuni, meie iibe peaaegu positiivseks muutnud, eestlaste osas see juba on positiivne, kogu elanikkonnast oli 2009. aastal miinus 300 inimest. See on peaaegu null-iive ja meie sündimuskordaja on Euroopa absoluutses tipus, kui ma õigesti mäletan, siis olime kolmandal või neljandal kohal. Nii et vanemahüvitis on väga kenasti oma eesmärki täitnud ja andnud noortele emadele kindlustunde.

Mis puudutab muid siirdeid, siis nagu ma ütlesin, meie universaalne lastetoetuste süsteem on ka näiteks see, mida OECD väga kiitis. Nagu ma ütlesin, on seesama üldine solidaarne lastetoetus vähendanud n-õ suhtelist vaesust 35%. Nii et me liigume õigel teel. Loomulikult, kui ajad lähevad paremaks, tuleb

lastetoetust suurendada, ja kui mõistlik on, siis seda süsteemi kuidagi niimoodi ümber teha, et need, kes sotsiaalsetel põhjustel seda toetust rohkem vajavad, seda ka rohkem saaksid. Seda on Reformierakond kogu aeg rääkinud, et toetuste jagamine inimestele peab olema väga selgelt rajatud sellele, et need, kes vajavad rohkem, peavadki rohkem saama.

Aseesimees Jüri Ratas

Ma tänan teid, härra minister! Rohkem küsimusi ei ole. Head ametikaaslased! Kas arupärimise nr 430 raames soovitakse avada läbirääkimisi? Ei soovita, seega läbirääkimisi ei avata. Arupärimisele on vastatud.

9. Arupärimine tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse süsteemi kohta (nr 432)

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme edasi järgmise, kaheksanda arupärimise juurde. Ma palun Riigikogu kõnetooli arupärijate esindaja Valeri Korbi!

Valeri Korb

Lugupeetud härra juhataja! Head kolleegid! Meie arupärimine, millele on alla kirjutanud üheksa Riigikogu liiget, on suunatud lugupeetud härra Pevkurile, sotsiaalministrile. Arupärimise teema on tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse süsteem. Leiame, et Eesti demograafilisest situatsioonist tulenevalt on hädavajalik säilitada tööealist elanikkonda töövõimelisena. Töötervishoiu ja tööohutuse seaduses on sätestatud trahvid tööohutuse nõuete rikkumiste eest, kuid tööõnnetuste ja kutsehaiguste ärahoidmiseks ei ole stiimuleid loodud. Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammis oli juba aastaks 2008 sätestatud eesmärk luua tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse süsteem. Tulenevalt tegevusplaanist pidi Sotsiaalministeerium 2008. aasta I kvartalis esitama tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse kontseptsiooni. Valitsus arutas tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse süsteemi lähtealuseid 4. detsembril 2008 valitsuskabineti nõupidamisel. Nõupidamisel otsustati toetada rahandusministri ettepanekut luua erakindlustusel põhinev ja kõigile töandjatele kohustuslik tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustus ning ühtlasi alustada läbirääkimisi sotsiaalpartneritega. Asjakohane eelnõu

plaaniti esitada Vabariigi Valitsusele arutamiseks 1. oktoobriks 2009. Eelnenust tulenevalt on härra ministrile kuus küsimust, millele tahaksime saada vastust. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Ma palun Riigikogu kõnetooli vas-tama arupärimisele, mis kannab numbrit 432 ja on esitatud 14. aprillil s.a, sotsiaalminister Hanno Pevkuri!

Hanno Pevkur

Austatud Riigikogu aseesimees! On hea meel vastata arupärijate küsimustele. Kuna arupärimine sai ette loetud, siis alustame küsi-mustega. Esimene küsimus puudutab seda, kui kaugele on jõutud tööõnnetus- ja kutsehaigus-kindlustuse süsteemi loomisega ja millal võiks eelnõu Riigikogu menetlusse jõuda. Nagu te oma arupärimises tabavalt ütlesite, toetati nõu-pidamisel rahandusministri ettepanekut. Töö-õnnetus- ja kutsehaiguskindlustus on olnud Rahandusministeeriumi vedada. Selle protses-siga ei ole väga kaugele jõutud. Arvestades seda, et valitsus arutas mõned nädalad tagasi eripensionidega seonduvat, sai kokku lepitud, et sotsiaalminister kohtub sotsiaalpartneritega 25. mail. Eelmisel nädalal see kohtumine lei-diski aset ja me arutasime nii tööandjate esin-dajatega kui ka töötajate esindusorganisatsio-nidega, kuidas tööõnnetus- ja kutsehaiguskind-lustuse küsimustega edasi minna. Kohal oli ka Rahandusministeeriumi esindaja. Leppisime kokku kahes põhimõttelises teemas. Esimene teema oli see, et Rahandusministeerium arvu-tab tööandja pensionimaksumuse n-ö prognoo-sid lähtuvalt väljateenitud aastate pensionidest ja Sotsiaalministeerium koos Rahandusminis-teeriumiga arutab edasi erakindlustusel põhi-neva vabatahtliku tööõnnetus- ja kutsehaigus-kindlustuse regulatsiooni, kus vastutavaks pooleks on siiski tööandja. Kui need arvutused on tehtud, siis tullakse teema juurde tagasi, ega enne ei ole sotsiaalpartneritele midagi lauale panna. Me käisime läbi need võimalused, mis on. Kõik osapooled said aru, kuidas edasi min-nakse, ja nüüd läheb töö edasi.

Teine küsimus puudutab sotsiaalpartnerite seisukohti. Kui hästi lühidalt öelda, siis tööta-jate esindusorganisatsioonid tahaksid tööõnne-tus- ja kutsehaiguskindlustust niipea kui või-malik. Tööandjate esindusorganisatsioonide

seisukoht on ka meediast läbi käinud. Nemad ei ole tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse loomist siia maani toetanud, kuna see suuren-dab tööjõukulusid. Eks me jätkame läbirääki-misi. Praegusel ajal on mõlemad tööandjate esindusorganisatsioonid, nii Eesti Kaubandus-Tööstuskoda kui ka Eesti Tööandjate Keskliit, ning töötajate esindusorganisatsioonid, TALO ja Eesti Ametiühingute Keskliit, võiks öelda, diametraalselt erinevatel seisukohtadel ja sel-line olukord on tööõnnetus- ja kutsehaigus-kindlustuse juurutamiseks äärmiselt raske. Siin peaks kindlasti olema väga selge kompromiss.

Kolmas küsimus. Kas kindlustus saab ole-ma ikka erakindlustusel põhinev ning kohus-tuslik just tööandjale ja kui suur saab olema kindlustusmakse? Nagu ma ütlesin esimesele küsimusele vastates, me rääkisime sellisest skeemist: erakindlustus, vabatahtlik, vastutu-sega tööandjal, kui tal seda kindlustust ei ole. Täpsemad regulatsioonid ei ole veel sõnasta-tud, aga on sellised põhimõtted: tööandja vas-tutab selle eest, et tal oleks kindlustus sõlmi-tud, ja kui tal seda kindlustust ei ole ja kind-lustusjuhtum peaks tekkima, siis peab ta ka kulud katma. Aga nagu ma ütlesin, läheb töö nende põhimõtetega edasi ja vaatame, kuhu me jõuame.

Neljas küsimus puudutab süü regulatsiooni. Eesti riigis on kehtiv regulatsioon, kus on kirjas, et kui tööandja pole nõus vabatahtlikult kahju hüvitama, tuleb pöörduda kohtu poole. Süü tõendamine on ju kehtivas võlaõigussea-duses sees, ega seda keegi seal muutnud ei ole. Milline see regulatsioon saab olema uue süs-teemi puhul, on ilma eelnõuta väga keeruline öelda. Mõlemad sotsiaalpartnerid peavad ütle-ma siin oma seisukoha.

Viies küsimus puudutab hüvitiste maksmise korda. Kas plaanitakse sisse viia indekseeri-mise süsteem? Kindlustuskaitse oleks eeldata-valt üsna tavapärane, hõlmates tervise kahjus-tamisest või kehavigastuse tekitamisest põh-justatud kahju, matusekulu hüvitamist, ülalpi-damishüvitist, kui kannatanu suri jne. Ütlen veel kord: 25. mail me leppisime kokku, kui-das me edasi läheme, aga see ei tähenda, et üks või teine sotsiaalpartner oleks andnud võimali-kule nägemusele oma lõpliku jaa. Tööandjad küll ei öelnud, et nad on kindlalt nõus sellega, mis paberile pannakse.

Kuuendaks küsitakse, kuidas paraneb tööõnnetus- ja kutsehaiguste registreerimine, kui tuleb uus süsteem. Kindlasti ta paraneb, need juhtumid saaksid paremini registreeritud ja suure tõenäosusega muutub ka üldine tervisekäitumine ettevõtetes paremaks. Meil on praegu olemas töötervishoiu ja tööohutuse seadus, mille kohaselt kõik töökohad peavad vastama tööohutuse reeglitele, aga kindlasti läheb inimeste tervis paremaks ning seeläbi pikeneb ka eeldatav eluiga, kui tööõnnetusi jääb väheks. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Ka selles päevakorrapunktis on paar täpsustavat küsimust. Marika Tuus, palun!

Marika Tuus

Aitäh! Lugupeetud minister! Tööandjate seisukoht oli üsnagi selge. Enn Veskimägi, kes on tööandjate keskliidu volikogu esimees, ütles, et kui nemad peaksid hakkama selle eest maksma, siis see pärsib ettevõtlust ja sellisel juhul nad mõtleksid sellele, kuidas riiki maksumedega lausa petma hakata. Te mainisite siin kompromissi, et tööandjad oleksid võib-olla sel juhul nõus, kui nende jaoks langetatakse sotsiaalmaksu. Teisalt jälle näeme, et sotsiaalmaksu laekub meil praegugi üsna kehvasti. Millised on teie poolt need piirid ja mis on see kompromiss, millest kaugemale teie ei läheks?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Kuna ühtegi asja paberil ei ole, siis on väga keeruline kommenteerida, mis see kompromissi koht võiks olla. Mida me küll ka 25. mail arutasime, oli see, et võimalik loodav skeem või lausa seaduseelnõu peaks olema motiveeriv mõlemale poolele, nii töötajale kui tööandjale. Tööandjale eelkõige seeläbi, et kui tööandja on kõik töötervishoiu ja tööohutuse seadusest tulenevad kohustused täitnud ja töökoht on ohutu, siis on tema kindlustusmaks kindlasti oluliselt madalam, võrreldes selle tööandjaga, kellel näiteks ei ole kõik tööinspektori ettekirjutused täidetud. See motivatsioonipool peab selgelt olema. Samas ütlesid tööandjad, et motivatsiooni peaks olema ka töötajate poolel. Nad ütlesid ühe uitmõtena, mida keegi väga sisukalt ei ole kaalunud, välja ka sellise asja nagu töötaja vastutus oma tervisekäitumise eest. Kui mõlemal poolel on

selline motiveeriv asjaolu, siis võiks edasi rääkida küll ja sellest ideekesest võiks ühel päeval saada ikkagi üks korralik elnõu.

Aseesimees Jüri Ratas

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Austatud minister! Muidugi oleks väga hea, kui kõik töökohad maksimaalselt nõuetele vastaksid ja oleks garanteeritud, et seal pole ohtu tööle ega tervisele. Aga me teame, et mõnes valdkonnas on see seotud väga suurte investeringutega, näiteks kaevurite töökohad või mõned valdkonnad elektrijaamades, ja ettevõtjad ei saa väga kiiresti varustada tervet valdkonda nii, et see vastaks kõikidele tingimustele. Mul on küsimus selle süsteemi kohta: kas praegu ikkagi on diferentseerimine, arvestades, et mõnes valdkonnas võib juba prognoosida, et seal on töö ja tervise seotult rohkem ohtu, või on see tendents juba vähenenud?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Loomulikult, eks me kõik saame aru, et maa alla päikest ei vii ja kümne meetri sügavusele vees päikesekiir väga ei ulatu. Selles osas tööohutuse ja töötervishoiu reeglistikud ja põhimõtted ju näevadki ette, et järelkult tuleb tööstressi vältimiseks maa all olla vähem. Ja kui me meenutame kas või näiteks väga kurba sündmust Eesti ajaloos, Copterline'i õnnetust, siis seal mäletatavasti saigi üheks piiravaks asjaoluks see, et tuukritel olid ette nähtud töötaja normid, kui palju nad võisid vee all olla, ja sellest tulenevalt nad ei saanudki seal pikemalt olla. Nii et selle jaoks töötervishoiu ja tööohutuse seadus ongi, et need normid oleksid mõistlikud. Küll aga on see kahtlemata väga tõsine asjaolu, mida valitus peab silmas pidama – et kui tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustus ühel hetkel peaks tulema, mida see võib siis tähendada ühele või teisele majandusharule. On selge, et Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumil on sõna sekka öelda, kui näiteks Eesti Põlevkivile või mõnele teisele ettevõttele peaks tulema väga suur rahanduslik koormus. Sest see, kes selle lõpuks kinni maksab, on tarbija. Loomulikult tuleb seda arvestada ka selliste kindlustusmehhanismide tegemisel. Kõik peab olema

tasakaalus, nii majanduslik mõju, mõju inimeste tervisele kui ka loomulikult see, mis on kõige olulisem – see, et meie töökohad peavad olema ohutud.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud härra minister! Te mainisite läbirääkimisi. Kas läbirääkimistest võtsid osa sotsiaalpartnerid, ametiühingud, ja kui nad võtsid osa, siis mis tasemel?

Hanno Pevkur

Aitäh! Ma ütlesin, et ma ei nimetaks neid läbirääkimisteks. Ma ütlesin, et 25. mail toimus kohtumine positsioonide ja põhimõtete selgitamiseks ja seal olid kõik tipptasemel kohal. Tööandjate poole pealt oli kohal tööandjate keskliidu juhatause esimees Tarmo Kriis, ametiühingute poole pealt ametiühingute keskliidu juht Harri Taliga ja TALO poolt Ago Tuuling. Nii et kõikide esindusorganisatsioonide tipud olid kohal. Kaubandus-tööstuskojast oli vist õigusosakonna juhataja, kui ma õigesti mäletan. Kõik, kes pidid kohal olema, olid kohal ja väljendasid oma seisukohti väga selgelt. Nii et oli konstruktiivne jutuajamine.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaak Aab, palun!

Jaak Aab

Täna, austatud juhataja! Hea minister! Seda kena nimega asja TÕKS on tõesti oodatud nagu taevamannat alates 1993. aastast, kus määruks kehtestati teatud regulatsioon, mille üle on ka siin vaieldud. Kuidas sa ise hindad, kas sa jõuad veel selle parlamendikoosseisu ajal niisuguse eelnõuga siia saali või on vastuolud nii suured, et seda ei ole võimalik teha?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Eks sa mäletad ju oma ametiajast samamoodi, kuidas nende jutuajamistega oli. Praegu on minul küll soov edasi minna, aga sotsiaalpartnerite vahel on väga suur lõhe. Selleks, et seda lõhet kuidagi ületada, peab olema mõlemale poolele vastuvõetav eelnõu välja pakkuda. Ei ole ma näinud

kummaltki osapoolt sellist hiilgavat kompromissettepanekut, mis teisele poolele kohe sobiks. Eks ta ole väga keeruline, aga lootus sureb viimasena.

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, austatud minister, ma täna! Arupärimise 432 kohta rohkem küsimusi ei ole. Nüüd on meil võimalus avada läbirääkimised. Palun, kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Arupärimisele on vastatud.

10. Arupärimine toimetulekutoetuste väljamaksete hilinemise kohta (nr 433)

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme edasi üheksanda arupärimisega. Ma palun Riigikogu kõnetooli arupärijate esindaja Jaak Aabi, et ta seda arupärimist tutvustaks. Arupärimine on esitatud 14. aprillil ja sellele vastab sotsiaalminister Hanno Pevkur. Palun, Jaak Aab!

Jaak Aab

Austatud Riigikogu aseesimees! Head kolleegid, kes veel saali on jäänud! Tutvustan Keskerakonna fraktsiooni liikmete esitatud arupärimist sotsiaalminister Hanno Pevkurile. Arupärimine puudutab toimetulekutoetuste väljamaksete hilinemist aprillikuus. Tegu on ühe järjekordse uue infotehnoloogilise projekti rakendamise, kus on ette tulnud teatud raskusi. Tuletame meelde, et eelmisel aastal astus tagasi sotsiaalminister Maret Maripuu. Põhjusks oli puuetega inimeste toetuste väljamaksmise hilinemine, kus probleemi põhjustas ka infotehnoloogilise lahenduse rakendamine. Avaliku teenistuse seaduse alusel said noomituse Sotsiaalministeeriumi kantsler Riho Tapfer ja asestantsler Riho Rahuoja.

Selle aasta aprillikuus võeti kõikides Eesti valdades ja linnades toimetuleku- ja hooldajatoetuste vormistamisel abiks uus sotsiaalteenuste andmeregister, lühendatult STAR. Poole kuuga oli aprilli keskpaigaks selgunud, et uus register on teinud töö hulga aeganõudvamaks, võib-olla ka sellepärast, et sotsiaaltöötajad ei olnud lihtsalt asjaga hästi kohanenud või ei olnud hästi kursis ning täiendavate andmete otsimine, kontrollimine aeglustas oluliselt niigi

suure koormusega sotsiaaltöötajate tööd. See-
ga venis oluliselt toetuste väljamaksmine. Heal
juhul oli tol hetkel, kui me selle arupärimise
esitasime, ehk siis aprilli keskel antud signaal,
et need toetused saavad välja makstud aprilli-
kuu lõpus. Muidugi ei saa öelda, et see oli igal
pool nii, sest ka tol hetkel suutsid mõned oma-
valitsused, kus sotsiaaltöötajad olid asjaga pa-
remini kursis ja võimekamad, seda registrit ka
kiiremini rakendada. Üldiselt oli tavaks, et sot-
siaaltoetused maksti välja kuu esimesel poolel,
aga paljudes omavalitsustes juhtus see aprillis
kuu teisel poolel. Probleeme on olnud, nagu
me mäletame, ka digiretsepti projekti rakenda-
misega.

Põhiliselt tahakski ministri käest kuulda,
mis nende infotehnoloogiliste lahenduste või
projektide rakendamisel probleemiks on – kas
väär planeerimine, ressursside puudus, inimes-
te puudus – ja kas tulevikus on võimalik sel-
liseid olukordi ära hoida. Teatud asjade puhul,
nii nagu Maret Maripuul oli probleeme puuete-
ga inimeste toetuste rakendamisel, on ju või-
malus natuke aega juurde võtta ja sellesse on
alati ka mõistvalt suhtunud. See on täiesti aru-
saadav, ei taha üldse järjekordselt süüdistada –
mida on üritatud teha –, et ministriumide töö-
tajad on süüdi, ei suuda seda teha ega tee oma
tööd korralikult. Ma tean, et nad teevad seda
korralikult, aga lihtsalt see ressursipuudus, ini-
meste puudus, rahapuudus, võib-olla mõnin-
gad vaelevarvestused, võib-olla mõni vaeleves-
tus selle projekti teostamisel. Sellist hinnangut
tahaks kuulda, härra sotsiaalminister.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Head ametikaaslased! Tulenevalt
Riigikogu kodu- ja töökorra seadusest on
nüüd, kui arupärija on pidanud oma kuni viie-
minutilise kõne Riigikogu kõnetoolist, kord
ministri käes. Palun tulla Riigikogu kõnetooli,
et anda arupärimisele vastus!

Hanno Pevkur

Ma täna, härra Riigikogu aseesimees, põh-
jaliku sissejuhatuse eest! Enne kui ma konk-
reetsete küsimuste juurde lähen, võib-olla na-
tuke taustast. Tõsi, 1. aprillil käivitus STAR
ehk sotsiaalteenuste andmeregister, aga kasuta-
me STAR-i, siis on hea lühike, ei pea iga kord
välja lugema. Sotsiaalministeeriumile teada-
olevalt ei ole omavalitsused STAR-i kasutu-

selevõttust tingituna toimetulekutoetuste välja-
maksimisega hilinevad üle sotsiaalhoolekande
seaduses kehtestatud tähtaja. Nii et ükski ini-
mene ei ole oma toetusest ilma jäänud ja kõik
on vastavalt seadusele oma toetuse kätte saa-
nud. Kuidas me saame seda väita? Ega meil
kõikidelt toetust saavatelt inimestelt loomuli-
kult infot ei ole, kuid telefoni ja meili teel on
vastav info meieni jõudnud ja 27. aprillist
3. maini viidi läbi ka veebiküsitlus, kus oma-
valitsused ja eelkõige otseselt STAR-i raken-
dajad ütlesid, millised on tulemused. Enami-
kus omavalitsustes, kes on meile tagasisidet
andnud, on kõik kenasti toimunud. Üldine
programmi kasutajate tagasiside on samuti
valdavalt positiivne. Nad küll tõdesid, et nagu
iga uus süsteem vajab ka STAR veel harjuta-
mist, ja olid rahul koolituste ning videoma-
terjalidega. Lihtsalt infoks ütlen, et Sotsiaal-
ministeeriumi kodulehel on STAR-i koolituse
video, nii et igauks, kes tahab, võib veebis
seda vaadata ja veel kord koolituse läbi käia.
Eriti olid inimesed rahul kasutajatoega ehk siis
telefoni teel saadud informatsiooniga, kus saa-
di kiirelt nõu ja tuge. Ma toon teile näite ühest
omavalitsusest. Ma ei taha selle omavalitsuse
nime öelda, aga seal kurdeti STAR-i aegluse
üle. Kasutajatugi ei suutnud probleemi lahenda-
da ja me pidime saatma inimese kohapeale
vaatama, mis on mureks. Selgus, et mure ei ole
mitte sotsiaalteenuste andmeregistris, vaid sel-
le omavalitsuse internetiühenduses. Kui inter-
netiühendus korda tehti, oli ka STAR-iga kõik
korras. Nii et siin on 225 omavalitsuse proble-
emid väga erinevad, kellel on kehv ühendus
ja kus võib-olla ei ole inimene lihtsalt nii palju
uemate programmidega kokku puutunud. Aga
süsteemi tervikuna hindavad kasutajad taga-
sisidest saadud informatsiooni põhjal tunduvalt
kiiremaks, mis muudab ka töö kiiremaks ja
efektiivsemaks. Ma toon vaid ühe näite meile
tagasisidena tulnud meilist, kus konkreetne
kasutaja ütleb: "Nüüd on vist STAR vastsün-
dinu- ja imikueast ammu väljas, kannab kaela
ja on käima õppinud. Vahest on nüüdseks ka
arvukas sotsiaaltöötajate pere programmi
omandanud. Igatahes on see üks ilusasti tehtud
asi nii sisuliselt kui väljanägemiselt ja mugav
kasutada." See on otse kasutajalt tulnud meil.

Tõsi on see, et STAR-i kasutuselevõtt eel-
das varasemasse sotsiaal- ja infosüsteemi ehk
SIS-i kantud andmete ülevaatamist veendu-

maks, kas need on kehtivad, ja vajadusel ka täpsustamist. Andmete täpsustamine on sisuliselt vajalik enne iga toetuse maksmist sotsiaaltöötaja poolt. Rahvastikuregistriga lingitud STAR-i rakendamisel ilmselt, et rea klientide andmed rahvastikuregistris vajavad parandamist. Niisiis sai meie rahvastikuregister tänu STAR-ile oluliselt täpsemaks ja seeläbi on kindlasti oluliselt paremini tagatud ka inimeste põhiseaduslik õigus osaleda näiteks valimistel ja saada muid teenuseid, mis on seotud elukohaga. Ma arvan, et STAR-i rakendamise kaudu sai suur hulk inimesi, kelle elukohaandmed olid kas vanad või aegunud, oma korrektsed andmed rahvastikuregistrisse ja saavad nüüd oma toiminguid sooritada.

Nüüd konkreetsete küsimuste juurde. Esimene küsimus räägib sellest, et Sotsiaalkindlustusamet on palunud nii toimetulekutoetuse taotlejalt kui ka puuetega inimeste hooldajatelt mõistvat suhtumist. Muidugi tuleb vastusena täpsustuseks öelda, et Sotsiaalkindlustusamet ei tegele toimetulekutoetuste väljamaksmisega ega ole ise ka STAR-i kasutaja. Seetõttu ei oskagi sellele küsimusele midagi rohkem vastata. Praegu liigub STAR-i koha pealt kõik kenasti.

Teine küsimus: "Kas tegemist on registri loonud IT-firma või ministriumipiisavalt?" Nagu ma näidetest, sissejuhatuses ja kasutajate tagasisidest välja lugesin, ei ole esimene STAR-i kasutamise kuu küll andnud alust kahelda kellegi suutlikkuses. Ministriumipiisavalt ettevalmistus on STAR-i puhul kindlasti olnud parem kui näiteks digiresepti puhul, mida te ka siin näitena tõite. IT-firma kiituseks tuleb öelda, et ka üks väike tõrge, mis kasutamise esimestel päevadel ilmselt, suudeti praktiliselt viie minutiga lahendada. Oli väga asjalik ja konstruktiivne koostöö IT-firmaga.

Kolmas küsimus: "Kuidas ministrium kaotab kompenseerida inimestele toimetulekutoetuste hilinemise?" Nagu ma ütlesin, hilinemist ei ole olnud ja seetõttu ei ole ka kompenseerimiseks mingit alust.

Neljas küsimus puudutab võimalikku tagasiastumist. Ma nüüd ei oskagi öelda ... Iseenesest toimib STAR kenasti, ei ole isegi põhjust otsida ühtegi süüdlast või kedagi vastutusele võtta – asi on päris kenasti tööle läinud.

Viies küsimus puudutab seda, kas meil oli teada, et võib tekkida viivitus. Nagu ma ütlesin,

see oli selge, et rakendamise esimestel päevadel ja nädalatel kulub kindlasti natuke rohkem aega uue süsteemiga harjumiseks. Aga seaduses sätestatud kuupäevadest on kõik omavalitsused kenasti kinni pidanud ja kõik inimesed on oma toimetulekutoetuse kätte saanud. Meile teadaolevalt plaanib hulk omavalitsusi kas siis lähikuudel või hiljemalt järgmisest aastast hakata sotsiaalteenuste andmeregistrit kasutama ka oma muude igapäevaste sotsiaalteenuste puhul. Kindlasti võiks siin kiita Tallinna linna, Tallinn on päris kenasti viimas oma igapäevaste sotsiaalteenuste ja -toetuste rakendust üle STAR-i keskkonda. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Teile on vähemalt üks küsimus. Jaak Aab, palun!

Jaak Aab

Täna, Riigikogu aseesimees! Lugupeetud minister! Jah, ma olen kursis nende STAR-i tegemistega, seda on ka juba mitu aastat ette valmistatud. Nagu sa mainisid, tegelikult oli Tallinna linn see, kes tookord pigem ministriumipiisavalt tagant utsitas. Tallinnal on tõesti väga laialdane mitmesuguste sotsiaaltoetuste süsteem ja arvepidamine on keeruline, kui ei ole korralikku infotehnoloogilist lahendust. Tallinn lõi selles väga tõsiselt kaasa ja tänu sellele lahendus tõenäoliselt ka nii hea ja kiire sai. Rakendamisel oli tõesti selliseid signaale, et mõnel pool on probleeme. Tõenäoliselt on see omavalitsustes ebahühtlane olnud. Küsimus kerkis just selle koha pealt, kas sotsiaaltöötajaid on STAR-i rakendamiseks piisavalt informeeritud ja koolitatud. Kas sa seda oskad hinnata?

Hanno Pevkur

Aitäh! Loomulikult oskan ma seda öelda. STAR-i esimene koolitusvoor oli eelmise aasta lõpus. Siis koolitus tõesti kõige paremini ei õnnestunud, sest programm ei olnud veel lõplikult töökorras ja koolitused toimusid demoversiooni peal. Mõningad koolitusrühmad ei saanud korralikult ühendust, kuna sel päeval olid näiteks hooldustööd või n-ö süsteemi ehitus. Sellest tulenevalt saigi kokku lepitud, et tuleb täiendav koolitusvoor. Kõikidele omavalitsustele anti õigus oma inimesed sellele koolitusele registreerida ja väga palju omavalitsuste sot-

siaaltöötajaid ka seda teist võimalust kasutasid. Lisaks, nagu ma ütlesin, võtsime ühe koolituse spetsiaalselt linti ja panime selle veebi üles. Kasutajatugi on olnud igale omavalitsusele kogu aeg avatud ja väga palju on seda kasutatud. Oleme käinud väga paljudes omavalitsustes, müts maha kõikide ministriumide inimeste ees selles osas, et nad sõitsid tõesti nii Misso valda – palun vabandust, kui see ei olnud just täpselt Misso vald, aga piltlikult öeldes sõideti Tallinnast vaadatuna kõige kaugematesse Eesti omavalitsustesse – kui ka lähematesse omavalitsustesse vaatama, et STAR korralikult rakenduks. Nagu ma ühe omavalitsuse puhul näite tõin, probleemi sisu ei olnud mitte selles, et sotsiaaltöötaja poleks STAR-i toimimisest aru saanud vms, vaid lihtsalt selles, et internetiühendus oli nii kehv.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, härra minister! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Arupärimisele on vastatud.

11. Arupärimine laste kaitsetuse kohta (nr 440)

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme edasi kümnenda arupärimisega. Ma palun Riigikogu kõnetooli arupärimist tutvustama arupärijate esindaja Eldar Efendijevi!

Eldar Efendijev

Härra eesistuja! Austatud kolleegid! Austatud minister! Meie arupärimine, millele on alla kirjutanud seitse rahvasaadikut, on seotud lastekaitsega ja puudutab ühiskonna osa, kes on tänapäevases olukorras kõige kaitsetumad, nad ei saa ise hakkama ja vajavad riigi abi. Lugupeetud sotsiaalminister! Vabariigi Valitsuse tegevusetus ühiskonna sotsiaal-majanduslike probleemide lahendamisel sunnib järjest rohkem inimesi Eestist lahkuma ning need, kes ei lahku, tõmbuvad aktiivsest ühiskonnaelust kõrvale. Uuringufirma Saar Poll on tõestanud, et üle 43% Eesti inimestest tunnetab ühiskonnas seoses tööpuudusega vaesuse kasvu. Eesti lastest elab vaesuses viiendik ning lastega leibkondadest on kõige enam ohustatud pered, kus on üksikvanem kas ühe või ka mitme lapsega. Keskmisest kõrgem vaesusrisk on lasterikastel

peredel. Sotsiaaltöötajate hinnangul aitaks vaesuse piiril elavaid peresid rahaliselt see, kui lastetoetusi ei arvestataks toimetulekutoetuste arvestamisel pere sissetuleku hulka. Lisaks on üldtuntud tõde, et kõige mõjusam relv laste vaesuse vastu on vanemate töökoht ja töötegemise eest saadav piisav tasu. Kuna tööd leida on Eestis raske, on paljude laste mõlemad vanemad suundunud piiri taha leiba teenima ning jõuavad koju kord kuus, heal juhul kord nädalas.

Tööturul toimuv puudutab lapsi väga teravalt. Probleemi sügavusest räägib see, et aina rohkem on neid lapsi, kellele koolitoit on päeva ainus soe toit ja vahel lausa ainus söögikord üldse. Koolides ja lasteaedades on saanud tavaks panna igal hommikul lauale leiba, mille kiire otsasaamine just nädala alguses ja lõpus kõneleb perede suutmatusel tekkinud olukorraga toime tulla. Mõni laps on koolis aga lausa nii alatoitunud, et kiirabi on pidanud ta koomaelsest seisundist päästma. Ja see, mida me oleme kirjeldanud, on võetud ajalehtedest, see ei ole niisama laest võetud. Ma ei hakka kordama küsimusi, mida on kokku neli. Palume ministril nendele vastata!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Palun Riigikogu kõnetooli arupärimisele vastamiseks sotsiaalminister Hanno Pevkuri!

Hanno Pevkur

Austatud Riigikogu esimees! Läheme siis küsimuste juurde. Esimene puudutab kõige vaesemate sihtrühmade majanduslikku toimetulekut. Vaesuse leevendamisel ehk siis juba vaesuses olevate inimeste abistamisel on kindlasti äärmiselt oluline tööturu- ja sotsiaalteenuste kättesaadavus ja vajaduse korral rahaliste toetuste maksmine. Toon mõned näited summade kohta, mida Vabariigi Valitsus on sellisteks tegevusteks planeerinud. Loomulikult ei hakka ma loetlema kõiki numbraid koolitoidu või teiste sotsiaaltoetuste osas. Aga nagu ma olen maininud ühele või teisele arupärimisele vastates, on ainuüksi tööturumeetmete osakaal väga suur, see on kolme aastaga kolmekordistunud. Kui me paneme otsestele tööturumeetmetele lisaks veel töötuskindlustushüvitise ja töötutoetuse summad, siis näeme, et sellel aastal on riigieelarvest selline

tööturule suunatud või töötamisega või töötuste staatusega seotud rahasumma peaaegu 4 miljardit krooni. Ma arvan, et see on väga suur raha. Kui inimene on jäänud tööta, siis on ta kindlasti ka riskirühmas ja vajab riigipoolset abi. Kui vaadata lisaks toimetulekunumbreid, mis on siit ka korduvalt läbi käinud, siis 2008. aastal kulus toimetulekuks 90 ja natuke peale miljonit krooni, 2010. aasta eelarves on aga planeeritud 350 miljonit krooni ja I kvartalil väljamaksed on üle 90 miljoni krooni. Need näitavad väga selgelt, et tehtud otsus toimetulekutoetuse absoluutnumbreid pea neli korda tõsta oli väga õige. Selles olukorras, kus üldine kulutuste tase on alla läinud, suurendada töötute tegelemise summasid ja toimetulekuks minevaid summasid on väga tõhus vahend selleks, et säilitada inimestele siiski normaalne elu ja äraolemine. Kindlasti pööratakse ka meie järgmise aasta eelarves väga palju tähelepanu sellele, et tagada just riskirühmades olevatele inimestele väärikas ja normaalne äraelamine. Lisaks otsesetele rahalistele meetmetele oleme suurendanud teenuste mahutu või hakanud pakkuma ka selliseid teenuseid, mida riik pole varem rahastanud, näiteks nõustamiskeskustes sotsiaalnõustamine, psühholoogiline nõustamine, perenõustamine ja võlanõustamine. Seda pole varasematel aastatel nii suures mahus olnud.

Teine küsimus on lastetoetuste seotusest toimetulekutoetusega. Sellest on väga palju räägitud. Kindlasti on asjaomane eelnõu ka parlamendi menetluses. Kui vaadata toimetulekutoetuse eesmärki, siis toimetulekutoetuse eesmärk on ju tagada inimestele sissetulek sellisel tasemel, et pärast eluasemekulude tasumist oleks sellega võimalik katta toimetulekuvajadused. Minu esimene eelistus ei oleks aga mitte lapsetoetuse väljaarvamine toimetulekutoetusest, vaid toimetulekupiiri tõstmine. Kui see on rahalistel kaalutlustel keeruline, aga rahalised vahendid oleksid siiski olemas, siis ma toetaksin kindlasti pere teise liikme asendusmäära tõstmist 80% pealt 100%-le, mis aitaks just lastega peresid, ja alles seejärel vaataks teisi võimalikke meetmeid.

Kolmas küsimus on alatoitumuse kohta. Meil on olemas Tervise Arengu Instituudi läbi viidud uuring Eesti 11–15-aastaste kooliõpilaste tervisekäitumise kohta. Selle uuringu kohaselt võime öelda, et normaalkaalulisi lapsi on

Eestis 86%, 10% lastest on ülekaalulised ja alakaalulisi lapsi tuvastas see uuring ca 4%. Kui vaadata sama uuringut, mida Tervise Arengu Instituut on teinud eelmiste aastate kohta, siis alakaalulisus ei näita tõusutrendi. Küll näitab tõusutrendi ülekaalulisus, nii et me peame oma noorte ja laste tervise osas olema kohati ehk isegi kriitilisemad ja utsitama neid rohkem tervisespordiga tegelema. Ma olen muidugi sada protsenti seda meelt, et tervisliku toidu kättesaamine on selle juures äärmiselt oluline. Ka selle 4% puhul on ülioluline just koolitoiduprogrammi jätkata. Seetõttu ei ole valitsusel kindlasti mingit plaani koolitoiduraha vähendada. Sotsiaalministeerium toetab küll igati Haridus- ja Teadusministeeriumi selles osas, et koolitoidusummad riigieelarvesse jääksid ja annaksid lastele ja noortele kindluse, et koolis on võimalik normaalselt süüa saada.

Neljas küsimus on hinnang riigipoolse koolilõunatoetuse kohta. Eks see toetus sõltub otseselt riigi rahalistest võimalustest. Loomulikult, kui on võimalik suurematele lastele samuti koolitoitu tagada, siis minu hinnangul oleks see väga positiivne. Samas ei saa üle hüpata oma varjust ja sellest, kui palju riigi rahakotis raha on. Aga kui vaadata koolitoidu mõju, siis nagu ma ütlesin, minu hinnangul on see äärmiselt positiivne. Me saame siinkohal rääkida küll ainult Sotsiaalministeeriumi toetusest koolitoiduprogrammile, see peaks kindlasti jätkuma. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna, hea minister! Teile on ka mõningad küsimused. Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Austatud minister! Mina toon ühe näite. Jah, vahepeal tõesti kadusid need lapsed, kes küsisid poe juures raha. Praegu on jälle ilmunud lasterühmakesed, kes ei küsi ega palu mitte raha, vaid paluvad osta toitu. Lähed poodi ja nad paluvad. See ei ole üks juhtum, vaid seda näeb pidevalt iga poe juures, eriti meie piirkonnas. Siit on mul küsimus: kuidas te teete koostööd omavalitsustega ja kas ei saaks tõesti midagi teha, et ei tekiks see olukord, mis oli 1980. aastate lõpul ja 1990. aastate alguses, kus tõesti väga palju lapsi niiviisi süüa sai?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Meie otsene abi omavalitsustele ongi toimetulekutoetus. Kõikide omavalitsuste sotsiaaltöötajad peaksid teadma oma omavalitsuse elanike hulgas neid inimesi, kellel on oht sattuda sellisesse vaesusriski, et nad kindlasti vajavad omavalitsuse tuge, ja nendega võib-olla senisest personaalsemalt tegelema. Selle olukorrani viib suure tõenäosusega töö kaotus peres. Kui juhtub olema veel ühe vanemaga laps ja see üksainuke toitja kaotab töö, siis ongi olukord väga keeruline. Toimetulekusummad ju näitavad, et Eestis on peresid, kes on raskustes, ja seetõttu on ka järgmise aasta eelarve tegemisel minu ettepanek toimetulekutoetust tõsta. Kas see rahanduslikult võimalik on, selgub eelarveläbirääkimiste käigus. Aga omavalitsustele oleks soovitus, et kui selliseid lapsi on poodide juures näha, siis peaks kindlasti nende lastega ühendust võtma ja küsima, kust peredest nad tulevad, et nendega oleks võimalik personaalselt tegelda. Nagu ma ütlesin, on siin ju samamoodi mitmesuguseid nõustamisteenuseid, nii sotsiaalnõustamine kui ka võlanõustamine, kui inimesel on näiteks raskusi laenu tasumisega, et siiski leida lahendus ja väljapääs.

Aseesimees Jüri Ratas

Georg Pelisaar, palun!

Georg Pelisaar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud minister! Ma saan aru, et omavalitsustel on siin kahtlemata väga suur roll ja toimetulekutoetus on üks päästerõngas. Aga kui me arvestame, et allpool suhtelist vaesuspiiri elab umbes 21% kuni 15-aastastest lastest, kui me arvestame, et toimetulekutoetuse saajate hulgas on kolmandik lastega peresid, siis on see päris masendav summa. Kas omavalitsused jõuavad nüüd kõikide probleemide lahenduseni, on omaette küsimus. Seda enam, et ühe lastekaitsetöötaja kohta tuleb Eestis 1610 last. Mis te arvate, kuidas peaks riik rohkem panustama, et need lastekaitsetöötajad jõuaksid abi vajavate lasteni, et ka nemad tuleksid appi?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Lastekaitse on meil ju kohaliku omavalitsuse tasandil, aga jah, on kurb tõsiasi, et kõikides omavalitsustes ei ole

lastekaitsetöötajat. Muidugi, samas ei ole ma päris kindel, et ta kõikides omavalitsustes peaks olema – siin võib tuua ekstreemseid näiteid Ruhnu vallast või Piirissaarest. Ma ei tea, kui palju Piirissaares üldse on alla 15-aastaseid lapsi, kas üldse on. Vist ei olegi. Igas omavalitsuses kindlasti ei peagi olema lastekaitsetöötajat. Küll peaks sellisel juhul, kui alaealisi lapsi ikkagi omavalitsuses elab, tegema omavalitsuste vahel koostööd. Ma võin omaenda isiklikust praktikast tuua näite, kus kolm omavalitsust ei pidanud võimalikuks õigusnõunikku palgata, aga nad pidasid mõistlikuks teha selles osas koostööd ja võtta endale kolme valla peale üks õigusnõunik. Lastekaitsetöötajate puhul on sama asi – kui lapsi on vähe, siis on mõistlik teha koostööd. Aga lastekaitsega või lastega tegelev ametnik võiks siiski igas omavalitsuses olla, kas või osalise tööajaga, aga peaks olema. Seeläbi oleks võimalik probleeme rohkem ära hoida. Kui palju nüüd riik saaks teha? Riigi peamine tugi tuleb ikkagi toimetulekutoetuse kaudu ja võib vaadata üle, kas on võimalik suurendada lastetoetust. Lastetoetused koos toimetulekutoetusega peavad kindlasti olema need otsesed vahendid, mis lastega peresid aitavad.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud härra minister! Kui te räägite toimetulekutoetuse miljonitest, sellest, et need summad kasvavad kõvasti, siis ma nõustaksin teiega, kui samal ajal ei kasvaks, ütleme, piima, leiva ja teiste kaupade hind, kui elektri hind oleks samal tasemel nagu kaks aastat tagasi, aktsiisid jne. Seoses sellega tahaksingi küsida teilt, kas meil ei ole olukord, kus põhiline osa sellest rahast, mis peaks minema toimetulekutoetuste kasvuks, läheb tööstusse, mitte nendele inimestele, kellele see on suunatud.

Hanno Pevkur

Aitäh! Mis puudutab toimetulekutoetust, siis see läheb küll ainult nendele, kes seda otseselt vajavad. Toimetulekutoetuse määramisel on väga selged kriteeriumid ja toimetulekutoetust ei tule küsima keegi, kelle peres on näiteks keskmine sissetulek. Toimetulekutoe-

tuse kriteeriumiks on see, et kui pere, leibkonna tulud kokku liidetakse ja võetakse maha kulud eluasemele, siis allesjääv summa peab olema alla 1000 krooni. Toimetulekutoetust ei anta kindlasti kellelegi sellisele, kes seda teelikult ei vaja. Mis puudutab seda, et hinnad on kasvanud, siis loomulikult on hinnad kasvanud, see on ju ka üks põhjusi, miks ma lähen Rahandusministeeriumilt toimetulekupiiri tõstmist taotlema. Aga fakt on ka see, et toimetulekupiiri tõstmiseks peavad olema riigil üldised rahalised võimalused. Kui rahalisi võimalusi napib, siis tuleb valida teised meetodid. Eks need alternatiivid on siitki läbi käinud, ka mina olen neist täna rääkinud.

Asesimees Jüri Ratas

Täna, austatud minister! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Arupärimisele on vastatud.

Head ametikaaslased! Me oleme läbi käinud kõik arupärimised, kuid meie istung pole veel lõppenud.

Kõigil headel ametikaaslastel, kes soovivad ennast registreerida sõnavõtuks vabas mikrofonis ja tulla Riigikogu kõnetooli oma murede ja rõõmudega Eestimaa pärast, palun teha seda pärast haamrilööki! Kuna sõnavõtusoove ei ole, siis sellega on tänane istung lõppenud. Ma tänan teid ja jõudu teile teie töös!

Istungi lõpp kell 18.45.

Istungi kestus 3 tundi ja 45 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 1. juuni 2010

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seaduse eelnõu (597 SE) teine lugemine

2. Looduskaitse seaduse § 24 muutmise seaduse eelnõu (752 SE) esimene lugemine

3. Plastkotiaktsiisi seaduse eelnõu (722 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Keit Pentus

Tere hommikust, austatud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärku 16. töönädala teisipäevast istungit. Kui teil on soovi üle anda eelnõusid või arupärimisi, siis nüüd on õige hetk selle tegemiseks. Palun Riigikogu kõnetooli kõigepealt Mai Treial!

Mai Treial

Eestimaa Rahvaliidu fraktsiooni nimel annan üle Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Riigieelarve kontrolli komisjoni moodustamine" muutmise" eelnõu seoses sellega, et riigieelarve kontrolli erikomisjoni liikmeks on olnud Tarmo Mänd. Tema asemele pakub Rahvaliidu fraktsioon Jaan Õunapuud. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Tarmo Mänd, palun!

Tarmo Mänd

Austatud juhataja! Austatud kolleegid! Ma ei tulnud siia vastulauseks, vaid ma annan rahanduskomisjoni nimel täna üle riigivaraseaduse muutmise seaduse eelnõu, millega muudetakse nimetatud seaduse § 79 lõiget 3 ja sõnastatakse see järgmiselt: "Riigi asutatud sihtasutus võib võtta laenu ja sõlmida kapitalirendilepinguid üksnes kõigi nõukogu liikmete ühehäälsel otsusel." Kehtiva seaduse kohaselt vajavad riigi asutatud sihtasutused laenude võtmiseks asutajate nõusolekut. Se-

ses sihtasutuse poolt laenude võtmise kavatsustega on arutelude tulemusena jõutud seisukohale, et arvestades sihtasutuse eraõiguslikku vormi, oleks siiski ka laenude võtmisel korrektsem, kui lõppvastutus jääks selliste otsuste puhul sihtasutuse juhtorganite kanda. Selleks ongi kavas muuta § 79 lõiget 3 selliselt, et riigi asutatud sihtasutus võib võtta laenu ja sõlmida kapitalirendilepinguid üksnes kõigi nõukogu liikmete ühehäälsel otsusel. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Keit Pentus

Võtsin juhatusel nimel vastu kaks eelnõu. Kui need vastavad meie kodu- ja töökorras sätestatud, siis otsustatakse eelnõude menetlusse võtmine kolme tööpäeva jooksul.

Nüüd, head ametikaaslased, on mul teile edastada ka mitu teadet.

Esimene neist puudutab homset Riigikogu infotundi: kolmapäeval, s.a 2. juunil osalevad infotunnis valitsusliikmetest haridus- ja teadusminister peaministri ülesannetes Tõnis Lukas, kaitseminister Jaak Aaviksoo ning keskkonnaminister Jaanus Tamkivi.

Teiseks, Riigikogu juhatus on määranud kultuurikomisjoni taotlusel Vabariigi Valitsuse algatatud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse eelnõu (412 SE) teise lugemise jätkamise arutelu aluseks olevate dokumentide esitamise tähtajaks s.a 1. juuni kell 18.

Kolmandaks, Riigikogu juhatus on määranud majanduskomisjoni taotlusel Vabariigi Valitsuse algatatud liiklusseaduse eelnõu (475 SE) teise lugemise jätkamise arutelu aluseks olevate dokumentide esitamise tähtajaks s.a 1. juuni kell 18.

Neljandaks, Riigikogu juhatus on määranud sotsiaalkomisjoni taotlusel Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele pensionireformiga seonduvate rahvatervist parandavate tegevuste käivitamiseks" eelnõule

(720 OE) uueks muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 4. juuni kell 16.45.

Viimane teade on see, et Riigikogu juhatus on registreerinud Riigikogu liikme Jaan Õunapuud Eestimaa Rahvaliidu fraktsiooni liikmeks.

Head ametikaaslased! Teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 83 Riigikogu liiget, hetkel puudub 18.

Enne tänase päevakorra punktide menetlemise juurde asumist üks päevakorda puudutav täpsustus. Nimelt, tänase päevakorra kolmanda punkti, s.o seaduseelnõu 722 esimese lugemise arutelul teeb algatajate ettekande Riigikogu liige Toomas Trapido.

1. Monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seaduse eelnõu (597 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Tänase päevakorra esimene punkt on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni, Eesti Reformierakonna fraktsiooni ning Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni algatatud monopolide ohjeldamise seaduse eelnõu teine lugemine. Mul on hea meel paluda ettekandeks Riigikogu kõnetooli majanduskomisjoni liige Hannes Astok!

Hannes Astok

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Riigikogu majanduskomisjon arutas seaduseelnõu 597 oma korralisel istungil neljapäeval, 13. mail. Lisaks Riigikogu majanduskomisjoni liikmetele olid eelnõu esitajate poolt kohal ka Riigikogu liikmed Ken-Marti Vaher ja Urmas Reinsalu ning Keskkonnaministeeriumi ase-kantsler Harry Liiv (tema mitte siis küll esin-dajate poolt, vaid kutsutuna). Meile laekus 39 parandusettepanekut. Komisjon arutas neid et-tepanekuid väga tõsiselt nii oma koosolekul kui ka eelnevates töörühmades.

Võib-olla markeerin mõned teemad, mis põhiliselt arutelu leidsid ja mis ka muudatus-ettepanekutes kajastuvad. Kõigepealt seaduse pealkirja küsimus. Ka kaugkütteteemadel on täpsustatud mitmeid olulisi punkte nii Konku-rentsiameti pädevuse kui ka ettevõtjate kohus-tuste osas. Meile laekus roheliste fraktsiooni ettepanek, mis räägib sellest, et kaugküttepiir-konda võib müüa ka sellist soojust, mis on

toodetud kütusevabadest ja taastuvatest allika-test, ning seda võib siis müüa lisaks olemas-oleva tootja poolt toodetavale energiale. Täp-sustati ka sademeveeteemat tervikuna, seda, millised on liitumise ja kulude arvestuse kü-simused. Oluliselt täpsustati hinnareguleeri-mise küsimust sellistel juhtudel, kui üks vee-ettevõtja osutab teenust erinevatel reoveekogu-misaladel või eri omavalitsustes. Räägiti kapi-tali tootluse arvestusest, räägiti ka sellest, mis juhtub siis, kui üks vee-ettevõtja näiteks enam ei soovi tegutseda, millised on tema kohustu-sed teenuse jätkamisega seoses, kuni selleni, kui leitakse uus ettevõtja või keegi, kes tema tegevuse või varad üle võtab. Räägiti gaasitee-mast, millest ma kohe räägin pikemalt, arutati gaasi n-ö põhivõrgu ja jaotusvõrgu lahtisõlmi-mist elektrivõrkude eeskujul. Räägiti karistus-test ja räägiti sellest, kas omavalitsusel võiks olla õigus esindada oma elanikke tsiviilkohtu-menetluses ettevõtete vastu.

Nüüd konkreetsemalt. Muudatusettepanek nr 3. Komisjon toetas Sotsiaaldemokraatliku Erakonna liikme ja majanduskomisjoni liikme Jüri Tamme ettepanekut, et muuta ära seaduse pealkiri "Monopolide ohjeldamise seadus" ja panna pealkirjaks "Monopolidele hinnapiiran-gute kehtestamise seadus", mis nii esitaja kui ka komisjoni arvates märksa paremini iseloo-mustab selle seaduse sisu.

Aseesimees Keit Pentus

Austatud ettekandja! Ma palun vabandust, aga ma olen sunnitud teid katkestama! Head kolleegid! Selline sumin, mis siin saalis on, võib mõnes muus olukorras olla küll väga meeldiv, kuid selle eelnõu arutamist ta siiski segab. Ma palun kõiki jutte, mida teil on vaja ilmtingimata praegu rääkida, rääkida väljas-pool istungisaali, et me saaksime aruteluga edasi minna. Hea ettekandja! Annan teile nüüd taas sõna.

Hannes Astok

Aitäh! Muudatusettepanekud nr 4 ja 5, mis olid esitatud roheliste fraktsiooni poolt, räägi-vad sellest, et kaugküttepiirkonnas võivad tar-bijad lisaks kaugküttevõrgust saadavale sooju-sele osta ka kütusevabadest ja taastuvatest al-likatest muundatud soojusenergiat selle tootja-telt. Muudatusettepanek nr 4 annab sellise energia definitsiooni.

Edasi on mitmed täpsustavad ettepanekud, mis räägivad sellest, millised soojusettevõtjad peavad oma hinna Konkurentsiametiga kooskõlastama.

Edasi algavad olulised muudatused (mitte et ükski teine muudatus ebaoluline oleks). 12. muudatusettepanek täpsustab sademevee-kanalisatsiooni arendamise kohustust eri arenduspiirkondades. Kokkuvõttes võib sademevee-kanalisatsiooni kohta öelda, et me oleme seaduses sõnastanud, et kui keegi arendab uut elamu- või tööstuspiirkonda, siis lisaks veevärgile ja kanalisatsioonile tuleb tal seal välja arendada ka sademevee-kanalisatsioon, mis on praegu pudelikael hea elukeskkonna loomisel.

Täpsustati ka mitmeid inimeste ja ettevõtete kaitsmise punkte. 14. parandusettepanek räägib sellest, et kui veevärgi või kanalisatsiooni omanik muutub, siis täiendavat liitumistasu võtta ei saa, mis tundub ju loomulik, kuid selliseid asjaolusid on ilmnenud. Täpsustati ka liitumistasu arvestamist ja täpsustati seda selles suunas, et kui keegi liitub veevärgi või kanalisatsiooniga seitsme aasta jooksul ja sellega ei ole varem arvestatud, siis nendel, kes on varem selle liitumise kinni maksnud, on õigus saada tasaarvestust. 19. ettepanek räägib sellest, et kui ettevõtja, kes seni on osutanud ühisveevärgi- ja kanalisatsiooniteenust, otsustab selle teenuse osutamise peatada mis iganes põhjustel, näiteks talle lihtsalt ei meeldi see enam, siis peab ta sellest 12 kuud ette hoiatama nii kohalikku omavalitsust kui ka Konkurentsiametit. See 12 kuud ehk üks aasta võiks olla piisav aeg selleks, et leida uus operaator. See muudatusettepanek kaitseb tarbijat selle eest, et kui tõepoolest ettevõtjale enam ei meeldi seda teenust osutada, et siis inimesed ei jääks ilma elutähtsate teenusteta, et nad ei jääks ilma joogiveeta ega ilma kanalisatsiooniteenuseta.

Oluline just sellesama monopolide tegevuse piiramise kontekstis on 23. muudatusettepanek. Selles sõnastatakse see, et tulukus, mida ettevõtja arvestab, arvestatakse vee-ettevõtja poolt investeeritud kapitalilt. See tähendab, et ei saa arvestada tulukust nendelt varadelt, millesse vee-ettevõtja ise pole investeerinud, teisisõnu, kui need on talle üle antud või näiteks saadud Euroopa Liidu toetusmeetmete kaudu. Me vaidlesime üsna pikalt selle üle, milline peaks olema kulumi arvestus toetus-

raha eest saadud varadelt. See küsimus jäi meil ausalt öeldes lõpuni läbi vaidlemata ja me vaidleme seda edaspidi edasi. Ühelt poolt on arusaadav, et kui paljud Eesti vee-ettevõtjad on saanud Euroopa Liidu toetusraha, siis nende varade jätkusuutlikuks majandamiseks ja ülalpidamiseks on vaja nendelt arvestada kulumit ja seda reinvesteerida nendesamade varade uuendamiseks ja samas kvaliteedis püsimiseks. Teisalt valitseb oht, et kui ettevõtte on erakätes, siis seesama kulum võetakse hoopistükki kasumina välja. Head lahendust ega kompromissi töörühm leida ei suutnud. See ei ole hetkel väga põletav probleem, küll aga vajab see probleem lähiaastatel lahendamist, sest investeeringud, mis Euroopa Liidu abirahaga on tehtud, on suured, ja me peame selle teema juurde kindlasti järgmiste eelnõude menetlemisel (ilmselt mitte selle eelnõu menetlemisel) tagasi pöörduma.

26. muudatusettepanek räägib sellest, et kui vee-ettevõtja osutab veeteenust mitmel reoveekogumisalal, siis võib ta kõikides piirkondades kehtestada ühesuguse hinna, aga see ei tähenda seda, et ta peab seda vältimatult tegema, sest kulud võivad eri aladel olla väga erinevad ka seoses tehtud investeeringutega ja võrgu olukorraga.

27. ettepanek räägib sellest, et vee-ettevõtja võib kehtestada eri kliendigruppidele erinevaid tasusid erinevatest tarbimismahtudest lähtudes. See ettepanek on lähtunud (see on Keskkonnaministeeriumi ettepanek) sellest, et on päris selge, et suurele tarbijale teenuse osutamisel on kulud hoopis teistsugused ehk väiksemad kui väga väikese veekuluga tarbijate puhul. Aga neid hindu peab kooskõlastama Konkurentsiamet. Siin, toetades seda ettepanekut, lähtus komisjon sellest, et ristsubsideerimist vee- ja kanalisatsioonitegevuses tuleks üha vähendada. Igaüks peaks maksma ikkagi selle teenuse eest, mida ta tarbib ja saab.

Edasi, 29. muudatusettepanek kordab üle sedasama, millest rääkis üks eelnev muudatusettepanek. Kui vee-ettevõtja tahab oma tegevuse lõpetada, siis peab ta sellest ette teatama, kuid kuni kooskõlastuse saamiseni ei tohi ta teenuse osutamist lõpetada.

Veel tahan esile tuua mõned muudatusettepanekud, mida me ka arutasime. Need on natuke teistest valdkondadest. 36. muudatusettepaneku sisu oli hoopis maagaas. Selle ettepa-

neku esitasid Riigikogu liikmed Reinsalu ja Gräzin. Selle sisu oli see, et võrguettevõtja, kes osutab ülekandeteenust, ei või olla samal ajal jaotamisteenuse osutaja, gaasi importija ega müüja ega kuuluda ühte kontserni ettevõtjaga, kes tegutseb gaasi jaotamisteenuse osutamise, impordi või müügiga seotud tegevusaladel. Me vaagisime seda ettepanekut küllalt pikalt nii töörühmades kui ka komisjonis erinevatel koosolekutel ja leidsime, et põhimõtteliselt on see suund – eristada ka gaasi import, põhivõrk ja jaotusvõrgud – perspektiivselt täiesti õige. See võimaldaks ka gaasiäri muuta läbipaistvaks ja kontrollitavaks. Praegu, kui kogu jaotusahel on ühe ettevõtte käes, on üsna läbipaistmatu, millise hinnaga ostetakse energia, kõnesoleval juhul gaas sisse, millised on selle transpordikulud ja millised on jaotusvõrgukulud. Selline lähenemine, et need võrgud eraldada nii, nagu me oleme teinud elektrivõrkude puhul, on ilmselt perspektiivne, seda enam, et Eesti mõtleb üsna tõsiselt ka võimalike teiste gaasi sisseostukanalite rajamise peale, eeskätt veeldatud gaasi ehk LNG peale. Samas leidis komisjon, et sellises sõnastuses ei saa seda ettepanekut toetada, kuid igal juhul andis komisjon soovitusel teemaga intensiivselt edasi tegelda. Kõik parandusettepanekud sel teemal on rohkem kui teretulnud, samuti muud seadusandlikud initsiatiivid. Nii et me mõttega olime nõus, aga selle sõnastusega ei saanud komisjon nõus olla, kuna see võiks riigile tuua kaasa kohustuse gaasipõhivõrk välja osta.

37. muudatusettepaneku oli esitanud Reformierakonna fraktsioon. See ettepanek on oluline selles mõttes, et näeb ette jätta välja vabuduskaotuslik karistus konkurentsiseaduste rikumise eest. Ka komisjon leidis, et mõistlik on piirduda piisavalt suurte rahaliste karistustega.

Veel üks oluline muudatus oli 39. ettepanekus, mille esitas Eesti Keskerakonna fraktsioon. Nemad tegid ettepaneku täiendada kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 6 lõiget 3 punktiga 3 sõnastuses: "mis on vajalikud omavalitsusüksuse elanike ja avalikkuse eeldatava seadusega kaitstud õiguse või huvide kaitseks." Ettepaneku kohaselt võiks anda kohalikule omavalitsusele tsiviilkohtumenetluses õiguse kaitsta mitte ainult omavalitsuse kui organisatsiooni huve, vaid ka laiemalt avalikkuse ehk linnaelanike huve. Komisjon arutas seda teemat. Leiti, et põhimõtteliselt on lähe-

nemine huvitav ja võiks olla linnaelanike kaitse seisukohast põnev, kuid komisjoni enamus leidis, et selle seaduse raames seda käsitleda ei ole võib-olla õige. Kindlasti peaks seda edaspidi oma tegevuses käsitlema põhiseaduskomisjon. See ettepanek ei leidnud toetust.

Komisjon tegi ka otsused: teha ettepanek saata eelnõu tänaseks Riigikogu täiskogule lugemiseks, teha täiskogule ettepanek pärast muudatusettepanekute läbivaatamist teine lugemine katkestada (mõlemad ettepanekud tehti konsensusel) ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 3. juuni kell 18 (ka see ettepanek tehti konsensusel). Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh, austatud ettekandja! Küsimusi ei ole. Vabandust! Küsimusi on tekkinud. Esimesena saab küsimuseks sõna Arvo Sarapuu. Palun!

Arvo Sarapuu

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Hea ettekandja! Sellel seadusel on kõlav pealkiri "Monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seadus". Kui ma vaatan 29. muudatusettepanekut, siis siin jäetakse välja sõnastus: "Vee-ettevõtja prognoositav põhjendatud tulukuse määr ei tohi ületada 10 protsenti investeeritud kapitalilt, võttes aluseks kapitali kaalutud keskmise hinna." Nüüd te tahate selle 10% siit ära võtta, Reformierakond on selle ettepaneku teinud. Aga siis oleks ju mõttekas muuta ka seaduse pealkirja. Kui te hinnapiirangut ei kehtesta, siis ei ole ju kogu sellel ajal mõtet, see seadus sellest ju räägib.

Hannes Astok

Aitäh huvitava küsimuse eest! Te räägite 30. muudatusettepanekust, mitte 29. ettepanekust. Tõepoolest, Reformierakonna fraktsioon tegi ettepaneku võtta välja punkt, mis ütleb, et vee-ettevõtja prognoositav põhjendatud tulukuse määr ei tohi ületada 10% investeeritud kapitalilt. Selle ettepaneku sisu oli see, et meil ei ole üheski teises monopole reguleerivas seaduses praegu ühtegi põhjendatud tulukuse määra protsendimäärana välja toodud. Vaadates Konkurentsiameti senist tegevust elektrituru ja kaugkütteturu reguleerimisel ning teiste monopoolse iseloomuga ettevõtete tegevuse reguleerimisel, peab ütleva, et nad on väga hästi hakkama saanud ka ilma selleta, et neile

oleks ette kirjutatud see põhjendatud tulukuse määr. Me leidsime, et kui selline punkt sellesse seadusesse sisse jääb, siis tekitab see kahepoolseid debatte, kas siis peaks ka kõikidele teistele reguleeritavatele monopoolse iseloomuga ettevõtete tegevusaladele samasuguse protsendimäära ette nägema või siis selle siit välja võtma. Teisalt, kui paneme siia kirja 10%, siis see tekitab kindlasti teatava ootuse, et võib-olla peakski ikka iga hinna eest 10% tulukust välja pigistama. Praegu on näiteks kaugküttes, nagu Konkurentsiamet ja ettevõteted meile on öelnud, põhjendatud tulukuse määr 6%, 7% või 8% juures, mida Konkurentsiamet regulaatorina on täiesti arukaks pidanud, ja ettevõtted saavad ennast arukalt ära majandatud.

Aseesimees Keit Pentus

Jüri Tamm, palun!

Jüri Tamm

Austatud eesistuja! Lugupeetud Hannes Astok! Kehtib selline kord, et kõikide eelnõude kohta on vaja mõjude analüüsi, olenemata sellest, kas selle eelnõu on esitanud valitsus või fraktsioonid või Riigikogu liikmed. Kuna seda seaduseelnõu on menetletud hästi pikka aega, siis on tema sisu päris suures osas muutunud. Sellegipoolest küsin: kas ei oleks tark tellida mõjude analüüs just rahanumbrite kohta? Teadaolevalt võivad need muudatused, mida siin heatahtlikult planeeritakse, moonutada praegust olukorda üle-eestiliselt väga palju ja inimeste rahakotile negatiivselt mõjuda.

Hannes Astok

Aitäh! Me oleme neid muudatusettepanekuid ju arutanud mitte ainult komisjonis, mitte ainult juristidega, vaid ka laialdaselt ministerriumidega (Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga, Keskkonnaministeeriumiga) ja Konkurentsiametiga ning nõupidamislaua ümber on olnud nii kaugkütteettevõtjad kui ka vee-ettevõtjad. Me oleme kõiki muudatusettepanekuid nendega arutanud. Peab ütlema, et praktiliselt kõik muudatusettepanekud on tehtud konsensuse alusel. Ei ettevõtjate ega ka Konkurentsiameti arvates ei tohiks kindlasti ükski neist ettepanekutest tarbijale hinda tõstvalt mõjuda. Sellist mõjude analüüsi, mida te küsisite, eraldi tehtud ei ole, kuid kui kokku

panna pilt nendest arvamustest ja hinnangutest, mida me oleme selle eelnõu ja muudatusettepanekute kohta saanud, siis minu seisukoht on see, et vähemalt sellest aspektist ei tohiks negatiivseid mõjusid tarbijale olla. Eeskätt vee-ettevõtete reguleerimine on senini olnud omavalitsuste pädevuses ja on toimunud omavalitsuse parema teadmise, parema kompetentsi kohaselt, nii suur või väike, nii hiiglaslik või olematu kui see ka on. Ütleme niimoodi, et seda ei ole kindlasti ühtse metoodika järgi reguleeritud. Ma näen siin ikkagi arenguruumi positiivses suunas ehk tarbijale paremate hindade kehtestamise osas.

Aseesimees Keit Pentus

Teiseks küsimuseks saab sõna Arvo Sarapuu. Palun!

Arvo Sarapuu

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Hea ettekandja! Aitäh huvitava vastuse eest! Aga pean ütlema, et minu eelnõus kannab see parandusettepanek numbrit 29. Ma tahtsin sellel teemal jätkata. Mulle tundub, et eelnõu autoritel oli ikkagi õigus, kui nad pidasid võimalikuks tulukuse määr kindlaks määrata ja siin piirid panna. Ma vaatan, et Konkurentsiameti peadirektor Märt Ots on ka nii viisi öelnud, need on tema sõnad: "Kõikides Euroopa riikides ja üldse arenenud maailma riikides on loomulikult levinud printsip, kus monopoliidele on pandud kasumi tootlikkuse piirid." Ta toob näite, et Eesti Energia peab Konkurentsiametiga kooskõlastama, aga me teame, et Eesti Energia tõstab pidevalt hindu, nüüdki jälle tõstab. Mul on küsimus: miks te ikkagi tahate seaduseelnõu autorite muudatuse ümber lükata, selle piiri kaotada?

Hannes Astok

See on niisugune huvitav küsimus. Eks me ise olemegi ju need. Need, kes ümber lükkavad, on ise ka autorid. Ärge unustage, et eelnõu on esitanud ju Reformierakonna fraktsioon ning Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon. Nii et see on meie oma laps.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Jaan Kundla. Palun!

Jaan Kundla

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kuidas praeguse seisuga on eelnõus ette nähtud sellise olukorra reguleerimine, et vee-ettevõtja teeb kulutusi ka sademevee ärajuhtimisele, kuid need kulutused kannab vee tarbija üldiste kulutuste mahus?

Hannes Astok

Aitäh! See ongi probleem. On väga hea, et te sellele tähelepanu juhtisite. Aitäh! Probleem ongi selles, et kuigi 2009. aastast kehtiva seaduse järgi peaks vee-ettevõtja eraldi välja tooma ka sademevee ärajuhtimisele tehtavad kulutused, siis seda praegu hinnaregulatsioonis eraldi kehtestatud ei ole. Seda tehakse siamaani n-ö üldkulude raames, mis sisalduvad veeteenuse ja kanalisatsiooniteenuse hinna sees. Selle lahkuviimine ja tarbijale arusaadavamaks tegemine on igati mõistlik tegevus. See kindlasti ei tõsta hinda, aga sademevee ärajuhtimise kulu avalikelt tänavatelt, mis on n-ö üldine kommuuni kogukulu, on praegu, ma ei ütleks, et peidetud, aga arvestatud sisse igasse vee kuupmeetrisse, mida me tarbime. See on lihtsalt üks meetoodika. Ega see ei pruugi muutuda. Me võime ka edaspidi arvestada just nimelt vee kuupmeetrite järgi, mis on praegu praktiliselt ainus mõõdetav suurus. Ka reovee eest me praegu maksame elanikena üldjuhul samuti tarbitud vee kuupmeetrite järgi, kuigi see päris üksüheses seoses ei ole. Aga see on meetoodiline lähenemine. Keegi peab tänavatelt ja teedelt ärajuhitava sademevee käitlemise kulud ja investeeringud kinni maksma. Meetoodika, mis on ka paljudes teistes riikides kasutusel, on selline, et see jaotatakse lihtsalt võrdsest ära kõigi tarbijate vahel, kes selles kommunis elavad. On ka teisi võimalusi. Mõnes riigis on näiteks majapidamisele kehtestatud sademevee ärajuhtimise maks, mis katab nii selle krundi kui ka üldise sademevee, mis terve omavalitsuses tekib ja on vaja ära juhtida, ärajuhtimise kulusid. Nii et variante on erinevaid, aga keegi selle kinni maksma peab. On ka see võimalus, et kui on väga rikas omavalitsus, siis maksab ta selle oma eelarvest kinni. Aga üks selle omavalitsuse eelarve täidavad needsamad maksumaksjad.

Aseesimees Keit Pentus

Kalev Kallo, palun!

Kalev Kallo

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea kolleeg! Oma paar küsimust tagasi antud vastuses sa vist ei rääkinud päris õigest, pehmelt väljendudes. Nimelt on väikeste vee-ettevõtjate ja kohalike omavalitsuste liitude esindajad ajakirjanduses öelnud (ka Konkurentsiameti juht on seda möönnud), et selle seaduse rakendudes võib väikestel vee-ettevõtjatel hind tõusta. Suurtel, jah, ei ole seda ohtu, aga just väikestel vee-ettevõtjatel, kui valla jõududega on hind hoitud seni hästi madal, võib selle seaduse vastuvõtmise korral hind tõusta. Kas on arutusel olnud, et see võimalus siiski on olemas, ei ole nii, et hind kindlasti ei tõuse, nagu te ütlesite?

Hannes Astok

Aitäh! See oli hea küsimus, mis te esitasite. Aitäh selle eest! Jah, ei saa välistada, et hind võib tõusta nende vee-ettevõtjate tegevuspiirkondades, kus kunstlikult on hinnatõusu tagasi hoitud ja kus mingitel olupoliitilistel või kohalikel poliitilistel põhjustel on vee hinda kunstlikult kinni hoitud. Ehk omavalitsus ei ole mingitel asjaoludel, olles ise vee-ettevõtte omanik, nõukogu ja üldkoosolek, lihtsalt kinnitanud vee õiget hinda. Mis selle tulemuseks pikas plaanis võiks olla? Vee- ja kanalisatsioonivõrgud lihtsalt amortiseeruvad ja ühel hetkel tuleb teha hiiglaslikke kulutusi, et inimesteni puhas joogivesi tuua ja nende reovesi ära juhtida. Aga ma siiski usun, et 98% Eesti omavalitsustest, kes üldjuhul on ka vee-ettevõtete omanikud, on käitunud vastutustundlikult ja see hind kajastab ikkagi tegelikke kulusid. Ma ei taha siin hirmu ja paanikat külvata, öeldes, et kellelgi hind kindlasti tõuseb. Need on pigem erandid, mis kinnitavad reeglit. Reegel on see, et kui ühtse meetoodika alusel ja keskse järelevalveasutuse poolt need hinnad kinnitatakse, siis peaks olema tagatud ka jätkusuutlik vee- ja kanalisatsiooniteenuse osutamine elanikele. Kokkuvõtvalt veel kord: hinnatõus võib puudutada väheseid elanikke teatud piirkondades, kus hinda peab tõstma, sest seda on kunstlikult all hoitud, aga sellisel juhul peavad ka elanikud otsa vaatama oma omavalitsusele, kes seda hinda ei ole õigel ajal arukalt muutnud.

Aseesimees Keit Pentus

Teiseks küsimuseks saab sõna Jaan Kundla. Palun!

Jaan Kundla

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Te vastasite mu küsimusele arvutusmetoodika osas muidugi õigesti. Ma olen sellega täiesti nõus. Aga minu küsimus on ka põhimõtteline: ükskõik kui suured need kulud on ja kuidas seda arvutust tehakse, kas avalikelt territooriumidelt sademevee ärajuhtimise kulud saab põhimõtteliselt panna puhta vee tarbijate arvele?

Hannes Astok

Me arutasime seda küsimust töörühmas üsna põhjalikult. Leiti, et see seadus ja praegused seaduse muudatuseettepanekute sõnastused annavad vee-ettevõtjale võimaluse pakkuda välja eri variante. Vee-ettevõtja, kuna üldjuhul on vee-ettevõtte omavalitsuse omanduses, tuleb ilmselt välja selle metoodikaga, mille see kogukond, see omavalitsus on heaks kiitnud. See summa kas pannakse vee hinda sisse või otsustab omavalitsus selle eest eraldi maksta, nagu me rääkisime, see on teine variant. Meie mõttekäik oli see, et iga omavalitsus, iga kogukond peaks ise ära otsustama, kuidas ta tahab seda näha, kas ta kogub selleks makse ja maksab need kulud sealt kinni, või on see n-ö ühtne koormis, mis jaotatakse kõigi veetarbijate vahel, sest üldjuhul, eeskätt linnades, on kõik omavalitsuse elanikud ka veetarbijad. Ma saan teie näoildest aru. Maapiirkonnas ei ole ei veeteenust ega ka sademevee ärajuhtimise teenust, nii et ei ole tulusid ega ole kulusid. Eeskätt puudutab see ikkagi linnalise iseloomuga asulaid ja seal peab ära otsustama, kuidas seda teha. Seadus jätab selleks vabad käed, aga see on omavalitsuse ja vee-ettevõtja poolt ühiselt pakutav metoodika.

Aseesimees Keit Pentus

Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

See üle-eelmine vastus oli vist juba tööle lähemal. On loogiline, et kui tingimused lähevad jäigemaks, siis võib kuskil vee hind ka tõusta. Vee-ettevõtjatel on ju olemas mingi oma liit, kui mälu mind ei peta. Kui eelnõu

algatajad ei jõudnud seda teha, siis võib-olla komisjon jõuaks mingile kindlale veendumusele, kui mitmes Eesti paigas ja kui suurele hulgale tarbijatele selle seaduse tõttu vee hind tõuseb. Selle võiks ausalt välja öelda. On selleks mingi takistus?

Hannes Astok

Aitäh! Takistus on see, et seni on kõik omavalitsused pidanud ise vee hinna kinnitama. Teha kulude analüüsi enne, kui vee-ettevõtjad oma hindu Konkurentsiametisse kinnitama tulevad, ei ole metoodiliselt võimalik. See tähendaks seda, et me peaksime n-ö eelnevalt, ilma seadusliku aluseta paluma kõikidel vee-ettevõtjatel tulla oma hindadega, siis peaks Konkurentsiamet arvutama ja analüüsima, kas need on põhjendatud, liiga kõrged või liiga madalad, ja alles siis saaksime arutada, kas seadust on võimalik vastu võtta või mitte. See ei ole metoodiliselt võimalik. Ma jään oma eelmises Kalev Kallole antud vastuses toodud seisukohtade juurde.

Aseesimees Keit Pentus

Teiseks küsimuseks sõna Eiki Nestorile. Palun!

Eiki Nestor

Sellest me saime teada, et eelnõu komisjonipoolne ettekandja usub, et 98%-l juhtudest hinnad ei tõuse. Aga ma küsin siis nii: vee-ettevõtjate ühendus, mis iganes nimi tal on, mis nende arvamus on?

Hannes Astok

Eesti Vee-ettevõtete Liiduga me kohtusime, see on nende nimetus. Kohtumine möödus konstruktiivses õhkkonnas, nad olid oma ettepanekud teinud. Nende mured ei olnud mitte selle hinnaregulatsiooniga seotud, nad uskusid, et enamik Eesti vee-ettevõtjatest opereerib ikkagi aruka hinnaga, sest need, kes opereerivad allapoole omahinda, on teada ja nende hädad on teada, aga neid ei ole kuigi palju. Nende mure oli pigem see, kes jälgib ja valvab seda üldpilti. Siin on tõepoolest üks niisugune küsimärk olemas, sest praegu on see terviklik järelevalve ära jaotatud väga mitme institutsiooni vahel. Keskkonnaministeerium kehtestab kõikvõimalikke kvaliteedi ja kättesaadavuse regulatsioone. Konkurentsiamet valvab

hindade järele. Euroopa Liidu tugirahad liiguvad ka Keskkonnaministeeriumi ja Keskkonnainvesteeringute Keskuse kaudu. Nende mure oli pigem see, kas kusagil on sõnastatud ka riigi poliitika, millised on puhta vee kättesaadavuse ja reovee ärajuhtimise üldisemad kriteeriumid. Nende hirm oli see, et kui on Konkurentsiamet, on omavalitsused ja on Keskkonnaministeerium, kas järelevalve siis ei lahustu, nii et mingisugused aspektid võivad jääda ilma tervikliku vaateta, kontrollita, aga teistele aspektidele, vastupidi, näiteks hinnale, hakatakse pöörama liiga suurt tähelepanu. Sel-line oht on kindlasti olemas, ma möönan seda. Näiteks Inglismaal on spetsiaalne järelevalveamet Ofwat, kes tegeleb kõikide nende aspektidega terviklikult. Küsimus on see, et me just oleme reorganiseerinud need eraldiseisvad inspeksioonid ja ametid kokku Konkurentsiametisse ja Tehnilise Järelevalve Ametisse. Risk on olemas, aga kui me eeldame, et kõik need nimetatud institutsioonid Eestis omavahel koostööd teevad, siis on võimalik see risk, mõistagi, minimeerida. Aga probleem võib olla olemas.

Aseesimees Keit Pentus

Suur tänu! Nüüd on kõik küsimused saanud vastuse, rohkem küsimusi ei ole. Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Avan läbirääkimised. Palun esimesena Riigikogu kõnetooli Urmas Reinsalu! Kolm minutit lisaaega, kokku kaheksa minutit.

Urmas Reinsalu

Austatud parlamendiliikmed! Selle seaduseelnõuga on ära tehtud põhjalik töö. Ma tahan tänada kõiki kolleege majanduskomisjonist ja töörühmast ning ka nõunikke, kes seda tööd tegid! See seadus on kõvasti edasi arenenud ja samas on ta säilitanud oma tuuma.

Kordame veel kord, mis on selle seaduse tuum. Esiteks, kõigi kaugkütteettevõtete puhul tuleb hinnakontroll Konkurentsiameti pädevusse anda. Teiseks, seni reguleerimata monopolsete ettevõtete ehk vee-ettevõtete puhul tuleb anda suuremate vee-ettevõtete, keda on ligikaudu 50, hinnakontroll Konkurentsiametile. Seetõttu on eksitavad need väited, mis siin kõlasid ka mõne hea küsija suust, otsekui väiksemate vee-ettevõtete hinnad selle seaduseelnõu tõttu tõuseksid. Ei tõuse, sest väik-

semate vee-ettevõtete hinnakontroll jääb kohaliku omavalitsuse pädevusse, nagu see ka seni on olnud. Väiksemate vee-ettevõtete hinnakontrollis ei too see seadus kaasa muudatusi, seetõttu ei too ta kaasa muudatusi hinnakujunduses, arusaadavalt ka mitte ülespoole.

Mis puudutab suuremaid vee-ettevõtteid, seda väidet, otsekui võiks see seaduseelnõu kaasa tuua hinnatõusu, siis loomulikult on olukord vastupidine. Kui me võtame Tallinna Vee näite, siis ühtepidi tuleb ju "õnnitleda" Tallinna Vee aktsionäre selle eest, et Tallinna Vesi sai möödunud majandusaastal rekordilise kasumi, võttes välja dividende 500 miljoni krooni ulatuses. 500 miljonit Eesti krooni keset majanduskriisi on Tallinna Vee puhaskasum, mis läheb aktsionäridele. Pole ime, et selle nii suure kasumi on, esiteks, majanduslikust seisukohast lähtudes, tunnistanud seadusvastaseks Konkurentsiamet, väites, et see tulukuse määr, mis ületab mitmekordselt mõistliku tulukuse määra, on seadusvastane, teiseks, õiguskantsler leiab, et see on suisa põhiseadusvastane, ja on teinud sellekohase ettekirjutuse Tallinna linnale. Täiesti mõistetamatu, täiesti andestamatu ning igasuguse majandus- ja tarbijahuvide kaitse seisukohalt vastuvõetamatu on Tallinna käitumine, kes selle päästerõnga vastuvõtmise asemel, mille on ulatanud Konkurentsiamet ja õiguskantsler, selleks et muuta vee hind Tallinnas normaalseks ja sätestada hinnaregulatsioon, mis välistaks mõistlikust tulukuse määrast kõrgema tulukuse, mis on pool miljardit krooni aastas, annab härra Savisaare isikus ühelauselise vastuse: "Eks minge kohtusse!" Teisisõnu: "Meie Tallinna linna elanikke Tallinna Vee ebamõistliku kasumi eest ei kaitse, minge kohtusse ja võideldge nende eest ise!" Ma arvan, et on endastmõistetav, et monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seadus peab selgelt tagama, et olukorras, kus kohalikud omavalitsused monopolide huvides ei taha täita oma seadusest tulenevaid ülesandeid, teostaks seaduse tasemel kontrolli ja hinnapiirangute kehtestamist kohaliku omavalitsuse asemel sellisel juhul Konkurentsiamet sõltumatu regulaatorina, kes on eri monopolsete ettevõtete hinnaregulaatorina täitnud oma ülesandeid mõistlikult ja on kindel, et ta saab ka selle ülesandega hakkama. Kahtlemata ei too see, kui see pädevus, hinnareguleerimine, läheb Konkurentsiameti kätte, Tallinnas kaasa

mitte vee hinna tõusu, vaid päris kindlasti vee hinna olulise languse, mis tarbijatele tähendab vähemalt 25%-list vee lõpphinna langust. Arusaamatuks jäävad küsimused, mis püüavad eksitada ja moonutada seda seisukohta, otsekui monopolide hinnapiirangute seadus tõstaks vee hinda. Ei, see langetab seda oluliselt. Need, kes on selle vastu, et vee hind langeb, sest neil ei ole siis võimalik võtta poole miljardi kroonist kasumit, öelge see välja, ärge häbenege!

Selle seaduse jõustumine peaks toimuma venitamiseta. Seaduses on ette nähtud ka üleminekuajad. Oleks asjakohane menetleda neid muudatusettepanekuid vastavalt tööühma seisukohtadele ja võtta see seadus vastu suvise istungjärgu lõpuks. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Palun Riigikogu kõnetooli Igor Gräzini! Kolm minutit lisaega, kokku kaheksa minutit.

Igor Gräzin

Austatud proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Jutt on parandusettepanekust, mille ma tegin koos kolleeg Urmas Reinsaluga. See puudutas gaasi importi ja gaasi jaotust Eesti territooriumil.

Kahtlemata on minu jaoks tegemist väga romantilise punktiga, sellel põhjusel, et kaks suve olen ma ise töötanud keevitajana just nimelt Gazpromis ja täpselt selles kohas, kust see gaas Eestisse jõuab, nimelt, Jamali Nee- netsi autonoomses ringkonnas. Nii et Gazprom on tore asutus ja mulle ta meeldib. Midagi nii jõhkrat nagu Tallinna Vesi ta muidugi ei tee, aga probleemid on olemas.

Probleem taandub lühidalt öeldes järgmisele. Gaas ja soojus jõuavad teie kodudesse mööda järgmist ahelat: Gazprom puurib, mööda jämedaid torusid tuleb see gaas Eestisse, Eestis saab selle enda kätte Eesti Gaas, Eesti Gaasile omakorda kuuluvad ettevõtte võrgu- teenused ja sealt edasi jõuab see teie korterite- tesse. Teiste sõnadega: Gazprom saadab teid, nagu öeldakse, hällist hauani. Tähendab, tagu- mises otsas on pliit ja esimeses otsas on puur- auk. Gazprom ja ainult.

Milline on vaheettevõtte Eesti Gaas aktsio- näride struktuur? Aktsionäride struktuur on järgmine: Gazprom 37%, Ruhrgas (see on Gazpromi sõsarettevõtte ja partner Saksamaal,

kellega koos ehitati Nord Streami) 33%, see annab juba kahe peale kokku 70%, ja Fortum (mitte see tavaline Fortum, vaid see teine, Fortum Oil & Gas) 18% ja siis teised, väike- ettevõtted 1,75%. Väikeaktsionäre leida ei ole õnnestunud. Mind huvitas tegelikult see, mil- lise hinnaga gaas Eestisse sisse ostetakse. Aga sellist inimest ei olnud leida.

Räägime natuke hinnast. Me ei tea, millise hinnaga Gazprom müüb gaasi Gazprom Ees- tile ehk Eesti Gaasile. Väidetavalt olla see ärisaladus. Oletame. Aga meile on teada teine asi. Me oskame lugeda Gazpromi kvartaliaru- andeid. Kvartaliaruannetest selgus, et selle aasta esimeses kvartalis, kuni 1. aprillini, tuli gaas Balti riikidesse, Eestisse, Lätisse, Lee- dusse keskmiselt hinnaga 280 USA dollarit 1000 kuupmeetri eest. Euroopale müüdi (kesk- miselt) 230 dollariga, Ukrainaga, nagu te teate, lepiti kokku 210 dollari peale, prantslased ki- savad 180 dollari pärast ja muidugi rekord on 120 dollarit, aga see on kildagaas, mida tooda- vad ameeriklased. Teiste sõnadega: iga korter Tallinnas Mustamäel või Lasnamäel maksab 150–300 krooni kuus rohkem, kui seda eeldaks turuhind.

Mida ütleb meile Euroopa Liit? Euroopa Liidust käis siin kolm aastat tagasi konku- rentsivolnik Neelie Kroes, kes oma kõnes ütles must valgel, et olukord Eesti gaasiturul ei vasta Euroopa Liidu konkurentsioüetele. Eda- si. Eksisteerib Euroopa Liidu direktiiv nr 2009/73/EC, mida mõnikord nimetatakse ka kolmandaks energeetika direktiiviks ja mille sisu seisneb selles, et teostatakse nn *unbund- ling* ehk lahtisidumine, sest gaasi (muide, nagu ka elektri) tootmine, jaotus ja müük ei tohi olla ühtedes kätes. Teiste sõnadega: me peame selle lahti siduma juba kas või selle direktiivi tõttu.

Mis on nüüd Eesti huvi kogu selles män- gus? Kõigepealt, mis on Gazpromi huvi, sest Gazpromi huvidega tuleb arvestada? Gazpro- mil on kaks väga lihtsat huvi, millest me minu arvates peaksime inimlikult aru saama. Esi- mene asi on see, et Gazprom tahab suurendada gaasitarneid Eestisse, nagu ta tahab suuren- dada tarneid igale poole, olukorras, kus Gaz- promi tarned on vähenenud umbes kolmandiku võrra. Eestisse on muide sel aastal Gazpromi tarned vähenenud peaaegu kaks korda, need on muutunud poole väiksemaks. Me võtame poo- le vähem gaasi, aga Gazprom tahab, et me

võtaksime rohkem. Teine asi, Gazprom tahab olla kindel, et me ei käitu nii, nagu suured sõbrad soomlased, et lubatakse, et võtame küll, aga pärast öeldakse, et tutkit, me ei tahagi ja ei maksa ka. Gazprom tahab, et Eestiga oleks võimalik kokku leppida mingi aja peale, kaks, kolm, neli, viis, kuus aastat, ja sellise või teistsuguse hinnaga. See on Gazpromi huvi. Teiselt poolt, öelge palun, kas see meie huvi ei ole. Peaks ju olema küll. Lisaks sellele oleme me loomulikult huvitatud sellest, et gaasi hind praegusega võrreldes langeks, sest me maksame praegu rohkem, kui on nn maailmaturu-hind. Muide, igaks juhuks ütlen, et gaasil ei olnud veel kaks aastat tagasi maailmaturu-hinda, sellepärast et gaas ei olnud vabalt kaubeldav, gaasi osteti seal, kus toru ära lõppes, ja oligi kõik. Nüüd on see maailmaturu-hind tekkinud, ta on arvatav, ta on nähtav jne. Niisiis, meie huvi on saavutada turuhind või sellele lähedane hind, mis oleks praegusest umbes kolmandiku võrra madalam, teiseks, tagada Eestile energeetiline julgeolek, see tähendab vajaduse korral diversifikatsiooni, et meil oleks olemas võrgud, kuhu tuleb gaas eri allikatest. Ja ongi enam-vähem kõik.

Teiste sõnadega: tehes selle ettepaneku, millest ka Urmas rääkis, lähtusime me tegelikult ühest asjast. Me tahame, et Eesti inimene maksaks soojuse ja energia eest 30–40% vähem. See on lõppeesmärk. Rääkimata juba sellest, et ei ole hea tunne, kui me oma energeetikas oleneme täielikult ühest monopoolsest energiaettevõttest.

Võib-olla veel viimane tähelepanek. Arusaadav, mulle tundub ka kogu aeg, et elekter on sihuke ilus ja seda näidatakse, embleemid ja puha, aga gaas on sihuke haisev asi, nagu ta on. Teate, on küll haisev, aga kalorsuse poolest vastutab gaas umbes 50% (natuke vähem) Eesti energeetika eest. Me oleme gaasitarbija riik ja järelikult on vaja see asi kuidagi korda ajada. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Kohalt registreeritud sõnavõtuks saab nüüd sõna Heimar Lenk. Palun!

Heimar Lenk

Lugupeetud eesistuja! Ma tahtsin teha kaks märkust või täiendust härra Reinsalu ja härra Gräzini etteastete kohta. Nimelt, Reinsalu rää-

kis Tallinna Vee hinnakujundusest jne. Tuletan meelde, et kõik need reeglid pandi paika sel ajal, kui Tallinna linna valitses linnapeana Jüri Mõis ning võimul olid Isamaaliit ja Reformierakond. Nii et, palun, kui vaatate ajalukku, siis tuletage meelde, et see on kõik teie endi poolt vastu võetud. Punkt 2, millest rääkis praegu meile härra Gräzin? Kui kõik on võimalik, kui pilt on ilus, siis mul tekkis küsimus, miks, härra Gräzin, teie erakond, kes on praeguseks juba aastaid Eestis võimul olnud, pole seda kõike ellu viinud, millest te seal puldis meile ilusa pildi maalisite.

Aseesimees Keit Pentus

Repliigiks saab sõna Urmas Reinsalu. Palun!

Urmas Reinsalu

Aitäh! Härra Lenk! Tallinnas pole kunagi kerkinud vee hind rohkem kui siis, kui võimul on olnud Keskerakond. Pärast teie valimis-lubadusi – hoiame vee hinna kontrolli all – hakkas Tallinnas vee hind täiesti ohjeldamatult kasvama, ligi 50% on see kasvanud selle aja jooksul, mil Tallinnas on ainuvõimu teostanud Keskerakond, ja te olete sellest suurepäraselt teadlik. Teiseks, nagu näitab õiguskantsleri analüüs, on vee hinna kontrolli pädevused kohalikul omavalitsusel olemas. Tallinna Linnavalitsus ei ole neid tahtlikult soovinud kasutada ja on jätnud tarbijad nii kaitsetusse olukorda, et sekkuma peab Eesti Vabariigi parlament. Parlament sekkub nii tõhusalt, et vee hind muutub Tallinnas mõistlikuks. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Vasturepliigiks saab sõna Heimar Lenk. Palun!

Heimar Lenk

Ma tahtsin noorele kolleegile meelde tuletada, et kogu see hinnakujundus sai Tallinnas paika pandud teie valitsemise ajal lepingutega, mida on väga raske praegu muuta. Oma n-ö sekkumist Tallinna valitsemisse olete te korduvalt proovinud ja minu meelest alati oma ettepanekutega läbi kukkunud. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Kolleegid! Ma palun hoolimata väga kirklikust teemast säilitada rahu! Läheme läbirää-

kimistega edasi. Ma palun Riigikogu kõnetooli Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Mul ei olnud plaanis sõna võtta, sest eelnõu iseenesest ei ole ju halb, aga kõige esimese kõneleja küüniline ja lausvalet täis sõnavõtt sundis mind seda tegema.

Esiteks, oma küsimustes tõstatasin ma väikeste vee-ettevõtete teema, pidades silmas väiksemaid just nende 50 hulgas, mille üle hakkab olema Konkurentsiameti kontroll, mitte neid, kes sealt välja jäävad, nendega ei juhtu midagi. Nii et see oli sõnavõtja sihilik valesuunamine.

Teiseks, lootus, et Konkurentsiamet kõik parandab. Konkurentsiamet kontrollib hinnakujundust ka Eesti Energias. Eesti Energiast võeti möödunud aastal välja ligi 1,4 miljardit krooni dividende. Seda kriisi ajal, kujutate te ette, kriisi ajal 1,4 miljardit! See on meie kõigi ühine raha. Konkurentsiamet kujundas seda hinda. Seal on teie nn loodetud pääsetee!

Nüüd Tallinna Veest. Tallinna Vee lepingu kirjutas ju alla Jüri Mõis. Mõningad väljavõtted siit lepingust. Kergekäeliselt alla kirjutatud lepingusse kirjutati lisaks kõigele muule sisse viis aastat kavandamist, 10 000 – 20 000 tundi nõustamist, mille eest võeti miljoneid kroone tasu. Kellele seda vaja oli? Kas see raha läks asja ette? Raske öelda. Nõustamise tasuks määrati 125 dollarit tunnis. Sellise lepingu kirjutas alla Jüri Mõis, Isamaaliidu, praeguse IRL-i eelkäija esindaja. Korrutage nüüd 10 000 – 20 000 tundi 125 dollariga. Kui palju sellele raha läks! Siis veel. Tallinna Vee aasta keskmiseks kasumimarginaaliks kirjutati lepingusse 49% käibest. See on selline majandusime, mida mõni aasta tagasi kutsus ellu viima just seesama Isamaaliit, kutsudes üles likviidsust likvideerima. See on täpselt samasugune majandusime.

Nüüd on see leping kehtiv, sellele on alla kirjutatud, veel kord juhin tähelepanu, IRL-i eelkäija esindaja Jüri Mõis. Kui see seadus vastu võetakse, siis tõenäoliselt tulevad kohtuskäimised. Ma väga kahtlen selles, et Tallinna Vesi kohtus kaotab.

Nii et edu võitluses olukorra vastu, mille Isamaaliit isiklikult tekitas ja mille vastu tema järglane IRL praegu võitleb. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Palun Riigikogu kõnetooli Hannes Astoki!

Hannes Astok

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Mul on väga hea meel, et selle seaduseelnõu üle on niisugune kirglik diskussioon tekkinud. Annaks jumal meile rohkem kirglikke diskussioone parlamendis! Mul on seda diskussiooni kuulates tekkinud niisugune hea tunne, et meil on saalis tekkinud konsensus, et seda seaduseelnõu on hädasti vaja. Nagu me kirglikest sõnavõttudest kuulsime, saame me kõik ühiselt aru, et omavalitsuste võimekus oma territooriumil monopoolseid teenuseid pakkuvaid ettevõtteid reguleerida või, kui soovite, ohjeldada tundub olevat üsna piiratud. On väga hea, kui me selle ühtsele seaduse regulatsioonile allutame. Siis saavad kõik Eesti elanikud, sõltumata sellest, kas nad elavad Abjas või Tallinnas, Narvas või Mõisakülas, olla veendunud, et neile monopoolseid teenuseid pakkuvaid ettevõtteid reguleeritakse ühtemoodi.

Ma loodan, et see konsensus, mis täna siin saalis tekkis, jätkub ka eelnõu viimastes menetlusetappides. Suur tänu teile!

Aseesimees Keit Pentus

Palun Riigikogu kõnetooli Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Hea juhataja! Head kolleegid! Ma näppisin närviliselt seda nuppu ja mõtlesin, kas tulen või ei tule, tulen või ei tule ehk tegelikult olukord saalis on, pehmelt öeldes, kummaline küll. Minu hea kolleeg, eelkõneleja Kalev Kallo rääkis selle Tallinna Vee *story* ju põhimõtteliselt ära. Minule kui natuke ettevõtja taustaga inimesele on suhteliselt arusaamatu, miks üldse peaks Eestis monopolide ohjeldamise seadust menetlema. Me oleme ju liberaalse majandusega riik. Me oleme üks Euroopa kõige liberaalsemaid riike. Minu küsimus on väga lihtne. Te nüüd räägite, et kaugkütte toasooja hind on liiga kallis, seda on vaja seadusega reguleerida, ohjeldada, mida iganes. Ei ole vaja! Iga korteriühistu võib panna kohaliku katlamaja endale keldrisse või katusele. See ei maksa praegu väga palju, tema tasuvusaeg on suhteliselt mõistlik ja rohelised plaksutavad käsi, sest koos selle katlamaja paigutamisega võiks ka veel maja soojapidavuse renoveeri-

mise läbi viia. Ja ongi igasugune kaugküttemonopol murtud. Ei ole midagi lihtsam kui murda kaugküttemonopoli normaalselt äri tehes.

Järgmine teema – Tallinna Vesi. Tallinna Vee ajalugu on meile kõigile teada, ettevõtte müüdi maha täiesti ajuvabalt, samal aastal korjati sealt välja sisuliselt nii palju dividende, kui selle ettevõtja ostja ette kujutas. Aga praeguseks oleme tekitanud olukorra, kus on tegemist rahvusvahelise ettevõttega, mida jälgitakse igal pool maailmas, ja kui me läheme rahvusvahelisele ettevõttele kallale, siis ei paista Eesti väljapoole enam väga mõistlik ega väga liberaalne välja. Selles suhtes tuleb tervitada Reformierakonna otsust 10%-lise kasumimarginaali ärakorjamisest sellest seadusest sel lihtsal põhjusel, et, tule taevast appi, kuidas me nüüd korraga hakkame vabas ettevõtluses reguleerima ettevõtete kasumlikkust. See ei tule ju kõne allagi! Õhku jääb ainult küsimus, kui palju keegi selle eest kusagil meelega on saanud, näiteks, ma ei kujuta ette, turismituusiku või midagi sellesarnast. Miks see seadus nüüd korraga koalitsiooni poole pealt arstide või veterinaaride keeles öeldes ära kohitseti? Miks, küsin mina. Nüüd jõuame Eesti Energia juurde. Elering – suurepärase ettevõtte – tõstis energia transportimise tariife. Järgmiseks pooleks aastaks tõuseb meie kõikide elektrienergia hind umbes kaks koma millegagi protsenti. Millest me üleüldse, kallid inimesed, räägime? Laseme majandusel voolata, ärgem tehkem selliseid seadusi, mille manageerimisega me tegelikult ja sisuliselt hakkama ei saa. Las siis tõuseb ja kõik on rahul. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

On veel üks kõnesoov. Palun nüüd kõne-tooli Ken-Marti Vaheri! Kolm minutit lisaega, kokku kaheksa minutit.

Ken-Marti Vaher

Lugupeetud Riigikogu liikmed! Austatud diskussioonis osalejad! Ega ei ole lihtne aru saada, kas Aivar teeb nalja või räägib tõsiselt. Ega sellest ei saanud aru ka selle viimase kõne puhul, aga tänan sind selle sisendi eest! Eks see monopolide ohjeldamine ja monopolidele hinnapiirangute seadmine tuletab mingil määral meelde sellist vana head muinasjuttu lohe peade maharaiumisest. Ühelt poolt tänuväärne,

teiselt poolt tänamatu töö see on – raiud ühe pea maha, kaks pead tuleb asemele. Meil on täna siin saalis ka üks inimene, vähemalt üks inimene, kes on roninud selle pärast vanni, et vee hind kontrolli alla võtta. Kahjuks see vanironimine aga ei aidanud, vee hind ei saanud kontrolli alla, hakkasid toimuma hoopis täpselt vastupidised suundumused, vee hind hakkas Tallinnas tõusma. See on väga kahetsusväärne ja näitab tegelikult, kui raske on see töö – monopolidega võidelda ning neile euroopalikke regulatsioone seada ja hinnakontrolle teha.

Tegelikult on see, millest me täna räägime, Euroopas üks väga tõsist võitlust ja reaalseid debatte kaasa toonud temaatika. Paljudes riikides on kümnete aastate pikkused kogemused selles, kui raske on realselt parlamendi tasemel ja ka valitsuse tasemel, administratsiooni tasemel monopolide ohjeldamise kaudu tarbijate huve kaitsta. See tegelik sõnum või võimalus on siin järgmine. Esiteks, peab olema väga konkreetne järelevalveasutus, kellele on antud ka vastav pädevus, selleks et ta saaks oma tegevust tõhusalt ja efektiivselt läbi viia. Vastavad regulatsioonid on ka laetud piisavate sanktsioonidega rikkumiste korral, mis seab monopolidele ka reaalse ja rahaliselt mõõdetava tagajärje sellisel juhul, kui oma selget positsiooni vastaval turul kuritarvitatakse. Aivar Riisalu mainis siin oma kõnes väga elavalt liberalismi ja majandusvabadust turul tegutsemiseks. Tuletame meelde, lugupeetud Riigikogu liikmed, et see temaatika, millest me täna räägime – vabaturumajandus –, ei toimi nendes sektorites ja selles ongi see kõige suurem probleem. Me ei saa rääkida ka ühegi rahvusvahelise ettevõtte tagakiusamisest või ahistamisest käesoleval juhul. Pigem vastupidi, meie praegune Eesti probleem on ju selles, nii nagu näitab ka Eesti suurima omavalitsuse kogemus, et ei olda suutelised – tõenäoliselt kompetentsi puudumise tõttu ja osaliselt ka mingites kohtades poliitilise tahte puudumise tõttu – olema monopolidele, eelkõige suurtele rahvusvahelisele kontserni kuuluvatele vee-ettevõtjatele praktiline ja reaalne partner, selleks et tarbijate huve tõhusalt kaitsta. See on ju praegu kõige suurem probleem. Me tahame selle ületada Konkurentsiametile piisava pädevuse andmise teel, selleks et ta suudaks monopolide ohjeldada.

Me käsitleme täna ju kahte peamist valdkonda. Kuigi hea Riigikogu liige Igor Gräzin puudutas tugevalt ka gaasitemaatikat ja oma esitatud muudatusettepanekut, räägime me täna ju peamiselt vee-ettevõtjatest, me räägime ka kaugküttest, mille puhul peale Konkurentsiameti järelevalvepädevuse tõstmise, mille järgi, ma tuletan meelde, 52 suuremat vee-ettevõtjat antakse Konkurentsiameti järelevalve alla ja selle seadusega kõik need ettevõtted, kes tegutsevad kaugkütteturul, antakse Konkurentsiametile ka väga oluline pädevus ajutise piirhinna kehtestamiseks juhul, kui tegemist on sellise monopoolses seisundis oleva ettevõtjaga, kes ei ole algatanud hindade langetamist, kui maailmaturul näiteks tooraine hind langeb. Väga tõsine mure on praegu seotud ju kaugküttesektoriga. Sellest lähtuvalt anname me Konkurentsiametile ka sellise meetme, sellise relva, millega on tegelikult võimalik sundida juba ennetavalt kommunaalmonopole tarbijate huve rohkem kaitsvasse ja rohkem arvestavasse tegevusse.

Ma tahaksin peatuda siinjuures ka väikestel omavalitsustel, millest on täna olnud juttu mõnes ettekandes ja ka küsimustes. Tuletame meelde, et monopolide ohjeldamise seadus ei sunni iseenesest kedagi kehtestama tänasest kõrgemaid hindu, kaugeltki mitte. See on iga vastava vee-ettevõtja enda pädevus, millise hinna esitab ta kooskõlastamiseks Konkurentsiametile. Konkurentsiamet, loomulikult rahvusvahelistest standarditest ja metoodikast lähtuvalt, kas siis kooskõlastab selle hinna või esitab oma märkused vastavale vee-ettevõtjale, et hinda korrigeeritaks. Sellel eelnõul ei ole mitte mingisugust tagajärge ühelegi omavalitsusele ega ka ühelegi vee-ettevõtjale selles suhtes, et vastav hind peaks tarbijatele tõusma. Samuti näide, mida puudutati Eesti Energia puhul. Lugupeetud Riigikogu liikmed! Tallinna Vee 500-miljoniline kasum on kujund ja ühemõtteline näide sellest, milleni viib selline juhtum, kus sisuliselt põhjendatud tulukust ei ole järgitud ega toimi järelevalvepädevus. Eesti Energia puhul järelevalvepädevus toimib ja tarbijate huvid on kaitstud just nimelt konkreetse hinna kujundamise seisukohalt oluliselt paremini kui praegu veesektoris. Veesectori seis on, et meie põhjendatud tulukus Tallinna Vee ettevõtte puhul on 19% Euroopas üldiselt levinud 6% või 7% asemel. See on täiesti

selgelt talumatu olukord. Mul on väga kahju, et isegi Eesti kõige suurem omavalitsus ei ole suutnud adekvaatselt ja kompetentselt seista vastu sellele väga suure rahvusvahelisse kontserni kuuluva monopoli survele ja on tegelikult pidanud järjest hinda tõstma.

Lõpetuseks võib-olla sellest piirmäärast, mis on osaliselt õigustatult tõstatatud. Kas vastav piirmäär peaks olema vee-ettevõtjate puhul eelnõus ära toodud? Praegune seisukoht, eelkõige tuginedes erinevate ekspertide ja ka Konkurentsiameti seisukohale, on see, et me tagame selle eelnõu jõustumise järel oluliselt madalama põhjendatud tulukuse, kui on 10%, mille tõttu ei ole tingimata vajalik ka vastava klausli olemasolu seaduses, lähtuvalt sellest, et teistes monopoolsetes sektorites sellist piirmäära ei ole. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Palun nüüd Riigikogu kõnetooli Kadri Simsoni!

Kadri Simson

Head kolleegid! Päril põnev on siin saalis vaadata, kuidas mõned kolleegid end üles kütavad kauni kõlaga seaduseelnõu pärast. Tegelikult võime ju täna nentida, et monopolide ohjeldamise seadus kukkus Riigikogus läbi, sest seda see muudatusettepanek 29, mille esitas Reformierakonna fraktsioon ja mida juhtivkomisjon on täielikult arvestanud, ju tähendab. Ettepanek oli kustutada sellest kauni pealkirjaga seaduseelnõust selline lause, et vee-ettevõtja prognoositav põhjendatud tulukuse määr ei tohi ületada 10% investeeritud kapitalilt, võttes aluseks kapitali kaalutud keskmise hinna.

Juba siis, kui see ilusa pealkirjaga seaduseelnõu sisse anti, ütlesid paljud, et pealkiri on vale, ja teiseks, erinevatest seadustest kokku klopitud eelnõu ei lahenda ühtegi probleemi. Jah, me kõik oleme tähele pannud, et viimastel aastatel lähevad paljud kommunaalarved väga kalliks. Pärast selle aasta külma talve vaatasid kõik, kes elavad keskküttega majades, kurvast oma soojaarveid ja mõtlesid, miks peab selle pärast nii palju maksma. Aga see ei tulnud sellest, kas inimene elab Tallinnas, Tartus, Pärnus või mõnes väiksemas asulas. See tuli sellepärast, et nendele soojaarvetele on juurde lisatud märkimisväärselt kõvad maksud.

Tuletame meelde! Esiteks, käibemaks. Käibemaksu toasoojale on tõstetud, sellest me rääkisime juba paar nädalat tagasi. Täna ei ole IRL-il ja Reformierakonnal soovi seda maksu vähendada, sest see toob nende riigieelarvesse väga vajalikud miljonid. Aga mitte ainult käibemaks ei ole oluline, vaid räägime ka sellest, mis on saanud aktsiisidega. Jah, me kõik teame, et nii elektrienergia kui maagaasi puhul on vajalik teatav alammäär aktsiisi näol. See on Euroopa Liidus kehtiv aktsiisi alammäär. Maagaasi puhul on see 157 krooni 1000 m³ kohta. Eesti kehtestas maagaasile aktsiisi 157 krooni 1000 m³ kohta 1. jaanuaril 2008, aga siis algasid need pidulikud negatiivsed lisaeelarved, kus tuli midagi kärpida ja kusagilt raha juurde saada ning leiti, et miks mitte soojarvetelt riigieelarvesse tõhusat tuge saada. 1. juulist 2009 tõsteti maagaasi maksumäära Eestis 367 kroonile 1000 m³ kohta. Euroopa Liidu nõue, tuletan meelde, oli 157 krooni. Sama juhtus elektrienergiaga. 1. jaanuarist 2008 kehtestati Eestis elektrienergiale aktsiis 50 krooni MWh kohta, Euroopa Liidu miinimum on 15,65. Ja siis, kui oli vaja jälle leida lisaressursse, tõsteti see 1. jaanuarist 2010 70-le. Nii et mõnes mõttes vaadagem nendele õõvastavatele arvetele otsa ka selle pilguga, milliseid otsuseid on teinud Riigikogu enamus siin saalis, milliseid summasid on lisatud iga inimese arvetele.

Kolleeg Riisalu peatus siin õrnalt ka sellel, millised erakonnad vastutavad Eesti ajaloos erastamise eest, kes vastutab Tallinna Vee erastamise eest. Sageli karjub kõige kõvemini see, kelle süü on kõige suurem. Nii et jah, meie leiame, et suured infrastruktuuri ettevõtted võiksid olla riigi omanduses, sest riik on parim peremees, aga kui on mindud erastama, siis tuleb vaadata ka riigi rahvusvahelist mainet. Ma saan aru, et Reformierakonna punkt, mis lõpetas selle monopolide ohjeldamise seaduse, oligi tulnud välissurve, sest saadikud tegid tõepoolest väga tõsisid tööd selle seadusega ja neil oli suhteliselt õõvastav vaadata, kuidas poliitkampania raames muudetakse rahvusvahelisi kokkuleppeid, mida on sõlmitud ka mängides Eesti hea nimega. Ma tänan teid!

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised ja me võime asuda muudatusettepane-

kute juurde, mida on kokku 37. Juhtivkomisjoni ettekandja tutvustas ettepanekuid väga põhjalikult. Me saame need ettepanekud ükshaaval läbi vaadata. Ettepanekute läbivaatamise juures nimetan muudatusettepaneku numbri, selle esitaja ning kui esitaja ei ole juhtivkomisjon, siis ka juhtivkomisjoni seisukoha.

Esimese muudatusettepaneku on esitanud Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata, kuid tulevalt meie kodu- ja töökorra seadusest see ettepanek saalis hääletamisele ei kuulu. Teise muudatusettepaneku on esitanud Jüri Tamm, juhtivkomisjon on seda ettepanekut arvestanud täielikult. Kolmanda muudatusettepaneku on esitanud Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon, juhtivkomisjon on arvestanud seda ettepanekut täielikult. Neljanda muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon, samuti 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14., 15., 16., 17., 18., 19., 20., 21., 22., 23., 24., 25., 26., 27 ning 28. 29. muudatusettepaneku on esitanud Reformierakonna fraktsioon ning juhtivkomisjon on arvestanud seda ettepanekut täielikult. 30. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon, nagu ka 31., 32. ja 33. 34. muudatusettepaneku on esitanud Urmas Reinsalu ja Igor Gräzin, juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. 35. ettepaneku on esitanud Reformierakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on arvestanud seda ettepanekut täielikult. 36. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 37. muudatusettepaneku on esitanud Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on selle ettepaneku jätnud arvestamata, kuid tulevalt meie kodu- ja töökorra seadusest see muudatusettepanek saalis hääletamisele ei kuulu.

Oleme nüüd läbi vaadanud kõik muudatusettepanekud ja kuna juhtivkomisjon on teinud ettepaneku seaduseelnõu nr 597 teine lugemine katkestada, on monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seaduse eelnõu teine lugemine katkestatud ning määratud eelnõu kohta muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 3. juuni kell 18.

2. Looduskaitseaduse § 24 muutmise seaduse eelnõu (752 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine päevakorrapunkt on Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni algatatud looduskaitseaduse § 24 muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Kõigepealt palun Riigikogu kõnetooli algatajatepoolseks ettekandeks Riigikogu liikme Aleksei Lotmani!

Aleksei Lotman

Lugupeetud eesistuja! Aitäh, head kolleegid, et lõpuks võimaldasite ka selle eelnõuga pulti tulla! Tegemist on eelnõuga, mis on sama oluline kui eelmine, kuid mis eeldatavasti kütab natuke vähem kirgi üles, sest oma olemuselt on tegemist võrdlemisi väikese ja konkreetse vigade parandusega looduskaitseaduses. Viga ise on ilmnunud praktika käigus, looduskaitseaduse rakendamise käigus.

Taustaks siis niipalju, et looduskaitseaduse § 24, mida käesolev eelnõu muudab, reguleerib üsna üksikasjaliselt seda, kuidas riik teavitab looduskaitse all olevate kinnisasjade omanikke nende kinnisasjal kehtivatest kitsendustest. Kuid selles paragrahvis ei ole midagi selle kohta, et kinnisasja omanik peab teavitama nendest kitsendustest ja kohustustest ka kolmandaid isikuid. See tundus tõesti ilmselt niivõrd loomulik, et ei paistnud üldse probleemina, kuni selgus, et see siiski on seaduseauk ja et selle tõttu, et praeguses seaduses puudub teavitamiskohustus, on võimalik, et ilmselge looduse rikkumine osutub juriidiliselt korrektseks. See ilmnis käesoleva aasta alguses ühes Riigikohtu antud hinnangus. Keskkonnainspeksioon oli ühele tublile aktsiaseltsile määranud karistuse selle eest, et nimetatud aktsiaselts andis teisele osaühingule korralduse teostada teatud töid kaitsealusel maal, täpsemalt siis antud juhul metsiste püsielupaigas, ega teavitanud töö teostajat seal kehtivatest kitsendustest, mille tagajärjel kaitstavat objekti kahjustati. Riigikohus leidis, et käesolevas olukorras puudub võimalus karistada looduskaitseobjekti valdajat kolmandale isikule objektist teavitamata jätmise eest. Ilmselgelt ei ole selline olukord kooskõlas selle seaduse mõttega ehk siis Riigikohtu hinnang on see, et seadusäte ei ole seaduse mõttega tegelikult koos-

kõlas. Kui mainitud juhul võiski tegemist olla hooletusega, kuigi ka hooletus, kui see toob olulist looduskahju, ei ole asi, mida peaks väga sallima, võib pärast seda kohtulahendit tekkida olukord, et seda seaduseauku hakatakse täiesti kuritahtlikult ära kasutama ehk siis, kui kellelgi on vaja teha temale kuuluval kinnistul midagi, mis on ilmselges vastuolus kaitsekorraga, tellib ta selle töö kelleltki teiselt ja justkui ongi kõik õiguspärane. Sellise selge juriidilise augu või vähemalt piisavalt laia pilu katmiseks-lappimiseks ongi käesolev eelnõu ellu kutsutud.

Eraviisiliselt on ka mitmed Keskkonnaministeeriumi ametnikud kuni kantslerini välja tunnistanud, et vajadus sellise eelnõu järele on olemas. Nii et loodetavasti ei teki siin ka minigeid vastuolusid sellega, et käesoleva eelnõuga me lisame looduskaitseaduse §-le 24 lõike 8, millega sätestame, et kinnisasja valdajal on kohustus teavitada kolmandaid isikuid loodusobjektidel kehtivatest kitsendustest, kui ta annab neile kolmandatele isikutele teatud korraldused või teatud load. Täna tähelepanu eest, kolleegid!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh, austatud ettekandja! Küsimusi ei ole. Palun juhtivkomisjonipoolseks ettekandeks Riigikogu kõnetooli keskkonnakomisjoni liikme Mari-Ann Kelami!

Mari-Ann Kelam

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Looduskaitseaduse § 24 muutmise seaduse eelnõu 752 algatas Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon 3. mail 2010, nagu te täna siin saalis juba eelmisest ettekandest kuulsite. Riigikogu juhatus määras juhtivkomisjoniks keskkonnakomisjoni. Eelnõuga täiendatakse looduskaitseadust sättega, mis kohustab kaitstavat loodusobjektidel asuva kinnisasja valdajat teavitama teatud kolmandaid isikuid kaitstavat loodusobjektidel kehtivatest kitsendustest.

Keskkonnakomisjon arutas eelnõu oma 18. mai istungil. Eelnõu kohta jagas selgitusi Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni liige Mart Jüssi. Mida me arutelus kõige rohkem vaagisime, oli tegelikult selle paranduse vajadus ja selgus, et võib-olla selle kõige tähtsam aspekt on ennetamine. Ei olegi meie eesmärk nii palju karistada ja proovida kellelegi kätte

maksta, kui ta on loodust rikkunud, vaid pigem ennetada selliseid rikkumisi eos.

Komisjon otsustas teha ettepaneku lõpetada looduskaitseaduse § 24 muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine ja teha Riigikogu esimehele ettepanek määrata eelnõu kohta muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 4. juuni 2010 kell 14. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimusi ei ole. Suur tänu, lugupeetud ettekandja! Kas on soovi avada läbirääkimisi? Kui kõnesoove ei ole, siis läbirääkimisi ei avata. Looduskaitseaduse § 24 muutmise seaduse eelnõu nr 752 esimene lugemine on lõpetatud. Ühtlasi määrati eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 4. juuni kell 14.

3. Plastkotiaktsiisi seaduse eelnõu (722 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine päevakorrapunkt on Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni, Eesti Reformierakonna fraktsiooni ning Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni algatatud plastkotiaktsiisi seaduse eelnõu esimene lugemine. Mul on hea meel paluda algatajatepoolseks ettekandeks Riigikogu kõnetooli Riigikogu liige Toomas Trapido.

Toomas Trapido

Hea istungi juhataja! Head kolleegid! Mul on tõepoolest väga hea meel tutvustada teile plastkotiaktsiisi seaduse eelnõu, mida tuntakse ka kilekotimaksu eelnõu nime all. Kõigepealt ütlen ma ära selle eelnõu põhieesmärgi, ilmselt saan ma seda öelda veel mitu korda küsimuste faasis. Eelnõu põhieesmärk on vähendada kilekottide kasutust ja sellega seonduvalt nende kahjulikku keskkonnamõju.

Nüüd ka mõned sõnad selle eelnõu menetlemisest. Idee on vana, aga ta hakkas vormuma eelmisel sügisel ja päris pikkade arutelude järel jõudsi sellise eelnõuni, nagu ta teie ees on. Aga elu läheb edasi ja oleme arutanud nii huvigruppidega kui Maksu- ja Tolliametiga ning plaanis on seda eelnõu veelgi paremaks teha.

Aga nüüd siis lühidalt sisust, nii nagu ta praegu kirjas on. Nagu ma ütlesin, on põhiees-

märk kilekottide kasutuse vähendamine ja see on oluline signaal Eesti ühiskonnas inimestele, et vähendame ühekordsete asjade kasutamist või vähendame asjade ühekordset kasutamist. Milline on konkreetselt kilekottide kahjulik keskkonnamõju, sellest võib pikalt rääkida, aga põhilised mõjud on tegelikult kilekoti elutsükli esimeses otsas ja lõpus. Nimelt tehakse kilekotte, nagu me teame, naftast, mida ammutatakse maa seest. Alustades kas või sealt, kõigil on praegu ilmselt silme ees Mehhiko lahes toimuv, mille mõjud võivad, muuseas, ulatuda ka Euroopasse ja ega näiteks Siberist ammutatav nafta ei ole ka just keskkonnale soodus – vastupidi. Kilekoti tegemiseks kulub iseenesest hulk energiat. Kilekotti kasutatakse mõnikord võib-olla mõned minutid, mõnikord mõned päevad. Nii et ta on ülimalt lühikese kasutusajaga toode, mis tõepoolest poest ostatekse ja päris kiiresti minema visatakse. Selle minemaviskamisega on seotud teine suur kahjulik keskkonnamõju. Kui ta satub n-ö kontrollitult prügimäele, mida iseenesest ka väga ei peaks soosima – prügimägede lihtsalt prügi täiskuhjamist –, siis ei ole see mõju väga hull, aga tihtipeale satub see kilekott ka otseselt loodusesse. Kindlasti olete neid näinud metsas, tänaval, kus iganes. Ja teatavasti looduses n-ö tavaline kilekott laguneb. Me tegelikult ei teagi, kui kiiresti ta laguneb. Võib-olla võtab see 100 aastat, võib-olla 500 aastat, aga isegi siis, kui sellest kilekotist on järel suhteliselt vähe, on ta ikkagi ohtlik nendele elukatele, olenditele, kes mullas elavad ja seda materjali sisse söövad. Nii et kilekott on mõnes mõttes keskkonnaprobleem ja teiste riikide kogemus näitab ka, et me ei ole selle mõttega siin üksi. Kui rääkida kilekotimaksust, siis on see kehtestatud Euroopas kindlasti Taanis ja Iirimaa, Šveitsis, Iisraelis ja mitmetes Põhja-Ameerika linnades, näiteks San Franciscos. Peale selle on mitmetes riikides kehtestatud lausa kilekotteeld, nagu näiteks Bangladeshis, Taiwanil, Lõuna-Aafrika Vabariigis, Tansaania.

Ja meie lähenemine on selline, et lisada kilekoti hinnale maks, mida me nimetame praegu plastkotiaktsiisiks ja selle aktsiisi määraks pakume kolm krooni aktsiisikauba ühiku kohta ehk siis ühe kilekoti kohta. See aktsiisimäär on kohustuslik. Juba selle eelnõu põhjal on olnud siin diskussioon, et kas kaupmees võib selle kilekotimaksu n-ö laiali määrada

kõikide muude kaupade hinna sisse, mida praegusest redaktsioonist võiks nagu välja lugeda, kui tahta juba eos hakata kõrvale hiilima. Ma ütlen selgelt, et eesmärk on see, et poest kilekotti ostes maksaks see meile kõigile minimaalselt kolm krooni.

Nüüd edasi. Meie praeguses redaktsioonis on ette nähtud, et aktsiisi maksab kaupleja, kes aktsiisikauba kliendile võõrandab ehk, ütleme siis, pood. Aga nagu ma mainisin, oleme me päris palju ning erinevate gruppide ja inimestega kogu seda temaatikat arutanud ja teinud, ma ütlesin, väga head koostööd Maksu- ja Tolliametiga. Praeguseks on kujunenud arusaam, mis vormistub ilmselt muudatusettepanekuna, et aktsiisi oleks siiski mõistlik koguda maaletoojate ja tootjate käest, kuna neid on oluliselt vähem kui kauplejaid. Vahe on suurusjärgudes.

Väga oluline on küsimus, milline kott siis ikkagi aktsiisi alla läheb. Jällegi, käesolevas eelnõus me oleme määranud selle piiri mõõtudega ehk siis laius 200 mm, pikkus 300 mm, aga edasiste vestluste käigus on tundunud, et mõistlikum oleks määrata seda piiri kilekoti massiga umbes 1 gramm. Aga et näitlikustada lihtsalt, mida me täpselt mõtleme, võtsin kaasa mõned tootenäidised. Ja et asi oleks väga selge, n-ö puust ja punaseks tehtud, siis me soovime maksustada n-ö klassikalist kilekotti, klassikalist plastkandekotti, mis on ka Euroopa õiguses kasutatav definitsioon. Me ei soovi maksustada sellist läbipaistvat puuviljakotti. Samuti ei soovi me maksustada korduvkasutatavat, korduvkasutatavaks toodetud plastkotti, mille hind on oluliselt kõrgem, näiteks üle ühe euro aastal 2011. Samuti on aktsiisist vabastatud eelnõu järgi aktsiisikaup, mis võõrandatakse laeva või lennuki pardal ning lennujaama või sadama territooriumil, kuhu kliendil on juurdepääs üksnes kehtiva sõidudokumendi alusel. Lisaks näeme me ette, et aktsiisikauba pakkumisel on kaupmees kohustatud avaldama kliendile muust hinnainfost selgelt eristatuna aktsiisikaubalt tasumisele kuuluva aktsiisisumma suuruse ehk siis poest kilekotti ostes oleks täiesti selge, et te maksate selle eest kolm krooni aktsiisi või see hind sisaldab kindlasti seda aktsiisi.

Natuke etteruttavalt võib-olla tekiks selliseid küsimusi, et kilekott *versus* paberikott *versus* riidekott jne. Meie käsutuses on päris

põhjalikud uuringud kilekoti keskkonnamõjust, paberikoti keskkonnamõjust ja neid uuringuid on päris mitu ja kindlasti neid uuringuid on palju rohkem, kui meie käsutuses on. Aga üldiselt tuleb nendest uuringutest välja, et mõlemal, nii paberikotil kui kilekotil, on päris suur keskkonnamõju. Need keskkonnamõju aspektid on erinevad, kilekotil on see tõepoolest otseselt energia, emissioonid ja kõige olulisem loomulikult kilekoti lagunemise või mittelagunemise keskkonnamõju looduses. Paberikotil on aga väga suur mõju veekasutusele jne. Nii et veel kord: me soovime, et ühekordselt kasutatavate asjade kasutamine üldse väheneks ja seetõttu ei soosi me kindlasti ka sellist väga mõttetut paberikotikasutust.

On räägitud, et see kõik on väga keeruline. Ma võin oma kogemusest öelda, et riidekoti, mida saab ilusasti kokku voltida, kasutamine on täiesti mugav ega valmista – vähemalt minule isiklikult ja väga paljudele inimestele, keda ma tunnen – mitte mingisuguseid probleeme. Nii et me saame sellega hakkama. Ma arvan, et esialgseks tutvustuseks oli see ettekanne piisav. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Suur tänu! Läheme nüüd küsimuste juurde. Esimesena saab küsimuseks sõna Väino Linde. Palun!

Väino Linde

Hea juhataja! Hea ettekandja! Esmalt suur tänu selle vajaliku näitagitatsiooni eest! Teiseks, märkisid kindlasti õigesti, et eelnõu eesmärk on anda signaal vähendada kilekottide ühekordset kasutust. Et see kindlasti nii on, seda näitab ka nende Riigikogu väärivate erakonnafraktsioonide esindatus, kes sellele eelnõule on alla kirjutanud. Kuid võib juhtuda, et nagu alati, saatan on peidus detailides. Sa rääkisid küll, et see eelnõu ei käsitle läbipaistvat kilekotti ja korduvkasutusega plastkott ka sinna alla ei lähe. Aga lõppkokkuvõttes on §-st 2 "Mõisted" väga raske välja lugeda, et see kõik niimoodi plaanitud on. Ma mäletan seda aega, kui osteti värske kala ja pakiti ajalehe sisse. Kas nüüd võib ka juhtuda niimoodi, et värske räim, 9 krooni kilo, hakkab näiteks pärast seda maksma 12 krooni kilo, kuna see kilekott, millesse ta pannakse, maksab 3 krooni? Kas see ei pruugi olla siin väike probleem?

Toomas Trapido

Aitäh! Ma arvan, et seda ei juhtu. Nagu ma rääkisin, oleme tegelikult ka selles redaktsioonis just nimelt selgelt ette näinud, et maksu alla ei lähe sellised läbipaistvad kilekotid, millesse võib pakkida nii räimi kui ka – mitte koos muidugi – puuvilju, juurvilju, kõiki selliseid asju, mille puhul on vajalik arvestada hügieeniga ehk siis, et see toiduaine ei puutuks kokku muude asjadega teie kotis või korvis. Kuidas me selle täpselt lahendame, see on edasise arutelu küsimus. Praegu oleme jõudnud sellele arusaamale, et me eristame massi järgi – ma ei tea veel täpselt, aga näiteks alla üht grammi kaaluvad kotid, mille hulka kuuluvad kõik sellised, millega saab osta kalu, tomateid, banaane või mida iganes –, mis ei lähe maksu alla.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Helle Kalda. Palun!

Helle Kalda

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Aitäh kõigepealt ilusa ettekande eest! Mulle see eelnõu põhimõtteliselt meeldib. Aga mind pani täna hommikul hoopis üks uudis televisioonis natuke mõtlema. Sa lahkasid seda ka natuke oma ettekandes. See puudutab hinda. Nagu uudises juttu oli, plaanivad kaupmehed selle vahe teiste toodete hinna sisse panna. Ka sina oma ettekandes ütlesid, et peab maksuma vähemalt kolm krooni. Aga kui kaupluses tulebki hinnaks kolm krooni, siis see 1.50, mis on praegune hind, peaks praktiliselt minema kuhugi mujale. Kuidas saaks selle küsimuse lahendada, et ei tekiks sellist situatsiooni, et tegelikult pannakse siiski 1.50 teiste toodete hinna sisse? Kuidas saaks seda lahendada?

Toomas Trapido

Aitäh! Me oleme, nagu ma ütlesin, edasi arutanud ja valmistanud muudatusi ette. Me oleme teinud sellise muudatuse eelnõule, et aktsiisikauba võõrandamisel kliendile tagab aktsiisi maksja, et kliendi poolt aktsiisikauba eest tasumisele kuuluv müügihind ilma käibemaksuta ei oleks madalam kui aktsiisikauba suhtes käesoleva seadusega sätestatud aktsiisimäär. Ehk siis tõepoolest need kolm krooni tuleb igal juhul küsida. Mis hinnaga kaupmees selle kilekoti sisse ostab, mida ta 1.50-ga

müüb, mina ei tea. Ma arvan, et ta seda kahjumiga ei müü. Mis see kilekoti hind kaupmehe jaoks on, ei oska tõepoolest öelda. Aga selle vahe võib ta, jah, võib-olla tõesti teiste kaupade hinna sisse panna, kui ta seda soovib, aga see, ma arvan, on väga minimaalne, näiteks 50 senti või isegi vähem ühe kilekoti kohta. Aga kui on häid mõtteid, kuidas kaupmees oleks kohustatud kogu hinna ehk siis aktsiisi pluss sisseostuhinnaga seda inimesele müüma, on need loomulikult väga teretulnud.

Aseesimees Keit Pentus

Tõnis Kõiv, palun!

Tõnis Kõiv

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Tahan minagi omalt poolt tänada selle näitliku sissejuhatuse eest eelnõule. Kindlasti on tervitatav ka eelnõu eesmärgina välja toodud soov, siht vähendada kilekottide kasutust ja seeläbi vähendada võimalust, et nad jõuavad looduskeskkonda reostama. Aga kui me siit edasi küsimuste juurde jõuame, siis kaupmehed ja erinevad teenuseosutajad pakuvad inimestele võimalust kasutada ka biolagunevaid kilekotte, selle juures siis selge teadmisega, et need lagunevad kiiresti ja sellest tulenevalt, kui nad ka juhtumisi looduskeskkonda satuvad, ei reosta seda liiga palju. Ei tohiks olla siis ka põhjust, vajadust, eesmärgipärast loogikat selle biolaguneva kilekoti maksustamiseks. Milline on eelnõu esitaja kommentaar selle kohta?

Toomas Trapido

Keskkonna seisukohast oleks siiski kõige parem, kui seda ühekordset kilekotti ei kasutataks, sest lagunemine on selle elutsükli üks aspekt ja pealekauba on mõiste "biolagunevus" suhteliselt laialivalgav. Tõsi küll, on olemas Euroopa standard biolagunevuse kohta ja kui kilekott vastab sellele standardile, siis on väga hea, aga paljud kilekotid ei vasta ja võib-olla ei lagune nad mitte 500 aastat, vaid näiteks 300 aastat. Aga kilekotil on ka elutsükli alguses väga oluline keskkonnamõju ehk energia-kasutus, mis selle kilekoti tegemiseks läheb. Mis aga puudutab biolagunevate kottide maksustamist, siis eelnõu mõistete osas on meil defineeritud mõiste "plastkott" järgmiselt: kott, mille kasutuseesmärgiks on kauba mahutamise

selle kaasa võtmiseks müügikohast ning mille massist moodustab plast rohkem kui poole. Kui selle kilekoti massist on näiteks üle poole tärklis või mingisugust sellist ühendit, mis selle mõiste alla ei käi, siis ta maksu alla ei lähe.

Aseesimees Keit Pentus

Mari-Ann Kelam, palun!

Mari-Ann Kelam

Suur tänu! Ma tänan ka hea ettekande eest! Mul on selge veendumus, vaatamata kõikidele vastunäidustustele, et inimesed põhiliselt on head ja kui nad saavad informatsiooni, tahavad ka head teha. Mulle tundub, et väga palju halba, mida me enda ümber näeme, on just teadmatusest tingitud. Näiteks see, et ookeanides hõljuvad praegu väga suured mitme kilomeetri laiused saared, mis koosnevad ainult plastmassijäätmetest, plastkottidest, on paljudele inimestele šokeeriv teada. Selle seaduse idee tundub minu meelest olevat hariv ning just piitsa ja prääniku valdkonnast, nii et ma kirjeldaksin seda rohkem kui piitsa. Tore on, et inimesed on juba võtnud selle kasutusele ideena, et noored, kes ettevõtlusega tegelevad, on juba müünud kotte, mis on mõeldud taaskasutamiseks. Tegelikult oli see rohkem kommentaariks.

Aseesimees Keit Pentus

Aeg, kolleeg Kelam! Küsimuseks saab sõna Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud kolleeg Trapido! Kuulasin minagi teie kõnet ja mulle jäi lausa selline mulje, et see järjekordne maksutõus on nagu väikese Eesti panus Mehhiko lahe naftakatastroofi mõjude leevendamiseks. Aga minu küsimus puudutab seda, et kui eelnõu mõte lisada kilekotile kolm krooni aktsiisi, on see, et kilekottide tootmine on väga keskkonnavaenulik, siis miks üks tavaline kilekott on halvem kui kilekott, mille mõõdud on väiksemad kui laius 200 mm ja pikkus 300 mm, Miks on väike kilekott parem ja seetõttu ei vaja maksustamist nagu suur kilekott?

Toomas Trapido

Aitäh! Kõigepealt, mis puudutab Mehhiko lahe naftakatastroofi, siis meie väike seaduseelnõu kindlasti on samm õiges suunas, et meil üldse läheks naftat vähem vaja ja parem olgu ta maa sees. Mis puudutab mõõtmeid, siis, nagu ma ütlesin, pigem lahendaks selle asja massiga. Aga miks siis väike on lubatud ja suur ei ole lubatud – see ongi, nagu mitmed küsimused juba viitasid, tervisekaitse eesmärgil, nagu meil siin ka kirjas on, hügieeni eesmärgil, et hoida erinevaid toiduaineid üksteisest lahus, mis muidu tekitavad võib-olla sellise ebameeldiva n-ö ühepajatoidu korvis või kotis, et esialgu ikkagi lubada neid kilekotte, millega tervisekaitse eesmärgil toiduained üksteisest eraldatakse, maksuvabalt saada või osta. See on põhiline eesmärk. Aga ma natuke kommenteeriksin veel. Siin räägiti ajalehpeaberist, aga ütleme nii, et see suund on ka iseenesest täiesti õige, et tänapäeval on väga palju n-ö paberipõhiseid pakkematerjale ka kasutuses, mis võib-olla ei lase vett läbi, on hügieenilised jne. Nii et see ei ole ka mingi ime ja minu arust on siin tegelikult oma koht ka näiteks Eesti tööstusel ja Eesti leiutajatel, et mõelda välja selliseid pakkematerjale, mis on loodusele kasulikud ja hea keskkonnamõjuga ning mida saab kasutada meie poodides ja võib-olla isegi mujale müüa.

Aseesimees Keit Pentus

Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Kõigepealt tahan ma ettekandja kiituseks öelda seda, et loodetavasti saab niivõrd hästi näidetega varustatud ettekanne traditsiooniks ka teiste aktsiisiseaduste muutmisel.

Küsimus on mul järgmine. Loomulikult on kilekotti kõnepulti lihtsam tuua kui eelnõu kirjutada. Mul on hea meel, et te nüüd Maksu- ja Tolliametiga koostööd teete, et see asi reaalseks muutuks. Aga selle aktsiisi puhul on järgmine probleem. Igal maksul on oma eesmärk ja siis ka tulu. Selle maksu puhul on selline lugu, et kui eesmärk saab täidetud, siis tulu on null. See on ju mõte ja kindlasti kiiduväärne mõte. Järsku peaks ka sellele n-ö saadud tulule mõtlema välja mingi kindla sihtotstarbe? Riigi tulubaasi see väga palju ei mõjuta, aga oma sihitus võiks tal ju sellisel kujul olla. Ma

arvan, et siis oleks see ka tarbijatele arusaadavam ega tekitaks pahameelt. Kas autorid selle peale ei ole mõelnud?

Toomas Trapido

Aitäh! Oleme mõelnud ja hea, et sa seda küsisid. Ma saan siinjuures ära öelda veel selle, mis ma enne ära unustasin, et Irimaal vähenes seaduse kehtestamise järel kilekotikasutus ühe aasta jooksul väidetavalt ligi 90%, siis hakkas tasapisi jälle tõusma ja vähemalt ühe korra on vist kilekotiaktsiisi Irimaal tõstatatud.

Eestis kasutatud kilekottide täpne arv puudub. On erinevaid hinnanguid, meie pakkusime eelnõus välja umbes sada miljonit aastas, kaupmehed ütlesid, et 70–80 miljoni vahel. Nii et suurusjärg on vast õige. Kui juhtub sama, mis Irimaal, siis võime arvata, et Eestis kasutatakse näiteks kuni 10 miljonit kilekotti aastas ja sellest laekub siis meie praeguse eelnõu järgi 30 miljonit krooni, mis on ühtpidi päris suur raha, aga teistpidi riigieelarve kontekstis mitte väga suur. Selle sidumine mingisuguse sihtotstarbega on iseenesest täiesti arutelu küsimus. Kõige loogilisem oleks ta suunata Keskkonnainvesteeringute Keskusesse. Aga teistpidi, kuna selle maksu eesmärk ei ole otseselt ikkagi raha koguda ja see maksutulu või aktsiisi laekumine on väga raskesti prognoositav, siis ma isegi seda tingimata ei seoks mingi sihtotstarbega, aga see on täiesti arutelu teema. Nii et arutame!

Aseesimees Keit Pentus

Mari-Ann Kelam, palun!

Mari-Ann Kelam

Suur tänu! Nii põnev teema! Ma kipun sõna võtma selle asemel, et küsimust esitada. Aga igatahes palun vabandust selle pärast! Minu küsimus on järgmine. Sellel seadusel on tegelikult hariv eesmärk ja on olemas alternatiivid. Kas te olete minuga nõus, et keegi ei pea kannatama selle seaduse all? Alati on mingisugune muu alternatiivne võimalus, millega turule minna, millega poodi minna ja iga hetk võib kottidest keelduda ning olekski väga hea, kui inimesed hakkaksid taas kasutama oma kotte, mis on juba olemas ega peaks üldse seda maksu maksma. Oleks parem, kui seda maksu ei laekuks väga palju.

Toomas Trapido

Jah, täpselt nii, selles mõttes tõesti, et selle eelnõuga tekib inimesel lihtsalt valik. Ma võin isiklikult öelda, et ka minul on igasugu mugavuskäitumisi – oled lihtsalt harjunud mingit asja tegema, ei mõtle liiga palju ja siis teed ja teed. Aga nüüd on selline väike teadvustamise moment, et kui lähed poodi, kas ostad siis, nagu harjunud, iga kord uue kilekoti kaasa, või kasutad korduvkasutatavat kotti. Inimene hakkab korraks mõtlema, ja selles mõttes ma arvan, et see on väga oluline eelnõu. Inimese käitumisharjumused, nagu me teame, muutuvad väga paljuski ju rahakoti kaudu, nii et see on siis selline loogiline viis sellele läheneda.

Aseesimees Keit Pentus

Mart Jüssi, palun!

Mart Jüssi

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea kolleeg! Eiki Nestor inspireeris mind seda küsimust esitama ja ma annan endale aru, et sellele ei ole võib-olla kõige lihtsam vastata. Kui me vaatame seda aspekti, et kilekottide kasutusest laekuv aktsiisiraha oleks kasutatav ühel või teisel viisil ühiskonnas, siis kas selle eelnõu ettevalmistamise juures või ka laiemat tausta arvestades oleks võimalik hinnata, ütleme rahaliselt, seda kahju, mida üks kolmekroonine kilekott võiks tegelikult keskkonnas teha, kui ta sinna satub? Kui meil need kotid jäävad kasutusest ära, siis küll ei laeku raha riigieelarvesse, aga samas tegelikult on ka võib-olla võimalik hinnata seda kahju, mis jääb keskkonnale tegemata. Kas selliseid hinnanguid on võimalik siia kõrvale kusagilt saada?

Toomas Trapido

Aitäh hea küsimuse eest! Neid hinnanguid tuleb otsida. Ma kardan, et n-ö selget majanduslikult kalkuleeritud hinda sellele keskkonnakahjule, mida üks kilekott vales kohas asudes põhjustab, ei ole otseselt olemas. Aga me jõuame kaudselt täpselt nende küsimusteni, et näiteks, mis maksab üks albatross, mis maksab üks hüljes, mis maksab Mehhiko lahe inimeste või ka Siberi põlisrahvaste heaolu. Me jõuamegi nende küsimusteni, me võime proovida neile mingisuguseid rahalisi mõõtmeid anda.

Aseesimees Keit Pentus

Aleksei Lotman, palun!

Aleksei Lotman

Aitäh! Mul on üks väike täpsustav küsimus. Ühte asja, mis on natuke vähem filosoofiline, saaksime me ilmselt mõõta küll, see on see, kui palju maksab nende kilekottide koristamine näiteks metsa alt või teede äärest ja merest. Need kulud ka vähenevad selle seaduse rakendamisel. Seda me ilmselt võiksime teha. Kas sa oled sellega nõus?

Toomas Trapido

Jah, kahtlemata. Muidugi ma loodan, et siis kilekoti asemel midagi muud sinna metsa äärde ja teeveerde ei satu. Aga jah, see on ka jällegi samm õiges suunas, et loodusesse ei saatuks inimese poolt üldse seda, mis sinna ei kuulu.

Aseesimees Keit Pentus

Hea ettekandja! Küsimused on nüüd otsas. Suur tänu ettekande ja küsimustele vastamise eest! Juhtivkomisjonipoolseks ettekandeks palun nüüd Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Margus Tsahkna.

Margus Tsahkna

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Rahanduskomisjon arutas seda eelnõu käesoleva aasta 18. mai istungil. Eelnõu algatajate esindajana andis ülevaate eelnõust lisaks Toomas Trapidole ka Peep Aru. Vabariigi Valitsus otsustas 22. aprillil eelnõu toetada ning volitas rahandusministrit esitama Vabariigi Valitsuse arvamuse koos märkustega rahanduskomisjonile. Märkused vaadati rahanduskomisjoni istungil läbi. Toomas Trapido selgitas, et eelnõu algatajad teevad tihedat koostööd nii Rahandusministeeriumi kui ka Maksu- ja Tolliameti esindajatega, et valitsuse ettepanekud eelnõu täpsustamiseks saaksid arvestatud. Komisjoni istungil arutati muu hulgas küsimust, kas on põhjendatud maksustamise sõltuvusse seadmine plastkoti mõõtudest. Toomas Trapido selgitas, et eelnõu algatajate töörühm on arutanud võimalust teha seda kaalu alusel. Kadri Simson tõstatas küsimuse, et kui eelnõu vajab eeldatavalt veel olulisel määral muutmist, kas siis ei oleks otstarbekas see esitatud kujul tagasi lükata ja algatada uus eelnõu, kus vaja-

likud muudatused on juba tehtud. Komisjoni enamus aga leidis, et eelnõu muutmine menetlemise käigus on eelnõu menetlemisprotsessi loomulik osa ning selles ongi ette nähtud võimalus esitada eelnõu kohta muudatusettepanekuid. Seetõttu otsustas rahanduskomisjon teha Riigikogu täiskogule ettepaneku eelnõu esimehe lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 30. juuni kell 15, mis on päris pikk aeg muudatusettepanekute tegemiseks. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Küsimused! Esimesena saab küsimuseks sõna Kadri Simson. Palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Teie enda fraktsiooni esimees on ka üks algatajatest ja seetõttu küsimus puudutabki seda seaduseelnõu, millega lisatakse kilekottidele kolm krooni aktsiisi. Praeguse hinnangu kohaselt on kaupmehed öelnud, et nad siiski kilekoti hinda ei tõsta, vaid suurendavad aktsiisisumma kokkusaamiseks teiste kaupade hinda. Kuidas te seda kommenteerite?

Margus Tsahkna

Aitäh, hea küsija! Kindlasti peabki rahanduskomisjoni töö liikuma selles suunas, et see aktsiis lisatakse konkreetselt just nimelt kilekotile. Selle aktsiisi eesmärk ei ole mitte raha kogumine, vaid inimeste käitumisharjumuste muutmine niimoodi, et see muutuks keskkonnasõbralikumaks. Kindlasti tuleb siin vastavaid õigusakte nii täpsustada, et ei tekiks võimalust kõrvale hiilida ehk siis eesmärk on ikkagi konkreetselt sellele pakendile kolm krooni lisada.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Eiki Nestor. Palun!

Eiki Nestor

Hea ettekandja! Kuna siin on kaks päeva tegeldud sellise propagandaüritusega, eile ja täna esimese päevakorrapunkti juures, siis ma luban endale ühe väikese küsimuse. Kas kilekotimaks hakkab kehtima ka Tallinnas?

Margus Tsahkna

Aitäh, hea küsija! Kui Riigikogu selle plastkotiaktsiisi seaduse vastu võtab, siis ta hakkab kehtima kogu Eesti Vabariigis.

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem küsimusi ei ole. Tänan, austatud ettekandja! Avan läbirääkimised ja kutsun esimesena Riigikogu kõnetooli Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindaja Toomas Tõniste. Palun!

Toomas Tõniste

Austatud juhataja! Austatud kolleegid! Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon kindlasti toetab seda eelnõu. See seaduseelnõu suunab inimesi keskkonnateadlikkuse suunas ja annab võib-olla just selle viimase tõuke oma igapäevaste tarbimisharjumuste muutmiseks. Positiivne on kindlasti ka see, et näiteks vastupidiselt pandisüsteemile on inimestel siis võimalus mitte lisakulusid teha, vaid ta saab kasutada riidekotti või pappkasti mitu korda ega pea seda aktsiisi maksma.

Paari sõnaga räägiksin ka sellest hirmust, mis on siin millegipärast tekkinud. Ma ei saa aru, kust selline arusaam on tulnud, et kaupmehed plaanivad nüüd need kolm krooni aktsiisi lisada kaupadele, selleks et mitte panna seda juurde kilekotile. See praegune kilekoti hind poolteist krooni on niigi üks kasumlikumaid artikleid poe sortimendis ja neid kotte müüakse miljoneid. Ma ei kujuta ette, et jae-kaupmehed tahavad saada miljoneid kroone kahjumeid sellepärast, et lihtsalt hoida kilekoti hinda all. Tõesti ei saa aru, kust selline hirm tuleb. Ma julgen öelda, et mingit sellist käitumist kindlasti oodata ei ole. Siin pole mõtet tegelda probleemiga, mida tegelikult olemas ei ole. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Tänan! Järgmisena kutsun kõnetooli Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni esindaja Marek Strandbergi. Palun!

Marek Strandberg

Head kolleegid! Kui see eelnõu seaduseks saab, võib see tekitada päris olulisi muutusi ka Eesti majanduses. Loomulikult, riidekotid ja mis iganes muud asjad saavad kasutusse tulla, aga pange tähele, et ega praegu ju enamik neist

kilekottidest, mida te poekassade juures näete, ei ole üldse mitte Eestis toodetudki. Meie plastitööstus lihtsalt ei suudagi konkureerida niisuguse odava kauba tootmisel globaalse majandusega. Tegelikult juhul, kui anda uus võimalus ja väljakutse, siis võib-olla hakkame nägema päris huvitavaid asjade kojuviimiseks mõeldud pakendeid, mida meie disainerid ja tööstus suudavad luua. See on esimene asi.

Teine väga oluline muutus, mida see seadusena toimima hakkav eelnõu tekitab, on see, et me vast esimest korda näeme kõige selgemalt, kuidas raha ja keskkonna jaoks oluliste põhimõtete kombineerimine muudab väga suure tõenäosusega inimese käitumist. Ma ei ütle, et see eelnõu oleks nüüd eksperimentaalne ja et me teeksime mingeid inimkatseid. Pigem vastupidi, me oleme enam kui veendunud, et selline seadusloome põhimõte, kus maksud ja põhimõtted on kokku kombineeritud seaduseks, millega õnnestub muuta inimese käitumist nii inimese enda kui keskkonna jaoks mõistlikumaks, peaks olema ka tulevases Riigikogu tegevuses oluliselt laiemalt levinud, kui see siiani on olnud. Nimelt peavadki kõikvõimalikud n-ö rahalised mõjutusvahendid alati olema seotud mingi väga hea mõttega. Sageli räägitakse, et Eestis on väga head mõtted otsa saanud, et keegi ei teagi, mille jaoks üldse mingisugust riigi tegevust edendada. Ma arvan, et see tagasihoidlik kilekotimaksu seadus on küllaltki suur teenäitaja selles suunas, millisel moel maksudega, majanduslike võimalustega, selgete piirangute ja ideedega mõlemalt poolt kombineerides õnnestub tegelikult ühiskonna käitumist muuta selliseks, nagu täna sel päeval juba kõik Eesti erakonnad räägivad, et meie tulevik peab olema roheline, aina rohelisem ja aina mõistlikum. See on meie õppetund ja loodetavalt see õppetund, sellitöö rohelise majanduse juurutamisel kulgeb hästi ja edukalt ning kõik saavad sellest maitse suhu ja muutuvad aina rohelisemaks ja rohelisemaks. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Kõnesoove rohkem ei ole, lõpetan läbirääkimised. Seaduseelnõu nr 722 esimene lugemine on lõpetatud. Määrän eelnõu kohta muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 30. juuni kell 15.

Head ametikaaslased! Meie tänane istung on lõppenud. Soovin edukat päeva jätku komisjonides!

Istungi lõpp kell 12.07.
Istungi kestus 2 tundi ja 7 minutit.

Juhataja

K. Pentus
Riigikogu aseesimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 2. juuni 2010

Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Riigigümnaasiumid
2. Maareform kaitsealadel
3. Õppevormide paljusus haridussüsteemis
4. Euroopa Liidu merestrategia
5. Küsimused

Istungi rakendamine

1. Spordiseaduse muutmise seaduse eelnõu (678 SE) kolmas lugemine
2. Eesti Vabariigi valitsuse ja Itaalia Vabariigi valitsuse vahelise investeringute soodustamise ja kaitse lepingu ratifitseerimise seaduse kehtetuks tunnistamise seaduse eelnõu (747 SE) teine lugemine
3. Liiklusseaduse eelnõu (475 SE) teise lugemise jätkamine
4. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse eelnõu (412 SE) teise lugemise jätkamine
5. Tulumaksuseaduse ja perekonnaseaduse muutmise seaduse eelnõu (180 SE) teise lugemise jätkamine
6. Hoiu-laenuühistu seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (240 SE) teise lugemise jätkamine
7. Kaugkütteseaduse ja sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu (716 SE) teine lugemine
8. Karistusseadustiku, väärteomenetluse seadustiku, kriminaalmenetluse seadustiku, karistusregistri seaduse, kriminaalhooldusseaduse ning vangistusseaduse muutmise seaduse eelnõu (562 SE) teine lugemine
9. Loomakaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu (745 SE) teine lugemine
10. Biotsiidiseaduse muutmise seaduse eelnõu (748 SE) esimene lugemine
11. Sotsiaalmaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (760 SE) esimene lugemine

Infotund

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Tere päevast, austatud valitsusliikmed! Alustame infotundi. Palun teeme kõigepealt kohaloleku kontrolli!

Hetkel registreerus kohalolijaks 36 Riigikogu liiget, puudub 65.

Tänases infotunnis osalevad järgmised valitsusliikmed: haridus- ja teadusminister peaministri ülesannetes Tõnis Lukas, kaitseminister Jaak Aaviksoo ja keskkonnaminister Jaanus Tamkivi.

1. Riigigümnaasiumid

Esimees Ene Ergma

Esimene küsimus on kolleeg Mai Treialilt haridusminister Tõnis Lukasele. Palun!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Pärast teie loobumist põhikooli- ja gümnaasiumiosade lahutamisest, mis oli nn sundlahutamine, on suund võetud riigigümnaasiumide loomisele. Nii on Haridus- ja Teadusministeerium ning Viljandi linnavõim allkirjastanud leppe Viljandisse riigigümnaasiumi loomiseks. Ees ootavad Tartu Reiniku kool ja Võru. Minu küsimus on: milline on ministeeriumi kava seni omavalitsustele kuulunud gümnaasiumiosade baasil riigigümnaasiumide loomisel ja mille alusel neid luuakse? Kas erakondlikul baasil, regionaalsel baasil või mingil muul baasil?

Tõnis Lukas

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud küsija! Tõepoolest, Riigikogu enamus arvas ja ma usun, et õigustatult, et gümnaasiumide ja üldse koolivõrgu kujundamise otsused peaksid olema omavalitsuste teha, omavalitsuste kätes, ja omavalitsused on sellest ka lähtunud. Võib-

olla kellelegi meeldib see rohkem, kellelegi vähem, aga omavalitsusjuhid mõtlevad oma peaga ja on tõepoolest hakanud väga aktiivselt arutama koolivõrguküsimusi, eriti gümnaasiumidesse puutuvat. Riik annab igakülgselt nõu. Maakondliku koolivõrgu analüüsid on kõigi kasutada ja prognoosidest lähtuvalt omavalitsusjuhid oma seisukohti ka kujundavad. Riigi positsioon on väga rahulik. See tähendab, et meie ei kihuta kedagi üles riigigümnaasiumi tegemisele. Me arutame asju. Võin ütelda, et mitmel puhul on omavalitsusjuhid, kes hakkavad koolivõrku ümber kujundama, otsustanud seda teha munitsipaalkoolidega jätkates. Näiteks on Türil langetatud otsus, et lahutatakse põhikool ja gümnaasium, tehakse puhas gümnaasium, aga seda munitsipaalgümnaasiumina. Riik läheb appi siis, kui see on ainuke võimalus piirkondlikult vähemalt ühe puhta gümnaasiumi loomiseks. Ma arvan, et puhas gümnaasium mingis suuremas piirkonnas on demokraatlik koolivorm, sellega võiks maakondlik koolivõrk tipneda. Puhas gümnaasium ei hävita ümbritsevat koolivõrku, ei sureta ümbritsevaid põhikooli ega kaugemate piirkondade regionaalgümnaasiume välja sellisel määral, nagu maakonnakeskuste täistsüklikoolid seda teevad.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mai Treial, esimene täpsustav küsimus!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Viljandi riigigümnaasiumi hoone renoveeritakse Riigi Kinnisvara AS-i abil. Milliste vahenditega seda tehakse ja kas selleks ja ka tulevaste riigigümnaasiumide ehitamiseks ja renoveerimiseks kavatakse kasutada poolelijäänud "Koolid korda" programmi, mille 1,8 miljardi kroonisest mahust on kasutamata jäänud pool ehk 900 miljonit krooni, millest 300 miljonit krooni on Riigikogu eraldatud raha?

Tõnis Lukas

Aitäh! Riigi Kinnisvara AS-iga seonduvad mitu käsitlust. Üks neist on tema ja tema tegevuse seotus avaliku sektori üldise eelarve tasakaaluga. Sellega seoses ei saa me käsitleda nii, et kogu selle raha eest, mis aktsiakapitalis võiks olla ette nähtud hariduskulutuste jaoks,

saaksime kohe hakata koole ehitama. Küll aga olen teiega nõus, et otse haridusotstarbeks on Riigi Kinnisvara AS-ile nii eraldatud vahendeid kui ka hiljem aktsiakapitali laiendatud koolide, hoonete ja maade arvel. See raha peaks minema haridusse, mitte vanglate või politseijaoskondade ehitamiseks, kuigi ka neid on vaja. Samamoodi nagu teie pean ma silmas, et haridus saaks oma osa sealt kätte. Siiaamaani on ehitatud nii riigikooli kui ka munitsipaalkooli riigi vahenditest. Te teate, et eri kanaleid pidi, küll otse eelarvest, valitsuse poolt eelarvesse lülitatuna, küll Riigikogu poolt eelarvesse lülitatuna, küll Euroopa fondide rahast on siiaamaani ehitatud kümneid ja sadu munitsipaalkooli. Paljud on investeeringu saanud riigi toetusega, paljudel on see jäänud saamata, samamoodi on riigikoolidest osa korda tehtud, osa on korda tegemata. Ma arvan, et see on täiesti normaalne tegevus, et osa munitsipaalkooli või osa riigikooli saab ka edaspidi riigi toetust ja keegi ei peaks selle peale kade olema, kaasa arvatud Viljandi investeeringu puhul. Ma arvan, et Viljandi linnal on seda investeeringut tarvis.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mai Treial, teine täpsustav küsimus!

Mai Treial

Aitäh! Ma täpsustan seda, mida valitsus katseb teha "Koolid korda" programmist järelejäänud vahenditega, mida on 900 miljonit krooni. Maakonnakesksed riigigümnaasiumid vajavad kindlasti ka õpilaskodusid, sest kõikidel õpilastel pole võimalik iga päev kooli ja kodu vahet sõita. Kas on mõeldud ka selle küsimuse lahendamisele?

Tõnis Lukas

Aitäh! Jällegi, kogu selle teie mainitud 900 miljoni krooni lülitamine kohe koolide ehitusse, et need näiteks saaksid ühekorraga valmis järgmisel või ülejärgmisel aastal, ei ole võimalik, sest see toimub ka RKAS-i kaudu. RKAS ei ole ahjualune, kes toimetaks kuidagi eraldi teises maailmas või nii, et keegi ei pane teda tähele. Tegelikult on see raha meie üldises finantsvereringes. Selle tõttu tuleb kindlasti langetada otsused, kuidas seda raha saab eri aastatel kasutada. Kohe on seda raske teha,

sest see lööb avaliku sektori tasakaalu paigast ära. Aga ma olen teiega nõus, et minu meelest on veel piisavalt reserve, et RKAS-i kaudu ehitada haridusobjekte, kaasa arvatud ühiselamuid. Kas uute ühiselamute ehitamine on puhaste gümnaasiumide loomisega kaasaskäiv nähtus, see tuleb läbi mõelda. On ka kodumajutuse võimalused. Mõnikord on ju rehkendus selline, et tuleb ümber paigutada viis või kümme kaugemalt tulnud õpilast. Selle jaoks ei ole vaja uut ühiselamukompleksi rajada. Nii et need variandid on paindlikud, aga kahtlemata, kui piirkonnas muutub koolivõrk ja kui maakonnakeskusesse tuleb puhas gümnaasium, siis on riigi toetus kindlasti oluline, aga seda ei tehta riigi initsiatiivil. Kõik need taotlused tulevad omavalitsuse poolt. Teie nimetatud Võru volikogu on teinud vastava taotluse, Haapsalu pöördus 28. mail volikogu tasemel riigi poole. Neid omavalitsusi, kes tahaksid koos riigiga oma koolivõrku kujundada, on teisi. Me võtame igat sellist pakkumist tõsiselt. Tõepoolest, koolivõrgus tulevad muutused, mis on loomulik.

Esimees Ene Ergma

Nüüd viis kohapeal registreeritud küsimust. Kõigepealt kolleeg Tõnis Kõiv.

Tõnis Kõiv

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud minister! Kõigepealt tahan tunnustada valitsust ning Haridus- ja Teadusministeeriumi tegevuse eest hariduselu ümberkorraldamisel, hariduse kvaliteedi parandamisel, sest see on meie konkurentsivõime üks võtmeküsimusi. Siin on kõlanud mitmeid näiteid, muu hulgas Järvamaalt. Samad sõnad Türi vallale jõupingutuste eest, et nad oma valla hariduselu ümber tahavad korraldada, kvaliteeti parandada, gümnaasiumiharidust hästi anda. Aga Järvamaalt on tulnud ka üks taotlus riigikooli tegemiseks, nimelt Koeru vallast. Otsus selle taotluse kohta mõjutab ka naaberkoole, nii Järva-Jaani kui ka Aravete kooli. Milline võiks teie arvates olla selle otsustusprotsessi ajakava, millal võib see finišisse jõuda?

Tõnis Lukas

Aitäh väga hea küsimuse eest! Ma olen kogu aeg kehutanud ka Ida- ja Kirde-Järvamaa valdu ühisesse tegutsemisse koolivõrguga

seonduvalt. Kui siin mõni aeg tagasi löödi tuleviku õpilaste arvud kokku ja keegi kahtles, et võib-olla ei saa nii palju gümnaasiume Järvamaal jätkata, et jäävad gümnaasiumid Paides ja Türil, siis mina olen alati olnud seisukohal, et see ei saa nii olla. Kindlasti on potentsiaali ka sellel suurel piirkonnal, mis jääb ida ja kirde poole. Aga eeltingimus on muidugi omavaheline koostöö. Jah, Koeru vald on eraldi meie poole pöördunud. Koeru vald teab hästi, et haridusministeeriumi üks tingimus on tegelikult valdade piirideüleline koostöö ja see, et oleks kindlustatud õpilaste tulek ka väljastpoolt valda, sest ainult ühe omavalitsuse kooli riigikooliks kujundada ei ole mõtet. Koeru vallal on pakkuda mõned arengusuunad, aga nendega tuleb tööd teha. Meie esindaja, kes on riigipoolne komisjoni liige läbirääkimisteks Koeru vallaga (me teeme alati sellised komisjonid, kui mõni omavalitsus on meie poole pöördunud, see on juba viisakuse küsimus, võtta tõsiselt iga ettepanekut), on Koeru valla esindajatega kohtudes kokku leppinud, et graafik on väga rahulik, enne tuleb täita palju eeltingimusi, tuleb läbi rääkida ja alles siis saab välja selgitada, kas seal on see võimalus ja kas selleks on vajadus. Nagu ma ütlesin, me ei ole huvitatud riigigümnaasiumide loomisest igale poole. Kus koolivõrku on võimalik muuta puhaste gümnaasiumide juurdetegemisega, mis on demokraatlikud ka ümbritseva koolivõrgu jaoks, tehes seda ilma riigi osaluseta, siis me ministeeriumi poolt vaadates eelistame tegelikult seda.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaanus Marrandi!

Jaanus Marrandi

Täna! Lugupeetud härra minister! Koolivõrgu ümberkujundamine ja eriti põhikooli ja gümnaasiumi lahutamine on väga keerukad protsessid ning väga sageli ka emotsioonidega seotud teemad. Olen sellega kursis ka oma koduvalla, Türi valla asjaajamise kaudu. Minu küsimus on ikkagi nendesamade riigigümnaasiumide kohta. Tegelikult jääb arusaamatuks, missugune on ministeeriumi positsioon, mis on selles suhtes riiklik positsioon. Kui palju peab neid gümnaasiume olema, kuidas neid tehakse ja miks ei ole seda ametlikult avalikult välja öeldud? Ka teie vastustest jääb mulje, et te

tegelete kõigi pöördumistega, kui omavalitsused ise teie poole pöörduvad. Tegelikult võiks siis ka näiteks Türi vald või teine, kolmas või neljas vald pöörduda teie poole, sest teie ei ole omalt poolt väga selgeid kriteeriume ja põhimõtteid välja öelnud. Väga hea oleks, kui need oleks selgelt välja öeldud. Siis saaksid ka omavalitsused otsustada, mis edasi saab.

Tõnis Lukas

Aitäh väga hea küsimuse eest! Lugupeetud Riigikogu liige! Lubage küsida: milline on riiklik positsioon või kuidas kujuneb riiklik positsioon? Haridusministeeriumil võisid olla omad ettepanekud, aga kui Riigikogu menetluses on need sellise detailsusastmega ettepanekud kõrvale tõstetud ja on pakutud välja teine skeem, kuidas see võiks kujuneda või, õigemini, juriidiliselt on jäädud senise süsteemi juurde, siis kuidas saab Haridus- ja Teadusministeerium teha mingit muud riiklikku poliitikat kui see, mis on Riigikogus läbi vaieldud ja mille alusel ka praegu põhikooli- ja gümnaasiumiseadust siin arutama hakatakse? Loomulikult, nagu ma ütlesin, on riigi poolt praeguses olukorras lähtepunktiks see, et riik tuleb omavalitsusele appi koolivõrgu muutmisel puhta gümnaasiumi loomiseks (erivajadustega laste koolide puhul võivad olla ka täistsüklikoolid) siis, kui see on ainuke võimalus piirkonnas puhta gümnaasiumi loomiseks. Kui omavalitsus saaks need otsused ära teha ka ilma riigi toeta, siis eelistame meie, et ta teeb need ära ilma riigi toeta. Teiseks, praegu, kui Riigikogu on arvestanud, et arvulisi näitajaid, klassikomplektide hulka koolis ei saa seada koolile gümnaasiumi jätkamise tingimuseks, ei hakka mina tegema eraldi sellist riiklikku poliitikat, et nõuan kolme või nelja klassikomplekti. Jah, praegu on tõesti nii, et ka riigigümnaasiumides võiks olla näiteks kaks või rohkem paralleelklassi. Siin on oluline paindlikkus. Tähtis on see, et me vaataksime, et see on toetus kohalikule koolivõrgule, riik ei kujunda Riigikogus kokkulepitud platvormi alusel ise omavalitsuste koolivõrku, see on jäetud omavalitsuste pädevusse.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marek Strandberg!

Marek Strandberg

Hea minister! Väga sageli räägitakse viimase ajal, et haldusreformi piirid võiksid joosta kihelkondade piire pidi. Arusaadav on, et samal moel, nagu olid kunagi kihelkonnad, see tänasel päeval enam paljudes kohtades võimalik ei ole ja kihelkondlikkus kui teatud ühistegevuse vorm on ka kirikukihelkonna aegadega võrreldes arusaadavalt muutunud. Loomulikult on omavalitsused need, kes peavad oma territooriumil ühistegevust plaanima. Minu küsimus on see: milline on haridusministeeriumi tugi ja kaasaaitamine, et aidata omavalitsustel leida parimaid vähemalt ühtse koolivõrgu ülesehituse vorme, et tekiks loomupärane (mitte ülevalt alla) valdade ja omavalitsuste liitmise mudel, mis liidaks neid tõepoolest ühise tegevuse alusel? Milline on haridusministeeriumi panus sellesse hariduse poole pealt?

Tõnis Lukas

Aitäh! Väga hea küsimus. Ma igati toetan teie küsimuse alguses öeldud mõtet, et tegelikult seostub haridus või koolivõrk väga tihedalt kohaliku halduskorraldusega, mõnes mõttes ka determineerib seda. Kümnekond aastat tagasi oligi Tarmo Looduse eestvedamisel haldusterritoriaalse ümberkujundamise ühe projekti aluseks gümnaasiumipidamise võime. See oli üks versiooni. Raske ütelda, kui palju see tähelepanu leidis. Igal pool ei tabanud see muidugi täpselt ka kihelkondade piire, aga omavalitsusi oleks siis olnud umbes niisama palju, kui omal ajal oli kihelkondi. Ma arvan, et ühe tugeva omavalitsusüksuse koolivõrk võiks tipneda gümnaasiumiga, või kui ka mitte, siis vähemalt võiks olla selle territooriumil niisuguses normaalses tööjaotuses kõik teised koolid, ka alama astme koolid. Kuidas haridusministeerium toetab? Me oleme teinud koolivõrkude maakondlikud analüüsid ja soovitanud nende alusel nii maakonna omavalitsustel koostööd teha kui ka initsieerinud või algatanud mõned konkreetset kohapealsed koostööjuhtumid. Osa neist on teada. Ma olen näiteks käinud Lõuna-Viljandimaal, olen käinud sealsamas Ida- ja Kirde-Järvamaal. Nii et me igati soovime omavalitsustel koostööd teha.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaak Aab!

Jaak Aab

Täna, austatud Riigikogu esimees! Hea minister! Te väitsite siin, et riigigümnaasiumide asutamine ja tegemine ei mõjuta koolivõrku, et koolivõrku peavad endiselt kujundama omavalitsused. Ma ei saa sellega täielikult nõustuda. Toome kas või selle Viljandi näite. See puhas riigigümnaasium mõjutab kindlasti kogu Viljandimaa koolivõrku, osa gümnaasiume Viljandis kaob, kindlasti mõjutab ta ka teiste gümnaasiumide tulevikku kogu Viljandi maakonnas, ma arvan nii. Ta mõjutab ka põhikoolide tulevikku, sest praegused Viljandi gümnaasiumid muutuvad põhikoolideks, neil on vaja õpilasi juurde saada ja kuskilt mujalt neid võtta ei ole kui maakonnast. Aga minu küsimus puudutab seda, kuidas neid riigikoole edaspidi rahastatakse, millised need põhimõtted on. Rahakott on üldhariduse peale ühine. Kas raha suhtes hakkavad nad konkureerima omavalitsuskoolidega?

Tõnis Lukas

Aitäh! Teil võib oma arvamine olla, aga usku, me oleme Haridus- ja Teadusministeeriumis väga tõsiselt koolivõrku analüüsinud ja jõudnud arvamistest võib-olla natukene kaugemale. Ma võin ütelda, et ei ole mõtet käsitleda riigigümnaasiumi kui omandi ja staatusega seotud märki, ütlemaks, et riigigümnaasiumi tekitamisega muutub kõvasti kohalik koolivõrk. Kui samas mahus tehtaks omavalitsuse puhas gümnaasium, kas Viljandisse või Tartusse, mõjutaks see samamoodi kohalikku koolivõrku. Nii et see staatuse iseenesest ei ole oluline. Viljandi võiks vabalt teha oma puhta gümnaasiumi munitsipaalkoolina. Teisest küljest, kui palju puhas gümnaasium mõjutab kohalikku koolivõrku? Mõjutab, aga minu hinnangul just demokraatlikult, lastes ka teistel püsida. Võtame näiteks sellesama Haapsalu. Kui Haapsalu jätkab kahe täistsüklikooliga, mis omavahel konkureerivad õpilaste pärast, püüdes tõmmata maakonnast juba esimesse klassi kõik õpilased kokku, siis suretab see ümbritsevaid põhikoole palju kindlamini välja kui see, kui kõigil on teada, et pärast põhikooli võib minna maakonnagümnaasiumisse. Nii et väikeste gümnaasiumide veri-ninast-välja

omavaheline konkureerimine maakonnakeskuses hävitab palju kindlamini maakonna ülejäänud koolivõrku, usku mind. Lõpetuseks: valitsus tuli tegelikult Riigikokku erandeid ettenäeva eelnõuga. Me nägime ette, et nii piirkondlikkusest lähtudes, st lähtudes kaugusest teisest sama tasemega õppeasutusest, kui ka õppekavast lähtudes võiks teha erandeid põhikooli ja gümnaasiumi lahutamisel. Me oleme kogu aeg paindlikud olnud.

Esimees Ene Ergma

Palun viimane kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea minister! Riigigümnaasiumid tulevad. Kindlasti on sellel oma head ja halvad küljed. Aga mind teeb murelikuks see, et kui kuulata ja vaadata kõrvalt seda, mis on koolivõrgu ümber toimunud, siis koolivõrgu osas pole me praktiliselt oma aruteludega eriti palju edasi jõudnud. Ma mõtlesin, mida mina teeksin. Võib-olla annaksin maakondadele ministeeriumi poolt sellise ülesande, et oma gümnaasiumivõrk tuleks ikkagi planeerida, ja annaks neile aasta või kaks aega. See on ju tegelikult n-ö vahendite raiskamine, kui igaiüks punnitab kohapeal, kui potentsiaali tegelikult ei ole. Mis te sellest arvate, et maakonnad oma kooli- või gümnaasiumivõrgu plaanid suudaksid paberile panna?

Tõnis Lukas

Aitäh! Maakonna tasemel on kindlasti oma vaated asjale ja on teatud töövõime, kuid juuriidilist otsustusõigust seal ei ole. Otsused koolivõrgu kohta on tegelikult karmid otsused, need tuleb langetada nii, et otsustaja vastutab. Meil on meie haldusjaotuse puhul valida, kas otsuse langetab ja vastutab omavalitsus või otsuse langetab ja vastutab riik. Me oleme otsustanud Riigikogus (enamik fraktsioone teigi selle ettepaneku põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse menetlemise ajal), et seda teevad omavalitsused. Järelikult saame me paluda omavalitsustel koostööd teha. Muidugi, maakonna formaat on selleks väga õige. Ma olen mitmel korral viidanud, et Haridus- ja Teadusministeerium on teinud väga põhjalikud koolivõrgu-analüüsid maakondade kaupa ning mitmel pool töötavad ja mõtlevad kaasa nii maavanem

kui ka omavalitsusliit tegelikult süsteemselt, piirkondlikult. Tõepoolest, see formaat peaks olema maakondlik. Minu meelest on see praegu päris hästi õnnestunud. Ma näen ka näiteks Viljandimaa puhul (siin võivad maitseid olla erinevad, aga mina näen, et see tegelikult sobib), et see puhas gümnaasium sobib maakonnakeskusesse, just sellesse maakondlikku koolivõrku ja annab võimaluse jääda ka näiteks ühel piirkondlikul gümnaasiumil Lõuna-Viljandimaale ja teisel Põhja-Viljandimaale. Kui konkureerivad täistsüklikoolid oleksid gümnaasiumidena veel kaua aega Viljandis edasi kündnud, siis oleks kogu mäng käinud selle peale, et hävitada piirkonna koolid. Nii et maakondlik solidaarsus, koos mõtlemine ja tahtmine oma tagamaad mitte hävitada – sellest peaks juhinduma.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. Maareform kaitsealadel

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on Aleksei Lotmanilt keskkonnaminister Jaanus Tamkivile. Palun!

Aleksei Lotman

Aitäh mikrofoni eest ja aitäh sõna eest! Hea minister! Looduskaitsealuste maade riigile vormistamine venib. See tekitab arvukaid probleeme alade kaitse korraldamisel, sealhulgas pärandkoosluste hooldamisel. Oleme sel teemal korduvalt vestelnud ja üsna detailidesse laskunud, kuid selgus pole vähemalt mulle saabunud. Võib-olla on viga minus, kohe saame teada. Igatahes tuleb nüüd tulla fundamentaalse küsimuse juurde tagasi. Miks ikkagi ei suuda Keskkonnaministeeriumi valitsemisala asutused maid piisava kiirusega riigi omandisse vormistada?

Jaanus Tamkivi

Täna, härra Lotman, selle küsimuse eest! Tõepoolest, selles valdkonnas, tuleb tunnistada, on meil veel üsna palju ära teha. See, et see tempo ei ole olnud nii kiire, nagu me lootsime mõni aeg tagasi, tuleneb ausalt öelda ka sellest, et näiteks Maa-ameti on vähemasti viimase poolteise aasta jooksul väga aktiivselt

tegelnud eelkõige maa tsiviilkäibesse andmisega. Seda selle tõttu, et ühelt poolt on poliitiline tahe maareform ära lõpetada, teiselt poolt aga on vajadus täita riigieelarvet lisatuludega. Maa-ameti võimsused ja võimekus on praegu rakendatud maade ettevalmistamiseks oksjonitel müümiseks. Mis puudutab looduskaitsealuste maade vormistamist riigi omandisse kaitsealustel maal, siis sellega on asunud tegelema Keskkonnaamet, neil on olemas ka inimesed, kes sellega tegelevad. Tuleb tunnistada, et väga suurt edu nende kinnistute osas ei ole veel saavutatud, aga olukord kindlasti paraneb ja me liigume selle protsessiga edasi. Pealekauba, nagu te tähele panite, muutis valitsus hiljuti oma määrust, mis puudutab maa ajutiseks kasutamiseks andmise korda. Tähtaega 1. juuni 2010, mil selle määruse toimimise aeg pidi olema lõpetatud, on pikendatud 2014. aasta 31. detsembrini. Sisuliselt on praegu võimalik nende lepingutega jätkata. Küll aga olen teiega sama meelt, et nende maade vormistamine ka looduskaitsealustel aladel tuleb kindlasti lõpule viia ja nii ruttu kui võimalik.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Aleksei Lotman, esimene täpsustav küsimus!

Aleksei Lotman

Aitäh! Tõepoolest, see hädapärane ja väga vajalik liigutus, pikendada ajutist kasutust, tehti hiljuti ära, mis mõnevõrra leevendab olukorda, kuid nagu me kõik teame, on see ikkagi ajutine lahendus. Me teame ju ka seda, et lisaks Keskkonnaametile vormistab kaitsealuseid maid riigile Keskkonnaministeeriumi valitsemisalas ka Riigimetsa Majandamise Keskus. Kui tehti reformi, siis räägiti, et on vajalik selgus. Miks üldse tekitati selline segane olukord, et lisaks üle riigi looduskaitse eest vastutavale Keskkonnaametile vormistab maid riigi omandisse ka Riigimetsa Majandamise Keskus?

Jaanus Tamkivi

Jah, täna on see võimalus ka Riigimetsa Majandamise Keskusel. Selles osas, pidades silmas ka seda praktikat, mis on kujunenud, oleme me mõne kogemuse võrra jälle rikkamad. Järgmisel nädalal toimub Keskkonnami-

nisteeriumis väga tõsine nõupidamine just nimelt sel teemal, kuidas see maade vormistamine tulevikus hakkab toimuma. Võib-olla on mõttekas otsustada, et maade vormistamine tuleks viia kokku ühte kohta, kas see toimub siis Keskkonnaametis või Riigimetsa Majandamise Keskuses. See, et mõlemal on olnud võimalik neid maid vormistada, on võib-olla tekitanud ka selle, et seda ei ole väga innukalt tehtud kummalgi pool.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Aleksei Lotman, teine täpsustav küsimus!

Aleksei Lotman

Aitäh! Kui te hakkate lähiajal otsustama, kas seda jätkab edaspidi RMK või Keskkonnaamet, siis kas te arvestate ka seda asjaolu, kas riigimaadel asuvate kaitstavate loodusobjektide puhul on prioriteediks looduskaitse või metsa majandamine tulu saamise eesmärgil?

Jaanus Tamkivi

Aitäh selle küsimuse eest! Ma arvan, et see küsimus tuleb otsustada teisel tasandil. See, mis ühel või teisel maal toimub ja kuidas toimub, toimub ikka vastavalt kaitsekorralduskavadele, mida, tuleb tunnistada, meil väga palju veel ei ole, aga see protsess on ilmselt saamas hoogu juurde, sest meil on olemas ka Euroopa Liidu struktuurifondide meede, mille abil me saame tegelikult hakata kaitsekorralduskavasid hulgaliselt ette valmistama. See sõltub ka nendest dokumentidest. See, kas sellel maal eelkõige raiutakse metsa või kaitstakse loodust, ei ole ka RMK otsustada, kui see nii peaks minema.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. Õppevormide paljusus haridussüsteemis

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Liisa-Ly Pakostalt haridus- ja teadusminister Tõnis Lukasle. Palun!

Liisa-Ly Pakosta

Suur tänu! Austatud minister! Jõustuv põhikooli- ja gümnaasiumiseadus on seadnud üheks eesmärgiks suurema valikuvabaduse ja paindlikkuse hariduses. Millised on konkreetsetelt põhikooli- ja gümnaasiumiseadusega kaasnevad kohustused ja võimalused lastele, nende vanematele, õpetajatele, koolidele, kohalikele omavalitsustele, kui me räägime õppevormide paljususest? See teema on tekitanud palju küsimusi. Kas te saaksite, palun, pisut lähemalt selgitada?

Tõnis Lukas

Aitäh! Tõepoolest, õppevormid ja eri meetodikate kasutamine on olnud palava debati aines väga väikestes ringides, avalikult ei ole hariduse sisuliste teemadega väga palju tegeldud. Aga ka põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muudatusel on praegu eelkõige sisuline dimensioon. Võib-olla ütlen lühidalt selle iseloomustamiseks, et me usaldame kooli rohkem kui seni. Koolil ja kooli sees õpetajatel ja õpilastel on rohkem vabadust oma asja ajada, otsuseid langetada, igapäev omal tasemel. Õpetajatel on rohkem vabadust otsustada, mismoodi nad oma ainet teiste ainetega seovad, seda ainet õpetavad, koolil on vabadus otsustada, missugused suunad võetakse, milliseid eksameid tehakse. Seni nii suurt vabadust ei olnud. Õpilastel on vabadus valida aineid. Aga on veel järgmine samm – õppemetoodikad. Siin annab see seadus alternatiivpedagoogikaga tegelevatele koolidele (kõige rohkem on nad tuntud võib-olla waldorfkoolidena) uued võimalused. Me käsitleme neid koole natuke teisiti, teades, et ka nende lõpetajad on võimelised olema samal tasemel teistega, mõneski aspektis on nad teiste koolide lõpetajatega võrreldes paremad. Neile on antud vabamad käed näiteks hindamissüsteem üles ehitada. Muide, ka munitsipaalkoolid võivad tulevikus hoolikogu ettepanekul otsustada, et minnakse hoopis sõnalise hindamise peale, või ükskõik milliseid otsuseid teha. Vabadused on suuremad.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Liisa-Ly Pakosta, esimene täpsustav küsimus!

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! KÜsin konkreetset õppevormide osas koduõppe kohta. Mis muutub võrreldes praegusega koduõppes perekonna seisukohast ja mis muutub koduõppes kooli poolt või kohaliku omavalitsuse poolt vaadatuna?

Tõnis Lukas

Aitäh! Väga hea küsimus. Koduõppe puhul astuti päris pikk samm kolm aastat tagasi, kui ma ministri määrusega fikseerisin täpsemalt koduõppe definitsiooni: koduõpe on väljaspool kooli toimuv õpe. Seni oli see probleem, et koduõppe sildi taha peideti ka väiksemaid rühmi koolides. See tähendab, et õpe toimus koolis, aga kuna seadus ei näinud ette väikeste rühmade tegemist, seadus nägi ette ainult suuri klasse, siis oli viis õpilast ühes rühmas ja öeldi, et need õpilased on koduõppes, kuigi tegelikult käisid nad koolis. Nüüd fikseerib seadus täpsemalt selle seisu, mida ministri määrusega sai juba tehtud, ja annab selge definitsiooni. Vanematel on vabadus otsustada. Kui nad soovivad seda pedagoogilistel põhjustel ja kui nad on vastutusvõimelised (kaks korda aastas peavad nad oma last kontrollima selles koolis, kus see laps on kirja pandud), siis nad võivad otsustada, et nad õpetavad teistmoodi, õpetavad kodus ja maksavad need kulud, mis väljaspool kooli õpetamisega seotud on, ise kinni. Ka siis, kui laps ei saa tervislikel põhjustel kodust väljuda, õpetatakse teda kodus. Tegelikult on koduõpe muutunud küllalt populaarseks just niisuguste inimeste hulgas, kes tahavad oma last rohkem kodus kasvatada, temale pühenduda. Mina suurt osa nendest inimestest vägagi usaldaksin. Aga enam ei ole tarvis teha sellist petekat, et nimetada väikeste rühmade õpetamist koolis koduõppeks, sest uus seadus näeb ette võimaluse rahastada ka väikseid, 4–6 õpilasega rühmi. Koduõpe on puhtalt väljaspool kooli toimuv õpe.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Liisa-Ly Pakosta, teine täpsustav küsimus!

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Austatud minister! Te mainisite 4–6 õpilasega rühmi ja eelmises vastuses mainisite ka alternatiivpedagoogikat viljelevaid koole. Mida konkreetset kohalik omavalitsus või ka

lapsevanem saab teha, kui ta on mingitel põhjustel huvitatud kas alternatiivpedagoogikast või väikesest rühmast, ja millised tingimused rakenduvad selle erisuse kasutamiseks?

Tõnis Lukas

Aitäh! Seitset kraanikaussi ei pea tal kodus olema. Midagi üleinimlikku siin ei ole. Lapsevanem peab tegema koolile taotluse, võib-olla konsulteerides nõuandekomisjoniga, kes enne 1. klassi võimalikud ajapikendused või nn alternatiivsed õppevormid laste jaoks läbi mõtleb, et sellega koostöös otsustada, et ta õpetab oma last kodus. Kool (põhiliselt on need piirkondlikud koolid) võtab selle lapse oma hinge kirja ja vanem peab ette näitama, et tal on õppematerjalid olemas, et ta enam-vähem teab, kuidas koolitöö käib (kõiki aineid ei pea ta ise peast teadma, ta võib ka abilisi kasutada), ja ta peab kaks korda aastas kohustuslikus korras laskma last selle kooli juures kontrollida. Kodule mingeid eritingimusi ette nähtud ei ole. Jah, kui tegemist on mõnes mõttes kompleksse probleemiga, et laps on tervisekahjustusega ega saa sellepärast kooli minna, siis loomulikult peaks olema pidev arstlik järelevalve liisaks kodus õpetamisele. Nii et konsultatsiooni saab ta kindlasti koolist ja nõustamiskomisjonilt, mis on olemas igas omavalitsuses või maakonnas, kui omavalitsus on väga väike.

Esimees Ene Ergma

Palun kaks kohapeal registreeritud küsimust! Kõigepealt kolleeg Jaanus Marrandi.

Jaanus Marrandi

Täna! Lugupeetud härra minister! Õppevormide paljususega haakub otsapidi ka õpilaskodude teema. Vaadates just täna loetavat põhikooli- ja gümnaasiumiseadust, siis torkab silma, et riiklikult toetatava õpilaskodu koha jaoks peab omavalitsus tegema riigile taotluse. See on, piltlikult öeldes, neid tingimusi vaadates, põhjendatav ainult siis, kui on tegemist toimetulekuraskustega. Minu küsimus on: kas see ei ole võib-olla liiga kitsas lähenemine õpilaskodule? Tegelikult on olemas ka väga palju selliseid spordi, kunsti või muusikaga seotud süvaõppega koole, kus oleks ka vaja õpilaskodu, ja see ei ole tingimata seotud toimetulekuraskustega. Teiselt poolt on võib-olla ka see riiklikult vajalik, et teatud spetsiifiliste

oskustega andekad õpilased oleksid kokku koondatud.

Tõnis Lukas

Aitäh hea küsimuse eest! Tegelikult on muusika, kunsti, ka spordiga süvendatult tegelevatel koolidel paljudel juhtudel internaadid olemas. Tegemist on riigikoolidega, näiteks Tallinna Muusikakeskkool, osa neist on ka kutsekoolid. Kui me räägime sellest, et andekas laps õpib individuaalse õppekava alusel mõne tavakooli juures, ta tegeleb selle kõrval huvitegevusega, on pillimängus või mõnes teises asjas väga andekas või on teaduses andekas, siis, jah, see, kas talle luuakse ühiselamus koht, on praegu põhimõtteliselt omavalitsuse otsustada. Tavakoolide spetsiaalset ühiselamutoetust kõigile kaugelt tulnutele praegu riigi poolt omavalitsustele ei maksta. Riigi toetus näeb eelkõige ette sotsiaalsete probleemide lahendamist. Ma ei välista, et riigipoolne just põhikoolide õpilaskodude rahastamine veel suureneb, sest see on, muide, üks neid valdkondi, mille rahastamist me ka raskel ajal oleme suutnud hoida mahuliselt muutumatuna, oleme suutnud teha isegi lisaotsuseid. Sellest õppeaastast on näiteks Misso ja Nõva (kauged kandidaadid maakonnakeskusega võrreldes) saanud riigi toetuse õpilaskodule. Missos käisin ma alles paar päeva tagasi. Võin öelda, et me peame kogu aeg monitoorima, et kord oleks majas, me peame natukene järele mõtlema, mis alusel need kohad komplekteeritakse. Teate, Missos on põhiliselt Tartu ja Tallinna lapsed, kelle vanemad ei ole neist huvitatud, ja piirkonna lapsi on seal suhteliselt vähe. Mõtleme läbi. Igal juhul on väga teretulnud, kui omavalitsus sellise õpilaskodu loob, riik on valmis toetama.

Esimees Ene Ergma

Palun, viimane kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh! Hea minister! Koolieelsed lasteasutused on ka üks õppevormidest. Hiljuti teie kolleeg sotsiaalminister kiusas omavalitsusi ja lasteaedu, aga kuskilt ei kuulnud ega lugenud teie suhtumisest nendesse probleemidesse. Mida te arvate, kuidas need asjad teie arvates välja nägid ja mis tehti halvasti, mis tehti

õigesti, kuidas see üldse meie koolidele ja teistele lasteasutustele mõjus?

Tõnis Lukas

Aitäh! Ajakirjandust on igasugust. Ei ole vist kedagi meie hulgas, kelle hüüatused ei jõuaks aeg-ajalt *on-line*-ajakirjandusse, iga-sugustele kodulehekülgedele. Ka minu seisukohti selles lasteaiatulis on ajakirjanduses vahendatud. Mul on siin kaks asja, millele ma mõtlen. Esiteks, see, mis Tallinnas lahvas, oli inetu lugu. Minu meelest peaks Tallinna linn natukene mõtlema, enne kui ta pressikonverentsidel nii dramaatilisi käike teeb, sest see siiski kõigutab inimeste turvatunnet. See ei ole ainult meie, poliitikute omavaheline asi, et panime nüüd jälle teisele ära, vaid see kõigutab üldiselt lastega perede turvatunnet, kui tehakse dramaatilisi avaldusi, et sellest aastast ei võeta kedagi lasteaeda. See ei ole proportsionaalne ja see tegelikult ei oleks ka juriidiliselt vett pidanud, et üks aastakäik välja lülitada. Tallinn oleks pidanud kuidagi teistmoodi selle asja lahendama. See tüli oli ebameeldiv. Mina pakkusin ennast vahendajaks ja rääkisin sellest sotsiaalministriga. Minu meelest pakkus sotsiaalminister selles asjas väga riigimeheliku kompromissi. Aga me ei tohi ära unustada üldist suunda. Eesmärk on, et oleks lasteaiakohati, aga ka see, et lapsed ei oleks lasteaias sõna otseses mõttes õlg õla kõrval kõigis tegevustes, nii magamisel, poti peal kui ka mängides. Neil peab olema seal ruumi, tervisekaitsenõuded peaksid olema täidetud. Teiseks, lasteaias peaksid olema kohad kõigi laste jaoks, sest see tähendab lastevanemate tööhõivet. See tähendab seda, et emad saavad tööle minna ja ka isad saavad tööle minna, ei pea oma töökohta käest ära andma. See on praegu oluline. Nii et mina vaatan seda väga lastekeskselt.

Esimees Ene Ergma

Aitäh, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

4. Euroopa Liidu merestrateegia

Esimees Ene Ergma

Kolleeg Maret Merisaare küsimus keskkonnaminister Jaanus Tamkivile. Palun!

Maret Merisaar

Aitäh, proua eesistuja! Lugupeetud härra minister! 2008. aasta suvel hakkas kehtima Euroopa Liidu merestrateegia raamdirektiiv, mille kohaselt peavad aastaks 2020 olema kõikide liikmesriikide mereakvatooriumid heas keskkonnaseisundis. Sama eesmärki taotleb ka Helsingi komisjoni raames tehtav Läänemere tegevuskava rakendusplaan aastani 2011, mis on avalikustatud Keskkonnaministeeriumi kodulehel. Aga need tegevused ja ajakava ei lange täpselt kokku merestrateegia tegevuskavaga. Näiteks tuleb 15. juuliks s.a määrata asutus, kelle pädevusse kuulub Euroopa meredirektiivi rakendamine, ja juba kahe järgneva aasta jooksul peavad olema valminud meie mereakvatooriumi seisundi esialgne hindamine ja inimtegevusest tuleneva surve sotsiaal-majanduslik analüüs. Kui kaugel need tööd on, kes saab Eestis pädevaks asutuseks ja kes tegeleb selle sotsiaal-majandusliku analüüsiga? Nagu me näeme, direktiivi § 3 ütleb, et merestrateegiate ...

Esimees Ene Ergma

Aeg!

Jaanus Tamkivi

Täna, proua Merisaar! Tõepoolest, mis puudutab Läänemere ümber tegutsemist, siis selle kohta on üsna mitu dokumenti. Kõigepealt on olemas Euroopa Liidu Läänemere strateegia, siis on vastu võetud merestrateegia raamdirektiiv ja HELCOM-i tegevuskava on veel peale selle. Tõepoolest, meie plaanid Eesti Vabariigis on sellised, et me üritame, vähemasti mis puudutab HELCOM-i ja Euroopa Liidu Läänemere strateegiat, neid tegevusi, mida me teeme, ikkagi kokku viia ja lahendada neid asju ühtsena. Kui me hakkame ühes ja samas valdkonnas päris mitut asja tegema, siis Eesti-suurusel riigil ei ole see võib-olla päris otstarbekas. Selle tõttu me igal juhul üritame neid tähtaegu täpsustada ja kokku viia ning ühiselt nende asjadega edasi minna. Mis puudutab HELCOM-i Läänemere tegevuskava, siis Eesti on selles mõttes olnud tegelikult ikkagi edukas. Viimane ministrite kokkusaamine Moskvast näitas, et Eesti on selles mõttes edukamate ja konstruktiivsemate riikide poole peal. Meil on valitsuse tasandil Läänemere tegevuskava kinnitatud. Peale meie on veel

paar riiki, kes on sellega hakkama saanud, aga teistel on see suures osas tegemata. Nii et liigume nende asjadega edasi. Mis puudutab Euroopa Liidu merestrateegia raamdirektiivi, siis oluline on, et selle rakendamine saab meil toimuda valdavalt veeseaduse ja veeseaduse muudatuste kaudu. Seadus viiakse direktiivi nõuetega vastavusse. See seaduseelnõu on valmis, see on ministeeriumisisel kooskõlastusringil ja jõuab selle aasta jooksul kindlasti Riigikogusse. Loodame, et Riigikogu kiidab selle ka heaks.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Maret Merisaar, esimene täpsustav küsimus!

Maret Merisaar

Suur tänu! Merestrateegiates võetakse inimtegevuse juhtimise suhtes ökosüsteemil põhinev lähenemisviis ja tagatakse, et mere ökosüsteemide võime reageerida inimtegevusest tingitud muutustele ei oleks ohus, tagades samas praegustele ja tulevastele põlvkondadele merekaupade ja -teenuste jätkusuutliku kasutamise. Väga roheline põhimõte. Sellepärast küsin ma üle. Keskkonnategevuskavas on üldiselt kindlaks määratud, millega hakkab üks ministeerium tegelema. Kuid kes hakkab tegema sotsiaal-majanduslikku analüüsi ja võrdlusi, kas me valime rohelised tegevused või valime rohkem sellised kiiremat majanduskasu tootavad tegevused?

Jaanus Tamkivi

Täna selle küsimuse eest! Keskkonnaministrina vastates on päris selge, et me valime ikkagi tegevused, mis on keskkonnasäästlikud, selle poole me kindlasti väga jõuliselt liigume. Kõik need tegevused, mida me juba teeme – see, millest me räägime, ei ole ainult tuleviku muusika –, kas või need suured veeprojektid, mida ju tegelikult teostatakse, ja puhastusseadmete korrastamine miljardite kroonide eest, on lõppkokkuvõttes suunatud ka Läänemere keskkonna parandamisele ja peaks keskkonnaseisundit oluliselt muutma. Ma tahan öelda, et meil on see tegevus juba aktiivselt käimas. Tuleviku kohta tahan kindlasti öelda seda, et Eesti nende eesmärkide täitmisega, võrreldes sellega, mida ka teised riigid ümber Läänemere teevad, hätta ei jää.

Esimees Ene Ergma

Nüüd neli kohapeal registreeritud küsimust. Palun, kolleeg Toivo Tootsen!

Toivo Tootsen

Aitäh, austatud esimees! Lugupeetud härra minister! Eesti on mereriik, eriti on mereriik Saaremaa. Meie kõikide ühiste jõupingutustega sai Saaremaa endale väga tänapäevase süvasadama. Ainuke mure on see, et sellel sadamal ei ole eriti head kasutust, sest ette on ta nähtud ainult ristluslaevade vastuvõtmiseks ja kaubalaevu seal käidelda ei saa, sest ei ole täpselt teada, milline oleks mõju keskkonnale. Ma olen kuulnud, et teie ministeerium tegeleb sellega, et lisauuringuid teha. Kui kaugel nendega ollakse ja kui reaalne on, et seda süvasadamat saab siiski tõhusamalt kasutama hakata kui praegu?

Jaanus Tamkivi

Täna, härra Tootsen! See on tõesti nii, et Saaremaa on maailmas Inglismaa järel teine suurem mereriik, see on ammu teada tõde. Aga mis puudutab Saaremaa süvasadamat, siis Tallinna Sadam on pöördunud Keskkonnaministeeriumi poole, et algatada uus keskkonnamõjude hinnang, võttes arvesse neid seitset aastat ja kõiki seireandmeid, mis on kogutud, lähtuvalt sellest eesmärgist, kas oleks võimalik selle sadama tegutsemisperioodi, navigatsiooniperioodi pikendada ja tegutsemisalasid laiendada. Enne seda, kui see keskkonnamõjude hinnang ei ole valmis ja me täpselt ei tea, mida järeldused endas sisaldavad, on raske öelda, millised võimalused seal on. Küll aga on see tõesti suunatud sellele, et investeeringut, mis sinna on tehtud, paremini kasutada. Igal juhul oleme keskkonna poole pealt siin tundlikud ja ettevaatlikud, tegemist on Natura alaga ja kõige sellega, mis sellest tuleneb. Aga lisauuringud ja asjade selgitamine kunagi kahjuks ei tule.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaan Kundla!

Jaan Kundla

Aitäh, austatud esimees! Lugupeetud minister! Eesti on väga suures ulatuses piiratud merega ja on seega mereriik Saaremaa kõrval. Seejuures on merel väga suur keskkonnavalane,

majanduslik, kultuuriline ja ka riigikaitseline tähtsus. Seetõttu on mitu ministeeriumi, ametiasutust ja teisi üksusi, kes merega rohkem või vähem tegelevad. Kas ei peaks Eestis olema mingi keskne organ, kes koordineeriks kogu merendusega seonduvat tegevust, kas või näiteks mereministeerium?

Jaanus Tamkivi

Täna, härra Kundla! Mis puudutab mereministeeriumi loomist, siis kui Eesti oleks ometigi pisut suurem, siis võib-olla võiks tõesti selle peale mõelda. Aga kui me vaatame seda, mis on toimunud viimastel päevadel Ungaris, kus 15 ministeeriumist on järele jäänud 8, siis ma täna küll Eestisse mereministeeriumi lubada ei julge. Küll aga on see koordineeriv organ, kes kooskõlastab merendusala tegevust Eesti Vabariigis ministeeriumide vahel, täiesti olemas. Nimelt on meil olemas merekomisjon, mille liikmeks on kuus ministeeriumi. See käib regulaarselt koos, neid teemasid arutatakse. Selles mõttes on koordineeriv tegevus ministeeriumide vahel merenduse valdkonnas juba olemas. Ma arvan, et võib-olla sellest tegevusest organisatsiooni poole pealt isegi juba piisab.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mart Jüssi!

Mart Jüssi

Aitäh! Lugupeetud minister! Ma olen ka oma elu jooksul pidanud mereliste looduskaitseküsimustega palju kokku puutama, sealhulgas näiteks erinevate mereelupaikade ja muu sarnasega. Minul on oma kogemuse põhjal kujunenud selline arvamus või ettekujutus, et ega me tegelikult väga hästi ei tunne Eesti rannikumerd, meil on küll merepinna peale tõmmatud mitmesuguseid jooni, kui kaarte vaadata, aga sisuliselt me elupaikadest ja põhja olemusest väga palju ei tea. Samas eeldaksid nii need uued merestrateegiad, Läänemere tegevuskavad kui ka meie rannikuvetes toimuvad lokaalsed arendused mere paremat tundmist. Kas ministeeriumil on lähiajal mingil määral ette näha mõnda süvendatult või laiendatult mereelustikuga tegelemise programmi?

Jaanus Tamkivi

Aitäh, härra Jüssi! Me rääkisime siin enne merestrateegia raamdirektiivist. Meil on olemas ka esialgne hinnang, mis võiksid olla perioodil 2010–2014 vajalikud summad, et raamdirektiivi nõudeid täita. Siin on ette nähtud mereala hea keskkonnaseisundi määratlemiseks perioodil 2010–2012 2,5 miljonit krooni, esialgse hinnangu läbiviimiseks aastatel 2010–2012 10 miljonit krooni, keskkonnasih tide ja seotud indikaatorite määramiseks samal perioodil 2,5 miljonit krooni ja seireprogramme koostamiseks veel 2 miljonit krooni. Nendest summadest saab ka juba üht-teist välja lugeda. Need pole küll astronoomilised summad, ligikaudu paarkümmend miljonit krooni kokku, aga selleks, et nende uuringutega edasi minna, ma arvan, peaks siit üht-teist ikkagi saama.

Esimees Ene Ergma

Palun, viimane kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Aleksei Lotman!

Aleksei Lotman

Aitäh! Hea minister! Me kõik teame, et Läänemere üks probleem on see, et see on üle toidetud lämmastiku ja fosforiga. Teame sedagi, et 1990. aastatel Eesti vastav panus Läänemere probleemidesse oluliselt vähenes tänu tollasele tootmismahutade langusele, põhiliselt eriti põllumajanduses, osalt ka tänu sellele, et me rajasime või korrastasime sel ajal palju puhastusseadmeid. Viimasel ajal on see positiivne trend pidurdunud, meie reostus enam ei vähene ja ta on ikkagi endiselt liiga suur, kui vaadata ka seda, mis me oleme HELCOM-is kokku leppinud. Millised oleksid põhilised ja kõige olulisemad sammud, kuidas me saaksime edasi vähendada oma lämmastiku- ja fosforipanust Läänemere ja selle reostusse?

Jaanus Tamkivi

Täna, härra Lotman! Tõepoolest, Eestil on selles valdkonnas teha kindlasti veel palju. Üks võimalus (see on küll väga keerukas) on põllumajandusest tuleva reostuse vähendamine. Punktireostustest tuleva koormuse vähendamine on suhteliselt lihtsam, kuid kulukas, tuleb ehitada korralikud puhastusseadmed ja asjad saavadki korda. Põllumajandusest tuleva haju-reostuse vähendamine on oluliselt keerukam,

kuid Eestil siin oma võimalused on. Kui me räägime Eestist tulevast reostuskoormusest ja võrdleme seda teiste Läänemere riikide reostuskoormusega, siis kindlasti Eesti suurte tegijate hulgas ei ole. Oma isikliku arvamuse põhjal võin öelda, et oluline reostuskoormus, mis praegu Läänemerele tuleb, tuleb ikkagi Venepoole pealt: Peterburist ja Kaliningradist. Seal on teha ikkagi väga ja väga suur töö. See ongi HELCOM-i väärtus, et HELCOM-i liikmete hulgas on Venemaa Föderatsioon oma esindajatega ja nendega on võimalik rääkida. Mis puudutab Euroopa Liidu raamdirektiivi, siis selle puudus on tõesti see, et Venemaa selles ringis ei ole, aga väga suur koormus tuleb just nimelt Venemaa poole pealt. Me kõik loodame ja kindlasti Euroopa Liit aitab sellele kaasa, et arengud just nimelt Peterburis ja Kaliningradis saaksid ükskord ellu viidud.

Esimees Ene Ergma

Kolleeg Maret Merisaar! Teil on veel üks täpsustav küsimus. Palun!

Maret Merisaar

Aitäh! Te lugesite ette rea rahanumbreid eri etappide jaoks, aga kas sotsiaal-majanduslikele analüüsidele ei ole siis üldse raha antud?

Jaanus Tamkivi

Otseselt, jah, nende ridade hulgas, mis ma siit ette lugesin, selliseid sõnu ei olnud, küll aga on see kindlasti nende nelja valdkonna sees. Sotsiaal-majanduslik hinnang on oluline kõikide uuringute puhul. Seda võimalust, et me selle kõrvale saaksime jätta, ma küll ei usu.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

5. Küsimused

Esimees Ene Ergma

Nüüd on võimalik kohapeal esitada üks küsimus. Kes oli kõige kiirem? Kolleeg Raivo Järvi, öelge palun, kellele soovite küsimust esitada!

Raivo Järvi

Ma soovin aktiveerida meie kaitseministrit, kes on pidanud töötult istuma. Ma küsin

tänuga, viimaste sündmuste valguses, mis on seotud Iisraeli eriüksuste ja humanitaarabi laevaga. Kahetsusväärset peame tunnistama, et maailm on justkui üheselt suunamas oma kriitikat Iisraeli suunas, ehkki asi nõuaks täpsemat uurimist. Julgen küsida kahte küsimust, mis ei ole küll lubatud. Ma saan aru, et artikkel 5 ei käivitu, ehkki on tegemist Türgi lipu all seilavate laevadega. Põhimõtteliselt sinna territooriumile tungimine justkui peaks seda initsieerima. Aga minu põhiküsimus on: kas NATO riigid ka omalt poolt viivad läbi uurimist, et seda ühepoolset hukkamõistu n-ö objektiivsemalt lahendada?

Jaak Aaviksoo

Aitäh Raivo Järville küsimuse eest! Kaua tuli küll oodata, aga lõpuks jõudis see hetk kätte. Mis puudutab Türgi laevade ründamist, siis küsimust sõjalisest ründest ei ole keegi, sealhulgas Türgi võimud, siia maani tõstatanud. Nii et NATO kui kaitseorganisatsioon selle küsimusega formaalselt tegelema ei pea. Küll on aga selge, et julgeolekulukord Lähis-Idas on halvenenud ning see puudutab kindlasti ka NATO liikmesriike ja Euroopa Liitu. Ma arvan, et äärmiselt tark oleks lähtuda ÜRO Julgeolekunõukogu seisukohast täiendava uurimise vajalikkuse kohta, kuna konkreetsed asjaolud on äärmiselt keerulised ja emotsionaalne reaktsioon võib pingeid pigem eskaleerida kui neid maha jahutada. Kindel on aga see, et tugevama võimu pool ehk Iisrael oleks ilmselt võinud kaaluda niisuguse jõulise sammu otsustarbekust ja oleks võinud otsida pehmeid variante selle julgeolekuprobleemi lahendamiseks, mida ta selles abisaadetises nägi. Loodan, et see küsimus laheneb diplomaatiliste meetmetega ja sõjalise kaitse meetmeid selle konflikti lahendamiseks vaja ei lähe.

Esimees Ene Ergma

Aitäh, härra kaitseminister! Infotunni aeg on läbi. Ma tänan kõiki Riigikogu liikmeid küsimuste eest! Aitäh, valitsusliikmed, vastamise eest! Infotund on lõppenud.

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Tere päevast, head ametikaaslased! Austatud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu

VII istungjärgu 16. töonädala kolmapäevast istungit. Kõigepealt palun Riigikogu kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi! Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Lugupeetud kolleegid! Annan üle arupärimise sotsiaalminister Hanno Pevkurile. Teema on äärmiselt tõsine. Võib-olla on osa kolleegidest tähele pannud, et eile õhtul avaldati statistika, mis ütleb, et Soomes töötab üle 200 Eesti arsti, kes töötavad seal alaliselt ja juba pikemat aega. Ei ole teada, kui paljud töötavad seal ajutise tööloa alusel, ja ei ole teada ka seda, kui palju töötab Eesti arste teistes riikides. Aga ka see 200 või 250 on üsna suur arv, arvestades seda, et näiteks minu valimispiirkonnas Valgamaal Öru vallas ei ole mitu aastat perearsti olnud, Tõlliste vald on paar aastat perearsti otsinud, isegi Valga linnas oli vahepeal kaks perearsti puudu. Olukord on Eestis kujunenud väga huvitavaks: meie arstid töötavad välismaal ja samal ajal jäävad Eesti Vabariigi kodanikud ravist ilma. Sellepärast on mul sotsiaalminister Hanno Pevkurile mitmeid küsimusi, et ta selgitaks seda olukorda ja ütleks meile lõpuks statistika põhjal, kui palju Eesti meedikuid üleüldse välisriikides praegu töötab ja mida annaks ette võtta, et saaks perearstide puuduse probleemi üle Eesti lahendada. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Peeter Kreitzberg, palun!

Peeter Kreitzberg

Lugupeetud juhataja! Austatud kolleegid! Kultuurikomisjoni nimel annan menetlusse Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Eesti Rahvusringhäälingu nõukogu liikmete nimetamine" muutmise" eelnõu.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalle Laanet, palun!

Kalle Laanet

Austatud juhataja! Head kolleegid! Kuuel Keskerakonna fraktsiooni liikmel on arupärimine keskkonnaminister Jaanus Tamkivile. See puudutab ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni väljaehitamist. Euroopa Liidu asulareovee pu-

hastamise direktiiv, joogivee direktiiv ning ohtlike ainete direktiiv kehtestavad nõuded elanikkonnale edastatava joogivee kvaliteedi, reovee kogumise ja puhastamise ning suublasse juhtimise kohta, samuti ohtlike ainete kasutamise ning keskkonda juhtimise kohta. Direktiivi nõuete täitmine peab tagama ohutu elukeskkonna ning aitama kaasa inimeste elukvaliteedi parandamisele. Asulareovee direktiivi rakendamise üleminekuperiood kehtib Eesti jaoks kuni 31. detsembrini 2010. Nimetatud tähtjaks peavad üle 2000 inimekvivalendiga reostuskoormusega reoveekogumisaladel reoveekogumissüsteemid olema kas rekonstrueeritud või laiendatud, nii et kõigile piirkonnale elanikele oleks tagatud võimalus ühiskanalisatsiooniga liitumiseks. Joogivee direktiivi rakendamise üleminekuperiood kehtib Eesti jaoks kuni 2013. aastani. Sellega kaasnevalt on meil keskkonnaministrile kolm küsimust. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Head kolleegid! Mul on kümne kolleegi nimel üle anda arupärimine riigikontrolör Mihkel Oviirile. See puudutab otseselt tema tööd ehk järelevalvet. Me pärimme aru selle kohta, et Eesti riigis on loodud Kliima- ja Energiaagentuur, millele 2010. aasta riigieelarves eraldati 86 miljonit krooni. Selle agentuuri loomise vajalikkuses on avalikult kahelnud ka mõni minister. Seoses sellega küsime me riigikontrolörilt viis küsimust. Kuidas ta hindab sellisel viisil riigieelarvest vahendite eraldamist? Kas ta peab sellisel viisil maksumaksjate raha suunamist ratsionaalseks ning hea avaliku halduse tavaga kooskõlas olevaks? Kui palju on Riigikontroll jälginud eraldatud 86 miljoni krooni otstarbekat kasutamist? Millised on Riigikontrolli arvates Kliima- ja Energiaagentuuri olulisemad ülesanded, mida ei saa täita mõni juba eksisteeriv institutsioon? Lõpuks küsime hinnangut agentuuri juhi valimise ümber toimunule. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Keit Pentus, palun!

Keit Pentus

Austatud juhataja! Head ametikaaslased! Riigikogu üks ülesanne on sellise olukorra välistamine, kus ühe suure omavalitsuse halva rahandusliku juhtimise tagajärjed nuheldakse kogu ülejäänud Eesti tarbijate kaela. Riigikogu ülesanne on muu hulgas tagada õigusselgus, st selge ja lihtne ettevõtluskeskkond terves riigis. Tallinnas kehtima hakanud müügi- ja paadimaks on paraku suutnud tekitada sellise olukorra, kus suure osa Eesti ettevõtjate asukohtaks ja tegevuskohaks ning kolmandiku Eesti elanike elukohaks olevas omavalitsuses ei tea ei tarbijad ega ettevõtjad, mille eest neilt maksu küsitakse ja kuidas nad seda maksu tasuma peaksid. Selline õigusselgusetus halvendab paraku otseselt terve riigi ettevõtluskeskkonda. Just sel põhjusel peab parlament seadusandlikul tasemel sekkuma. Ma annan Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ning Reformierakonna fraktsiooni nimel üle müügi- ja paadimaksu tühistava seaduse eelnõu, mis vabastab nii Tallinna kui tegelikult ka kogu ülejäänud Eesti elanikud sellest painest, mida kaks uut Tallinnas hiljuti kehtima hakanud koormist kaasa toonud on. Esiteks väheneb selle eelnõu tulemusena alates 1. jaanuarist surve hinnatõusule ning teiseks taastub seesama eespool viidatud õigusselgus. Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon ning Reformierakonna fraktsioon annavad selle eelnõu üle praegu, juuni alguses, et omavalitsustel oleks oma järgmise aasta eelarved planeerides piisavalt pikalt ette teada Riigikogu enamuse tahe see muudatus läbi viia. Algatajate soov on, et see eelnõu jõuaks parlamendi suures saalis esimesele lugemisele enne Riigikogu kevadistungjärgu lõppu ning teisele lugemisele ja vastuvõtmisele juba sügisistungjärgu alguses. Ühtlasi loodan saada teie kõigi toetust sellele eelnõule. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Marika Tuus, palun!

Marika Tuus

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Mul on fraktsiooni nimel üle anda arupärimine rahandusminister Jürgen Ligile. Teema puudutab Rõngu kooli renoveerimist. See teema on vist kõigile siin tuttav. Terve õppeaasta on lapsed käinud koolis kuues eri kohas, kaasa

arvatud eramajas. Kohalik omavalitsus ei saa laenu võtta, sest 1. märtsist 2009 seda õigust piirati. Kuna Rõngu vald praegu remondiks raha laenata ei saa, siis on vallavalitsus sõlminud puidufirmaga kokkuleppe hoonestusõiguse andmiseks. Lepiti omavahel kokku, et vald kohustub firmale maksma koolimaja ehituse ja korrashoiu eest. Muide, siin on ka tasandusfondi raha ära võetud. Me küsimegi, kuidas see olukord lõpuks laheneb, kas Rõngus üldse on kooli vaja. Võib-olla ei olegi Rõngus kooli vaja? Mismoodi see maja siis lõpuks valmis ehitatakse? Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud kaks eelnõu ning neli arupärimist. Meie kodu- ja töökorra seaduse kohaselt otsustab Riigikogu juhatus nende edasise menetlemise.

Läheme teadete juurde. Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ja on määranud juhtivkomisjonid. Esiteks, Vabariigi Valitsuse üleile algatatud geneetiliselt muundatud organismide keskkonda viimise seaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on keskkonnakomisjon. Teiseks, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni üleile algatatud vanemahüvitise seaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on sotsiaalkomisjon. Kolmandaks, Riigikogu liikmete Kalvi Kõva, Eiki Nestori ja Indrek Saare üleile algatatud kohtutäituri seaduse § 32 muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on õiguskomisjon. Neljandaks, Eestimaa Rahvaliidu fraktsiooni eile esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Riigieelarve kontrolli komisjoni moodustamine" muutmise" eelnõu, juhtivkomisjon on põhiseaduskomisjon. Viiendaks, rahanduskomisjoni eile algatatud riigivaraseaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on rahanduskomisjon.

Riigikogu juhatus on kinnitanud Riigikogu liikme Jaan Õunapuu rahanduskomisjoni liikmeks.

Head ametikaaslased! Teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 85 Riigikogu liiget, puudub 16.

Tänase päevakorra kohta on mõningad täpsustused. Nimelt, tänase päevakorra viienda punkti, eelnõu 180 teise lugemise jätkamise

arutelul teeb juhtivkomisjoni ettekande rahanduskomisjoni aseesimees Tarmo Mänd. Teiseks, tänase päevakorra kümnenda punkti, eelnõu 748 esimese lugemise arutelul teeb algatajate ettekande rahandusminister Jürgen Ligi.

1. Spordiseaduse muutmise seaduse eelnõu (678 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Asume nüüd tänase päevakorra punktide menetlemise juurde. Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud spordiseaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Soovivad. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Jüri Tamme!

Jüri Tamm

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu! Kui Eesti asus aastaid tagasi langetama väga radikaalseid otsuseid, siis tehti neid möödapäasmatuse ajal. Anti endale aru, et ootama jääda pole võimalik, seda ka spordis.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Ma palun vabandust! Head ametikaaslased! Ma palun teie tähelepanu! Me menetleme praegu esimest päevakorrapunkti, eelnõu 678 kolmandat lugemist. See lärm, mis saalis on, on liiga suur. Palun austame ettekandjat ja teisi ametikaaslasi! Palun, ettekandja!

Jüri Tamm

Aitäh! Õigeid valikuid kinnitavad iseseisvusaastatel paljudel tiitlivõistlustel võidetud medalid, spordi tänapäevane infrastruktuur ja üha kasvav harrastajate arv. Praegu tunnevad aga väga paljud rahulolematust, et tulevikuvisioni napib, et suuri otsuseid ei taheta või ei julgeta Eestis enam teha. Kui vaadata näiteks reaktsioone minu ettepanekutele EOK juhtimise reformimiseks, siis näeme vaid eitust ja kaitsekraavidest tulistamist, ettepanekute mahategemist, mitte aga probleemide olemasolu tunnistamist ja kaasamõtlemit. Kas me oleme jõudnud staadiumisse, kus me midagi muuta ei taha? Kas me oleme siis nii konservatiivseks

muutunud, et kõik kunagised otsused, kindlasti omal ajal õiged otsused, tuleks igavesti graniiti raiuda? Kas me näiteks usume oma spordi kõrgesse tasemesse nii palju, et spordi asemel muid valikuid tegema kipuvad noored ja treenerite kaader lihtsalt ei mõista meid? Nad ei mõista seda, mida poliitikud ja spordijuhid teavad, teevad ja tahavad.

Toetan väidet spordiringkondade mõtteviisi tardumisest, mis enam ei lase vaadata kaugeemale, kõrgemale ega laiemalt. Me kuuleme avalikkuselt, et spordi riiklik juhtimismudel pole piisavalt tugev, et spordialaliitude meelest ei ole spordi rahastamine jätkusuutlik, et kõiges on süüdi endised tippportlased, poliitikud jne, jne. Näpuga näitamine on meile päris hästi selgeks saanud. Samuti võiksin ju käituda ka mina ja siin saalis näpuga näidata, kuid ma ei tee seda.

Ma püüan veel kord teile selgitada, et Eesti sport ei ole konkurentsivõimeline, kui ta otsib konkurentsieeliseid 20. sajandi petliku taustaga amatöörspordist, madalalagalistest treeneritest, stipendiumidest, talongidest ning erialase hariduseta spordijuhtidest.

Austatud kolleegid! Meil tuleb lahendada väga suuri ja keerulisi ülesandeid, palju keerulisemaid kui need, mis olid kirjas teie poolt välja hääletatud muudatusettepanekutes. Inimeste tervisliku seisundi numbrid on puust ja punaseks ette tehtud, need on meile antud täitmiseks. Kust siis alustada? Esiteks võiksime kaardistada oma võimalusi, lootusi ja puudusi. See tähendab, et me vajame diskussiooni mitte mõne erakonna tagatoas, vaid avalikku, laiapinnalist eeltööd sügisel toimuvale Eesti spordi kongressile. Me ei jõua kuhugi, kui me pidevalt ainult väriseme, et muutuste tõttu tabab meid mingi muu õudus, näiteks hakkavad lastevanemad nõudma iga-aastast tervisekontrolli noorsportlastele või et äkki nopivad sotsid ja Tamm punkti. See tee kannab nime "stagnatsioon". Selline visioonitus tähendab, et praegune, meie kõigi silmis ajutine olukord, kus puudub strateegia ja jätkub alarahastamine, muutub alaliseks. Selle stsenaariumi eelis, kui seda nii sõnastada, on mugavus. Me ei pea pingutama ühegi asja tõsise ümberkorraldamisega, me muudkui delegeerime riigi ülesandeid rohujuuretasandile ja rõhume vabatahtlikkusele. Elame rahast, mis tasahilju spordile pudedeb, meil on sportlased, kes aeg-ajalt para-

tamatult esile tõusevad, ja treenerid, kes muu töö kõrvalt mõnikord ka staadionilt läbi astuvad. Tervise osas võtame aga kõvasti laenu, lootes, et tasumise päev kunagi ei tule. Aga nagu me liigagi hästi teame, tasumise päev kunagi ikka tuleb.

Tulevikuvision, mille poole pürgida, on lihtne. Eesti on maailma spordikaardil ja sport on tugev ning siduv lüli Eesti ühiskonna toimimisahelas. Kõike koordineerib ja juhib Eesti Spordi Nõukogu. See on minu hinnangul Eestile optimaalne suund. Negatiivsest küljest eeldab see muidugi meilt endilt kõige rohkem pingutusi ja muutusi. Kindlasti suudavad siia saali ja Pirita teele kogunenud ajud veel teisigi suundi ja stsenaariume pakkuda, aga aeg ei oota. Miks venitada?

Lõpetuseks. Seisukohad spordi rahastamise taseme ja struktuuri kohta ei ole visioon. Raha on mõeldud poliitike elluviimiseks ja eesmärkide saavutamiseks. Kuidas seda raha kogutakse, kellelt ja millisel määral, see on vahend, aga mitte poliitike kujundamise küsimus. Seega, ärge tulge mulle ütleva, et spordiseaduse muudatusettepanekuid ei saanud realiseerida, sest polnud näidatud nende rahastamise katteallikaid.

Lõpetuseks veel niipalju, et sotsiaaldemokraadid toetavad spordiseaduse vastuvõtmist, kuna spordiregister on väga oluline, ja loodavad väga, et sporditeema on siin saalis arutelul rohkem kui üks kord ühe koosseisu jooksul. Aitäh teile!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Reformierakonna fraktsiooni esindaja Lauri Luige!

Lauri Luik

Austatud juhataja! Head kolleegid! Mul on väga hea meel, et spordiseadus on jõudnud siia saali kolmandale lugemisele. Ma loodan, et me võtame selle seaduse ka vastu.

Kõik ilmselt teavad, et selle eelnõu eesmärk on luua õiguslik alus Eesti spordi andmekogule, mis on väga oluline samm Eesti spordimaastiku korrastamisel. Edaspidi on kõik spordiorganisatsioonid, spordikoolid ja treenerid kohustatud esitama spordi andmekogusse enda kohta andmeid. Seni oli see vabatahtlik ning puudus terviklik ülevaade. Kuid spordi andme-

kogu loomine on vaid üks oluline samm spordimaastiku korrastamisel.

Teisi olulisi teemasid, millega kindlasti tuleb tegelda, on veel üksjagu, nendele on ka Jüri Tamm oma muudatusettepanekutes tähelepanu juhtinud. Väga hea meel on, et spordi andmekoguga seoses tõstatus terve hulk väga olulisi valdkondi, millele taas kord tähelepanu juhiti. Seetõttu olemegi kutsunud Riigikogu juures kokku töögrupi, kuhu on kaasatud kogu kolm endist tippportlast ja terve hulk teisigi huvilisi, kellele see valdkond korda läheb. Nende teemadega tegeleme me selles töörühmas kindlasti edasi.

Nüüd peamistest teemadest, millega tuleks pärast spordi andmekogu seadustamist kindlasti edasi tegelda. Üks on spordivaldkonna riiklike arengusuundade väljatöötamine. Sellega oleme me ka algust teinud. Oleme kohtunud Eesti Olümpiakomitee esindajaga. Leppisime põhimõtteliselt kokku, et olümpiakomitee ühes ministeeriumiinimeste ja teiste osapooltega asub välja töötama spordi riiklike arengusuundasid, mis kinnitatakse loodetavasti sügisel toimival spordikongressil. Kui väga hästi läheb, võiksime need kinnitada ka siinsamas Riigikogus ja miks mitte hakata kord aastas siin saalis andma ülevaadet sellest, kuidas spordivaldkonnal parasjagu läinud on.

Teine oluline asi, millega töörühm kindlasti edasi tegeleb, on Eesti Spordi Nõukogu funktsionaalsus ja toimimine. Kindlasti tuleb tegevushaaret ja vastutusala laiendada ja miks mitte moodustada Riigikogu juurde töörühm, kes sellega edaspidi tegeleks.

Loomulikult on terve hulk olulisi teemasid, mis on siin veel tõstatunud. Need puudutavad näiteks treenerite sotsiaalseid garantiisid, spordi rahastamist üldiselt ja ka näiteks noorte spordimeditsiini. Need teemad ei ole tõstatunud kellelegi üllatusena, need on teada-tuntud murelapsed selles valdkonnas. Loomulikult me nende kõigiga selles töörühmas edasi tegeleme.

Lõpetuseks ütlen, et mul on hea meel, et me oleme esimese suure sammu astunud. Ma loodan, et me võtame selle seaduse täna vastu. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Palun Riigikogu kõnetooli Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni esindaja Marek Strandbergi!

Marek Strandberg

Head kolleegid! Spordil on tänapäeva maailmas täiesti selgelt vähemalt kaks väga olulist tahku. Üks tahk on see, et harjumus ennast liigutada ja koordinaatsiooni parandada kulub ära ükskõik kellele, sõltumata sellest, kas temast saab kunagi tippportlane või kas ta tippspordi vastu huvi tunneb või mitte. Tehnoloogiliselt mugavaks tehtud maailmas on mis tahes liikumis- ja koordinaatsiooni harjutused möödapääsmatud, selleks et oma vaimu värskena hoida, mida ka üks ladinakeelne sentents ju meile ütleb. Teine pool spordist on puhtmajanduslik ehk tegemist on maailma ühe atraktiivseima majandusharuga. Eri väidetel on ainuüksi Euroopas umbes 20 000 inimest, kelle otsene tuluallikas on jalgpalli mängimine. Rääkimata muudest valdkondadest, kus see majandusharu oma ilminguid eri sündmuste näol, olgu nendeks siis mitmesugused võistlused või muu selline, välja näitab. Muretsema peaksime loomulikult mõlema pärast ja tulebki muretseda. Üks on selge: kui meil ei ole olemas korralikku kehakultuuri, selle soosimist eri moel, siis ei saa meil olla ka jätkusuutlikku spordimajandust. Kõik teavad, kui palju tekitab üks või teine tulemuslik võistlus inimeste jaoks positiivset tunnet ja ühtekuuluvustunnet. Sellist ühtekuuluvustunnet on võimalik ehk nautida ja tunda laulu- või tantsupidudel või mõnel muul suurel ja olulisel rahvaüritusel. Sport on majandusharu, mis selgelt mõjutab kogu rahva emotsioone. See aga tähendab seda, et iga majandusharu puhul peab alati rääkima sellest, et aluseks peaksid olema teadmised ja innovatsioon, ning sama puudutab ka Eesti sporti, mille tõttu selle valdkonna isegi mitte reguleerimine, vaid seal läbimõeldud ja korralik edueelduste tekitamine riigi poolt on selgelt möödapääsmatu. Seda, kui palju spordiseadus, mida me täna siin vastu võtma hakkame, asju selles suunas edasi aitab, näitab loomulikult aeg. Aga üks on selge: oludes, kus sport on ammu lakanud olemast pelk harrastus, kus tegemist on tegelikult riigi konkurentsivõime, selle riigi teadusliku ja tehnoloogilise võimekuse ühe väljanäitamise kohaga, on ka meil

põhjust panustada just nimelt sellesuunalisse mõtlemisse, kui me räägime spordist kui majandusharust või majandatud valdkonnast. Loomulikult annab sihipärane tippspordi või majandatud spordiga tegelemine väga palju teadmisi ja oskusi selle kohta, kuidas ka tavainimesega peaks ringi käima, et tema tervis ja olemine head oleksid. Tegelikult räägiksime me tulevikus heameelega sellest, et spordile pööratakse rohkem tähelepanu just nimelt selle terviklikkuse, just nimelt selle kui majandamis- ja ühiskonnategevuse valdkonna poole pealt. Seda peaks tegema rohkem, kui jõuavad need mõned inimesed, kes töötavad Kultuuriministeriumis, need inimesed, kes töötavad eri ülikoolides, ja inimesed, kes on kaasatud n-ö tiimidesse, kes sportlasi ette valmistavad. Ma arvan, et sihipärane tegutsemine kehakultuuri ja kehateadmise ja selle läbimõeldud rakendamine, loomulikult mitte uute dopingute, vaid, vastupidi, uute treeninguvõtete ja arusaamade kaudu, on see, mis tuleks kasuks nii riigi mainele, rahva enesetundele kui ka kindlasti meist igapäev tervisele. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Alustame eelnõu 678 lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 678. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 82 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud spordiseaduse muutmise seaduse eelnõu 678 on seadusena vastu võetud. (Tabel 1.)

Esimese päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

2. Eesti Vabariigi valitsuse ja Itaalia Vabariigi valitsuse vahelise investeringute soodustamise ja kaitse lepingu ratifitseerimise seaduse kehtetuks tunnistamise seaduse eelnõu (747 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme teise päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi valitsuse ja Itaalia Vabariigi valitsuse vahelise investeringute soodustamise ja kaitse lepingu ratifitseerimise seaduse kehtetuks tun-

nistamise seaduse eelnõu teine lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli majanduskomisjoni esimehe Urmas Klaasi!

Urmas Klaas

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi valitsuse ja Itaalia Vabariigi valitsuse vahelise investeringute soodustamise ja kaitse lepingu ratifitseerimise seaduse kehtetuks tunnistamise seaduse eelnõu 747 kohta ei laekunud muudatusettepanekute esitamise tähtajaks ühtegi muudatusettepanekut. Selle tõttu lähtun ma majanduskomisjoni varasemast otsusest eelnõu teine lugemine 2. juunil lõpetada ning eelnõu seadusena vastu võtta. Komisjoni otsus tehti 10. mail s.a konsensuslikult. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Ma täna ettekandjat! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Muudatusettepanekuid eelnõu 747 kohta laekunud ei ole ning neid läbi vaadata ei saa. Küll aga saame asuda täitma komisjoni soovi panna see päevakorrapunkt lõpphääletusele. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 747. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 72 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi valitsuse ja Itaalia Vabariigi valitsuse vahelise investeringute soodustamise ja kaitse lepingu ratifitseerimise seaduse kehtetuks tunnistamise seaduse eelnõu 747 on seadusena vastu võetud. (Tabel 2.)

Teise päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

3. Liiklusseaduse eelnõu (475 SE) teise lugemise jätkamine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme kolmanda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud liiklusseaduse eelnõu teise lugemise jätkamine. Ma palun Riigikogu kõnetooli majanduskomisjoni liikme Margus Lepiku!

Margus Lepik

Austatud istungi juhataja! Head ametikaaslased! Majanduskomisjon on teise lugemise

jätkamiseks suunanud teie ette liiklusseaduse eelnõu. Katkestasime teise lugemise 13. aprillil ja ootasime muudatusettepanekuid. Neid laekus Riigikogu liikmetelt, komisjonidelt ja fraktsioonidelt kokku 21. Kaheksa nendest võttis ettepaneku esitaja komisjoni istungil tagasi. Lisaks nendele pöördusid kirjalike ettepanekutega või soovitustega meie poole eri huvigruppide esindajad, näiteks Eesti Puuetega Inimeste Koda, OÜ Autosõit, Eesti Põllumeeste Keskliit, Eestimaa Talupidajate Keskliit ja ka mitmed eraisikud. 68 ettepanekut esitas eelnõu algataja ja osa nendest ka komisjonis eelnõu menetlemist ettevalmistav töögrupp.

Majanduskomisjon arutas liiklusseadust oma kahel istungil. Neist esimene toimus 17. mail ja teemaks oli põllumajandustehnika ja põllumajandustehnika juhtimise õigusega seonduv. Komisjoni istungil osalesid teema algataja poolt Priit Vene, Eero Aarniste, Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna nõunik Geir Veski, Eesti Põllumeeste Keskliidu esindaja Üllas Hunt ja Eestimaa Talupidajate Keskliidu esindaja Kaul Nurm, kes rääkisid põllumeestel tekkivatest võimalikest probleemidest seoses menetletava seaduseelnõuga.

Seaduseelnõu seletuskirja juures on põhjalik seletus selle kohta, mis komisjonis toimus, milliseid ettepanekuid komisjoni istungil osalejad tegid ja mida komisjon nendest arvas. Ma pikemalt sellel ei peatuks, ütlen lihtsalt lühidalt komisjoni esindajana, et pärast konstruktiivset arutelu komisjonis tundus, et osapooled jõudsid mõistliku kompromissini ja see mõistlik kompromiss on ka muudatusettepanekutes kajastatud.

Eraldi tasub mainida jalgrattaliiklusega seonduvat temaatikat. Teisel lugemisel me seda juba käsitlesime, aga Erakond Eestimaa Rohelised ja hea kolleeg Silver Meikar esitasid sarnased ettepanekud uuesti. Nende põhimõte oli, et tuleks ikkagi lubada jalgrattad kõnniteele liiklema. Komisjonis toimus jalgrattaliikluse teemal põhjalik arutelu järgmisel istungil, 31. mail. Arutelu ning hääletuse tulemusena jäi komisjon juba teise lugemise esimeses pooles vastu võetud ettepanekute juurde, et üldprintsiibina jalgrattaid kõnniteele mitte lubada. Erand on endiselt tehtud kuni 12-aastastele jalgratturitele ja nende saatjatele.

Mitmed muudatusettepanekud puudutasid Eesti üleminekut eurole.

Kokku arutas majanduskomisjon oma 31. mai istungil 89 muudatusettepanekut. Tänaheks on teile vormistatud neist 81, kuna 8 ettepanekut võttis algataja tagasi.

Võib-olla mõned markeeringud muudatusettepanekute kohta. Mõistete osa täienes kolme uue mõistega. Esimene nendest on masinrong, mis on traktorist ja liikurmasinast ja haagisest või pukseeritavast seadmest või vahetatavast pukseeritavast seadeldisest koostatud sõidukite kombinatsioon. Spetsialistide ettepanekul asendas majanduskomisjon mõiste "kergliiklustee" mõistega "jalgratta- ja jalgte". Lisandus uus mõiste "pukseeritav seade" või, õigemini, täiendati mõistet "pukseeritav seade". See tulenes läbirääkimistest põllumajandusringkondade esindajatega.

Veel täpsustati sõidukite liikumise piirangu aluseid. Sellekohase tähelepaneku tegi majanduskomisjonile õiguskantsler. Ta juhtis tähelepanu, et piirangud võivad lähtuda ka sõiduki registrimassist, mõõtmetest ja kategooriast. Nende alusel on tehtud muudatusettepanek nr 11 ja on täpsustatud seda, et liikluspiirangute avalikustamise ja liikluskeelulase loa taotlemise ja väljastamise korra kehtestab majandus- ja kommunikatsiooniminister määrusega.

Veel juhin teie tähelepanu muudatusettepanekule nr 13, mis muudab eelnõu § 15 lõiget 1. Siia on koondatud kõik eelnõus esinevad suurimad lubatud kiirused.

Muudatusettepanekuga nr 16 seadustati rattastooli kasutava puudega inimese võimalus liikuda sõiduteel, selle pärisuunalise ääre lähedal.

Muudatusettepanek nr 24 leidis põhjalikku käsitlemist komisjonis ja eelnevalt töögrupis. Tegemist on tegevustega, millega juht juhtimise ajal ei tohi tegelda. Praegusel juhul oli kõne all mobiiltelefoni kasutamine. Pärast erinevaid täpsustamisi ja läbirääkimisi pakkus eelnõu algataja välja sõnastuse, et juht ei tohi juhtimise ajal tegelda toimingutega, mis võivad segada juhtimist või liiklusolude tajumist, sealhulgas kasutada telefoni ilma käsi vabaks jätva vahendita. Lisandus uus lauseosa: "sõiduki liikumise ajal hoida telefoni käes". Arutelu oli komisjonis päris põhjalik. Me leidsime, et juhul, kui sõiduk seisab, ehk kui me valgusfoori taga ootame rohelist tuld, võib telefoni kätte võtta ja numbri valida, aga sõiduki liikumise hetkel tuleb telefon käest panna

ja kui edasi rääkida tahetakse, tuleb kasutada käsi vabaks jätvat süsteemi.

Erakond Eestimaa Rohelised esitas muudatusettepanekud, mis seonduvad pimedaja ratsutamisega ja kariloomade ajamisega sõiduteel. Pärast arutelu töögrupis vormistas eelnõu algataja kompromisettepaneku. Osaliselt sai ka roheliste fraktsiooni ettepanekut arvestatud, selles osas, mis puudutab ratsutamist. Nüüd võib sõiduteel halva nähtavuse korral või pimedaja ratsutada, aga ratsanik peab kasutama vastassuunaliikluse pool ettepoole nähtavat valget või valikkollast tuld ja taga punast tuld või mõlemas suunas nähtavat merevaikkollast tuld. Need tuled võivad põleda ühes laternas. Kariloomade ajamisega teel ilma tee valdaja loata eelnõu algataja nõus ei olnud ja ettepanek majanduskomisjonis toetust ei leidnud.

Seoses ühe muudatusettepanekuga võiks veel tähelepanu juhtida juhtimisõiguse teemal. Nimelt, võrreldes eelnõu teise lugemise algtekstiga tehti siin mõningad muudatused. Üks neist puudutab mopeedijuhtimist. Nimelt sai sisse viidud muudatus, et AM-kategooria mootorsõiduki juhtimisõigust või piiratud juhtimisõigust ei nõuta isikult, kes on sündinud enne 1993. aasta 1. jaanuari, ehk alates 18. eluaastast võib mopeediga sõita ilma lubadeta. Samuti sai põllumajandushuvigruppide ettepanekul sisse viidud muudatus, et endiselt võib T-kategooria mootorsõidukit ja masinrongi, mille täismass ei ületa 8000 kilogrammi, juhtida isik, kellel on B-kategooria juhiluba. T-kategooria mootorsõidukit ja masinrongi, mille täismass ei ületa 18 000 kilogrammi, võib juhtida isik, kellel on BE-kategooria autorongi, C- või D-kategooria mootorsõiduki või C1- või D1-alamkategooria mootorsõiduki juhtimisõigus. Isik, kellele on antud B-kategooria mootorsõiduki juhtimisõigus enne 2011. aasta 1. jaanuari, võib juhtida T-kategooria mootorsõidukit ja masinrongi.

Sellega ma selle lühikese kokkuvõtte lõpetan ja tulen otsuste juurde. Arvestades muudatusettepanekute suurt hulka, teeb majanduskomisjon täiskogule ettepaneku Vabariigi Valitsuse algatatud liiklusseaduse eelnõu teine lugemine pärast muudatusettepanekute hääletamist katkestada (see oli konsensuslik otsus) ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 4. juuni kell 16 (see oli ka konsensuslik otsus). Tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Teile on vähemalt üks küsimus. Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Aitäh! Ma küsin korraga kaks küsimust ühes küsimuses. Esiteks, mobiiltelefoniga ei tohi sõidu ajal rääkida, aga kohvi või limonaadi joomise kohta ei ole vist midagi öeldud. Teine küsimus on see, kuhu hobusel see punane tuli pannakse.

Margus Lepik

Aitäh! Nendest tegevustest, mis võivad juhtimist segada, on esile toodud tõesti ainult mobiiltelefoniga rääkimine. Aga eeldades, et supi söömine või kohvi joomine ikkagi juhi tähelepanu häirivad või need toimingud juhtimist segavad, siis on need loomulikult keelatud. Seaduse sõnastus oli see, et keelatud on kõik toimingud, mis võivad juhtimist segada. Aga mis puudutab punase tule paigutamist hobusele, siis ma pean täpsemalt järele vaatama. Kuna ma hetkel seda kohta üles ei leia, siis ma ütlen sulle pärast, kuhu sa selle tule oma hobusel täpselt pead kinnitama.

Aseesimees Jüri Ratas

Aleksei Lotman, palun!

Aleksei Lotman

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Esmalt muidugi suur tänu, et see hobuse teemaline parandusettepanek, tõsi küll, natuke veidralt muudetuna, aga siiski mingil kujul aktsepteerimist leidis, sest nüüd ei pea ma öö peale jäädes minema kuskile tee kõrvale, kui ma hilja õhtul sõidan ja läheb pimedaks. Aga minu naabri probleemi, kes peab regulaarselt ajama oma karja üle tee ja natuke ka piki teed, otsustasite te millegipärast arvestamata jätta. Ma väidan, et minu naaber pole sugugi ainus talunik, kes peab regulaarselt mööda teed kariloomi ajama. Kuidas te kujutate ette, kas edaspidi peab talumees iga kord Maanteeametist luba küsima või küsib ta seda üks kord aastas kirjalikult, kas Maanteeameti kodulehele ilmub kariloomade maanteel ajamise loa taotluse blankett? Kuidas seda regulatsiooni, mida praegune eelnõu tahab kehtestada, realselt rakendada hakatakse?

Margus Lepik

Aitäh, hea kolleeg! Kuidas seda regulatsiooni täpselt kehtestama hakatakse, me seaduseelnõuga seoses ei käsitlenud, kuna sarnane regulatsioon kehtib juba praegu. See on liikluseeskirja § 242 punkt 1. Kuna mul vana redaktsiooni siin ei ole, siis ma ei saa täpselt ette lugeda, milline on see täpne mehhanism, kuidas seda luba taotletakse. Aga neid erilube, mis võimaldavad sõiduteel liigelda, oleme me majanduskomisjonis ka varem arutanud seoses massipiirangute ja muude selliste asjadega. Põhimõtteliselt on Maanteeamet andnud nõusoleku, et seda ei pea iga kord eraldi taotlema, vaid seda võib teha ühekordse taotlemisega.

Aseesimees Jüri Ratas

Väino Linde, palun!

Väino Linde

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Mulle tundub, et see eelnõu on kui mitte just terve selle Riigikogu koosseisu, siis vähemalt selle hooaja vaat et üks kõige olulisemaid eelnõusid tegelikult meie kõigi jaoks, kes me oleme ka sõidukijuhid, jalakäijad, liikluskontrollijad või liikluskontrollitavad selle eelnõu mõttes. Ma päris imestan, et väga suurt debatti avalikkuses selle üle nagu ei olegi olnud. Aga ikkagi. Küsin konkreetselt ühe sätte, ühe piskese osa kohta. See on § 199, mille lõike 1 punkt 3 ütleb, et liiklusjärelvalvet võivad teostada politseiametnikud varjatult, eritunnusteta sõidukiga ja riietuses liiklus- ja muude õigusrikkumiste tõkestamiseks. See sõna "riietuses", mida see võiks tähendada? Kas seda, et need politseinikud ei tohi olla ilma riideteta, või seda, et nad peaksid olema mündris, või seda, et nad peaksid olema eritunnusteta riietuses?

Margus Lepik

Aitäh, hea kolleeg! Sa lugesid ette ühe paragrahvi numbri, aga kuna selle eelnõu tekst ja paragrahvid on nii palju muutunud, siis ma ei leia seda täpselt üles. 99 see nüüd küll ei ole.

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Läheme edasi. Tõnis Kõiv, palun!

Tõnis Kõiv

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Kindlasti on selle eelnõu puhul tegemist suure sammuga edasi, see muudab liiklejate olukorra mugavamaks ja paremaks ning kindlasti mõjub hästi ka liiklusohutusele. Mulle on selle eelnõu menetlemise ajal n-ö tähenärijad või nupumehed kirjutanud, et kehtiv sõnastus, mis puudutab lubatud tegevusi autos sõidu ajal, ütleb, et mobiiltelefoni võib kasutada käed-vabad-süsteemi olemasolu korral asulasiseses liikluses. Sellest on püütud järeldada, et süsteem peab autos olemas, aga seda ei pea kasutama, piisab sellest, kui ta olemas on. On soovitatud, et selline tõlgendamisvõimalus tuleks eelnõuga ära kaotada, sest ikkagi on mõeldud nii, et tuleb *hands-free*-süsteemi kasutada, kui asula sees sõidad ja telefoniga räägid.

Margus Lepik

Aitäh! Ma peatusin korra sellel punktil. Hea kolleeg! Loe palun uuesti läbi see muudatusettepanek, mis on tehtud nende toimingute kohta, mida juht juhtimise ajal teha ei tohi. Kui see sinu ja ka teiste heade kolleegide arvates ei sobi, siis on võimalik kuni reede õhtu kella 16-ni teha veel muudatusettepanekuid. Loodame, et see sõnastus hakkab olema täpselt sellisel kujul, et kõik on rahul ja saavad asjast üheselt aru.

Aseesimees Jüri Ratas

Marek Strandberg, palun!

Marek Strandberg

Hea ettekandja! Praegu on eelnõus kirjas, et kõnniteel võib sõita päris mitmekümnekilose massiga ja küllaltki kiiresti, kuni 20-kilomeetrise tunnikiirusega liikuva tasakaaluliikuriga ehk *segway*'ga, aga ei või liikuda oluliselt kergema jalgrattaga. Millest küll komisjonil selline huvitav kaalutlus tekkis ja millega eelnõu esitaja põhjendas seda, et selline valik on tehtud jalakäijate kasuks ja heaoluks?

Margus Lepik

Aitäh, hea kolleeg! Kuna see põhjendus seletuskirjas on rohkem kui kaks lehekülge pikk, siis ma seda ette lugema ei hakka. Kuna sa ise väga aktiivselt osalesid komisjoni istungil selle arutelu juures, siis ma loodan, et sa tead kõiki neid vastuseid. Teisi kolleege, kes

neid veel ei tea, palun ma, et nad võtaksid seletuskirja ette ja loeksid selle läbi. Siis läheb meil tunduvalt kiiremini kui siis, kui ma ise seda siin ette lugema hakkam.

Aseesimees Jüri Ratas

Väino Linde, palun!

Väino Linde

Aitäh! Austatud istungi juhataja! Ma olen siinamaani väga lugu pidanud teie istungi juhatamise stiilist, kuid see, kuidas te just nimelt minu küsimusele ei lasknud Margus Lepikul vastata, pani mind väga hämmelduma. Aga tahan küsida ettekandjalt praegu hoopis järgmise küsimuse. See käsitleb § 200, mille lõige 6 ütleb, et sõiduki peatamine peab olema võimalikult lühiajaline. Kas teile teadaolevalt on olemas mingid võimalikud piirmäärad või normid, kui kaua võib ühe või teise ettevõtmise puhul politseinik kontrollitavat kontrollida või vormistada mingit akti või nõuet?

Margus Lepik

Aitäh, hea küsija! Hea tähelepanek, aga komisjonis me ei arutanud sellist lähenemist, et see peaks olema mingisuguse ajahikuga limiteeritud.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud Väino Linde! Juhatajana ma siiralt tänan teid selle märkuse eest ja soovin teile kõike head! Hea ettekandja! Ma tänan ka teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Soovitakse. Avan läbirääkimised. Palun Marek Strandbergi Riigikogu kõnetooli! Kaheksa minutit.

Marek Strandberg

Head kolleegid! See, miks ma olen siin kõnepuldis, on teile ilmselt arusaadav ja juba ette teada. Ma püüan teid veel kord veenda selles (see ei õnnestunud meil kahjuks majanduskomisjonis), et Eesti oludes, kui me tõepoolest soovime, et lisaks autodele ja bussidele kasutaksid inimesed sellistes väikelinnades nagu Tallinn, Tartu, Pärnu, Viljandi ja muud Eesti väikelinnad, on need siis depressiivsed või mitte, ka kõikvõimalikke kergliiklusvahendeid, näiteks jalgrattaid, mis on juba vanad leitud ja üks efektiivsemad viise, mismoodi inimese lihasjõudu võimendada, siis oleks

praegustes oludes möödapääsmatu just nimelt see, et seadus lähtuks inimeste igapäisest praktikast. Praegune praktika Eesti Vabariigis on selline, et ennekõike oma ohutuse nimel, oma elu ja tervise säilimise nimel liiguvad jalgratturid küllaltki sageli mitte sõiduteedel, kus nad peavad liikuma ka selle uue liiklusseaduse tõttu, juhul kui ei ole olemas kergliiklusteed või jalgrattateed, vaid kõnniteedel. Kõnniteedel liikumine ei tulene mitte jalgratturite soovist ohustada jalakäijaid, vaid ennekõike jalgratturite soovist enam-vähem tervelt jõuda punktist A punkti B selliselt, et elu võiks jätkuda ja kergliiklusvahendit kasutav inimene ei lakkaks olemast ka maksumaksja riigi jaoks (kuna me siin ju nii riiklikke mõtteid mõtleme). Loomulikult võib öelda, et see, et oleksid olemas kergliiklusteed, et need oleksid plaanitud arukalt ja mis kõik veel, on jälle kohaliku omavalitsuse asi. Kui me võrdleme seda, kui palju on praegu Eestis igapäises liikluses kasutusel jalgrattaid ja kui palju autosid, siis selgub, üllatus-üllatus, et vaatamata majanduslikele raskustele on Eesti väikelinnades, nagu Tallinn ja teised, igapäiselt kasutuses valdavalt autod, ka väga lühikeste vahemaade, viie ja kümne kilomeetri läbimiseks, kuigi see võiks välja näha teistmoodi.

Omavalitsusi ei saa me paraku kohustada ehitama just kõige arukamatesse kohtadesse kergliiklusteid, kuna selleks peaks eraldama mingeid vahendeid ja mis kõik veel. Omavalitsused ütlevad, et neile pannakse kohustusi, aga raha ei anta.

Selle tõttu, just nimelt, et ei oleks olemas takistusi, et liiklus saaks kujuneda normaalsel moel, ongi rohelised teinud terve hulga ettepanekuid sellesama liiklusseaduse kohta, millega soodustatakse jalgratate kasutamist just nimelt kõnniteedel ja seda, kõikides punktides öeldult, väga selgelt jalakäijaid ohustamata.

Majanduskomisjonis arutluse all olnud põhjused, miks näiteks elektrilist, mõnesajavatise mootoriga tasakaaluliikurit võib lubada jalakäijate vahel kurseerida, aga jalgratturit mitte, ei kannata mitte mingit kriitikat. Kriitikat ei kannatanud ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi põhjendused, näiteks seda laadi põhjendused, et tasakaaluliikuri raskuskese on väga madal ja seetõttu ei ohusta ta inimesi üldse. Niidumasin raskuskese on ka madalal nagu ka lõiketerad ja selle tõttu on niidumasi-

naga väga hea heina lõigata. Selline tasakaalu-liikur, mille mass on koondunud valdavalt allapoole, ohustab (see on nii täiesti tervest mõistusest lähtuvalt) jalakäijaid oluliselt rohkem kui jalgratas ja jalgrattur, kelle mass on keskendunud valdavalt inimese ülakehha ja ka raskusele on seal, mille tõttu kokkupõrge jalgratturiga on jalakäija jaoks füüsilistel ja anatoomilistel põhjustel selgelt ohutum kui kokkupõrge tasakaaluliikuriga.

Just nimelt sellise ebakõla ja tervele mõistusele mittevastavate põhjenduste rohkuse tõttu ongi mul tagasihoidlik ettepanek, et kui me paneme hääletamisele need jalgrattureid ohutult jalakäijate hulka lubavad seadusparandused, siis saal neid toetaks. Muidu on see seadus kuidagi ebakooskõlaline ja tekib olukord, kus seadust muudetakse praktikale mittevastavalt. Loomulikult tekib siis terve hulk usinaid ametnikke, kes kohe, nii nagu värske seadus kehtima hakkab, asuvad seaduse järgimist kontrollima. On olnud väga absurdseid olukordi, jalgrattureid on Eestis trahvitud kas või näiteks kümne meetrise sõidu eest kõnniteel, kui jalgrattareid ei ulatu tee ühest otsast teise jne.

Ma ütlen nende muudatusettepanekute numbrid, mida me hääletusele paneme ja kus me palume toetust: 3, 13, 16, 17, 18, 20, 34 ja 35. Kui teil on võimalik neid toetada, siis te teete väga paljudele eestlastele heameelt, vähendate loodetavalt sellega autokasutust ja soosite jalgrataste kasutamist, mis on inimkonna ajaloos üks paremini inimese füüsilisi võimeid võimendav leiutus. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Palun Riigikogu kõnetooli Silver Meikari!

Silver Meikar

Hea istungi juhataja! Head Riigikogu liikmed! Ma olen veendunud, et tegemist on väga hea eelnõuga ja 99%-ga sellest võib täiesti rahul olla. Samas on just see üks protsent, millest rääkis ka eelkõneleja ja mis puudutab jalgratturite võimalusi Eestis, see, mis minu hinnangul vajaks veel parandamist.

Ma arvan, et me kõik nõustume sellega, et jalgrattateede võrgustik ei ole Eestis täiuslik, ei ole piisavalt välja arendatud. Võistlussportlaste jaoks ei ole see probleem. Võistlussportlaste sõidavad niikuinii sõiduteel, sageli ka suurel

kiirusel ja hulgakaupa. Kuid see, et ei ole jalgrattateede võrgustikku, puudutab eelkõige neid rattureid, kes soovivad auto või ühistranspordi kasutamist vähendada ja kasutada keskkonnasõbralikku jalgratast sõiduks tööle, kooli, sõbrale külla või lihtsalt perega liikumiseks nädalavahetustel, sest on tore ja ilus ilm.

Millised on keskkonnasäästlikult mõtleval jalgratturi valikud praegu? Kahtlemata oleks kõige ohutum valik kasutada jalgrattateed ja kergliiklusteed. Kuid neid ei ole piisavalt ja isegi need vähesed, mis meil on, ei ole sageli üksteisega ühendatud. Tean juhtumeid, kus jalgrattareid lõpeb trepiga või tühermaa või mingi muu jalgratturile täiesti sobimatu objektiga, aga väga sageli lihtsalt autoteega. Kui jalgrattareid ega kergliiklusteed ei ole, peab jalgrattur sõitma autoteed paremas ääres. Ma usun, et te kõik nõustute, et sageli ei ole see jalgratturile mitte kõige ohutum valik, eriti kitsastel sõiduteedel, sildade ületamisel, liiklustihedatel ristmikel ja ka siis, kui see sõidutee parem äär on lihtsalt auklik või seal on mõni kanalisatsioonikaev lahti ununenud. Sellest, et sõiduteel liiklemine on ohtlik, on aru saanud ka eelnõu algataja, lubades kõnniteele kuni 12-aastased lapsed. Siinkohal soovin tänada kõiki neid Riigikogu liikmeid, kes toetasid, kui me eelmine kord arutasime seda eelnõu siin saalis, ühte minu parandusettepanekut ja lubasid kõnniteele mitte ainult kuni 12-aastased lapsed, vaid ka kuni 12-aastast ratturit saatvad vanemad. Oleks ju absurdne, kui nädalavahetustel lõbusõitu tegema läinud pere noored liikmed sõidavad ühte teed ja tema vanemad teist teed. Samuti lubas see muudatusettepanek kõnniteele jalgratturid, kes rattatoolis veavad väikelast. Aitäh teile selle eest!

Siiski olen arvamusel, et juhtudel, kui sõiduteel liiklemine on ohtlik, peaks lubama kõnniteele ka kõik teised jalgratturid. Kahtlemata, kõnniteel sõites ei tohi jalgrattur ohustada jalakäijaid, mis tähendab, et tema kiirus peab olema väga aeglane, ta peab arvestama jalakäijaga ja teadma, et kui tõesti midagi peaks juhtuma, siis on alati tema süüdi.

Riigikohtu esimees juhtis paar nädalat tagasi meie tähelepanu kurvale tõsiasjale, et Eesti seadused liigselt kriminaliseerivad elanikke. Ma olen kindel, et igaüks teist, kes on kunagi istunud jalgratta selga, on vähemalt korra kõnniteele sõitnud, kas või selleks, et sõita sisse

oma koduväravast, või selleks, et läbida lühike vahemaa punktist A punkti B. Ma ei näeks siin nii suurt probleemi, kui ma ei teaks mitmeid juhtumeid, kus täpselt sellisel põhjusel kõnniteele põiganud inimene, keskkonnasäästlikult mõtlev kodanik, on saanud trahvi, seda nii Tartu Supilinnas, Haapsalus kui ka Tallinnas. See on järjekordselt see samm, et me ütleme inimesele, kes minu hinnangul käitub Eesti riigi seisukohalt õigesti, et oot-oot-oot, sa oled kurjategija! Meie kõik, kes me sõidame jalgrattaga ja põikame vahepeal kõnniteele, oleme seega kurjategijad. Just seetõttu leian ma, et niikaua, kui jalgrattateed ei ole korralikult välja arendatud, oleks vaja lubada teatavatel juhtudel, ohustamata jalakäijaid, kõnniteele ka jalgratturid. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Eelnõu 475 kohta on laekunud 81 muudatusettepanekut. Alustame nende läbi vaatamist.

Esimese ja teise muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon ja seisukoht on, et arvestada täielikult. Kolmanda muudatusettepaneku on esitanud Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon ja juhtivkomisjoni seisukoht on, et jätta arvestamata. Neljanda muudatusettepaneku on esitanud Toomas Tõniste ja juhtivkomisjoni seisukoht on, et arvestada täielikult. Viiendast kuni kaheistkümnenda muudatusettepanekuni on esitanud juhtivkomisjon ja seisukoht on, et arvestada täielikult. Viies, kuues, seitsmes, kaheksas ... Härra Strandberg, palun!

Marek Strandberg

Palun muudatusettepanekut ... Vabandust, ma vaatan vale dokumenti!

Aseesimees Jüri Ratas

Kas ei ole ka protseduurilist küsimust? Siis on hästi.

Me olime kaheksanda muudatusettepaneku juures. Kaheksas, üheksas, kümnes, üheteistkümmes ja kaheistkümmes muudatusettepanek. 13. muudatusettepaneku on esitanud Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on, et jätta arvestamata. Marek Strandberg, palun!

Marek Strandberg

Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Alustame hääletuse ettevalmistamist.

Panen hääletusele 13. muudatusettepaneku, mille on esitanud Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 8 Riigikogu liiget, vastu 39 Riigikogu liiget ja 1 on erapooletu. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

14. muudatusettepaneku on esitanud majanduskomisjon, juhtivkomisjoni seisukoht on, et arvestada täielikult. 15. muudatusettepaneku on esitanud Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon ja juhtivkomisjoni seisukoht on, et jätta arvestamata. Marek Strandberg, palun!

Marek Strandberg

Palun 15. muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Alustame 15. muudatusettepaneku hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele 15. muudatusettepaneku, mille on esitanud Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 8 Riigikogu liiget, vastu 41 Riigikogu liiget, erapooletuid ei ole. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

16. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 17. muudatusettepaneku on esitanud Silver Meikar, juhtivkomisjoni seisukoht on, et jätta arvestamata. Aleksei Lotman, palun!

Aleksei Lotman

Palun seda ettepanekut hääletada.

Aseesimees Jüri Ratas

Alustame 17. muudatusettepaneku hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 17. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 5 Riigikogu liiget, vastu 41 Riigikogu liiget, 2 Riigikogu liiget jäid erapooletuks. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

18. muudatusettepaneku on esitanud Silver Meikar, juhtivkomisjoni seisukoht on, et jätta arvestamata. Marek Strandberg, palun!

Marek Strandberg

Ma palun seda ettepanekut hääletada.

Aseesimees Jüri Ratas

Kas te palute seda hääletada kui Riigikogu liige Marek Strandberg või roheliste fraktsiooni nimel?

Marek Strandberg

Roheliste fraktsiooni nimel.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh teile! Alustame hääletuse ettevalmistamist.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 18, mille on esitanud Silver Meikar. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 12 Riigikogu liiget, vastu 33 Riigikogu liiget, 1 Riigikogu liige jäi erapooletuks. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

19. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon ja seisukoht on, et arvestada täielikult. 20. muudatusettepaneku on esitanud roheliste fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on, et jätta arvestamata. Marek Strandberg, palun!

Marek Strandberg

Roheliste fraktsiooni nimel palun seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Panen hääletusele 20. muudatusettepaneku, mille on esitanud Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 8 Riigikogu liiget, vastu 42 Riigikogu liiget, erapooletuid ei ole. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

21. muudatusettepanekust kuni 33. muudatusettepanekuni, kaasa arvatud, on esitanud juhtivkomisjon ja seisukoht on, et arvestada täielikult. 21. muudatusettepanek, 22. muudatusettepanek, 23. muudatusettepanek, 24. muudatusettepanek, 25. muudatusettepanek, 26. muudatusettepanek, 27. muudatusettepanek, 28. muudatusettepanek, 29. muudatusettepanek, 30. muudatusettepanek, 31. muudatus-

ettepanek, 32. muudatusettepanek, 33. muudatusettepanek. 34. muudatusettepaneku on esitanud Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon ja juhtivkomisjoni seisukoht on, et jätta arvestamata. Tulenevalt kodu- ja töökorra seadusest ei kuulu see täiskogus hääletamisele. 35. muudatusettepaneku on esitanud Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon ja juhtivkomisjoni seisukoht on, et arvestada osaliselt. 36. muudatusettepanekust kuni 47. muudatusettepanekuni, kaasa arvatud, on esitanud juhtivkomisjon ja seisukoht on, et arvestada täielikult. 36. muudatusettepanek, 37. muudatusettepanek, 38. muudatusettepanek, 39. muudatusettepanek, 40. muudatusettepanek, 41. muudatusettepanek, 42. muudatusettepanek, 43. muudatusettepanek, 44. muudatusettepanek, 45. muudatusettepanek, 46. muudatusettepanek ja 47. muudatusettepanek. 48. muudatusettepaneku on esitanud Toomas Tõniste, juhtivkomisjoni seisukoht on, et arvestada osaliselt. 49. muudatusettepaneku on esitanud maaelukomisjon ja juhtivkomisjoni seisukoht on, et arvestada osaliselt. 50. muudatusettepanekust kuni 52. muudatusettepanekuni on esitanud juhtivkomisjon ja seisukoht on, et arvestada täielikult. 53. muudatusettepaneku on esitanud maaelukomisjon ja juhtivkomisjoni seisukoht on, et arvestada sisuliselt. 54. muudatusettepaneku, 55. muudatusettepaneku, 56. muudatusettepaneku, 57. muudatusettepaneku, 58. muudatusettepaneku, 59. muudatusettepaneku, 60. muudatusettepaneku, 61. muudatusettepaneku, 62. muudatusettepaneku, 63. muudatusettepaneku, 64. muudatusettepaneku, 65. muudatusettepaneku, 66. muudatusettepaneku, 67. muudatusettepaneku, 68. muudatusettepaneku, 69. muudatusettepaneku, 70. muudatusettepaneku, 71. muudatusettepaneku, 72. muudatusettepaneku, 73. muudatusettepaneku, 74. muudatusettepaneku, 75. muudatusettepaneku ja 76. muudatusettepaneku on esitanud majanduskomisjon ning pärast vaidlusi ja diskussiooni on juhtivkomisjon arvestanud neid täielikult. 77. muudatusettepanek, 78. muudatusettepanek, 79. muudatusettepanek, 80. muudatusettepanek. 81. muudatusettepaneku on esitanud maaelukomisjon ja juhtivkomisjoni seisukoht on, et arvestada osaliselt. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Juhtivkomisjoni seisukoht on, et teine lugemine on katkestada. Teine lugemine on

katkestatud. Määrán eelnõu 475 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 4. juuni kell 16.

Oleme kolmanda päevakorrapunkti menetlemise lõpetanud.

4. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse eelnõu (412 SE) teise lugemise jätkamine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme neljanda päevakorrapunkti juurde, see on Vabariigi Valitsuse algatatud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse eelnõu teise lugemise jätkamine. Palun ettekandeks kõnetooli kultuurikomisjoni esimehe Peeter Kreitzbergi!

Nüüd on juhatajal kaks võimalust: kas anda teada, et arutamine on võimatu, või võtta vaheaeg. Ma teen seda teist: ma võtan vaheaja kolm minutit. Istung jätkub kell ... Võtan oma ettepaneku tagasi, kuna kultuurikomisjoni esimees jõudis istungisaali. Ma palun ta Riigikogu kõnetooli, et tutvustada eelnõu 412! Vaheaga ma ei võta. Palun!

Peeter Kreitzberg

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Selle eelnõu teine lugemine oli päevakorras 2009. aasta 25. novembril. Kultuurikomisjoni ettepanekul teine lugemine katkestati, muudatusettepanekute tähtajaks määrati 2010. aasta 15. jaanuar. Riigikogu liikmed esitasid kultuurikomisjonile 251 muudatusettepanekut ja väga palju ettepanekuid laekus ka väljastpoolt seda saali. Kokku arutame täna 303 muudatusettepanekut ja on üsna selge, et nendel detailselt peatuda ei ole võimalik. Ma proovin välja noppida kõige olulisemad ettepanekud ja neid kommenteerida.

Kõigepealt niipalju, et eelnõu ettevalmistamisest tänaseks teise lugemise jätkamiseks võtsid osa Rektorate Nõukogu, Eesti Koolijuhate Ühenduse, Eesti Õpilasesinduste Liidu, Eesti Üliõpilaskondade Liidu, Eesti Õpetajate Liidu ning Haridus- ja Teadusministeeriumi esindajad, samuti Eesti Hariduskorralduse Nõukoja, Eesti Linnade Liidu, Eesti Maaomavalitsuste Liidu ja Tallinna Haridusameti esindajad.

Enamik kultuurikomisjoni enda liikmeid pooldas põhikooli ja gümnaasiumi ühe asutusena tegutsemise lubatavuse taastamist. Seega

arvestas kultuurikomisjon täielikult, sisuliselt või osaliselt muudatusettepanekuid, mille esitasid Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon (muudatusettepanek nr 5), Liisa-Ly Pakosta (muudatusettepanek nr 7), Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon (muudatusettepanek nr 8) ja Eesti Keskerakonna fraktsioon (muudatusettepanek nr 9). Põhikooli ja gümnaasiumi eraldi asutusena tegutsemise nõude väljajätmisega jäeti välja ka gümnaasiumipiirkondade regulatsioon ning vastavad rakendussätted. Need on muudatusettepanekud nr 231, 278, 279 ja 284.

Jäädi põhimõtte juurde, et vaid haridusliku erivajadusega õpilaste põhikool ja gümnaasium võivad tegutseda ühisasutusena koos lasteasutusega. Eelnõu § 2 lõike 4 kohaselt võib hariduslike erivajadustega õpilaste õppe paremaks korraldamiseks moodustada spetsiaalseid koole. Eraldi on välja toodud, et riigi kohustus on tagada vajalike õppekohtade olemasolu nägemis-, kuulmis- ja kõnepuudega õpilastele, samuti liikumispuudega õpilastele, kellel on lisaks liikumispuudele ka hariduslik erivajadus, liitpuudega õpilastele, intellektipuudega õpilastele, tundeelu ja käitumishäiretega õpilastele ning kasvatus eritingimusi vajavatele õpilastele.

Eelnõus on loobutud mõistest "algkool", mis iseenesest ei välista nimetatud mõiste kasutamist kooli nimetuses. Algkool on põhikooli osa, aga mitte eraldi kooliliik. Kultuurikomisjon arvestas sisuliselt Eestimaa Rahvaliidu fraktsiooni muudatusettepanekut nr 13, milles ei peeta õigeks nõuet, et kooli nimetus peab viitama kooli liigile. Vastavalt eelnõu §-le 62 ei tohi kooli nimetus olla eksitav, toetust ei leidnud aga Eestimaa Rahvaliidu fraktsiooni ettepanek nimetada ühe asutusena tegutsev põhikool ja gümnaasium keskkooliks.

Eesti Keskerakonna fraktsioon tegi ettepaneku muuta eelnõus institutsionaalne, st põhikoolist ja gümnaasiumist lähtuv lähenemine haridustasemest lähtuvaks lähenemiseks, eristades põhiharidust ja keskharidust. See tähendab uue eelnõu koostamist ja kultuurikomisjon ei toetanud seda ettepanekut. Oleks see ju eelnõu lähtealust põhimõtteliselt muutnud. Samas peeti õigeks ühtset keskhariduse regulatsiooni tulevikus.

Põhikooli ja gümnaasiumi riiklike õppekavade koostamisel ning eelnõu ettevalmistami-

sel peeti oluliseks, et riiklike õppekavade aluspõhimõtted kajastuksid seaduses. See annaks neile ühiskonnas küllaldase kaalu ning tagaks õppekava arenduse järjepidevuse. Üldhariduskooli alusväärtustena rõhutatakse õpilaste mitmekülgse arengu toetamist, põhiseaduslike väärtuste ning üldinimlike eetiliste põhimõtete edendamist, tuginemist Eesti kultuuritraditsioonidele ning Euroopa ühiseväärtustele.

Rõhutatakse põhikooli ja gümnaasiumi kui kahte selgelt eristuvat haridustaset, millel on omad eesmärgid, on eelnõus põhikool ja gümnaasium käsitletud eraldi paragrahvidena: § 4 ja § 5. Põhikoolis on rõhuasetus eelkõige õpilase mitmekülgsele arengule ja selleks sobiva keskkonna kujundamisele, gümnaasiumis aga eelkõige edasise sobiva haridustee leidmisele ning valmisolekul eri rollide täitmiseks, mis elus ette tulevad. Kuna kultuurikomisjon tegi omapoolse ettepaneku, mis muutis oluliselt eelnõu senist põhikooli ja gümnaasiumi ülesannete sõnastust, siis jäeti arvestamata vastavad fraktsioonide esitatud muudatusettepanekud nr 16, 17 ja 19–22. Sisuliselt arvestati Eesti Reformierakonna fraktsiooni ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni muudatusettepanekuid (vastavalt nr 18 ja 23), mis ei piira kooli ülesandena edasiõppimist üksnes õppeasutuses. Samuti ei rõhutata eelnõu tekstis enam eraldi Eesti Vabariigi kodanikuna määratlemist.

Õppe korraldamise põhimõtetest arvestas kultuurikomisjon mõiste "õppesuund" asendamist mõistega "kooli õppekava". Gümnaasiumi riikliku õppekava mõjutusel sätestati eelnõus nõue, et gümnaasiumis peab olema vähemalt kolm õppesuunda. Nõue rakendub 2013. aasta 1. septembril. Eelnõust jäi välja nõue, et gümnaasiumis tuleb tagada piisav arv õpilasi, mis oleks kooli jätkusuutlikkuse alus (need on muudatusettepanekud 36, 37 ja 38).

Täiesti uue sõnastuse näha ette eelnõu § 7 lõikes 8 õpilaste ja vanemate kaasrahastamise võimalus õppekavavälises tegevuses (need on huviringid, pikapäevarühm ja õpilaskodu) osalemise eest koolipidaja sätestatud tingimustel. Eesti Maaomavalitsuste Liidu ettepanekul muudeti õpilaste elukohajärgsesse kooli jõudmise piiraga 30 minutilt 60 minutini. Siinjuures tuleb arvestada, et vastav ajaline nõue kehtib 80% õpilastele, kes käivad elukohajärgses koolis. Kui vanem valib lapsele mõne

muu kooli, mis ei ole elukohajärgne kool, siis seda nõuet ei pea arvestama.

Uue sisu sai mõiste "koolikohustuse mittetäitja". Koolikohustuse täitmine hõlmab erinevaid õpetamisviise, sealhulgas koduõpet ja haiglaõpet. Tegemist on kohustusega osaleda õppes, mille käigus õpilane omandab teadmisi ja oskusi vastavalt oma võimetele. Koolikohustuse mittetäitja määramisel loobuti kriteeriumist, et koolikohustuse mittetäitja on õpilane, kes on õppeveerandi jooksul puudunud 20% õppetundidest (see on muudatusettepanek nr 59). Koolikohustuse mittetäitmine algab juba ühest tunnist põhjuseta puudumisega, millele kool peab kohe reageerima. 20% põhjuseta puudunud tunnid on aluseks vanema vastutusele võtmisele (see on eelnõu § 14 lõige 1) ja kohaliku omavalitsuse kohustusele esitada taotlus alaealiste asjade komisjonile. Selle muudatusega arvestati sisuliselt Eesti Keskerakonna fraktsiooni muudatusettepanekut nr 51 ja osaliselt ka Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni muudatusettepanekut nr 49.

Kultuurikomisjon ei toetanud koolikohustusliku ea tõstmist seniselt 17. eluaastalt 19. eluaastale.

Tallinna Haridusamet avaldas oma pöördumises kultuurikomisjoni poole kahtlust, et Tallinnas ei ole võimalik lapsele elukohajärgset kooli määrata, kuna rahvastikuregistri andmed ei ole usaldusväärsed. See on tõepoolest üsna suur probleem, mida tõenäoliselt selle seadusega ei lahenda. Tuleb ette, et vanemad esitavad valeandmeid, et laps võetaks mõnda lasteaeda või kooli, kuid tegelikult elab laps koos oma vanematega hoopis mujal. Samas on ka juhtumeid, kus lapsed elavadki vanematest eraldi, näiteks vanaema juures ja käivad ka vastavalt koolis. Või kui vanemad elavad Soomes, siis lapsed elavad endiselt Eestis sugulaste juures. Samuti võivad vanemad ennast koos lapsega registreerida omavalitsuses, kus tegelikult ei elata. Probleem tekib ka siis, kui laps on kolinud välisriiki, kuid tema elukohaandmed on jäänud rahvastikuregistris muutmata ning omavalitsus peab olema valmis talle eraldama koha elukohajärgses munitsipalkoolis, kuigi laps sinna ei ilmu. Vanemad peaksid selles vallas märksa teadlikumad olema. Raskesti võib tekitada asjaolu, et rahvastikuregistri seaduse alusel ei ole kohalikul omavalitsusel

võimalik läbi viia väärtemenetlust ega kontrollida rahvastikuregistrisse kantud andmete õigsust. Kultuurikomisjonis leiti, et põhikooli ja gümnaasiumiseadusega ei saa Tallinna Haridusameti püstitatud probleemi lahendada, kuna tegemist on rahvastikuregistri seaduse reguleerimisalaga. Aga selge on, et midagi tuleks selle probleemi lahendamiseks hakata ette võtma.

On väga hea, et kõige tähtsamad punktid, mis puudutavad õppekava, kajastuvad nüüd seaduses ja mitte määruses nagu seni. Olulised muudatused õppekava osas puudutavad riikliku õppekava (see on eelnõu § 15), rahvusvahelisi õppekavu (see on eelnõu § 16), õpilase koolist väljaarvamist (eelnõu § 28) ja gümnaasiumi lõpetamist (eelnõu § 31).

Lisaks otsustas kultuurikomisjon teha eelnõus õppekava puudutavates sätetes järgmised muudatused. Esiteks, kooli õppekava sätteid täpsustati osas, mis puudutab koolivälise õppimise ja tegevuse arvestamise korda (need on muudatusettepanekud number 69 ja 71 ning eelnõu § 17 lõige 4), näiteks tegelemine spordiga, õppimine huvikoolis, kutseõppeasutuses või mõnes teises üldhariduskoolis.

Tulenevalt Eesti Keskerakonna fraktsiooni muudatusettepanekust nr 89 määratleti eelnõus statsionaarse õppe mõiste. Kultuurikomisjon pidas oluliseks arvestada Eesti Keskerakonna fraktsiooni muudatusettepanekut nr 91, mis annab mittestatsionaarses õppes õppivale töötavale õpilasele õiguse saada õppepuhkust. Koduõppe võimalusi laiendatakse – see on ettepanek nr 92 ja seda kajastab § 23. Teise lugemise teksti kohaselt oleks koduõpet olnud võimalik kohaldada üksnes terviseseisundist tulenevalt.

Eesti Reformierakonna fraktsiooni ettepanekul – see on muudatusettepanek nr 110 – jäeti välja õpilaste arvu ülemine piirnorm gümnaasiumiklassides, kuna gümnaasiumis toimub õpetamine kursustena ja sellisena oleks tegemist liigse piiranguga. Kultuurikomisjon otsustas laiendada individuaalse õppekava kohaldamise võimalust kõikidele õpilastele, näiteks õpilastele, kes kõrgel tasemel sporti teevad. Teise lugemise tekstis oli individuaalne õppekava mõeldud üksnes haridusliku erivajadustega õpilastele. Individuaalses õppekavas nähakse ette erisused võrreldes riiklike õppe-

kavadega. Individuaalse õppekava sisu üle otsustavad kool ja vanem koos.

Põhikoolis, kus õppekeel ei ole eesti keel, tuleb tagada eesti keele õppe korraldamine tasemel, mis võimaldaks põhikooli lõpetajal jätkata õpinguid eesti õppekeelega õppeasutuses. Kultuurikomisjon lähtus siin Eesti Reformierakonna fraktsiooni muudatusettepanekust nr 86.

Gümnaasiumi riiklikust õppekavast on eelnõu § 15 lõike 3 punkti 3 toodud uued mõisted "kitsas matemaatika" ja "lai matemaatika", mis on seotud ka gümnaasiumi lõpueksamite sooritamisega. Laias matemaatikas käsitletakse mõisteid ja meetodeid, mida on vaja matemaatikateaduse olemusest arusaamiseks. Erinevalt laiast matemaatikast ei ole kitsa matemaatika õppe põhiülesanne mitte matemaatika kui teadusharu enese tundmaõppimine, vaid peamine on matemaatika rakenduste vaatlemine inimest ümbritseva maailma teaduspõhiseks kirjeldamiseks ning elus toimetuleku tagamiseks. Kitsa matemaatika järgi õppinud õpilastel on soovi korral võimalik üle minna laiale matemaatikale pärast kolmandat kursust. Laia matemaatika programmi läbimine võimaldab jätkata õpinguid aladel, kus matemaatikal on oluline tähtsus ja seda õpetatakse iseseisva aina. Kitsa matemaatika programmi läbimine võimaldab jätkata õpinguid aladel, kus matemaatikal ei ole olulist tähtsust ja seda ei õpetata iseseisva aina.

Usundiõpetuse ja riigikaitseõpetuse senine esiletõstmine eelnõus võrreldes teiste valikõppeainetega ei leidnud komisjonis toetust (muudatusettepanekud nr 65–67), mistõttu piirdui sättega, millega kohustatakse lisaks eespool nimetatud õppeainetele kehtestada põhikooli riiklikes õppekavades ka karjääriõpetuse ning gümnaasiumis majanduse ja ettevõtluse ainekavad. Karjääriõpetuse ning majanduse ja ettevõtluse ainekavade seaduse tasandile toomine tulenes eelkõige Eesti Reformierakonna ettepanekust. Tegu oli muudatusettepanekuga nr 64, mis sellisel kujul ise jäi arvestamata. Vastavalt riiklikule õppekavale on koolil õigus õppesuuna sees teha valikõppeaine õpilastele kohustuslikuks.

Vajadusest luua paremaid eeldusi rahvusvaheliseks koostööks, mis hõlmaks muu hulgas diplomaatilisi esindusi ja väliseksperthe, on eelnõu täiendatud Rahvusvahelise Bakalaureu-

seõppe Organisatsiooni ehk IBO õppekava kõrval Euroopa kooli õppekavaga. Suurem osa teistest riikidest saabunud õpilasi asub õppima eesti õppekeelega koolidesse. Õpilastele, kes on Eestis elanud vähem kui kolm aastat, soovitatakse koostada individuaalne õppekava, milles esmalt on suurem rõhk eesti keele õppel, et õpilasel oleks võimalus kõiki aineid võimete kohaselt õppida.

Eelnõu senine õpilase kooli vastuvõtmise ja koolist väljaarvamise paragrahv jagati kaheks paragrahviks ning täiendati õpilase koolist väljaarvamise aluseid. See on eelnõu § 28, mis ei laiene aga erakoolile. Erakoolide puhul määrab väljaarvamise tingimused erakooli nõukogu (see on eelnõu § 105 punkt 17, millega muudetakse erakooliseadust). Kuna gümnaasiumiharidus ei ole kohustuslik haridus, siis võib gümnaasiumi kodukorras ette näha täiendavaid aluseid õpilase koolist väljaarvamiseks. Eelkõige on need seotud õpitulemustega. Koolil puudub aga kaalutusõigus ja õpilane arvatakse nimekirjast välja, kui tal on gümnaasiumis õppides ühe õppeaasta jooksul kolmes või enamal õppeaines rohkem kui pooled kursuse hindad nõrgad või puudulikud. Gümnaasiumi kodukorras võib ette näha kõrgemad nõudmised õpitulemustele, eelistades näiteks õppesuunast tulenevalt teatud õppeaineid, mis peavad olema omandatud vähemalt hindele "rahuldav". Koolikohustuslike õpilaste suhtes kehtivad väljaarvamisel teatud erisused. Piiratud on koolikohustusliku õpilase koolist väljaarvamist kooli algatusel, mis on tingitud neile laiemas õppes osalemise ja selleks võimaluste loomise kohustusest. Koolikohustuslik õpilane, kes rikub kodukorda või ei täida koolikohustust, vajab koolilt teistsugust lähene mist, millesse vajadusel sekkub kohalik omavalitsus. Erakoolide oluline erisus võrreldes munitsipaal- ja riigikoolidega on õpilase ja kooli vahel sõlmitav leping, mille rikkumisel õpilase või vanema poolt – näiteks võib tuua õppemaksu tasumata jätmise – peab erakoolil olema võimalik õpilane koolist välja arvata, arvestamata koolikohustuslike õpilaste osas sätestatud piiranguid.

Küllaltki olulised muudatused on seotud gümnaasiumi lõpetamise nõuetega. Eelnõu menetlemisel Riigikogus on lõpueksamite tingimused üle toodud haridus- ja teadusministri määrusest seadusesse. Gümnaasiumi lõpetamisel

tuleb teha neli lõpueksamit: kolm riigieksamit (need on eesti keel, matemaatika ja võõrkeel) ja kooli õppekavas sätestatud õppesuunast tulenev koolieksam, mis lisaks õppesuuna ainevaldkonnale hõlmab ka sotsiaal- ja loodusvaldkonna õpitulemusi kontrollivaid ülesandeid. Kooli õppesuunal põhinevat koolieksami tööd valmistab ette ja kontrollib kool. Kuna sotsiaal- ja loodusvaldkond riigieksamitega hõlmatud ei ole, peab koolieksam kontrollima ka nende ainevaldkondade õpitulemusi.

Lisaks tuleb gümnaasiumi lõpetamisel teha õpilasuurimus või praktiline töö. Tegemist on uue kohustusliku lõpetamise tingimusega. Kehtiva korra kohaselt on see vabatahtlik, asendades üht koolieksamit, mida võib teha gümnaasiumiõpingute kestel. Eesti Õpilasesinduste Liit pidas oluliseks, et õpilasel oleks võimalik oma tööd suuliselt kaitsta, sellega pöörataks tähelepanu ka väljendus- ja esinemisoscusele.

Riigieksamil kontrollitakse vaid kõigile kohustuslike teadmiste omandamist, st eksamitööd koostatakse kohustuslike kursuste alusel. Riigieksam loetakse sooritatuks rahuldavalt, kui on saavutatud vähemalt 50% maksimaalsest tulemusest. Kehtiva korra kohaselt on see ainult 20%. Matemaatikas, kus riikliku õppekava järgi on õpilasel valida kitsa ja laia matemaatika vahel, valmistatakse ette ka kaks eksamitööd, mille vahel õpilane saab valida. Õpilane, kes on õppinud laia matemaatika kursusel, võib valida ka kitsa matemaatika eksami, ja kitsast matemaatikat õppinud õpilane võib valida laia matemaatika eksami.

Võõrkeele riigieksami võib haridus- ja teadusministri kehtestatud tingimused ja korras asendada rahvusvaheliselt tunnustatud eksamitega, näiteks võib tuua TOEFL testi. Nende rahvusvaheliselt tunnustatud eksamite loetelu, millega võib võõrkeele riigieksami asendada, kehtestab haridus- ja teadusminister. Gümnaasiumi lõpetamise uued tingimused, näiteks riigieksamite ettevalmistamise alused, volituskorraldus lõpueksamite aegade ja vormide kehtestamiseks, riigieksamite rahuldavalt sooritamise 50% määr, kooli lõpetamiseks sooritatavate eksamite loetelu ja erisused sellest ning lõputunnistuse väljaandmise regulatsioon kohalduvad õpilastele, kes alustavad õpinguid õppeaastal 2011/2012.

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepanekul – see oli muudatusettepanek nr 137 – muudeti kooli kohustust teavitada õpilase põhjusest puudumisest valla- või linnavalitsust viie õppepäeva asemel juba ühe puudunud päeva korral, et tagada üsna tõsise probleemi kohene märkamine. Kultuurikomisjon pidas oluliseks kooli kiiret reageerimist igale põhjusest puudumisele, mis on kooskõlas ka varase märkamise põhimõttega.

Kultuurikomisjon pidas oluliseks, et arenguvestlus toimuks üks kord õppeaastas ja et seda ei oleks võimalik kooli ja vanema kokuleppel ära jätta. Eelkõige ...

Aseesimees Jüri Ratas

Kui palju te, hea ettekandja, soovite lisaaega?

Peeter Kreitzberg

Kui oskaks öelda ... Aga viis minutit vahest ikka.

Aseesimees Jüri Ratas

Palun, viis minutit lisaaega!

Peeter Kreitzberg

Eelkõige peeti otsustamisel silmas asjaolu, et lapse areng on kiire ning kooli ja vanema vaheline suhtlus seejuures väga oluline.

Muudatustega on üheselt määratletud, et pikapäevarühm, õpilaskodu ja huvitegevus on õppekavavälised tegevused, mis on seotud eelkõige rahastamisega. Vastavalt eelnõu § 7 lõike 9 teisele lausele ja § 82 lõikele 2 on kooli põhimääruses sätestatud tingimustel ja korras õigus nõuda õpilaste õppekavavälises tegevuses osalemise korral vanematelt kaasrahastamist.

Enamik fraktsioonide muudatusettepanekuid hariduslike erivajadustega õpilaste õppimise kohta puudutas selliste õpilastega klasside täitumuse piirnorme. Nii Eesti Keskerakonna fraktsiooni muudatusettepanek nr 178 kui ka Eestimaa Rahvaliidu fraktsiooni muudatusettepanekud nr 180–188 olid suunatud klassitäitumuse piirnormide vähendamisele. Haridus- ja Teadusministeeriumi väitel on eelnõu koostamisel arvestatud koolide ekspertide arvamustega ning eelnõus juba on piirnormid väiksemad kui praegu kehtivad. Muudatusette-

panekute arvestamisega oleks kaasnenud ka täiendav rahaline koormus riigieelarvele.

Paragrahvis 58 eristati selgelt mõjutusmeetmed tugimeetmetest, mis senini olid üheskoos. Vähendati ajutist õppes osalemise keelu ajavahemikku 20 õppepäevalt 10 õppepäevani. Õppes osalemise keeldu võib rakendada üksnes õppenõukogu. Alternatiivsed lahendused võivad siinjuures olla ka käitumisprobleemidega õpilaste klassi suunamine nõustamiskomisjoni soovitusel või kohaliku omavalitsuse taotlusel pöördumine alaealiste asjade komisjoni.

Kultuurikomisjon ei toetanud hoolekogu õiguste täiendamist töötajate koosseisu kooskõlastamisega, nagu paneb ette muudatusettepanek nr 213. Eelnõu järgi on hoolekogul õigus arvamust avaldada oluliste dokumentide koostamisel, nagu kooli põhimäärus, arengukava, kodukord, õppekava, sisehindamise aruanne ja eelarveprojekt. Hoolekogul on otsustuspädevus päris mitmes küsimuses. Hoolekogu problemaatika on selles mõttes keeruline, et kui me anname hoolekogule õigusi juurde, siis peab sellega kaasnema ka vastutus. Aga valdkondades, kus hoolekogul ei ole vastustuspädevust, ei saa tal olla ka otsustuspädevust.

Kultuurikomisjon ei toetanud ettepanekuid laiendada riigieelarvelisi toetusi ka sotsiaalpedagoogide ja logopeedide töötasu kulude katteks (ettepanek Eesti Keskerakonna fraktsioonilt nr 252) või võtta riigieelarvelise toetuse aluseks õppekava ja õpetajate arvu (Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni muudatusettepanek nr 253). Toetust ei leidnud ka Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni muudatusettepanek nr 258 tingimuste kohta, millal on kohalik omavalitsus kohustatud osalema oma territooriumil elava õpilase tegevuskulude katmises, kui õpilane läheb õppima teise kohaliku omavalitsuse kooli. Kohalike omavalitsuste kohustus osaleda tegevuskulude katmises laiendati ka eraüldhariduskoolides õppivatele õpilastele.

Kultuurikomisjonis ei leidnud toetust järgmised rahalisi kohustusi puudutavad muudatusettepanekud. Muudatusettepanek gümnaasiumiõpilase õiguse kohta saada õppetootust ja võimalus elada õpilaskodus (nr 40); muudatusettepanekud klassitäitumuse ülemise piirnormi alandamiseks tavaklassidel (nr 111 ja 112), liitklassidel (ettepanekud nr 113, 114), pikapäeva-

rühmal (nr 148) ja õpilaskodu rühmal (nr 153); muudatusettepanek huvitegevuse rahastamise kohta vastavalt huvikooli seadusele (nr 157); muudatusettepanekud koolilõuna toetuse laiendamiseks gümnaasiumile (nr 165) ja 5–7-aastaste kooliks ettevalmistavates lasteasutustes või koolis (nr 167); muudatusettepanek koolilõuna toetusele alumise piiri sätestamise kohta (nr 166); muudatusettepanek gümnaasiumi- ja hariduslike erivajadustega õpilaste õpetajate töötasu alammäära kohta, mis oleks 20% kõrgem kui põhiharidusastme õpetajatel.

See oleks minu lühike ülevaade nendest peaaegu 50 arutlusest, mis enne selle seaduseelnõu teist lugemist toimusid, tuues meile sellise suure hulga muudatusettepanekuid, et praegu on isegi raske öelda, kes on selle eelnõu autor. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Peeter Kreitzberg! Teile on küsimusi. Palun, kolleeg Jaanus Marrandi!

Jaanus Marrandi

Lugupeetud ettekandja! Seda eelnõu on hästi pikalt menetletud, lausa mitu aastat. Päris alguses oli juttu, et gümnaasiumiaste võikski olla riiklik aste mingis staadiumis. Täna me näeme, et riigigümnaasiumid tekivad kuidagi väga seletamatutel põhjustel või siis ei ole seda nagu korralikult lahti räägitud. Minu küsimus ongi: kuidas kulges komisjonis diskussioon riigigümnaasiumide moodustamise üle? Me küsisime seda infotunnis ka haridusministri käest, aga ei saanud selget vastust, mis alusel ja mis põhimõtetel riigigümnaasiume moodustatakse. Kas haridusministeeriumil on olemas mingid põhimõtted, mis alustel, kuidas ja miks neid moodustatakse? Kas see käib kuidagi omavalitsuste taotluse alusel või moodustatakse neid mingitel muudel põhimõtetel?

Peeter Kreitzberg

Kui me kultuurikomisjonis tõsiselt usus põhikoole ja gümnaasiume lahutasime, siis sotside fraktsioon tegi ettepaneku, et kui põhikoolid ja gümnaasiumid on lahutatud, siis gümnaasiumid oleksid riigigümnaasiumid. Seda selleks, et viia nad ühele tasandile kutseõppeasutustega ning kaotada ära mõttetu konkurents pearaha hankimisel. See ettepanek ei

leidnud toetust ja pärast seda riigigümnaasiumidest nagu enam ei räägitud.

Ega seaduses ei ole riigigümnaasiumidest juttu, kuigi riigigümnaasiumide loomine ei ole ka mitte millegagi takistatud. Riigigümnaasiumi idee ilmus uuesti areenile minu meelest seoses Viljandis loodava riigigümnaasiumiga. Viljandi plaan on kaotada ära kolme gümnaasiumi gümnaasiumiastmed ja panna need ühte kooli kokku, ehitades Valuoja gümnaasiumile juurde ka vastava juurdeehitise. Ma osalesin ise ka Viljandis selles diskussioonis. Nii palju, kui mina sellest aru olen saanud, on Viljandi puhul eelkõige tegemist üksikjuhtumiga. Ma olen kuulnud, et 16 tahtjat on veel juurde tulnud. Suure tõenäosusega võib arvata, et kuna Viljandile lubati raha päris palju – räägitakse 50–70 miljonist juurdeehitise rajamiseks, et luua riiklik gümnaasium –, siis samasugune motiiv tekkis ka teistel omavalitsustel: raha nimel kooliastmed ära lahutada. Peale selle tuleb silmas pidada, et osa omavalitsusi on koolide peale võtnud väga suuri võlgu. Ma arvan, et päris hea motiiv on ka nendel, kellel on võlad: saab nagu kooli koos võlaga riigile üle anda. Ainult et Viljandi puhul on minu teada niimoodi ette nähtud, et seda kooli peavad ülal kõik omavalitsused proportsionaalselt seal õppivate õpilaste arvuga. Ja sellist riigiasutust üldiselt on raske leida, mida rahastatakse omavalitsuste rahaga. Nii et minu meelest on tegemist sellise päris huvitava konstruktsiooniga.

Kindlasti tuleb Viljandi puhul arvestada veel üht tegurit. Arutelus kogu aeg räägiti sellest, kas me ikka paigutame kõik Viljandi gümnaasiumiõpilased ära sinna uude gümnaasiumisse. Aga kui see gümnaasium saab oma selge õppesuuna või kolm õppesuunda, siis hakkavad toimuma konkursid ja sinna tulevad õpilased ka Saaremaalt, Hiiumaalt ja igalt poolt mujalt. Nii et selles mõttes too kool muutub tõesti riiklikuks gümnaasiumiks, et ta ei teeninda kaugeltki ainult Viljandi lapsi. Kogu analüüs, mismoodi see gümnaasium moodustatakse, mida hakkab sisaldama kooli õppekava ja mis on selle õppeasutuse funktsioonid, on veel pooleli.

Minu isiklik seisukoht on, et kui tahtjaid on teisi, siis tuleb rahastada ka teisi samal alusel. See tähendab seda, et Eestis tuleb rajada uus süsteem, mitte luua ainult Viljandi linnas

oaas keset kõrbe, kuigi Viljandi linn võiks selle üle suurt rõõmu tunda.

Mina ei oska täpselt öelda, mis sellele järgneb, aga iseenesest idee gümnaasium ja põhikool eraldi teha ei ole halb. Küsimus on ainult selles keerulises ja raskes tees, kuidas selleni ilma väga suurte ohvrite ja segadusteta jõuda.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Keit Pentus!

Keit Pentus

Lugupeetud ettekandja! Me oleme üsna uhked oma e-kooli üle ja räägime sellest päris palju, aga minu arvates saame tõsisest e-arengust rääkida alles siis, kui e-kool ei tähenda mitte lihtsalt hinnete elektroonilist sisestamist ja hinnete elektroonilist jälgimist, vaid kui tekib selline reaalne e-gümnaasium: kui on võimalik veebi vahendusel pääseda ligi õpivarale, kui õpivara on vabalt kättesaadav, alla laaditav nii õpilastele kui õpetajatele. Kas see seaduseelnõu muudab olukorda paremaks ka selles valdkonnas või kas see teema oli teie komisjonis eraldi arutelu all?

Peeter Kreitzberg

See teema oli põgusalt arutusel ja mõnigi koolijuht tõstis selle üles. Ma olen teiega 100% nõus, et see pööre seisab meil alles ees. Selles eelnõus on ette nähtud paljude dokumentide kättesaadavus internetis, aga mis puutub e-õppekavasse, siis see temaatika alles ootab käsitlemist. Ma arvan, et me peame selle seaduse käivitama mitte väga kauges tulevikus ja see on kindlasti üks küsimus, mis vajab lahendamist.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marek Strandberg!

Marek Strandberg

Hea ettekandja! Kui ma loen ettepanekuid, mis rohelised on teinud ja mis komisjon on jätnud arvestamata, siis üllatusega märkan ma, et paljud arvestamata jäetud ettepanekud puudutavad kooli efektiivset majandamist. Kas või näiteks raamatukogude ühitamist ja muud sellist või siis õpilaste aja ja närvidega mõistlikku ringikäimist. Ühesõnaga kõike seda, mis oleks nagu terve mõistuse seisukohast otstarbekas kasutusse võtta. Palun vabandust, aga minule

jätab selle põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse eelnõu menetlemine rapsiva ja üle jala tegutsemise mulje. Te ka ise ütlesite, et neid asju tuleb kohe uuesti avama hakata. Kas teie hinnangul on see eelnõu nüüd nii küps, et selle pinnalt hakkab kool edenema, või hakkame nägema seda, mida te nimetasite: pidevat ümbertegemist?

Peeter Kreitzberg

Ma arvan, et selles eelnõus on mitmed asjad siiski lahendatud märksa paremini, kui nad on siiani lahendatud. Ja ma ei näe ka midagi sellist, mis praegust koolikorraldust halvemaks muudab. Selles mõttes ma küll pooldan eelnõu vastuvõtmist. Aga samal ajal me kõik komisjonis menetlemise käigus nägime, et eelnõus on terve rida probleeme, millele meil ei ole läbimõeldud lahendusi. Mõned asjad, mis me tagasi lükkame, lükkame tagasi sellepärast, et selleks ei ole piisavalt raha, aga osa ettepanekuid ei ole lihtsalt piisavalt hästi läbi mõeldud. Nii et küllap me tuleme paljude tõsiste teemade juurde veel tagasi, ja võib-olla juba selles Riigikogu koosseisus.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaanus Marrandi, teine küsimus!

Jaanus Marrandi

Lugupeetud ettekandja! Minu teine küsimus puudutab õpilaskodu teemat, täpsemalt riiklikult toetatud õpilaskodu kohti. Selle eelnõu alguses on see väga selgelt ja üheselt piiritletud ainult toimetulekuraskustega õpilastega: nende jaoks saab omavalitsus riigi käest õpilaskodu koha eest tasumiseks tuge taotleda. Teisalt on teada, et osa koole võib kujuneda spordi-, muusika-, minu pärast ka teatri- või ükskõik missuguseks väga selge kallakuga koolideks ja neil on riigi seisukohast väga oluline roll. Samas võivad need ilmselt olla kohaliku omavalitsuse koolid. Kas ei ole natuke liiga kitsas lähenemine, kui õpilaskodu kohtade riiklik kompenseerimine piirdub toimetulekuraskustega noortega? Ehk oleks mõistlik seda varianti laiemalt näha ja sätestada, et ka näiteks muusika- või spordiõpilased saaksid riiklikult toetatult õpilaskodus elada? Need õpilased ju tulevad üle riigi kuhugi kokku.

Peeter Kreitzberg

See on kindlasti mõtlemist vääriv teema, aga minu arvates praegu piiravad meid ka rahalised võimalused. Tuleb selgeks teha, mille poolest erinevad õpilaskodu ja huvikool ning huviringid, mis tegutsevad põhikoolis – need hakkavad nagu sel juhul täitma üsna katutavaid funktsioone. Aga iseenesest on see analüüsi väärt idee. Ma arvan, et praegu see jääb pigem rahastamisvõimaluste taha, aga kui võimalused on, siis tasub kindlasti selle üle mõtelda.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marek Strandberg, teine küsimus!

Marek Strandberg

Hea ettekandja! Kas teil on ülevaade selle kohta, kui mitu töötundi selle eelnõu menetlemisel nähti vaeva Riigikogus ja kui suur oli enne seda Haridus- ja Teadusministeeriumi töömaht eelnõu koostamisel?

Peeter Kreitzberg

Meil on olnud 55–56 koosolekut. Korrutame selle enam-vähem kahe tunniga ja veel umbes 10 inimesega – alati ei olnud küll kõik kohal, aga meil on külalisi olnud päris palju ja kui me nende töötunde ka kalliks peame, siis võiksite needki siin arvesse võtta –, mis see siis kokku tuleb? Üle tuhande töötunni ikka tuleb. Seega tööd on palju tehtud. Kui võtta ministeeriumi ametnikud ja kultuurikomisjoni ametnikud, kes on tohutut tööd teinud, ja seda sageli üsna kiirustades, siis kindlasti tuleb kokku üle 1000 tunni. Võimalik, et see jääb alla 2000 tunni, aga võimalik, et ka mitte.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Keit Pentus, teine küsimus!

Keit Pentus

Hea ettekandja! Ma olen täiesti kindel, et selle eelnõu kallal on tehtud väga tublit tööd nii valitsuse poolel kui ka siin Riigikogus ja et selles võime ühiselt kokku leppida. Aga ma tuleksin tagasi selle sisu juurde. Te puudutasite oma ettekandes rahvusvahelisi õppekavasid ja Euroopa kooli temaatikat ning rääkisite lahti, kuidas see puudutab neid õpilasi, kelle emakeel ei ole eesti keel, aga kes asuvad õppima

Eestis. Aga kuidas seesama Euroopa kool puudutab neid Eesti gümnaasiumide õpilasi, kes asuvad kogemusi omandama väljaspool Eestit? Kas see toob mingeid võimalusi juurde? Kuidas on vastastikuse tunnustamisega? Meil on olnud näiteks selliseid probleeme, et paariks aastaks Eestist välja õppima läinud noor on pärast pidanud need aastad Eestis tagasi tegema. Kas see muutub kuidagi lihtsamaks? Kas Euroopa kooliga lisanduvad meie gümnaasiumiõpilastele uued võimalused?

Peeter Kreitzberg

Ma arvan, et kui keegi õpib Euroopa kooli või IBO õppekavade alusel, siis ei teki selle tunnustamisega mingit probleemi ja kindlasti ei ole vajadust Eestis vahele jäänud õppeaastat korrata. Aga paljud õpilased õpivad kõikvõimalikes riikides, kus õppekavad erinevad meie omadest olulisel määral, ja siis tekib tõesti see probleem. Näiteks läheb noor inimene pärast 10. klassi Argentinasse, on seal aasta otsa ära ja alustab siis siin tagasi olles 11. klassist, kuitagi võiks alustada 12-ndast. Aga IBO ja Euroopa kooli õppekava peakski tagama sellise ühtse lähenemise, mis ei sunni klassi kordama, kui õppekava on täidetud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kaia Iva!

Kaia Iva

Austatud ettekandja! Kahtlemata on nii mahuka seaduse puhul üsna loomulik, et üsna pea tuleb hakata vaatama kohendusi ja täpsustusi, nii nagu te ka märkisite. Te märkisite samuti, et võib-olla tuleb sellega algust teha juba selle Riigikogu koosseisu ajal. Mis te arvate: kas ka see teema, mis oli arutelul ja siiski jäi kõrvale, nimelt ettepanek lõpetada põhikooli osas omavalitsustevaheline arveldamine, on teema, mille juurde tasuks uuesti tagasi tulla?

Peeter Kreitzberg

Mina isiklikult pean seda väga tähtsaks teemaks. See võib-olla ei mõjuta meie koolivõrku väga kiiresti, aga aastate jooksul on sellel väga suured mõjud. Minu arvates ei ole hea, kui meil siin Riigikogus üks esindab Tallinna, teine esindab Tartut, kolmas Paidet, viis inimest esindavad kõik oma väikseid omavalitsusi ja

koolivõrku vaadatakse ainult sellelt pinnalt, kas üks või teine linn või maakohat saab sellest kasu. Praegu ongi väga huvitav seis: vallad tahavad kõik seda tasaarveldust kaotada, paljud linnad aga säilitada. Ning nende soovi taga ei ole mitte midagi muud kui lootus sellega raha juurde saada. Aga see, et me rüüstame ühtse Eesti koolivõrgu niimoodi ära, huvitab meid nagu vähe. Ma pean seda üsna kahetsusväärseks. Nii et minu arvates võiks see üks teema olla küll.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Peeter Kreitzberg! Avan nüüd läbirääkimised. Kõigepealt kutsun kõnetooli kolleeg Toivo Tootseni. Palun!

Toivo Tootsen

Lugupeetud Riigikogu esimees! Austatud härra minister! Head kolleegid! Igal istungivabal nädalal sõidame me ringi mööda Eestit ja kohtume inimestega. Ma ei mäleta, et mõnel kohtumisel kas siis vallavalitsuses või koolis ei oleks tulnud kõne alla ka põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse eelnõu. Just nendel kohtumistel kuulnud ettepanekutest ja arvamustest vormusidki välja need mitukümmend ettepanekut, mis Keskerakonna fraktsioon selle eelnõu kohta esitas. Ja üllatus, üllatus! Hea meel on tõdeda, et suurt osa nendest ongi arvestatud. Kõige olulisem on see, et jääb ära põhikooli ja gümnaasiumi sundlahutamise. See oligi peaaegu üksmeelne nõue kõigil meie kohtumistel. Ja ilmselt mitte ainult meie kohtumistel, küllap selles osas oli väga suur surve ka valitsevale koalitsioonile. Nii et sundlahutamise jääb ära.

Praegu, mil valitsuskoalitsioon on piltlikult öeldes nelja jalaga kohalike omavalitsuste seljas ja püüab igati kohaliku omavalitsuse õigusi ja tähtsust, samuti toimimisvõimet vähendada – seda näitab kas või täna üle antud eelnõu kohalike maksude kohta –, on see tõesti üsna erandlik juhtum. Tervitatav on ka see, et arvestati meie muudatusettepanekut määratlada statsionaarse õppe mõiste ning, mis kõige tähtsam, toetati meie ettepanekut anda mittestatsionaarses õppes õppivatele õpilastele õigus saada õppepuhkust.

Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus on ülimalt tähtis seadus just selle tõttu, et see puudu-

tab peaaegu iga Eesti peret. On loomulik, et see on nii suure tähelepanu osaliseks saanud. Seetõttu on ka ülimalt kahetsusväärne, et mitu väga head muudatusettepanekut, mis Keskerakonna fraktsioon tegi, jäi heaks kiitmata. On väga kahju, et komisjonis ei leidnud toetust meie muudatusettepanekud, mis oleksid riigieelarvelise toetuse laiendanud sotsiaalpedagoogide ja logopeedide töötasule. Ja on kurb, et praegusel kriisiajal valitsuskoalitsiooni liikmed ei toetanud meie ettepanekut koolilõuna- toetuse laiendamiseks gümnaasiumidele, samuti seda, et riigieelarvest oleks ette nähtud toetus lõunakulude katteks 5–7-aastastele kooliks valmistuvatele lastele, kes õpivad koolieelse lasteasutuse või kooli juures. Kindlasti peame väga oluliseks, et keskharidusastme ja hariduse erivajadustega õpilaste õpetajate töötasu alammäär oleks 20% kõrgem kui põhiharidusastme õpetaja oma. Head kolleegid! Nende töö väärrib seda. Nii et kui tuleb nende ettepanekute hääletamine, siis mõelge pedagoogidele, kes seda rasket, aga väga tänuväärset tööd teevad.

Head kolleegid! See eelnõu on tegelikult üsna hea näide sellest, kuidas siin Riigikogus töö tegelikult käima peaks. Just niimoodi, nagu selle eelnõuga on olnud: arutades, vaieldes, ka asjaosaliste seisukohti ära kuulates ja nendega ka arvestades. Tulemus on näha. Minu meelest võib üldjoontes selle eelnõuga täiesti rahule jääda ja seda toetada. Igal juhul on see samm edasi meie hariduse korrastamise valdkonnas. Jah, mitut meie väga olulist muudatusettepanekut ei toetatud, aga neid ei toetatud seekord ja selle valitsuskoalitsiooni ajal. Küll aeg annab arutust, nagu öeldakse. Küllap tulevikus on võimalik seda seadust veel paremaks teha. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Toivo Tootsen! Palun nüüd kõnepulti kolleeg Aivar Riisalu! Kaheksa minutit. Ei taha?

Aivar Riisalu

Head kolleegid! Hea proua esimees! Tuleb tunnustada, et väga paljud kolleegid on nende aastate jooksul, mis me selle koosseisuga siin oleme töötanud, näinud väga erinevaid poliitilisi vastasseise. On näinud heade kolleegide erinevat käitumist erinevates olukordades. Mi-

na tahaksin siinkohal ühineda eelkõneleja arvamusel, et põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse eelnõu menetlemine on näidanud, et olukorras, kus kaalukaasil on midagi märksa enam kui poliitilised ambitsioonid, kus kaalukaasil on midagi märksa tähtsamat kui see, mida arvab ühest või teisest asjast koalitsioonis või opositsioonis olev poliitik, saab kokku leppida küll. Kui me peame ikkagi silmas Eesti jätkusuutlikkust, siis saab normaalselt asju arutada ja asju ajada.

Ma olen sellesama vaidluse käigus toonud näite, et mina olen pärit väikesest maakeskkoolist. Ma olen lõpetanud ühe Läänemaa keskkooli esimese lennu. Mulle otsa vaadates te saate aru, et ega ma väga vana ka ei ole, järelikult on see kool asutatud suhteliselt hilises minevikus ja ma ei saa rääkida mingitest väga suurtest traditsioonidest. Aga samas ma kinnitan, et kui ma vaatan oma kodukohta ja mõtlen selle peale, et seal kooliharidust ei ühel ega teisel viisil enam omandada ei oleks võimalik, siis elu, mis sealt on hakanud kaduma niikuinii, kaoks veel palju kiiremini. Seetõttu on meie asjaomased otsused eriti olulised.

Koolide maapiirkondades säilitamine annab võimaluse tagada, et ka maal saavad inimesed elada. Praegu tuleb tunnistada, et väga paljudes maapiirkondades öeldakse, et maal saab elada vaid väga rikas inimene. Maal peab peres olema mitu autot kas või selleks, et lapsi suuremasse keskusesse huvialaringidesse vedada.

Kurb, et me koolitoidu osas kokku leppida ei suutnud. Tõele otsa vaadates tuleb tunnistada, et koolitoit võib ka vanemas kooliastmes õpilasele olla ainus sooja toidu kord. Ei ole mõistlik, et me seda endale ei teadvusta või häbeneme seda. Ma olen suhelnud väga palju noormeestega, kes on tulnud peale kooli sõjaväkke. Kui poisid saavad sõjaväes kolm korda päevas sooja toitu, siis nad hakkavad kaalus juurde võtma ja tunnistavad, et nad pole elus mitte kunagi niimoodi süüa saanud. See on praegu meie Eesti elu!

Pikapäevarühmad – täpselt sama asi. Laps saab koolist lahti suhteliselt vara, vanemad aga peavad laenude ja liisingute tasumiseks pikalt rügama. Kuhu me need lapsed paneme? Oleks võinud siiski üritada selles osas kokku leppida. Aga järsku õnnestub see tulevikus.

Üks tuntud koolijuht, kes palus ennast mitte tsiteerida, aga väga paljud saalis olid tunnevad teda, ütles mulle natuke aega tagasi – eks igaüks mõistata, kes see koolijuht küll olla võiks –, et võib-olla meil oleks mõistlik arutleda, kas mitte põhikooli osa aasta-paar pikemaks teha. Sellel lihtsal põhjusel, et raske on tõmmata piiri, kus lõpeb põhiharidus ja kust algab akadeemilisem gümnaasiumiharidus või see haridus, mida jätkatakse kutseõppes. Võib-olla tõesti anda noortele inimestele võimalus ennast paremini ette valmistada, omandades põhiharidust aasta või kaks kauem. See on riigile kallis, aga mõttekoht on see päris kindlasti!

Kokkuvõttes aga tahan kogu südamest häid kolleege tänada. Minu jaoks on saavutatud lahendus emotsionaalselt väga-väga oluline. Selle eelnõu niisugune menetlemine andis mulle tagasi usu, et Eesti kestab edasi. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Aivar Riisalu! Palun nüüd kõnepulti kolleeg Liisa-Ly Pakosta!

Liisa-Ly Pakosta

Austatud kolleegid! Mul on hea võimalus eelkõnelejate öeldut jätkata: tahaksin ka omalt poolt kiita haridusministeeriumi ja haridusminister Tõnis Lukast selle eest, et koostöö selle väga keerulise ja mitmekihilise seaduseelnõu menetlemisel on olnud tõhus, kiire ja praktiline. Ettepanekuid on arvesse võetud ja tagasi lükatud sõltuvalt nende sisust, mitte tulenevalt sellest, kas need on tulnud opositsiooni või koalitsiooni poolelt. Juhin tähelepanu sellele, et mõned ettepanekud, mis on jäänud arvestamata, on tulnud koalitsiooni poolelt. Ma tunnustan seda sisulist lähenemist vägagi.

Kui me peaksime andma sellele eelnõule lihtsama nimetuse, siis võiks see olla hariduse kaasaegsemaks muutmise seadus. Et töö jätkub, on täiesti loomulik ja ma usun, et õige pea, kuigi hariduses ei tohiks asjad juhtuda kiiresti, jõuame me ka tervikliku haridusseaduseni, mis seob nii alushariduse kui ka edasised haridusteed. On päris mõistlik, et me liigume selles suunas, et kogu inimese haridustee leiaks kajastamist ühes seaduses.

Hariduse osas kokkulepete saavutamine ei ole kunagi lihtne. Praegusel juhul ma tahan väga kiita ka kogu Eesti kodanikuaktiivsust,

mida on üles näidanud nii õpilased ise kui ka õpetajad ja koolid, nii lapsevanemad kui ka kohalikud omavalitsused. Ma loodan, et see kodanikuaktiivsus ei kao ja inimesed tunnevad edaspidigi vastutust väga olulistest haridusküsimustes kaasa rääkida.

Ühte asja tahaksin aga ka selle saali opositsioonile südamele panna. Koolis õpetatakse lastele juba esimeses klassis, kui nad seda juba alushariduse kaudu ei ole omandanud, et valeda ei ole ilus. Ma olen ise päris palju mööda Eestimaad ringi sõites kogenud olukordi, kus praeguse opositsiooni esindajad on tegelikult andnud nii kohalikele omavalitsustele kui koolidele täiesti eksitavat informatsiooni hariduse korralduse või selle eelnõu kohta. Ma usun, et kokkulepe, mis siin saalis saavutatakse, võiks ehk edaspidi viia arutelud ka kohapeal, kui Riigikogu liikmed ja muud erakondade esindajad kodanikega kohtuvad, tasemele, et me räägime asjast. Hariduses on väga vähe poliitikat.

Tahaksin südamele panna ka seda, et nii mõnigi kord on paremerakondi süüdistatud selles, et soositakse nagu mingisuguse haridusliku eliidi tekitamist. Ma tuletan siiski meelde, et meie ühine mure on vastutada selle eest, et hariduslik eliit laieneks, et hariduse parimad võimalused oleksid kättesaadavad absoluutselt igale lapsele ja noorele, kes soovib haridustel tipptaset saavutada. See eelnõu kõrvaldab väga mitu seni kinni seisnud väravat ja lubab palju rohkem vastavalt lapse või pere enda soovidele ja tahtmistele haridustel edasi liikuda. Ärgem unustagem, et hariduse sisu ja mõte ongi ülespoole pürgida, edasi liikuda. Igasugused katsed seda takistada ei lähe kokku hariduse põhimõtetega.

Mis pikapäevarühmade temaatikasse puutub, siis ma tuletan lugupeetud opositsioonile meelde, et sotsiaaldemokraatide ja Keskerakonna juhitud Tallinna linn on seni olnud ainus Eesti omavalitsus, kes on selles valdkonnas raha küsimisega hakkama saanud. Ja nagu me õiguskantsleri sekkumise tulemusena tähele panime, on see küsimus lahendatud ehk siis praktikas seda muret ei ole.

Niisiis, ärgem kartkem head haridust, vaid vastupidi, võideldgem ühiselt selle eest! Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Liisa Pakosta! Palun nüüd kõnepulti kolleeg Paul-Eerik Rummo!

Paul-Eerik Rummo

Austatud proua esimees! Lugupeetud Riigikogu! Lugupeetud minister! Selle eelnõu menetlemine on olnud pikk ja paiguti ka vaevaline, aga nüüd, kui me oleme lõpusirgel, on võimalik teha tagasivaateid ja teatud üldistusi sellest pikast protsessist. Tuleb öelda, et kogu see vaev on end mitmes mõttes kindlasti ära tasunud. Tooksin esile paar asja, mis mulle olulised tunduvad.

Mis mõttes on see pikk protsess ennast ära tasunud? Me oleme saanud selgema pildi sellest, missugune on meie ühiskonnas olemasolev hariduslik, hariduskorralduslik ja miks mitte hariduspoliitiline mõte. Missugune on seis, missugused on seisukohad, kui sügavalt üks või teine asjale pühendunud või asjast huvitatud inimene või ringkond on probleemidesse süvenenud, mida peetakse oluliseks ja mida vähem oluliseks hariduskorralduse ja haridusfilosoofia alal. Esiialgu tundub, et hariduspoliitiline mõtlemine on meie ühiskonnas suhteliselt heitlik ja eri päevadel võib selles olla üsna suuri kõikumisi. Hea näide on kas või sellesama PGS-i justkui kaubamärgiks muutunud põhikooli ja gümnaasiumi lahutamise teema ning sellega seonduv.

Tuletan meelde, et tegelikult jõudis selline lahendus, et põhikoolid ja gümnaasiumid võiksid olla teineteisest lahutatud haridusasutused, seaduseelnõusse üsna mitme aasta vältel toimunud mitmesuguste haridusfoorumite ning muude suuremate ja väiksemate, laiemate ja kitsamate kogunemiste lõppjäreluste põhjal. Mingis mõttes tuli eelnõu koostaja sellega vastu ühiskonnas ja eriti asjatundjate ringkondades kujunenud arvamusele, et see peaks olema parim tee. Ja mõne seminari või foorumi lõppdokumendis on sõnastatud see kui ainuvõimalik tee meie hariduse kvaliteedi päästmiseks. Ent kui asi oli lõpuks kirjutatud sellisel kujul seadusesse, tekitas see minu meelest ootamatult terava ja tugeva vastuseisu, mida osati ka väga mitmel korral täiesti loogiliselt ja vastuvõetavalt ära põhjendada. Nüüd aga omakorda, kui eelnõu autor ja esitaja oli kohustusliku kooliastmete lahutamise ideest taganenud, läks mitmel pool omavalitsustes lahti

spontaanne, omavalitsuste omavahelisel kokkuleppel käivitunud ilma sundimata liikumine selles suunas, et koolivõrk kuidagi korrastada, lähtudes muu hulgas või eeskätt põhimõttest, et need kaks kooliastet peaksid toimima lahus. Tagatipuks aga jäi mulle paar päeva tagasi kuskil ajalehes silma, et Eesti Õpetajate Liit heidab Riigikogule ette, et see samm jäi tegemata – selle oleks pidanud ilmtingimata ära tegema, et idee kohustuslikus korras rakendada. Säärane asjade käik iseloomustab hästi heitlikkust Eesti hariduspoliitilises või hariduskorralduslikus mõtlemises.

Teiselt poolt tuleb aga öelda, et selle pika protsessi tulemusel on see heitlikkus minu arvates mõnevõrra vähenenud. On tugevnenud arusaamine, et kuigi inimese haridustee jaguneb kindlateks etappideks, on see lõppkokkuvõttes ikkagi üks tervik ja seda iseloomustab teatud pidevus. Ma palun natuke lisaagea.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolm minutit lisaagea!

Paul-Eerik Rummo

Aitäh! Kui me nüüd kas selles või järgmises Riigikogu koosseisus läheme haridusseadustikuga uuele ringile – ja seda ma pean hädavajalikuks –, siis me sellel uuel ringil peaksime selgelt ja tugevalt arvesse võtma, et ühelt poolt on igal haridusastmel oma kindel iseloom, oma kindel eesmärgistatus. Aga teiselt poolt need astmed peavad omavahel haakuma. Olulisim tegur, millest me peame rääkima, on tegelikult hariduse kvaliteet. Hariduse kõrge kvaliteet peab olema tagatud kõikidel haridusastmetel. Ma arvan, et valmisolek uue haridusseadustiku tegemisel uuele ringile minna on ühiskonnas praegu ehk ka tänu PGS-i pikale menetlemisele suurem, kui see on olnud seni.

Ilmtingimata on minu meelest vajalik, et see uus haridusseadustik ei rajaneks mitte koolitööüpidetele, n-ö haridusasutustele, vaid liigenduks haridusastmete kaupa. Ja iga haridustaseme puhul peab olema selgelt sõnastatud selle eesmärgistatus ning eraldi defineeritud, mida mõistetakse hariduse kvaliteedi all. Selle kvaliteedi definitsiooni alusel tuleb koostada kindlad standardid. Nende seaduste sisu olekski nende standardite kehtestamine ja vastutuse kehtestamine, et oleks teada, kes ja mil moel jälgib vastavust nendele standarditele.

Asi saab ju tegelikult alguse alusharidusest. Ma olen päris kindel, et me peame saama kindlamatele jalgadele oma alushariduse, mille üks eeltingimus on see, et koolieelsetes lasteasutustes oleks alushariduse pedagooge laste kohta rohkem kui siamaani. Meie alushariduse pedagoogid on hea ettevalmistusega, aga neid on liiga vähe. Ja teiseks kummitab ikkagi see vana hirmus asi, et lasteaiakohti ei ole – neid ei ole ja neid ei jätku kuidagimoodi. Kui me sellest probleemist – lasteaiakohtade vähesusest – üle ei saa ja kui me ei suuda tagada, et alushariduse pedagoogide töö oleks samavõrra väärtustatud kui teiste pedagoogide töö ja et neid oleks iga rühma kohta rohkem, siis me tõenäoliselt ei saa rääkida ka sellest, et väljalangemus järgmistel haridusastmetel kõvasti väheneb. Vundament lihtsalt jääb nõrgaks. See oleks üks esimesi samme, mis minu arust tuleks meie hariduskorralduses edaspidi ära teha. Aga me jõuame veel sellest palju rääkida. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Paul-Eerik Rummo! Nüüd palun kõnepulti kolleeg Lauri Vahtre!

Lauri Vahtre

Austatud proua esimees! Härra minister! Head kolleegid! Teie ees on pika töö ja suure vaeva tulemus. Selle eelnõu menetlemine oli meile kõigile õpetlik. Tõepoolest, nagu siin paljud on märkinud, me õppisime ise selle juures üht-teist ja ma arvan, et õppis ka kogu see osa Eesti rahvast, kes arutelu mingilgi määral jälgis.

Üks õpetus oli, et on võimalik leida kompromisse. Ma tahaksin kiita eelnõu algatajaid, see tähendab ministeeriumi, kes oskas neid kompromisse teha ja loobus paljudest algselt kavandatud meetmetest, nagu näiteks gümnaasiumipiirkonnad, mida mina pidasin suhteliselt arukaks instrumendiks, aga mis kohtas väga teravat vastuseisu, või siis kava tõsta koolikohustuse iga 18. eluaastani, eriti aga muidugi gümnaasiumi ja põhikooli administratiivne kohustuslik lahutamine. See aga ei tähenda sugugi, et eelnõu on kaotanud oma pea, jalad ja käed ning alles on jäänud mingi tähtsusetu ollus.

Praegu teie ees seisev tekst sisaldab siiski väga palju olulisi olemasoleva korra parandusi,

täpsustusi, täiustusi. Näiteks on täpsustatud vanemate ja kohaliku omavalitsuse kohustusi koolikohustuse täitmisel ja selle jälgimisel, on korraldatud n-ö tundlike õppeainete õpetamine ja täpsustatud erakoolide õigusi. Tehtud on palju muudki.

Teiseks on väga tähtis, et silmanähtavalt on suurenenud nii koolide kui õpilase vabadused õppe sisu valimisel. Võetavate ja pakutavate kursuste laiem valik tähendab esimest sammukest, et liikuda gümnaasiumiastmes lähemale ainesüsteemile, ühesõnaga, ülikoolilikele õppekorraldusele. Ma ei arva, et gümnaasiumid peavad üle minema süsteemile, milleni peaaegu on jõutud Soomes. Ma arvan, et gümnaasiumis tuleb siiski säilitada klassid, aga sellele peab lisanduma õpilase vabadus teine osa oma isiklikust õppeprogrammist koostada ise, valides valikute hulgast, mida kool pakub.

Eriti tähtis on, et seaduseelnõus on praegusel kujul läbivalt käsitletud gümnaasiumi ja põhikooli eraldi. Neid kirjeldatakse eraldi, neid nähakse eraldi koolidena ja selle taustal on olemas võimalus, et nad töötavad ka ühe asutusena – pigem just nimelt nii. Põhikool ja gümnaasium võivad toimida ühe asutusena, aga nad peaksid sisuldasa olema siiski erinevad koolid. Ma olen päris kindel, et see on samm sellel teel, kus Eestis hakkab järjest rohkem tekkima nn puhtaid gümnaasiume. Ja ma olen ka täiesti kindel, et sedamööda, kui kiiresti neid asutatakse ja nad tööle hakkavad, hakkavad varsti nii noored ise kui ka nende vanemad aru saama nn puhaste gümnaasiumide eelistest.

Kuna see suur töö on tehtud ja nüüd oleks vaja ta, nagu öeldakse, laki alla panna, siis see saab tähendada ainult üht: me peame täna teise lugemise lõpetama.

Lõpetuseks küsin retooriliselt "Viimse relikvia" filmi sõnadega: kas see on lõpp? Ei, see ei ole lõpp. Meie püha üritus kestab edasi. Haridusseadusi tuleb teha senikaua, kuni meie näpud või meie järeltulijate näpud veel suudavad hääletusnuppe vajutada. Ma tänan!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Lauri Vahtre! Palun nüüd kõnepulti kolleeg Eldar Efendijevi!

Eldar Efendijev

Austatud eesistuja! Austatud kolleegid! Austatud minister! Poolteist aastat arutasime meie ja arutas kogu ühiskond seaduseelnõu, mis nägi ette terve koolivõrgu reformi. See hoidis seda eelnõu suure tähelepanu all. Võib öelda, et enamik asjahuvilisi võttis diskussioonist osa ja tegi omapoolseid ettepanekuid. Arutelu aja jooksul esitati ligi 600 parandusettepanekut ja eelnõu algtekst on nii palju muutunud, et võib öelda, et meie ees on päris uus eelnõu. Ja see on palju parem kui see, millest me kunagi alustasime. Aga ikka jäid õhku probleemid, mis ei leidnud ka praeguses tekstis lahendusi, ka on ette teada, et paljud küsimused püstitab lähiajal elu ise. Ma toon ainult mõned näited.

Esiteks. Üks tähtsaimaid küsimusi, mis konkreetset lahendust ei leidnud, on see, et seadusega laienevad ja suurenevad KOV-ide kohustused, mille täitmine on seotud ressursivajaduse kasvuga. KOV-idel neid ressursse ei ole ja ka riik selle seaduse alusel neile lisaraha seaduse rakendamiseks ei eralda. Sellest on juba räägitud mitu korda, aga küsimus ei ole lahendust leidnud. Oleks õige, kui tulevase aasta riigieelarves seda vajadust arvestatakse.

Teine küsimus, mille mina tingimata ja järjekordselt püstitan, on venekeelsete koolide osa selles seaduseelnõus. Esitasin selle küsimuse mitu korda ministrile siin Riigikogu saalis ja ta oli nõus, et probleem on, ja et probleem on tõsine. Sama hinnangu andsid ka komisjoni liikmed, aga küsimus ei leidnud lahendust. Tuleb välja, et vene koolidele on määratud tähtajaliselt konkreetsed nõuded, aga raha, et koolid suudaksid neid nõudeid täita, ei piisa. Ja tegemist ei ole ainult raha vähesusega, küsimus on õpetajates ja nende puudumises. Võib tekkida olukord, et Keeleinspektsioon esitab oma nõudmisi, aga koolidel ressursse rohkem ei ole – need on lõppenud. Ja ilma riigi abita pole raha kuskilt võtta. Peale seaduse vastuvõtmist on vaja see küsimus riigi ja KOV-ide koostöös lahendada nii kiiresti kui võimalik. Muidu tekib olukord, et kool ei suuda seadust täismahus täita ja siis võib olukorda hinnata ka nii, et see kõik oli ette programmeeritud. Aga nii ei tahaks mõelda.

Ja veel üks küsimus, millele tahaksin järjekordselt teie tähelepanu pöörata ja mis on seotud riigipoolsete investeeringutega koolides.

Pean silmas koolihoonete renoveerimise vajadust. Asjade seis on selline, et paljude koolihoonete seisukord ei vasta nõuetele. Mõnes koolis on lood nii, et koolimaja on renoveeritud pooleldi ja siis on tööd seisma jäänud, sest raha sai otsa. On juhtunud, et koolihoone on kinni pandud, aga remonti ei ole alustatud, sest ressursse pole. Ja tegu on koolidega, kus ei ole õpilaste puudust. Sellist olukorda, kus õpilased peavad õppima ei tea mis ruumides, ei saa pidada normaalseks. Aga ilma riigi toetuseta koolid ise nende probleemidega hakkama ei saa.

On ka palju teisi olulisi, detailsemaid ja tehnilisi küsimusi, mille lahendamiseks selles eelnõus ei ole arvestatud. Aga nende aktuaalsus nõuab nii meilt kui ka Haridus- ja Teadusministeeriumilt, et juba lähiajal tuleb nendele tähelepanu pöörata. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Eldar Efendijev! Nüüd palun kõnepulti kolleeg Kaia Iva!

Kaia Iva

Austatud Riigikogu esimees! Hea minister! Head kolleegid! Kui rohkem kui aasta tagasi see eelnõu meile arutada anti, siis tekitas see väga palju arutelu ja pingeid, samas ka ennustusi. Ennustati selle eelnõu põrumist ning ministrile, töörühmale, ministeeriumile ja kõigile muudele asjaosalistele suurt kadu. Õnneks see nii ei läinud ning peagi jõuti emotsionaalsete ennustuste juurest sisuka arutelu juurde. Kuid kogu selle menetluse ajal leidis maakondades – kogesin seda ka oma valimisringkonnas käies – üsna palju kritiseerimist see, et Riigikogu seda eelnõu põhjalikult arutab. Ka meie enda kolleegid siit saalist heitsid seda ette, leides, et eelnõu pigem tuleks tagasi võtta ja ei ole Riigikogu asi üht eelnõu nii põhjalikult menetleda.

Mul on hea meel, et see nii ei läinud. Ja mul on hea meel, et täna on siin saalis tunnustatud ja tunnustatud seda, et Riigikogu on oma rolli hästi täitnud, et ministeerium on töörühmi hästi vedanud ja kõikidel tasanditel on läbirääkimised toimunud. Samas ei saa me eeldada, et kõik maailma hädad ühe eelnõuga ja ühe seadusega ära saaks lahendada. Ka täna on siin tõstatatud mitmeid sotsiaalseid ja muid probleeme ning on ette heidetud, et see eelnõu

neile lõplikke lahendusi ei anna. Ilmselt see polegi võimalik.

Ma ise olen seotud mitme haridusasutusega, ühes neist olen nõukogu liige ja teises hoolekogu liige. Oma koduvallas olen ma seotud ka koolide ümberkorraldamisega. Nii nagu selle seaduseelnõu arutelu ajal üldiselt, nii on ka minu koduvallas ehk Türi vallas, kõige enam kõne all olnud koolivõrgu ümberkorraldamine, kuna meie linnas on kaks väikest gümnaasiumi. Ja mis toimus? Vallavalitsus algatas arutelu gümnaasiumide üle Türi linnas neli aastat tagasi. Siis räägiti sellest, et õpilasi on vähem ja et kaks väikest gümnaasiumi ei pea vastu – räägiti asja sisust. Hetkest, kui me hakkasime menetlema siin seda seaduseelnõu, argumentid muutusid. Öeldi, et me peame rääkima koolikorralduse muudatustest sellepärast, et riik käsib. Unustati see, et lapsi on vähem, unustati see, et neid ei tule võib-olla piisavalt juurde, ja suunati kogu teravik, kogu pahameel riigi, Riigikogu ja valitsuse vastu. Kuid ka see lastehaigus läks mööda ning nüüd räägitakse valdavalt uuesti sellest, et küsimus ei ole mitte selles, et mingid välised jõud tahavad meie elu nurjata, vaid kõige taga on objektiivsed asjaolud. Just need sunnivad ümberkorraldusi tegema.

Üks tähelepanek veel. Selle seaduseelnõu arutelu käigus on rõõmustavalt palju süvitsi räägitud mitmesugustest hariduselu küsimustest ja probleemidest. Need on olnud väga terava tähelepanu all. Selle üle on hea meel. Mul endal matemaatikuna on hea meel selle üle, et üsna palju tähelepanu on leidnud vajadus reaalteadusi õpetada. Me vajame nutikaid lahendusi loovaid töökohti ja meil on vaja selleks korralikku reaalharidust.

Üsna hiljaaegu, kui me menetlesime siin saalis eelnõu, millega me kohendasime kiir-laenude võtmise ja andmise võimalusi ning seadsime sellele intressipiire, siis lugesin ma lugupeetud ajakirjanike vahendusel lugupeetud ärimeeste analüüsi. Nad seletasid, et kui me 100 krooni välja laename ja 800 krooni tagasi saame, siis ega see 800%, mis me vahelt saame, et ega see pole veel puhaskasum. Selle matemaatika järgi on ju nii, et annan 100 krooni välja, 100 saan tagasi, ja olengi 100% vahelt saanud. Selliste ärimeeste tõttu meie äri lihtsalt läheks untsu ja seepärast ma loodan, et meie

matemaatikaharidus tõepoolest edeneb. Aitäh teile ja edu selle eelnõu lõplikul menetlemisel!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kaia Iva! Palun nüüd kõnepulti, kolleeg Lauri Luik!

Lauri Luik

Lugupeetud juhataja! Austatud minister! Head kolleegid! Hea meel on tõesti, et ligi poolteist aastat väldanud töö, rohked arutelud ja debatid on jõudmas selgete tulemusteni ja lõpusirgele. Võib öelda, et me oleme lõppkokkuvõttes saanud päris hea põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse. Kõik need teinekord teravaks läinud diskussioonid on tagantjärele vaadates mõjunud sellele seaduseelnõule tervendavalt, nii et loodame, et kui me selle seaduse järgmisel nädalal saame vastu võetud, siis hakkavad Eesti haridusmaastikul tekkima muutused paremuse poole.

Selle seaduseelnõu üldine eesmärk on hariduse kvaliteedi tõstmine ning omavalitsuste suunamine koolivõrgu korrastamisele, et tekiksid ja jääksid tugevad põhikoolid, kus antaks põhiharidust võimalikult kodukoha lähedal, ning kvaliteetsed gümnaasiumid. Algusest peale on selle seaduseelnõuga olnud seotud päris palju selliseid valdkondi, mille osas pole erilisi kahtlusi ja väga suuri diskussioone olnud. Need sätted oleks võinud juba ammu kehtida. Toon näiteks väga selgelt defineeritud põhikooli ja gümnaasiumi ülesanded, õppekava alusväärtused seaduse tasandil, samuti kõik, mis puudutab koolikohustuse täitmist ja väljatangemuse vähenemist, loomulikult ka erivajadustega, sealjuures andekate õpilaste toetamine ja vaimse ning füüsilise turvalisuse ja tervise tagamine koolis. Need on valdkonnad, mille üle meil väga palju diskuteerida tarvis ei olnud – väga suuri kaklusi ei puhkenud, valitses üksmeel.

Samas oli ka teemasid, mis tõepoolest tuli läbi vaielda. Mitmetel osapooltel oli palju erinevaid arvamusi. Usun aga, et me leidsime kokkuvõttes suhteliselt hea kuldse kesktee. See puudutab näiteks koolikohustuslikku iga, mille me jätsime samaks, nagu praegu kehtib, s.o 17 eluaastat, samuti kohalike omavalitsuste vahelise tasaarveldamise süsteemi, mida me ei pidanud samuti vajalikuks muutma hakata. Mul on hea meel selle üle, et nüüd lisandub

munitsipaalkoolidele võimalus arveldada era-koolidega samadel alustel, nagu nad praegu arveldavad munitsipaalkoolidega.

Loomulikult on palju kirgi algusest peale üles kütnud koolide lahutamise temaatika. Me oleme ka oma fraktsiooniga olnud seisukohal, et sunduslikult sellist asja teha ei tohiks, ja jumal tänatud, et me suutsime lõppkokkuvõttes kokku leppida, et kohalikud omavalitsused kui munitsipaalkoolide pidajad ise otsustavad, kas lahutamine on vajalik või mitte.

Oleme seisnud ka ettevõtluse õpetamise eest koolides. Ettevõtlikkust ja omaalgatuslikkust tuleks noortele juba võimalikult varases eas õpetada. See võiks gümnaasiumiastmes kooli jaoks olla kohustuslik, õpilase jaoks aga vabatahtlik. See saigi seaduseelnõusse sisse.

Tuliseid vaidlusi tekitas loomulikult gümnaasiumi lõpueksamite temaatika. See kompromiss, mis me saavutasime – kolm riigieksamit ja n-ö komplekseksam-uurimistöö –, tundub suhteliselt hea kompromiss olevat. Nii et väga suur töö on meil tehtud, väga oluline valdkond hakkab saama üsna hästi reguleeritud. Ma võtaksin kolm minutit lisaagea.

Esimees Ene Ergma

Kolm minutit veel, palun!

Lauri Luik

Tööpõld on aga ka edaspidi suhteliselt lai. Fookuses peaks tulevikus olema eelkõige hariduse kvaliteet ja loomulikult ka kättesaadavus. Selleks, et tagada parim hariduse kvaliteet, peaks kindlasti tegelema kahe valdkonnaga üldhariduse maastikul: need on õpetajad ja õppekavad. Loomulikult on probleemseid valdkondi ja aspekte veel hulk, aga ma leian, et eelkõige õpetaja koolitusele ja koolipraktikale tuleb tulevikus kindlasti rohkem rõhku panna. Väga hea näitena saab nimetada projekti "Noored kooli", mis tõi tõepoolest värsket hingamist meie koolidesse. Miks mitte rohkem praktiseerida ka muidu ühiskondlikult aktiivsete ja tuntud ettevõtlike inimeste enamat kaasamist kooli õppetöösse ja nende kogemuste edasiandmist meie õpilastele.

Õpetajate poole pealt on loomulikult veel tasustamise küsimus ja õpetajaameti väärtustamise küsimus. Neid hoiakuid tuleb kindlasti ühiskonnas paremuse poole muuta, kui me

soovime selles valdkonnas mingisugust läbimurret.

Õppekavade osas on suur töö ministeeriumi määruse näol juba ära tehtud, aga me peame sellega edasi liikuma ning õppekavad veelgi paindlikumaks ja vabamaks muutma. Oluline on uute õppekavade abil noorte ettevõtlikkust, omaalgatuslikkust ja leidlikkust arendada.

Õppekavasid puudutab, nagu täna siin juba mainitud on, ka e-õppe valdkond. Meie e-õpe või e-kool ei tohiks olla pelgalt digitaalne hinneteleht. See peaks olema nn virtuaalne õpikeskkond, kus on kõik materjalid kättesaadavad ja väga palju saab interaktiivselt interneti kaudu teha.

Kokkuvõtteks ma loodan väga, et me suudame täna kenasti põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse teise lugemise lõpetada ja järgmisel nädalal selle seaduse ka vastu võtta, et üheskoos edasipidi uute väljakutsetega tegelda. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Lauri Luik! Palun nüüd kõnepulti Peeter Kreitzbergi!

Peeter Kreitzberg

Lugupeetud juhataja, minister ja kolleegid! Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon arvab, et me võime selle seaduse kindlasti järgmisel nädalal vastu võtta. See reguleerib terve rea asju, vaatamata sellele, et osa probleeme jääb püsti.

Kõigepealt, kindlasti on päris hästi käsitletud hariduslike erivajadustega laste probleematika. On alandatud klasside täitumuse piirnorme ja ma arvan, et päris hea konsensus on tekkinud õppekava küsimustes ning loodud on uus riigieksamite süsteem. Siin tahaks eriti esile tõsta õpilasesinduste rolli – nende panus uue süsteemi väljatöötamisel on olnud erakordselt suur – ja ka meie ülikoole.

Muidugi oli väga õige samm, et me loobusime sundlahutamisest. Oleks me seda varem teinud, oleks me kindlasti ka varem finišeerinud, aga kindlasti oli see meile ka õppimisprotsess. Koolikohustus on märksa täpsemini reguleeritud, sealhulgas koolipoolne omavalitsuste teavitamine puudumistest ja vanemate vastutus. Nii et siin on terve rida positiivseid asju. Uue probleemina on käsitletud kooli turvaprobleeme ja paljut muud.

Nüüd probleemidest, mis kindlasti jäävad püsti. Kõigepealt: koolikohustuslik iga. Ma arvan, et selle seaduse raames see peaks olema 17 eluaastat. Aga vaatame haridust natuke laiemalt. Me oleme ka komisjonis korduvalt rääkinud hariduskohustusest. Vaatame seda kohustust väljaspool üldhariduskooli, ka kutsekoolis. Sel juhul tuleb kindlasti kõne alla tõsta see iga 18. eluaastani. See aga tähendab siiski haridusseaduse muutmist. Ma arvan, et see on tõsine probleem, ja mitte väga kaugel tuleviku probleem.

Siis veel üks minu jaoks väga suur ja tõsine probleem, mis praegu võib-olla paistab natuke teoreetilisena, aga õige pea muutub praktiliseks. Praegu peavad omavalitsused tagama, et koolikohustuslikel lastel oleks võimalus põhiharidus omandada. Mida see tegelikult tähendab? Kas see tähendab seda, et oma territooriumil peab olema kool? Ilmselt see ei tähenda seda. Sa võid osta lapsele hariduse teise omavalitsuse koolist. Aga mida tähendab kodulähedane kool? Näiteks kui naaberomavalitsustes on koolid täis, ei ole võimalik sealt muudele lastele haridust osta. Kui kaugele peaksime lapse ikkagi saatma, et saaks ütelda, et omavalitsus on oma kohustuse täitnud? Minu meelest on see küsimus lahtine. Kogu seda koolivõrgu temaatikat peaks ikkagi arutama koos kohaliku omavalitsuse reformi temaatikaga. Ma olen sügavalt veendunud, et mida kiiremini saabub aeg, mil koolivõrk jääb maa-konna tasandi reguleerida, seda kiiremini täiesti evolutsioonilisel teel korrastub ka koolivõrk, seda kiiremini tekib väga head gümnaasiumiharidust andvaid õppeasutusi ja tugevaid põhikooli. Praegu me oleme oma omavalitsussüsteemiga pannud omavalitsused iga hinna eest võitlema kooli olemasolu eest ja minu arvates on see väga halb variant.

Kindlasti tuleks mõelda selle üle, et kui meil see pisikeste omavalitsuste süsteem püsib, siis peaks kooli asutamise puhul kehtima kaasotsustamise protseduur, nii nagu see on paljudes Euroopa riikides. Kui üks omavalitsus tahab kooli asutada, siis peab tal olema riigi nõusolek. Riik finantseerib ju 50% koolide rahastamisest õpetajate palkade ja õpikute näol. Me peaksime tagama, et kogu riigi territooriumil oleks koolivõrk ühtlane, aga praegu on see meil ääretult ebahühtlane. See ei ole demokraatia, kui igapäevaks saab teha seda, mida

ta tahab. Ma ei hakka siin rahastamisraskusi puudutama, nende lahendused ootavad kindlasti paremat majanduslikku olukorda.

Selle seaduse üks probleem on kindlasti see, et me ei tea, mis see seadus maksma läheb. On täiesti selge, et kui me vähendame hariduslike erivajadustega laste klasside täitumust, siis võib tekkida vajadus uute koolimajade ehitamise järele, täiendavate õpetajate palkamise järele. Kui me oleme nõus rahastama nõustamiskomisjoni esimest korda, siis kindlasti tekitab see rahalisi kohustusi. Seegi küsimus vajab kindlasti selgeks rääkimist.

Nüüd ka üks halb asi, mis selle menetluse käigus juhtus. See on see, et valitsus kiirustas õppekava määruse vastuvõtmisega ja sisuliselt hakkas see määrus survestama seaduseelnõu. Ma arvan, et meil oleks tekkinud tõsine vaidlus kolme õppesuuna vajalikkuse üle gümnaasiumis. Kas peab ikka kindlasti olema kolm õppesuunda? Palun kolm minutit aega juurde.

Esimees Ene Ergma

Kolm minutit, palun!

Peeter Kreitzberg

Need kolm õppesuunda võivad olla siiski väga lähedased. Võib tekkida prantsuse keel, üks, prantsuse keel, kaks, ja prantsuse keel, kolm. Ma üldse ei välista seda nende kriteeriumide alusel, mis praegu kehtivad. See on asi, mis tuleb selgeks vaielda. Muidugi, ma saan aru, et sellega survestatakse väikeste gümnaasiumide kadu, aga ma arvan, et see ei ole kõige paremini läbi mõeldud regulatsioon.

Hariduse kvaliteedist räägivad praegu kõik. Komisjonis kõlas korduvalt ka mõte, et kui me tahame puhast gümnaasiumi luua, sätestame talle siis selged muudki kriteeriumid peale õppekava nõuete. Milline õpetajate kvaliteet või ettevalmistus seal peab olema? Milline õpikeskkond peab olema? Defineerime siis ära, mis see gümnaasium tegelikult on, enne kui me hakkame lahutama. See oleks aluseks ka uute litsentside andmisel. Kindlasti peame lahiti saama sellest, et me juba aastaid oleme andnud võimaluse palgata ajutiselt ilma pedagoogilise kõrgharidusega õpetajaid aastaks, ja siis jälle aastaks ja jälle aastaks. Me peame mõtlema tõsiselt õpetajate sotsiaalsete tagatiste üle, et me saaksime tööle normaalse ettevalmistusega õpetajaid. Soomes on kõik õpetajad

magistrikraadiga ning meie peaksime ka natuke sellele eesmärgile lähemale jõudma.

Nii et kindlasti on meil ees päris palju asju, millega tegelda. Lauri Vahre ütles ilusti, et niikaua, kui näpud töötavad ja suudavad nuppe vajutada, niikaua haridusega ka tegeldakse. Sellega võib nõus olla. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Peeter Kreitzberg! Nüüd ma palun kõnepulti kolleeg Peeter Tulviste!

Peeter Tulviste

Hea juhataja! Austatud minister! Head kolleegid! Paar aastat tagasi oli mul põhjust siinsamas saalis tsiteerida vene kirjandusklassikut Saltõkov-Štšedrini. Tema oma raamatus "Ühe linna ajalugu" kirjutab sellest, kuidas ametist lahkuv linnapea jätab õpetusi oma järeltulijale selles ametis. Ja hariduse kohta see lahkuv linnapea kirjutab nii, et "haridust tuleb edendada mõõdukalt, võimalust mööda ilma verevalamiseta". Mul on hea meel ütelda, et seekord kultuurikomisjonis see meil õnnestus. Ma ei tee endale illusioone. Noores demokraatias tuleb kõike ette, aga siiski oleks väga meeldiv, kui selliseid asju juhtuks sagedamini. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun nüüd kõnepulti kolleeg Marek Strandbergi! Kaheksa minutit!

Marek Strandberg

See, et põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse menetlemine käis verevalamiseta, on Eestis hea norm – üldiselt käivad vist kõik seaduste menetlemised ilma verevalamiseta. Ja see on väga hea.

Nüüd aga mõningatest probleemidest, mida siin juba mainitud on, veel täpsemalt. Üks suurimaid on tõepoolest see, et ei sel hetkel, kui see seadus Riigikokku tuli, ega ka menetlemise käigus ei olnud võimalik saada vastust ühele peamisele küsimusele: kui palju see maksma läheb? Millal ja kui palju selle seaduse realiseerimise eest maksta tuleb? See on üks osa probleemidest. Kindlasti annab praktika sellele õige pea vastuse ja võib-olla võimaldabki see teadmatus tuleviku ees meil julgelt selle seaduse vastu võtta ja seda rakendada hakata.

Nüüd aga mõnest ehk täpsemalt kuuest probleemist. Esimene on see, et ega kõnealune seadus ei lahenda ära praegust aina suurenevat digitaalset lõhet meie ühiskonnas. See digitaalne lõhe ei ole mitte erinevate sissetulekutega inimeste vahel, vaid see digitaalne lõhe eksisteerib täiesti selgelt õpilaste ja õpetajate vahel. Õpilased elavad ühes kommunikatsioonikeskonnas, õpetajad sootuks teises. Täna juba üles kerkinud idee sellestasemast e-õppes või e-gümnaasiumist või nimetatagu seda kuidas tahes, vajab tõepoolest väga selget läbimõtlemit, kui me soovime seda digitaalset lõhet õpetajate poole pealt vaadates mingilgi määral vähendada.

Teine väga tähtis teema on õppevahendite küsimus. Kui me soovime tõepoolest õpetada kaasaegsel tasemel maailma loodust ja mida kõike veel, siis me ei tule enam toime tahvli-kriidi ja muude lihtsate vahenditega, mis olemas on. Õppevahendid peavad olema kaasaegsed ja õppekavades ette nähtud kõikvõimalikud teemakäsitlused peavad olema ka e-kanalite kaudu kättesaadavad. Aga see tähendab hoopis teistsugust koolilaborit ja muid vahendeid.

Nüüd nõuded õpetajatele. See on küll küsimus pigem ülikoolidele, aga ikkagi. Meil püsib olukord, kus õpetajakutse taotleja ei ole mitte kõige parema õppeedukusega inimene ülikoolis. Väga sageli võetakse seda kui tööd, mida on võimalik teha sõltumata sellest, milline oli õppeedukus ülikoolis. Ülikoolides võiks asjade seis olla selline, et õpetajakutse antakse vaid edukatele ja andekatele.

See aga tähendab kohe järgmist probleemi ehk töötasu ja karjäärimudeli küsimust. Milline peaks alates mingist ajahetkest olema see karjäärimudel ja töötasu mehhanism, mis toetaks edukate ja andekate soovi hakata õpetajaks? Praegu on põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses vaid üks koht, kus defineeritakse õpetaja. Koolidirektor palkab kellegi tööle ja ütleb, et ta on nüüd õpetaja – rohkem meil seadused väga täpselt õpetaja teket ega tema karjäärimudelit paika ei pane. Me teame, et selge karjäärimudeli puudumine on meil probleemiks ka teaduses. Meie teadus ei ole eriti konkurentsivõimeline või nii konkurentsivõimeline, kui me sooviksime. Ja sellesama selge karjäärimudeli puudumine koolis, õpetajate

hulgas on ka põhjus, miks see kutse ei ole kuigi populaarne.

Paljud meist mäletavad kunagist loosungit "Kas ajud või asfalt – millesse panustada?". Nüüd on meie koolid olukorras, kus me võiksime küsida, kas ajud või nafta või ajud või gaas. Säästlikult ehitatud koolimaja, energiat ja ressursi säästev koolimaja on Eestis haruldus. See tähendab seda, et tänasel päeval me võime üsna kindlalt öelda, et igas keskmises Eesti koolimajas raisatakse ca 150, mõnedel puhkudel isegi 200 krooni aastas iga ruutmeetri kohta õhu kütmiseks. See raha aga võiks olla suunatud ühte, teise või kolmandasse eespool nimetatud valdkonda: kas palgaks, digitaalse lõhe vähendamiseks ja õppevahendite hankimiseks või milleks iganes selleks, mis tegelikult õppe ja hariduse kvaliteeti parandab. See temaatika nõuab väga selget avamist ja käsitlemist.

Nüüd kõige viimane temaatika, mida ma siin ühes küsimuses juba mainisin. See on küsimus, millisel moel koolireform võiks haldusterritoriaalset reformi toetada. On selge, et haldusterritoriaalset reformi sellisel Ameerika Ühendriikide jagamise põhimõttel praeguses suhtlevas, huvidega, arukas ja haritud Eestis ei ole võimalik parimalgi juhul ellu viia. Ja siit tuleneb seesama protsess, mida võib nimetada uute kihelkondade tekkeks. On hädavajalik, et kohalikud omavalitsused suudaksid omavahel ühistes tegevustes ja prioriteetides kokku leppida. Kool on seejuures üks kõige olulisemaid komponente. Koolivõrgu jaotumine kohalike omavalitsuste vahel ning prioriteetide kokkuleppimine arukuse ja mõistlikkuse printsiipidest lähtuvalt on hädavajalik eeldus, et me saaksime üldse rääkida kohalike omavalitsuste ühinemisest nendeks uuteks kihelkondadeks, kus ühistegevus ei ole mitte tegevus, mis toimub kirikute ja surnuaia ümber, vaid tegevus, mis toimub koolide, ettevõtluskeskuste ja muu sellise ümber.

Tõenäoliselt on selleks kõigeks vajalik märksa tugevam sekkumine või toetamine ja selle õpetamine, millisel moel sedalaadi aruka planeerimise ülesandeid lahendada tuleb. Riik ei tohiks seejuures olla eemalseisja ja öelda, et me oleme selliseid ja selliseid soovitusi andnud. Riik peaks aktiivselt kaasa aitama, et kohalikud omavalitsused ja nende liidud suudaksid omandada teadmisi, millisel moel tege-

vuspõhiselt, ühist strateegiat kavandades on võimalik jõuda sinnamaani, et omavalitsuste liitumine ei ole mingisugune vaevaline, vaid täiesti loomulik akt.

Nii palju siis koolist ja sellega seonduvast. Ma arvan, et põhikooli- ja gümnaasiumiseadus, nii kurb, kui see ka ei ole, jääbki selliseks pidevalt paigatavaks lapitekiks. Minu jaoks on mõnevõrra üllatav, et haridusvaldkond on oma edenemise ja muutumise mõttes sedavõrd konservatiivne. Aga ilmselt see on üks paratamatusi, millega tuleb leppida, ja ega haridusvaldkond vist ka kuskil mujal kuigi progressiivne ja ajast ees kõndiv ei ole. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Marek Strandberg! Kas ma võin kõnepulti paluda haridus- ja teadusministri? Kaheksa minutit.

Tõnis Lukas

Austatud juhataja! Kui püss on kogu etenduse ajal seinal rippunud, siis peab ta lõpuks ka pauku tegema. Sellepärast ma räägin paar muljet sellest meie tegelikult aastatepikkusest teest. Ma tänan selles viimases menetlemise faasis Riigikogus tehtud ettepanekute tegijaid ja tänan ka kõiki neid, kes väljastpoolt või siis ka parlamendi fraktsioonides aruteludest aktiivselt osa võtsid. Mulle meeldib, et on kujunenud töökultuur, mis on lasknud ka opositsiooni arvamusi ja ettepanekuid arvesse võtta nii olulises ja koosmeelt nõudvas küsimuses, kui seda on hariduskorraldus.

Eelnõu on muutunud. See aga ei tähenda, et enne eelnõu esitamist Riigikogusse ei rääkinud valitsus partnerorganisatsioonidega läbi või ei oleks arvestatud haridusfoorumitel räägitut. Vana tõde on, et head mõtted tulevad kas õigel ajal või natukene hiljem. Küllap on diskussiooni käigus nii partnerorganisatsioonide kui fraktsioonide liikmete arvamused muutunud ja täpsustunud, on tulnud uusi ideid. Muudatusettepanekute teisel ringil on fraktsioonid esitanud selliseid ideid, mida nad esimesel ringil ei esitanud. See on asjade normaalne kulg ning selle tõttu Haridus- ja Teadusministeerium võttiski suuna võimalikult palju neid muudatusettepanekuid arvestada ja nende arendamisel kaasa töötada, mitte olla ilmingimata kõigi ettepanekute vastu. Olgu pealegi kaasautoreid rohkem, ega me pole kadedad.

Pea selle seaduse puhul kõige olulisemaks õppekavadega seonduvat, eelkõige põhikooli ja gümnaasiumi õppekavade lahutamist ja nendega seonduva tõstmist seaduse tasemele. Jah, valitsuses on õppekavad küll ennetavalt vastu võetud, kuid need pole vastuolus seaduses sätestatuga ega olnud ka vastuolus sellega, mida käsitleti seaduseelnõu arutelude käigus.

Retooriline küsimus: kui palju see kõik maksma läheb? Kuulge, aga kui me soovime teha seda, mida me soovime teha, siis me peame hariduses ja õpetuses, et see oleks korralik, selle hinna ka maksma. Midagi meie ühiskonnale üle jõu käivat me selle seadusega endale kaela võtnud ei ole. Jah, selle seaduse alustalad on väga olulised. Me kõik mõistame seda. Aga me mõistame ka seda, et avalikkuse tähelepanu alla satuvad ikkagi tihti detailid.

Nüüdseks on selle seaduse põhiliseks küsimuseks tõusnud, kas tõesti hakatakse trahvima lastevanemaid, kes ei garanteeri oma laste koolis käimist. Ma arvan, et see mõtteviis on vanas ja uues seaduses mõlemas sees, aga see on sammu arengus edasi teinud. Me loodame palju koolile, aga mitte ainult koolile. Lapse koolitee pole ainult õpetaja sillutada. Kogu vastutuskoores noore inimese kujunemise eest ei saa lasuda ainult koolil. Vanemate roll noore inimese kujunemisel ja tema koolis käimise tingimuste loomisel on fundamentaalne. Trahv ei ole siin üldse peamine. Haldusrikkumiste eest mõõdetakse rikkujale tavaliselt trahv kätte. Samas on seaduses kirjas, et kui vanem soostub teiste lahendustega, ei pea ta trahvi maksma. Teised lahendused on üldkasulik töö, vanemaks olemise koolituse läbimine või koostegevus oma lapsega. See on ju väga inimlik. Nii et säte, et vanem vastutab, ei ole mitte kassa täitmiseks, vaid selleks, et nendele vanematele, kellel nende laps on vahepeal meelest ära läinud, lapse olemasolu meelde tuletada.

Tänane meeleolu siin Riigikogu saalis põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse menetlemise ajal on nagu ühe ja sama koolkonna konverentsil. Tahaksin aplodeerida pärast iga ettekannet. Aga jällegi: ühises paadis oleme me nendes põhisuundades ja küllap me selles paadis ka edasipidi istume, keegi märja kätte ei taha, ning viime põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse eelnõu lugemise lõpuni.

Mulle meeldiks vastata Jaanus Marrandi küll mitte mulle esitatud küsimusele – pean silmas küsimust, mille ta esitas Peeter Kreitzbergile, pidades silmas oma varem just mulle infotunnis esitatud küsimust. Marrandi väitis, et minister ei vastanud talle ammendavalt. Ega ma ei loodagi ajalukku minna kõigi aegade esimese ministrina, kelle selgitused opositsiooni meelest on olnud ammendavad. Küllap meie vaated on, eriti hariduspoliitikas, erinevad, ja see väljendub ka avalikkuses esinedes. Aga mul on hea meel sellest tundest, mis põhikooli ja gümnaasiumiseaduse menetlemisel on tekkinud – see on tunne, et see on meie ühine asi.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Rohkem kõne-soove ei ole, lõpetan läbirääkimised.

Alustame muudatusettepanekute läbivaatamist. Neid on tervelt 303. Hakkame peale. Number 1, esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata, kuid see ei kuulu hääletamisele vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 106 lõikele 2. Number 2, esitanud Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata, ei kuulu samuti hääletamisele. Number 3, esitanud juhtivkomisjon, see tähendab, et on arvestatud. Number 4, esitanud juhtivkomisjon, jällegi on arvestatud täielikult. Number 5, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt, on arvestatud osaliselt. Number 6, Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioonilt, on jäetud arvestamata ja samuti ei kuulu hääletamisele. Number 7, kolleeg Liisa-Ly Pakostalt, juhtivkomisjon on arvestanud osaliselt. Number 8, Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioonilt, juhtivkomisjon on arvestanud sisuliselt. Number 9, Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjon on arvestanud osaliselt. Number 10, Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioonilt, on arvestatud osaliselt. Number 11, Eestimaa Rahvaliidu fraktsioonilt, on arvestatud sisuliselt. Number 12, Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioonilt, on jäetud arvestamata, ei kuulu hääletamisele. Number 13, Eestimaa Rahvaliidu fraktsioonilt, on arvestatud sisuliselt. Number 14, kultuurikomisjonilt, on arvestatud täielikult. Number 15, Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Number 16, Eestimaa Rahvaliidu fraktsioonilt, on jäetud arves-

tamata. Number 17, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada.

Esimees Ene Ergma

Suurepärane! Head kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 17, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 31 Riigikogu liiget, vastu oli 43, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

18. muudatusettepanek, Eesti Reformierakonna fraktsioonilt, on arvestatud sisuliselt; 19., Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioonilt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 20., Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata; 21., Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada.

Esimees Ene Ergma

Palun! Head kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 21, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 31 Riigikogu liiget, vastu oli 45, erapooletuid ei olnud. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

22. muudatusettepanek, Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata; 23., Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, on arvestatud sisuliselt; 24., Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon, on arvestatud sisuliselt; 25., Eesti Keskerakonna fraktsioon, on arvestatud sisuliselt; 26., Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, on arvestatud sisuliselt; 27., Liisa-Ly Pakosta, on jäetud arvestamata ja ei kuulu hääletamisele; 28., Eesti Keskerakonna fraktsioon, on jäetud arvestamata; 29., Sotsiaaldemokraatliku Era-

konna fraktsioon, on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada.

Esimees Ene Ergma

Hästi! Head kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 29, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 31 Riigikogu liiget, vastu oli 43, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

30. muudatusettepanek, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt, on arvestatud täielikult; 31., Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt, on arvestatud täielikult; 32., Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata; 33., Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioonilt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 34., juhtivkomisjonilt, on arvestatud täielikult; 35., Liisa-Ly Pakostalt, on arvestatud täielikult; 36., Eesti Reformierakonna fraktsioonilt, on arvestatud sisuliselt; 37., Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, on arvestatud osaliselt; 38., Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, on arvestatud osaliselt; 39., Eestimaa Rahvaliidu fraktsioonilt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 40., Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata; 41., Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioonilt, on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Marek Strandberg!

Marek Strandberg

Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni nimel palun seda muudatusettepanekut hääletada.

Esimees Ene Ergma

Hästi! Head kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 41, mille on esitanud Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon ja juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 5 Riigikogu liiget, vastu oli 45, erapooletuid oli 1. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 42, Eesti Keskerakonna fraktsioon, on jäetud arvestamata.

Number 43, Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon, on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Marek Strandberg!

Marek Strandberg

Roheliste fraktsiooni nimel palun seda muudatusettepanekut hääletada.

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku 43, mille on esitanud Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon ja juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 3 Riigikogu liiget, vastu oli 44, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Number 44, Eestimaa Rahvaliidu fraktsioon, on arvestatud täielikult. Number 45, Eesti Reformierakonna fraktsioon, on arvestatud täielikult. Number 46, Eestimaa Rahvaliidu fraktsioon, on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Mai Treial!

Mai Treial

Aitäh! Rahvaliidu fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada.

Esimees Ene Ergma

Palun! Head kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 46, mille on esitanud Eestimaa Rahvaliidu fraktsioon ja juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 32 Riigikogu liiget, vastu oli 44, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

47. muudatusettepanek, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata; 48., juhtivkomisjonilt, on arvestatud täielikult; 49., Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioonilt, on arvestatud osaliselt; 50., Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioonilt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 51., Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, on arvestatud sisuliselt; 52., Liisa-Ly Pakostalt, on arvestatud täielikult; 53., Eesti Reformierakonna fraktsioonilt, on arvestatud täielikult; 54., Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, on arvestatud sisuliselt; 55., Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata; 56., Ees-

timaa Rahvaliidu fraktsioonilt, on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Mai Treial!

Mai Treial

Aitäh! Rahvaliidu fraktsioon palub 56. muudatusettepanekut hääletada.

Esimees Ene Ergma

Hästi! Lugupeetud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 56, mille on esitanud Eestimaa Rahvaliidu fraktsioon ja juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 33 Riigikogu liiget, vastu oli 43, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

57. muudatusettepanek, Keskerakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata; 58., Keskerakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata; 59., Liisa Pakostalt, on arvestatud täielikult; 60., kultuurikomisjonilt, on arvestatud täielikult; 61., Liisa Pakostalt, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 62. on esitanud kultuurikomisjon juhtivkomisjonina; 63., Reformierakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata; 64., Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata; 65., Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, arvestatud täielikult; 66., Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt, on arvestatud osaliselt; 67., Keskerakonna fraktsioonilt, on arvestatud täielikult; 68., Keskerakonna fraktsiooni poolt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 69., juhtivkomisjonilt, on arvestatud; 70., Liisa-Ly Pakostalt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 71., Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, on arvestatud sisuliselt; 72., kultuurikomisjonilt, on arvestatud täielikult; 73., juhtivkomisjonilt, on arvestatud täielikult; 74., Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioonilt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 75., Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioonilt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 76., Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioonilt ja on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 77., Eesti Reformierakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata; 78., Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 79., kultuurikomisjonilt, on arvestatud; 80., Liisa-Ly Pakostalt, on jäetud arvestamata; 81., Erakonna Eestimaa Roheli-

sed fraktsioonilt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 82., juhtivkomisjonilt, on arvestatud; 83., Keskerakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 84., Eestimaa Rahvaliidu fraktsioonilt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele;

85., Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioonilt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 86., Eesti Reformierakonna fraktsioonilt, arvestatud sisuliselt; 87., Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata; 88., juhtivkomisjonilt, on arvestatud; 89., Keskerakonna fraktsioonilt, on arvestatud sisuliselt; 90., Keskerakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 91., Keskerakonna fraktsioonilt, on arvestatud sisuliselt; 92., juhtivkomisjonilt, on täielikult arvestatud; 93., juhtivkomisjonilt, on täielikult arvestatud; 94., Liisa-Ly Pakostalt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 95., Keskerakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata, ei kuulu hääletamisele; 96., Liisa-Ly Pakostalt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 97., Eestimaa Rahvaliidu fraktsioonilt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 98., juhtivkomisjonilt, on arvestatud täielikult; 99., Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 100., Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioonilt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 101., Liisa-Ly Pakostalt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 102., Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioonilt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 103., Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 104., Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 105., Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 106., Liisa-Ly Pakostalt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 107., Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata; 108., Liisa-Ly Pakostalt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 109., juhtivkomisjonilt, on arvestatud täielikult; 110., Reformierakonna fraktsioonilt, on arvestatud sisuliselt; 111., Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioonilt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 112., Rahvaliidu

fraktsioonilt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 113., Rahvaliidu fraktsioonilt, jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 114., Keskerakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata; 115., Rahvaliidu fraktsioonilt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 116., juhtivkomisjonilt, arvestatud täielikult; 117., Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt, on arvestatud sisuliselt; 118., Keskerakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata; 119., Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioonilt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 120., Liisa-Ly Pakostalt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 121., juhtivkomisjonilt, on arvestatud; 122., Liisa-Ly Pakostalt, on jäetud arvestamata, ei kuulu hääletamisele; 123., Liisa-Ly Pakostalt, on jäetud arvestamata, ei kuulu hääletamisele; 124., juhtivkomisjonilt, täielikult arvestatud; 125., Eestimaa Roheliste fraktsioonilt, on arvestatud sisuliselt; 126., Eesti Reformierakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata; 127., Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada.

Esimees Ene Ergma

Palun! Head kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 127, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 31 Riigikogu liiget, vastu 44, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

128. muudatusettepanek, juhtivkomisjonilt, on arvestatud täielikult; 129., Liisa-Ly Pakostalt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 130., juhtivkomisjonilt, arvestatud täielikult; 131., roheliste fraktsioonilt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 132., Liisa-Ly Pakostalt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 133., juhtivkomisjonilt, on arvestatud täielikult; 134., samuti juhtivkomisjonilt, arvestatud täielikult; 135., Eestimaa Rahvaliidu fraktsioonilt, on arvestatud osaliselt; 136., juhtivkomisjonilt, on arvestatud täielikult; 137., Sotsiaaldemokraat-

liku Erakonna fraktsioonilt, on arvestatud sisuliselt; 138., Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioonilt, on arvestatud osaliselt; 139., Liisa-Ly Pakostalt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 140., Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Keskerakonna fraktsiooni nimel palun muudatusettepanekut 140 hääletada.

Esimees Ene Ergma

Hästi! Head kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 140, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 32 Riigikogu liiget, vastu oli 43, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

141. muudatusettepanek, juhtivkomisjonilt, arvestatud täielikult; 142., Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioonilt, on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Marek Strandberg!

Marek Strandberg

Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni nimel palume seda muudatusettepanekut hääletada.

Esimees Ene Ergma

Palun! Head kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 142, mille on esitanud Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 4 Riigikogu liiget, vastu oli 44, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek 143, Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioonilt, on jäetud arvestamata; 144., Liisa-Ly Pakostalt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 145., juhtivkomisjonilt, on arvestatud täielikult; 146., roheliste fraktsioonilt, on arvestatud osaliselt; 147., Keskerakonna fraktsioonilt, on arvestatud osaliselt; 148., Rahvaliidu fraktsioonilt, on jäetud arvestamata; 149., Liisa-Ly Pakostalt, arvestatud osaliselt; 150., Keskerakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Keskerakonna fraktsiooni nimel palun seda muudatusettepanekut hääletada.

Esimees Ene Ergma

Palun! Lugupeetud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 150, mille on esitanud Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 27 Riigikogu liiget, vastu oli 42, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

151. muudatusettepanek, juhtivkomisjonilt, on arvestatud täielikult; 152., Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioonilt, on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Marek Strandberg!

Marek Strandberg

Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni nimel palun seda muudatusettepanekut hääletada.

Esimees Ene Ergma

Palun! Hea Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 152, mille on esitanud Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon ja juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 4 Riigikogu liiget, vastu oli 42, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

153. muudatusettepanek, Rahvaliidu fraktsioonilt, on jäetud arvestamata; 154., Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioonilt, on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Marek Strandberg!

Marek Strandberg

Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni nimel palun seda muudatusettepanekut hääletada.

Esimees Ene Ergma

Palun! Lugupeetud kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 154, mille on esitanud Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 17 Riigikogu liiget, vastu oli 39, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

155. muudatusettepanek, juhtivkomisjonilt, on arvestatud täielikult; 156., Keskerakonna

fraktsioonilt, on arvestatud sisuliselt; 157., Keskerakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Keskerakonna fraktsiooni nimel palun seda muudatusettepanekut hääletada.

Esimees Ene Ergma

Palun! Head kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 157, mille on esitanud Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 27 Riigikogu liiget, vastu oli 41, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

158., juhtivkomisjonilt, arvestatud täielikult; 159., Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioonilt, on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Marek Strandberg!

Marek Strandberg

Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni nimel palun seda muudatusettepanekut hääletada.

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 159, mille on esitanud Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 6 Riigikogu liiget, vastu oli 40, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

160., juhtivkomisjonilt, arvestatud täielikult; 161., Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioonilt, on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Marek Strandberg!

Marek Strandberg

Ma palun Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni nimel seda muudatusettepanekut hääletada.

Esimees Ene Ergma

Palun! Lugupeetud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 161, mille on esitanud Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon ja juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 6 Riigikogu liiget, vastu oli 39, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

162., Keskerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Keskerakonna fraktsiooni nimel palun seda muudatusettepanekut hääletada.

Esimees Ene Ergma

Palun! Lugupeetud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku 162, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 30 Riigikogu liiget, vastu oli 40, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

163., Eestimaa Rahvaliidu fraktsioonilt, on jäetud arvestamata; 164., juhtivkomisjonilt, on arvestatud täielikult; 165., Keskerakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Keskerakonna fraktsiooni nimel palun seda muudatusettepanekut hääletada.

Esimees Ene Ergma

Palun! Hea Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku number 165, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 30 Riigikogu liiget, vastu oli 40, 1 erapooletu. Ettepanek ei leidnud toetust.

166., Keskerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Keskerakonna fraktsiooni nimel palun seda muudatusettepanekut hääletada.

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku 166, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 31 Riigikogu liiget, vastu oli 40, erapooletuid oli üks. Ettepanek ei leidnud toetust.

167., Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Keskerakonna fraktsiooni nimel palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Head kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 167, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 31 Riigikogu liiget, vastu oli 40, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

168., esitatud juhtivkomisjoni poolt, on arvestatud täielikult; 169., juhtivkomisjonilt, on arvestatud täielikult; 170., juhtivkomisjonilt, on arvestatud täielikult; 171., juhtivkomisjonilt, on arvestatud täielikult; 172., juhtivkomisjonilt, on arvestatud täielikult; 173., Eestimaa Rahvaliidu fraktsioonilt, on jäetud arvestamata; 174., juhtivkomisjonilt, on arvestatud täielikult; 175., Keskerakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata; 176., Liisa-Ly Pakostalt, on arvestatud täielikult; 177., juhtivkomisjonilt, on arvestatud täielikult; 178., Keskerakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Keskerakonna fraktsiooni nimel palun seda muudatusettepanekut hääletada.

Esimees Ene Ergma

Palun! Head kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 178, mille on esitanud Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 24 Riigikogu liiget, vastu oli 41, üks erapooletu. Ettepanek ei leidnud toetust.

179., Keskerakonna fraktsioonilt, on osaliselt arvestatud. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Ma palun Keskerakonna fraktsiooni nimel seda hääletada.

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 179, mille on esitanud Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjon on seda osaliselt arvestanud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 29 Riigikogu liiget, vastu oli 40, üks erapooletu. Ettepanek ei leidnud toetust.

180., Rahvaliidu fraktsioonilt, on jäetud arvestamata; 181., Rahvaliidu fraktsioonilt, on jäetud arvestamata; 182., Rahvaliidu fraktsioonilt, on jäetud arvestamata; 183., Rahvaliidu fraktsioonilt, on jäetud arvestamata; 184., Rahvaliidu fraktsioonilt, on jäetud arvestamata; 185., Rahvaliidu fraktsioonilt, on jäetud arvestamata; 186., Rahvaliidu fraktsioonilt, on jäetud arvestamata; 187., Rahvaliidu fraktsioonilt, on jäetud arvestamata; 188., Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Ma palun Keskerakonna fraktsiooni nimel seda muudatusettepanekut hääletada.

Esimees Ene Ergma

Palun! Head kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 188, mille on esitanud Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjoni on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 25 Riigikogu liiget, vastu oli 41, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

189., Keskerakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata; 190., juhtivkomisjonilt, on arvestatud; 191., juhtivkomisjonilt, on arvestatud täielikult; 192., juhtivkomisjonilt, on arvestatud täielikult; 193., juhtivkomisjonilt, on arvestatud täielikult; 194., juhtivkomisjonilt, on arvestatud täielikult; 195., Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjon on arvestanud sisuliselt; 196., Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioonilt, juhtivkomisjon on arvestanud sisuliselt. Palun, kolleeg Marek Strandberg!

Marek Strandberg

Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni nimel palun seda muudatusettepanekut hääletada.

Esimees Ene Ergma

Palun! Lugupeetud kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 196, mille on esitanud Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon, juhtivkomisjon on arvestanud sisuliselt. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 2 Riigikogu liiget, vastu oli 40, kaks erapooletut. Ettepanek ei leidnud toetust.

197., Liisa-Ly Pakostalt, on arvestatud sisuliselt; 198., esitatud Liisa-Ly Pakostalt, on jäetud arvestamata; 199., Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioonilt, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata; 200., Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioonilt, juhtivkomisjon on arvestanud osaliselt; 201., juhtivkomisjonilt, on arvestatud täielikult; 202., Liisa-Ly Pakostalt, on arvestatud sisuliselt; 203., Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioonilt, arvestatud osaliselt; 204., juhtivkomisjonilt, arvestatud täielikult; 205., Keskerakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata; 206., Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioonilt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 207., Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioonilt, on arvestatud sisuliselt; 208., Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioonilt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 209., juhtivkomisjonilt, täielikult arvestatud; 210., Liisa-Ly Pakostalt, juhtivkomisjon on arvestanud sisuliselt; 211., Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioonilt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 212., juhtivkomisjonilt, arvestatud täielikult; 213., Liisa-Ly Pakostalt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 214., Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioonilt, arvestatud täielikult; 215., juhtivkomisjonilt, arvestatud täielikult; 216., Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioonilt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 217., juhtivkomisjonilt, on arvestatud täielikult; 218., Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata; 219., juhtivkomisjonilt, arvestatud täielikult; 220., Eesti Reformierakonna fraktsioonilt, on arvestatud osaliselt; 221., Keskerakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Keskerakonna fraktsiooni nimel palun muudatusettepanekut nr 221 hääletada.

Esimees Ene Ergma

Palun! Hea Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 221, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 23 Riigikogu liiget, vastu oli 43, 1 erapooletu. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 222, esitatud Keskerakonna fraktsiooni poolt, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Keskerakonna fraktsiooni nimel palun muudatusettepanekut nr 222 hääletada.

Esimees Ene Ergma

Palun! Head kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 222, mille on esitanud Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 23 Riigikogu liiget, vastu oli 41, 1 erapooletu. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 223, Keskerakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Keskerakonna fraktsiooni nimel palun muudatusettepanekut nr 223 hääletada.

Esimees Ene Ergma

Palun! Head kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 223, mille on esitanud Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 21 Riigikogu liiget, vastu oli 42, üks erapooletu. Ettepanek ei leidnud toetust.

224., Rahvaliidu fraktsioonilt, on arvestatud täielikult; 225., Rahvaliidu fraktsioonilt, on jäetud arvestamata; 226., Keskerakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata; 227., juhtivkomisjonilt, on arvestatud täielikult; 228., Keskerakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata; 229., juhtivkomisjonilt, on arvestatud täielikult; 230., Rahvaliidu fraktsioonilt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 231., Rahvaliidu fraktsioonilt, on arvestatud täielikult; 232., juhtivkomisjonilt, on arvestatud

täielikult; 233., juhtivkomisjonilt, on arvestatud täielikult; 234., Reformierakonna fraktsioonilt, on arvestatud sisuliselt; 235., juhtivkomisjonilt, on arvestatud täielikult; 236., juhtivkomisjonilt, on arvestatud täielikult; 237., Liisa-Ly Pakostalt, on arvestatud sisuliselt; 238., juhtivkomisjonilt, on arvestatud täielikult; 239., Liisa-Ly Pakostalt, on arvestatud sisuliselt; 240., Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioonilt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 241., juhtivkomisjonilt; 242., juhtivkomisjonilt, on arvestatud täielikult; 243., juhtivkomisjonilt, on arvestatud täielikult; 244., Liisa-Ly Pakostalt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 245., juhtivkomisjonilt, on arvestatud täielikult; 246., juhtivkomisjonilt, on arvestatud täielikult; 247., Rahvaliidu fraktsioonilt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 248., juhtivkomisjonilt, on arvestatud täielikult; 249., juhtivkomisjonilt, on arvestatud täielikult; 250., Liisa-Ly Pakostalt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 251., juhtivkomisjonilt, on arvestatud täielikult; 252., Keskerakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Ma palun muudatusettepanekut nr 252 hääletada.

Esimees Ene Ergma

Palun! Head kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 252, mille on esitanud Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 27 Riigikogu liiget, vastu oli 40, 1 erapooletu. Ettepanek ei leidnud toetust.

253., Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioonilt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 254., juhtivkomisjonilt, arvestatud täielikult; 255., Keskerakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Keskerakonna fraktsiooni nimel palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palun kümme minutit vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Palun, kui pikka vaheaega? Ma ei kuulnud. Kümme minutit? Jätkame kell 18. Palun kirjalikult!

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid! Eesti Keskerakonna fraktsiooni võetud vaheaeg on läbi. Läheme nüüd muudatusettepaneku nr 255 hääletuse juurde, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 20 Riigikogu liiget, vastu oli 40, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek 256, Keskerakonna fraktsioonilt, on arvestatud sisuliselt. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Ma palun Keskerakonna fraktsiooni nimel muudatusettepanekut nr 256 hääletada.

Esimees Ene Ergma

Palun! Lugupeetud kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku 256, mille on esitanud Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon on arvestanud seda sisuliselt. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 20 Riigikogu liiget, vastu oli 43, erapooletuid oli üks. Ettepanek ei leidnud toetust.

257., Eestimaa Rahvaliidu fraktsioonilt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 258., Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada.

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 258, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, kuid on jäetud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 9 Riigikogu liiget, vastu oli 41, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

259, Keskerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata; 260, juhtivkomisjonilt, on arvestatud täielikult; 261, Rahvaliidu fraktsioonilt, on arvestatud sisuliselt; 262, Keskerakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 263, juhtivkomisjonilt, arvestatud täielikult; 264, juhtivkomisjonilt, arvestatud täielikult; 265, juhtivkomisjonilt, arvestatud täielikult; 266, Liisa-Ly Pakostalt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 267, Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioonilt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 268, juhtivkomisjonilt, on arvestatud täielikult; 269, juhtivkomisjonilt, on arvestatud täielikult; 270, Keskerakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 271, Rahvaliidu fraktsioonilt, on arvestatud sisuliselt; 272, Rahvaliidu fraktsioonilt, on arvestatud sisuliselt; 273, juhtivkomisjonilt, on arvestatud täielikult; 274, juhtivkomisjonilt, on arvestatud täielikult; 275, juhtivkomisjonilt, on arvestatud täielikult; 276, juhtivkomisjonilt, on arvestatud täielikult; 277, Rahvaliidu fraktsioonilt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 278, Keskerakonna fraktsioonilt, on arvestatud täielikult; 279, Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioonilt, on arvestatud osaliselt; 280, Rahvaliidu fraktsioonilt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 281, Rahvaliidu fraktsioonilt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 282, Rahvaliidu fraktsioonilt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 283, Rahvaliidu fraktsioonilt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 284, Keskerakonna fraktsioonilt, on arvestatud täielikult; 285, Rahvaliidu fraktsioonilt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 286, juhtivkomisjonilt, on arvestatud täielikult; 287, juhtivkomisjonilt, arvestatud täielikult; 288, juhtivkomisjonilt, arvestatud täielikult; 289, juhtivkomisjonilt, arvestatud täielikult; 290, Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioonilt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 291, juhtivkomisjonilt, on arvestatud täielikult; 292, Rahvaliidu fraktsioonilt, on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Mai Treial!

Mai Treial

Aitäh! Rahvaliidu fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada.

Esimees Ene Ergma

Palun! Lugupeetud kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 292, esitatud Rahvaliidu fraktsioonilt, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 21 Riigikogu liiget, vastu oli 39, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

293., juhtivkomisjonilt, arvestatud täielikult; 294., juhtivkomisjonilt, arvestatud täielikult; 295., juhtivkomisjonilt, arvestatud täielikult; 296., juhtivkomisjonilt, on arvestatud täielikult; 297., juhtivkomisjonilt, on arvestatud täielikult; 298., Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Keskerakonna fraktsiooni nimel palume oma muudatusettepanekut 298 hääletada.

Esimees Ene Ergma

Palun! Lugupeetud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 298, mille on esitanud Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 24 Riigikogu liiget, vastu oli 40, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

299., juhtivkomisjonilt, arvestatud täielikult; 300., juhtivkomisjonilt, arvestatud täielikult; 301., juhtivkomisjonilt, arvestatud täielikult; 302., Rahvaliidu fraktsioonilt, on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu hääletamisele; 303., Eestimaa Rahvaliidu fraktsioonilt, on sisuliselt arvestatud.

Head kolleegid! Me oleme kõik 303 muudatusettepanekut läbi vaadanud. Seaduseelnõu 412 teine lugemine on lõpetatud. Aitäh! (Aplaus.)

5. Tulumaksuseaduse ja perekonnaseaduse muutmise seaduse eelnõu (180 SE) teise lugemise jätkamine

Esimees Ene Ergma

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu teise lugemise jätkamine. Ma palun ettekandjaks rahanduskomisjoni aseesimehe kolleeg Tarmo Männi!

Tarmo Männ

Austatud juhataja! Austatud kolleegid! Tegemist on samuti väga pikka aega menetluses olnud seaduseelnõuga ja täna toimub selle teise lugemise jätkamine.

Lühidalt eelnõust. Tulumaksuseaduse muudatused võimaldavad füüsilistel isikutel enam levinud ja usaldusväärsetelt väärtpaberitelt teenitud tulu maksustamist edasi lükata. Selleks tuleb finantsvaralt teenitud või selle müügist saadud tulu kanda investeerimiskontole, milleks on tavaline pangakonto, mis soovitatavalt oleks selleks otstarbeks ka avatud. Sellel kontol oleva raha eest saab soetada uut finantsvara vahepeal tulumaksu tasumata. Tulumaksu tasumise kohustus tekib, kui raha võetakse kontolt välja või kasutatakse muuks otstarbeks, kui seaduses loetletud finantsvara soetamiseks.

Pärast teise lugemise katkestamist 17. veebruaril ei laekunud muudatusettepanekute esitamise tähtjaks, mis oli 4. märts, Riigikogust ettepanekuid. Rahanduskomisjon on konsensuslikult ja koostöös Rahandusministeeriumiga teinud mõningaid muudatusi teile tollal väljajagatud muudatusettepanekute projektis, millest olulisemad oleksid näiteks investeerimiskontol oleva raha tagatisena kasutamise lubamine teatud juhtudel ja lubatud on tagada kohustusi, mis on seotud finantsvara soetamisega. Teiseks, täpsustatud on investeerimiskonto süsteemi kaasata lubatud finantsvarade loetelu, siia on lisandunud lühiajalised väärtpaberid, mõned tuletisinstrumendid. Märkimisväärne on see, mis oli esimesel lugemisel vaidluseks – tema ulatus maailmaturul. Nüüd on asi lahendatud niimoodi, et muust maksulepingu riigist kui Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriik ning Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsiooni liikmesriik päritud finantsvarale laiendati täiendavad piirangud ja usaldusnõuded. Peab olema tagatud finantsjärelevalve ning see väärtpaberitehing peab olema tehtud Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigi või OECD liikmesriigi finantsasutuse poolt. Samuti on oluliselt muutunud investeerimisriskiga elukindlustuslepinguid puudutav regulatsioon. Muudatuse tulemusel säilib enne 2010. aasta 1. augustit sõlmitud lepingutele kehtivas seaduses sätestatud maksuvabastus kuni 2023. aasta lõpuni ehk 12 aastat. Alates 2010. aasta 1. augustist sõlmitavate investeerimisriskiga elukindlustuslepingute alusel 12

aasta pärast tehtud väljamaksed ei ole enam tulumaksuvabad, kuid neid lepinguid saab kaastata maksukohustust edasilükkavasse investeerimiskontosüsteemi. Lisaks on laiendatud väärtpaberi võõrandamisel saadud kasust väärtpaberikahju mahaarvestamise võimalusi. Muudatuse tulemusel saab väärtpaberikahjuna arvesse võtta ka näiteks aktsiate ja osakute tagasiostu korral tekkinud kahju ning juriidilise isiku likvideerimisjaotise saamisel tekkinud kahju.

Need oleksid mõned märkused ja muudatused, mida me viimasel rahanduskomisjoni istungil arutasime. See oli sellel esmaspäeval. Komisjoni otsus oli konsensuslik: täna teine lugemine lõpetada ja saata eelnõu neljapäeval kolmandale lugemisele. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Kas on küsimusi? Küsimusi pole. Suur tänu, austatud ettekandja! Kas on soov avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Eelnõu kohta on esitatud ka üks muudatusettepanek. Muudatusettepaneku esitaja on rahanduskomisjon, mis on ühtlasi ka juhtivkomisjon. Selle ühe muudatusettepaneku läbivaatamisega oleme kõik eelnõu kohta laekunud muudatusettepanekud läbi vaadanud. Vabariigi Valitsuse algatatud tulumaksuseaduse ja perekonnaseaduse muutmise seaduse eelnõu nr 180 teine lugemine on lõpetatud.

6. Hoiu-laenuühistu seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (240 SE) teise lugemise jätkamine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud hoiu-laenuühistu seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu teise lugemise jätkamine. Palun Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Peep Aru!

Peep Aru

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Rahanduskomisjon arutas muudatusettepanekuid 20. mail ja 31. mail oma istungil ning eelnõu algataja esindajana osales nendel istungitel Rahandusministeeriumi finantsturgude osa-

konna juhataja Thomas Auväärt. Pärast teise lugemise katkestamist määratud muudatusettepanekute esitamise tähtjaks tuli üks muudatusettepanek Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioonilt ja seda on komisjon arvestanud. Ülejäänud muudatusettepanekud on tulnud komisjonilt ning väga heas üksmeeles ja konsensusena nii komisjonis kui ka nende muudatusettepanekute sisu poole pealt tehtud töös Rahandusministeeriumi, Põllumajandusministeeriumi, Maaelu Edendamise Sihtasutuse, Eesti Hoiu-Laenuühistute Liidu ja veel päris mitmete pöördujatega on kõik leidnud konsensuslikult arvestamist. Ma ei hakkaks aja kokkuhoiu mõttes neid üksipulgi ette lugema, kõik on saanud nendega tutvuda. Ma arvan, et seda ei ole vaja ka seetõttu, et selle eelnõu muudatusettepanekute puhul on olnud väga kena konsensus. Komisjon otsustas tuua eelnõu tänasele istungile teise lugemise jätkamiseks ja selle lõpetamiseks. Teen ettepaneku komisjoni poolt läbi vaadatud ja algatatud muudatusettepanekuid toetada ning eelnõu teine lugemine täna lõpetada. Aitäh! Kui on küsimusi, siis vastan.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimusi ei ole. Suur tänu ettekande eest! Kas on soovi avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Vaatame nüüd läbi seaduseelnõu 240 kohta laekunud 13 muudatusettepanekut. Nagu ikka nimetan muudatusettepaneku numbri, kui esitaja ei ole juhtivkomisjon, siis ka esitaja ja juhtivkomisjoni seisukoha. Esimese muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Teise muudatusettepaneku on esitanud Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon ja juhtivkomisjon on seda täielikult arvestanud. Kolmanda muudatusettepaneku on esitanud rahanduskomisjon ehk juhtivkomisjon. Ka neljanda, viienda, kuuenda, seitsmenda, kaheksanda, üheksanda ja kümenda muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Samuti 11., 12. ja 13. muudatusettepaneku. Oleme kõik hoiu-laenuühistu seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu kohta laekunud muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Seaduseelnõu nr 240 teine lugemine on lõpetatud.

7. Kaugkütteseaduse ja sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu (716 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud kaugkütteseaduse ja sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Mul on hea meel paluda Riigikogu kõnetooli majanduskomisjoni liige Hannes Astok.

Hannes Astok

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Majanduskomisjon arutas Vabariigi Valitsuse algatatud kaugkütteseaduse muutmise seaduse eelnõu oma koosolekul esmaspäeval, 10. mail. Lisaks komisjoni liikmetele oli komisjoni istungile kutsutud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ehitus- ja elamuosakonna ehitus- ja elamutalituse peaspetsialist Kaie Kunst. Meile oli laekunud üks parandusettepanek eelnõu algatajalt. See koosnes kahest osast. Esimene osa oli muuta eelnõu pealkirja ja sõnastada see järgmiselt: kaugkütteseaduse ja sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu. Teine oli sisuline muudatus, millest oli tingitud ka esimene muudatus: teha sotsiaalhoolekande seadusesse muudatus, mis lubaks toimetulekutoetust maksta valla- või linnavalitsuse poolt lisaks praegu olemasolevatele võimalustele – pangakontole, posti teel või sularahas – ka vastavalt taotleja eelnevalt väljendatud soovile teise isiku pangakontole. Selline muudatus annab võimaluse vastava kokkuleppe saavutamisel toetuse saajaga sotsiaalnõustamise protseduuri kaudu maksta osaliselt või täiel määral – ilmselt eeskätt ikka osaliselt – osa saadavast sotsiaaltoetusest otse kommunaalteenuste osutaja arveldusarvele. Paljudel juhtudel, nagu ilmselt kõik saalis olijad teavad, jõuab sotsiaaltoetus küll selle toetuse saajani, kuid sealt edasi, nendeni, kes talle teenuseid osutavad, sealhulgas kommunaalteenuseid, ei jõua see raha kuidagi, kaob tee peal muudeks kuludeks ära. Sellisel muudatusel on positiivne mõju nii riigi kui ka korteriomanike ja -valdajate seisukohalt. Riigieelarvelised vahendid jõuavad siis ka paremini selleni, milleks neid on mõeldud kasutada ehk otseselt kulutusteks, mis on seotud sotsiaalabi eesmär-

giga ehk nende toimetulekuga, kes seda abi vajavad.

Komisjon oli ühel häälel selle muudatusettepaneku poolt, otsustas saata eelnõu tänaseks päevaks teisele lugemisele ning teha ettepanek teine lugemine täna lõpetada ja viia kolmas lugemine läbi homme, 3. juunil ning eelnõu seadusena vastu võtta. Kõik need otsused tehti konsensusel. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Suur tänu! Kas on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas on soovi avada läbirääkimisi? Kõne-soove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Seaduseelnõu kohta on laekunud üks muudatusettepanek. Selle muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon. Oleme eelnõu muudatusettepanekud läbi vaadanud. Vabariigi Valitsuse algatatud kaugkütteseaduse ja sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu 716 teine lugemine on lõpetatud.

8. Karistusseadustiku, väärteomenetluse seadustiku, kriminaalmenetluse seadustiku, karistusregistri seaduse, kriminaalhooldusseaduse ning vangistusseaduse muutmise seaduse eelnõu (562 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku, väärteomenetluse seadustiku, kriminaalmenetluse seadustiku, karistusregistri seaduse ning kriminaalhooldusseaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli õiguskomisjoni liikme Robert Antropovi!

Robert Antropov

Hea istungi eesistuja! Head kolleegid! Mäletame, et alles hiljuti esines meie ees Riigikohtu esimees, kes oma sõnavõttus tõi välja asjaolu, et Eesti riik on ülekriminaliseeritud. Iseenesest ei ole see mingi uus tõde, selline olukord on valitsenud juba enam kui paarkümmend aastat, aga kindlasti vajab kriminaalpoliitika analüüsimist ja tulevikus ümberkujudamist, kuid midagi saame selle heaks juba ka praegu teha. Nimelt soovime selle eelnõuga juurutada asenduskaristuse institutsiooni, mil-

lega kindlasti vähendatakse arestimajade ja vanglate koormust, aga lisaks mõjub asenduskaristus alati ka ümberkasvatavalt. Me ju keegi ei usu, et vanglamüüride taga inimene, istudes kellast kellani, naaseb ühiskonda täisväärtuslikuna ja sinna tagasi kunagi ei satu. Seega olen teie ees taas eelnõuga 562, mis näeb ette väärtekaristuse asendamise üldkasuliku tööga ning kuni kuuekuulise vangistuse asendamise elektroonilise valvega. Arvan, et las need isikud pigem teevad jätkuvalt tööd ja on ühiskonnale kasulikud, kui nad seal trellide taga kambri riigi kulul niisama istuvad ja söövad. Samuti võimaldatakse eelnõuga rahatrahvide asendamist üldkasuliku tööga. Me teame, et väga paljudel karistust saanud isikutel ei ole võimalik trahvisummasid tasuda, seda teab ka kohus, aga kohtud määravad jätkuvalt selliseid karistusi, rahatrahve, seega võimaldab käesolev eelnõu asendada ka rahatrahvi üldkasuliku tööga.

Eelnõu läbis Riigikogus esimese lugemise veel eelmisel aastal, 14. novembril ja seejärel toimus kolm õiguskomisjoni istungit. Täna sel kuupäeval, kui ma siin teie ees olen, võib ju küsida, miks esimese ja teise lugemise vahel on nii pikk vaheaeg, pea pool aastat. Vastus on lihtne: kaks ministeeriumi – Justiitsministeerium ja Siseministeerium – otsisid tõde ja püüdsid kokku leppida selles, kes, milline ministeerium, milline ametkond täpselt hakkaks tegelema üldkasuliku töö järelevalvega, kes hakkaks nende inimestega realselt tegelema, kas Justiitsministeeriumi ametnikud või Siseministeerium, politsei. Ja lõppkokkuvõttes suutsid meie ministrid jõuda ühele arvamusele, et selle tööga peaks tegelema Siseministeerium ja politsei. Seega on see küsimus lahendatud ja lahendus on täpselt samasugune, nagu ta oli eelnõu algataja poolt algselt välja pakutud. Aga kuna üldkasuliku töö järelevalve teostamiseks vajab politsei ka täiendavat ressursi – arvestuslikult umbes 13 ametniku töölevõtmine, nende koolitamine, teatud võrgustiku loomine –, siis on õiguskomisjoni ja eelnõu algataja seisukoht, et seaduseelnõu võiks jõustuda 1. jaanuarist 2011. aastal selles osas, mis puudutab elektroonilist valvet karistatute üle, ja 1. jaanuarist 2012. aastal selles osas, mis puudutab üldkasulikkude tööd. Muudatusettepanekuid saab viis ja võib öelda, et kõik nad on tehnilist laadi. Muudatusettepanekud on

õiguskomisjoni üksmeelset heakskiitu leidnud. Seega otsustas komisjon, et juhul kui eelnõu teine lugemine täna lõpetatakse, suunata eelnõu Riigikogu täiskogu päevakorda kolmandale lugemisele ja kuupäevaks on välja pakutud 16. juuni s.a ettepanekuga eelnõu seadusena vastu võtta. Täna!

Aseesimees Keit Pentus

Suur aitäh! Küsimusi ei ole. Kas on soovi avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Vaatame läbi eelnõu muudatusettepanekud. Esimese muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon, samuti teise, kolmanda, neljanda ja viienda. Sellega on kõik muudatusettepanekud läbi vaadatud. Seaduseelnõu nr 562 teine lugemine on lõpetatud.

9. Loomakaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu (745 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud loomakaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli maaelukomisjoni aseesimehe Aleksei Lotmani!

Aleksei Lotman

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Vabariigi Valitsuse algatatud loomakaitse seaduse muudatust arutas maaelukomisjon kahe lugemise vahel kahel korral, esimest korda 18. mail, teist korda 31. mail. Esimesel istungil olid kohal peaaegu kõik peale kolleeg Imre Sooääre, juhatas tavapäraselt komisjoni esimees Kalev Kotkas. Kutsutud olid algataja esindajatena Põllumajandusministeeriumi toiduohutuse asekanstler Toivo Nõvandi ja õigusosakonna nõunik Diana Rammul. Komisjoni esimees juhatas arutelu sisse.

Tähtajaks oli fraktsioonidest esitanud ettepanekuid ainult Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon. Me tegime kaheksa ettepanekut. Rohkem fraktsioonidelt ja Riigikogu liikmetelt ettepanekuid ei laekunud, küll aga olid juba ette valmistatud loomulikult ka eelnõu algataja ja juhtivkomisjoni koostöös kolme ettepaneku projektid. Komisjon arutas Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni ettepanekuid. Kahte neist, mis olid sisult lähedased komisjoni ette-

valmistatavatele ettepanekutele, arvestas komisjon sisuliselt. Need on loetelus 2. ja 4. ettepanek. Nelja ettepanekut, mis on loetelus numbrite all 6–9, ei arvestatud. Ka Põllumajandusministeeriumi esindajad algataja esindajatena ei toetanud neid. Sisuliselt on need ettepanekud väga lähedased neile, mis sisalduvad Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni algatatud eelnõus 596, mida valitsus samuti ei ole toetanud. Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni ühe ettepaneku eesmärk on keelata loomade kasutamine avalikul koosolekul või muul sarnasel üritusel, kui sellega tekitatakse loomadele kannatusi. Loetelus on see 10. muudatusettepanek. Selle hääletus viis sellise huvitava tulemuseni, et seda toetati sõna otseses mõttes ühehäälselt. See üks hääli oli minu hääli, ülejäänud olid erapooletud ehk ei hääletanud. Ühe ettepaneku, loetelus oli see üheteistkümmes, võtsin ma tagasi, kuivõrd see on loogiliselt sedavõrd seotud muudatusettepanekutega 6 ja 9, mis olid selleks ajaks juba tagasi lükatud, et ilma nendeta oleksime me saanud väga veidra tulemuse, kui oleks juhtunud selline ime, et see oleks läbi läinud.

Mõne aja pärast selgus siiski, et me peaksime seda eelnõu veel arutama ja üht-teist täpsustama. Seega esmaspäeval, 31. mail arutasime seda uuesti, ainsana puudus kolleeg Rein Aidma. Istungit juhatas komisjoni esimees Kalev Kotkas ja kutsutud oli asekanstler Toivo Nõvandi. Selle koosoleku käigus vormus uus komisjonipoolne parandusettepanek, mille järel otsustati arvestada sisuliselt seda Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni ettepanekut, mis eelmisel koosolekul leidis minu ühehäälselt toetust, kuivõrd see komisjoni ettepanek kirjutas põhimõtteliselt lahti samasugused mõtted, aga tegi seda mõnevõrra põhjalikumalt. Sellega ei olnud ka minul roheliste esindajana enam mingisuguseid probleeme, võis täiesti nõustuda sellega, et arvestatakse sisuliselt.

Seega siis meie otsused, mis võeti juba esimesel arutelul vastu, olid saata loomakaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu 745 teisele lugemisele tänaseks kuupäevaks, teha ettepanek teine lugemine lõpetada ja juhul kui teine lugemine lõpetatakse, saata eelnõu täiskogule kolmandaks lugemiseks 3. juuniks ehk homseks ja eelnõu seadusena vastu võtta. See kõik oli konsensuslik. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Keit Pentus

Suur aitäh! Kas on küsimusi? Küsimusi ei ole. Täna ettekande eest! Kas on soovi avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Asume nüüd muudatusettepanekute juurde. Nende sisu sai ettekandja poolt põhjalikult lahti räägitud. Kokku on ettepanekuid esitatud 11. Esimese ettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Teise muudatusettepaneku esitaja on Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon, juhtivkomisjon on seda sisuliselt arvestanud. Kolmas muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud. Neljanda muudatusettepaneku on esitanud Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon, juhtivkomisjon on sisuliselt arvestanud. Viies muudatusettepanek on taas juhtivkomisjoni esitatud. Kuuenda muudatusettepaneku on esitanud Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon, juhtivkomisjon on selle ettepaneku jätnud arvestamata ning tulenevalt meie kodu- ja töökorra seadusest see ettepanek saalis hääletamisele ei kuulu. Seitsmes muudatusettepanek on samuti Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata, kuid kodu- ja töökorra seaduses sätestatust tulenevalt ettepanek saalis hääletamisele ei kuulu. Kaheksanda muudatusettepaneku on esitanud Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon, juhtivkomisjon ei ole seda ettepanekut arvestanud ja ka see ettepanek ei kuulu saalis hääletamisele. Üheksas muudatusettepanek on samuti Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata, kuid hääletamisele see ettepanek ei kuulu. Kümnenda muudatusettepaneku on esitanud Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon ning juhtivkomisjon on seda sisuliselt arvestanud. Viimane, üheteistkümmes muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud. Oleme seaduseelnõu nr 745 kohta laekunud muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Vabariigi Valitsuse algatatud loomakaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine on lõpetatud.

10. Biotsiidiseaduse muutmise seaduse eelnõu (748 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud biotsiidiseaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ettekandja osas on valitsus muudatuse teinud. Nimelt on ettekandjaks selle eelnõu puhul sotsiaalminister Hanno Pevkur. Palun!

Hanno Pevkur

Austatud Riigikogu aseesimees! Head Riigikogu liikmed! Vabariigi Valitsus on esitanud Riigikogule menetlemiseks biotsiidiseaduse muutmise seaduse eelnõu ja selle eelnõu väljatöötamine on tingitud liikmesriigile pandud kohustusest üle võtta Euroopa Parlamendi ja nõukogu 2009. aasta direktiiv, millega muudetakse omakorda 1998. aasta biotsiididirektiivi. Direktiivi eesmärk on säilitada Euroopas biotsiidide turg, pikendades selleks biotsiididirektiivis ettenähtud ülemineku perioodi nelja aasta võrra, et oleks võimalik täita toimeainete läbivaatamise programmi. Biotsiididirektiivi kohaselt on biotsiidide turustamise regulatsiooni täies mahus rakendamiseks ette nähtud ülemineku aeg kümme aastat, mille jooksul kehtivad liikmesriikide kehtestatud erisused oma territooriumil. Nimetatud ajaga on seotud andmekaitse tähtajad ja kui vaadata üleminekuaja vajadust, siis see oli tingitud asjaolust, et biotsiididirektiivis sätestatud ei ole võimalik rakendada täies mahus enne, kui biotsiidide toimeained on hinnatud ja kantud asjakohastesse lisadesse. Alles pärast seda saab biotsiidide kohta koostada toimikud ja esitada need turustusloa saamiseks. Samuti täpsustame eelnõuga kehtiva seaduse reguleerimisala, et see oleks kõigile rakendajatele üheselt arusaadav. Ja seadusest jäetakse välja paragrahv, mis reguleerib biotsiidiregistri loomist. Loodud on juba Euroopa Liidu biotsiidiregister, mille kaudu esitatakse kõik andmed ja mida saab kasutada ka siseriiklikult. Terviseametis säilitatakse ülemineku perioodil registreeritud ja lisanduvad registreerimistaotlused. Eelnõuga täiendatakse ka riiklikku järelevalvet teostavate asutuste järelevalvepädevust ning reguleeritakse Maksu- ja Tolliameti tegevust biotsiidide turule lubamise kontrollimisel. Lühidalt ongi väikese

eelnõu sisu teile ette kantud ja loodan, et Riigikogu toetab valitsuse algatatud biotsiidiseaduse muutmise seadust. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Suur tänu, austatud minister! Küsimusi ei ole. Juhtivkomisjonipoolseks ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli keskkonnakomisjoni esimehe Mart Jüssi!

Mart Jüssi

Lugupeetud istungi juhataja! Head Riigikogu liikmed! Keskkonnakomisjon arutas biotsiidiseaduse muutmise seaduse eelnõu oma 18. mai istungil ja selle eelnõuga seotud seisu kohta tutvustama oli kutsutud Sotsiaalministeeriumi rahvatervise osakonna peaspetsialist Leelo Männik. Eelnõu sisust andis minister siin suhteliselt hea ülevaate. Komisjonis piirdus arutelu valdavalt selle eelnõu ärakuulamisega ja kuna see oli meil suhteliselt värskest meeles, sest umbes aasta tagasi menetleti komisjonis sedasama seadust, siis me lihtsalt täpsustasime neid muudatusi, mis on selle uue muutmise seadusega sisse võetud. Seal selguski, et eelmisel korral väga põhjalikku arutelu leidnud küsimused, näiteks see, kes neid biotsiide analüüsib ja kus on need pädevused, on lahenenud sellega, et need pädevused on tänases Euroopas. Ja sellega üldiselt meie arutelu seal piirdus. Keskkonnakomisjon tegi konsensusliku otsuse lõpetada biotsiidiseaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine ja saata seaduseelnõu teisele lugemisele ning teha Riigikogu esimehele ettepanek määrata eelnõu kohta muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 4. juuni 2010 kell 16. See on minu poolt kõik. Tänan tähelepanu eest!

Aseesimees Keit Pentus

Tänan! Küsimusi ei ole. Aitäh ettekande eest! Kas on soovi avada läbirääkimisi? Kutsum Riigikogu kõnetooli Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni esindaja Mart Jüssi. Palun!

Mart Jüssi

Head kolleegid, kes te olete veel siia saali jäänud, ja need kolleegid, kes hiljem loevad huviga seda stenogrammi! Tahaksin nendes läbirääkimistes teie tähelepanu pöörata ühele sellisele aspektile, mille me leiame sellesama

eelnõu seletuskirjast. Ma tsiteerin natuke ja siis kommenteerin. Nimelt on seletuskirjas selline lõik või peatükk nagu "Seaduse mõju" ja seal me loeme: "Üleminekuperioodi pikendamisel on positiivne mõju nii majandusele kui ka inimeste tervisele ja keskkonnale. Kui tähtaega ei pikendataks, muutuks märkimisväärse osa praegu turul olevate biotsiidide turustamine ebaseaduslikuks ja sellega kaasneks oluline negatiivne majanduslik mõju tööstusharule, kellel ei lubataks enam turustada suurt osa tema toodangust, ning kahjulik mõju inimeste tervisele ja keskkonnale, sest puuduksid kättesaadavad tooted paljude kahjulike organismidega võitlemiseks." Ma natuke rõhutasin mõnda sõna siin. Minu arust on need olulised. Ma tahaksin tähelepanu pöörata sellele, et isegi nii olulise ja vajaliku seaduse juures nagu biotsiidiseadus võiksimme me natuke laiemalt mõelda, mida need sõnad tähendavad. Tegelikult peaks olema ka võrdselt võimalik kasutada teistsuguseid meetmeid, mis lahendaksid võib-olla inimese ja keskkonna vahelised lahkarmused või vastuseisud. Kui me võtame sõna "biotsiid" otseses mõttes, siis tegemist on ainega, mis tapab elu – elu võib-olla sellistes vormides, mis ei ole meile kõige sümpaatsemad, aga siiski, see on viis, kuidas hävitada teisi elusorganisme ja teha sellega kas siis elukeskkond või mõni paik endale mugavamaks.

Siinjuures tahaksin ma just rõhutada, et biotsiidide kasutamisel peaks eriti täpselt ja eriti tähelepanelikult rakendama seda ettevaatusprintsipi, et juhul kui me ei tea tegelikke mõjusid, peaksime me arvestama, et need mõjud võivad olla negatiivsed. Ma tooksin biotsiidide ajaloost teile paar sellist näidet, mis on olulised selle asja mõistmiseks. Esimene näide on putukamürk DDT, mis eelmise sajandi keskkel leiti olevat imerohi kõikide kuuejalgsete vastu, kes inimese toimetamist segasid, ja alles hiljem selgus, et see aine, see biotsiid mõjutas keskkonda palju laiemalt, viisil, mis hakkas ohustama ka, võiks öelda, inimesele sümpaatseid liike, nagu imetajad ja linnud, kalad ja kes kõik veel, kes selle mürgi pikaajalise mõju tõttu oma loodusliku tervise pidid kaotama. Teine näide, mis on minu meelest ka oluline tähele panna, on äärmiselt toksiline kantserogeenne aine dioksiin, mida on praegu maailmas väga täpselt jälgitud ja mis on valdavalt keelatud. Seda kasutati omal ajal ka biotsiidi-

na, et võidelda laoplatsidel oleva ladustatud puidu kahjurite negatiivse toime vastu inimese ja majanduse hüvanguks. Alles hiljem selgus, et see aine, mis oli mõeldud võib-olla seente ja bakterite tapmiseks, on äärmiselt ohtlik inimesele endale.

Nii et kui me seaduse mõjusse kirjutame, et selle seaduse vastuvõtmine on positiivse mõjuga nii majandusele kui inimeste tervisele ja keskkonnale ning seadusega viivitamine võib tekitada sellele tööstusharule suuri majanduslikke kahjusid, siis ma palun nende asjade peale natuke laiemalt mõelda ja mõelda ka selle peale, et võib-olla sel sajandil, praeguses maailmamajanduse ja keskkonna konflikti kontekstis peaksime me natuke ettevaatlikumalt suhtuma ainetesse, mis oma toimelt on mõeldud elu hävitama. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Eelnõu 748 esimene lugemine on lõpetatud. Määrän seaduseelnõu kohta muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 4. juuni kell 14.

11. Sotsiaalmaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (760 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Meie tänane viimane päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud sotsiaalmaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ka selle eelnõu puhul on Vabariigi Valitsuse esindaja osas toimunud muudatus ning mul on hea meel paluda Riigikogu kõnetooli ettekandeks sotsiaalminister Hanno Pevkur. Palun!

Hanno Pevkur

Austatud Riigikogu aseesimees! Selle seaduseelnõu puhul on tegemist väga hea eelnõuga. Sotsiaalmaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 760 eesmärk on aidata kaasa töötute tööjõuturule naasmisele ning luua paremad eeldused osalise tööajaga töökohtade tekkeks. Eelnõu esimese muudatusega võib isikute eest, kes on olnud vähemalt kuus kuud töötukassas arvel, 12 kuu jooksul nende osalise tööajaga töölevõtmisest maksta sotsiaalmaksu neile tegelikult makstud tasult, mitte kuumääralt. Tei-

se muudatusega luuakse mitmel töökohal osalise tööajaga töötava isiku eest sotsiaalmaksu maksmise summaarse arvestuse võimalus. Tööandja, kes arvestab palgalt tulumaksu kindipidamisel maksuvaba tulu, võib sotsiaalmaksu miinimumkohustuse täitmisel arvestada teise tööandja makstud sotsiaalmaksuga. Muudatus annab sellele tööandjale võimaluse nimetatud isiku eest sotsiaalmaksu maksta kuumäära ehk siis 4350 krooni ja teise tööandja makstud tasu vahelt, kuid vähemalt summalt, mille ta isikule kuu eest on maksnud. Muudatuste tulemusena muutub osalise tööajaga töötaja palkamine sotsiaalmaksukohustuse vähenemise tõttu tööandjale majanduslikult kasulikumaks. Valitsus loodab väga, et käesolev eelnõu aitab kaasa kriisist väljumisele ja ka uute töökohtade loomisele. Ja väga loodaks ka kiirele menetlusele parlamendis, et jõustada see eelnõu seadusena juba 1. juulist. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Suur tänu! Läheme küsimuste juurde. Esimesena saab küsimuseks sõna Toomas Varek. Palun!

Toomas Varek

Aitäh, proua Riigikogu aseesimees! Lugupeetud sotsiaalminister! Hiljaaegu oli meil siin Riigikogu saalis ka menetluses sotsiaalmaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu nr 690, mille oli sisse andnud Keskerakonna fraktsioon. Selle sisu oli 99,9% sama, mõnes lõigus oli võib-olla seletuskiri natuke lühem, mõnes lõigus natuke pikem, kuid see ei leidnud toetust. Millised arengud on nüüd tekkinud, et valitsus on selle eelnõuga täpselt sama põhimõttega välja tulnud, või mis oli viga Keskerakonna fraktsiooni eelnõul?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimast! Valitsus otsib pidevalt võimalusi, kuidas raskustes inimesi ja sealhulgas töötuks jäänud inimesi aidata ning selle eelnõu menetlemine on olnud üsna pikk. Siis, kui see saal maksuseaduse muutmise seaduse eelnõu sellisel kujul juba valmis sai, oli ta algsel kujul veidi teises sõnastuses. Sotsiaalministeeriumi ettepanekul muudeti töötuna arvel olek üheksa kuu pealt kuue kuu peale, ja üks ühe eelnõu valmimine on pikk protsess. Valitsusel oli samal ajal juba töös samalaadne eelnõu ja selles

suhtes on tõesti vaja jälgida erinevaid nüansse. Eks Rahandusministeerium püüdis selle eelnõu tegemisel vaadata ja hinnata kõik mõjud ära ning oluline on see, et see eelnõu tänasel päeval saalis on. Ja võib eeldada, et kuna Keskerakonnal on samasuguseid mõtteid olnud, siis ta seda eelnõu ka palavalt toetab.

Aseesimees Keit Pentus

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud minister! Sellel eelnõul on üks erinevus: ta ei puuduta neid inimesi, kes on praegu tööl osalise tööajaga, aga väga väikese palgaga. Näiteks koristaja, kes on osalise tööajaga tööl, saab 2000 krooni palka ja praegu peab tema eest maksuma sotsiaalmaksu üle 1400 krooni. Kui tema asemel võtta inimene, kes on töötu olnud üle kuue kuu, saaks tööandja iga kuu võitu täpselt 775 krooni. See on päris suur võit. Kas on mõeldud selle peale, kuidas ära hoida seda, et sellised lihtsamate tööde peal olevad inimesed ei leiaks, et nüüd jäävad nemad tööst ilma, sest odavam on võtta sama kvalifikatsiooniga, aga pikalt tööd otsinud inimesi? Neid inimesi on üle 40 000, kes on ametlikult otsinud tööd üle poole aasta.

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Kindlasti ei ole selle eelnõu eesmärk ühtegi töökohta kaotada, vaid uusi töökohti luua. Ükski tööandja ei ole õigustatud ära kaotama ühte töökohta ja looma asemele teist samasugust töökohta riiklike meetmetega. Näiteks paralleelina võib tuua sellesama palgatoetuse teil, mille puhul on reeglid väga selgelt kirjas, et palgatoetust antakse uue töökoha loomisel ehk sinna ettevõttesse peabki uusi töökohti tekkima. Ja ühe töötajaga töösuhte lõpetamine peab olema ettevõtte poolt selgelt põhjendatud. Kui soovitakse lõpetada töösuhet lihtsalt sellepärast, et võtta teine inimene tööle, siis töölepinguseadus sellist alust ette ei näe. See ei peaks olema õige ega ka võimalik. Kui selline juhtum aset leiab, siis soovitaks sellel inimesel, kes praegu tööl on, pöörduda kas töövaidluskomisjoni või kohtusse ja suure tõenäosusega ta ennistatakse tööle.

Aseesimees Keit Pentus

Teine küsimus Kadri Simsonilt. Palun!

Kadri Simson

Aitäh! Minu teine küsimus puudutab pensione. Üks valitsuse väide Keskerakonna seaduseelnõu kritiseerimisel on see, et kui inimene töötab osalise tööajaga ja tema eest makstakse vähem sotsiaalmaksu, siis kannatab kunagi tema pension. Milline erinevus on nende kahe inimese vahel, kellest üks praegu juba töötab, saab 2000 krooni palka ja selle pealt makstakse täismääras sotsiaalmaksu, aga teine hakkab 2000 krooniga tööle ja läheb osalise sotsiaalmaksu alla, sest ta oli enne töötaja. Kuidas erineb nende tulevane pension?

Hanno Pevkur

Aitäh! See eelnõu käsitlebki olukorda, mis on piiritletud ühe aastaga, see on ajutine. See tähendab seda, et selle inimese eest on selle ühe aasta eest makstud sotsiaalmaksu vähem. Jah, selle riskiga peab arvestama, kui töötaja tööle läheb. Loomulikult, meil oleks väga hea meel, kui enamik töökohti on suurema palgaga kui 4350 krooni. Aga ma usun, et selle eelnõu peamine eesmärk on ikkagi aidata inimesi praegu kergemini ja kiiremini tööle ning samamoodi osalise tööaja puhul inimesi lihtsamini tööle aidata ja laiendada neid töölevõtmise võimalusi. See on kindlasti äärmiselt oluline ja selleks, et see ei mõjutaks just nimelt pensioni olulisel määral, ongi sinna pandud piir peale – 12 kuud.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh, austatud minister! Rohkem küsimusi ei ole. Juhtivkomisjonipoolseks ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Kadri Simsoni!

Kadri Simson

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Lugupeetud minister! Head kolleegid! Riigikogu rahanduskomisjon arutas sotsiaalmaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 760 oma istungil 18. mail s.a ja nii nagu täna siia saali nii ka komisjoni ei jõudnud vastutav minister Jürgen Ligi. Komisjonis andis algataja esindajana Rahandusministeeriumi seisukohti edasi maksupoliitika osakonna juhataja Lemmi Oro. Ta rääkis seda, et eelnõu eesmärk on kaasa aidata

pikaajaliste töötute tööjõuturule tagasitoomisele eelkõige sel teel, et neile luuakse madalalpalgalisi osalise tööajaga töökohti. Lisaks on siin seaduseelnõus ka eelnevalt tekkinud vigade parandusi.

Komisjon otsustas komisjonipoolseks ettekandjaks nimetada minu, kuna nii nagu enne sai mainitud, kattub seaduseelnõu 690, mille algatas Keskerakonna fraktsioon, suuresti valitsuse pakutud ettepanekuga. Mida me siis komisjonis arutasime? Komisjonis arutasime eelkõige seda, kuidas hakatakse sotsiaalmaksu arvestama juhul, kui inimene töötab mitmel töökohal ja mõlemas töökohas saab väga väikset palka. Praegu on neid inimesi, kes töötavad osalise tööajaga ja saavad väiksemat palka, kui on kehtestatud miinimumpalk, 18 000. Aga mitmel töökohal töötab neist vaid 8%. Nagu me näeme, ei hakka see praegu tööl olevaid inimesi puudutama. Aga proua Lemmi Oro ütles, et siis kasutatakse summeeritud arvestust ja siin ongi see lisatava löike 2 kohaselt, et maksuvaba tulu arvestav tööandja peab maksma sotsiaalmaksu vähemalt summalt, mis arvestades ka teise tööandja makstud tasu, oleks selle isiku kohta kokku võrdne vähemalt kuumääraga.

Siis küsiti seda, kui kaua sotsiaalmaksu määra vähemalt palgalt maksta saab. Vastus oli, et kui töötaja inimene on tööle võetud, siis aasta jooksul saab tema eest maksta sotsiaalmaksu väiksemal määral ja pärast 12 kuu täitumist rakendub täismäär ehk 775 krooni suurem sotsiaalmaks juhul, kui need määrad jäävad kehtima (need kinnitatakse iga aasta riigieelarve raames).

Esitati küsimus, kas 12 kuu piirang kehtib ka mitmel kohal töötamisel. Juhul kui mitmel kohal töötatakse väikese palgaga, siis summaarne arvestus kehtib tähtajatult, piirang sinna ei puutu.

Komisjoni liikmetel oli ka huvi, millest tulenes praak ehk § 1 punktid 4 ja 5, mis on eelnevatest seadustest välja jäänud, et kui koputajatele makstakse tasu, siis selle pealt ei tule maksta sotsiaalmaksu, ja lapsepuhkuse tasult ei tule ka sotsiaalmaksu maksta.

Nagu juba eelnevast toonist võis aru saada, otsustas komisjon konsensuslikult, et eelnõu esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatustettepanekute esitamise tähtajaks 4. juuni kell 15. Tavapärasest kiirem on see protseduur

sellepärast, et seadus on ette nähtud kehtima hakkama 1. juulist 2010 ja kui ta kehtima hakkab, siis on tõepoolest märksa mõttekam võtta tööandjal tööle pikaajaseid töötuid osalise tööajaga madalapalgalisele töökohale. Nii et komisjon arvestas sellega ja oli muudatusettepanekute lühema ajaga nõus. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimusi ei ole. Suur tänu, lugupeetud ettekandja! Kas läbirääkimiste avamiseks on soovi? On. Kui on soov kõnelda puldist, siis ma palun vajutada klahvile "Kõne"! Palun Riigikogu kõnetooli Reformierakonna fraktsiooni esindaja Peep Aru!

Peep Aru

Lugupeetud eesistuja! Ma sooviksin kõigi tööpäeva veel natuke pikendada, et öelda välja Reformierakonna poliitiline arvamus seoses selle eelnõuga. Kindlasti on Eesti riigis praegu üheks tõsisemaks probleemiks töötus. Kui vaatame, mida töötuse leevendamiseks ja uute töökohtade tekkimiseks ette on võetud, siis näeme, et eri ministriumidel on sel aastal kasutada raha peaaegu neli miljardit Eesti krooni ja esimesed positiivsed tundemärgid on ka olemas, et probleem tasapisi leevendub. Nimelt on viimase kahe kuu jooksul vähenenud registreeritud töötus, 14,8%-lt on see langenud praeguseks 13,4%-le. Kuid nagu ka paljud prognoosijad ütlevad, maadleb Eesti töötusega veel päris pikka aega. Erinevad meetmed on kindlasti kaasa aidanud sellele, et inimestel on olnud võimalus pöörduda tagasi töötegevuse juurde. Siinkohal loeksin ette mõned numbrid, mida lisaraha ja meetmete kasutamine on andnud. 28. mai seisuga võib Sotsiaalministeeriumi koduleheküljelt lugeda, et palgatöö toetuse lepinguid on sõlmitud sel aastal 4298 inimesega nende tööle rakendamiseks. Ettevõtluse alustamiseks on toetust makstud 320 inimesele, tööpraktikat on alustanud 2021 inimest, tööharjutust on alustanud 277 inimest, tööalast koolitust on alustanud 4522 inimest. Ühelt poolt, arvestades seda töötute suurt arveid, on need väikesed numbrid, kuid teiselt poolt näitab see, et riigis püütakse leida ja on leitud positiivseid lahendusi. Ja üks selles reas on järjekordseks sammuks ka sotsiaalmaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu, mida me üksmeeles arutasime rahanduskomisjonis.

Siinkohal tahaksin öelda, et kui me selle seaduse kiirelt ära menetleme ja vastu võtame, on sellest ilmselt kasu ettevõtetele ja selle kaudu ka neile inimestele, kes praegu peavad kahjuks töötupõlve pidama.

Kokkuvõttelikult: Reformierakond toetab selle eelnõu kiiret menetlemist, et me saaksime veel enne jaanipäeva selle asjaga hakkama. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Suur tänu! Keskerakonna fraktsiooni esindajana palun nüüd Riigikogu kõnetooli Kadri Simsoni!

Kadri Simson

Head kolleegid! Kui siin kõnetoolis seisis selle eelnõu kaitsmisel sotsiaalminister ning ütles, et ajutised meetmed on vajalikud ja et selle riskiga, et inimesed ajutisele töökohale saades kaotavad näiteks pensioni, tuleb arvestada, sest praegu vajame me hädasti kiireid lahendusi, siis saab sellise seisukohaga ainult nõustuda. Tõepoolest, olukorras, kus Eesti tööpuudus on viimase aasta jooksul kõigest Euroopa Liidu riikidest kõige kiiremini kasvanud, olukorras, kus ainuüksi ametlike andmete põhjal 41 900 inimest on otsinud ametlikult tööd üle kuu kuu ja kus inimesi, kes ametlikust statistikast välja langevad, ilma et nad oleksid tööd leidnud, võib lugeda kümnetes tuhandetes, on senised meetmed kindlasti ebapiisavad. Et 320 inimest on saanud ettevõtlustootust, on tore, aga 10 000 inimest kustutati jaanuaris, veebruaris, märtsis ja aprillis töötute nimekirjast sanktsioonidega. 4800 inimest palgatoetuse saajatena on suurepärase, aga mitte nii suurepärase kui see number, mis ütleb, kui palju on Eestis veel inimesi, kes tööd otsivad.

Nii et praegu on see väike algatus kindlasti ka meie toetust väärt, aga ta ei ole mitte piisav. Ja siin pean ma kindlalt meelde tuletama, et Keskerakonna eelnõu 690, mis samuti nägi ette sotsiaalmaksuseaduse muutmist, oleks kaitsnud ka neid inimesi, kes on praegu veel tööl, kes on tööl madalapalgalise osalise tööajaga, et võrreldes nende inimestega, kes võetakse tööle, ei oleks nende poolt tööandja koormus liiga suur. Selle valitsuse eelnõuga pannakse kindlasti need inimesed kaalukausile ja juhul, kui mõni inimene saab madalapalgalise töökoha, võib mõni teine selle kaotada. Puudutab

ju see ainult neid inimesi, kellel sissetulek kuus on alla 4350 krooni, nii et me ei saa kindlasti öelda, et see on pikaajaline lahendus. Aga mis puutub sellesse, et tööpuudusega tuleks üksmeelselt tegelda, siis seda kindlasti. Homme on Keskerakonna töökohtade loomise seaduse eelnõu majanduskomisjonis arutlusel ja ma loodan koalitsiooni poolt seal samasugust konstruktiivset arutelu nagu opositsiooni poolt selle eelnõu puhul. Senimaani aga rääkida sellest, et valitsus paneb neli miljardit krooni töökohtade loomisele, on selge eksitamine. Suurem osa sellest neljast miljardist läheb vaid töötü abirahadeks. Abirahad on kindlasti vajalikud, sest inimesed, kellel ei ole tööd, sõltuvad esialgu teatavast protsendist oma endisest tötötasust ja lõpukuudel 1000 kroonist töötü abirahast, aga need kulutused ei ole piisavad. Eesti on üks väheseid riike, kes paneb väga kitsilt omaenda riigi eelarve raha töökohtade loomisse ja toimib ainult selles piirmääras, mis tuleb Euroopa Liidu abirahana. Siin on kindlasti arenguruumi. Ja eks meie kõrge tööpuuduse number näitabki seda, et erinevalt teistest riikidest meie oma inimeste tööpuudusest siimaani ei hooli. Peaks hoolima, ja seetöttu on ilmselt siin Riigikogu saalis sel kevadel veel mitu tõhusat eelnõu, mis aitavad töökohti luua. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Lõpetan läbirääkimised. Vabariigi Valitsuse algatatud sotsiaalmaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu, mis kannab numbrit 760, esimene lugemine on lõpetatud. Määratud eelnõu kohta muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 4. juuni kell 15.

Head ametikaaslased! Meie tänane istung on lõppenud. Kaunist öhtut!

Istungi lõpp kell 19.05.

Istungi kestus 6 tundi ja 5 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 3. juuni 2010

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Kaugkütteseaduse ja sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu (716 SE) kolmas lugemine

2. Tulumaksuseaduse ja perekonnaseaduse muutmise seaduse eelnõu (180 SE) kolmas lugemine

3. Loomakaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu (745 SE) kolmas lugemine

4. Olulise tähtsusega riikliku küsimuse "Laste õiguste tagamine" arutelu

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Tere hommikust, head ametikaaslased! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärku 16. töönädala neljapäevast istungit. Kõigepealt palun Riigikogu kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi! Kalev Kallo, palun!

Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Rühma Keskerakonna fraktsiooni liikmete nimel on mul au üle anda arupärimine majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile. Selle aasta 28. mail ilmus majandusportaalil E24 artikkel pealkirjaga "Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus jagab firmadele toetusi nagu kombinaat". Pärast Eesti liitumist Euroopa Liiduga sai EAS üheks Euroopa Liidu struktuuri-fondide rakendusüksuseks Eestis, kes peaks leidma rakenduse miljarditele kroonidele Euroopa Liidu rahale. Artiklist selgub, et EAS-ist toetust saanute seas on hulk maksuvõlglasti ja viletsa maksedistsipliiniga ettevõtteid. Samuti on toetust saanute hulgas palju pankrotistunud ettevõtteid. Näiteks 1,9 miljonit krooni toetust saanud Wallenium Grupp läks pankrotti ning tekkis uus ettevõte Wallenium OÜ, mis on saanud jälle kahel korral toetust. Seejuures kulus

sellest 1,9 miljonist kroonist vaid 175 000 krooni tootmisseedmetele, ülejäänud toetus on kulunud koolituste peale. Meil on selle kohta neli küsimust.

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Härra juhataja! Head kolleegid! Hiljuti esines saates "Foorum" lugupeetud akadeemik Raukas väga kriitiliselt Eesti Energia Jordaania projekti suhtes. Seoses sellega on meil, Keskerakonna fraktsiooni üheksal liikmel, arupärimine majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile. Me tahame teada, kui palju sinna on juba raha kulutatud ja mis saab sellest projektist edasi. Mina mäletan, et neli aastat tagasi, kui selle projektiga alustati, oli majandus- ja kommunikatsiooniministri postil Edgar Savisaar. Mäletan, et pandi paika niimoodi, et aasta jooksul tehakse otsus, kas selle projektiga minnakse edasi, ja otsus tehakse siis, kui Jordaania riigilt saadakse kontsessioon maavarade kasutamiseks. Teadaolevalt käis peaminister eelmisel kuul seal ja kirjutas sellisele lepingule alla, aga me ei tea, kas see kontsessioonileping kuulub ka parlamendis ratifitseerimisele ja millisel seisukohal on selles küsimuses Jordaania parlament. Tegemist on päris tõsise projektiga, väga suurte summadega. Teatud informatsiooni kohaselt on seal ära kulutatud juba ligemale 100 miljonit krooni, aga asjad ei lähe sellises tempos, nagu kunagi planeeriti. Meie arvates ei ole need asjad korras. Meil on selle kohta viis küsimust Juhan Partsile. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tõnis Kõiv, palun!

Tõnis Kõiv

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Annan Reformierakonna fraktsiooni, IRL-i fraktsiooni ja roheliste fraktsiooni liikmete nimel – kokku on allkirjutanuid 53 – üle Eesti Vabariigi põhiseaduse ja Eesti Vabariigi põhiseaduse rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu. Seaduseelnõu eesmärk on valimisaastate arvu vähendamine, rõhutan, vähendamata sealjuures demokraatiat ning kodanike võimalusi riigi arengu määramisel kaasa rääkida. Praeguse valimiskorralduse jätkudes ootab Eestit ees olukord, kus järgmise saja aasta jooksul tervelt 70 aastal toimuvad valimised ja ülejäänud 30 aastat on vahetult valimisaastale eelnevad aastad. Seega, kui põhiseadusmuudatus tegemata jätta, siis elaks Eesti järgmised sada aastat pideva valimiskampania olukorras. Kestev valimiseelne olukord võib põhjustada survet lühiajalistele huvidele orienteeritud eelarvepoliitika läbiviimiseks, mis niiviisi kumuleerudes ohustab Eesti Vabariigi pikaajalisi strateegilisi huve. Valimisaastate arvu vähendamine valimiste arvu samaks jättes vähendab kirjeldatud riski ja loob kaugemas perspektiivis pinnase ratsionaalsema avaliku poliitilise keskustelu tekkeks. Eelnõu järgi valitakse alates 2027. aastast Riigikogu ja kohalikud volikogud korraliselt alati samal aastal, neist esimene märtsis ja teised oktoobris, ning alates 2029. aastast valitakse Euroopa Parlamendi liikmed ja president korraliselt samuti alati ühel ja samal aastal. Muudatuse eesmärgiks oleva valimiste rütmi saavutamiseks on vaja kahel korral ajutiselt lühendada kohaliku omavalitsuse volikogu ja presidendi volituste kestust. Eelnõu seadusena jõustumise korral inimeste võimalused riigi arengus kaasa rääkida ei vähene. Kõik valimised toimuvad endiselt eraldi. Kutsun üles tõsiselt arutama üleantavat eelnõu, et läbikaalutult teha pikaajalise positiivse mõjuga otsus. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Urmas Reinsalu, palun!

Urmas Reinsalu

Põhiseaduslike institutsioonide valimist ja moodustamist puudutavates küsimustes on vaja tagada põhiseaduses sätestatud nõudena õigusselgus. See tähendab seda, et põhiseadusliku institutsiooni valimise ja valijameeste

määramise reeglid peavad olema sätestatud seaduse tasemel. Eesti Reformierakonna fraktsiooni, IRL-i fraktsiooni, Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel annan parlamendi menetlusse Vabariigi Presidendi valimise seaduse muutmise seaduse eelnõu, mis peaks seaduse tasemel selgelt kindlaks määrama, millisel moel ja kuidas leiab kohaliku omavalitsuse volikogudes aset valijameeste valimine. Meie pakutud korra järgi toimuks see volikogus ühes hääletusvoorus ja igal volikogu liikmel oleks üks hääl. Valituks osutuks enim hääli saanud kandidaat, juhul kui valijamehi on sellel volikogul valida mitu, siis enim hääli saanud kandidaadid ning võrdse häältearvu korral heidetakse liisku. Selline seaduses selgelt kindlaks määratud menetlus peaks vältima neid õiguslikke vaidlusi, mis leidsid aset 2001. aastal. Meil on võimalik parlamendis ilma ülemäärase valimissaginata see eelnõu ära menetleda. Sellekohasele probleemile on tähelepanu juhtinud ka õiguskantsleri asetäitja Nelle Parrest oma artiklis "Vabariigi Presidendi valimise kord", mis on avaldatud ajakirja Juridica 2009. aasta 9. numbris. Õigusselgus on vajalik ja see aitab meil probleemidest lahti saada. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Rohkem kõnesoove ei ole. Läheme teadete juurde. Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete esitatud arupärimise rahandusminister Jürgen Ligile, sotsiaalminister Hanno Pevkurile, keskkonnaminister Jaanus Tamkivile ja riigikontrolör Mihkel Oviirile.

Head ametikaaslased! Teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 84 Riigikogu liiget, puudub 17.

1. Kaugkütteseaduse ja sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu (716 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Võime asuda tänase päevakorra punktide menetlemise juurde. Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud kaugkütteseaduse ja sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbi-

rääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele eelnõu 716. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 84 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud kaugkütteseaduse ja sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu 716 on seadusena vastu võetud. (Tabel 3.)

Esimese päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

2. Tulumaksuseaduse ja perekonnaseaduse muutmise seaduse eelnõu (180 SE) kolmas lugemine

Asesimees Jüri Ratas

Läheme teise päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Soovivad. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Reformierakonna fraktsiooni esindaja Taavi Rõivase!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Head ametikaaslased! See eelnõu on üks kõige põhjalikumalt selle koosseisu jooksul arutatud eelnõusid. Tegemist on nimelt eelnõuga, mille Vabariigi Valitsus andis parlamendile üle juba 2007. aastal. Selle eelnõu eesmärk on parandada oluliselt Eesti investeerimiskliimat ja kõrvaldada eri isikute ebavõrdsus, mis praegu kehtib investeringute tegemisel. Juba 2000. aastast kehtib Eesti Vabariigis ettevõtetele reinvesteeritud tulu maksuvabastus ja sarnane muudatus hakkab nüüd kehtima ka eraisikute jaoks. Kaob ära tarbetu osaihingute loomine neil, kes investeerivad üle keskmiste mahtude, ning oluliselt lihtsamaks ja soodsamaks muutub investeerimine ja lihtsalt raha kogumine ka nende inimeste jaoks, kes iga kuu palga kõrvalt mõnesaja krooni kaupa oma tuleviku tarbeks säästavad ja investeerivad.

Kui 2000. aasta algusest hakkas kehtima reinvesteeritud tulu maksuvabastus, siis oli sellel eelnõul väga palju vastaseid. Mul on hea meel, et tänaseks on mõistetud, et kui me analoogset asja teeme eraisikute jaoks, siis pole mõtet

vastuseisu tekitada, sest see on asi, mis ilmselgelt säästmist ja raha kogumist soodustab, ning millal siis veel kui mitte nüüd, kui Eesti on majanduskriisist väljumas, peaksime me laduma alust uuele kasvule. Reformierakonna fraktsioon on kindlal seisukohal, et maksukeskkonna areng peab olema pidev, me peame pidevalt otsima uusi nüansse, kuidas muuta Eesti maksukeskkonda paindlikumaks, kuidas muuta seda atraktiivsemaks. Kui me oleme väga palju rääkinud sellest, kuidas Eesti majandus- ja maksukeskkonda muuta soodsamaks välisinvestorite jaoks, siis see eelnõu teeb väga suure sammu meie kõigi ehk eraisikute investeerimise soodustamiseks.

Nagu öeldud, maksukeskkonna areng peab olema pidev ja ka see eelnõu ei peaks olema viimane muudatus eraisikute investeringute maksukorralduses. Reformierakonna fraktsioon usub, et seda valdkonda on võimalik edasi arendada, et investeerimine ja säästmine oleks võimalikult lihtne ja soodne kõikide eraisikute jaoks. Ma loodan Reformierakonna fraktsiooni nimel, et see eelnõu leiab väga laialdast toetust. Aitäh!

Asesimees Jüri Ratas

Täna! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Alustame eelnõu 180 lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 180. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 61 Riigikogu liiget, vastuolijaid ei ole, 1 Riigikogu liige jäi erapooletuks. Vabariigi Valitsuse algatatud tulumaksuseaduse ja perekonnaseaduse muutmise seaduse eelnõu 180 on seadusena vastu võetud. (Tabel 4.)

Teise päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

3. Loomakaitseaduse muutmise seaduse eelnõu (745 SE) kolmas lugemine

Asesimees Jüri Ratas

Läheme kolmanda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud loomakaitseaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele eelnõu 745. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 77 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud loomakaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu 745 on seadusena vastu võetud. (Tabel 5.)

Kolmanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

4. Olulise tähtsusega riikliku küsimuse "Laste õiguste tagamine" arutelu

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme neljanda päevakorrapunkti juurde. Head ametikaaslased! Enne kui me alustame neljanda päevakorrapunkti menetlemist, mis kannab pealkirja "Olulise tähtsusega riikliku küsimuse "Laste õiguste tagamine" arutelu", lubage mul lühidalt tutvustada selle menetluse korda. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 153 kohaselt määras Riigikogu juhatus sotsiaalkomisjoni ettepanekul selle olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutamiseks järgmise korra: sotsiaalkomisjoni esimehe Urmas Reinsalu ettekanne (kuni 15 minutit), küsimused ja vastused (kuni 15 minutit), sotsiaalminister Hanno Pevkuri ettekanne (kuni 15 minutit), küsimused ja vastused (kuni 15 minutit), õiguskantsler Indrek Tederi ettekanne (kuni 15 minutit), küsimused ja vastused (kuni 15 minutit). Riigikogu liige võib selle päevakorrapunkti raames esitada kaks suulist küsimust. Pärast küsimustevooru on läbirääkimistevoor, sõnavõttudega võivad esineda Riigikogu liikmed, komisjonide ja fraktsioonide esindajad. Sotsiaalkomisjonil on palve ja teen ka, head ametikaaslased, teile ettepaneku, et kõigepealt esineksid sõnavõttudega fraktsioonide esindajad. Arutelu lõppemisel Riigikogu otsust vastu ei võta.

Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli sotsiaalkomisjoni esimehe Urmas Reinsalu!

Urmas Reinsalu

Austatud istungi juhataja! Parlamendi liikmed! Härra õiguskantsler! Sotsiaalkomisjon on arutanud oma 2009. aasta sügis- ja praegusel kevadistungjärgul lastekaitseteemasid tervikuna mitmel korral. Me viisime läbi avaliku istungi, mis puudutas laste õiguste tagamist

strateegia tulemusi ja arengusuundi aastatel 2004–2008 ning tegime koostööd teemaga seotud 19 institutsiooniga, oleme kahel korral kohtunud Lastekaitse Liidu esindajatega ja arutanud lastekaitsetöötajate vähesuse ja kvalifikatsiooniga seotud küsimusi, oleme kohtunud kasuperede esindajatega ning arutanud hooldusperede olukorda, oleme kohtunud ka Terviseameti ja lapsehoidjate kutseliidu esindajatega, et arutada lasteaedade tervisekaitse nõuete täitmise probleeme ja lapsehoiuteemat laiemalt, oleme arutanud ühisistungil koos õiguskomisjoni ja õiguskantsleriga sõltuvushäiretega laste rehabilitatsiooni korraldusega seotud muresid ning korraldanud avaliku istungi vaesuse teemal, kus kerkis küsimusena üles ka lastega perede toimetulek. Oleme koondanud kokku eri ministriumide ettepanekud ja probleemipüstitused lastekaitseteemal, et saada ülevaade, millised küsimused vajaksid esmajärjekorras lahendamist.

Aruteludel jäid kõlama järgmised küsimused.

Esiteks, vajalik on uus lastekaitse seaduse terviktekst. 1993. aastal vastuvõetud seadus on väheregulatiivne ja paljudes osades tegelikku tähendust ei oma.

Teiseks, lastekaitsega tegelevate täiskohaga töötajate arv ei ole piisav, see puudutab järelevalvega tegelevaid töötajaid. 2009. aasta oktoobri seisuga oli 15 maavalitsusest kaheksas tööl täiskohaga lastekaitsetöötaja, vaid 72 omavalitsuses ehk ühes kolmandikus oli tööl täiskohaga lastekaitsetöötaja, eriharidusega lastekaitsetöötajaid on vaid 78%. Komisjon pöördus omavalitsuste liidu ja regionaalministri poole palvega keerukates majandusoludes kaaluda tõsiselt võimalusi vähemalt lastekaitsetöötajate olemasoleva arvu säilitamiseks 2011. aastal. On vaja, esiteks, välja arendada järelevalvesüsteem, mis toimiks ühtlaselt kõigis omavalitsustes ja riigipoolse, maavalitsuse tasemel järelevalvena, teiseks, vajalik on katkematu lastekaitsevõrgustiku loomine viisil, mis tagab ka tegelikult ja pidevalt toimuva ennetustöö. Praegune lastekaitse järelevalve ülesehitus üksnes omavalitsuspõhiselt, kus probleemidega laste perede liikumine ühest omavalitsusest teise n-ö lülitab lapse järelevalvevõrgustikust välja, on ilmselgelt selline, et see annab meile põhjust selgelt väita: prae-

gune lastekaitse järelevalvesüsteem ei funktsioneeriks katkematult.

Kolmandaks, ÜRO lapse õiguste komitee ja Lastekaitse Liidu soovitusel peaks Eestis olema sõltumatu ametiisik, kes tegeleb laste õiguste järelevalvega. Sotsiaalkomisjon peab seda mõistlikuks ja toetab seda.

Neljandaks kerkisid esile hooldus- ehk kasuperede probleemid ja asenduskoduteenus. Vanemliku hoolitsuseta lapsed vajavad riigi abi. Riigikontrolli auditist selgus, et asenduskoduteenusele (varasem mõiste oli "lastekoduteenus") kulub aastas kümme korda rohkem raha kui perekonnas hooldamisele (tavamõistes on need kasupered). Sealjuures on perekonnas hooldamine üldiselt lapsesõbralikum ja tagab eluks parema ettevalmistuse. Asenduskodus oleva lapse eest maksab riik 10 000 – 16 000 krooni kuus, peres hooldamisel oleva lapse eest 3000 krooni kuus. Asenduskoduteenus on kallim kui peres hooldamine. Selle üks põhjus on asenduskodudes ette nähtud suur hulk kasvatajaid, asenduskodus tegeleb lapsega keskmiselt viis kasvatajat. Vahetustega töö tõttu jääb lapse arenguks vajalik lähedussuhe kasvatajaga paraku puudulikuks. Asenduskodudes on kolm korda rohkem lapsi kui hooldusperedes. Kuna rahastamise aluseks on pearahasüsteem, siis on asenduskodud huvitatud võimalikult paljude laste asenduskodusse võtmisest. Ka kohalikul omavalitsusel on paljudel juhtudel lihtsam ja kasulikum suunata laps asenduskodusse, mitte peresse hooldamisele, eriti kui asenduskodu on omavalitsuse omandis. Samadest probleemidest rääkisid ka hooldusperede esindajad kohtumisel sotsiaalkomisjoniga. Lisaks tõid nad esile selle, et puudub hooldusperede andmebaas. Kohalikul omavalitsusel on lihtsam leida infot vabade kohtade kohta asenduskodudes kui võimalike hooldusperede kohta. Seega, me vajame üleriigilist andmebaasi (see peab olema piisavalt turvatud, et oleksid tagatud andmekaitseõuded), et kohalikel omavalitsustel oleks võimalik saada üle maa informatsiooni selle kohta, millised pered oleksid valmis hakkama hoolduspereks. Kasuperede esindajad rääkisid ka sellest, et kui toimuvad hooldusperede koolitused, siis tihti juhtub, et koolitatud pered ei võtagi lapsi kasvatada. Puudub arusaam, kuidas ja keda koolitatakse ning millised on koolituse tulemused. Oluline oleks ka täienduskoolitus nendele pe-

redele, kes on juba pikka aega hooldusperena tegutsenud. Laste täisealiseks saamisel oleks vaja sotsiaalseid lisatagatise, et nad elus toime tuleksid, need tagatised peaksid olema vähemalt võrdsed asenduskodus kasvanud laste tagatistega.

Olukord lasteaedades ja lastehoiuga seotud küsimused. Kas lasteaedades on tagatud tervisekaitse normide täitmine ning lapse arenguks vajalik keskkond? See on viimasel ajal palju kirgi tekitanud teema, millega seoses on kindlasti paljude lastevanemate tunded saanud kannatada. Komisjon pöördus kirjaga haridus- ja teadusministri poole, et selgitada, kuidas on seni olnud tagatud riiklik järelevalve seoses eripädevusega töötajate olemasoluga lasteaedades. Haridus- ja Teadusministeeriumi andmetel näitasid 2006., 2007. ning 2008. aasta riikliku järelevalve tulemused, et enam kui pooltes kontrollitud lasteaedades ei vastanud laste õppe- ja kasvatustingimused tervisekaitse- ja muudele kehtestatud nõuetele. Ma rõhutan siin sõnu "õppe- ja kasvatustingimused", mitte üksnes ruutmeetrite arvu suhtena laste arvu. Samuti sai komisjon vastuse, et määrus koolieelse lasteasutuse personali miinimumkoosseisu kohta ei sätesta laste ja õpetajate suhtarvu nõudeid. Määruse muudatusi arutatakse ning kaalutakse ka sotsiaalkomisjoni ettepanekut sätestada määruses laste ja õpetajate suhtarvu normid.

Sõltuvushäiretega laste ravi- ja rehabilitatsiooniprobleemid ei ole seni lahendust leidnud. Esiteks puudub õiguslik regulatsioon probleemidega laste abistamiseks. Teiseks, riigi rahastatavate kohtade arv, mis puudutab sõltuvushäiretega lastele ravi ja rehabilitatsiooni pakumist, ei ole ilmselgelt piisav. Komisjon on koos Sotsiaalministeeriumiga leppinud kokku ajakava, mille jooksul oleks tulnud regulatsioon välja töötada. See aeg on ületatud. Ma kutsun valitsusasutusi üles selle tõsise küsimusega ilma viivitusteta tegelema.

Tõsine probleem on lastega perede vaesus. Komisjon korraldas avaliku istungi, kus tutvustati Statistikaameti koostatud vaesusuurinngut ning kuulati ministeeriumide ja omavalitsusliitude esindajate seisukohti seoses vaesuse leevendamise abinõudega. Komisjon avaldas toetust Sotsiaalministeeriumi ettepanekule tõsta riigieelarve läbirääkimistel 2011. aastast toimetulekupiiri esimese pereliikme puhul 1200

kroonini, mis toob kaasa ka teiste pereliikmete toimetulekutoetuse määra tõusu.

Komisjon arutas tööpuuduse hüppelisest kasvust tingitud laste ja perede toimetuleku-probleeme. Leidsime, et aktiivsed tööturumeetmed peavad olema kättesaadavad kõigile isikutele, kõigile subjektidele, kes on õigustatud neid saama. Selle koha pealt oli asjakohane valitsuse otsus paigutada eelarvevahendid ümber nõnda, et me saaksime öelda, et aktiivsed tööturumeetmed on kättesaadavad kõigile tööotsijatele, sealhulgas lastevanematele.

Riikliku järelevalve korras on Siseministeeriumi andmetel ilmnenud mitmeid probleeme, mis vajavad kiiret lahendamist, sealhulgas uue lastekaitse seaduse menetlemisel. Ma loodan, et lahendada on neid võimalik juba ka varem, enne uue eelnõu tervikteksti valmimist.

Esiteks, omapäi jäetud laste probleemid, kui vanemad on lahkunud välisriiki.

Teiseks, piiriülene lastekaitse. Puudub hea koostöö eri riikide vahel. Kui laps läheb ühe vanemaga välisriiki elama ja vanem kahetsusväärselt sureb, kuidas tagada siis lapsele tõhus kaitse?

Lapse perekonda hooldamisele suunamine on ülimalt aeganõudev protsess. Kuni vanemlike õiguste äravõtmise jõustumiseni on laps paljudel juhtudel sunnitud olema turvakodus. Siseministeeriumi andmetel peab näiteks oma-valitsus esitama eestkostevalduse seaduses ettenähtud kümne päeva jooksul, kohtuistungil aeg aga on määratud kõige varem kolme kuu pärast. Isik, kelle õigusi see puudutab, on laps, kes on turvakodus kuid, oodates eestkoste määramist, selleks et tema seisund muutuks normaalseks. Laste õiguste tagamine meie kohtumenetluses, mis puudutab eestkoste, venib lubamatult.

Riigikogu sotsiaalkomisjon toetab Sotsiaalministeeriumi plaani koostada uus laste ja perede arengukava. Ma tuletan meelde, et viimane strateegia, mis puudutas laste õiguste tagamist, oli mõeldud aastateks 2004–2008. Praegu on siin tühik, see tähendab, et ministeeriumi plaan asuda koostama uut kava on õigustatud. Ilmselgelt pole õigustatud laste käsitlemine arengukavas lahus perekondlikust keskkonnast, vaid ikkagi pere ja lapse vaatlemine koos ühes dokumendis. Komisjon oma viimasel istungil teisipäeval pidas mõistlikuks ka seda, esitades nn omapoolse üleskutse järgmi-

sele parlamendikoosseisule, et laste ja perede olukorra arutelu riiklikult tähtsa küsimusena võiks olla iga aasta parlamendi ülesanne. Riigikogu sotsiaalkomisjon loodab, et need ettepanekud, mida komisjon on esitanud ja ka fraktsioonid esitavad, leiavad selle arengukava koostamisel tõsist ja praktilist arvestamist. Uues laste ja perede arengukavas tuleks kindlasti käsitleda niisuguseid teemasid nagu lastekaitsetöö korraldus ja järelevalvesüsteem. Oluline teema on vanemluse toetamine. Lapse õigusi tagab tegelikkuses kõige efektiivsemalt armastav ja hooliv pere, vanemad, kes on teadlikud oma kohustustest ja oskavad neid kohustusi realiseerida, lapse eest hoolt kanda ning tema tulevikule mõelda. Olulised on laste hoolkanne, perede majandusliku toimetuleku parandamine, lapsehoiuteenuse kättesaadavuse parandamine, töö- ja pereelu parem ühitamine ning olulisel kohal on ka meeste suurem osalemine pereelus, puudega laste peredele paremate toetavate teenuste pakkumine ja lapsendamise süsteemi korrastamine.

Kindlasti on (seda komisjon ka tuvastas) hulk positiivseid asju, mida on tehtud laste olukorra parandamiseks eri ministeeriumide koostöös. Tahan ka neid mainida. Asenduskoduteenuse areng, mis on loonud koos Šveitsi abiprogrammiga ligi 40 peremaja koduks 300 lapsele, lasteabitelefoni käivitamine, erivajaduste arvestamine põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse eelnõus, sealhulgas puudega lastele riikliku lapsehoiuteenuse loomine 1. jaanuarist 2007. Olulise ning mõistliku algatusena on käivitunud lasterikaste perede elamistingimuste toetamise programm. See on väga positiivne, et valitsus ei ole seda programmi kärpinud ka majanduskriisi ajal. See on üks väheseid reaalseid samme, mille abil valitsus on sisustanud riigi kohustuse hoida erilise hoole all lasterikkaid peresid. Alates 2008. aastast on üle 3000 lapse elamistingimused paranenud. Just viimastel päevadel lõppes selle aasta taotlusvoor lasterikastele peredele. Tuletan meelde, et riigi tagastamatu toetus elamistingimuste parandamiseks on mõeldud neile peredele, kus on vähemalt neli kuni 19-aastast last ning kus sissetulek ühe leibkonnaliikme kohta on kahe viimase aasta tuludeklaratsiooni alusel kuni 6000 krooni kuus. Toetusena finantseerib riik osa tehtud tööde või soetatud eluaseme maksumuselt. Riik kulutas selleks 2009. aastal 46,3

miljonit krooni, 2008. aastal üle 70 miljoni krooni. Tuleb öelda, et lasterikastel peredel on kehvemad elamistingimused. Ma arvan, et mõistlik oleks esitada siin üleskutse, et lasterikaste perede elamistingimuste parandamine peaks saama ka seaduse tasemel sätestatud. Me vajame niisugust seadust.

Tahan siit kõnetoolist tunnustada kõiki laste kaitse, hooldamise ja abistamisega tegelevaid töötajaid ja vabatahtlikke ning avaldada toetust kõigile lastevanematele, sest olla hea vanem on praeguses majanduskriisi olukorras kindlasti see õigus ja privileeg, mille väärilised on enamik meie peredest. Jääb üle ainult otsida võimalusi, kuidas seda toetada. Aitäh teile!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna, hea ettekandja! Teile on küsimusi. Palun, Mari-Ann Kelam!

Mari-Ann Kelam

Suur tänu, härra eesistuja! Suur tänu, Urmas Reinsalu, väga hea ja põhjaliku ettekande eest! Mul oli väga hea meel kuulda, et te rõhutasite ennetamist, järelevalvet ning lapse ja pere tähtsust, lapse tähtsust perekontekstis. Nagu enamikus Euroopa riikides, on ka Eestis liiga vähe lapsi. Samas on lapsed tulevik. See kõlab klišeena, aga on tõde. Puudujäägid, millele te osutasite, on tegelikult ühiskondlik probleem. Me ei väärtusta piisavalt perekondi ja me ei väärtusta kaasinimesi. Kui hakatakse uut arengukava välja töötama, kas siis poleks mõistlik kaasata kõiki kolmanda sektori organisatsioon selle väljatöötamise ja lisada nende hulka, mida vist varem ei ole tehtud, kirik, kes on moraali ja väärtuste hoidja Eesti riigis?

Urmas Reinsalu

Aitäh selle asjakohase ettepaneku eest! Ma arvan, et meie ühiskonna positiivset suhtumist lastekaitseprobleemidesse ja lastega perede toimetulekusse näitab see, et meil on väga tugev kolmanda sektori võrgustik. Meil on tuntud ja lugupeetud organisatsioonidena pikka aega tegutsenud Lastekaitse Liit, Eesti Kasuperede Liit, Eesti Lasterikaste Perede Liit, Eesti Lastevanemate Liit, Perede ja Laste Nõuandekeskus, Mittetulundusühing Oma Pere. Unicef Eesti tegevus on pälvinud palju tunnustust, aga ka Lastefond, Eesti Püüetega Laste Vanemate Liit ning mitmed teised organisatsioonid.

Päris selge on see, et kõik inimesega, perekonnaga tegelevad institutsioonid pakuvad oma tegevuses samuti tuge ja toetust nii lastele kui kaitsetuimatele isikutele meie ühiskonnas kui ka peredele laiemalt. Ma arvan, et see on oluline üleskutse, erinevaid usuorganisatsioone, kirikute nõukogu ja kaalukamaid kirikuid kaasata sellesse, kuidas paremini pakkuda hoolduspereteenust, kuidas paremini pakkuda ka ennetamisteenust. Viimasel ajal on esile kerkinud probleem, et kui tuleb ilmsiks, et peres oleks vaja ennetavat sekkumist ja laste tugivõrgustiku kaasamist, siis see ei puuduta üksnes alkohoolikute või sõltuvusainete tarvitajate peresid, vaid paljudel juhtudel võivad probleemid ilmned ka väliselt edukate perede puhul, kus vanemad võivad ka keelduda probleemi tunnustamisest ja koostööst. Näiteks on lapsel vaja psühholoogilist abi ja psühholoog soovitab tungivalt pereteraapiat ja lapse vanematele suhtlemistreeningut, kuid vanemad keelduvad oma last aitamast ja oma probleemidega tegelemast. Siin on ühelt poolt oluline lastevanemate harimine, mis oleks ühiste rühmatöö vormidena kindlasti koguduste juures teretunud, aga tegelikult tuleb siin välja ka see õiguslik regulatsioon, mis ei ole mingil juhul küsimus karistamisest, vaid reaalsest mõjutusest, selleks et tuua neid peresid kokku ja aidata neil ühiselt probleemidele vastust leida. Probleemide ennetamine nende laste puhul, kes on üksi silmitsi oma muredega, mis on neist suuremad, on kindlasti kõige mõistlikum ja tõhusam viis ühiskonna efektiivsuse mõttes aidata neil lastel paremini tulevikus toime tulla ja igasuguseid probleeme vältida.

Aseesimees Jüri Ratas

Paul-Eerik Rummo, palun!

Paul-Eerik Rummo

Aitäh! Suur tänu ettekandjale ettekande eest, mis muu hulgas tõi selgelt esile selle, kui laia ala tegelikult see teema hõlmab ja kui palju aspekte ta hõlmab. Üks asi, mis mulle kõrva jäi sellise asjana, mida te nimetasite edasist tööd vajavaks, oli lapsendamise süsteemi korrastamine. Kas te veidike lähemalt isoleerimustaksite, mis sellel alal praegu lahti on? Mis on see, mis meie reaalseid vajadusi ei rahulda? Kas on siin õiguslikus baasis jäänud midagi kahe silma vahele või ei suudeta järgi-

da seaduste regulatsioonide täitmist? Kas on mingeid olulisi ideesid, mismoodi seda asja parandada saaks?

Urmas Reinsalu

Aitäh! Lastekaitseprobleemistikuga seoses on küsimus selle probleemideringi ülimes oikumeenilisuses. See hõlmab väga suurt ühiskonnaelu sektorit: sotsiaal- ja haridussektorit, ka õiguskorra järelevalve sektorit ning kultuurisektorit. Seetõttu me leidsime, et selle probleemi tervikuna käsitlemine on siiski asjakohane, lähtudes sellest loogikast, ka rahvusvahelistest soovitustest ja üldisest tänapäevasest humanistlikust lähenemisest, et lapsed on inimesed kõigi oma õigustega, sealhulgas on neil suuremad õigused kaitsele, lähtudes oma kaitsetumast positsioonist. Seetõttu pidasime me mõistlikuks selle terviklikku käsitlemist. Mis puudutab lapsendamist ehk adoptiivperede olukorda, siis esimene küsimus, mis esile kerrib, seondub juba mainitud kohtumenetluse venimisega. Teine küsimus puudutab tugisüsteemide väljaarendamist adoptiivperede jaoks. Nagu ka riikliku järelevalve korras on ilmnenud, laste probleemid, millega tegelda tuleb, on praegu paljuski keerukamad kui veel kümme aastat tagasi. See tähendab seda, et teatud tugiteenuste osaline finantseerimine riigi poolt peaks olema tagatud, näiteks adoptiivperede psühhosotsiaalne nõustamine.

Aseesimees Jüri Ratas

Evelyn Sepp, palun!

Evelyn Sepp

Aitäh! Hea ettekandja! Ajal, kui Eestis ca 30 000 last elab süvavaesuses, rääkimata nendest, kes elavad vaesuses, ja sellel ajal, kui Eesti avalikkus peab debatti selle üle, kas koolis mittekäimist tuleks trahvida, kas lastetoetus tuleks ära kaotada, kas töötuid vanemaid ei peaks mitte toetama jne, mida sa kindlasti ise oled ka palju kuulnud ja millist mõtteviisi sa oled edendanud, on tore, kui me räägime ka siin jälle sellest, et on erinevad õigused, mida ei kaitsta. Samas tahaks tegelikult kuulda seda, mis on konkreetsed tegevuskavad, mida sinu ettekandest ei olnud kuulda (ma kahtlustan, et ka järgmistest ei ole võimalik kuulda). Nüüd tulen küsimuse juurde. Panustamine lastekodusse on õige ja tore. Aga kas on uuritud, mil-

listes tingimustes elavad lapsed kodudes, kui paljudel lastel on oma tuba, kui palju nendega tegeldakse, kui palju nad tegelikult süüa saavad, millised on nende laste tegelikud elutingimused, keda on rohkem?

Urmas Reinsalu

Aitäh, Evelyn, niisuguse asjaliku ja harali küsimuse eest! Siin olid mitmed tahud korraga, aga ma püüan põhjalikult vastata. Mis puudutab elamistingimusi, siis Andra Reinomägi, Sotsiaalministeeriumi analüütik, on teinud lasterikaste perede elamistingimuste uuringu. Järeldus on ühene: lasterikaste perede elamistingimused on oluliselt kehvemad võrreldes ühiskonna üldise elamistingimuste standardiga, see puudutab näiteks vesikäimlat, elamispinna rekonstrueeritust, kütet. Seetõttu oligi asjakohane luua just nimelt toimetuleku ja elamistingimuste parandamise meetmena nende laste jaoks, kes elavad oma peres või ka hooldusperes (ka hooldusperedel on võimalik seda meedet kasutada), lasterikaste perede elamistingimuste toetusprogramm. Nagu ma ütlesin, on see programm ka majanduskriisi ajal jätkunud. See sai küll alguse siis, kui majanduskriis oma kärbetega ei olnud Eestisse veel jõudnud. Ma arvan, et mõistlik on, et see oleks seaduse tasemel tagatud ka tulevikus, sest kui me seda ei taga, siis tekiks ebavõrdne olukord, osa peredest on valitsuse meetmena toetust saanud ja osa ei ole seda mitte saanud. Ma ei pea seda sugugi mõistlikuks. Mis puudutab konkreetseid tegevusi, mida me plaanime teha, siis minu meelest ma nimetasin neid algul konkreetselt. Esiteks, uus lastekaitse seadus. Teiseks, vajalik on sõltumatu institutsiooni olemasolu laste õiguste järelevalveks. Kolmandaks, katkematu lastekaitse järelevalvesüsteemi loomine. Neljandaks, kahtlemata, nagu ma rõhutasin, on oluline, et kogu see tegevus oleks mõtestatud. Me vajame ühtset strateegiat, mille alusel me laste ja perede olukorda arendame ja probleeme leevendame. Kindlasti ei ole siin mitte vähetähtis majandusliku toimetuleku tagamine. Ma rõhutasin ka seda, mis puudutab sotsiaalkomisjoni seisukohta toimetulekutoetuse tõusu kohta. Mis puudutab solidaarset peretoetuste süsteemi, siis see on tegelikult ka rahvusvaheliste ekspertide meelest olnud väga selgelt tunnustamist vääriv asi. Aastatel 2000–2007 andis see väga reaalseid

tulemusi. Kui me räägime laste vaesusest, siis arvatakse, et just nimelt see solidaarne pere-toetuste süsteem on laste vaesust ühe kolmandiku ulatuses vähendanud. Ma arvan, et mingile olemuslikule muudatusele, mis puudutab peretoetuste süsteemi likvideerimist, nagu sa väitsid, ei ole keegi siin üles kutsunud ega ka hakka kutsuma. Mis puudutab viimaste aastate praktilisi samme, siis ma tahan veel kord olulise positiivse asjana esile tuua alushariduse ja lapsehoiu võimaldamise, sealhulgas puudega lastele riikliku lapsehoiuteenuse loomise. Mis puudutab asenduskodude väljaarendamist, siis see on hea ja mõistlik, aga nagu ma ka oma ettekandes ütlesin, hoolduspered ja ka adoptiivpered on need valdkonnad, mida riik peaks arendama vähemalt niisama intensiivselt. See on paljudel juhtudel keerukam. Paljud finantseerimisskeemid, millele ma osutasin, tegelikult seda ei toeta. See ei ole normaalne. Eri uuringud on näidanud, et perekondliku läheduse saavutamine lapsega, kes kasvab hooldusperes või adoptiivperes, tagab talle parema kasvukeskkonna ja emotsionaalse õhustiku. Seda peaksime me meetmete puhul arvesse võtma.

Aseesimees Jüri Ratas

Marek Strandberg, palun!

Marek Strandberg

Hea juhataja! Hea ettekandja! On teada ja ennustatud, et järgmise 30–40 aasta jooksul kasvab maailmas nn kliimapõgenike arv praegusest mõnekümnest miljonist umbes 250 miljonini. Need on inimesed, kes peavad muutuste tõttu oma elukohas jätma oma kodu maha. Senised kliimapõgenike või lihtsalt põgenike kogemused näitavad ka seda, et pered lagunevad, vanemad ja lapsed liiguvad eri teid. Kui suurel hulgal ka lastekaitse kontekstis prognoositakse Eestis sinu teada demograafilise olukorra muutust, mis võib tuleneda kas või nendetsamadest kliimapõgenikest ja nende lastest ning võib-olla ka muudest põgenikest, väljarändajatest ja nende lastest? Kui suurel määral võiksid eestlased olla nende adopteerijad?

Urmas Reinsalu

Aitäh! Mis puudutab adopteerimisel riikide-üleest elementi, siis see on probleem, mida riigi

järelevalve koha pealt on puudutanud Siseministerium. Siin oleks selgus vajalik. Selgus oleks vajalik ka laiemalt riigiülese elemendi puhul. Paljudel juhtudel võib lahkumineku puhul esineda konfliktsituatsioon, millega võib kaasneda vanemate vaidlus selle üle, kelle juurde laps jääb. Siin on esinenud kahetsusväärseid juhtumeid, kus eri riikide õiguskord kaitseb eri vanemat. Paraku on mitmetel juhtudel esinenud ka peresised lapseröövid. See valdkond vajab väga selgelt täpsustamist, eelkõige lähtudes sellest, et kui Eestis elava lapse lapsendab välismaalane või kui on selline teine rahvusvaheline mõõde, nagu sa sisse tõid, et Eesti elanik lapsendab mõne teise riigi lapse, siis lapse õigused peavad olema tagatud ja perekondlikud huvid kõige paremini kaitstud.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Ma tänan teid ettekande eest, ma tänan teid vastamise eest! Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli sotsiaalminister Hanno Pevkuri!

Hanno Pevkur

Austatud Riigikogu aseesimees! Head Riigikogu liikmed ja kõik kuulajad, kes meid eri võimalusi kasutades täna kuulavad! Eesti on väga väike riik ja meie rahvaarv on väga väike. Sellest tulenevalt on igähele selge, et iga laps on väärtus ja iga laps on Eesti jaoks äärmiselt tähtis. Lapse sünd perre on väga eriline sündmus. Niisama oluline on, et iga laps saaks kasvada tervena toetavas ja turvalises keskkonnas. Meie rahvastikuprognosis on samas muret tekitav. Nagu enamik Euroopast on Eesti vananeva rahvastikuga riik. Vähene laste arv ning kasvav eakate osakaal tähendab seda, et tööeas inimesi ning töökäsi jääb aasta-aastalt üha vähemaks. Seega on väga oluline toetada perede otsust saada lapsi ja kasvatada neist tublid kodanikud. Viimati sündis Eestis aastas üle 20 000 lapse 1990-ndate alguses. Sealt edasi toimus järsk langus kuni 2004. aastani. Siis viidi sisse vanemahüvitisüsteem, mis on tagasivaatena osutunud peredele oluliseks toeks laste saamisel ja laste esimestel eluaastatel. Tänu süsteemi rakendumisele on viie aastaga sündide arv igal aastal kasvanud 12 000-lt ca 16 000-le ehk 25%. Samuti on kasvanud ka sündimuskordaja, mis on äärmiselt oluline näitaja, selleks et üks rahvus pü-

siks. 2009. aastal oli sündimuskordaja 1,63. Selle näitajaga oleme uute Euroopa Liidu liikmesriikide hulgas selgelt esimeste hulgas. Kuigi sündimus on kasvanud, jätkab kahjuks 0–17-aastaste laste arv tervikuna kahanemist. Samuti kahaneb 0–17-aastaste laste osakaal rahvastikus. Lapsed moodustavad praegu kogu meie rahvastikust 18,6%.

On selge, et laste kasvamist ja maailmapilti kujundab ennekõike pere. Laste ja noorte käitumist, nende tervist ning turvalisust mõjutavad otseselt suhted perekonnas. Näiteks rahvusvahelise kooliõpilaste tervisekäitumise uuringu "Health Behaviour in School-aged Children 2005–2006" kohaselt mõjutavad rahulolu nii oma elu kui ka tervisega, samuti sõltuvus- ja riskikäitumist oluliselt suhted perekonnas ja hea läbisaamine vanematega. Uuringud näitavad, et vanemate omavahelised suhted kodus ja suhted lapsega avaldavad olulist mõju lapse hälbivale käitumisele. Vägivaldne konflikt vanemate vahel, vanemate vähene huvi laste tegemiste vastu mõjutab otseselt alaealiste õigusrikkumiste riski. Samuti on tugev seos vanemate kasvatuspraktika ja koolikohustuse täitmise vahel. Vanemate lahkumise puhul on äärmiselt oluline tagada laste turvatunne ja kindlus tuleviku suhtes, et laps saaks võimaluse suhelda mõlema vanemaga ning vanem saaks suhelda oma lapsega. Samas ei pruugi suhtekriisi sattunud vanemad osata keerulises olukorras rahulikke lahendusi leida ning suurimaks kannatajaks jäävad tihtipeale lapsed. Laste hoolekande statistika näitab, et viimasel kolmel aastal on olnud aastas *ca* 2000 last, kelle puhul on kohalike omavalitsuste töötajad laste kasvatamisega seotud küsimusi puudutavaid vaidlusi lahendanud. Head vanemlikud ja paarisuhteoskused parandavad peresuhte kvaliteeti ja üldist elukvaliteeti ning aitavad selle kaudu loomulikult kaasa sündimuse kasvule.

Laste riski- ja sõltuvuskäitumise ja psüühikahäirete ennetamise aspektist on väga olulise tähtsusega vanemaharidus ja just vanemluse toetamine. Vanemluse toetamine on ennetustöö, mis aitab vähendada vanemliku hooleta laste arvu ning säästab kaugemas perspektiivis raha. Töö tagajärgedega on alati kallim kui ennetustöö. Asenduskodudes on meil praegu 1261 last. Eelmisel aastal kulus riigil vanemliku hooleta jäänud laste asendushooldusele

265 miljonit krooni, vanemlust toetavaid teenuseid rahastati Sotsiaalministeeriumi kaudu hinnanguliselt aga 3 miljoni krooni ulatuses. Sotsiaalministeeriumis on juba alates 2008. aastast koos käinud vanemahariduse ümarlaud, kuhu kuuluvad paljude vanemluse toetamisega tegelevate organisatsioonide esindajad. Lühiajal on organisatsioonide koostöös valmimas vanemluse toetamise kontseptsioon. Vanemlike oskuste arendamist ja vanemliku vastutuse suurendamist peab väga oluliseks ennetustegevuseks ka Justiitsministeeriumi koordineeritav vägivalla vähendamise arengukava.

Ebapiisavate vanemlike oskuste tagajärjega on seostatav laste kehalise karistamise probleem. Lapse füüsiline karistamine on aktsepteeritav tervelt 47% Eesti elanike arvates, täiskasvanu karistamine vaid 6% arvates. Füüsiline vägivald lapse vastu on Eestis küll karistatav, kuid õigusaktides ei ole veel sõnaselgelt nimetatud laste kehalist karistamist. Eelmise aasta soolise võrdõiguslikkuse monitooringust selgus, et füüsilise jõu kasutamist abikaasa või elukaaslase vastu valdavalt heaks ei kiideta, kuid lapse füüsilise karistamise suhtes ollakse tolerantsemad. Minu küsimus siinkohal ongi: kas ühiskond vajab selget sõnumit, et kehaline karistamine on lastevastane vägivald ja lapse inimväärlikust alandav käitumine, mitte kasvatusmeetod? Kas peaks siiski muutma sellega seoses ka seadust? Tartu Ülikooli Kliinikumi lastekliiniku neuroloog Inga Talvik on oma 2006. aastal valminud doktoritöös tõdenud, et Eesti on raputatud lapse sündroomi sageduse osas maailmas lausa esikohal. Selle väärkohtlemise liigi all kannatab 40,5 alla üheaastast last 100 000 lapse kohta. Näiteks USA-s on vastav arv 26 (100 000 lapse kohta). Selleks et kehalise karistamise mustri kordumist ennetada ja mitte jääda põlvest põlve lapsi väärkohtlema, on vaja arendada vanemlike oskusi ning ühiskonna teadlikkust lapsest kui võrdväärsest ühiskonnaliikmest. Teisalt on vaja kujundada ühiskonna hoiakuid kehalise karistamise kui lastevastase vägivalla ühe liigi kohta, mida tuleb selgelt taunida.

Lisaks vanemluse toetamisele märgin ära riigi tegevused, mis on eriti olulised just praegustel majanduslikult rasketel aegadel. Kriisaastatel oleme oluliselt rohkem panustanud tööturumeetmetesse. Eelmisel aastal olid tööturumeetmete kulud üle kahe korra suuremad

kui 2008. aastal. Sel aastal on see number võrreldes kahe aasta taguse ajaga juba kolm korda suurem. Väga oluline on ka toimetulekuvahendite tagamine, et vältida või vähendada laste riski kodus. Toimetulekutoetuseks väljamakstud summad on samuti tunduvalt kasvanud. Kui eelmise aasta esimeses kvartalis maksti välja *ca* 40 miljonit krooni, siis selle aasta esimeses kvartalis juba üle 90 miljoni krooni. Samuti on kasvanud keskmise väljamakstud toetuse suurus, mis eelmisel aastal oli 1775 krooni ning sellel aastal juba üle 2000 krooni. Sotsiaalministeeriumi esindajad on esitanud Rahandusministeeriumile taotluse toimetulekutoetuse tõstmiseks, kuid selle võimalused selguvad loomulikult riigieelarve menetlemise käigus. Vaatamata majanduslikele raskustele on riik siiski suutnud säilitada kõik olulised peretoetused. Vähetähtis pole ka see, et majandusraskustest hoolimata suutsime eelmisel aastal isegi pensione tõsta. Lisaks toimetulekutoetusele tahan ära märkida kohalike omavalitsuste kõikvõimalikud toetused raskustes peredele. Olgu siin näiteks toodud lasteaiakoha toetamine või lapse vabastamine lasteaiastoidu maksumuse eest tasumisest.

Selleks et meie lapsed oleksid paremini kaitstud, vajab lastekaitseüsteem kvaliteedi parandamist. Omavalitsustes on praegu liiga vähe lastekaitsetöötajaid. Üksnes 84 omavalitsuses on praegu olemas lastekaitsetöötaja. Lastekaitse korraldamiseks peab kohalik omavalitsus tagama spetsialisti olemasolu, peab olema kas eraldi lastekaitsetöötaja või täidab sotsiaaltöötaja lastekaitsetöötaja ülesandeid. Kuigi 2005. aastal Vabariigi Valitsuse heakskiidetud lastekaitse kontseptsioonis on välja toodud eesmärk saavutada, et oleks üks lastekaitsetöötaja 1000 lapse kohta, on praegune seis üks lastekaitsetöötaja 1400 lapse kohta. Paljudes kohalikes omavalitsustes ei ole tööl eraldi lastekaitse spetsialisti, mistõttu ennetavad ja toetavad teenused ei jõua abi vajavate perede ning lasteni kahjuks õigel ajal. 2008. aasta andmete kohaselt oli Eestis kokku 162 lastekaitsetöötajat, neist 12 töötasid maavalitsustes ja ülejäänud 150 omavalitsustes. Ehk vaid 37%-l omavalitsustest on olemas oma lastekaitsetöötaja. Eeskätt on lastekaitsetöötajad loomulikult linnades ja suuremates valdades. Töötajate arvu vähesuse tõttu on lastekaitsejad üle koormatud ning suure töömahu tõttu ei jõua kahjuks

väga palju ennetusse panustada. Samas on oluline teadvustada, et lastekaitsetöötaja on raskete, inimeste elusid puudutavate otsuste tegemisel omavalitsuses tihtipeale väga üksik. Mitmed kohalikud omavalitsused on väikesed, paljudes omavalitsustes elab alla tuhande lapse ning sisuliselt tunnevad kõik kõiki. Võib tulla ette olukord, kus lastekaitsetöötaja peab otsustama näiteks naabrilapse perest eraldamise ja varjupaika paigutamise, kuna on väärhohtlemise kahtlus. Ka sellise otsuse peab lastekaitse tavaliselt üksik langetama. Varase märkamise ja õigeaegse sekkumise puudumise tagajärjel eraldatakse peredest ja paigutatakse asendushooldusele rohkem lapsi, kui seda tänapäevases, lastega peresid toetavas ühiskonnas olema peaks. Lisaks lastekaitsetöötajate arvu suurendamisele tuleb kindlasti panustada nende töö kvaliteedi parandamisse.

Ennetustöö on odavam kui töö tagajärgedega, nagu ma juba mainisin. Ennetustöö tasuvusanalüüs on meie järgmiste aastate üks oluline tegevus. Järgnevate aastate tegevuskavas on lastekaitse korralduse, efektiivsuse ja kvaliteedi ning lastele suunatud teenuste kvaliteedi ning kättesaadavuse hindamine ning sellest lähtuvalt lastekaitse süsteemi tänapäevastamine. Ainult koos lastekaitse korralduse ja süsteemi uuendamisega on võimalik jõuda uue lastekaitse seaduseni, mis peaks kätkeva ennetamisele seda, kuidas meie lastekaitsetöö sisuliselt toimib. Kvaliteedi parandamiseks on vaja ka erialaselt lastega töötavate või nendega kokkupuutuvate spetsialistide pädevust parandada, et tehtud otsused oleksid tõepoolest tõendus põhised ja laste huvides.

Ilma pikaajaliste strateegiateta soovitud tulemuseni kahtlemata ei jõua. Lapse õiguste tagamise strateegia aastateks 2004–2008 aitas meil luua ühtse baasi. Siit on hea minna edasi laste ja perede arengukavaga, mille raames saavad kindlasti ka täna tõstatatud teemad olulise tähelepanu osaliseks ja loodetavasti leitakse ka lahendused.

Lõpetuseks rõhutan, et lisaks toimivale lastekaitse süsteemile on ülimalt oluline osa haridusel, sellel, et lapsed saaksid hea hariduse, et nii lasteaias kui ka koolis oleks turvaline keskkond, kus laste tervis oleks hoitud. Kool ning toetav pere on väga olulised, et lapsed saaksid omandada õiged harjumused pikaks ja aktiiv-

seks eluks ning neist kasvaksid tublid inimesed.

Hea Riigikogu! Head kuulajad! Iga laps on väärtus. Olgu see lihtne tõdemus meil kõigil meeles oma igapäevaste otsuste tegemisel. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Nüüd läheme küsimuste juurde. Evelyn Sepp, palun!

Evelyn Sepp

Aitäh! Austatud minister! Pärast seda ettekannet pean ma avaldama oma jahmatust. Teil paistavad olevat segamini läinud põhjus ja tagajärg, seejuures täiesti lootusetult. Valitsuse suured edusammud üleüldise õnne suurendamisel on teie sõnum, ehk perede toimetulekut on parandanud see, et te olete suurendanud tööturumeetmeid ja olete suurendanud toimetulekutoetust.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea küsija! Vabandust! Ma palun saali julgusteenistusel kanda hoolt, et inimesed ülevõlt rõdult alla ei kukuks, et nad istuksid toolide peal, mitte rõdu ääre peal! Palun, hea küsija, jätkake!

Evelyn Sepp

Kas te arvate, et vanemate probleemide lahenduseks ja laste probleemide lahenduse n-ö aseaineks on see, et vanemad saavad tööturutoetust ja toimetulekutoetust, selle asemel et neil oleks töö ja nad suudaksid ennast oma tööga elatada, et riik toetaks nende probleemide lahendamist ja seeläbi ka laste probleemide ennetamist ja lahendamist? Või olete endiselt veendunud, et valitsuse kõige suurem panus on see, et te maksate toimetulekutoetust?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Oleksin soovitanud teil tähelepanelikumalt minu ettekannet kuulata. Nende meetmete hulgas, mis ma üles lugesin, just nimelt nende hulgas, on loomulikult abistavad meetmed, selleks et peredel oleks võimalik raskel kriisiajal saada mingigi sissetulek, et nende eluolu oleks lihtsam. Omavalitsused või lasteaiad vabastavad mõne lapse näiteks toidutasu maksmiseks või on muud

meetmed, mis aitavad kaasa sellele, et lastel oleks korralik toit laual ja et lapsed saaksid korralikult hoitud. Ükskõik, kas need on tööturumeetmed, toimetulekumeetmed või muud meetmed, mis aitavad peret rahaliselt, need selgelt aitavad perel toime tulla. Kui pere tuleb toime, siis on eeldus, et ka lapsel on elu parem. Kui neid meetmeid ei oleks, oleks olukord veel hullem. Ma lihtsalt mainisin need ära, ma ei toonud konkreetseid, detailsemaid numbreid tööturumeetmete kohta või muud sellist. Ma mainisin nad ära, sest need on vajalikud selleks, et tagada peredele mingigi sissetulek. Palju olulisem osa minu kõnest oli see, millest ma rääkisin kõne lõpu poole, ma rääkisin sellest, mida tuleb teha, mis on meie eesmärgid, kuidas me edasi läheme. Seesama laste ja perede arengukava, mis sätestab kogu laia spektri – see on väga oluline. Meil on riigis olemas erinevaid strateegiaid. Ma ei tea, kas te olete kursis või mitte, ma võin teile tuua mõne näite, kus on sellega arvestatud. Meil on olemas rahvastikupoliitika alused kuni 2013. aastani, kus räägitakse laste õigustest ja perepoliitika kujundamisest, meil on olemas loomulikult väga oluline osa, mida ma ka mainisin ...

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister! Midagi ei ole teha, aga ma pean kaitsma meie heade ametikaaslaste elu ja tervist. Proua, palun võtke see kott sealt ääre pealt ära! Kui see alla kulub, siis kukub see otse Riigikogu liikmele vastu pead! Aitäh teile! Palun, minister, jätkake!

Hanno Pevkur

On erinevaid arengukavasid, ma võiksin neid siit veel ja veel ette lugeda. Nende järgi töö käib. Kui vaadata Sotsiaalministeeriumi tegevusi konkreetselt täna arutataval teemal ehk laste õiguste kaitsel, siis neid tegevusi on. Ma tean, et minu järel tuleb rääkima õiguskantsler ja ta räägib kõige põletavamatest probleemidest laste õiguste kaitsmisel. Paljud nendest puudutavad just seda olukorda, kui laps on ühel või teisel põhjusel juba perest eraldatud, olgu selleks põhjuseks sõltuvushäire või mingi muu põhjus. Kõikide nende temadega tuleb töötada. Aeg on napp, ma ei jõua siin rääkida sellest, kui palju riik on panustanud asenduskodude ümberehitamisse või muusse sellisesse tegevusse. Aga see on äärmis-

selt oluline, selleks et meie lapsed saaksid kindluse, et see suund, mille suunas me liigume, on õige. Me liigume vanemluse toetamise poole, me liigume selle poole, et meie inimesed oleksid haritud ja lapsed saaksid hea kaitse.

Aseesimees Jüri Ratas

Mai Treial, palun!

Mai Treial

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Selle aasta mai algul esines rahandusminister kabinetiistungil kavatsusega vähendada lähiaastatel sotsiaaltoetusi ja soodustusi. Näiteks räägiti tasuta koolitoidu ja õppetoetuste muutmise vajaduspõhiseks, millega hoitakse kokku 150 miljonit krooni, samuti lastetoetuste ja üksikvanematoetuste vajaduspõhiseks muutmise, näiteks sidumisest toimetulekutoetuse taotlemisega. Selline tegevus annaks Rahandusministeeriumi arvates aastas ligi 1,2 miljardit krooni säästu. Minu küsimus teile, härra minister, on see: kuidas te seda kommenteerite, missugused on need sammud, mis sellega seoses on Sotsiaalministeeriumil kavas, ning kuidas me tagame laste ja perede turvalisust?

Hanno Pevkur

Aitäh! Siin on kommentaar väga lühike. Valitsus kuulas väga põgusalt ära rahandusministri mõned seisukohad. Neid ei toetatud, nendega edasi ei tegelda ja selle koha pealt ongi punkt. Nii sotsiaalminister kui ka haridusminister väljendasid selget seisukohta, et koolitoit on äärmiselt oluline ja koolitoidu üle me edasi ei vaidle. Mis puudutab peretoetusi, siis mina ütlen väga lihtsalt: peretoetuste praegust solidaarset süsteemi on erinevad väliseksperdid väga kiitnud. Samas, kui vaadata näiteks OECD raportit, tuleks mõelda nendele võimalustele, kuidas rohkem abistada neid noori peresid või ka paljulapselisi peresid, kes vajavad rohkem toetust, ja nendele, kes vajavad toetust natuke vähem, võib-olla natuke vähem anda. Väga lihtne põhimõte: kes vajab rohkem, saab riigilt rohkem, kes vajab vähem, saab riigilt vähem. Need on need üldised põhimõtted. Keegi ei räägi lastetoetuste süsteemi hävitamisest või mingite lastetoetuste vähendamisest.

Aseesimees Jüri Ratas

Maret Merisaar, palun!

Maret Merisaar

Suur tänu! ÜRO lapse õiguste konventsiooni 20. aastapäeva konverentsil, kus teid spetsiaalselt kiideti selle eest, et te seal lõpuni vastu pidasite, oli terve plokk pühendatud Soome lasteparlamendi kogemustele. Eestis on ka lasteparlament olemas. Kas teil tekkis mõtteid, kuidas Eestis võiks seda asja parandada?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Me oleme väga heades kontaktides mitme organisatsiooniga, sealhulgas Lastekaitse Liiduga. Lastekaitse Liidu presidendi ja tegevjuhiga oli meil (täpset päeva ei oska ma öelda) 5–6 nädalat või natukene rohkem aega tagasi vestlus selle üle, kuidas lastekaitse süsteemi parandada ja tõhustada ning kuidas kaasata paremini erinevaid lastekaitseorganisatsioone. Laste ja perede arengukava, mida Sotsiaalministeerium asub kirjutama ja mille lähtekontseptsioon on hetkel minu käes (seda on 18 lehekülge), arvestab väga palju ühiskonna eri gruppide kaasamisega, nii laste kaasamisega, lapsi esindavate organisatsioonide kaasamisega kui ka vanemaid esindavate organisatsioonide kaasamisega. Ma väga loodan, et kui see arengukava valmis saab, siis on siin ka konkreetset ettepanekud, mida võiks teha.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud härra minister! Kolleeg Urmas Reinsalu rääkis uue lastekaitse seaduse vajalikkusest. Olen sellega nõus. Tahan täpsustada. Lugupeetud härra minister! Kas te võite täpsustada, kui palju on selleks vaja aega ja millal Riigikogu seda uut seadust võiks arutada?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Me oleme ettevalmistusi juba alustanud. Laste ja perede arengukava koostamise ettepanek 18 leheküljel on ka üks osa uue lastekaitse seaduse seletuskirjast. Üldised põhimõtted on paika pandud, lastekaitse seaduse kirjutamine saab kindlasti lähi-

ajal teoks. Küll ei saa ma lubada, et lastekaitse seaduse tekst jõuaks näiteks sügisesel sessioonil parlamendi ette. Meie tööplaanis on, et uus lastekaitse seadus on valmis 2011. aastal.

Aseesimees Jüri Ratas

Tõnis Kõiv, palun!

Tõnis Kõiv

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Mul on pigem filosoofiline küsimus. Mida sa arvad, kas laste olemasolu mõjutab inimese arusaamist lastest ja lastega seonduvatest muudest ja rõõmudest või mitte? Kas laste puudumine jätab puudu ka teatud emotsionaalsed teadmised ja kogemused, mis laste olemasolu korral olemas on? Kas sa näed siin seost või mitte?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Loomulikult näen ma siin seost. Kõige lihtsam on ju alati rääkida enda kogemusest. Ma arvan, et iga inimene, kellel on kodus lapsed, mõistab väga selgelt ja oluliselt paremini lastega seonduvaid küsimusi ja nendega seonduvaid vajakajäämisi või rõõme. On üldiselt teada, et meil on olemas IQ, kuid meil on olemas ka EQ ehk emotsionaalne intelligentsus. Emotsionaalsel intelligentsusel on kindlasti väga palju komponente. Kui vaadata lapse rolli inimese muutumises või vanemaks kasvamisest ja vanemaks olemises, siis see on kahtlemata äärmiselt oluline. Jällegi pean viitama laste ja perede arengukava koostamise ettepanekule. Siin on väga suur rõhk pandud just vanemlikele ja paarisuhteoskustele, suhetele peres ja vanemluse toetamisele ehk just sellele, mida peab Eestis arendama, kus me näeme vajakajäämisi, mida saab tih-tipeale parandada üsna lihtsate meetoditega.

Aseesimees Jüri Ratas

Heljo Pikhof, palun!

Heljo Pikhof

Aitäh! Austatud minister! See aasta on Euroopa Liidus kuulutatud vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu võitlemise aastaks. Sotsiaalministeerium on aasta pidulikult sisse juhatanud, kavatseb ka pidulikult välja juhatada, vahepeal jagab voldikuid, aga Eesti rahvas ootab tegu-

sid. Mida te kavatsete teha, et vaesust lastega peredes praeguses olukorras vähendada?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Tegevusi on kogu aeg väga palju. Kõige lihtsam näide on seesama, et toimetulekutoetuse väljamaksmise summasid suurendatakse. On selge, et kui me ei oleks neid suurendanud 90 miljoni krooni pealt 350 miljoni krooni peale ehk neljakordseks, siis oleks olnud väga suur probleem ja väga suur risk, et rohkem peresid langeb vaesusriski. Selge on see, et kõik tööturumeetmed on väga selgelt suunatud sellele, et vaesusriski või ka otsesesse vaesusesse langeks võimalikult vähe peresid. Kui vaadata üldiselt, siis kõige lihtsam vastus on see, et ei Sotsiaalministeeriumi ega haridusministeeriumi toetuste eelarveridasid ei ole vähendatud. See ongi see otsene tegevus. Kui kõikidel teistel ministeeriumidel või valdkondadel eelarveread vähenesid, siis haridus- ja sotsiaalvaldkonnas vähenemist ei toimunud, pigem seal mitmed kuluartiklid suurenesid. See on väga suur panus, pluss loomulikult kõikvõimalikud muud tegevused.

Aseesimees Jüri Ratas

Toomas Varek, palun!

Toomas Varek

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Lugupeetud sotsiaalminister! Eile arutasime me siin saalis väga põhjalikult põhikooli- ja gümnaasiumiseadust ning viisime sinna sisse ühe muudatuse, mis puudutab õpilaste koolikäimist, õigemini, popitegemist. Kui õpilane teeb viis korda poppi, siis selle muudatuse sisseviimise korral hakatakse korraks kutsuma lastevanemaid ja kõige karmimal viisil – rahatrahvide abil. Kas Sotsiaalministeerium kooskõlastas selle? Kas see muudatus soodustab lapse ja vanema suhteid? Mina arvan küll, et see muudatus on rohkem väärkohtlemise poole peale viidud. Kas enne selle muudatuse sisseviimist tehti selgeks ka sotsiaaltaust?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Ma väga pikalt ja detailselt seda kommenteerima ei hakkaks, ma pigem vaatan teie küsimuse lõpupoole ehk seda, kuidas see võib mõjutada vanemate ja laste suhteid. See on meie jaoks väga oluline aspekt.

Kindlasti on olulised kõikvõimalikud meetmed vanemluse toetamiseks, vanemahariduse parandamiseks ning vanema ja lapse suhete parandamiseks. Täna toimub üks suur vaimse tervise konverents. Meie noorte vaimne tervis võiks olla palju parem. Kõigi nende meetmetega Sotsiaalministeerium tegeleb, et arendada vanemlust, vanemaharidust ja kõike seda.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister! Ma tänan teid ettekande eest! Ma tänan teid küsimustele vastamise eest! Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli õiguskantsler Indrek Tederi!

Indrek Teder

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu! Teatavasti lapsed ei ole valijad. Kui asja vaadata ainult poliitiliselt tasandilt ja kui Riigikogu oleks ainult poliitiline kogu, siis te seda küsimust siin täna ei arutaks. Aga see, et seda arutatakse riiklikult tähtsa küsimusena, näitab, et Riigikogu on seadusandja sõna otseses ja suures tähenduses.

Ma tooksin välja seitse teemat, mida ma tahan puudutada. Muidugi, neid teemasid, mis seonduvad laste õigusega, saaks välja tuua tunduvalt rohkem. Nagu juba siit kõnetoolist on mainitud, käesoleval hetkel puudub laste ja perede valdkonnas riiklik strateegia. Teatavasti nõuab iga tegevus selget eesmärki ja ratsionaalseid meetmeid, mida selle eesmärgi nimel rakendatakse. Ma väga loodan, et ministeeriumi kavandatav laste ja perede riiklik arengukava jõuab selleni, et valitsus ta sel aastal kinnitab, ja see annab siis selge aluse, kus suunas Eesti ühiskond peaks liikuma. Ei ole mõtet rapsides hakata õigusruumi muutma, kui ei ole selge, mida me tahame. Ma muidugi eeldan, et see arengukava kui strateegia on ratsionaalne ja eesmärgipärane. Mõnikord me näeme, et nii arengukavad kui ka strateegiad kipuvad olema pelgalt paberid, midagi tuleb teha, see tehakse kiires korras ära, unustades, et tegevusel peab olema ratsionaalne alge. Eesti väikeriigina on teatavasti olnud edukas siis, kui ta on asjalikult ja eesmärgipäraselt käitunud, aru saanud, mida on vaja teha.

Järgmine teema. Mitu korda on rõhutatud, et kehtiv lastekaitse seadus ei ole oma ajas asjakohane. Teatavasti kuulub ta Eesti põhiseadusega samasse vanusejärku. See iseenesest ei

ole muidugi ju probleem, probleemiks on see, et Eesti lastekaitse seadus on oma abstraktsioonistmelt samaväärne kui Eesti põhiseadus. Põhiseadus loomulikult võib olla abstraktne, ta kehtestab riikluse printsiibid, mille järgi me oma riigis toimetame. Aga üks seadus sellisel abstraktsel tasandil, mis ei võimalda teda rakendada, olla ei saa. Jääb selline mulje, et see, mis puudutab laste õigusi, oleks nagu õigusloome tolmune nurgatagune, kuhu seadusemeister eriti ei vaata. Puhtredaktsiooniliselt on ju lastekaitse seadus lihtsalt vananenud. Kui mälu järgi öelda, siis osundatud seaduse § 23¹ viitab ammu kehtetuks tunnistatud õigusaktile, nimelt haldusõiguserikkumiste seadustikule. Minu meelest on ikka üks päramine aeg, et Eestis oleks vajalik ja reaalselt toimiv lastekaitse seadus.

Kolmas teema. Laste õigustega seonduv on enamasti kas siis sotsiaalne või hariduslik, st põhiliselt kahe ministeeriumi pädevusala. Teatud juhtudel seonduvad selle teemaga ka Sise- ja Justiitsministeerium, ma mõtlen arestimaju, ja Justiitsministeerium. Aga ma olen korduvalt näinud seda, et laste õigustega seonduvad küsimused, just valusad küsimused, kipuvad kahe ministeeriumi pädevuse vahele kukkuma. Et nagu ei ole ei haridusministeeriumi pädevus ega ole ka Sotsiaalministeeriumi pädevus. See probleem ei ole omane ainult Eestile. Tasuks uurida teiste riikide kogemust, kuidas seda sisuliselt koordineerida nii, et laste õigused oleksid tagatud. Minu meelest oleks ikka asjakohane, et kaks ministeeriumi ei suhtle mitte ainult n-ö projektipõhiselt, vaid et just laste õigustesse puutuv osas oleks neil alaline kontakt.

Järgmine teema. Möödunud aasta sügisel esitasin ma Riigikogule ettekande, mis puudutas laste sõltuvushäiretega seonduva rehabilitatsiooniteenuse kättesaamatust. Nimelt ei ole see piisavalt reguleeritud õigusruumis ega ole reguleeritud ka materiaalselt selles mõttes, milline see teenus peab olema, juhul kui lapsel on sõltuvushäire ja ta vajab just rehabiliteerimist, resotsialiseerumist. Teatavasti on Eestis kaks sellist asutust – Tallinnas ja Jõhvis –, mis tegutsevad sisuliselt väga küsitava õigusliku alusega. Seda arutati sotsiaalkomisjonis ja Sotsiaalministeeriumile tehti ülesandeks töötada välja kontseptsioon ning esitada see, kui ma õigesti mäletan, enne suurt suve. Nagu ma

praegu tean, on asi jäänud venima ja pole teada, kas see esitatakse sel aastal või mitte. Ma panen teile südamele, et seda on igal juhul vaja, sellepärast et kui see on läbi analüüsima ja õigusruum täiendamata, siis see tähendab, et lapsed jäävad abita.

Järgmine teema. See puudutab erikoole. Nimelt, 2008. aasta detsembrikuus kinnitas haridus- ja teadusminister kontseptsiooni, mis käsitleb kasvatuslike erivajadustega õpilaste koolide kontseptuaalseid aluseid. See on tore ja asjalik kontseptsioon, aga selleks ta on jäänud. Siiaaani on erikoolidesse puutuvad normid eri seadustes laiali ja sellega ei ole edasi mindud. Võiks ikka ka sellega edasi minna.

Järgmine teema, laste ombudsmani temaatika. Eesti on üks väheseid riike Euroopas, kus puudub laste õiguste ja vabaduste sõltumatu kaitsja. Õiguskantsler oma pädevuse piires osa ülesandeid täidab, nimelt üldombudsmani funktsioone täites ja olles ka rahvuslik ennetusasutus, mis puudutab väärkohtlemist ja piinamist. Aga samas ei saa õiguskantsler ju harrata endale mingit täiendavat pädevust, kui seadusandja ei ole seda täpselt reguleerinud. Osa valdkondi on katmata. Selle selge näide on see, et õiguskantsler saab lastesse puutuvaid avaldusi suhteliselt vähe, samas aga, kui kontrollida suletud lasteasutusi, erikoole, on probleeme ikka päris palju, rohkem kui täiskasvanutel. Ma ei ole vastu ja minu meelest on ratsionaalne, asjakohane, kui õiguskantsleri pädevust laiendatakse ja nähakse ette, et õiguskantsler on ka laste ombudsman, kuid seda saab teha ainult sel tingimusel, kui õiguskantsleri eelarvet suurendatakse. Ei ole reaalne, et sama eelarve raames õiguskantsleri kohustuste hulk tunduvalt suureneb. Muidugi on võimalik see institutsioon ka eraldi luua. Samas tähendaks see praeguse põhimõtte muutmist, et Eestis kui väikeriigis ei dubleerita samalaadseid kohustusi, vaid need püütakse ratsionaalselt ühendada. See tagab, et pädevused ei kattu, ei ole omavahelisi pädevusvaidlusi ja see on ka ühiskonnale odavam, tunduvalt odavam. Ma arvan, et austatud seadusandja peaks selles valdkonnas ikkagi otsuse vastu võtma.

Lõpetuseks tahaksin veel puudutada haridustemaatika. Nimelt, kuidas me sisustame põhiseaduse § 37? See säte sätestab, ma tsiteerin: "Igaühel on õigus haridusele. Õppimine

on kooliealistel lastel seadusega määratud ulatuses kohustuslik ning riigi ja kohalike omavalitsuste üldhariduskoolides õppemaksuta. Et teha haridus kättesaadavaks, peavad riik ja kohalikud omavalitsused ülal vajalikul arvul õppeasutusi. Seaduse alusel võib avada ja pidada ka muid õppeasutusi, sealhulgas erakoole." Osundatud säte minu arvates sätestab Eesti riikluse jätkusuutlikkuse mõttes ühe väga olulise printsiibi – tasuta hariduse. Kui meil on tasuta haridus, siis mida see tähendab? Kas kõik see, mis koolis toimub õpetegevuse raames, on tasuta? Või võib sisse libistada ka mingid tasulised aspektid? See nõuaks läbivaidlemist ja otsustamist. Mina olen välja öelnud oma seisukoha, et tasuta haridus tagab selle, et Eesti riiklus on igikestev. Samuti vajaks läbivaidlemist ja otsustamist, mida tähendab see, et riik ja kohalik omavalitsus peavad ülal vajalikul arvul õppeasutusi. Kas "peavad ülal" tähendab seda, et lihtsalt pelgalt finantseerivad, või tähendab see seda, et omavad institutsioonina vastavaid koole? Need on selles suured küsimused, mis peaksid olema selgelt otsustatud.

Lõpetuseks viitaksin ma Ameerika kirjaniku Salingeri ühele ütlusele, mida ta on esitanud oma tegelase Seymori päeviku kaudu: laps on külaline meie majas, ta vajab austust ja armastust, ja mitte kunagi ei tohi teda kohelda kui omandit. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud õiguskantsler! Teile on ka küsimusi. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud õiguskantsler! Eesti avalikkuse ja ilmselt ka valitsuse tähelepanu pälvib OECD oma Eesti-teemalise raportiga, kus on öeldud, et nende sotsiaalprogrammide analüüsi järgi läheb Eestis kogu peretoetusteks jagatavast maksumaksja rahast viiele rikkaimale inimeste grupile tervelt 59%. Kas te näete selles küsimuses ka probleemi laste õigustega, kui toetust jagatakse kõige paremini meie tulevatele perekondadele?

Indrek Teder

Täna küsimuse eest! Ma ei ole seda spetsiaalselt analüüsinud. Aga minu meelest, kui me räägime sellest, millele ma juba osutasin,

et kõige alus peaks olema just sisuline strateegia, sisuline arusaam, mida me tahame, siis taandub asi ka sellele, et iga tegevus vajab ressursse, vajab raha. Kuidas seda planeerida? Paratamatult on väikeriigis seda ressursi kasv vähe või ei ole üldse, järelikult peaks see planeering olema võimalikult asjakohane. Eesti on sotsiaalriik ja kuidas sotsiaalriigi mõtet sisustada, see on seadusandja küsimus, kuidas ta sisustab Eesti põhiseaduse §-s 28 sisalduvat põhimõtet, et riik toetab isikuid nende puuduse korral.

Aseesimees Jüri Ratas

Maret Maripuu, palun!

Maret Maripuu

Aitäh! Austatud õiguskantsler! Lubage kõigepealt tänada väga sisuka ettekande eest. Minu küsimus lähtub sellest, et terve selle nädala jooksul on väga palju räägitud laste õigustest ja nende erinevatest aspektidest. Kuidas te hindate praegusel hetkel õiguste teist poolt ehk kohustuste täitmist, millise hinnangu te annate sellele, kui hästi on nii lastevanematele kui ka lastele selgitatud nende kohustuste poolt?

Indrek Teder

Täna! Minu meelest just see selgitustöö on väga tagasihoidlik. Õigused ja kohustused käivad koos. Just lastekaitsega seonduv selgitustöö on minu meelest meil arhailine. Näiteks klammerdutakse ju siia maani selle külge ja meie ühiskonnas aktsepteeritakse ikkagi seda, et lapsi võib füüsiliselt karistada. Juba see näitab, et selgitustöö tänapäeva tasemel on väga tagasihoidlik, seal on väga palju arenguruumi. See on üks asi, mida ka laste ombudsman peaks tegema: tutvustama laste õiguste konventsiooni sügavuti ja sisuliselt, mitte deklaratiivselt, lihtsalt lastest rääkides.

Aseesimees Jüri Ratas

Liisa-Ly Pakosta, palun!

Liisa-Ly Pakosta

Austatud õiguskantsler! Suur tänu teile väga sisuka ja konkreetse ettekande eest! Teie ettekande esimene lause oli minu arust emotsionaalseltki tugevasti laetud ja sedastas, et lastel ei ole täna valimisõigust, lapsed ei ole valijad. Kuidas te suhtute sellesse diskussioo-

ni, mis Eesti ühiskonnas on ja mida veab näiteks MTÜ Noor Eesti, et ühiskond peaks arutlema selle üle, kuidas üha väheneva laste osakaalu tingimustes lapsi rohkem poliitikas arvestada ja kuidas lapsed peaksid hääleõiguse mõistes olema esindatud. Kuidas te sellesse diskussiooni suhtute ja mida konkreetselt soovitate selles vallas edasi teha?

Indrek Teder

Täna küsimuse eest! Iga diskussioon on ühiskonnas tervitatav, aga kui ma õigesti mäletan, siis üks idee, mis ühiskonnas ringles, oli see, et lastega vanematel oleks rohkem hääli. Selles osas olen ma suhteliselt skeptiline, see lööks segi kogu olemasoleva valimissüsteemi ja minu meelest ei pruugi ta täita oma eesmärki. Et kaasata lapsi rohkem ühiskonna ellu, see tähendab ka rohkem selgitustööd ja rohkem haridustööd. Aga see, et teha lastest valijad – kas siis otse, alandades valimisiga, või andes kellelegi rohkem hääli –, tähendaks väga teistsugust süsteemi, kui on kirjas meie põhiseaduses. Ma pean ütleva, et suhtun sellesse küllaltki ettevaatlikult, kui väga pehmelt väljenduda.

Aseesimees Jüri Ratas

Paul-Eerik Rummo, palun!

Paul-Eerik Rummo

Aitäh! Härra õiguskantsler, suur tänu teile ettekande eest! Muu hulgas ka selle eest, et te tõite selgelt esile ühe eriti tähtsa laste õiguse, nimelt õiguse haridusele. Me oleme haridusteemasid siin saalis, ka just sel nädalal, väga palju arutanud seoses põhikooli- ja gümnaasiumiseadusega. Alati, kui me arutame haridusküsimusi, arutame neid põhiliselt kahest aspektist – hariduse kvaliteet ja hariduse kättesaadavus. Kohustuslik haridusmiinimum on meil põhiharidus ja selle kättesaadavusega väga suurt probleemi ei ole. Aga põhiharidusele ja lapse võimele omandada põhiharidus kvaliteetsel viisil paneb aluse alusharidus. Alushariduse omandamise koht on koolieelsed lasteasutused. Kas te jagate minu seisukohta, et olukorras, kus viimastel andmetel nii umbes 60-s Eesti omavalitsuses ei ole tegelikult tagatud lasteaiakohtade olemasolu, on selle kaudu rikutud üht lapse õigust, lapse olulist õigust alusharidusele?

Indrek Teder

Täna! Ma osutasin sellele, et tegelikult on läbi vaidlemata üks väga oluline küsimus, mis on laiem kui see küsimus, mis te praegu esitasite. Mida tähendab üldse tasuta haridus, millest ta koosneb väga konkreetselt? Mida peaks lapsevanem finantseerima eraldi või ei peaks ta mitte midagi rohkem finantseerima? Kõik, mis on haridus, kõik, mis toimub koolis, on tasuta. See oli minu osunduse mõte. See on teema, mis vajaks väga selget vaidlust ja ka otsustust. Ma vastan sellele küsimusele natuke laiemalt.

Aseesimees Jüri Ratas

Mai Treial, palun!

Mai Treial

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud õiguskantsler! Suured tänud ettekande eest! Aga ma soovin siiski veel täpsustada ühe kolleegi esitatud küsimust, mis oli seotud OECD raportiga tööturust ja sotsiaalpoliitikast, kus oli jagatud soovitusi ja tehtud tähelepanekuid selles osas, et enamik või, ütleme, väga suur osa toetustest läheb kõige rikkamatele. Niisiis ongi minimaalse ja maksimaalse vanemahüvitise erinevus kaheksakordne ja veel on erinevus selles, et poolteise aasta jooksul on toetatud lapsi kaks korda rohkem kui kogu ülejäänud perioodil. Kas te näete, et siin on kinni peetud põhiseaduse aluspõhimõtetest, mille järgi riik on rajatud õiglusele ning kõik on seaduse ees võrdsed?

Indrek Teder

Täna küsimuse eest! Ma rõhutan veel kord: põhiseaduse § 28 sätestab selle, et igaühel on õigus riigi abile puuduse korral, aga selle abi suurus on delegeeritud seadusandja pädevusse. Igal juhul peab olema tagatud see miinimum. Kui palju sellele lisandub? Vaidlus on näiteks selle üle, kas peab olema tagatud inimväärne elu või kuidas seda inimväärset elu mõõta. See on juba seadusandliku kogu pädevus, kas on järgitud või mitte.

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Aitäh, lugupeetud õiguskantsler! Te ütlesite, et seadusandja pädevuses on sisustada sotsiaalse riigi mõiste. Ma küsin teie kui õiguskantsleri käest siis nõu, aidake seadusandjat. Ühes kindlas eelarvesituatsioonis on selline valik: kas tõsta vanemapalga ülempiiri, suurendada toetust 30 000-lt 35 000-le kroonile kuus, mis on hüve vähestele, või võtta 190 000-lt koolilapselt ära ranitsatoetus? Millest peaks siis seadusandja lähtuma, mis on sotsiaalse riigi kohane?

Indrek Teder

Täna küsimuse eest! Sotsiaalse riigi põhimõtte tuleneb ikkagi põhiseadusest, §-st 10, mida täiendab § 28. Aga see, kuidas jaotub eelarves raha, on alati üks suur poliitiline diskussioon, mis on eelistatud, mis ei ole eelistatud. Samas ma mälu järgi ütlen, et Sotsiaalministeeriumi eelarves on ikkagi ligikaudu 40% Eesti riigi eelarvest. Rahaga seonduvalt on alati nii, et raha on kas vähe või ei ole üldse, selle üle võib lõputult vaielda. Aga õiguskantsler ei saa öelda parlamendile ette, et eelarve peaks olema selline. See oleks väga tore, kui ma saaksin seda teha, aga kui tõsiselt rääkida, siis ei saa, sest otsustab parlament poliitiliste vaidluste kaudu. Nii see on.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud õiguskantsler, ma täna! Urmas Reinsalu, palun!

Urmas Reinsalu

Aitäh! Ma tahtsin ka tänada väga asjakohase ettekande eest! Samuti täna sotsiaalministrit tema asjaliku ettekande eest! Küsimus, mida on mitmel korral puudutanud just nimelt sotsiaaltöötajad, on seotud sellega, kuidas kohatud hoolekandeküsimusi menetlevad ja arutavad. Eriti laste hoolekande küsimused, kus on vajalik kiirus ja kus on kindlasti vajalik ka spetsialiseerumine ning kompetentsus psühholoogias ja muude sotsiaalteadmiste vallas. Meie õigusemõistmise süsteem on üles ehitatud väga lihtsustatult ja loogiliselt, kolmeastmelisena. Paljudes riikides, ka väikeriikides, on olemas eraldi laste hoolekandele spetsialiseerunud kohtunikud, mis tagab ühelt poolt selles väga delikaatses küsimuses vajaliku kiiruse ja kompetentsuse. Kas sa, olles kohtute

haldamise nõukogu liige, peaksid mõeldavaks kaaluda seda võimalust ka Eestis?

Indrek Teder

Täna küsimuse eest! Ma ei ole ühegi menetluse raames seda küsimust analüüsinud, nii et vastus on sügavalt minu subjektiivne arvamus. Jah, teatud juhtudel reageerib Eesti kohtusüsteem natuke aeglaselt. Kuidas seda kiirendada, kas seda teha teatud sisemise spetsialiseerumise kaudu või mitte? Tuleb peaks olema selline, et lapse õigused on tagatud, et kuude kaupa ei oodataks mingisuguse probleemi lahendust. Seda ma näen küllaltki palju, see on laiem küsimus, et asju arutatakse aeglaselt, et ei ole järgitud mõistliku aja nõuet. Aga seda, et kohtusüsteem praegusel kujul vajaks teatud muudatusi, ma aktsepteerin – et ta toimiks, et ühiskond saaks sealt kätte otsustuse, vaidlus lahendatakse kohtus kiirelt, toimugu see siis sisemise spetsialiseerumise teel või kuidagi teisiti. Erikohtute loomist ma põhimõtteliselt ei poolda.

Aseesimees Jüri Ratas

Tõnis Kõiv, palun!

Tõnis Kõiv

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Ma tänan ka selle kõne eest, mis oli lisaks sellele, et ta oli sisukas, veenvalt esitatud! Minu küsimus läheb sellises suunas: kuidas te saaksite õiguskantslerina hinnata või pigem kaaluda vanemahüvitist kui sündimust mõjutavat meedet, Eesti rahva iibe positiivseks muutmisele ehk jätkusuutlikkuse tagamisele suunatud meedet ühelt poolt ja kõiki teisi riigieelarvest tehtavaid eraldi, toetusi teiselt poolt? Kas need on niisama lihtsalt ja üheselt kaalutavad?

Indrek Teder

Täna! See ei ole nii lihtne, seepärast et kõigepealt on formaalsed asjaolud. Üks kord, aastal 2000 on ju õiguskantsler pöördunud seondult eelarvega Riigikohtusse. See taotlus jäi rahuldamata, üldkogu otsustus sisaldas eriarvamust ja oli diskussioon selle üle, et eelarve on nii üldakt kui ka üksikakt ühekorraga, et kuidas see vaidlemiskord on. See on küllaltki problemaatiline, kuidas õiguskantsler sellesse küsimusse saab sekkuda. Ombudsman mingil kujul võib-olla et saaks, ma ütlen seda

tinglikult. See nõuaks väga pikaajalist analüüsi, väga pikaajalist oma initsiatiivi, et see läbi analüüsida. Praeguses situatsioonis, kus õiguskantsleri institutsioon on vägagi marginaliseeritud, ma mõtlen, just eelarve mõttes, ei ole see ka praktiliselt võimalik.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud õiguskantsler, ma tänan teid ettekande ja vastuste eest! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Kõigepealt palun Riigikogu kõnetooli Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindaja Liisa-Ly Pakosta!

Liisa-Ly Pakosta

Austatud kolleegid! Head külalised! Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel tahaksin ma kõigepealt rõhutada seda, et kõik need teemad, mida kolm eelkõnelejat puudutasid, on ka meie erakonnale äärmiselt olulised. Kui oleks võimalik seda kuidagi kirjalikku stenogrammi kassisuuruste tähtedega kirjutada, siis ma paluksin märkida, et ma ei puuduta neid teemasid oma ettekandes mitte ainult seetõttu, et neid on juba nimetatud. Me soovime erakonnana nendes teemades edasi kaasa rääkida ja tegutseda, eriti rõhutades hariduse kättesaadavuse teemat, mida õiguskantsler välja tõi.

Kuid ma markeeriksin mõned lapse õigusi puudutavad küsimused, mida eelkõnelejad ei ole nimetanud, tuletades meelde väga olulist lauset laste õiguste konventsioonist. Tsiteerin: "Laps vajab oma füüsilise ja vaimse ebaküpuse tõttu erilist kaitset ja hoolt, kaasa arvatud vastav seaduslik kaitse nii enne kui pärast sündi." Selle seadusliku kaitse osas soovime rohkem tähelepanu juhtida kolmele teemale, mis puudutavad tööd, peret ja tervist.

Töövaldkonnas peame oluliseks seadusandluse kohandamist ja paindlikumaks muutmist, samuti töötute lastevanemate täiendavat toetamist kõikides nendes küsimustes, mis puudutavad lastega peredes täiskasvanud inimeste võimalust leida tööd ja selle abil tagada oma lastele normaalne elukeskkond. Kuid ka kõiki neid küsimusi, mis seonduvad töö- ja pereelu ühitamisega, näiteks vanemahüvitise seaduse paindlikumaks muutmisega, lastehoiuga seonduvaga. Töö- ja pereelu ühitamine tundub ühelt poolt olevat mingi täiskasvanute probleem, kuid me näeme Euroopa Liidu statisti-

kast selgelt, et riikides, kus see on seadusandja poolt paremini tagatud, on lapsed tervemad, õnnelikumad, nende rahulolu oma kasvukeskkonnaga on suurem ja lõppkokkuvõttes on ka laste õigused paremini tagatud. Töötav, ennast teostav lapsevanem on kahtlemata iga lapse unistus ja soov. Kuigi seda otseselt õigusena kirjas ei ole, kuid töö on ainukene viis ja vahend tagada vahendid ja võimalused lapse arengukeskkonna jaoks.

Teine temaatika, mis puudutab perekonda ja kus me sooviksime avada diskussiooni terves ühiskonnas, on praeguses perekonnaseaduses olev laste kohustus pidada üleval oma vanemaid. Me torkame selles osas Euroopa Liidus siiski silma, et me oleme oma kahele alanevale sugulusastmele ehk siis lastele ja lastelastele seadnud oma vanemate ja vanavanemate täieliku ülalpidamise kohustuse. Kui ma kohtun eakamate inimestega, siis just meie ühiskonna väärikum osa on need, kes rõhutavad, et see seadussäte ei ole mõistlik, eakate inimeste endi arvates ei ole mõistlik teha ühiskonnas vahet nende inimeste vahel, kellel on laps, ja nende vahel, kellel ei ole. Lapsed, jah, veel kindlasti selle üle ei mõtle ja igaüks peab loomulikuks oma vanemate jõukohast toetamist, kuid need vahed tulevad sisse kohalike omavalitsuste otsustes, mis selgelt perekonnaseadusest tulenevad. Rõhutan siinkohal ka, et Eesti Gerontoloogia ja Geriaatria Assotsiatsiooni juhatuse esimees doktor Kai Saks on välja toonud, et meie normaalne eluea pikkus on 80–95 eluaastat, ja seoses pensioniea tõusuga tähendab see seda, et tõesti juba täiendavat hooldust vajavate eakate lapsed ja lapselapsed peavad oma tööelu kõrvalt kandma veel täiendavat hooldamiskohustust. Peame vajalikuks algatada ühiskonnas selle üle diskussioon.

Kolmanda teemana markeeriksin neid küsimusi, mis puudutavad laste õigust tervislikule arengukeskkonnale.

Ma palun kolm lisaminutit.

Aseesimees Jüri Ratas

Kolm lisaminutit.

Liisa-Ly Pakosta

Esiteks peame täiesti mõeldamatuks seda, et isegi tipp-poliitikute hulgas on inimesi, kes ei maksa lapsele elatist. Mõlema vanema kohustus oma lapsi üleval pidada on üks nendest

õigusaktidega ette seatud tingimustest, mida kõik inimesed, nii emad kui isad peavad täitma, rääkimata sellest, kui tegemist on tipp-poliitikutega.

Tervisekaitseküsimustes peame ka oluliseks märgatavalt piirata kergemate ja värviliste alkohoolsete jookide kättesaadavust ning ühtlasi tõsta nende hinda. Räägin siin siidritest ja muudest lahjadest alkohoolsetest jookidest, mille agressiivse pakkumisega tekitatakse tunde, et need ei olegi nii kahjulikud või ohtlikud. Eriti mõjutab seda sorti reklaam nooremaid inimesi. Peame vajalikuks televisioonis alkoholi reklaami oluliselt piirata.

Alusharidust ja põhiharidust on eelkõnelejad siin juba puudutanud, kuid meie peame selles valdkonnas oluliseks ka terviseküsimuste täpsemat käsitlemist ja laste õigusi puudutavat arutelu. Näiteks on Isamaa ja Res Publica Liit seisukohal, et hariduslike erivajadustega laste koolidesse on siiski vaja kooliarste ja õe ametikohtade osakaal peaks olema märksa suurem. Umbes 100 õpilase kohta võiks olla hariduslike erivajadustega laste koolides üks meditsiiniõde. Hetkel on koolitervishoiu kontseptsioon ümber tegemisel ning kõik erakonnad peaksid siin oma seisukohad selgelt välja ütleva. Meie arvates on kava, kus 600 õpilase kohta plaanitakse ühte kooliõde, liiga tagasihoidlik.

Tervist puudutavates küsimustes toonitaksin veel kord lasteaeade vajadusi ja lapsehoiuvõimalusi üle Eesti. Mitte ükski poliitiline loosung ei ole nii hea, et selle tulemusena lapsi nagu silke konservikarpi toppida. Lapsevanemad tahavad terveid lapsi, lapsed ise tahavad olla terved. Tervisekaitseõuded lasteasutustele ei ole meie hinnangul mitte midagi ebanormaalset ühes riigis, kus lapse tervist väärtustatakse. Kindlasti peame oluliseks parandada lastega perede elamistingimusi ja arendada edasi ning täiendada neid programme, mis on olemas.

Niisiis, kolleegid, minu soov on – ma arvan, et õiguskantsler rõhutas seda ka, aga ta ei öelnud võib-olla nii otse välja –, et me nendes küsimustes kiiremini tegutseksime ja rohkem tööd teeksime. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Palun Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Heljo Pikhofi! Kaheksa minutit.

Heljo Pikhof

Austatud juhataja! Head kolleegid! Kui me räägime laste õigustest, siis usun, et ennekõike tulevad meile silmade ette kohutavad kuritarvitamise näited või lausa füüsiline vägivald. Õnneks ei puuduta see siiski kuigi paljusid. Mis aga viimase kui ühe inimesehakatisse elu puudutab, on see, et ta peab saama välja arendada oma eeldused ja anded. Seda enam, et me elame ju äärmiselt väikeses kogukonnas, kus ei ole ühtki ülearust annet, kus ei ole pisukestki ajupotentsiaali lõrtsida, niisama tuule peale lasta. Eestis sünnib ühe naise kohta 1,6 last, mis tähendab, et Eesti rahvastikul on niigi hääbumistendents. Ma räägin võrdsetest, natuke negi võrdsematest võimalustest. Ilma soodsate arengutingimusteta kasvab meie kontrastide maal üles kadunud, heitunud põlvkond, kellel ei ole tänapäeva jaoks piisavalt haridust, kellel ei ole tahtmist, teadmisi ega võimalustkiervislikult elada ega mingeid inimväärsid perspektiive.

Laste õigustega seotud valdkondadest kõnelda ei ole sugugi kerge, sest vasak käsi ei tea, mida parem teeb. Töösuunad on harali mitme-setme institutsiooni haldusalas ja see muudab terviku nägemise keerukaks. Kui Põhjamaades tegutsevad laste õiguste volinikud ehk ombudsmanid, kelle kätte koondub kokku kogu laste õiguste ja õiguste rikkumise alane teave, siis meil sellist institutsiooni ei ole, ikka veel. Ehk seetõttu puudubki meil ülevaade laste olukorrast, hoolimata sellest, et väikese rahva puhul, väikeses ühiskonnas oleks ju enesestmõistetav, et meil oleks olemas vettpidav statistika laste tervisest, elutingimustest, haridusest, vajadustest, muredest ja arvamustest. Kui riigi raamatupidamine saaks korda, võiks juba hakata küsima, kas meie seadused on ikka nõnda koostatud, et need seavad laste, see tähendab meie eneste tuleviku huvid kõigist teistest teemadest ettepoole. Tegelikuse ja seadustes fikseeritu vahel valitseb kui mitte just kuristik, siis lõhe kindlasti. Toome näiteks kas või sellise põhiõiguse nagu õiguse põhiharidusele. See on realiseerimata, sest tuhanded noored ja mitte enam kuigi noored inimesed on jätnud oma haridustee pooleli. Samuti võime küsida, et kui vanemad ei suuda luua oma lastele arengut toetavaid eeldusi ja normaalset õpikeskkonda, kas on siis õpetajatel seaduslik õigus probleemseid kodusid lähemalt tundma

õppida. Kes peale lastekaitseametniku üldse tohib või saab pereellu sekkuda? Lahendamata on näiteks ka küsimus, millist tugiteenust saavad lapsed, kelle vanematel on psüühikahäired või vaimupuue. Kuidas luua koostöömehhanism, mis lubaks ennetavalt hakata tegelema sellistes peredes sündinud lastega? Paljud alaealised on pidevas vaimses ja psüühilises pinges, mida suudaksid ehk leevendada lastepsühhiaatrid ja -psühholoogid, kuid nendest spetsialistidest on karjuv puudus. Kuid õigus turvalisele pere- või alternatiivse hoolitsemise keskkonnale tähendab ka õigust olla kaitstud vägivalla eest, õigust saada nõustamisteenuseid, ühesõnaga, hädapärast abi. Need probleemid ei ole meie seadusandluses piisavalt kajastatud. Seepärast võiks üht-teist kehtestada praegu veel olematus perevägivalla vastu võitlemise seaduses. Õigus tervishoiu- ja sotsiaalteenuste kättesaadavusele on igapäev, ka probleemsete perede, näiteks vaimsete kõrvalekalletega vanemate lastel. Kahjuks puudub meil analüüs, igasugune ülevaade sellest, mille põhjal võiks hinnata, mis lisaks majanduslike toimetulekule saaks tagada lapsele sellise keskkonna, kus tema areng ja heaolu oleksid garanteeritud.

Rääkides laste õigusest haridusele tahan pöörata tähelepanu sellele, et meil juhitudakse sageli iganenud soorollidest, mille kohaselt tüdrukud ja poisid ei vajagi ühesuguseid oskusi ega teadmisi. Uuringud näitavad, et praegune kool jätab poisid ilma neile tööturul väga vajalikust suhtlemisoskusest ja empaatiavõimetest, tütarlapsed aga enesekindlusest ja eneseteadlikkusest. Kui tahame, et meie järgmised põlvkonnad oleksid väärikad ja sirgeselgsed, oleksid vabariigi kodanikud selle tõelises tähenduses, siis peaksime seisma sellegi eest, et lapse õigus avaldada oma arvamust, osaleda jõudumööda iseenese ja ühiskonna kujundamises oleks tagatud. Üks Euroopa Parlamentaarse Assamblee soovitusi (nr 1286) ehk kui tahate, Euroopa lastestrateegia aastast 1996, annab liikmesriikidele juhtnööre, kuidas langetada laste huvisid arvestavaid poliitilisi otsuseid. Enne kui mis tahes tegevusprogrammi koostada või õigusakti vastu võtta, tuleks analüüsida selle mõju lastele. Arvestada muu hulgas ka seda, et ükski laps ei ole kesksõost, vaid on ikkagi kas poiss või tüdruk, kes enamasti käitub soolisest kuuluvusest lähtuvalt.

Meil tuleb aru saada, korrata ja veel kord üle korrata, et kõigi ettevõtmiste puhul peame lähtuma lapse huvidest. Kas me oma peres, lasteaias, koolis, kus iganes üldse oskamegi last ära kuulata, tema vajadusi ja huvisid arvestada? Laste- ja noortesotsioloogia oli Eestis omal ajal heal järjel. Nüüd, kui olud on kardinaalselt muutunud, pole uurimustest enam kuigi palju kuulda. Lünka võikski täita laste õiguste volinik, kelle tellimisel viidaks läbi enam-vähem pädevaid uuringuid ja analüüse hindamiseks, kuidas on tagatud laste õigused, ning juhul kui suured inimesed lastest põrmugi välja ei tee, oleks tema kohustus otsida võimalusi laste kaitsmiseks, säästmiseks ja arenguks. Meil on olemas küll 2003. aastal tehtud lastekaitseeaduse analüüs, kuid sellest ajast on palju vett merre voolanud. Ent toogi analüüs ütleb, et Eesti lastekaitseeadus aastast 1992, mis loetleb detailselt lapse õigusi, vabadusi, kohustusi, on Euroopas ainulaadne. Samas on need pigem miniloosungid, mis ei peegelda tegelikkust, saati ei suuda need meie igapäevaelu reguleerida. Seaduse rakendamine on täielikult delegeeritud valitsusele, samas kui enamiku teiste riikide lastekaitset puudutavad õigusaktid on ennekõike rakendusliku suunitlusega. Laste õigused ei alga ega lõpe traagiliste ja drastiliste näidetega. Viimase paari aasta tööpuuduse lahvatus on vägagi piltlikult välja toonud vaesuse, vaesuse lastega peredes. Kui naine teeb teoks oma Issandast määratud ülesande, vähe sellest, turgutab ka meie ühiskonda ühe-kahe ilmakodanikuga, siis tähendab see ühtaegu ka palju suuremat vaesusrisiki, võrreldes niisama nautlevate sookaaslastega.

Lõpetuseks tahan öelda: tehkem ühiselt kõik meist olenev, et täita põhiseaduslikku kohustust tagada Eesti rahvuse ja kultuuri säilimine läbi aegade. Aeg ei oota! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Kadri Simsoni! Kaheksa minutit.

Kadri Simson

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Lugupeetud õiguskantsler, head kolleegid! Kui jätkata eelkõneleja kõnet, siis tundub, et tänastest sõnavõtjatest olen mina ainukene, kes pole veel Issandast määratud ülesannet täitnud. Aga

sellele vaatamata arvan ma, et kõigil Riigikogu liikmetel on kohustus mõelda laste õigustele, ja mitte ainult lapse õigusele tema vanemate ja õpetajate suhtes. Mina keskenduksin sellele, mis on selle inimese õigused riigis, kellel ei ole veel valimisõigust. Viimase aja riiklikud kärped on ju sümboolsed, võetakse neilt, kes veel ei vali, või neilt, kes enam ei vali. Ranit-satoetuse ja matusetootuse ärakaotamist teisiti näha ei saa. Kokkuhoid mõlemal puhul on riiklikes mastaapides pisku, üksikule inimesele aga suur.

Lapse õigus ei ole ainult sündida. Oluline on eelkõige see, kui tasakaalus on need ressursid, mis lähevad sündide toetamisele, sellega, kuidas toetatakse last edaspidi tema eri vanuseastmetes.

Täna kirjutab meie peaminister alla OECD-ga liitumise lepingule, kuid samas eirab ta täielikult OECD põhjalikku Eesti sotsiaalprogrammide analüüsi, mis nendib, et kogu pere-toetusteks jagatavast maksumaksja rahast läheb viiele rikkaimale inimeste grupile tervelt 59%. Samal ajal näitab statistika, et suurem osa lapsi kasvab just viies vaesemas grupis. Selle põhjus, et toetatakse just kõige rikkaimaid, on mõistagi vanemahüvitis, mida makstakse eelneva palga ulatuses 100%. Kui vanemahüvitis kehtestati, siis kulus riigieelarvest selleks 400 miljonit, tänavu aga juba 2,4 miljardit. Teoorias peaksid poliitiliste valikute puhul passiivsed ja aktiivsed poliitikameetmed olema tasakaalus. Aga tänane valitsus on tasakaalukalt valmis neid mõlemaid kärpima. Kui 300-kroonist lasteraha võrdleb meie peaminister lennukilt tuulde loobitava rahaga, kipub ta samal ajal ka lastele mõeldud aktiivseid poliitikameetmeid kärpima. Samal ajal, kui tehakse suuri sõnu, ka siin Riigikogu saalis, puudub paremerakondadel täielikult solidaarsus väiksemat sissetulekut saavate inimestega. Eile me arutasime siin saalis põhikooli- ja gümnaasiumiseadust ning hääletasime muudatusettepanekuid. Maha hääletati pikapäevakoolid, sooja koolitoidu kindlustamine edasiste kärbete vastu, huviringid ja huvitegevuse rahastamine. Suhtumine, et lapsed, kelle vanemad seda kõike lubada ei saa, peaksid selliseid elementaarseid asju paluma läbi sotsiaalabi, ongi solidaarsuse puudumine. Nimetada koolitoitu vajaduspõhiseks tähendab vana olukorra taastamist. See vana olukord tähendas seda, et sooja

koolilõunat sõi kaks ja pool korda vähem lapsi, võrreldes tänasega. Kui me hakkame palkama ametnikearmeed, et kindlaks teha, kellel ikka on vajadus ja kellel mitte, siis tegelikult me kokkuvõttena kaotame. Paljud ei tule abi paluma, kuid ka abi mittepaluvate laste kõht läheb pika koolipäeva jooksul tühjaks. Seega, kõigile lastele osaks saav koolilõuna, aga ka huvitegevus, mis on kõigile, ja pikapäevakoolid, mis on vajajatele, on selline ühiskonna tugi, mida saavad ka need pered, kes hästi toime tulevad. Selle kaudu väärtustatakse kõiki lapsi.

Igal aastal langeb Eestis koolist välja mitusada last, kes ei jõua saada isegi põhiharidust. Enam kui 13%-l 18–24-aastastest noortest ei ole haridust rohkem kui üheksa klassi. Paar kuud tagasi oli siin Riigikogu kõnetoolis professor Dagmar Kutsar, kes ütles, et iga laps sünnib täis arengupotentsiaali, aga täiskasvanute kohustus on võtta vastutus selle eest, et see potentsiaal saaks võimalikult hästi välja arendatud ja et lapsel oleks hea selles ühiskonnas elada. Ka mitusada põhikoolist väljalangejat on Eesti jaoks liiga palju. Paremat vahendit kui pikapäevakoolid ja tõsisemal tasemel ka koolkodud pole Eestis välja mõeldud. Ometi on viimase kahe aasta jooksul ka need kaks langenud eelarvekärbete ohvriks.

Olukorral, kus tuhanded lastevanemad on töötud ja liiga paljud neist pikaajalised töötud, on väga tõsine ja väga suur mõju ka nendes peredes kasvavatele lastele. Tõsiseim ja halvim mõju on kooli poolelijätmine, kuid harastustegevusest või huvitegevusest ilmajäämine lihtsalt oma vanemate kõhna rahakoti pärast võtab samuti lapselt ära võimalused edasises elus.

Kõrge tööpuudus puudutab ka neid lapsi, kelle vanemad ei ole Eestis ametlikult töötud. Olen liiga palju kuulnud mitmelt maakooli õpetajalt, et neil käib koolis lapsi, kes kasvavad isepäi, kes peavad ise hakkama saama, sest nii ema kui isa on läinud välismaale tööle. Kahtlemata teevad sellised vanemad kõik endast oleneva pere toimetulekuks, kuid nende lastel oleks vaja pikapäevakooli ja miks mitte kodust õhkkonda koolkodus. Nii et pikapäevakooli väljahäätamine põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest ei ole kindlasti laste huvides.

Lõpetuseks tahan ma rääkida veel ühest eelarvekärpest, mida tänane valitsus ei oleks kindlasti tohtinud teha. See on möödunud

aasta 20. veebruaril vormistatud kärbe lasteae-
dadelt. Keskerakond on üle andnud seaduseel-
nõu, et see raha linnadele ja valdadele tagas-
tataks. Lasteaiad ei ole meil tasuta ja selle poole, et lasteae oleks ligipääsetav kõikidele lastele ning takistuseks ei saaks ei toiduraha ega kohamaks, püüdlevad mitmesuguste toetuste abil just omavalitsused. Kuid see ei ole vaid linnade ja valdade küsimus. Kui riik hoolib vaid sünnifaktist, aga kaotab huvi juba poolteiseaastase lapse vastu, siis on midagi tõsiselt mäda. Mida on Eesti riik teinud laste olukorra leevendamiseks majanduskriisi tingimustes? Viimase kahe aasta jooksul mitte midagi muud peale vanemahüvitise ülempiiri tõstmise 30 000 kroonilt 35 000 kroonile. Ära võetud on aga palju. Eestis lõpetati 450-kroonise ranitsatoetuse maksmine, mida sai igal aastal 190 000 last. Seda maksti aastaid kooliaasta alguses. On lõpetatud lapsehooldustasu maksmine vanemahüvitist saavale vanemale. On kaotatud täiendav maksuvaba tulu esimese lapse puhul. On vähendatud kohalikele omavalitsustele eraldatavaid haridussummasid ja raha lastehoiuteenuse osutamiseks. On lõpetatud õppelaenu osaline hüvitamine seoses lapse sünniga. On tõstetud ravimite, mähkmete, õpikute, raamatute, kultuuri- ja spordiürituste käibemaksu. On vähendatud tasuta üliõpilaskohti veerandi võrra ja raha kutsekoolides õppivate laste koolilõunateks ning koolkodude rahastamiseks.

Et see nimekiri ei muutuks liiga pikaks ja liiga masendavaks, esitan ma teile ka Eesti Keskerakonna ettepanekud, mida peaks kindlasti tegema ja mida ei saa edasi lükata aastate kaugusesse aega. Esiteks, pikapäevakool. See on võimalus pakkuda lapsele mõtestatud tegevust kuni vanemate tööpäeva lõpuni. Pikapäevakool tagab lapsele toe õppimisel, vajadusel ka psühholoogilise või sotsiaal-pedagoogilise nõustamise ning tähelepanu õhtutundideni välja. See on koolilastele, kelle vanematel ehk on tööd, kindlasti vajalik. Teiseks, taastada tuleb huvitegevuse rahastamine, sest praegu on paljud lapsed rahapuuduse tõttu klubidest kõrvale jäänud. Kolmandaks, koolitoit, mida täna saavad põhikooliõpilased, peaksid saama nii põhikui keskharidust omandavad lapsed. Loomulikult tuleb taastada omavalitsustelt ära võetud lasteaeade ja noortesporti raha. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Reformierakonna fraktsiooni esindaja Maret Maripuu! Kaheksa minutit.

Maret Maripuu

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Sel nädalal tähistasime lastekaitsepäeva ja oleme palju rääkinud laste õigustest. See on igati õigustatud, sest lapsed on ühiskonna üks neid osi, kes on kergesti haavatavad, kellele näiteks majanduslik surutis või julmus ja süd ametus argisuhetes mõjuvad kõige valusamalt, sest laps ei oska end veel kaitsta ümbritsevate murede eest ja tal puudub see psühholoogiline kaitse, mis annab täiskasvanule võimaluse raskusi taluda. Kõik täna räägitud probleemid – laste majanduslik kaitsetus, füüsiline karistamine, koolivägivald, ohtlikud arvutikired jne –, kõik see on paraku tõsi, kõige sellega tuleb tegelda ja seda ka tehakse. Samas aga tahaksin tähelepanu juhtida veel ühele lapse õigusele, mille rikkumist pole palja silmaga kohe näha, küll aga hiljem. Ma nimetaksin seda lapse õiguseks heale kasvatusesele, kasvatusesele, mis koosneb mitmest osast. Riigile lähemal seisvaks osaks on kooliharidus. Alus- ja põhiharidus peab keskenduma õpioskuse, iseisva mõtlemise, loovuse ja õpijulguse kujundamisele. Koolis peab kinnistuma arusaam heast ja kurjast, õigest ja valest. Kool peab aitama kaasa sellele, et laps saab tulevikus ühiskonnas hakkama, on ettevõtlik ja toimekas ning oskab näiteks hinnata kas või SMS-laenu riske. Aga riik saab mõjutada ka kasvatuseteisi osi, näiteks õigust täiskasvanupoolsele suunamisele, eelkõige ema ja isa kaudu. Riik saab aidata vanemahariduse toetamise kaudu, andes vanematele võimaluse murede korral õigeaegselt nõu saada ning seeläbi vältida suuremaid probleeme, näiteks lapse asenduskodusse sattumist.

Tahaksin rõhutada ühte aspekti, mida sageli ei märgata. Rääkides sellest, et laps on isiksuse talle omaste õigustega, unustame ära, et lapsele on vaja rääkida ka tema kohustustest, et laps vajab suunamist, juhendamist, mis parata, vahel ka käskimist ja korralekutsumist. Piltlikult öeldes: kuigi alates kuulsast Jüri kooli kaasusest on kiputud rõhutama koolilapse inimõigust vabale eneseväljendusele, on lapse tegelikult õiguseks küsida nõu, paluda abi,

saada hoiatatud, ja nagu väljendas Hegel: "Inimese võõrandamatuks õiguseks on saada karistatud, kui selleks on vajadus." Küsimus on, kuidas seda teha ja kas vitsaandmine või tutistamine on ikka parim lahendus. Lapse kasvatamise juures on aga kõige tähtsam aeg. Lapse jaoks peab leidma aega. Töölt televiisori ette ja sealt magama tormavad vanemad on kasvatamiseks vajalikust ajast ilma. Õpetaja, kel jätkub vaevalt mahti testid läbi vaadata ja järgmiseks päevaks tunnimaterjalid ette valmistada, on kindlasti hea õpetaja, aga tal ei ole aega kasvatamiseks. Tulevased tublid kodanikud kasvavad pere, arendava ja toetava kooli, mitme lastega tegeleva organisatsiooni ja laiemalt kogu ühiskonna toel ning ühiskonnas levinud väärtushinnangute ja eeskujude näol. Kuid üks ja kõige peamine on kodune kasvatus, sest kõige väärtuslikum käib ikka läbi armastuse ja seda riigi kuluartiklisse planeerida ei saa. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Suur tänu teile! Palun Riigikogu kõnetooli Eestimaa Rahvaliidu fraktsiooni esindaja Mai Treial! Kaheksa minutit.

Mai Treial

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Head ettekandjad! Täna siin arutatav laste õiguste teema hõlmab meie ühiskonna pikaajalise arengu ja tulevikusuundumuste probleemi, aga ka põlvkondade ning eesti keele ja kultuuri, samuti rahvusliku identiteedi järjekesivuse tagamist, niipalju kui see tänapäeva globaliseerivas maailmas veel võimalik on.

Laste õiguste tagamist ei saa taandada nii nagu paljusid teisi poliitikaemasid ühele nelja-aastasele valimistsüklile või piirduda ainult sõnades laste huvide eest seismisega ja valimiselsete lubadustega. Kahjuks on siin mitmeid negatiivseid ja hoiatavaid näiteid. Ilmekas näide on praeguse koalitsiooni poolt suure meediakäraga alustatud lasteaedade investeringute toetamise riiklik programm, mis on taandunud Vabariigi Valitsuse ja Tallinna Linnavalitsuse vaheliseks sõnasõjaks ja süüdlaste otsimiseks lasteaiakohtade teemal. Või valitsuse häbelikult hingusele saadetud isapalk ja ära võetud teise lapse toetus. Koalitsioon on tagasi lükanud Rahvaliidu ettepaneku võimaldada tasuta koolilõunat kõigile koolilastele ja ette-

paneku tagada nende laste toimetulek, kelle vanemad on töö kaotanud.

Kas ikka võib loota, et valitsus ei rakenda rahandusministri kava vähendada lähiaastail sotsiaaltoetusi ja soodustusi veelgi? Järeldame sellisest poliitikast, et praegusele valitsusele on eurole üleminek olnud tähtsam kui laste kaitse vaesuse eest ning paljude perede toimetulekuraskused järsu majanduslanguse ja sügava tööpuuduse tingimustes, mille laiemaid, nii kohe kui hiljem ilmnevaid varjatuid ja ilmseid sotsiaalseid tagajärgi meil kahjuks näha ei taheta või ei osata.

Kõik need tendentsid vajutavad pitseri kogu ühiskonna edasisele arengule, kuid näib, et valitsusele ei tee üldse muret, milline on Eesti ühiskonna tulevik. Valitsus eesotsas peaminister Ansipiga on tagasi lükanud opositsiooni kriitika praeguse ebaõiglase sotsiaalpoliitika suhtes, mis avaldab otsest negatiivset mõju ka lastekaitse olukorrale. Kuid järjest enam kostab praeguse valitsuse aadressil kriitikat ka väljastpoolt vabariiki, nendest rahvusvahelistest organisatsioonidest, kuhu Eesti ise on pürginud. Kevadtalvel esitas oma äärmiselt kriitilise raporti Eesti tervishoiu olukorra kohta WHO. Head kolleegid! Tuletagem siinjuures meelde WHO määratlust tervise kohta – see ei ole haiguste puudumine, vaid füüsilise, vaimse ja muuseas ka sotsiaalse heaolu ühtsus. Vähem kui kuu aega tagasi, 11. mail avaldas Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsioon OECD oma esimese raporti Eesti tööturust ja sotsiaalpoliitikast, jagades soovitusi, kuidas Eestis sotsiaalset turvalisust tagada ja tööturg paremini toimivaks teha. Nii näiteks soovitakse vähendada vanemahüvitise ülempiiri, sest koguni 39% sotsiaaltoetustest läheb meil elanikkonna kõige rikkamale osale. Nii ongi minimaalse ja maksimaalse vanemahüvitise vahe kaheksakordne. Tekib küsimus, kas riiklike toetuste sellise erinevuse tõttu ikka on kinni peetud meie põhiseaduse aluspõhimõtetest, et Eesti riik on rajatud õiglusele ning et kõik on seaduse ees võrdsed. Käsitledes riiklike toetuste erinevusi, on Rahvaliit seisukohal, et riiklike toetuste jaotamise põhimõtted peavad olema tunduvalt õiglasemad ning suurendama ühiskonna solidaarsust. Meie maa ei ole turg selle sõna ei kaubanduslikus ega inimlikus tähenduses.

Praegusel valitsusel oleks vaja lisaks Euroopa sotsiaalharta täitmisega seotud probleemidele pöörata tähelepanu ka 1989. aastal vastu võetud ÜRO lapse õiguste konventsioonile, millega Eesti on ühinenud 1992. aastal. Eestis on vastu võetud laste õiguste tagamise strateegia aastateks 2003–2008, kuid sellega on ka asi piirdunud. Euroopa Liidu Regioonide Komitees on käesoleva aasta märtsikuus ette valmistatud töödokument teemal "Kohalik ja piirkondlik koostöö lapse õiguste kaitseks Euroopa Liidus". Selles dokumendis rõhutatakse veelgi enam vajadust kaitsta laste õigusi, eelkõige seoses juurdepääsuga haridusele, tervishoiule ja sotsiaalkaitsele, võitlust lastevastase vägivalla vastu ning kutsutakse üles kaitsma lapsi vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse eest. Ka siin on ilmselge mõtlemiskoht meie Vabariigi Valitsusele. Asi ei ole ainult laste vaesuses, asjal on suur sotsiaalne taust, siit kujunevad hoiakud, mida hiljem enam muuta ei ole võimalik.

Austatud kolleegid! Rahvaliidu fraktsioon on seisukohal, et laste õiguste kõige parem kaitse on see, kui me suudame nad hästi ette valmistada elus toimetulekuks. See tähendab keskkonda, milles nad kasvavad, ja sõltub sellest, millise maailmapildi meie oma käitumisega neile pärandame. Siin on võtmeprobleemiks ka alushariduse tagamine kõigile eelkooliealistele lastele. Me näeme vajakajäämist selles, et tänaseni on riiklikult lahendamata alushariduse võimaldamine lastele, kellel ei ole lasteaiakohta. Samuti ei suuda me vältida suurt väljalangemist põhikoolidest. Koolikohustuse täitmise eest peavad kahtlemata vastutama vanemad, kuid kas see peab toimuma enamiku vanemate kuupalka ületava trahvi ähvardusel? Kas trahvides ei võeta tegelikult lapselt nii mõndagi kõhutäit või võimalust huviharidust omandada? Või mis saab siis, kui vanem ei suuda trahvi ära maksta?

Kokkuvõttena peab Rahvaliidu fraktsioon oluliseks rõhutada laste õiguste tagamisel kolme aspekti: tervist, haridust, turvalisust. Lastelu ja heaolu tagamiseks ei piisa ainult lapse õiguste sätestamisest õigusaktides, vaja on need reaalselt ellu viia. Teiste oluliste meetmete seas on väga oluline tagada informeeritus lapse õigustest nii täiskasvanutele kui ka lastele endile. Esmased teadmised lapse õigustest jõuavad lasteni täiskasvanute kaudu. Teavita-

des last tema õigustest, tuleb selgitada ka õiguste kasutamisest tulenevat vastutust. Oma õigusi kasutades tuleb alati austada teiste inimeste õigusi. Endine õiguskantsler härra Allar Jõks on tabavalt öelnud, et laste õigusi tuleb kaitsta iga päev, nii nagu demokraatiatki. Ainult selline lähenemine tagab tulevikus senisest paremini Eesti kui demokraatliku õigusriigi toimimise. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Palun Riigikogu kõnetooli Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni esindaja Marek Strandbergi! Kaheksa minutit.

Marek Strandberg

Hea Jüri Ratas, Olga Sõtnik, Mai Treial, Mart Jüssi, Erki Nool ja Paul-Eerik Rummo! Esimene kord, kui õnnestub kõik Riigikogu saalis olevad inimesed üles lugeda kiiremini kui alustada kõnet muude viisakustega. Ma räägiksin veidi teisest lastekaitse aspektist ja nimelt sellest, kust meie kultuur ehk ka lastega toimetuleku kultuur, mis ongi ju inimkonna ja ka eestlaste olemise üks alus, arvatavalt pärit on. Arvatakse, et esimene tehniline lahendus, mis tekitas eeldused kultuuriks, ei olnud mitte midagi muud kui lõke. Lõke, mis tegi ühtepidi valgud paremini omastatavaks, teistpidi tekitas aga ka olukorra, kus vanemad ja vanavanemad ei surnud enam ära mitmesuguste parasiitide kätte. See oli väga oluline muutus. Selle muutusega tekkis võimalus, et oli keegi – vanavanemad –, kes oli kodus ja sai neile, kes on lapsed, midagi edasi rääkida ja õpetada. Tekkis tõenäoliselt keel ja see keel arenes. Ka tänapäeval on arusaamisele jõutud, et just nimelt kolme põlvkonna koosolemine on see, mis muudab keele rikkamaks. Muudab keele rikkamaks, mis tähendab ühtlasi seda, et mõtlemine muutub paindlikumaks, ning seega muutub ka enesega ja maailmaga toimetulek oluliselt paremaks. Mõnes mõttes on nüüd ring täis ja me oleme oma väga kiire ja intensiivse majandamise ja kommunikatsiooniga tänaseks päevaks jälle kolme põlvkonna koosolemise ära lõhkunud. Meil on vaja panustada selle peale, eelkõige laste huvides, mis on tegelikult ka keele- ja kultuurihuvi, et need kolm põlvkonda elaksid koos, mitte just ühes toas või majas, aga ühes keskkonnas, olgu siis linna- või maa-keskkonnas, elaksid piisavalt lähedastelt nii-

moodi, et see kolme põlvkonna mõju ulatuks meie lasteni. See on ilmselt laste jaoks väärtuslikum kui võib-olla väga paljud seadused. Ma ei oska neid kaaluda, aga see tundub olevat oluline.

Me oleme täna olukorras, kus me peame küsima, kui palju on meil millekski aega. Sellepärast, et meie aeg kulub meie enda tehtud otsuste, meie enda loodud tehiskeskkonna tõttu hoopis muudele asjadele. Ta kulub rahateenimisele, mitte oma laste ja lähedaste teenimisele. See kulub ringisõitmisele, mitte keskendumisele jne, jne. Küsimus lastest on otseselt küsimus vanemate ja vanavanemate vabast ajast. Vabast ajast, mis kaob liiklemises, nagu öeldud, mis kaob, et teenida raha selleks, et maksta kinni neid tohutuid energiaarveid, mida meile pakuvad raiskavad majad. Tegelikult me teame täna lahendusi. See on kokkuhoid, igas mõttes kokkuhoid, mõistlikum linnakeskkond, mõistlikumalt planeeritud majad, elukeskkond jne. Aga miks ka mitte see, millest me oleme siin Riigikogu saalis juba mitmel korral rääkinud: 40 tunni asemel 32-tunnine töönael. Kui muud moodi ei saa inimeste aega vabastada, siis peaks seda tegema kas või seadusega.

Me oleme täna olukorras, kus laste jaoks on vaja turvalist keskkonda. Vanematest ja vanavanematest oli juba juttu, sellest, kui oluline on nende olemasolu turvalise keskkonna jaoks. Jäävad kool ja kodu. Kodu on seotud vanematega, aga vaatame ennekõike kooli. Täna kool heidab lapse enesest kohe, kui tunnid on lõppenud. Lapsed peavad minema kuhugi ja jäävad sageli omapead, kuna vanemad ei teeni mitte lapsi, vaid teenivad raha ja teevad seda väga intensiivselt. Nüüd jõuamegi selleni, et tegelikult lihtne küsimus sellestasamast tasuta ja heast haridusest on seotud ka hariduskeskkonnaga, mis peaks pakkuma vähemalt turvalist ümbrust pärast tunde, mis peaks pakkuma võimalikult palju huviharidust, mis peaks üles leidma ka kõige lootusetumana näivas, ühiskonna jaoks lootusetumana näivas lapses selle ande ja võimekuse, mida välja arendada. See on tegelemine lastega, et lapsed suudaksid oma aja ise ära kasutada ja olla seejuures uudishimulikud, olla seejuures arengus. Nii me kaitseme lapsi kõige paremal moel, nii nagu kultuur on kaitsnud lapsi tsivilisatsiooni hällist saati.

Mainin siinkohal loomulikult veel seda, mida ma enne küsisin – see on küsimus kliimapõgenikest. Me oleme olukorras, kus lähemate kümnete aastate jooksul on maailmas tõenäoliselt pilla-palla kümneid ja kümneid miljoneid lapsi selle tõttu, et meie enda tekitatud kliimolud on muutumas ja inimesed lähevad liikvele. Me peame olema selleks moel või teisel valmis, me peame oma ühiskonna valmis seadma ja aru saama, et ka need on lapsed, kuigi nad tulevad teisest kultuurist, on tulevikus võib-olla osa meie kultuurist. Selline muutus nõuab harjumist, aga see probleem on inimkonna ees paratamatult, seda probleemi ei saa enam vältida ega eirata. Kliimapõgenikud on paratamatu reaalsus, meie enda majandamise tõttu tekkiv paratamatu reaalsus ja me peame arvestama, et tõenäoliselt on järgmise saja aasta jooksul meie Eesti keskkonnas väga palju inimesi, kes ei ole siin sündinud, aga kes võtavad selle keskkonna omaks selle tõttu, et see hoiab ja kaitseb neid. Ka see on küsimus lastekaitsest, kümnete miljonite laste kaitsest, kellest väikest osa ehk suudame meie kaitsta. Ja see tähendab seda, et lastekaitse ei ole kuidagi lahus kogu ülejäänud ühiskonna arukast ülesehitamisest. Me ei saa ehitada ühiskonda sellisel moel, et ühes kohas me teeme midagi, mis meie lapsed kehva seisuga paneb, ja siis järgmisel hetkel me püüame eraldi tegevusega neid kaitsta. See on midagi samasugust, et me reostame ja saastame, ja loodame siis seda, et kusagil on keegi suuteline valmis ehitama väga hea tolmuimeja, mis kogu selle aasta endasse imeb. See ei ole võimalik, loodusseadused ei ole sellised. Kõige parem lastekaitse on selline, kus ühiskond ise kaitseb kõigepealt vanemaid ja vanavanemaid, nende aega, meie keskkonda, meie kultuuri. Siis me võime kindlad olla, et meil ei ole vaja väga palju panustada eraldi laste spetsiifilise kaitsmise peale, kui nende vanemad ja vanavanemad on piisavalt haritud, kui neil on piisavalt palju aega, mõistust ja vabadust, et ühiskonnas toimida. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Palun Riigikogu kõnetooli Paul-Eerik Rummo!

Paul-Eerik Rummo

Lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud Riigikogu! Täna arutelu näitas väga selgelt,

alates juba põhiettekannetest, et lastekaitse teema hõlmab tegelikult kogu meie ühiskonna ülesehitust, kogu meie riiklust ja kõiki valdkondi, millega me siin ja väljaspool neid ruume tegeleme. See on ka täiesti loogiline, sest inimese elu on tervik, inimese elu saab alguse sünniga ja saab endale vundamenti lapsepõlves. Lisaks iga inimese sünnipärastele ja geneetilistele eeldustele on eriti oluline osa selles, mismoodi inimese elukäik, saatus edaspidi kujuneb, just nimelt sellel, mida ta kogeb oma lapsepõlves, millised kogemused, oskused, teadmised, arusaamised elust ta lapsepõlvest kaasa saab. See on üks põhjusi, mis pärast ma pöördusin õiguskantsleri poole küsimusega, kas Eestis on õigupoolest praeguses seisundis kaitstud üks lapse olulisemaid õigusi, nimelt õigus haridusele. Kui me räägime lapsest, lapsealisest inimesest, siis see küsimus tähendab, kas on kaitstud lapse õigus alusharidusele, alushariduse saamisele. Minu väide on, et Eestis on seda õigust praegu rikutud. Kui me räägime kohustuslikust haridusmiinimumist põhihariduse näol, siis õigus sellele ja kohustus see põhiharidus omandada on enam-vähem tagatud. Me võime mõnel puhul rääkida kvaliteedist, võime rääkida üksikasjadest, mis võib-olla ei rahulda meid tänases ega veel vähem homses päevas, aga põhiliselt on õigus põhihariduse saamisele tagatud. Aga põhiharidusele omakorda ja võimele omandada head põhiharidust, mis omakorda on vundament kogu edaspidisele elule, paneb ju aluse tegelikult alusharidusele. Alushariduse saamise võimaldamisega tegelevad koolieelsed lasteasutused, mille ülalpidamise ja mille töö tagamise kohustus on seadusjärgselt kohalikel omavalitsustel. Suhteliselt värsketel andmetel, ka veel täna ei ole vähemalt 60 omavalitsust taganud piisavalt lasteaiakohti vastavalt nende soovidele, nõudmistele ja ootustele, mida perekonnad on omavalitsuse territooriumil ilmutanud. Lisaks sellele on väga paljudes muudes omavalitsustes probleeme sellega, et kohad on küll just nagu olemas, hädapärast võimaldatakse laste vastuvõtt lasteaeda, kuid töö nendes lasteaedades, kaasa arvatud ka alushariduse õppekava teostamisel, on raskendatud ebasobivate ja küündimatute tingimuste tõttu. Väga paljud lasteaiad, väga paljud kohalikud omavalitsused kasutavad ära lasteaiarühmade komplekteerimise ülemisi piirarve ja püüavad leida võima-

lusi veel neidki ühel või teisel viisil ületada, mis kindlalt tähendab seda, et lapsele pole alushariduse saamine piisavalt tagatud. Tingimused ei võimalda korralikku tagatist.

Ma palun veidike aega juurde.

Aseesimees Jüri Ratas

Kui palju te soovite aega juurde?

Paul-Eerik Rummo

Palun kolm minutit aega juurde.

See tähendab minu meelest seda, et üks lapse olulisemaid õigusi – õigus alusharidusele – ei ole ligi veerandis Eesti omavalitsustes tagatud. See on suur ja oluline küsimus. Ei ole mingit kahtlust, et lähemal ajal tõuseb Eesti kõige olulisemaks prioriteediks meie haridussüsteemi sisuline ja organisatsiooniline uuendamine. See on loodetavaks aluseks sellele, et pealetulevad põlvkonnad on haritumad kui need põlvkonnad, kes elavad praegu, et Eesti elu saab nii majanduslikus, sotsiaalses kui kultuurilises mõttes tugevamalt jalad alla ja Eesti muutub konkurentsivõimelisemaks. Aga mis eriti oluline, Eesti inimesed muutuvad õnnelikumaks, sest nende võimalus oma loomupäraseid eeldusi arendada ja rakendada muutub paremaks. Selle lähima tuleviku visiooni kontekstis on olukord, kus inimese hariduskäigule alust panev, vundamenti rajav alusharidus ei ole kättesaadav kõigile soovijatele, ja kui on, siis mitte tingimata kõige kvaliteetsemal viisil, küsimuseks, millele me laste õigustest rääkides peame lähimal ajal eriti suure tähelepanuga keskenduma. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Head ametikaaslased! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. See punkt on menetletud. Ühtlasi täna kõiki, kes selle päevakorrapunkti raames esinesid! Suur tänu sotsiaalkomisjonile ja ametnikele, kes selle päevakorrapunkti täiskogu istungite saali tõid! Samuti täna kõiki neid, kes jälgisid seda istungit interneti vahendusel!

Tänane istung on lõppenud. Soovin teile jõudu teie töös!

Istungi lõpp kell 12.34.

Istungi kestus 2 tundi ja 34 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 7. juuni 2010

Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Arupärimine Eesti elanike väljarände kohta (nr 442)
2. Vaba mikrofon

Istungi rakendamine

Aseesimees Keit Pentus

Tere päevast, austatud ametikaaslased! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärku 17. töönädala esmaspäevast istungit. Kõigepealt on võimalik üle anda eelnõusid ning arupärimisi. Ma palun esimesena Riigikogu kõnetooli Vabariigi Valitsuse esindaja Heili Tõnissoni!

Heili Tõnisson

Austatud proua juhataja! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna söödaseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu. Seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Mark Soosaar, palun!

Mark Soosaar

Lugupeetud proua juhataja! Austatud härra minister! Head kolleegid! Tulen otse Kumust, kus praegu arutatakse üleriigilist planeeringut või visiooni Eesti tulevikust kuni aastani 2030. Ma arvan, et on sümbolne anda täna, just samal päeval üle ka Sotsiaaldemokraatliku Erakonna eelnõu, mis muudab päris põhimõtteliselt planeerimisseadust. Nimelt, üleriigiline planeering kuni aastani 2010, millest me oleme vähe teadlikud, on ebaõnnestunud. Üks põhjus on võib-olla ka see, et ta on meie ühiskonnast üsna hoogsalt mööda läinud. Seetõttu näeme ette, et selle eelnõu jõustumise korral on üleriigilise planeeringu puhul peaaegu sa-

masugune protsess nagu kõigi teiste planeeringute puhul, on ka avalikustamise periood, kus kõik Eesti inimesed ja organisatsioonid saavad kaasa rääkida. See avalikustamine kestaks vähemalt kolm kuud. Pärast seda, kui Vabariigi Valitsus on üleriigilise planeeringu projekti vastu võtnud, tuleks see Riigikogu laudadele, kes parlamendi otsusena selle planeeringu kehtestab. Eesti tuleviku ruumiline määramine on nii tähtis asi, et siin peavad saama kaasa rääkida kõik ühiskonnakihid, kõik poliitilised jõud. Ühel valitsusel, kelle võimuperiood kestab ainult neli aastat, on väga raske ellu viia sellist üleriigilist planeeringut, mida tehakse paarkümmend aastat. Siin see eelnõu on. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Võtsin juhatuse nimel vastu kaks seaduseelnõu. Kui need vastavad kodu- ja töökorra seaduses sätestatule, siis otsustab Riigikogu juhatuse eelnõude menetlusse võtmise kolme tööpäeva jooksul.

Nüüd on mul edastada mõningad teated. Riigikogu juhatuse on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ja on määranud juhtivkomisjonid: Eesti Reformierakonna fraktsiooni ning Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni s.a 2. juunil algatatud kohalike maksude seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on rahanduskomisjon; kultuurikomisjoni s.a 2. juunil esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Rahvusringhäälingu nõukogu liikmete nimetamine" muutmise" eelnõu, mille juhtivkomisjoniks sai kultuurikomisjon; 54 Riigikogu liikme s.a 3. juunil algatatud Eesti Vabariigi põhiseaduse ja Eesti Vabariigi põhiseaduse rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on põhiseaduskomisjon; Eesti Reformierakonna fraktsiooni, Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni, Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni ning Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni s.a 3. juunil algatatud Vabariigi Presi-

dendi valimise seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on põhiseaduskomisjon.

Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsuse s.a 3. juunil esitatud Eesti seisukohad Euroopa Komisjoni rohelise raamatu "Metsade kaitse ja metsateave Euroopa Liidus: metsade ettevalmistamine kliimamuutusteks" kohta Euroopa Liidu asjade komisjonile ning on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja eelnõu kohta arvamust andma keskkonnakomisjoni ja maaelukomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 17. juuni kell 16.

Viimane teade: Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete esitatud kaks arupärimist majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile.

Head ametikaaslased! Teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 86 Riigikogu liiget, puudub 15.

Head ametikaaslased! Selle nädala päevakorra projekt on teile laiali jagatud, ühtegi täpsustust päevakorra kohta tulnud ei ole. Alustame päevakorra kinnitamise hääletuse ettevalmistust.

Panen hääletusele selle nädala päevakorra. Palun hääletada!

Päevakorra kinnitamise poolt hääletas 82 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Päevakord on kinnitatud.

1. Arupärimine Eesti elanike väljarände kohta (nr 442)

Aseesimees Keit Pentus

Tänases päevakorras on ühele arupärimisele vastamine. Nimelt esitasid seitse Riigikogu liiget 10. mail siseminister Marko Pomerantsile arupärimise Eesti elanike väljarände kohta. Ma palun arupärimise tutvustamiseks Riigikogu kõnetooli Riigikogu liikme Ain Seppiku!

Ain Seppik

Lugupeetud juhataja! Austatud siseminister! Koos mitme kolleegiga esitasin arupärimise Eesti elanike väljarände kohta, kuna meie arvates on see kujunenud ühiskonnas tõsiseks probleemiks. Rahvaarv väheneb pidevalt, eriti väheneb tööinimeste arv. Valitsuse liige, majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts on teatanud, et las lähevad, parem ongi,

kui välismaal töötavad. Arvestades Eesti tööjõubilanssi ja meie elanikkonna vananemist, ei ole see meie arvates poliitiliselt päris korrektne seisukoht. Seoses sellega oleme esitanud mitmeid küsimusi.

Esiteks, kas siseministrina näete elanike väljarändes probleemi või olete majandus- ja kommunikatsiooniministriga samal seisukohal, et Eesti elanikud peaksidki välismaale ära minema? Teiseks, kuidas on elanike väljaränne mõjutanud Siseministeeriumi valitsemisala, arengut ning majanduslikku olukorda? Kolmandaks, kui suureks hindate väljarännet edaspidi, kas elanike arv kahaneb lähiaastatel veelgi? Neljandaks, kas Vabariigi Valitsusel on kavas kasutusele võtta meetmeid, motiveerimaks tööealist elanikkonda Eestisse jääma? Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Vastamiseks palun Riigikogu kõnetooli siseminister Marko Pomerantsi!

Marko Pomerants

Tere päevast, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Palju õnne tänase päeva puhul ka arupärijale Ennule!

Olete esitanud mulle küsimusi. Ma pean kõigepealt ütleva, et asi pole üldse nii hull, nagu te arupärimises murelikult väidate. Aga lähen vastuste juurde.

Te soovite minu käest teada saada, kas ma näen väljarändes probleemi ja kas ma olen Juhan Partsiga samal seisukohal, et Eesti elanikud peaksidki välismaale ära minema. Siseministrina ei näe ma probleemi elanike väljarändes, sest üldjuhul on väljaränne ajutise iseloomuga ning tähendab seda, et inimesed naasevad Eestisse. Samuti ei saa ma nõustuda arupärimises toodud väitega, et väljarände olukord Eesti riigis oleks kriitiline. Tänapäeva globaliseerivas maailmas on inimeste vaba liikumine ühest riigist teise ning erinevate väljakutsete otsimine, olgu nendeks siis töötamine või õppimine välisriigis, loomulik protsess. Üha enam kasutavad väga paljud Euroopa Liidu kodanikud oma põhivabadust liikuda vabalt liikmesriikide territooriumil. Tänapäeva kontekstis on isikute vaba liikumine põhivabadus, mille eesmärk on kasu toomine Euroopa Liidu kodanikele, liikmesriikidele ning samuti Euroopa majanduse konkurentsivõimele. Eesti

kodanike väljarände põhjuseks on enamasti majanduslikud kaalutlused, samuti suundutakse välisriiki õppima. Valdavalt on väljarändajad noored ja aktiivsed inimesed vanuses 20–35 eluaastat. Samuti suunduvad välisriikidesse keskealised kodanikud vanuses 36–49 eluaastat, kuid nende väljaränne on väiksem. Eesti kodanike väljarände peamised sihtriigid on Soome, Suurbritannia ja Venemaa, minnakse ka Rootsi, Saksamaale, USA-sse, Austraaliasse ning Kanadasse. Eesti kodanikud, kes praegu nendesse riikidesse suunduvad, üldjuhul sinna alaliselt elama ei jää. Venemaale väljarände kohta võib öelda, et sellest moodustavad suurema osa määratlemata kodakondsusega inimesed ja ka Venemaa kodanikud, kes elavad Eestis elamisloa alusel. Osa neist läheb ajutiselt peret külastama, osa suundub perekonnaliikmete juurde elama. Usun, et Eesti riigi jaoks on see oluline lisaväärtus, kui inimesed käivad välisriikides ennast täiendamas ja harimas. Uued teadmised ja rahvusvahelised kogemused aitavad nendel inimestel kindlasti elu edasi viia ka meil siin Eestis riigis.

Te soovisite ka teada saada, kas väljaränne on mõjutanud Siseministeeriumi valitsemisala, arengut ja majanduslikku olukorda. Elanike väljaränne ei ole oluliselt mõjutanud Siseministeeriumi valitsemisala, ei tema arengut ega majanduslikku olukorda. Elanike väljaränne ei puuduta ainult Siseministeeriumi valitsemisala, vaid kogu riiki tervikuna. Vähem maksu- maksjaid tähendab vähem rahaliste vahendite laekumist riigieelarvesse. Väljarännet ei saa hinnata ainult rahanumbrites. Kui inimesed käivad välisriikides ennast täiendamas ja harimas, siis uued teadmised ja rahvusvahelised kogemused on kogu riigi arengule ainult lisaväärtuseks. Meie valitsemisalas on palgal võimekad ja suutlikud inimesed, kes panustavad igapäevaselt ja hoolikalt oma tööülesannete täitmisesse. Neid ei heiduta, et peab rohkem väljarändajate dokumente kontrollima ning erinevaid toiminguid teostama.

Kolmas küsimus: "Kui suureks hindate väljarännet edaspidi? Kas elanike arv kahaneb lähiaastatel veelgi?" Statistikaameti andmetel ründas, vabandust, ründas (ei saa öelda, et ründas Eestist välja, nii hull asi ei ole) Eestist välja mullu 4647 inimest, mitte üle 17 000 inimese, nagu te oma arupärimises väidate. Viga oli lihtsalt selles, et ajakirjanik oli kõigepealt

summeerinud kümne aasta väljarändevood ja teie olite saanud sealt siis innustust. Nii et mullu ründas välja 4647 inimest. Peamised väljarände sihtriigid olid eelmisel aastal Soome (sinna ründas 2775 isikut), Suurbritannia (407 isikut) ja Venemaa (263 isikut). Eestis pole tehtud eraldi uuringuid, mis annaksid selgeid vastuseid küsimustele, kuidas väljaränne edaspidi toimuma hakkab. Kindlasti võib aga eeldada, et väljarände põhjused ja sihtriigid jäävad lähiaastatel suuresti samaks. Väljarändajate hulk sõltub kindlasti ka sellest, kuidas meie riigis majanduslik olukord paraneb. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Täna! Teile on päris mitu küsimust. Esimesena saab küsimuseks sõna Kadri Simson. Palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud siseminister! Te suhtute väljarändesse kui probleemi tõepoolest üleolevalt. Minu küsimus teile võrdleb erinevaid arve. Nimelt käis samas küsimuses Riigikogu ees välisminister Urmas Paet, kes ütles, et ainuüksi Soomest on saadud andmed, et seal on oma elukoha ametlikult registreerinud 37 641 Eesti kodanikku. Samas on Välisministeeriumil andmeid ainult 38 000 välismaal elava eestlase kohta, kellele saadetakse valijakaart. See tähendab, et siin Eestis olevad ametlikud andmed on väga palju väiksemad kui teiste riikide käest saadavad andmed elukoha registreerimise kohta. Siseministeerium korraldab valimisi ja ma eeldan, et seetõttu peate te pidama ka valijate keskregistrit. Kas te selle ajakohastamiseks olete midagi teinud?

Marko Pomerants

Aitüma! Mis puudutab arve, siis mina sellele arupärimisele vastamist ette valmistades pöördusin Statistikaameti poole, kes avaldab kaht rahvaarvu, üks neist arvestab rännet, see on rändega rahvaarv, ja teine ei arvesta, see on rändeta rahvaarv. Milline on tõde? Ma arvan et selles osas saame me üsna olulise teadmise järgmisel aastal, kui pärast rahvaloendust on meil pilt selge. Mismoodi Statistikaamet seda statistikat on viimasel kümnel aastal kogunud, selle materjali võin ma teile samuti kenasti

edastada, nii nagu see minule on kättesaadavaks tehtud.

Aseesimees Keit Pentus

Tiit Kuusmik, palun!

Tiit Kuusmik

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Teatavasti on Vabariigi Valitsus küllaltki intensiivselt algatanud ettevalmistuse Ida-Virumaa tegevuskava koostamiseks. Ma tean, et te olete kohtunud väga paljude omavalitsusjuhtidega, omavalitsuste, organisatsioonide ja asutuste inimestega. Kui palju on olnud väljaränne nende arutelude objektiks ja millises kontekstis? Äkki te iseloomustate veidi?

Marko Pomerants

Aitüma! Väljaränne riigist kui sellisest või regionist ei ole eraldi kontekstis arutelu all olnud, küll aga tuleb tõdeda, et viimase kümne aasta jooksul on ka Ida-Virumaa elanikkond väga oluliselt vähenenud. Teine tendents on, et see on ka väga oluliselt vananenud. Juba laiem küsimus on, mida selle teadmisega selles regioonis peale hakata ja kuidas tegelikult jõuda vähe paremasse olukorda võrreldes praegusega, et kõigepealt sellesama regiooni inimesed oleksid huvitatud pärast oma ringkäike ja õppimisi sinna tagasipöördumisest, ja teine aspekt on see, kuidas inimesed muudest regioonidest võiksid alustada oma karjääri või töömehe- ja töönaise elu Ida-Virumaal. Ma olen hiljuti ühes *online*-intervjuus vastanud analoogsele küsimusele niimoodi, et kui me võtame näiteks turismiaspekti, siis võrokestele ja saarlastele ja ka Ida-Viru inimestele on see ennekõike puhtalt sissetulekute küsimus. Mitte keegi ei võorista või ei karda Saaremaad kui sellist. Mina arvan, et kui me räägime näiteks Ida-Virumaal turismi kui sellise toetamisest või mingite meetmetega toetamisest, siis siin on kaks küsimust. Üks ongi selle piirkonna tuttavamaks tegemine, selgitamine, et see on tavaline Eestis, ja teisest küljest on oluline see, et sissetulekud oleksid olemas. Aga riigist väljarändamise kontekstis ei ole seda arutatud.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Marika Tuus. Palun!

Marika Tuus

Aitäh! Väga austatud minister! Minu meelest ei lähe need inimesed välismaale mitte niivõrd uute väljakutsete järele, vaid viimase häda sunnil, sest väga suur hulk inimesi on meil juba üle aasta töötanud, suur hulk ka üle kahe aasta. Lahkuvadki, jah, noored, nagu te nimetasite, kuid mitte õnne otsima, vaid samuti suure häda tõttu. Tegemist on nn uusvaestega. Aga kas te ei ole märganud, et tegelikult on just viimase kolme kuu jooksul väljaränne siiski suurenenud? Sellele on juhtunud tähelepanu Euroopa töövahendusvõrgustiku nõustaja. Nemed on tähele pannud, et just praegu on hakatud minema ja eriti Soome. Mis te sellest arvate?

Marko Pomerants

Aitüma! Õnneotsimisega ei olnud minu vastustes mitte midagi pistmist, ma ei ole sellest rääkinud. Kui me võtame töö tõttu väljarändamise, siis protsess on ju oluliselt vanem kui see majanduslik olukord, mis meil viimasel kahel aastal on olnud. Mul ei ole hetkel mingisugust kinnitust, mis puudutab viimast kolme kuud. Asja positiivne külg on see, et need inimesed, kes suudavad ennast naaberriikides tööturul kehtestada, suudavad ka oma peret toita. See on kõige tähtsam.

Aseesimees Keit Pentus

Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Te ise märkisite ka, et väljarände põhjused ei ole mitte ainult uued väljakutsed, vaid tavaliselt on need põhjused ikka sotsiaalsed ehk Eestis ei ole tööd. Eri hinnangutel on Eestis 120 000 – 150 000 töötut, kuigi statistika, millele teie viitate, näitab ju poole väiksemat arvu. Nii et statistikaga on nii, nagu on. Minu küsimus on see: kas Vabariigi Valitsusel on mingi plaan, kuidas luua Eestis töökohti, et inimesed ei peaks massiliselt välja rändama?

Marko Pomerants

Aitüma! Eri meetmed, millesse see valitsus on panustanud, peaksid neid huve teenima, on nendeks siis tööturumeetmed või meetmed, mis kutsuvad üles oma poolelijäänud haridusteed lõpetama, või kas või see, et ühe teise

rahaühiku tulek peaks pakkuma inimestele, kes soovivad raha paigutada Eesti ettevõtlusesse, kindlust, et Eesti on selleks üks mõistlik paik.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Imre Sooäär. Palun!

Imre Sooäär

Aitäh, hea juhataja! Austatud minister! Ma kindlasti ei ole nõus kolleeg Marika Tuusiga, nagu ootaksid eestlasi välismaal pudrumäed ja piimajõed. Ka seal on majandussurutis ja tööpuudus, aga see selleks. Loomulikult peaks meie prioriteet nr 1 olema see, et eestlased siia tagasi tuua, aga niikaua, kui nad on välismaal, mida me saame teha selleks, et nad kuidagi positiivselt Eesti riigi teenistusse rakendada? Siuliselt on nad meie saadikud välismaal, nendest võiks kasu olla Eesti riigi promomisel, väliseesti organisatsioonid jne. Paljudel riikidel on sellised programmid olemas. Kas oleks võimalik midagi teha, et kasutada välismaal elavaid eestlasi paremini Eesti riigi jaoks, et turustada Eestit kui sihtkohta, elavdada majandussuhteid, kaubavahetust jne? See kõik aitaks ju riigi heaolule kaasa. Näiteks EAS-i kaudu võiks olla mingi väike fond selle jaoks.

Marko Pomerants

Aitüma! Siin on kindlasti küsimus selles, kuidas need inimesed osalevad mingisugustes ühistegevustes selles riigis, kus nad asuvad, kas nad omavahelises suhtluses toimivad eesti kogukonnana. Riik ei saa teha iga inimesega mingisugust lepet, et enne kui sa välismaale siirdud, ole hea, võta ka Eesti riiki toetavad või soovivad infomaterjalid kaasa. Kindlasti sõltub see sellest, kui tugev see kogukond seal kohapeal on, ja muidugi sõltub see ka sellest, millise individuaalse meelsusega keegi siit riigist läks teise riiki tööd otsima. Mul paremat vastust hetkel sulle ei ole.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Lembit Kaljuvee. Palun!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Kindlasti on väljarändel väga mitmeid põhjusi ja osast oli siin juba juttu. Minu küsimus on selline: kas sa lugesid Siim Nurkliku artiklit Eesti

Ekspressi möödunudneljapäevases numbris? Seal oli väga hästi välja toodud väga paljud probleemid, mille kohta me ei küsi ega otsi nendele lahendusi. Kas sa oled lugenud ja kui oled, mida sa sellest artiklist arvad? Kui ei ole lugenud, siis soovitän lugeda.

Marko Pomerants

Aitüma! See teine variant, ei ole veel lugenud. Vaatan artikli üle.

Aseesimees Keit Pentus

Nikolai Põdramägi, palun!

Nikolai Põdramägi

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Tunnistame, et kõik ei lahku Eestist rõõmuga ja ainult õppima, paljud lahkuvad Eestist pisarsilmil. Väljarände lõppu polegi veel näha. Kui valitsus peab seda olukorda normaalseks, siis minu silmis ei ole see nii. Minu silmis ei ole see isamaaline ega patriotlik teguviis. Selge on see, et elu tahab elamist ja kui kodumaal pole tööd, siis ei ole ka leiba lauale panna ega pole lastele võimalik haridust anda. Millised on valitsuse meetmed, et tagada eestlasele parim elu oma kodu- ja sünnimaal Eestis?

Marko Pomerants

Siin jälle ühte väga lühikest ja lihtsat vastust ei ole. Iga riigi mis tahes valitsus, kes parasjagu võimul on, peab tegema parima võimaliku selleks, et see riik oleks elamisväärne. Mis puudutab jällegi statistikat, siis riikides ei ole teatavasti tegemist ainult väljarändega, vaid on tegemist ka sisserändega. Minu käsutuses on andmed, selline aegrida aastast 2004. Ma võin öelda, et samasugune olukord, kui 2009. aastal oli, on olnud ka varem, vähemasti sellises suurusjärgus ja võib-olla mõneti rändesaldo mõttes veelgi keerulisem. Meil kõigil on olnud eri aegadel võimalus panustada selle riigi tulevikku.

Aseesimees Keit Pentus

Jaan Õunapuu, palun!

Jaan Õunapuu

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud siseminister! Tegelikult on see teema, mida päev edasi, seda olulisem. Mulle tundub, et need statistilised materjalid, millest teie oma vastamisel

lähtute, on küll oluliselt tagasihoidlikumad, kui on reaalsus. Mulle tundub, et siin võib olla ka tegemist sellega, nagu Ain Seppik eespool ütles, et statistika on, nagu ta on, ja kas ikka saab nendele arvudele nii tugevalt tugineda.

Ma mäletan, et umbes viis aastat tagasi Siseministeeriumi rahvastiku toimingute osakond võttis ette ja korrastas võimalike välismaal viibijate andmeid. Neid oli tuhandeid ja tuhandeid inimesi. See on üks ministeerium, tõsi küll, regionaalministri haldusalas. Kas teie ministeeriumis selliseid konkreetsemaid ja tänapäeva kajastavaid andmeid ei olnud?

Marko Pomerants

Aitüma! Kõigepealt tere tulemast tagasi! Mis puudutab statistikat, siis eri põhjustel on see viimased kümme aastat olnud tõepoolest erineva usaldusväärsusega. Statistikaamet ise hindab, et pärast elukoha registreerimise kohustuse taastamist hakkas 2006. aastal ka rändandmete kvaliteet paranema. Mis puudutab töde, siis nagu ma ütlesin, 2011. aastal loodame me rahvaloenduselt väga palju. Siseministeeriumi enda valduses paremat informatsiooni ei ole.

Aseesimees Keit Pentus

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Kui me räägime elanike väljarändest, siis muidugi tuleb, lugupeetud härra minister, kohe küsimus: kui palju või kui suurelt on täidetud nende kvoot, kes tulevad elama Eestisse?

Marko Pomerants

Aitüma! Jah, meie võimalused ei ole minu meelest kõik ammendatud, mis puudutab seda nn piirangut, kui palju aastast võiks inimesi Eestisse elama tulla. Aga inimesed tulevad ka meie poole.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Georg Pelisaar. Palun!

Georg Pelisaar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Tundub, et te olete väljarände suhtes suhte-

liselt muretu, eriti silmas pidades, et te ütlesite, et väljarännet on ju kogu aeg olnud ja midagi hullu nagu polekski. Teisalt, kui me vaatame tänast päeva, siis näeme, et üle 200 arsti töötab ainuüksi Soomes. Ma ei usu, et nad lähevad sinna kogemusi saama. Tean ka mitut kokka, kes töötavad Soomes. Teistes riikides töötab igasuguste elukutsete esindajaid. Mitte ainult Ida-Virus, aga ka Kagu-Eestis on praegu ligi 40% elanikest pensionärid, sellele lisaks on puuetega inimesed. Kuidas teile tundub, kas olukord Eesti tuleviku osas ei ole teie arvates piisavalt tõsine?

Marko Pomerants

Aitüma! Ma vaatan väljarändeandmeid. Kõige hullem oli rändesaldo olukord siis, kui Keskerakond viimati võimul oli. Eks selle optimismi ja pessimismiga ongi niimoodi, et opositsioonil on pessimismi rohkem ja koalitsioonil vähem. Aga et minu jutt ei oleks lihtsalt tühipaljas sõnakõlks, siis ütlen, et aastal 2006 oli negatiivne rändesaldo 3293 inimest ja aastal 2009 1000 inimest, kui me vaatame sisse- ja väljarändajate vahet.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Enn Eesmaa. Palun!

Enn Eesmaa

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud minister! Kõigepealt aitäh viisaka tähelepanu eest! Küsimus on mul selline. Järgmise aasta rahvaloendusest me ootame selgemat pilti. Kas selles küsimustikus on vastavad küsimused ja kas me selle rahvaloenduse tulemusel saame selgema pildi ka selles sektoris, mida me täna siin analüüsime, rahva väljarände, äramineku ja tagasituleku lõppsaldo suhtes?

Marko Pomerants

Jah, selline lootus on. Meil on selle rahvaarvu peale spetsiaalne minister tööle võetud, minister Kiisler. Aga tõepoolest, ka Statistikaamet ise eeldab, et pärast 2011. aasta rahvaloendust me saame hakata kasutama ühte selget rahvaarvu, mis võtab arvesse kõik rahvastikusündmused, nii sünnid-surmad kui ka sisse- ja väljarände.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Rein Ratas. Palun!

Rein Ratas

Täna, proua juhataja! Hea minister! Ma sain teie vastustest aru, võimalik, et täiesti valesti, et te samastate olemuslikult väljarände kui mõiste ja mõningaks ajaks välismaale minemise (kas huvireisiks, õppimiseks või tööleminemiseks) kui mõiste. Kas viimasena nime-tatu on ikka väljaränne? Olen rääkinud.

Marko Pomerants

Aitüma! Statistika räägib ainult sellest, et kui inimene on siit välja läinud, mis tahes põhjus tal ka on, siis ta on välja rännanud.

Aseesimees Keit Pentus

Suur aitäh, lugupeetud minister! Küsimusi rohkem ei ole. Avan läbirääkimised. Kõigepealt palun Riigikogu kõnetooli arupärijate esindaja Ain Seppiku!

Ain Seppik

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Tõepoolest, hakkasingi mõtlema, et järsku küsisime vale ministri käest, sest, nagu selgub, on meil olemas rahvaarvuminister – Kiisler. Mis me siin imestame, et haldusreformi läbi ei viida, sest mida sellelt rahvaarvuministrilt ikka oodata, samuti ilmselt sellelt valitsuselt. Ka täna me kuulsime ministri suust sellist ülioptimistlikku nooti, nagu me ikka viimasel ajal kuuleme, et asi pole üldse nii hull, kui me oma arupärimises väidame, inimesed peavadki välja rändama, ja, mis väga tähtis, härra minister ütles väga selgelt ja kindlalt, et nad tulevad tagasi. Seda ei näita isegi statistika, et nad tagasi tulevad, sest alates taasiseseisvumisest on Eesti väljaränne ületanud sisserännet. Ei tea, kuhu nad rändavad, aga meile nad ei tule. Seda trendi pole praegune valitsus jälginud ega analüüsinud. Analüüs ja juhtimine, peab ütleva, ei ole üldse praeguse valitsuse juhtsõnad, motiivid ega märksõnad.

Statistikast rääkides peab ütleva, et statistikat kasutatakse ju põhiliselt eneseõigustuseks, et õigustada oma poliitilist joont, kuid teistsugust arvamust arvesse ei võeta. Psühholoogiliselt me seda mõistame, inimesed valitsuses, eriti pärast nii pikka koosmeelt ja üksmeelt, nagu seal valitsuses praegu näha on, ei taha kuulda negatiivseid asju, neid on endal piisavalt, nad tahavad kuulda häid sõnumeid, kuid täitevvõimu tegevusetust väljarände-

probleemi lahendamisel see meie arvates ei õigusta.

Tartu Ülikooli teadlaste sõnul on Eestist väljas praegu umbes 150 000 inimest. Jah, küsitakse, kust nad selle arvu võtsid. Kuskilt nad selle võtsid. Umbes niisama suur inimeste hulk praeguses Eestis, 120 000 – 150 000, on töötud. Statistikaandmed on siin poole väiksemad, need iga nädal vähenevad ja paljud rõõmutavad, sest suvi tuli ka ja koos suvega ajutised tööotsad. Eestis on üldse umbes 600 000 tööealist inimest. Siin on see mõtlemise koht, millega valitsus ei taha tegelda, tahaks venitada ainult oma aja täis. Valitsus ei tunnista ei töötute arvu ega väljarändeprobleemi. Las rändavad, seal on uued väljakutsed!

Miks seda ei tehta, miks neid fakte ei tunnustata, seda on minul raske öelda, kuid ministri esinemisest jäi mulle selge mulje, et ega plaani ei olegi. Me meelega esitasime samalaadse arupärimise neljale ministrile, kes peaksid selle küsimuse eest vastutama. Mitte üheltki neilt ei ole me kuulnud plaane, kuidas teha nii, et Eestis oleks parem elada. Veel üks arv: Eestis on 15 maakonda ja 14-s nendest toimub elanikkonna pidev vähenemine. See on mõtlemapanev arv ja seda ei ole tegelikult uuritud. Tegeldakse pseudoküsimustega, nagu valimisüsteem ja valijameeste arv. Paistab, et järgmine aasta kulubki meil ainult selleks. On selge, et Eesti seadused ei kohusta inimesi jälitama, et teha kindlaks, kui palju neid lahkub ja millistel motiividel nad lahkuvad, kuid mingisugune selgus selles asjas võiks olla ja mingid uuringud peaksid riigil olema. Täna me ju ei teagi, kui paljud neist tahavad tagasi tulla ja kas üldse kunagi tahavad tulla.

Ma arvan, et valitsusel on viimane aeg väljarändeprobleemiga tegelema hakata ja seda juba täna. Opositsioonipoliitikuna ma hoiatan, et homme võib olla juba hilja. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Kui Riigikogu liikmetel rohkem kõnesoove ei ole, siis palun kõnepulti tagasi sise-minister Marko Pomerantsi!

Marko Pomerants

Siseminister on Eesti riigis selline minister, kelle tööülesannete hulka kuuluvad ka migratsiooniküsimused. Mis puudutab Eesti ja ka teiste Euroopa Liidu liikmesriikide tulevikku,

siis kindlasti ootavad meid kahe, kolme ja nelja aasta perspektiivis ees väga erinevad väljakutsed, mis puudutavad teise päritoluga inimeste võimalikku saabumist Eestisse, nende integreerimist siin ja nende jaluleaitamist. Märtsis 2011 asume kõik jälle sellisele ühisele stardijoonele (see ei tähenda seda, et praegu tegutsev valitsus peaks oma tegevuse kuidagi lõpetama), siis ootan ka mina ministrina huviga teie kaasmaalastepoliitikat. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Suur tänu! Lõpetan läbirääkimised. Selle küsimuse arutamine on lõppenud.

2. Vaba mikrofon

Aseesimees Keit Pentus

Head kolleegid! Esinemiseks saab registreeruda pärast haamrilööki. Esimesena palun Riigikogu kõnetooli Marek Strandbergi!

Marek Strandberg

Head kolleegid! Minu siiatulek on seotud eelmisel nädalal mõõdukalt lõkkele puhutud energeetikateemaga. Tundub, et nii nagu varem, ei saa me ka sel aastal üle ega ümber sellest samast n-ö energiavaidlusest. Tõsi, küsimuseks, millest ma siin kõnelda kavatsen, ei ole mitte niivõrd probleem, mis on seotud soojatootjatega, kuivõrd probleem, mis on seotud Eesti energiatootmise ja energiajulgeolekuga laiemalt ja selle tulevikuga üleüldse.

Nagu me mäletame, ei õnnestunud Eesti Energial vaatamata tohututele reklaamikampaniatele ja ponnistustele saavutada olukorda, et oleks tekkinud avalik aktsiaemissioon. On selge, et oludes, kus ettevõtte on toiminud juba viimased paar aastakümnet vana, tegelikult hääbuvat energiat reanimeeriva ettevõtte, on tõenäoliselt tulemas uus katse majanduslikult ja ökoloogiliselt kriitikat mittekannatavaid tehnoloogiaid mingil moel jätkuvalt elus hoida. Loomulikult on jutt sellest samast põlevkivitööstuse eluspidamisest, milleks tõenäoliselt on kas riigil vaja leida laenu tagatise või midagi muud sellist, kuna Eesti Energia on ettevõtte, on öelnud, et neil ei ole majanduslikult võimalik seda n-ö ettevõtlusvormi tänapäevastes kliima- ja keskkonnaoludes üleval pidada.

Kui te vaatate laiemalt neid sündmusi, mis toimuvad näiteks Mehhiko lahes, siis on selge,

et need ei ole märgid mitte nafta või fossiilsete kütuste otsalõppemisest maailmas, vaid need on märgid sellest, kuidas fossiilsed kütused (nende hulgas nafta ja põlevkivi) põhjustavad tulevikus aina rohkem ja rohkem ja aina sügavamaid probleeme.

Milles on küsimus? Me oleme olukorras, kus tõenäoliselt on möödapääsmatu otsustada selle üle, milline hakkab olema Eesti energeetika tulevik, kas see on mingisuguse vana ja põhjendamatu edasipidamine või toimub mingisugune oluline uus pööre, mida siis riigi ja rahva raha ja toetusega tehakse. Ma arvan, et on küll viimane hetk öelda, et see peaks olema uus pööre. 20 aastat oleme me kuulnud n-ö vana energeetika pooldajate suust sõnumeid selle kohta, kuidas homme ei saa midagi muuta ja selleks tuleb kõvasti aega varuda. Seda aega on varutud, lükates viimased 20 aastat probleemide lahendamist edasi.

Millest on jutt? On selge, et nafta ja fossiilsete kütuste ajastu on moel või teisel lõppemas, ennekoike erinevate probleemide tõttu. Väga ebamõistlik oleks meil endal majandust üles ehitada sellisel moel, et me võtame kasutusse just nimelt needsamad tehnikad ja tehnoloogiad. Viimane aeg on mõelda selle üle, milline hakkab olema nii energia tarbimine kui ka energia tootmine Eestis järgmise 10, 20 ja võib-olla 50 aasta jooksul. On selge, et me peame avama ühe olulise teema ja küsima selgelt, kas põlevkivienergeetika on Eesti rahvuslikes huvides, kas põlevkivienergeetika on seotud energiajulgeolekuga. Kui me vaatame tänast maailma, siis saame sellele anda ainult ühese vastuse: ei ole. Eesti energiajulgeolek ei ole seotud sellega, kui palju me kasutame põlevkivi, vaid, vastupidi, on seotud sellega, kui palju on meil võrguühendusi muudesse maailma riikidesse, kus energiasüsteemid on stabiilsemad, suuremad ja mitmekesisemad. Eesti energiajulgeolek on otseselt seotud sellega, kui palju me oleme suutelised oma tootmist hajutama, kui palju me oleme suutelised lisaks põlevkivile alternatiivseid energiaallikaid kasutusse võtma ja kui stabiilselt oleme me suutelised kasutama erinevaid taastuvenergiaallikaid, kui säästlikult me oleme suutelised üles ehitama oma ühiskonda järgmise 50 aasta jooksul. Ma tunnen, et see probleem kerkib meie ette võib-olla juba suve alguses, aga igal juhul on see teema, millest ei saa mööda vaa-

data, sest me oleme tegemas otsuseid, millega kas tsementeerime ennast minevikku või muutume majanduslikus ja innovatsiooni mõttes paindlikuks riigiks, mille tulevik oleks oluliselt helgem. Ma olen üllatunud, et oludes, kus Eesti Energia ühest küljest reklaamib end kui roheline energia ja roheline tuleviku tekitajat, on selle varjus tegelikult tegemist n-ö vana energiamajanduse reanimeerimise plaaniga, millel minu meelest ei tohiks olla mingit tulevikku. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Palun kõnetooli kolleeg Toomas Trapido!

Toomas Trapido

Hea istungi juhataja! Head kolleegid siin saalis ja mujal! Mind ajendas siia kõnepulti tulema tegelikult sama teema. Nimelt tahan jagada ühte muret. Kus siis veel seda muret jagada kui mitte siit tähtsast kõnepuldist?

Alustame sellest, et mainitud ettevõtte Eesti Energia, kelle juhtkonnaga ma olen aeg-ajalt kokku puutunud üle kümne aasta, on minu arust läinud selgelt üle piiri. Eesti Energia reklaamib ennast mitmel moel, sealhulgas väga jõuliselt roheline energia ja roheline tuleviku toojana meie õuele.

Kui me vaatame, mida Eesti Energia tegelikult plaanib, vaatame n-ö kõvasid fakte, siis me näeme, et Eesti Energia investeeringute plaan järgmiseks kümneks aastaks, mis on 40–50 miljardit krooni, sisaldab tõepoolest investeeringuid taastuvenergiasse, aga seda umbes 2% ulatuses. Niisama palju näeb Eesti Energia kümne aasta pärast ette oma osalusel taastuvenergia tootmist – paar protsenti.

Kuidas seda nimetada? Eestis ei ole see teema väga laialdast debatti veel tekitanud, aga lääneriikides on selle kohta väga selge termin – rohepesu. See tähendab, et Eesti Energia reklaamib ennast sellena, kes ta tegelikult ei ole. Seetõttu teen ma siit kõnepuldist üleskutse kõigile roheline energia ostjatele oma leping peatada, kui see võimalik on, aga igal juhul tulevikus mitte seda energiat osta ka sellepärast, et roheline energia ostmine (see energia on muuseas umbes kaks korda kallim tavaelektrist), julgen väita, ei aita kuidagi kaasa Eesti rohelisemaks muutumisele.

Kui küsida, mida Eesti Energia võiks teha, siis ma pakun ühe variandi ja mul oleks väga hea meel, kui Eesti Energia ning võib-olla ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministerium selle ümber lükkaks. Nimelt väidan ma, et me ei vaja sisuliselt enam ühtegi krooni investeeringuid põlevkivenergeetikasse. Meil on olemas kaks suhteliselt uut põlevkiviplokki. Las need töötavad rahulikult oma eluea lõpuni, mida on võib-olla 20 aastat, võib-olla rohkem. See tagab meile baaskoormuse katmise. Ülejäänud tuleb täiesti rahulikult biomassist, tuuleenergiast, päikeseenergiast ja, mis kõige olulisem, energiasäästust. Ükski kodu ei jää pimedasse, ükski inimene ei jää nälga ega külma.

Kui rääkida töökohtadest, siis hiljuti avaldati andmed, et miljoni tihumeetri raiumine metsas annab tööd umbes 2500 inimesele. Miljon tihumeetrit puitu kulutab umbes neli Vao elektrijaama suurust jaama aastas. Ehk me saame puiduhakkejaamu juurde tehes anda tööd päris paljudele inimestele. Sama kehtib peaaegu kõigi taastuvenergiavõimsuste loomise kohta. Laiendades kaevandusi, kaevates rohkem põlevkivi, me töökohti ei loo, kui loome, siis väga üksikuid.

Nii et ma loodan, et lähiajal see debatt, kuidas me saame oma elektrienergiavajaduse kümne aasta pärast kaetud, muutub konkreetseks ja täpseks. Igasugune häma võiks jääda ajalukku. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Kui rohkem kõnesoove ei ole, siis lõpetan vaba mikrofoni.

Head kolleegid! Meie tänane istung on läbi. Istungisaalis kohtume homme hommikul kell kümme.

Istungi lõpp kell 15.48.

Istungi kestus 48 minutit.

Juhataja

K. Pentus
Riigikogu aseesimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 8. juuni 2010

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Eesti Rahvusringhäälingu nõukogu liikmete nimetamine" muutmine" eelnõu (773 OE) esimene lugemine

2. Eesti Vabariigi valitsuse ja Kanada valitsuse noortevahetuse kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu (732 SE) teine lugemine

3. Välismaalaste seaduse muutmise seaduse eelnõu (736 SE) teine lugemine

4. Veeseaduse ja kemikaaliseaduse muutmise seaduse eelnõu (710 SE) teine lugemine

5. Biotsiidiseaduse muutmise seaduse eelnõu (748 SE) teine lugemine

6. Eesti Rahvusringhäälingu seaduse muutmise seaduse eelnõu (729 SE) esimene lugemine

7. Eesti Haigekassa seaduse ja tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (738 SE) esimene lugemine

8. Tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu (692 SE) esimene lugemine

9. Riigivaraseaduse muutmise seaduse eelnõu (772 SE) esimene lugemine

10. Töökohtade loomise seaduse eelnõu (740 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Tere hommikust, austatud Riigikogu, head ametikaaslased! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu 17. töönädala teisipäevast istungit. Kõigepealt palun Riigikogu kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi. Kõnesoove ei ole. Läheme edasi teadete juurde.

Kolmapäeval, 9. juunil s.a osalevad infotunnis järgmised valitsusliikmed: peaminister Andrus Ansip, justiitsminister Rein Lang ja siseminister Marko Pomerants.

Head ametikaaslased! Mul on teile veel üks teade: nimelt toimub täna kohe pärast istungi lõppu siin saalis kaasaegsete hoonete toetusrühma asutamiskoosolek. Nii et kõigil, kellel on selle vastu huvi, on pärast istungi lõppu võimalik liituda selle toetusrühmaga.

Head ametikaaslased! Viime läbi kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 75 Riigikogu liiget, puudub 26.

Läheme tänase päevakorra täpsustamise juurde. Nimelt teeb tänase päevakorra kuendas punktis, eelnõu 729 esimesel lugemisel algatajatepoolse ettekande Riigikogu liige Georg Pelisaar. Alustame tänaste päevakorrapunktide menetlemist.

1. Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Eesti Rahvusringhäälingu nõukogu liikmete nimetamine" muutmine" eelnõu (773 OE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Esimene päevakorrapunkt on kultuurikomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Eesti Rahvusringhäälingu nõukogu liikmete nimetamine" muutmise eelnõu esimene lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks kultuurikomisjoni esimehe Peeter Kreitzbergi!

Peeter Kreitzberg

Lugupeetud juhataja! Austatud kolleegid! Selle eelnõu sisu on väga lihtne. Seoses Villu Reiljani Riigikogu liikme volituste lõppemisega enne tähtaega, teeb Riigikogu kultuurikomisjon Riigikogule ettepaneku nimetada Eesti Rahvusringhäälingu nõukogu liikmeks Villu Reiljani asemele Riigikogu liige Karel Rütli. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Kas teil on ettekandjale küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma tänan

ettekandjat! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Tulenevalt meie kodu- ja töökorra seadusest läheb see päevakorrapunkt lõpphääletusele. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Head ametikaaslased, panen lõpphääletusele otsuse eelnõu 773. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 82 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Kultuurikomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Eesti Rahvusringhäälingu nõukogu liikmete nimetamine" muutmine" eelnõu on otsusena vastu võetud. (Tabel 6.)

Esimese päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

2. Eesti Vabariigi valitsuse ja Kanada valitsuse noortevahetuse kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu (732 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme edasi teise päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi valitsuse ja Kanada valitsuse noortevahetuse kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu teine lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks väliskomisjoni liikme Ivi Eenmaa!

Ivi Eenmaa

Härra esimees! Lugupeetud kolleegid! Seaduseelnõu 732 esimene lugemine lõpetati 19. mail. Muudatusettepanekute tähtajaks määrati 2. juuni 2010 kell 18. Eelnõu teine arutelu toimus väliskomisjoni 6. juuni istungil. Ühtegi muudatusettepanekut ei laekunud. Komisjoni konsensuslik ettepanek on eelnõu täna heaks kiita. Omalt poolt lisan seda, et saalis kerkis üles paar küsimust. Üks esitati seoses sellega, kas ja milliste riikidega on kavandamisel analoogilised lepingud, sest teadaolevalt on see kolmas riik, kellega selline leping ehk hakkab kehtima. Kavas neid nagu ei ole – eraldi lepinguid ja võimalusi on ju meie noortele Schengeni viisaruumis liikumiseks ja paljudes teistes maades, kellega meil on viisaregulatsioonid juba olemas. Ja teiseks, Kalle Palling esitas küsimuse, kas seda eelnõu arutati ka sellest seisukohast, kuidas see aitaks kaasa noortele töö leidmisel. Selle kohta avaldan isiklikku arva-

must, et iga Eesti noor, kes on mingi aja elanud ja õppinud mujal kui ainult Eestis, on kindlasti paremini koteeritav ka Eesti tööturul. Palun teie heakskiitu sellele eelnõule. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Kas teil on ettekandjale küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma tänan ettekandjat! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Eelnõu 732 kohta muudatusettepanekuid laekunud ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on panna see päevakorrapunkt täna lõpphääletusele. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 732. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 81 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi valitsuse ja Kanada valitsuse noortevahetuse kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 7.)

Teise päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

3. Välismaalaste seaduse muutmise seaduse eelnõu (736 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme edasi kolmanda päevakorrapunkti juurde, milleks on kultuurikomisjoni algatatud välismaalaste seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks põhiseaduskomisjoni liikme Mart Nuti!

Mart Nutt

Austatud härra juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Nimetatud seaduseelnõu puhul ütlen meeldetuletuseks, et see on tekkinud olude sunnil. Nimelt seoses asjaoluga, et eri seaduste koosmõjus on tekkinud auk elamisloa väljastamisel õppimiseks magistri- ja doktoriõppes riiklikult tunnustamata õppekavade alusel, ja selleks, et probleeme vältida, on kultuurikomisjon algatanud seadusmuudatuse. See puudutab välismaalaste seadust, ja käesoleval juhul kaht seadust – nii kehtivat kui ka sügisel kehtima hakkavat seadust –, et reguleerida ajutiselt kuni 31. detsembrini 2011 elamislubade süsteem.

Põhiseaduskomisjon arutas nimetatud seaduseelnõu teist lugemist s.a 31. mai korralisel istungil. Eelnõu arutelu juurde olid algatajad kutsunud ka kultuurikomisjoni liikme Paul-Eerik Rummo ning Siseministeeriumi migratsiooni- ja piirivalvepoliitika osakonna nõuniku Gerly Kaljuvee. Riigikogu liikmed nimetatud seaduseelnõu kohta muudatusettepanekuid ei esitanud, küll aga vormistas põhiseaduskomisjon ise muudatusettepaneku ja see oli tingitud olukorrast, et kehtiva välismaalaste seaduse ja sügisel jõustuva välismaalaste seaduse tekstid on üles ehitatud erineva struktuuriga, mis tähendab, et samasisulise idee sisseviimine eri seadustesse oleks olnud otstarbekas sõnastada erineval moel. See tähendab, ma kordan, et sisus erinevusi ei ole. Põhiseaduskomisjon valmistas nimetatud seaduseelnõu muudatusettepaneku sellest lähtudes ette ning kiitis selle ka üksmeelselt heaks.

Sellest tulenevalt on põhiseaduskomisjon teinud järgmised otsused. Komisjon algatas esmalt muudatusettepaneku konsensuslikult 6 häälega, vastu ega erapooletu ei olnud keegi. Komisjon otsustas ühtlasi konsensuslikult, 6 poolthäälega teha Riigikogu juhatusel ettepaneku võtta seaduseelnõu 736 teise lugemise arutelu täiskogu päevakorda täna ja teine lugemine lõpetada ning juhul, kui Riigikogu otsustab teise lugemise täna lõpetada, teha juhatusel ettepanek viia eelnõu kolmas lugemine läbi Riigikogu täiskogu s.a 9. juuni istungil, seega siis homsel kuupäeval, ettepanekuga eelnõu seadusena vastu võtta. See oleks minu poolt kõik. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma tänan ettekandjat! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Võime minna eelnõu 736 muudatusettepanekute läbivaatamise juurde. Neid on laekunud kaks, mõlemad juhtivkomisjonilt ja seisukoht on arvestada täielikult. Esimene, teine. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni seisukoht on teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

Kolmanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

4. Veeseaduse ja kemikaaliseaduse muutmise seaduse eelnõu (710 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme edasi neljanda päevakorrapunkti juurde, milleks on keskkonnakomisjoni algatatud veeseaduse ja kemikaaliseaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli keskkonnakomisjoni esimehe Mart Jüssi!

Mart Jüssi

Lugupeetud istungi juhataja! Head Riigikogu liikmed! Veeseaduse ja kemikaaliseaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine lõpetati 23. märtsil s.a ja muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati 7. aprill. Riigikogu liikmed, komisjonid ja fraktsioonid eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei esitanud, küll aga tuli täiendavaid ettepanekuid Keskkonnaministeeriumist, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumist, Põllumajandusministeeriumist, Siseministeeriumist, Sotsiaalministeeriumist, Eesti Vee-ettevõtete Liidust, Eesti Maaomavalitsuste Liidust, Eesti Linnade Liidust ja AS-ist Raju. Keskkonnakomisjon kuulab erinevates töövormides – nii komisjoni istungitel kui ka töörühmades – nende ettepanekute esitajate seisukohad ära ja võttis ka Keskkonnaministeeriumi arvamused nende juurde ning nende kuulamise ja arutelude tulemusena otsustas keskkonnakomisjon esitada oma poolt eelnõu kohta 33 muudatusettepanekut. Neid on arvuliselt küll suhteliselt suur hulk, kuid nad on valdavalt tegelikult tehnilised muudatusettepanekud, mis seaduse sisu ei muuda. Ja et mitte neid kõiki siin tutvustada, rühmitan ma nad ära ja annan ülevaate, millega oli muudatusettepanekute puhul tegemist.

Ühe rühmana olid siis valdavalt delegatsiooninorme ja -volitusi veemajanduskavade ja veeprogrammide rakendamisel täpsustavad muudatused.

Teise sellise rühma võiks kokku võtta eri osaliste pädevuse täpsustamist ja kavade algatamise protsesse puudutavate muudatustena.

Kolmandana mainiksin muudatusi, mis puudutasid näiteks veekogude kategooriaid. Ühe ereda näitena võiks tuua selle, et me tegime muudatusettepanekuna territoriaalveest ja

rannikuveest ühtse veekogu nimega "meri". Nii et seda laadi muudatusi oli ka ette pandud.

Üks mahukam osa oli täpsustavaid sätteid, mis käsitlesid puurkaevude rajamise probleemaatikat. Osaliselt tehakse seda menetlust seal selgemaks ja lihtsamaks, lihtsustatakse natuke ka haldust ning täpsustatakse kohaliku omavalitsuse ja Keskkonnaameti rolle ja pädevusi nende puuraukude rajamisega seonduvalt. Seoses puuraukude puurimisega käsitletakse kõiki tehnilisi detaile ja norme selleni välja, kuidas nad lõpuks keskkonnaregistrisse kantakse. Oli ka muudatusettepanekuid, mis käsitlesid selliseid aspekte nagu üleujutuste tõenäosus ja veekogude taseme muutmised.

Viimase grupina muudatusettepanekutes mainiksin valdkonda, mis puudutas veekogude põhjavee seisundi klasse, veekogude seire korraldamist ja teatud mõisteid, näiteks tarbevee osas.

On 33 muudatusettepanekut, aga valdavalt on tegemist täpsustustega ja direktiivi ülevõtmisega kaasnevate terminoloogiliste muudatustega. Tänan tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma tänan ettekandjat! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita.

Alustame eelnõu 710 muudatusettepanekute läbivaatamist. Eelnõu 710 kohta on laekunud 33 muudatusettepanekut. Kõik need on esitanud juhtivkomisjon ehk keskkonnakomisjon ja seisukoht on arvestada igauht täielikult. Esimene, teine, kolmas, neljas, viies, kuues, seitsmes, kaheksas, üheksas, kümnes. 11., 12., 13., 14., 15., 16., 17., 18., 19., 20., 21., 22., 23., 24., 25., 26., 27., 28., 29., 30., 31., 32. ja 33. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni seisukoht on teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

Neljanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

5. Biotsiidiseaduse muutmise seaduse eelnõu (748 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme edasi viienda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud biodiisliseaduse muutmise seaduse eelnõu

teine lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli keskkonnakomisjoni esimehe Mart Jüssi!

Mart Jüssi

Hea istungi juhataja! Head Riigikogu liikmed! Täpsustan, et see ei ole mitte biodiisli-, vaid biotsiidiseaduse eelnõu.

Aseesimees Jüri Ratas

Ma palun vabandust!

Mart Jüssi

Lihtsalt täpsustame ära, et stenogrammi ei jääks eksitus sisse. Selles ettekandes ei ole mul teile täna midagi pikalt teatada. Esimene lugemine lõpetati 2. juunil 2010 ja muudatusettepanekute esitamise tähtajaks oli määratud 4. juuni. Seaduseelnõu kohta ei ole esitatud ühtegi muudatusettepanekut, küll aga on tekitatud mõningaid tehnilisi ja keelelisi muudatusi, mis ühelgi juhul ei muuda eelnõu sisu. Komisjon otsustas konsensusega teha ettepanek lõpetada biotsiidiseaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine ja saata seaduseelnõu kolmandale lugemisele. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma tänan ettekandjat! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Eelnõu 748 kohta muudatusettepanekuid laekunud ei ole. Juhtivkomisjoni seisukoht on teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

Viienda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

6. Eesti Rahvusringhäälingu seaduse muutmise seaduse eelnõu (729 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme edasi kuuenda päevakorrapunkti juurde, milleks on Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud Eesti Rahvusringhäälingu seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun Riigikogu kõnetooli ettekandjaks Riigikogu liikme Georg Pelisaare!

Georg Pelisaar

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Eesti Keskerakond algatas Eesti Rahvusringhäälingu

seaduse muutmise seaduse eesmärgiga vähendada rahvusringhäälingu juhatuse liikmete arvu seniselt viielt kolme liikmeni. Selle seaduseelnõu tagamaad on üsna lihtsad. Kui me vaatame aega kolm aastat tagasi, kui Eesti Rahvusringhääling loodi, siis ka tookord käis vaidlus, kui palju peaks rahvusringhäälingu juhatusel liikmeid olema. Ka tollal kõlas mõtteid, et liikmete arv võiks olla väiksem, näiteks kolm. Tollastes aruteludes kaldus isegi praegune rahvusringhäälingu juht Margus Allikmaa pigem seda seisukohta pooldama. Läks aga teisiti ja mõneti on see ka arusaadav, sest tegemist oli uue, alustava struktuuriga, kus liideti Eesti Raadio ja Eesti Televisioon, ning alguses, kui uus struktuur käivitub, on kindlasti ehk suurem tähtsus ka juhtimisel. Praeguses seisus aga näeme, et Eesti Rahvusringhääling on muutunud üsna stabiilseks, rahvusringhäälingus on täidetud kõik struktuuriüksused. Kui me vaatame rahvusringhäälingu struktuuri, siis sinna kuuluvad erinevate programmide juhid, erinevad toimetused ja toimetuste juhid. Seal on erinevad osakonnad ja nende osakondade juhid, infrastruktuuriüksused ja nende juhid, tootmis- ja tehnikatalitus ja eraldi teenistused selle all ning ka nendel kõikidel on oma juhid, on administratsioon, mis koosneb osakondadest, ja ka nendel on juhid. Kui me vaatame, millega tegeleb rahvusringhäälingu juhatuse, siis ausalt öeldes juhatuse liikmete otsesest vastutusest ühe või teise valdkonna eest on üsna raske välja lugeda. Veelgi enam, mulle tundub, et juhatuse viie liikme puhul on üsna ilmselge ülejuhtimine rahvusringhäälingus, mis tähendab seda, et kõik juhatuse liikmed tahavad ju ennast tõestada ja loomulikult nad lähevad siis süvitsi erinevate struktuuriüksuste töösse ja tekitavad ainult segadust.

Kui Riigikogu saalis arutati ühte eelmist eelnõu, kus oli ka ettepanek juhatuse liikmete arvu vähendada, siis just seda eelmise eelnõu osa kaldusid ka eri fraktsioonid toetama. Veelgi enam, kui kultuurikomisjonis arutati tänast eelnõu, siis toetas seda ideed üsna selgelt rahvusringhäälingu praegune juht Margus Allikmaa, kes ka tunnistas, et tõepoolest, viie juhatuse liikme puhul võib täheldada ülejuhtimise tunnuseid. Ja kui me toome siia juurde veel aspekti, et rahvusringhääling, nii nagu ka mitmed teised Eesti riigi asutused, on sunnitud oma eelarvet kärpima, siis on täiesti küsitav,

miks peaksime hoidma ametis viit juhatuse liiget, kelle ülalpidamine pole sugugi odav, kui ka struktuuri esindajad ise tunnistavad, et väiksema juhatuse liikmete arvuga saab kindlasti hakkama ja võib-olla isegi paremini.

Valitsus on sellele seaduseelnõule hinnangu andmisel lähtunud ainult ühest aspektist – sellest, et kui tahetakse kulusid kokku hoida, siis on ju võimalik juhatuse liikmete palka vähendada ja seda saab teha rahvusringhäälingu nõukogu. Tõsi ta on, palka ongi juba vähendatud. Sellest hoolimata on kulud ühele juhatuse liikmele orienteerivalt 800 000 krooni. Kokku seega 1,5 miljonit. Need on üksnes palgakulud koos maksudega. Rahvusringhäälingu juhatuse liikmetel on ka ametiautod. Nii näiteks kirjutas Delfi eelmisel aastal, et juhatuse liige Hanno Tomberg sõidab 2006. aastal liisitud Mazda 6-ga ja juhatuse liige Tiina Kaalep 2009. aastal liisitud Subaru Foresteriga. Ja need autod ei maksa sugugi vähe, nende autode hinnad jäävad 340 000 ja 450 000 krooni vahele.

Kui väita, et sellest tulenevalt ei ole koondatud inimesi, siis tekib mul taas kord küsimus, miks näiteks eelmise aasta keskel koondati Eesti Televisiooni omaaegne legendaarne diktor ja nõustaja Marite Kallasmaa. Sellegi kohta on kirjutatud eelmise aasta 12. märtsi Delfis, kus on tsiteeritud Eesti Rahvusringhäälingu meediajuhti, kes ütles, et nad hindavad Marite Kallasmaad kõrgelt, aga raha pole. Eesti Rahvusringhäälingu juhatuse liige Hanno Tomberg on omakorda öelnud, et jah, Marite Kallasmaa käest on käinud nõu küsimas väga suur hulk Eesti Rahvusringhäälingus töötavaid inimesi, ja ka ta ise hindab tema tööd jätkuvalt kõrgelt, kuid kahjuks pole võimalik praegu täistööajaga eetrinõustaja kohta hoida. See oli vaid üks näide hinnatud töötaja ja kahtlemata ka vajaliku töötaja koondamisest. Aga neid näiteid võime tuua ju mitmeid. Ja kui nende koondamise puhul tuuakse ettekäändeks kokkuvõtteid, rahapuudus, siis miks me takistame Eesti Rahvusringhäälingut kokku hoidmast juhatuse liikmete arvel? Kuigi juhatuse liikmeid on vahepeal olnud ka vähem kui viis, on see olnud vaid ajutiselt nõnda, sest seadus ütleb selgelt, et rahvusringhäälingul on juhatuse esimees ning neli juhatuse liiget, kokku siis viis. Meie seaduseelnõu pakub välja, et rahvusringhäälingu juhatuses oleks juhatuse esi-

mees ning kuni kaks liiget ehk kokku kuni kolm.

Head kolleegid! Kui te nüüd süüvite sellesse eelnõusse, siis te saate aru, et selle eelnõu mittetoetamine tegelikult pärsib rahvusringhäälingu kokkuhoiutaotlusi ja pärsib ka rahvusringhäälingu enda tahet juhtimist parandada. Ma loodan, et te seda mõistate ja pole taganenud oma seisukohtadest veel paar kuud tagasi arutatud eelnõu 669 puhul, kui te arvasite, et just nimelt seda eelnõu punkti võiks toetada. Tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Teile on ka küsimusi. Marika Tuus, palun!

Marika Tuus

Aitäh! Hea esineja! Rahvusringhäälingu nõukogu liikmena tean ma tõesti, kui palju on kärbitud ja saadete mahtu vähendatud, originaalsaateid ära jäetud ja ka inimesi koondatud. Kui me teame ka, et Rahvusringhäälingu juhatuse esimees Margus Allikmaa ei ole justkui selle vastu, et juhatuse liikmeid vähendada, siis miks minister teie arvates vastu on? Oleks ju ikkagi oluline teada, mis vastuolu nende kahe vahel on.

Georg Pelisaar

Ministriga isiklikult ei ole me komisjonis seda teemat arutanud, küll aga oli kohal ministeeriumi esindaja ja tema väide oli, et rahvusringhäälingu puhul oleks mõttekas vähendada juhatuse liikmete palka, kui on tegemist vajadusega kokku hoida. Sisusse ei ole Kultuuriministeerium ilmselt tahtnudki tungida ja nagu ma juba ütlesin, sisu ei ole mitte üksnes kokkuhoius, põhjus pole mitte üksnes kokkuhoius, vaid ka tahtes parandada Rahvusringhäälingu juhtimist. Võimalik, et Kultuuriministeerium tahab ennast tõepoolest tugevalt distantseerida avalik-õiguslikust meediast ja püüab näidata, et nad ei taha sellesse sekkuda. Aga ka minister on öelnud siin saalis mõni kuu tagasi, et see on Riigikogu otsustada ja minister ei saa siinkohal erinevaid otsuseid teha ja seisukohti anda. Mina ütlesin küll, et minister saab kindlasti seisukohti anda, aga tõepoolest, siin saalis saab seda küsimust otsustada, sest see on seaduse teema.

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Mul on küsimus, mis on seotud sellega, et kaks kuud tagasi, 6. aprillil oli samuti arutusel rahvusringhäälingu seaduse muutmise seaduse eelnõu. Toona oli ta selline suurem pakett. Nüüd on sealt välja võetud ainult üks kild. Kaks kuud tagasi, 6. aprillil Reformierakonna fraktsiooni nimel kõne pidanud hea kolleeg Helmer Jõgi ütles, et ainus seadusepügal, mis vääriks kiiruga kokkukirjutatud seaduseelnõus tähelepanu on see, mis käsitleb juhatuse liikmete arvu. Praegune seadus kohustab järgalt hoidma viieliikmelist juhatust, aga see number on vaieldav. Ma saan aru, et teil toimus komisjonis elav arutelu, aga millegipärast on nüüd ikkagi otsustatud see eelnõu, mis vääris arutamist, tagasi lükata. Mis selle põhjus võib olla?

Georg Pelisaar

Aitäh küsimuse eest! Vaevalt ma nüüd selget põhjust oskan öelda ja eeldatavasti hea kolleeg ise kommenteerib seda, küll aga tõepoolest, komisjonis toetas ka rahvusringhäälingu juht üsna selgelt seda ideed. Tä küll arvas, et see ei peaks toimuma nüüd ja kohe, millest mina isiklikult saan ka kenasti aru, sest juhatuse liikmed on võetud ametisse kindla töölepinguga, nende ametiaeg lõpeb 2012. aastal ja keda ta nüüd nende hulgast ikka koondab – see valik on kindlasti raske. Aga seda põhimõtet toetas rahvusringhäälingu juht selgelt, nii nagu ka kolleeg Helmer Jõgi Reformierakonna esindajana tegi seda aprillikuus. Paraku ei ühtinud aga tema mõtted päriselt rahvusringhäälingu juhi mõtetega ja ma tahaksin väga loota, et siin on ainult üks kaalutlus: näidata, et Margus Allikmaaga ei ole Reformierakonnal kunagi olnud lähemaid suhteid ja nende arvamused ei pea ühtima.

Aseesimees Jüri Ratas

Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Aitäh! Mul on selline küsimus. Juhatuse liikmete arvu vähendamise teel hoiaks kokku, nagu siin kirjas on, umbes 1,5 miljonit krooni aastas, 800 000 ühe inimese kohta. Kas on

mõeldud ka, kus seda raha võiks kasutada? Kas komisjonis ei ole olnud juttu sellest, et võiks selle anda uudistesaadetele, sest on kuidagi päris piinlik, et Eesti Raadio kui riigi esindusraadio lõpetab oma uudistesaadet õhtul kell 10 ja rohkem enam uudiseid ei ole enne kella kuut järgmisel hommikul. Kui kuulata põhjanaabreid soomlasi ja rootslasi, siis nendel on ööpäev läbi uudistesaadet. Äkki annaks selle raha siis uudistetoimetusele ja hakkaks ikka õhtul kell 11–12 ka eestikeelseid uudiseid edastama?

Georg Pelisaar

Aitäh! Hea küsija! Olen sinuga kindlasti nõus. Aga see ei ole kindlasti seaduse teema ja vastavalt avalik-õigusliku meedia põhimõttele ei saa me midagi ette kirjutada. Avalik-õiguslik meedia ise korraldab, kui palju ja mis ajal tal neid uudistesaadet on, küll aga arvan ma, et juhatuse liikme palgaga võiks ametisse saada vähemasti kaks korrespondenti (ühe juhatuse liikme palgaga) ja kui arvestada veel, et juhatuse liikmed kasutavad ametiautosid, siis Subaru Foresteriga oleks kindlasti päris hea kasgil kaugemates maanurkades korrespondentitööd teha. Ma kujutan ette, et Kagu-Eesti korrespondentile oleks näiteks selline ametiauto päris hea. Nii et uudiste kvaliteeti näiteks ja mitte ainult uudiste kvaliteeti, saaksime selle kokkuhoiu abil kindlasti tõsta.

Aseesimees Jüri Ratas

Helmer Jõgi, palun!

Helmer Jõgi

Aitäh! Hea ettekandja! Üht seaduseelnõu ette valmistades kogume me kindlasti taustamaterjale, küsime eksperdiarvamusi jne. Kui võrd tihe oli seda muudatuse ettepanekut ette valmistades teie koostöö näiteks rahvusringhäälingu nõukoguga, sest nõukogu roll on küllaltki oluline, eriti juhtimisküsimuste lahendamisel ja ettepanekute tegemisel?

Georg Pelisaar

Aitäh! Jah, loomulikult oleme arutanud sedasama teemat nõukogu eri liikmetega. Tõsi küll, me ilmselt ei ole selles küsimuses kokku puutunud nõukogu liikmega Reformierakonnast, aga me oleme arutanud seda nii Peeter Kreitzbergiga kui ka Marika Tuusiga ja nad on

leidnud, et tõepoolest, selline muudatus oleks otstarbekas.

Aga juhtimisstruktuuri üht lüli pole ma täna veel nimetanud. Nimelt on rahvusringhäälingul veel üks juhtiv või nõuandev üksus, see on 15-liikmeline ühiskondlik nõukoda, mis koosneb eriti lugupeetud inimestest. Selle nõukoja kinnitab rahvusringhäälingu nõukogu ja selle nõukoja eesmärk on nõustada rahvusringhäälingu juhatust programmiga seotud küsimustes ning ühtlasi peab see nõukoda aitama kaasa ka arengukava projekti koostamisel. See annab omakorda veel tunnistust sellest, et rahvusringhäälingu puhul on erinevaid struktuure piisavalt palju, valdkonnad on piisavalt hästi kaetud, ja ka see kinnitab, et nii suur juhatuse koosseis ei ole kuidagi põhjendatud, see võiks olla väiksem. Ma usun, et te saate ise ka aru, et see tõepoolest on nii, härra Jõgi.

Aseesimees Jüri Ratas

Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Sa rääkisid siin, et selle eelnõuga me muudame finantsolukorda Eesti Rahvusringhäälingus ja hoiame palju raha kokku. Samas sa mainisid, et sellega tõstame ka oluliselt juhtimise kvaliteeti. Selle seadusmuudatuse puhul loetlesid sa üllatavalt palju nõukogusid, nõukodasid, juhtimisstruktuure veel lisaks juhatusele. Kui me muudame selle seaduse, kas see võib osutada, et lisaks juhatuse esimehele võibki kuuluda juhatusse veel vaid üks liige, mis oluliselt määratleb operatiivsust, kvaliteeti jne.

Georg Pelisaar

Aitäh! Vestluses rahvusringhäälingu töötajatega, kaasa arvatud rahvusringhäälingu juhiga, jõudsime tegelikult tõdemuseni, et rahvusringhäälingut võiks tõesti juhtida peale juhatuse esimehe, kes oleks siis üldvastutaja, juhatuse, kuhu kuuluksid ühe või teise programmi juhid – üksuste juhid, kellel on iga päev olemas tööülesanne ja vastutusmäär ning juhatuse liikmena vastutaksid nad pisut laiema valdkonnana eest. Selles osas ma jagan sinu küsimuses toodud arvamust, et ilmselt oleks võimalik vältida rahvusringhäälingus selliseid juhte, kelle töö ongi ainult abstraktne juhtimine.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Ma palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks kultuurikomisjoni esimehe Peeter Kreitzbergi!

Peeter Kreitzberg

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Kultuurikomisjon arutas vaadeldavat eelnõu teisipäeval, 1. juunil s.a. Meile esinesid nii rahvusringhäälingu juhataja Margus Allikmaa kui ka Kultuuriministeeriumi esindaja Peeter Sookruus. Georg Pelisaar tutvustas ka seal eelnõu sisu võrdlemisi põhjalikult. Enamjagu momente on siin juba kõlanud, aga ma üritan anda hästi lühidalt ülevaate, mismoodi see arutelu kultuurikomisjonis käis.

Kõigepealt esines Margus Allikmaa pikema analüüsiga ja arvas, et tegelikult võiks küll juhatuse liikmete arvu kolmeni vähendada, nii nagu see eelnõu ette näeb. Ta nõustus ka Georg Pelisaarega selles, et praeguses süsteemis on tõesti pigem nagu ülejuhtimise oht – selliseid suuri ülesandeid, mis oleksid kõrgemad üksikute toimetuste ülesannetest, osale juhatuse liikmetele ehk ei jätkugi. Eesti Rahvusringhääling on end päris kenasti sisse töötanud ja selles mõttes ta arvas küll, et kui me teeksime selle muudatuse aastal 2012, kui juhatuse seaduse järgi vahetub, ja anname sellest pikalt ette teada, nii nagu seda Euroopas tavaliselt ka tehakse, siis see oleks päris normaalne asjade käik.

Peeter Sookruus, kes esindas Kultuuriministeeriumi ja valitsuse seisukohta, väitis, et selles eelnõus ei ole toodud piisavalt põhjendusi, miks seda muudatust tarvis on, ja et me võiksime selle juurde tagasi tulla mõne aasta pärast, kui tekib uus juhatuse, ning vaadata see siis läbi. Siin nagu konfronteerusid kaks seisukohta. Kas lükata asi edasi ja tulla hiljem teema juurde tagasi, võib-olla siis kerkiks üles üldse uus juhtimisstruktuur rahvusringhäälingus. Samal ajal väitis Margus Allikmaa ja ka ma ise ringhäälingunõukogu liikmena väitsin, et tõesti ringhääling funktsioneerib praegu ja suuri muudatusi ei ole ette näha ning need ei ole kerkinud üles ka ringhäälingunõukogus, nii et võiks nagu selle seaduse vastu võtta.

Mitmeid täpsustavaid küsimusi oli seoses palkadega, mida eelnõu algataja on pidanud päris suurteks. Neid ei saa ühepoolselt vähen-

dada, nii nagu Margus Allikmaa vastas. Neid saab vähendada ainult vastastikusel kokkuleppel.

Kogu selle debati tulemusena komisjonis tehti selline otsus, et 3 komisjoni liiget olid seda meelt, et esimene lugemine lõpetada ja minna teisele lugemisele, 4 olid vastu ja erapooletoolid ei olnud. Nii et komisjon oli selles mõttes seisukohal, et eelnõu esimest lugemist mitte lõpetada. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Kas ettekandjale on küsimusi? On. Aivar Riisalu, palun!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Ringhäälingu ümber on selliseid kirgi ju kogu aeg olnud, aga ma julgen väita, et praegu ongi üks rahvusringhäälingu juhatuse liikmetest selgel seisukohal, et seal on tal kolleegide nagu natuke liiga palju. Meil on opositsioonierakonnana kahtlus, et see eelnõu muidugi toetust ei leia, aga kuidas saab olla selline olukord võimalik, et isegi juhatuse liikmed ise leiavad, et neid on liiga palju?

Peeter Kreitzberg

Aitäh! See võib tunduda imelik, aga tuleb arvestada seda, et liideti kokku raadio ja televisioon ning selles mõttes kujutati ette, et need ülesanded on võib-olla keerulisemad, kui nad tegelikult on. Ma arvan, et lihtsalt praktika on Margus Allikmaale selle praegu kätte näidanud – maja on tööle rakendatud ja selgub, et võib-olla nii palju siiski ei olekski vaja.

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Mulle jäi natuke segaseks komisjonis toimunud arutelu. Ma saan aru, et neli komisjoni liiget olid selle eelnõu väljahääletamise poolt, aga samas oli arutelu, millal võiks juhatuse liikmete arvu vähendada. Kas nende seisukoht oli siis selline, et lasta praegu sel juhatusel oma lepinguline aeg lõpetada, siis uuel viieliikmelisel juhatusel ametisse astuda ja seejärel hakata arutama, kas viis liiget on mõistlik?

Peeter Kreitzberg

Aitäh! Võib-olla päris nii see ei olnud, aga mõte oli selles, et lükata selle teema arutelu edasi. Seda ei seotud selle ajaga, kui tuleb uus viieliikmeline juhatus, et siis pärast vaadata. Võib-olla oli mõte selles, et arutada natuke aega enne seda vahetust, sest vahetus tuleb aastal 2012. Ma vaataksin seda asja niimoodi.

Aseesimees Jüri Ratas

Georg Pelisaar, palun!

Georg Pelisaar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Hea kolleeg! Kas sulle ei tundunud, et tegelikult selles arutelus said kõik osapooled aru, et tõsi, juhatuse liikmeid on palju, tõsi, ülejuhtimist ilmselt on, aga võtame selle seaduse menetlusse siis, kui esitame selle koalitsiooni poolt. Kas sulle ei tundunud, et pigem oli põhjus selles, et mõte oli tulnud valest allikast.

Peeter Kreitzberg

Aitäh! Ma pean sulle ütlema, et ma ei mäleta, kas tundus või ei tundunud.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Juhtivkomisjoni seisukoht on eelnõu 729 esimesel lugemisel tagasi lükata. Alustame selle ettepaneku hääletamise ettevalmistamist.

Head ametikaaslased! Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 729 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 43 Riigikogu liiget, vastu 36, erapooletuid ei ole. Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud Eesti Rahvusringhäälingu seaduse muutmise seaduse eelnõu 729 on esimesel lugemisel tagasi lükatud ja langeb menetlusest välja. (Tabel 8.)

Kuuenda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

7. Eesti Haigekassa seaduse ja tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (738 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme edasi seitsmenda päevakorrapunkti juurde, milleks on Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud Eesti Haigekassa seaduse ja tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks Riigikogu liikme Jaak Aabi!

Jaak Aab

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Keskerakonna fraktsiooni algatatud Eesti Haigekassa seaduse ja tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu eesmärk on säilitada arstiabi kättesaadavus vähemalt praegusel tasemel ja võimaluse korral seda muidugi ka parandada. Eelnõu sisuks on esiteks võimaldada haigekassa nõukogul kasutada varasematel aastatel kogunenud jaotamata tulemit ja teiseks rahastada haiglate kapitalikulud riigieelarvest. Ka kehtiv seadus võimaldab kasutada tervishoiukuludeks haigekassa jaotamata tulemit, kuid seaduses on ette nähtud piirid. Lähiaastatel aga tuleks jaotamata kasumit kasutusele võtta rohkem, kui need piirid võimaldavad. Ja kui jaotamata kasumit kasutatakse, ei saa kindlasti ka selle raha eest väga järsult arstiabi kättesaadavust parandada, vaid see oleks lihtsalt võimalus säilitada arstiabi kättesaadavus vähemalt praegusel tasemel.

Et mõista hetkeolukorda ja võimalikke arenguid, tuleb tagasi vaadata juba tehtud otsustele ja nende mõjudele. Kuigi haigekassa nõukogu on seaduse järgi oma otsustes iseseisev, on tegelik olukord siiski veidi teine. Haigekassa juhatusele ja nõukogule dikteerivad kulude mahu ette Rahandusministeerium ja Vabariigi Valitsus. Valitsuse põhiline tegevus viimase kahe aasta jooksul on olnud surve arstiabi rahastamise vähendamisele, kulude kärpimisele, haigekassa eelarve vähendamisele, ja seda vaatamata sellele, et on olemas 2,5 miljardit krooni, mis on varem kogunenud sotsiaalmaksust ja jäänud ülejäänud vahenditena haigekassasse. Lisaks jaotamata tulemile on seaduses ette nähtud kohustuslikud reservid ja need kohustuslikud reservid on olemas, kuigi

põhimõtteliselt on ühte nendest kohustuslikest reservidest – kapitalireservi – ka raskes majanduslikus olukorras võimalik tegelikult kasutada. Selle peale pole mindud ja ma arvan, et seda pole ka õige teha, kuna on olemas lisareserv jaotamata tulemi näol. Samal ajal pole valitsus teinud ühtegi kardinaalset otsust või ettepanekut tervishoiule lisaraha leidmiseks, haigekassa eelarve suurendamiseks ning seeläbi ka arstiabi kättesaadavuse parandamiseks. Oleme Euroopa Liidus tervishoiukulude poolest SKT-ga võrrelduna selgelt viimasel kohal. Mis siis viimaste aastate jooksul on juhtunud? Vastutus haigushüvitiste puhul on pandud inimesele endale ehk siis esimesed kolm päeva haigushüvitist üldse ei maksta, järgnevatel päevadel teeb seda tööandja ja alles siis võtab selle üle haigekassa.

Kõik need piirangud ja kärped – on kaotatud hambaravihüvitis, on pandud omaosalus hooldusravile –, kõik need otsused on tulnud sellest, et haigekassa on pidanud oma eelarvet kärpima. Mitmed rahvusvahelised uuringud on samas korduvalt kinnitanud, et meie tervishoiusüsteem ja raha kasutamine on efektiivne ehk Eestis saadakse tervishoidu panustatud suhteliselt vähesest rahast maksimaalne tulemus ja kasu arstiabi näol. Vähem kui teised Euroopa riigid panustab Eesti tervishoidu riigieelarvest. Kui eelmine valitsus otsustas, et haiglate kapitalikulud, ümmarguselt 200 miljonit krooni, kaetakse riigieelarvest, siis praegune valitsus on selle riigieelarvest jälle välja võtnud. Haigekassa kulutusi on viimase kahe aasta jooksul mitu korda kärbitud. Selle tulemuseks on järjekordade kasv ja ka omaosaluse järsk suurenemine tervishoiukuludes. Inimene peab nii või teisiti arstiabi eest rohkem raha välja käima, kui ta seda on teinud varem, ja seda situatsioonis, kus suure töötuse kasvu tõttu inimestel seda raha lihtsalt ei ole. Mida tähendab näiteks haiguspäevade vastutuse panemine inimesele, kui esimese kolme haiguspäeva eest üldse kompensatsiooni ei maksta? Tulemuseks on see, et haiguslehti võetakse vähem. Seda on ka haigekassa statistikast näha. Inimene ei võta sissetuleku kaotamise hirmus haiguslehte, käib tihtipeale haigena tööl, rikkudes oma tervist ja nakatades ka kaastöötajaid.

Arstiabi kulutuste vähendamine on pikendanud järjekordi arsti vastuvõtule. Haigekassa nõukogu oli eelmise aasta alguses rahalistel

põhjustel sunnitud järjekordade lubatud maksimumset pikkust pikendama. Eelmisel aastal vähendasid haiglad rahapuuduse tõttu ravijuhtumite arvu 2–4%, olenevalt ambulatoorsest või statsionaarsest ravist. Varasematel aastatel, just aastail 2005–2008, kasvas ravijuhtumite arv igal aastal paar protsenti. See ei ole midagi väga head ja midagi väga eriliselt positiivset, et see paar protsenti kasvu on olnud, sest kasv on olnud objektiivne. See on objektiivne protsess, see toimub kogu maailmas. Ühelt poolt tuleneb see elanikkonna vananemisest, teiselt poolt uute ravimeetodite kasutuselevõtust. Varasematel aastatel on suudetud seda paari protsendilist ravijuhtumite kasvu ja suurenemist katta. On arenenud tehnoloogia, mis on omakorda väljendunud selles, et on antud rohkem raha tervishoiuteenuste hindade katteks. Kahjuks on aga viimasel kahel aastal ära võetud tehnoloogia arendamise raha ja ka ravijuhtumite jaoks mõeldud raha on vähem. Ravijuhtumite arvu vähendamine tähendab aga otseselt seda, et arsti juurde ei pääseta enam õigel ajal, vaid järjest pikemat aega tuleb olla järjekorras. Kui inimene ei pääse pika järjekorra tõttu arsti vastuvõtule, on tal põhimõtteliselt kaks valikut: kas osta arstiabi oma raha eest või põdeda ilma abita, mis tähendab tervisliku seisukorra halvenemist ja ei ole välistatud, et mõningatel juhtudel võib see ka surmaga lõppeda. Tihti peale tuleb ägenenud haigusega inimest ravida erakorralise meditsiini osakonnas, ta tuleb kiirabiga haiglasse tuua. Erakorraline ravi aga on kordi kallim kui õigeaegne ja plaaniline ravi. Ühelt poolt raha kokku hoides me tegelikult seda kokku ei hoia, sest teiselt poolt kulutame erakorralise abi peale sellisel juhul rohkem.

Tervishoius on varasematel aastatel tehtud õigeid ja ratsionaalseid otsuseid. Ka nn headel aastatel oli paljudel soov ära kulutada kogu see raha, mis siis kogunes. Me mäletame vaidlusi palkade üle. Arvan, et tol korral jõuti mõistliku kompromissini. Jah, õdede ja arstide palgad tõusid ja tõusid päris tublisti, aga selleks oli ka objektiivne vajadus. Me peame vaatama enda ümber – meditsiinitöötajate palgad on väga paljudes meiega piirnevates riikides suuremad kui meil. Arstidest ja õdedest on aga puudus kogu maailmas. Arst leiab tööd igal pool maailmas ja tegelikult palju suurema palga eest kui meil. Kui me palku suurendasime, andis see signaali, et ka Eestis jõutakse arstide ja õdede

sellise palgatasemeni, et ei ole vaja minna välismaale tööd otsima. Meie arstide ja õdede puudus on teada. Arstide ettevalmistuses tuli lünk sisse 1990. aastate keskel, kui arstide riiklikku koolitustellimust vähendati poole võrra. Riiklik tellimus oli siis vaid 70 arsti aastas, kui varem oli see 140 arsti aastas. Nüüd oleme siis viimaste aastate pingutustega jõudnud uuesti selle arvuni – 140 arsti aastas –, kuid selle otsuse tulemusi saame kasutada alles mõne aasta pärast. Vahepealne lünk on katmata. Samas on eriti tundlikud nende otsuste suhtes, mis praegu tervishoiu rahastamises tehakse, just noored arstid ja arstiks õppivad noored. Kogu ühiskonna suhtumine tervishoidu, riigi suhtumine tervishoidu – nendest otsustest lähtudes planeerivad nad kindlasti ka oma tulevast elu ja nad võivadki otsustada jalgadega. Kui nad tunnetavad, et Eestis nende tööd piisavalt ei hinnata ja seda hinnatakse mujal paremini, siis nad lähevadki mujale. Arstide ja õdede välismaale tööle suundumine on viimasel aastatel toimunud lainete kaupa. Siis, kui me astusime Euroopa Liitu, kui piirid avanesid suhteliselt rohkem, nendel aastatel suundus tõesti ka rohkem meditsiinitöötajaid välismaale. Vahepeal, kui me tõesti suutsime tervishoiu rahastamist parandada ja ka palku tõsta, see tendents vähenes. Litsentse välismaal töötamiseks võeti vähem välja. Viimase kahe aastaga on hakatud litsentse jälle rohkem välja võtma ja ka rohkem Eesti meditsiiniõdesid ja arste on suundunud välismaale tööle. Kõigepealt muidugi Soome, kuid ka näiteks Inglismaale, Sakamaale ja teistesse riikidesse.

Ka tol korral, kui palkadest räägiti, kõlas häält, et me peaksime kogu selle raha, mis kogunes, laiali jagama, tõstma palku veelgi rohkem, tõstma hindu veelgi rohkem, et oleks võimalik investeerida. Õnneks jäi tookord kõlama see mõte, et peab olema teatud varu. Kunagi ei tea, mis võib majanduses juhtuda, majandus on tsükliline ja majanduse tagasilöögid mõjuvad maksude laekumisele, ka sotsiaalmaksu laekumisele. Ja me jõudsimegi sellesse kriisisituatsiooni, kus neid varusid on vaja. Nüüd on aga raske seletada nendelesamadele arstidele, õdedele, haiglatele, miks me mõni aasta tagasi neid kokkuhoiuotsuseid tegime.

Raha, mis on kogunenud haigekassasse, ravikindlustuse raha, on sihtotstarbeline raha. See on kogunenud sotsiaalmaksust ja see on

ette nähtud tervishoiuteenuste osutamiseks, inimeste raviks, arstiabi. Nüüd aga tuleb välja, et seda raha on vaja riigieelarve tasakaalu hoidmiseks ja kindlustamiseks. Väga raske on põhjendada, miks pole seda raha võimalik praegu, rasketel aegadel kasutada. Seda raha on kogunenud praeguse seisuga ligi 2,5 miljardit krooni, kuid kasutada pole valitsuse otsusel seda võimaldatud. Haigekassa nelja aasta tulude-kulude prognoosis plaanitakse jätta veel ka aastail 2013 ja 2014 riulile üle 1 miljardi krooni sellest samast headel aastatel kogunenud rahast. Kas sellest võib siis järeldada, et meie valitsus prognoosib majanduskriisi pikkuseks veel üle nelja aasta? Või antakse sellega signaal, et mitte mingisuguseid täiendavaid otsuseid lisaraha leidmiseks ja haigekassa tulu baasi suurendamiseks ei kavatsetagi teha?

Haigekassa eelarve mitmekordne kärpimine on toonud kaasa nii arsti vastuvõtu järjekordade piknemise kui ka meditsiinitöötajate palkade vähenemise. Palkade vähendamise puhul on haiglad üritanud mitte minna põhipalga kallale. On vähendatud lisatasusid, paljud neist on üldse kaotatud. Kuid samas on kaotatud ka sellised tasud, mis motiveerivad arste ja õdesid rohkem tööd tegema, lisatööd tegema. Ja kui seda ei tehta, siis jällegi arstiabi järjekorrad pikenevad. Sel aastal, kui arvestada, et tervishoiuteenuste hindu vähendati 6% eelmise aasta novembrist, satuvad kindlasti löögi alla ka põhipalgad ja paljud haiglad on ka põhipalka vähendanud. See palga vähendamise vajadus, eriti väiksemates haiglates, saab olema tõenäoliselt 10–15%. Ei välistata ka koondamisi, mida eelmisel aastal juba toimus. Samas on mitmeid aastaid tehtud suurt tööd, et jõuda haigekassa, ministriumini, haiglate, erialaselt side koostöös tervishoiuteenuste objektiivse kulumudelini. See tähendab, et hinnad, mis tervishoiuteenustele on määratud, vastaksid tegelikele keskmistele kulutustele, mis võimaldavad ka kvaliteetset arstiabi. Vähendades hindu 6% mingi Tambovi koefitsiendiga, tõmmatakse tegelikult kulumudelile ja selle kujundamisele kulutatud aastatepikkusele tööle vesi peale. Kümned kui mitte sajad inimesed on seda tööd teinud hinnakomisjonis, erialaselt sides. Seda on teinud needsamad arstid, spetsialistid, õppejõud, haiglate juhid lisaks oma põhitööle selleks, et anda oma panus tervishoiu arendamisse.

Kärpeotsuste tagajärjed on väga tõsised, inimesed ei pääse õigel ajal arsti juurde, nende tervislik seisukord halveneb, haigused kulgevad raskemalt. Mis siis inimesel üle jääb? Paksema rahakotiga inimesed ostavad arstiabi oma raha eest. Aga enamikul seda võimalust rahu puuduse tõttu lihtsalt ei ole. Käesolevast aastast on kehtestatud 15%-line omaosalus hooldusravis. See tähendab, et hooldusravil oleval inimesel tuleb oma taskust välja käia 3000 krooni kuus. Nagu üldhoolekande puhul paneb see suurema kohustuse omavalitsustele, sest väiksema sissetulekuga inimeste ainuke lootus on minna küsima toetust omavalitsuste käest. Viimasel ajal on omavalitsuste rahakott riigi kärpete tõttu aga niigi õhukeseks tehtud ja omavalitsustel on väga keeruline seda lisaraha leida. Enne selle otsuse langetamist oleks tulnud kindlasti omavalitsustega läbi rääkida ja ka täiendav rahaline kohustus tulubaasist või riigieelarvest neile kompenseerida. Nüüd pannakse see kohustus ühepoolset inimestele ja omavalitsustele. Kui omaosalus tervishoiukuludes aastatel 2005–2008 selgelt langes, siis viimase kahe aastaga on see tõusnud ja läheneb taas 25%-le. Maailma Terviseorganisatsiooni aastate jooksul tehtud uuringute kohaselt on just 25%-line omaosalus tervishoiu rahastamises kriitiline piir, selle piiri ületamine tähendab, et suur osa väiksema sissetulekuga peredest ei saa arstiabi vajalikus mahus ega õigel ajal. Selline olukord suurendab ebavõrdlust ja halvendab rahva tervisenäitajaid, mis meil niigi kiita ei ole, vaid on ühed kehvemad Euroopas. Ebakindluse tekitamine haiglate ja tervishoiutöötajate suhtes paneb Eesti tervishoiu tõenäoliselt päris pikaks ajaks, aastateks põdema. Usalduse järjepidevuse taastamine võtab seejärel pikki aastaid, kui mitte aastakümneid.

Meie teeme ettepaneku varasematel aastatel kogutud raha haigekassa eelarves järgmise paari aasta jooksul suuremas mahus kasutusele võtta, kui seda praegu on planeeritud. Just selleks, et säilitada vähemalt praegusel tasemel arstiabi kättesaadavus, mis, ma tuletan meelde, on varasemate aastatega võrreldes juba niigi langenud. Me ei kutsu eelnõuga üles kõiki reserve kohe ja kiiresti ära kulutama, vaid tahame anda haigekassale võimaluse kriisisituatsiooni leevendada, et arstiabi kättesaadavus veelgi ei halveneks. Ja kus on see kõige parem

kompetents kui mitte haigekassa nõukogus, juhatuses, kes oskab öelda, kuidas nende vahenditega ümber käia. Teeme ka ettepaneku taas katta kapitalikulud riigieelarvest. Hiljuti avaldatud Maailma Terviseorganisatsiooniga koostöös valminud tervishoiu rahastamise uurimuses on üks esimesi soovitusi avaliku eelarve suurem osa tervishoiukulutustes ehk siis nii riigieelarvest kui omavalitsuste eelarvest soovitakse tõsta kulutusi tervishoiu rahastamisele, kuna meil tõesti eelarvelist raha kasutatakse tervishoiu rahastamiseks kõige vähem Euroopa Liidus.

Kaugemas perspektiivis ainult reservide kasutamine muidugi ei päästa. Tuleb ette valmistada ja vastu võtta otsuseid, mis parandaksid tervishoiu rahastamist ja vahendite eesmärgistatud kasutamist. Nimetan siin mõningad võimalused. Juba aastakümneid on olnud juttu tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustusest, sest see koorem, mis teistes riikides on kindlustuse kompenseerida, on meil praegu haigekassa kanda ehk siis tööõnnetuste ja kutsehaiguste puhul makstakse nende ravi tegelikult kinni haigekassast. Praeguseks ajaks on olnud üleval ka selline ettepanek, et mõelda sissetulekute võib-olla teatud lisamaksustamisele, juttu on olnud dividendide maksustamisest 13%-lise ravikindlustusmaksuga. Praeguseks ajaks kogunenud reservide mõistlik kasutamine võimaldaks nii neid kui ka teisi otsuseid kiirustamata ette valmistada, vastu võtta ja rakendada, halvendamata veelgi olemasolevat olukorda. Kutsun Riigikogu liikmeid üles meie eelnõu toetama ja võimaldama sellega säilitada arstiabi kättesaadavust vähemalt praegusel tasemel ja võimaluse korral ka parandada. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna, hea ettekandja! Teile on vähemalt üks küsimus. Lembit Kaljuvee, palun!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, härra juhataja! Hea kolleeg! Minule on olukord arusaamatu: ühelt poolt on raha meil olemas, vähemalt 2,5 miljardit, ja teiselt poolt seletasid sa väga pikalt vajadust ja me kõik tunnetame, et selle raha kulutamise vajadus on olemas. Ja on üks piir – eelarve tasakaalu küsimus. Kas te olete arutanud või oled sa kuulnud, et on arutatud, et alati on võimalus

leida selliseid häid finantsskeeme, et seda raha kulutada, või lihtsalt ei taheta seda teha?

Jaak Aab

Täna küsimuse eest! Ma ei oska öelda, mida tähendavad "head finantsskeemid", kuidas seda kasutada. Tõenäoliselt, kui me seda kogunenud tulemit kasutame, siis tõesti riigieelarve tasakaalu seisukohast tähendab see üldises kasutamises miinust. Samas anname me signaali, kui me seda raha ei kasuta ja pidevalt kärbime – minu jaoks on see selge signaal –, et tervishoid pole prioriteet ehk siis võrreldes teiste valdkondadega, me tervishoidu ei hinda. Samas on tervishoid see, mis puudutab kõiki inimesi. Ja kui me ei suuda arstiabi tagada, siis ma juba siin oma ettekandes ütlesin, millised võivad need kurvad tagajärjed olla, mis lähevad meile tõenäoliselt veel kallimaks maksma. Nii et eks see on see alaline küsimus, kas pidevalt kärpida ja inimeste olukorda halvendada, või siis üritada midagi juurde leida, ka näiteks tulusid riigieelarvesse juurde leida, kui seda tasakaalu nii hirmsasti vaja on. Aga täna arutelu, ma arvan, ei ole riigieelarve tasakaalu küsimuse arutelu siin. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Mai Treial, palun!

Mai Treial

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Teadaolevalt on WHO selles aruandes kokkuvõtvalt avaldanud väga tõsiseid etteheiteid Eesti tervishoiu korraldusele, finantseerimisele ja jätkusuutlikkuse küsimusele, samuti märgiti seda ka paar aastat tagasi toimunud Tallinna konverentsil. Kas sa oled saanud praegu selle eelnõu raames ja ka varem aru, kas meie valitsusel on üldse praegu soovi tervishoiu finantseerimise osas midagi ette võtta? See tähendab, et sellest rahast praegu ei piisa, mis on haigekassa käsutuses ja mis tuleb sotsiaalmaksu kaudu. Või tundubki niimoodi, et kõik asjad lähevad edasi ainult inimese suunas, kelle koormus tõuseb?

Jaak Aab

Täna hea küsimuse eest! Jälgides seda, mida valitsus on viimastel aastatel teinud, ja nii, nagu ma oma ettekandes rääkisin, tähendab see vaid kärpeid ehk tegelikult haigekassale

lisarahastamist leitud ei ole. Sealsamas on Maaailma Terviseorganisatsioon soovitanud kaaluda tõsiselt just nimelt riigieelarve osa suurendamist tervishoiu rahastamises ja samas on kindlalt toodud ohumärgid, et meil on omaosalus liialt kõrge ehk siis inimene peab tervishoiuteenuste eest liiga palju välja käima, mis muudab tervishoiu ja arstiabi kättesaadavuse ebavõrdseks. See on ebavõrdne niigi, see on objektiivsetel põhjustel ebavõrdne, aga mida suurem on omaosaluse protsent, seda suuremaks see ebavõrdsus muutub. Samas on väga selge, et kui me kusagilt kärbime, haigekassa eelarvest kärbime, ravikindlustuse raha kärbime, siis samas kohe omaosalus suureneb, sest osa inimesi, kellel see võimalik on, ostab sel juhul oma raha eest selle teenuse. Aga ma ütlesin küll nii, et enamikul Eesti inimestel seda võimalust ei ole, sest raha lihtsalt ei ole. Kahjuks on, jah, viimastel aastatel tehtud ainult kärpeid. Ei ole ühtegi otsust, mis tõstaks tervishoiu rahastamist, olgu siis maksubaasi muutmise näol, uute eraldiste näol riigieelarvest või isegi see, mis me siin mõned aastad tagasi otsustasime, et me rahastame riigieelarvest kapitalikuluseid. Iseenesest, ma arvan, see 200 miljonit krooni ei ole ületamatu summa riigieelarve jaoks. Ja ega ta siis nii hirmsasti ka seda tervishoidu aita, pigem on ta sellise sümboli tähendusega, et riik hoolib ja riik rahastab neid kapitalikuluseid. Kusjuures need kapitalikulud, nii nagu Maaailma Terviseorganisatsioon on märkinud, peaksid olema läbipaistvad, kui need avalikust eelarvest eraldatakse. Kapitalikulu on hinnavalemis väga selgelt välja toodud. See on haiglate, tervishoiuteenuste osutajate amortisatsiooni kulu. Kui me katame selle riigieelarvest, siis selle raha eest, mis praegu makstakse kinni haigekassa eelarvest, saab osutada rohkem arstiabi, saab maksta tervishoiuteenuste eest. Praeguses seisus võiks öelda, et kui see 200 miljonit tuleks riigieelarvest, siis me saaksime taastada need tervishoiuteenuste hinnad uuesti õigel tasemel, mida praegu on 6% vähendatud. Umbes selline on see hind.

Aseesimees Jüri Ratas

Arvo Sarapuu, palun!

Arvo Sarapuu

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Hea kolleeg! Tegelikult on paljud haiglad, ma

mõtlen siin maakondades olevaid haiglaid, päris keerulises seisus. Ühelt poolt on neil vaja ikkagi iga päev remontida oma ruume, teiselt poolt on europrojektid, kuhu on vaja omaosalust panna, aga omaosaluse maksmisel on see probleem, et kui omavalitsused on omanikud, siis nemad neid laene garanteerida ei või, juhul kui omaosaluse katteks laenu võetakse. Tegelikult ongi minu küsimus seotud sellega, et mis sa arvad, kas see, et praegu on tekitatud niisugune olukord, on väike signaal selle kohta, et ei tahetagi, et inimestele kõige lähemal olevaid haiglaid reorganiseeritakse ja sinna investeeritakse ning nende olukord muutubki halvemaks?

Jaak Aab

Täna hea küsimuse eest! Nii või teisiti, kui rahastamist vähendatakse, lööb see valusalt just maakondades asuvate väiksemate haiglate pihta. Ja nendel haiglatel on tulnud praegu teha valusaid otsuseid. Kui vahepeal tõesti tehti plaane ja ka näiteks Euroopa Liidu fondidest saadi raha ja antakse raha hooldusravi väljarendamiseks, mis on mõnes mõttes mõistlik protsess, siis on haiglatel praegu väga raske just omaosalust maksta. Nad peavad tõesti ju omaosaluse maksuma praktiliselt oma rahalise käibe pealt. Pangad vaatavad ju selle pealt, kuidas käive on, kas laenu on võimalik anda ja kindlasti tekitab see raskusi tulevikus, kui laenu ka võetakse, kuidas edaspidi hakkama saada. Ja tihtipeale on haiglaid sunnitud võtma ainuüksi Euroopa Liidu raha saamiseks muidugi laenu, aga lähiaastatel ise mingeid investeringuid teha on minu arvates nendel haiglatel raske. See-eest see, kui me tervishoiuteenuse hinda täies mahus ei maksa, vaid maksame mingi koefitsiendi alusel, tähendab, et mingeid kulusi ei ole haiglal võimalik teha. Ma arvan küll, et põhiliselt just investeringute poolelt hoitakse kokku ja üritatakse siiski inimestele palgad välja maksta. Väga rasked valikud on. Aga kui rääkida rahastamisest ja haiglavõrgu ümberkorraldamisest, siis raha võib selle ümber korraldada. Kui me niimoodi rahastamist vähendame, siis väiksemad haiglaid ei saa lihtsalt hakkama. Retooriliselt öeldakse küll, et poliitiliste otsustega me haiglaid ei sulge, aga samas võib rahastamise puhul juhtuda nii, et mõni väiksem haigla ei saa lihtsalt hakkama.

Aseesimees Jüri Ratas

Tõnis Kõiv, palun!

Tõnis Kõiv

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kas sa oskad endise sotsiaalministrina ja praeguse haigekassa nõukogu liikmena kindlasti öelda, milline see rahasumma on, mida on tervishoidu vaja, et me kuuleksime sellest sektorist sõnu, et jah, aitab, rohkem küll vaja ei ole.

Jaak Aab

Täna hea küsimuse eest! Võin öelda, et see on ka selline igavene teema. Nii nagu öeldakse, et piisavalt vahendeid tervishoiuks pole ühelgi maailma riigil, ka kõige rikkamal mitte. Alati on see nõudlus suhteliselt suur. Siin on lihtsalt valikute küsimus, millisel tasemel me selle rahastamise kindlustame, millisel tasemel arstiabi, millise kättesaadavusega arstiabi me tahame saada. See on igavene vaidlusküsimus, tean seda. Aga ütleme, tõesti, kui nüüd hinnataseme puhul me pikki aastaid vaidlesime selle kulumudeli üle ja ütlesime, et me rahastamegi vähem, meil pole raha, jõudsim sellele, et ka tervishoiuteenuse osutajad ütlesid, et okei, jah, me oleme jõudnud nüüd kulumudeli, kus tervishoiuteenuse hind on, ütleme, päris mõistlikult kaetud, ja kui me selleni jõudsim, siis järgmisel aastal praktiliselt kohe võtsime sealt jälle need 6% ära. Niisugused tõblemised ei mõju süsteemile hästi. Need samad partnerid selles süsteemis ka ei kipu edaspidi enam uskuma seda riiki, sedasama haigekassat, kes niisuguseid otsuseid teeb. Ikkagi ma arvan, et üks kõige tõsisemaid tendentse on just see, et need otsused mõjuvad väga palju tervishoiusüsteemis töötavatele inimestele. Me oleme sellest väga palju rääkinud, aga tõesti, midagi ei ole teha, nende litsentside väljavõtmine on järsult suurenenud viimase kahe aasta jooksul ehk see tähendab, et arstid ja õed lahkuvad tööle välismaale. Me võime ju arvata, et ehk nad tulevad kunagi tagasi, aga ma ei ole selles ka kindel. Noor inimene, kui ta läheb, loob seal oma pere ja ta ei pruugigi tagasi tulla. Neid arste on meil väga palju, kes näiteks Soomes niimoodi elavad, me teame seda väga hästi. Samas on see puudus väga terav. Nii et me võime ju need rasked aastad üle elada, aga nende otsuste tõttu, millega me

oleme, ütleme, varem tehtud otsuseid muutnud, ei mõju see hästi jätkusuutlikkusele, usutavusele. Me tuleme võib-olla sellest välja, uuesti majandusliku tõusu teele jõudes kogume rohkem makse. Võib-olla me suudame ka tervishoiu rahastamise kohta uusi otsuseid teha, mis parandab haigekassa olukorda ja arstiabi kättesaadavust, kuid ühel hetkel me kindlasti avastame – ja ma kardan, et see on praeguse poliitika tagajärg –, et meil lihtsalt ei jätku arste ja õdesid. Neid ei jätku ka praegu, aga nende puudus muutub veel teravamaks ja siis me ei suuda enam arstiabi tagada just nimelt personalipuuduse tõttu. Meil võib raha olla, aga pole inimesi, kes seda teeksid.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaak Salumets, palun!

Jaak Salumets

Hea ettekandja! Sa ütlesid eelmisele küsimusele vastates, et ükski riik ei suuda tervishoidu täielikult rahastada. Aga vaataks seda asja teise külje pealt ja küsiks nii, et kas sa oled minuga nõus või vaidled vastu, et me ei räägi praegu põhjustest. Sisuliselt me võitleme tagajärgedega ehk siis haigusega, mis on ühel või teisel põhjusel tekkinud siia maailma. Ma küsiks nii, et võib-olla räägiksime hoopis rahast seoses inimese enda ja kogu ühiskonna preventiivse tegevusega, et inimene hakkaks mõtlema oma tervise peale palju tõsisemalt mitte alles siis, kui ta on haigekassaga seotult haiglas või ravib parandamatut haigust. Kui palju kuluks raha hoopis põhjuste ennetamisele?

Jaak Aab

Täna küsimuse eest! Kui võrrelda seda ennetavat tööd, mida tehakse, ja kui palju sinna kulutatakse vahendeid ning seda, kui palju tervishoidu rahastatakse, siis ma julgen küll öelda, et jah, sellesse ennetavasse töösse, preventiivsesse töösse tuleks kindlasti suhteliselt rohkem panna. Tuleks selliseid otsuseid vastu võtta. Siin on kõlanud ju mitmeid kordi ettepanek vabastada erisoodustusmaksust kas või need kulutused, mida teevad eraettevõtjad oma töötajatele. Kahjuks ei ole seda mõistmist siin saalis siiski tekkinud. Väidetakse, et siis kasutatakse seda kurjasti ära, ja nii edasi. Samas me teame, et praegu kasutatakse ka seda kui-

dagipidi ära, tehakse neid arveid kuidagi teistpidi, et neid makse vältida. Minu arust on see puht suhtumise küsimus. Oleks hea, kui näiteks eraettevõtja, kellel on töötajad, saaks teha neid ennetavaid kulutusi. Kui töötaja maksab teatud ulatuses kinni selle, mida inimene ise soovib teha, et ta tervis parem oleks, siis see kindlasti hoiab kaugemas perspektiivis meile hiljem palju rohkem raha kokku tervishoiu poole pealt.

Aseesimees Jüri Ratas

Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Ega ainult tervete eluviisidega ka ei likvideeri vähkkasvajaid ja suuri tänapäeva haigusi, mida turumajandus kaasa toob. Aga mul on küsimus selle kohta, et kui meil nüüd on üle 200 arsti alaliselt Soomes tööl, nagu eelmise nädala Soome statistika kogemata Eesti meediasse jõudis, ja kui meil on suur rahapuudus, kas eksminister oskab öelda, kas *master plan* praegu töötab edasi ja maakonnahaiglaid hakatakse ikkagi vähendama.

Jaak Aab

Täna küsimuse eest! Neid arutelusid on olnud. Hiljuti toimus Tartus arutelu selle *master plan*'i üle, et mis siis edaspidi haiglavõrgust saab. Poliitilisel tasandil ei ole ühtegi otsust mingite haiglate sulgemiseks või nende staatuse muutmiseks vastu võetud. On pikendatud olemasolevat haiglavõrgu arengukava nii, et ühegi haigla staatust lähiaastatel ei muudeta. Küll aga rääkisin ma siin sellest, et erinevad rahastamiskeemid, mis kasutusel on, löövad nii või teisiti nende haiglate pihta, mis on väiksemad, maakonnahaiglad, ja neil on lihtsalt puhtfinantsiliselt varsti raske hakkama saada sellise rahastamise juures.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaak Salumets, palun!

Jaak Salumets

Hea ettekandja! Ma isegi ei rõhutanud nii palju seda raha, vaid ma rõhutan seda, et palju lihtsamate vahenditega saab muuta inimkonna ehk siis, kui me räägime oma ühiskonna inimestest, nende mõtlemist selles suunas, kuidas võimalikult vähem haigestuda. Tuleb enda eest

hoolitseda! See on repliigi korras. Ma ei räägi praegu vähkkasvajast, mida Heimar Lenk siin kohe mängu tõi. Vähkkasvaja tuleb ka, see on ka meis endis sees. Ilmselt me ei ole kasutanud ikkagi neid vahendeid, mis meile tulevikus tõeliselt tervishoius kokkuhoidu annaksid.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea küsija ja hea ametikaaslane Jaak Salumets, teie küsimus, palun!

Jaak Salumets

Kas sa oled minuga nõus, et see pool on meil veel läbi käimata, see pool on meil välja arendamata?

Jaak Aab

Täna küsimuse eest! No ei saa öelda, et see on täiesti välja arendamata. Me kulutame päris palju raha nendele ennetavatele meetmetele, erinevate sihtgruppideni jõudmisele, et nad hooliksid rohkem oma tervisest. Toon siin mõned näited. Sa ütled küll, et see on võib-olla ka tagajärgedega tegelemine, aga ma räägin näiteks vähkkasvajatest, rinnavähist, emakaelavähist. Ka see, et me suudame need varem välja selgitada, et me nende uuringute peale paneme raha, võimaldame inimestel käia testidel, hoiab meil väga palju inimelusid alles. Aga mõtlemise muutmine – see on ju kõige raskem. Ja tegelikult kõik need erinevad meetmed, mida ka Tervise Arengu Instituudi ja Sotsiaalministeeriumi kaudu rahastatakse juba koolist alates, eks need kõik on suunatud sellele. Aga ma julgeksin küll öelda, et see panus võiks olla suurem ja võib-olla läbikaalutum.

Hea meel on selle üle, et meil on siiski olemas Eesti rahvastiku tervise arengukava. See paneb muigama, et jälle üks arengukava, aga tegelikult on see arengukava väga konkreetne. Seal on kavandatud väga palju tegevusi just nimelt selles plaanis, et ennetada seda seisundit, et inimene peaks väga kallist ja rasket ravi saama. Ma väga loodan, et me siiski suudame kiiremas korras taastada need vahendid, ka need on kärpeta alla sattunud. Ja tõesti, selle arengukava üle võib muiata. Tõesti, mina olin siis sotsiaalminister, kui ma algatasin selle protsessi, seda on jätkanud järgmised sotsiaalministrid, ja see protsess on kokku võtnud kõik inimesed, kes vähegi puutuvad kokku tervise valdkonnaga – mitte ainult meditsiinitöötajad,

näiteks ka õpetajad, riigiametnikud, kohalike omavalitsuste ametnikud, sotsiaaltöötajad. Seda arengukava tegid tuhanded inimesed. Ma ei tea ühtegi sellist arengukava, mida ministriumides või Riigikogus on vastu võetud, milles on osalenud nii palju inimesi. Ja ma arvan, et see on selle väärtus. Kõik need inimesed mõtlesid selle arengukava läbi ja ka tegelevad sellega. Tahaksin sotsiaalministrile jõudu soovida, et ta suudaks tagada selle rahastamise ja vahendid selle arengukava elluviimiseks, mida kahjuks siiski viimastel aastatel on kärbitud.

Aseesimees Jüri Ratas

Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ma jagan kõikide nende eelkõnelejate arvamust, et tervislike eluviiside puhul on väga tähtis ka ennetustöö ehk preventiivne töö. Kindlasti on väga oluline asi seejuures sport, sest inimene, kes teeb sporti, saab aru, et elada võib hoopis tervislikumalt. Aga 2009. aasta lisaelarvega kärbiti oluliselt spordile mõeldud raha, seda just kohalike omavalitsuste tasandil. Kohalikud omavalitsused on just need institutsioonid, kes väga oluliselt tegelevad preventiivse tööga. Kuidas sa arvad, kas sellised kärped tugevdavad ja võimendavad võimalusi teha preventiivset tööd?

Jaak Aab

Täna küsimuse eest! Vastus on ju väga lihtne: kindlasti ei soodusta. Nii nagu ma rääkisin rahvastiku tervise arengukava tegevuste rahastamisest, niisama on ka tervisespordi ja spordi toetamise rahaga – mida vähem seda on, seda vähem me anname inimesele võimalusi oma tervist säilitada, parandada jne. See on kindlasti nii. Tulen sellesama asja juurde tagasi, et pikki aastaid on vaieldud sellesama erisoodustumaksu kaotamise üle nendelt kulutustelt, mida näiteks ettevõtja võiks teha oma töötajatele. Ma ei saa aru, miks me selles suhtes kuidagi kaubale ei saa. Vastus on pigem nagu selline, et meil on vaja hirmus lihtsat maksusüsteemi ja me ei taha kusagil erandeid teha. Aga ma ei arva, et see on mingi väga suur erand, ma arvan, et need plussid, mis me korjaks selle pealt, oleksid palju suuremad. Nii et

me võiksime nende otsuste juurde tagasi tulla ja mõelda, mida siis tõesti annaks ennetada.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Ma palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks sotsiaalkomisjoni esimehe Urmas Reinsalu!

Urmas Reinsalu

Austatud istungi juhataja! Austatud parlamendiliikmed! Sotsiaalkomisjon arutas seda eelnõu oma 1. juuni istungil ja kutsutud oli ka proua Kristina-Valeria Nõgols, Sotsiaalministeeriumi tervishoiuosakonna nõunik, kes tutvustas valitsuse seisukohti selle eelnõu suhtes. Eelnõu algataja tutvustas selle eelnõu sisu, tõsi küll, mitte nii põhjalikult ja selgitavalt kui täna täiskogus. Seejärel tutvustas valitsuse esindaja proua Nõgols Vabariigi Valitsuse seisukohta. Valitsus juhtis oma kirjalikus avalduses tähelepanu, et analoogilist seaduseelnõu nr 592 ei pidanud Vabariigi Valitsus oma 2009. aasta 5. novembri istungil võimalikuks toetada. Valitsuse seisukohast nõuavad niisugused põhimõttelised muudatused, nagu seda on haigekassa eelmiste perioodide jaotamata kasumi kasutuselevõtu ulatuselt seaduslike piirangute kaotamine ja kasutuselevõtu ulatuse üle otsustamise õiguse andmine nõukogu ainupädevusse, põhjalikku mõjuanalüüsi, mis käesoleva eelnõu seletuskirjas jätkuvalt puudub.

Valitsuse seisukoht teise muudatuse suhtes, mis käsitles ehitiste kulumi tasumist riigieelarvest, oli selline, et selle kohta ei ole võimalik lõplikku seisukohta võtta, kuna eelnõu seletuskirjas ei ole nimetatud eelnõu koostajate arvates riigieelarvele igal aastal ligi 200 miljoni kroonist lisakulu põhjustava muudatuse rahalisi katteallikaid, mille arvel soovitakse tagada muudatuse rakendamine.

Sotsiaalkomisjonis toimus arutelu, mis päädis hääletusega, ning hääletega 6 poolt, 4 vastu tegi komisjon ettepaneku lükata see seaduseelnõu esimesel lugemisel tagasi. Arutelu käigus tõid komisjoni liikmed välja järgmisi probleeme. Esiteks, probleem, mida see eelnõu peaks leevendama, on ulatuslik omaosalus. Teatavasti on WHO uuringu järgi Eesti patsientidel kõrge tervisekulutuste omaosalus, ulatudes 38%-ni.

Teine probleem, mis välja toodi, seisneb selles, et haigekassa on pidanud nõukogu otsusel ja juhatuse ettepanekul otstarbekaks ka praegu eelmiste perioodide jaotamata kasumit kasutada maksimaalses määras, ligi 200 miljoni krooni ulatuses. Teatavasti on seda võimalik teha 7% ulatuses eelarvest, millise piirangu see eelnõu kaotaks. Arutelu komisjonis puudutas ka seda probleemi, mida käsitles siin eelnõu algataja, seoses valikuga, kas pikendada ravi-järjekordi veel täiendavalt või vähendada tervishoiuteenuse hüvitamise puhul tervishoiuteenuse osutajatele teenuse eest maksmisel seda koefitsienti 6% võrra. Haigekassa nõukogu langetas valiku vähendada seda 6% võrra. See on ajutine otsus, mis kehtib 1. jaanuarini 2011 ning loodetavasti ei kerki esile vajadust pikendada selle koefitsiendi kasutamist seoses puuduliku või kehva sotsiaalmaksu laekumisega, et see jääb tõesti ajutise iseloomuga teenuse hinna vähendamiseks, mille mõju on üks aasta.

Kerkis esile ka probleem, mis seondub haigekassa eelarve täitumisega, mida on algataja oma seletuskirjas puudutanud, et sotsiaalmaksu on kolme kuuga laekunud *circa* 7 miljardit krooni, mis on 24,4% riigieelarves kavandatud. Haigekassa tegi oma prognoosi lähtudes Rahandusministeeriumi sotsiaalmaksu laekumise negatiivsest prognoosist. Praeguse seisuga tuleb tunnistada, et see oli ratsionaalne otsustus, kuna ka see negatiivne sotsiaalmaksu laekumise prognoos, mille alusel on haigekassa praegune eelarve tehtud, ei too kaasa vajadust täiendavateks eelarvekärbeteks. Komisjoni arutelu käigus juhiti tähelepanu ka siin kõlanud väga paljudele erinevatele probleemidele, mis puudutavad tervishoiuteenuse kättesaadavust ja omaosaluse liiga kõrget määra. Selle mehhanismi järgi, mida eelnõu algataja välja pakub, ei too see automaatselt jooksvalt kaasa täiendavaid rahalisi vahendeid haigekassa eelarvesse, vaid selle otsuse peavad langevama haigekassa juhtimisorganid – nõukogu ja juhatuse – eelnõus ettenähtud mehhanismi kaudu.

Kui me vaatame haigekassa seadust, siis on tegelikult täiendavate reservide kasutusele võtmiseks nii riskireservi kui reservkapitali puhul olemas ka menetlused, ühel juhul valitsuse osalusel, teisel juhul nõukogu otsusel, kuidas lisaks jooksva eelarve laekumisele täiendavaid vahendeid kaasata. Nii et tuleb mõnda seda,

et haigekassa eelarve on praegu jooksvalt mii-nuses seoses sellega, et tagada maksimaalselt ravijärjekordade püsimine ettenähtud piirides. Loodetavasti sotsiaalmaksu laekumine paraneb, kuna tööpuuduse numbrid on viimasel kahel kuul positiivset suundumust näidanud ja hakanud vähenema ning see mõjutab ka sotsiaalmaksu laekumist.

Mis puudutab tervishoiukorraldust ja tervishoiusüsteemi rahastamist laiemalt (see ei puuduta vahetut arutelu, küll aga tegevust komisjonis), siis me oleme Eesti rahva tervise teemat sotsiaalkomisjonis käsitlenud ühe kuulamise sarjana ja septembrikuus kavatsame seda jätkata just nimelt tervishoiusüsteemi korralduse probleemide analüüsiga. Mõned nädalad tagasi kuulasime ka värsket WHO ülevaadet Eesti tervishoiukorralduse kohta, Praxis on teinud uuringu patsiendisõbralikkuse kohta ja kindlasti kõigi just nimelt tervishoiuga seotud osaliste, nii patsientide esindajate, arstide kui ka haiglate esindajate ja huvirühmade osalusel kavatsame me kindlasti viia läbi ka ühe avaliku kuulamise, mis päädib riiklikult tähtsa küsimuse aruteluga, nagu me sotsiaalkomisjonis oleme selle arutluse alla võtnud. See on siis sotsiaalkomisjonis selle eelnõu suhtes kujundatud seisukoht – eelnõu tagasi lükata. Probleemidele osutasid kõik komisjoni liikmed, lahendusi nähti erinevaid. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Teile on küsimusi. Nikolai Põdramägi, palun!

Nikolai Põdramägi

Lugupeetud sotsiaalkomisjoni esimees! Esitatud eelnõu on minu arvates igati asjalik ja ajakohane. Ajad tervishoiu ei ole praegu kiita. Milleks see jaotamata kasum siis üldse on, kui seda kehvadel aegadel kasutusele võtta ei või? Millal ja mis otstarbeks seda jaotamata kasumit siis kasutatakse? Mis on teie arvamus? Ühtlasi kutsun üles kõiki riigikogulasi: mõelge oma ja oma lähedaste tervisele ning toetage seda eelnõu!

Urmas Reinsalu

Aitäh! Jaotamata kasumit on seaduses ettenähtud piirides haigekassa nõukogu, lähtudes oma eelarve täitmise vajadusest ja vajadusest tagada raviteenus ka olukorras, kus sotsiaal-

maksuga maksustatud inimeste arv on seoses tööpuuduse kasvuga pidevalt kahanenud, ka pruukinud. Mis puudutab laiemalt seda, millised on meie tervishoiu rahastamise teemad ning kui palju Eesti Haigekassa seadust ja tervishoiuteenuste korraldamise seadust on vaja muuta, siis tuleb öelda, et ka seesama WHO uuring, millele on osutatud, on ühe voorusena esile toonud haigekassasüsteemi niisugust ülesehitust, mis minimeerib päevapoliitiliste sisendite võimalusi, mis puudutavad haigekassa eelarve moodustamist ja tervishoiuteenuste korraldamise rahastamist.

Aseesimees Jüri Ratas

Marika Tuus, palun!

Marika Tuus

Aitäh! Hea esineja! Me paneme kõikidest riikidest kõige vähem raha tervishoidu ja tegelikult sellest 13%-st ju ei jätku. Riigil tuleks muudest vahenditest raha juurde panna. Seda on toonitanud väga paljud Euroopa organisatsioonid. Kuid nüüd me piirame ka seda vähest, mis meil sellest 13%-st on kokku hoitud, et hädavajaduse korral seda tarvitada. Miks on Eesti riik ikkagi nii patsiendivaenulik? Peaks ju selge olema, et kui ei ole inimest, siis ei ole ka seda, kes edaspidi makse maksab ja meie asja siin ajab.

Urmas Reinsalu

Aitäh! Kui vaadata käesoleva aasta haigekassa eelarve moodustumist, siis ma toon positiivsena ära seda, et on suurendatud ambulatoorse eriarstiabi teenuse mahtu ja 5% suurendati ravimieelarvet soodusravimite kompenseerimiseks. Ka on soodustatud mitmete tõsiste haiguste statsionaarseks eriarstiabiiks mõeldud vahendeid. Kindlasti peegeldab see humanistlik ja kannatusi leevendav aspekt ka haigekassa neid otsuseid, mida tehakse, tõsi küll, nende piiratud vahendite ulatuses. Mis puudutab seda, kas tervishoid vajab lisavahendeid ja millises seisus on ta võrreldes teiste riikide tervishoiuga, siis tuleb kahetsusväärset nentida, et statistikat võib interpreteerida mitmel moel. Meie SKT vähenemine on kaasa toonud ka tervishoiukulude üldmahu proportsionaalse suhte tõusu, mis loomulikult ei peegelda absoluutset tõusu tervishoiukulude puhul. Samas tuleb tunnistada, et me Euroopa

Liidu arvestuses, mis puudutab tervishoiukulusid, ei ole sugugi viimane riik SKT ja tervishoiukulude suhte poolest. Mis puudutab seda, et patsientide omaosalus on suur, siis see on väga tõsine probleem, mida see eelnõu vahetult küll ei leevenda, aga mida minu hinnangul sotsiaalkomisjon, parlament ja poliitilised otsustajad peavad alternatiivide vahel kaaludes kindlasti arvesse võtma. Nende küsimuste eest, mis puudutavad meie solidaarse tervishoiusüsteemi jätkusuutlikkust, arvesse võttes demograafilisi suundumusi, millega tegelikult on seotud mitmed teised otsused, mida parlament on langetanud sotsiaaldemograafilistes valdkondades, me kindlasti kuhugi ei pääse. Neid me peame arutama. Ma olen kindel, et need kerkivad põhimõteteliste valikutena esile ka eelseisvatel valimistel.

Aseesimees Jüri Ratas

Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kolleeg Tõnis Kõiv küsis eelmise ettekandja käest, kui palju on üldse vaja raha, mida tervishoidu suunata. Me tõdeme kõik, et tervishoidu tuleb suunata rohkem rahalisi vahendid. Te väidate, et jaotamata kasum ei ole mitte see allikas, kust tuleks praegu tervishoiuteenustesse raha suunata. Samas ei kannata riigieelarve välja ka seda koormust, et avalikust eelarvest rohkem tervishoiuteenustesse suunata. Kas jääb siis üle võtta laenu? Eesti Pank ju nentis, et valitsusel on kavas võtta suuremad laenud, ja valitsus on ümber korraldamas ka riigivaraseadust, nii et sihtasutused saavad otse laenu võtta.

Urmas Reinsalu

Aitäh! Aus vastus on, et ma ei ole teadlik niisugustest ideedest, et jooksvate tervishoiuteenuste osutamise kulusid soovitakse laenust finantseerida. Seda ei ole arutatud ka haigekassa nõukogus. Mis puudutab seda, millisest allikast tuleksid vahendid, nagu te ütlesite, tervishoiuteenuste rahastamiseks, siis ega siin (nagu ma viitasin ja ka valitsuse seisukoht nendib seda) eelnõu algataja ei ole loonud täiendavat selgust, kust tuleks rohkem kui 200 miljoni kroonise kapitalikulu riigieelarvesse suunamise puhul see katteallikas, kas peetakse

vajalikuks suurendada mingite laekumiste prognoose või mingeid kulusid vähendada. Mis puudutab seda, kas jaotamata kasumit on mõtet pruukida jooksvate eelarvekulutuste katmiseks, siis, jah, seda on mõtet teha ja seda on haigekassa nõukogu ka seaduses ettenähtud piirides seni pidanud vajalikuks teha. Mis puudutab nende piiride kaotamist, andes autonoomse õiguse haigekassa nõukogule, siis see ei tähenda seda, nagu ma rõhutasin, et haigekassa nõukogu need otsused automaatselt ka langetaks. Sest, ma veel kord viitan, meil on olemas kaks teist reservilaegast, mida haigekassa ja valitsuse otsustuspädevust kombineerides on praegu võimalik kasutada ilma seadust muutmata. Seda ei ole peetud vajalikuks teha, välja arvatud ühel juhul, mis puudutas sedasama vaktsiinide kulutuste katmist.

Aseesimees Jüri Ratas

Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea esineja! Te ütlesite, et teie juhitud komisjon on selle seaduseelnõu edasise käsitlemise vastu. Siit arendan ma välja küsimuse. Kuulates ettekandjat, panin ma tähele, et te olete väga paljusid spetsialiste kuulanud, te kavatsete edaspidi meditsiinasjatundjaid kuulata, sügisel kavatsete korraldada suuremaid kuulamisi. Minu konkreetne küsimus on selline. Te olete selle komisjoni eesotsas olnud minu meelest juba üsna pikka aega. Mida see komisjon on Eesti tervishoiu arendamiseks ära teinud? Kas te oskate tuua ühe näite, kui algatus tuli sotsiaalkomisjonilt, valitsus viis selle asja ellu ja meie tervishoid muutus paremaks?

Urmas Reinsalu

Aitäh! Ma arvan, Heimar, et küllap me mõlemad oleme seda meelt, et inimeste omaosalus ravimite eest tasumisel, mis puudutab ravimite lõpphindu, on tegelikult suur. See seaduseelnõu, mida sotsiaalkomisjon menetles ja mille me võtsime ka seadusena vastu ning mis oma mõju hakkab ilmutama selle aasta 1. juulist, võimaldab sõlmida 50%-lise omaosalusega soodusravimite hinnakokkuleppeid. Teatavasti on 50%-lise omaosalusega soodusravimite osakaal kogu soodusravimite struktuuris väga suur, nad moodustavad ligi kaks kol-

mandikku. See peaks tooma kaasa, esiteks, haigekassa kulutuste vähenemise ning kulutuste vähenemise just nimelt ravimite hulgi-müüjate puhul ja ravimitootjate puhul, nende kasumite vähenemise. Teiseks toob see kaasa niisuguse asja nagu ravimite hinna alanemine lõpptarbijale. Ma arvan, et see on üks praktiline samm, mis ei tähenda seda, et ravimipoliitika ja ravimivaldkonna õiguslikus korralduses ei peaks me astuma lisasamme ravimite kättesaadavuse tagamiseks. Need probleemid, mida ka eksperdid on üles tõstnud, mis puudutavad tervishoiuvaldkonda, ka sellesama WHO raporti puhul, näitavad, et, esiteks, me peame tagama tervishoiu rahastamises mitmekesisuse. Praegu on see meil tegelikult paljuski üles ehitatud üksnes omaosaluse ja haigekassa põhimõttele. Eri allikate kombineerimine on asjakohane ja seda kutsub üles arendama ka WHO. Teiseks on väga selge soovitus: funktsioneerivat haigekassasüsteemi ei ole vaja lõhkuma hakata. Kolmas probleemiasetus, millele osutatakse, on see, et tervishoiuteenuste kättesaamatus on, ütleme, võrdelises korrelatsioonis inimese terviseseisundi ja majandusliku toimetulekuga. Ehk tegelikult eakatele, eriti üksikutele eakatele, lastega peredele ja tõsiste krooniliste terviseriketega inimestele on tervishoiuteenus vähem kättesaadav. WHO mõtet edasi arendades peaksime me kaaluma teatud määral ka kompenseerivatele mehhanismidele mõtlemist või teatud mehhanismide puhul toetamist, lähtudes mitte üksnes solidaarse haigekassasüsteemi ülesehitusest, mille korral need teenused on kõigile haigekassa n-ö osalistele tagatud, vaid lähtudes ka isiku seisundist või meditsiinilisest seisundist, nagu seda võtab arvesse ravimite hüvitamise süsteem Soomes.

Aseesimees Jüri Ratas

Marika Tuus, palun!

Marika Tuus

Aitäh! Kas sinu meelest on normaalne, kui me seda raha, mis on ette nähtud ravimiseks ja arstiabi, kasutame kapitalikuludeks, ehitiste kuludeks ja hoonekarbi kuludeks? Kui sa arvad, et see on niimoodi õige, siis mida sa arvad, miks see kunagi oli teisiti? Võib-olla tead sa spetsialistina ka seda, millal see esimest korda ära muudeti.

Urmas Reinsalu

Aitäh! Mis puudutab haiglate kapitalikuluid, siis see on olnud seaduses nii ja naa. Paremadel aegadel on olnud see riigieelarvest osaliselt hüvitatav ja seda on ka ümber tõestatud. Mis puudutab seda, millised on nii kapitalikulud kui ka investeeringud tehnilistesse seadmetesse, siis on oluline, et need kajastuvad ju tegelikult ka lõppteenuse hinnas tervishoiuteenuse osutaja puhul. Kui need kajastuvad lõppteenuse hinnas, siis on selge, et siin on tegemist seosega, et mida suurem on mingi üksik kapitalikulu, seda väiksemaks muudab ta seda arvu, kui palju on võimalik teatud piiratud vahendite puhul, ütleme, ravijuhtusid rahastada. Siin on olemas korrelatsioon. On selge, et kapitalikulud on paljudel juhtudel vajalikud, aga paljudel juhtudel on küsimus selles, kas ei peaks olema ka teatud kontrollimehhanism kas haigekassa või mingi muu institutsiooni puhul, kes nende n-ö turuosaliste või raviteenuse osutajate puhul hindab põhjendatust ja vajalikkust, vaadates tervishoiuteenuse kättesaadavust kogu riigis. Ravijuhtude arv, mida me saame rahastada, ja kapitalikulud on praeguse süsteemi järgi omavahel seotud ühendatud anumate moel.

Aseesimees Jüri Ratas

Helle Kalda, palun!

Helle Kalda

Aitäh! Hea kolleeg! Ma olen kuulanud sinu vastuseid ja ka ettekandeid, mida sa oled teinud siin neljapäeviti riiklikult oluliste küsimuste aruteludel. Võib-olla olen ma valesti aru saanud, aga ma olen aru saanud, et tegelikult ikkagi tervishoiu raha ei jätku ja seetõttu on väga palju probleeme tekkinud. Täna saan ma aru, et sa ei toeta nimetatud eelnõu. Aga mis on sinu kui komisjoni esimehe arvamus, kuidas tuleb see küsimus, kuidas tuleb need probleemid siis lahendada? Milliseid eelnõusid peaks esitama või kas tuleb kokku sotsiaalkomisjon, et lahendada tervishoiuprobleeme, mis on tegelikult väga valulised?

Urmas Reinsalu

Aitäh! Ma veel kord rõhutan: see eelnõu ei puuduta raha tervishoidu juurdetoomist, vähemalt esimese paragrahvi puhul. Teine paragrahv, tõsi küll, riigieelarve kaudu suurendaks

raha tervishoiuvaldkonnas, kuigi algataja ei osanud komisjonis pakkuda katteallikat. Mis puudutab seda, otsekuu tooks see raha juurde, siis küsimus on veidike skolastiline. See raha, mis on praegu reservides, on ju sihtotstarbeliselt mõeldud tervishoiuvaldkonnas kasutamiseks. Jutt ei ole praegu sellest, et valitsus või mingi riigiorgan sooviks raha, mis on sotsiaalmaksust sihtotstarbeliselt ette nähtud tervishoiuteenuse osutamiseks, reservidest ära võtta. See oleks kindlasti väga kehv signaal ja nüüsgust asja ei plaanigi keegi teha. Küsimus on praegu selles, millisel moodusel neid reservi kogunenud vahendeid pruukida eelmiste perioodide jaotamata kasumi puhul. Praegu on seadus need raamid loonud ja neid raame on haigekassa nõukogu kasutanud maksimummahus. Kas need raamid peab ära kaotama? Komisjon leidis, et ei pea neid raame ära kaotama. Millised on lisatõepanekud, mis puudutavad tervishoiusüsteemi rahastamist? Komisjon tuleb kindlasti nii selle küsimuse avalikul kuulamisel kui ka seda küsimust riiklikult tähtsa küsimusena ette valmistades oma tähelepanekutega välja, nagu me tulime oma tähelepanekute paketiga välja laste õiguste kaitse arutelul eelmisel neljapäeval, millele sa ka osutasid.

Aseesimees Jüri Ratas

Mai Treial, palun!

Mai Treial

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Me oleme väga palju kuulnud sellest, kuidas ei saa teha. Me oleme väga palju kuulnud sellest, et oleks, saaks, peaks, tuleks. Nüüd küsin ma konkreetset: millal siis ikkagi saab olukord parandatud, inimesed saavad arstiabi ja inimeste omaosalus ei ole nii suur? Inimestel ei ole kaua aega oodata, see on ka selge.

Urmas Reinsalu

Aitäh! Mis puudutab arstiabi kättesaadavust, siis selle valiku ees haigekassa nõukogu ju eelmisel aastal seisiski. Valik oli väga lihtne: kas pikendada uuesti ravijärjekordi või korrutada tervishoiuteenuse hind läbi negatiivse koefitsiendiga, vähendada seda kogumahu 6%. Me langetasime teise valiku, mis oli inimlikus mõttes kindlasti valuline, seadis just nimelt üldhaiglate ette keerukamaid kärpevaja-

dusi, mis puudutab personali, kuna nende kogukuludest moodustab palgakulu proportsionaalselt suurema osa. Ma arvan, et see oli õige, mis puudutab seda, et solidaarne süsteem peab tagama teatud tervishoiuteenuse kättesaadavuse ravijärjekordade maksimumpiiril. Reaalsus on see, et väga paljude üldhaiglate puhul on paljude eriarstide juurde pääsemise aeg lühem kui maksimumaeg. Ühtepidi on see positiivne, teistpidi, kui me räägime sellest, kas meil oleks võimalik ravijärjekordi järk-järgult vähendada üle riigi, siis see sõltub kindlasti sellest küsimusest, kus raha tervishoius tegelikult puudu on. Raha on puudu sellepärast, et sotsiaalmaksu laekub vähe. Praegu on kahe kuu jooksul tööpuuduse numbrid hakanud vähenema. Kui me räägime vahetult haigekassa rahaliste tervishoiuvahendite suurendamisest, siis eks see võti peitub selles, et tööpuudus väheneb ja sotsiaalmaksu laekumine kasvab. Need valitsuse meetmed, mis selleks on võetud, on omaette teema. Seda tööpuuduse teemat ja tööpuuduse vähendamiseks ette nähtud vahendite, sealhulgas aktiivsete tööturumeetmete teemat oleme ka sotsiaalkomisjonis tõsiselt käsitletud.

Aseesimees Jüri Ratas

Olga Sõtnik, palun!

Olga Sõtnik

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Oma sõnavõttus mainisite, et üks selle eelnõu puudusi on mõjude analüüsi puudumine. Ma olen teiega nõus, et igal korralikul seaduseelnõul peab olema korralik mõjude analüüs. Samas me teame, et tegelikult väga paljudel koalitsiooni esitatud eelnõudel see puudub. Näiteks monopolide ohjeldamise seaduse eelnõul puudub jätkuvalt mõjude analüüs, kuigi see eelnõu on juba teisel lugemisel. Siin on tegemist esimese lugemisega ja kindlasti on võimalik esimese ja teise lugemise vahel teha lisaanalüüsid. Õelge mulle, palun, miks rakendatakse seaduseelnõude puhul topeltstandardeid. Need eelnõud, mis tulevad koalitsioonist, ei vaja sellist analüüsi, ja nende puhul, mis tulevad opositsioonilt, on see väga suur takistav tegur.

Urmas Reinsalu

Aitäh! Ega, ausalt öelda, mina ei viidanud ei enda sellisele seisukohale ega öelnud, et komisjon oleks öelnud, et mõju vajab analüüsi. See poliitiline valik või küsimus, mida otsustada, on üsna ühemõtteline ja arusaadav. Ma arvan, et see mõistmatuse probleem ja sellest tulenev eitava seisukoha kujundamine ei olnud kindlasti komisjoni enamuse otsuse aluseks. See oli valitsuse põhjendus, mida ma praegu tsiteerisin. Nad ütlevad, et need haigekassa õiguskorda tehtavad põhimõttelised muudatused vajavad põhjalikku mõju analüüsi. Aga meil on olemas ka valitsuse eelmine seisukoht, mis puudutas seda eelnõu, mis oli läinud aasta sügisel menetluses ja mille puhul valitsus jäi oma seisukoha juurde, mis oli eitav.

Aseesimees Jüri Ratas

Helle Kalda, palun!

Helle Kalda

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea kolleeg! Hea meel on, et sa tõdesid koos minuga, et probleem on tõsine ja et te sügisel tulete selle probleemiga välja. See, et sotsiaalmaksu laekub vähe, on ammu selge, ja miks seda laekub vähe, on ka selge. Me oleme mitu eelnõu teinud, ka täna tuleb eelnõu, mille abil seda laekuks rohkem, aga te nagnii ei toeta seda. Ma lugesin riigi 2011. aasta eelarvestrateegiat ja ma ei leidnud sealt mitte ühtegi rida selle kohta, et seda probleemi hakataks lahendada. Kui te tulete sügisel välja selle tõsise probleemiga, nagu sa ka väitsid, kas see siis lahendatakse ära alles aastal 2012? Kas ma sain õigesti aru või siiski 2011. aasta riigieelarvest leitakse selle küsimuse jaoks vahendeid, sest kahjuks laekub sotsiaalmaksu vähe, sügisel veel vähem?

Urmas Reinsalu

Aitäh! Kui sa viitad negatiivsele prognoosile, mis puudutab sotsiaalmaksu laekumist, siis see põhineb hõivatute arvul aasta jooksul. Positiivne on see, et praegu on statistika sellele negatiivsele prognoosile teinud positiivse õgwenduse, ja see ei ole paha asi. Mis puudutab seda, mida sotsiaalkomisjon plaanib teha ja kas meil peaks tõesti tööpuuduse olemuslik, n-ö protsentuaalses korras vähenemine paari aasta perspektiivis aset leidma, siis komisjon

arutas just eile tegelikult üht otsuse eelnõu, mis puudutas eri meetmete võtmist seoses ettepanekuga Vabariigi Valitsusele asuda koos terviseedendajate ja rahvatervise valdkonnaga seotud inimestega kokku panema järgmise aasta rahvatervise arengukava täitmise kava. Me kindlasti kavatseme jätkuvalt teha seda tüüpi praktilisi otsuseid ja valitsuse tähelepanu sellele juhtida. Mis puudutab riigi eelarvestrateegiat (tõsi küll, seal oli juttu sellisest teemast nagu täiendavate kindlustusskeemide alternatiividega töötamine paariaastases perspektiivis), siis see on kindlasti üks valdkond, millele tuleb tähelepanu pöörata. Aga päris selge on, et põhiline koormus tervishoiusüsteemis jääb alati nendele inimestele, kes saavad tervishoiuteenuse puhul toetuda üksnes solidaarsele süsteemile, see on eakam põlvkond, kelle puhul on selge, et nende võimekus osaleda täiendavates kindlustusskeemides on hästi piiratud ja seda võimekust on väga vähestel.

Aseesimees Jüri Ratas

Georg Pelisaar, palun!

Georg Pelisaar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Olen väga nõus teiega, et me peaksime solidaarsuspõhimõttel antava arstiabi tagama eelkõige nendele inimestele, kellel ei ole võimalik endale mingisugust lisakindlustust muretseda. Aga kui nüüd rääkida kapitalikulude katmisest, siis, olgem ausad, ühe osa kapitalikuludest, selle, mis seostub esmatasandi arstiabiga, katavad omavalitsused. Perearstide puhul katavad omavalitsused sageli hoonete kulud: ruumide rendikulud, sooja- ja kommunaalikulud jne. Aga sellest hoolimata on meil ikkagi 40 ja enam perearsti puudu. Me ei suuda isegi esmatasandi arstiabi korralikult tagada. Mida te plaanite ette võtta, et vähemalt see oleks olemas? See õigus on kõikidel solidaarsuspõhimõtte järgi olemas.

Urmas Reinsalu

Aitäh! Tõepoolest, seadus sätestab võimaluse, et kohalik omavalitsus saab rahaliselt toetada esmatasandi tervishoiuteenuse osutamist, sealhulgas olla nn ruumide pidajaks, kus osutatakse perearstiteenust, jne. Seda on paljudel juhtudel ka kasutatud. Reaalsus on see, et praegu on perearstiteenuse kättesaadavus eba-

ühtlane. Me oleme seda Sotsiaalministeeriumi ja ka perearstide esindajatega mitu korda arutanud. Eelmise aasta lõpul sõlmisid perearstide selts ja Sotsiaalministeerium koostööprotokolli, muu hulgas selle probleemi leevendamiseks. Praegune probleemiasetus on selles, et perearstiteenuse kättesaadavuse järelevalve ja korraldus on üles ehitatud maakonnapõhiselt, sellega tegelevad maavanemad. Võib-olla on võimalik seda oskusteavet koondada ja võtta see kuidagi tsentraalsema korralduse alla. Seda esiteks. Alternatiivid puudutavad seda, kas anda teatud suunamisega ülikoolist tulnutele võimalus laiema kättesaadavuse tagamiseks teatud juhtudel teatud perearstiteenust osutada. Kolmas teema seondub ideega võimaldada nn pereõesüsteemivõrgu arendamist kohtades, kus perearst puudub. Siin on mitmeid võimalusi, aga selle tõsise probleemi, et mitmetes kohtades pole perearstiabi kättesaadav, oleme me omalt poolt küll markeerinud. Kui me räägime sellest, kas see sõltub esmatasandi tervishoiuteenuse hüvitamisest, siis selles valemis, mille alusel haigekassa praegu finantseerib esmatasandi tervishoiuteenust, on ka vahemaakomponent selgelt sees. Kui me räägime selle seaduse kontekstis, siis siin on kindlasti ka muud seosed lisaks sellele vahetule rahalisele kompenseerimissüsteemile.

Aseesimees Keit Pentus

Lembit Kaljuvee, teine küsimus, palun!

Lembit Kaljuvee

Aitäh! Hea kolleeg! Võib-olla suudad sina mulle selgeks teha, miks seda 2,5 miljardit ikkagi ei taheta osaliselt kasutada. Ma ei mõtle, et kõik selle 2,5 miljardit krooni peaks ära kasutama, aga osaliselt võiks ju sealt raha võtta. Kõik saavad aru, et probleeme on, ja tõsisid probleeme, aga lahendust keegi nagu ei otsi. Miks see nii on?

Urmas Reinsalu

Aitäh, Lembit! Minu meelest osutasin ma sellele, et seda probleemi, kas haigekassa on jätkusuutlik, oleme me olemuslikult demograafilises perspektiivis väga tõsiselt arutanud ka sotsiaalkomisjonis. Ka erinevad raportid näitavad, et see eelnõu ei ole strateegilises sihis kindlasti selle probleemi leevendus. Mis puudutab seda, kas neid reservi vahendeid

laiemas plaanis kasutada või mitte, siis, jah, muidugi tuleb kasutada. Selles ei ole kahtlust ja seda tehaksegi. Küsimus on piirides ja protsentuaalses suhtes jooksvasse eelarvesse. Praegu ei näinud komisjoni liikmete enamus põhjust seda protsentuaalset suhet muuta.

Aseesimees Keit Pentus

Täna, austatud ettekandja! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun esimesena Riigikogu kõnetooli Keskerakonna fraktsiooni esindaja Marika Tuusi! Kolm minutit lisa-aega, kokku kaheksa minutit.

Marika Tuus

Hea istungi juhataja! Head kolleegid! Tule-tame kõigepealt meelde, et kõikvõimalike suurte kärbeta ja maksutõusude kõrval tehti tervishoius selle aasta eelarvega ju kaks korda suurem kärbe kui muudes valdkondades. Me võime öelda, et tervishoiuteenuste piirhindade 6%-line vähendamine tähendas tegelikult seda, et me saame euro n-ö Eesti inimese tervise hinnaga. Riik tahtis lihtsalt demonstreerida meie suuri reserve. Ka see, mida eelkõneleja ütles, et see otsus on ajutise iseloomuga, näitab veel kord, et seda oligi vaja just nimelt korraks teha.

Tervishoius on kogutud halbadeks aegadeks reserve ja üsna oluliselt. Ma toonitan veel, et jutt on ju haigekassa eelmiste perioodide jaotamata kasumist ehk tulemist, selle osalisest kasutuselevõtust ja sellest, et neid otsuseid võiks langetada haigekassa nõukogu vastavalt oma äranägemisele, aga mitte valitsus ja Rahandusministeerium. Tuletan meelde, et ka Maaailma Terviseorganisatsioon on öelnud ja toonitanud, et meie tervishoid on liiga politiseeritud. Me ei tee ju ettepanekut vähendada puutumata reserve, reservkapitali ja riskireserve, mis on kohustuslikud reservid, vaid ikkagi ainult kasutusele võtta jaotamata tulemit, mis ongi ju ette nähtud tervishoius jooksvate vajaduste katmise tasandamiseks ja haigekassa eesmärkide täitmiseks halbade aegade korral.

Sügisel hoiatasime me siin saalis korduvalt tervishoiukärbeta eest ja ütlesime, mida see kõik võib kaasa tuua. Nüüd oleme näinud, et ravijärjekorrad on oluliselt pikenenud. Võib öelda, et iga kümnes Eesti inimene on praegu mõnes ravijärjekorras. Kui eelkõneleja toonitas, et ambulatoorne ravi on justkui saanud

raha juurde, siis järjekorrad seda küll kuidagimoodi ei tõesta. Samas on statsionaarse haiglaravi raha oluliselt vähendatud. Loetlen kõige tähtsamad kohad: silmahaigused, kirurgia, günekoloogia, nina-kurgu-kõrvahaigused. On muidki näiteid.

Patsiendi omaosalus on väga oluliselt suurenenud. Praxise uuringud ju näitavad, et kui me võtame ainult tervishoiuteenuse, mida on inimesel vaja saada arstirohtude ostmise ja arsti juurde mineku näol, siis on omaosalus 27%. Valitsus käib välja väiksema protsendi, kuid sinna on juurde arvestatud kõikvõimalik Euroopa fondide raha. Tegelikult on see 27% täiesti õige näitaja.

Ravi kvaliteet on halvenenud. Arstidel-õdedel on tulnud, nagu me kuulsime, uus suur lahkumislaine. Ennetusraha on kärbitud. Loomulikult hoiab inimene ennast ja oma tervist, proovib sportida, ise tervist hoida ja tervislikke eluviise harrastada, kuid elu nõuab meilt igaühelt oma osa. Minu meelest ei ole tervena veel keegi siit maailmast lahkunud. Nii et tervishoid vajab raha. Masendav olukord on hooldus- ja järelravis, selle kättesaadavus on halvenenud ja omaosalust on suurendatud 3000 kroonini kuus. Ravimite käibemaksusoodustus on kaotatud. Tuletame meelde neid natuke vanemaid asju: profülaktilise hambaravi raha kaotamist, haigushüvitise, mida siin täna on palju mainitud, summa suurust ja omavastutust, alla kolmeaastase lapse hooldamisel vähendati hüvitist, haiglate kapitalikulum vee-retati taas raviasutustele jne.

Mis olukorras me tegelikult oleme? Retseptiravimite puhul on meil omaosalus 40%, meist suurem on see vaid Taanis (43%). Hollandis on 0,1%, Itaalias 3%, Prantsusmaal 4% jne. WHO eksperdid (toon näiteks Sarah Thomsoni) nimetasid, et retseptiravimid on meil kõige kallimad Euroopas, ja ütlesid, et uskumatult kallid on need just pensionäride jaoks, arusaamatu, kust see raha üldse võetakse. Uute ravimite kompenseerimise poolest oleme eelviimased, ainult Poola on meie järel. Hambaravi omaosalus töölkäijatele on 100%. Teist sellist riiki pole olemas. Võib öelda, et WHO leibkonnauuringud näitasid, et hooldusravi pole vaesematele üldse kättesaadav, samuti prillide ost ja hambaravi, lihtsalt ei käidagi arsti juures. HIV-i haigestumise poolest oleme uhkelt esikohal, kutsealustest on 51%

kaitsevæeteenistuseks kõlbmatud, mitukümmend perearsti on maal puudu jne. Tervishoiukulutuste poolest ühe inimese kohta on meist kehvem vaid Rumeenia. Tervishoiukulutused SKT-st on Euroopas 7–8%, isegi 9%, meil 5,4%. Eurostati järgi on meie lühike oodatav eluiga seotud esmalt just ülimaldate tervishoiukuludega. Muide, ka tervishoiu tarbijahinnaindeksi arvestuses me kukkusime. Esikohal oleme siin kuluefektiivsuse poolest, mis tegelikult tähendab, et võimalikult vähese rahaga püütakse palju ravida. See pole patsiendi jaoks kaugeltki optimaalne.

Maailma Terviseorganisatsioon on öelnud väga selgelt, et Eesti tervishoiusüsteem pole sellisena jätkusuutlik, ja tehti väga tõsiseid järeldusi, millest siin ei taheta rääkida, me pole paljut sellest üldsegi kuulnud. Väga selgelt öeldi välja, et tervishoiu rahastamisel on veel kümme aastat jäänud kaoseni, öeldi, et Eestil on väga palju õppida, sellise tervishoiusüsteemi ja sellise rahastamisega me edasi minna ei saa. Ekspert Thomson toonitas korduvalt, et tervishoid vajab lisaraha, lisaks maksutulule tuleb ikkagi ka riigil raha oluliselt juurde panna.

Nii et ma kutsun teid üles seda Keskerakonna fraktsiooni eelnõu toetama, see parandab küll rahastamist õige vähe, kuid ma arvan, et hetkeolukorras on asi seegi. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Täna! Kui rohkem kõnesoove ei ole, siis lõpetan läbirääkimised. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku seaduseelnõu 738 esimesel lugemisel tagasi lükata. Selle ettepaneku peame läbi hääletama. Alustame selle ettepaneku hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud Eesti Haigekassa seaduse ja tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 738 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 46 Riigikogu liiget, vastu oli 31, erapooletuid ei olnud. Ettepanek leidis toetust. Seaduseelnõu nr 738 on menetlusest välja langenud. (Tabel 9.)

8. Tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu (692 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Tänase päevakorra järgmine punkt on Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun ettekanadeks Riigikogu kõnetooli Riigikogu liikme Kadri Simsoni!

Kadri Simson

Lugupeetud kolleegid! Tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu püüab lahendada nende inimeste muret, kes elavad maapiirkondades, kus ei ole töötukassa esindusi. Kuna me arvame, et riik peab kohtlema elanikke võrdselt ja tagama, et riigi teenused saaks lihtsasti kätte nii linnas kui ka maal, olemegi selle eelnõuga välja tulnud.

Nagu te kõik teate, selleks et tööta inimesel säiliks ametlik töötaja staatus, peab ta isiklikult kord kuus töötukassas kohal käima. Tööturuteenuste ja -toetuste seadus sätestab, et kui vastuvõtule ei tulda, teeb töötukassa otsuse isiku töötuna arveloleku lõpetamise kohta. Töötukassa esindused asuvad 26 asulas, kuid Eestis on 226 omavalitsust. Seega, enamikule inimestele tähendab kord kuus töötukassas käimine reisimist ning sellega seotud paratamatuid väljaminekuid.

Eesti riik peab põhiseaduse järgi tagama igapäevasele tõhusa ja lihtsa võimaluse realiseerida oma õigusi, vabadusi ja kohustusi. Majandus- ja sotsiaalse tingimustes vajavad inimesed teatud riiklikke teenuseid rohkem, kuid võrreldes jõukama ajaga vähenevad inimeste võimalused teenuse saamiseks raha kulutada.

Ka Riigikontroll on juhtinud tähelepanu, et inimese võimalused kasutada neid riigi teenuseid, mille puhul on nõutav inimese kohtumine ametnikuga, näiteks teenused töötajale, on määratud inimese elukoha ja liikumisvõimalustega. Seetõttu oleme välja tulnud eelnõuga, millega hüvitatakse töötaja transpordikulutused, kui ta läheb vastuvõtule töötukassa kontorisse. Hüvitisele on õigus töötul, kes elab väljaspool omavalitsust, kus asub töötukassa kohalik osakond. See on analoogne töötukassa poolt juba praegu makstava sõidukompensatsiooniga, mida saavad taotleda need töötud, kes osalevad

tööpraktikal, tööharjutusel või tööturukoolitusel. Ehk praegu võetakse tööturuteenuseid saava inimese sõidukulude arvutamisel aluseks lühim vahemaa teenuses osaleja elukoha ja tööturuteenuse osutamise koha vahel. Toetust makstakse läbitud kilomeetrite alusel, hüvitatakse 1 kroon ja 50 senti iga kilomeetri kohta. Huvitaval kombel on alates 1. juunist s.a. nendel inimestel, kes käivad praktikal või kasutavad muid tööturuteenuseid, sõidutoetuse maksimaalmäär 400 krooni ühe päeva eest. See tuleneb sellest, et tõenäoliselt ei ole mõnda koolitust kodu lähedal või oma maakonnas võimalik saada. Kuna meie eelnõu aga näeb ette sõidutoetuse vaid kord kuus lähimas töötukassa kontorisse käimiseks, siis kindlasti ei ole see hüvitis sadades kroonides.

Mis üldse tingib vajaduse sellise kompensatsiooni maksmiseks? Probleem on eelkõige pikka aega tööd otsinud inimestes. Nagu te teate, töötuskindlustushüvitist makstakse 270 kalendripäeva, juhul kui inimese tööstaja või kindlustusstaja on eelnevalt olnud 56 kuni 110 kuud. Tulevikus on võimalik küll saada töötuskindlustushüvitist pikemalt, 360 kalendripäeva, see on ka praegu seaduses olemas, aga seal on üks knihv: nimelt kehtib see ainult inimeste puhul, kellel on kindlustusstaja 111 kuud või pikemalt, s.o üheksa aastat ja rohkem. Ma pidasin nõu kolleeg Eiki Nestoriga ja selgus, et praegu neid inimesi olla ei saagi, sest selline kindlustusviis kehtestati 1. jaanuarist 2002. Järelikult, neid inimesi, kes oleksid töötuskindlustust maksnud üle 111 kuu, veel olemas ei ole. On veel võimalik saada töötutoetust, aga seda makstakse ka ainult 270 päeva. Seega, pärast üheksat kuud töötuskindlustust jääb töötukassa panuseks ametlikule töötule vaid haigekassakindlustus. Sissetuleku, 1000 krooni toimetulekutoetust, saab inimene edaspidi oma vallast. Sellest 1000-kroonisest toimetulekutoetusest jätkus 1. jaanuaril 2007. aastal minimaalseks toidukorviks, aga nüüd enam mitte, sest vahepeal on olnud inflatsioon. Linna töötukassasse sõitmiseks kulutada sellest 1000 kroonist veel mõnikümmend krooni on sageli liiga palju. Järelikult, inimene ei lähe enam töötukassasse. Tagajärjeks on see, et ametlik statistika annab teada, et ametlikult registreeritud töötute arv väheneb, kuid kasvab nende inimeste arv, kes kustutatakse nimekirjadest sanktsioonidega. Need on inimesed, kes pole

leidnud tööd, aga ei ole enam ka ametlikult töötud. 2010. aasta esimese nelja kuuga on sanktsioonidega nimekirjast kustutatud üle 12 000 inimese, möödunud aastal kustutati 26 000 inimest. Töötukassa andmetel on neist 55% ehk 14 000 inimest täiesti kadunud. Seda on Kuressaare või Valga linna jagu inimesi. Kas need kadunud inimesed on Eestist lahkunud või on lihtsalt heitunud, seda ei teata. Nii et probleem, et inimesed ei leia tööd, aga ei ole enam ka töötud, on täiesti selgelt olemas.

Miks me veel arvame, et maainimestel on töötuna olla raskem kui linnainimestel? Riigikontroll esitas 10. mail 2010 Riigikogule aruande "Riigi teenuste kättesaadavus maakondades". Selle aruande kohaselt on ligi 17 000 tööealisel inimesel Eestis töötukassa büroodele halb ligipääs. 51 vallas on töötukassasse raske pääseda rohkem kui 5%-l elanikest. Mis on üldse kättesaadavus? Riigikontroll luges teenuse kättesaadavaks siis, kui inimene jõuab 1,5 tunni jooksul ühissõidukit kasutades riigiasutusse ega ela peatusest kaugemal kui linnulennul 3 kilomeetrit. Kui reis kestab 1,5 tundi, siis on teenus kättesaadav, aga 51 vallas ei ole selline reis võimalik vähemalt 5%-l elanikest. Seejuures ei uurinud Riigikontroll koju tagasi saamise võimalust. Lihtsalt eeldati, et kui inimene saab hommikul riigi teenusele ligi, siis saab ta õhtul koju tagasi ega pea mujal ööbima.

Samas aruandes nenditi, et regionaalministri roll riigi regionaalhalduse kujundamisel on olnud tagasihoidlik. Regionaalpoliitilise meetmega tuleb kõikjal Eestis tagada normaalsed elamistingimused ja elukeskkond, sealhulgas riigi teenuste kättesaadavus, et vältida inimeste ebavõrdset kohtlemist seoses elukohaga. Jõusolevas regionaalarengu strateegias ei avata ega selgitata seoseid eri piirkondade tasakaalustatud arengu ning riigiasutuste teeninduspunktide võrgu vahel ega kehtestata viimase kohta ka selgeid põhimõtteid ega sihte. Riigikontrolli väitele, et riik peab kohtlema elanikke võrdselt ja tagama, et riigi teenused saaks lihtsalt kätte nii linnas kui ka maal, vastas regionaalminister, et tema arvates ei ole asutuse paiknemine teenuse kättesaadavuse peamine määraja. Näiteks on mõned asutused korraldanud teenuse osutamise viisil, kus teenuse osutamiseks läheb teenuse osutaja tarbija juurde, mitte vastupidi. Ka siinsamas Riigikogu kõnetoolis on

Siim Valmar Kiisler väitnud, et tema toetab pigem seda, et töötukassa peab jõudma inimeste juurde, ja kui töötukassa asukoht on selline, et inimestel ei ole võimalik mõistliku aja jooksul või mõistlike kulutustega sinna minna, siis peavad riigiasutused ja muud institutsioonid töötama nii, et näiteks mõnel päeval nädalas või mõnel päeval kuus avatakse väljasõiduvastuvõtt, et inimesi saaks teenindada kohapeal ja tuua see teenus neile lähemale. Paraku oleme nüüd olukorras, kus paberil peaaegu nagu oleks olemas selline teenus, seda kutsutakse MOBI-ks ehk mobiilseks nõustamiseks, kolmas nimetus on tal veel – töötukassa ratastel. See on töötukassa buss, mis liigub Eesti valdades. Aga Eestis on 200 valda, kus pole töötukassa esindust. Selleks et töötukassa oma bussiga kord kuus kohale jõuaks, peaks tööpäevas jõudma läbi sõita kümme valda. Aga seni on jõutud kümne tööpäevaga (ma vaatasin perioodi 10.–20. maini) käia 16 vallas. See näitab, et, esiteks, praeguse võimekusega ei suudeta käia kõigis maavaldades, ja, teiseks, praegu ei asenda MOBI-projekt ka töötute sundkäiku kord kuus töötukassa kontorisse. MOBI annab töötutele nõu ja jõuab ühes päevas külastada maksimaalselt paari valda. Seega, selleks et säilitada ametlik töötute staatus, peab käima töötukassa vastuvõtul. Vastuvõtul käimine toob töötule kaasa kulutusi, mida talle praegu ei kompenseerita. Pikaajasetel töötutel, kelle sissetulek on vaid 1000 krooni toimetulekutoetust, võib maapiirkonnast vastuvõtule minemine osutada just piletihinna pärast võimatuks. Samas, riigile ei ole oluline, et ametlik töötute statistika väheneks, vastupidi, riigile on oluline, et inimesed ei heituks, et neil oleks ametlik töötute staatus, kui neil ei ole tööd, ja nad nii säilitaksid töövalmiduse.

Keskerakonna eelnõu püüabki neid inimesi, kes elavad kaugemates paikades, hoida nõuetekohaselt pildil. Me ei taha lasta neil inimestel ära kaduda, me ei taha lasta neil inimestel heituda. Me tahame, et riik teaks, kus on tema inimesed isegi siis, kui neil inimestel ei ole tööd. Seetõttu palun ma teil seda eelnõu toetada! Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Läheme küsimuste juurde. Esimesena saab küsimuseks sõna Lauri Laasi. Palun!

Lauri Laasi

Aitäh, proua juhataja! Austatud ettekandja! Kas on teada töötukassa seisukoht? Kas ka töötukassa peab seda probleemiks, et maal elavatel inimestel pole raha linna töötukassasse minekuks ja transpordi eest tasumiseks?

Kadri Simson

Aitäh! Tegelikult töötukassa ei uuri seda põhjust, miks inimesed sanktsioonidega ametlikust töötute statistikast kustutatakse, küll aga nad näevad, et päris suur protsent inimesi, kes on nimekirjast kustutatud, ilmuvad mõne kuu möödudes taas töötukassa kontorisse. See näitab, et mingil põhjusel ei ole nad saanud vahepealsetel kuudel lihtsalt ennast kohustuslikus korras näitamas käia. Huvitav on veel see, et töötukassal on praegu nii vähe konsultante, et ühe konsultandi kohta on 500 töötut, kuigi normaalne oleks 400. Nad arvavad, et see koorumus ei vähene veel paari aasta jooksul. Mida töötukassa veel ütles? Seda, et nad arvavad, et ainult sõidukulude hüvitamine ei lahenda tegelikult probleeme. Töötutel, kes saavad ainult töötutoetust või ainult 1000 krooni toimetulekutoetust, ei ole piisavalt raha aktiivseks tööotsinguks ja toimetulekuks. Loomulikult, üks asi on see, et piletihind on kõrge, aga ühistranspordivõrgu puudulikkus maapiirkondades on samuti üks takistus, miks inimesed ei saa maapiirkonnast liikuma. Kuigi see sõidukompensatsioon ei lahenda kõiki probleeme, lahendab ta siiski väga paljude inimeste probleeme, kes peavad hoidma ennast töötute statistikast ametliku töötute staatuses. Ma usun, et töötukassa ei ole öelnud, et MOBI-projekt suudaks praegust probleemi lahendada. Järelikult on teadvustatud, et probleem on olemas, lihtsalt keegi ei ole võtnud vaevaks nendele inimestele appi tulla.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Toivo Tootsen. Palun!

Toivo Tootsen

Aitäh! Austatud ettekandja! See MOBI-projekt on, nagu ta on. Vähemalt on midagigi ära tehtud. Aga ma mäletan üht korda, kui seda küsimust siin saalis käsitleti. Kas seal ei olnud mingit sellist tingimust, et MOBI-buss sõidab ainult valda, kus on vähemalt mitukümmend

töötut, keda teenindada, et mõne töötute pärast ei hakkagi ta kuhugi sõitma? Palju inimesi jääks tal nagunii teenindamata.

Kadri Simson

MOBI-bussil on internetis olemas väga huvitav blogi. Nad on igast oma kohtumisest kirjutanud põhjaliku sissekande. Tavaliselt tuleb kohtumisele, nii nagu mulle on jäänud, alla kümne inimese. Kindlasti on tegemist tänuväärse projektiga, inimestega suheldakse, julgustatakse neid edasi tööd otsima. Aga see ei võta neilt kohustust ikkagi kord kuus minna maakonnakeskusesse ja teha sundkulutus sinna kohalesõiduks. Töötukassal on mitmeid toredaid initsiatiive, eelkõige vaatavad nad lootusrikkalt koostööle omavalitsustega. Aga praegu on tekkimas olukord, kus riik hakkab ütleva, et need inimesed, kes elavad väikeses metsatalus või mõnes väikses valdallas, ongi ainult omavalitsuse probleem ja riik nendega ei tegele, sest nad ei jõua enam riigi esindusse kohale. Nii see olema ei peaks. Töötus on kindlasti Eesti riigi probleem, mitte ainult valla või linna probleem.

Aseesimees Keit Pentus

Austatud ettekandja, aitäh! Rohkem küsimusi ei ole. Läheme juhtivkomisjoni ettekande juurde. Ma palun Riigikogu kõnetooli sotsiaalkomisjoni liikme Tatjana Muravjova!

Tatjana Muravjova

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Sotsiaalkomisjon arutas väga põhjalikult Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu 692 oma kolmel istungil: s.a 12. aprillil, 3. mail ja 1. juunil. Eelnõu algataja tutvustas eelnõu eesmärki hüvitada töötute kulutused transpordile, kui ta läheb vastuvõtule Eesti Töötukassasse, tingimusel, et ta elab väljaspool omavalitsust, kus asub töötukassa kohalik osakond. Arutelus osalesid Sotsiaalministeeriumi spetsialistid ja töötukassa esindaja. Eelnõu autorid on eeldanud, et transpordikulude kompenseerimata jätmise tõttu võib mõnel juhul töötukassasse vastuvõtule minemine osutada võimatuks. Töötukassasse vastuvõtule minemise kaasaegsust transpordikulud ka sel juhul, kui töötute elab töötukassaga sama omavalitsuse territooriumil.

Töötud, kes peavad töötukassa nõustaja juures käima üks kord 30 päeva jooksul, jagunevad nelja kategooriasse: need, kes saavad töötuskindlustushüvitist, need, kes saavad töötutoetust, need kes saavad muud tulu, mitte töötukassa kaudu (töövõimetuspensioni, vanemahüvitist või toimetulekutoetust), ja need, kellel tõesti sissetulekut ei ole. Tekib küsimus, miks peaks kõikidele sõidukulud hüvitama. Niinimetatud sanktsioonide tõttu lõpetatakse töötuna arvelolek juhul, kui töötu ei tulnud 30 päeva jooksul kordagi töötukassasse vastuvõtule, kolmandat korda ei tulnud talle määratud ajal, keeldus töötusimiskava kinnitamisest või kolmandat korda selle täitmisest või sobivast tööst. Meile selgitati, et nende inimeste hulgas, kelle töötuna arvelolek lõpetati sanktsioonide tõttu, on töötud, kes on võinud heituda, töötud, kes leidsid tööd, aga ei teatanud sellest töötukassale (ja neid on 10–15%, sest aktiivsed inimesed otsivad tööd mitte ainult töötukassa kaudu), osa neist läks välismaale. Samas aga on olemas inimesed, kes ei ole hetkel valmis tööd otsima ja tööle asuma erinevate sotsiaalsete takistuste tõttu. Need on alkoholist sõltuvad inimesed, need, kes vajavad tööharjumuse taastamist, kes ei ole väga kaua töötanud, kes vajavad hooldust või hooldavad haigeid pere liikmeid.

Komisjoni istungile kutsutud spetsialistid ei osanud vastata küsimusele, kui paljud inimesed ei tulnud töötukassasse raha puudumise tõttu ja kui paljude heitunute suhtes on sanktsioone kasutatud. Töötukassa esindaja selgitas, et töötukassa peab väga oluliseks töötute aktiivsena hoidmist ja nende teenused on hästi kättesaadavad. Seda tunnistas ka Riigikontroll. Töötukassal on 15 maakondlikku esindust maakonnakeskustes ja veel büroo 12 asulas. Kõik töötukassa maakondlikud osakonnad korraldavad 2010. aastal oma maakonnas kaks mobiilse nõustamise ringsõitu. Töötukassa esindaja tegi ettepaneku korraldada koostöös kohaliku omavalitsusega teatud sagedusega töötukassa vastuvõtu töötutele kohaliku omavalitsuse ruumides, sest maapiirkondades teatakse iga kliendi tausta paremini, samuti tehti ettepanek pakkuda koostöös kohaliku omavalitsusega tööturu- ja sotsiaalteenuseid või avalikke tööd, mis hoiavad töötute, eriti pikaajaliste töötute töövõimet ja -valmidust. Peale selle on põhjustatud juhtudel mõeldav nõusta-

mine telefoni teel. Kehtiv tööturuteenuste ja -toetuste seadus võimaldab töötul võtta töötukassaga ühendust telefoni teel, kui ta osaleb tööturukoolitusel või praktilal ning tema individuaalsesse töötusimiskavasse on eelnevalt märgitud, et ta võtab ühendust telefoni teel. Komisjonis arutati ka võimalust kasutada Skype'i ja e-töötukassa teenuseid. Seda võimalust me väga palavalt ja väga innuga arutasime. Sotsiaalkomisjon otsustas tulla välja ka vastava eelnõuga.

Vabariigi Valitsuse seisukohta tutvustasid Sotsiaalministeeriumi esindajad. Vabariigi Valitsus ei toetanud eelnõu, komisjoni liikmed toetasid Vabariigi Valitsuse seisukohta.

Komisjon otsustas saata eelnõu 8. juunil s.a esimesele lugemisele ja seaduseelnõu 692 esimesel lugemisel tagasi lükata. Poolt oli 5 komisjoni liiget, vastu 4. Täna!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Jätkame küsimustega. Esimesena saab küsimuseks sõna Toivo Tootsen. Palun!

Toivo Tootsen

Aitäh! Ega ei olnud juttu sellest, et valitsus ei toeta seda ehk selle tõttu, et kui muud sõidusoodustused või sõiduhüvitised, mis on seotud näiteks õppimisega, tasutakse Euroopa Liidu rahast, siis seekord peaks valitsus ise ka midagigi oma kulu ja kirjadega tegema olukorra lahendamiseks?

Tatjana Muravjova

Seda oletust me küll komisjonis ei ole arutanud, aga samas selgitasid valitsuse esindajad meile, et väga paljud omavalitsused võimaldavad töötutel külastada töötukassat soodustingimustel.

Aseesimees Keit Pentus

Hea ettekandja! Küsimusi rohkem ei ole. Täna ettekande eest! Kui on kõnesoove, siis avan läbirääkimised, kui kõnesoove ei ole, siis läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku seaduseelnõu 692 esimesel lugemisel tagasi lükata. Alustame selle ettepaneku hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmise

seaduse eelnõu 692 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 46 Riigikogu liiget, vastu oli 34 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Ettepanek leidis toetust. Seaduseelnõu nr 692 on menetlusest välja langenud. (Tabel 10.)

9. Riigivaraseaduse muutmise seaduse eelnõu (772 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Tänase päevakorra järgmine punkt on rahanduskomisjoni algatatud riigivaraseaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni esimehe Taavi Rõivase!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Head ametikaaslased! Tegemist on väga hea eelnõuga. Sellest, et tegemist on väga hea eelnõuga, annab tunnistust ka fakt, et esimesel lugemisel rahanduskomisjonis oli selle eelnõu poolt 7 komisjoni liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud.

Eelnõu sisu on muuta riigivaraseaduses sihtasutuste laenuvõtmise põhimõtteid. Kui siiani, täpsemalt, 1. jaanuarist, on kehtinud riigivaraseaduse põhimõte, et riigi asutatud sihtasutused vajavad laenuvõtmiseks asutajate nõusolekut, siis praktikast tulenevalt ja paindlikkuse suurendamiseks leiame selle eelnõuga, et piisab, kui nõukogu ühehäälselt selle nõusoleku annab. Riigi kontroll on tagatud ka sel juhul, sest kõikides riigi asutatud nõukogudes peab olema vähemalt üks Rahandusministri esindaja. Samuti langeb ära see probleem, et keegi saab riigi nõusoleku andmist käsitleda riigi garantiina, mida see loomulikult ei ole. Selle eelnõu jõustumise korral langeb see küsimus täielikult ära.

Komisjoni arutelul tõstatati küsimus, kuidas see eelnõu puudutab kohalikke omavalitsusi ja nende asutusi. Saadi vastus, et kohalikke omavalitsusi riigivaraseadus ei käsitle ja see muudatus neid ei puuduta. Samuti tõstatati eelnõu arutelu käigus sihtasutustele tehtavate annetus-te küsimus, kes täpsemalt saab nendelt annetustelt laekuvad intressid, kui need annetused jäävad mingiks ajaks riigikassasse hoiule. See probleem tuleb lahendada eelnõust eraldi, kuna

see ei puuduta kõige ühesemalt selle eelnõu sisu.

Komisjon otsustas 7 poolthäälega eelnõu algatada ja esimene lugemine teha 8. juunil. Muudatusettepanekute esitamise tähtjaks pakub komisjon välja 11. juuni kell 12. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Suur tänu, austatud ettekandja! Selle väga hea eelnõu kohta on küsimusi. Esimesena saab küsimuseks sõna Toomas Varek. Palun!

Toomas Varek

Aitäh, proua Riigikogu aseesimees! Lugupeetud rahanduskomisjoni esimees! Riigivaraseaduse kahe paragrahvi, § 79 punkti 3 ja § 89 lõike 2 muutmise algatus tuli rahanduskomisjonist. Mis oli ajendiks, et rahanduskomisjon selle algatas? Miks ei algatanud seda Vabariigi Valitsus? Kui Vabariigi Valitsus algatab, siis saab ta ka kooskõlastuse kõikidelt ministri-umidelt. Kas rahanduskomisjonil on Vabariigi Valitsuse arvamus olemas? Eelnõu tuli ka küllaltki kiiresti Riigikogu saali. Kas selle teema-ga on kiire?

Taavi Rõivas

Aitäh väga hea küsimuse eest! Eelnõuga on tõepoolest kiire, kuna 1. juulil on tähtaeg, mil-lal sihtasutuste põhikirjades peab uuest riigiva-raseadusest tulenev laenuvõtmise süsteem olema kajastatud. Samas on see eelnõu tööta-tud välja väga tihedas koostöös Rahandusmi-nistriumiga. Nii et siin ei ole Vabariigi Va-litsusel ja rahanduskomisjonil erinevaid seis-u-kohti.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Ivi Eenmaa. Palun!

Ivi Eenmaa

Ma tänan, proua juhataja! Austatud rahan-duskomisjoni esimees! Palun ette vabandust, kui ma näitan ennast rumalast küljest, aga ma küsin ikkagi. Kas see eelnõu puudutab ka ava-lik-õiguslike asutuste juurde loodud sihtasu-tusi?

Taavi Rõivas

See on nii hea küsimus, et tundub, et hoopis mina näitan ennast praegu rumalast küljest. Eeldus on, et selle sihtasutuse asutaja peab

olema riik. Mis puudutab seda, kui see on tehtud kaudselt kolmanda isiku kaudu, siis kindluse mõttes vastan ma sellele eraldi. Võib-olla käsitleme seda teemat teise lugemise kontekstis. Teemad, mida me rahanduskomisjonis arutasime, puudutasid just neid sihtasutusi, kus riik on otse asutuse õiguste teostaja. Igaks juhuks ma ei spekulceriks, et mis siis, kui seda on tehtud kuidagi kaude. See on tegelikult väga hea küsimus. See tuleb eraldi järele vaadata.

Aseesimees Keit Pentus

Tõnis Kõiv, palun!

Tõnis Kõiv

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Mul on arvatavasti natuke lihtsam küsimus. Kehtiva riigivaraseaduse järgi peaksid riigi asutatud sihtasutused laenuvõtmiseks saama Vabariigi Valitsuse nõusoleku. Selle tõttu on nii mitmedki laenuvõtmised või nende taotlemise protsessid veninud, sest see valitsuse loa andmine tähendaks sisuliselt riigi garantiid. Kas ma saan õigesti aru, et selle parandusega see takistus riigi sihtasutuste tegevuses kõrvaldatakse ja nad saavad edaspidi lihtsamalt laenu taotleda ja laenu võtta?

Taavi Rõivas

Aitäh! Kõigepealt, valitsuse otsusega tegelikult ei soovita anda kõikide sihtasutuste kõikidele laenudele, mis küll eelarve tasakaalu mõttes heaks kiidetakse, riigi garantiid. Selleks, et see asi oleks üheselt selge, on see muudatus väga vajalik. Teisalt, päris kindlasti muutub otsustamine ka operatiivsemaks, sest me kõik teame, milliseid samme on vaja teha, enne kui Vabariigi Valitsus saab otsuse langetada. Sihtasutuse nõukogu kokkukutsumine on kindlasti kergem. Kui seal nõukogus on vastavalt kehtivatele reeglitele vähemalt üks Rahandusministeeriumi esindaja, siis on igal juhul tagatud, et riigi seisukoht selle sihtasutuse laenu kohta saab kajastatud, sest ilma selleta, et kõik sihtasutuse nõukogu liikmed on poolt, ükski laen heakskiitu ei saa.

Aseesimees Keit Pentus

Teine küsimus Toomas Varekilt. Palun!

Toomas Varek

Aitäh! Kas rahanduskomisjonis oli ka juttu, kui palju sihtasutusi selle seadusmuudatuse alla läheb?

Taavi Rõivas

Aitäh! Arvuliselt me seda ei käsitlenud, aga see puudutab kõiki neid sihtasutusi, kus riik on asutaja. Neid ikka on üksjagu, aga arvu rahanduskomisjon eraldi ei arutanud.

Aseesimees Keit Pentus

Austatud ettekandja, aitäh! Rohkem küsimusi ei ole. Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Seaduseelnõu 772 esimene lugemine on lõpetatud. Määrán eelnõu 772 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 11. juuni kell 12.

10. Töökohtade loomise seaduse eelnõu (740 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Tänase päevakorra järgmine ja viimane punkt on Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud töökohtade loomise seaduse eelnõu esimene lugemine. Teeme selle esimese lugemisega nüüd algust. Ma palun algatajate ettekandeks Riigikogu kõnetooli Riigikogu liikme Kadri Simsoni!

Kadri Simson

Head kolleegid! Töökohtade loomise seaduse tutvustamist alustan ma ühe inimese sõnadega, kes on siin Riigikogu kõnetoolis käinud ka eksperdina. See on professor Marju Lauristin, kes ühes oma väga põhjalikus intervjuus ütles, et selleks, et praegusest väga suurest august välja saada, vajame me kõiki töökohti, et me saaksime üle olukorrast, mis sunnib inimesi välismaale minema, olukorrast, mis tekitab meil terve põlvkonna lapsi, kel on kogemus vanemate töötusega ja kellel on seeläbi lõigatud ära tiivad edasiseks arenguks. Seetõttu on ka Keskerakonna töökohtade loomise seadus välja tulnud nelja meetmega, kuidas luua Eestis töökohti.

Valitsuse ametlike prognooside kohaselt jääb tööpuudus Eestis veel mitmeks järgmiseks aastaks ülisuureks. 2011. aasta töötust nähakse samal tasemel, kui see oli 2009. aasta detsembris, ja aastal 2012 on tööpuudus prognoo-

side kohaselt niisama suur, kui oli möödunud aasta oktoobris. Meenutage, et juba möödunud aasta oktoobris oli meie jaoks tööpuudus üli-suur. Järgmiseks 30 kuuks, mis on prognoosides vaatluse alla võetud, jääb ligi 100 000 inimest endiselt töötuks. Eurostati andmete kohaselt oli möödunud aastal kõigest Euroopa Liidu riikidest just Eesti kõige kiirema töötuse kasvuga riik. Ametlik töötute statistika on küll vähenemas, kuid sellele aitab paljuski kaasa sanktsioonidega nimekirjast kustutatute suur arv.

Kui vaadata viimaseid arve, siis möödunud kuul, mais, registreeris end uue töötuna 7796 inimest. Sanktsioonide kohta mai arve veel ei ole, aga aprillis kustutati nimekirjadest sanktsioonidega 4007 inimest ja töö leidis 5000 inimest. Tööpuudus justkui väheneks, samas on üle 45 000 inimese pikaajalised töötud, kes on otsinud tööd üle poole aasta, ja inimesi, kes on heitunud ja ametlikust statistikast väljas, ei loetle enam töötukassa, neid loetleb vaid Statistikaamet ja sedagi kvartalilise mahajäämusega. Eelmises kvartalis oli tegelik töötus 153 000 inimest.

Meie töökohtade loomise seadus pakub kiireid lahendusi. Olukorras, kus tööpuudus on nii suur, ei saa inimeste aktiivsena hoidmisel loota ainult linnade ja valdade eelarvetele ning Euroopa rahale. Luues töökohti, tagatakse ka eelarve laekumised, põhiline on aga, et ei kaotata inimesi. Praeguse majanduskriisi kõige kallimaks hinnaks võibki kujuneda kaotatud inimvara. Olukorras, kus juba pooled ametlikest töötutest langevad pikaajaliste töötute kategooriasse, ei ole enam aega kaotada. Täna teie ees olev töökohtade loomise seadus ergutab töökohtade loomet, alates töökohtadest keerukaid tooteid eksportivas sektoris kuni sotsiaalsete töökohtadeni.

Rääkides lähemalt neist meetmetest, peatun kõigepealt tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmisel, millega tuuakse seadusesse sotsiaalse töökoha mõiste. Sotsiaalne töökoht on riigi või kohaliku omavalitsuse loodud ajutine töökoht ajal, kui Eesti Töötukassa avaldatud registreeritud töötuse osakaal töøjõus ületab 5%. Et saada tööle sotsiaalsele töökohale, peab isik eelnevalt olema olnud töötuna registreeritud vähemalt kuus kuud. On kritiseeritud, et sotsiaalsed töökohad ei ole efektiivsed. Kuid

ma usun, et te kõik nõustute minuga, et kõige ebaefektiivsem on inimese töötus.

Lisaks laiendatakse sellesama seadusmuudatusega töötute õigust osaleda avalikus töös seni lubatud suuremas mahus. Kehtiva seaduse kohaselt ei või töötute osaleda avalikus töös rohkem kui 50 tundi kuus. Olemasolevat piirangut – 50 tundi kuus – on põhjendatud kahe asjaoluga. Esiteks, töötute peab samal ajal, kui ta osaleb avalikus töös, otsima ka aktiivselt tööd ja avaliku töö 50-tunniline piirang peab jätma selleks piisavalt aega. Lisaks arvatakse, et selle piiranguga saadakse vältida juhtumeid, kus kohalikud omavalitsused sõlmivad hädaabitööde lepinguid ka siis, kui võiks sõlmida tähtajalisi töölepinguid. Meie ettepanek piirang küll jätta, aga tõsta see 80 tunnile kuus, on tulnud just nendelt kohalikest omavalitsustelt, kes praegu pakuvad töötutele avaliku töötamise võimalust. Neid omavalitsusi on Eestis vähe. Ka 80 tundi kuus jätkaks töötutele piisavalt vaba aega töö otsimiseks ega õigustaks tähtajalise töölepingu sõlmimata jätmist, kui selline vajadus esineb. Mida see töötute tähendab? Avalikus töös suuremas mahus osalemine võimaldaks töötul teenida kuni 810 krooni lisaraha kuus. Seega, see tundide arvu suurendamine võimaldab motiveerida töötuid senisest enam osalema avalikus töös ega kahjusta riigi ega kolmandate isikute huve. Avaliku töö korraldaja maksab töötule tasu alammääras, 27 krooni tunnis, ja praegu saab inimene 50-tunnise avaliku töö eest 1350 krooni, 80-tunnise töö puhul saaks ta 2160 krooni. Kui töötutele saab töötutoetust, siis sellele lisaks tuleb avaliku töö määr, aga praeguse seaduse kohaselt võetakse avaliku töö tasu toimetulekumäärast maha. Siin peab arvestama, et avalikku tööd ei ole töötute kohustatud tegema. Ta võib niisama hästi istuda kodus ja mitte midagi teha, ta ei pea tulema talvel lund rookima ega sügisel lehti riisuma. See on ainuke tööturuteenus, milles osalemine sõltub töötute soovist. Kõigi teiste teenuste osutamisel võib töötukassa rakendada sanktsiooni, aga avalikule tööle tulemine on vabatahtlik. Seetõttu me leiame, et tuleb motiveerida neid inimesi, kes elavad 1000-kroonisest toimetulekutoetusest, et ei oleks nii, et nad roogivad kümme tundi lund ja sellega teenitud 270 krooni võetakse neil toimetulekutoetusest lihtsalt maha.

Me oleme vaadanud ka teiste Euroopa Liidu riikide kogemusi. On näha, et eri riikides rakendatakse erinevaid lühiajalise töötamise skeeme. Lisatoetusena töö leidnud endistele töötutele on rakendatud maksusoodustust näiteks Belgias, Hollandis, Rootsis ja Slovakkias. Paljudes riikides on vähendatud tööjõukulusid ning tugevdatud aktiveerimisskeeme ja mobiilsust.

Sotsiaalhoolekande seaduse muudatusega me lõpetamegi selle olukorra, kus avaliku tööst raha saades kaotab töötute toimetulekutoetusest täpselt niisama suure summa. Töökohade loomise seaduse eelnõu jätab avaliku tööst saadavad tulud toimetulekutoetuse arvestamisest välja.

Sotsiaalmaksuseaduse muutmisega tahame kehtestada sellise olukorra, kus riik pakub sotsiaalmaksusoodustust aasta jooksul neile tööandjatele, kes värbavad enam kui kuus kuud töötuna arvel olnud inimese. Sotsiaalmaksu selliste töölevõetute eest tasuks tööandja asemel riik. Sotsiaalmaks on tegelikult see maks, miks kasvatab Eesti tööjõu hinda, sellepärast on oluline just selles osas pakkuda tööandjatele kiirelt mõjuvat leevendust. Riik tasub sotsiaalmaksu kuni 12 kuu vältel, alates tööleasumisest, töötasult, mis ei ületa ühes kuus kahekordset töötasu alammäära. Ka siin ei leiuta me jalgratast, seda on teinud teisedki Euroopa Liidu riigid. Teatud elanikkonnagruppide töölevõtmisel saavad tööandjad sotsiaalmaksusoodustusi Belgias, Hispaanias, Prantsusmaal, Ungaris, Portugalis, Poolas, Rootsis ja Slovakkias. Loogika on siin lihtne: töötuna kodus olev inimene ei maksa makse, ei panusta Eesti majandusse ning vajab riigi tuge, aga andes ettevõtjale võimaluse palgata inimene, kes seni on olnud töötute, ning toetades ettevõtjat aasta jooksul sellega, et riik maksab tööandja eest sotsiaalmaksu, vabaneb riik toetuse maksmisest ning saab tööle saanud inimese käest ka tulumaksu. Siin on vaja arvestada kindlasti seda, et praegu maksab riik ametliku töötute pealt nagunii 13% haiguskindlustuse osa. Kui me lööme kokku need kulutused, mida praegu teeb riik ühele töötutele inimesele, siis riik kohustub maksma töötute eest sotsiaalmaksu ravikindlustuse osa ehk 6787 krooni aastas, lisaks maksab riik kolmandikule uutest töötutest töötutoetust, mis on suurem summa, kuid ka pikaajalistel töötutel on õigus saada mini-

maalist toimetulekutoetust 1000 krooni kuus ehk 12 000 krooni aastas. Seega on riigi kulu ühele töötutele praegu minimaalselt 18 787 krooni. Eelnõu kohaselt kataks riik tööd leidnud inimese kogu sotsiaalmaksu ehk lisaks 13%-le ravikindlustuse osale ka 20% pensionikindlustuse osa, kui see on töötasu alammäära ulatuses, siis oleks see kulu riigile 17 226 krooni. Nii et praegu läheb töötuna olev inimene riigile maksma 18 787 krooni ja kui inimene leiaks töö, läheks miinimumpalgaga tööle ja tema eest tasutaks täismahus sotsiaalmaks, oleks seda 1500 krooni vähem, aga see inimene maksaks oma palga pealt juba ka tulumaksu. Tõenäoliselt ei kogu ta sellest väikesest palgast sääste, vaid paneb kogu teenistuse käibesse. Selle pealt saab riik veel aktsiise ja käibemaksu. Tehes suuremaid arvutusi, selgub, et sotsiaalmaksu puhul ei ole tegemist ainult miinimumpalgaga, vaid riik võtab kohustuse kuni kahekordse miinimumpalga ulatuses. Sellisel juhul oleks riigi osa 2871 krooni ehk 34 452 krooni aastas. Kuid see inimene, kes teenib sellisel juhul juba kuus 8700 krooni, maksab aastas ka 16 254 krooni tulumaksu.

Meil oli majanduskomisjonis jutuks, et Vabariigi Valitsus on sotsiaalmaksuseaduse muutmise ka ise algatanud, aga see erineb meie eelnõust selle poolest, et riik tuleb appi ainult nende töötute puhul, kes võetakse palgale osalise tööajaga ja nende sissetulek on alla miinimumpalga. Sellisel juhul peab tööandja maksma sotsiaalmaksu selle osa pealt, mis ta töötajale tegelikult maksab. Aga meie ütleme, et ka siis, kui riik saab inimesed tööle sotsiaalmaksu toel, on ta ikkagi võitja. See töötaja ei pea saama alla miinimumpalga, ka väheke suurema palga puhul on riik ikkagi võidupositsioonis.

Teise vastuargumendina on kõlanud, nagu vähendaks tööandja sotsiaalmaksuvabastus sotsiaalmaksubaasi. Esiteks, see ei puuduta ravikindlustuse osa, sest praegu maksab riik töötute eest 13% ja seda ta ka jääb maksma. Keskerakonna eelnõu kohaselt maksaks ta täies mahus ka pensioniosa. Ka praegu ei tule ainult eraettevõtetest või tavatöötajate makstavast pensionimaksust pensioni väljamaksed täis. Riik paneb pensionikassasse nagunii lisavahendeid. Siin ei ole küsimust, et me peame kuskilt raha juurde leidma. Nagu ma enne mainisin, see raha on kokku hoitud toimetule-

kutoetuste maksmiselt. Need inimesed lähevad tööle, nad ei sõltu enam toetustest. Arvutused näitavad, et see on otstarbekas. Me hoiame inimesed aktiivsena, aitame nad välja abipaluja rollist. Kindlasti on riigi võit veel suurem kui nende üksikute inimeste võit sellest meetmest.

Ma tahan peatuda aga veel sellel ettepanekul, et tuleb muuta Eesti Arengufondi seadust. Inimesed, kes on otsinud põhjust, miks Keskerakonna töökohtade loomise seadus menetlusest välja hääletada, on öelnud, et arengufond ei puutu töökohtadesse. Meie leiame, et vägagi selgelt puutub. Kui inimesel, kellel tööd ei ole, tekib mõni nutikas mõte, siis elukogemus ja inimeste mure on näidanud, et töötukassast on ettevõtte alustamise toetust saada nii mõnelgi korral märksa raskem, kui saada seda näiteks EAS-ist. Miks me peame välistama selle, et arengufond annab toetust ka mõnele nutikale ettevõttele, kes asub looma neid suure lisandväärtusega töökohti, mida me kõik sooviksime näha? Mis siis arengufondiga praegu lahti on? Praegu ei ole Eesti Arengufondile tagatud igaaastased riigieelarve mahust sõltuvad summad, mille abil arengufond saab toetada ettevõtjaid, kes loovad kõrget kvalifikatsiooni nõudvaid ja ekspordile suunatud töökohti. Me kõik mäletame, et arengufondiga ei olnud veel mõni aasta tagasi probleemi, aga möödunud aastal tehti arengufondi arvelt lõikeid, olukorras, kus nende abi oli tegelikult kõige enam vaja. Möödunud aastal müüdi eelarve tasakaalu saavutamiseks arengufondi tagatiseks olnud Telekomia aktsiad, mida oli 3% aktsiate koguarvust ehk 385 miljonit krooni (müügihind) pluss 28 miljonit Telekomia poolt makstavaid lisadividende. Tegelikult on arengufondile vaja uut pikemaajalist tagatist, mis annab talle ja Eesti ettevõtjatele vajaliku kindluse tuleviku osas ja laseb teha pikemaajalisi plaane, selleks et orienteerida end odavalt ja lihtsalt toodangult ümber keerulisemale ja hinnalisemale toodangule.

Nii et töökohtade loomise seaduse neli sammu, alates keerulistest, hinnalisematest ja loodetavalt kõrgema palgaga töökohtadest kuni sotsiaalsete töökohtadeni, mida riik meie nägemuse järgi peab looma, mitte ainult lootma, et kohalikud omavalitsused aitavad hättasattunuid, ja kuni ajutiste töökohtadeni nendele inimestele, kes ei saagi praeguses olukorras püsivat töökohta ja peavad leppima ajutise tööga – need neli sammu aitavad ka eelarve

tasakaalu ja need on riigi kestmajäämise seisukohalt olulised. Meil ei ole aega oodata, kuni iseenesest paremaks läheb. Kui ma räägin meist, siis ma pean silmas vähemalt 100 000 inimest, kellel seda aega väga palju ei ole.

Veel arvudest. Kui meil oli möödunud kuu või esimese kvartali lõpus 95 000 ametlikult registreeritud töötut, siis neist pooled olid riskirühmas, nad on pikaajalised töötud. Tööpuuduse vähenemine sanktsioonide tõttu tähendab laias laastus tegelikult seda, et need inimesed lähevad kaduma, möödunud aastal 26 000 inimest ja natuke rohkem, selle aasta esimesel neljal kuul 12 000 inimest. Registreeritud töötuid tuleb ikka endiselt juurde. Meetmed, mida valitsus on välja pakkunud, on väga tänuväärased, aga nad on liiga väikesed. Kui esimese nelja kuuga on sanktsioonidega kustutatud 12 000 inimest, siis valitsusel on vastu panna 4000 palgatoetusega sõlmitud töökohalepingut, ettevõtluse alustamise toetust on makstud 320 inimesele ja tööpraktikal on tööd alustanud 2021 inimest, tööharjutuse puhul tuuakse välja 277 inimest ja tööalast koolitust on saanud 4522 inimest. Me näeme, et kõik valitsuse meetmed on siiski väiksemad ja puudutavad vähem inimesi kui ainuüksi neid, kes kustutatakse nimekirjast sanktsioonidega. Kui kardetakse riigieelarvest tehtavaid kulutusi, siis tuleb öelda, et tegelikult on praegu kõik töökohtade loomise meetmed tuginenud vaid Euroopa Liidu abirahale, kaasfinantseerimist on olnud väga napilt. See ei ole Euroopa Liidu riikide tavapraktika. Enamik Euroopa Liidu riike, kellest me peaksime eeskuju võtma, kuna nende tööpuudus on madalam kui meie oma, on panustanud omaenda riigieelarve raha. Nagu ma ütlesin, kui me laseme 100 000 inimesel niisama hääbuda, siis see on inimvara kaotus ja ükski eelarverea number ei korva inimvara kadu. Keskerakonna töökohtade loomise seadus annab suurusjärgu võrra suurema võimaluse luua kiiresti töökohti ja aidata neil inimestel olla aktiivne, mitte olla passiivne abivajaja ka veel järgmistel aastatel. Ma tänan teid tähelepanu eest!

Aseesimees Keit Pentus

Suur aitäh, austatud ettekandja! Meie istungiks ettenähtud aeg on läbi, kuid kolleeg Kaia Ival on üks protseduuriline küsimus. Palun!

Kaia Iva

Aitäh! Mul on selline küsimus: kas see osa ettekandest, mis ületas istungi aega, tuleb kodu- ja töökorra seaduse järgi homme uuesti ette kanda või on see selle istungi osa, mis täna toimus?

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Kodu- ja töökorra seaduse § 64 lõige 2 sätestab selle, kuidas istungi lõpetamine toimub juhul, kui ettekanne kestab ettenähtud ajast kauem. Tegu oli ikkagi päevakorra osaga. Päevakord ei ole lõppenud enne, kui parasjagu käimasolev toiming on lõpetatud, praegu oli tegu ettekandega.

Head kolleegid! Istung on läbi. Poolelioleva punkti arutelu jätkub homme ja täpselt sellest kohast, kus see pooleli jäi.

Istungi lõpp kell 13.05.

Istungi kestus 3 tundi ja 5 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 9. juuni 2010
Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Estonian Airi tulevikust
2. Lasketiirudele kehtestatud nõuete täitmisest
3. Orjastamise karistamatusest Eesti Vabariigis
4. Vabatahtlike päästjate tegevusest
5. Ajakirjandusest
6. Küsimused

Istungi rakendamine

1. Töökohtade loomise seaduse eelnõu (740 SE) esimese lugemise jätkamine
2. Hoiu-laenuühistu seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (240 SE) kolmas lugemine
3. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse eelnõu (412 SE) kolmas lugemine
4. Välismaalaste seaduse muutmise seaduse eelnõu (736 SE) kolmas lugemine
5. Rassilise diskrimineerimise kõigi vormide kõrvaldamise rahvusvahelise konventsiooni artikli 14 lõike 1 alusel deklaratsiooni tegemise seaduse eelnõu (731 SE) teine lugemine
6. Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel NATO reageerimisjõudude 15. rotatsiooni-koosseisus" eelnõu (751 OE) teine lugemine
7. Justiitsministri poliitiline avaldus
8. Riigikogu otsuse "Kriminaalpoliitika arengusuunad aastani 2018" heakskiitmine" eelnõu (757 OE) esimene lugemine
9. Inimgeeniuringute seaduse muutmise seaduse eelnõu (741 SE) teine lugemine
10. Taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse, maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse ning riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (746 SE) teine lugemine
11. Riigipiiri seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (749 SE) teine lugemine
12. Elektroonilise side seaduse ja infoühiskonna teenuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (727 SE) teine lugemine

13. Riikliku statistika seaduse eelnõu (739 SE) teine lugemine

14. Omandireformiga seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (715 SE) teine lugemine

15. Noorsootöö seaduse eelnõu (676 SE) teine lugemine

16. Relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu (719 SE) teine lugemine

17. Meresõiduohutuse seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (653 SE) teine lugemine

18. Jahiseaduse ja välisõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu (744 SE) teine lugemine

19. Looduskaitse seaduse § 24 muutmise seaduse eelnõu (752 SE) teine lugemine

20. Halduskohtumenetluse seadustiku eelnõu (755 SE) esimene lugemine

21. Täitemenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (763 SE) esimene lugemine

22. Riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (764 SE) esimene lugemine

23. Karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu (728 SE) esimene lugemine

Infotund

Aseesimees Keit Pentus

Tere päevast, austatud ametikaaslased! Tere päevast, lugupeetud ministrid! Alustame 9. juuni infotundi. Kõigepealt viime läbi kohaloleku kontrolli.

Infotundi registreeris end kohalolijaks 37 Riigikogu liiget, puudub 64 rahvasaadikut. Täna osalevad infotunnis valitsusliikmetest peaminister Andrus Ansip, justiitsminister Rein Lang ning siseminister Marko Pomerants.

1. Estonian Airi tulevikust

Aseesimees Keit Pentus

Võime nüüd alustada küsimustega. Esimesena saab küsimuseks sõna Mai Treial. Küsimus on peaminister Andrus Ansipile ja teema puudub Estonian Airi tulevikku. Palun, kolleeg Treial!

Mai Treial

Lugupeetud peaminister! Majandusministeerium teatas 4. juunil, et riik saab endale 90% Estonian Airist, suurendades lennufirma aktsiakapitali 280 miljoni krooni võrra. Ülejäänud 10% jääb ajutiselt SAS-ile. 2008. aasta novembris avaldasite teie arvamust, et täiendavat kapitalisüsti sooviva lennufirma Estonian Air tegevus näib sihitu tõmblemisena, mille tõttu ei ole valitsus veendunud, et rahasüst võib ettevõtet päästa. Samuti ei olnud teie väitel valitsus veendunud, et järjekordne rahasüst võiks Estonian Airi kvaliteeti tõsta. Minu küsimus on: millistel põhjustel on valitsus nüüd jõudnud veendumusele, et erinevalt 2008. aastast võib riigi rahasüst selle firma päästa?

Andrus Ansip

Teatavasti on Estonian Airil olnud kolm vähemusaktsionäri. Ja niisugune aktsionäride jaotus ei ole mitte kõige parem olnud, kus ettevõttes ei ole ühte enamusaktsionäri, kes vastutab ettevõtte käekäigu eest. Alati on jäänud vähemalt ühele aktsionärile tunne, et kaks teist aktsionäri lepivad tegevuses kuidagi kokku ja see üks pole olnud piisavalt informeeritud, mis kaalutlustest lähtudes mingid otsused ettevõttes on langetatud. Teatavasti ei ole asjade säärane areng Estonian Airis olnud mitte kõige parem. Möödunud aastal me pidime eraldama raha selleks, et Estonian Airis aktsiakapitali suurendada. Tänavu on kahjumi tootmine jätkunud ja ka möödunud aasta lõppes küllalt suure kahjumiga, mille tagajärjel on kogu aktsiakapital praegu nulliks muutunud. Ja nüüd me oleme valiku ees: kas öelda, et lõpetame investeerimise sellesse ettevõttesse, las ta läheb pankrotti, või siis ütleme, et meile läheb lennuühendusi Tallinna ja muude Euroopa linnade vahel hädasti vaja ja et me jätkame investeerimist Eesti enda lennukompaniisse. Valitsus valis selle teise tee. Meiega tuli inves-

teerimistes kaasa ka SAS, kes oli nõus osa oma Estonian Airile antud laenust konverteerima aktsiakapitali. Ja nii ongi uus aktsiate jaotus selline, et 90% on Vabariigi Valitsuse käes ja 10% SAS-i käes.

Aseesimees Keit Pentus

Esimene täpsustav küsimus, palun, Mai Treial!

Mai Treial

Lugupeetud peaminister! Te juba pisut avasite ka seda, milline on visioon Estonian Airi tulevikust. Kas te saaksite seda veidi pikemalt lahti seletada? Palun täpsustage, milline on valitsuse visioon Estonian Airi tulevikust!

Andrus Ansip

On väga oluline, et Eestil oleks lennukompanii. Et Eestis oleks üks tegutsev lennukompanii, kes vastutaks eelkõige selle eest, et Tallinna ja teiste Euroopa linnade vahel oleks olemas lennuühendus. Me ei saa kindlalt loota sellele, et mingid muud kompaniid, kes ka Baltikumil turul tegutsevad, hakkavad korraldama meile sobiva sagedusega lende Tallinna ja teiste Euroopa linnade vahel. Me teame mitmelt poolt maailmast näiteid, et tänu lennuliinidele on tekkinud terveid linnu. Ameerikas on mitu sellist linna, kus enne seda, kui lennukompanii otsustas sinna lendama hakata, oli paar-kolmsada või nelisada tuhat elanikku, pärast seda aga, kui sinna lendama hakati, kasvas elanike arv viie, kuue, kümne miljonini. Lennuühendused on ühele riigile ülimalt olulised ja seetõttu ei saa me leppida sellega, et äriühing on kahjumis, aktsiakapital või oma kapital on negatiivne. Me ei saa selle äriühingu käekäigust distantseeruda ja öelda, et meid see ei huvita.

Lennunduses on selline reegel, et lennundus toidab tööstust ja tööstus toidab lennundust. Kus on olemas arenenud tööstus, seal elavad lennuliinid hästi, kus tööstust ei ole, seal lennuliinid hästi ei ela. Ja tegelikult kehtib ka vastupidine reegel: kus lennuliine ei ole, seal tööstus ei arene. Me ei taha, et Eesti muutub selliseks riigiks, kus tööstus arenema ei hakka. Seepärast seisneb meie põhivisioon selles, et lennuühendus Tallinna ja teiste Euroopa linnade vahel peab olemas olema, peab arenema.

Aseesimees Keit Pentus

Teiseks täpsustavaks küsimuseks saab sõna Mai Treial. Palun!

Mai Treial

Kui üks ettevõtte vajab lisafinantseerimist, siis nagu te ka ise öelnud olete, peab selleks, et lisafinantseeringut saada, olema hea äriplaan. Ma eeldan, et see on olemas. Aga kust ja mille arvel see 280 miljonit krooni võetakse, mis makstakse Crescole tema 17%-lise osaluse eest?

Andrus Ansip

Aktiakapitali laiendamiseks võetakse raha riigi reservidest ja see on finantseerimistehing. Ma tahaksin kummutada selle valearvamuse, et riik ostab kellegi käest osalust. Ei osta osalust. Estonian Airi aktiakapital väheneb nullini, sest kahjum tuleb millegagi katta. See kaetakse aktiakapitali arvel ja kõigi kolme senise aktsionäri osalus on 0 krooni selles äriühingus. Nüüd on kaks aktsionäri kokku leppinud selles, et nad uuendavad aktiakapitali ja see uuendamise määr on selline, mis tagab SAS-ile 10%-lise osaluse ja Eesti Vabariigile 90%-lise osaluse. Mulle teadaolevalt kolmas senine aktsionär ei ole avaldanud soovi veel täiendavalt kümneid miljoneid Estonian Airi investeerida.

Aseesimees Keit Pentus

Nüüd kolm kohapeal registreeritud küsimust. Esimesena saab küsimuseks sõna Arvo Sarapuu. Palun!

Arvo Sarapuu

Austatud peaminister! Estonian Airi saaga algas juba aastal 2006, kui 50–60 miljonit miinust teeniti iga aastaga. Suletud lennuliine ma siin nimetama ei hakkagi. Aga selge on, et üldsus tahab teada selle päästeoperatsiooni eesmärke. Kas selle päästeoperatsiooni eesmärk on leida uued finants- või lennundusinvestorid? Me ju teame, et ega mingit suurt demograafilist plahvatust meil siin ei teki. Lennuliinid on sellepärast kinni pandud, et pole kedagi vedada – pole inimesi. Tegelikult on see korrelatsioonis SKT-ga Euroopas. Mina tahan ikkagi teada ja ma usun, et kogu üldsust huvitab, mis ideed siin taga on. Mille tõttu uued lennuliinid peaksid tekkima ja äriinimesed hakkama

siia Eestisse sõitma? Mis need ideed siin Eestis peaksid olema?

Andrus Ansip

Räägin veel kord Eesti jaoks kõige olulisemast seoses lennuühendustega. See on see, et lennuühendus Tallinna ja teiste suuremate Euroopa linnade vahel peab olemas olema. Me ei taha paigutada Eestit kuhugi maailma tagahoovi. Me tahame, et Eesti inimesed saaksid lennata teistesse Euroopa linnadesse ja et ka Euroopast pääseksid investorid ühe päeva jooksul Tallinna, et neil oleks võimalik meie pealinna lennata.

Keegi ei ütle, et Estonian Airist peaks kunagi saama maailmakompanii, et Estonian Air peaks hakkama võistleva SAS-i või Lufthansa või United Airlinesiga või ükskõik missuguse maailma suure ettevõttega. Pole aga sugugi õige väita, et väikesed lennukompaniid ei saa kasumiga töötada, et see on *a priori* välisatud. Jah, meil on olemas äriplaan. Selle äriplaani on koostanud praegune Estonian Airi juhtkond. Kuid kuna Estonian Air ei olnud oma seniste äriplaanide alusel tegutsedes võimaline kasumit tootma, siis ei saa praegune äriplaan kindlasti olla lõplik äriplaan, mille järgi too äriühing uute aktsionäridega või uutes proportsioonides aktiakapitaliga tegutsema hakkab. Kindlasti peab äriplaani edasi arendama, see tuleb üle vaadata. Aga eesmärk on püstitatud sellisena, et Tallinnast peaks olema võimalik ühe ümberistumisega lennata vähemalt 30 sihtpunkti ja need ümberistumised peaksid toimuma kõige rohkem poolteise tunni jooksul. Sellised ühendused tuleb Eesti inimestele kindlasti garanteerida.

Aseesimees Keit Pentus

Jaan Õunapuu, palun!

Jaan Õunapuu

Lugupeetud peaminister! Loomulikult saab nõustuda sellega, et neid võimalikke sihtpunkte peab olema palju. Kuid minu küsimus puudutab selle firma kaadripoliitikat. Teadaolevalt on Eestis praegu tublisti üle 100 000 töötut ja mõni aeg tagasi koondas Estonian Air rohkem kui kümme pilooti. Need olid Eesti piloodid ja paljud nendest on leidnud tööturul uue väljundi, aga enam mitte siin Eestis, vaid mujal. Nüüd oleme saanud teada, et Estonian Airi on

ajutiselt võetud tööle teatud hulk piloote, nende hulgas ka välismaalasi. Küsimus: kuidas teie, härra peaminister, sellesse suhtute?

Andrus Ansip

Veel kord olgu öeldud, et Eesti riik oli Estonian Airis vähemusaktsionär ja paljud otsused on langetatud nii, et Eesti riik pole nendest teadlik olnud, ammugi pole Eesti riik saanud otsuste langetamise protsessis osaleda. Mina iseenesest pean ülimalt lühinägelikuks otsuseks lahti lasta päris arvestatav hulk Eesti piloote. Nüüd on muidugi Estonian Air raskustes, sest need hea kvalifikatsiooniga piloodid leidsid väga kiiresti rakenduse teistes lennundusettevõtetes ja praegu on Estonian Airi piloodid küllalt kõvasti koormatud. Kuulda on, et isegi reise ei ole võimalik teha, sest pole piloote. Tegelikult tegutsevad piloodid avatud tööjõuturul ja see on küllalt tavaline teisteski riikides. Piloodid töötavad väga erinevates lennundusfirmades üle kogu Euroopa, nii et nad ei pea piirduma enam ühe kodumaise lennukompaniaga – nad ei ole selle kompanii külge aheldatud, neil on vabadus müüa oma tööjõudu võimalikult kalli hinna eest, võimalikult parematel tingimustel. Aga veel kord: minu meelest ei olnud see kuigi kaugelevaatav otsus, kui otsustati vabaneda kõrgelt kvalifitseeritud tööjõust, mõtlemata sellele, mis saab poole aasta pärast või aasta pärast.

Aseesimees Keit Pentus

Selle teema raames viimane kohapeal registreeritud küsimus. Palun, Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Härra peaminister! Peab järjekordselt ütleva, et teid on äärmiselt meeldiv kuulata. Te räägite väga hästi, kohe kõrva paitab, kui kuulame, et Tallinn peab arenema ja Eesti inimesed peavad saama lennata sinna, kuhu nad tahavad, jne. Aitäh selle eest! Aga mul on üks küsimus. Äkki te pisut kergitate seda salajast eesriiet, mille taga teil need ideed sünnivad. On räägitud viis, kuus, kümme aastat, et teeme nii, aga järsku, üleöö tuleb peaminister Riigikogu ette ja ütleva, et nüüd teeme homsest nii. Nii oli Eesti Energiaga, nii on Eesti Õhuga praegu. Kas need head ideed sünnivad teil kodus või Tartu-lähedase sõpruskonna rüpes? Äkki te natuke räägite meile sellest.

Andrus Ansip

Austatud härra Heimar Lenk! Te olete üks kõva naljamees küll, seda ma pean siit puldist täna tunnistama. Kui me räägime Eesti Energiast, siis mul on teile vastuküsimus: mis ideedest on jutt? Eesti Energia on koostanud äriplaani, investeerimiskava. See on sündinud Eesti Energia juhatuses, seda on arutatud ettevõtte nõukogus, seda on arutatud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumis. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on toonud investeringukava Vabariigi Valitsuse töölauale ja Vabariigi Valitsus on oma otsused langetanud, nii nagu tema õigeks on pidanud. Estonian Air – täpselt sama lugu. Probleem ettevõttes on olemas, ettevõtte tegutseb Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi haldusalas. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi eksperdid on analüüsinud erinevaid arengustsenaariume, esitanud oma seisukohad valitsuskabineti nõupidamisele, valitsuskabinet on asja arutanud ja langetanud põhjendatud otsuse. Härra Lenk, nii need protsessid ühes demokraatlikus riigis käivadki.

Aseesimees Keit Pentus

Suur tänu! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. Lasketiirudele kehtestatud nõuete täitmisest

Aseesimees Keit Pentus

Järgmisena saab küsimuseks sõna Georg Pelisaar. Küsimus on suunatud siseminister Marko Pomerantsile ning teema puudutab lasketiirudele kehtestatud nõuete täitmist. Palun, Georg Pelisaar! Palun vajutada klahvile "Sõna"!

Georg Pelisaar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud siseminister! Eesti riik on viimastel aegadel pühanud üsna palju tähelepanu oma elanike turvalisuse tagamisele ja see on kahtlemata hea. Nii on meil märgatavalt paranenud liiklusohutus ja ka tööohutusolukord. Samal ajal on meil ohutuse tagamisel veel üsnagi suuri küsitavusi. Näiteks on Eestis ohutuse tagamine ja järelevalve selle üle randades tunduvalt parem kui lasketiirudes. Seadus ütleva, et tsiviilkäibes olevate relvade üle teostab järele-

valvet politseiamet, aga lasketiiru kohta selles otseselt midagi öeldud pole. Härra minister, kes peaks seda järelevalvet teostama?

Marko Pomerants

Aitüma küsimuse eest! Küsimus on selles, mis järelevalvest on jutt. Kui me räägime turvalisusest ja ohutusest, siis järelevalvet lasketiirudele litsentside ehk tegevuslubade andmise üle teostab Politsei- ja Piirivalveamet. Kõik sõltub sellest, millises Eestimaa osas konkreetne lasketiir on. Kui see on Lõuna-Eestis, siis on järelevalvaja Lõuna Prefektuur. Lasketiirude kasutamiseга võivad kaasneda muudki probleemid, näiteks neist kostev suur müra. Sellisel juhul teostab asjaomased mõõtmised Tervisekaitse Inspektsioon.

Aseesimees Keit Pentus

Täpsustav küsimus Georg Pelisaarelt. Palun!

Georg Pelisaar

Härra minister! Minu küsimus on ajendatud tegelikult Põlva valla külaelanike pöördumisest. Nad tunnevad muret Kadaja lasketiiru pärast. Tegemist on nõukogude ajal ehitatud lasketiiruga, mida tahetakse nüüd laiendada, aga see lasketiir asub üsna asustatud paigas. Lähim elamu paikneb sellest lasketiirust umbes 150 meetri kaugusel. Kui järgida kas või teie enda ministeeriumi määrust, siis ei tohi hooneid tule suunas lähemal olla kui 2–5 km ja laskmised peaksid ka olema täpselt reguleeritud. Paraku toimuvad külaelanike väitel laskmised selles tiirus suvalisel ajal. Kuidas te niisugust olukorda kommenteerite?

Marko Pomerants

Aitüma! Lahtise lasketiiru puhul on tõepoolest niimoodi ette nähtud, et ohutusala pikkus laskmise suunas peab olema märkide joone taga olenevalt kaliibrist vähemalt kaks kilomeetrit. Kui on tegemist täiskaliibrilise relvaga, siis isegi viis kilomeetrit. Kadaja lasketiir on poolkinnine lasketiir, kus nõuded on teistsugused. Poolkinnine tähendab seda, et seal on olemas nii otsavall kui ka külgmised ohutusvallid. Mis puutub selle lasketiiru tehnilistesse tingimustesse, siis Lõuna Prefektuur kontrollis neid eelmise aasta kevadel. Ehituslikke puudusi ei

tohiks seal olla ja seetõttu on Kadaja lasketiiru tegevusluba pikendatud kuni aastani 2014.

Põlva valla rahvas, kes seal Kadaja tiiru kandis elab, on kutsunud kokku avaliku koosoleku, mis minu arusaamist mööda toimus 26. mail. Seal arutati lasketiiru kasutamiseга seotud probleeme kohalike elanike vaatevinklist. Minu käsutuses oleva informatsiooni kohaselt olid need probleemid seotud laskmise ajaga, mis olevat ettearvamatu. Arutelu käigus koosolek ka protokolliti ning jõuti Põlva Jahiseltsiga ühistele arusaamadele, mis ennekoike puudutavad laskeageadest etteteatamist. Veel on seal tegemist detailplaneeringu protsessiga. Juunikuus peaks kogu seda küsimust arutama Põlva Vallavolikogu.

Aseesimees Keit Pentus

Teine täpsustav küsimus Georg Pelisaarelt. Palun!

Georg Pelisaar

Lugupeetud minister! Tõsi ta on, see koosolek toimuski. Ja inimesed kurtsid seal, et probleemid ei ole sugugi lahendatud. Ikka veel ei ole kõikjale vajalikesse kohtadesse püstitatud lasketiiru olemasolu märkivaid viitasid, nii et selle lähedusse võivad sattuda jalgratturid, lapsed, marjulised, seenelised, matkajad. Ühe kinnistuomaniku maale olevat lennanud nii haavleid kui ka lasketaldrikuid. Õnneks ei ole küll keegi siiani viga saanud. Ning loomulikult teeb inimestele muret ka müra, mida laskmine põhjustab. Kui elamud on nii lähedal, siis on müra olemasolu ilmne. Teie erakonna minister tahab varsti gümnaasiumide arvu vähendada, nii et igasse maakonda jääks üks. Kas lasketiirude arvu võiks ka vähendada, nõnda et igasse maakonda jääks üks ja Kadaja lasketiiru võiks likvideerida?

Marko Pomerants

Aitüma! Näiteks Rakveres me kavatsame hoopiski ühe lasketiiru elule äratada, üks vana kinnine lasketiir on seal tolmu alt välja otsitud. Mina arvan, et laskeoskus on Eesti noortel inimestel, olgu nad tüdrukud või poisid, üks tähelepanuväärne oskus, nii et seda tuleb arendada. Peale selle on see ka spordiala ja selles mõttes ma ei arva, et tiire tuleks kinni panna.

Kui Kadaja lasketiiru juurde tagasi tulla, siis seal on kahte laadi probleeme. Osa on

seotud müraga ja osa detailplaneeringu koostamisega, mis puudutab haavilaskmise kaarrada. Kohalike inimestega käib praegu diskussioon. Kindlasti arutatakse detailplaneeringut ka volikogus. Mis puutub Siseministeeriumi osalusse ennekõike ohutuse seisukohast, siis Lõuna Prefektuuri esindajad on samuti saanud kutse sellele volikogu istungile ja on kindlasti kenasti platsis.

Üldiselt aga laskeharjutusi tuleb jätkata ja ma arvan, et ka Kadaja tiirus leitakse mõistlikud lahendused.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust. Esimesena saab küsimuseks sõna Lembit Kaljuvee. Palun!

Lembit Kaljuvee

Hea minister! Te mainisite ühes oma vastuses müraprobleemi. Mind isiklikult küll see ei häiri, kuigi ma olen Eisma küla elanik ning Karepa, Rutja ja Eisma rahvas on aeg-ajalt väljendanud oma pahameelt, et Rutjal algavad ka pühapäeva hommikul kella kuuest laskeharjutused. Kas seda aega kuidagi piirata ei saa? Ma ei ole küll selle probleemiga tegelnud, aga kuuldes siin seda juttu, tuli säärane mõte, et võib-olla pühapäeva hommikul kell kuus ei peaks tiirus automaatselt laskmist hakka harjutama. Mis te arvate?

Marko Pomerants

Kuna Kadaja lasketiiru küsimus on meil praegu siin arutusel, siis toon näiteks, et seal püüti aegade suhtes kompromissi leida ja jõuti lahenduseni, et laskmised viiakse läbi kolmapäeval ajavahemikul 16–19 ja üks kord kuus laupäeviti kella 10–15. Rutjas aga on tegemist lasketiiruga, mis on ennekõike Kaitseliidu kasutuses. Seal on muidugi omaette probleem: mehed teevad ju nädala sees tööd – kel muidugi töö on – ja nädalavahetusel siis valmistuvad kodumaad kaitsma, harjutavad laskmist. Seega on loogiline eraldada selleks mingi aeg nädalavahetusel. Tuleks asja kohaliku kogukonnaga arutada ja kindlaks teha, kui suur see probleem on. Kui Kadaja tiiru juurde korraks veel inimeste pöördumise kontekstis tagasi tulla, siis Politsei- ja Piirivalveameti dokumendiregistris ei ole registreeritud ühtegi avaldust, mis oleks seotud Kadaja lasketiiru kasutami-

sega või probleemidega seal. Loomulikult, rahvas peab koosolekuid ja arutab, aga politseile ühtegi avaldust tehtud ei ole. Mainin seda lihtsalt faktina.

Aseesimees Keit Pentus

Sel teemal on viimane küsimus Kaia Ivalt. Palun!

Kaia Iva

Hea minister! Me kuulsime siin koos, et heal kolleegil Pelisaarel on sügavaid eksiarmusi haridusküsimustest Eesti Vabariigis. Minu teada päris kindlasti ei ole haridus- ja teadusministril kavas hakata maakondades koole sulgema. Kas sul oleks võimalik heale kolleegile Lukasele edasi öelda, et ta annaks minu kolleegile Pelisaarele järeleaitamistunni haridusküsimustes?

Marko Pomerants

Aitüma! Mina arvan, et kui mõni kolleeg soovib haridusküsimustes oma teadmistepagasit suurendada, siis kindlasti on kolleeg Lukas nende mure suhtes osavõtlik. Aga põhikooli- ja gümnaasiumiseadus on võtnud teie tööst ju vähemasti viimase aasta ja kui kellelgi on olnud soovi, siis on tal olnud võimalik eelnõu menetluse käigus tõde haridussüsteemi kohta teada saada.

Aseesimees Keit Pentus

Täna! Selle teema käsitlemise ma nüüd lõpetan.

3. Orjastamise karistamatusest Eesti Vabariigis

Aseesimees Keit Pentus

Järgmisena saab küsimuseks sõna Aleksei Lotman. Küsimus on suunatud justiitsminister Rein Langile. Palun!

Aleksei Lotman

Hea minister! Me teame, et vaatamata arusaamale orjusest ja sellega kaasnevast inimkaubandusest kui millestki ajalooõpikuisse kuuluvast ei ole inimõiguste rikkumine paraku kuhugi kadunud ka tänasest maailmast. Kõige levinum on see teadaolevalt seksiaaris, ja paraku ka Eestis. Meil on ju olemas mitmeid riiklike arengukavasid ja programme, nii et pabe-

reid vaadates justkui asi edeneb, ent ometi on hiljuti ajakirjanduses ilmunud mitu vapustavat lugu. Selle eest muidugi suur tänu nendele ajakirjanikele, kes selle jõleduse meie teadvuse hämaralt äärealalt päevavalgele tirisid! Samas oli lausa hämmastav, kui kergelt pääsesid kurjategijad ja kui vähe aitas riik kannatanuid. Kas meie riiklik poliitika on ikka piisavalt jõuline ja kas meie õigusaktid on piisavalt selged selle karjuva inimõiguste rikkumise probleemiga tegelemiseks?

Rein Lang

Ilmselt viitate te ühele konkreetsele kohtuasjale, millest on olnud ka ajakirjanduses ehk täpsemalt siis Eesti Päevalehes juttu. Kindlasti ei hakka ma kommenteerima konkreetset kohtuasja. Selles kohtuasjas oli kohtu all ühtekokku 15 inimest ja kohtunik määras neile karistused lähtuvalt Eesti Vabariigis kehtivatest seadustest oma äratundmise järgi. Mis ei tähenda ju seda, et vastavas paragrahvis, mis karistus-seadustikus on olemas – § 133 –, on karistusmäär põhjendamatult väike. Grupiviisilise orjastamise eest on võimalik määrata kuni 12-aastane vanglakaristus. Aga veel kord: justiitsminister kindlasti ei hakka kommenteerima kohtuniku otsuseid, ta ei peagi teadma asja tehiosid.

Seda ma võin küll kinnitada, et orjastamise kui kuriteoliigiga on tegeldud Eestis pidevalt ja lähtuvalt Palermo konventsioonist vaatame me praegu ka üle selle koosseisu detaile. Ma ei välista, et valitsus tuleb veel selle Riigikogu koosseisu ajal välja initsiatiiviga seda koosseisu pisut kohendada. Praegu võetakse orjastamise eest vastutusele ainult sellisel juhul, kui seda tehti vägivaldaga ähvardades või siis isiku tahte vastaselt. See ei ole päris 100% kooskõlas Palermo konventsiooni mõttega.

Aseesimees Keit Pentus

Esimene täpsustav küsimus, Aleksei Lotman, palun!

Aleksei Lotman

Kui rahvusvahelisest õigusest juba juttu oli, siis Eesti ühines tänavu veebruaris Euroopa Nõukogu inimkaubandusvastase konventsiooniga. Kuid millal valitsus toob selle siia majja ratifitseerida? Võib-olla see puudutab küll otsesemalt Välisministeeriumi, aga valitsus on

teadupärast tervik ja ma oleksin tänulik, kui teada saaksin.

Rein Lang

Selleks on väga selged protseduurid olemas. Minu parimat mäletamist mööda on meie majast need dokumendid Välisministeeriumile edastatud ja ju see oma rada pidi ühel hetkel valitsuse kaudu teile ratifitseerimiseks jõuab. Aga iseenesest ei tähenda see ratifitseerimine Eesti õigusruumi jaoks suurt midagi. Selle konventsiooni puhul on enamik – ja ma julgen kinnitada, et isegi valdav enamik, kaugelt üle 90% – nõudeid Eesti seadustesse juba lülitanud. Nagu ma teile ütlesin, tuleb meil ilmselt analüüsida paari kuriteokoosseisu. Üks neist on orjastamine. Ja teiseks, me peame langeutama otsuse, kas me ei peaks teatud koosseisude ühendamise kaudu tekitama paragrahvi, mille pealkiri oleks "Inimkaubandus". Sellel oleks võib-olla teatav pedagoogiline põhjendus. Iseenesest kõik need teod, mis rahvusvaheliste konventsioonide alusel peavad olema Eestis karistatavad, on karistatavad teiste kuriteokoosseisude kaudu. Aga ma ei välista, et inimkaubanduse kohta käiv spetsiaalne karistus-seadustiku paragrahv Eestis olema hakkab. Lihtsalt see nõuab veel täiendavat analüüsi.

Aseesimees Keit Pentus

Teine täpsustav küsimus Aleksei Lotmanilt. Palun!

Aleksei Lotman

Me oleme üldiselt võtnud suuna, et väga karm karistuspoliitika eriti midagi ei lahenda. Teoreetiliselt võib sellega isegi nõustuda. Samas tekib ikkagi küsimus, et kui meie seadustik sätestab alumise piiri niimoodi, et on võimalik pääseda väga kergete karistustega, siis kas meil on vähemalt ohvrite kaitseks piisavad mehhanismid? Praegu mulle tundub, et see päris nii ei ole. Kuidas see valitsuse poolt paistab?

Rein Lang

Jah, karistuse diapason on praegu kehtivas õiguses üpris lai. Ma oleksin väga ettevaatlik alumise piiri kõrgemale tõstmisega, sest selline repressiooni miinimumi tõstmine iseenesest häid tulemusi ei anna. Pole kuskil andnud ja vaevalt et ta meilgi annaks.

Mis puutub orjastamise ohvrite kohtlemise, siis siin on probleeme küll. Seda tuleb möönda. Nad on kriminaalmenetluses enamasti tunnistaja staatuses, mitte kannatanu staatuses, mis võib olla üks probleem. Ja teine küsimus on kindlasti see, et kui nende viimane elukoht ei ole Eesti Vabariigi territooriumil, siis ei maksa ka Eesti Vabariik neile kui ohvritele mingit kompensatsiooni. Aga see on minu arusaamist mööda rohkem juba Euroopa Liidu temaatika, kuidas selliste piiriüleste juhtumite puhul käituda. Eesti Vabariigil oleks ka üpris keeruline hakata maksma ohvri kompensatsiooni inimestele, kes küll võivad olla Eestist pärit, aga jäävad kuritegude toimepanemise tagajärjel näiteks alaliseks residendiks Hollandisse või Saksamaale või kuhu iganes ja kasutavad seal näiteks ka oma õigust tunnistajakaitsel. Nii et see on kompleks probleem, mille üle tuleb mõtiskleda, aga oleks hea, kui selle üle mõtiskletaks koos kõigi teiste Euroopa Liidu liikmesmaadega.

Aseesimees Keit Pentus

Selle teema raames on ka üks kohapeal registreeritud küsimus. Palun, Maret Merisaar!

Maret Merisaar

Lugupeetud minister! Te ütlesite, et üksikjuhtumeid te ei taha kommenteerida, aga Tedre tänaval, kus mina elan, pandi hiljuti kinni kaks kahtlast maja. Ja on veel üks Mikado baar, mis elanikke häirib. Ma ei saagi aru, kuidas te olukorda hindate: kas meil on piisav seaduslik alus, et politsei saaks selliseid juhtumeid uurida, või peaksime midagi parandama?

Rein Lang

Võiks ju küsida Marko Pomerantsi käest, kas Politsei- ja Piirivalveameti dokumendiregistris on mõni kaebus avaliku korra ja rahu rikkumise kohta nendes paikades. Justiitsministeerium ei tegele avaliku korra rikkumisega Tallinna linnas. Kui te olete häiritud, siis võite iga kell pöörduda politseisse. Või kui teid häirivad mingid linnaplaneeringud, siis meil on olemas Tallinnas Linnavalitsus, kes võiks sellega tegelda.

Aseesimees Keit Pentus

Täna! Lõpetan selle teema käsitlemise.

4. Vabatahtlike päästjate tegevusest

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine teema on vabatahtlike päästjate tegevus. Küsimuseks saab sõna Kalvi Kõva, küsimus on siseminister Marko Pomerantsile. Palun!

Kalvi Kõva

Hea istungi juhataja! Hea siseminister! Kuu aega tagasi me võtsime siin Riigikogu saalis vastu päästeseaduse, mille üle on kõigil kindlasti hea meel. Tolle päästeseaduse raames me viimaks fikseerisime päris konkreetset, kuidas käib vabatahtlike kaasamine päästetöödele. Pärast selle seaduse vastuvõtmist on ministeeriumi poolt kuulda olnud mõtteid, et aja jooksul võiks võimalikult palju funktsioone vabatahtlikele päästjatele üle anda, mille üle ka minul on väga hea meel. Aga äkki te valgustaksite meid natukene, mis funktsioone te soovite üle anda ja millal need asjad võiksid juhtuda?

Marko Pomerants

Aitäh küsimuse eest! Terve eilne päev kulus meie majas päästetemaatikale. Me vaatasime oma teenistusele ja selle perspektiividele otsa ning ma pean ütleva, et järgmistel aastatel jätkub Eesti päästeteenistus kui selline ikka riikliku päästeteenistusena, partneriteks vabatahtlikud päästjad kas konkreetsete komandode näol või siis üksikisikutena, nagu nüüd seadus lubab. Eile ma küsisin ka, kas on juba avaldusi esitatud selle uue seaduse alusel. Seadus ju veel ei kehti. Sain vastuseks, et avaldusi on esitatud ja nendele inimestele on pakutud võimalust ühineda vabatahtlikega.

Mismoodi saaks vabatahtlikke kasutada? Seal pole midagi uut, see käib ka praegu niimoodi. Meil on üle riigi 78 abikomandoga lepingud, mille alusel nad on meile abiks päästetööde teostamisel kohtades, kus riiklikku komandot ei ole. Kindlasti jääb selline suund edaspidigi, et neid võimalikult palju kasutada. Väga tähtis on ennetustegevus. Oluline on ikkagi õnnetused ära hoida, mitte jääda lootma kustutamise peale. Need mõlemad töösuunad eeldavad ka panustamist koolitusse. Mismoodi aga tõhusamalt vabatahtlike pritsumeestega edasi minna? Ma arvan, et omavahel diskussiooni pidades. Jaanuarikuust on meil olemas

Eesti Priitahtlik Päästeliit. Nende esindus on minuga kohtunud ja me oleme nõus koos nendega maha istuma.

Aseesimees Keit Pentus

Täpsustav küsimus Kalvi Kõvalt. Palun!

Kalvi Kõva

Aitüma! Ma tean, missugune on riigieelarve seis, aga küsin ikkagi. Praegu on seis selline, et Päästeameti 2010. aastaks kavandatud lepingute üldraami järgi saab MTÜ selleks, et väljasõidule sõita, kas vallalt toetust või maksub selle ise kinni. Kuidas te aga järgmist aastat planeerite? Kas selline seis, kus MTÜ iga väljasõiduga kahjumisse jääb, võiks tuleval aastal muutuda?

Marko Pomerants

Eks vabatahtlik tegevus ongi selline, millele eri osapooled püüavad kaasa aidata. Ühelt poolt on riik teinud päästetõid puudutava lepingu, teiselt poolt on olemas ka kohaliku omavalitsuse initsiatiiv. Kui me räägime 2011. aasta eelarve koostamisest, siis kahjuks pole meil võimalik suurendada nende teenuste rahastamist mitte mingil muul moel, kui võttes raha ära riiklikult teenistusest. Samal ajal on praeguse majandussituatsiooni tõttu meie eelarve struktuur juba niigi väga halb: umbes 80% on palgakulu ja 20% majanduskulu. Me ei saa muul moel edasi minna, kui peame nüüd panustama majanduspoolde. Tõepoolest, on ju väga tore, et meil on vabatahtlikud ja riiklikud päästjad, aga bensiini peaks ka masinas olema. Me ei saa lisaressurssi muul moel tekitada kui vähem päästjaid tööl hoides – kui me räägime, et vabatahtlikele on rohkem raha vaja. Aga kui valik vaid selline on, siis meie teenistused suunaksid raha ennekõike majanduspoolele, et riik ise suudaks oma komandode tegevuse tagada.

Aseesimees Keit Pentus

Teine täpsustav küsimus Kalvi Kõvalt. Palun!

Kalvi Kõva

Nüüd minu viimane küsimus selles plokis. Hea minister, te mainisite Eesti Priitahtlikku Päästeliitu, mis aastavahetusel siinsamas Riigikogu hoones konverentsikeskuses loodi. Ma tean, et päästeliidu esindajad on teie juures

käinud ja ühe taotluse esitanud, mis kätkeb endas ka väikest tuge päästeliidule. Äkki te oskate ütelda, mis võiks teie vastus olla?

Marko Pomerants

Aitüma! Minuni see taotlus pole jõudnud, aga ma oskan ju mõtteid ka lugeda. Eks inimesed, kui ministrile taotlusi kirjutavad, küsivad raha. Praegusel hetkel, kolmveerand kaks tänasel kuupäeval ei oska midagi lubada. Pole nagu seda raha võtmise kohta tänase päeva seisuga. Aga alati on olemas eelarveprotsess ja vaatame sügisel, elame-näeme, kui osavõtlikud siin saalis ollakse.

Aseesimees Keit Pentus

Kolm kohapeal registreeritud küsimust. Esimesena saab sõna Aleksei Lotman. Kolleeg Lotman, palun!

Aleksei Lotman

Hea minister! Minu küsimus on samal teemal, aga raha vähemalt otseselt ei puuduta. Lisaks nendele vabatahtlikele päästjatele, kes on kas organiseerunud spetsialiseeritud vabatahtlikeks päästeüksusteks või päris üksikshaaval end vabatahtlikuna registreerinud, on mitmesuguseid kodanikuühendusi, kes muu hulgas on valmis osalema ka päästetöödel. Keskkonnaorganisatsioonid on tublisti panustanud näiteks õlitõrjesse. Meil on olemas üks väga suur vabatahtlike organisatsioon, kes tegeleb valdavalt riigikaitsega, nimelt Kaitseliit, kelle üheks funktsiooniks on algusest peale peetud seda, et ta võiks osaleda ka päästetöödel. Mingil määral on seda tehtud, kuid minu hinnangul on see panus jäänud natuke väheseks. Kas on mingeid plaane sellele ülesandele uue hingamise andmiseks?

Marko Pomerants

Aitüma! Õnneks on meil olnud ka selliseid aastaid, kus on puhkajale kehv suvi ja tule-tõrjujale või päästjale hea suvi. Väga ulatuslikke ja pikaajalisi maastikupõlenguid, kus oluks vaja suures mahus lisatööjõudu, pole olnud. Päästeameti jaoks on Kaitseliit kui organisatsioon kindlasti partner. Ent igal pool on jälle rahaküsimused. Mis puutub sellesse, kas me majanduslikult suudaksime sellele uut vunki anda, siis lähitulevikus ei suuda. Inimsuhete seisukohalt aga on see kindlasti võimalik. Ka

võiksime vaadata, mis Kaitseliidu hoovi peal või kusagil ladudes sellist seisab, millest võiks õnnetuste puhul abi olla.

Aseesimees Keit Pentus

Järgmisena saab sõna Marika Tuus. Palun!

Marika Tuus

Austatud minister! Minul on konkreetne küsimus Tabivere valla kohta. Nimelt on seal sed inimesed minu poole pöördunud. Probleem on selles, et suure kärpimise poliitika tõttu, aga ka selle tõttu, et Tabivere komando päästetepoo ülalpidamise kulud on väga suured, on vald raskes olukorras. Ja nad pöördusid minu poole murega, et tegelikult peaks päästmise valdkond nagu riigi kohustus olema, aga riik ei ole tahtnud seda nendelt üle võtta. Mil määral te olete selle probleemiga kursis ja mis oleks teie lahendus? Ma tegelikult tahtsin üsna varsti teile sel teemal kirjaliku küsimuse esitada, aga võib-olla saame jutu täna ära räägitud.

Marko Pomerants

Aitüma! Konkreetse komando majanduslikes küsimustes ei ole minu poole pöördutud. Selles mõttes ei ole teema mulle tuttav. Meil on Eestimaal neli päästkeskust ja sellised igapäevased teenistuse küsimused on mõistlik püüda lahendada päästkeskuste juhtidega. Margo Klaos on Lõuna-Eestis see isik. Mis puutub riigi poolt mingisuguste ülesannete juurdevõtmisse või komandode arvu suurendamisse, siis midagi sellist lähiaastatel kindlasti plaanis ei ole.

Aseesimees Keit Pentus

Ja selle teema lõpetab küsimus Mati Raidmalt. Palun!

Mati Raidma

Aitäh! Austatud minister! Pöörduks korra ajalukku. Vabatahtlike päästjate ajalugu on väga pikk ja kangelaslik. Ja seda on jäädvustanud selline institutsioon nagu tuletõrjemuuseum, kes Tallinna vabatahtlike omaaegsest kinnisvarahuvist sai välja puksitud tema ilusatest muuseumiruumidest aastaid tagasi. Siis kadus ministeeriumi poliitilisel otsusel ära nimi, jäi sisejulgeoleku muuseum. Samas on nad mures ka oma staatuse pärast ja täna on vist küsimärke väga palju selle asutuse ümber, mida me

kutsume tuletõrjemuuseumiks. Kas härra minister oskab süstida natukene optimismi, et tuletõrjemuuseum on ja jääb ja et ta ka geograafiliselt tänasest asukohast väga kaugele ei liigu?

Marko Pomerants

Aitüma! Plaanis oli ta Narva viia! Nali muidugi, aga miks ka mitte. Mis puutub siseturvalisuse muuseumi või tuletõrjemuuseumi, mis tegelikult tema õige nimi oleks, siis täna me oleme pühendanud sellele teemale poolteist tundi, me oleme kohtunud asutuse direktori, tehnikahoidja ja giidiga ning oleme vaadanud muuseumi viie kuu tegevuskava üle.

Minu meelest pole see muuseum kogu haldusalas saanud eelkäijate mitte just suurima pühendumuse osaks. Põhiline on olnud see, et politseinikud on tänaval ja ka päästjad ametis – see on olnud hädavajalik ja muuseum on jäänud tagaplaanile. Homseks on kokku kutsutud grupp inimesi, kes peaks olema sellele muuseumile nõuandvaks koguks, ja mina arvan, et see kogu peab hakkama ka tegelikult tööle. Talle tuleb anda ülesanded ja selle muuseumi arengusse tuleb panustada.

Mis puutub selle muuseumi asukohta, siis ma arvan, et Tallinn, Soo tänav 2 on tema aadress. Selline vastus sai ka selgelt öeldud. Mis ei tähenda aga seda, et mujal Tallinnas ja ka mujal Eestimaal paikades ei võiks midagi teha. Praegu on ju tehnika Sakus ning lennusaadama angaarid on plaanis koostöös meremuuseumiga kasutusele võtta. Vaatame, mis ühiselt teha annab. Aga kindlasti tuleb, nagu kolleeg Lotman juba ütles, ettevõtmisele hoogu juurde anda.

Aseesimees Keit Pentus

Lõpetan selle teema käsitlemise.

5. Ajakirjandusest

Aseesimees Keit Pentus

Tänase infotunni registreeritud teemadest viimane puudutab ajakirjandust. Küsijaks on Jaan Kundla ja küsimus on justiitsminister Rein Langile. Palun!

Jaan Kundla

Austatud justiitsminister! Sageli kuuleme ja veelgi rohkem loeme ajalehtedest ebaobjek-

tiivset informatsiooni mõningate sündmuste, olukordade, inimeste jne kohta. Vahel tunnistatakse inimesi kriminaalkurjategijateks enne, kui seda on teinud kohus, ja sellega tekitatakse asjaosalistele põhjendamatu kannatusi. Kahjuks püütakse sageli anda hinnang toimunule tumedates värvides, sest see müüvat paremini. Kuna ajakirjandusseaduse vajalikkuse ümber on olnud palju vaidlusi, siis korralikku seadust meil olemas ei ole. Siit küsimus: milliste seadustega on reguleeritud ajakirjanduse tegevus? Kas neid seadusi täidetakse ja mida oleks vaja teha olukorra parandamiseks?

Rein Lang

Jah, tõepoolest, selle üle, kas Eestis peaks ajakirjandusseadus olema, on vaieldud ja debatteeritud rohkem kui kümme aastat. Ja alati on jõutud järeldusele, et uute tehnoloogiate kasutuselevõtuga maailmas on ajakirjanduse olemuslik piiritlemine väga keeruline. Ka mina isiklikult ei toeta eraldi ajakirjandusseaduse ei väljatöötamist ega vastuvõtmist, kuna sellise seaduse olemasolu tekitab kindlasti suuri probleeme seoses Eesti põhiseaduse paragrahvidega 44 ja 45. Paragrahv 45 sätestab sõnavabaduse ja igapäevase õiguse levitada vabalt oma ideid ükskõik millisel moel – nii sõnas, pildis kui ka muul viisil. Ajakirjanduse vastutus on meil reguleeritud Eestis kehtiva võlaõigusseadusega. Praegu on ka Riigikogu menetluses ringhäälinguseaduse ja võlaõigusseaduse muutmise eelnõu, mis on esimese lugemise edukalt läbinud ja mida menetleb Riigikogu õiguskomisjon. Eelmisel nädalalgi oli õiguskomisjoni istung, kus seda teemat käsitleti. Ma isiklikult loodan, et võlaõiguse muudatused, mis konkretiseerivad vastutust isikutele mittevõlalisel kahju tekitamise eest, võetakse Riigikogus vastu veel selle aastanumbri sees.

Aseesimees Keit Pentus

Esimene täpsustav küsimus. Palun, Jaan Kundla!

Jaan Kundla

Lugupeetud minister! Saan aru, et demokraatlikus riigis on sõnavabadus ja demokraatlik ajakirjandus. Kuid minu arusaamise järgi eeldab demokraatlik ajakirjandus ka professionaalseid, haritud ja erudeeritud ajakirjanikke. Praegu seda mõningatel juhtudel täheldada ei

saa. Üks demokraatia põhitingimusi on see, et keegi ei tohi rikkuda teise inimese demokraatlikke õigusi. Aga seda ometi tehakse. Hiljuti juhtusin televiisorist nägema küsitlust rahva rahulolu kohta meie ajakirjandusega. Tulemus oli jahmatav. Üle 80% inimestest ei ole ajakirjanduse tööga rahul. Kuidas te kommenteerite: kas see olukord on normaalne? Kuidas edasi?

Rein Lang

Justiitsministri haldusalas ajakirjandus kindlasti ei ole. Ja kui teha näiteks uuring, kui palju Eesti rahvast on rahul Estonian Airiga, siis ma arvan, et tulemus oleks umbes sama-sugune: 80% ei ole rahul. Aga mis puutub ajakirjanduse vastutusse, eriti teemal, mille te oma küsimuses tõstatasite, et kas keegi tembeldatakse kurjategijaks enne jõustunud kohtuotsust, siis juba põhiseaduses on öeldud väga selgelt, et mitte kedagi ei või kuriteos süüdi olevaks tunnistada ilma jõustunud kohtuotsuseta. Ja kui selle vastu eksitakse, siis see ei ole mitte üksnes eetiline probleem, vaid ka õiguslik probleem. Sellest õiguslikust probleemist ajendatuna ongi valitsus esitanud Riigikogu menetluse ringhäälinguseaduse ja võlaõigusseaduse muutmise eelnõu. Mul jääb siin üle veel üks kord avaldada lootust, et see seadus juba selle aastanumbri sees vastu võetakse. Kui te küsite minu kui inimese käest, kas on normaalne, et 80% elanikest ei ole teatud teenusega rahul, siis kindlasti ei ole see hea. Ning see peaks olema piisav signaal sellele tööstusele, kes ennast meediatööstuseks nimetab.

Aseesimees Keit Pentus

Teine täpsustav küsimus Jaan Kundlalt. Palun!

Jaan Kundla

Lugupeetud minister! Minule teadaolevalt on Justiitsministeerium esitanud pressinõukogule kaebuse, mis kindlasti oli juriidiliselt korrektne ja põhjendatud. Kuid seda ei rahuldatud. Kuidas te seda kommenteerite?

Rein Lang

Mis mul siin ikka kommenteerida on? Me oleme esitanud pressinõukogusse palju kaebusi ja osa nendest on leidnud rahuldamist, osa ei ole. Minu meelest on see pressinõukogu kompilatsioon praeguses kontekstis pisut kumma-

line. Arutada omaenda rikkumisi omaenda esindajate poolt tundub vähemalt minule pisut naljakas.

Aseesimees Keit Pentus

Kohapeal registreeritud küsimuseks saab sõna Lauri Laasi. Palun!

Lauri Laasi

Austatud minister! Mõni aeg tagasi pakkus teie kolleeg, kes istub teie paremal käel, Marko Pomerants nimelt, välja, et Eestis võiks olla meediaministri koht. Kuidas teie sellesse mõttesse suhtute? On see hea mõte või on see halb mõte?

Rein Lang

Marko on siin, te võite tema enda käest seda küsida. Mina kindlasti meediaministeriumi asutamist ei toeta. Ma arvan, et siin on mingisuguse infomüraga tegemist. Mis puutub Eesti riigi korraldusse, siis teataval määral on need küsimused Kultuuriministeriumi haldusalas. Seda aga ainult nii palju, et Kultuuriministeriumi kaudu käib avalik-õigusliku ringhäälingu rahastamine. Samas ei ole ministeriumil õigust sekkuda mingil määral rahvusringhäälingu programmi tootmisse ja nii see peabki olema. Minu meelest ei vaja Eesti mingisugust meediaministeriumi, -peavalitsust, -ametit või -inspeksiooni. See oleks selgelt üle pingutatud. Küll aga lasub Eesti riigil teatav ülesanne, et kõik Eesti territooriumil elavad inimesed, sõltumata sellest, mis keeles nad oma kodus kõnelevad, saaksid selle kohta, mis selles saalis toimub, adekvaatset informatsiooni. Selles osas on meil selgelt vajakajäämissi ja mina ei tea, kuidas seda peaks lahendama.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Lõpetan selle teema arutelu. Sellega on kõik tänase infotunni eelnevalt registreeritud teemad käsitletud.

6. Küsimused

Aseesimees Keit Pentus

Nüüd on võimalus mõne minuti jooksul registreeruda kõigil nendel Riigikogu liikmetel, kes soovivad ministritele küsimusi esitada eelnevalt registreeritud teemade väliselt. Ma palun nimetada kõigepealt minister, kellele

küsimus on mõeldud, ja seejärel küsimus. Esimesena saab sõna Arvo Sarapuu. Palun!

Arvo Sarapuu

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Mul on küsimus austatud peaministrile. Meie omavalitsused räägivad praegu riigiga läbi, nii nagu seda on aastaid tehtud. Räägiti läbi ka 2008. aastal, mil omavalitsused arvestasid, et neil on iseseisev tulubaas, ja tegid iseseisvad eelarved. 1. aprillist 2009 aga vähendati järsku füüsilise isiku tulumaksust omavalitsustele laekuvat osa 11,93%-lt 11,4%-le. Praegu läbi rääkides omavalitsused loodavad, et nende määr taastatakse – et taastatakse 11,93%. Sellest lootusest on teada antud ka regionaalministrile. Minu küsimus on: kas regionaalminister on selle küsimuse valitsusse toonud?

Andrus Ansip

Valitsus ei ole veel arutanud järgmise aasta eelarvet. Me jõuame selleni. Aga praegused prognoosid ei luba küll tulude kiiret kasvamist ja seetõttu ma ei hellitaks väga suuri lootusi, et kohalikud omavalitsused saavad täiendavaid vahendeid.

Aseesimees Keit Pentus

Lembit Kaljuvee, palun!

Lembit Kaljuvee

Mul on küsimus peaministrile. Viimastel päevadel on väga teravalt tõusetunud meie vabadussamba problemaatika. Kuidas teie kui peaminister suhtute Kaitseministeriumi ja lugupeetud kaitseministri tegevusse selle küsimuse valgustamisel ja lahendamisel?

Andrus Ansip

Ei ole vaja olla suur ekspert, et tunnistada, et selle hankega ei ole Eesti Vabariigil läinud just kõige paremini. Kuid nagu kaitseminister saan ka mina avaldada lootust, et kõik puudused saavad kõrvaldatud ja ükskord saabub aeg, kus ehitusmehed enam ei pea Vabadussõja võidusambaga tegelema.

Aseesimees Keit Pentus

Suur tänu, head kolleegid! Meie infotunniks ettenähtud aeg on läbi. Aitäh valitsusliikmetele infotunnis osalemise eest! Täna infotund on lõppenud.

Istungi rakendamine

Aseesimees Keit Pentus

Austatud ametikaaslased! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu 17. töonädala kolmapäevast istungit. Kõigepealt küsin: kas on soovi üle anda eelnõusid või arupärimisi? Ei ole. Seega võime kohe minna teadete juurde. Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid. Esiteks, Vabariigi Valitsuse üleeile algatatud söödaseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on maaelukomisjon; teiseks, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni üleeile algatatud planeerimisseaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjoniks on määratud majanduskomisjon.

Riigikogu juhatus on registreerinud kaasaegsete hoonete toetusrühma.

Head ametikaaslased! Viime nüüd läbi kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 75 Riigikogu liiget, puudub 26 rahvasaadikut.

Päevakorra täpsustamise osas on mul teile edastada järgmine teade: nimelt teeb tänase päevakorra 17. punkti, s.o seaduseelnõu 744 teise lugemise arutelul ettekande keskkonnakomisjoni liige Katrin Karisma-Krumm.

1. Töökohtade loomise seaduse eelnõu (740 SE) esimese lugemise jätkamine

Aseesimees Keit Pentus

Lugupeetud Riigikogu! Eile jäi meil istungiaja lõppemise tõttu pooleli seaduseelnõu 740 esimese lugemise arutelu. Me jõudsimme ära kuulata küll eelnõu algatajate esindaja ettekande, kuid küsimustele vastamine jäi pooleli. Nii et ma palun Riigikogu kõnetooli uuesti ettekandja Kadri Simsoni! Esimesena saab küsimuseks sõna Marika Tuus. Palun!

Marika Tuus

Kadri, miks ikkagi on koalitsioonisaadikud ja valitsus nii väga selle eelnõu vastu? Tegelikult, kui me vaatame, pole ju töökohti üldse palju loodud. Eelmine aasta ei tegeldud selle teemaga üldse. Ühendati küll Tööturuamet töötukassaga, koondades mõttetult ja makstes koondamisraha ligi 300 inimesele. Kui me vaatame praegu ka neid toetatud töökohtasid ja

palgatoetusega loodud kohtasid, siis see kõik on ikkagi piiratud. Uusi kohti ei tule kuigi palju. Mis selle põhjus võib olla?

Kadri Simson

Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Palun vabandust, austatud ettekandja! Head ametikaaslased! Me alustasime tänase päevakorra arutamist ja käimas on seaduseelnõu 740 arutelu. Ma palun saalis pisut vaiksemalt! Hea ettekandja! Nüüd on sõna teil. Palun!

Kadri Simson

Ma pean kõigepealt ütlema, et meil oli Riigikogu majanduskomisjonis päris tõhus ja konstruktiivne arutelu. Seejuures ka koalitsioonisaadikutel oli päris rohkelt küsimusi. Jäid kõlama kaks seisukohta, miks koalitsioonisaadikud ei saanud meie eelnõu toetada – kõrvale jättes seda ühte ja põhilist, et algatajaks oli opositsioonierakond. Need olid esiteks see, et pole põhjalikku mõjude analüüsi. Aga nagu me teame kõik väga hästi, tuleb küllalt seaduseelnõusid ka valitsusse kuuluvatelt erakondadelt, kellel samuti mõjude analüüsi pole tehtud. Ometi hoitakse neid eelnõusid jätkuvalt, kas või teist lugemist katkestades, päevakorral. Teine argument, mis küsimustest läbi käis, oli see, et kas meie pakutud viis, kuidas töökohti luua, ikka töötama hakkab. Aga mõnes mõttes on Euroopas need katsetused tehtud. Nagu ma enne mainisin, paljudes Euroopa riikides kehtivad näiteks teatava elanikkonnagrupi töölevõtmisel töandjale sotsiaalmaksu soodustused. Tõenäoliselt Belgias, Hispaanias, Prantsusmaal, Ungaris, Portugalis, Rootsis, Poolas ja Slovakkias just sellepärast neid toetusi antaksegi, et see aitab töökohti säilitada ja ka luua. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Erki Nool, palun!

Erki Nool

Austatud eeskõneleja! Selguse huvides tahaksin küsida järgmist. Siin on tegemist töökohtade loomise seadusega, millega muudetakse sotsiaalhoolekande seadust, sotsiaalmaksuseadust, tööturuteenuste ja -toetuste seadust ning ka Eesti Arengufondi seadust. Lõpuks,

kui me võtame selle seaduse vastu, siis töökohtade loomise seaduses ei ole ühtegi punkti. Mida me siis vastu võtame? Kui Riigi Teataja kuulutab selle töökohtade loomise seaduse välja, siis seal ei ole ühtegi punkti.

Kadri Simson

Aitäh, Erki! See on väga nutikas küsimus. Kui sa vaatad laiemalt meie päevakorras – mitte konkreetselt tänases, vaid kogu selle istungjärgu päevakorras olevaid seaduseelnõusid, siis tõenäoliselt lähipäevadel annad sa ise koos oma fraktsioonikaaslastega poolthääle ühele seadusele. See on monopolide ohjeldamise seadus, mis ei ohjelda mingeid monopole ega muuda mingit muud seadust kui olemasolevaid seadusi, mis ei kanna seda nime. Ma tean, et selle pärast on teil koalitsioonis tüli, aga mitte pealkirja pärast.

Meie põhjus need neli sammu ühe seadusega teha on väga lihtne: me arvame, et üksikute meetmetega sellist olukorda, kus Eestis on Statistikaameti väitel 137 000 töötut, enam ei lahenda. Vaja on väga sihikindlat tegevust ja seetõttu oleme me välja käinud erinevad paketid. Ühe seaduse muutmisega sellisest olukorrast enam välja ei tule.

Miks on vaja jõulist tegevust? Ma arvan, et kõige ilmekamalt illustreerib olukorda Rahandusministeeriumi kevadprognoos, kus on öeldud, milline oli tööpuudus eelmisel aastal, s.o 13,8%, ja ennustatakse tööpuudust selleks aastaks: 15,5%. Ka prognoositakse, et tööpuudus veel vähenema ei hakka, vähemalt mitte märgatavalt. Aastal 2011 arvatakse see olevat 13,9%, aastal 2012 aga 11,9%. Ütlen selle suurusjärgu lihtsalt teadmiseks, protsendid võivad ju teised tulla. Aastal 2008 oli Eestis töötuse näitaja 5,5%, aastaks 2012 ennustatakse selle jäämist 11,9%-le.

Õelda, et täna on kõik korras, lepime sellega, ärme muudame enam ühtegi seadust, las need inimesed, kes on töö kaotanud, jäävadki pikaajseteks töötuteks – me ei ole sellega nõus. Seetõttu ongi siia seaduseelnõusse kirja pandud erinevad meetmepaketid, mitte enam üksiklahendustega välja tuldud.

Aseesimees Keit Pentus

Vladimir Velman, palun! Kuna küsijat ei ole saalis, siis saab järgmisena küsimuseks sõna Arvo Sarapuu. Palun!

Arvo Sarapuu

Hea kolleeg! Eile tekkis meil rahanduskomisjonis üks huvitav diskussioon või õigemini rääge rünnak meie eelnõule, millega me põhjendatult tahtsime taastada seda 11,93%, mis omavalitsustelt ära võeti ja mis on asendatud 11,4%-ga. Selle rääge rünnaku põhjus oli küsimus, et kui 410 miljonit võeti omavalitsustelt ära, siis kuidas võiks seda taastada – me ei leia seda raha. Mina küsiksin täna nii. Tegelikult pakub see meie fraktsiooni esitatud eelnõu lahenduse, kust seda raha leida. Kui see eelnõu vastu võetakse, siis me selle 410 miljonit leiaksime. Kuidas veenda koalitsiooni inimesi, et see ongi eelnõu, mis tegelikult eile taga otsitud väljapääsu pakub?

Kadri Simson

Seda saab kõige veenvamalt esitada numbrite keeles. Iga inimene, kes on ära päästetud töötusest ja on saanud maksumaksjaks ehk tal on töö Eesti Vabariigis, panustab tööd tehes Eesti Vabariigi ja ka kohalike omavalitsuste eelarvesse. Eile ma siin kõnetoolis juba tutvustasin meie eelnõu, aga kuna eile olid saalis teised inimesed, siis kordan üle. Näiteks üks meie pakutud meede on, et kui tööandja võtab tööle inimese, kes praegu on töötu, siis aasta jooksul saab ta tööandjana sotsiaalmaksuvabastuse. Selle sotsiaalmaksu osa, ravikindlustuse osa ja pensionikindlustuse osa maksab tööandja asemel riik ja see on tegelikult nullsumma mäng. Kui praegu on inimene töötu, siis tema eest makstakse 13% sotsiaalmaksu või ravikindlustuse osa pluss minimaalselt toimetulekutoetust 1000 krooni kuus. See läheb riigile maksma 18 787 krooni aastas. Kui nüüd see inimene saab miinimumpalgaga tööle ja riik maksab lisaks veel pensioniosa, siis tähendab see riigile kulu 17 226 krooni aastas. See on riigile odavam, aga inimene töötab, ta on aktiivne, ta ei ole enam kodus abisaaja. See peaks veenma, et riik võib aktiivseid meetmeid kasutades saada ise kasu, lisaks saavad tööandjad kasu ja kasu saab ka inimene, kes praegu on ilma tööta ja kes aktiivsete meetmete abil saaks taas tagasi töötahte ja ka töökoha.

Aseesimees Keit Pentus

Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Austatud ettekandja! Kahtlemata on väga oluline, et kõikvõimalikud meetmed töökohatade loomiseks ja tööpuuduse vähendamiseks põhjalikult läbi kaalutakse. Te oma ettekandes rõhutasite, et riigi pakutavad meetmed on aeg-lased ja vähetõhusad, teie pakutavad abinõud aga kiired ja tõhusad. Praegu võimaldab riik saada töökohtade loojatel ja neil, kes võtavad pikaajalisi töötuid tööle, palgatoetust. Sellel rahal ei ole silti küljes, milleks ettevõtja või tööandja seda kasutab, kindlasti maksab ta ka maksud selle töötaja eest. Teie olete välja käinud meetme, mis näeb ette, et ettevõtja eest makstakse ära sotsiaalmaks. Sellel rahal on silt küljes. Miks te arvate, et see meede on tõhusam kui palgatoetus? Milles te näete olulist erinevust?

Kadri Simson

Esiteks, meie meede on tööandjale kasulikum kui palgatoetus. Palgatoetust on tänavu makstud või vastav leping sõlmitud 4298 juhtumi puhul. Seda makstakse tööandjale, kes võtab tööle vähemalt kuus kuud töötukassas arvel olnud inimese. Selle toetuse suurus on 50% töötaja brutotöötasust, kuid mitte rohkem kui miinimumpalk ehk 4350 krooni kuus. Tähtajalise töölepinguga töötaja puhul makstakse palgatoetust poole aja vältel. Meie sotsiaalmaksuvabastus kehtib aasta vältel, palgatoetus kehtib poole palga ulatuses poole aasta vältel. Kuna ma tean, kui raske on kuulajail siit kõnetoolist ettelõetud arve haarata, on mul siin kaasas ka väga detailne arvutus, mis näitab, et palgatoetus näiteks miinimumpalga puhul tähendab riigi panust ühe aasta jooksul 13 050 krooni, aga meie pakutud sotsiaalmaksuvabastus tähendab miinimumpalga puhul riigi toetust 17 226 krooni. Ütleme nii, et see on ettevõtjale soodsam kui praegune palgatoetus. Ma tean, et palgatoetust antakse suhteliselt napilt sellepärast, et eelkõige kasutatakse selleks Euroopa Liidu raha, aga soovijaid on kindlasti rohkem. Veel enam, ma tean, et ettevõtluse alustamise toetust on saanud ainult 320 inimest. Minu poole on pöördunud mitmed inimesed, kellel on toimiv äriplaan, kellel on vastav haridus ja kes seega võiksid kvalifitseeruda ettevõtluse alustamise toetusele, aga raha ei ole. Nii et riik annab vaid näpuotsaga – see 4000 ühte toetust ja 300 teist toetust on saja ja

enama tuhande töötu puhul on liiga vähe. Seda me tahamegi öelda.

Aseesimees Keit Pentus

Georg Pelisaar, palun!

Georg Pelisaar

Hea ettekandja! Kui kuulata meie ministreid, siis sageli kostab, et tööpuudus juba väheneb. Kui lugeda ajalehte, siis näiteks täna anti teada, et keskmine tunnipalk juba suureneb ja et tööpuuduse vallas paistab tunneli lõpus justkui päike, uued töökohad koidavad jne. Kas sul ei ole tekkinud mõtet, et võib-olla me muretseme ilmaasjata? Et kõik on paremuse poole pööranud ja varsti pole enam mingeid uusi töökohti vaja luua, need on juba olemas?

Kadri Simson

Optimiste on alati vaja! Mulle tuleb praegu meelde, kuidas 2008. aasta suvel konjunktuuriinstituudi juht Marje Josing ütles, et majanduse rasked ajad on möödas, ega Eestis enam halvemaks minna ei saa. Aeg on näidanud, kui suuresti ta eksis. Praegu väheneb ametlik töötuse statistika eelkõige seetõttu, et sanktsioonidega kustutatakse päris suur hulk inimesi ametlike töötute hulgast. Neid on esimese nelja kuuga kustutatud üle 12 000. Mitmed teadlased hoiatavad, et noorte inimeste väljaränne on hoogustunud. Aga kõige suurem oht on see, et inimesed, kes on otsinud tööd juba liiga kaua – ja neid inimesi, kes on otsinud tööd üle aasta, on liiga palju –, varsti kaotavad soovi üldse tööd teha. Mitu meedet selles töökohtade loomise seaduses on meil just nendele inimestele. Mis puutub avalikesse töödessa, siis me ei arva, et inimesed peaksid sellist tööd tegema aastaid. See on mõeldud hoidmaks neid aktiivsena praegusel ajahetkel, kui tööpuudus on nii suur, nagu see pole veel sellel sajandil Eesti riigis olnud.

Aseesimees Keit Pentus

Mark Soosaar, palun!

Mark Soosaar

Hea ettekandja! Eesti on sellises mahus tööpuuduse probleemiga silmitsi esmakordselt. Mis on sinu hinnang: kuidas Eesti riik kasutab ära teiste riikide kogemusi? Põhjamaade ja

Lääne-Euroopa jaoks pole selline tööpuuduse temaatika üllatus ja neil on palju suuremad kogemused. Kas meie riik arvestab ka neid kogemusi, kuidas sellisest kriisist välja tulla?

Kadri Simson

Mitme meie pakutud meetme algidee on teistest Euroopa Liidu riikidest. Eesti neid aga kasutusele ei kavatse võtta. Miks me peame praeguse poliitika jätkumist ohtlikuks? Me näeme selles ohtu eelkõige sellepärast, et taasiseseisvuse aja statistika näitab, et nii väikest hõivatute arvu – 554 000 inimest käib tööl – pole Eestis varem olnud. Me võime rõõmustada ametliku töötuse statistika vähenemise üle, kuid me näeme, et ametlikult tööl käivaid inimesi on jäänud väga väheks. Te peate kõik siin saalis minuga nõustuma, et inimressursiga ei ole meil siin Eestis laristada. Kui me laseme tööpuudusel kesta veel aastaid, kujunevad meil selle majanduskriisi hinnaks liiga suured inimvara kaotused. Need inimesed kas heituvad või lähevad Eestist ära. Ja, härra Soosaar, teie küsimuse vastuseks: ei, me ei õpi teiste Euroopa Liidu riikide kogemusest. Me üritame siin Eestis lahendada probleeme omal moel ja selle oma lahenduse tagajärg on väga suur inimeste kadu.

Aseesimees Keit Pentus

Teine küsimus Erki Noolelt. Palun!

Erki Nool

Hea eeskõneleja! Ma sain oma eelmisele küsimusele ilusa vastuse. Mul aga tekkis küsimus, kuidas põhjendada seda, et kui töötus aina kasvab, on sotsiaalmaksu laekumine ikkagi parem kui eelmisel aastal. Aga öelge, kas see uus seadus parandaks ka sellist situatsiooni: kui me jälgime vene meediat, siis järjest rohkem tuleb ette selliseid kuulutusi: "Otsin töökohta. Töötukassa toetus olemas." Kas saaks selle seadusega vähendada selliseid kuulutusi lehtedes?

Kadri Simson

Kõigepealt on mul hea meel, et minu esimene vastus oli ilus. Ma usun, et teie hea kolleeg Ken-Marti Vaher vastab teise seaduseelnõu puhul samale küsimusele veel ilusamini. Mis puutub sellesse, et inimesed väidavad, et töötukassa toetus on olemas, siis siin on küsi-

mus, mis toetust nad silmas peavad. Kui nad peavad silmas palgatoetust, siis tõepoolest olen ka mina rääkinud sel teemal mitme ettevõtjaga. Kõigil tööandjatel on teadmine, et palgatoetuse puhul või ka praktikale võetud inimese puhul on tööandjale soodsam, kui see inimene tuleb väikese palga peale. Ma arvan, et te olete kujundanud oma seisukoha mõne töökuulutuse põhjal. Palgatoetusega on tööl üle 4000 inimese.

Kas meie seaduseelnõu peaks olukorda parandama? Tõepoolest, selles on erinevatele töötutele ette nähtud erinevad meetmed. Esiteks inimesed, kes kohe täiskohaga tööle ei saa – neile on avalikud tööd. Praegu on ainult mõnes üksikus Eesti omavalitsuses võimalik teha avalikku tööd, ülejäänud omavalitsused seda ei pakugi. Minu meelest see juba iseeneest tekitab ebavõrdsust ja kindlasti peaks selliste tööde korraldamise kergemaks tegema.

Teiseks, sotsiaalsed töökohad. Ilmselt nende puhul ei pea kuulutama ajalehtedes, et ma tahaksin tööle tulla. Peaks pöörduma just nimelt riigi ja omavalitsuste poole.

Kolmandaks, sotsiaalmaksu kate. Kindlasti on ettevõtjad väga taiplikud ja arvutavad kohe välja, et sotsiaalmaksuvabastus aasta jooksul on neile soodsam kui palgatoetus. Ma usun, et see toob ettevõtjatele kasu, aga kindlasti toob see kasu ka Eesti riigile. Needsamad arvutused näitasid, et eelarvest vähem makstud toimetulekutoetuse raha läheb sotsiaalmaksu maksmiseks inimeste eest, kes on tööle saanud.

Mis puutub aga arengufondi, siis ma arvan, et kunagi, kui meil on Eestis oma Nokia, nii nagu president Lennart Meri tahtis, siis meil on kõigil hea meel, et me ei lasknud arengufondil välja surra, vaid aitasime tal majanduskriisis rasked ajad üle elada, et ta saaks nutikatele firmadele edasi toetust anda.

Aseesimees Keit Pentus

Heljo Pikhof, palun!

Heljo Pikhof

Austatud ettekandja! Nagu me kõik teame, kulutatakse Euroopa Liidus aktiivsetele tööturumeetmetele kümneid kordi rohkem riigi raha, kui seda teeb Eesti. Kas sulle ei tundu, et Eesti kulutab tööturumeetmetele liiga vähe raha ja et see on ka üks põhjuseid, miks meil on nii suur tööpuudus ja miks inimesed ei saa

koolitustel käia ning jäävad üldse aktiivsest tööturupoliitikast eemale?

Kadri Simson

Lühike vastus on, et tundub küll. Mulle tundub, et Eesti või praegune Eesti valitsus ei hooli töötuse probleemist. Meil on vaja mõttemalli muutust: tuleb hakata aru saama, et töötav inimene ei pruugi riigile kallim olla, et ta on hoopis riigile kasulikum. Kui see muutus on saavutatud, siis hakkab Eesti teadlikult töökohti looma. Ma loodan, et see arutelu siin Riigikogus aitas nii mõnegi koalitsioonisaadiku mõtteotsa peale ja ehk varsti tuleb koalitsioon välja ka protsendiosakese võrra optimistlikuma ja tegusama tegevuskavaga.

Aseesimees Keit Pentus

Väino Linde, palun!

Väino Linde

Austatud ettekandja! Ma saan muidugi aru, et tegemist on opositsiooni eelnõuga, kuid kohati mulle tundub, et niisugune seadusega töökohtade loomine on võib-olla võimalik Valgevenes, kus võib üritada presidendi otsusega midagi ära teha. Aga mitte täielises Eesti Vabariigis, kus töökohad peaksid siiski olema seotud eelkõige ettevõtluse ning riigi ja kohalike omavalitsuste rahaliste võimalustega. Ma küsingi seetõttu: kust eelnõu algatajad on plaaninud niisuguste teatud mõttes ikkagi ajutiste, näiliste töökohtade jaoks raha leida?

Kadri Simson

Hea kolleeg Väino Linde! Ma olen väga kurb! Teie küsimus näitab, et ma olen eile ja täna täiesti ilmaasjata kõigile küsimustele vastanud, et te ei kuulanud või te ei kuulnud. Aga lühike vastus on see, et kõige ebaefektiivsem riigi jaoks on hoida inimesed töötud, sõltuvad abirahadest. Isegi toetatud töökohad, mille puhul inimene ikkagi elab omaenda teenistusest ja maksab teatud makse, on riigile tulusamad. See ei ole rahaliselt kallim. Ja mis on veel väga tähtis: see aitab ära hoida sedasama inimvara kadu. Lõppkokkuvõttes, kui me mõtleme, mis on siin Eestis kõige defitsiitsem ressurss, siis selle rahvaarvu juures, mis meil on, on laristav suhtumine inimestesse kindlasti kõige suurem oht.

Aseesimees Keit Pentus

Väino Linde, teine küsimus.

Väino Linde

Hea ettekandja! See retoorika oli muidugi kena ja kõrvale ilus kuulata, aga vastust siiski ei tulnud. Kui palju selleks peaks kohaliku omavalitsuse ja riigi raha kulutatama ja kust me selle ressursi ikkagi leiame?

Kadri Simson

Kui te vaatate hoolega eelnõu seletuskirja, siis seletuskirja punkt 6 on eelnõu mõjude kohta ja seal on kõik arvutused ära toodud. Ma usun, et te olete vaevunud selle eelnõu endale laua peale võtma. Kui vaadata eelarve üldmahtu, siis ei ole need kulutused suured. Pealegi tööle saavate inimeste kasu ei saa mõõta rahas. Näiteks arengufond kulutab aastas riigieelarvest 0,3%, aga arengufond on oma põhikirjas öelnud, et nad mõõdavad oma tulukust aastate jooksul ja arvestavad, et üks edukas projekt võib tuua katte kõigile seni tehtud kulutustele. Arengufondi puhul on veel huvitav see, et nad plaanivad tänava oma investeringute mahuks sada miljonit krooni, aga nad jätkavad diskussiooni ja ettevalmistavat tegevust, et finantseerimise puudulikkust lahendada. See, kas eelmisel aastal oli õigustatud näiteks arengufondi tegevuse tagatiseks olnud Telekomis aktsiate müük, millest arengufond oleks saanud ligi 385 miljonit krooni, pluss 28 miljonit krooni Telekomis makstavate lisadividendide näol, ongi küsimus. Kui me hoiame söötis ka need valdkonnad, mille puhul on võimalik eeldada järgmist majanduskasvu ja majanduse arengut, ja ütleme, et me hakkame selle valdkonna pealt kokku hoidma, siis meie kasv on märksa aeglasem kui lähikonnas asuvates riikides, kus arengu pealt kokku ei hoita.

Aseesimees Keit Pentus

Teine küsimus, Heljo Pikhof, palun!

Heljo Pikhof

Hea ettekandja! Ma läheksin edasi Väino Linde küsimusest. Minu arvates me peame mõtlema kaugemale. Me ei saa mõelda ainult sellele, kui palju mingi asi täna maksab. Me peame mõtlema ka sellele heitunute hulga, kes ei loodagi enam tööd saada ja kes varsti enam tööd teha ei oskagi. Samuti nende laste-

le, kellel jäävad võimed arendamata sellepärast, et vanematel ei ole piisavalt raha. Mu küsimus tulenebki sellest. Kas te olete mõelnud teha midagi ka selleks, et lastega inimesi saaks paremini tööle rakendada, et nendel oleks tööle saamisel mingid eelisõigused?

Kadri Simson

Ma olen tõepoolest seda meelt, et Eesti riik ei tohi lähtuda teesist, et pole inimest, pole probleemi. Paljud inimesed on meil ametlikust statistikast kaduma läinud. Paljude puhul polegi riigi seisukohalt näiliselt tegu väga palju suurema kuluga kui ainult tuhat krooni toimetulekutoetust. Aga tegelikult on see riigile väga palju suurem kulu, sest nende inimeste võimalik ressurs on kasutamata. Mis puutub lastega peredesse, siis praegu on tööpuudus nii kõikehõlmav probleem, et töökohtade loomise seisukohast ei ole me eelistusi lapsevanematele plaaninud, küll aga on mitmeid teisi sotsiaalprojekte, mis peaksid aitama lapsi. Seda alates koolkodudest juhul, kui lapsevanem on leidnud tööd väljaspool Eestit, ja lõpetades kõigile lastele tasuta sooja koolilõunaga. See on kindlasti eelkõige oluline just nendele lastele, kellel kodus on puudus.

Aseesimees Keit Pentus

Lugupeetud ettekandja! Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh ettekande ja küsimustele vastamise eest! Ettekandeks juhtivkomisjoni nimel palun nüüd Riigikogu kõnetooli majanduskomisjoni esimehe Urmas Klaasi!

Urmas Klaas

Austatud juhataja! Head kolleegid! Majanduskomisjon arutas Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud töökohtade loomise seaduse eelnõu oma 3. juuni istungil. Eelnõu algataja esindajana jagas selgitusi kolleeg Kadri Simson. Kuna Keskerakonna fraktsiooni esindaja juba eile ja täna seda eelnõu põhjalikult siin teie ees tutvustas, siis ma sellel osal meie komisjoni arutelust põhjalikult ei peatu. Küll ütlen seda, mida kolleeg ei öelnud, ja see on vastuseks Väino Linde küsimusele, mis võiks olla eelnõuga seotud kulutuste katteallikad. Seaduseelnõu seletuskirjas seisab, et eelnõu algatajad näevad eelnõuga seotud kulutuste katteallikana astmelise tulumaksu kehtestamist.

Et mitte unustada, annan teada, et komisjoni otsus oli häältega viis poolt ja kolm vastu saata Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud töökohtade loomise seaduse eelnõu täiskogu istungile esimeseks lugemiseks 8. juunil ning teha täiskogule ettepanek eelnõu tagasi lükata.

Komisjoni liikmed esitasid küsimusi seoses arengufondi rahastamisega ning sellega, mil määral seondub arengufondi kohta käiv muudatus töökohtade loomisega. Samuti tundsid kolleegid huvi, milliseid mõjusid tooks see seadus kaasa kohalikele omavalitsustele, kelle eelarvest peaks avalike töökohtade organiseerimist finantseeritama. Arutelu käigus märgiti ka, et rahanduskomisjoni menetluses olev sotsiaalmaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 760 vastab ka eelnõus 740 püstitatud küsimustele.

Vabariigi Valitsus seda Keskerakonna fraktsiooni eelnõu ei toetanud. Vabariigi Valitsuse otsuse vormistas Sotsiaalministeerium, kes oli konsulteerinud ka teiste asjasse puutuvate ministriumidega. Ma mõne sõnaga refereeringi Vabariigi Valitsuse seisukohti.

Tehes ettepaneku seda seaduseelnõu mitte toetada, on Vabariigi Valitsus lähtunud järgmistest asjaoludest. Esiteks, toimetulekutoetuse määramisel ei ole põhjendatud töötasu väljaarvamine taotleja sissetulekute hulgast. Avaliku töö eest saadava tasu näol on tegemist töötasuga. Ühe töötasu liigi väljaarvamine sissetulekute hulgast toimetulekutoetuse taotlemisel on vastuolus toetuse eesmärgiga tagada inimesele pärast eluasemekulude tasumist summa toimetulekupiiri ulatuses.

Teiseks ütleb Vabariigi Valitsus, et seda eelnõu välja töötades ei ole arvestatud juba olemasolevate meetmetega, mis toetavad töökohtade loomist ning säilitamist ja ennetavad pikaajalise töötuse teket. Me teame, et Eesti Töötukassa kaudu makstakse tööandjale palgatoetust vähemalt kuus kuud töötuna arvel olnud inimese tööle võtmisel, noorte inimeste puhul on see kolm kuud. Kordan veel kord üle, et Rahandusministeerium on algatanud eelnõu, mis on meie registris saanud numbri 760 ja mille kohaselt saab vähemalt kuus kuud töötuna arvel olnud isiku osalise ajaga tööle rakendamisel tööandja õiguse tasuda sotsiaalmaksu temale makstud tasult, mitte kuumääralt.

Eelnõu seletuskirjas puudub kulude mõjude analüüs, on hindamata lisanduvate kulude suurus ja võimalik tööhõive kasv. Eelnõu seletuskirjas on välja toodud vaid ühe töötü tööle rakendamisel tekkiv kulu, aga me ei näe, mida tuleks teha riikliku pensioni- ja ravikindlustuse piisava finantseerimise tagamiseks. Välja arvatud astmelise tulumaksu kehtestamine. Rahandusministeerium arvutab, et negatiivne mõju järgmise aasta eelarvele oleks 830 miljonit krooni.

Eelnõu ei ole arvestanud avaliku töö eesmärki. Avaliku töö eesmärk peaks majanduslanguse olukorras, kus töötute arv on suur, olema avalikul tööl osalevate töötute arvu suurendamine, mitte selle töö kestuse pikendamine. Ning kohaliku omavalitsuse üksus võiks töö puhul, mis kestab 80 tundi kuus, rakendada töötü juba töölepingu alusel. Ei ole sätestatud uue tööturuteenuse "Sotsiaalne töökoht" eesmärki, sisu ega kulutusi. Samamoodi märgitakse, et juba olemasolevate aktiivsete tööturumeetmetega, millest on ka siin juttu olnud, ei ole arvestatud. Mina aga ütlen teile, head kolleegid, et käesolevaks, 2010. aastaks on meil nendeks aktiivseteks tööturumeetmeteks plaanitud 3,8 miljardit krooni, mis lihtsa arvutuse järgi on ligi 5% meie riigieelarve mahust. Ning need meetmed on rakendatud nii töötukassa, EAS-i, Sotsiaalministeeriumi kui ka Haridus- ja Teadusministeeriumi kaudu.

Arengufondi rahastamise sidumine kindla osakaaluga riigieelarvest on problemaatiline, kuna see on vastuolus avaliku raha tõhusa ja läbipaistva kasutamise põhimõtetega. Arvutuste järgi läheks 2011. aastal siis n-ö ilma pike-mate analüüsides ja arvutusteta arengufondile 250 miljonit krooni. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on sõnastanud seisukohta, et see ettepanek on selle seaduseelnõu kontekstis võõrelement, mis ei seostu tööhõiveküsimustega. Komisjoni aruteludes kerkis ka küsimus, kas just nimelt sellise konkreetse summa järele ikka on reaalne vajadus. Täna!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! On ka küsimusi. Esimesena saab küsimuseks sõna Kadri Simson. Palun!

Kadri Simson

Lugupeetud majanduskomisjoni esimees! Kui me Keskerakonna esitatud töökohtade loo-

mise seaduse eelnõu majanduskomisjonis arutasime, siis tõepoolest tõsis üles arengufondi küsimus. Te teate paremini kui mina, et arengufondi eesmärk on stimuleerida ja toetada Eesti majanduses muutusi, mis aitavad majandust ajakohastada, ekspordi kasvu tagada ning uusi, kõrget kvalifikatsiooni nõudvaid töökohti luua. Komisjonis jäi üles teema, et praegu on arengufondi jätkusuutlik rahastus lahendamata. Kui te ei toeta Keskerakonna eelnõu, millist lähenemist arengufondi jätkusuutlikkuse tagamisele te siis toetate?

Urmas Klaas

Komisjonis me ei vaidlustanud seisukohta, et arengufondi tegevusele ja selle rahastamisele tuleb leida optimaalsed lahendused. Küll aga vaidlustasime arutelude käigus sellise fikseeritud summa määramise. See summa on ju läbi rääkimata nii arengufondi nõukoguga kui ka Rahandusministeeriumi ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga. Kas me ei tegele siin nn mitteläbipaistva raha laotamisega? Konkreetselt komisjonis seekord juttu ei olnud, milline peaks asjaomane meetodika olema ja mis summadest konkreetselt me arengufondi puhul räägime.

Aseesimees Keit Pentus

Kalev Kallo, palun!

Kalev Kallo

Hea kolleeg, komisjoni esimees! Komisjonis repliigi korras oli küll sellest juttu, aga siis ma küsimust esitada ei saanud. Mind huvitab väga, millest tuleb sinu juhitud komisjoni nii erinev suhtumine seaduseelnõudesse. On ka üks teine eelnõu – monopolide ohjeldamise seadus, millest pole tänaseks isegi pealkirja järele jäänud ning mida on lõpututes töörühmades ja komisjoni istungitel muudatustega väga palju parandatud. Nüüd on see tõesti võib-olla mõistlikuks seaduseks hakanud muutuma. Enamjagu parandusi on seejuures tehtud ministeeriumi spetsialistide poolt. Miks sama käiku ei oleks võinud selle eelnõu puhul teha? Kindlasti oleks töörühmades ja ministeeriumidega koostöös võimalik eelnõu teise lugemise muudatusettepanekutega paremaks teha. Miks ühest eelnõust püütakse läbi nõelasilma pugedes midagi saada, aga teist ei taheta üldse käsitleda võtta?

Urmas Klaas

See küsimus komisjonis tõepoolest tõstatus repliigi tasemel ja sellisele üldistusastmele see ka jäi.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Toivo Tootsen. Palun!

Toivo Tootsen

Lugupeetud ettekandja! Sinu ettekandest käis läbi ka see, just nagu oleks 3,8 miljardit krooni plaanitud aktiivseteks tööturumeetmeteks. See on mõneti eksitav – see jätab mulje, nagu kulukski valitsusel 3,8 miljardit tööturu elavdamiseks, uute töökohtade loomiseks. Lõviosa sellest summast kulub tegelikult töötubirahaks. Ütle, palun, kui palju riik kulutab tõepoolest uute töökohtade loomiseks, soodustamiseks, milleks iganes. Kui suur on see summa?

Urmas Klaas

Me otseselt majanduskomisjoni sellel koosolekul näpuga eelarves järge ei ajanud. Küll aga võib öelda, et näiteks 2010. aastal on muudetud palgatoetuse maksmise tingimusi ning selleks on kavandatud tunduvalt rohkem raha: kui 2009. aastal eraldati selleks 1,3 miljonit, siis 2010. aastal 79,95 miljonit krooni. See on konkreetne summa, mis on mõeldud palgatoetuse maksmiseks. Mis puutub 3,8 miljardisse krooni – see on ligikaudu 5% meie riigieelarve mahust –, siis selle eest on tõepoolest erinevad tegevused ette nähtud, aga nii või teisiti on see kõik tööjõu konkurentsivõime kasvatamiseks mõeldud. Muu hulgas on see mõeldud selleks, et inimesed alustaksid ettevõtlusega tegelemist ja oleksid tööjõuturul konkurentsivõimelised.

Aseesimees Keit Pentus

Teine küsimus Kalev Kallolt, palun!

Kalev Kallo

Hea kolleeg! Sellepärast ma küsisingi, et komisjonis jäi teema repliigi tasemele. Nüüd ma küsin konkreetset sinu kui komisjoni esimehe käest, miks sinu juhitud komisjon käsitleb eelnõusid erinevalt ehk püüab ühte kõikvõimalike vahendite abil muuta mõistlikuks eelnõuks, aga teisega ei taha tegelda. Sellele ma ootan vastust.

Urmas Klaas

Kuna see küsimus selle eelnõu menetlemise käigus ei kasvanud välja suuremaks aruteluks, suuremaks diskussiooniks ja ma praegu ikkagi annan ülevaadet selle eelnõu kontekstis toimunud aruteludest, siis ma ei pea vajalikuks selleteemalist diskussiooni siin avada.

Aseesimees Keit Pentus

Teine küsimus Kadri Simsonilt, palun!

Kadri Simson

Lugupeetud ettekandja! Täiendan Toivo Tootseni küsimust. Et 3,8 miljardist läheb osa raha nii töötutoetuseks kui ka töötute haigekassamaksu katteks, on küll tänuväärne, aga seda ei saa nimetada tööjõu konkurentsivõime suurendamiseks. Ettevõtluse alustamise toetuseks eraldatakse näiteks 25 miljonit krooni. Aga minu küsimus on selline. Avalikud tööd on ainuke vahend suunata töötute vabatahtlikult mingit tööd tegema, näiteks lumekoristust. Ta saab selle eest 27 krooni tunnis ja ta senine sissetulek on ainult tuhat krooni toimetulekutoetust. Mida te majanduskomisjoni esindajana arvate, mis võiks olla selle inimese motivatsioon minna ja rügada raskel ajal omavalitsuse kasuks lumekoristusel, kui kogu teenitud raha võetakse talt ära, sest see läheb toimetulekutoetuse arvestusel arvesse?

Urmas Klaas

Majanduskomisjon probleemi selle nurga alt ja konkreetset seda sätet ei käsitleanud. Meie laudadel olnud Sotsiaalministeeriumi vastus, mis on ka teil, lugupeetud kolleeg, kindlasti olemas, räägib avaliku töö eesmärgist ja mõnevõrra teistsugusest eesmärgipüstitusest, kui teie sellest aru saate. Vabariigi Valitsuse seisukoht aga hõlmab ka arvamust, et sotsiaalse töökoha eesmärgi sisu ja asjaomaseid kulutusi ei ole selles eelnõus piisavalt kajastatud. Aga minu põhivastus on ikkagi see, et me komisjonis sellel punktil säärases kontekstis ei peatunud.

Aseesimees Keit Pentus

Lembit Kaljuvee, palun!

Lembit Kaljuvee

Hea ettekandja! Võib-olla minu küsimus tundub kiuslik, aga mulle jääb arusaamatuks,

et kui kõikvõimalikud meie poolt aktsepteeritud Euroopa eksperdid räägivad, et Eesti kõige suurem probleem on tööpuudus, siis meie parlamendi majanduskomisjon tahab eelnõu, mis puudutab tööpuuduse likvideerimist ja tööpuuduse vähendamisele kaasaaitamist, juba esimesel lugemisel välja hääletada. Miks me niimoodi teeme? Tegelikult on täna arutatava eelnõu mõte päris sügav ja seda võiks edasi menetleda, aga majanduskomisjon ei taha seda. Komisjon tahab selle välja lülitada. Miks see nii on?

Urmas Klaas

Ma refereerisin komisjoni arutelu ja ka valitsuse seisukohta selles küsimuses. Me tegime oma otsuse demokraatliku hääletuse tingimustes – komisjoni liikmed väljendasid just sellist seisukohta, nagu hääletustulemus kajastab. Miks, võin ma vaid oletada, kuigi oletamine ei ole kuigi vettpidav tegevus. Aga mulle jäi mulje, et kuna kavandatud meetmed ja ka plaanitud katteallikas pööraks põhimõtteliselt senise süsteemi ümber, siis leiti, et oleks tark tegu tegelda olemasoleva süsteemi edasiarendamisega. Ja tuleks näha ka olemasoleva süsteemi tulemusi, mitte liigse turbulentsiga nendele asjadele läheneda. See tuli, muide, selgelt välja ka majanduskomisjoni väljasõiduistungil töötukassas.

Aseesimees Keit Pentus

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Mul on sisult sama küsimus nagu minu kolleegil. Mina ikkagi ei saanud aru, kas eelnõu on seadustevastane või kinnitatud programmide vastane või mille vastu ta üldiselt on. Ainult see on arusaadav, et enamuse arvamus on selline ja et enamuse ei toeta Keskerakonna eelnõu. Aga kui ikkagi hinnata tõstatatud probleemi, siis mingit süsteemset ettepanekut selle lahenduseks siiamaani pole. Mispärast ei võiks eelnõu arvatavaid miinuseid edaspidi arutada ning eelnõu parandada ja täpsustada? Koos seda menetledes võiks ühises tegevuses sündida hea eelnõu.

Urmas Klaas

Ma viitasin, et töös on juba üks konkreetne eelnõu – eelnõu 760 –, mida rahanduskomis-

jon menetleb. Ma usun, et sellega liigutakse kiiresti edasi. Ma tõin siin oma ettekande käigus välja mitmeid aspekte, mis komisjoni arutelus kõlasid, nii et peaks olema teada, mis on selle eelnõu probleemid. Üks probleem, millest on minul võib-olla kõige parem rääkida, kuna see on majanduskomisjoniga otseselt seotud, on arengufondi rahastamisega seotud. Siin on palju küsimärke.

Aseesimees Keit Pentus

Teiseks küsimuseks saab sõna Marika Tuus. Palun!

Marika Tuus

Hea esineja! Õelge, palun, kas valitsusliitu esindavad rahvasaadikud ikka saavad aru, et meil oli I kvartalis tööpuudus 20% ja et meil on pikaajalisi töötuid, kes on töötanud üle aasta ja isegi üle kahe aasta, kokku 51 000. Kui meenutada, siis OECD arvamus oli ka, et me ei võta vist üldse reaalselt kogu seda probleematikat. Me teeme justkui nalja, et kümme aastat võib minna, enne kui me jõuame tagasi tasemele, mis meil oli mõni aasta tagasi. Kas ei oleks ikkagi vaja arutada ka opositsiooni ettepanekuid ja konkreetset seda tänast eelnõu märksa tõsisemalt ja mõelda, vahest võiks mingit asja siiski koos teha? Tehke siis parandusettepanekuid! Kas te sel moel ei ole asjale lähenenud?

Urmas Klaas

Proua Tuus! Ma pean kahjuks ütlema, et te vist pole hoolega kõiki OECD raporteid lugeanud. Seda esiteks. Ja teiseks: majanduskomisjon käsitles oma esmaspäevasel istungil väga põhjalikult koos haridus- ja teadusministri ning teiste Haridus- ja Teadusministeeriumi esindajatega võimalusi ja meetmeid, mida on võimalik meie haridussüsteemi vahendusel teha. Me arutasime, mida juba tehakse, ja ka seda, mida on vaja teha tõhusamalt selleks, et reageerida olukorrale, kus töötute hulgas 50% inimestel ei ole erialast haridust, on ainult kas põhiharidus või üldkeskharidus. On rakendatud mitu riiklikku programmi just nimelt ilma erialata ja haridustee pooleli jättnud inimeste tagasitoomiseks kooli ja seeläbi ka nende konkurentsivõime parandamiseks töajooturul. Käivitatud tegevusi on väga palju, neid on erinevaid ning koosmõjus avaldavad need

kindlasti väga positiivset mõju töötuse vähene-misele. Te küsitate, kas saadakse aru, kui tõsi-ne on olukord. Ma olen kindel, et sellest saa-dakse väga hästi aru. Aga sellest minu arvates küll aru ei saada, kuidas astmeline tulumaks võiks soodustada ettevõtluskeskkonda Eestis.

Aseesimees Keit Pentus

Austatud ettekandja! Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu ettekande ja küsimustele vasta-mise eest! Kas on soov avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Juht-ivkomisjon on teinud ettepaneku seaduseel-nõu 740 esimesel lugemisel tagasi lükata. Seda ettepanekut tuleb meil hääletada. Alustame hääletamise ettevalmistamist. Kas võime min-na hääletamise juurde?

Panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepa-neku Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud töökohtade loomise seaduse eelnõu 740 esi-mesel lugemisel tagasi lükata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 45 Riigikogu lii-get, vastu 36, erapooletuid ei olnud. Ettepanek leidis toetust. Seaduseelnõu 740 on menetlu-sest välja langenud. (Tabel 11.)

2. Hoiu-laenuühistu seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (240 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Tänase päevakorra järgmine punkt on Va-bariigi Valitsuse algatatud hoiu-laenuühistu seaduse ja sellega seonduvate seaduste muut-mise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Kui kõnesoove ei ole, siis läbirääkimisi ei avata. Võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud hoiu-laenuühistu seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu 240. Palun hääletada!

Poolt hääletas 83 Riigikogu liiget, vastu-olijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu nr 240 on seadusena vastu võetud. (Tabel 12.)

3. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse eelnõu (412 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Tänase päevakorra järgmine punkt on Vaba-riigi Valitsuse algatatud põhikooli- ja gümnaa-siumiseaduse eelnõu kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Palun kõigepealt Riigikogu kõnetooli Reformierakonna fraktsiooni esin-daja Lauri Luige!

Lauri Luik

Austatud juhataja! Head kolleegid! Oluline samm haridusmaastiku korrastamisel on uue põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse peatse vas-tuvõtmisega astunud, kuid Eesti haridusvald-kond vajab jätkuvalt reformimist. Riigikogus ligi poolteist aastat väldanud töö tulemusena kujunes PGS-ist üks põhjalikumalt arutatud seadusi selle koosseisu ajal. Kaasatud olid vä-ga mitmed osapooled ja huvigrupid, mis pani aluse laiapõhjalisele arutelule ning mille tule-musena sai esialgu üsna palju küsimusi teki-tanud reformikavast suhteliselt hea seaduseel-nõu. Uus PGS tagab parema üldhariduse kva-liteedi ning suunab omavalitsusi koolivõrku korrastama, toetades kodulähedaste põhikooli-de säilimist ning kvaliteetsema gümnaasiumi-hariduse teket. Seaduses on defineeritud õp-pekava alusväärtused, lahutatud on põhikooli ja gümnaasiumi õppekavad, olulist rõhku on pööratud õpilaste koolikohustuse täitmise pa-randamisele ja väljalangevuse vähendamisele, samuti hariduslike erivajadustega õpilaste toetamisele ning vaimse ja füüsilise turvalisuse ja tervise tagamisele koolis. Kehtival kujul säilib senine koolikohustuslik iga, milleks on 17 aastat. Kohalike omavalitsuste vaheline ta-saarveldamine jääb samuti praegu kehtivale kujule, lisandub veel erakoolidega arveldami-ne samadel alustel munitsipaalkoolidega arvel-damisega. Ettevõtlusõpetus on nüüdseks güm-naasiumiastmes kooli jaoks kohustuslik, kuid õpilase jaoks vabatahtlik. Gümnaasiumi lõpe-tamiseks tuleb edaspidi praeguse viie riigiek-sami asemel sooritada kolm (eesti keel, võõr-keel ja matemaatika) ning lisaks teha uurimis-töö ja sooritada komplekssam. Edaspidi peab gümnaasiumiastmes olema tagatud vähe-malt kolm õppesuunda.

Kuigi suur töö on PGS-i väljatöötamisega ära tehtud, peame hariduse kvaliteedi edasi-

seks parandamiseks jätkama haridussüsteemi jõulist ja kiiret arendamist. Reformierakonnal on selleks selge plaan. Senisest enam tuleb rõhku panna õpetajakoolitusele ja koolipraktikale, et tagada veelgi parem õpetajate ja õpetamise kvaliteet. Siinkohal ei tohi unustada õpetajaameti enamat väärtustamist ja väärilist tasustamist. Noorte ettevõtlikkuse, leidlikkuse ja omaalgatuslikkuse arendamiseks on oluline muuta õppekavad veelgi paindlikumaks ning õpilasele enamat vabadust pakkuvaks, et õpilane saaks ise oma haridusteed kujundada. Paindlikud õppekavad peavad looma ka võimalused mitmekesiseks huvihariduseks. E-kooli arendamine digitaalsest hinnetelehest multifunktsionaalseks e-õppe keskkonnaks, kus on kättesaadavad vajalikud õppematerjalid ja on loodud võimalused interaktiivseks õppetöök, peab olema üks prioriteetidest. Selleks et vähendada õpilaste väljalangevust põhikoolist ning parandada koolikohustuse täitmist, peab senisest enam rõhku panema kvaliteetsele alusharidusele. Senised seadused, mis käsitlevad haridust koolitüüpide või majakarpide kaupa, tuleks muuta haridusastmeid sisuliselt käsitlevateks. Uus alus-, põhi-, kesk- ja kõrghariduse seadustik kehtestaks standardid haridusastmete sisule ja jätkaks vabaduse koolivormide osas. Kindlasti on tarvis enam rõhku panna ka vähemusrahvusest õpilastele, et nemadki oleksid edukalt lõimitud kvaliteetset haridust andvasse Eesti haridussüsteemi.

Kui me tahame Põhjamaade parimat haridussüsteemi, siis peame reformidega jätkama. Reformierakonnal on selleks selge plaan. Ai-täh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Palun Riigikogu kõnetooli Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindaja Lauri Vahtre!

Lauri Vahtre

Austatud kolleegid! Kui eelkõneleja, nimekaim Lauri Luik, kõnelema asus, siis valitses siin saalis võrdlemisi suur sumin ja palju inimesi lahkus. Ma arvan, et see ei olnud põhjustatud kindlasti mitte sellest, et jutt ei oleks olnud kuulamist väärt, vaid pigem sellest, et seda seadust ja seda teemat oleme me käsitlenud lausa mitu aastat ja ongi raske täna siit puldist öelda veel midagi sellist, mida juba

poleks öeldud. Sellegipoolest tulin ma siia, et vähemalt ühte mõtet või aspekti n-ö jumalaga jätuks tehtud tööle ja võib-olla sissejuhatuseks järgnevale tööle meelde tuletada.

Selle seaduse menetlemisel nagu ka paljude teiste seaduste menetlemisel, aga seekord võrdlemisi eredalt, oli näha, et ei ole olemas seda inimkihti, inimhulka, inimgruppi Eestis, kes valdaks kogu teemat otsast lõpuni võrdse põhjalikkusega. Siin oli eriti selgelt näha, kuidas ristusid erinevad huvid, mis ei olnud tingimata vastandlikud, aga vahetevahel natuke erineva suunaga. Oli selgesti näha, kuidas väga eduka, n-ö eesrindliku kooli huvid peituvad eelkõige sellesama kooli edasises edukuses ja selle kooli juht ei pruugi tegelikult väga palju muret tunda Eesti haridussüsteemi kui terviku pärast. Need huvid võivad minna eri suundadesse. Eri suundadesse võivad minna õpetajate huvid ja koolijuhtide huvid. Eri suundadesse võivad minna linnade huvid, kuhu tullakse kooli, ja valdade huvid, kust kiputakse ära minema. Eri suundadesse võivad minna põhikoolide ja nn täistsüklikoolide huvid. Vastuollu võivad minna noorte või õpilaste huvid omavahel või ka lastevanematega ja ka lastevanemate huvid võivad olla väga erinevad. Kelle huvi siis õieti on see, et gümnaasium oleks tingimata kodu lähedal, et sinna saaks kõndida oma kodust, vanemate hoolitsuse alt? See oleks just nagu noore inimese huvi. Samas on noore inimese huvi ka see, et gümnaasium oleks tasemel, seal antav haridus kvaliteetne ja valmistaks inimest eluks ette. Aga sellise gümnaasiumi jaoks tuleb võib-olla loobuda kodust jala kooli minekust ja hommikusöögist ema-isa seltsis. Kumb huvi on siis suurem ja tähtsam? Kõikide nende erinevate huvide keskmes olid meie kultuurikomisjon, Haridus- ja Teadusministeeriumi spetsialistid ja ka minister. Meie olime kutsutud ja seatud neid erinevaid huvisid kokku panema nagu pusletükke. On täiesti selge, et selles tervikpildis on igal juhul mõni tükk, mis kellelegi ei meeldi. Aga ma loodan, et me oleme selle pildi kokku pannud parimal mõeldaval moel, nii nagu see praegu võimalik oli. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Palun Riigikogu kõnetooli Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni esindaja Marek Strandbergi!

Marek Strandberg

Head kolleegid! Kõnealune põhikooli- ja gümnaasiumiseadus, kui ta vastu võetakse, ei tähenda kindlasti mitte Eesti hariduse reformi. See on esimene samm suunas, et meie riigi hariduselu võiks hakata kujunema enam-vähem selliseks, nagu moodsa aja ja aina edeneva moodsa aja nõuded ette näevad. Küsimusi, mis hariduselus ka pärast põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse vastuvõtmist lahendamata jäävad, on väga palju. Samas, mingi hulka neist küsimustest, mis enne seda uut seadust olid, leiab loomulikult lahenduse. Osutan mõnele tõsiasjale, mille lahendamine ei ole kõnealuse seadusega veel lõpule jõudnud, aga mille lahendusi ühiskond kindlasti vajab.

Esimene asi on ühiskonnas aina kasvav digitaalne lõhe, digitaalne lõhe mitte vaeste ja rikaste vahel, vaid õpetajate ja õpilaste vahel. Õpilased oma igapäevases keskkonnas elavad ja toimetavad hoopis mujal kui õpetajad. Selleks et me ei peaks pidevalt rääkima gümnaasiumide ühendamisest, kuhugi viimisest, pidevast õpilaste vedamisest üle riigi ühte ja teise kohta, on möödapääsmatu, et meie õpetuse ja koolikorralduse osaks saaksid tänapäevased, just nimelt digitaalsel põhjal põhinevad õpikeskkond, õppematerjalid ja muu selline, nagu ka juhendid õpetajatele, mismoodi juba olemuslikult digitaalsesse keskkonda sündinud lastega toime tulla. Praegustest õpetajatest väga paljud on sündinud ajal, kui digitaalne keskkond alles kujunes.

Edasi, kool kui sõbralik, tervislik ja mõistlik elukeskkond. Ka selle kujundamiseks ei anna praegune põhikooli- ja gümnaasiumiseadus palju võimalusi, küll aga peaksime sellele eraldi keskenduma. Kui me peame silmas näiteks koolihoonete ümberehitamist ja muudatusi, mille käigus koolihooneid renoveeritakse või laiendatakse või uuesti ehitatakse, siis ei ole mina ainus ega ka siin saalis olijad vist ainsad, kes on koolides, ka renoveeritud koolides loenguid pidades tundnud, kuidas umbes esimese 15 minutiga ruumis õhk otsa saab. Me ei saa uuendada koole sellisel moel, et me teeme seda laste tervise ja õppimisvõime arvel. Enamgi veel, kool peaks kaugemas perspektiivis kujunema selliseks kohaks, et vanematel, kellel on aina vähem aega, oleks võimalik kindel olla, et lapsel on seal turvaline ka

pärast tunde, ta saab tegelda oma kooliasjadega ja tema aeg on hõivatud mõistlikul moel.

Valdkond, mida põhikooli- ja gümnaasiumiseadus tegelikult üldse ei puuduta ja mida ka eelkõneleja veidike mainis, on õpetajate kui loovisikute teema ehk õpetajate loomevabadus ja tegevusvabadus. Seda võiks seadusandja oluliselt rohkem ette näha, ta võiks ette näha selged karjäärimudelid ja mehhanismid, mille alusel õpetaja kui tegelikult koolist olulisemgi isik ja nähtus saaks areneda ja edeneda erinevaid teid ja võimalusi pidi ning loomulikult seista ka oma loomevabaduse ja võime eest, mida tal siis õpilastele pakkuda on, ja saada hästi makstud.

Need on need teemad, mida me peame väga oluliseks ja mida see seadus hetkel ei sätesta, kuid tuleb öelda, et selleks, et kuhugi päralt jõuda, tuleb astuda esimesed sammud. Ütleme siis nii: see mitme aasta jooksul visalt kujunenud esimene samm Eesti hariduselu ümberkorraldamise, tänapäevastamise ja tulemuslikumaks muutmise suunas on tõenäoliselt pärast põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse vastuvõtmist tehtud. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Mailis Repsi! Kaheksa minutit.

Mailis Reps

Lugupeetud Riigikogu liikmed! Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Hea haridus- ja teadusminister! Täna oleme jõudnud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse kolmanda lugemiseni. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse eelnõu väga pika menetlemise ajal on tehtud täpsustusi nii õpilaste kui ka õpetajate õigustes ja kohustustes, oluliselt selgemalt on välja toodud erivajaduste küsimus ja koolikohustuse küsimus, on täpsustatud, kuidas seatakse kooli ja kooli- pidaja omavahelisi suhteid. Üldise vundamendina on see eelnõu kindlasti parem, ta annab selgemaid juhiseid ja seal on selgemad sätted selle kohta, kuidas peaks määrusi täidesaatvat tasandil välja töötama.

Väga paljudelt organisatsioonidelt on tulnud mitmeid muudatusettepanekuid, osa neist otse kultuurikomisjoni, aga sadu muudatusettepanekuid on tulnud ka eri fraktsioonide kaudu. Pean ütlema, et sadakond muudatusette-

panekut, mille esitas Keskerakonna fraktsioon, on kas täielikult või osaliselt arvestatud. Seetõttu on eelesinejatel kindlasti õigus selles, et põhikooli- ja gümnaasiumiseadus on väga suures osas kõikide väljatöötatud kompromiss, mis osaliselt rahuldab kindlasti meid kõiki. Samas on selge, pean siinkohal rõhutama, et mitmeid põhimõttelisi küsimusi, mida Keskerakonna fraktsioon ja Keskerakond on alati toetanud, ei ole täna põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses sees. Me kahjuks ei leia sellest eelnõust gümnaasiumiõpilaste koolitoidu rahastamist, me ei ole täpsustanud kohustust õppida edasi pärast põhikooli, me ei ole täpsustanud koolieelset ettevalmistust, kahjuks ei viinud me sisse pikapäevakoolide süsteemi, me ei suutnud sisse viia lähtetoetuse täpsustust, mis on eriti oluline, arvestades, et näiteks kutsehariduses on ka Tallinna ja Tartu kutsekoolides puudu spetsialistidest õpetajaid.

Mis on aga täna kolmandale lugemisele tulnud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse probleemid? Esimene ja kõige valusam probleem, mis väga selgelt välja tuleb, on see, et me paneme kooli pidajale ehk kohalikule omavalitsusele väga selgeid kohustusi, millega ei anta kaasa rahalisi vahendeid. Siinkohal toon välja mõned. Kohalikule omavalitsusele paneme me §-ga 13 kohustuse tagada kõikidele täiskasvanutele, kes ei ole omandanud põhiharidust, põhihariduse saamise võimalus. Me paneme kohustuse tasuta tagada õpilastele riiklikus õppekavas väljatoodud õpiruumid ja uued õppevahendid. Paragrahviga 37 paneme me kohalikule omavalitsusele kohustuse tagada kõigile soovijatele eripedagoogi, psühholoogi, sotsiaalpedagoogi teenused. Paragrahv 38 näeb ette: "Hoolekogu ettepanekul on kool koostöös pidajaga kohustatud korraldama pikapäevavarühma moodustamise." Paragrahviga 43 paneme kohalikule omavalitsusele kohustuse tagada tervishoiuteenuse osutamine koolis vastavalt uuele määrusele, uue määrusega aga pannakse kohalikule omavalitsusele selgeid kohustusi, mis nõuavad rahalisi ressursse. Paragrahv 47 nõuab tavakoolides erivajadustega laste õppe tagamist kõigile lastele, kui lapsevanem seda soovib. Need on vaid osa näidetest, mis kooli pidajale, kohalikule omavalitsusele, loovad uusi nõudeid, nõudeid, millega me kõik menetluse käigus oleme olnud nõus, ainult me ei ole olnud nõus sellega, et kui kohalikule oma-

valitsusele kohustuse panemisega peab kaasnema ka rahaline kate, siis täna kolmandal lugemisel olev eelnõu ütleb, et rahalisi kohustusi riik endale ei võta, kuigi me paneme kohalikule omavalitsusele kohustusi.

Teine ja väga selge probleem on see, et päris menetluse algusest peale on haridus- ja teadusminister Tõnis Lukas toonud selle eelnõu siia ju selleks, et läbi viia haridusreform põhikoolide ja gümnaasiumide lahutamise ja gümnaasiumivõrgu nn korrastamise näol, mille tõttu sadakond gümnaasiumi, eriti maal, suletaks. Kui seni võisime olla selgel seisukohal, et põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse menetluse käigus on eelnõust kõik haridusreformiga seonduvad viited välja võetud, siis tänasest Postimehest võime lugeda, et Haridus- ja Teadusministeerium tõlgendab seda veidi teisiti. Haridus- ja Teadusministeeriumi esindaja sõnul annab Riigikogu põhikooli- ja gümnaasiumiseadusega teadliku ja avaliku heakskiidu põhikoolide ja gümnaasiumide lahutamiseks ning, viitega õppekavale, kolme paralleelklassi olemasoluks 2013. aastaks. Kolme õppesuuna nõuet on Haridus- ja Teadusministeeriumi ja ka koolide esindajad tõlgendanud väga erinevalt, kuid täna (ma viitan Postimehele) ei ole meil enam kahtlust, et sellesama põhikooli- ja gümnaasiumiseadusega võtab Riigikogu endale tegelikult sellise kohustuse, et annab haridus- ja teadusministrile mandaadi siiski läbi viia reform just nii, nagu ta algusest peale on plaaninud.

Seega, kahjuks, vaatamata menetluse väga keerulisele käigule, peame me täna ütlema, et sellist mandaati, läbi viia haridusreform, mille sisu ei ole üldsusele teada, me Tõnis Lukasele anda ei saa. Just seetõttu me põhikooli- ja gümnaasiumiseadust sellisel kujul toetada ei saa.

Asesimees Jüri Ratas

Tänan! Palun Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Peeter Kreitzbergi! Kaheksa minutit.

Peeter Kreitzberg

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Lugupeetud minister! Me oleme viimastel aastatel elanud suurte plaanide ja üsna väheste sisuliste hariduslike uuenduste saatel. Me vaatame pealt koolide ebavõrdset võistlust või

võitlust õppivate peade eest, samuti riigi süvenevat taandumist koolivõrgu ja kogu koolikorralduse kujundamisest. Oleme teinud hulgaliselt katseid jõuda kokkuleppele hariduse edasises arengus, kuid ebaõnnestunult. Katsed ei ole õnnestunud paljudel põhjustel. Üks põhjus on erakondade vähene huvi, domineerib vastandumise ja ainuautorluse soov, millega me Riigikogus kokku puutume. Teine põhjus on kujutlus kokkuleppest kui kõigi vaadete ja seisukohtade summast. Tulemuseks on üks kümnetest arengukavadest, milliseid Riigikogu on korduvalt arutanud ja mida kunagi ellu ei viida. Pakutavad lahendused ei sobi mõnikord omavahel kokku ja kõige ei jätku raha. Kolmandaks võib nimetada arusaamise puudumist, et hariduskorraldusest ja hariduse eesmärkidest on võimalik mõelda väga erinevalt, seetõttu alahinnatakse kokkuleppimise raskust. Ei olda valmis kompromissideks. Peale hea tahte ja dialoogilise eetika järgimise pole mingit garantiid kokkuleppele jõudmiseks. Kokkulepe on küps, kui ta on võrdset vilet kõigile, mitte aga väga hea üksikutele. Ma arvan, et seda seadust see iseloomustabki. See ongi põhiline, mida kokkuleppijad ei suuda sageli taluda. Ses suhtes, ma arvan, astuti põhikooli ja gümnaasiumiseaduse menetlemisel samm edasi. Peame jätkuvalt aru saama, et hariduslikud muudatused on pikaajased ja nõuavad laialdast konsensust erakondade vahel.

Vaatame korraks veidi tahapoole ja näeme tõelist Eesti haridusimet – riigieksamisüsteemi, mis kindlustas gümnaasiumi lõpetamise positiivse tulemusega, kui saadakse 1 punkt 100 võimalikust. Seda ei tunne ükski riik. Hiljem muutus see 20 punktiks. Mõlemal juhul loobuti sellest, et eksamiga tuleb kontrollida seda, mida õpetatakse. Eesti gümnaasiumid on ju väga erineva tasemega, mis teeb mõttetuks lähtumise ülikoolidesse sisseastumise nõuetest. Nüüd astusime sammu normaalsuse suunas: eksamid lähtuvad kõigile ühtsetest nõuetest ja riigieksamite positiivse sooritamise kriteerium on 50% maksimumsooritusest. Me ei vaja haridusimesid, vaid igakülgset ja pragmaatilist läbikaalutud lahendusi.

Poliitiline võitlus on hea, kuid teatud määran ja teatud viisil. Võitlus, kus puudub enam-vähem selge, sarnane arusaam võitluse iseloomust ja eesmärkidest, on vastastevaheline võitlus, mis edasi ei vii. Poliitiline võitlus erakon-

dade reitingu ja autorluse eest peaks käima käsikäes võitlusega hariduse sujuva ja suunatud arengu eest. Ehk astusime põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse menetlemisega sammu normaalsuse suunas.

Oleme jõudnud olukorda, kus madal sündimus hakkab mõjutama gümnaasiumi ja varsti ka kõrgkooli. Kui laseme koolivõrgul kujuneda jätkuvalt omasoodu ja õhutame ebavõrdset võitlust õppivate peade eest, siis elab vähegi ettevõtlikum publik varsti kümme-konnan suuremas Eesti linnas ning maapiirkond getostub. Haridus asub võimendama majanduslikku kihistumist, selle asemel et seda veidigi pehmedada. Austraalia sotsiaalliberaalid märkasid juba enam kui sada aastat tagasi, et majandusvabadus süvendab väga kiiresti ja pöördumatult majanduslikku kihistumist ning kui sellele ei astuta vastu võrdsete haridusvõimaluste poliitikaga, siis paljude inimeste kõik muud vabadused ja inimõigused muutuvad olematuks.

Sellega seoses olen veendunud, et tasaarveldussüsteem omavalitsuste vahel tuleb kiiresti kaotada. Kahju, et me ei suutnud seda sel korral. Linnade huvid *versus* maavalitsuste huvid ei anna kindlasti kokku Eesti haridushuvi. Kas meil sellist otsustuskogu siis polegi, kes seisaks kogu riigi haridushuvide eest? Siin, selles kogus vastanduvad kahjuks tõesti linnade ja valdade huvid.

Üha enam ja enam tõusetub hariduskorralduse juures meie haldussüsteemi küsimus, nii nagu see tõstatub ka tervishoius, teedehituses ja muudeski valdkondades. Kas iga vald peab endale soovima gümnaasiumi? Kas koolivõrku tuleb planeerida valla- või maakonnatasandil? Kui palju miljoneid kroone oleme tulde visanud koolide renoveerimisega, kus mõne aasta pärast pole õpilasi või on neid väga vähe? Kas riiklikud kutsekeskkoolid ja omavalitsuslikud gümnaasiumid peavad võistlema õpilaste eest või peaksid nad asuma ühel ja samal haldustasandil ning koostöös sama asja ajama? Mis saab koolidesse tehtavatest investeeringutest väikeste valdade omavahelises võistluses, kellele jääb kool alles, kellele mitte? Kas Tallinn peab rahasüstide kaasabil jätkuvalt tühjendama ümberkaudsed vallad õpilastest või peaks ta oluliselt vähendama hoopis oma koolivõrku? Lõppude lõpuks, kas õppijad on kooli jaoks või kool õppijate jaoks? Hari-

dusalased ja tervishoiualased vaidlused on viinud juba ammu ühesele järeldusele: maakonnatasand peab muutuma omavalitsustasandiks. Meie haldussüsteem muudab hariduse korraldamise kunstlikult kalliks, takistab paindlike lahenduste rakendamist ja koolivõrgu normaalset korrastamist.

Põhiline dilemma hariduskorralduses on aga see: kas elitaarne või egalitaarne koolisüsteem, kas võistlus õppivate peade eest, mis viib elitaarse koolisüsteemini, või hariduslike võimaluste võrdsus, mille musternäidis on Soome ja mis põhijoontes on Euroopas domineeriv stiil? Ehk: kas kvaliteetne haridus kõigile või vähestele? Võistlus ei kao, kui seda isegi maha suruda, nii nagu ei kao inimlik edevus, soov olla teistest parem ja näidata ennast sellisena. Küsimus on selles, kummale poole me oleme rohkem kaldu ja kummale poole me peaksime liikuma. Eesti, mis liigub võistluse ja elitarismi süvendamise suunas, peaks kurssi korrigeerima ja võtma suuna hariduslike võimaluste suurema võrdsuse suunas. Pole kahtlust, et hulk lahendamata probleeme sunnib meid õige pea tagasi pöörduma põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse juurde, enne kui jõuab kätte mitmete sätete planeeritud jõustumise tähtaeg. Selles mõttes olen ma natuke optimistlikum kui Mailis Reps, kes arvab, et kõik asjad selliselt ka kolme aasta pärast ellu viiakse. Ma loodan, et see nii ei lähe. Ma olen veendunud, et kolme õppesuuna nõue gümnaasiumis ei ole põhjendatud.

Võtame täna seaduse siiski vastu ja anname eluõiguse sellele, mis on seaduses head, seda ei olegi nii vähe. Väga tähtis on see, et see on sündinud tõesti eri fraktsioonide kompromisside tegemise vaimus. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Ma palun Riigikogu kõnetooli Vabariigi Valitsuse esindaja! Haridus- ja teadusminister Tõnis Lukas, palun!

Tõnis Lukas

Austatud juhataja! Palun kolm minutit lisaks!

Aseesimees Jüri Ratas

Kaheksa minutit.

Tõnis Lukas

Head Riigikogu liikmed! Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus on oma tervikkuses pikk samm õppesisu ja hariduskorralduse ajakohastamise teel. On rõõmustav, et Eesti ühiskond ja tema eelsalk Riigikogu astuvad selle sammu minu teada küllaltki üksmeelselt. Viimasel ajal on ka opositsioon kinnitanud oma rahulolu saavutatud tulemusega.

Tõepoolest on seaduse tekst arutelude käigus oluliselt muutunud, samas on suur osa valitsuse poolt algses eelnõus esitatud põhimõtetest jäänud jõusse. Paljud ettepanekute tegijad aktiveerusid alles viimasel aastal, aga see ei tähenda, et neilt poleks enne arvamust küsitud. Lihtsalt väitluses sünnib tõde ja igäihel järjest uusi ideid, aga, nagu varem öeldud, kõik head ideed tulevadki kas õigel ajal või natuke hiljem.

Seaduse kõige olulisem osa on uudne käsitus õppekavast. Nimelt on 2011. aasta sügisest põhikooli ja gümnaasiumi õppekavad teineteisest eraldatud. See on olnud kõigile juba seaduse ettevalmistamise perioodist teada. Seetõttu on kummaline kuulda, et kellelegi tundub just selle sätte avastamisel, et seadusest väljajäänud kooliastmete ühetaoline eraldamine on nüüd õppekava kaudu sinna kuidagi tagasi hiilinud.

Opositsioon on väljendanud muret, et senisest suurem kohustus õpilastele valikuid pakkuda võib olla koolidele koormav. Samas on koolidele esitatavaid nõudeid laialt arutatud ja nii dramaatilist lähenemist kohtab harva. Üldiselt peetakse loomulikuks, et näiteks matemaatika süvaõppega koolis peaks õpilasel olema võimalik loodusainete kõrval, mis on ju loomulik, õppida kohustuslikust määrast rohkem võõrkeeli, aga miks mitte ka emakeelt. Samuti võib võõrkeelekallakuga koolis õpetada ühes valiksuunas võõrkeeles sotsiaalseid, teises loodusaineid jne. Õpilaste valikuvõimaluste avardamine on loomulik. Erinevaid õppesuundi saadakse, kui kombineeritakse omavahel viie tavalise ainevaldkonna valikkursusi. Need on: emakeel ja kirjandus, võõrkeel, matemaatika, loodusained ja sotsiaalsed. Kannapööret see ei tähenda. Õpetajad nende ainete õpetamiseks peaksid ju koolidel olema, sest samad valdkonnad on iga kooli kohustuslikus repertuaaris niikuinii olemas. Õppekava loogika järgi peab üks pakutav õppesuund teisest eri-

nema vaid kaheksa kursuse võrra. Et arvestus käib 10. kuni 12. klassini kokku ja kursus sisaldab üht nädalatundi ühel õppeaastal, tähendab see, et õpilaste valikud võivad klassikaaslaste omadest erineda vaid näiteks kolme ainetunni võrra nädalas, ja ongi kahe suunaga klass olemas. Sellist valikute rohkust on arenguhuvilised koolid suutelised oma õpilastele pakkuma ka praegu. Tartus näiteks Raatuse Gümnaasium ühe ja Tamme Gümnaasium kahe klassikomplektiga teevad seda ka praegu. Seetõttu jutt, mis on nüüd ilmunud päevavalgele, et kolm suunda tähendab kolme paralleelklassi, ei kannata mingit kriitikat. Tõepoolest, haridusministeeriumi avalike suhete töötaja allus eile provokatsioonile ja hakkas kommenteerima Võhma näite põhjal üles visatud palli, et äkki keegi lööb selle maha, ja hakkas kommenteerima kolme paralleelklassi juhtumit. See ei ole tõsiselt võetav. See seadus ja ka kolme suuna nõudmine ei tähenda sugugi kolme paralleelklassi.

Gümnaasiumi eesmärk ei saa olla oma õppekava aastakümneid muutumatuna hoida. Tema ülesanne on õpilaste arengule kaasa aidata. Ühe piirkondliku kooli jaoks on ju eluliselt vajalik, et sinna jääksid õppima kõik selle kandi lapsed ka siis, kui neil on huvi eri ainete vastu. Kuna kõiki laste valikuid ei ole lihtne väikese kooli baasil kindlustada, näebki uus õppekava ette, et oma õppekavas võib gümnaasium kavandada ja läbi viia valikkursusi koostöös teiste koolide ja organisatsioonidega, sealhulgas kasutades Eesti ja rahvusvahelisi võrgustikke ning infotehnoloogilisi lahendusi. Õpilastel on õigus kokkuleppel kooliga osa õpet viia läbi teistes õppeasutustes, sealhulgas huvikoolides. Sellega on ära öeldud, et väiksemate gümnaasiumide võimalus on koostöö, mis on ka nende jätkamise eeltingimus ja mida näiteks Värskas Gümnaasiumis võetakse tuleviku huvides loomulikuks ja väga tõsiselt. Aega sellise koostöö planeerimiseks on, sest täielikult hakkavad uued valikkursuste nõuded koolidele kehtima 2013/14. õppeaastal. Tuletan meelde, et esimesed uue süsteemi järgi korraldatavad riigieksamid toimuvad 2014. aasta kevadel, nii et ka nendeks on aega ettevalmistusi teha. On aega ka valmistada eksamisüsteem ette nii, et juurida sealt välja seal vahepeal osaliselt levima hakanud formalism.

Seega, kui me räägime õppesuundadest ja vajadusest neid koolis õpilastele kindlustada, siis see ei tähenda ei põhikooli ja gümnaasiumi lahutamist ega koolide sulgemist. Omavalitsused ise otsustavad, kui suurte koolidega nad jätkavad. Muide, valitsus tuli Riigikokku eelnõuga, kus nähti ka põhikooli- ja gümnaasiumi lahutamisel ette erandeid, nii regionaalseid erandeid kui ka õppekava erinevustest lähtuvaid erandeid. See lausalise lahutamise jutt kellegi konkreetse programmina on sisse toodud poliitilistel põhjustel ja ei ole tegelikult sugugi mitte kriitika valitsuse aadressil.

Õppekavadega tegelemine on niisiis laste huvides. Sellest ma rääkisin. Aga selleks peab koolis lapsi olema. Lapse kooliskäimine ei saa olla üksnes õpetaja mure. Alaealise eest vastutab vanem ja vähemalt põhikooli ajal peab ta huvi tundma, kas laps koolis käib või puudub koolist põhjusega nädalate kaupa. Seaduses on loetletud, mida loetakse põhjusega puudumiseks. Kui põhjusega puudumisi on viiendiku võrra õppetööst kogu veerandi jooksul, siis saab seda vaadata küll juba koolist eemalejäämisena ja selle eest kannab tegelikult vastutust ka vanem. Karistust ei rakendata vanemale siis, kui ta teeb ise ettepaneku probleemi lahendada ja on avatud lahendustele. Trahvini, uskuge mind, läheb asi ilmselt ikka väga erandlikel juhtudel, sest seda saab vanema nõusolekul asendada üldkasuliku tööga, kasvatusalase koolituse või lapsega koostegevusega. Kindlasti aitab selline lähenemine koolist väljalangemist veelgi vähendada. Väljalangevus on praeguste, juba võetud meetmete alusel ka oluliselt vähenenud. Kui 2005/06. õppeaastal langes põhikooli kolmandas astmes välja üle 800 õpilase, siis möödunud õppeaastal 370. Koolist väljalangevuse vähendamiseks on oluline ka vanemate vastutus.

Õpetaja staatuse tõstmine on üks selle seaduse eesmärke, et õpetajal oleks hea koolis õpetada ja et lastel oleks seal turvaline ja arendav õppida.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Võime asuda eelnõu 412 lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Head ametikaaslased, panen lõpphääletusele eelnõu 412. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 55 Riigikogu liiget, vastu 28 Riigikogu liiget ja 1 jäi erapooletuks. Vabariigi Valitsuse algatatud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse eelnõu 412 on vastu võetud. (Aplaus.) (Tabel 13.)

Kolmanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

4. Välismaalaste seaduse muutmise seaduse eelnõu (736 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme neljanda päevakorrapunkti juurde, milleks on kultuurikomisjoni algatatud välismaalaste seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele eelnõu nr 736. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 63 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Kultuurikomisjoni algatatud välismaalaste seaduse muutmise seaduse eelnõu 736 on seadusena vastu võetud. (Tabel 14.)

Neljanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

5. Rassilise diskrimineerimise kõigi vormide kõrvaldamise rahvusvahelise konventsiooni artikli 14 lõike 1 alusel deklaratsiooni tegemise seaduse eelnõu (731 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme viienda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud rassilise diskrimineerimise kõigi vormide kõrvaldamise rahvusvahelise konventsiooni artikli 14 lõike 1 alusel deklaratsiooni tegemise seaduse eelnõu teine lugemine. Mul on hea meel näha juba Riigikogu kõnetoolis väliskomisjoni liiget Silver Meikarit. Palun!

Silver Meikar

Lugupeetud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Selle eelnõu saatis väliskomisjon täna siia suurde saali ja palub teie toetust. Meile ei olnud suureks üllatuseks, et selle eelnõu kohta

ei esitatud komisjoni arutluse ajaks ühtegi muudatusettepanekut. Seda ei tehtud peamiselt kahel põhjusel. Esimene põhjus on see, et tegemist on ühe väga hea eelnõuga. Teiseks seetõttu, et mida seal üheparagrahvilises eelnõus ikka nii väga palju muuta on. Ma lisan vaid, et eelnõuga anname me ühele rahvusvahelisele nõukogule pädevuse läbi vaadata kaebusi, mida Eesti elanikud teevad rassilise diskrimineerimise konventsioonis sätestatud küsimustes. Seda tehes suurendame me inimeste õigusi ja vabadusi seista oma õiguste ja vabaduste eest. Seetõttu palun ma teil kõigil seda eelnõu toetada!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Kas teil on ettekandjale küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma tänan ettekandjat! Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Eelnõu 731 kohta muudatusettepanekuid laekunud ei ole. Äsja kuulsime ka juhtivkomisjoni seisukohta, et see eelnõu tuleks panna tänasel istungil lõpphääletusele. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 731. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 55 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud rassilise diskrimineerimise kõigi vormide kõrvaldamise rahvusvahelise konventsiooni artikli 14 lõike 1 alusel deklaratsiooni tegemise seaduse eelnõu 731 on seadusena vastu võetud. (Tabel 15.)

Viienda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

6. Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel NATO reageerimisjõudude 15. rotatsiooni-koosseisus" eelnõu (751 OE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme kuuenda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel NATO reageerimisjõudude 15. rotatsioonikoosseisus" eelnõu teine lugemine. Ma palun Riigikogu

kõnetooli riigikaitsekomisjoni liikme Trivimi Velliste!

Trivimi Velliste

Austatud härra aseesimees! Head kolleegid! Tegemist on eelnõuga, mis on otseselt Eesti rahvuslikes huvides. Eesti osalemine NATO reageerimisjõududes NRF tuleneb Eesti NATO-liikmesusest. NRF on olulisim vahend NATO kollektiivse enesekaitse operatsioonide kiirel käivitamisel, juhul kui seda peaks vaja olema. Seega on NRF-is osalemine otseselt seotud Eesti julgeolekuga. NRF-i käivitamise otsustab NATO nõukogu ühehäälselt, mis tähendab, et NRF-i kasutamine saab toimuda ainult Eesti nõusolekul.

Selle eelnõu, mille järjekorranumber on 751, esimene lugemine lõpetati 19. mail 2010. Riigikaitsekomisjon arutas otsuse eelnõu enne teisele lugemisele esitamist oma s.a 31. mai istungil. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks ühtegi ettepanekut ei esitatud, mistõttu tuleb otsuse eelnõu teisel lugemisel lähtuda eelnõu esimese lugemise tekstist ehk algtekstist.

Komisjon otsustas 31. mai istungil üksmeelselt kiita heaks eelnõu teise lugemise seletuskiri ning teha Riigikogu juhatasele ettepanek lülitada eelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu 9. juuni 2010. aasta istungi päevakorda. Eelnõu ettekandjaks määrati siinkõneleja. Tuginedes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-le 109 otsustas riigikaitsekomisjon üksmeelselt teha Riigikogule ettepanek otsuse eelnõu 751 teine lugemine lõpetada, panna eelnõu täna lõpphääletusele ning Riigikogu otsusena vastu võtta. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Kas teil on ettekandjale küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma tänan teid, ettekandja! Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Eelnõu 751 kohta muudatusettepanekuid laekunud ei ole. Äsja kuulsime juhtivkomisjoni esindaja käest, et soovitakse panna see eelnõu täna lõpphääletusele. Tulenevalt sellest alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 751. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 52 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse esitatud

Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel NATO reageerimisjõudude 15. rotatsiooni-koosseisus" eelnõu 751 on otsusena vastu võetud. (Tabel 16.)

Kuuenda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

7. Justiitsministri poliitiline avaldus

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme seitsmenda päevakorrapunkti juurde, milleks on justiitsministri poliitiline avaldus. Head ametikaaslased! Enne kui me seda punkti menetlema hakkame, lubage mul lühidalt tutvustada menetlemise korda. Tulenevalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-st 155 kestab justiitsministri poliitiline avaldus kuni kümme minutit, Riigikogu liige võib esitada ministrile ühe suulise küsimuse ja läbirääkimiste käigus võivad sõnavõttudega esineda fraktsioonide esindajad. Ma palun Riigikogu kõnetooli justiitsminister Rein Langi!

Rein Lang

Väga lugupeetud juhataja! Austatud Riigikogu! Me asume varsti käsitlema päevakorrapunkti, milleks on Riigikogu otsuse "Kriminaalpoliitika arengusuunad aastani 2018" heakskiitmine" eelnõu. Teatavasti võimaldab Riigikogu kodu- ja töökorra seadus fraktsioonidel esitada Riigikogu otsuse eelnõusid, mis sisaldavad ettepanekuid Vabariigi Valitsusele. Sellise konsensuse üle on justiitsministril ja kogu valitsusel tervikuna väga hea meel.

Minu eelkäija Märt Rask tuli 2002. aastal välja ideega kriminaalpoliitika arengusuundade dokument ellu kutsuda. 2003. aastal sai see teoks, kui Riigikogu kiitis heaks kriminaalpoliitika arengusuunad aastani 2010. Toona opositsiooni esindanud Ain Seppik ütles 2005. aastal Riigikogu istungil, kui ma esitasin ülevaadet arengusuundade täitmisest, järgmist: "Keskerakonna fraktsioon soovib selgelt välja öelda, et meie arvates on riigi kriminaalpoliitika tänu Riigikogu 21. oktoobri 2003. aasta otsusele üks selgemaid poliitikaid riigis üldse, ning meile teeb rõõmu, et selle poliitika elluviimist ka tegelikkuses pidevalt analüüsitakse. Arvame, et selliselt tegutsedes ei jää edu tulemata." Ei jää üle muud kui auväärt kolleegiga nõustuda.

Ilmselt toob tänane päev kaasa küsimuse, kas nüüd on siis oodata mingit radikaalset pööret kriminaalpoliitikas. Sellest annavad tunnistust ka Postimees Online'i ja teiste väljaannete telefoninumbrid minu mobiiltelefonis vastamata kõnede hulgas. Kindlasti mitte, sest see pööre on juba toimunud ning eelmiste arengusuundade tekst ja mõte olidki selle eedaim väljendus. Vastupidi. Arengusuunad, mida me täna siin arutame, aitavad selliseid äkkpöördeid ära hoida ning tagada kriminaalpoliitika stabiilsuse. Arengusuunad on visioonidokument, mis kehtib kuni 2018. aastani. Kui Riigikogu dokumendi oma otsusega heaks kiidab, on see abiks vähemalt kolmele Riigikogu koosseisule kriminaalpoliitika ja valitsuse otsuste suunamisel.

Kriminaalpoliitika eesmärgina oleme sõnastanud ühiskonna turvalisuse tagamise süütegude ennetamise, nendele reageerimise, tekitatud kahju vähendamise ja õigusrikkujatega tegelemise abil. Kuritegevust me kaotada ei suuda, seda oleks üsna absurdne lubada. Seni, kuni me korraldame oma elu ühiskondlikel alustel, on olemas need, kes mängivad kaasa reeglite järgi, ning need, kes seda kas ei taha või ei suuda. Sotsioloog Émile Durkheim on öelnud, et ka inglite ühiskonnas on olemas oma valged ja mustad lambad. Ühiskonna kriminaalpoliitika peab tegema kõik selleks, et neid viimaseid oleks võimalikult vähe.

Justiitsministeerium viib otseselt ellu vaid väikest, aga kõige karmimat osa kogu kriminaalpoliitikast. Seega on mõneti paradoksaalne, et just Justiitsministeerium veab kogu seda valdkonda, teeb iga-aastaseid ettekandeid ning seoses sellega peab maha ka vihaseid võitlusi ministeeriumidega. Aga suurem osa kriminaalpoliitikast toimub meie kodudes, peredes, koolides – seal, kuhu justiitssüsteemil ei peaks üldse asja olema. On selge, et ei politsei, prokuratuur ega kohus suuda lahendada probleeme, mis on lapsel tekkinud kasvu- ja koolikeskkonnas. Loodame, et nii Haridus- ja Teadusministeerium kui ka Sotsiaalministeerium ja eriti kohalikud omavalitsused tulevad arengukavas väljatoodud teemadega aktiivselt kaasa ning me suudame peredele ja lastele enam tuge pakkuda.

Vaadates maailmas ringi, näeme, et suhteliselt sarnase ühiskonnakorraldusega riikide võime kuritegevusega hakkama saada on

märkimisväärselt erinev. Milles siis asi? Tulemusteta on kampaaniatega elluviidav ning pannaik külvav kriminaalpoliitika, millest Eestis on seni õnneks peaaegu täielikult hoiduda suudetud. Tulemuslik kriminaalpoliitika on selline, kus äkklahendused ei toimi ning ressursid ja tähelepanu suunatakse olulisele. Me võime seada kui tahes lühikesi menetlustähtaegu ja neid ka saavutada, aga on selge, et menetlustähtaegade puhul on tegemist vaid tagajärgedega, mis võivad muidugi ühel hetkel ka põhjuseks saada, näiteks kui menetlus muutub kannatanule koormavaks. Kahjuks tuleb aga meil siiski jätkata põhjuste kõrval ka tagajärgedega tegelemisega ja seda kardetavasti üsna pikalt.

Mis on meie jaoks üldse oluline? Ma toon siin kujundina nelinurga. Nelinurk tähistab nelja voo: mõistlikkust, mõõdukust, meelekindlust ja õiglust. Aga tähistagu see lisaks ka kriminaalpoliitika nelja prioriteeti: alaealiste kuritegude, isikuvastaste kuritegude, korduvkuritegude ja organiseeritud kuritegude ärahoidmine.

Esiteks, tegelemine alaealistega. Tuleb aidata neid, kelle kodudes (kui need kodud üldse olemas on) on nad samasuguse väärtusega nagu nurgas seisev taburet, millele möödaminnes jalaga mõni tohlakas antakse. Seesama tou on tavaliselt põhjuseks, miks laps seda võtet koolis kordab. Alaealiste komisjon, erikool, vangla – kõik need institutsioonid on alaealise õigusrikkuja teel vältimatud, aga praegu nad erilisi muutusi tema elus esile ei kutsu. Aga peaksid kutsuma, nii et vältimatust saaks vältitav. Sellele oleme oma arengusuundades ka olulist tähelepanu pööranud. Uuringud on veenvalt tõestanud, et vanemate joomise ning teineteise vastu rusika tõstmise kombeid kannavad järjekindlalt edasi lapsed. Ma väga loodan, et 2018. aastaks, millal, muide, Eesti on just Euroopa Liidu eesistujamaa, oleme me vägivalda mõttes paariariigi staatusest üle saamas ning Eesti kodude õhkkond on rahulikum ning turvalisem kui praegu.

Teiseks, vähendada just isikuvastaseid kuritegusid, mille hulgas on perevägivald, on lähiaastate prioriteet. Sealhulgas on rõhk ohvrite abistamisel ning tähelepanu pööramisel sellele, et riik ise omakorda kannatanutest ohvreid ei tekitaks. Kuigi meie õiguskaitse suhtlusoskused on varasemaga võrreldes kindlasti paranenud

nud, ei saa olla sugugi kindel, et riik ise alati parimal viisil käitub.

Kolmas oluline teema on korduvkuritegevus. Korduvkuritegevuse vähendamiseks seoses tuleb meeles pidada, et üldiselt on kuritegevusele viivad tegurid sarnased nii esma- kui ka korduvkurjategijate puhul. On öeldud, et suur osa Tallinna varavastastest kuritegudest tuleks kirjutada narkomaanide arvele. Praegu on meil nendele kuritegudele reageerimisel kaks põhilist valikut: kas saata teo toimepannu vangi või määrata talle rahaline karistus. Kumbki ei aita ilmselt lahendada seda probleemi, mis sunnib narkomaani teise inimese vara kallale minema. Narkoravi võimaldamine on meie oluline prioriteet järgnevatel aastatel. Arengukavaga püüame jõuda ka sinna, et töö vangist vabanenuga ei lõpeks hetkel, kui ta astub välja vangilaugsest, nagu see on praegu. Me tahame ellu viia tugiisikusüsteemi ning luua juurde ja kasutada paremini seniseid rehabilitatsiooniprogramme.

Nüüd tavakuritegude juurest struktuuridesse, kus tekitatav kahju pole enam otseselt kogetav üksikisiku tasemel, vaid annab endast märku riigikassas ning murendab usalduslikke suhteid ühiskonna tasemel. Olemegi neljandas nurgas, neljanda prioriteedi juures. Arengukas oleme sellele pühendanud punktid, mis räägivad organiseeritud ja raske peitkuritegevuse ennetamisest. Eesmärgid puudutavad, esiteks, kriminaaltulu tõhusat konfiskeerimist, mis sisuliselt tähendab, et kurjategija ei saa loota, et tema kurja tööga saadud raha tema või tema lähedaste käsutusse jääb. Teiseks, peame oluliseks menetlusasutuste töö tõhustamist. Ametkondlikud piirid ei tohiks takistada ühegi kuriteo lahendamist. Kolmandaks, soovime, et paraneks uurimisasutuste ja prokuratuuri võimekus lahendada raskeid ning suure kahjuga majandus- ja korrupsioonikuritegusid, seda ka küberruumis. Küberkuritegevusest rääkisin ma põhjalikult oma veebruari ettekandes ja ma ei hakka siin ennast kordama.

Riigikohtu esimees Märt Rask juhtis siitsamast kõnetoolist austatud Riigikogu tähelepanu asjaolule, et Eesti karistuspoliitika nõuab põhjalikku analüüsi. Ma nõustun Riigikohtu esimehega. Justiitsministeeriumil on kavas seda analüüsi alustada veel sel aastal ja kaasata sinna nii kodumaiseid kui ka rahvusvahelise taustaga eksperte ja teadlasi. Kuid ma julgen

väita, et paljuski tänu kriminaalpoliitika raamdokumendi olemasolule ei pea me häbenema oma karistuspoliitikat kriminaalkuritegudele reageerimisel. Hoopis teine on aga olukord väärtekoosseisude konstrueerimisega ja sanktsioonidega väärtegade toimepanijate suhtes. Korrakaitset riigis ei pea tagama ainult riikliku menetlusega, saab ka teisiti.

Ma lõpetangi tõdemusega, et Eesti vajab hädasti korrakaitseeadust, ja kutsun üles Riigikogu seda kindlasti veel sel aastal vastu võtma. Soovin teile turvalist tulevikku! Tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Head ametikaaslased! Kas teil on ministrile küsimusi? On. Aleksei Lotman, palun!

Aleksei Lotman

Aitäh, hea eesistuja! Hea minister! Küsin natukene jätkuks tänasele infotunnile, sest seal esitatud küsimus on otseselt seotud ettekande teemaga. Juttu oli kuritegelikul viisil saadud vara konfiskeerimisest. Kui paljudel juhtudel on riik näiteks inimeste orjastamise ja inimkaubandusega saadud vara kallale läinud ja kui paljudel juhtudel see kuritegelikul viisil saadud vara tegelikult on kuritegelike omanike käes?

Rein Lang

Aitäh! Siin peame me silmas pidama, et kuritegelikult saadud vara puhul on kaks konfiskeerimise liiki, üks on otseselt kuriteoga saadud vara konfiskeerimine ja teine on nn laiendatud konfiskeerimine. Mis seal salata, just seda laiendatud konfiskeerimist ei ole meie õiguskaitseorganid suutnud rakendada, ehkki seadusandlik baas selleks on olemas. See on tõendamise küsimus. See nõuab õiguskaitseorganitelt väga häid ajusid ja meetodilist tööd. See on raske, aga selleni tuleb ühel hetkel jõuda.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister! Ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita.

Oleme seitsmenda päevakorrapunkti menetlemise lõpetanud.

8. Riigikogu otsuse "Kriminaalpoliitika arengusuunad aastani 2018" heakskiitmine" eelnõu (757 OE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme edasi kaheksanda päevakorrapunkti, milleks on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni, Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni, Eesti Keskerakonna fraktsiooni, Eesti Reformierakonna fraktsiooni, Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ning Eestimaa Rahvaliidu fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Kriminaalpoliitika arengusuunad aastani 2018" heakskiitmine" eelnõu esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme Ken-Marti Vaheri!

Ken-Marti Vaher

Lugupeetud Riigikogu esimees! Lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud mõned Riigikogu liikmed! Kõigi kuue fraktsiooni algatatud otsuse "Kriminaalpoliitika arengusuunad aastani 2018" heakskiitmine" eelnõu on täna meie ees. Nimetatud eelnõuga tehakse valitsusele ettepanek viia riigis ellu eesmärgipäraselt kriminaalpoliitikat, mis lähtub heakskiidetud arengusuundadest, samuti tehakse valitsusele ettepanek esitada Riigikogule iga aasta 1. märtsiks ettekanne kriminaalpoliitika arengusuundade elluviimise kohta.

Nimetatud arengusuundade eelnõus määratakse kriminaalpoliitika pikaajalised eesmärgid. Väga lühidalt kokku võttes on kriminaalpoliitika eesmärk ühiskonna turvalisuse tagamine süütegude ennetamise ja nendele reageerimise, süütegudega tekitatud kahju vähendamise ja õigusrikkujatega tegelemise kaudu. Tegemist on nn visioonidokumendiga, mis kehtib 2018. aastani eelmise, 2003. aastal vastuvõetud visioonidokumendi alusel. Kui Riigikogu täna selle dokumendi oma otsusega heaks kiidab, on see suuniseks vähemalt kolmele parlamendikoosseisule ja valitsusele kriminaalpoliitika otsuste suunamisel.

Vabariigi Valitsusel tuleb oma poliitikate väljatöötamisel nende arengusuundadega arvestada. Iga ministeerium annab kord aastas vastutavale ministeeriumile, milleks on Justiitsministeerium, arengusuundade täitmisest aru ja selle põhjal tehakse iga-aastane aruanne,

mida meil on juba olnud võimalus mitmel aastal parlamendis arutada ja mille üle vaielda.

Kriminaalpoliitika hindamisel tuleb nii uuringute kui ka statistika põhjal vaadata kuritegude, kuriteoohvriks langemise, alaealiste kurjategijate, korduvkuritegevuse ning kriminaalmenetluse kohta käivaid, aga ka teisi andmeid. Seega ei põhine kriminaalpoliitika tulemuslikkuse hindamine mitte üksnes kuritegevuse statistikal, vaid ka iga-aastastel ohvri-uuringute andmetel, s.t et see põhineb suures osas ühiskonnaliikmete turvatunde muutumisel.

Kriminaalpoliitika esmased eesmärgid on korduvkuritegevuse ning alaealiste kuritegevuse ennetamine. Peatada tuleb uute kurjategijate pealekasv, probleemsete noortega tuleb teha sihipäraselt ennetustööd, see võimaldab ära hoida kuritegusid täiskasvanueas. Eestis panevad 13% kuritegudest praegu toime alaealised, Eestis registreeritakse ca 3000 alaealiste kuritegu aastas, mis moodustab 5–6% kogu kuritegevusest.

Korduvkuritegevuse ennetamine vähendab kuritegude arvu tervikuna, samuti kuriteoohvriks langemise riski. Üle 60% Eesti kinnipeetavatest ja kriminaalhooldusalustest on korduvkurjategijad, kuid samas lõpetab siiski ca 70% kriminaalhooldusalustest kriminaalhoolduse positiivselt. Igal aastal vabaneb vanglatest üle 2500 inimese, nendest paneb ca 40% aasta jooksul toime uue kuriteo ning ligi 26% satub aasta jooksul vanglasse tagasi. Uue kuriteo paneb aasta jooksul toime 11% ühiskondlikult kasulikule tööle suunatud isikutest.

Suuremat tähelepanu tuleb nimetatud dokumendi alusel pöörata organiseeritud kuritegevuse, korrupsiooni, küber- ja inimkaubanduskuritegude, isikuvastaste kuritegude, sealhulgas perevägivalla ennetamisele ja neile kuritegudele reageerimisele. Esmatähtsaks peetakse võitlust organiseeritud ning isikuvastaste kuritegudega, kuigi valdava osa registreeritud kuritegudest moodustavad varavastased kuriteod, ca 55% registreeritud kuritegudest, tekitavad ühiskonnale enim kahju surma või tervisekahjustusega lõppevad kuriteod ja kuritegevuse organiseeritud vormid.

Varavastaste kuritegudega puutuvad elanikud kõige vahetumalt kokku. Rasked peitkuriteod, nagu korrupsioon, äriühingutega seotud kuriteod ja muud, jäävad inimestest aga kau-

gemale ning otsest kahju inimesed endal ei tunneta, samas ei saa ega tohigi arvata, et selle tõttu tuleks nimetatud peitkuritegudele vähem tähelepanu pöörata. Vastupidi, ühiskonna ja riikliku julgeoleku seisukohalt on korruptiivse kokkuleppe tagajärjed vägagi traagilised nii isikule kui ka ühiskonnale tervikuna ja need puudutavad igal tasandil ka meie igapäevaelu. Korruptsioonil ja majanduskuritegudel on mitmeid alaliike ja sellega on seotud teisi kuritegusid. Mainida saab rahapesukuritegusid, mis on sageli seotud korruptsiooniga, samas kuuluvad need karistusseadustikus formaalselt majandusalaste kuritegude peatükki.

Ka perversivõim ei saa kaugeltki pidada isikute nn eraasjaks, vägivald lähisuhetes vähendab töövõimet ning toob kaasa suuri kulusi meditsiinile ja sotsiaalsfäärile. On selge, et perversivõimuga käsitlemine nõuab väga suurt professionaalsust ka riigi poolt, võimekust nimetatud kuritegusid avastada ja loomulikult ka ohvreid käsitleda. Nimetatud konfliktsetest olukordadest tekkiv kahju on jällegi tunnetatav palju laiemalt kui ainult ühe leibkonna piires.

Nüüd mõni sõna ka kriminaalpoliitika arengusuundade põhimõtetest. Kriminaalpoliitika kavandamisel ja elluviimisel on äärmiselt oluline koostöömõõde, avaliku sektori koostöö era- ja mittetulundussektoriga. Loomulikult, nii nagu juba aastaid, võimalikult paljud (ma loodan, et me jõuame kunagi ka sinna, et sada protsenti) meie kriminaalpoliitilistest otsustest ja seadusmuudatustest põhinevad võimalikel mõju-uuringutel ja kvaliteetsel statistika analüüsil, samuti sotsioloogilistel uuringutel ehk kõigil sellel, mille alusel on võimalik teha põhitud järeldusi. Kriminaalpoliitikas tuleb loomulikult arvestada võimalikke tulevikuriske, peab olema valmis Eestis seni veel tundmatu taustaga probleemide ja vähem levinud probleemide lahendamiseks, ennetamiseks ja neile reageerimiseks. Samuti on kriminaalmenetluses oluline kannatanu ja tunnistaja kohtlemine, mis suurendab usaldust õiguskaitse-süsteemi vastu, aitab ära hoida teiseseid kannatusi ning leevendada kuriteoga tekitatud kahju. Lisaks on oluline kohtuekspertiisiliikide arendamine. Nende kasutamine on vaja Eestis järjepidevalt viia uuele tasemele, et tagada kvaliteetsem, säästlikum ning isikute põhiõigusi vähem riivav kriminaalmenetlus. Samuti on oluline digitaalse e-toimiku menetlusinfo-

süsteemi arendamine, mis aitab kaasa kriminaalmenetluse osapoolte paremale koostööle ja loomulikult vähendab ka halduskoormust. Riigil on kohustus neid infosüsteeme järjepidevalt arendada, hoida Eestit siin innovaatiliste riikide esirinnas ja tagada sealjuures ekspertiisi ja karistusandmete rahvusvahelise kasutamise võimalus.

Nüüd, kõige olulisemaid esmaseid eesmärke silmas pidades mõni sõna ka kõrgendatud tähelepanu pälvivatest kuriteoliikidest, millele see arengusuundade dokument on peamiselt suunatud.

Kõigepealt alaealiste kuritegevusest. Alaealiste kuritegevuse ennetamiseks ning riskilaste varajaseks tuvastamiseks on arengusuundades ette nähtud kohalike omavalitsuste jaoks kasvukeskkonnas esinevate probleemide varajase tuvastamise süsteemi väljatöötamine, mitmed meetmed on välja pakutud Sotsiaalministeeriumi ja haridusministeeriumi valitsemisalas, nagu näiteks alaealiste komisjonide ja nende kohaldatavate mõjutusvahendite ühtlane kvaliteet ja selle tagamine üle Eesti, samuti keskendumine lastevanemate vanemlikele oskustele ja loomulikult ka kohalike omavalitsuste valdkonnaspetsialistide koostöö arendamine. Haridus- ja Teadusministeeriumil on vaja keskenduda erikoolidele, selleks et muuta need toimivateks õppe- ja kasvatusasutusteks ning panustada sinna loomulikult ka riigieelarve vahendeid. Prokuratuuril ja politseil ehk kriminaalasutustel tuleks tagada, et alaealiste kriminaalasjade kohtueelne menetlus ei kestaks üldjuhul üle ühe kuu.

Nüüd korduvkuritegevusest. Korduvkuritegevust mõjutavad eelkõige sõltuvusprobleemid ja süüdimõistetute hilisem toimetulekus. Justiitsministeeriumil on arengukavade kohaselt vaja tagada koostöös Sotsiaalministeeriumiga narkomaania sõltuvushäirega kurjategijate ravikohad ja -võimalused, samuti tuleb Sotsiaalministeeriumil arendada narkomaanide ravi- ja rehabilitatsiooniteenuste kvaliteedistandardit. On teada, et Eestis on ligi 15 000 narkosõltlast. Tõsine küsimus sellega seonduvalt on asendusraviteemaatika ja tegeliku uimastivõõrutuse omavaheliste suhete ja tasakaalu teema. Hea meel on, et Riigikogu menetlusse on esitatud eelnõu, mis käsitleb narkosõltuvusega kurjategijate ravimist. On selge, et ka nimetatud arengukava alusel on vaja võtta

väga tõsiselt lahendamise alla nii eri ministeeriumide koostöö narkomaaniaprobleemi vähendamisel kui ka sellega seonduv rahastamine. Kinnipeetavate vabanemisejärgse toimetuleku soodustamiseks on Justiits- ja Sotsiaalministeeriumi koostöös kohalike omavalitsuste ja mittetulundusühendustega ette nähtud luua üle-eestiline tugiisikusüsteem vanglast vabanevate iseseisva toimetuleku toetamiseks ning korduvkuritegevuse vähendamiseks ka rehabilitatsiooniprogrammid raskematele kurjategijatele, oluline on Justiitsministeeriumi koostöö teadusasutustega, mis puudutab korduvkurjategijate seiret, lisaks loomulikult vanglate pidev uuendamine ja tänapäevastamine ning selge suund laagervanglate arvu vähendamisele kuni nende sulgemiseni (konkreetselt puudutab see Tallinna Vangla küsimust, samuti vanglareformiga seonduvat Murru Vangla teematikat).

Kolmandaks, isikuvastaste kuritegude ennetamine. Alkoholi liigtarvitamine on üks peamisi isikuvastaste kuritegude toimepanemist soodustavaid tegureid. Riikliku alkoholipoliitika raamdokumendist on palju räägitud. Vabariigi Valitsusel on kohustus vastava kriminaalpoliitika arengusuundade dokumendi alusel heaks kiita konkreetne raamdokument, mille eesmärk on suunatud eelkõige alaealiste alkoholitarvitamise ja sellest tulenevate kahjude vähendamisele, samuti alkoholi riskitarvitamise ja sellest tekkivate kahjude vähendamisele. Väga raske isikuvastane kuritegu on perevägivald. Laialdane teavitamine perevägivallast kui raskest isikuvastasest kuriteost aitab kaasa selle kuriteo suhtes negatiivse hoiaku kujundamisele ühiskonnas ning loodetavasti ka perevägivallasüütegude vähendamisele. Sotsiaalministeeriumil on kohustus nimetatud teavitamissüsteem välja töötada ja selle läbi suurendada ühiskonna teadlikkust nimetatud süüteost, prokurörid, kui võimalik, peaksid sobivatel juhtudel koos ohvriabitöötajatega rakendama ohvri ja kurjategija lepitamist. Koostöös kohalike omavalitsuste ja mittetulundussektoriga on isikuvastaste kuritegude ohvritele vaja tagada üle Eesti piisaval hulgal varjupaiku, sealhulgas perevägivalla ohvritele ja Eestis siiani veel vähem levinud inimkaubanduse ohvritele.

Lõpetuseks, organiseeritud ja raske peitkuritegevuse ennetamise teematika. On selge, et

organiseeritud kuritegevuse vastases võitluses on üks keskseid mõisteid kurjategijate poolt kuritegevusest saadav tulu. Õiguskaitseasutustel tuleb keskenduda nendelt kriminaaltulu äravõtmisega seotud meetmetele, muu hulgas vastavate spetsialistide koolitamisele ja motiveerimisele, ja tagada kriminaaltuluvaldkonnaga tegelevate ametnike piisav hulk ning võimalused nende spetsialiseerumiseks. Tuleb jätkuvalt panustada rahvusvaheliste organisatsioonide koostöösse, see puudutab nii justiits-, politsei- kui ka tollikoostööd, ning prokuratuuri- ja uurimisasutused peavad ühiselt planeerima ressursse prioriteetsete valdkondadega tegelemiseks. Raskete ning suure kahjuga majandus- ning korrupsioonikuritegude vastu võitlemiseks tuleb tagada igas uurimisasutuses ning ringkonnaprokuratuuris piisav arv nimetatud kuritegude menetlemisele spetsialiseerunud uurijaid ja prokuröre, kusjuures korrupsioonikuritegudele spetsialiseerunud uurijad peaksid tegelema vaid nimetatud kuritegude uurimisega ja majanduskuritegudele spetsialiseerunud uurijad ja prokurörid vastavate kuritegudega. Seni on mitmes kohas jätkuvalt see praktika, et nimetatud kuritegudega tegelemine on ühendatud, mis tähendab tegelikult spetsialiseerumise ja kompetentsi väljaarendamise puudumist. Küberkuritegevusvastases võitluses keskendutakse peamiselt alaealiste seksuaalse kuritarvitamise vastasele võitlusele, mille osas on viimasel ajal eri otsustega astunud samme ka parlament, samuti suurte arvutikelmuste tõkestamisele ning arvutiviiruste ja häkkimise leviku tõkestamisele. Küberkuritegevuse paremaks piiramiseks tuleb loomulikult tagada piisava hulga infotehnoloogiaspetsialistide olemasolu kriminaalasutustes.

Otsuse eelnõu heakskiitmine täna ei too kaasa eraldi kulutusi, küll aga peavad ministeeriumid, kes on vastutama pandud, ja teised asutused arvestama eelarve planeerimisel nende ressurssidega, mida vastavate ülesannete elluviimine peaks nõudma. Tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Teile on vähemalt üks küsimus. Evelyn Sepp, palun!

Evelyn Sepp

Aitäh! Hea ettekandja! Tõsi, peame tõdema, et Eestis on süüdimõistetute kohta suhteliselt

palju kinnipeetavaid. See ei ole mitmel põhjusel võib-olla kõige mõistlikum lahendus. Ma olen seda juba mitme aasta jooksul korduvalt küsinud. Rahaliste karistuste ainukene n-ö alternatiiv või asenduskaristus on praegu samuti kinnipidamine. Küsimuse sisu on see: mis on seni takistanud alternatiivkaristusena või asenduskaristusena seadustamast ühiskondlikult kasulikku tööd, millest on väga pikalt räägitud ja mis oleks võib-olla ainukene võimalus, mis võtaks ühiskonnalt ära kohustuse süüdimõistetule ehk kurjategijale n-ö hotelliteenuse eest täiendavalt peale maksta?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Ma väga loodan, et me saame järgmisel nädalal sellele küsimusele vastuse, sest õiguskomisjoni menetluses olnud eelnõu, mis puudutab üldkasuliku töö rakendamist ka väärtegade suhtes, on järgmisel nädalal lugemistel ja loodetavasti me selle ka vastu võtame, mis tähendab, et rakendamise aeg on 2012. aasta 1. jaanuar ja osa nimetatud eelnõust läheb rakendamisele juba järgmisest aastast. Äärmiselt õigustatud lähenemine. See on nõudnud ka teatud ametkondlikke läbirääkimisi, mis puudutab eelkõige Siseministeeriumi ja Justiitsministeeriumi valitsemisala. Seda hakkab väärtegade puhul koordineerima Siseministeeriumi valitsemisalas olev Politsei- ja Pii-riivalveamet. Eraldi teema on muidugi kriminaalhooldussüsteem, see puudutab kuritegusid. Väärtegade eest asenduskaristuste mõistmise koordineerimine läheb politsei pädevusse.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud ettekandja! Ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Läheme edasi. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli õiguskomisjoni liikme Robert Antropovi!

Robert Antropov

Hea istungi eesistuja! Head kolleegid! Otsuse "Kriminaalpoliitika arengusuund aastani 2018" heakskiitmine" eelnõu esmaettekandmine toimus täiskogu ees juba 9. veebruaril s.a. Selle eelnõuga määratletakse kriminaalpoliitika pikaajalised eesmärgid ja tegevused, rõhutan, millest avalik sektor peab lähtuma oma tegevuse kavandamisel ning elluviimisel. See puudutab loomulikult ka ministeeriumideülest koostööd, milles kindlasti on

varem olnud probleeme. Siinkohal on vägagi tervitatav Justiitsministeeriumi praegune initsiatiiv ja aktiivsus nii kuriteoennetus- kui ka rehabilitatsioonitöö koordineerimises. Komisjonis tuli lisaks jutuks see, et Riigikohtu esimees väljendas muret ühiskonna ülekriminaliseerituse pärast, kuid kuna Justiitsministeerium on juba karistusõiguse süvaanalüüsi oma lähiaja tööplaani lülitanud, ei pidanud komisjon vajalikuks kriminaalpoliitika dokumendi täiendamist selles osas.

Õiguskomisjon oma 31. mai istungil kiitis konsensusega heaks esitatud eelnõu, otsustas teha ettepaneku panna eelnõu 757 täna lõpphääletusele ja see Riigikogu otsusena vastu võtta. Ma väga loodan, et me teeme seda vähemalt 51 poolthäälega. Täna langetatava otsusega tehakse Vabariigi Valitsusele ettepanek esitada hiljemalt iga aasta 1. märtsiks meile ülevaatamiseks ja ärakuulamiseks ettekanne kriminaalpoliitika elluviimise kohta. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Kas teil on ettekandjale küsimusi? Hea ettekandja! Ma tänan teid! Küsimusi ei ole. Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Avan läbirääkimised. Palun kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Ain Seppiku!

Ain Seppik

Lugupeetud juhataja! Puht halastusest, sest ehk jõuab koalitsioon end siis kohale rebida, et tuleks kokku 51 häält, pean ma kõnet pidama nende päästmiseks. Distsipliiniga on, nagu on.

On väga hea, et me täna siin saalis arutame kriminaalpoliitika arengusuundi aastani 2018. Hea on see mitmes mõttes. Esiteks peab tunnustama, et erinevad spetsialistid on ära teinud väga põhjaliku töö kriminogeense situatsiooni analüüsimisel koos põhjaliku statistika esitamisega. Selle töö eest peab minu meelest neid inimesi tunnustama. Teiseks on arengusuundades märgitud teaduslikul alusel prognoositud tulevikuarengud selles valdkonnas ning on toodud ka võimalikke tagajärgi meie ühe või teise otsuse ehk poliitika puhul. Kolmandaks on antud väga huvitav ja põhjalik ülevaade ennetustegevuse eri vormidest ja meetoditest eri maades. Kuriteoennetus on aga üks nimeetatud moodsa kuriteotõrjumise strateegia põhi-osi. Seega võime kaudselt öelda, et käsitleta-

vad arengusuunad on väga tänapäevane dokument. Neljandaks tahan ära märkida arengusuundade alguses ära toodud eesmärkide ja põhimõtete täpsust ja selget sõnastamist. See on parlamendi selge juhise täitevvõimule kuritegude tõrjumise kavandamisest. Praeguse Riigikogu puhul on see suhteliselt erandlik nähtus. Tavaliselt teeb valitsus praegusele Riigikogule ettekirjutusi. Viies juhise tähelepanu neljale väljatoodud arengusuunale: alaealiste kuritegevus, korduvkuriteod, isikuvastased kuriteod ning organiseeritud ja rasked peitkuriteod. Nendes suundades väljendub Riigikogu selge tahe ja suunis, et täitevvõim tegeleks just eelkõige nende aladega. Pean ka märkima, et professionaalsest küljest on need põhisuunad põhjalikult analüüsitud ning põhistatud. Kuueandaks on mul nende arengusuundade puhul hea meel, et menetlus Riigikogus kulgeb vastastikuse mõistmise ja usalduse õhkkonnas eri poliitiliste jõudude vahel. Meile meeldib, tähendab, Keskerakonna fraktsioonile meeldib, et aasta enne valimisi suudame me siin saalis tegelda peale Tallinna kiusamise, müügi- ja paadimaksu kaotamise, valimissüsteemi järjekordse remontimise ja valijameeste arvu ümber kemplemise ka millegi muuga, sisulise-maga. Tahan tunnustada ka Justiitsministeeriumi põhjaliku ettevalmistustöö eest. Viimasel ajal ei kannata sellest ministeeriumist tulevad eelnõud mingit kriitikat, kuid selle dokumendi ettevalmistamine tõendab, et saavad küll, kui tahavad ja kui neile kõike poliitiliselt ette ei kirjutata.

Keskerakonna fraktsioon toetab kriminaalpoliitika arengusuundade vastuvõtmist Riigikogus. Loodame, et eelnõu võetakse vastu suurema arvu hääletajaga, kui on praegu Riigikogu saalis Riigikogu liikmeid. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Reformierakonna fraktsiooni esindaja Robert Antropovi!

Robert Antropov

Loodame, et need hääled ikkagi tulevad.

Reformierakonna fraktsiooni nimel edastan sellised mõtted. Ülitähtsa töötuseprobleemi kõrval peame me tähelepanu suunama ka sellega tihedalt seotud ühiskonna turvatundele. Alles mõni aeg tagasi esitasid Riigikogus läi-

nud aasta tegevuse aruande kaks meie riigi jõuministrit: justiitsminister Rein Lang kriminaalpoliitika saavutustest ja siseminister Marko Pomerants turvalisuse tagamisest. Statistika ja arvamusuuringud näitavad elanikkonna turvatunde suurenemist ning suurt usaldust jõustruktuuride töö vastu. See pole juhuslik ega ka lühiajaline saavutus. Siinkohal tahangi tänada mõlema ministeeriumi nii mundris ametnikke kui ka teisi töötajaid, sest eeskätt võlg-neme tänu just neile.

Veel 2005. aastal leppisid justiits- ja siseminister kokku kuriteovastase võitluse eelistused, mis võimaldaksid õiguskaitseasutustel paremini ressursse planeerida ja tööd paremini teha, nii et see vastaks ühiskonna ootustele. Esitatud kriminaalpoliitika arengusuundades aastani 2018 on need kokkulepitud eelistused ka säilinud: alaealiste ja korduvkuritegevuse vähendamine, võitlus organiseeritud ja isikuvastaste kuritegudega. Siinjuures pole tähtis niivõrd karistamine kui see, et oht avalikule korrale saaks kõrvaldatud. Kriminaalpoliitika muutub üha rohkem ennetavaks ja sotsiaalsüsteemi arendavaks.

Ülioluline on, et ühiskonnas tekiks mõistmine sellest, et peamised kuritegevuse vähendamise mõjutajad on sotsiaal- ja haridussüsteem, mitte aga karmid karistused ja vanglakaristuse soosimine. Targem on kasutada vabaduse piiramist kui selle äravõtmist. Vangistus on ebaefektiivne vahend retsidiivsuse vähendamiseks. Seetõttu oleme juba leidnud muid, odavamaid ja isikut vähem hävitavaid vahendeid.

Täiskogu heakskiitmise lõpusirgel juba on seaduseelnõud, mis puudutavad erinevaid asenduskaristusliike, näiteks kinnipeetavate narkosõltuvusravi, elektrooniline valve või üldkasuliku töö rakendamine. Seega, üldstrateegias peame käsitlema kuritegevusteemasid alates ennetusest kuni rehabilitatsioonini.

Kriminaalpoliitilised otsused ning seadusmuudatused peavad põhinema teaduslikel uuringutel, maailmapraktikal ja kvaliteetsel statistika analüüsil. Kuid kahjuks ohustavad praegu Eesti kriminaalpoliitikat ja selle alavaldkonda karistuspoliitikat emotsionaalsed otsused, mis väljenduvad soovis karistusi karmistada. Siinkohal tuleb nõustuda Riigikohtu esimehe kriitikaga, et me oleme kriminaalmenetluse ja väärtemenetluse seadustikuga ühis-

konna ülekriminaliseerinud. Muidugi, sellist masendavat ühiskonnapilti mõjutab veelgi ka praegune karistusregistri olemus, kus teatavasti kajastuvad kõik süüteod, nii kriminaalkuriteod kui ka väärted. Aga tähtis on teadmine, et ka karistusteemadega tuleb edasi tegelda. Justiitsministeerium oma tööühma kaudu käivitab veel sellel aastal karistuspoliitika analüüsimise ja selle edasiste arengute väljatöötamise.

Millised need arengusuunad võiksid olla? Võiks pisut fantaseerida. Me teame täpselt, et suure osa kõikidest süütegudest ja nendest andmetest, mis on karistusregistris, moodustavad liikluseeskirja vastu patustanud isikud. Nende osakaal on umbes 35%. Seega, üks teema tulevikus võiks olla, et jätkata vaidlemist ja õige tee otsimist, kuidas liikluskaristusi määrata ja millised nad võiksid olla. Veel vanast ajast on üleval idee, mis puudutab näiteks trahvipunktide määramist liikluseeskirja vastu patustanutele. Samuti võiks mõelda lastele ja noortele hoiatusmenetluse rakendamisest. Tulevikus võiksid kõne alla tulla, miks ka mitte, sellised ideed nagu mõnede süütegude dekriminaliseerimine, näiteks kartellikokkulepped, konkurentsi- ja ametialased rikkumised, mis kõik võiks tulevikus allutada hoopis tsiviilmenetlusele. Näiteks võlaõiguses on selleks juba tekkimas mõjuvõimsad instrumendid, nagu varalise ja mittevaralise kahju hüvitamine, seda vägagi märkimisväärses summades.

Seega, tegemist ja ideid on meil palju, paljud ideed on juba valatud ka seaduseelnõudesse, mis siia saali on jõudnud ja ootavad teilt heakskiitmist. Näiteks võlaõigusseaduse muudatused, mille puhul praegu kasutatakse nime-tust "ennetavad trahvid" ja mida käsitletakse koos allikakaitse seadusega.

Nii et loodan, et meil on õigus paremale ja turvalisemale elule. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Nagu juhtivkomisjoni ettekandja ütles, soovitakse panna täna see otsus lõpphääletusele. Head ametikaaslased! Eelnõu 757 nõuab koosseisu häälteenamust. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist. Enne lõpphääletust, head ametikaaslased, teeme tulenevalt meie kodu- ja töökorra seadusest kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 57 Riigikogu liiget, puudub 44.

Palun lõpphääletusele eelnõu 757. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 59 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni, Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni, Eesti Keskerakonna fraktsiooni, Eesti Reformierakonna fraktsiooni, Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ning Eestimaa Rahvaliidu fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Kriminaalpoliitika arengusuunad aastani 2018" heakskiitmine" eelnõu 757 on otsusena vastu võetud. (Tabel 17.)

Kaheksanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

9. Inimgeeniuringute seaduse muutmise seaduse eelnõu (741 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme üheksanda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud inimgeeniuringute seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli sotsiaalkomisjoni liikme Tatjana Muravjova!

Tatjana Muravjova

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Vabariigi Valitsuse algatatud inimgeeniuringute seaduse muutmise seaduse eelnõu 741 muudatusettepanekute arutelu teisele lugemisele saatmiseks toimus sotsiaalkomisjoni istungil 1. juunil. Komisjon tegi ettepaneku täiendada eelnõu uue punktiga 3, millega tunnistatakse kehtetuks § 30 lõige 2, selleks et viia inimgeeniuringute seadus kooskõlla õigusruumiga. See on tingitud sellest, et Kindlustusinspektsioon, kes lahendas kaebusi kindlustussuhetes pärilikkusriskide tõttu ilmnunud diskrimineerimise kohta, ei eksisteeri juba 1. jaanuarist 2002. aastast. Eraõiguslikke vaidlusi reguleerivad tsiviilseadustiku üldosa seadus ja võlaõigusseaduse kahju hüvitamise sätted ehk kohus. Seaduseelnõu algataja oli ettepanekuga nõus. Komisjon otsustas üksmeelselt saata eelnõu Riigikogu täiskogu saali teisele lugemisele 9. juunil ettepanekuga teine lugemine lõpetada. Täna!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Kas ettekandjale on küsimusi, head ametikaaslased? Küsimusi ei ole. Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Ka läbirääkimisi pidada ei soovita. Asume eelnõu 741 muudatusettepanekute juurde. On laekunud üks muudatusettepanek sotsiaalkomisjonilt, seisukoht on, et arvestada täielikult. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Kuna juhtivkomisjon on teinud ettepaneku teine lugemine lõpetada, siis on teine lugemine lõpetatud.

Üheksanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

10. Taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse, maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse ning riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (746 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme kümnenda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse, maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse ning riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli maaelukomisjoni liikme Leino Mägi!

Leino Mägi

Härra Riigikogu aseesimees! Austatud kolleegid! Vabariigi Valitsuse algatatud taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse, maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse ning riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 746 oli maaelukomisjonis arutusel 31. mail. Ükski fraktsioon ega Riigikogu liige muudatusettepanekuid muudatusettepanekute esitamise tähtajaks ei esitanud. Juhtivkomisjon koos Põllumajandusministeeriumi kui eelnõu algataja esindajaga oli sõnastanud kaks muudatusettepanekut. Ministeeriumi asestantsler härra Nõvandi ja komisjoni nõunik Ülle Sär-gava selgitasid muudatuste eesmärki ja sisu. Komisjon otsustas saata taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse, maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse ning riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 746 Riigikogu täiskogule teiseks lugemiseks 9. juunil 2010 ja teha täiskogule ettepanek eelnõu 746

teine lugemine lõpetada ning kui täna meil õnnestub see lõpetada, siis kolmandale lugemisele suunata eelnõu 10. juunil 2010. See oli komisjoni konsensuslik otsus.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Head ametikaaslased! Nüüd asume küsimuste juurde. Hea ettekandja! Teile on küsimus. Margus Lepik, palun!

Margus Lepik

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Kas komisjonis oli arutusel või on teil teadmisi selle kohta, kas geneetiliste ressursside säilitamiseks ettenähtud sordiseemet ja seemnekar-tulit on ka Eestis kasutatud?

Leino Mägi

See on väga hea küsimus, aga komisjonis otseselt sellega ei tegeldud, kuna komisjonis oli eesmärgiks viia meie seadused kooskõlla kahe Euroopa Liidu direktiiviga. Geneetikasse me selle seaduseelnõu arutelul ei tunginud.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Ma täna teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Alustame eelnõu 746 muudatusettepanekute läbivaatamist. On laekunud kaks muudatusettepanekut, mõlemad juhtivkomisjonilt ja mõlema kohta on seisukoht, et tuleb arvestada täielikult. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et teine lugemine tuleb lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

Kümnenda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

11. Riigipiiri seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (749 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme edasi 11. päevakorrapunktiga, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud riigipiiri seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli põhiseaduskomisjoni liikme Mart Nuti!

Mart Nutt

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Seda seaduseelnõu arutas põhiseaduskomisjon kahel korral: 1. juuni ja 7. juuni istungil. Selle põhjuseks oli paari täpsustuse sisseviimine ning menetluslike otsuste ülevaatamine, et eelnõu oleks igati korrektne tänase arutelu ajaks ja kui Riigikogu otsustab teise lugemise täna lõpetada, siis ka homseks seaduse vastuvõtmiseks.

Paari sõnaga tuletan meelde, et seaduseelnõu 749 esitas Vabariigi Valitsus, et leevendada piiriületusel tekkinud järjekordi ja mõningaid teisi tehnilisi probleeme. See puudutab maismaapiiri ja see puudutab Euroopa Liidu välispiiri. Eeskätt on kõne all Narva ja Kagu-Eesti piiriproblemaatika.

Ei tahaks üle korrata seda, mida esimesel lugemisel arutati, aga toon meeldetuletuseks välja paar aspekti. Üks põhiline vaidlusteema, mis esimese lugemise eel tõstus ja esimese lugemise käigus komisjonis ka arutelul oli, oli õiguskantsleri tõstatatud küsimus, kas tasude võtmine riigipiiriületusel on põhiseadusega kooskõlas või mitte. Esimese lugemise käigus rõhutasin ma seda, et piiriületus ei ole Eestis tasuline, küsimus on ooteajal parkimise korraldamises. Komisjon oli selles mõttes kindlal ja üksmeelsel veendumusel, et see vaidlusküsimus tuleb lahendada enne, kui teisele lugemisele tulla. Siis ei teki tarbetuid arusaamatusi puhtjuriidiliste detailide üle, sest mingisuguseid eriarvamusi selles osas, et piiriületus peab ladusamalt sujuma, tegelikult ei olnud, ei olnud ka õiguskantsleril.

Teine küsimus, mis tõstus seoses Keskerakonna esitatud kahe muudatusettepanekuga, seondus sellega, kes on lepingut sõlmivad osapooled, ja, teiseks, kuidas peaksid olema korraldatud järjekorrad, kas peaks olema üks järjekord või saab eelregistreerimise puhul olla mitme järjekorra variant. Arutelul viibis ka Eldar Efendijev, kes oma isiklikest kogemustest Narvas seda probleemi hästi tunneb. Komisjoni istungil jõuti ühelt poolt Siseministeeriumi ja teiselt poolt ettepaneku esitajate ja komisjoni liikmete vahel igati üksmeelele. Ma ei hakka arutelu detaile täpsemalt ette lugema, kui on soovi midagi täpsustada, siis selle lugemise käigus on selleks igati võimalus olemas.

Igal juhul jõudis põhiseaduskomisjon oma arutelude käigus nende eelnõude suhtes kon-

sensusesele. Keskerakonna esitatud kaks ettepanekut said kaetud komisjoni enda esitatud ettepanekutega. See oli otstarbekas, kuna nimetatud seaduseelnõu tekst tehniliselt, vormiliselt poolelt muutus palju, sisulisest küljest mitte nii väga palju ja seetõttu, et Keskerakonna esitatud ettepanekud sobiksid üldisesse seaduseelnõu konteksti, jõudsime kompromissile selles, et ühe ettepaneku võttis Keskerakond kui ettepaneku algataja tagasi, kuna see oli juba kaetud, ja teise ettepaneku puhul me märkisime, et see on sisuliselt arvestatud, kuna see oligi sisuliselt arvestatud, aga see sõnastus, mille komisjon on välja pakkunud, on mõnevõrra teistsugune.

Mainin veel ära, et komisjoni istungile olid arutelu juurde kutsutud ka Siseministeeriumi migratsiooni- ja piirivalvepoliitika osakonna juhataja Ruth Annus, Siseministeeriumi migratsiooni- ja piirivalvepoliitika osakonna juhataja asetäitja piirivalveasjade alal Rando Kruusmaa ning õiguskantsleri vanemnõunik Kaarel Eller. Rõhutan veel üle, et küsimused, mis olid tõstatatud õiguskantsleri poolt õiguskantsleri nõuniku suu läbi, on lahendatud selles eelnõu variandis, mida me täna siin Riigikogu saalis teisel lugemisel arutame.

Seega on muudatusettepanekute tabelisse jäänud praeguse seisuga seitse muudatusettepanekut. Neist üks, Keskerakonna fraktsiooni esitatud ettepanek, on sisuliselt arvestatud ja ülejäänud kuus ettepanekut on esitatud juhtivkomisjoni poolt ja on samuti täielikult arvestatud.

Menetluslikud otsused, mida põhiseaduskomisjon nimetatud seaduseelnõu suhtes tegi, olid järgmised: teha juhatajale ettepanek võtta seaduseelnõu teise lugemise arutelu päevakorda täna, 9. juunil, ettepanek on seaduseelnõu teine lugemine lõpetada, ning kui Riigikogu otsustab täna teise lugemise lõpetada, siis viia kolmas lugemine läbi homme, 10. juuni istungil. Kõik need otsused tehti põhiseaduskomisjonis konsensuslikult (7 poolt, vastu 0 ja 0 erapooletut). Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Hea ettekandja! Ametikaaslastel on teile küsimusi. Urmas Klaas, palun!

Urmas Klaas

Täna, härra juhataja! Austatud ettekandja! Kõne all olevat eelnõu arutas oma korralisel istungil ka majanduskomisjon. Majanduskomisjoni arvamus oli selline, et seda eelnõu, seaduseks saanuna, on meile kindlasti väga vaja, sest pikad piiriületusjärjekorrad vajavad leevendamist, ja probleem leiab kindlasti mõnevõrra leevendust, aga mitte otseselt lahendust, sest piirijärjekordade põhjus ei ole n-ö siitpoolt ellu kutsutud. Aga minu küsimus on selline. Seda seadust on meil kiiresti tarvis, ometigi saab selle rakendamine lõplikult paika mitmete alamastme õigusaktidega. Kas teil komisjonis on informatsiooni, millal tulevad järgmised õigusaktid, et need head mõtted saaksid korralikult ellu viidud?

Mart Nutt

Aitäh, austatud küsija! Seaduseelnõus on märgitud, et see peaks jõustuma vist 1. augustil s.a, mis tähendab seda, et need rakenduslikud õigusaktid, mis on vajalikud seaduse rakendamiseks, peavad olema selleks hetkeks välja töötatud. Mõned neist õigusaktidest olid ka põhiseaduskomisjonile näidistena esitatud. Loomulikult ei saa valitsus kehtestada neid enne, kui seadus on jõustunud. Siin on päris mitu mitmeastmelist etappi, aga on ka mõned teised asjaolud. Üks on seotud valitsuse võimaliku jätkuva tegevusega, arvestades seda, et ei ole saanud ju välja kuulutada konkurssi selle leidmiseks, kes seda tööd jätkuvalt teeks. Selleks on seaduseelnõus antud piisavad delegatsioonid. Valitsusel on alamaktide vastuvõtmise õigus vastavalt sellele, millal vajadus nende järele tekib. Teine küsimus on seadusest endast tulenev, arvestades, et kuna 1. jaanuarist hakkab Eestis väga suure tõenäosusega kehtima euro, minnakse siin 1. jaanuarist kroonidelt eurole üle. Ma loodan, et ma vastasin piisavalt.

Aseesimees Jüri Ratas

Väino Linde, palun!

Väino Linde

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Ma esmalt täiendan su vastust. Eelnõu lõpus on tekst: "Käesolevas seaduses sätestatud nõuded piiriületuse ootealale ja piirületuse ootejärjekorra andmekogule rakendatakse pärast siseministri poolt vastavate lepingute sõlmi-

mist ja rakendamist." Keegi ei pea päris konkreetset kuupäeva ootama, tehakse nii kiiresti, kui on võimalik. Küsin selle eelnõu teise lugemise ajal sedasi. Äkki sa selgitad, mil viisil on nüüd võimalik piiri ületada soovinud isikul, kui see seadus rakendub, ennast piiriületajaks registreerida? Millised võimalused seaduse järgi hakkavad selleks olema?

Mart Nutt

Aitäh küsimuse eest! Kõigepealt mainin ära selle, et on kindlad kategooriad, kes võib-olla üldse registreerima ei peagi, nagu diplomaadid, meditsiinilist abi vajavad isikud, ühistransport – need lähevad piirile elavasse järjekorda ja liiguvad sealt üle esimesel võimalusel. Aga isikutel, kes soovivad piiri ületada üldises korras, on põhimõtteliselt võimalus registreerida end väga erinevaid tehnilisi moodsuseid kasutades. Toon siin näiteks välja kolm. Esiteks, internetis, teiseks, telefoni teel, kolmandaks, kirja teel. See viimane on võib-olla kõige keerulisemalt teostatav, sest üks pool asjast on see, et kiri jõuab kindlasti sinna parkimist korraldavale poolele õigel ajal kohale, aga kas sellele kirjale on võimalik õigel ajal vastust anda, on küsimus. Kui on olemas näiteks kas meiliaadress või telefoninumber, siis teatamine kahtlemata aset leiab. Eeldatud on, et põhilised järjekorda seadmise moodsused on ikkagi internet ja telefon.

Aseesimees Jüri Ratas

Väino Linde, palun!

Väino Linde

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Kas ma mäletan õigesti, et eelnõu menetlemise ajal oli juttu ka sellest, et vähemalt ühes alamastme aktis, Vabariigi Valitsuse määruks näiteks, on plaanis ära tuua ka teatud isikukategooriad, näiteks elukohajärgselt, kes saaksid edaspidi tasuta piiriületusõiguse, et tõepoolest ei saaks keegi väita, et selle seaduse rakendamisel kehtestatakse mingisugune tasuline piiriületus?

Mart Nutt

Aitäh! Täiesti õige. Ma täpsustan ainult seda, et tasulist piiriületust iseenesest ei ole ette nähtud mitte kellelegi. Küsimus on ikka ootealal viibimises. Piiriäärsete valdade elani-

kud ei pea sellele ootealale sisenema, järelikult ei pea nad ka selle eest tasuma, nad suunatakse võimaluse korral otse piirile.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Eldar Efendijevi!

Eldar Efendijev

Austatud eesistuja! Austatud kolleegid! Meie ees on parandatud eelnõu, mille kohta võib ütelda, et tekst sai paremaks ja et Siseministeeriumi töötajad, kes selle eelnõuga tegelesid, suutsid maksimaalselt kiiresti ja hästi läbi töötada kriitilised märkused ja ettepanekud. Tahan tänada ka komisjoni ettekandjat Mart Nutti, nii esimesel lugemisel kui ka täna andis ta tõesti väga hea ülevaate.

Aga ma tahan teie tähelepanu juhtida ühele probleemile, millega on vaja arvestada. See seaduse muutmise seaduse eelnõu sündis pärast piiriületuskeemi väljatöötamist. Skeem oli aluseks seaduse muudatustele. Küsimus ei ole praegu selles, mis millest peaks lähtuma ja mis peab olema nagu eespool. Küsimus on selles, et tänapäevasel mudelil on ka nõrku külgi, ja me peame sellest ette teadma. Näiteks, kui skeem ei tööta ettenähtud täisvormis, siis võib terve skeem seisma jääda, või kui on vaja operatiivselt reageerida toimuvale olukorrale, mis ei ole ette nähtud pakutud skeemi kaudu ja seadusega, siis on vaja teada, mida operatiivselt teha. Need küsimused on praegu praktiliselt programmeeritud. Peab olema võimalik, et ühel või teisel poolel, kes selle olukorra eest vastutab, oleks võimalus operatiivselt reageerida ja see toimuks seaduse kaudu. Mudeli optimaalse eksisteerimise elluviimiseks on vaja aega, on vaja ka aega, et skeemi korrigeerida. Vist oleks vaja seaduse kaudu anda ministrile rohkem võimalusi sellistes situatsioonides operatiivselt käituda. Aga hea on see, et me saame seaduse homme vastu võtta ja et keeruline situatsioon saab tasapisi lahendatud.

Nüüd praegusest situatsioonist. Eile langes Riigikohus otsuse, et Narva normatiivsed aktid on vaja teatud osades tühistada. Seetõttu võib tänapäevane skeem, mudel, seisma jääda ja, mis kõige halvem, tekkida kaos Narva territooriumil transpordivahendite puhul, mis ületavad piiri, sest see võib pidurdada näiteks

elektroonilise järjekorra moodustamist ja ka veel paljusid teisi mudeleid, mis praegu töötavad. Mida teha? On kaks varianti. Esiteks, Siseministeerium viib halduslepingusse sisse lisapunktid (ma praegu utreerin), neid võib olla mitu, ja delegerib Narvale skeemi jätkamise ja teenuste eest kinnitatud tasu võtmise, mis on ette nähtud seadusmuudatustega, mis tehti eelmise aasta sügisel ja millest on juba korduvalt räägitud. See skeem võiks töötada kuni uue seaduse jõustumiseni. Teine variant ei ole hea: Narva, et reguleerida transpordijärjekorda ja et ei tekiks kaost, võtab järjekordselt vastu otsuse, mille õiguskantsler loomulikult protestib, nagu ka enne. Situatsioon püsib kuni uue seaduse jõustumiseni. Muidugi, esimene variant oleks kõigile pooltele parem lahendus, sest on seaduslik, hoiab head imagot ja annab ka võimaluse mittekonfliktsest valmistada üleminekuks uuele skeemile, vastavalt uuele seadusele, mis on praegu arutelu all. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Võime asuda eelnõu 749 muudatusettepanekute läbivaatamise juurde.

On laekunud seitse muudatusettepanekut. Esimene on põhiseaduskomisjonilt. Teine on Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjoni seisukoht on, et arvestada sisuliselt. Kolmandast kuni seitsmenda muudatusettepanekuni on laekunud juhtivkomisjonilt ja seisukoht on, et arvestada täielikult. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Juhtivkomisjoni seisukoht on, et teine lugemine tuleks lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

11. päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

12. Elektroonilise side seaduse ja infoühiskonna teenuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (727 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme 12. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud elektroonilise side seaduse ja infoühiskonna teenuse seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Mul on suur rõõm näha juba Riigikogu

kõnetoolis majanduskomisjoni liiget Hannes Astokit.

Hannes Astok

Härra juhataja! Head kolleegid! Majanduskomisjon arutas eelnõu 727 oma istungil teisipäeval, 1. juunil. Lisaks komisjoni liikmetele osalesid istungil majandusministeeriumi sideosakonna juhataja asetäitja Mart Laas ja siseturuosakonna tarbija- ja konkurentsipoliitika talituse peaspetsialist Mario Sõrm. Me vaatasime läbi meile laekunud ettepanekud, samuti kuulasime ära, mis vahepeal kõik toimunud on. Kontakteerusime n-ö asjaosalistega. Meie töörühma koosolekul käisid Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liidu esindajad, Andmekaitse Inspektsiooni esindajad ja mõistagi eelnõu esitajad. Töörühma töö tulemusena on tehtud eelnõu kohta mitmed muudatusettepanekud. Esimene neist nimetab seda, et elektroonilise side seaduse §-s 1 öeldakse täpsemalt, et see seadus reguleerib elektrooniliste kontaktandmete otseturustuseks kasutamist. Teine muudatusettepanek muudab kroonid eurodeks, nagu paljudes teisteski eelnõudes. Kolmas muudatusettepanek, mille tegi Andmekaitse Inspektsioon, on väga mõistlik ja sisuline, nimelt täpsustatakse, et rämpspostituse või kaubanduslike teadaannete edastamise nõusoleku tõendamise kohustus on isikul, kelle nimel otseturustust tehakse. Seni oli see veidi ebaselge, oli ka arvamusi, et see kohustus võiks olla hoopis sideettevõttel, aga see kindlasti sideettevõttel olla ei saa. Nii et kui teile mõni kauplus saadab elektronposti teel mingeid reklaame, siis teadke, et tõendamise kohustus, et te olete sellele kauplusele andnud nõusoleku oma andmeid otseturustuseks kasutada, lasub sellel kauplusel. Neljandas muudatusettepanekus täpsustame seda, et kui kodanik on andnud ühele või teisele ettevõttele nõusoleku kasutada tema andmeid otseturustuseks, siis need nõusolekud jäävad kehtima, ei pea hakkama uusi nõusolekuid korjama.

Arutasime komisjonis ka Andmekaitse Inspektsiooni kirjas tehtud ettepanekut, kus Andmekaitse Inspektsioon palus endale õigust, et riikliku järelevalvemenetluse või väärteomenetluse läbiviimiseks oleks neil õigus kohustada sideettevõtjat andma neile kliendi nime, aadressi, kõne alguse ja lõpu andmeid, sideseansi alguse ja lõpu andmeid, asukohta ja

kõike muud. Selline õigus on praegu jälitus- ja julgeolekuametkondadel. Me leidsime nii töögrupis kui ka komisjonis, et selle järele tundub praegu vajadus puuduvat, sest need andmed ei aita kindlasti kaasa, vähemalt mitte olulisel määral, nende rämpspostitajate leidmisele. Kuna kogu see regulatsioon ja seadused on uued, siis leidsime, et küllap tekib praktika ja kui Andmekaitse Inspektsioon siiski selliseid õigusi vajab, siis Vabariigi Valitsuse kaudu saab ta kindlasti Riigikogule teha ettepaneku seadust sellisel moel muuta. Nii et see ettepanek jäi toetuseta ega tulnud ka muudatusettepanekute nimekirja.

Komisjon otsustas konsensuslikult saata eelnõu 727 tänaseks Riigikogule teisele lugemisele, teha ettepanek teine lugemine lõpetada ja viia kolmas lugemine läbi 10. juunil ning eelnõu seadusena vastu võtta. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Kas teil on ettekandjale küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Ka läbirääkimisi pidada ei soovita. Eelnõu 727 kohta on laekunud neli muudatusettepanekut, kõik juhtivkomisjonilt ja need on täielikult arvestatud. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et teine lugemine tuleks lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

12. päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

13. Riikliku statistika seaduse eelnõu (739 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme 13. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud riikliku statistika seaduse eelnõu teine lugemine. Ma palun kõnetooli hea ametikaaslase, Riigikogu majanduskomisjoni liikme Marek Strandbergi!

Marek Strandberg

Head kolleegid! Riigikogu majanduskomisjon on menetlenud riikliku statistika seadust arvukates töörühmades ja majanduskomisjoni istungitel. Kõnealuse eelnõu lõplik menetlemine teisele lugemisele saatmiseks toimus teisipäeval, 1. juunil. Kohal olid majanduskomisjoni liikmed ja Rahandusministeeriumi esindajad ning Statistikaameti esindajad. Va-

rem olid sellesse töösse kaasatud nii Siseministeriumi kui ka Andmekaitse Inspektsiooni esindajad. Eelnõu aspekte tutvustasid nii Rahandusministeriumi asekanstler Marek Helm kui ka Statistikaameti peadirektor Priit Potisepp. Arutelud olid sisukad. Peamine probleemidering oli ühel või teisel moel seotud Statistikaameti rolli, tema poolt kogutavate andmete ja saadud informatsiooni kaitstuse küsimustega. Muu hulgas oli arutelu all see, kui detailselt või põhjendatult peaksid olema sõnastatud rahvaloenduse küsimused ja eesmärk. Komisjoni arutelude käigus jõuti arusaamale ja otsustati konsensussega, et see nimistu peab olema täpne ja selge, et vältida võimalikku põhi-seaduse riivet juhtudel, kui seaduses on sõnastatud küsimuste teemad liiga laialt ja neid hakatakse muutma küllaltki täpselt ja detailselt sellisel moel, mis ei ole seaduses täpselt kirjeldatud, ja sellest võiks tekkida riive.

Järgmine teemadering oli seotud küsimusega, kellele, millisel moel ja millistel tingimustel on võimalik edasi anda konfidentsiaalseid statistilisi andmeid ja toorandmeid ning kuidas neid töödelda. Ka neid muudatusettepanekuid kaaluti väga põhjalikult.

Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon tegi ühe ettepaneku, mille kohaselt oleks pidanud rahvaloendusel küsima seda, milliste lemmikloomadega leibkond koos elab, aga see ettepanek ei leidnud komisjoni ega Statistikaameti toetust.

Töögrupi tegevuse käigus leiti, et seaduse rakendamiseks vajalikud ümberkorraldused kõnealusel eelnõus oleks mõistlik teha niimoodi, et ei oleks vaja rakendada ja muuta mitut seadust korraga. Täpsustati veel nõuete rikumist, seda, et juhul kui statistikaandmete konfidentsiaalsusnõudeid või mida iganes rikutakse, millised on siis trahvid, karistused ja ettekirjutused sellest lähtuvalt. Täpsustati muu hulgas seda, millistel tingimustel ja kuidas on võimalik Statistikaameti kogutavate andmete kasutamine ja edasiandmine näiteks rahvastikuregistrile. Jõuti järeldusele, et seda saab teha vaid sellisel moel, kui rahvaloenduse käigus esitatud küsimuste juures on ka küsimused ja selgitused selle kohta, et andmete omanik ehk vastav subjekt on andnud sellekohase nõusoleku.

Muu hulgas täpsustati Statistikaameti peadirektori ametisse määramise küsimusi ja loo-

mulikult kooskõlastati ära ka need punktid, mis puudutavad kõikvõimalikke rahalisi suhteid, ning viidi need kooskõlla euro tulekuga.

Komisjoni töö tulemusena esitati väga heas koostöös nii ministeriumide kui ka ametitega 12 asjakohast parandusettepanekut. Lõppkokkuvõttes võib öelda, et see seadus sai piisavalt hästi.

Komisjon tegi konsensusliku ettepaneku saata eelnõu Riigikogu täiskogule teiseks lugemiseks 9. juunil ehk täna, täiskogule tehakse ettepanek eelnõu teine lugemine täna lõpetada, kui teine lugemine lõpetatakse, siis tehakse ettepanek viia kolmas lugemine läbi 10. juunil, homme, ja seadus vastu võtta. Lühidalt ongi kõik. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Vaatame läbi seaduseelnõu 739 kohta laekunud muudatusettepanekud. Esimese muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon. Teise ettepaneku on esitanud Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon, juhtivkomisjon ei ole seda ettepanekut arvestanud, tulenevalt meie kodu- ja töökorra seadusest see muudatusettepanek saalis hääletamisele ei kuulu. Kolmanda muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon. Neljanda muudatusettepaneku on esitanud Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon, juhtivkomisjon on seda ettepanekut sisuliselt arvestanud. Viienda muudatusettepaneku on esitanud samuti Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon, ka seda muudatusettepanekut on juhtivkomisjon sisuliselt arvestanud. Kuuenda muudatusettepaneku, ka seitsmenda ja kaheksanda muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon. Üheksanda muudatusettepaneku on esitanud Urmas Klaas ja juhtivkomisjon on seda ettepanekut sisuliselt arvestanud. Kümnenda muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Oleme seaduseelnõu 739 muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Eelnõu teine lugemine on lõpetatud.

14. Omandireformiga seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (715 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Tänase päevakorra järgmine punkt on Vabariigi Valitsuse algatatud omandireformiga seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli majanduskomisjoni esimehe Urmas Klaasi!

Urmas Klaas

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Majanduskomisjon käsitles Vabariigi Valitsuse algatatud omandireformiga seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu 715 teisele lugemisele saatmist komisjoni 3. juuni s.a istungil. Komisjoni istungile olid palutud Rahandusministeeriumi esindajana ministeeriumi nõunik Uku Hänni ja Justiitsministeeriumi esindajana nõunik Vaike Murumets ning täpsuse huvides tuleb öelda, et komisjoni koosolekust võttis kolleeg Aivar Riisalu asendusliikmena osa kolleeg Helle Kalda ning kolleeg Margus Lepiku asendusliikmena kolleeg Leino Mägi. Kolleeg Helle Kalda esitles ka Eesti Keskerakonna fraktsiooni muudatusettepanekuid.

Komisjoni menetluslike otsuste kohta tuleb öelda, et oli kaks ettepanekut, mis pandi hääletusele vastavalt esitamise järjekorrale. Kõigepealt minu ettepanek saata kõne all olev eelnõu täiskogusse teisele lugemisele 9. juunil s.a ettepanekuga eelnõu teine lugemine lõpetada ning kui teine lugemine lõpetatakse, siis viia kolmas lugemine läbi 10. juunil ning eelnõu seadusena vastu võtta. Kolleeg Helle Kalda tegi ettepaneku saata kõne all olev eelnõu täiskogule teiseks lugemiseks 9. juunil ettepanekuga eelnõu teine lugemine katkestada. Toetust leidis minu ettepanek (poolt 6, vastu 3, erapooletuid 0). Nii et majanduskomisjoni ettepanek täiskogule on täna teine lugemine lõpetada ning kui seda tehakse, siis viia kolmas lugemine läbi 10. juunil ning eelnõu seadusena vastu võtta.

Pärast eelnõu esimese lugemise lõpetamist, head kolleegid, esitas Eesti Keskerakonna fraktsioon eelnõu kohta kaheksa muudatusettepanekut ja eelnõu algataja esindajana vormistas Rahandusministeerium neli muudatusettepanekut. Rahandusministeeriumi muudatus-

ettepanekud lähtusid parlamendi kantselei õigus- ja analüüsiosakonna arvamuses toodud märkustest ja ka töögrupi nõupidamiste käigus selgunud sõnastuse täpsustamise vajadusest. Juhin teie tähelepanu sellele, et mitmed töögrupi nõupidamised toimusidki nimetatud sõnastuse väljatöötamiseks ning ühel töögrupi nõupidamisel enne majanduskomisjoni istungit arutati läbi Eesti Keskerakonna fraktsiooni muudatusettepanekud. Eelnõu algataja esindajana osalesid töögrupi nõupidamistel esindajad Rahandusministeeriumist ja Justiitsministeeriumist ning pärast muudatusettepanekute esitamise tähtaja lõppemist toimunud töörühma nõupidamisel osalesid ka linnade liidu esindajad ja Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja.

Majanduskomisjoni istungile esitasime me muudatusettepanekute loetelu, kus oli 12 muudatusettepanekut koos ettepanekute autorite selgitustega ning eelnõu algataja kommentaaridega või selgitustega nende muudatusettepanekute kohta. Muudatusettepanekute arutelul majanduskomisjonis 3. juunil s.a osalesid nii eelnõu algataja esindajad kui ka muudatusettepanekute esitaja esindajad ja Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja.

Komisjon arvestas täielikult nelja muudatusettepanekut ja arvestamata jäeti kaheksa muudatusettepanekut.

Peatungi lähemalt muudatusettepanekutel ja käsitlen neid nõnda, nagu nad leiavad äramärkimist või käsitlemist eelnõus, ning ütlen ka, et teil oleks lihtsam jälgida, muudatusettepaneku numbrit.

Kõigepealt, eelnõu on täiendatud uue §-ga 2. Seetõttu on ka järgnevat paragrahvide numeratsiooni muudetud. See uus paragrahv on selleks, et volitada Vabariigi Valitsust likvideerima erastamisväärtpaberite keskregistrit. Muudatus tuleneb sellest, et see on kooskõlas eelnõu eesmärgiga kiirendada omandireformiprotsessi lõpetamist. See on muudatusettepanekute loetelus ettepanek nr 8.

Edasi, eelnõu §-s 3 muudetakse maareformi seadust. Nimelt täiendatakse seda rakendus-sättega, mis aitaks vältida võimalikku vastuolu põhiseadusega. See puudutab põhiliselt pärimisõigusega seotud küsimusi ning võimaldab kohalikel omavalitsustel taastada nõudeõiguse ning uuendada maa tagastamise menetluse juhtudel, kui pärand on avanenud rohkem kui

ühiksa kuud enne selle seadusmuudatuse jõustumist, kuid pärijad ei ole seaduses nõutud pärimisõiguse tunnistust tähtjaks esitanud. Maa-reformi seaduse täiendavaid muudatusi toetasid ka linnade liidu esindajad. See on muudatusettepanek nr 9.

Nüüd üks tehniline, aga vajalik muudatus. Eelnõu esimese lugemise tekstis olnud § 2 on viidud §-ks 4 (see on muudatusettepanek nr 10).

Eelnõu on täiendatud §-ga 5, mis sätestab seaduse jõustumise. Selleks tähtjaks on s.a 1. september (see on muudatusettepanek nr 12).

Lisaks nendele muudatustele on Keskerakonna fraktsioon esitanud muudatusettepanekud, mis on seotud sundüürnike problemaatikaga, linnakomisjonide ja maakonnakomisjonide töö ümberkorraldusega või ümberjaotusega, nende ülesannete ülevaatamisega ning riigi poolt asenduskorterite andmise või korterite kompenseerimisega.

Muudatusettepaneku nr 1 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Sellega sooviti muuta Eesti Vabariigi omandireformi aluste seaduse § 2 lõiget 2 ning täpsustada hüvitise reguleerimist, kui vara tagastamisel endistele omanikele või nende õigusjärglastele kahjustatakse huvisid või tekitatakse ülekohut. Siin on ühemõtteliselt mõeldud, et seda on kohustatud hüvitama riik. Eelnõu algataja esindajad ei toetanud seda muudatusettepanekut. Toon välja ühe kaalukama vastulause. Mõningatel juhtudel ei näe seadus kahju hüvitajana ette mitte riiki, vaid ka teisi isikuid, ning selliselt see regulatsioon, mida see muudatusettepanek taotleb, ei suurendaks õigusselgust, vaid pigem vähendaks seda. Arutelu tulemusel otsustas majanduskomisjon jätta selle muudatusettepaneku arvestamata.

Nii töögrupi nõupidamistel kui ka majanduskomisjoni istungeil arutati mitmel korral omandireformi aluste seaduse § 7 lõikega 2 seonduvat. See teema vaatab meile vastu Eesti Keskerakonna fraktsiooni muudatusettepanekust, mis on loetus numbril all 2. Eelnõu § 7 lõige 2 tunnistatakse kehtetuks, see reguleeris varem välismaalastele kuulunud vara omanike järelelijatele vara tagastamise ja kompenseerimise korda, aga õigusselguse huvides, kuna see muudetakse kehtetuks, see võimalus kaob. Eesti Keskerakonna fraktsioon põhimõtteliselt

jagab seda seisukohta, aga nad tahavad oma muudatusettepanekuga veelgi selgemalt seda seisukohta väljendada. Eelnõu algataja esindaja seisukohalt tekitaks hoopiski see muudatusettepanek uusi probleeme tulevikus ega töötaks kaasa õigusselguse huvidele. Seda arutati nii töörühmades kui ka komisjonis põhilikult ning me jõudsime järeldusele, et muudatusettepanekul ei ole mingit eelist juba pakutud lahenduse ees.

Muudatusettepaneku nr 3 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. See käsitleb linna- ja maakonnakomisjonide tööjaotust, toimikute maakonnakomisjonidele üleandmise korda ning õigustatud subjektide määramise korraldamist. Eelnõu algataja ei toetanud seda muudatusettepanekut, sest seaduseelnõuga kavandatav linnakomisjonide likvideerimine ei ole põhimõtteline muudatus reformi käigus, see on korralduslik muudatus, mille vajadus tuleneb otseselt reformiprotsessi senisest käigust ning esilekerkinud probleemidest, ja kuna omandireform on oma kulminatsiooni juba saavutanud, selle üle elanud, siis on mõttekas ka tööd ümber korraldada, kui mõned komisjonid on oma ülesande täitnud ja vajadus nende järele on järk-järgult kadunud. Majanduskomisjon kuulas oma istungil ära loomulikult mõlemad osapooled, esitati täpsustavaid küsimusi ja anti täpsustavaid selgitusi. Arutelu tulemusel leidis majanduskomisjon, et maakonnakomisjonid on oma tööd teinud juba pikki aastaid ja mingeid uusi komisjone ei ole tarvis moodustada. Nii töörühmas kui ka komisjoni istungil tekkis küsimus, kes ikkagi ja mis moel vastutab oma otsuste eest. Majanduskomisjon leidis, et iga haldusorgan vastutab ise oma tehtud otsuste eest. Loomulikult, iga haldusorgan oma pädevuse piirides. Linnakomisjoni otsuste eest peab vastutama siis vastav omavalitsus. Ettepanek jäeti arvestamata.

Järgmised kolm muudatusettepanekut, loetus nr 4, 5 ja 6, taas Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, olid seotud üürnike eluruumide ja nende vabastamise probleemidega. Näiteks soovitakse täpsustada, et üürnik peab enda kasutuses oleva eluruumi vabastama alles pärast nõuetele vastava eluruumi saamist või pärast selle kompenseerimist turuhinnas. Järgmise muudatusettepanekuga on täpsustatud, et laenu või toetuse taotluse korra kehtestab Vabariigi Valitsus. Kuuenda muudatusettepa-

nekuga on soovitud seadusesse kirja panna need võimalused, mille korral isikule hüvitatakse tekitatud kahju turuhinnas. Eelnõu algataja esindaja ei toetanud neid muudatusettepanekuid ning ka majanduskomisjonis leiti, et kõiki omandireformiga seonduvaid olukordi ei saa tagasi pöörata ja hakata täiendavaid probleeme tekitama. Need kolm muudatusettepanekut jättis majanduskomisjon arutelu tulemusel arvestamata.

Järgmise muudatusettepaneku, muudatusettepaneku nr 7, on omandireformi aluste seaduse § 17 lõikest 5 johtuvalt teinud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Põhiliselt käsitleb see n-ö Saksamaale ümberasujate ja n-ö hili-semate ümberasujate temaatikat ning Vabariigi Valitsusele teatud kontrollimise reeglistiku kehtestamist. Eelnõu algataja ei toetanud seda muudatusettepanekut, sest ettepanek ei muuda olemasolevat regulatsiooni kuidagi toimivamaks. Eelnõu algataja esindaja selgitas komisjonile, et sellise kontrollimise reeglistiku kehtestamine ei ole praktiliselt võimalik ning see ei ole ka vajalik, sest olemasolevad õigusnormid ja hulk Riigikohtu otsuseid annavad nende juhtumite menetlemiseks piisava aluse ja vajaliku selguse. Pakutud ettepanekud ei muuda olemasolevat regulatsiooni toimivamaks ning kui siin ka peaks tekkima lisakulusid, siis arhiivipäringute või muude tõendite hankimisega seotud kulud on võimalik katta Vabariigi Valitsuse omandireformi reservfondist ning selleks ei ole vaja täiendavat seadusmuudatust teha. Majanduskomisjon kuulas ära osapoolte arvamused ja jättis muudatusettepaneku arvestamata.

Muudatusettepanek nr 11 on Eesti Keskerakonna fraktsiooni viimane muudatusettepanek. Sellega sooviti muuta erastamisest laekuva raha kasutamise seadust. Seda algataja samuti ei toetanud, sest erastamisest laekuva raha kasutamise seadus võimaldab ka praegu katta selles muudatusettepanekus nimetatud kulusid Vabariigi Valitsuse omandireformi reservfondist. Majanduskomisjon arutles põhjalikult selle teema üle ja jättis muudatusettepaneku arvestamata.

Sellisel olen andnud ülevaate komisjoni istungil arutatust ja muudatusettepanekutest. Tänan!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Avan läbirääkimised. Palun esimesena Riigikogu kõnetooli kolleeg Helle Kalda! Ma ütlen lihtsalt täpsustuseks, et kuna meil oli vahepeal ühe seaduseelnõu hääletus, mis nõudis koosseisu hääaltenamust, ja toimus kohaloleku kontroll, siis need kolleegid, kes sel hetkel saalis ei viibinud, peaksid oma kaardi uuesti hääletuspulti sisestama, hääletuspuldi aktiveerima. Seetõttu ilmselt kõnepuldid ei töötanudki. Aga nüüd palun kõnetooli kolleeg Helle Kalda! Kolm minutit lisa-aega, kokku kaheksa minutit.

Helle Kalda

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Vabariigi Valitsuse algatatud seaduseelnõu sel-tuskirjast võib lugeda, et eelnõu eesmärk on omandireformi kiire lõpetamine. Head kolleegid! Tuletan teile meelde, et eelnõu esimesel lugemisel ei suutnud rahandusminister selgitada ega anda vastuseid, kuidas esitatud eelnõu oma eesmärgi tegelikult täidab. Pärast esimest lugemist toimus Rahandusministeeriumis ümarlaud. Majanduskomisjoni töönõupidamisel, kuhu mindki oli korra kutsutud, valitsus kahjuks ei suutnud põhjendada oma seisukohta, mis on seaduse eesmärgid.

Oleme linnade liiduga ühisel seisukohal, et valitsuse esitatud seaduseelnõu seda eesmärgi kahjuks õiguslikul teel ei reguleeri ja omandireformi lõpetamist ei kiirenda. Kui palju aga omandireformi lõpetamine maksma läheb, selle kohta ei suutnud eelnõu algataja meile vastuseid anda. Väide oli ainult see, et kulud kaetakse omandireformi reservfondist.

Ka meie kindel soov ja seisukoht on, et omandireform tuleb kiiremini lõpetada. Aga seda tuleb teha õiguslikul teel ja omandireformi aluskontseptsiooni muutmata. Samuti oleme kindlal seisukohal, et omandireformi saab lõpetada, kui vastu on võetud regulatsioon 1941. aastal Saksa riiki lepingute alusel lahkunud järeloomberasujate osas, kes said kompensatsiooni juba Saksa riigilt, ning lahendatud on ka sundüürnike probleemid.

Tuletan meelde, et omandireformi aluste seadus võeti vastu 1991. aasta 13. juunil (pühapäeval saab sellest 19 aastat). Omanikele tagastatakse nende vara või makstakse kompen-

satsiooni ainult siis, kui nad ei ole saanud juba varem vara eest kompensatsiooni ning kui on õiguslikul teel lahendatud nendes majades elavate üürnike eluasemeprobleemid.

Eesti Keskerakonna fraktsioon esitas eelnõu kohta kaheksa muudatusettepanekut. Kuna mul on aega ainult kaheksa minutit, siis ma selgitan muudatusettepanekuid, mis on seotud Saksamaale ümberasujatele vara tagastamisega ja nende probleemidega, ning hea kolleeg Heimar Lenk räägib sundüürnike probleemide lahendamise võimalikkusest.

Esiteks, valitsus soovib tühistada omandireformi aluste seaduse § 7 lõike 2. Valitsus väidab, et sellega soovib ta välismaalaste restitutsiooninõudeid mitte rahuldada, kuna ei ole suudetud sõlmida riikidevahelist lepingut. Poola, muide, suutis. Meie seisukoht on, et sätte kehtetuks tunnistamine võib selles nimetatud isikutele tekitada ebaõige ettekujutuse, et sel moel luuakse neile õigus taotleda õigusvastaselt võõrandatud vara tagastamist ja kompenseerimist üldistel alustel nagu teiste omandireformi aluste seaduse sätete puhul. Meie seisukoht on, et omandireformi aluste § 7 lõike 2 kehtetuks tunnistamisega ei tohiks seda ettekujutust luua. Ja miks? Kehtetuks tunnistamisega ei tohi isegi mitte näiliselt luua uusi aluseid õigusvastaselt võõrandatud vara tagastamiseks. Meie ettepanek on hoopis lisada seadusesse, et nimetatud isikutel ei ole õigust taotleda vara tagastamist ega kompenseerimist. Eesti riigil ei ole kohustust nende isikute ees.

Teiseks, Vabariigi Valitsuse eelnõu kohaselt soovitakse lõpetada kohalike komisjonide töö ja anda vara tagastamise otsuse tegemine üle maakonnakomisjonidele. Sissejuhatuses rõhutan, et kehtib põhimõte, mille kohaselt reformi lõpus ei tehta kardinaalseid muudatusi, mis omandireformi lõpetamisele kaasaaitamise asemel hoopis pikendavad reformi läbiviimist ja toovad kaasa uusi kulutusi. Selgitan, miks tuleks kavandatud muudatusest loobuda. Eelnõuga linnakomisjonidele antav kolmekuuline tähtaeg pooleliolevate toimikute üleandmiseks maakonnakomisjonidele on väga lühike aeg, mis ei pruugi olla piisav üleantavate materjalide kohaseks komplekteerimiseks ning teiste üleandmistoimingute teostamiseks. Tallinn vajab tunduvalt lisaressursse. Praeguses situatsioonis, kui Tallinnale öeldakse, et ta kulutab liiga palju raha ja peab kokku hoidma, on see

kahjuks üle jõu käiv. Teiseks, kohalikud linnakomisjonid, eriti Tallinna linnakomisjon, on välja kujunenud pika aja jooksul, neil on väga hea praktika ning pikaajaline kogemus, mida on öelnud ka Riigikohus. Maakonnakomisjonid peavad alustama aga oma tööd nullist ja peavad hakkama end sisse töötama. Kolmandaks, linnakomisjonide tegevuse lõpetamisega ja senise tegevuse maakonnakomisjonidele üleandmisega lähevad viimastele üle ka seniste linnakomisjonide õigused ning kohustused. (Võib-olla oleks hea, kui ka komisjoni esimees kuulaks.) Sellega seoses on oluline märkida, et eri kohtuastmete menetlusse on antud hulgaliselt kohtuasju, kus üks menetlusosaline on Tallinna linnakomisjon. Linnakomisjoni tegevuse lõppemisel ei saa ta olla menetlusosaline pooleliolevates kohtuasjades, seda on öelnud ka Riigikohus. Sellest tulenevalt tuleks eelnõus kõigepealt reguleerida, kuidas hakkab toimuma kohtus esindamine.

Jah, me tegime täiendusettepaneku omandireformi aluste seaduse § 17 lõike 5 osas. Muudatuse eesmärk on täpsustada omandireformi aluste seaduse § 17 lõikes 5 ettenähtud kontrollimiskohustust ning anda Vabariigi Valitsusele ülesanne kontrollimise reeglistiku kehtestamiseks. Omandireformi aluste seaduse § 17 lõike 5 kohaselt ei ole omandireformi õigustatud subjektiks oleval isikul õigust nõuda õigusvastaselt võõrandatud vara tagastamist või kompenseerimist selle vara osas, mis on juba tagastatud või kompenseeritud, v.a juhul, kui on tuvastatud, et vara on ilma õigusliku aluseta tagastatud või kompenseeritud teisele isikule. Kompensatsioonina omandireformi aluste seaduse mõttes tuleb arvesse võtta mitte üksnes seda kompensatsiooni, mida isikutele õigusvastaselt võõrandatud vara eest andis Eesti riik. Saksa riigiga sõlmitud lepingute alusel ümberasunud isikute puhul tuleb arvesse võtta ka kompensatsiooni, mida isikule õigusvastaselt võõrandatud vara eest andis mõni teine riik, st Saksa riik. Sellele viitas ka Vabariigi Valitsus 1999. aastal, kui ta väga selgelt kirjutas seletuskirjas: "Mahajäänud vara eest sai osa ümberasujaid Saksa riigilt hüvitust." Riigikohus haldusasjas nr 3-3-1-84-09 ütleb täpipealt samuti. Riigikohus märgib otsuses, et omandireformiga ei tohi keegi rikastuda teise arvel.

Järgmise muudatusettepanekuga soovime me erastamisest laekuva raha kasutamise seaduse muutmist. Jah, väga selge, erastamisest laekuva raha kasutamise seadus reguleerib omandireformiga seonduvate kulude katmist, millest osa moodustavad vara tagastamise ja kompenseerimise protsessiga seotud kulud. Aga omandireformi aluste seadus ei reguleeri kohaliku omavalitsuse kohtukulusid, mis selle protsessi jooksul on tekkinud. Seetõttu me teemegi selle ettepaneku. Ma arvan, et see saal mäletab, kui palju kohtuotsuseid on tulnud meie seaduste puudulikkuse tõttu ja seoses omandireformi aluste seaduse § 7 lõikega 3 15 aasta jooksul. Meie selge seisukoht on, et need kulutused tuleb kinni maksta erastamisest laekuva raha kasutamise seaduse alusel.

Aeg on piiratud, kell juba kõlas. Keskerakonna fraktsioon teeb ettepaneku eelnõu 715 teine lugemine katkestada.

Aseesimees Keit Pentus

Heimar Lenk, palun! Kolm minutit lisaaega, kokku kaheksa minutit.

Heimar Lenk

Lugupeetud kolleegid! Ma puudutan ka mõningaid muudatusettepanekuid, mida Keskerakond välja pakub, kuid mis kahjuks komisjonis heakskiitu ei leidnud. Kui ma kuulasin majanduskomisjoni esimeest, kes kaitses seda seaduseelnõu komisjonis, siis ei saanud ma päris hästi aru, millistest osapooltest ta rääkis. Ma ei saa sellest aru. Minu meelest on omandireform kogu Eesti asi ja mingisugustest osapooltest siin küll rääkida ei saa. Ma arvan, et me peaksime kõik olema huvitatud sellest, et see asi saaks ükskord lahendatud ja üürnikele ebaõiglus heastatud.

Esimene muudatusettepanek kõlab niimoodi, et omandireformi käigus vara tagastamine või kompenseerimine endistele omanikele ei tohi kahjustada teiste isikute seadusega kaitsitud huve ega tekitada uut ülekohut. Seda on siin saalis väga palju rõhutatud. Kui see ülekohus tekib, siis riik peab selle rahaliselt hüvitama. Seda on tõepoolest siin ligi 20 aastat räägitud. Majanduskomisjoni esimees ütles, et seda ettepanekut ei saanud toetada sellepärast, et mõningatel juhtudel on ka teisi kompenseerijaid peale riigi. Ma pean ütleva, et mina selle 20 aasta jooksul ei ole küll kunagi teistest

kompenseerijatest kuulnud. Võib-olla on kuskil mõni omanik üürnikule natuke raha maksnud, et ta saaks oma kolu majast välja viia. On olnud vist üks või kaks omanikku, kes polegi tahtnud oma maja tagasi saada, kuna nende õiglustunne on olnud tugevam, nad ei ole tahtnud üürnikke välja ajada. Mul on väga kahju, et seda parandusettepanekut ei arvestatud, see oleks võimaldanud edaspidi neid asju palju-palju õiglasemalt ajada. Me ei räägi praegu moraalsest kahjust, mis on tekitatud sundüürnikele, kuigi seda sõna meie majandusminister nagu ei tunnista.

Parandusettepanek nr 4 puudutab ka sundüürnikke. Jutt on uuest eluruumist. See ettepanek näeb ette, et üürnik vabastaks oma eluruumi omaniku majas alles pärast seda, kui talle on üle antud enam-vähem samaväärne eluruum kuskil mujal või kui riik kompenseerib uue eluruumi ostmise turuhinnas. Seda ettepanekut ka ei toetatud. Kui kõik jääb vanaviisi, siis sisuliselt, head kolleegid, on üürnik ikkagi samas olukorras, nagu ta on kõik need 20 aastat olnud: ta läheb otse tänavale, sest mitte keegi ei ole kohustatud talle uut eluruumi andma, mitte keegi ei ole kohustatud talle kompenseerima neid kulusid, mis ta peab tegema uue eluruumi ostmiseks. Kunagi alguses oli selle seaduse ühes versioonis sees, et omavalitsus peab enam-vähem samaväärse uue eluruumi andma, aga sellest ei tulnud mitte midagi välja, sest praktiliselt kõik vabad eluruumid varastati ära omaaegsete parempoolsete valitsuste võimu ajal nii Tallinnas kui ka mujal. Neid kortereid, mida üürnikele anda, lihtsalt ei olnud.

Viienda parandusettepaneku tegime sellepärast, et aidata üürnikke uue korteri või uue elamispinna muretsemisel laenuga või toetusega, mis oleks pidanud ka riigi poolt tulema. Majanduskomisjoni esimees laitis ka selle ettepaneku maha. Kahju, kahju! Me näitasime isegi, kust seda raha võiks võtta, aga meie ettepanekut ei toetatud.

Kuues parandusettepanek puudutab ka sundüürnikke. Siin on öeldud niimoodi, et eluruumi vabastanud sundüürnikule ja temaga koos elanud isikutele, kes eluruumi õigusjärgsele subjektile võõrandamisel uut elamispinda vastu ei saanud, või elamispinna erastamise võimalusest ilma jäänud isikule hüvitatakse tekitatud kahju turuhinnas ja need määrad

kehtestaks Vabariigi Valitsus. Jutt on uue korteri hinnast. Inimene leiab endale uue korteri, ta esitab selle ostu kulud Eesti riigile ja saab selle eest hüvitist. Seda ka ei tunnistanud seadusesse sobivaks.

Need parandusettepanekud, millest ma rääkisin ja mille kohta majanduskomisjoni esimees ütles, et need ei ole mitte midagi väärt asjad, on tegelikult väga sisulised, väga tore-dad asjad, mida oleks võinud seadusse panna. Me oleksime saanud selle suure ülekohtu, mis on praegu ligi 100 000 sundüürnikule tehtud, heastada. Siis oleksid nende rahalised kulutused kompenseeritud ega oleks seda muret ja vaidlust olnud.

Tegemist on praegu jälle, kui nüüd ka teisi asju vaadata, Tallinna-vastase seadusega. Võtame Tallinnalt ära õiguse tagastamisega tegelda, sest Tallinn tahtis tõepoolest mõnel juhul ikkagi mitte tagastada eluruume neile, kellele seadus tagastamist ette ei näinud. Kahjuks see niimoodi ei läinud. Me oleksime tahtnud oma parandusettepanekutega, mis komisjonis läbi ei läinud, teha sedasama asja, mille pakkus välja siinsamas saalis istuv kolleeg Keit Pentus, kes kirjutas kaks aastat tagasi, 15. jaanuaril 2008, Postimehes sellekohase artikli. Selle noore daami ühte lausesse mahuvad ära kõik meie parandusettepanekud. Kui majanduskomisjoni esimees oleks nende eest seisnud, neid toetanud ja püüdnud neid läbi viia, siis oleks võib-olla kogu see probleem Eesti riigis lahendatud. Keit Pentus ütles, et selleks, et omandireformi lõpetada, tuleks tagastatud majade üürnikele maksta kohe kinni nende kodu erastamise võimaluse äravõtmisega tehtud kahjud, kompenseerida need ja olukord laheneks iseenesest. Ühe lausega on öeldud ära kõik see, mille eest Keskerakond on võidelnud 20 aastat, aga millele pole ta siin saalis mitte kuidagi toetust saanud.

Ütlen lõpuks, et ka majanduskomisjoni esimees saaks meie mõttest aru. Meie ei ole selle vastu, et endistele omanikele tagastati nende kunagine vara, kuigi paljudel juhtudel tehti seda seadusvastaselt, aga okei. Me tahaksime, et üürnikud, keda on umbes 100 000 inimest, ei peaks sellepärast kannatama. See on meie mõte. Aga kahjuks nende muudatusettepanekute mittevastuvõtmisega pikendate te seda ülekohtu ma ei tea kui paljudeks aasta-

teks. Võib-olla ka teie lapsed veel arutavad seda ja küsivad, miks isa niimoodi tegi. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Head ametikaaslased! Võime hakata läbi vaatama seaduseelnõu 715 muudatusettepanekuid.

Esimese muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Keit Pentus

Alustame hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele esimese muudatusettepaneku, mille esitaja on Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepanekut toetas 26 Riigikogu liiget, vastu oli 39 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Teise muudatusettepaneku esitaja on Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Kolmanda muudatusettepaneku on esitanud Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon ei ole seda ettepanekut arvestanud. Neljas muudatusettepanek on Keskerakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Viies muudatusettepanek on Keskerakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Palun seda hääletada.

Aseesimees Keit Pentus

Kas võime minna hääletamise juurde?

Panen hääletusele viienda muudatusettepaneku, mille esitaja on Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 27 Riigikogu liiget, vastu oli 40, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Kuues muudatusettepanek on Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjon

on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Palun seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Keit Pentus

Teeme seda. Kas võime minna hääletamise juurde?

Panen hääletusele kuuenda muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ning mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepanekut toetas 26 Riigikogu liiget, vastu oli 40 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Seitsmes muudatusettepanek on Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Palun muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Keit Pentus

Teeme seda. Kas võime minna hääletamise juurde?

Panen hääletusele seitsmenda muudatusettepaneku, mille esitaja on Keskerakonna fraktsioon ning mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepanekut toetas 27 Riigikogu liiget, vastu oli 39, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Kaheksas muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud. Üheksas muudatusettepanek on samuti juhtivkomisjoni esitatud. Ka kümnes muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud. 11. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Palun seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Keit Pentus

Kas võime minna hääletamise juurde?

Panen hääletusele 11. muudatusettepaneku, mille esitaja on Keskerakonna fraktsioon ning mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 27 Riigikogu liiget, vastu oli 40 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Viimase muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon.

Oleme läbi vaadanud kõik eelnõu kohta laekunud muudatusettepanekud, kuid Keskerakonna fraktsioon on teinud ettepaneku seaduseelnõu 715 teine lugemine katkestada. Ka see ettepanek tuleb meil läbi hääletada. Alustame hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele Keskerakonna fraktsiooni ettepaneku seaduseelnõu 715 teine lugemine katkestada. Palun hääletada!

Ettepanekut toetas 27 Riigikogu liiget, vastu oli 40, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Omandireformiga seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu 715 teine lugemine on lõpetatud.

15. Noorsootöö seaduse eelnõu (676 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine punkt tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud noorsootöö seaduse eelnõu teine lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli kultuurikomisjoni liikme Lauri Luige!

Lauri Luik

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Noorsootöö seaduse eelnõu 676 esimene lugemine toimus s.a 7. aprillil. Muudatusettepanekute tähtajaks, 21. aprilliks laekus üks muudatusettepanek Eesti Keskerakonna fraktsioonilt. Pärast esimest lugemist arutas kultuurikomisjon noorsootöö seaduse eelnõu 3., 11. ja 18. mai ning 7. juuni istungil, lisaks veel tänasel erakorralisel istungil. Lisaks Riigikogust laekunud ettepanekule vaatas komisjon läbi Eesti Noorsootöötajate Ühenduse, Eesti Noorteühenduste Liidu ja Eesti Avatud Noortekeskuste Ühenduse tehtud ettepanekud. Mitmete arutluste tulemusena tegi kultuurikomisjon ise kokku veel 15 muudatusettepanekut.

Järgnevalt muudatusettepanekutest. Esimese muudatusettepanekuga täpsustatakse noortelaagri ja projektlaagri mõistet. Noortelaager nimetati ümber püsilaagriks. Püsilaagrid on laagrid, mis kestavad üle 60 päeva aastas.

Projektlaagrid on laagrid, mis kestavad kuni 60 päeva. Seejärel täpsustati esimese muudatusettepanekuga noortelaagri pidajate ringi, sätestades, et noortelaagrit võib pidada ka avalik-õiguslik juriidiline isik ning projektlaagrit võib pidada ka riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutus. Samuti asendati noorte osaluskogu mõiste noorte volikogu mõistega ning tehti paar redaktsioonilist muudatust.

Teise muudatusettepanekuga asendati mõiste "formaalharidus" mõistega "tasemeharidus", sest "formaalharidus" ei ole seadusandja tasandil sisustatud termin. Kolmas, neljas ja viies muudatusettepanek. Neist kaks, neljas ja viies on redaktsioonilised. Kolmanda ettepaneku esitaja on Eesti Keskerakonna fraktsioon, kultuurikomisjon jättis selle ettepaneku arvestamata. Selle eesmärk oli lisada eelnõusse § 6, mis sätestaks noorsootöötajale põhipuhkuse andmise töölepingu seaduse § 58 kohaselt. Töölepingu seaduse paragrahv 58 reguleerib haridus- ja teadustöötajale kuni 56 kalendripäeva pikkuse põhipuhkuse andmist. Komisjon ei näinud paraku võimalust muudatusettepanekut esitatud kujul toetada, sest eelnõu ei sisalda noorsootöötaja legaaldefiniitsiooni, mistõttu pole võimalik ka piiritleda nende isikute ringi, kellele pikendatud põhipuhkus kohalduks. Haridus- ja Teadusministeeriumi esindaja selgitas, et kuigi noorsootöötaja rolli on väga oluline tähtsustada ning noorsootöötaja kutset on detailselt kirjeldatud noorsootöötaja kutsestandardis, on kutse taotlemine noorsootöötajale seni vabatahtlik. Seetõttu ministeerium ei toeta hetkel noorsootöötaja mõiste ja sotsiaalsete garantiide süsteemi sidumist kutse omandamisega. Kutse andmist alustati alles 2010. aastal, mistõttu ei ole olnud võimalik hinnata, millal tekib Eestis arvestatav hulk kutsetunnistusega noorsootöötajaid.

Kuuenda muudatusettepanekuga on asendatud sõnad "kohalik omavalitsus" vastavalt sõnadega "valla- või linnavolikogu" või siis "valla- või linnavalitsus". Täpsustatud on volituskorralduse, mille kohaselt valla- või linnavalitsus kinnitab oma haldusterritooriumil tegutsevate noorteühingute, noorteprogrammide ja noorteprojektide valla või linna eelarvest toetamise põhimõtted, toetuse taotlemise ja maksimise tingimused ja korra ning nõuded toetuse kasutamise aruandlusele. Täpsustatud on ka volituskorralduse, mille kohaselt tuleb valla- või

linnavolikogul lisaks oma haldusterritooriumil projektlaagri pidamise tingimuste ja korra käsitlemisele reguleerida täpsemalt projektlaagri pidamise loa väljastamise korda.

Seitsmenda muudatusettepanekuga täpsustatakse noortevolikogu moodustamise korda. Uudsenä on lisatud eelnõu § 9 lõige 5, mis peaks aitama noortevolikogul saada valla- või linnavolikogult piisavalt infot ja materjale, et tõhusalt tegutseda eesmärgil, milleks nad ellu kutsutakse.

Kaheksandas muudatusettepanekus on lisaks normitehnilisele muudatusele §-le 10 lisatud lõiked 7–10, mis sätestavad tegevusloa andmise, andmisest keeldumise ja kehtetuks tunnistamise alused ja menetlustähtajad. Lisatud on, et noortelaagri põhimäärus peab sisaldama laagri tegevuse eesmärki ja ülesandeid. Ka projektlaagri regulatsioonis on lisatud sätted loa andmise, andmisest keeldumise ja kehtetuks tunnistamise aluste ning menetlustähtajade kohta.

Muudatusettepanek nr 9 puudutab järelevalvet. Noortelaagri õppe- ja kasvatustegevuse üle teostab riiklikku järelevalvet Haridus- ja Teadusministeerium või tema ülesandel maa- vanem, projektlaagri pidamise üle teostab järelevalvet kohalik valla- või linnavalitsus.

Muudatusettepanek nr 10. Noorteühingute aastatoetuse paragrahvi on täiendatud lõikega 1, mis sätestab noorteühingute aastatoetuse eesmärgid. Kuna tegemist ei ole kõigile noorteühingutele ühetaoliselt makstava tegevustoe- tusega, on paragrahvi täiendatud lõigetega, kus sätestatakse kaalumise aluseks olevad asja- olud, millest haridus- ja teadusminister aasta- toetuste määramisel ka lähtub.

Muudatusettepanekud 11 ja 12. Eelnõu §-s 16 on piiritletud väärteo koosseisu. Kehtestatakse, et noortelaagri või projektlaagri pidaja poolt noorsootöö seaduse §-s 5 sätestatud pii- rangu rikkumise eest karistatakse rahatrahviga. Selles paragrahvis sätestatud väärteo kohtu- väline menetleja on vastavalt oma pädevusele kas Haridus- ja Teadusministeerium või siis valla- või linnavalitsus.

Muudatusettepanekud 14 ja 15 on seotud euro kasutuselevõtuga ning muudatus 16 sisaldab seaduse jõustumise paragrahvi, mis sätestab, et seadus jõustub s.a 1. septembril.

Nagu ma alguses mainisin, toimus täna kultuurikomisjoni erakorraline koosolek. Kuna

seoses noortelaagri ja projektlaagri mõiste täpsustamisega on tarvis teha muudatused ka teistes seadustes ning tänaseks on need kahjuks jäänud muudatusettepanekutena esitamata, siis tegi kultuurikomisjon oma tänasel erakorralisel koosolekul otsuse teine lugemine katkestada. Otsus võeti vastu konsensuslikult ja ettepanek on määrata muudatusettepanekute tähtjaks kaks tööpäeva ehk 11. juuni kell 16. Teise lugemise jätkamine on eeldatavasti 16. juunil, ja kui teine lugemine lõpetatakse, siis kolmas lugemine on 17. juunil s.a. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimuseks saab sõna Evelyn Sepp. Palun!

Evelyn Sepp

Hea ettekandja! Kui esialgu planeeriti selle eelnõu jõustumist eelarveaasta sees, septembris, siis ma eeldan, et nüüd see vist enam ei jõustu septembrist, vahest ikka eelarveaasta algusest. Aga mu küsimus puudutab noortevolikogu ja selle rahastamise põhimõtteid. Millise kriteeriumi alusel hinnatakse ja kust tulevad eelarveaasta keskel esialgse eelduse kohaselt need täiendavad vahendid, et noortevolikogu rahastamine oleks jätkusuutlik? Mida tähendab sõna "jätkusuutlik"? Millistele kriteeriumidele noortevolikogu peab vastama ja millisest rahalisest summast või maksumusest komisjon või algataja on lähtunud?

Lauri Luik

Aitäh! Mis puudutab noortevolikogu, siis noortevolikogu rahastamise temaatikat komisjon eraldi ei arutanud. Nendes omavalitsustes, kus noortevolikogud või noorte osaluskogud, kuidas iganes neid parasjagu paiguti nimetatakse, toimivad, on ilmselt omavahel juba ka rahastamise tingimustes kokku lepitud. Kui nüüd peaks mingil hetkel noortevolikogusid juurde tulema, küllap siis kohalikud omavalitsused kohapeal koostöös noortega need asjad omakeskis paika panevad.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Evelyn Sepp, teine küsimus.

Evelyn Sepp

Aitäh! Kui seadusesse on kirjutatud sõna "jätkusuutlik", siis võiks ju komisjon ometigi

hinnata ja sisustada selle sõna tähenduse – minu esimene küsimus oli sellele suunatud. Minu teine küsimus, loodetavasti on see jõukohane, puudutab noorteühingute aastatoetusi. Siin on säte, kus on põhjalikult kirjeldatud, millele peab vastama ühendus, kes saab aastatoetust, või siis on keeldumise aluste seadustamise õigus antud ministrile. Kas keeldumise alused ei peaks olema ühemõttelised ja kirjutatud välja seaduses, et asi oleks kõigil ühemõtteliselt selge, et see ei sõltuks ministri poliitilisest suvast tõlgendada seadust nii, nagu ta partei jaoks õigeks peab?

Lauri Luik

Aitäh! Komisjon otsustas, et noorteühingu aastatoetuse taotlemise, toetuse eraldamise ja eraldamisest keeldumise täpsemate tingimuste korda käsitleb just nimelt haridus- ja teadusminister.

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem küsimusi ei ole. Suur aitäh, lugupeetud ettekandja! Kas on soovi avada läbirääkimisi? Kui kõnesoove ei ole, siis läbirääkimisi ei avata. Asume läbi vaatama seaduseelnõu 676 muudatusettepanekuid.

Esimese muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon, nii nagu ka teise muudatusettepaneku esitaja. Kolmanda muudatusettepaneku on esitanud Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. Muudatusettepanekud 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15 ja 16 on esitanud juhtivkomisjon. Oleme kõik muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Tulenevalt juhtivkomisjoni ettepanekust on seaduseelnõu 676 teine lugemine katkestatud. Määrان eelnõu 676 muudatusettepanekute esitamise tähtjaks s.a 11. juuni kell 16.

16. Relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu (719 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine punkt tänases päevakorras on riigikaitsekomisjoni algatatud relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli riigikaitsekomisjoni liikme Tarmo Kõutsi!

Tarmo Kõuts

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Käesoleva seaduseelnõu esimene lugemine lõpetati 13. mail s.a. Riigikaitsekomisjon arutas seaduseelnõu enne teisele lugemisele esitamist oma 31. mai istungil. Riigikaitsekomisjon otsustas konsensusega teha Riigikogu juhatusel ettepanek lülitada eelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu 9. juuni istungi päevakorda. Ettekandjaks määrati siinkõneleja. Lisaks esitas riigikaitsekomisjon seaduseelnõu 719 teiseks lugemiseks eelnõu teise lugemise teksti, seletuskirja ja muudatusettepanekute loetelu.

Lähemalt muudatusettepanekutest. Muudatusettepaneku nr 1 on esitanud Riigikogu liikmed Helmer Jõgi, Igor Gräzin, Erki Nool, Mart Jüssi ja Aivar Riisalu. Muudatusettepaneku esitajad on seisukohal, et relvaseadust on kehtivas õiguses tõlgendatud selliselt, et kui tääknoal puudub lukustus, siis loetakse seda tavaliseks noaks. Oma olemuselt jääb tääknuga tääknoaks ka pärast lukustuse eemaldamist (võrdne tavalise tsiviilkäibes lubatud noaga), mistõttu ei ole ka teiste tääknugade tsiviilkäibes keelustamine otstarbekas. Riigikaitsekomisjon toetas eelnimetatud Riigikogu liikmete muudatusettepanekut ning arvestas seda sisuliselt.

Muudatusettepanek nr 2 tuleneb muudatusettepanekust nr 1, mille kohaselt lubatakse tääknoad, sõltumata tootmisaastast, piiramata tsiviilkäibes. Samas käsitleb muudatusettepaneku nr 1 sisuks olev relvaseaduse § 18 lõike 1 punkt 6 ajaloolist külmrelva, milleks aga kõik tääknoad ei ole. Eeltoodust lähtuvalt täpsustab muudatusettepanek nr 2 muudatusettepanekut nr 1 ning paigutab vastava sõnastuse relvaseaduse § 18 lõike 1 uueks punktiks 3¹. Muudatusettepanek nr 3 tuleneb muudatusettepanekutest nr 1 ja 2, mille tulemusena loobutakse tääknoa puhul eespool mainitud tootmisaastast 1946 ja tääknuga jäetakse tsiviilkäibes keelatud külmrelvade loetelust välja. Muudatusettepanekut nr 4 riigikaitsekomisjon ei arvestanud, sest see ei ole kooskõlas seaduseelnõu eesmärgiga ning riigikaitsekomisjon ei pidanud võimalikuks laiendada käesolevas seaduseelnõus reguleeritavaid õigussuhteid. Muudatusettepanek sai riigikaitsekomisjonis ühe toetushääle, mistõttu Riigikogu kodu- ja

töökorra seaduse § 106 lõike 2 kohaselt ei saa seda hääletusele panna.

Riigikaitsekomisjon otsustas oma 31. mai istungil konsensusega teha Riigikogule ettepanek seaduseelnõu teine lugemine lõpetada. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Keit Pentus

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Täna, lugupeetud ettekandja! Kas on soov avada läbirääkimisi? Kui kõnesoove ei ole, siis läbirääkimisi ei avata.

Vaatame läbi seaduseelnõu 719 kohta laekunud muudatusettepanekud, mida ettekandja sisulise poole pealt tutvustas. Esimese muudatusettepaneku esitajad on Helmer Jõgi, Igor Gräzin, Erki Nool, Mart Jüssi ning Aivar Riisalu, juhtivkomisjon on seda ettepanekut sisuliselt arvestanud. Teise ja kolmanda muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon. Neljanda muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata.

Oleme seaduseelnõu 719 muudatusettepanekud läbi vaadanud. Relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu 719 teine lugemine on lõpetatud.

17. Meresõiduohutuse seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (653 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine punkt tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud meresõiduohutuse seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ma palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks majanduskomisjoni aseesimehe Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Esitan käesolevaga ülevaate majanduskomisjonis seoses meresõiduohutuse seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõuga 653 toimunust. Majanduskomisjonile laekus pärast meresõiduohutuse seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu esimest lugemist täiskogus 7. aprillil 2010 kokku kuus muudatusettepanekut ja kõik need on Riigikogu liikmelt Kalev Kallolt.

Eelnõu algataja esindaja esitas komisjonile kaalumiseks 36 ettepanekut ja ühe tehnilise ettepaneku seoses euro kasutuselevõtuga esitas komisjoni töögrupp. Mitmed algataja esitatud ettepanekutest olid komisjoni töögrupi arutelu tulemusena sõnastatud kompromissettepanekud minu esitatud muudatusettepanekutele. Riigikogu majanduskomisjoni poole pöördusid kirjalikult oma ettepanekutega Eesti Sadamate Liit, AS Saarte Liinid, Eesti Laevaomanike Liit, Viimsi Vallavalitsus ja AS Eesti Loots. Majanduskomisjoni töögrupp valmistas ette eelnõu menetlemise komisjoni istungil. Eelnõu algatajalt küsiti iga laekunud ettepaneku kohta kirjalikku seisukohta ja need edastati tutvumiseks ettepanekute autoritele. Ühele töögrupi nõupidamisele olid kutsutud sisulisemaid ettepanekuid esitanud ettevõtjate esindajad, et võimaldada nende ja eelnõu algataja esindajate vahel vahetut diskussiooni ettepanekute teemadel. Diskussiooni tulemusel nõustusid eelnõu algataja esindajad nii mõnegi märkusega ja lubasid vormistada vajalikud ettepanekud eelnõu teise lugemise jätkamiseks. Laekunud ettepanekuid arutati mitmel nõupidamistel ning kaaluti kõiki pool- ja vastuargumente. Arutelu tulemusena korrigeeriti eelnõu algatajalt laekunud ettepanekuid. Samuti jõuti kahe kompromissettepaneku sõnastamiseni. Eelnõu algatajale tehti ülesandeks leppida AS-i Eesti Loots esindajatega kokku, kuidas osa viimastelt laekunud ettepanekuid ümber sõnastada. Komisjoni istungiks ei olnud sellist kokkulepet veel saavutatud ja ühiste seisukohtadeni loodetakse jõuda pärast teise lugemise katkestamist.

Eelnõu arutelust majanduskomisjoni istungil. Majanduskomisjon arutas 43 muudatusettepanekut ja eelnõu edasise menetlemisega seonduvat oma istungil s.a 3. juunil. Sellel osalesid eelnõu algataja esindajana Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi lennundus- ja merendusosakonna peaspetsialist Rainer Henno ja õigusosakonna peaspetsialist Hindrek Allvee ning Veeteede Ameti mereõnnetuste juurdluse ja meresõiduohutuse arenduse osakonna nõuniku kohusetäitja Priit Lööper, kes andsid seoses muudatusettepanekutega täiendavaid selgitusi ja vastasid komisjoni liikmete küsimustele. Eelnõu komisjonipoolne ettekandja andis ülevaate komisjoni töörühmas toimunud aruteludest ja tegi ettepaneku eelnõu edasise menetlemise kohta. Hääletati läbi

ettevalmistatud muudatusettepanekud. Muudatusettepanekuid 1–3, 5–7, 9–15, 17, 19–38 ja 40 arvestas komisjon konsensusega täielikult, neid kõiki eelnõu algatajalt laekunud ettepanekuid. Muudatusettepanekuid 4 ja 8 arvestas komisjon oma ettepanekutes 3 ja 7 sisuliselt, Riigikogu liikme Kalev Kallo ettepanekuid, mis käsitlesid Veeteede Ameti topeltkontrolli ja tunnistuste nõude tühistamist, kui laev allub klassifitseerimisühingu järelevalvele ja talle on väljastatud klassifitseerimistunnistus. Eelnõu algataja esindaja ettepanekuid väljapakutud sõnastuses ei toetanud, aga ettepanekute sisuga nõustuti. Muudatusettepanek 16. Komisjon arvestas täielikult Riigikogu liikme Kalev Kallo muudatusettepanekut meresõiduohutuse seaduse täiendamise kohta sättega, mille kohaselt kehtestatakse kohustuslik tankerite eskortimine sisemeres ning sadama lähistel ja akvatooriumil ning sadamate vahel ohutu meresõidu tagamiseks, lähtudes muudatusettepaneku selgitustest. Selgitustes oli viidatud HELCOM-i soovitudele, milles on toodud nimekiri sadamatest, kus see on soovituslik, sealhulgas on soovituslikuna toodud ka Tallinn. Eelnõu algataja esindaja muudatusettepanekut ei toetanud ja põhjendas seda sellega, et Eesti vetes on lootsimine niigi kohustuslik, et sellest piisaks ja puksiir-laevadega eskortimine ei ole ehk vajalik, kuna sissesõidud Tallinna sadamatesse ei ole nii keerulised. Aga komisjon hääletas (4 poolthäält, vastu 0 ja erapooletuid 2) selle muudatusettepaneku siiski sisse.

Muudatusettepanek nr 18. Komisjon pidas selle muudatuse puhul kaalukaks eelnõu algataja esitatud vastuväiteid ja jättis muudatusettepaneku arvestamata. Ettepaneku poolt hääletas 3, vastu oli 4 ja erapooletuid 0. Ettepanekuga sooviti anda täiendavat soodustust Euroopa Liidu liikmesriigi, Euroopa Majanduspiirkonna lepingu osalisriigi või Eesti Vabariigi välislepingu alusel vastastikkuse põhimõttel kolmanda riigi lippu kandvate laevade eest makstava tuletornitasu ja navigatsioonitasu maksimise, asendades kehtiva soodusmäära 80% soodusmääraga 60%. Eelnõu algataja ei toetanud muudatusettepanekut, tuues põhjenduseks, et navigatsioonitasu laekus näiteks 2009. aastal eelarvesse 48 miljonit ja tuletornitasu 99 miljonit krooni, aga Veeteede Amet teeb meresõiduohutuse tagamiseks jooksvaid kulutusi aastas vähemalt 200 miljoni krooni

eest. Seetõttu need tasud ei kata tehtud kulusi.

Muudatusettepanek 39. Komisjon arvestas täielikult Kalev Kallo muudatusettepanekut jätta eelnõust välja mereteenistuse seaduse muutmine, mis sätestas Eesti meremehe vormiriietuse nõudest loobumise.

Muudatusettepanek 41. Ka siin pidas komisjon kaalukaks eelnõu algataja esitatud vastuväiteid ja jättis muudatusettepaneku arvestamata, poolt oli 3, vastu 4 ja erapooletuid 0. Selle muudatusega sooviti jätta eelnõust välja sadamaseaduse muudatus, mis puudutab sadama pidaja kohustust paigaldada ja hooldada laeva sissesõiduteel navigatsioonimärke. Sadamaseaduse kehtiva redaktsiooni § 4 lõige 8 sätestab, et sadama pidaja peab tagama sadama navigatsioonimärgistuse kavandamise, rajamise, rekonstrueerimise ja paigaldamise, tühistamise ja eemaldamise, järelevalve ja märgistusest teavitamise vastavuse meresõiduohutuse seaduse alusel kehtestatud korrale. Algataja soovib sinna sadama järel lisada "sissesõidutee". Muudatusettepanek oli sõna "sissesõidutee" välja jätta, kuid see ei leidnud komisjonilt toetust.

Komisjoni poolt konsensuslikult toetatud muudatusettepanekutest peatuksin vahest mõnel olulisemal. Loetelus on toodud koos põhjendustega ära kõik muudatused, aga nende kõigi ettelugemine raiskaks liialt teie aega.

Kolmanda muudatuse järgi ei tee Veeteede Amet laevale, millele volitatud klassifikatsiooniühing väljastab kõik meresõiduohutust tõendavad tunnistused ning millele Veeteede Amet on väljastanud meresõiduohutuse korraldamise tunnistuse, merekõlblikkuse tunnistuse või reisijateveo tunnistuse väljastamiseks vajalikku tehnilist ülevaatus. Sellega on tegelikult lahendatud üks väga kaua aega üleval olnud probleem, kus laevadel tehti topeltkontrolli, klassifikatsiooniühingu poolt ja siis omakorda Veeteede Ameti poolt. Loomulikult, kehtiva korra järgi võib tehnilist kontrolli ju teha, ainult et laevaomanik peab selle kõik kinni maksma ja sel juhul on see topeltkulutus. Selles on nüüd jõutud selgusele ja seda ettepanekut algataja tõesti toetab. Seitsmes muudatusettepanek täiendab sedasama põhimõtet ehk see põhimõte viiakse sisse ka teistesse paragrahvidesse.

Juhiks veel tähelepanu kümnendale muudatusettepanekule. Muudatus tehakse tulenevalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 94/25 artikli 13 lõikest 3, mille kohaselt võis turule tuua ja kasutusele võtta väikelaevu ja jette, mis vastavad direktiivi nõuetele, nelja-aastase perioodi jooksul alates direktiivi vastuvõtmisest ehk enne 1998. aasta 16. juunit. Aga kuna Eesti liitus Euroopa Liiduga 2004. aasta 1. mail, siis lubatakse selle sättega Eestis arvele võtta ka need direktiivi alla käivad väikelaevad ja jetid, mis on omandatud enne 1. maid 2004, sest kuna 1998. aastal Eesti ei olnud Euroopa Liidu liige, siis tema kohta see direktiiv ei kehtinud. Nii et see on väga mõistlik muudatus, millega võimaldatakse registreerida enne meie Euroopa Liitu astumist omandatud veesõidukeid.

Muudatus 12. Siin on terve pikk tekst, mis käib väikelaeva kasutamise kohta veeteedel. Seni oli see samuti reguleeritud, ainult et ministri määrusega. Nüüd tuuakse see regulatsioon seadusse, mis on kindlasti õigem.

15. muudatusettepanek. See ütleb, et silla, õhuliini, veealuse kaabli, torujuhtme või muu sellise rajatise on selle omanik kohustatud veeteel tähistama Veeteede Ameti nõudmisel. Ka väga mõistlik ettepanek. Seni kehtiva seaduse järgi pidi ta tähistama selle igal juhul, aga ei ole ju mõtet panna meres tähistusi välja kohtades, kus mingit laevaliiklust ega muud tegevust ei toimu, ja lihtsalt vahendeid raisata. Ehk siis vastavate liinide omanik peab panema märgistuse välja ainult nendesse kohtadesse, kus Veeteede Amet peab seda vajalikuks. Nii et ka väga hea muudatus.

Kahekümnnes muudatusettepanek tuleneb jällegi Euroopa direktiivist, mis sätestab, et üle 15-meetrise kogupikkusega kalalaevadele hakkab kehtima AIS-seadme (see on automaatne identifitseerimise süsteem) paigaldamise nõue. Varem seda nõuet kalalaevade puhul ei olnud.

Tähelepanu tasub juhtida veel 23. muudatusse. Veeteede Amet võib lootsisõiduloa keh tivuse peatada kuni kuueks kuuks, kui lootsisõiduloa omaja tegevuse või tegevusetuse tõttu on laev sattunud avariiõhtlikku olukorda. Eelnõus on see löödud nüüd kaheks punktiks. Teises punktis võib amet lootsisõiduloa kehtetuks tunnistada, kui lootsisõiduloa omaja tegevuse või tegevusetuse tõttu on laev sattunud laevaõnnetusse. Niisiis on tehtud vahet

avariohtlikul olukorral ja laevaõnnetusel, ühel juhul peatatakse, teisel juhul tunnistatakse kehtetuks. Praegu kehtiva seaduse järgi tunnistatakse mõlemal juhul kehtetuks, mis on võibolla liiga karm. Samamoodi on ka 24. ja 25. muudatuse järgi, mis käivad lootside kohta – kui on tekkinud avariihtlik olukord, siis peatatakse, aga kui on olnud juba laevaõnnetus, siis kaotab luba kehtivuse. On mõistlik, et erinevates situatsioonides ei karistata ühesuguse karmusega.

Muudatusettepanekus 32 on samuti tulenevalt direktiivist käsitletud arvelevõtmise tähtaegu laevade puhul, mis on varem hangitud. 34. muudatusettepaneku on küll sõnastanud algataja, aga seda on tehtud Kultuuriministeriumilt tulnud ettepaneku põhjal, et kultuuriväärtusega uppunud vara kaitse, uurimine ja ülestõstmine toimub muinsuskaitse seaduses sätestatud korras. 43. muudatusettepanek on seotud euro kasutuselevõtmisega. Sellega seonduvad muudatused ehk kõik kehtivad lõivud, trahvid jne, mis on seotud meresõiduohutuse seadusega, on siin toodud eurodes, juhul kui kroon asendub euroga.

Oma arutelude lõpus tegi komisjon otsused saata Vabariigi Valitsuse algatatud meresõiduohutuse seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu 653 Riigikogule teiseks lugemiseks 9. juunil. Otsus tehti konsensusel. Teiseks otsustati teha täiskogule ettepanek eelnõu 653 teine lugemine katkestada, samuti konsensusel, ja kolmandaks, määrata muudatusettepanekute tähtajaks 30. juuni kell 12. Ka viimane otsus tehti konsensusel.

Lõpetuseks soovin juhtida veel tähelepanu ühele pisikesele näpuveale väljajagatud dokumentides. Nimelt on muudatusettepaneku 20 juures juhtivkomisjoni seisukoht jäänud kirjutamata. Kuna see on algataja ja komisjoni ettepanek, siis on juhtivkomisjoni seisukoht arvestada täielikult. See on materjalides jäänud kogemata trükkimata. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur aitäh, lugupeetud ettekandja! Kas on soov avada läbirääkimisi? Avan läbirääkimised ja palun Riigikogu kõnetooli tagasi kolleeg Kalev Kallo! Kolm minutit lisaega, kokku kaheksa minutit.

Kalev Kallo

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Merenduspoliitika puudumine ja kõikvõimalike maksude ning bürokraatlike nõuete kehtestamine laevaomanikele on viinud selleni, et Eesti lipu alla on jäänud merd kündma veel ainult kaks kaubalaeva. Pean silmas laevu tonnaažiga 500 tonni ja rohkem, mida saab meresõidul juba kaubalaevaks nimetada. Eesti lipu alt on hakanud lahkuma ka reisilaevad. Järjekindel riigi poliitika – sest ka poliitika puudumine on ju ühtepidi poliitika – on juhtinud Eesti riiki kindlal kursil mereäärse riigi staatusse. Oma rannajoonest ja geograafilisest asukohast lähtuvalt võiksime olla aga mereriik.

Mereriigiks olemine eeldaks laiapõhjalise merenduspoliitika olemasolu ja merenduse kui majandusharu tähtsuse mõistmist. Seda kahjuks ei ole. Suures plaanis nõuaks merenduse arendamine esimeses etapis muidugi kulutusi ehk täpsemalt väljendades tulude vähenemist reederitele ja meremeestele pandud ülemääraste maksude vähendamise kaudu, kuid laevade arvu kasvades ja meremeeste tulekuga Eesti lipu alla tuleksid uued tulud.

Aga asi ei ole ainult rahas, on palju bürokraatlikke takistusi, mida tuleks vähendada. Selles osas on käesoleva seadusega üks hästi pisikene sammukene astunud. Muudatustega 3 ja 7 lõpetatakse lõpuks topeltkontroll laevade tehnilisel ülevaatusel ehk laevadele, millele volitatud klassifikatsiooniühing väljastab kõik meresõiduohutust tõendavad tunnistused, ei tee Veeteede Amet enam merekõlblikkuse tunnistuse või reisijateveo tunnistuse väljastamiseks vajalikku tehnilist ülevaatuset. Lõpuks saadi aru, et topeltkontrolli pole vaja. Sellega vähenevad ka reederite kulutused, sest iga kontrolli eest pidi reeder ju maksma ja mitte vähe.

Kahjuks jäid komisjonis toetuseta kaks minu muudatusettepanekut, mis olid esitatud Eesti Laevaomanike Liidu ja Eesti Sadamate Liidu ettepanekute põhjal ning heaks kiidetud merenduse nõukojas. Ettepanek nr 18 lähtus laevaomanike liidu ettepanekust, mis nägi ette, et Euroopa Liidu liikmesriigi ja Euroopa Majanduspiirkonna lepingu osalisriigi või Eesti Vabariigi välislepingu alusel vastastikkuse põhimõttel kolmanda riigi lippu kandvate laevade eest makstakse tuletornitasu ja navigatsioonitasu 60% tasumäärast. Põhjendus on väga lihtne, meie navigatsioonitasud ja tuletornita-

sud on ligi kolm korda kõrgemad kui lähiriikides. Kui me kasutaksime määra 60%, jääksid nad ikka üle poolteise korra kõrgemaks. Tooksin ühe arvutuse näite. Kui üks konkreetne laev, mootorlaev Fellow – tasud sõltuvad paljudest laeva parameetritest ja on võrreldavad ainult konkreetse laevaga – sooritab 310 päeva jooksul umbes 500 ringreisi, siis peab Eestis maksma selle eest tuletorni- ja navigatsioonitasu 4,8 miljonit krooni, Soomes 1,5 miljonit ehk 3,2 korda vähem, Rootsis 1,7 miljonit ehk 2,8 korda vähem. Veeteede Ameti vastuväited on absurdilähedased. Põhjendatakse sellega, et saadavad tulud on ikkagi väiksemad kui kulutused meresõiduohutuse tagamisel. Nimelt olivat 2009. aastal laekunud navigatsioonitasu 48 miljonit ja tuletornitasu 99 miljonit, aga Veeteede Ameti kulutused olvad olnud 200 miljonit. Asi on igati loogiline – see tuleneb meie pikast merepiirist, kus me vastavalt rahvusvahelistele konventsioonidele, millega oleme ühinenud, peame üldkasutatavate veeteede meresõiduohutuse tagamiseks paigaldama navigatsioonialase infrastruktuuri. Veeteede Ameti loogika järgi peaks olema nii, et kui me jõuame oma poliitikast tulenevalt niikaugemale, et meie vetest liigub läbi ainult üks laev aastas, siis peaks ta nende tasude näol üksi kõik Veeteede Ameti kulud kinni maksma. On ju absurdne! Tasud lähevad ometi otse riigieelarvesse ja Veeteede Ameti kulutused määratakse riigieelarvega. Peaks ju arvestama, et tänu navigatsioonimärgistusele käivad laevad sadamates ja sadamad saavad tulu, kust riik saab maksude näol palju suuremat tulu. Näiteks kas või 400 miljonit dividende Tallinna Sadamal.

Teiseks, muudatusettepanek nr 41, mis on koostatud Eesti Sadamate Liidu ja AS-i Saarte Liinid ettepaneku põhjal. Muudatus näeb ette jätta eelnõust välja eelnõu algatajate ettepanek, millega tahetakse sadamatele panna kohustus paigaldada navigatsioonimärgistus mingile umbmäärasele sissesõiduteele. Sadamaseadus ja ka meresõiduohutuse seadus määrab piisavalt täpselt sadamaala, milleks on akvatoorium. Akvatoorium on määratud kindlate koordinaatidega. Niinimetatud sissesõidutee asub üldkasutataval veealal, mille navigeerimise eest võtab riik laevandusettevõtjalt tuletornitasu ja navigatsioonitasu. Nüüd tahetakse ühe sõna lisamisega tohutult suurendada sadamate kohustusi. Kehtiva sadamaseaduse § 4 lõige 8

sätetab: "Sadama pidaja peab tagama sadama navigatsioonimärgistuse kavandamise, rajamise, rekonstrueerimise, paigaldamise, tühistamise, eemaldamise, järelevalve ja märgistusest teavitamise vastavuse meresõiduohutuse seaduse alusel kehtestatud korrale." Juhin tähelepanu: sadama pidaja peab tagama sadama märgistuse. Kõik on õige ja loogiline, sadama territooriumil vastutab selle eest sadam. Nüüd tehakse pealtnäha väike, märkamatu muudatus, nimelt lisatakse sõna "sadama" järel lausesse kolm sõna "ning selle sissesõidutee", ja sellest piisab, et panna suur hulk riigi kohustusi jälle sadama pidajate õlule, sadama pidajate kaudu loomulikult sadama kasutajate õlule ja sadamat kasutavate reisilaevade kaudu loomulikult reisijate ehk kodanike õlule. Aga see on ju meie riigi tänase juhtivpartei nii äratuntav põhisuund. Ja loomulikult on meie ministriülemiametnikud piisavalt küünilised ja hästi targad. Nad hirmutavad kohe suurte rahadega, ja kui koalitsiooni esindajad seda kuulevad, siis tabab neid kramp. Ka selle seaduse puhul hakkasid ametnikud põhjendama, et kui see sissesõidutee ei ole sadama pidaja kohustus, siis peab äkki riik hakkama süvendama ja tegema miljoneid ja sadu miljoneid kulutusi. Aga kus on siin tekstis juttu süvendamisest? Sadama pidaja peab tagama navigatsioonimärgistuse, ei mingit süvendamist. Praegu kehtib see navigatsioonimärgistuse nõue sadama akvatooriumis, ja kui on selle sissesõidutee, siis käib jutt ikka märgistuse paigaldamisest, aga mitte mingisugusest süvendamisest. Loomulikult on ametniku jutt nii tõsine, et see ajab hirmu naha vahele ja pärast seda kaob võime teksti lugeda, lähtutakse vaid sellest suurest hirmust. Tagajärg on, et seda ettepanekut ei toetatud, aga peab ütleva, et tööühmas sai algataja aru ja pidi selle muudatuse tagasi võtma. Nii oli kokku lepitud, aga kahe päeva pärast saabus täiendav põhjendus, et ei tahaks seda tagasi võtta, ja hakati hirmutama mingite umbmääraste kuludega, mis tekstist tulenevalt ei ole üldse võimalikud. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Kui rohkem kõnesoove ei ole, siis lõpetan läbirääkimised. Asume läbi vaatama seaduseelnõu 653 teiseks lugemiseks laekunud muudatusettepanekuid.

Esimese muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon, teise ja kolmanda muudatusettepaneku on esitanud samuti juhtivkomisjon. Neljanda muudatusettepaneku on esitanud Kalev Kallo ning juhtivkomisjon on arvestanud seda ettepanekut sisuliselt. Viienda, kuuenda ja seitsmenda muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon. Kaheksas muudatusettepanek on Kalev Kallo esitatud ning juhtivkomisjon on arvestanud seda ettepanekut sisuliselt. Üheksanda ja kümnennda muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon. Muudatusettepanekud 11, 12, 13, 14 ja 15 on esitanud juhtivkomisjon.

16. muudatusettepaneku on esitanud Kalev Kallo ja juhtivkomisjon on seda täielikult arvestanud. 17. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 18. muudatusettepaneku on esitanud Kalev Kallo, juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Palun, Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Aitäh! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Alustame selle hääletuse ettevalmistamist. Panen hääletusele 18. muudatusettepaneku, mille esitaja on Kalev Kallo ning mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepanekut toetas 25 Riigikogu liiget, vastu oli 33 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

19. muudatusettepaneku esitaja on majanduskomisjon, mis on ühtlasi ka juhtivkomisjon. 20., 21., 22., 23., 24., 25., 26., 27., 28., 29., 30., 31., 32., 33., 34., 35., 36., 37., 38. muudatusettepaneku esitaja on samuti juhtivkomisjon. 39. muudatusettepaneku on esitanud Kalev Kallo, juhtivkomisjon on seda ettepanekut täielikult arvestanud. 40. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 41. muudatusettepaneku esitaja on Kalev Kallo, juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Palun, Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Aitäh! Ma palun seda muudatust hääletada.

Aseesimees Keit Pentus

Teeme seda. Kas võime minna hääletamise juurde?

Panen hääletusele 41. muudatusettepaneku, mille esitaja on Kalev Kallo, juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Palun hääletada!

Ettepanekut toetas 24 Riigikogu liiget, vastu oli 32, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

42. ja 43. muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud. Oleme vaadanud läbi kõik seaduseelnõu 653 kohta laekunud muudatusettepanekud. Tulenevalt juhtivkomisjoni ettepanekust on Vabariigi Valitsuse algatatud meresõiduohutuse seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu 653 teine lugemine katkestatud. Määratud eelnõu 653 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 30. juuni kell 12.

18. Jahiseaduse ja välisõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu (744 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine punkt tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud jahiseaduse ja välisõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli ettekandjaks keskkonnakomisjoni liikme Katrin Karisma-Krummi!

Katrin Karisma-Krumm

Täna! Austatud juhataja! Head kolleegid! Jahiseaduse ja välisõhu kaitse seaduse muutmise seaduse 744 eelnõu esimene lugemine lõpetati 19. mail 2010. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati 2. juuni 2010 kell 16. Muudatusettepanekuid eelnõu kohta ei esitatud. Komisjon otsustas konsensusega teha ettepaneku lõpetada jahiseaduse ja välisõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu 744 teine lugemine ja saata seaduseelnõu kolmandale lugemisele. Täna!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimuseks annan sõna Väino Lindele. Palun!

Väino Linde

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea ettekandja, pinginaaber! Milline jõustumistähtaeg on teil selle eelnõu puhul planeeritud?

Katrin Karisma-Krumm

Üks hetk. Juhul kui jahiseaduse ja välisõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine lõpetatakse, teha Riigikogu juhatusel ettepanek lülitada jahiseaduse ja välisõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine Riigikogu VII istungjärgu 18. töönädala päevakorda kolmapäeval, 16. juunil 2010. Aga tähtaega ei ole.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Ma täpsustan juhataja poolt, et kui teistsugust otsust vastu ei võeta, siis jõustub seadus üldises korras. Palun, küsimuseks on sõna Aleksei Lotmanil!

Aleksei Lotman

Aitäh! Hea ettekandja! Kas selle eelnõu arutamisel keskkonnakomisjonis tuli jutuks ka päris jahiseaduse muutmine, millega Keskkonnaministeeriumil on kavas tulla meile Riigikokku? Kaugel see jahiseadus ise on? Praegu arutatava seadusega tehakse jahiseadusesse ainult paar väikest muudatust. Kas see oli jutuks?

Katrin Karisma-Krumm

Täna! Seda küsimust komisjoni istungil ei arutatud.

Aseesimees Keit Pentus

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Te ütlesite, et muudatusettepanekuid ei olnud. Kas see tähendas, et komisjonis selle eelnõu üle üldse arutelu ei olnud või oli midagi selles eelnõus pärast eelmine kord saalis käimist ikkagi muutunud? Kas mingeid küsimusi tõstatati?

Katrin Karisma-Krumm

Täna! Seaduseelnõusse on tehtud tehnilisi ja keelelisi muudatusi, mis ühelgi juhul ei muuda eelnõu sisu.

Aseesimees Keit Pentus

Jüri Ratas, palun!

Jüri Ratas

Täna, austatud juhataja! Hea ettekandja! See võib-olla ei puuduta nüüd otse menetlust komisjonis, aga ma tahtsin küsida, miks teie pinginaaber esitab oma küsimuse siin suures saalis, mitte ei küsi seda teie käest pingis? Ma mõistan, et see küsimus ei puuduta komisjoni arutelu, aga kui te saate, siis palun vastake.

Aseesimees Keit Pentus

Lugupeetud ettekandja! Kuna see küsimus ei puuduta hetkel käsitlusel olevat eelnõu, siis te ei pea sellele vastama. Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh, austatud ettekandja! Täna kõiki küsijaid!

Katrin Karisma-Krumm

Täna!

Aseesimees Keit Pentus

Kas on soov avada läbirääkimisi? Kuna kõnesoove ei ole, siis läbirääkimisi ei avata. Muudatusettepanekuid, nagu ettekandja mainis, eelnõu kohta ei ole. Seaduseelnõu 744 teine lugemine on lõpetatud.

19. Looduskaitse seaduse § 24 muutmise seaduse eelnõu (752 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine punkt tänases päevakorras on Era-konna Eestimaa Rohelised fraktsiooni algatatud looduskaitse seaduse § 24 muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli keskkonnakomisjoni liikme Mari-Ann Kelami!

Mari-Ann Kelam

Lugupeetud kolleegid! Looduskaitse seaduse § 24 muutmise seaduse eelnõu 752 esimene lugemine lõpetati 1. juunil 2010. (Kõhib.) Palun vabandust! Terve päeva olen sellega võidelnud, aga nüüd puldis hakkasin ikka kõhima. Muudatusettepanekute esitamise tähtjaks määrati 4. juuni s.a kell 14. Riigikogu liikmed, komisjonid ega fraktsioonid eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei esitanud. Täiendava ettepaneku saatis aga Keskkonnaministeerium.

Keskkonnakomisjon vormistas ettepaneku põhjal seaduseelnõu kohta uue muudatusettepaneku. Muudatusettepanekuga võetakse eelnõust välja ...

Aseesimees Keit Pentus

Ma palun vabandust, hea ettekandja! Kestestan päevakorrapunkti arutelu sellel kohal ja võtan juhataja poolt kaks minutit vaheaega. Istung jätkub 18.53.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Kell on 18.53. Me võime jätkata arutelu sealt, kus ta hetkeks katkes. Palun, ettekandeks on uuesti sõna Mari-Ann Kelamil!

Mari-Ann Kelam

Ma tänan ja palun veel kord vabandust! Muudatusettepanekuga võetakse eelnõust välja sõnad "talle kaitsekohustuste teatisega teatavaks saanud", et mitte anda kaitsekohustuse teatisele õiguslikku tähendust. Komisjon otsustas konsensusega teha ettepaneku lõpetada looduskaitseseaduse § 24 muutmise seaduse eelnõu 752 teine lugemine ja saata seaduseelnõu kolmandale lugemisele. Tänan!

Aseesimees Keit Pentus

Kas on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, austatud ettekandja! Kas on soov avada läbirääkimisi? Kuna kõnesoove ei ole, siis läbirääkimisi ei avata.

Seaduseelnõu 752 kohta on laekunud üks muudatusettepanek, selle esitaja on juhtivkomisjon. Seaduseelnõu 752 teine lugemine on lõpetatud ja ka selle päevakorrapunkti käsitlemine on läbi.

20. Halduskohtumenetluse seadustiku eelnõu (755 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine punkt tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud halduskohtumenetluse seadustiku eelnõu esimene lugemine. Mul on hea meel paluda ettekandeks Riigikogu kõnetooli justiitsminister Rein Langi!

Rein Lang

Lugupeetud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Loomulikult on tegemist äärmiselt

hea, et mitte öelda lausa suurepärase seaduseelnõuga. Haldusasjade arv on sajandivahetusest alates pidevalt suurenenud, asjad on muutunud mahukamaks ja keerukamaks ning ses tap tulebki pidevalt otsida teid, kuidas haldusasju tõhusamalt menetleda. Ka Riigikohtu esimees juhtis mõned aastad tagasi tähelepanu asjaolule, et vaja oleks uut halduskohtumenetluse seadustikku. Justiitsministeerium pani kokku töögrupi, kuhu kuulusid enamikus kohtunikud. Kui täpsustada, siis eelnõu koostajateks olid Tallinna ja Tartu ringkonnakohtu kohtunikud, Riigikohtu nõunik ja Justiitsministeeriumi esindaja. Eesmärk oli luua uus seadustik, mis ei muudaks haldusprotsessi põhi- aluseid, kuid kõrvaldaks mitmed igapäevased kitsaskohad.

Kõigepealt koondati eelnõusse hulgaliselt Riigikohtu praktikat. Siia kuuluvad näiteks sellised küsimused nagu tõendamiskoormis, kaebuse esitamine pärast kohtueelse menetluse läbimist, õiguskaitsevahendid menetluse venimise vastu ja palju muudki. Samuti kaotatakse eelnõuga mitmed senised tarbetud vormi- ja sisunõuded kaebuse esitamisel ning lihtsustatakse ka kaebuse muutmist. Eelnõu võimaldaks taotleda esialgset õiguskaitset juba vaide- menetluse ajal, samuti laiendatakse kohtu volitusi esialgse õiguskaitse kohaldamisel.

Tähtis on ja ma soovin sellele eraldi tähelepanu juhtida, et seadustik soodustaks senisest enam asjade lahendamist kokkuleppel. Selle nimel asutakse juurutama spetsiaalset lepitus- menetlust kompromissi saavutamiseks, samuti on ette nähtud võimalus, et vastustaja võtab kaebuse ise õigeks. Kohtul oleks edaspidi suuremad volitused vaadata asju läbi kirjalikus menetluses ja pidada istungit ilmumata jäänud menetlusosaliseta. Näiteks keskkonna- ja ehi- tusasjades peavad halduskohtud olema valmis lahendama asju, kus menetlusosalisi on sadu – piisab, kui vaidlustatav haldusakt mõjutab suure kortermaja elanikke. Mida enam on menetlusosalisi, seda suurem on tõenäosus, et mõni neist ei saa istungile ilmuda. Kuna enne, kui asi jõuab halduskohtumenetluseni, on täite- võimu asutuses haldusmenetlus juba läbi vii- dud, pole halduskohtus sageli kohtuistungit vajagi. Ka Euroopa Inimõiguste Kohtu viimase kümnendi praktika lubab erinevalt kehtivast halduskohtumenetluse seadustikust vaadata haldusasju paljudel juhtudel läbi kirjalikus

menetluses, sõltumata menetlusosaliste nõusolekust.

Üks eelnõu eesmärk oli kaotada haldusmenetluse seadustikust ka palju vaidlusi tekitanud probleem – läbiv üldviide tsiviilkohtumenetluse seadustikule. Nimelt on halduskohtumenetluse seadustikus praegu üldviide, mille kohaselt kohaldatakse selle seadusega reguleerimata küsimustes tsiviilkohtumenetluse seadustikku. See on aga põhjutanud nii kohtunikes kui ka menetlusosalistes ebakindlust, millistes küsimustes tuleb täiendavalt tsiviilkohtumenetlust kohaldada ja millistes siis mitte. Eriti on vaidlusi tekitanud sellised küsimused nagu menetlustähtaegade kulgemine, menetluskulude arvestamine, menetlusabi ning vastuapellatsioon- ja kassatsioonkaebuste esitamine. Nagu öeldud, kaotab eelnõu selle üldsätte.

Loomulikult on tegemist eelnõuga, mis on äärmiselt mahukas ja kus on tohtu hulk detaile. Oleks üldiselt mõttetu, et me asume neid siin üksikasjaliselt läbi käima. Eelnõu seletuskirjast leiate vastuse kõigile võimalikele üleskerkivatele küsimustele. Ma loodan valitsuse esindajana, et õiguskomisjon menetleb seda eelnõu põhjalikult, ja kindlasti toetan ma õiguskomisjoni ettepanekut eelnõu esimene lugemine täna lõpetada. Täna väga!

Aseesimees Keit Pentus

Kas ministrile on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, austatud ettekandja! Juhtivkomisjoni ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli õiguskomisjoni liikme Erik Salumäe!

Erik Salumäe

Austatud proua aseesimees! Head ametikaaslased! Lugupeetud minister! Õiguskomisjon arutas seda eelnõu 1. juunil. Kohal olid justiitsminister Rein Lang, justiitsministri nõunik Madis Timpson, Justiitsministeeriumi õigusloome korralduse talituse juhataja Antero Habicht ja Justiitsministeeriumi avaliku õiguse talituse nõunik Signe Reinsalu, kes andsid eelnõust samasuguse ülevaate nagu täna ministergi.

Komisjonis liiga pikka arutelu ei olnud, ka seal rõhutati neid aspekte, mida siin minister põhiliselt nimetas. Selle eelnõu väga suureks ajendiks ongi asendada üldine viide tsiviilkohtumenetluse seadustikule konkreetsete viidetega vastavates paragrahvides. Teine mo-

ment, mis ka komisjoni tähelepanu pälvis, oli see, et eelnõu ettevalmistamises on tõepoolest väga suures mahus osalenud kohtunikud ise ja ootus kohtunikkonna seas on väga suur. Küll aga, nagu te ka esimese lugemise materjalidest näete, on veel hulk märkusi, mida on teinud erinevad kohtud ja advokatuur. Kindlasti vaatab komisjon pärast esimest lugemist neid veel põhjalikult. Samuti on saanud komisjoni praeguseks juba Eesti Maksumaksjate Liidu pöördumine ühe ettepanekuga, mida komisjon järgmises menetlusfaasis kindlasti käsitleb.

Komisjoni konsensuslikud otsused olid: eelnõu esimene lugemine täna lõpetada ja muudatusettepanekute esitamise tähtaeg oleks 25. juuni kell 4 õhtul.

Aseesimees Keit Pentus

Kas on küsimusi? Küsimusi ei ole. Täna, lugupeetud ettekandja! Kas on soov avada läbirääkimisi? Kuna kõnesoove ei ole, siis läbirääkimisi ei avata. Vabariigi Valitsuse algatatud halduskohtumenetluse seadustiku eelnõu 755 esimene lugemine on lõpetatud. Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg s.a 25. juuni kell 16.

21. Täitemenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (763 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine punkt tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud täitemenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun taas ettekandeks Riigikogu kõnetooli justiitsminister Rein Langi!

Rein Lang

Lugupeetud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Loomulikult on tegemist väga hea eelnõuga. Nagu tavaks on saanud, peatun ma kõigepealt selle eelnõu eesmärkidel. Võin öelda lühidalt, et eelnõu eesmärk on täitemenetluse tõhustamine, mille saavutamiseks tahetakse õiguskorda sisse viia kolm peamist muudatust. Nendel ma siis peatungi.

Esiteks asendatakse täitemenetluses senine kohtu poolt trahvi määramise regulatsioon kohtutäituri määratava sunniraha regulatsiooniga.

niga. Praegu on olukord selline, et kohtutäituri seaduslikke korraldusi mittetäitvatele isikutele saab kohtutäituri ettepanekul trahvi määrata vaid kohus, aga selline menetlus on suhteliselt aeganõudev. Trahv ei täida ka kohustuse täitmisele motiveerimise eesmärki, vaid mõjub pigem karistusena. Sunniraha määramine täituri poolt on aga palju paindlikum ja kohasem vahend täitemenetluse tagamiseks. Samuti on seda võimalik teha korduvalt ehk siis seni, kuni isik oma kohustused täidab. Sunniraha määramise alused ja määrad, võrreldes kehtivate trahvi määramise aluste ja trahvimääradega, ei muutu. Esmakordsel sunniraha määramisel on sunniraha miinimummäär 3000 krooni ja maksimummäär 12 000 krooni, korduval sunniraha määramisel on sunniraha maksimummäär 30 000 krooni.

Teiseks täpsustatakse võlgniku pangakonto ja nõude arestimisega seonduvaid sätteid. Praegu ei ole tagatud võlgniku pangakonto arestimine sellisel juhul, kui võlgnikul ei ole selles pangas kontot. Sel juhul tagastab pank kohtutäiturile arestimisakti ja näiteks nädala möödudes on võimalik avada selles pangas uus konto, mis ei ole arestitud ja mille kaudu on võlgnikul võimalus teha ka tehinguid. Selline tegevus ei ole aga kooskõlas täitemenetluse eesmärgiga, milleks on sissenõudja nõude rahuldamine. Eelnõuga tehtavate muudatuste tulemusel ei ole krediitdiasutusel enam võimalik arestimisakti kohtutäiturile tagastada ja krediitdiasutus peab hoolitsema selle eest, et kui kohtutäitur on koostanud võlgniku konto arestimise akti, siis peab võlgniku avatav pangakonto saama ka arestitud. Kuna muudatus eeldab infotehnoloogilisi arendusi, on seda rakendada võimalik 1. jaanuarist 2012.

Kolmanda ja viimase olulise muudatusena ma toaksin välja selle, et lapse elatise nõude täitmisel laiendatakse võlgniku sissetuleku arestimise võimalusi. Kui praegu on võimalik lapse elatise nõude täitmisel võlgniku sissetulekust arestida kuni pool Vabariigi Valitsuse kehtestatud palga alammäärast, siis eelnõuga kavandatava muudatuse kohaselt saaks edaspidi sissetulekult, mis jääb alla palga alammäära, arestida kuni ühe kolmandiku võlgniku sissetulekust. Selline võimalus peaks tagama vanema minimaalse panuse lapse ülalpidamiseks ka juhtudel, kui vanema sissetulek jääb alla kehtiva palga alammäära. Praegu kehtiva seaduse

kohaselt on küll vanemale tagatud miinimumvahendid tema enda äraelamiseks, kuid tähelepanuta on jäänud vajadus tagada lapse äraelamiseks vajalikud minimaalsed vahendid. Seaduse täiendamine võimalusega arestida lapse elatise nõude täitmise puhul võlgniku sissetulekust 1/3 ka juhul, kui võlgnik teenib miinimumpalka, aitabki tagada lapsele võrdse olukorra tema vanemaga, kes kehtiva seaduse kohaselt vabaneks väikese sissetuleku puhul üldse ülalpidamiskohustuse täitmisest.

Toetan kindlasti õiguskomisjoni ettepanekut selle eelnõu esimene lugemine täna lõpetada. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Kas on küsimusi? Küsimusi ei ole. Täna, lugupeetud minister! Juhtivkomisjoni ettepanekuks palun kõnetooli õiguskomisjoni liikme Tiit Kuusmiku!

Tiit Kuusmik

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Lugupeetud minister! Õiguskomisjon arutas seda seaduseelnõu 31. mail s.a ning peale komisjoni liikmete olid kutsutud antud küsimuse arutelu juurde justiitsminister Rein Lang, justiitsministri nõunik Madis Timpson ja Justiitsministeeriumi õigusloome ja arenduse talituse nõunik Maret Saanküll.

Nagu tänagi tutvustas härra minister komisjonile Vabariigi Valitsuse algatatud täitemenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu kolme põhilist eesmärki, mis puudutavad trahvi määramise regulatsiooni kohtutäituri poolt, pangakontode arestimist krediitdiasutustes ja lapsele elatise nõude täitmist. Komisjoni liikmetel tekkis mõningaid küsimusi selle kohta, kas eelnõu kohta on arvamust avaldanud ka kohtutäiturid. Härra minister vastas, et nende ettepanekuid on arvestatud. Komisjoni esimees uuris, kas ministeerium valmistab selles küsimuses ette ka vastavat analüüsi. Härra ministri vastus oli, et analüüs valmib hiljemalt käesoleva aasta jõuludeks. Küsimusele, kas sunniraha suurendaks võimekust selles küsimuses ja seaduse täitmisel, vastas härra minister, et see annaks täiendava paindlikkuse mehhanismi. Küsiti ka seda, kas õiguskantsler on andnud oma arvamuse. Vastus oli, et õiguskantslerile on päring saade-

tud, aga õiguskantsler ei ole veel oma seisukohta esitanud.

Peale selle on siin veel täitemenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu kooskõlastuse tabel, mille komisjon teise lugemise ettevalmistamisel läbi vaatab, vaeb tehtud märkusi ja püüab neid arvestada.

Komisjoni otsus oli suunata eelnõu 763 Riigikogu istungi päevakorda esimesele lugemisele kolmapäeval, 9. juunil, s.o täna ettepanekuga esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva, s.o 2010. aasta 25. juuni kell 16. Tänan!

Aseesimees Keit Pentus

Kas on küsimusi? Küsimusi ei ole. Tänan, lugupeetud ettekandja! Kas on soov avada läbirääkimisi? Kui kõnesoove ei ole, siis läbirääkimisi ei avata. Vabariigi Valitsuse algatatud täitemenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 763 esimene lugemine on lõpetatud. Vastavalt meie kodu- ja töökorra seadusele on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg s.a 25. juuni kell 16.

22. Riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (764 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Taas on heameel paluda ettekandeks Riigikogu kõnetooli justiitsminister Rein Lang!

Rein Lang

Lugupeetud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Selle eelnõu kohta ma ütleksin ebatraditsiooniliselt: tegemist on päris kobeda eelnõuga. Selle eelnõuga muudetakse riigisaladuse ja salastatud välisteabe seadust, hasartmänguseadust ja hädaolukorra seadust. Nendest hädaolukorra seadust ning riigisaladuse ja salastatud välisteabe seadust n-õ hoiab Justiitsministeerium, hasartmänguseadust Rahanusministeerium. Samas suurim riigisaladuse seaduse rakendaja on meil Siseministeerium ja tema haldusala asutused. Suurema osa eelnõus

pakutavatest kehtiva õiguskorra muudatustest ja nende selgitustest ongi esitanud Siseministeerium, samuti on mõned ettepanekud esitanud Kaitseministeerium. Kogu eelnõu eesmärk on kõrvaldada kehtiva seaduse kitsaskohad ja rakendamise raskused, mis on ilmnunud pärast seaduse jõustumist 1. jaanuaril 2008. Seaduse jõustumisel peaks paranema riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse mõistetavus ja vähenema selle tõlgendamisel tekkivate vaidluste arv. Samuti kaotatakse ära tarbetud nõuded, millest tulenevalt peaks veidi vähenema ka asutuste halduskoormus. Palun toetada! Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimuseks saab sõna Tõnis Kõiv, palun!

Tõnis Kõiv

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Sellest ebatraditsioonilisest sissejuhatusest võib juba nii mõndagi välja lugeda. Aga sellegipoolest on mul küsimus eelnõu selle osa kohta, mis sätestab, et edaspidi võiks riigisaladusele juurdepääsu luba anda sellise teo toime pannud isikule, kellelt luba on teo toimepanemise järel ära võetud, et kui mingi aeg on mööda läinud, siis võiks uuesti selle loa anda. Ma ei hakkagi tegema konkreetset viidet paragrahvile, ma usun, et me mõistame, millest on juttu. Kuidas seda ikkagi täpselt mõista, kas riigivastase teo toimepanemine ei oleks isenesest juba nii suur eksimus ja rikkumine, mille järel riigisaladuse juurde enam asja ei ole? Kas see ei peaks ikka nii olema?

Rein Lang

Väga hea küsimus, suur tänu! Kehtiva regulatsiooni kohaselt keeldutakse juurdepääsu luba andmast või selle kehtivust pikendamast sellele füüsilisele isikule, keda on karistatud selle eest, et ta on tahtlikult toime pannud riigivastase kuriteo, sõltumata sellest, kas need karistusandmed on karistusregistrist kustutatud või mitte. Samas, kui me vaatame karistusseadustiku vastavat peatükki, siis me leiame seal väga erineva raskusastmega kuritegusid. Selline absoluutne keeld võib ka Riigikohtu arvates olla põhiseadusega vastuolus ja väga selgelt ebaproportsionaalne. Riigikohus on oma mitmes lahendis toonitanud vajadust rakendada

sellistel juhtudel kaalutusõigust, mida siis nüüd selle eelnõuga soovitaksegi anda seaduse rakendajatele. Anda neile õigus kaalutleda, kas sellistele isikute siiski võimaldada juurdepääsu riigisaladusele või mitte. Jutt on isikutest, kes on oma karistuse ära kandnud, nende andmed on karistusregistrist kustutatud, st nad on oma süü ühiskonna ees lunastanud ja võiksid tegelikult oma edasise tegevusega Eesti riigile ja rahvale kasu tuua. Praegu on seadusega kehtestatud absoluutne keeld. Nüüd me sooviksime anda eelkõige kaitsepolitseile nende isikute puhul kaalutusõiguse, et otsustada, kas anda juurdepääs või mitte.

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem küsimusi ei ole. Täna, austatud minister! Juhtivkomisjoni ettekandeks palun nüüd Riigikogu kõnetooli põhiseaduskomisjoni esimehe Väino Linde!

Väino Linde

Auväart Riigikogu, kolleegid! Auväart Riigikogu istungi juhataja! Härra minister, selle eelnõu ettekandja! Põhiseaduskomisjon arutas käesolevat eelnõu oma 1. juuni istungil. Kõigepealt kuulasime ära valitsuse esindajad, eelnõu autorid. Nii nagu tänagi märgiti ka komisjoni istungil, et eelnõu püüab kõrvaldada riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse rakendamise raskusi. Komisjonile anti selgitusi, miks üks või teine eelnõu säte on just selline, nagu ta on. Meie küsimustering jõudis tegelikult välja selle osa juurde, millele viitas siin juba hea kolleeg Tõnis Kõiv. Nimelt seleni, kuidas ja mis moel nende muudatustega, mis on seotud just nimelt juurdepääsuloa andmisega ja selle kehtivuse pikendamisest keeldumise alustega, on nüüd lahku löödud juurdepääsuloa andmisest täieliku keeldumise võimalus ja diskretsiooniõigus. See sõltub sellest, millise karistusega on isikud karistatud, kas vähem kui 5-aastase või üle 5-aastase vangistusega. Selle üle oli meil komisjonis arutelu. Komisjonis räägiti veel sellest, et riigivastaste kuritegude skaala on küllaltki lai ja isik võib olla karistatud päris erinevatel põhjustel, ning eelnõu autorid, eelkõige kaitsepolitsei, pidasid vajalikuks rakendada teatud juhtudel diskretsiooniõigust. Vaatasime komisjonis järele ka paragrahvid, kus niisugune küsimus võiks kaalumisele tulla. Näiteks § 235³ "Politsei-

ametniku ja tegevteenistuja riigivastane mõjutamine või üleskutse kuriteo toimepanemisele Eesti Vabariigi vastu" ja selliseid paragrahve on veel, näiteks Eesti Vabariigi ametliku sümboli teotamist käsitlev paragrahv. Aga ma usun, et oma komisjoni järgmistel istungitel saame veel arutada, kas ja kuidas on niisugune otsustusõiguse andmine siiski põhjendatud ja kas see on vastavuses ka Riigikohtu võimaliku seisukohaga.

Oluline küsimus oli veel see, et § 32 lõiget 2 täiendatakse punktiga, millega juurdepääsuloa andmisest keeldumise alusena tuleb juurde niisugune säte: kui isikul on välja kujunenud harjumuslik käitumine või harrastus, mis võib kaasa tuua isiku majandusliku sõltuvuse. Kui seni oli selle juurdepääsuloa andmisest keeldumise säte puhul tarvis meditsiinilist diagnoosi, kas tegemist on näiteks alkoholi- või narkosõltlasega, siis praeguse eelnõu redaktsiooni järgi ei ole seda vaja. Kontrollorgan saab ise tuvastada, kas on välja kujunenud selline harjumuslik käitumine, mis toob kaasa isiku majandusliku sõltuvuse kellestki või millestki, mis omakorda võib anda võimaluse seda isikut mõjutada kellelgi, kes ei pruugi Eesti Vabariigi suhtes sugugi positiivselt meelestatud olla. Näitena toodi veel kasiinosõltuvust, aga miks ei või tegu olla ka mõne harrastajaga, kes paneb kogu oma raha mingi harrastuse peale ja pärast seda võib jääda ka majanduslikult sõltuvaks meile mitte teadaolevatest isikutest.

Komisjon vaatas üle ka jõustumistähtaja – 1. november 2010. Leidsime eelnõus ühe olulise sätte, mis tuleks ka välja öelda. See eelnõu peaks tunnistama riigisaladuseks Eesti Panga sularahavedu käsitleva teabe ja see on veel üks põhjus, miks eelnõu tuleks jõustada sügisel, nagu ma ütlesin, novembris 2010.

Pärast seisukohtade ärakuulamist oli komisjoni konsensuslik ettepanek – poolt 7, vastu 0, ei ühtegi erapooletut – esimene lugemine täna lõpetada ja muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrata 25. juuni kell 16.

Head kolleegid! Sellega ma lõpetan praegu oma ülevaate eelnõu menetlusest põhiseaduskomisjonis.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimuseks saab sõna Tõnis Kõiv. Palun!

Tõnis Kõiv

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Eelmise küsimuse valguses, mis ma ministrile esitasin, sain asja endale veel natuke selgemaks, kuid üks detail või tähelepanek siiski. Kas siin mõlemal juhul mainitud Riigikohtu seisukoht riigisaladuse osas on väljendatud mõnes kohtuotsuses või on küsitud arvamust ekstra selle eelnõu tarbeks? Kas komisjoni istungil tuli täpsemalt välja, kuidas ja mil moel on Riigikohus selle kohta oma arvamust avaldanud?

Väino Linde

Aitäh! Minu teada on kohus selle seisukoha võtnud või suunise andnud ühes oma kohtuotsuses, mida me siis ka selle eelnõu asjaoludega seonduvalt saame kasutada. Päris selle eelnõu kohta ei ole me Riigikohtu seisukohta küsinud.

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu ettekande eest! Kas on soov avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Vabariigi Valitsuse algatatud riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 764 esimene lugemine on lõpetatud ning vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg s.a 25. juuni kell 16.

23. Karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu (728 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Tänase päevakorra viimane eelnõu on Era-konna Eestimaa Rohelised fraktsiooni algatatud karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Algatajate ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli Riigikogu liikme Marek Strandbergi!

Marek Strandberg

Head kolleegid! Oleme esitanud eelnõu, millega muuta karistusseadustiku kahte paragrahvi, § 145 ja § 146. Muudatused on järgmised. Paragrahv 145 sõnastatakse ümber nii, et täisealise isiku poolt noorema kui 16-aastase (praegu 14-aastase) isikuga suguühendusse as-

tumise eest karistatakse kuni viieaastase vangistusega. Paragrahv 146 sõnastatakse ümber järgmiselt: täisealise isiku poolt noorema kui 16-aastase isiku kaasamise eest suguühendusest erineval viisil sugulise kire rahuldamisele karistatakse kuni viieaastase vangistusega. Praegu on siin vanus samuti 14 aastat.

Kõnealune seadusmuudatus tuleneb väga mitmete lastekaitse tegelevate organisatsioonide seisukohast, kus osutatakse küllaltki selgelt tõsiasi, et 14-aastaselt lapsed ei ole nii kriitikameelsed kui kaks aastat vanemad lapsed, kelle adekvaatsus lastekaitseorganisatsioonide poolt hinnatuna on kindlasti suurem, kriitikameel selline, et nad on suutelised võimalikust seksuaalsest ärakasutamisest aru saada ja seda ka paremini vältima. Neljateistkümmene aasta piir väidetakse olevat Eesti seadustes sees selle tõttu, et 14-aastaselt hakkab Eestis teadupoolest peale ka kriminaalvastutus tegude eest. Eelnõu algatajatena leiame, et kriminaalvastutus ja kriitikameel nende vastu suunatud tegude suhtes on veidi erinevad asjad. Vastavasisulise palvega on seadusandja poole pöördunud Lapse Huvikaitse Koda, kelle soovi me oleme täitnud. Lapse Huvikaitse Kojaga on liitunud järgmised organisatsioonid: Perede ja Laste Nõuandekeskus, MTÜ Hea Algus, Pelgulinna Lastekaitse Keskus, UNICEF-i Eesti Fond, Eesti Kasuperede Liit, Eesti Laste ja Noorte Hoolekandeamet Ühendus, Eesti Lastevanemate Liit, Rakvere Lastekaitse Ühing, Viljandi Lastekaitse Klubi, Nõmme Lastekaitse Liit, Ühendus Isade Eest, Eesti Lasterikaste Perede Liit, Caritas Eesti, SOS Lasteküla Eesti Ühing ja Eesti Lastefond.

Vaidlusi sel teemal on olnud väga palju. Peamine, lihtsalt mõistetav põhjendus, miks võiks Eestis olla siin vanusepiiriks 16 aastat, tuleneb tõsiasi, et nii Soomes kui Lätis on see piir samuti 16 aastat, ja enam-vähem samas rändluspiirkonnas võiks see olla samalaadne. Väited, et paljudes teistes kultuurides on need vanused madalamad, ongi paljude teiste kultuuride küsimus, kus traditsioonid, harjumused ja mis kõik muud asjad on ilmselt teistmoodi kui meil.

Kummalisel moel ei ole Sotsiaalministeeriumis, kus on küll analüüsitud laste seksuaalse käitumise n-õ iseloomu, väga palju tähelepanu pööratud vanusele kontekstis, et millal ja kui vanadega siis lapsed läbi käima hakkavad.

Ekslikult on avalikkuses mõistetud, nagu seadustaks kõnealune seadus seksuaalse läbikäimise piiri Eestis tervikuna. Laste omavahelist käitumist ja seda, millises eas võidakse selle käitumisega peale hakata, ei reguleeri kõnealune eelnõu mitte ühelgi moel ehk see on nagu laste oma asi.

Avaliku arutamise käigus on kõne alla tulnud, kas ei teki probleeme näiteks juhtudel, kui suhtes on täisealiseks saanu ja alaealine, näiteks 18-aastane ja 15-aastane või 19-aastane ja 15-aastane. Oleme indikeerinud, et kõnealused muudatused on seadusse vägagi lihtsalt sisseviidavad ehk see seadus on kohendatav, vanusepiiri 16 aastat võib ju muuta 15-aastase peale, nii nagu võib sätestada ka, et see seadus kehtib vaid juhul, kui alaealise ja täisealise vanusevahe ei ole näiteks enam kui viis aastat või midagi sellist. Seda on mõnede riikide seadustes ka tehtud. Niisiis on tegemist initsiatiiviga, et avada diskussiooni, ja arusaadavalt võimaldaks selle eelnõu menetlusse jätmine neid küsimusi ka sisuliselt arutada. Juhin tähelepanu, et väga paljud valitsuse eelnõud, mis eelnevalt esinenud justiitsministri sõnu kasutades on alati väga head, kujutavad küllaltki sageli endast Riigikogu menetluses märkimisväärselt ümber tehtavaid ja ümber sõnastatavaid seadusi. Nii et argument, nagu seaduseelnõu ei oleks piisav või piisava selgitusega, ei kannata kahjuks kriitikat.

Sageli öeldakse, et küsime laste endi käest, mis nemad sellest arvavad. Riigikogu õiguskomisjonis oli arutuse all näide, kuidas Islandil küsiti seda laste käest ja täiskasvanute käest ja mis kõik veel. Juhin tähelepanu, et Island ei ole päris hea näide. Loomulikult võib ka meil neid küsitlusi läbi viia. Aga kus on siis Sotsiaalministeeriumi silmad, kõrvad, käed ja muud tegevusorganid varem olnud, et neid küsitlusi pole tehtud? Nendesamade lastekaitseorganisatsioonide tõstatatud probleem on aastaid üleval olnud. Island ei ole selline rändluspiirkond nagu Eesti, tegemist on siiski suletud, suhteliselt üksiku saarega, millele reisimine ja millelt reisimine on vägagi kulukas. Nii et Islandi näide kui ainus näide, mida Sotsiaalministeerium on kaasamise möödapääsmatu eeldusena selliste seadusmuudatuste puhul toonud, ei kannata selles mõttes kriitikat. Kuna lastekaitseorganisatsioonide hinnangut kinnitab näiteks ka Eesti Seksuaaltervise

Liit, kes ütleb, et tänastes oludes võiks selle vanusepiiri tõstmine olla mõistlik, siis ma arvan, et neid argumente, miks seda teha, näib olevat piisavalt. Põhjused, miks seda mitte teha, on sageli, ütleme, keerukama mudeli väljapakumised. Sellise vanusepiiri tõstmise vastased on avalikus dispuudis selgelt öelnud, et miks me siis küll ei õpeta lapsi, et õpetagem ometi lapsi. Tõepoolest, ka laste õpetamine ja kasvatamine selles küsimuses on möödapääsmatu. Aga olgem ausad, selle eelnõu eesmärk on parandada laste kaitset ja igauks, kellel on kodus kas siis poeglapsi või tütarlapsi olnud, teab tõepoolest, et 14-aastase kasvamisel 16-aastaseks muutub tema kriitikameel, n-ö vastuseis kõikvõimalikule mõjutamisele märkimisväärselt.

Kuigi õiguskomisjon oma otsusega selle eelnõu lugemise lõpetamist ei pooldanud, on minu üleskutse Riigikogule esimene lugemine siiski lõpetada, hääletada selle poolt ja püüda Riigikogus toimivas diskussioonis lahendused leida, sest aastate jooksul siin kogetu näitab selgelt: kui me usume valitsuse lubadust, et midagi tehakse ära, mida siamaani ei ole tehtud, siis lubaduseks see jääbki. Oludes, kus Riigikokku tulevad kokku eri ametkondade, ministeeriumide esindajad, käivitub diskussioon. Võin seda kinnitada päris mitme oma kogemuse põhjal, näiteks kogemus, mis on seotud minu poolt enne ette kantud riikliku statistika seadusegagi. Ehk tõsiasi, et ametkonnad ei kipu olulistes küsimustes Riigikogust eemal väga sisulist koostööd tegema, on siin majas korduvalt kinnitust leidnud. Mis on veel üks argumentidest, miks me peaksime selle eelnõu oma häältega siiski menetlusse jätma, vaatamata sellele, et õiguskomisjon, olgu need põhjused millised tahes, seda ei teinud. On täiesti selge, et laste kaitsmisel on ennekõike küsimus koostöös. Head kolleegid! Meil on siin saalis väga lihtne võimalus see koostöö käivitada. Nii minu kui ka teiste Riigikogu liikmete kogemus komisjonide töös viitab sellele, et seda koostööd asjana iseeneses väljastpool Riigikogu komisjone, nii kurb kui see ka ei ole, väga sageli lihtsalt ei eksisteeri. Nendest tõsiasiadest lähtuvalt ma oma ettekande lõpetan ja palun tõepoolest võimaluse korral vältida selle eelnõu menetlusest väljajätmist. Põhjusi, miks menetlust jätkata, on üles loetud piisavalt ja Riigikogu asi on loomulikult näi-

data selgroogu ning võimet valitsusasutusi koostööle kallutada. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Teile on ka küsimusi. Küsimuseks saab sõna Väino Linde. Palun!

Väino Linde

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Kust on see number 16 teil saadud? Miks mitte näiteks 15, millal isikud saavad endale tsiviilõiguslikus mõttes laialdased õigused, või miks mitte 18, millal isikud saavad endale poliitilises mõttes valimisõiguse?

Marek Strandberg

Healt ettekandjalt oleks võinud ka küsida, et miks mitte 12 või 10, sellepärast et need kõik on arvud. Nagu öeldud, lähtusime soovist, mida on andnud Lapse Huvikaitse Koda ja tema liikmed. Nemad rõhuvad küllalt selgelt tõsiasjale, et need vanused, nii nagu nad kuskil välja kujunenud on, haakuvad moel-teisel teatud rändluspiirkondadega. Põhjamaa rändluspiirkonnas on see vanus Lätis ja Soomes 16, Rootsis mäletamist mööda 15. Küsimus on selle vanuse tõstmises 14-st kõrgemale ja loomulikult on see ju seadusandja kaaluda, kas see võiks olla 15 või 16. Kindlasti mitte ei ole otstarbekas tõsta seda eelmainitud põhjusel 18 peale. See ongi poliitilise kaalumise koht. Lihtsalt hirmust, et mine tea, mis saab, kui me muudame mõnda arvu seadustes ja tekitame mingisuguse arusaamatu olukorra, ei maksa veel seadusi menetlusest välja arvata. Seda enam, et ega põhjus ei ole mitte pelgas arvu muutmises, vaid nagu öeldud, argumentatsioon, mis lähtub nii rändluspiirkonna loogikast kui ka tõsiasjast, et laste kriitikameel ja valmidus Eesti oludes ei ole asjatundjate hinnangul selline, kui võiks. Ehk ka täna siin arutatud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse aspektid, koolihariduse aspektid tulevad ju kõik arvesse ja väga sageli pole poliitilised kaalutlused mitte matemaatilised, vaid ühiskonna erinevatest huvi- ja esindusgruppide hoiakutest lähtuvad otsused.

Aseesimees Keit Pentus

Näib, et rohkem küsimusi ei ole. Aitäh, lugupeetud ettekandja! Juhtivkomisjoni ette-

kandeks palun Riigikogu kõnetooli õiguskomisjoni liikme Elle Kulli!

Elle Kull

Austatud juhataja! Head kolleegid! Õiguskomisjon arutas käesoleva aasta 1. juuni istungil Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni algatatud karistusseaduse muutmise seaduse eelnõu. Eelnõu algataja esindajana viibis komisjoni istungil Marek Strandberg, Justiitsministri esindajana osales arutelul karistusõiguse ja menetluse talituse nõunik Tuuli Ploom. Komisjoni liikmed ja eelnõu esitaja olid tutvunud ka Vabariigi Valitsuse arvamusga. Valitsuse seisukoht oli eelnõu sel kujul mitte toetada. Valitsus põhjendas oma arvamust, toetades väga mitmeid Justiitsministri seisukohti. Peamise põhjusena toodi ära see, et seni pole analüüsitud vanusepiiri tõstmisega kaasnevat võimalikke riske ja mõjusid. Vanusepiiri tõstmine 14-lt 16-le ei pruugi last kaitsta, vaid pigem põhjustada olukorra, kus noored ei julge pöörduda arsti poole, mis omakorda võib kaasa tuua soovimatute raseduste ning seejärel ka abortide kasvu ja soosida suguhaiguste, sealhulgas HI-viiruse levikut. Kanadas, kus 2008. aasta mais tõsteti ea piiri 14-lt 16-le, on mitmed organisatsioonid, näiteks Kanada Seksuaaltervise Föderatsioon ja Aidsi Selts, sellist otsust teravalt kritiseerinud. Kõnealusel küsimuses on noored ise avaldanud tugevat vastuseisu. Eesti Noorteühenduste Liit, mis ühendab 53 Eestis tegutsevat noorteühendust, on meedia vahendusel korduvalt rõhutanud, et vanusepiiri tõstmine ei tooks muutust noorte seksuaalkäitumises. Eesti Noorteühenduste Liit on seisukohal, et pigem tuleks keskenduda noorte teadlikkuse tõstmisele ja seksuaalkäitumisalase hariduse edendamisele ning teavitada neid võimalikest suguelu alustamisega kaasnevatest tagajärgedest, sest just selles osas on ENL-i hinnangul kõige enam puudujääke.

Island on aga väga positiivne näide sellest, kuidas tõsteti seksuaalse enesemääramise ea piiri. Island on olnud üks viimaseid Euroopa ja meie lähiümbruskonna riikidest, kus ea piir tõsteti 14-lt 15-le eluaastale. Sellele otsusele eelnes aga väga põhjalik ja pikk töö. Töötati välja meetodika, leiti inimressurs, töötati kooliealiste lastega. Kõigepealt tehti lastele põhjalikult selgeks, mida vanusepiir üldse tähendab,

millised on nende õigused ja kohustused ning mida vanusepiiri tõstmine või langetamine konkreetselt iga lapse jaoks tähendab, millised on kaasnevad ohud jne. Alles pärast sellist põhjalikku selgitustööd küsiti laste käest, kas nad peavad vanusepiiri tõstmist vajalikuks, on ise selleks valmis, ja kui peavad, siis kui palju tuleks tõsta. Enamik Islandi lapsi leidis, et jah, 14 aasta asemel oleks 15 parem.

Sotsiaalministeerium on väljendanud kindlat soovi viia enne, kui eapiiri tõstmiseks läheb, ka meie laste seas läbi samasugune uuring. Sotsiaalministeerium kaalub vanusepiiri tõstmist 15 eluaastale. Tegemist on sedavõrd olulise ja tõsise teemaga, mida tuleb enne väga põhjalikult arutada, otsuseid ei saa siin teha kiirustades. Enne tasuks kindlasti analüüsida ka teiste riikide praktikad. Näiteks Austrias on eapiiriks samuti 14 nagu Eestiski, kuid on lisatingimus, et alla 16 aasta vanuse noore puhul peab olema küpsus, st sisaldab küpsusnõuet. Paljudes riikides tehakse vahet ärakasutamiseriskiga ja ärakasutamiseriskita vahekorral. Ärakasutamiseriskiga vahekorral all peetakse silmas usaldus-, autoriteedi- või sõltuvussuhet, nagu näiteks õpetaja, pereliikme, lastekodu personali jne puhul, ning sel juhul kehtib kõrgem eapiir ja karmimad karistused. Näiteks Inglismaal on eapiir 16 aastat, kuid ärakasutamiseriski puhul on see 18 aastat.

Eri riigid on sätestanud eapiiri kehtestamisel erinevaid kaasusi. Õiguskomisjoni liige Erik Salumäe tõi komisjonis välja päris tähelepanuväärse aspekti, et just enamikus katoliiklikes riikides on eapiir üllatuslikult madal. Ilmselt toimivad seal muud moraalsed mehhanismid, mistõttu selline madal piir katoliiklike põhimõtete vastu ei lähe. See on mõtlemapanev fakt, mis näitab, kui oluline roll on noorte seksuaalkäitumises ühiskonnas väljajunenud tavadel ja tõenäoliselt ka kodul. Kõiki asju ei peagi alati seadusega reguleerima. Ka seksuaaltervise liidu hinnangul on seksuaaleluga vara alustajad sagedamini need, kes ei tunne ennast kodus või siis koolis turvaliselt. Seksuaaleluga alustamise keskmine vanus Eestis on 17,5 aastat.

Õiguskomisjon on käsitlenud eapiiri tõstmise teemat juba alates 2009. aastast päris mitmel ümarlaval ja sealhulgas on mitmel korral käsitletud veel kõike seda, mis seondub pedofiiliaga. Õiguskomisjon on selle Riigi-

kogu koosseisu ajal menetlenud mitmeid seadusmuudatusi, mis vähendaksid laste seksuaalse ärakasutamise riski. Näiteks karistusregistri päringud, millega lapsevanematele ja ka tööandjatele on loodud võimalus kahtluse korral teha päringuid karistusregistrisse, et lastega ei satuks tegelema isikud, kes on süüdi mõistetud lastevastase seksuaalse iseloomuga kuriteos. 2009. aastal karmistati karistusi alaealiste vastu suunatud seksuaalkuritegude eest. 2010. aastal kriminaliseeriti *grooming*. Kõigis eelnevatel seadustes käsitletakse meil alaealisena kuni 18-aastast noort vaatamata kehtivale vanusepiirile. Eks needki juba toimivad seadused kaitse alaealisi seksuaalse ärakasutamise eest täiskasvanute poolt. Ka ärakasutamiseriskiga juhtumid alaealiste osas on kehtivas karistus-seadustikus seksuaalse enesemääramise vastaste süütegude peatükis täpselt reguleeritud.

Komisjoni üksmeelne seisukoht esitatud eelnõu suhtes oli, et eapiiri tõstmise muudatust ei ole mõtet teha kergekäeliselt ja kiiresti. Võib ju küll väita, et kavas on eelnõu täiendada ja muuta, kuid komisjon saab lähtuda tekstist, mis on esitatud, mitte võimalikest mõtetest, mis kellelgi on. Komisjoni selge hoiak oli oodata valitsuse poolt juba lähemal ajal lubatud analüüsi sel teemal, et siis selle pinnal kavandada edasised sammud. Komisjon otsustas suunata eelnõu 728 Riigikogu täiskogu päevakorda esimesele lugemisele ettepanekuga eelnõu tagasi lükata.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Ka teile on üks küsimus. Küsimuseks saab sõna Aleksei Lotman. Palun!

Aleksei Lotman

Aitäh! Hea ettekandja! Nimetasite eelnõu vastuvõtmise puhul võimaliku riskina seda, et noored hakkaksid varjama soovimatuid rasedusi ja sellega riskid justkui kasvaksid. Kas te selgitaksite, kuidas komisjon sai seda näha riskina noorte käitumises, kui käesolev seaduseelnõu noorte käitumist üldse ei puuduta, vaid puudutab täisealise isiku käitumist noorte suhtes?

Elle Kull

Ma arvan siiski, et see puudutab ka noori, kes on seotud sellise suhtega. Selles mõttes, et noorel võib tekkida hirm, et ta on olnud n-õ

kriminaalses suhtes endast vanema inimesega, ja ta ei julge arsti poole pöörduda või rääkida murest kodus vanematele. Ma arvan, et suhe ei ole kunagi ühepoolne, vaid siin on riivatud mõlemad pooled.

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh, austatud ettekandja! Kas on soov avada läbirääkimisi? Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni esindaja Marek Strandbergi! Kolm minutit lisaega, kokku kaheksa minutit.

Marek Strandberg

Head kolleegid! Äsja kuulsite küllaltki klassikalist vastuseisu suhteliselt mõistlikule otsusele. Vastuväited, nagu te isegi tähele panite, koosnesid suurest hulgast loogilistest hüpetest, mida pigem on põhjust nimetada demagoogiaks. Näiteks kui öeldi, et selle vanusepiiri tõstmine ei ole mõistlik, kuna Kanadas juhtus nii, siis järgmisena kuulsime seda, kuidas Suurbritannias on see vanus 16 ja erandjuhtudel koguni 18. Ja see 18 aastat on väga kaalutletud moel sisse toodud just nimelt selles kontekstis, kui inimene võib olla sõltuvussuhtes, tugevas sõltuvussuhtes sellest, kes temaga parasjagu vahekorda kavatseb astuda.

Nii et me näeme veel kord seda, et diskussiooni vältida on alati väga lihtne. Praegusel juhul me näeme küllaltki selgelt, kuidas ka Sotsiaalministeerium püüab oma tegemata tööd ja analüüsid mõnes mõttes tuua sellesama eelnõu tagasilükkamise argumendiks. Samas olen ma veendunud, et just nimelt diskussioon Riigikogus, avatud diskussioon Riigikogus on see koht, kus me need argumendid võimalikult ruttu kätte saame, kus me saame ühe laua taha. Vaatamata sellele, et valitsus väidab üldjoontes käituvat kaasamises hea tava järgi, on praktiliselt ikka nii, et inimesed tulevad vaid Riigikogu komisjonis laua taha ja asuvad arutama neid teemasid, mida nad muidu ei aruta. Ma ei oska seletada, milles on põhjus – kas lihtsalt asjaolu, et ametkonnad on kummalises rivaalitsevas seisundis, kas selles, et üks või teine ametnik või osakond on jätnud mingi töö tegemata. Riigikogus, uskuge mind, juhtub see, nagu te endigi kogemus ütleb, et needsamad ametnikud ja ametiasutused, mis muidu koostööd ei harrasta, hakkavad seda tegema, sest

on eelnõu oma menetlusetappidega, oma kohustuslike toimingutega, ja siis hakataksegi rääkima. See on koht, kus õnneks, nagu me oleme kogenud, kaob ära see hirm, et tegemata tööd muutuvad kellegi jaoks probleemiks. Ei, siin muutuvad tegemata tööd hoopis võimaluseks need tööd ära teha ja sealjuures teha ära ka analüüsid – selles ei ole midagi kummalist.

Karta kaherealist eelnõu, mille ainuke sisu on kahe võrra kasvatada vanust, on kõnealusel juhul Sotsiaalministeeriumi poolt veidikene pentsik. Aga ma arvan siiski, et ei oleks midagi hirmsat, kui Riigikogu seda eelnõu menetleks. Ega komisjonide roll ei ole ju kunagi anda lõplik vastus, vastupidi, Riigikogu, parlament on see koht, kus räägitakse, räägitakse läbi mitmed teemad, ja see, kui Riigikogu kardab rääkida läbi selle vanuse tõstmise küsimuses, muuta seda niivõrd lihtsat eelnõu, mõjub veidi imekspandavana.

Eks mõelge siis ise, mida te ütlete nendele samadele lastekaitseorganisatsioonidele, kui teilt küsitakse, miks siis ometi hetkel, kui oli võimalik avada diskussioon, tuldi välja põhjendustega, mis on selgelt tööd mitteteinud ametnike ette kirjutatud, kus räägitakse hirmu-jutte sellest, kuidas vanuse tõstmine tekitaks millegi tõttu, ilma mingisuguse loogilise või käitumisliku põhjusega justkui hirmu minna arsti juurde ja kõnelda oma probleemidest. Vastupidi, meil peaks olema julgust see muudatus teha, julgust kutsuda ühiskonnas esile diskussioon. Sest uskuge, kui te selle eelnõu menetlusest välja hääletate, siis see diskussioon lõpeb, nii nagu ta pole ühiskonnas kunagi isegi mitte alanud. Ja see on ka põhjus, miks ma arvan, et seda laadi, väga lihtsa tekstiga eelnõud peaksid leidma oma koha Riigikogus. Sellepärast et ega ka ametnik ju väga naljalt oma ministeeriumi või ülemuse tahtest lähtuvalt avalikult ajakirjanduses ei räägi, miks ta arvab nii, naa või kolmandat moodi.

Kui siin oli juttu sellest, kuidas Islandis seda asja korraldati väga avalikult ja mõistlikul moel, siis just Riigikogus selle eelnõu menetlemine on viis, kuidas me saame seda asja avalikult ja mitmekülgsel moel ajada. Miks küll siis seda vältida?

Nii et põhjusi, head kolleegid, selle eelnõu menetlemist jätkata, nagu te näete, on küll ja veel. Vastuväited, miks seda mitte teha, lähtuvad küllaltki selgelt mitte Riigikogu liikmete

arusaamast, vaid ennekõike ametnike kirjutatud põhimõtetest, miks nad ei soovi, et seda asja Riigikogus menetletaks. Kui kaua me kannatame seda, kuidas ametnike tegemata jätmised jäävadki tegemata jätmisteks ja lubadusteks edaspidi kunagi midagi ära teha? Ma arvan, et mul ei ole mõtet öelda, mis materjalist tempel Riigikogu sellises kontekstis jälle on. Võtkem härjal sarvist, alustagem seda diskussiooni, kui see on võimalik, lihtsa hääletamisega! Hääletagem ja vaatame siis, mis ühiskonnas juhtuma hakkab. Jumal paraku, iga siin saalis istuv inimene teab, et kui see diskussioon käest ära läheb, on ju võimalik seda igal hetkel poliitilisel moel katkestada. Jätta algamata sisuline diskussioon meie laste ja lastekaitse jaoks olulistel teemadel on mõnes mõttes patt. Puggeda argumentide taha, mille loogiline kooskõla on ebaselge, ebamäärane ja pigem demagoogiline – see ei ole üldse mitte põhjendatud. Seetõttu on mul veel kord palve hääletada selle eelnõu menetlusest väljaarvamise vastu ja jätkata selle minu arvates olulise asja käsitlemist Riigikogus. Seda enam, et vaadake, kui oluline see on – nii väiksest asjast on ametnikud nii palju juttu kirjutanud ning mina ja kolleegid ka siin palju rääkinud. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised. Eelnõu juhtivkomisjon tegi ettepaneku see eelnõu tagasi lükata. Me peame selle ettepaneku läbi hääletama. Alustame hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni algatatud karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu 728 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun hääletada!

Ettepanekut toetas 30 Riigikogu liiget, vastu oli 3 Riigikogu liiget. Seaduseelnõu 728 on menetlusest välja langenud. (Tabel 18.)

Head kolleegid! Sellega on tänane Riigikogu istung läbi. Kohtume istungisaalis homme hommikul kell 10.

Istungi lõpp kell 19.57.

Istungi kestus 6 tundi ja 57 minutit.

Juhataja

K. Pentus
Riigikogu aseesimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 10. juuni 2010

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Inimgeeniuringute seaduse muutmise seaduse eelnõu (741 SE) kolmas lugemine

2. Taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse, maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse ning riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (746 SE) kolmas lugemine

3. Riigipiiri seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (749 SE) kolmas lugemine

4. Elektroonilise side seaduse ja infoühiskonna teenuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (727 SE) kolmas lugemine

5. Riikliku statistika seaduse eelnõu (739 SE) kolmas lugemine

6. Omandireformiga seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (715 SE) kolmas lugemine

7. Eesti Panga 2009. aasta aastaaruanne

8. Finantsinspektsiooni 2009. aasta aastaaruanne

9. Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu (753 OE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Tere hommikust, head ametikaaslased! Austatud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu 17. töönädala neljapäevast istungit. Kõigepealt palun kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi! Kõnesoove ei ole. Teateid ka ei ole, nii et järgmisena, head ametikaaslased, viime läbi kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 59 Riigikogu liiget, puudub 42. Asume nüüd tänaste päevakorrapunktide menetluse juurde.

1. Inimgeeniuringute seaduse muutmise seaduse eelnõu (741 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud inimgeeniuringute seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele eelnõu 741. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 78 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud inimgeeniuringute seaduse muutmise seaduse eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 19.)

Esimese päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

2. Taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse, maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse ning riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (746 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Tänane teine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse, maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse ning riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele eelnõu 746. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 81 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 19.)

duse, maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse ning riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 20.)

Teise päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

3. Riigipiiri seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (749 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme kolmanda päevakorrapunkti juurde, see on Vabariigi Valitsuse algatatud riigipiiri seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Head ametikaaslased, panen lõpphääletusele eelnõu 749. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 82 Riigikogu liiget, vastu ega erapooletu ei ole keegi. Vabariigi Valitsuse algatatud riigipiiri seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 21.)

Kolmanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

4. Elektroonilise side seaduse ja infoühiskonna teenuste seaduse muutmise seaduse eelnõu (727 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Tänane neljas päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud elektroonilise side seaduse ja infoühiskonna teenuste seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele eelnõu 727. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 81 Riigikogu liiget, vastu ega erapooletu ei ole keegi. Vabariigi Valitsuse algatatud elektroonilise side seaduse ja infoühiskonna teenuste seaduse muutmise seaduse eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 22.)

Neljanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

5. Riikliku statistika seaduse eelnõu (739 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme viienda päevakorrapunkti juurde, see on Vabariigi Valitsuse algatatud riikliku statistika seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 739. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 85 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud riikliku statistika seaduse eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 23.)

Viienda päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

6. Omandireformiga seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (715 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme kuuenda päevakorrapunkti juurde, see on Vabariigi Valitsuse algatatud omandireformiga seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Helle Kalda! Lisaaega kolm minutit, kokku kuni kaheksa minutit.

Helle Kalda

Lugupeetud juhataja! Head rahvasaadikud! Ilmselt ei kahtle keegi, et täna võetakse valitsusk koalitsiooni häälteenamusega vastu omandireformi aluste seaduse järjekordse muutmise seaduse eelnõu, mida ilmselt toetavad ka Sotsiaaldemokraatliku Erakonna liikmed. Tuleta me meelde ajalugu. 1991. aasta 13. juunil vastu võetud omandireformi aluste seadus oli päris tavaline seadus, mida siin Riigikogu saalis on aastate jooksul menetletud. Kuid alguses heaks kiidetud seaduse põhimõtetest ja kontseptsioonist pole peaaegu midagi järele jäänud. Seadust on täiendatud aastate jooksul ikka

ühes suunas: laiendada vara saajate ringi, muuta ühed rikkamaks ja riik vaesemaks. Keegi ju on pidanud selle kinni maksma, ja eks ikka Eesti maksumaksja. Protsessi maksumus on olnud tohutult suur. Kuid nii avalikult ja korruptiivselt, nagu seda praegu tehakse, pole seda selle saali silme all veel tehtud.

Mis on eelnõu eesmärk? Kiirendada omandireformi lõppu. Kuidas seda soovitakse teha? Tahetakse kaotada kohalikud õigusvastaselt võõrandatud vara tagastamise komisjonid ja anda otsustamine maakonnakomisjonide pädevusse. Miks seda on vaja? Mida see annab? Jutt käib, nagu kirjutas tänavu 15. aprillil Eesti Ekspress, kokku sadu miljoneid kroone maksvatest kruntidest, majadest, korteritest. Need on 1941. aastal NSV Liidu ja Saksa riigi vahel sõlmitud lepingute alusel Eestist lahkunud järeelümberasunud isikute mahajäänud vara, mille eest sai Saksa riik NSV Liidult 200 miljonit Saksa marka.

Kuni 2006. aasta Riigikohtu otsuseni oli seaduses kirjas, et vara tagastamise küsimus lahendatakse riikidevahelise kokkuleppega. Aastad läksid, aga valitsus kokkulepet riikide vahel ei saavutanud või ei soovinudki saavutada. Lõpuks, kui Riigikohus oli mitu korda tulemuseta pöördunud parlamendi poole, et see küsimus lahendataks, tühistas Riigikohus oma otsusega omandireformi aluste seaduse § 7 lõike 3. Kuid regulatsiooni, kuidas selles küsimuses toimida, kuidas saada tõendeid Saksa riigilt, ei ole valitsus tänaseni esitanud. Eesti valitsus pole kordagi pöördunud Saksamaa ega Venemaa Föderatsiooni poole, et saada ametlikke arhiivimaterjale ümberasujate nimekirjade, deklareeritud varade ja kompensatsiooni saamise kohta.

Kuidas siis saavad kohalikud õigusvastaselt võõrandatud vara tagastamise komisjonid õiglaseid otsuseid teha? Tallinna linn on juba aastaid korduvalt pöördunud valitsuse poole palvega see küsimus reguleerida. Valitsusk koalitsiooni väide on olnud, et Saksa riik pole ümberasujatele mingit kompensatsiooni maksnud. Seda väidet oleme me korduvalt kuulnud ka siin Riigikogu saalis IRL-i ja Reformierakonna liikmete sõnavõttudes, kui Tallinna Linnavalitsuse õigusvastaselt võõrandatud vara tagastamise komisjon täitis seadust ja alustas omal algatusel Saksa arhiividest materjalide kogumist.

Nüüd on koalitsioonil ja valitsusel kiireks läinud. Sest kui tuleb tõestus, et juba on kompensatsiooni saadud, siis jäävad miljonid tulemata. Aga valimised on ju tulemas! Kõige lihtsam lahendus: võtame kiiresti kohalikele õigusvastaselt võõrandatud vara tagastamise komisjonidelt otsustamisõiguse ära ja otsustame ise vara tagastamise riigi tasandil, see tähendab, et otsustavad meie maavanemad. Isegi oma maavanemaid on hakatud paika panema!

Kuid ma teatan teile, et tänavu 9. juunil võttis Tallinna õigusvastaselt võõrandatud vara tagastamise linnakomisjon oma istungil vastu otsuse, millega jättis rahuldumata taotluse Kaupmehe 10 / Kentmanni 17 (kinnistu nr 1067) hoonete ja maa tagastamise kohta, kuna nimetatud vara eest on Max Edenberg Saksamaa Liitvabariigilt saanud kompensatsiooni. Komisjon tugines oma otsuses Saksamaalt Bayreuthi arhiivist saadud dokumentidele. Taotluse Eestis asuva vara küsimuses esitas Max Edenberg juba 1941. aastal. Aastatel 1941–45 maksti Max Edenbergile ja tema abikaasale Marie Edenbergile toetussummasid. Max Edenberg esitas 10. juulil 1953. aastal Saksamaa Liitvabariigile taotluse kompensatsiooni määramiseks Eestisse jäänud varade eest kahju hüvitamise seaduse § 9 alusel. Taotluse lahendamiseks oli Darmstadt linnavalitsuses koostatud dokumendid toimikus 15504. Tekkinud kahju väljaselgitamisel on hinnatud Tallinnas Kaupmehe 24, Lõuna tänav 8, Tartus Hurda tänav 15 asunud kinnistute väärtust, samuti AS-i Turist ja Eesti Kodu osatähti jm. Lõplik otsus kahju suuruse kohta pärineb 15. jaanuarist 1964. Sellele lisatud põhjenduses märgitakse, et kahjude kindlakstegemisel on tuginetud Saksa ümberasujate, järeelümberasujate usaldusühingu Balti osakonna jaoks koostatud varade loetelule ning kahju suurus on arvestatud vastavalt vara väärtusele. Nii palju siis teie väidetest, et Saksa riik ei ole maksnud vara eest, mis nendel inimestel Eesti riiki jäi. Täna te aga otsustate, et me anname otsustusõiguse maakonnakomisjonidele ja täna te räägite sellest, et me anname oma vara ära.

Lõpetuseks aga loeksin teile ette ühe tsitaadi, mis on siin saalis öeldud omandireformi kohta. Selle on öelnud Jaak Allik, kes omandireformi aluste seaduse vastuvõtmisel kurjalt prohvetlikult nimetas omandireformi läbiviimist röövimiseks ja manas, et sel viisil kergelt

vara saamine võidakse õigustühiseks kuulutada. "Ja nüüd öelge, miks see vara peaks mine-ma nende taskusse, kes selle röövimise ja ekspluateerimise käigus on teistest rikkamaks saanud? Sellega ju röövitakse mind teist korda, ja seekord lõplikult. Kas te ei karda, et selline erastamine täna kitsa ringkonna tasku on nii suures vastuolus rahva õigluseadvusega, et ühel ilusal päeval tuleb siia saali uus Riigikogu ja kuulutab nii kergelt saadud vara omandamise uuesti õigustühiseks? Ja kas hirm selle pärast ei tee tühiseks ka teie planeeritava majandusliku efektiivsuse, privatiseerimise, ostumüügi idee?"

Mõelge, head kolleegid! Keskerakond nimetatud eelnõu mitte mingil juhul ei toeta.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Alustame eelnõu 715 lõpphääletuse ettevalmistamist.

Head ametikaaslased, panen lõpphääletusele eelnõu 715. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 50 Riigikogu liiget, vastu 30 Riigikogu liiget ja 1 erapooletu. Vabariigi Valitsuse algatatud omandireformiga seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 24.)

Kuuenda päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

7. Eesti Panga 2009. aasta aastaaruanne

Aseesimees Jüri Ratas

Ja nüüd, head ametikaaslased, läheme seitsmenda päevakorrapunkti juurde, mis kannab pealkirja "Eesti Panga 2009. aasta aastaaruanne". Lubage mul enne selle arutelu alustamist lühidalt tutvustada selle menetlemise korda. Kõigepealt on Eesti Panga presidendi ettekanne kuni 20 minutit. Pärast ettekannet on Riigikogu liikmetel võimalik esitada üks suuline küsimus ja pärast küsimuste vooru on läbirääkimiste voor, kus sõna võivad võtta üksnes fraktsioonide esindajad.

Mul on hea meel anda sõna Riigikogu kõnetoolis ettekandeks Eesti Panga presidendile Andres Lipstokile. Palun!

Head ametikaaslased! Ma juhin teie tähelepanu sellele, et me alustasime seitsmenda

päevakorrapunkti ehk Eesti Panga aastaaruande arutlust. Ma palun saalis vaikust! Saalis on liiga suur lärm ja need, kes soovivad aruannet kuulda, ei kuule seda. Palun saalis vaikust!

Andres Lipstok

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Hea meel on teie ees jälle seista ja täita seadusest tulenevat kohustust ehk tutvustada teile Eesti Panga 2009. aasta aastaaruannet. Eesti Panga seaduse § 31 selle kohustuse Eesti Pangale paneb, et me peame pärast aastaaruande kinnitamist panga nõukogu poolt selle teile tutvumiseks esitama. Praeguseks hetkeks on Eesti Panga Nõukogu Eesti Panga 2009. aasta aastaaruande kinnitanud. Olen tutvustanud seda dokumenti ka Riigikogu rahanduskomisjonis ja nüüd on järg Riigikogu täiskogu käes.

Teile edastatud trükises on põhjalik ülevaade Eesti Panga 2009. aasta tegevusest, mille üksikasjaline kirjeldamine ei mahuks kahjuks käesoleva ettekande raamidesse. Seetõttu keskendun siinkohal mõnele olulisele 2009. aasta arengule ja nendest tulenevatele ettevaadetele.

2009. aasta oli Eesti Panga jaoks suuresti euro ettevalmistamise aasta. Euroalaga liitumine on meie jaoks oluline teetähis. 2009. aastal tehtud rasked otsused ning kogu 2009. ja 2010. aasta kestnud Eesti majandusraamistiku enneolematult järjekindel ja põhjalik tutvustamine rahvusvahelistele otsustajatele ja majandusanalüütikutele on toonud euro-eesmärgi saavutamise lähemale kui kunagi varem.

Samas tuleb mees pidada, et euro ei ole imerohi kõikide majandushädade vastu. Euro on vaid võimalus, mis tuleb targalt ära kasutada ja siis edasi minna. Targalt tegutsemine ei tähenda mingit enneolematut majanduspoliitilist suunamuutust. Pigem on oluline viia lõpule mitu poolele teele jäänud reformi ja järgida piisava rangusega juba ammu omaks võetud ning läbiproovitud vastutustundliku majanduspoliitika põhimõtteid. Jätkusuutlik areng, üleminek suurema lisandväärtusega tootmisele ja üldise heaolu kasv eeldab, esiteks, valitsussektori eelarvepositsiooni tasakaalustamist ja reservide taastamist, teiseks, struktuurireformide jätkamist ja kolmandaks, jätkuvat tähelepanu finantsstabiilsuse tagamisele. Ning ärgem unustagem, kui oluline on

jätkusuutliku majanduskasvu ja tööhõive suu-
rendamise seisukohalt ka madal inflatsioon.

Kõigepealt väike ülevaade mõnedest eelarvepoliitikat mõjutavatest teguritest. Eesti valitsus on alates 2007. aastast seadnud endale eesmärgiks hoida valitsussektori eelarve ülejäägis, et tagada jätkusuutlik eelarvepoliitika. Kuigi 2008. aastal ei suudetud eelarve defitsiidi eesmärke saavutada ning ligi 2,6%-ni SKT-st ulatunud eelarve ülejääk 2007. aastal muutus mõnevõrra suuremaks puudujäägiks 2008. aastal, suudeti üleilmse finants- ja majanduskriisi tingimustes varasemad vead korrigeerida ning valitsussektori eelarve puudujääki vähendada 2009. aastal 1,7%-ni SKT-st.

Valitsus on oma plaanides ja Euroopa Liidule antud lubadustes seadnud eesmärgiks saavutada 2013. aastaks taas eelarve ülejääk. Viimase kriisi kogemused näitavad, et see on ainuõige eesmärk, mis tuleb kindlasti täita selleks, et toetada majanduse kriisist taastumist. Selle eesmärgi täitmisel on lähiaastatel vaja eelarve tuludest leida kate peamiselt sotsiaalkulutuste vajakule. Mitmesugustele sotsiaaltoetustele tehtud kulutused moodustavad olulise osa eelarve kuludest. Nende kulude summa on kasvanud kriisieelselt tasemelt – see oli ligikaudu 10% SKT-st – käesolevaks aastaks umbes 15%-ni SKT-st. Suure osa sotsiaaltoetustest moodustavad pensionid. Riigi sotsiaalkulutused koos esimese pensionisamba kuludega ei jõua lähiaastatel tasakaalu ja valitsus peab muude kulude arvel tagama ülejäägi ligikaudu 1% SKT-st.

Lisaks tuleb arvestada, et ühekordsed eelarve tasakaalu toetavad meetmed, näiteks kinnisvara müük ja tavalisest suuremad kasumieraldised, tuleb asendada püsivamate meetmetega. Kokkuvõttes peab valitsus Eesti Panga kevadprognoosi hinnangul 2013. aastaks seatud eelarve tasakaalu eesmärgi saavutamiseks oma eelarvepositsiooni pikemas vaates parandama ligikaudu 8 miljardi krooni võrra. Eelarvepositsiooni parandamisel on võimalus vähendada kulusid või suurendada tulusid. Eelmisel ja sel aastal tõusnud maksumäärad seavad tulude ehk maksukoormuse edasisele kasvule tõenäoliselt piiri, kust edasi hakkaks see juba majanduskasvu pidurdama. Pigem tundub otstarbekam otsida võimalusi, kuidas eelmisel aastal kiirelt kasvanud ja uute töökohtade loomist

pärssivat tööjõu maksukoormust hoopis vähendada.

Tööjõu maksukoormuse vähendamisest on räägitud ka seoses struktuurireformidega, millel tahaksin ka lühidalt peatuda. Struktuurireformidest rääkides tuleks alati mees pidada, et tegemist pole muutmisega muutmise enda pärast. Eesmärk on meie majanduse konkurentsivõime parandamine ning jätkusuutliku ja inflatsioonivaba majanduskasvu toetamine, mis tugineb kõrget lisandväärtust andvatele majandussektoritele. Praegustes tingimustes võiksid struktuurireformid tähendada näiteks seda, et küllaltki paindlik tööturg muudetakse veelgi paindlikumaks ning edendatakse näiteks erinevate paindlike töövormide kasutamist. Oluline on jätkata uute töökohtade loomise toetamist mitmesuguste meetmetega, töötute väljaõppe toetamist, aga ka tööjõu nõudlust ja pakkumist mõjutavate meetmete kasutamist. Näiteks võib tuua tööjõu maksustamise küsimused. Kõik need teemad on ju suuremal või vähemal määral laua peal olnud, kuid realiseerimine seisab arvatavasti veel ees.

Paar sõna ka finantssektori poliitikast. Eelmise aasta teises pooles hakkas enamik maailma piirkondi majanduslangusest taastuma. Eestis tegutsevate pankade emapankade rahastamisvõimalused on viimastel kuudel üldiselt paranenud ning turuosalisel peavad Põhjamaadesse tehtavaid rahapaigutusi keskmisest turvalisemaks. Kuigi Eestis võtab majanduslangusest väljumine ning majandusolukorra parandamine aega, on rahvusvaheliste finantsturgude analüütikute hinnangud Eesti majandusarengule paremad kui eelmise aasta sügisel. Riskipreemiad krooni tuletistehingute turul on oluliselt alanenud ning reitingute väljavaated positiivsemaks muutunud. Hinnangutes peegeldub juba Eesti võimalik liitumine euroalaga 2011. aasta alguses.

Eesti krooni rahaturuintressi määrade noteeringud jätkavad alanemist. Kolme kuu Talibor jõudis juuni alguseks 1,63%-ni, mis on aasta alguse tasemega võrreldes ligikaudu 150 baaspunkti võrra madalam. Tegelikult tehti rahaturutehinguid Taliborist märgatavalt madalamate intressimääradega. Kuigi euroala mõnede riikide võlakirjaturge tabanud kriis muudab rahaturu näitajate lähiaja arengu küllaltki ebamääraseks, võib eeldada, et krooni rahaturunoteeringud lähitulevikus pigem alanevad.

Kui väliskeskkonna hinnatõus taltub, siis peaks hinnatõus ka Eestis selle aasta teisel poolel aeglustuma. Lähiaastatel on siiski oluline ohjeldada administratiivsetest meetmetest tingitud inflatsiooni ning vähendada ühekordsete hinnatõusude ülekandumist teistesse hindadesse. Samuti on oluline panustada konkurentsi soosimisse ja tõhusasse konkurentsi järelevalvesse.

Sageli küsitakse, kas eurole ülemineku kaasneb hinnatõus. Eurole üleminek iseenesest hindade tõusu kaasa ei too. Teiste riikide kogemused on näidanud, et eurole ülemineku kaasnenud lühiajaline kerge hinnatõusu kiirenemine vahemikus 0,1 kuni 0,3 protsendipunkti ning seejärel on hinnad taas stabiliseerunud. See, kui palju üksikute teenuste või toodete hinnad eurole ülemineku seoses tõusevad, sõltub suuresti nende teenuste ja toodete tarbijate valvsusest ja tarbijakaitse tõhususest.

Lisaks euro ja hindade küsimusele on veel teinegi eurole ülemineku kontekstis sageli tõstatatav küsimus, millele ma siinkohal lühikese vastuse pakkuda tahaksin. Jutt on Eesti Panga tulevase rollist euroalasse kuuluva riigi keskpangana. Kui Eesti võtab kasutusele euro, saab Eesti Pangast Euroopa Keskpanga Süsteemi täievoliline liige. Toonitan: just täievoliline liige. Loomulikult on Eesti Euroopa Keskpanga Süsteemi liige ka praegu, aga täievolilise liikme staatust meil ei ole. Eesti Panga president hakkab osalema Euroopa Keskpanga Nõukogu ja Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu regulaarsetel istungitel, kus võetakse vastu kõik finantspoliitilised otsused. Märnatavalt suureneb seetõttu ka neid otsuseid toetavate seisukohtade põhistamist tagava majandusanalüüsi maht. Tööhulk, mis selleks teha, et nende otsuste langetamisel kaasa rääkida saaks, on hoopis teine kui see, mida praegu nii Eesti Panga reatöötajad kui tippanalüütikud teevad.

Suuri muutusi toob üleminek eurole kaasa ka teistes Eesti Panga tegevusvaldkondades, mis kuuluvad Euroopa Liidu aluslepingute kohaselt Euroopa Keskpanga ja Euroopa Keskpanga Süsteemi pädevusse. Need valdkonnad on reserveid haldus, välisvaluutaoperatsioonid, statistika, sularaha ja maksesüsteemid. Neid valdkondi katavad tihti suured töögrupid, milles osalemine saab pärast ühinemist meile

kohustuslikuks. See kohustuslik osalemine ei tähenda mitte kohale sõitmist ja kohaloleku fikseerimist, vaid ka reaalset tööd, kaasalõõmist ning oma seisukohtade seletamist – millega ja mis positsioonilt me välja läheme.

Samas jääb rida keskpanga põhilisi tegevusvaldkondi, näiteks finantsstabiilsuse tagamine, suuresti väljapoole Euroopa Keskpanga Süsteemi pädevust, kuigi ka selles osas toimub ulatuslik üleeuroopaline koostöö. Sellistes valdkondades on euroalaga liitumisest tulenevad muudatused väiksed. Töömaht jääb samaks mis praegu. Euroalaga liitumine uut regulatsiooni või uusi ülesandeid kaasa ei too.

Enam-vähem senisel kujul jätkub ka kõigi nende keskpanga funktsioonide täitmine, mis pole otseselt seotud Euroopa Liidu liikmesusega. Näiteks nende välisreserveid haldamine, mida ei kanta üle Euroopa Keskpanga kapitali, finantsjärelevalve korraldamine, rahvusvaheline koostöö ja loomulikult Eesti esindamine väljaspool Euroopa Liitu – pean silmas IMF-i ja BIS-i, Rahvusvaheliste Arvelduste Panka ja muid samalaadseid rahvusvahelisi institutsioone. Ka jääb meie ülesandeks loomulikult Eesti majandusprognoosi koostamine selles mahus, nagu me siiani teinud oleme, ning loomulikult jääb meie ülesandeks ka Eesti majanduse seire laiemalt ja analüüs laiemalt.

Tahan rõhutada, et majanduses on kindlustunne taastumas. Meie lähiaja majanduskasv sõltub suurel määral sellest, kui kiiresti kasutusele jäänud tootmisressursid uuesti rakendada suudetakse. Ent kaugemas vaates on tähtis see, kui ligitõmbav on meie majanduskeskkond uutele investeeringutele. Eurole üleminek peaks meie atraktiivsust investorite silmis suurendama, aga ainuüksi sellest ei piisa. Kui tahame tulevikus jõuda suurema lisandväärtusega tootmiseni ja seeläbi ka kõrgema palgatasemeni, tuleb meil väga targalt ja koordineeritult toimida ehk kõik eespool räägitud võimalused ja veel ka need võimalused, mis täna jutuks ei olnud, ära kasutada. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Hea ettekandja, teile on ka küsimusi. Jüri Tamm, palun!

Jüri Tamm

Austatud Eesti Panga president! Palju tänu hea ettekande eest ja eriti selle materjali eest,

mille te saatsite posti teel! Pool teie ettekandest rääkis riigist ja finantsasutustest ning teine pool Eesti Pangast. Minu küsimus puudutab just pankat. Te rääkisite, missugused funktsioonid lisanduvad ja missugune võib olla tuleviku töömaht. Mida see siis konkreetselt tähendab? Kas Eesti Pank suurendab oma potentsiaali? Kas tal on vaja lisaressursse? Kas ta hakkab väljastpoolt Eestit spetsialiste sisse ostma? Jne, jne. See on meie jaoks võib-olla kõige olulisem.

Andres Lipstok

See on väga õige ja vajalik küsimus, et saada selge pilt, mis Eesti Pangast saab. Me oleme sel teemal päris mitu ajurünnakut teinud ja teeme veel. Ja kindlasti me üritame saada sellele küsimusele väga selge vastuse selleks ajaks, kui me oleme täieõiguslik euroala liige ehk 1. jaanuariks 2011.

Mida ta kaasa toob, on loomulikult, nagu ma rääkisin, töökoormuse kasv. Töökoormuse kasvu tõttu arvatavasti muutub natuke ka, kuidas ma nüüd ütlen, Eesti Panga sisemine struktuur. Arvatavasti rõhuasetused muutuvad, kuna paberite ettevalmistamine või õigemini mitte paberite ettevalmistamine, vaid euroala puudutavates küsimustes seisukohtade kujundamine on natukene laiem ülesanne kui see, mis meil praegu on.

Loomulikult tuleb ka juurde puhtfüüsilist töökoormust. Kuidas täpselt me selle probleemi lahendada suudame, seda ma teile täna veel lõplikult öelda ei saa, sest need diskussioonid on pooleli. Päris kindlasti me kaasame ka nõunikke, kes vaatavad meie praegust struktuuri, meie praegusi ülesandeid, panevad kõrvale uued ülesanded ja kindlasti võrdlevad neid näiteks mõne meie hea naabri struktuuriga, kes juba on euroalas. Meil on väga head sidemed väga paljude riikidega, kes on oma abi pakkunud – näiteks Malta, Küpros ja loomulikult Soome. Kindlasti me kasutame kogu selle abi ära, et kujundada Eesti Panga uus struktuur. Küsimus ressursside poole pealt – arvatavasti on raha kõigi nende ülesannete täitmiseks rohkem vaja, aga sama asi: mis see summa on ja millised ümbertõstmised toimuvad pangas sees, on vara öelda.

Aseesimees Jüri Ratas

Liisa-Ly Pakosta, palun!

Liisa-Ly Pakosta

Austatud ettekandja, suur tänu huvitava ettekande eest! Te teate tõenäoliselt kõike rahakupüüridest ja ilmselt pole teile võõras ka rahatähtede mõju inimeste igapäevasele elule. Lapsevanemad, eakad inimesed, väiksema sisetulekuga inimesed on mures võimaluse pärast, et pärast euro kasutuselevõttu saab rahaautomaatidest kätte vaid 10-euroseid ja mitte väiksemaid rahatähti. Milline on teie hinnang sellise muudatuse sotsiaalsele mõjule, kui praeguse 25 krooni asemel saab miinimumiks 10 eurot? Kas on teil ka mingeid isiklikke või ametlikke soovitusi pankadele, et 5-eurone siiski ATM-ides kättesaadav oleks?

Andres Lipstok

See 5-eurose teema tuli mõni aeg tagasi hästi jõuliselt üles, aga tegelikult ei ole ju kuskil keegi otsustanud, et 5-eurost ATM-i panna ei tohi. On ATM-i omaniku õigus otsustada, millised kupüürid seal sees on, ja omanikud on kommertspangad. Loomulikult Eesti Panga töögrupp koos kommertspankadega analüüsib üleminekuperioodi olukorda. Ja seejuures me räägime rohkem kui sellest kahest nädalast, mil kestab üleminekuperiood ja on käibel nii kroonid kui eurod. Sellel teemal on need nn nõuandmised ja vaidlemised toimunud. Tolle diskussiooni tulemusena on vist pea kõik kommertspangad kinnitanud, et nad kaaluvad väga tõsiselt sellise struktuuriga pangatähtede komplekti panekut nendesse masinatesse, mis kliente rahuldab. Ma arvan, et tegelikkuses saab see struktuur olema täpselt selline, nagu klient vajab.

Aseesimees Jüri Ratas

Arvo Sarapuu, palun!

Arvo Sarapuu

Lugupeetud Eesti Panga president! Suur tänu hea ettekande eest! Riigil on majanduse mõjutamiseks laias laastus kolm instrumenti: eelarve, rahavoog ja valuuta hind. Praegu kasutab riik sisuliselt ainult eelarvet, sest valuuta hinna oleme sidunud euroga juba varem, rahavoog aga oleme rohkem andnud Rootsi pankade kätte kui Eesti valitsuse ja Eesti Panga kätte. Kui me nüüd vaatame, mis mujal Euroopas ja kogu maailmas toimub, siis tahetakse ju riikide raha ehk siis eelarve võtta enda kontrolli alla.

Minu küsimus teile kui Eesti Panga presidendile on ka seotud sellega. Milline instrument siis edaspidi Eesti riigile jääb, et majandust juhtida ja mingeid hoobasid hoida? Kui Euroopa Liit võtab eelarve ka oma kontrolli alla, mis siis meile jääb?

Andres Lipstok

Iga riik ajab siiski oma maksupoliitikat ja eelarvepoliitikat ise. Arvatavasti see teema, et tõhustada eelkontrolli eelarvesse plaanitavate kulude üle, tuleneb ikkagi sellest, et on vaja tagada nende kriteeriumide täitmine, mis on Euroopas ühiselt kokku lepitud. Nagu te väga hästi teate, praegu on siin probleeme rohkem kui üks. Ma arvan, et soov sellist eelkontrolli kehtestada tuleneb just üldiste kriteeriumide täitmise loogikast. Tahetakse tagada, et need kriteeriumid saaksid täidetud. Mis kujul see toimuma hakkab, kuidas – see on veel kokku leppimata. Minu arvates ettepanek, et võiks sellist ühist ülevaadet tegema hakata, on isenesest mõistlik. See peaks aitama distsiplineerida kõiki asjaosalisi. Aga loomulikult otsused, milliste kuludega välja minnakse, on iga riigi enda teha ja kindlasti keegi ei hakka ette ütleva, millised on prioriteedid. Pigem öeldakse, et vaadake, selle prioriteedi sellises mahus realiseerimiseks teil ei ole raha. Aga kõik see, millest koosneb üks rahapoliitika, maksupoliitika ja mis iganes poliitika, on ikkagi riigi enda ehk Eesti kontekstis selle saali otsustada.

Aseesimees Jüri Ratas

Mai Treial, palun!

Mai Treial

Lugupeetud panga president! Aitäh ettekande eest! Kui rääkida Eesti kroonist, siis peale selle, et ta on maksevahend, on Eesti kroonil inimeste jaoks ka väga suur sümboolne tähendus: ta on sümbol, ta on riigi tunnus. Ma olen kohtunud päris paljude inimestega ja kuulnud nende kinnitust, et kroon on neile väga kallis. Tal on kindlasti koht Eesti Panga muuseumis. Aga mis saab nendest rahatähtedest, mis 31. detsembril 2010 või pisut hiljem käibelt võetakse? Mis nende rahatähtedega tehakse?

Andres Lipstok

Loomulikult on Eesti kroon, Eesti oma raha meile kõigile kallis. Ja loomulikult ei ole see

mitte ainult Eesti omapära. Sama kallis kindlasti oli oma raha kõikidele teistele riikidele, kel enne eurole üleminekut oma raha oli, ja sama sisuga diskussioone on käinud igas riigis.

Eestis, nagu te õigesti ütlesite, on loomulikult oma raha hoidmine, säilitamine ja selle loo säilitamine Eesti Panga tähtis ülesanne. Selleks on Eesti Pangal olemas oma struktuurid ja kindlasti me seda ka teeme. Me oleme seda teinud ja teeme edasi. Ning arvestades kõikvõimalikke ostusoove, mis Eesti Panga muuseumisse on tulnud, tean ma täna juba ka seda, et Eesti inimesed plaanivad meie oma raha enda jaoks oma kodudes alles hoida.

Aga mis saab nendest rahatähtedest, mis ära korjatakse? Vastus on, et me ju korjame raha ringlusest ära kogu aeg. Ka praegu need rahatähed, mis ei ole käibekõlblikud ja mille asemel läheb käibele uus raha, korjatakse kokku ja hävitatakse. Nii hävitatakse ka see raha, mis korjatakse kokku 31. detsembriks.

Aseesimees Jüri Ratas

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Austatud Eesti Panga president. Mul on küsimus, mida te oma kõnes juba puudutasite – see on seotud Eesti Panga rolliga tulevikus. On kuulda olnud arvamusi, et Eesti Panga roll tulevikus on minimeeritud ja talle jääb vaid funktsioon järgida Euroopa Liidu huve Eestis. Meie kui iseseisva riigi huvid on nagu maksimaalselt minimeeritud. Kas oskate ütelda, milline on tulevikus Eesti Panga roll?

Andres Lipstok

Eesti Panga roll, Eesti Panga ülesanded tulevad Eesti Panga seadusest. Ja Eesti Panga seadus on täpselt selline, et see vastab kõikidele Eesti riigi vajadustele ning vastab ka Euroopa Keskpankade Süsteemi ja Euroopa Keskpanga ja Euroopa Liidu nõuetele. Järelikult needsamad ülesanded, mis on Eesti Panga seaduses, Eesti põhiseaduses Eesti Pangale pandud, jäävad ja neid me täidame edasi. Ja see, et Eesti Pank saab omale funktsioone juurde – sellest ma täna juba rääkisin. Funktsioone tuleb ikkagi väga palju juurde. Ja need tulevad sellest, et me oleme täieõiguslik Euroopa Keskpankade Süsteemi liige ja hakkame täitma kõiki ülesandeid, mida täidavad kõik

teised Euroopa riigid, kellel on oma keskpank ja kes on juba ammu Euroopa Keskpankade Süsteemis. Ja tuletan veel meelde toredat tõsi- asja, et Luksemburgis, väike riik, nagu ta on, ei olnud keskpanka. Kui ta ühines eurotsooniga, siis ta moodustas keskpanka. Järelikult selliste ülesannete täitmise eeldused on just keskpankanduse kaudu tagatud ja päris kindlasti ei vähene ühegi riigi keskpanka roll pärast seda, kui ta ühineb eurotsooniga. Ka mitte Eestis.

Aseesimees Jüri Ratas

Mati Raidma, palun!

Mati Raidma

Austatud president! Mõistes hästi praegust suurt töömahtu ja muutuste hulka, puudutab mu küsimus ühte valdkonda, nimelt riigikaitset. Rahuaja riigikaitse seadusest me leiame ka Eesti Panga riigikaitse ülesanded. Muu hulgas on seal kirjas pangandussüsteemi ettevalmistamine toimimiseks sõjaolukorras ja rahamärkide sõjatagavara hoidmine. Kas te olete selles suurteks muutusteks valmistumise faasis mõelnud ka oma riigikaitsele funktsioonidele? Kas siin on oodata mingeid muudatusi ja kas ei oleks õige aeg vaadata ka tolele seadusele otsa? Ehk on vaja enne järgmist aastat mingeid muudatusi teha?

Andres Lipstok

Härra Raidma! Eesti Pank täidab kõiki neid ülesandeid, mis Eesti riigi seadustega Eesti Pangale pandud on, sealhulgas ka ülesandeid, mis on pandud nende seadustega, mida te nimetasite.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Lugupeetud härra president! Siin saalis, aga mitte ainult nende seinte vahel, on palju räägitud haldusreformist ja seoses sellega muidugi haldusstruktuurist. Minu küsimus, lugupeetud härra president, on selline: kas Eesti Panga analüütikud on kunagi arutanud riigi kohaliku omavalitsuse haldusstruktuuri majanduslikku efektiivsust?

Andres Lipstok

Küsimus oli, nagu ma aru sain, kas me oleme analüüsinud praeguse halduskorralduse majanduslikku efektiivsust. Me oleme analüüsinud majanduslikku efektiivsust tervikuna riigis ja loomulikult me oleme analüüsinud seda situatsioonis, kus halduskorraldus on just selline, nagu ta Eestis praegu on. Selle kohta on meil järeldusi küll. Aga mul ei tule praegu ette, et me vähemalt selle aja jooksul, kui mina olen Eesti Pangas töötanud, oleksime eraldi analüüsinud Eesti halduskorralduse majanduslikku efektiivsust. Praegune halduskorraldus on riigi üldise korralduse osa ja riigi enda toimimise efektiivsust me muidugi analüüsim. Kui palju seda võiks mõjutada valdade funktsioonide laiendamine, kitsendamine, valdade liitmine või lahutamine – sellist analüüsi mul praegu ette ei löö.

Aseesimees Jüri Ratas

Lembit Kaljuvee, palun!

Lembit Kaljuvee

Hea president! Sellest ma saan aru, et eurole üleminek toob teile ja kogu pangale tööd juurde. Aga see, et teil pärast seda, kui me oleme eurole üle läinud, ülesanded suurenevad ja ressursi on juurde vaja, on mulle küll arusaamatu. Miks ja kuhu seda ressursi vaja on? Tegelikult ju Eesti Pank muutub Euroopa Keskpanka pisikeseks osakonnaks kuskil ääremaal. Mis need suured ülesanded siis on, mis ressursi juurde nõuavad?

Andres Lipstok

Nagu ma oma ettekandes üritasin seletada: need ülesanded, mida me praegu täidame, jäävad riigisisises kontekstis suures osas samaks. Ega keegi ei ole meile andnud ühtegi signaali, et me võiksime mingit rolli vähendada või midagi tegemata jätta või kellelegi üle anda, olgu see majandusanalüüs, olgu see statistikatöötus, maksebilanss – mis iganes. Järelikult neid töid me peame tegema selle ressursiga, mis meil praegu on, niikuinii.

Ülesanded, mis Euroopa Keskpankade Süsteemi kuulumine meile lisaks toob, on uued ülesanded. Ja kui rääkida ressurside ümberpaigutamisest või lisaressursi vajadusest, siis seda on tarvis eelkõige nende tegevusvaldkondade katmiseks, mis uute ülesannete tõttu

juurde tulevad. Aga sellest, kui palju neid on ja mis mahus, on veel vara rääkida. Meil on ikkagi pool aastat aega Euroopa Keskpankade Süsteemis ja Euroopa Nõukogu istungitel vaatleja staatuses askeldada ja seal saame sotid selgeks, kui palju uusi ülesandeid tegelikult tuleb. Aga need, mis juurde tulevad, tulenevad uutest ülesannetest, mis me peame endale võtma, kui Eesti on täieõiguslik Euroopa Keskpankade Süsteemi liige. Aga praegused ülesanded tuleb täita praeguse ressursiga.

Aseesimees Jüri Ratas

Robert Antropov, palun!

Robert Antropov

Austatud Eesti Panga president! Mul on tehnilist laadi küsimus. Alles hiljuti kiitsime siin saalis heaks eurodirektiivi, mis puudutas euro kaitset võltsingu eest. Me teame, et Eesti Pank ja Eesti Kohtuekspertiisi Instituut on kõvasti panustanud oma tehnikasse ja teadmistesse just seda laadi võltsingute tuvastamiseks. Samas saime üllatusena teada, et meil siiski puuduvad teatud tehnilised vahendid ja me ei suuda päris lõplikult võltsitud eurot tuvastada. Kas meil on siis midagi veel puudu ja milline on Eesti valmisolek kohapeal, ma mõtlen politseis ja piirivalves laiemalt ning muidugi ka pankades üle terve Eesti võltsingute tuvastamiseks?

Andres Lipstok

Arvatavasti on nii küsijale kui ka kõigile teistele selge, et hakata praegu detailselt ette lugema kõike seda, mis meil puudu on, ei ole vist kohane ja ma ei tohigi seda teha. Aga ma kinnitan, et meil on praegu väga hea koostöö kõigi nende struktuuridega, mis sa ette lugesid. Usun, et kui midagi kõigile arusaadavat ja konkreetset puudu on, siis on see eelkõige kogemus. Puudu on kogemus, et kui me reaalselt oleme eurosoonis ja reaalselt midagi juhtub, siis kuidas see koostöö tegelikult toimib. Aga seda on muidugi kõikvõimalike ühiste õppuste ja mis iganes aktsioonidega üritatud parandada, täiendada, arendada. Minu arvates me oleme siiski päris kenasti valmis võitlema iga-suguste pahandustega, mis euro kaasa võib tuua. Tehnikaga, nagu ma ütlesin, oleme me enam-vähem varustatud. Ja selle, mis puudu on, me saame juurde.

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Lugupeetud Eesti Panga president! Ilmselt olete teie ka tähele pannud, et viimasel ajal on retoorikas päris palju kasutatud sellist hoiatust, et Eesti ei tohi muutuda Kreekaks. Niipalju, kui mina aru saan, Euroopa Keskpanga põhiline hoiatus on see, et statistika peab olema aus. Aga te oma kõnes peatusite ka sellel, et tuleks edaspidi kulusid vähendada või tulusid suurendada. Kas teie ettekujutuse järgi siis, kui edasisi kärpeid enam ei tule ja maksutõuse ka ei tule, Eesti muutub Kreekaks?

Andres Lipstok

Huvitav küsimus! Et kui kulude kärpeid ja maksutõuse ei tule, kas siis Eesti muutub Kreekaks? Ei, ma olen sügavalt veendunud, et Kreeka probleemid on hoopis laiemad kui ainult maksutõusudest ja kulude kärbetest tulenev temaatika. See küsimustering, mis Kreeka selles halvast mõttes Kreekaks tegi, on palju pikema ajalooga ja tegu on palju suuremate vigade või vassimistega – ükskõik, kuidas neid nimetama peaks. Eestil on praegu lähtekoht väga selge ja väga arusaadav, nagu on ka Eesti Pank ju korduvalt oma majandusülevaadetes öelnud: meie üks suur soovitus on – ja õnneks see ühtib ka valitsuse arusaamaga –, et aastaks 2013 peaks eelarve uuesti ülejäägis olema. Ja loomulikult on üks tee ülejäägis eelarveni jõudmiseks kärped ja uued tulud. Aga teine tee on see, millest me oleme ka kõva häälega rääkinud. Kui näiteks külmutada kulud järgmiseks aastaks 2010. aasta tasemel ja loota, et prognoosipõhine majanduskasv teoks saab, siis ei ole asi ka väga hull. Täiendava tasakaalu saab siis ka majanduskasvu abil kokku, kui kulud ja tulud jäävad sellisele tasemele, nagu need on. Nii et Kreeka fenomeni väljavaadet ma küll kuskilt välja lugeda ei julge ega taha ega saa. Seda enam, et lähtekoht, millest kolleegidel tekkisid Kreekas mured, oli ju hoopis teine.

Aseesimees Jüri Ratas

Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Lugupeetud Eesti Panga president! Mul on hea meel, et Kadri Simson alustas Kreeka teemat, ma läheksin siit edasi. Kadri küsis, kas me jõuame Kreeka seisu. Mõned majandusanalüütikud on aga vaikselt väitnud, et me juba oleme nagu Kreeka. Nad on toonud võrdluseks sellised faktid, et kui Kreekal on laenude üldmaht ehk siis riigi majandusruumi laenude maht võrdne aasta SKT-ga, siis Eesti olukord on täpselt sama. Meie kogu laenukoormus on 260 miljardit, mis on suurem kui aasta SKT. Seega me oleme teatud mõttes Kreekaga väga sarnased. Ainukene erinevus on see, et meie laenude koormus lasub Eesti residentidel, Kreekal aga keskvalitsusel. Kuidas te seda kommenteerite? Kas me oleme Kreekaga samal tasemel või ei ole?

Andres Lipstok

Te tõite selle erisuse ise täpselt välja. Kui seda erisust analüüsima hakata ja detailidesse minna, siis see erisus on sisult ikka päris suur. Ja tänu sellele, et selle erisuse sisu just niisugune on, ei saa meie finantsprobleemid Kreeka probleemidele ligilähedalegi.

Aseesimees Jüri Ratas

Marika Tuus, palun!

Marika Tuus

Austatud Eesti Panga president! Me teame, et eurol ei ole praegu kaugeltki mitte kõige paremad ajad. Paari päeva eest oli euro kurss dollari suhtes aastate madalaim ja midagi head ei prognoosita ka tulevikuks. Küsimus on: kas me ikka läheme eurole üle kõige õigemal ajal? Ja teiseks: kas te olete Eesti Pangas arutanud ja prognoosinud, mida see madal kurss ja kehv seis endaga kaasa toob?

Andres Lipstok

Loomulikult majandus areneb tsükliliselt. Faas, kus me praegu oleme, on meil kõigil teada ja sellest faasist tulenevad vahed on ka teada. Aga euroalaga ühinemine on meie jaoks märksa laiem ja rohkem ette vaatav teema. Tegu on usaldust suurendava sammuga ja ma arvan, et kõik argumendid, miks Eesti riik valis juba mõni aeg tagasi euroga ühinemise tee, on endiselt jõus. Euro nõrkused on pigem hoopis teine teema. Ja mida on muidugi hir-

mus hea meel öelda, on see, et nende nõrkustega tegeldakse nii Euroopa Komisjonis kui ka Euroopa Keskpangas väga hoolega.

Ei maksa unustada, et need riigid, kes eurot kasutavad, on ikkagi suured, võimsad ja tugevad riigid. Ning nad on võtnud omale eesmärgiks euro päästa, Euroopa päästa ja päästa koos sellega ka eurotsoon. Usun, et selles tsoonis olles me suudame ikkagi kõik eesmärgid, mis me oleme enda jaoks eurotsooni minnes seadnud, rahulikult saavutada. Meil ei ole vaja karta, et me läheksime valel ajal valesse kohta. Loomulikult on selle üle väga huvitav diskuteerida ja erinevaid arve esile tuua, mõtteid vahetada, aga alustama peaks ikkagi sellest, et natuke eurotsoonile otsa vaadata. Loeme kokku, kes seal on. Jutt on Kreekast, Kreekast, Kreekast, aga loeme ette ka selle, et eurotsooni kuuluvad Saksamaa ja Prantsusmaa. Ning me tahame astuda klubisse, kus on Saksamaa, Prantsusmaa, Austria, Soome jne. Meil on oma eesmärgid, oma *target*, miks me sinna lähme, ja selle õige aja otsimine praegu küll seda *target*'it nõrgemaks ei tee.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ametikaaslane Igor Gräzin, palun!

Igor Gräzin

Härra president! Ma parandan eelmise küsimuse ära, et sa jumala eest ei mõtleks, et me kõik siin arvame, et vahetuskurss ja valuuta tervis on omavahel kuidagi seotud. Siin on ka inimesi, kes on raamatuid lugenud, ja meie nii ei arva. Sinu omad võitsid! Kõigile vaatamata me selle euro endale kaela saame ja ma kardan, et seda vältida enam ei õnnestu. Sellepärast ma küsin: kui kõva sõna saab olema sinul, sinu pangal, sinu kolleegidel Euroopa ja euro rahapoliitika kujundamisel? Mismoodi teie sõna kõvemaks läheb?

Andres Lipstok

Aitäh kõigepealt tunnustuse eest! Kes võitis, kes kaotas – kui see on nii, nagu sa ütlesid, siis pärast 13. juulit me võiksime uuesti kokku saada ja arutada, kas sul oli õigus. Ma loodan, et sul on õigus.

Aga meie sõna kaal suureneb juba tänu sellele, et praegu on Eesti üks Euroopa Keskpanga üldkogu liikmeid. Sinna kuuluvad kõik riigid, kes on Euroopa Liidu liikmed, ka need,

kes ei kuulu euroalasse. Pärast euroalaga liitumist saab meist Euroopa Keskpanga nõukogu liige ja nõukogus on igal nõukogu istungil osalejatel üks hääl. Ning praegu ei ole seal mingisugust rotatsiooni, et häälteel on erinev tugevus. See võib mingi loogika järgi tulevikus, kui neid liikmeid veel rohkem olema hakkab, tekkida, et otsustamine oleks tõhus. Aga praegu me saaksime võrdselt teistega Euroopa Keskpanga nõukogu laua taha ning see, kui palju ja mida me oma ühe häälega suudame teha, sõltub juba sellest, millise kvaliteediga tööd tehes me oleme valmis Euroopa ühiste asjade otsustamisel kaasa rääkima.

Aseesimees Jüri Ratas

Marek Strandberg, palun!

Marek Strandberg

Hea Eesti Panga president! Palun korrake lühidalt seda loetelu, millised Eesti Panga funktsioonid lakkavad eurole üleminekuga olemast, millised säilivad ja millised juurde tulevad.

Andres Lipstok

Kui sa nüüd päris loetelu tahad, siis ma peaksin selle koha oma ettekandest uuesti üles otsima. Aja kokkuhoiu mõttes mul vahest ei ole mõtet neid funktsioone, mis juurde tulevad, siin uuesti ette lugema hakata. Säilivad kõik need funktsioonid, mis meil on praegu selleks, et täita Eesti Panga seadusega meile pandud ülesandeid. Praeguse loogika ja praeguste arusaamade järgi ei kao meil mitte ükski funktsioon. Funktsiooni äravõtmine eeldaks mingisugust otsust, teistsugust lähenemist keskpangale ja tema rollile. Ja nagu ma enne ütlesin: see eeldaks, et me peaksime mingit asja enam mitte tegema. Praegu arvatavasti ei olda valmis selleks, et me ei tegeleks näiteks majandusanalüüsiga või majandusuuringutega. See tõttu jäävad meie rollid, meie funktsioonid samaks.

Küsimus on rohkem selles, kui palju uute funktsioonide pealetulekul olemasolevate funktsioonide rõhuasetus muutub ja millele me peame hakkama rohkem tähelepanu pöörama. Siin taheti enne teada – Lembit Kaljuvee vist küsis seda –, kui palju raha juurde on vaja. Ega me praegu veel ei räägi sellest, et meil on igal juhul suur summa juurde vaja. Meil on vaja

kindlalt oma struktuur paika saada, kindlaks teha kõikide nende funktsioonide maksumus, mida me lisaks tegema peame, ja nende praeguste funktsioonide maksumus, mida me siis mingis muus mahus jätkama peame. Kui see töö tehtud saab, siis on ka klaar, milline on näiteks Eesti Panga ressursivajadus aastail 2011 ja 2012.

Hästi oluline on veel mainida, et see esimene poolaasta pärast seda, kui 13. juuli meie jaoks positiivselt laheneb ehk me oleme euroala liikmeks saanud, on Eesti Euroopa Keskpanga nõukogus vaatlejaliige. Piltlikult öeldes peaksin mina käima iga kahe nädala tagant seal kohal, et saada kätte kogu informatsioon, mida seal meilt oodatakse ja mida meil pakku- da on. Ja selle läbitöötamine poole aastaga on ju selge lisaväärtus. Usun, et järgmisel aastal, kui me oleme täisliige, on meil hoopis teine visioon ja ma kindlasti suudan samadele küsimustele hoopis teisiti vastata.

Aseesimees Jüri Ratas

Erki Nool, palun!

Erki Nool

Austatud Eesti Panga president! Inimeste jaoks, kes tegelevad iga päev rahaga ja praeguses kontekstis siis põhiliselt euroga, on euro midagi iseenesestmõistetavat. Kui käia Tallinnast väljaspool, siis aga on märgata, et väga paljudel inimestel, sealhulgas väikeettevõtjatel, on euro ees suur hirm. Kui Eesti saab euroalaga liitumiseks lõpliku jah-sõna, kas siis Eesti Pank käivitab mingisuguse teavitamiskampaania? Kui suured ressursid teil on, et tavainimeselt neid hirme ära võtta?

Andres Lipstok

Teavitamiskampaania on Rahandusministeeriumi, Eesti Panga ja ka Siseministeeriumi vahel kokku lepitud. Vastavad ressursid on Rahandusministeeriumil riigieelarve ühe osana olemas. Eesti Pangas on see eelarve kujundamisel, kui palju meie sellesse panustame. See rahasumma – mul ei ole see peas, sellepärast ma siin arvude poole pealt keerutan – on täpselt teada ja kampaania on ju tegelikult teatud määral juba alanud. Aga õige stardi saab see ikkagi pärast seda päeva, kui euroalaga liitumise kinnitus on meile ametlikult teada antud.

Arvestades teiste riikide kogemusi ja ka seda, et neid kogemusi on hästi palju üle võetud, oleme meiegi kampaania läbiviimiseks päris hästi valmis. Eesti Pank on alustanud natuke varem. Me oleme eesmärgiks seadnud käia läbi kõik maakonnad. Maakondades on meil kohtumisi organiseerinud kas kohaliku võimu üksused või siis mingid ühiskondlikud organisatsioonid, see ringkäik on kohe lõppemas. Näiteks eile oli asepresident Rein Minka Valgas. Ma ei tea, kas see oli viimane kohtumine või on üks veel. Tegelikult on kogu ring läbi käidud, olen ka ise käinud Rakveres, Viljandis ja Haapsalus. Ausalt öeldes, ega eurovastaseid me nendel kohtumistel eriti kohanud ei ole. Pigem on tunda muret, nagu sa õigesti ütlesid. Tuntakse muret, mis saab kursist, mis saab hindadest ja nagu vanainimestel tihti, kuidas ikka tagada, et keegi pettust ei tee. Need asjad tuleb selgeks rääkida, tuleb seletada, ega siin lõplikult head vastust ei ole. Pätt elab ikka päti elu, olgu kasutusel euro või kroon.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaan Kundla, palun!

Jaan Kundla

Lugupeetud president! Mul ei ole küsimus, pigem tahan tänu avaldada tänase ettekande eest. Aga kui te eelmist ettekannet tegite – see oli umbes aasta tagasi –, siis ma esitasin teile küsimuse, et kuidas teie arvates kriis võiks ajaliselt kulgeda ja laheneda. Siis te oma visiooni esitasite ja see on üsna täpselt paika pidanud, seda just ajalises mõttes. Nii et ma tänan teid õige prognoosi ja selle meieni toomise eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Riigikogu istungi juhataja peab oma töös lähtuma seadustest ning eeskätt meie kodu- ja töökorra seadusest. Ma tuletan meelde, et meil on praegu pooleli küsimuste voor. Kui juhataja praegu kellelegi sõna annab, siis peab sõna võttes esitama küsimuse. Sellised repliigid, nagu äsja kõlas, tuleb esitada nendel, kellel see on võimalik, läbirääkimiste voorus.

Austatud president! Ma tänan teid teie vastuste eest ja ettekande eest! Rohkem küsimusi ei ole.

Andres Lipstok

Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Härra Eesti Panga president! Panga president andis siin piisavalt põhjaliku ja väga hea ülevaate möödunud perioodist ning seetõttu ei tahaks enam peatuda aruande sisul, vaid ühel küsimusel, millega seotu ei ole täpselt mõeldav ei rahas ega meetrites.

Tulenevalt juba sellest, et Eesti Panga tähtsaimaid põhiülesandeid on hoolitsemine finantsstabiilsuse eest Eestis, st finantssektori poliitika kujundamine ning usaldusväärsete ja hästi toimivate maksusüsteemide käigus hoidmine, oli avalikkuse huvi Eesti Panga tegevuse ja väljajütmiste vastu majanduslikult raskel 2009. aastal kindlasti kõrgendatud. Kui valitsuse seisukohtadesse võis suhtuda erinevalt, seostades neid võimul olevate parteide huvidega ja sooviga tegelikku olukorda ilustada, siis Eesti Pangalt kui sõltumatult finantsinstitutsioonilt ootas rahvas tõde selle kohta, mis tegelikult toimub. On ju teada, et varasematel aastatel on olnud üsna sagedased etteheited, et Eesti Panga tegevusest pole midagi kuulda, et pank ei avalda mingit seisukohta valitsuse ühe või teise maksupoliitilise otsuse kohta, jne. See pani Eesti Pangale mõnes mõttes erilise vastutuse.

Julgen väita, et Eesti Pank sai selle ülesandega Eesti majandusele raskel 2009. aastal üsna hästi hakkama. Üleilmse finants- ja majanduskriisi ajal otsustati tihendada suhtlust avalikkusega ning kommenteerida keskpanga pressikonverentsidel majanduse olukorda ja arengut kuus korda aastas. Teatavasti avaldab Eesti Pank prognoose kaks kord aastas: aprillis ja novembris. Kuna Ameerika investeerimispanga Lehman Brothers pankrotile järgnenud maailmakaubanduse langus eeldas olukorra kiiret hindamist, siis koostas Eesti Pank 2009. aasta jaanuaris täiendava vaheprognoosi. See oli eriti vajalik valitsusega peetavas dis-

kussioonis riigi rahanduse jätkusuutlikkuse taastamise kiiruse ja meetmete üle.

Seega võib öelda, et Eesti Pank andis möödunud aruandeperioodil küllalt suure panuse selleks, et Eesti finantssektoriga seonduvalt ei tekkinud suuremaid paanikaid ja buume ning suur hulk inimesi sai rahulikult magada, kes muidu ehk oleksid rahutult ärkvel olnud.

Finantsstabiilsuse tagamiseks astuti ka praktilisi samme, mis võib-olla avalikkusel on vähem tähelepanu all olnud. Aga kindlasti oli teada, et arvestades maailma majanduse arengust tulenevaid riske ning Eesti pangasektori lõimumist Rootsi omaga, tihendas Eesti Pank veelgi koostööd Rootsi keskpangaga. Nimelt sõlmisid Eesti Pank ja Riksbank 2009. aasta veebruaris ennetava kokkuleppe finantsstabiilsuse tagamiseks ja kindlustunde tagamiseks finantsturgudel. Leppe maht oli kuni 10 miljardit Rootsi krooni Eesti kroonide vastu. See suurendas kindlasti Eesti Panga võimekust likviidsuse tagamisel Eestis kehtivas valuutakomitee süsteemis.

Kokkuvõtteks julgen väita, et rahva kindlustunne ja mitte ärevusse sattumine raskel perioodil on kindlasti ülimalt tähtis asjaolu ning Eesti Pank andis sellesse väga suure panuse. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Täna selle päevakorrapunkti arutelu lõpetades veel kord Eesti Panka, Eesti Panga presidenti, häid ametikaaslasi, kes esitasid küsimusi, ja läbirääkijaid!

Seitsmenda päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

8. Finantsinspeksiooni 2009. aasta aastaaruanne

Aseesimees Jüri Ratas

Tänane kaheksas päevakorrapunkt on Finantsinspeksiooni 2009. aasta aastaaruanne. Ettekandeks on sõna Finantsinspeksiooni juhatuse esimehel Raul Malmsteinil. Kuid lubage enne ettekannet lühidalt tutvustada asjaomast menetlemise korda. Kõigepealt kuulame ära Finantsinspeksiooni juhatuse esimehe ettekande, mis võib kesta 20 minutit. Järgnevad küsimused ettekandjale: iga Riigikogu liige võib esitada ettekandjale ühe suulise küsimuse.

Peale küsimuste voo on läbirääkimiste voo, milles sõna võivad võtta üksnes fraktsioonide esindajad. Palun, Raul Malmstein, sõna on teil!

Raul Malmstein

Lugupeetud Riigikogu juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Täna teid võimaluse eest anda teile ülevaade olulisimatest arengutest finantssektoris 2009. aastal ja Finantsinspeksiooni tööst!

Möödunud aasta oli keerukas nii inimestele, finantsturu osalistele kui ka järelevalvele. Majandussurutis tõi ühelt poolt teravalt esile kitsaskohad meie finantsüsteemis ja suurendas vajadust üha tähelepanelikumalt jälgida ning analüüsida finantssektori riskide võimalikke arenguid. Teiselt poolt suurendas see inimeste kui finantsteenuste tarbijate ja investori ootusi järelevalvele. Maailmas on vähe asju, mida ei saaks tagantjärele tark olles paremini teha. Kõikide arenenud riikide järelevalvet, senist tööpraktikat ja selle aluseks olevaid regulatsioone on nüüdseks äärmusliku turušoki tingimustes testitud. Võtmeküsimus on, kas nii seadusandjad kui järelevalvajad oskavad saadud õppetundidest õppida.

Oma ettekandes tõstaksin ma esile neli teemadingi, millel tahan pikemalt peatuda. Need on: esiteks, Euroopa Liidu uus finantsjärelevalve arhitektuur; teiseks, Finantsinspeksiooni sammud järelevalve tõhustamisel; kolmandaks, Finantsinspeksiooni roll sotsiaalse vastutuse kandjana; neljandaks, riigisisene koostöö.

Globaalne finantskriis tõi selgelt esile, et olemasolev järelevalve arhitektuur Euroopas ei taga kriiside ennetamist ja vajadusel lahendamist. Nii on kuni viimase ajani ülehinnatud turgude enesereguleerimise võimet ja mõneti alahinnatud vajadust luua tugevam ja selgem piiriülese järelevalve raamistik.

Enesereguleerimise temaatikat olen ma siit kõnetoolist juba aastaid puudutanud meie pensionifondide teise samba regulatsiooni kontekstis. Oleme korduvalt viidanud sellele, et finantsasutuste eneseregulatsioon ei pruugi piisavalt tõhusalt toimida, ja teinud ettepanekuid pensionifondide tasude ning vahetamise tingimuste kohta. Hea meel on nüüd tõdeda, et paljud meie ettepanekud on kas juba teise samba

regulatsiooni sisse viidud või tulevad lähiajal Riigikogu menetlusse.

Tulles tagasi Euroopa dimensiooni juurde, võib öelda, et väikese avatud majandusega riigina mõistab Eesti äärmiselt teravalt piiriülese järelevalve tõhustamise vajalikkust. Kuigi meie piirülest koostööd oma Rootsi kolleegidega võib heas mõttes alati eeskujuks tuua, toetame igati neid samme, mis viiksid tõhusama ning sidusama järelevalvemudelini kogu Euroopa tasandil. Toetame igati Euroopa Komisjoni väljatöötatud ettepanekute paketti, mille alusel on kavas luua kolm uut järelevalveasutust: Euroopa Pangandusamet ehk EBA, Euroopa Kindlustus- ja Tööandjapensionide Järelevalve Asutus ehk EIOPA ning Euroopa Väärtpaberituru Järelevalve Asutus ehk ESMA. Võrreldes varasemaga peaks suurim erinevus tulevikus olema see, et uutel järelevalveasutustel on võimalik finantsjärelevalve küsimustes anda välja juriidiliselt siduvaid tehnilisi standardeid, lahendada liikmesriikidevahelisi vaidlusi ning teha järelevalve-subjektide jaoks siduvaid otsuseid, kui nad rikuvad Euroopa Liidu õigust.

Makromajanduslike riskide paremaks kaardistamiseks moodustatakse Euroopa Keskpannga juurde Süsteemsete Riskide Nõukogu ehk ESRB. Finantsinspeksioon on toetanud ja toetab finantsjärelevalve süsteemi edasist täiustamist ühtse Euroopa järelevalvemudeli suunas. Samas oleme korduvalt rõhutanud, et järelevalve õiguste delegerimisega Euroopa tasandile peab kaasas käima ka kohustuste võimalik delegerimine. Ei saa lubada selliste lahendite tekkimist, kus järelevalvealane pädevus ja otsustamine toimub küll Euroopa tasandil, aga tehtud otsustega kaasneva võimaliku kahju kandmine jääb siseriiklikule tasandile.

Järelevalveliste väljakutsete osas oli eelmine aasta Finantsinspeksioonil ilmselt läbi aegade kõige keerulisem. Samas on hea meel tõdeda, et suutsime siiski olla piisavalt tulemuslikud ja kuvand inspeksioonist kui sõltumatust ja tõhusast järelevalveasutusest leidis kinnitust.

Kui kõigepealt vaadata turu arengut läbi arvude prisma, siis eelmist aastat jääb ilmselt üldistatult ilmestama sõna "stabiliseerumine". Hoiuste koondmaht kasvas aastaga 5,7%, sealhulgas tähtjaliste ja säästuhoiuste maht 12%. Laenuportfellide maht vähenes 2009. aastal

5,7%. Elukindlustusseltsid kogusid Eestis kindlustusmakseid 1,2 miljardi krooni ulatuses, 2008. aasta vastav näitaja oli 1,3 miljardit krooni. Pääaegu kõigis kahjukindlustuse liikides laekus samuti vähem kindlustusmakseid kui aasta tagasi. 2009. aastal laekus Eestis registreeritud kahjukindlustusseltsidele ja välismaiste kahjukindlustusandjate filiaalidele kindlustusmakseid 3,9 miljardit krooni, 2008. aastal aga 4,3 miljardit krooni. Investeeringufondide, sealhulgas pensionifondide vara maht kasvas aastaga 17% ehk 3,7 miljardi krooni võrra, moodustades aasta lõpuks 24,9 miljardit krooni.

Globaalse ning kohaliku majanduskeskkonna arengutest tingituna oli eelmisel aastal meie teravdatud tähelepanu all eeskätt pankade laenuportfellide kvaliteet ja selle halvenemise tõttu pankade kapitalipuhvrite piisavuse hindamine ning likviidsusriski järelevalve. Selleks, et tuvastada võimalikult varakult potentsiaalsed ohud, mis negatiivsete asjaolude kokkulangemisel võiksid realiseeruda, oleme viimaste aastate jooksul regulaarselt läbi viinud krediidiriski tugevuse analüüsi ehk nn stressiteste. Tehtud tugevusanalüüside põhjal saan väita, et meie hinnangul on krediidasutused tänase seisuga piisavalt hästi kapitaliseeritud. Seda kinnitab ka fakt, et riik ei ole pidanud sekkuma ega kaaluma ühegi krediidasutuse kapitalibaasi tugevdamist.

Oma tavapäraste regulaarsete analüüside käigus hindame Eestis tegutsevate krediidasutuste kõiki olulisimaid riskivaldkondi: nii krediidi- kui ka operatsiooni-, likviidsus-, turu- ja muid riske, tuginedes nii kvantiteeti kui ka kvaliteeti puudutavale informatsioonile. Lisaks sellele jälgime pankade kasumlikkust ning normatiivide täitmist. Peale regulaarsete analüüside viisime eelmisel aastal läbi spetsiaalse krediidasutuste riskihindamise, mille käigus hinnati erinevate riskide realiseerumise võimalust ja sisemiste riskikontrolli protsesside piisavust kõigi olulisemate riskivaldkondade lõikes. Riskihindamise käigus leidis kinnitust, et ülemaailmse finantskriisi tingimustes on pankade jaoks olnud väljakutse eelkõige krediidi- ja likviidsusriski adekvaatne juhtimine. Samas olid pankade sisemised kontrollimehhanismid olulisemate riskikategooriate lõikes üldjuhul rahuldavad ning piisavalt rakendatud.

Pankade pakutavate investeerimisteenuste järelevalves keskendusime finantsinstrumendi direktiivi MiFID rakendamise kontrollile. Eelkõige kontrollisime klientide riskidest teavitamise kohustuse täitmist investeerimisnõustamise teenuse puhul. Meie fookuses olid investeerimisteenuste osutamise huvide konfliktide vältimine ja maandamine pankade poolt ning lojaalsuskohustuse täitmine oma klientide ees.

Kindlusseltside puhul oli meie teravdatud tähelepanu all kindlustusseltside võime täita usaldusnormatiive ülemaailmse finantskriisi tingimustes. Kindlustusvahendajate järelevalves keskendusime eelkõige kindlustusmaakleri kohustuste täitmise kontrollile osas, mis puudutab maakleri poolt kindlustusvõtja kindlustushuvi väljaselgitamist ja kindlustusvõtjale parima pakkumise tegemist, samuti maakleri poolt kliendile vahendustasu suuruse avaldamist ja isikuandmete töötlemist. Samuti kontrolliti võimalike huvide konfliktide olemasolu seoses tasustamise alustega kindlustuslepingute vahendamisel kindlustusseltside ja maaklerite vahelistes lepingulistes suhetes.

Lugupeetud kuulajad! Eraldi soovin rõhutada kahte järelevalvelist valdkonda, kus meie tegevus eelmisel aastal ühel või teisel moel pälvis ka laiemat avalikkuse tähelepanu.

Esiteks, väärtpaberituru järelevalve. Lisaks silmapaistvatele hinnaliikumistele tõmbasid möödunud aastal Tallinna börsile tähelepanu olulised emitentidega seotud sündmused, eelkõige suurima turukapitalisatsiooniga AS-i Eesti Telekom ülevõtmine suuraktsionäri TeliaSonera AB poolt ning AS-i Eesti Telekom aktsiate noteerimise lõpetamine. Suuraktsionäri poolt AS-i Eesti Telekom aktsiate ülevõtmise raames pakutud hinnapremia ahvatles mitmeid investoreid ebaseaduslikul viisil tulu teenima. Võtsime kõrgendatud tähelepanu alla ülevõtmispakkumisele eelnenud perioodi tehingud ning lisaks Tallinna börsil noteeritud aktsiatele lisati vaatlusnimekirja teadaolevad tuletisinstrumendid ehk nii Eestis kui mujal Euroopa majandusruumis kaubeldavad väärtpaberid, mille väärtus sõltus otseselt Eesti Telekomis aktsia hinnast. Kahtlust äratavate tehingute hulk oli Eesti väärtpaberituru mastaape silmas pidades kahetsusväärset suur. Järgnenud uurimine paljastas võimaliku siseteabe väärkasutamise mitme isiku poolt. Finants-

inspeksioon edastas prokuratuurile kahtlused mitme episoodi kohta. Lisaks siseteabe väärkasutamise episoodidele jõudsid 2009. aastal avalikkuse ette kaks turumanipulatsiooni juhtumit. Kohtus vaidlustatud Finantsinspeksiooni väärteootsus jäi kohtu otsusega täies ulatuses kehtima ning toetas sellise olulise pretsedendiga Finantsinspeksiooni arusaama turumanipulatsioonist.

Majanduskeskkonna halvenemisest tingituna tekkisid mõningatel emitentidel probleemid võlakirjade lunastamisel. See omakorda tõi kirkalt päevavalgele buumiaegsed tavad investeerimisteenuste osutamisel ja võlakirjaemisioonide korraldamisel. Ühes eelnevaga seotud järelevalvemenetluses tuli inspeksioonil läbi töötada kümneid tuhandeid lehekülgi juriidilisi materjale, üle kuulata kümneid tunnistajaid. Joonistus selgelt pilt küsitavustest investeerimisteenuste osutamisel. Finantsjärelevalve subjekt mõistis probleeme organisatsioonis, tegi vajalikud muudatused nii juhtkonnas kui protseduurides ning hüvitas investoritele tekitatud kahju.

Oleme veelgi tõhustanud oma tehnilisi võimalusi ja sisulist võimekust seirata jooksvalt ja reaajas väärtpaberitega kauplemist Tallinna börsil ning suhtume väga tõsiselt kõikidesse turuosaliste edastatud vihjetesse ning analüüsime põhjalikult iga konkreetse juhtumi faktoloogiat.

Teiseks, ei saa kuidagi mööda minna pensionifondide temaatikast. Risk on investeerimise olemuslik osa. Ka kogumispensionide süsteem on avatud investeerimisriskile. Finantskriis näitas meile kätte kogumispensionide süsteemide nõrgad kohad ning oma õppetunnid said sellest nii fondivalitsejad kui ka seadusandja ja Finantsinspeksioon järelevalvajana. Oleme tõhustanud järelevalvet, et sundida fondivalitsejaid investeerimisega seotud riske senisest paremini juhtima, sealhulgas riske, mis võivad tekkida erinevat laadi huvide konfliktidest. Koostöös Rahandusministeeriumiga oleme välja töötanud vajalikud muudatused õigusaktides, mis loovad senisest põhjalikumad huvide konfliktide riskide juhtimise reeglid. Finantsinspeksioon on kehtestanud fondivalitsejatele põhjalikud riskide juhtimise juhendid. Järelevalvajana näeme, et fondivalitsejad on ka omalt poolt piisava tõsidusega sellealaseid tegevusi arendanud.

Pensionisüsteem oma investeerimistoodetes ja nende erisustes peab muutuma selgemaks ning riskid inimestele paremini arusaadavaks. Peame tõdema, et finantskriis näitas kehtiva mudeli tõsist puudulikkust ning teatud mõttes ka turu enda vähest isereguleerivuse võimet, eeskätt konservatiivsete pensionifondide puhul, millest tulenevalt on põhjendatud riigi tugevam sekkumine eeskätt sellist tüüpi pensionifondide toimimise osas. Oleme hakanud koostöös Rahandusministeeriumiga otsima lahendit, et luua konservatiivsetele fondidele senisest märksa põhjalikumad ja täpsemad investeerimispiirangud.

Sellegipoolest soovin pensionifondide investeringute kontekstis peatuda ühel probleemil, mis puudutab Eesti ettevõtluskeskkonda ja kultuuri laiemalt. Üldteada asjaolu on, et pensionifondid said suuri kahjumeid investeringutest Eesti ettevõtete võlaväärtpaberitesse. Äärmiselt negatiivne, kui selle tagajärg oleks see, et pensionifondide investeringuid Eesti majandusse edaspidi enam ei kaasata. Et seda ei juhtuks, peab Eesti ettevõtete kultuur ja arusaam võõrkapitali kaasamisega seonduvast kõvasti paranema. Majandusraskustesse sattunud ettevõtjad ei tohiks tekkinud olukorras seada oma isiklikke huvisid kõrgemale oma finantseerijate huvidest ning ettevõtja riskiisu ettevõtte igapäevases juhtimises võiks olla paremini kooskõlas finantseerijate õigustatud ootustega.

Austatud Riigikogu liikmed! Finantskriisi üheks olulisimaks tulemiks võiks pidada seda, et varem varjusurmas olnud sotsiaalse vastutuse temaatika on nüüd ülitähtis komponent jätkusuutliku ja tõhusa finantsturu toimimisel. See teema puudutab nii turuosalisi kui ka regulaatorit-järelevalvajat. Oleme enda jaoks oma rolli sotsiaalse vastutuse kandjana lahti mõtestanud.

Esiteks, meie kui tõhus järelevalveorgan. Meie eelmise aasta töö tulemusena korvasid pangad investoritele kahjusid ligikaudu poole miljardi krooni ulatuses. Kindlasti ei saa siinjuures mainimata jätta seda, et erinevalt paljude teiste riikide maksumaksjatest ei ole riik otse ega kaudselt läbi garantiide pidanud toetama kriisist räsitud turusubjekte.

Teiseks, Finantsinspeksioon peab oluliseks, et igasugune dialoog uute regulatsioonide kehtestamisel ja rakendamisel oleks läbi mõeldud,

tasakaalukas ja proportsionaalne. Püüame anda oma parima, et meie majas olev oskusteave finantssektori ja selle regulatsiooni kohta oleks kaasatud aruteludesse. Vajadusel oleme valmis neid arutelusid ka juhtima.

Kolmandaks, meie ja ennekõike riigi roll finantshariduse ja teadlikkuse edendamisel. Just riik, mitte ainult turuosalised, peaks siin käivitama inimeste finantsalase harimise programmi. Finantsinspeksiooni enda tarbijaportaal www.minuraha.ee on end õigustanud – seda näitab portaali kasutajate arvu kiire kasv. Inimeste, sealhulgas kohustuslike pensionifondidega liitunud ning liikluskindlustuse ostjate vähene rahandusalane teadlikkus on ka üks põhjusi, miks finantskriis on tekitanud teravaid sotsiaalseid probleeme. Seda eeskätt nendele inimestele, kes selgelt üle hindasid oma võimalusi ja on nüüd raskustes oma laenude tagasimaksmisega. Siinjuures pean vajalikuks rõhutada, et ma ei soovi kuidagi pisendada seda vastutust, mida peaksid pangad kandma seoses vastutustundliku laenamisega.

Neljandaks, meie igapäevane töö ja tarbijate kaebuste arvu pidev kasv näitab, et Eesti peab lahendama finantsombudsmani teema ehk leidma võimaluse finantsteenustega seotud vaidluste kohtuväliseks lahendamiseks. Finantsteenuste tarbijal peab olema odav ja lihtsam võimalus kaitsta oma õigusi olukorras, kus tarbija ja finantsteenuse osutaja vahel on tekkinud lahkarvamused. Oleme võtnud taas sellise institutsiooni loomise päevakorrale ning loodame, et seekord jõuavad finantsasutused ja seadusandja ühiste arusaamadeni. Omalt poolt oleme kaasanud Maailmapanga eksperdid, kes peale olukorra igakülgset kaardistamist aitaksid välja pakkuda riigi jaoks parima lahendi selles küsimuses.

Lõpetuseks tahan peatuda koostööl. Eelmisel aastal uuendasime oma koostöölepingut prokuratuuri ja politseiga. Hindan seda koostöölepingut väga kõrgelt. Esitasime 2009. aastal prokuratuurile teateid siseteabe väärkasutamise ja kuriteo kontrollimiseks üheksa inimese suhtes ning turumanipulatsiooni kuriteo kontrollimiseks kolme inimese suhtes. Tänavu oleme palunud kolme inimese puhul kontrollida siseteabe väärkasutamise kuriteo toimepanemist ning alustasime väärteomenetlust turumanipulatsiooni kontrollimiseks ühe inimese puhul. Eelmisel aastal jõustus ühe isiku osas

süüdimõistev kohtuotsus siseteabe väärkasutamise kuriteos. Lisaks, nagu ma juba märkisin, jõustus meie otsus karistada üht isikut turu-manipulatsiooni väärteo eest.

Praktika näitab, et sügavad teadmised finantsturgudest, spetsialiseerumine ja paigas olevad prioriteedid on finantsvaldkonnas õiglase ning tõhusa menetluse eeltingimus. Oleme edaspidigi valmis omalt poolt koolitama ja nõustama neid inimesi, kes peavad menetlema finantssektoris toime pandud kuritegusid.

Lõpetuseks. Kui seni on finantsjärelevalve põhirõhk protsesside õigusliku vastavuse jälgimisel ja läbipaistvuse tagamisel, siis edaspidi tuleb meil senisest enam jälgida protsesside ja otsuste majanduslikku tähendust ja sisu, võtmeriskide ja ärimudelite jätkusuutlikkust. Pöörame senisest enam tähelepanu finantsasutuste strateegiate jätkusuutlikkuse ja riskide realiseerumise võimaluste analüüsile. Endiselt on meie fookuses huvide konfliktide ennetamise temaatika. Kõiki neid väljakutseid peaks toetama ka vastava õigusliku raamistiku areng. Seda ennekõike meie õiguste täpsemal ja selgemal määratlemisel võimalikes kriisisituatsioonides, kus riigi sekkumine on hädavajalik. Ma loodan, et teie toel on see võimalik. Tänan kuulamast!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud ettekandja, ma tänan teid! Teile on ka küsimusi. Jüri Tamm, palun!

Jüri Tamm

Austatud Finantsinspektsiooni juht! Palju tänu hea, sisuka ja ettepanekuterohke ettekande eest! Eriti kena on, et te puudutasite eetilisi küsimusi, mis selliste tehnilisi üksikasju käsitlevate ettekannete puhul sageli jäävad tagaplaanile. Küsida ei tahaks teie käest aga mitte edaspidiste tehniliste lahenduste kohta ega selle tegevuse üksikasjade kohta, vaid midagi väga põhimõttelist. Kas te võite praegu kinnitada siin Riigikogu ees seistes, et finantssüsteemis, finantsasutuste ahelas või mitmekülgses spektris ei ole meil selliseid ärimudeleid, mis seisavad ilma vundamendita ja rajanevad püramiidskeemil?

Raul Malmstein

Püüan otsekoheselt vastata. Meie jälgime kõiki riske, mis on seotud turul tegutsevate

subjektidega, ja subjektide ärimudeleid. Hindame ärimudeleid erineva riskiskaalaga ja kindlasti on mudeleid, mis on palju riskantsamad kui teised. Tänapäevase seisuga meil siiski pole põhjust asuda seisukohale, et ükski nendest ei ole jätkusuutlik.

Aseesimees Jüri Ratas

Liisa-Ly Pakosta, palun!

Liisa-Ly Pakosta

Austatud ettekandja! Tänapäev väga hea ja kindlas kõneviisis esitatud ettekande eest, mis tõenäoliselt võib aidata inimestel õhtuti rahulikumalt uinuda! Kuid ma palun siiski ühte asja täpsustada. Finantsinspektsioon on teinud väga efektiivset tööd pankade riskide hindamisel ning jälginud, et hoiustajate-investorite huvide arvestamine oleks ka kapitali adekvaatsuse seisukohalt pankades tagatud. Avalikkuses on samal ajal teada päris mitu suurt kaasust, mis võivad realiseerudes panna pankadele päris suuremahulised kohustused. Kuidas Finantsinspektsioon hindab pankade võimekust neid nõudeid tagada ja kuidas toimub riskide hindamine iga jooksva kaasuse puhul?

Raul Malmstein

Püüan vastata. Kõigepealt, järelevalveprotsess töötab nii, et kui tekib oht mingisuguse operatsioonilise riski realiseerumiseks, see tähendab, et tekib mingi suurem nõue panga vastu, siis kõigepealt peaks turuosaline ise hindama selle nõude alust ja vajadusel tegema vajalikke eraldisi. Kui vaadata suurimaid turuosalisi, kes meil tegutsevad, kui me räägime Rootsi pankadest, siis üldiselt nende riskijuhtimise mudelid on üles ehitatud selliselt, et osa seda tüüpi riskide katmiseks vajalikust kapitalist on olemas Eestis ja osa on allokeeritud grupi tasandil, ütleme näiteks Stockholmi. Meil ei ole praegu põhjust arvata, et turuosalistel ei ole suutelised neid meile teada olevaid kapitalinõudeid, mis subjektide vastu on esitatud – me ei oska veel öelda, kas need realiseeruvad või mitte –, Eestis täitma. Aga veel kord: subjekti põhivastutus on hinnata nende nõuete adekvaatsust. Vajadusel nad peavad suurendama vajalikke kapitalipuhvreid ja kui jõustuvad otsused nende nõuete rahuldamise kohta, siis nad peavad need ka täitma. Praegu meil pole

põhjust kahelda, et need nõuded saaksid täidetud.

Aseesimees Jüri Ratas

Lembit Kaljuvee, palun!

Lembit Kaljuvee

Hea inspeksiooni esimees! Mida ütleb teie ja teie asutuse õigustunne, kui te mõtlete eraisikute laenudele Eestis? Erasik kaotab makseraskuste korral kõik, pank aga saab tema maja või korteri, selle sissemaksesumma, mis erasik tegi, ja lootuse, et võib-olla erasik võib ja maksab veel talle raha ka. Kas see on ikkagi õige? Ehk peaksime üle minema Ameerika "võtmed tagasi" variandile? Kas te olete seda arutanud ja mis te ise asjast arvate?

Raul Malmstein

Küsimus on väga mitmetahuline. Püüan anda lühikese vastuse. Kui küsimust üldistada, siis kindlasti on Eestis vaja täpsustada üksikisikute saneerimisprotsessiga seotavaid küsimusi, mis on ka, nagu ma aru olen saanud, praeguse Riigikogu koosseisu tööplaanis. Me peame seda mõistlikuks ja vajalikuks. Mis puutub nn Ameerika mudeli rakendamisse, siis kõikvõimalikke mudeleid on võimalik rakendada, olgu need Ameerika omad või mingid muud. Aga üldiselt, nagu ma rõhutasin ka oma ettekandes, peaksid kõikvõimalikud muudatused finantssektoris olema kõigile asjaosalistele, nii üksikisikutele, kes teenuseid kasutavad, kui ka turu subjektidele, kes oma tegevust ja riskide juhtimist vastavalt korraldavad, piisavalt ettevaatavalt kehtestatud. Sel juhul on kõigil võimalik oma tegevust vastavalt kavandada.

Mis puutub õiglustundesse, siis peaks lähtuma ikkagi olemasolevast seadusandlikust regulatsioonist. Inimesed on astunud lepingusuhtesse vabatahtlikult ja seda nagu jõuga tagantjärele väänata on väga keeruline. Aga ma rõhutasin seda ka oma ettekandes, et riik saaks väga palju ära teha finantshariduse vallas, suurendamaks inimeste finantsteadlikkust. Seda on seni tehtud väga vähe ja me peame olukorda selles mõttes ülimalt kriitiliseks. Inimesed peaksid oskama adekvaatselt hinnata kohustusi, mis nad endale võtavad. Nad peaksid oskama hinnata erinevaid finantsteenuseid, oskama nende teenuste vahel valida, et leida

endale sobiv lahend ja esitada vajalikul hetkel ka õigeid küsimusi, kui nad lähevad üht või teist teenust tellima või selle kohta päringuid tegema.

Nii et tegemist on kompleksse küsimusega, millele lihtsaid vastuseid ei ole. Aga üldkõneldes, kui regulatsiooni muudetakse, siis see peaks olema ettevaatav, varakult teada olev, tasakaalustatud ja ühiskonnas igakülgsest läbi räägitud. Ma usun, et siis tulevad ka head lahendused. Aga nagu ma ütlesin, üksikisiku puhul kasutatavat saneerimismenetlust tuleks kindlasti täpsustada.

Aseesimees Jüri Ratas

Marek Strandberg, palun!

Marek Strandberg

Hea ettekandja! On ju teada, et pangad selleks, et oma kehva laenuportfelli kohendada, needsamad eelküsija küsimuses nimetatud kehva seisu jäetud varad reeglina müüvad. Reeglina aga kummalisel moel enda või oma omanikettevõtete või omanike omanduses olevatele kinnisvaraettevõtetele. Kas Finantsinspeksiooni meelest on see järelevalvamist vajav tegevus? Enamgi veel: kas te olete selliste asjade järele valvanud ja veendunud, et niisuguse varade ülemineku korral on oludes, kus majanduskasv on kõigi veendumuse kohaselt peagi tulemas, nende tehingute siseinfo mittekasutamine tagatud? Kas sellise tegevuse järele valvamine on teie arvates oluline?

Raul Malmstein

Jah, järelevalve on oluline! Nagu ma mainisin, on huvide konflikti temaatika pidevalt meie huviorbiidis. Varasematel perioodidel oli huvide konflikti temaatika raskuskese erinevate laenude või võlakirjade väljastamisel või siis portfelli haldamisel, nüüd aga liigub rõhuasetus selliste portfelli probleemide lahendamisele.

Veel tahaksin öelda, et meile teadaolevalt on suuremad pangad üldjuhul asutanud spetsialiseerunud ettevõtteid, kes osalevad oksjonitel. Nad ei soeta varasid otse pangalt, vaid oksjonite kaudu. Ma näen selles teatavat majanduslikku dimensiooni: pankade tegevus näitab, et nad usuvad nende varade pikaajalisse väärtusse ja on seeläbi loonud teatava nn põranda kinnisvaraturule. See iseenesest võiks

aidata kaasa sellele, et majandustsükkel hakkab pöörduma ja turg näeb, kus see pörand võiks olla. Ja niipalju, kui mina tean, ei ole viimastel oksjonitel võitnud mitte ainult pankade kinnisvarafirmad, vaid on tekkinud ka teisi huvilisi, kes soetavad nendelt oksjonitelt vara. See näitab, et tsükkel on pöördumas. Aga pangad kindlasti näevad siin oma pikaajalist huvi: nad üritavad kaugemas perspektiivis tasa teha kaotusi, mis nad praeguse laenuportfelli tõttu on saanud.

Aseesimees Jüri Ratas

Erki Nool, palun!

Erki Nool

Te viitasite pensionisammastele, pensionifondide kogumisele. Finantsturgudel investeerimine tugineb teatavasti suures osas emotsioonidele. Järgmisest aastast hakkab riik osaliselt jälle väljamakseid tegema. Kas Finantsinspeksioon ja erinevad pangad, kes seda pensioni kogumist pakuvad, on tulevikku silmas pidades kokku leppinud, et kuna tegu on ikkagi konservatiivse investeringu või konservatiivse kogumisega, siis nad ei lähe järjekordselt sellise hulluse ja ralliga kaasa? Inimestel võiks olla kindlus, et kui nüüd maksed taastatakse, siis ma tean, et kui ma kogun, siis ma kogun ikkagi konservatiivselt oma tulevikku kindlustades.

Raul Malmstein

Küsimuse püstitus on äärmiselt õige! See oli üks põhilisi valupunkte eelmise aasta kriisis, kui selgus, et ennekõike just konservatiivsed fondid – ma ei räägi mitte äkilisematest fondidest – olid ka üsna palju investeerinud Eesti väärtpaberiturule, võlakirjadesse ja said sealt arvestatavaid kahjumeid. Oleme esitanud oma ettepanekuid Rahandusministeeriumile – ma mainisin seda ka oma kõnes – ja Rahandusministeerium on nendega põhimõtteliselt nõustunud. Ma ei oska öelda, milline on lõplik lahend, millega Rahandusministeerium Riigikogu ette tuleb, aga kindlasti regulatsioon muutub märksa karmimaks, ennekõike konservatiivsete pensionifondide osas. Praegu me eeldame küll, et konservatiivsed fondid ei ole ainult nime poolest konservatiivsed fondid, vaid on ka realselt konservatiivsed fondid.

Aseesimees Jüri Ratas

Mai Treial, palun!

Mai Treial

Lugupeetud härra Malmstein! Aitäh ettekande eest! Möödunud aastal kerkis väga teravalt üles küsimus, mis puudutas SMS-laenusid. Ma saan aru, et nüüd on mõningal määral olukord stabiliseerunud, aga siiski pakutakse veel väga palju laenusid ja seda üsna kergekäeliselt, nagu kõrvalt vaadates tundub. Aga muidugi protsendid on võrdlemisi karmid. Kuidas teie seda olukorda hindate: kas see on muutunud selgemaks ja inimest rohkem arvestavaks? Kuidas meie inimesed sellega toime tulevad?

Raul Malmstein

Ma võib-olla ei ole kõige õigem inimene, kes oskab sellele küsimusele sisulise vastuse anda. Esiteks, meie järelevalve all olevad finantsobjektid ei anna SMS-laene. See on nagu reguleerimata turg, kus põhimõtteliselt igauks võib igapähele laenu anda – Eesti seadustega ei ole keelatud SMS-laene anda. Meiegi teada on suurem buum selles sektoris möödas. Omalt poolt oleme püüdnud anda panuse sellega, et eelmine aasta oli meil üks suur projekt koos Sotsiaalministeeriumiga võlanõustajate koolitamisel. Ka panime koos juristide liiduga kokku paketi inimeste nõustamiseks. Teiselt poolt näeme oma rolli ennekõike, nagu ma juba ütlesin, finantshariduse valdkonnas. Inimesi tuleb teavitada laenudega kaasnevatest riskidest ja ohtudest, et nad kaaluksid väga põhjalikult, enne kui nad seda tüüpi laenu üldse võtma hakkavad. Sageli on targem raha säästa ja oma tarbimine edasi lükata, mitte lahendada rahavajadus SMS-laenuga, mis tavaliselt toob kaasa suuri probleeme.

Aseesimees Jüri Ratas

Toomas Tõniste, palun!

Toomas Tõniste

Austatud ettekandja! Kas Finantsinspeksioonil on ka selliseid kaebusi olnud, et mõne panga võtmekohal olevad isikud on püüdnud teatud vahest päris hästi töötavaid ettevõtteid üle võtta või kellegi kätte mängida?

Raul Malmstein

Ma ei ole personaalselt kõikvõimalikke kaebusi, mis me saanud oleme, üksikasjaliselt läbi vaadanud, aga selgelt niisugust kaasust ma hetkel küll ei tea. Nii et mingisugust dominantset sellist trendi küll ei ole. Aga kui on mingi kahtlus, et on toimunud ebaseaduslik tehing või, ütleme, siseinfole tuginev tehing, siis peaks meile sellest teada andma. Me uuriksime sellist juhtumit põhjalikult.

Aseesimees Jüri Ratas

Robert Antropov, palun!

Robert Antropov

Hea ettekandja! Me tegeleme siin Riigikogus väga pingsalt võlgade ümberkujundamise seaduse eelnõuga. Samas, olles rääkinud inimestega, kes on laene võtnud, ja ka pangainimestega, on selgunud, et probleem ei ole niivõrd pangalaenudega, kuivõrd just SMS-laenudega. Sellest ka meie väga suur – Eesti paistab sellega eriti silma – enesetappude arv. Põhjuseks elust võõrandumine, alkoholi- ja mis iganes probleemid laenudega kaasnevad. Samas te mainisite, et inspeksioon ei tegele SMS-laenudega. Kas ehk oleks õige välja tulla seadusandliku initsiatiiviga ja hakata seda probleemi kuskilt otsast lahendama? Või milised on siin võimalikud lahendused?

Raul Malmstein

Ma saan aru, et Riigikogu on mingil määral SMS-laenudega tegelnud. Siin on määratletud, et teenuse pakkuja peaks näitama selgelt selle laenu hinda, et inimene aduks, mis see laen maksab. Mul on väga raske välja pakkuda konkreetseid ja selgeid ettepanekuid, kuidas seda veel täiendavalt piirata saaks, sest sellise tsiviilpeingu sõlmimine on inimeste vaba tahe ja seda ära võtta ei saa. Aga ma rõhutan, et mina näen ennekõike lahendust finantshariduses, finantsteadlikkuses. Inimesed, kes on SMS-laenu võtnud, peaksid olema suutelised kas ise natukene raha koguma või siis võtma tarbimislaua märksa mõistlikumatel tingimustel kommerts pangast. SMS-laen on iseenesest selline impulsstoode, mis on tehtud hästi kergelt kättesaadavaks ja ma ei tea, kas on olemas mõistlikke regulatiivseid meetmeid, kuidas selle teenuse osutamist piirata. Aga jah, inimesi tuleks suunata võtma tarbimislaua hoo-

pis arukamatel tingimustel ning muidugi rõhutada ka säästmise vajalikkust ja tarbimise edasilükkamist. Kas SMS-laen läheb tõesti mingi reaalse asja ostmiseks? Televisoris näidatakse küll, et keegi ostab selle eest lapsevoodi või klaveri, aga arvan, et üldjuhul mitte. See raha läheb mingiks muuks tarbimiseks.

Aseesimees Jüri Ratas

Toomas Varek, palun!

Toomas Varek

Hea Finantsinspeksiooni juhatuse esimees! Aitäh sisulise ettekande eest ja väljapakutud mõtete eest. Minu mällu on teie eelmise kahe aasta ettekanded jäänud tunduvalt kriitilisemana kui tänavune ettekanne. Tore, et te puudutasite ka sotsiaalvaldkonda ehk pensionifonde, kuigi riik muutis siin ühepoolset lepingut ja need inimesed peavad natuke kannatama, kes pensioni teise sambasse raha maksavad. Ka on pangad küllaltki jõuliselt võtnud maha intresse nii jooksvatelt kui tähtajalistelt kontodelt ja tõstnud teenustasusid. Kas Finantsinspeksioon tegeleb ka kaardikeskusega? Me oleme e-riik ja enamikul meist on kas deebet- või krediitkaardid taskus. Kas meie kaardikeskus on turvaline? On jutt, et vahel esineb seal ka häkkerlust. Kui esineb, siis kas see on meile praegu ohtlik? Kas te kontrollite seda teemat?

Raul Malmstein

Minu teada kaardikeskus ei ole praegu finantsjärelevalve subjekt. Seda peaks kontrollima sõltuvalt ilmneva probleemi olemusest kas Andmekaitse Inspeksioon või Konkurentsiamet. Oleneb sellest, kuidas küsimus püstitatakse. Kui on küsimus kaardikeskuse tasudes, siis on ilmselt kontrollija Konkurentsiamet, kui asi on andmete säilimises, siis kuulub see Andmekaitse Inspeksiooni kompetentsi. Finantsjärelevalve otseselt asjasse ei puutu.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud ettekandja, ma tänan teid teie ettekande eest ja vastuste eest! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni esindaja Marek Strandbergi!

Marek Strandberg

Head kolleegid! Tahaksin juhtida teie tähelepanu mõnedele omapäradele maailma finantssüsteemis ja riskidele, mis sellega kaasnevad. Ja ka sellele, et kõnealuseid riske – praegu on see küll tagantjärele tarkus – on ilmselt põhjust edaspidi tunduvalt tõsisemalt ja sisulisemalt võtta. Me kõik teame, et valdav hulk meie julgeoleku- ning mingil määral ka majandusprobleeme on seotud meist idas oleva riigiga. Kui me aga vaatame seda, milline on olnud viimase ja praegugi kestva majandus- ja finantskriisi olemus, alguskoht, siis ei ole see meist üldsegi mitte ida pool, vaid läänes, Atlandi ookeani taga. Seetõttu on meie soovitus väga hoolega analüüsida neid riske, mida endas sisaldab rahandussüsteem kui selline, ja analüüsida just sellest kontekstist, millele me suudame vastu panna ja millele mitte.

2007. aastal, kui Ameerika Ühendriikides olid juba näha ja tegelikult ka analüüsitud esimesed riskantsed ilmingud, mis olid seotud sealse väärtpaberi- ja kinnisvaraturu omavahealise veidra läbipõimumisega, ei arvatud Eestis üldsegi mitte, et see võiks meid mingilgi moel mõjutada. Vaatamata tõsiasjale, et ilmselgelt tekitati meie ehitus- ja kinnisvarasektoris raha virtuaalset väärtust väga jõuliselt juurde. Ma tahangi tähelepanu juhtida selle pääle, et mitte kõikide riikide majandused ei ole suutelised taluma sääraseid laineid ja muutusi, nagu neid mujal maailmas selliste küllaltki meelevaldsel alusel üles ehitatud finantssüsteemide puhul ette tuleb. Ennekõike ei suuda seda Eesti-suguste riikide majandus, kus tootmisel ja ekspordil põhinev baas on küllaltki nõrk. Just nimelt globaalne analüüs on meie julgeoleku, meie finantsjulgeoleku seisukohalt olulisem, kui me seda sageli ette kujutame.

Olles ausad, tuleb meil tunnistada, et meie majanduskriis on põhjustatud põhjaliku analüüsi puudumisest ja usust sellesse, et head ajad jätkuvad, ja seda vaatamata tõsiasjale, et olid teada kõikvõimalikud märgid, et meie habras finantssüsteem ei suuda äkilistele kriisi põhjustavatele muutustele vastu panna.

Tõsi, Eesti Pank on sellekohaseid avaldusi teinud ja püüdnud inimesi kinnisvara- ja tarbimisbuumi harjal üles kutsuda meeleskindlusele mitte nii palju tarbida. Aga need üleskutsed jäid tegelikult hiljaks. Ja põhjalikku analüüsi, mis avalikkust veennuks, et selline

toimimine, selline kõikvõimalike finantsinstrumentidega meelevaldne ringikäimine ei pruugi hästi lõppeda – sellist analüüsi meil kasutada polnud.

Ma arvan, et Finantsinspektsiooni arenguvõimalused ja potentsiaal – nii nagu ka Eesti Panga oma, kui silmas pidada äsja kõlanud ettekandele eelnenud ettekannet – on märkimisväärsed. Ja me vajame hädasti nende statistikat ja analüüsi – ning mitte ainult statistilist analüüsi, vaid just nimelt sisulist riskianalüüsi, kui palju ühe või teise finantssüsteemi meelevaldsus võib meid mõjutada. Eesti majandus- ja rahanduskultuuris sellist analüüsi praegu pole, aga selle puudujäägi saab loodetavasti lähiajal ühel või teisel moel korvata. Seda enam, et euro tulek annab selleks märksa rohkem võimalusi. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Täna selle päevakorrapunkti arutelu lõpetades Finantsinspektsiooni ning Finantsinspektsiooni juhatuse esimeest, kõiki küsijaid ja kõiki läbirääkijaid! Kaheksas päevakorrapunkt on ammendatud.

9. Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu (753 OE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme üheksanda päevakorrapunkti juurde, mis on Eestimaa Rahvaliidu fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu esimene lugemine. Palun kõnetooli ettekandeks Riigikogu liikme Mai Treiali!

Mai Treial

Austatud juhataja! Head kolleegid! Tutvustan teile Rahvaliidu fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse eelnõu, milles teeme Vabariigi Valitsusele ettepaneku algatada Euroopa sotsiaalharta artikli 30 "Õigus kaitsele vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse eest" ratifitseerimine. Eelnõu sisu, mis koosneb kahest punktist, on lühike ja selge. Esiteks, esitada Riigikogule ratifitseerimiseks parandatud ja täiendatud Euroopa sotsiaalharta artikkel 30 "Igäühel on õigus kaitsele vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse eest". Ja teiseks, esitada punktis 1 nimetatud

ratifitseerimisseadus Riigikogule kolme kuu jooksul.

Nüüd mõned mõtted selle ettepaneku kommentaariks. Riigikogu ratifitseeris parandatud ja täiendatud Euroopa sotsiaalharta 31. mail 2000. aastal, kuid tegi seda valikuliselt, ratifitseerides sotsiaalharta kohustusliku miinimumi ning jättes mõned artiklid, seejuures artikli 30 "Õigus kaitsle vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse eest", ratifitseerimata. Valitsus kinnitas, et artikkel vajab kindlasti täitmist, aga tol ajal olvad olnud liiga vara seda artiklit ratifitseerida.

Meenutagem, millest selles artiklis täpsemalt juttu on. Tsiteerin: "Et rakendada tulemuslikult õigust kaitsle vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse eest, kohustuvad lepingupooled võtma üldise ja kooskõlastatud tegevuse raames meetmeid, suurendamaks vaesuses elavate või sotsiaalselt tõrjutud isikute ja nende perekonnaliikmete ning sellesse riskigruppi kuulujate tegelikke võimalusi leida tööd ja eluaset, saada väljaõpet ja haridust ning kasutada kultuuri-, sotsiaal- ja meditsiiniabi, neid meetmeid aegajalt läbi vaatama, et neid vajaduse korral kohandada." Lisades parandatud ja täiendatud sotsiaalharta artikli 30, olid Euroopa Nõukogu liikmesriigid seisukohal, et elu vaesuses ja sotsiaalses tõrjutuses riivab inimväärikust.

Möödunud kümme aastat on piisav aeg, et pöörduda tagasi selle artikli ratifitseerimise juurde. Seda enam, et käesolev aasta on Euroopas kuulutatud vaesuse ja tõrjutuse vastu võitlemise aastaks. Artikli heakskiitmise korral peab Eesti kohaldama mitmeid meetmeid vaeste ja sotsiaalselt tõrjutute tööalase konkurentsivõime suurendamiseks, elamistingimuste parandamiseks ning sotsiaal- ja meditsiiniabi kättesaamiseks. Praegu on olukord selline, et ratifitseerimata artiklite aruannet pole veel olemas, käib nn teise aruande informatsiooni kogumine ja analüüsimine ning seejärel tuleb ekspertiisgrupp, et kohtuda sotsiaalkomisjoni ning huvitatud osapooltega. Nende kohtumiste tulemusena peaksid valmima kooskõlastatud kirjalikud aruanded. Üht-teist sellest valdkonnast on üleval ka Sotsiaalministeeriumi kodulehel.

Nüüd on küsimus selles, kas jätkub poliitilist tahet, et enne selle Riigikogu volituste lõppemist artikkel lõpuks ometi ratifitseerida. Viimasel ajal on poliitiline tahe olnud suunatud sellele, et Eesti saaks üle minna eurole,

kuigi seda üleminekut ei saa võtta kui imevahendit, mis iseenesest kõik mured murrab. Euro ei lahenda Eesti majandusliku arengu probleeme ega muuda olematuks töötust. Vaesuse leevendamise põhilised tegurid saavad siiski olla vaid riski ennetavad kompleksed meetmed majandus-, tervishoiu-, haridus- ja tööturupoliitikas, mis peavad hõlbustama juurdepääsu tööhõivele, koolitusele, haridusele, kultuurile, sotsiaal- ja meditsiiniabile jne. Nimetatud meetmed peaksid olema suunatud kõige ohustatumatele gruppidele ja piirkondadele.

Euroopa sotsiaalõiguste komitee vaatab iga viie aasta tagant ratifitseerimata sätteid koos asjaosaliste riikidega üle. Mitmed riigid, meie armas vabariik nende hulgas, näivad unustavat, et sotsiaalharta sätete valikuline ratifitseerimine oli mõeldud ajutise lahendusena. 2005. aastal esitas Eesti esmakordselt aruande ratifitseerimata sätete täitmise kohta. Euroopa sotsiaalõiguste komitee ja meie eri ministriumide esindajate kohtumine sel teemal oli Tallinnas 5. aprillil 2005. aastal. Tookord oli Euroopa sotsiaalõiguste komitee seisukohal, et Eestil oleks võimalik artikkel 30 ratifitseerida. Seda aga ei ole juhtunud.

Käesoleva aasta 20. septembriks on planeeritud Euroopa Nõukogu sotsiaalharta ekspertide uus visiit Eestisse. Visiidi käigus kohtutakse ka Riigikogu sotsiaalkomisjoniga ning siis peab Sotsiaalministeerium esitama konkreetsete meetmed ja kavad, millest lähtudes saaks välja arvutada artikli 30 täitmiseks vajalike meetmete rahalise maksumuse. Me ei suutnud ratifitseerida artiklit 30 ei aastal 2000 ega aastal 2005. Mis võiks seda takistada tegemast nüüd, aastal 2010? Loodan, et Riigikogu toetab Rahvaliidu fraktsiooni ettepanekut. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Kas ettekandjale on küsimusi? Jaan Õunapuu, palun!

Jaan Õunapuu

Lugupeetud ettekandja! Teadaolevalt peaks olema ühel riigil vähemalt 63 artiklit ratifitseeritud, et selle hartaga ühineda. Minu teada Eestis on heaks kiidetud 79 artiklit. Mis puutub artiklisse 30, siis kas te oskate öelda, kui paljudes Euroopa riikides see on heaks kiidetud ja kuidas need riigid sellesse suhtuvad?

Kas nad võtavad seda kui absoluutset tõsiasja või nad võivad suhtuda sellesse ka niimoodi, et neil on üleminekuperiood, kuigi nad on artikli 30 ratifitseerinud?

Mai Treial

Praegu on teadaolevalt 30. artikli ratifitseerinud 15 riiki. Ma võiksin need ka üles lugeda, kui see on vajalik. Need on Andorra, Belgia, Soome, Prantsusmaa, Iirimaa, Itaalia – Itaaliaga muuseas ongi probleeme ja Euroopa sotsiaalõiguste komitee tegeleb selle asjaga –, siis veel Norra, Portugal, Serbia, Slovakkia, Sloveenia, Rootsi, Türgi ja Ukraina. Sai vist kõik kokku.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks sotsiaalkomisjoni liikme Liisa-Ly Pakosta!

Liisa-Ly Pakosta

Austatud kolleegid! Riigikogu sotsiaalkomisjon arutas Eestimaa Rahvaliidu fraktsiooni algatatud Riigikogu otsust "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" oma 31. mai istungil. Kuna enne selle küsimuse käsitlemist arutati sotsiaalkomisjonis Euroopa sotsiaalõiguste komitee järeldusi Euroopa sotsiaalharta parandatud ja täiendatud versiooni kohta, siis võib öelda, et nende kahe punkti arutelu mõnevõrra kattus või ühtis.

Sotsiaalkomisjon kuulas ära ka Sotsiaalministeeriumi esindajate selgitused. Selgus, et selle eelnõu toetamine oleks sissetungimine lahtisest uksest ja sekkumine juba käimasolevasse protsessi. Kolleeg Jaan Õunapuu küsimusele vastates annan teada, et parandatud ja täiendatud Euroopa sotsiaalharta on kokku 31 artiklit, millest Eesti on ratifitseerinud täielikult 20 artiklit. Kuus artiklit on ratifitseeritud osaliselt ja viis artiklit on ratifitseerimata.

Kahtlemata peab sotsiaalkomisjon oluliseks tegelda kõikide nende artiklitega, mis on kas osaliselt ratifitseeritud või täies ulatuses ratifitseerimata. Nende artiklite ratifitseerimiseks on oma protsess, mis kaasab ka Euroopa tasemel eksperte, ja selle protsessi raames, nagu eelkõneleja juba nimetas, toimub kaks kuulamist. 20. septembril on esimene suurem aruteluring. Üks aruteluring toimub ka sot-

siaalkomisjonis, see saab teoks laiendatud istungi kujul. Teine aruteluring toimub koos asjaosaliste ministeeriumide ekspertide ning nende organisatsioonide esindajatega, kes on teinud täiendavaid ettepanekuid ratifitseerimise kohta, samuti koos sotsiaalpartneritega. Selline ülevaatus toimub regulaarselt iga viie aasta järel ja seetõttu – ma ütleksin, et tehnilistel põhjustel – teeb sotsiaalkomisjon ettepaneku see eelnõu tagasi lükata.

Aseesimees Keit Pentus

Kas on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, austatud ettekandja! Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Muudatusettepanekuid otsuse eelnõu kohta ei ole ja me võime alustada eelnõu lõpphääletuse ettevalmistamist.

Head ametikaaslased! Enne otsuse eelnõu 753 lõpphääletust on vaja läbi viia kohaloleku kontroll.

Kohalolijaks registreerus 45 Riigikogu liiget, puudub 56 rahvasaadikut. Nüüd tuleb meil teha otsuse eelnõu 753 lõpphääletus.

Head ametikaaslased, panen lõpphääletusele Eestimaa Rahvaliidu fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu. Palun hääletada!

Otsuse eelnõu toetas 15 Riigikogu liiget, vastu oli 30 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Otsuse eelnõu 753 jäi otsusena vastu võtmata. (Tabel 25.)

Head kolleegid! Meie tänane istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 12.09.

Istungi kestus 2 tundi ja 9 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 14. juuni 2010
Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Arupärimine usalduseta Nõva Vallavolikogu liikme kohta (nr 453)
2. Arupärimine tööjõu väljarände mõju kohta Eesti majandusele (nr 444)
3. Vaba mikrofon

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud Riigikogu! Head ametikaaslased! Tere päevast! Alustame Riigikogu VII istungjärgu 18. töönädala esmaspäevast istungit.

Head ametikaaslased! Täna on Eestis leinapäev. Ma palun kõigil tõusta ja mälestada juuniküüditamise ohvreid! (Leinaseisak.)

Ma palun nüüd Riigikogu kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid ja arupärimisi! Taavi Rõivas, palun!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Head ametikaaslased! Rahanduskomisjon algatab alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning tubakaseaduse muutmise seaduse eelnõu, milles on kaks olulist muudatust. Võib öelda, et need mõlemad seisavad selle eest, et salaturu osakaal oleks Eestis väiksem.

Esimene muudatusettepanek muudab seni kehtivas seaduses 2011. aasta 1. jaanuariks kavandatud 20%-lise hinnatõusu kaheks eraldi 10%-liseks hinnatõusuks vastavalt 2011. ja 2012. aasta alguses. Teiseks määratletakse seadusega, milline on salaturu mõistes "suur kogus" ehk see muudatus aitab paremini võtta vastutusele neid inimesi, kes tegelevad Eestis salasigarettidega kauplemisega. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Ma palun nüüd Riigikogu kõnetooli Kadri Simsoni!

Kadri Simson

Head kolleegid! Keskerakonna fraktsiooni nimel algatan ma tulumaksuseaduse § 4 muutmise seaduse. Selle eesmärk on täiustada tulumaksusüsteemi fiskaalset võimekust, kindlustada avaliku sektori eelarveline tasakaal, tagada majandusükli efektiivne juhtimine ning suurendada ühiskonna sotsiaalset sidusust. Kui te vaatate selle seaduseelnõu algatamist, siis me oleme headele kolleegidele andnud teadlikult terve pika suve selle jaoks, et eelnõu mõttega läbi lugeda ning mitte tulla kokku ja anda vastuhääl astmelisele tulumaksule, sest paremerakonnad on seda alati teinud.

Miks me arvame, et praegusel tulumaksusüsteemil on mitmeid negatiivseid aspekte? Aga sellepärast, et tulumaksu laekumiste maht kogu avaliku sektori maksutuludes on langenud ning riigieelarve sõltuvus tarbimismaksudest on suurenenud. Teiseks, tulumaksude vähenev osakaal on halvendanud eelarvepositiooni ning piirab Maastrichti kriteeriumide ning kasvu- ja stabiilsuspakti nõuete täitmist. Kolmandaks, proportsionaalne tulumaksusüsteem, mis praegu kehtib, tähendab fiskaalpoliitika protsükliilisust ja elimineerib tulumaksude kui võimaliku automaatse stabilisaatori mõju. Ja neljandaks, praegune tulumaksusüsteem soosib ebasoovitavate tuluerisuste kasvu nii individuaalsel kui regionaalsel tasandil.

Mida tähendab meie maksueelnõu üksikisikule? Ta tähendab seda, et erinevad maksuastmed sõltuksid maksustatavast tulust ja mitte brutopalgast. Selle kohta on meil täpsemad tabelid ja seletuskirjad, mida meil on aidanud teha Tartu Ülikooli majandusteaduskonna õppejõud. Me leiame, et astmeline tulumaks tasakaalustab maksustruktuuri ning vähendab tarbimistsükli mõju riigieelarve tuludele, seetõttu oleme ajastust tõsiselt kaalunud. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Kalev Kotkas, palun!

Kalev Kotkas

Austatud eesistuja! Head kolleegid! 18 Riigikogu liiget, kellest enamik on ka Riigikogu saarte ühenduse liikmed, annavad üle ühis-transportiseaduse muutmise seaduse eelnõu. Eelnõu eesmärk on muuta seniseid parvlaevade dotatsiooni kasutamise põhimõtteid ja sätestada, et avalikul liiniveol Eesti mandri ja saarte ning väikesaarte vahelisel, Saaremaa ja Hiiumaa vahelisel ning Saaremaa ja Saare maakonna haldusterritooriumil asuvate väikesaarte vahelisel laeva-, väikelaeva- või parvlaevaliinil on reisijate vedu tasuta. Sõidukite üleveol rakendatakse saarel registreeritud ettevõtjatele ja saare elanikele sõidukite üleveol soodustust 50% sõidukipileti tavahinnast. Koos eelnõuga annan üle ka 3500 allkirja, mis selle eelnõu toetuseks on valdavalt Saaremaalt kogutud. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Rohkem kõnesoove ei ole. Olen Riigikogu juhatusel nimel vastu võtnud kolm eelnõu ning Riigikogu juhatus otsustab nende edasise menetlemise vastavalt meie kodu- ja töökorra seadusele.

Läheme nüüd edasi teadete juurde. Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse algatatud jäätmeseaduse ja maapõueseaduse muutmise seaduse eelnõu (700 SE) teise lugemise arutelu aluseks olevate dokumentide esitamise tähtajaks s.a 11. juuni kell 18.

Head ametikaaslased! Viime läbi kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 73 Riigikogu liiget, puudub 28.

Head ametikaaslased! Vaatame läbi selle nädala päevakorra. Käesoleva päevakorra raames on täna üks muudatus. Nimelt võtsid Riigikogu liikmed tagasi s.a 3. mail majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile esitatud arupärimise traktorite juhtimise õiguse kohta nr 439. Seetõttu jääb tänase päevakorra teiseks punktiks plaanitud arupärimisele vastamine ära.

Panen hääletusele käesoleva nädala, 18. töönädala päevakorra. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 72 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. 18. töönädala päevakord on kinnitatud.

1. Arupärimine usalduseta Nõva Vallavolikogu liikme kohta (nr 453)

Aseesimees Jüri Ratas

Esimese arupärimise on esitanud Riigikogu liikmed Vladimir Velman, Lauri Laasi, Kadri Simson, Tiit Kuusmik, Lembit Kaljuvee, Enn Eesmaa, Evelyn Sepp, Ain Seppik ja Rein Ratas 19. mail 2010 usalduseta Nõva Vallavolikogu liikme kohta. Vastab regionaalminister Siim Valmar Kiisler. Ma palun arupärimise tutvustamiseks Riigikogu kõnetooli arupärijate esindaja Vladimir Velmani!

Vladimir Velman

Austatud esimees! Head kolleegid! Lugupeetud regionaalminister! Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 4 fikseerib kohaliku omavalitsuse volikogu rolli. Volikogu on kohaliku omavalitsusüksuse esinduskogu, mis valitakse valla või linna hääleõiguslike elanike poolt kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse alusel. Riigiteadlased on ühe võimaliku variandina defineerinud volikogu rolli, kus volinikud näevad oma funktsiooni kodanike lähendamises valla- või linnavalitsusele. Seetõttu püüavad nad tagada kodanike arvamuste ja kaebuste jõudmise võimuesindajate tasandile ning mõjutada üksikjuhtumitega neid, kes võtavad vastu strateegilisi otsuseid. See tähendab, et rahvaesindaja volikogus on oluliseks sillaks kohaliku kogukonna probleemide ja täitevvõimu vahel.

2009. aasta kohalike omavalitsuste valimisel sai Nõva vallas Reformierakonna nimekirjas kandideerinud Pille Lääne null häält. Praegu on ta selle saavutatud valimistulemusega täieõiguslik Nõva Vallavolikogu liige. Ja siit ka meie küsimused, mida on kokku viis. Me ootame vastust regionaalministrilt. Täna!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Nüüd ma palun Riigikogu kõnetooli arupärimisele nr 453 vastama regionaalminister Siim Valmar Kiisleri!

Siim Valmar Kiisler

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Vastan viiele esitatud küsimusele.

Esimese küsimus: "Kuidas iseloomustate olukorda, kus kohaliku rahva esindajaks on inimene, kellel ei ole ühegi valija toetust?"

Kõigepealt on kiusatus öelda, et selline olukord on oma absurdsuses koomiline, aga paraku on tegemist tõsise küsimusega ja ta sunnib esitama küsimusi meie kohaliku demokraatia olemusest. Ma arvan, et ei ole normaalne, et esinduskogusse kuulub isik, kes otseselt kedagi ei esinda. Meil on seni Riigikontroll välja toonud, et omavalitsuses ei jätku kompetentseid ametnikke. Nüüd selgub, et meil ei jätku ka volikogu liikmeid, keda piisavalt usaldataks. Ma ei kujuta ette, et näiteks korteriühistus oleks võimalik, et juhatusse valituks osutuks isik, kes ei saa valimistel ühtegi häält. Meie omavalitsustes on see aga kehtiva olukorra järgi võimalik. Kõige lihtsam viis oleks selline olukord seadusega keelata, kuid see ei lahendaks kokkuvõttes midagi, sest kui me vaatame korra suuremaid numbreid, siis väga väike häälte arv on suhteliselt tavaline meie väikeste omavalitsuste volikogudes. Näiteks alla tuhande elanikuga valdade volikogude 328 liikmest on vähem kui 10 häält 25 volinikul. Vähem kui 20 häält on 155 vallavolinikul ehk igal teisel volikogu liikmel nendest 328 liikmest. 2009. aasta kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel jäi 229 kandidaati ilma ühegi hääleta. Ülejäänud neist siiski seni volikogu liikmeteks pole saanud. Sisuliselt tähendab see, et volikokku saamine või mitteaamine sõltub vaid mõnest häälest, mitte laiemast vallarahva toetusest konkreetsele isikule. Seda eriti juhul, kui enamik hääli antakse nimekirja esinumbrile, kes siis ülejäänud kandidaadid endaga n-ö kaasa tõmbab. Tulemuseks ongi olukord, kus volikogus istuvad isikud, kes ei esinda mitte niivõrd oma valijaid kui just neid volikokku vedanud esinumbreid, kellest saab tavaliselt ka siis selle omavalitsuse juht. Millisest demokraatlikust kontrollist vallavalitsuse üle me sel juhul rääkida saame? Minu arvates ei ole selline olukord küll näide kohaliku demokraatia heast tavast, tavast, mida haldusreformi kava vastased tavaliselt kaitsevad. Mida siis teha?

Lahendus selliste olukordade vältimiseks ei seisne minu hinnangul valimisseaduste muutmises. Poleks ju keeruline teha üks formaalne eelnõu ja kehtestada näiteks volikogu liikmele minimaalne häälte arv. Kas see number peaks olema üks? Tundub vähe! Aga kui see number oleks 20, siis oleks enamik väiksemaid volikogusid juba töövõimetus. 2001. aastal menet-

lusse esitatud kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse eelnõu (tollal numbriga 747 SE) algtekst nägigi ette, et teatud juhtudel mitte ühtegi häält kogunud kandidaat valituks osutada ei saa, aga Riigikogu sellist ettepanekut ei toetanud. On selge, et sisuliselt poleks sellest olnud muud tulu kui tänase arupärimise ärahoidmine.

Tegelikult on selge, et selline asi ei saaks toimuda suuremas omavalitsuses, kus on piisav tulubaas ja piisavalt motiveeritud inimesi, et kohaliku elu arengut reaalselt suunata. Siin on sisuliselt ka lahendus. Ma pean end kordama: omavalitsusele saab appi tulla ainult haldusreform. Kui aed on mäda, siis lippe ühekaupa vahetada võib, aga ükskord kukub aed ikka pikali.

Teine küsimus: "Mida olete teinud, et tulevikus sellist õiguslikult ja eetilisel segast olukorda ei tekiks?" Nagu eespool mainisin, põhjustab selliseid anomaaliaid kohaliku demokraatia toimimises eelkõige kohalike omavalitsuste väiksus ja vähene võimekus. Teisiti väita oleks silmakirjalik. Seepärast esitasin 2009. aasta 5. märtsil valitsuskabinetile haldusterritoriaalse korralduse reformi seaduse eelnõu. On selge, et ehkki riik on aastaid julgustanud ja rahaliselt motiveerinud kohalikke omavalitsusi vabatahtlikult liituma, ei ole see praeguseks piisavalt tulemusi andnud. Mainitud eelnõu käsitles tulevaste omavalitsustena praegusi maakondi kui väljakujunenud loogiliste keskustega üksusi. Samas nägi see ette ka paindlikke lahendusi suuremate maakondade ja linnade jaoks. Paraku ei olnud poliitikutel valmis reformi üle sisulist arutelu avama.

Mingeid pseudolahendusi, nagu näiteks nn poolteisetasandilise omavalitsussüsteemi ehitamist ei pea ma õigeks. Silmamoonduse efekt kaoks peagi ja alles jääks veelgi suurem halduskoormus ja madalam teenuste tase kodanikele. Olen viimase aasta jooksul suhelnud paljude inimestega, kes küsivad, millal see haldusreform ükskord ära tehakse. Olen vastanud, et järgmise aasta märtsis toimuvad Riigikogu valimised ja siis on igal inimesel võimalus ka Isamaa ja Res Publica Liitu selles ürituses oma häälega toetada.

Kolmas küsimus: "Kui antud isik loobuks eetilistel kaalutlustel volikogu kohast, kes sel juhul antud koha täidaks? Kas võimalik asendusliige väljendaks adekvaatselt valijate ta-

het?" Asendusliikmete asumist volikogu liikme asemele, kelle volitused on ennetähtaegselt lõppenud, sealhulgas seoses tagasiastumisega eetilistel või muudel kaalutlustel, või peatunud, reguleerib kohaliku omavalitsuse korralduse seadus. Selle seaduse § 20 järgi määratakse asendusliige valimiskomisjoni otsusega valimiskomisjoni kinnitatud asendusliikmete nimekirja alusel. Valimisringkonnas valituks osutunud volikogu liikme asendusliikmeks on sama erakonna või valimisliidu samas valimisringkonnas kandideerinud esimene asendusliikmeks registreeritud kandidaat. Kui esimene asendusliige loobub või ei saa volikogu töös osaleda, saab volikogu liikmeks järgmine sama erakonna või valimisliidu samas valimisringkonnas valimata jäänud kandidaat. Kompensatsioonimandaadi alusel valituks osutunud volikogu liikme asendusliikmeks on sama erakonna või valimisliidu ülevallalises või -linnalises nimekirjas kandideerinud esimene asendusliikmeks registreeritud kandidaat. Kui esimene asendusliige loobub või ei saa volikogu töös osaleda, saab volikogu liikmeks järgmine sama erakonna või valimisliidu samas ülevallalises või -linnalises nimekirjas valimata jäänud kandidaat. Kui asendatav volikogu liige kandideeris üksikkandidaadina või kui selles valimisringkonnas samal erakonnal või valimisliidul asendusliikmeid ei ole, saab volikogu liikmeks asendusliige, kes on määratud erakondade ja valimisliitude vahel jaotatud lisamandaadi alusel, mille on registreerinud valla või linna valimiskomisjon. Kui selles valimisringkonnas ühelgi erakonnal või valimisliidul rohkem asendusliikmeid ei ole, saab volikogu liikmeks selles valimisringkonnas valimata jäänud kandidaatidest kõige rohkem hääli saanud kandidaat. Kui mitme valimisringkonnaga kohaliku omavalitsuse üksuses ei ole valimisringkonnas samal erakonnal või valimisliidul rohkem asendusliikmeks registreeritud kandidaate, on asendusliikmeks sama erakonna või valimisliidu ülevallalises või -linnalises nimekirjas kandideerinud esimene asendusliikmeks registreeritud kandidaat. Kui erakonnal või valimisliidul ei ole ülevallalises või -linnalises nimekirjas rohkem registreeritud asendusliikmeid, saab volikogu liikmeks asendusliige, kes on määratud ülevallaliste või -linnaliste nimekirjade vahel jaotatud lisamandaadi alusel. Selline korraldus on mõeldud

selleks, et tagada volikogu koosseisu võimalikult suur kattumine valijate tahtega. Juhul, kui volikogu asendusliikmeid nimekirjas rohkem ei ole, kuid volikogu liikmete arv langeb alla volikogu häälteenamuse saavutamiseks vajaliku arvu (selleks on minimaalselt seitse liiget), korraldatakse kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse § 3 lõike 1 kohaselt volikogu puuduolevate liikmete valimiseks täiendavad valimised.

Neljas küsimus: "Reformierakonna valimisnimekirja esindab Nõva volikogus kodanik, kellel puudub täielikult rahva usaldus. Kuidas antud juhtum mõjutab kohaliku kogukonna õiglustunnet ning millist mõju see võib avaldada kodanikuühiskonna arengule ja usaldusväärsele?" Ma arvan, et inimesed ei mõista sellist absurdset olukorda, aga jällegi, ma ei tahaks takerduda sellesse ühte õnnetusse Nõva valla näitesse. Küsimus on laiem ja puudutab olukorda, kus esindusdemokraatia toimimiseks polegi piisavalt eeldusi, kuna minimaalsegi konkurentsi tekkimiseks napib nii kandidaate kui valijaid. Mina näen siin eelkõige seda, et selles omavalitsuses ei toimi demokraatia tervikuna.

Viies küsimus: "Kodanikele ikka soovitakse, et võtke oma esindajaga kohalikus esinduskogus otse ühendust või siis valitu võtaks oma valijatega ühendust. Kellega peab suhtlema saadik, kellel on null häält?" Raske on midagi soovitada. Ma soovitsin isikul, kes on valimistel saanud null häält, sõltumata sellest, kas ta osutus valituks või mitte, suhelda võib-olla kõigepealt iseendaga, vaadata peeglis ja mõelda, mis selle põhjustas, ning võib-olla küsida ka nõu pereliikmete, lähedaste ja naabrite käest ning samuti iseendalt, miks ta ka ise ennast ei toetanud. Aga kuuludes volikokku, peab volikogu liige suhtlema iga omavalitsuse elanikuga sõltumata sellest, kelle poolt see elanik on hääletanud. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Austatud minister, teile on ka küsimusi. Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud härra minister! Viimastel päevadel kirjutavad päris paljud sellest, et lubada 16-aastastel valimistel osaleda. Kas te võiksite kommenteerida seda

ettepanekut või väljendada oma seisukohta selles suhtes?

Siim Valmar Kiisler

Aitäh! Kui te mu isiklikku seisukohta küsite, siis ma arvan küll, et 16-aastased võiksid hääleõiguse saada. Aga kui nüüd selle arupärimise kontekstis vaadata, siis ma olen kohtunud ka aktiivsete Nõva valla elanikega nii nüüd kui varasematel aastatel. See oli umbes aastal 2004, kui üks väga aktiivne Nõva valla inimene mulle kurtis, et ei ole neil aktiivseid inimesi, kes tahaksid volikogu töös kaasa lüüa, ei ole neid kahjuks ka noorte hulgas. Ma siin lihtsalt tsiteerin omavahelist vestlust. Aga ütlen, et selliseid probleeme see ei lahenda, kuid iseenesest, mida rohkem inimesi saab kaasa rääkida, seda parem.

Aseesimees Jüri Ratas

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Austatud minister! On üks üldine küsimus. Mitte see, et keda nulltulemusega volikogu liige esindab, vaid kuidas üldse on võimalik sattuda volikokku, kui on nulltulemus. See ei ole ainult üks juhtum, millest me praegu räägime. Te ise tõite näiteid, et neid juhtumeid on palju. Kuidas on see üldse võimalik, et inimene ei ole valitud, aga ta on koosseisus?

Siim Valmar Kiisler

Ma juba eelnevalt selgitasin siin pikalt seda seadusest tulenevat põhjalikku mehhanismi, kuidas see juriidiliselt võimalik on. Sisuliselt on see võimalik sellepärast, et meil Eestis on osa omavalitsusi väga väikesed. Kui omavalitsuse elanike arv on näiteks saja ringis – Nõva vallas on küll õnneks rohkem, aga mitte väga palju rohkem –, kui palju siis seal ühel kandidaadil neid hääli kokkuvõttes ikka saab olla. Minu arust on probleemiks pigem see mehhanism, kui väga väikese valijateringi puhul see nimekirja n-ö vedur veab sisse ülejäänud volikogu liikmed ja asub siis ise nagu tegevjuhina seda omavalitsust juhtima ning volikogu peaks justkui demokraatlikult ka tema üle järelevalvet teostama. Kõik need ülejäänud inimesed teavad, et nad on seal volikogus sellepärast, et see, kes töötab parajasti

selle omavalitsuse juhina, on nad sinna sisse vedanud. See on minu arust demokraatia seisukohast väga suur probleem. Sellepärast ma ei ole kindlasti nõus selle väitega, et kui omavalitsused on väikesed, siis on kohalik demokraatia justkui paremini tagatud. Me näeme vastupidist, teatud elanike arvust alates kaob ära ka kohalik demokraatia, kui otsused, kas keegi on volikogu liige või ei ole, sõltuvad seal sisuliselt ühest perekonnast, kuidas see perekond hääletab – kui kolm perekonnaliiget hääletavad inimese poolt, siis ongi ta juba tegija. Vastame siin arupärimisele sisuliselt, et miks siis oma lähedased ei toetanud või miks ta ise ennast ei toetanud ega pidanud oluliseks, et oleks ise seal volikogus. See on hea näide sellest, et ka väikese, väga väikese elanike arvuga omavalitsused on pigem kohaliku demokraatia surm.

Aseesimees Jüri Ratas

Vladimir Velman, palun!

Vladimir Velman

Suur tänu, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Riigi regionaalministrina vastutate te valitsuses haldusreformi eest. Kas see Nõva Vallavolikogu juhtum ei ole märk sellest, et haldusreformiga tuleb tõsisemalt tegelda, sest kui demokraatia tõesti ei toimi sellel tasemel, siis peaks midagi ette võtma, et ta ikkagi toimiks.

Siim Valmar Kiisler

Jah, aitäh! Teil on õigus! Olen teinud kõik endast oleneva, et haldusreform Eestis läbi viia. Kahjuks ei ole see koalitsioonipartnerite toetust leidnud. Oleme kuulnud siin väiteid küll, kuidas kõik on väga hästi, et pole probleemi, et Eesti omavalitsustega on kõik korras, aga ilmne on see, et väga väikeste omavalitsustega ei ole asjad korras. Aga ma jätkan tööd selle nimel, et haldusreform toimuks. Ja ükskord tehakse ta nagunii ära, lihtsalt vähehaaval, nii nagu terve Eesti elanike arv väheneb, väheneb ka väiksemate omavalitsuste elanike arv ja see probleem muutub järjest ilmsemaks.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister! Ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirää-

kimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Arupärimisele on vastatud.

2. Arupärimine tööjõu väljarände mõju kohta Eesti majandusele (nr 444)

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme edasi. Teise arupärimise on esitanud Riigikogu liikmed Olga Sõtnik, Evelyn Sepp, Lauri Laasi, Kadri Simson, Ain Seppik ja Lembit Kaljuvee 10. mail 2010. Arupärimine on tööjõu väljarände mõju kohta Eesti majandusele. Vastab majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts. Ma palun Riigikogu kõnetooli arupärijate esindaja Olga Sõtniku, et seda arupärimist tutvustada!

Olga Sõtnik

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Head kolleegid! Nagu juba öeldi, esitasime 10. mail arupärimise minister Juhan Partsile seoses tööjõu väljarände mõjuga Eesti majandusele. Eesti näol on tegemist Euroopa Liitu kuuluva väikeriigiga, kus Statistikaameti andmetel elas 2010. aasta 1. jaanuari seisuga 1 340 021 inimest. Seega ei saa me endale lubada pillavat käitumist tööjõuga ning iga inimene on Eestis tööjõuna vajalik. Euroopa Liidu tööjõupoliitika soosib riikidevahelist tööjõu liikumist, mistõttu ongi seda võimalust kasutades paljud Eesti inimesed välismaale rännanud. Põhilised väljarändajad on Statistikaameti andmetel kõige paremas tööeas haritud noored ning keskealised inimesed. Seoses sellega on meil neli küsimust.

Esimene küsimus: "Kuidas on mõjutanud Eesti majandust tööjõu väljaränne? Milliseid meetodeid kasutades on seda ministeeriumi tasemel analüüsitud? Kas see võib ohustada Eesti majanduse arengut?" Teine küsimus: "Milliseid meetmeid kavatses Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium kasutada, et tippspetsialistid ei lahkuks Eestist? Kui palju toovad Eesti ettevõtjad tippspetsialiste mujalt sisse?" Kolmas küsimus: "Eestis on praegu suur tööpuudus. Samas on Eesti ettevõtjad tõstatanud probleemi, et Eestis ei leia kvalifitseeritud tööjõudu. Milline on Teie seisukoht selles osas?" Neljas küsimus: "Ministrina olete soovitanud praeguses olukorras inimestel minna

tööle välismaale. Kuidas Te tagate selle, et nad pärast kriisi ka tagasi Eestisse tulevad?"

Loodame saada vastused. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Palun Riigikogu kõnetooli arupärimisele vastamiseks majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts!

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Lugupeetud arupärijad! Teie tõstatatud küsimuste sissejuhatuseks kõigepealt ühtlustaksime seda statistilist baasi, et me räägiksime sellest probleemist ühtemoodi ja tajuksime selle probleemi proportsioone ja ulatust.

Viimane analüüs, millele me saame tugineda küsimuses, kui palju Eesti residente töötab välisriikides, on pärit 2009. aasta II kvartali lõpust. Statistikaamet teeb neid analüüsi ja järgmine peaks tulema 2010. aasta keskmise seisuga. Majandusministeerium kasutab neid analüüsi, aga ka muid uuringuid, mida on teinud nii Poliitikauuringute Keskus Praxis kui Tartu Ülikool oma tööjõuvajaduse prognoosimisel. Mida me siis saame konstateerida selle Statistikaameti analüüsi põhjal? Analüüsi kohaselt on Eesti tööalase piiridevahelise mobiilsuse saldo negatiivne, see tähendab, et tööpoolest Eestist läheb inimesi mujale tööle rohkem, kui siia saabub. Põhjuseks on geograafiline asukoht ja kindlasti ka Euroopa riikides töötamist soosiv seaduslik raamistik ehk tööjõu vaba liikumine. Peapõhjuseks on tuuakse esile ka sissetulekute erinevus Lääne-Euroopa riikide ja Eesti vahel. Negatiivse piiriülese mobiilsuse juures, kusjuures see negatiivsus ei ole väga suur, saab positiivseks pidada seda, et enamik Eestist välismaale tööle suundunud inimestest on Eestisse tagasi tulnud.

Kui vaadata seda viimast analüüsi, mis hõlmab tavaliselt viit viimast aastat ehk teisisõnu täisaastatena aastaid 2003–2008 kaasa arvatud, siis kokku on nende aastate jooksul välismaal töötanud 60 000 Eesti elanikku. Aastas töötab ca 20 000 Eesti residentit kusagil välisriigis. Need numbrid on väga olulised sellepärast, et tihtipeale on erinevaid väljaütlemisi ja erinevaid ennustusi, kõlavad isegi sellised arvud nagu 200 000 ning mõni väidab lausa, et kuni pool Eesti rahvast töötab välismaal, et kõik

lahkuvad. Me näeme tegelikult neid numbreid, mille mõju või osakaal ei ole teab mis suur, kuid mis ei tähenda seda, et me ei peaks sellele teemale tähelepanu pöörama. Nendest inimestest, kes välismaal töötasid, olid 70% mehed, ligi pooltel välismaal töötanutest oli kas kutse- või keskeriharidus. Ligi 40% olid konkreetsete erialaste oskusteta, s.o kas tavalise põhi- või keskharidusega inimesed, kõrgharidusega inimesi oli välismaal töötanute seas veidi üle kümnendiku. Pooled töötajatest olid noored, alla 30-aastased, teise, enam-vähem sama suure grupi moodustasid 30–49-aastased. Peamiseks välismaal töötamise põhjuseks on suurem sissetulek, olulisteks põhjusteks olid ka keeleoskuste parandamine, uute töökogemuste saamine ja enesetäiendus, samuti paremad töötin- gimused.

Eestist pärit tööjõu positsioon n-õ vana Euroopa tööturul ei erine kuigivõrd muudest Ida-Euroopa riikidest pärit tööjõu positsioonist. Üldiselt väga vähe, isegi rõhutatult väga vähe on Eestist pärit inimestel asja professionaalide või tippjuhtide ametikohtadele, mis ei tähenda seda, et me eri riikides ei võiks leida näiteid väga edukate inimeste kohta. Küll aga leitakse sageli tööd just oskus- ja abitöölise- na. Valdavalt töötataksegi välismaal kindlate oskustega töolistena või lihttöolistena. Töötades küll madalamatel ametipositsioonidel saavad Eestist pärit töötajad võrreldes vastava riigi põliselanikega sama töö eest siiski üsna sageli ka samaväärset või isegi kõrgemat tasu.

Eraldi tuleb Eesti puhul vaadata Soome rolli. Soome on Eesti jaoks olnud erilisel kohal, mis on ka väga loomulik – me oleme naaberriigid, meil on ajaloolised sidemed ja Soome on tööalase rände seisukohalt erilisel kohal praegugi. Kõige enam Eesti residentide on töötanud või töötavad Soomes ning seal on ka Eestist pärit inimeste omavahelised võrgustikud kõige tugevamad.

Kui vaadata sellesama Statistikaameti analüüsi, siis 2008. aasta lõpus – jah, me võime möönda, et 2009. aasta kohta meil sellist usaldusväärset uurimuslikku statistikat ei ole – ei olnud inimeste soov välismaale siirduda trendina suurenenud. Samas kindlasti ei olnud 2008. aastal veel suuri probleeme kasvava tööalase ebakindlusega, kuigi nad olid juba tekkinud. Võib eeldada, et välismaale töölemineku

soovi avaldanud inimeste osatähtsus võib suure- neda. Praegu on peamised töörande sihtriigid samuti majanduslanguse küüsis, aga kui neis riikides algab uus majandustõus, siis on Eestis oodata olulist töömigratsiooni kasvu. Aga pan- ge tähele, et "kui, siis".

Nüüd teie konkreetsete küsimuste juurde. See sissejuhatus oli oluline mõistmaks probleemi ulatust.

Esimene küsimus: "Kuidas on Eesti majandus mõjutanud tööjõu väljaränne? Milliseid meetodeid kasutades on seda ministeeriumi tasemel analüüsitud? Kas see võib ohustada Eesti majanduse arengut?" Nagu ma eespool väitsin, on olemas Statistikaameti analüüs, on olemas ka Poliitikauuringute Keskuse Praxis uuringud varasematel aastatel. Veel kord: tehtud uuringute põhjal me võime öelda, et seni- sed rändevood ja prognoositud migratsioonivood on olnud liiga väikesed selleks, et nad mõjutaksid märkimisväärselt Eesti tööpuudust ning palkade taset. Kui suure tööpuuduse korral aitab välismaal töötamine tööpuudust leevendada, siis struktuurse tööpuuduse puhul, juhul kui töötute oskused ja kvalifikatsioon, asukoht ja muud tegurid ei vasta ettevõtete vajadustele, ei pruugi see Eestis alati töötute tööleidmise võimalusi parandada, sest vabanevad või saadaolevad töökohad võivad olla sel- lised, mida töötud täita ei saa. Selle ravimiks on ainult hästitoimiv ümberõppe ja elukestva õppe süsteem, aga see võib-olla läheb praegu arupärimise raamest välja.

Välismaale tööle siirdumise mõju on erinev sõltuvalt sellest, kas välismaal töötatakse ajuti- selt või jäädaksegi alaliselt välismaale tööle ja kavatakse elu lõpuni sinna elama jääda. Ajutise tööjõu väljavoolu positiivse aspektide- na võib kindlasti välja tuua Eesti inimeste oskuste ja teadmiste suurenemist, samuti ka selle töötamisega kaasnevaid rahavooge Ees- tisse. Püsiva väljarände korral on mõjud pigem negatiivsed. Me võime rääkida võimalikust ajude väljavoolust, tootlikkuse vähenemisest, haridusse tehtud kulutuste kaost riigi jaoks.

Teine küsimus: "Milliseid meetmeid kavatseb Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium kasutada, et tippspetsialistid ei lahkuks Eestist? Kui palju toovad Eesti ettevõtjad tipp- spetsialiste mujalt sisse?" Kõigepealt, mis puu- dutab meetmeid, siis loomulikult, tippspetsia- listid ei lahkuks Eestist, kui Eesti oleks piisa-

valt atraktiivne elukeskkond kõige laiemas mõttes ja Eestis olevad töökohad suudaksid pakkuda karjääri ja eneseteostuse võimalusi siin Eestis. Me peame olema siin realistid – kindlasti on erialasid, kus Eesti oma atraktiivsusega või töökohtade atraktiivsusega ei pruugi iialgi saada hakata konkureerima suurte riikide või väga atraktiivsete maailmamajanduse ja maailmakultuuri keskustega, ma mõtlen mõnede teiste riikidega. Kuid kõige kindlam garanti on tőepoolst, et meie majandus- ja muud võimalused pakuvad realiseerimisvõimalusi väga headele spetsialistidele.

Selleks, et inimesi, kes on erinevatel põhjustel lahkunud, tagasi meelitada, oleme algatanud ka eraldi projekti. Selle projekti nimi on "Talendid koju!". Selle projekti oleme algatanud koostöös Eesti Kaubandus-Tööstuskoja ja MTÜ-ga. Seda projekti me rahastame "Tarkade otsuste fondist" ja selle eesmärk on tőepoolst eraldi fokuseerituna töötada Eestist välisülikoolidesse pikaajaliste programmide alusel õppima läinud tudengite ja nende ülikoolide lõpetajatega, aga ka juba välisriikides arvestatava töökogemuse saanud Eesti kodanikega, et nad pöörduksid tagasi töö- ja eneseteostusvõimalustega Eestisse, nii era- kui avalikku sektorisse. Selle projekti "Talendid koju!" fookuses on välisülikoolides praegu õppivad üliõpilased, kaasa arvatud varem välismaal ülikooli lõpetanud ja välismaale tööle jäänud inimesed. Siin on erinevaid põhitegevusi ja projekt on selle aasta lähikuudel sellises staadiumis, kus kavatakse see ka n-ö rakenduslikku faasi viia. Kuid ma juhin tähelepanu: see on ainult üks samm lisaks jätkuvatele võimalustele just erilaadsete ja tunduvalt atraktiivsemate ettevõtete siimeelitamiseks, ajude puhul kindlasti teadusasutuste ja ettevõtete vaheliste koostööprogrammide arendamiseks. Kindlasti nimetaksin ma siinkohal tehnoloogia arenduskeskuste programmi, mis on toonud väga paljusid välismaal õppinud Eesti tudengeid, ka doktorandi tasemel, tagasi Eestisse tööle. Nii et seda laadi töökohtade loomine, seda laadi töökohtade loomise motiveerimine ka valitsuse poolt koostöös ettevõtluse ja ülikoolidega on kindlasti üks olulisemaid tegevussuundi.

Küsimuse teisele poolele, kui palju toovad Eesti ettevõtjad spetsialiste mujalt Eestisse tööle, saan ma vastata ainult nende spetsialistide osas, kes on tulnud Eestisse kolmandatest

riikidest, kuna Euroopa Liidus mingisugust arvestust Euroopa Liidu riikide residentide, kodanike liikumise kohta otseselt ei peeta. Seda statistikat näitab kolmandate riikide osas töölubade andmine. 2007. aastal oli nende inimeste arv 1658. 2008. aastal anti tööloba kolmandatest riikidest tulnud inimestele 1072 juhul, 2009. aastal tehti tööloa andmisel positiivne otsus 521 juhul, tööloba pikendati 710 juhul. Olgem ausad, need numbrid ei ole väga suured, arvestades tegelikult kogu Eestis töoga hõivatud inimeste hulka. Tavaliselt nad tőepoolst esindavad teatud spetsialiste, kelle järele ühel või teisel ettevõttel on konkreetne vajadus, mida Eestis kas siis haridussüsteemist tingituna või muudel asjaoludel ei pakuta.

Kolmas küsimus: "Eestis on praegu suur tööpuudus. Samas on Eesti ettevõtjad tõstatanud probleemi, et Eestis ei leia kvalifitseeritud tööjõudu. Milline on Teie seisukoht selles osas?" Tőepoolst, aeg-ajalt kostab hääli, et olemasolev, saadaolev tööjõud ei rahulda tööandjate vajadusi. Ma julgeksin öelda, et siin on tööandjate jaoks probleemiks see, et on keeruline leida teatud valdkondade tippspetsialiste, tippspetsialiste just nimelt kõige laiemas mõttes, olgu nad siis insenerid, infotehnoloogia või finantsvaldkonna tippspetsialistid. Kui vaadata praegust statistikat, siis pigem selliste kesk- ja madalama tasemega spetsialistide puhul on meie arvates olemas piisav vabade inimeste hulk. Selles mõttes on tööturul olukord tööandjate seisukohast soodne, kuid kindlasti peab seda toetama adekvaatne haridussüsteem, ümberõpe nii kutse- kui rakenduskõrgkoolide ja miks mitte ka ülikoolide tasemel.

Kuna majanduskriis tõi kaasa tööpuuduse kiire kasvu, siis vähenes mitmes sektoris üldine vajadus välistööjõu järele. Samas on jätkuvalt püsinud nõudlus kõrge kvalifikatsiooniga tööjõu järele. Majandusministeeriumi tehtud tööjõuvajaduse prognoos näitab, et tulevikus on oodata tööjõu pakkumise jätkuvat vähenemist ning seda eriti kõrgelt kvalifitseeritud tööjõu osas, mis seab ettevõtted ja majanduse suurema surve alla. Seega, kui ettevõtja leiab endale kolmandatest riikidest vajaliku kõrgelt kvalifitseeritud töötaja, siis peab olema võimalik teda palgata, sest see suurendab kokkuvõttes meie majanduse konkurentsivõimet ja annab rohkem tööd ka siin elavatele inimestele.

Viimane küsimus: "Ministrina olete soovitanud praeguses olukorras inimestel minna tööle välismaale. Kuidas Te tagate selle, et nad pärast kriisi ka tagasi Eestisse tulevad?" Vastusena ütlen kõigepealt, et see on kindlasti ajakirjanduses natuke kontekstist välja rebitud – see on üks võimalus. Nagu ma eespool rääkisin, on ajutiselt välismaal töötamisel mitmeid positiivseid külgi ning see avaldub eelkõige oskuste ja teadmiste suurenemises ning töötamise kaasnivate rahavoogude suundumises Eestisse.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister! Ma palun väga vabandust, aga teie aeg on läbi! Läheme nüüd küsimuste juurde. Toivo Tootsen, palun!

Toivo Tootsen

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud minister! Teie jutust saab aru, et ainuke tõsiselt võetav arv on see, mis näitab, kui palju spetsialiste on tulnud meile kolmandatest riikidest – need on registreeritud. Ülejäänud arvud on kõik hinnangulised. Tähendab, me ei tea täpselt, kui palju on Eestist läinud inimesi mujale tööle, ja me ei tea ka seda, kui palju on mujalt siia tulnud. Need hinnangud, kui palju on Eestist läinud mujale tööle, on väga kõikuvad, ulatudes, ütleme, tõesti juba 100 000 lähedale, mida pakuvad mõned ülikooli spetsialistid, ja nagu teie ütlesite, on Statistikaameti andmed. Millise metoodika järgi Statistikaamet teile neid arve välja pakub?

Juhan Parts

Aitäh! Te võite sellega tutvuda, see viimane hinnang on Statistikaameti analüüs "Eesti residentide töötamine välisriigis". Mul on raske kommenteerida mingit metoodikat. Ma sirvisin ja lugesin seda, seal on nii erinevaid uuringuid, mis baseeruvad sotsioloogilistel küsitlustel ja uurimustel, aga ka erinevatel n-ö valimitel, mis põhinevad Statistikaameti käsutuses olevatel andmebaasidel, millest on võimalik ju teha tuletisi ühe või teise inimgrupi liikumisest. Kindlasti saame me tegelikult sellele mingisuguse tunduvalt suurema usaldusväarsuse astmega vastuse siis, kui on läbi viidud järjekordne rahvaloendus. Aga ma sain, härra Tootsen, teie küsimusest kuidagi nii aru, et te alustasite küsimist sellest, et me ei tea, kui palju tuleb

Eestisse teiste riikide inimesi tööle, ja siis te hüppasite Eesti inimeste lahkumise peale. Need kaks asja tuleks hoida lahus. Me peame tõenäoliselt leppima sellega – seda me oleme ju tahtnud –, et ega meil täielikku ja pidevat ülevaadet Euroopa Liidu sisesest inimeste liikumisest ei pruugigi olla. Me peamegi arvestama, et tööd on väga erilaadse iseloomuga, et osa inimesi tuleb alaliselt tööle, osa ajutiselt – see on minu arvates normaalne mobiilsus. Me peame arvestama ka Eesti inimeste töötamist väljaspool Eestit. Ennekõike see Soome faktor, kus me näeme tegelikult, et kui Eesti inimene töötab Helsingis, siis ta võib nädala alguses minna ja nädala lõpul tagasi tulla. Väga paljud seda teevad, seda võib visuaalselt jälgida, kui liikuda Eesti laevadel. Mul on jälle arve raske öelda, eks siin võib igauks spekuloida. Nii et see kuulub ka mõneti paratamatuse juurde ja sellel on muidugi nii positiivsed kui ka negatiivsed küljed. Ma arvan, et teid jahmatab kindlasti selle arvu väiksus, aga ma kutsun teid siiski üles sellele tuginema. Härra Savisaar ju tavaliselt räägib tohututest arvudest. Ma olen lugenud tema mingisugust artiklit, kus ta on nagu mänginud selle arvuga, et 200 000 eestlast on lahkunud välismaale. Võta või jäta, aga see number ei vasta lihtsalt tõele.

Aseesimees Jüri Ratas

Aivar Riisalu, palun!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Me räägime väljarände mõjust Eesti majandusele. Kummalisel kombel on meil ühest küljest väga suur töötus ja ilmselt ka väga palju inimesi töötab välismaal, aga teist otsa pidi, ettevõtlusringkonnad näevad praegu kurja vaeva oskustöölise leidmisega. Mul on endalgi selline kogemus olemas, et kui sa tahad praegu saada kvalifitseeritud spetsialisti tööle, siis ega teda ei ole väga lihtne leida. Minu küsimus on järgmine. Kas Eesti Vabariigis võiks olla majandusministeeriumil või kellel iganes mingisugune arusaam sellest, kas järsku on juhtunud nii, et majandust hakkab tõepoolest mõjutama see, et oskustöölised on lihtsalt Eestist ära läinud? Muud massi meil siin on, aga oskustöölise puhul peaks järsku hakkama hoopis mõtlema, et neid tuleks kusagilt mujalt tuua. Siin

on ühes küsimuses küll kaks probleempüstitust.

Juhan Parts

Ma arvan, et see väide ei vasta tõele. Teid ei olnud saalis, kui ma alguses lugesin sellesama Statistikaameti andmetele tuginedes üles, kes on need eestlased, kes on n-ö Eesti residendid, kes töötavad välismaal. 40% nendest on ilma arialase kesk- või kõrghariduseta, 40% on talalise põhi- ja keskhariidusega kogu sellest n-ö hüpoteetilisest aasta keskmisest, 20 000 inimesest. See on sama inimestegrupp, kui me vaatame meie töötute profiili praegu, kõige suurem grupp. See on tööpoliitika seisukohast minu arvates kõige olulisem grupp, kui me tahame tööpuudust radikaalselt vähendada, ja seda me tahame. Muus osas, ma arvan, et see probleemi lahendus on ikkagi selles, kuidas me saame panna käima oma ettevõtluse arengu ja haridussüsteemi arengu. See on võti, see ei ole ainult mingi spetsiifiline Eesti probleem, aga meie peame tegelema siin Eestis selle probleemi lahendamisega. Väga keeruline on haridussüsteemil, ütleme siis, toota inimesi, keda sel hetkel Eesti majandus veel ei vaja. Paratamatult on see n-ö elukestva õppe, täiendusõppe küsimus ning kutsehariduse ja ümberõppe adekvaatsus ja haakumine majanduse vajadustega, mis paratamatult muutub, eriti kui me tahame, et majandus struktuurselt areneks, töökohad muutuksid tootlikumaks ja nii edasi. Teil ei ole meeldiv seda kuulata, teile ju ei meeldi kuulata, kui midagi läheb paremaks. Härra Riisalu, teie puhul see võib-olla ei kehti, aga teie kaaslaste puhul küll. Ma vaatasin, üks number, mida tõesti minu arvates Eesti puhul tasub rõhutada, mida me oleme viimase kahe aastaga saavutanud, on ikkagi elukestvas õppes osalevate täiskasvanud inimeste arv, mis on kasvanud väga madalast 6%-st aastal 2009 12%-ni. Lihtsalt need on praegu numbrid, see kasv on olnud, sealt on küll kõvasti edasi minna, et olla Põhjamaade tasemel, aga seda teatud mentaliteedi muutust on märgata, inimesed on valmis ümber õppima.

Aseesimees Jüri Ratas

Olga Sõtnik, palun!

Olga Sõtnik

Härra juhataja! Lugupeetud minister! Aja-puuduse tõttu jäi teil vastamata viimane küsimus. Võib-olla te siiski seletate meile, mis oli see kontekst, milles te ütlesite selle oma kirikuulsa fraasi, et minge välismaale. Kuidas te tagaksite selle, et need inimesed, kes välismaale on läinud, on neid siis 30 000, 60 000 või 200 000, tuleksid siiski tagasi?

Juhan Parts

Aitäh! Sellist olukorda, kus kõik Eesti inimesed on ühel ajal Eestis, ei teki ja jumal tänatud, et ei teki. Sellist olukorda ei maksa meil eesmärgiks seada. Ma olen oma eri ametite ajal kokku puutunud väga erinevate kaasmaalastega, kes töötavad välismaal, alates Hiinast ja lõpetades Šotimaa ja Ameerikaga jne. Ma arvan, et üldises plaanis tuleb see, et Eesti inimesed tahavad minna õppima ja ka töökogemusi hankima, tegelikult Eestile ja majandusele kasuks. See on minu väga subjektiivne hinnang. Eelmisel nädalal olin ma näiteks Hiinas ja kohtusin seal noore Eesti kogukonnaga Shanghais ning ma julgen öelda, et 100%-l inimestest on selge sisemine tahe tulla Eestisse tagasi. Nad teevad seal erinevaid asju ja väga hästi teevad, aga kui inimestega avatult rääkida, siis on neil sajabrotsendiliselt tahe ja side kodumaaga niivõrd suur, et ikkagi tagasi tulla, mis kindlasti ei tähenda, et me ei või leida ühte või kahte või kümnet inimest, kes teatavad, et Eesti on kõige halvem elamise koht ja nad ei kavatse siia iialgi tulla. Kindlasti võime leida alati selliseid erandeid. See kontekst ajakirjanduses oli selline, et inimese seisukohalt, individuaalse inimese seisukohalt võttes, kui inimene ja eriti noor inimene mõtleb oma elu peale või karjääri peale, oleks minu arvates väga vale, kui me sisendaksime temale ainult seda, et ta peab igal juhul Eestis töötama. Ma arvan, et meile tuleks väga kasuks, just tugeva rahvana ja tulevikku vaadates, kui inimesed tegelikult mitte ainult ei reisiks, mida me teeme ju aktiivselt ja päris rohkearvuliselt, vaid ka õpiks ja mingi aja ka töötaks välismaal. See tegelikult ju suurendab meie oskusi, teadmisi, arusaamist maailmast. See oli see kontekst. Mitte et see oli nüüd n-ö meie päästerõngas praegu majanduses ja tööturul valitsevast olukorrast väljapääsemiseks.

Aseesimees Jüri Ratas

Nikolai Põdramägi, palun!

Nikolai Põdramägi

Täna, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Lugupeetud minister! Tööjõu väljaränne ei avalda mõju mitte ainult Eesti majandusele. See on palju tõsisem teema, kui esialgu ehk arvatagi võib. Mina näen selles isegi ohtu Eesti omariiklusele, meie kultuurile, rahvusele. Siiani on valitsus püüdnud sellest nii tõsisest probleemist vaikida, rääkimata sellest, et mingeid meetmeid oleks kasutusele võetud väljarände peatamiseks. Kõik ei lahku ainult teadmisi omandama ja rõõmsal meelel. Paljud lahkuvad siit pisarsilmil, et ennast ja oma peret toita, katta ja harida. Pealegi, kõik ei tarvitse enam kunagi tagasi tulla. Kui, siis ehk ainult tuhanne. Kas teil on mingi retsept olukorra parandamiseks?

Juhan Parts

Aitäh, härra Põdramägi! Aga ma usun, et me oleme seda 20 minutit arutanud. Teie ilus kodus ettevalmistatud essee vist päris hästi ei haakunud teie erakonnakaaslastega siin juba välja kujunenud diskussiooniga. Nii et ma arvan, et vastuseks teie küsimusele sobiks meie eelnev diskussioon ja kindlasti ka järgnev, kui ma vaatan siin küsimuste esitamise huvilisi. Siis saame midagi lisada.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister! Teil on õigus, huvilisi on. Arvo Sarapuu, palun!

Arvo Sarapuu

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Hea minister! Arvestades teie vastuseid, ma vaatasin korra, milline on näiteks nõudlus ja pakkumine mujal. Ütleksin kõigepealt, et üsna palju tahetakse minna tööle Norrassa, Rootsi ja Saksamaale. Aga muuseas, kui te ütlesite, et seal on kõvasti õppida, siis näiteks tasuks mõelda selle peale, miks siis meil on ikkagi Saksamaale minna soovijate hulgas väga palju keevitajaid. Kas need keevitajad tahavad Saksamaal paremaid oskusi omandada? Aga minu küsimus on hoopis seotud sellega, et järsku tuleks noortega natuke tööd teha. Ma vaatan siin, et viimasel ajal tahavad noored kõige rohkem tööle minna Kreekasse, Portugali ja

Hispaaniasse. Muidugi, arvestades majandusseisu, on selge, mida meie arvame nendest riikidest, aga mida teie kui minister arvate, mida noortel on Kreekast, Portugalist ja Hispaaniast Eesti jaoks õppida?

Juhan Parts

Aitäh! Ma ei saanud aru, mis uuringut te seal refereerite, kas sedasama Statistikaameti analüüsi või mingit muud uuringut. Äkki saate mulle öelda?

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Läheme oma küsimustega edasi. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud minister! Ma vaatasin nüüd üle selle Statistikaameti uuringu, mida teie meile siin refereerisite. Siin öeldakse tõepoolest, et eestlaste väljarände peamine sihtriik oli aastatel 2000–2007 Soome, kuhu siirdus kaheksa aasta jooksul 17 165 inimest. Samas, kuu aega tagasi sealsamas puldis, kus praegu teie seisate, seisis välisminister Urmas Paet, kes ütles, et tema Soome kolleegid on teada andnud, et Soome on ametlikult oma elukoha registreerinud 37 641 Eesti kodanikku. Lihtsalt võrdluseks ütlen, et see on sama palju, kui praegu on kogu Võrumaa peale kokku elanikke. Järelikult, kas viimase kahe aastaga on see arv enam kui kahekordistunud või Statistikaamet on tuginenud mingitele andmetele, mis ei vasta Soome riigi andmetele, ja tõenäoliselt need inimesed, kes ennast sinna registreerisid, elavad ka seal. Muud põhjust ei ole. Mu küsimus on: kuidas te suhtute oma hea erakonnakaaslase Tõnis Paltsi ideesse, et Eesti peaks peale maksma, et inimesed Soomes tööl käiksid? Ta on selle kohta ühe intervjuu andnud Eesti Päevalehe Ärilehes.

Juhan Parts

Aitäh! Mis puudutab teie repliiki, siis nende numbrite osas tuleks kindlasti rohkem selgust tuua. Kuna teie küsimus oli ajendatud just sellest mõjust tööjõule, siis mis puutub nende numbrite erinevusse, mida võib vajaduse korral üle kontrollida, ja seda eriti Soome puhul, kus see liikuvus on väga suur, peame vaatama, millal need eestlased on Eestist lahkunud. Kindlasti, kui me vaatame Ameerika Ühendrii-

ke, Kanadat või Rootsit, kus on teatud ajalooline moment – eriti tänase päevaga mõneti seonduvalt –, siis me peame vaatama töömigratsiooni ikkagi mingisuguses ajalises kontekstis. Me ei saa hüpata väga kaugele tagasi. Ka Soome puhul on tõenäoliselt palju eestlasi, kes on võib-olla lahkunud siit 1980. aastate lõpus, 1990. aastate alguses ja kuidas nad ennast täpselt määratlevad, selleks võib väga erinevaid põhjusi olla. Mis puutub küsimusse, siis ma arvan, et iga idee väärib kaalumist, sealhulgas ka see Tõnis Paltsi idee. Veel kord, mina ei esinda seda mõttelaadi, et kõik eestlased koju mingiks kindlaks kellaajaks. See on selline maailmalõpu meeleolu. Mul on väga palju lähedasi inimesi, kes erinevatel tasemetel töötavad ka Soomes lühemat aega ja pikemat aega. Ma arvan, et see on äärmiselt vajalik kogemus inimestele elus hakkamasaamiseks, töösukste juurdesaamiseks, maailma nägemiseks, ärikultuuri arendamiseks jne. Nii et siin on väga palju kasulikke asju. Samas, kui me vaatame seda lühiajalist olukorda, siis peame arvestama, et praegu on Euroopa Liidus igal pool tööpuudusega probleemid, tööpuudus on pigem kasvanud. Nii et tööturul on olukord pingeline, väga suurt nõudlust tööjõu järele ei ole.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalle Laanet, palun!

Kalle Laanet

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Ma olen teie väga paljude seisukohtadega nõus, et noored peavad minema välismaale õppima, samamoodi ka mingiks ajaks töötama, et kogemusi saada, kuid ma tean isiklikult väga palju neid inimesi, kes õppimise protsessi käigus või ka töötamise käigus soetavad oma pere ja kinnistavad ennast teistesse riikidesse. Kui palju neid täpselt on, seda on mul praegu raske öelda. Nädalavahetusel sõitsin ringi ühe 80-aastase memmega, kes oli lugenud kohalikku lehte ja kurtis, et näe, noored mehed, kes praegu on 40–50-aastased, läksid umbes 20-selt välismaale õppima ja sinna nad jäidki, Eestimaale nad tagasi ei tule. Me rääkisime seda Saaremaa kontekstis, et väga paljud saarlased on läinud välismaale ja tagasi ei tule. Minu küsimus ongi ajendatud sellest, et mis teie arvates võiks olla ja peaks olema see põhjus, miks need inimesed, kes on ennast mingil ajahetkel Eesti ühis-

konnast, Eesti kogukonnast lahti rebinud, peaksid siia tagasi tulema?

Juhan Parts

Aitäh! Küllap ikkagi ka eestlasi on erinevaid. Aga ma arvan, mingisugune ühisosa on ikkagi see, et meil on siiski võrdlemisi tugev kodujuuretunne, see on midagi ainuomast. Ja kui lugeda selle ala Eesti teadlaste erinevaid uuringuid, võib-olla ka mõttekäike, siis ma arvan, see on ikkagi kõige tugevam. See side kodumaaga ei ole mitte ainult see, et vanemad on siin või mingisugune lapseõlvepaik, vaid see on midagi enam. Ma arvan, et see on kõige olulisem. Teine asi on see, et me peame arvestama, et ühe inimese elukaar on ju väga erilaadne, inimene, kes on väga andekas, ei pruugi leida Eestis endale rakendust, ta tahab olla maailmas tegija. Me peame arvestama, et Eesti ei paku seda, mida pakub võib-olla Hollywood filmirežissööridele, nagu me eile nägime, mida pakub muusikamaailm, miks mitte ka ärimaailm. Selles osas peame kainelt arvestama oma majanduse, oma ühiskonna suurst ja mitte mõtlema ennast sama suureks, kui on näiteks Hiina. See on väga oluline. Mis puudutab paljusid teisi inimesi, siis kindlasti peame minu arvates tegema tööd selle nimel, et meil oleksid kõik võimalused atraktiivseteks töökohtadeks ja oma soovide realiseerimiseks Eestis. Me peame arvestama seda, et kui me vaatame lihtsalt palganumbrit, mis tõenäoliselt on väga paljude inimeste jaoks esimene motiiv lisaks uudishimule ja tahtele maailma näha, mis on väga head omadused, siis selles suhtes peame arvestama just täpselt seda, kus me oma palganumbriga asetseme. Selles osas oleme meie keskmise sissetuleku ja n-ö jõukuse määra poolest, kui ma ei eksi, umbes neljandas kümnes kõigi riikide hulgas maailmas. Järelikult selles suhtes ei ole me kindlasti kõige kehvas seisus, et, ütleme, mujale tööle minna ja saada lihtsa töö eest kõrgemat palka kui Eestis, sest nende riikide arv järjest väheneb.

Aseesimees Jüri Ratas

Lauri Laasi, palun!

Lauri Laasi

Aitäh! Austatud minister! Minu arvates on siin täna teie vastustes sellele arupärimisele kõlanud päris asjalikke mõtteteri, kuid siiski

ma küsiks, kas teie sõnum lahkuda välismaale, laieneb ka Eestis Eesti maksumaksja raha eest hea hariduse saanud sadadele arstidele, kes on juba läinud, ja sadadele, kes on minemas – selline on statistika. Milline oleks teie sõnum neile? Kas te olete valmis esinema ühel päeval üleskutsega, et tulge tagasi, Eesti arstid?

Juhan Parts

Esiteks, ma ei ole sellist sõnumit andnud. Me vist rääkisime selle selgeks, et see moonutatud sõnum on väga halb sõnum. Mis puudutab arste, siis minu arvates on parem, kui arstid läheksid välismaale selleks, et nad lähevad tööle, kuigi see ei ole neile kerge. Olen ka erinevate arstide kogukondadega lähiriikides kohtunud. See ei ole kerge minek. Tagasitulekusoov on tegelikult minu arvates silmadest näha, kui paljudega nendest kohtuda. Kui paljud lähevad ennast realiseerima, ja jällegi arvestades tegelikult võimalusi, mida maailm pakub, siis ei saa selles suhtes midagi ette heita. Kuid kindlasti on parem, kui arstid läheksid niimoodi, kui et nad lähevad ravimifirmade poolt kinnimakstuna mingitele arusaamatutele õppereisidele.

Aseesimees Jüri Ratas

Helle Kalda, palun!

Helle Kalda

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Äsja esitas hea kolleeg Arvo Sarapuu teile ühe uuringu põhjal küsimuse, miks lahkub meie noori Kreekasse, Hispaaniasse ja Türki. Selle uuringu on teinud töötukassa juures olev EURES Eesti ja see on avaldatud 27. mail. Nii et see on ametlik uuring. Äkki te nüüd suudate meile vastata sellele küsimusele?

Juhan Parts

Aitäh! Pole kohe sellise uuringuga tutvunud, aga me võime lihtsalt teiega edasi arutada, miks siis noored on mingile küsitlusele, mida töötukassa on teinud – see on tavaline sotsioloogiline küsitlus –, nii vastanud. Kui noorte inimeste käest küsitakse, kuhu nad tahaksid minna, ja esitatakse tõenäoliselt riikide loetelu, siis loomulikult, küllap nad on vanematega käinud juba Soomes, Saksamaal, Hispaanias, aga Kreekasse ei ole veel jõudnud –

nii et miks mitte sinna. Tavaliselt on see nii. Ma pean ausalt tunnistama, et ma ei kujuta ette, mida on Kreekal ühele Eesti noorele rohkem pakkuda, kuigi suhtun väga lugupidavalt Kreekasse. Võib-olla on see märk väga heast vanaaja ajaloo õpetamisest põhikoolis. Niivõrd hästi on ajalooõpetaja Kreekat tutvustanud, et inimene tahab seda reaalselt näha.

Aseesimees Jüri Ratas

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Austatud minister! Mina lokaliseerin oma küsimuse ja piirdun Ida-Virumaaga, sest Maailmapank on sellele piirkonnale aastate kaupa hea potentsiaali hinnangu andnud. Aga teiselt poolt me teame, et elanikkond vananeb seal väga kiiresti ja juba enne kriisi tehtud uuringud näitavad, et noorem põlvkond näeb oma tulevikku väljaspool Eestit. Kuidas teie hindate seda kõike, et ikkagi seda piirkonda ja potentsiaali maksimaalselt säilitada ning arendada?

Juhan Parts

Aitäh! Elanikkonna vananemine on teema, aga siin me peame olema selles mõttes lahenduse otsingule suunatud ning mitte seda probleemi enda jaoks üle võimendama. Tuleb vaadata, millal ja mis kujul ta meil probleemina risti-rästi tee peal ees seisab. Kui spetsiifiliselt Ida-Virumaast rääkida, siis mul on jäänud selline mulje (ma ei tea, kas selle kohta on ka mingeid küsitlusi või uuringuid tehtud), et just Narva ja Kohtla-Järve noortel inimestel on soov Ida-Virumaalt ära minna. Siin me jõuame selle juurde, mida teha, et Eestis ei oleks ükski ükski maa, sealhulgas ka Ida-Virumaa, et ka Ida-Virumaa tõepoolest pakuks, arvestades seda potentsiaali, samasuguseid võimalusi nagu Tallinn või Tartu jne. Ma arvan, et see on tegelikult see küsimus – mida teha. Me oleme teiega siin ka varem rääkinud, et Ida-Virumaal peaksid ikkagi olema samad lahendused, haridusasutused peaksid olema kõrgel tasemel. Minu arvates vajaks Ida-Virumaa, ja võib-olla Narva eraldi, üht kõrgel tasemel tehnikakõrgkooli. Peaksime rohkem töötama, et ettevõtted, erilaadsemad ettevõtted investeeriksid Ida-Virumaale, et need ei oleks ainult mõned üksikud suurettevõtted. Selle kohta on positiivseid näi-

teid, aga neid on vähe. Et oleks näha selliseid töökoha perspektiive Ida-Virumaal. Need on minu arvates suunad, pluss muidugi tuleb parandada kohalike omavalitsuste (ma mõtlen ennekõike suuremates linnades) koostöövõimete, mis on minu arvates jätkuvalt väike. Ida-Virumaal on minu arvates kohalike omavalitsuste roll olla atraktiivne, valgustuslik ja kaas-aegne, tuua võib-olla seda n-ö Euroopa unelmat rohkem Narva. Ma arvan, et see on väga oluline. Te võiksite oma sõprade käest küsida, kas nad kavatsevad midagi ette võtta lisaks muudele uudistele, mida me kahjuks oleme sunnitud ajaleheveergudelt lugema.

Aseesimees Jüri Ratas

Marika Tuus, palun!

Marika Tuus

Aitäh! Austatud minister! Need andmed, mida te siin välja tõite, puudutavad viit viimast aastat ja on ikkagi suhteliselt vanad. Praegune olukord on midagi täiesti muud kui viis aastat tagasi. Nende põhjustena, miks inimesed välismaale lähevad, tõite te siin enesetäiendust ja kogemuste saamist jne, aga tegelikult lähevad inimesed praegu ära viimases hädas, sest neil ei ole siin tööd. Me teame, et isegi registreeeritud töötutest on juba üle poole praegu neid, kes ei saa enam töötutoetusi, rääkimata siis statistilisest tööpuudusest – 137 000 töötut. Kas me ei peaks ikkagi natuke reaalsemalt ja tõsisemalt seda küsimust vaatama? Kui te siin tõite välja Tartu Ülikooli uuringute näiteid, siis te ei öelnud neid arve, mis teil pakkuda on.

Juhan Parts

Aitäh! Minu arvates on meil võrdlemisi reaalne või tõsine ja kahe jalaga maa peal debatt, mis ei ole ka selline nõöpnõela teravusega, poolmoonutatud andmete ülevõimendamine, nagu teil, ütleme, ikka päris hästi õnnestub. Ma rääkisin, et ma toetun uuringutele, mida on teinud Statistikaamet – ja mis ei ole minu arvates kellegi poolt mõjutatud –, kelle käes on selleks piisav ressurs. Need baseeruvad viimase viie aasta andmetel, s.o 2008. aasta lõpuni. Midagi ei ole parata, selliseid uuringuid ei ole võimalik teha n-ö ühe päeva vanusena, nagu te loete ajalehti või kuulate kohvikus sõbranna juttu, kes räägib, et midagi juhtus. Jah, me peame mõnna, on huvitav ja

tuleb vaadata, mis on tegelikult selle majanduse ja sotsiaalse olukorra tulemusena muutumas. Kas on mingisuguseid uusi trende, kas mahud kasvavad või mitte? Ma juhin veel kord tähelepanu, et meil ei ole siin sellist objektiivset pilti, kuid vaadates neid andmeid ja just seda inimeste valmisolekut, siis võrreldes 2008. aasta lõpu seisuga, kus ikkagi olukord majanduses muutus juba suures osas keerulisemaks, selliseid radikaalseid muutusi pole toimunud. Tuleb vaadata ka reisijate arvu, ega nad ujudes siit Eestist ära ei lähe, siin tuleb ikkagi arvestada, kuidas need inimesed lähevad, et nagu võtavad seljakoti selga ja hakkavad kuhugi minema. Nii et paluks ka, hea küsija Marika Tuus, emotsioonid kuhugi mujale jätta. Arutame seda teemat, milline on tegelik olukord, ja katsume probleeme kuidagi lahendada.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud härra minister! Ma võin teid tõesti kiita, te olete üks viimase seitsme-kaheksa aasta peaminister, kes on käinud Kohtla-Järvel ja mõelnud sellest, mis selles linnas tulevikus on. Aitäh teile! Aga olen kohtunud päris paljude inimestega, kellel oli käes mitu tunnistust selle kohta, et nad olid lõpetanud mitmesugused ümberõppekursused, aga nad ei leidnud endale tööd. Kui me räägime noortest, siis paljud neist on ju lõpetanud õpingud kutsekeskustes, aga lähevad leiba otsima kusagilt Eestist kaugemalt. Tahaksin küsida, härra minister, kas tööjõu väljarände ei mõju olukord, kus me õpetame noortele neid oskusi, mida ei saa kasutada Eestis.

Juhan Parts

Kindlasti mõjub. Ma arvan, et meie haridussüsteem peaks olema ettenägev ja suutma koolitada oskuste ja teadmistega inimesi kõikidel tasanditel, alates ülikooliharidusest, kõrgharidusest, rakenduskõrgkoolidest, kutseharidusest. See oleks ideaalne olukord. Me peame arvestama, et me kunagi tõenäoliselt ei ela enam sellises maailmas, kus omandatud haridus, ükskõik mis tasemel, tagab töökoha kuni pensionieani. Seda ei saa kindlasti juhtuda. Minu arvates ei ole siin midagi teha, see pidev

õpe, olgu siis riigi poolt toetatud või koostöös oma tööandjaga, peab olema käitumisnorm ning me peame sellest palju rääkima ja sellele palju kaasa aitama. Eraldi küsimus, mida võiks rõhutada ja mida me ei puudutanud, on minu arvates just noorte ja eriti haridusteed lõpetavate noorte puhul see, kas noor inimene saab koolist, see on alates põhihariduse tasandist, kutsekoolist, kõrgkoolist kaasa ka võimekuse hakata ettevõtjaks, niipalju kui see on võimalik. Kindlasti ei ole kõik inimesed selleks võimalised. Ma arvan, et selles osas näeb teie poolt vastu võetud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse tasemel ette teatud olulisi nihkeid. Ma julgeksin öelda, et kui sellele seadusele järgneb rakendus, siis kindlasti meie olukorras on just see, et oskustega inimesed on võimalised oma oskusi ja teadmisi ise müüma, ise töökohti looma, ettevõtjariske võtma, tegelikult ju parim kombinatsioon. Praegu on väga muret tegev seis. Me oleme viimased kakskolm aastat erinevatel haridustasanditel kõvasti pingutanud, et ettevõtjaõpet ja kogu seda asja tegelikult sisse viia. Siin on meil kõvasti võimalust asja parandada. Ma arvan, et soovitus nendele noortele oleks mõelda ka sellele, et võib-olla ise teha mingi ettevõtte, sest ega maailmas ei ole ju vajadus kaupade ja teenuste järele lõppenud.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister! Ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Arupärimisele on vastatud.

3. Vaba mikrofon

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Nüüd on kõigil võimalus pärast haamrilööki registreeruda sõnavõtuks vabas mikrofonis. Ma palun seda teha! Helle Kalda, palun teid Riigikogu kõnetooli!

Helle Kalda

Head eestimaalased! On 14. juuni. Täna on Eestis leinapäev. Me meenutame tuhandeid stalinistliku terrori ohvreid, keda sunniti jätma maha oma kodu ja küüditati kaugele külmale maale, kust paljud enam tagasi ei tulnud. Eile oli 13. juuni, ka seda päeva tähistasid Eestis paljud põliselanikud leinapäevana, kuid mitte-

ametlikult ja kalendris ei ole seda praegu veel märgitud. Ka need inimesed on kaotanud oma kodu, sest ka neid on sunnitud sealt lahkuma. Kuid seda ei teinud mitte meid okupeerinud riigid, vaid meie oma parlament, valitsus, ja seda tehakse jätkuvalt. 1991. aasta 13. juunil võeti siinsamas saalis vastu omandireformi aluste seadus. Esialgu tundus see seadus üsna süütu aktina, mis pidi heastama ajaloolise ülekohtu ja andma kunagistele omanikele tagasi võõrvõimu poolt ära võetud vara. Seadusesse on ju isegi kirjutatud, et uut ülekohtu ei tohi tekitada. Kuid õige pea, kui võimule tuli uus parlament, valitsust hakkas juhtima Isamaaliit Mart Laari juhtimisel ja ametisse pandi reformiminister Liia Hänni, hakkas omandireformi aluste seadus, lühidalt ORAS, kiiresti muutuma. Sellest seadusest sai varanduse teenimise tööriist. Tagastama hakati kõike, isegi võlgadega kaetud kinnistuid, unustati hüpoteegid ja majade ehitamiseks võetud võlad, mis olid ka tasumata. Tagastati maju, kus olid lasteaiad. Kiiresti hakkas laienema ka pärijate ring, jõudes Jaanus Betlemi tädi seaduseni. Lõpuks hakkas rahvas nimetama omandireformi lehma lellepoja seaduseks. Saajate ringi laiendati absurduseni. Rahvuslik-radikaalsed poliitilised jõud alustasid õigusliku järjepidevuse taastamist n-ö restitutsioonilisel alusel, võtmata arvesse teadlaste ja poliitiliselt tasakaalustatud jõudude põhjendatud vastuväiteid ja otseseid ohtusid. Hüljates sotsiaalse solidaarsuse teed, päästeti valla ohjeldamatu omakasu taotluste vabadus. "Plats puhtaks!", "Parem Eesti kõigile!" ja "Meie aitame neid, kes suudavad ennast aidata" – need loosungid ilmestasid seda aega. Läks lahti rahvusliku vara hullumeelne ümberjagamine poliitiliste otsuste alusel. Kuid keegi pidi ju ka selle kinni maksma. Varanduse ümberjagamine tõi kaasa kohutava ülekohtu. Kümned tuhanded inimesed aeti nende endisest kodudest välja, sest uued omanikud tahtsid vaid maju, mitte üürnikke, riik aga on pühkinud oma käed puhtaks. Omandireformiga oleme end alandanud kogu tsiviliseeritud maailma silmis ning tekitanud varade tagastamisega 50 aasta tagant rahvusliku lõhe õiguse ja õigluse mõistmisel.

Üürnikeühendused on korduvalt kutsunud üles võtma kokku kogu meie rahva mõistuse, aru ja au, et lahendada uus ülekohtu, mille reform on kaasa toonud. Alles eelmisel nädal-

lal, neljapäeval, muudeti valitsuskoalitsiooni häältega järjekordselt omandireformi, laiendati järjekordselt omanike ringi. 1941. aastal Saksa riigi lepingute alusel lahkunud järelümberasujatele, etnilistele saklastele, kes said oma varade eest kompensatsiooni juba Saksa riigi poolt, antakse sellest hoolimata vara tagasi. Keskerakonna fraktsioon oli selle vastu. Meie seisukoht on, et nimetatud isikutele ei ole õigust taotleda vara tagastamist ega kompenseerimist. Eesti riigil ei ole kohustust nende isikute suhtes. Keskerakonna fraktsiooni seisukoht oli, et meil on kohustus kiiresti lahendada sundüürnikele tekitatud ülekohtus. Seda aga praegune valitsus ei toetanud. Diskrimineeriva omandireformi ohvriks on langenud hinnanguliselt sada tuhat inimest, kes ei saanud väljatöötatud aastate eest oma korterit erastada, ja nendele inimestele on tekitatud korvamatut kahju. See ei ole mitte üksnes rahaline, vaid ka moraalne. Meil on kahju, et Eestit tabas selline saatus. Mitte varanduse, vaid vabaduse nimel käisime lauluväljakul ja seisime Balti ketis. Kahjuks peame tõdema, et paljud teist seisid seal asjata. Liiga kalliks läks vaba riik meile maksuma. Vabadusel on alati oma hind. Vaba Eesti hinnaks on praegu kujunenud kurb tõsiasi, et iga seitsmes Balti ketis seisnud inimene kaotas uues Eestis oma kodu.

Aseesimees Keit Pentus

Järgmisena palun kõnetooli Marika Tuusi!

Marika Tuus

Head kolleegid! Täna tähistame juuniküüditamise 69. aastapäeva. Ma arvan, et sõnad on siin üleliigsed. Tuhanded süütud mehed, naised ja lapsed sunniti omal ajal loomavagunitesse ja algas teekond teadmatusse. Ent kui selle inimsusvastase kuriteo pani toime punaterror, siis meie lähiajaloo aset leidnud isamaalaste õhvastav vägivald on jätnud koduõigusest ilma ligi 100 000 kaasmaalast. See on kuritegu, mis pandi toime oma maa ja rahva vastu meie enda platsipuhastajate poolt ja seda mitte sõja ega diktatuuri ajal, vaid meie kõigi väljavõideldud vabas Eestis. See on kuritegu, mis pööras Eesti rahva igavesti tülli. Kümnete tuhandete kaasmaalaste näol leiti lõpuks süüdlased – sundüürnikud, kes pidid kinni maksuma ajaloolise ülekohtu teistele kaasmaalastele. Tunnen üht õigusjärgset omanikku, tema nimi

on Evald Mihkra, kes ei ajanud talle tagastatud majadest inimesi välja, vaid laskis üürnikel nende käsutuses olnud korterid erastada. Miks? Ta ütles, et ta austas nende inimeste tööd, et ta tunneks vägagi piinlikkust omandi üle, mille heaks ta pole midagi teinud ega ühtki naela seina löönud. Seal elanud inimesed hoidsid need majad alles, muidu oleks need ju hävinud. Ja ta mainis, et mitte keegi neist ei saanud praegu tagastatud maja ehitamisel mitte midagi teha, sest olid alles kas sündimata või väga väikesed.

Kes on siis sundüürnikud? Need on inimesed, kes said vene ajal orderi elama asumiseks enamasti heakorrastamata ja poollagunenud pindadele. Need korterid said korda tehtud ja aastaid nendes ka elati ja nendes kodudes sirsid uued põlvkonnad. Ja siis uue ja õiglase Eesti Vabariigi ajal hakati puhtisikliku rikkumise eesmärgil neid inimeste kodusid maha parseldama ja kinnisvaraga äritsejatele ümber kantima. Kui Lasnamäe, Mustamäe või Annelinna elanikud said kõik oma uuema elamise sümboolse raha eest erastada, siis sundüürnikud jäeti sellest kehvastki kodust ilma. Nendest said koduta perekonnad. Eesti riigi restitutsioon toimus täiesti ebaõiglaselt, kahjude hüvitamist ei nõutud süüdlastelt, vaid kannatanutelt. Tagastamine, ütleme parem, ümberjagamine sellisel moel oli koletu ja ebaõiglane. Me teame, et varade tagastamise komisjonidele anti praktiliselt kohtute õigused. Nii ei tehtud ei Lätis, Leedus, Poolas ega Ida-Saksamaal. Omakasupüüdlük pärijatering laienes ju pidevalt. Võltsingud, valed tagastamised, tagastamised olematutele inimestele ja surnutele, kohtulood, mis kestavad siiani ja on nüüd otsapidi Euroopa Kohtus. Üks endine peaminister on otse öelnud, et omandireform tehtigi hoopis selleks, et aktiveerida ettevõtlust. Nii et ei mingeid niisuguseid eesmärke, et peremeheks omal maal. Üle 90% Tallinna kesklinna tagastatud pindadest, kus elas üle 60 000 sundüürniku, läkski neil aastail, mil pealinn oli parempoliitiliste jõudude käes, kinnisvarabüroode kaudu mahamüümiseks ärihaidele ja välismaalastele. Sundüürnikest said lindpriid, kel ei olnud mingeid õigusi. Keskerakondlik linnavalitsus on olnud ainus, kes on nende inimeste eest hoolitsenud ja nendele elamispinna andnud. Aga just riigi kohus oleks olnud seda teha ja inimesi kaitsta, sest just Eesti riik ise tekitas

poliitilise otsusega sellise olukorra. Need inimesed ei ole vabatahtlikult oma rolli valinud. Nead jäeti ilma võimalusest EVP-de eest korter erastada. Kallile korteriturule ei olnud nendel loomulikult asja.

Ma lõpetan kirjanik Kalle Käsperi sõnadega: "Ma loodan, et ükskord ilmub välja see inimene, kes kogub kokku kõik omandireformi ohvrite tragöödiad ja avaldab need meie omas mustas raamatus, sest see on meie uue ajaloo häbiväärseim lehekülg – küüditamine, mida ei pannud toime võõrad, vaid meie ise." Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Lugupeetud kolleegid rahvasaadikud, kes te olete veel saali jäänud! Sageli imestatakse, kuidas sai ajaloos tulla võimule diktaator Josif Stalin? Või kuidas juhtus niimoodi, et sakslased lubasid oma uhke riigi etteotsa hullumeelse Adolf Hitleri? Kuidas sai miljonite kaasmaalaste silme all küüditada inimesi Siberisse või ajada neid elusalt gaasikambreisse? Oli ju rohkesti teadjaid ja pealtnägijaid, pealegi oli informatsiooni Euroopa teiste riikide juhtidel. Ometi ei suudetud ülekohut ja ohvreid ära hoida ja me küsime, kuidas sai see küll juhtuda.

Mina, kes ma olen läbi teinud kõik need omandireformi jubedused, ei imesta ammu ajaloolise ülekohtu üle. Ma oleksin võinud tänaval suure häälega karjuda, kui minu ema ja isa, minu õde Marikat ja mind meie Metsa tänava kodust välja aeti, ja otse tänavale. Kas oleks see karjumine aidanud? Ei aidanud ju hüüdmine, karjumine ega protesteerimine juute, keda Tallinna tänavatel taga aeti ja kes lõpuks ikkagi Klooga surmalaagrisse sattusid. Sundüürnikele on tuttav üks näide, kuidas välismaa filmigrupp käis Eestis neid omandireformi jubedusi filmimas ja kuulunud ära kõik õudusjutud selle reformi käigu kohta nende ohvrite endi suust, küsis filmigrupi juht lõpuks: "Aga õelge, palun, kallid kannatajad, miks te politseid ei kutsunud?"

Mis rääkida veel politseist, kui ma parlamendisaadikuna pole suutnud omandireformi aluste seadust kas või küüne võrragi paremaks või õiglasemaks teha sundüürnike suhtes. Keskerakonna fraktsioon on selle kohutava

seaduse kohta teinud lõpmatu hulga parandusettepanekuid, kuid mitte ühtegi ei ole siin saalis arvestatud – ei Mart Laari valitsus ega Andrus Ansipi valitsus pole omandireformi raste vahele jäänud üürnike huvidega arvestanud.

President Lennart Meri – rahu tema põrmule – vastuvõtule käisid sundüürnike esindajad end kümneid kordi registreerimas, kuid presidendi kabinetti Kadriorus nad ei jõudnudki. Juhtus nii, et üks kord nad oleksid peaaegu jõudnud ja luba oli juba olemas, kuid viimasel minutil tuli Kadriorust teade, et riigipea on selle kohtumise ära muutnud ja asendanud vastuvõtuga USA indiaanlastele, sest, nagu ta seletas, nendele indiaanlastele on ajaloos ülekohut tehtud.

Eesti Üürnike Liidu andmeil on omandireformi läbi kannatanud või oma kodu kaotanud umbes 100 000 inimest. Eesti riik lihtsalt las kis nad korterist välja tõsta ja otse tänavale ajada. Mitte ükski ametivõim pole kunagi pannud kellelegi kohustust neid õnnetuid aidata. Töötades veel aastaid ajakirjanikuna, nägin ma palju neid traagilisi pilte, kuidas inimesi nende kodudest välja aeti. Neil polnud tõepoolest kuhugi minna ja ainukeseks pääseteeks olid nende lähedased sugulased, kes neid vahel ajutiselt oma katuse alla võtsid. Tallinnas Sepa tänaval nägin ma oma silmaga pilti, kui ühel varajasel hommikutunnil hakati ekskavaatoriga lammutama ühte maja, ja kujutage ette, üürnikega polnud seda kokku lepitud. Ja juba lendasid katusekivid, kui kaks perekonda majast välja jooksid. Nad ei teadnudki, et nende kodu hakatakse sel päeval lammutama. See juhtus vabas, demokraatlikus Eesti Vabariigis ja mitte ammu.

Mida siis sundüürnikud tahavad? Miks me täna siin puldis oleme ja miks me 20 aastat järjest oleme protesteerinud? Me ei taha mitte midagi rohkem, kui õiglust nendele ülekohtu all kannatavatele sundüürnikele. Et Eesti riik, kes oma seadustega nad kodust ilma jättis, selle kodu neile lõpuks siiski leiaks või juba ostetud kodule tehtud kulutused kompenseeriks. Seadus ütleb, et omandireformi käigus ei tohi tekkida uut ülekohut. See on Eesti seadus. Kahekümne aasta jooksul, praegu siis Andrus Ansipi valitsuse näol, pole Eesti riik seda seadust täitnud.

Ja mida öelda lõpetuseks nendele, kes pole endale veel uut kodu saanud? Nende sundüürnike jaoks Teine maailmasõda kestab. Ja ma küsin, kas me tahtsime sellist Eestit. Muidugi mitte! Me ei tahtnud Eestit, kus hinnas on majad ja kus inimene mitte kui midagi ei maksa. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem kõnesoove ei ole. Vaba mikrofon on lõppenud.

Head kolleegid! Meie tänane istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 16.30.

Istungi kestus 1 tund ja 30 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 15. juuni 2010

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele pensionireformiga seonduvate rahvatervist parandavate tegevuste käivitamiseks" eelnõu (720 OE) esimene lugemine

2. Jäätmeseaduse ja maapõueseaduse muutmise seaduse eelnõu (700 SE) teine lugemine

3. Liiklusseaduse eelnõu (475 SE) teise lugemise jätkamine

4. Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Riigieelarve kontrolli komisjoni moodustamine" muutmise" eelnõu (771 OE) esimene lugemine

5. Kohalike maksude seaduse muutmise seaduse eelnõu (774 SE) esimene lugemine

6. Tulumaksuseaduse § 5 muutmise seaduse eelnõu (734 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Keit Pentus

Tere hommikust, austatud ametikaaslased! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärku 18. töönädala teisipäevast istungit. Küsin kõigepealt: kas kolleegidel on soovi anda üle eelnõusid või arupärimisi? Palun Riigikogu kõnetooli Eiki Nestori!

Eiki Nestor

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Annan Riigikogu Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ning rahvasaadikute Karel Rüütli, Jaanus Marrandi ja Jaan Ōunapuu nimel üle kohalike maksude täiendamise seaduse eelnõu. Selle seaduse eesmärgid on demokraatiale suunatud ja regionaalpoliitilised. Asja mõte on lühidalt selline, et kui kuskil kohalik võim on vastu võtnud arengukava ja näinud ette, et selle rahastamine toimub ka kohalike maksude abil, siis riigi keskvoim, kui ta järgneva kolme eelarveaasta jooksul ühe kohaliku maksu tühistab, kannab oma tuludest selle kohaliku

arengukava täitmise kulud ehk maksab selle kohalikule omavalitsusele kinni. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Toomas Varek, palun!

Toomas Varek

Austatud Riigikogu aseesimees! Head kolleegid! Annan üle Riigikogu riigieelarve kontrolli erikomisjoni tegevuse aruande, mis kajastab ülevaadet riigieelarve kontrolli erikomisjoni menetluses olnud kontrolliaruannetest ja nende menetluste tulemustest. Selle materjaliga võib tutvuda ka interneti kaudu. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Palun, Sven Mikser!

Sven Mikser

Austatud juhataja! Head kolleegid! Annan väliskomisjoni nimel üle riigivaraseaduse täiendamise seaduse eelnõu. Selle eelnõuga soovitakse täiendada kahte paragrahvi kehtivas riigivaraseaduses eesmärgiga anda Riigikogule ja Vabariigi Presidendile õigus asutada sihtasutusi. Me mööname, et üldjuhul on sihtasutuses osalemisega seonduv täitevvõimuasutuste pädevuses, aga erandjuhtudel võib siiski olla otsustarbekas, et asutaja õigusi kasutavad ka Riigikogu ja Vabariigi President. Eelnõu algatamine sai alguse välisministri palvest kaaluda, kas poleks otstarbekam, kui sihtasutus Eesti Välispoliitika Instituut oleks Riigikogu haldusalas. Seda temaatikat uurides leidsime, et kuna käesoleva aasta 1. jaanuaril jõustunud riigivaraseadus ei näe ette sellist võimalust, et Riigikogu saaks sihtasutusi asutada, siis selle teemaga edasiminekkuks on vaja riigivaraseadust täiendada. Lisaks leidsime teemaga tutvudes, et juba olemas olevad Vabariigi Presidendi asutatud sihtasutused tegutsevad ilma piisava seadusliku aluseta. Komisjonis väljendati ka kartust, kas mitte ei võiks toimuda kontrollimatu sihtasutuste asutamine nende kahe insti-

tutsiooni poolt, aga komisjoni enamus seda hirmu siiski ei jaganud. Aga me pidasime siiski vajalikuks selle seaduse täiendamise al-
gatada.

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem eelnõude ja arupärimiste üleand-
mise soove ei ole. Olen juhatuse nimel vastu
võtnud kaks eelnõu. Kui need vastavad meie
kodu- ja töökorras sätestatule, siis otsustab
juhatust nende menetlusse võtmise kolme töö-
päeva jooksul.

Nüüd on mul edastada ka mõned teated.
Kõigepealt homset infotundi puudutav teade.
Homme, kolmapäeval, 16. juunil osalevad in-
fotunnis valitsusliikmetest peaminister Andrus
Ansip, kultuuriminister Laine Jänes ja regio-
naalminister Siim Valmar Kiisler.

Teiseks, täna pärast täiskogu istungi lõppu
toimub siin saalis kaks toetusrühma asutamiskoo-
solekut. Esiteks asutatakse siin saalis pä-
rast istungi lõppu tuumarelvavaba maailma
toetusrühm ja teiseks peetakse siin ka spordi
toetusrühma asutamiskooolekut.

Head ametikaaslased! Viime läbi kohalole-
ku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 81 Riigikogu lii-
get, puudub 20 rahvasaadikut.

Enne tänase päevakorra juurde asumist kaks
täpsustust. Nimelt teeb tänase päevakorra nel-
janda punkti. s.o otsuse eelnõu 771 esimese
lugemise arutelul algatajate nimel ettekande
Riigikogu liige Mai Treial ja komisjoni nimel
ettekande komisjoni esimees Väino Linde.

1. Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegmine Vabariigi Valitsusele pensionireformiga seonduvate rahvatervist parandavate tegevuste käivitamiseks" eelnõu (720 OE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Võime asuda tänase päevakorra juurde.
Päevakorra esimene punkt on otsuse eelnõu
720 esimene lugemine. Tuletan teile meelde
asjaomase arutelu korda. Igal Riigikogu liik-
mel on võimalik mõlemale ettekandjale esitada
üks suuline küsimus. Seejärel avatakse läbirää-
kimised, mille käigus saavad sõnavõttudega
esineda fraktsioonide esindajad. Otsuse vastu-

võtmiseks on vajalik Riigikogu koosseisu
hääldenamus. Täna toimub kohe ka otsuse
eelnõu lõpphääletus.

Head kolleegid! Asume nüüd otsuse eelnõu
arutelu juurde. Tegu on Erakonna Eestimaa
Rohelised fraktsiooni esitatud Riigikogu otsu-
se eelnõuga "Ettepaneku tegemine Vabariigi
Valitsusele pensionireformiga seonduvate rah-
vatervist parandavate tegevuste käivitami-
seks". Palun ettekandeks kõnetooli Riigikogu
liikme Marek Strandbergi!

Marek Strandberg

Head kolleegid! Seotult pensioniea tõstmisega ja muude n-ö oludega Eesti Vabariigis, mis panevad inimesed veidi keerulisemasse olukorda, kui nad harjunud on, teeb meie fraktsioon ettepaneku kohendada ja täpsustada märkimisväärset ulatuses kõiki meetmeid, mida riik saab rakendada selleks, et inimeste tervena elatud aastate hulk võiks kasvada ja eeldatav eluiga pikeneda. Meie esialgne ettepanek oli tunduvalt detailirohkem ja me tegime sellesse eelnõusse ka parandusi, nii et nüüd on alles jäänud lühike kahest punktist koosnev otsuse eelnõu, mida ma siinkohal teile ka tutvustan.

Esiteks, me teeme Vabariigi Valitsusele ettepaneku anda selle aasta oktoobrikuuks Riigikogule ülevaade rahvastiku tervise arengukava tegevustest, mida on, niipalju kui me oleme Sotsiaalministeeriumi inimestega kokku puutudes aru saanud, päris palju. Me loodame, et 2010. aasta oktoobrikuuks on olemas selge ülevaade kõikide nende meetmete sisust ja Riigikogul on võimalik kindlaks teha nende usaldusväärsus.

Teine väga oluline punkt on seotud ettepanekuga rakendada kaasamise head tava, kutsudes osalema nii huvigruppe kui asjatundjaid väljastpoolt valitsussektorit, samuti Riigikogu fraktsioone, aga ennekõike kohalikke erinevas vormis eksisteerivaid terviseedendajaid kõigis nendes tegevustes, mis puudutavad esimeses punktis nimetatud ettevõtmisi. Näha ette meetmed, mida teha kümne järgmise aasta jooksul, et eeldatav eluiga pikeneks, näha ette meetmed, millega tervishoiu rahastamine muutuks jätkusuutlikuks, ning kaasata rohkem raha ja teha ära üks oluline analüüs, mille vajalikkust me oleme siin ka varem tutvustanud: see käsitleks nädalase täistööaja lühendamist. Meie

visioonis võiks see olla 40 tunni asemel 30 või 32 tundi. Tuleks analüüsida nädalase normtööaja, nagu seda nimetatakse, lühenemisest tulevat majanduslikku mõju, aga teistpidi ka selle mõju inimese eneseteostusele ja pühendumusele. Rahvusvaheliselt on hinnatud, et normtööaja lühendamine võiks olla parimaid viise tööstressi ja kõike sellega seonduvat vähendada.

See ongi lühidalt meie otsuse eelnõu, mille poolt me palume käesoleval istungil hääletada. See võiks olla täitevõimu selge sõnum selle kohta, mismoodi edasi minna. Samas me kujutame ette, et kui meil oktoobrikuuks on olemas küllaltki selge pilt, millised võiksid olla tervishoiu jätkusuutlikkuse ja tööaja pikkuse optimeerimise lahendused, siis jääb meil Riigikogus piisavalt aega selleks, et vastavad muudatused seadustesse teha. Nii saaksime pikendatud pensioniiga teistpidi tehtavate otsustega sotsiaalselt või moraalselt kompenseerida. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Täna, austatud ettekandja! Näib, et küsimusi ei ole. Juhtivkomisjoni ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli sotsiaalkomisjoni liikme Liisa-Ly Pakosta!

Liisa-Ly Pakosta

Head kolleegid! Sotsiaalkomisjon on sellel kevadel väga põhjalikult arutanud rahvatervise küsimusi laiemalt. Ka kõnealuse eelnõuga seonduvalt oleme arutanud avalikel istungitel 19. aprillil tervist kõigis poliitikates ja sotsiaalseid terviseõjureid, 20. aprillil narkomaania ja HIV-ga seotud tervisekäitumise trende, 4. mail alkoholi tarbimist ja vigastusi ning vastavat tervisekäitumist ja ennetustegevust ja 17. mail võimalusi Eesti tervishoiusüsteemi rahalise jätkusuutlikkuse tagamiseks. Selle otsuse eelnõu on konkreetselt olnud sotsiaalkomisjonis arutlusel kolmel korral: 5. aprillil, 31. mail ja 7. juunil. Tulenevalt eelnõu läbiarutamiseks moodustatud töögrupi ettepanekutest ja muudatusettepanekute toetamisest on sotsiaalkomisjoni ettepanek seda eelnõu toetada.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimusi ei ole. Kas on soovi avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Meil on vaja läbi vaadata otsuse

eelnõu 720 üks muudatusettepanek. Selle on esitanud Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon ja juhtivkomisjon on seda arvestanud täielikult.

Head kolleegid! Võime minna otsuse eelnõu lõpphääletuse juurde. Alustame hääletamise ettevalmistamist.

Head ametikaaslased! Kuna otsuse eelnõu 720 vastuvõtmine nõuab Riigikogu koosseisu häälteenamust, siis viime kõigepealt läbi kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 73 Riigikogu liiget, puudub 28.

Võime asuda hääletama. Panen lõpphääletusele Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele pensionireformiga seonduvate rahvatervist parandavate tegevuste käivitamiseks" eelnõu 720. Palun hääletada!

Eelnõu poolt hääletas 73 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Otsuse eelnõu 720 on otsusena vastu võetud. (Tabel 26.)

2. Jäätmeseaduse ja maapõueseaduse muutmise seaduse eelnõu (700 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud jäätmeseaduse ja maapõueseaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Riigikogu kõnetooli on juba asunud keskkonnakomisjoni liige Kalle Palling. Palun!

Kalle Palling

Austatud juhataja! Head kolleegid! Jäätmeseaduse ja maapõueseaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine lõpetati s.a 7. aprillil ning muudatusettepanekute tähtjaks määrati 22. aprill kell 16. Riigikogu liikmetest esitas muudatusettepanekuid Rain Rosimannus ja fraktsioonidest Eestimaa Rahvaliidu fraktsioon, täiendavaid ettepanekuid saatsid seaduseelnõu muutmiseks Rahandusministeerium, Keskkonnaministeerium, MTÜ Eesti Elektrotehnikaühendus, MTÜ Eesti Rehviliit, Nelitäht OÜ, Pakendihai OÜ, MTÜ EES-Ringlus ja Eesti Jäätmekäitlejate Liit. Keskkonnakomisjon kuulab viimatinimetatud ettepanekute osas ära Keskkonnaministeeriumi esindaja arvamuse,

arutas ettepanekuid koos esitajate esindajatega ning vormistas nende põhjal seaduseelnõu kohta 50 muudatusettepanekut. Eelnõus on tehtud ka tehnilisi ja keelelisi muudatusi, mis ühelgi juhul ei muuda eelnõu sisu.

Seaduseelnõu teise lugemise teksti tehtud muudatusettepanekud käsitlevad alljärgnevat valdkondi. Kõigepealt muudatusettepanekutest nr 4 ja 25.

Muudatusettepaneku nr 4 kohaselt täiendatakse eelnõuga jäätmeseadust täiendava paragrahvi 26⁷ lõiget 2, mille kohaselt varustab elektri- ja elektroonikaseadme tootja turustajat vajaliku kogumismahutiga viimase vastavasisulise soovi korral. See täiendus välistab üleregulatsiooni olukordades, kus hästitoimiv kogumislahendus on juba olemas. Muudatusettepaneku nr 4 kohaselt täiendatakse jäätmeseadust §-ga 26⁹, mis piirab ohtlikke aineid sisaldavate probleemtoodete või nendest toodetest eraldatud osade kokkuostmist isikute poolt, kellel puudub vastav pädevus. Ettepanekus nr 25 nähakse ette ka sanktsioonid ohtlikke aineid sisaldavate probleemtoodete ja nende osade kokkuostmise piirangu rikkumise eest.

Nüüd muudatusettepanekutest nr 3, 7, 8 ja 9. Muudatusettepanekud nr 3, 7, 8 ja 9 on seotud asjaoluga, et jäätmekäitlusega seotud teenuste tellimisele ei kohandata enam konkurentsiseaduse alusel eri- ja ainuõiguse läbiviimise korda, vaid jäätmekäitlusega seotud teenuseid tellitakse alates eelnõu seadusena vastuvõtmisest riigihangete seaduse regulatsiooni alusel. Jäätmeseadusega nähakse siiski ette erikord korraldatud jäätmeevo teenuse osutaja leidmiseks, milleks tuleb kohaliku omavalitsuse üksustel korraldada teenuste kontsessioon. Kohalikud omavalitsused võivad riigihanke korraldada üksi ja ainult oma vajaduste tarbeks, kuid nad võivad seda teha ka koostöös. Selleks tuleb kohaliku omavalitsuse üksustel kokku leppida, kes neist viib kõigi hankes osalevate kohalike omavalitsuste nimel läbi riigihanke. Kohaliku omavalitsuse üksused on kohustatud teenuste kontsessiooni menetluses koostama hankedokumendid lähtuvalt riigihangete seadusest, arvestades jäätmeseaduses sätestatud erisusi. Korraldatud jäätmeevo, sealhulgas muude jäätmekäitlusega seotud teenuse tellimise lepingu sõlmimisest teavitamine toimub edaspidi riigihangete registri kaudu.

Muudatusettepanekud nr 10 ja 11. Nende ettepanekute vajaduse tingis keskkonnatasude maksumooduli väljatöötamisel selgunud andmete vajadus. Selline säte annab loa andjale võimaluse taotluses esitatud andmete põhjal loas grupeerida jäätmeid vastavalt makstavale saastetasu määrale. See hõlbustab saastetasude arvutamist.

12. muudatusettepanek. Jääkreostuse likvideerimise projektide juures tuleks praegu kehtiva seaduse alusel algatada ohtlike jäätmete käitluslitsentsi muutmise menetlus juhul, kui tahetakse saastunud pinnast käidelda kohapeal.

13. muudatusettepanek. Muudatusettepanekuga kehtetuks tunnistatav säte annab keskkonnaministrile volituse määrusega kehtestada kombineeritud nomenklatuuri kaubakoodid. Praegu reguleerib teemat Euroopa Liidu otseskohtaldav õigusakt.

Muudatusettepanekud nr 14–24 ja 26–33 ja 50 lõige 3 on seotud euro kasutuselevõttuga.

Muudatusettepanek nr 35. Karistuseseadustiku § 83 lõige 2 sätestab, et seaduses sätestatud juhtudel võib kohus konfiskeerida tahtliku süüteo toimepanemise vahetuks objektiks olnud aine või eseme või süüteo ettevalmistamiseks kasutatud aine või eseme, kui need kuuluvad otsuse tegemise ajal toimepanijale ja nende konfiskeerimine ei ole seaduse järgi kohustuslik. Selle sätte kohaselt peab seadus, mis näeb ette konkreetse süüteo koosseisu, sisaldama viidet konfiskeerimise võimalusele. Kehtivas jäätmeseaduses konfiskeerimist võimaldav säte puudub, mistõttu nii kohtul kui ka kohtuvälisel menetlejal puudub võimalus otsustada konfiskeerimise üle jäätmeseaduses sätestatud väärtegade toimepanemise korral.

Muudatusettepanekud nr 36 ja 38. Pealtmaakaevandamisel kasutatakse tihti maavara kihi katendis olevat kivimit või setendit, mis ei ole maavarana arvele võetud, neid võõrandades ning kasutades väljaspool mäeeraldist. Muudatusettepanekuga nr 36 lisatakse katendi definitsioon, mis seni maapõueseaduses puudus. Muudatusettepanekuga nr 38 lisatakse maapõueseadusesse säte, mis käsitleb kaevandamisloa omaniku õigusi eemaldada looduslikus seisundis katendit ja seda võõrandada.

Muudatusettepanekud nr 40 ja 41. Muudatusettepanekuga nr 40 muudetakse maapõueseaduse 6. peatüki pealkirja – "Maapõue muud kasutamise viisid", eraldades niiviisi selles

peatükis käsitletavad maapõue kasutamise toimingud kaevandamisest.

Muudatusettepanekuga nr 37 on Riigikogu liige Rain Rosimannus teinud omapoolsed ettepanekud katendit käsitlevate sätete lülitamise kohta maapõueseadusesse. Tema ettepanekuid arvestati sisuliselt.

Muudatusettepanekuga nr 39 teeb Eestimaa Rahvaliidu fraktsioon ettepaneku täiendada eelnõu sättega, mis võimaldab teostada riigil üleriigilise tähtsusega maardlal, mille maavaravaru on tunnistatud aktiivseks tarbevaruks, asuva kinnisasja võõrandamisel ostueesõigust, samuti võimaldada riigil nimetatud maad pealtmaakaevanduse tarbeks sundvõõrandada, arvestamata kinnisasja sundvõõrandamise seaduse §-s 6 sätestatud. Justiitsministeerium neid ettepanekuid ei toetanud. Ostueesõiguse kehtestamiseks tuleks nende arvates ette näha alus ja kord selleks, et kanda märkus kinnistusraamatusse. Põhiseaduskomisjon leidis, et kuigi väljapakutud õigusnormid pole iseenesest vastuolus põhiseaduse §-ga 32, tuleks ettepaneku algatajal adekvaatselt põhjendada nende sätete vajalikkust. Algataja esindaja komisjoni istungil ei viibinud. Need ettepanekud ei leidnud komisjonis toetust.

Muudatusettepanekute nr 43 ja 44 esitamise vajaduse tingib asjaolu, et on tekkinud nõudlus turbavaru kaevandamiseks mahajäetud ja kaevandamisega rikutud aladel, nn jääksoodes, kus on veel olemas turba jääkvaru.

Muudatusettepanekuga number 42 on Riigikogu liige Rain Rosimannus teinud omapoolsed ettepanekud turba kriitilise varu ja kaevandamisega rikutud turbaalade kasutamist reguleerivate sätete lisamise kohta maapõueseadusesse. Tema ettepanekuid on arvestatud sisuliselt.

Muudatusettepanekuga nr 46 muudetakse maapõueseaduse § 74 lõike 1 punkti 6, mille kohaselt tekitatakse keskkonnale kahju ka siis, kui ilma Keskkonnaameti nõusolekuta võõrandatakse või kasutatakse väljaspool mäeeraldist pealtmaakaevandamisel eemaldatavat maavara katendit.

Muudatusettepanekuga nr 49 täiendatakse eelnõu keskkonnatasude seaduses tehtavate muudatustega järgmiselt: §-s 9 tehtavate muudatustega lisatakse keskkonnatasude seadusesse maavara pealtmaakaevandamisel looduslikust seisundist eemaldatavat katendit käsitlev

osa, mille kohaselt katendi võõrandamise või väljaspool mäeeraldist kasutamise korral tuleb tasuda maavaraga võrdväärseks määratud maavara kaevandamise õiguse tasu.

Muudatusettepaneku nr 50 lõigete 1 ja 2 kohaselt täiendatakse eelnõu jõustumisnormidega, mille kohaselt § 1 punktid 4, 51, 52 ja 61 ning 76 jõustuvad 2011. aasta 1. jaanuaril ja § 1 punkt 80 jõustub 2012. aasta 1. jaanuaril.

Ülejäänud muudatusettepanekud – nr 2, 5, 6 ja 34 – on tehnilist ja keelelist laadi. Keskkonnakomisjon on otsustanud teha ettepaneku eelnõu 700 teine lugemine lõpetada ja saata eelnõu kolmandale lugemisele.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Kas on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, austatud ettekandja! Kas on soovi avada läbirääkimised? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Asume läbi vaatama seaduseelnõu 700 kohta teiseks lugemiseks laekunud muudatusettepanekuid, mille sisu ettekandja hetk tagasi põhjalikult tutvustas. Ettepanekuid on kokku 50.

Muudatusettepaneku nr 1 on esitanud Riigikogu liige Rain Rosimannus, juhtivkomisjon on seda arvestanud täielikult. Muudatusettepanekute nr 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13 ja 14 esitaja on juhtivkomisjon, nagu ka ettepanekute nr 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36. esitaja. 37. muudatusettepaneku esitaja on Riigikogu liige Rain Rosimannus, juhtivkomisjon on seda ettepanekut sisuliselt arvestanud. 38. muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon. 39. muudatusettepaneku esitaja on Eestimaa Rahvaliidu fraktsioon, juhtivkomisjon seda ettepanekut arvestanud ei ole ja tulenevalt meie kodu- ja töökorra seadusest see täiskogu saalis hääletamisele ei kuulu. 40. muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon, nagu ka 41. muudatusettepaneku esitaja. 42. muudatusettepanek on Riigikogu liikme Rain Rosimannuse esitatud, juhtivkomisjon on seda sisuliselt arvestanud. 43. muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud, nagu ka 44., 45. ja 46. muudatusettepanek. 47. muudatusettepaneku esitaja on Riigikogu liige Rain Rosimannus, juhtivkomisjon on ka seda ettepanekut sisuliselt arvestanud. 48. muudatusettepanek on samuti Riigikogu liikme Rain Rosimannuse esitatud ja ka seda ettepanekut

on juhtivkomisjon arvestanud sisuliselt 49. muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon, nagu ka viimase, 50. muudatusettepaneku esitaja.

Oleme läbi vaadanud kõik seaduseelnõu 700 kohta esitatud muudatusettepanekud. Tulevalt juhtivkomisjoni ettepanekust on Vabariigi Valitsuse algatatud jäätmeseaduse ja maapõueseaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine lõppenud.

3. Liiklusseaduse eelnõu (475 SE) teise lugemise jätkamine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine punkt tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud liiklusseaduse eelnõu teise lugemise jätkamine. Palun Riigikogu kõnetooli majanduskomisjoni liikme Margus Lepiku!

Margus Lepik

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Kolmas kord siis jätkame liiklusseaduse teist lugemist. Vahepealne aeg on läinud niimoodi, et peale teise lugemise katkestamist 2. juunil laekus majanduskomisjonile kokku 23 muudatusettepanekut, nendest 11 Riigikogu liikmetelt, komisjonidelt, fraktsioonidelt. Kuus ettepanekut võtsid ettepaneku esitajad istungil tagasi. Lisaks pöördus küsimuste ja ettepanekute-arvamustega majanduskomisjoni poole ka neli kodanikku. 12 ettepanekut esitasid juhtivkomisjonile kaalumiseks eelnõu algataja esindaja ja eelnõu menetlemist komisjonis ettevalmistav töögrupp. Juhtivkomisjoni muudatusettepanekud on suures osas ette valmistatud koostöös eelnõu algatajatega, võttes aluseks töögrupis arutatud seisukohad ja komisjonile esitatud arvamused.

Enne kui liiklusseaduse eelnõu jõudis majanduskomisjoni, arutati seda põhjalikult majanduskomisjoni töögrupis, kuhu olid kaasatud nii eelnõu algataja esindajad kui ka Maanteeameti esindajad. Töögrupis korregeeriti mitmeid muudatusettepanekuid ja vormistati täiendavad kompromisettepanekud.

Majanduskomisjon arutas muudatusettepanekuid ja eelnõu edasise menetlemisega seonduvat s.a 8. juuni istungil. Lisaks komisjoni liikmetele olid kohal ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi teede- ja raudtee-

osakonna veondus- ja liiklustalituse juhataja Priit Vene, sama talituse peaspetsialist Eero Aarniste ja Maanteeameti lepinguline nõunik Harri Kuusk. Komisjoni istungil olid kohal ka Riigikogu liikmed Erik Salumäe ja Silver Meikar, tutvustamaks oma ettepanekuid. Arutelu tulemusel otsustas majanduskomisjon arvestada täielikult kõiki eelnõu algataja esitatud ettepanekuid.

Nüüd mõningate ettepanekute arutelust. Taas kulus palju aega jalgrattaliiklusega seonduvate ettepanekute põhjalikuks aruteluks. Ning taas esitasid Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon ja Riigikogu liige Silver Meikar ettepanekud, kuidas võimaldada legaalselt jalgrattaliiklust jalgteel ja kõnniteel. Meil on sellest eelnõu teise lugemise jooksul juba pikemalt juttu olnud, kogu seda protseduuri ma teile uuesti selgitama ei hakka. Aga arutades seda teemat eelnevalt töögrupis ja siis ka majanduskomisjoni istungil, leidis töögrupp koos eelnõu algatajaga, et teatud tingimustel võib kõneks tulla kompromissvariant lubada jalgratturitel kõnniteel sõita. Läbirääkimiste tulemusena pakkus eelnõu algataja kaalumiseks kompromissi. Need on muudatusettepanekud nr 2 ja 4, mis muudaksid eelnõu § 32 lõike 1 punkti 1, millega lubatakse jalgratturil sõita kõnniteel, kui sõiduteel sõitmine on tee seisukorra tõttu oluliselt raskendatud. Mõeldud on näiteks olukorda, kui tee ääres on suured augud, mis teevad sõitmise ratturile ohtlikuks, vihmaga on tekkinud suured lombid või talvel segavad sõitu lumevallid tee ääres ja jääkonarused.

Eelnõu § 31 lõigete 3 ja 5 muudatuse eesmärk on kohustada rattureid, kellel seaduse alusel on õigus kasutada kõnniteed rattal liiklemiseks, ja tasakaaluliikuri juhte tagama jalakäijate ohutus ning sõitma jalakäijate vahetus läheduses jalakäija tavakiirusega. Jalakäija tavakiiruse all tuleb mõista jalakäija kiirust, kui ta liigub 5 km tunnis. Majanduskomisjon pidas esitatud kompromisslahendust mõistlikuks ja toetas ettepanekuid konsensusega. Seoses sellega võttis Silver Meikar tagasi oma kaks ettepanekut ja ka roheliste fraktsioon võttis tagasi kaks enda esitatud ettepanekut.

Roheliste ettepanekutest juhin veel tähelepanu ettepanekule nr 3 muuta eelnõu § 32 lõike 1 punkti 2. Nimetatud säte keelustas sõitmise jalgrattal kahe käega juhtrauast kinni

hoidmata. Rohelised leidsid, et rattaga võib sõita ka ühe käega inimene ning ei ole arukas nõuda näiteks nina nuuskamiseks või prillide kohendamiseks iga kord ratta peatamist. Majanduskomisjon arutas ka seda ettepanekut, seejuures eelnevalt töögrupis. Me vormistasime koostöös eelnõu algatajaga kompromissettepaneku, mille sõnastus on selline, et jalgrattur peab hoidma juhtrauda vähemalt ühe käega. Nii et, lugupeetud jalgratturid – kuulsin siit saalist ka hüüdeid –, edaspidi võite sõita vahelduseks ka ühe käega, kui on vaja teise käega mingeid muid toiminguid teha, näiteks pudelist juua. Komisjon toetas seda eelnõu algataja vormistatud kompromissettepanekut. Erakond Eestimaa Rohelised võttis oma ettepaneku tagasi.

Kaks ettepanekut esitas roheliste fraktsioon selleks, et muuta kattega teel kariloomade ajamise regulatsiooni. Eelnõu praegune sõnastus keelustab pimedal ajal või halva nähtavuse korral loomade ajamise teel. Vajadus loomi teel nii pimedal ajal kui ka halva nähtavuse korral ajada võib aga tekkida, kui loomad on karjamaalt või oma aedikust välja pääsenud. Eelnõu algataja leidis, et probleem on olemas, kuid muudatusettepanekus pakutud sõnastus jätab liiga laia tõlgendamisruumi ja läheb ka vastuollu teeliikluskonventsiooniga, ning pakus omalt poolt komisjonile kaalumiseks ettepaneku nr 7, mille järgi on võimalik järelevalve alt lahtipääsenud looma ajada teel ka pimedal ajal ja halva nähtavuse korral, kasutades teeliikluskonventsioonis ettenähtud tule- sid. Eelnõu algataja esitatud ettepanek leidis toetust ja roheliste fraktsioon võttis oma samasisulise ettepaneku tagasi.

Roheliste fraktsiooni esitatud ettepanek nr 8 näeb ette eelnõust välja jätta § 71 lõike 6 punkt 1, mis sätestab, et ilma tee omaniku või valdaja loata ei või loomi teele ajada. Eelnõu algataja ning juhtivkomisjon ettepanekut ei toetanud, kuna selle heaks kiitmine võiks tekitada olukorra, kus näiteks reedeõhtuse tiptunni ajal Tallinna–Tartu maanteel liikuv loomakarj lausa sulgeb liikluse, tee omanikul või valdajal puuduks aga igasugune õigus säärane olukord loamenetluse abil ära hoida.

Kaks muudatusettepanekut – nr 10 ja 16 – esitas Riigikogu liige Erik Salumäe. Esimene nendest puudutas sõiduki teisaldamise aluseid. Me arutasime seda nii töögrupis kui majandus-

komisjonis põhjalikult. Vastav selgitus on ka eelnõu seletuskirjas olemas. Muudatusettepaneku algataja ja majanduskomisjon leppisid kokku, et probleem on olemas, aga kuna kiiret regulatsiooni ei ole võimalik välja mõelda, siis pöörduvad nii õiguskomisjon kui majanduskomisjon selle teema juurde lähemal ajal tagasi. Muudatusettepaneku algataja Erik Salumäe oli sellega nõus. Erik Salumäe teine ettepanek oli muuta trahvimäära ja see leidis komisjoni konsensusliku toetuse.

Juhin teie tähelepanu veel muudatusettepanekutele nr 11 ja 12, mis täpsustavad mopeedide juhtimise õiguse üleminekusätteid. Keh-tiva liiklusseaduse kohaselt ei nõuta mopeedi juhtimiseks mootorsõiduki juhtimise õigust 16-aastastelt ja vanematelt isikutelt. Liiklusseaduse eelnõu kohaselt peab mopeedi juhtimiseks olema mootorsõiduki juhtimise õigus või piiratud juhtimisõigus kõigil, kes on sündinud enne 1993. aasta 1. jaanuari ehk saanud 18-aastaseks. Noortele, kes on liiklusseaduse jõustumise ajal 16- ja 17-aastased, ei laiene mopeedi juhtimisel rakendatav mootorsõiduki juhtimise õiguse omamise vabastus. Muudatusega antakse neile üleminekuaeg mootorsõiduki juhtimise õiguse omandamiseks kuni 2013. aasta 1. jaanuarini. Peale seda kuupäeva peab isikutel olema ükskõik millise mootorsõiduki juhtimise õigus. Samuti võimaldatakse muudatusega noortel, kes on liiklusseaduse jõustumise hetkel 16- või 17-aastased, saada mopeedi juhtimise õigus lihtsustatud korras. Nad peavad mopeedi juhtimise õiguse saamiseks tegema üksnes teooriaeksami.

Muudatusettepaneku nr 14 esitas algataja, kes sõnastas selle Tallinna Lasterikaste Perede Liidu pöördumise alusel. Praegu nõutakse üle 9-kohalistes bussides sõidumeeriku kasutamist. Lasterikkad pered, kellele kuulub 10–17-kohaline buss, võiksid olla sõidumeeriku kasutamise kohustusest vabastatud, kui nad ei kasuta seda bussi äri eesmärkidel. Selle muudatusettepaneku arvestamine võimaldaks nelja ja enama lapse vanemate kasutuses olevaid väikebusse ilma sõidumeerikuta kasutada. Majanduskomisjon toetas seda ettepanekut.

Komisjoni istungil, nagu mainitud, võttis Riigikogu liige Silver Meikar tagasi kaks oma ettepanekut, lähtudes komisjoni toetust leidnud kompromisslahendustest. Erakonna Eestimaa

Rohelised fraktsiooni esindaja võttis komisjoni istungil tagasi neli ettepanekut.

Nüüd otsustest. Juhtivkomisjon võttis vastu otsuse saata Vabariigi Valitsuse algatatud liiklusseaduse eelnõu Riigikogu täiskogu istungile teise lugemise jätkamiseks s.a 15. juunil ja teha ettepanek teine lugemine lõpetada. Kui teine lugemine lõpetatakse, on ettepanek viia eelnõu kolmas lugemine läbi s.a 17. juunil ja eelnõu seadusena vastu võtta. Need ettepanekud tegi majanduskomisjon konsensusega.

Sellega ma oma lühikese tutvustuse lõpetan. Täna!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Läheme küsimuste juurde. Esimesena saab küsimuseks sõna Mailis Repts. Palun!

Mailis Repts

Hea ettekandja! Ma tahan paluda üht täpsustust. Meedias on liiklusseaduse ümber hästi palju diskussioone olnud ja kindlasti oled sa nendega kursis. Üks teema, mis on liiklusfoorumites üleval olnud, on ATV-de kasutamine. Kuidas komisjon lõpuks otsustas? Üks on nn maastikusõiduk, millena soovitakse meil neljarattalised mootorrattad registrisse võtta, aga 8. peatükis on öeldud, et maastikusõiduk ei tohi tänavale minna. Mis tähendab seda, et külades, kus neid üsna palju kasutatakse, ei tohi ATV-ga näiteks poodi minna. Palun valgusta veidi diskussiooni, mis teil komisjonis selle üle oli.

Margus Lepik

Ma ei mäleta, et meil oleks maastikusõiduki teemal suurt diskussiooni olnud. Teatud muudatused sai eelnõu arutelu käigus tehtud. Maastikusõiduk kuulub registreerimisele, sellele peab tegema liikluskindlustuse, aga mis puudutab liiklemist teedel ja tänavatel – see oli vist küsimus? –, siis minu mäletamist mööda seda keeldu ei ole.

Aseesimees Keit Pentus

Väino Linde, palun!

Väino Linde

Austatud ettekandja, hea kolleeg! Tegemist on endiselt väga olulise eelnõuga ja mind huvitab see, et sa veel kord ütleksid, et kui see eelnõu muutub seaduseks, siis mis ajast võib

oodata, et ka väikese kubatuuriga motorollerid kantakse registrisse. Kui loodaks vastav register, siis see ju vähendaks nende rollerite varastamist, sest kahaneksid võimalused varastatud rollerite müümiseks. Ka aitaks see kaasa sellele, et nendega ei sõidaks lapsealised, mis omakorda vähendaks lastega juhtuvaid õnnetusi.

Margus Lepik

Kui me selle eelnõu kolmapäeval seadusena vastu võtame, siis see on kavas kehtima panna 2011. aasta 1. jaanuarist.

Aseesimees Keit Pentus

Kalev Kotkas, palun!

Kalev Kotkas

Austatud ettekandja! Kahetsusväärset on § 15 lõike 1 punktis 5 endiselt nõue, et pukseeritava seadme veol on suurim lubatud kiirus 25 km tunnis, kuigi eelnõu algataja lubas varasemates arutelu faasides siin teatud mööndusi teha. Kas praegune sõnastus tähendab seda, et kui pukseeritava seadme valmistajatehas on lubanud suurimaks kiiruseks 50 km tunnis, siis meie seadusest tulenevalt peab ikkagi kiirusega 25 km tunnis sõitma?

Margus Lepik

Jah, § 15 räägib suurimatest lubatud sõidukiirustest ja lõike 1 punkt 5 ütleb tõesti, et pukseeritava seadme veol on see 25 km tunnis. Me arutasime väga põhjalikult põllumajandustehnika teemasid, kusjuures kohal olid ka maaelukomisjoni ja põllumeeste esindajad. Enamik neid ettepanekuid, mis siin kajastuvad, on vormistatud kompromissina läbirääkimiste tulemusena. Ega ma ei oska muud öelda kui seda, et kui põllumehi see ei rahulda, siis tuleks selle eelnõu menetlemisel praktikas ilmenud kitsaskohtade lahendamise juurde uuesti tagasi tulla.

Aseesimees Keit Pentus

Mailis Repts, teine küsimus, palun!

Mailis Repts

Ma läheksin täpsemaks. Lehekülg 73, 8. peatükk, § 154, ma tsiteerin: "Maastikusõidukiga ei tohi sõita teel, välja arvatud jõgede, teede ja muude takistuste ületamiskohtades."

Tahtsin küsida, miks te selleni jõudsite. Teadaolevalt on väiketalunikud üsna soodsalt neid riistu endale ostnud ja käivad nendega näiteks külapoes, kasutades selleks ka teid, mis viivad ühest talukohast teise. Miks nad peaksid sõitma tee kõrval?

Margus Lepik

Juhin teie tähelepanu §-le 152 "Maastikusõidukite liiklemise korraldamise eesmärk". Maasikusõidukite liiklemise korraldamise eesmärk on vältida maastikusõiduki kasutamisega keskkonnale ja maavaldajale kahju tekitamist ning tagada liiklusohutus.

Aseesimees Keit Pentus

Teine küsimus Väino Lindelt. Palun!

Väino Linde

Hea ettekandja! Kas komisjonis oli nüüd või kunagi varem dispuuti teema üle, mis, kui uskuda head kolleegi, on pidevalt liiklusfoorumites üleval olnud? Ütleme, et auto läheneb tagant suurele veoautole, alustab ohutuses veendununa möödasõitu, aga poole peal selgub, et too suur rekka on omakorda mingisuguse väiksema veo- või sõiduauto taga. Ja vastutulevate autode kiirus on selline, et autojuht peab otsustama, kas lisada kiirust ja rikkuda mõnevõrra liikluseeskirja või pidurdada järsult ja patustada ikkagi liiklusohutuse vastu, et tulla lõppkokkuvõttes täbarast olukorrast normaalselt välja. Kas teie komisjonis arutati, kuidas peaks üks mõistlik autojuht niisuguses olukorras tegutsema?

Margus Lepik

Komisjon mingeid sellesisulisi juhiseid autojuhtidele ei andnud. Küll aga on liiklusseaduses punkt – ma ei hakka täpset paragrahvi otsima, et seda tsiteerida –, et möödasõitu ei tohi takistada. See kehtib ka nende veoautode ja muude sõidukite puhul, mille juhid teise auto möödasõidu hetkel otsustavad ka ise kiirendama hakata, et möödasõitu takistada. See on juba liikluseeskirja rikkumine.

Aseesimees Keit Pentus

Evelyn Sepp, palun!

Evelyn Sepp

Aitäh! Ma tuleksin tagasi kolleeg Kalev Kotkase küsimuse juurde. Ootan sisulist seletust või ülevaadet selle kohta, et kui te jõudsite kompromissile, mille mõistlikkuses võib kahelda, siis millised olid erinevad kõlanud seisukohad. Milles need seisnesid ja miks sai kompromiss just selline? Ma ootan sisulist seletust või ülevaadet pukseeritavate sõidukite sõidukiiruse piirmäära kohta.

Margus Lepik

Hea kolleeg! Eks kompromiss ole ikka mingi keskkoht. Esimene redaktsioon, mida me siin teiega arutasime ja mille oli eelnõu algataja pakkunud, keelas väga palju põllumajandustehnika kasutamist ja nõudis väga erinevaid regulatsioone, mis puudutaksid nii juhtimisõigust kui ka pukseeritavaid seadmeid ja muud põllumajanduses kasutatavat tehnikat. Eks me arutasime seda nii ohutuse kui ka praktika seisukohalt ning jõudsime koostöös eelnõu algataja ja põllumajandusringkondade esindajatega just sellise lahenduseni. Ma ütlen veel kord, et kõik need esindajad olid majanduskomisjonis kohal, kui me seda teemat arutasime. Ning me läksime lahku teadmisega, et saavutatud kompromiss rahuldab kõiki pooli. Aga kordan: kui see kompromiss ei peaks siiski rahuldama või kui praktikas tekivad seaduse rakendamisega probleemid, siis soovitan selle seaduseelnõu juurde uuesti tagasi tulla.

Aseesimees Keit Pentus

Helmer Jõgi, palun!

Helmer Jõgi

Hea ettekandja! Minu küsimus puudutab juhtimisõigust. Millisest loogikast komisjon lähtus, kui ta sätestas, et kuni 18-tonnist D-kategooria mootorsõidukit võib juhtida ka B-kategooria juhiloa omanik? Siia alla käivad ju igasugused laadurid, ehitustehnika. Kas need masinad eeldavad tõesti ainult B-kategooria juhiluba ja ei mingit muud väljaõpet?

Margus Lepik

Kuidas seda loogikat defineerida? Ütleme nii, et lisaks raudsele loogikale me üritasime rakendada natuke talupojamõistust ehk mitte väga palju kitsendada olukorda, mis meil praegu on. Ja kuna praegune olukord seda või-

maldab ja igasugune muudatus, mis esialgses eelnõus oli pakutud, oleks sundinud paljusid põllumehi uuesti eksamipinki istuma, siis selline kompromiss ka tekkis.

Aseesimees Keit Pentus

Suur tänu, austatud ettekandja! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun esimesena Riigikogu kõnetooli Silver Meikari!

Silver Meikar

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Mul on hea meel olla täna siin puldis märksa rõõmsamana kui eelmine kord, kui me arutasime liiklusseaduse eelnõu samamoodi teisel lugemisel ja kui see lugemine katkestati. Me kõik saame aru, et liiklusseadus on väga mahukas seadus. Ma olen öelnud selle kohta, et see on paks kui telliskivi – selles on 300 paragrahvi. Äsja kuulsime rahvasaadikutelt, et sellega seotud mured ja küsimused puudutavad ATV-sid, pukseerimist, motorollereid jne, jne. Mina keskenduksin endiselt jalgrattateemale, jalgratturite õigustele.

Tahan väga tänada Margus Lepikut, kes nii jalgrattateede küsimuses kui kõikides muudes küsimustes oskas leida kompromissi kõigi osapoolte soovide vahel. Samamoodi tahan tänada majanduskomisjoni, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, kes lõpuks käisid välja kompromissettepanekud, mis puudutavad teatavatel tingimustel jalgratturite lubamist kõnniteele ja mille tõttu mina oma muudatusettepanekud tagasi võtsin.

Mis siis on need olulised muudatused, mis jalgratturi jaoks selle seaduse kehtima hakkamisel muutuvad? Esiteks, kõnniteel võib sõita kuni 13-aastane jalgrattur ehk kuni 13-aastane inimene, kellel võib-olla ei ole veel piisavalt juhtimiskogemust ja kes just tema ohutuse huvides võib kasutada kõnniteed. Lisaks sellele võib kõnniteel sõita kuni 13-aastase ratturi kuni kaks vanemat. Tean seda probleemi ka enda kogemusest. Eelmisel nädalal oli mul last lasteaiast ära tuua väga keeruline. Mul tuli valida, kas 4,5-aastane laps sõidab sõiduteel või sõidan mina kõnniteel, ja mõlemal juhul ma oleksin rikkunud liikluseeskirja. On ju täiesti normaalne, et kui sa lähed oma last lasteaiast ära tooma, siis on sul õigus sõita koos väikese lapsega kõnniteel.

Samamoodi on õigus kasutada kõnniteed lapsevanemal, kes veab oma last rattatoolis. Kes on seda teinud, teab, et 10–15 kilo tagumise ratta kohal on suurenenud ohu allikas – ratas ei ole korralikult tasakaalus. Peale selle igauks teab, et nii väikese lapse puhul mõtled enne ikka väga hoolega, kui üldse sõiduteel julged sõita.

Oluline muudatus kompromissettepanekuna on see, et kui sõidutee seisukord on ohtlik ja jalgrattateed pole, siis on kõigil jalgratturitel õigus sõita kõnniteel. Eelnõu kogu menetlemise ajal olen saanud kirju inimestelt, kes on saanud kõnniteel sõitmise eest trahvi. Nende põhjendused, et rattateed ei ole ja sõidutee parem äär on nii halvas seisukorras, et seal on lihtsalt ohtlik sõita, on politsei jätnud mitmel juhul arvestamata. Mina isiklikult arvan, et jalgrattateede puudumise ja kehva sõidutee eest tuleks jalgratturi asemel trahvida hoopis kohalikku omavalitsust.

Tähtis muudatus on ka see, et isegi kui on jalgrattateed olemas, on jalgratturil õigus kasutada sõidutee paremat äärt. Kui mõni jalgrattur sõidab 40, 50 või 60 km tunnis, siis me ometi ei taha, et ta kasutaks jalgrattateed, kus teised ratturid sõidavad 10–20 km tunnis ja lisaks sõidavad seal veel näiteks rulluisutajad. Selline muudatus lahendab kõikide nende probleemi, kes teevad jalgrattasporti.

Üks väga oluline muudatus, mis majanduskomisjonis otsustati teha, puudutab eelkõige jalakäijaid. See on, et jalgrattur ei tohi kõnniteel sõites ohustada ega takistada jalakäijat. Kui ta sõidab jalakäija lähedal, siis tuleb tal seda teha jalakäija tavakiirusel ehk 5–6 km tunnis.

Ma arvan, et kõik need muudatused seisavad selle eest, et Eestis saaks aina rohkem jalgrattaga sõita. Ma palun veel 20 sekundit lisaks.

Aseesimees Keit Pentus

Üks minut lisa-aega, palun!

Silver Meikar

Ning teisalt seisavad need muudatused selle eest, et kõnniteed kasutatav jalgrattur ei seaks ohtu jalakäijat.

Lõpetuseks soovin tänada Erakonda Eestimaa Rohelised, eelkõige Marek Strandbergi, kellega koos me kõiki jalgrattateede teemasid

oleme arutanud. See on olnud väga meeldiv koostöö ja suur aitäh teile selle eest!

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

Vaatame nüüd läbi seaduseelnõu 475 kohta laekunud muudatusettepanekud. Neid on kokku 17. Muudatusettepaneku nr 1 esitaja on Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon, juhtivkomisjon seda ettepanekut ei arvestanud. Tulenevalt meie kodu- ja töökorra seadusest see ettepanek hääletamisele ei kuulu. Teise ettepaneku esitaja on juhtivkomisjon. Kolmas ettepanek on Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni esitatud. Juhtivkomisjon seda ettepanekut ei arvestanud ning ka see meie kodu- ja töökorra seaduses kirjas olevate sätete tõttu hääletamisele ei kuulu.

Ettepaneku nr 4 esitaja on juhtivkomisjon, nagu ka ettepanekute nr 5, 6 ja 7 esitaja. Muudatusettepanek nr 8 on Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni esitatud. Juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. See ettepanek hääletamisele ei kuulu. Muudatusettepaneku nr 9 esitaja on juhtivkomisjon. 10. muudatusettepanek on Erik Salumäe esitatud, juhtivkomisjon seda ettepanekut arvestanud ei ole ja ka see ettepanek tulenevalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusest saalis hääletamisele ei kuulu. 11. muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon, nagu ka 12., 13., 14. ja 15. muudatusettepaneku esitaja. 16. muudatusettepanek on Erik Salumäe esitatud, juhtivkomisjon on seda ettepanekut täielikult arvestanud. Viimane, 17. muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud.

Oleme kõik liiklusseaduse eelnõu kohta laekunud muudatusettepanekud läbi vaadanud. Vabariigi Valitsuse algatatud liiklusseaduse eelnõu teine lugemine on lõppenud.

4. Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Riigieelarve kontrolli komisjoni moodustamine" muutmine" eelnõu (771 OE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine punkt tänases päevakorras on Eestimaa Rahvaliidu fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Riigieelarve kontrolli komisjoni moodustamine" muutmi-

ne" eelnõu esimene lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks Riigikogu liikme Mai Treiali!

Mai Treial

Austatud proua juhataja! Head kolleegid! 1. juunil esitas Rahvaliidu fraktsioon Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Riigieelarve kontrolli komisjoni moodustamine" muutmine" eelnõu. Selle esitamise ajend oli, et fraktsioon oli erikomisjoni liikmeks esitanud Tarmo Männi. Kuna Tarmo Mänd on lahkunud Eestimaa Rahvaliidu fraktsioonist, siis pakub fraktsioon tema asemele fraktsiooni liikme Jaan Õunapuu. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimusi ei ole. Täna, austatud ettekandja! Ettekandeks juhtivkomisjoni nimel palun nüüd Riigikogu kõnetooli põhiseaduskomisjoni esimehe Väino Linde!

Väino Linde

Head kolleegid! Hea istungi juhataja! Põhiseaduskomisjon arutas seda eelnõu oma 7. juuni istungil. Kuulasime ära meie hea kolleegi Mai Treiali, kes märkis, et otsuse eelnõu on tingitud sellest, et Tarmo Mänd on lahkunud Eestimaa Rahvaliidu fraktsioonist. Nüüd on ettepanek määrata riigieelarve kontrolli komisjoni liikmeks tema asemel Jaan Õunapuu. Põhimõtteliselt põhiseaduskomisjon toetas selle ettepaneku menetlemist Riigikogus konsensusena: poolt 6, vastu 0, erapooletuid ei ühtegi. Algataja esitas ka palve, et selle eelnõu teine lugemine võiks toimuda juba täna juunikuus, kuid komisjon märkis, et seda teha võimalik ei ole. Muudatusettepanekute esitamise tähtjaks palub komisjon määrata kümme tööpäeva, see aeg peaks lõppema 1. juulil kell 16. Ettepanek on ka selle eelnõu esimene lugemine täna lõpetada.

Head kolleegid! Eks meie tegelik elu ole alati märksa mitmekesisem ja värvikam kui see, mis paberil kirjas on. Nii on ka faktilise olustikuga, mis praegu arutatavat eelnõu puudutab. Ühtepidi me teame, et niisugust moodustist nagu Rahvaliidu fraktsioon praegu ei eksisteeri. Teistpidi on juriidiliselt teada, et fraktsiooni võivad moodustada ja sellesse peavad kuuluma vähemalt viis sama erakonna kandidaatide nimekirjas kandideerinud Riigi-

kogu liiget. See nõue on seaduse mõttes ju täidetud. Välja saavad fraktsioonid astuda Riigikogu liikmed kas omal soovil, avalduse alusel, esitades selle juhatusele, või fraktsioon arvab kellegi oma ridadest välja. Meie siin seadusandjatena jätsime omal ajal tähelepanuta asjaolu, et teoreetiliselt on võimalik ka niimoodi, et ühe erakonna valimisnimekirjast pääsevad viis inimest Riigikokku ja moodustavad fraktsiooni, ent hiljem nad astuvad viiekesi hoopis teise erakonda või igauks eri erakonda, aga samas viiekesi käivad ikkagi koos selles fraktsioonis, kust nad pärit on. Ega meil seaduses sellise võimaluse kohta midagi öeldud ei ole. Eks võib aru pidada, kas see ikka on kohane ja mõistlik.

Niisugused mõtted minul põhiseaduskomisjoni juhina praegu peas on, head kolleegid. See kõik aga ei takista puhtformaalselt meil seda eelnõu menetleda, juhul kui Riigikogul on soov täna selle eelnõu esimene lugemine lõpetada. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimuseks saab sõna Kadri Simson. Palun!

Kadri Simson

Lugupeetud põhiseaduskomisjoni esimees! Te praegu keskendusite Rahvaliidu fraktsioonile, aga minu küsimus puudutab erikomisjoni kui sellist. Palun öelge, mis põhimõttel erikomisjoni suurus määratakse? Kas see tuleneb sellest, kui palju on Riigikogus fraktsioone, ja kas erikomisjon jääb automaatselt ühe liikme võrra väiksemaks, kui üks Riigikogu fraktsioon lõpetab tegevuse?

Väino Linde

Riigikogu erikomisjonid moodustatakse iga Riigikogu koosseisu puhul eraldi. Riigieelarve kontrolli komisjoni puudutavas otsuses 10. maist 2007 ei ole märgitud, et sellesse kuuluvad fraktsioonide esindajad, küll aga on nimeliselt kirjas isikud, kes sinna kuuluvad. See, et on tegemist eri fraktsioonide esindajatega, pole meil mitte selle otsuse alusel kokku lepitud, vaid minu teada siin lihtsalt läbi räägitud või juhatuse öeldud. Aga fraktsioonid on esitanud oma esindajad ja nii kuuluvadki sellesse komisjoni Tõnis Kõiv (asendusliige Hannes Astok), Hannes Rumm (asendusliige

Indrek Saar), Tarmo Mänd (asendusliige Ester Tuiksoo), Toomas Trapido (asendusliige Mart Jüssi), Ken-Marti Vaher (asendusliige Toomas Tõniste) ja Toomas Varek (asendusliige Tiit Kuusmik). Nii et tegu on fraktsioonide esindajate esindusega küll, kuid kõnealuses otsuses seda omal ajal ei olnud. Kui on soovi, võib seda otsust eraldi Riigikogu otsusega muuta.

Aseesimees Keit Pentus

Teine küsimus Kadri Simsonilt. Palun!

Kadri Simson

Kas see tähendab, et kui praegu seda vahest ei toimu, sest et suvel ei jõuta teist lugemist läbi viia, siis jääb kuuendaks liikmeks see Riigikogu liige, kes on eelmises otsuses kuuenda liikmena sinna komisjoni arvatud?

Väino Linde

Jah, täpselt: siis jääb kuuendaks liikmeks see, kes on sinna arvatud. Ja sügisel, kui see eelnõu vastu võetakse, siis on seal tõepoolest ühte erakonda kuuluvaid isikuid rohkem kui teise erakonda kuuluvaid. Aga selline olukord on juba praegu puhtformaalselt. Ma olen ajalehest lugenud, et ilmselt üks reformierakondlane asendatakse rahvaliidlase ettepanekul sotsiaaldemokraadiga.

Aseesimees Keit Pentus

Ester Tuiksoo, palun!

Ester Tuiksoo

Hea kolleeg! Kas põhiseaduskomisjonil on täna mõni dokument, mis kinnitab, et Rahvaliidu fraktsiooni enam ei ole?

Väino Linde

Hea kolleeg! Nagu ma ütlesin, on elu alati värvikam kui see, mis on paberil kirjas. Ja nii sinu kui ka sinu fraktsiooni kohta kehtib see 101%-liselt.

Aseesimees Keit Pentus

Lembit Kaljuvee, palun!

Lembit Kaljuvee

Hea ülemus! Aga mis siis juhtub, kui sügisel arvatavasti ei ole meil Rahvaliidu fraktsiooni? Kas see eelnõu kukub välja? Selgita seda mulle kui jurist, palun!

Väino Linde

Kui ei ole fraktsiooni, siis ma ei oska sulle täpselt öelda, mis me sellega teeme. Aga kui tuleb sügis ja on selline olukord, siis me ka kindlasti lahendame selle olukorra. Vaatame.

Aseesimees Keit Pentus

Toivo Tootsen, palun!

Toivo Tootsen

Hea ettekandja! Praegu ei ole tõesti reglementeeritud, kuidas proportsionaalselt või mis iganes põhimõttel see komisjon moodustatakse. Sa ütlesid, et see on seni olnud kokkuleppe küsimus: kokkuleppe alusel on iga fraktsiooni, iga erakonna esindajaid üks. Praegu on seal Reformierakonna esindajaid kaks. Kui see vahetus toimub, siis on sotsiaaldemokraatide esindajaid kaks. Kellega kokkuleppel kõik see on tehtud? Esimene kokkulepe sündis ju konsensusel alusel kõigi erakondade ehk kõigi fraktsioonidega.

Väino Linde

Kui asi on mingites kokkulepetes, siis neid saab küsimustes, mis ei ole seadusega reguleeritud, edaspidigi fraktsioonide tasemel sõlmida, kui need on asja- ja seaduskohased. Aga formaalselt tähendaks see igal juhul Riigikogu riigieelarve kontrolli komisjoni moodustamise otsuse muutmist. Kas niisugusel moel, nagu hea kolleeg Kadri enne viitas, et liikmete arvu vähendatakse, või siis tekkinud olukorra aksepteerimist.

Aseesimees Keit Pentus

Urmas Klaas, palun!

Urmas Klaas

Austatud ettekandja! Mul on selline küsimus. Me siin räägime, kas on fraktsioon või ei ole fraktsiooni, ja millise skeemi järgi käib esindajate nimetamine sellesse komisjoni. Aga kas meil on infot selle kohta, et kolleeg Õunapuu üldse tahab sellesse komisjoni kuuluma hakata? Kas ta on andnud oma nõusoleku?

Väino Linde

Ma usun, et me kõik teame, mida räägime. Hea kolleeg Mai Treial esitas fraktsiooni esindajana hea kolleegi Jaan Õunapuu kandidaadiks ja põhiseaduskomisjon luges sellest välja,

et Jaan Õunapuu on selle plaaniga päri. Kuna ma nägin, et Jaan vaikselt noogutas praegu siin saalis, siis võin arvata, et ta ei ole sugugi selle vastu või vähemalt ei kuule sellest täna esimest korda.

Aseesimees Keit Pentus

Nüüd on kõik küsimused otsa saanud. Suur tänu, austatud ettekandja! Kas on soov avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata.

Otsuse eelnõu 771 esimene lugemine on lõppenud. Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg s.a 1. juuli kell 16.

5. Kohalike maksude seaduse muutmise seaduse eelnõu (774 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine punkt tänases päevakorras on Eesti Reformierakonna fraktsiooni ning Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni algatatud kohalike maksude seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Algatajatepoolseks ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli Margus Tsahkna!

Margus Tsahkna

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Täna on siis kohalike maksude seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Eelnõu algatasid Reformierakonna ning Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon. Selle sisu on tunnistada kohalike maksude seaduses kehtetuks lõiked, mis on seotud müügitaksuga ja paadimaksuga.

Eelnõu algatamise tingis vajadus tagada terves Eestis ettevõtluskeskkonna lihtsus ja selgus ning lõpetada olukord, kus suurel osal tarbijatest ja ettevõtjatest ka praegu, kui müügitaks on hulk päevi kehtinud, ei ole ülevaadet, mille eest ja kuidas Eesti suurim omavalitsus neilt müügitaksu nõuab. Samasugune segadus kehtib ka paadimaksu puhul. Algatajad leiavad, et selge ja lihtsa ettevõtluskeskkonna tagamine on riigi ülesanne ning olukorras, kus ühe omavalitsuse tegevus halvendab kogu riigi ettevõtluskeskkonda ja tarbijate olukorda, peab riik sekkuma.

Algatajatel on ka selline poliitiline seisukoht, et riik ja väga paljud teised omavalitsused on rasketel aegadel teinud vajalikke eelarvekärpeid, et kulutusi kokku tõmmates siiski oma ülesannetega hakkama saada, majanduskriisist välja tulla, ettevõtluskeskkonda elavdada ja selle kaudu ka tööpuuduse vastu võidelda. Tallinna linn on läinud teist teed pidi. Me mäletame, milline oli eelmisel aastal reaalne majandussituatsioon riigis. Ma arvan, et ka kohalikes omavalitsustes oli selgelt näha, et seis on väga halb. Tallinn aga teatas, et temal ei ole mitte mingeid probleeme, ja jättis oma eelarvekärped teatud lõikudes tegemata. Näiteks on algatajatele arusaamatu, et Tallinna poliitpropaganda kulud on endiselt suurusjärgus 40 miljonit krooni. 12 miljoni krooni eest aastas me võime nautida Tallinna televisioonis "Kapten Tenkesit" ja veel hullemat poliitpropagandat, millist ei näe isegi Vene telekanalites. Selline priiskamine ei ole vastuvõetav ja ma arvan, et riigi kohus on oma kodanike eest seista, tehes selliseid seadusmuudatusi, et me ei lase sellel kaval ellu rakenduda, millega jooksvate kulude katteks plaanitakse aastas 300 miljonit krooni võtta Tallinna linna elanike taskust.

Ja üks oluline aspekt veel: Tallinnas kehtestatud müügimaks ei mõjuta mitte ainult Tallinna linna ehk siis ühte kohalikku omavalitsust. Idee järgi peaks kohalikel omavalitsustel olema õigus otsustada ainult oma territooriumi ja selle elanikke puudutavaid küsimusi. Tallinna müügimaks mõjutab poole aasta jooksul, mis ta eeldatavasti kehtib, kui see seadus vastu võetakse, ka teisi omavalitsusi. See mõjutab kogu Eesti ettevõtluskeskkonda, kogu Eesti tarbijate olukorda ja siin peab riik väga otsustavalt käituma.

Juhul kui eelnõu Riigikogus vastu võetakse, jõustub see 1. jaanuaril 2011 – poole aasta pealt me ei saa omavalitsuse tulubaasi vähendada. Tallinna linn on – eelnõu algatad küll ei mõista, millise analüüsi tulemusel – oma eelarve reale kirjutanud tulu 150 miljonit krooni poole aastaga. Me leiame, et kui me kohe praegu müügimaksu tühistaksime, siis peaks riik Tallinna linnale vastavad vahendid eraldama. See oleks ülekohtune kogu Eesti riigi maksumaksjate suhtes – nende taskust see raha ju tegelikult võetaks. Nii et selle eelnõuga ei kaasne alates 2011. aasta 1. jaanuarist riigieel-

arvest lisakulutusi ja nähes teie kõigi entusiastlikke pilke, loodan, et seda seaduse muutmise ettepanekut toetab kogu Riigikogu saal. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Margus Tsahkna! Teile on küsimusi. Palun, kolleeg Helle Kalda!

Helle Kalda

Hea kolleeg! Olen alati pidanud sind suhteliselt tolerantseks inimeseks, aga täna, kui sa esitasid eelnõu, mida võiks nimetada "Käsen, lasen, poon Tallinna", on mul natuke teine arvamus. Sa ütlesid, et riigi ülesanne on tagada riigi ülesannete täitmine. Õige! Jätkusuutlikkus on ka kohalike omavalitsuste kontekstis väga oluline. Me teame väga hästi, et te kärpiste kohalikel omavalitsustel – ma ei räägi üksnes Tallinnast – tulubaasi. Rahanduskomisjon, sina kaasa arvatud, teab, et seetõttu on üle kogu Eesti puudu 440 miljonit krooni. Ütle, palun, kuidas peab kohalik omavalitsus täitma talle riigi poolt pandud ülesandeid, kui selleks ettenähtud raha vähendati.

Margus Tsahkna

Ma olen austatud küsijat alati hinnanud selles mõttes, et ta suudab panna teistele inimestele suhu sõnu, mida nad öelnud ei ole. Aga idee on õige, Helle. Tõepoolest on riik huvitatud sellest, et omavalitsused täidaksid seadusega neile pandud kohustusi. Kui me vaatame laiemalt olukorda Eestis, siis tegelikult on palju teemasid, mis tuleb võimalikult kiiresti selgeks rääkida. Need on just nimelt suhted riigi ja omavalitsuste vahel, ja mitte ainult Tallinna linna puhul. Tegelikult on kõigi ülejäänud 225 omavalitsusega samamoodi. Ei ole ka mingi saladus, et IRL on avalikult korduvalt välja öelnud, et haldusreformi teema on Eesti riigi jaoks oluline teema. See reform ei puuduta ainult seda, kust jooksevad valla piirid, vaid ka seda, kuidas kujunevad omavalitsuste tulubaasid ning kuidas riik ja omavalitsused omavahel ülesandeid jaotavad. Ma arvan, et see on laiem teema.

Konkreetselt selle muudatusettepaneku taust on tõsiasi, et Tallinna linn ei ole oma kulutusi kokku tõmmanud, selleks et täita kohustusi. Ma toon veel ühe näite, hea Helle. 40 miljonit krooni aastas kulutatakse parteipropa-

gandale. Samal ajal näeb Tallinna linn kõiki-
dele lasteaedadele investeringuteks ette 2 mil-
jonit krooni, mis on suurusjärgus 30 000 kroo-
ni aastas. Minu arvates see ei ole mõistlik käi-
tumine. Omavalitsus peaks siiski seisma nende
inimeste huvide eest, kes tema territooriumil
elavad.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mai Treial!

Mai Treial

Lugupeetud ettekandja! Kohaliku omavalit-
suse harta alusel on omavalitsustel väga palju
õigusi. Kas teile ei tundu, et selle seaduseel-
nõuga tungitakse omavalitsuse võimkonda ja
kärbitakse tema võimalusi? Ja kas teil on teh-
tud analüüs, mille põhjal te selle eelnõu meile
esitasite? Missugused on siis need tagasilöö-
gid?

Margus Tsahkna

Hea küsija! Algatajad kindlasti aktseptee-
rivad kohaliku omavalitsuse hartat ja kõiki
põhimõtteid, mis seal kirjas on. Ka meie soov
on, et omavalitsused saaksid võimalikult palju
ise oma elu korraldada. Kindlasti Eesti riigi
omavalitsused selles suunas liiguvadki, riik ei
ole ju väga palju kogu aeg sekkunud. Kuid
õigust oma elu korraldada tuleb kasutada
mõistlikult. Praegu me näeme, et üks omavalit-
sus enam ei tegele ainult oma elu korralda-
misega, vaid selle tegevuse tagajärjel kannata-
vad kogu riigi ettevõtluskeskkond, õiguskind-
lus ja muud sellised printsiibid. Me oleme
tõesti vaadanud, kuidas müügitasude puhul on
omavalitsused varem käitunud. Kui me vaata-
me asjaomaseid arve, siis läbi aegade on 226
omavalitsusest vaid kahes vastavalt seadustele
müügitasude kehtestatud. Ülejäänud omavalit-
sused ei ole pidanud vajalikuks sellist õigust
kasutada. Ja ma arvan, et see on nendest väga
mõistlik – kuigi jah, see pole minu kommen-
teerida, kas omavalitsuste otsused on õiged või
mitte. Siiski, ka väga rasketel aegadel, nagu
need meil mullu olid, ei ole omavalitsused pi-
danud vajalikuks kehtestada kohapeal lisamak-
sukoormust.

Probleemi teine pool on see, et Tallinna
linna kehtestatud müügitas on nii segaselt
tehtud, et tänaseni adressaat, kes peaks seda
müügitasumaksu tasuma, ei tea, mille pealt, kunas

ja kui palju ta peab maksma. Minu arvates on
Eesti riigi kohustus seista maksumaksjate, oma
riigi kodanike huvide eest, samuti keskkonna
eest, ja see eelnõu selle tagab. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Arvo Sarapuu! Vabandust!
Kolleeg Eiki Nestor, kas teil on protseduuriline
küsimus? Palun!

Eiki Nestor

Mul on protseduuriline küsimus: kas meil
toimub siin praegu Riigikogu istung või Tal-
linna Linnavolikogu istung?

Esimees Ene Ergma

Meil toimub siin Riigikogu istung. Palun,
kolleeg Arvo Sarapuu, järgmine küsimus!

Arvo Sarapuu

Hea ettekandja! Selleks, et kohalikud oma-
valitsused saaksid tõrgeteta toimida, on vaja
anda neile vastavad riiklikud garantiid. Koha-
liku omavalitsuse finantsgarantii elemendid on
sellised: õigus iseseisvale eelarvele, õigus
kehtestada ja koguda kohalikke makse. Kui ma
vaatan teie eelnõu seletuskirja, siis siin ei ole
ju õieti midagi. Minu küsimus on, mis mõju
see eelnõu kohalikele omavalitsustele kaasa
toob ning mida linnade liit ja maaomava-
litsuste liit on selle eelnõu kohta oma arvamu-
ses öelnud.

Margus Tsahkna

Selles küsimuses oli mitu eri küsimust.
Tõepoolest, riik näeb oma seadustega ette va-
hendid, need võimalused ja atribuudid, millega
omavalitsused saavad oma tulubaasi kujun-
dades arvestada. Seetõttu ongi algatajad piisa-
valt varakult sellise seadusmuudatuse algata-
nud, et omavalitsused teaksid järgmise aasta
eelarvet planeerides, mis võimalused neile sea-
dustega on antud.

Mis puutub eelnõu mõjusse, siis 2008. aasta
kogu aasta maksulaekumiste puhul võime rää-
kida sellest, et näiteks Maardu linnas oli selle
maksu tulu 1,5 miljonit krooni, Harku vallas
541 000 krooni. Nii et mõju, mida see seadus
reaalselt omavalitsustele kaasa tooks, oleks
suurusjärgus selline. Tallinna puhul ma ei oska
praegu öelda, kui palju Tallinna linn selle poo-
le aasta jooksul nende suurte segaduste juures

seda maksu võiks koguda. Eks me näe seda aasta lõpus, kui tehakse kokkuvõtteid. Olukord on segane ka õiguskindluse seisukohalt: avalikkuses on kõlanud n-ö adressaatide seisu-koht, et Tallinna linna vastu tuleb kohtusse minna. Eks me näe, mis lahendused üldse tulevad.

Eelnõu eesmärk on tulevik väga selgelt paika panna – omavalitsused peavad teadma, milllega nad võivad arvestada ja milliseks nende tulubaasid kujunevad.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Hea kolleeg! Minu arvates on see väga lapsik ja rumal eelnõu. Rääkida sellest, et me ei saa aru ja me ei taha – ega tegelikult ettevõtja või maksumaksja ei taha ju ühtegi maksu maksta! Ometi me oleme Riigikogus viimase kahe-kolme aastaga nii palju makse tõstnud ja rääkida, et müügitaks on Eestis midagi uut – Eestis on seda tõesti vähe, aga vaatame maailmas ringi! Mujal Euroopas ja Ameerikas on müügitakse palju ja rääkida sellist juttu, nagu sa siin puldis ajad, on kiuslik ja lapsik. Miks te niisuguse lapsiku eelnõuga välja tulite, ma küll aru ei saa. Kas tõesti selleks, et kiusata omavalitsusi?

Margus Tsahkna

Hea küsija! Ma ei saa kuidagi kommenteerida teie isiklike arvamusi. Ma tavaliselt ei ole öelnud, kas ma pean üht või teist asja lapsikuks ja kiuslikuks või mitte. See jääb teie südametunnistusele.

Mis puutub selle eelnõu eesmärki, siis ma ütlen küll, et see on väga kiuslik, mida Tallinna linn oma maksumaksjatega ette võtab, jättes samal ajal kärpimata kulutused, mida oleks iseenesest mõisteta kärpida. Ma toon uuesti selle arvu: 40 miljonit krooni, mis ei ole väike summa, on läinud lihtsalt poliitpropaganda jaoks. Kas see ei ole kiuslik käitumine, kui Tallinna linn selle raha uuesti täiesti tuima näoga maksumaksja taskust võtab? Ma ei räägi teistest maksudest, ma ei räägi kõrgetest maa-maksu määradest, mis on Tallinna mõnes linnaosas kehtestatud, kuna seal ei ela ühe kindla erakonna valijaid. Ärme läheme nii isiklikuks, hea küsija!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Evelyn Sepp!

Evelyn Sepp

Sellist valetamist päise päeva ajal on suhteliselt raske taluda! Esiteks, selle eelnõu pealkiri on ikka täitsa metsa poole. See võiks olla näiteks "300 miljoni krooni äravõtmine Tallinna linna elanikelt". Selle raha eest saaks teatavasti päris palju head teha. Aga mu küsimus puudutab seda, et te siin paljusõnaliselt räägite, et omavalitsustel on autonoomia. See tähendab muu hulgas seda, et neil on oma iseseisev eelarve ja eelarve kujundamise võimalused. Kõigi rahvusvaheliste finantsinstitutsioonide kriitika käib selle kohta, et Eesti kohalike omavalitsuste eelarve on väga ühekülgne, sõltub liialt riigist. Milliseid maksuseaduste struktuurimuudatusi te siis ette näete, et omavalitsuste eelarve saaks kokku kogutud erinevatest maksuallikatest ega sõltuks ainult riigi suvast? Mis siis on isamaaliitlaste arvates mõistlik ja mis ei ole mõistlik?

Margus Tsahkna

Küsija tausta teades oleks ma küll arvanud, et eelnõu pealkiri on siiski arusaadav. Me ju muudame konkreetset seadust, mille pealkiri on "Kohalike maksude seadus". Pealkiri peabki selline olema. Ja konkreetset selle eelnõuga puudutatakse kohalike omavalitsuste tulubaasi nii palju, et järgmisest aastast, juhul kui eelnõu seadusena vastu võetakse, ei ole Eesti omavalitsustel võimalik nõuda enam müügitaksu ja paadimaksu.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas!

Inara Luigas

Lugupeetud ettekandja! Selle seaduseelnõuga te püstitate endale eesmärgi ja sõnastate selle järgmiselt: "Kohalike maksude seaduse muutmise seaduse eesmärk on õigusselguse tagamine." Et tagada õigusselgus kohalike maksude seaduses, oleksite võinud pigem kohalikele omavalitsustele appi minna, et muuta kohalike maksude seadus läbipaistvamaks, arusaadavamaks, paremaks, täiuslikumaks, enam teile õigusselgust tagavaks jne. Teie aga lähete robustselt kohalike maksude seaduse

kallale ja väga lapsikult lihtsalt tühistate teatud maksud. Miks te sellise tee valisite?

Margus Tsahkna

Reaalne olukord, millesse Tallinna linn tegelikult Eesti riigi pani, kahjuks nõuab päris radikaalseid samme. Kuid kindlasti on võimalik headel Riigikogu liikmetel ja fraktsioonidel kogu menetluse käigus teha eelnõu kohta mitmesuguseid muudatusettepanekuid. See on ju alles selle seaduseelnõu menetlemise algus.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Helle Kalda, teine küsimus!

Helle Kalda

Ka mina loen, et me arutame täna kohalike maksude seadust, mis haarab kogu Eestit, kuid me räägime ainult Tallinnast. Te olete mitu korda öelnud, et Tallinn kulutab 40 miljonit Keskerakonna valimiskampaaniaks. Võib-olla, ma ei tea seda täpselt. Aga kuidas te hindate seda, et Riigikogus teie erakond eraldas riigieelarvest omanike liidule teie kahe liikme valimiskampaaniaks kaks miljonit, pluss veel oma ministri kaudu poolteist miljonit, kokku 3,5 miljonit? Kui eetiliseks te seda fakti peate? Teie väide on teie suva, aga fakt on see, et kaks inimest sai teil valimiskampaaniaks 3,5 miljonit.

Margus Tsahkna

Minu arusaamise järgi on fakt see, mis on reaalselt toimunud. Mina oskan ainult kommenteerida seda fakti, mis hetkel siin aset leidis: et see küsimus esitati. Selle sisu ei oska ma kuidagemoodi kommenteerida.

Esimees Ene Ergma

Palun arutame siiski seda, mis puudutab seda eelnõu, mitte eelnõuväliseid küsimusi. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud algataja! Riigikogu rahanduskomisjonis seda eelnõu arutades tehti ka üks konstruktiivne ettepanek. See oli ettepanek ühendada käesolev seaduseelnõu päevakorras järgmise eelnõuga 734. Tegelikult on omavalitsused sunnitud kohalikke makse viimasel ajal kehtestama ainult sellepärast, et Eesti riik oma esimese negatiivse eelarvega eelmisel aastal

pani kohalikud omavalitsused raskesse seisu. Päevakorras järgmise eelnõuga me soovime omavalitsustele nende tulubaasi tagasi anda. Kui need kaks eelnõu kokku liidetakse, siis me kõik saaksime rahuliku südamega sellise eelnõu poolt hääletada: kaotame müügitaksu, aga anname Eesti linnadele ja valdadele tagasi nende tulubaasi. Mina järgmise eelnõu algatajana olin selle ühendamise nõus. Teie Mart Laar ja Peep Aru aga vaatasid teineteisele ehmunud pilguga otsa ja ütlesid, et nad peavad seda arutama. Täna teie kindlasti olete seda arutanud. Kas te olete nõus neid kaht eelnõu ühendama, et me saaksime kõik lõpuks üksmeelselt poolthääle anda?

Margus Tsahkna

Hea küsija! Komisjonipoolse ettekande teeb komisjoni esimees Taavi Rõivas. See puudutab seda, mida komisjon otsustas, aga täna on selgem arutada neid kahte eelnõu eraldi. Kui menetluse käigus ilmneb niisugune soov ja arusaamine, siis on alati võimalik seda teha.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jüri Ratas!

Jüri Ratas

Austatud Riigikogu esimees! Hea ametikaaslane! Kui ma võtan lahti eelnõu 774, mille on algatanud nii Reformierakonna fraktsioon kui Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon, siis selle seletuskirjas on kirjas järgmine põhimõte: muudatused jõustuvad 1. jaanuaril 2011. Kuna seadusandja annab kohalikele omavalitsustele piisava etteteatamise ajaga teada, et 2011. aasta algusest ei kuulu müügi- ning paadimaks kohalike omavalitsuste kehtestatud maksude loetellu, on omavalitsusel võimalik oma eelarve planeerimisel nende muudatustega arvestada. Minu küsimus teile on see: kas te toetate põhimõtteliselt seda lähenemist, et kui jooksva aastal tehakse eelarves või maksupoliitikas teatud muudatusi kas riigi või kohalike omavalitsuste tasandil järgmisest aastast alates ja tuuakse põhjenduseks, et eelarvete planeerimisel on tehtavate muudatustega võimalik arvestada, siis seda võib ka tulevikus kasutada? Kas te järgite seda põhimõtet ka teisi samalaadseid eelnõusid esitades?

Margus Tsahkna

Selle eelnõu algatajad käituvad kindlasti inimeste suhtes palju ausamini kui Tallinna linn, kes teatas alles detsembri alguses, et neil on plaan kehtestada Tallinnas lisamaksud paadimaksu ja müügitaksu näol. Tuletan ka meelde, et selliseid punkte ei olnud minu teada ei valimislubadustes oktoobrikuus ega ka koalitsioonilepingus, et müügitaks kehtestatakse. Tõesti riik käitub palju viisakamalt ja ka õiglustundest lähtudes. Me teatame seadusmuudatuse võimalusest päris pikalt ette – on ju praegu aeg, mil omavalitsused hakkavad oma eelarveid planeerima. Tervelt poole aasta jooksul on kohalikel omavalitsustel võimalik sellega oma eelarvete koostamisel arvestada. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Toivo Tootsen!

Toivo Tootsen

Ega kolleeg Nestor ei küsinud asjata, kas siin on koos Riigikogu või Tallinna volikogu. Teie koalitsioon on juba ma ei tea mitmendat korda asunud Riigikogus tegelema ühe omavalitsuse küsimustega. Ilmselt on see teie kompetentsuse tase: riigi juhtimisega ei tule koalitsioon toime ja nii te katsutegi jõudu ühe omavalitsusega. Et te toime ei tule, seda näitab kas või see, et teie väitel maksavad Tallinna müügitaksu kinni kõik Eesti elanikud, kuna see kasseeritakse kokku mujaltki. No tere hommikust! Kas siis riik tõesti ei suuda panna ettevõtjaid seadusi täitma, et kohalik maks oleks kohalik maks ja et seda mingite kombinatsioonidega ei rakendataks mujal ehk ei tõstetaks selle abil hindu ka väljaspool Tallinna?

Margus Tsahkna

Hea küsija! Siit tulebki välja põhimõtteline maailmavaateline erinevus. Minu teada praegune koalitsioon ei kavatse kunagi kehtestada näiteks müügitalonge või mida iganes, et hakata kõike lõpuni riigi poolt reguleerima. Meie toetame just nimelt vaba turumajandust.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus!

Marika Tuus

Austatud esineja! Ma vaatan, et te olete Tallinnaga küll väga hädas. Vägisi tuleb meelde, kui palju on olnud eelnõusid, millega te tahate Tallinnale lihtsalt ära teha – alates kas või tollest kolinal läbi kukkunud soolise võrdõiguslikkuse seadusest, et Tallinnale valimistel kõikaid kodaraisse loopida, ja lõpetades tänasega. Tuletaksite ehk seda meelde ja ütleksite, millal te taastate Tallinnalt ära võetud tulu baasi?

Margus Tsahkna

Ma tahan ühe asja selgeks teha. Valdavas osas kasutavad Keskerakonna küsijad ühtmoodi retoorikat: te nagu seisaksite kõikide omavalitsuste eest. Me räägime täna müügitaksust, mida teised omavalitsused ei ole pidanud vajalikuks kehtestada. Tundub, et nad mõistavad, mis koormusi ja kuidas suudavad inimesed taluda. Ja teine asi on see, et ma nimetaksin seda isegi nahaalsuseks, kui räägitakse Tallinna suurepärasest käitumisest, kui me ometi teame, mida tehakse Tallinna raha eest. Tõepoolest, me ei saanud seda enam pealt vaadata ja siit meie ettepanek.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Evelyn Sepp, teine küsimus!

Evelyn Sepp

Tahan ikkagi rääkida Tallinna südamevalust ehk krokodillipisarate seadusega 300 miljoni krooni äravõtmisest tallinlaste ühisest maksukassast. Muidugi ei meenu ka minule, et ma oleksin mõnes koalitsioonilepingus lubanud, et riigi valitsemisel tõstetaks kahenädalase etteatamistähtajaga käibemaksu, aktsiisimaksu ja tulumaksu, nagu IRL koos Reformierakonnaga viimase paari aasta jooksul teinud on. Aga ma kordan oma esimest küsimust. Kui me ikkagi püüame neutraalselt seadust menetleda, nagu sa siin vahepeal korra eksisid, siis milliseid maksustruktuuri muudatusi te kohalikele omavalitsustele ette näete, et kohalike omavalitsuste eelarve ei sõltuks ainult ühest allikast, praktiliselt ainult riigieelarvelisest eraldisest? Milliseid kohalikke makse te olete valmis seadustama, et maksubaas oleks mitmekülgsem?

Margus Tsahkna

Hea küsija! Kui seda eelnõu lugeda, siis siin on, ma kordan üle, kirjas ettepanek tunnistada kehtetuks nii müügitaks kui ka paaditaks. Aktsepteeritavad on kõik ülejäänud maksud, mis on kohalike maksude seaduses kirjas. Ma ei hakka seda ette lugema, aga selles sisalduvad väga erinevad maksud: näiteks mootorsõidukitaks, teede ja tänavate sulgemise maks, loomapidamistaks, lõbustustaks, parkimistasu, reklaamitaks. On muidki võimalusi. Palun tutvuge ka selle seaduse tekstiga.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Georg Pelisaar!

Georg Pelisaar

Lugupeetud ettekandja! Te olete väga üheselt täna mitmel korral öelnud, et riik käitub selle seaduse kehtestamisel palju ausamalt kui meie pealinn. Samas, olgem ausad, te peate järelikult siis Reformierakonda ja IRL-i riigiks. Ma ei saa sellega kuidagi nõus olla. Samal ajal te pidevalt väidate, et need maksud mõjutavad kogu Eestit. Aga vaadake, Eesti on juba niigi väga palju mõjutatud erinevatest hindadest. Nendes omavalitsustes, kus puuduvad ketipoed, on kaup 1–3% kallim kui näiteks Tallinnas. Öelge, palun, millise eelarverea pealt peaksid omavalitsused edaspidi oma kulud katma. Neid tuleb ju paratamatult teha.

Margus Tsahkna

Hea küsija! Nagu te kindlasti märkasite, ma rääkisin sellest, et kui Riigikogu võtab selle seadusmuudatuse vastu, siis see hakkab kehtima. Ja ma olen küll seisukohal, et koht, kus Eesti Vabariigis seadusi tehakse, on Riigikogu. Ma ei pea siin silmas ei Isamaa ja Res Publica Liitu ega Reformierakonda. See on üks asi. Mis puutub omavalitsuste võimalustesse ja sellesse, mis rea pealt teha kulutusi, siis tänane eelnõu puudutab müügitaksu ja paaditaksu. Kõikidele teistele ridadele tuginedes on võimalik oma eelarve koostada. Mina olen päris hästi kursis Tartu asjadega. Tartu on ka päris suur omavalitsus – suuruselt teine omavalitsus Eestis. Seal ei ole kaalutud müügitaksu kehtestamist, vaid on õigel ajal heaks kiidetud eelarvekärped, mille eest kindlasti tuleb tunnistada ka Tartu keskerakondlasi. Tartu linn

saab hakkama ilma neid lisamakse kehtestamata.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jüri Ratas, teine küsimus!

Jüri Ratas

Hea ametikaaslane Margus Tsahkna! Ma tulen oma esimese küsimuse põhimõtte juurde tagasi. Ma küsin uuesti, mis saab, kui tulevikus peaks Riigikogu menetlusse tulema eelnõu, mis puudutab eelarvelisi või maksupoliitilisi küsimusi jooksva aastal järgmise aasta kohta. Näiteks kui tahetakse taastada üksikisiku tulumaksust kohalikele omavalitsustele minev protsent või seda tõsta ja pannakse katteallikaks põhimõtte, et eelarve planeerimisel võib muudatustega arvestada nii, nagu on teil kirjas seletuskirja kolmandas punktis, mis kannab pealkirja "Eelnõu sisu". Kas te ka tulevikus toetate seda, ükskõik missugused maksumuudatused järgmiseks aastaks on plaanitud ja katteallikaks on kõnealune põhimõtte?

Margus Tsahkna

Hea küsija! Kindlasti ma ei toeta üksipuha missuguseid maksumuudatusi. Ma võin väga selgelt ja rahulikult kinnitada, et mulle ei meeldi maksutõusud ja me ei kavatse maksude tõstmisega tegelda. Kindlasti on siin oma poliitiline pool juures, aga kui me pöördume küsimuse sisu juurde tagasi, siis mida pikemat aega on maksude muutmise ette teatatud, seda parem. Selles osas on Eestis kujunemas ka oma õiguspraktika. Kui te mäletate, siis eelmisel aastal me tegelesime siin käibemaksu tõstmise järel lisaseaduse vastuvõtmisega, millelega pehmentati selle sammu mõju, kuna sellest etteteatamise aeg jäi lühikeseks. See on meile kõigile teada. Maksukeskkond peaks olema võimalikult stabiilne. Maksudega ei mängita. Kui riik on delegeerinud kellelegi võimaluse koormisi kehtestada, siis tuleb seda võimalust kasutada vastutustundega.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaan Õunapuu!

Jaan Õunapuu

Hea ettekandja! Teadaolevalt on kohalike maksude osatähtsus kogu omavalitsuste eelarves mõne protsendi piires. Minu arvates on

seda äärmiselt vähe. Euroopas on näiteid, et see läheneb 50-le. Ma arvan, et selline tsentraliseerimine omavalitsuste rahakoti üle otsustades ei tule ühele korralikule Euroopa Liidu liikmesriigile kasuks. Milline on teie arvamus kohalikest maksudest? Kas sellel koalitsioonil on plaanis nende osatähtsust suurendada ja kui on, siis ma läheksin proua Evelyn Sepa küsimusega edasi: millised need maksud võiksid olla?

Margus Tsahkna

Ma ei tea, et meil oleks praegu plaanis hakata kehtestama uusi võimalusi inimeste maksustamiseks. Vastupidi, ma arvan, et see koalitsioon tegutseb selle nimel, et maksukoormus ei kasvaks, pigem kahaneks. Meie maailmavaade on selline, et võlg on võõra oma ja et me saame kulutada nii palju, kui meil raha on. Sellest lähtudes oleme me – teie kõigiga koos, tuletan meelde – kärpinud riigieelarvet ja liikunud selles suunas, kuhu me täna liigume. Järgmisel aastal me liitume eurosooniga ja oleme tegelikult väljumaskas väga raskest majandustsüklist.

Rahanduskomisjonis oli ka juttu Euroopa praktikast, mis puudutab võimalike omamaksude osakaalu omavalitsuste tulubaasides. Too-di erinevaid näiteid eelkõige Lõuna-Euroopa riikidest: Kreeka, Hispaania, Portugal jne. Mina küll soovitan, et Eesti ei läheks oma maksupoliitikat kavandades ei Kreeka, Hispaania, Portugali ega Itaalia teed. Võib-olla meie tarkus ongi andnud sellise hea tulemuse, et meil on väga lihtne ja selge maksusüsteem. Samas olen ma küsijaga nõus, et omavalitsuste tulubaasi tuleks põhjalikult arutada siis, kui me hakkame tegelema haldusreformiga. Loodan, et me kõik koos võtame selle käsile võimalikult pea.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Margus Tsahkna! Nüüd kutsun ettekandeks kõnetooli rahanduskomisjoni esimehe kolleeg Taavi Rõivase!

Taavi Rõivas

Head ametikaaslased! Rahanduskomisjon arutas seda eelnõu 7. juuni istungil. Rahanduskomisjoni õhkkond oli küllalt sarnane sellega, mis valitseb täna siin saalis. Ühelt poolt eelnõu

algatajad pidasid müügitaksu Tallinna kehtestatud karistuseks kogu Eestile, samuti paadimaksu. Osa komisjonist aga vastukaaluks tümitas selle eelnõu, mis pakub välja müügi- ja paadimaks kaotada, maapõhja.

Püüan seda väga kirglikku ja tõsist arutelu siin refereerida. Kindlasti kogu ulatuses mul seda edasi anda ei õnnestu, aga rõhutan üle aspektid, mis võiksid täiskogule huvi pakkuda.

Esiteks küsiti eelnõu algatajalt, miks otsustati kohalike maksude seast kustutada müügitaks ja paadimaks ning kas ei ole mõeldud näiteks ka mootorsõidukimaksu, lõbustusmaksu ja majutusmaksu kaotamisele. Eelnõu algatajate vastus oli, et nende ettepanek jääb kahe nimetatud maksu piiresse. Seda eeskätt põhjusel, et need kaks maksu on praktikas Eesti maksumaksjatele suurt segadust tekitanud. Eelnõu algatajad ei võtnud seisukohta selles osas, et kui keegi peaks tegema ettepaneku lisada kaotatavate kohalike maksude sekka näiteks ka mootorsõiduki- või lõbustusmaksu, kas nad siis seda toetavad või mitte.

Teine teema, millest väga põhjalikult räägiti, on see, kuidas siis müügitaks mõju avaldab. Ühelt poolt on selge, et see avaldab mõju kõikidele kaupmeestele Tallinnas halduskoormuse kasvu tõttu. Seda ei saa võrrelda mõne teise maksumäära muutmise, tegemist on ikkagi uue maksuga. Kaupmeeste sõnul tähendab see täiendavat administreerimist väga suures ulatuses. Seda esiteks.

Lisaks on mõju kaupmeestele väga suur loomulikult ka seetõttu, et müügitaksu osas kehtivad kaupmeeste jaoks väga raskesti hallatavad ja tihti ka sisu mõttes arusaamatud erisused. Meil on hästi palju avalikkuses ilgutud näite üle, et kui tuleb poodi müügitaks, siis peab kindlaks tegema, et ega see ometi muna ei sisalda. Sest kui sai sisaldab muna, siis on tegemist luksuskaubaga ja see kuulub müügitaksuga maksustamisele. Kui see muna ei sisalda, siis see müügitaksuga maksustamisele ei kuulu. Samamoodi on mitme teise toorainega, mille sisaldust peab igal üksikul juhul kaupmees kontrollima. Eriti probleemataoline on see kõige väiksemate poodide jaoks ja teisalt kõige suuremate poodide jaoks. Väiksematel poodidel lihtsalt ei ole vajalikke inimesi, tihti on töötajate arv väga väike. Väga suurtel kauplustel aga ulatub sortiment kohati isegi sadadesse tuhandetesse artiklitesse ja iga

üksikut asja üle kontrollida on keeruline. Lisaks on kaupmehed rõhutanud, et Tallinnas kehtestatud müügitaksu määrus on väga suure osas arusaamatu.

Komisjonis me puudutasime väga põhjalikult ka seda, et müügitaks mitte ainult ei avalda survet Tallinna hindadele – see kirjutatakse igale arvele juurde –, vaid kaubanduskettide puhul võib see mõju avaldada üle Eesti. Seda seetõttu, et kui ühel ketil on näiteks kümme kauplust Tallinnas, üks Kärddlas, kaks Tartus ja üks Kuressaares, siis trükitakse ju kõikide nende kaupluste jaoks ühised reklaambukletid, tehakse ühised kampaaniad ja seetõttu, varjatult või mittevarjatult, võib Tallinna müügitaksuga kaasneda hinnatõus näiteks Kärddlas. See kindlasti ei ole eelnõu algatajate ja ka komisjoni enamuse hinnangul kooskõlas kohaliku maksu loogikaga.

Täpselt samamoodi võib öelda, et isegi veel suuremal määral on kohaliku maksu loogikaga vastuolus Tallinnas kehtestatud paadimaks. Minu isiklikul hinnangul on paadimaksu määrus kehtiva kohalike maksude seadusega vastuolus, kuna ei maksustata mitte paadi asukoha järgi, nagu kohalike maksude seadus selgelt sätestab, vaid paadi omaniku asukoha järgi. Paadimaksu peavad Tallinna paadimaksu määruste kohaselt maksma kõik, kelle paat on soetatud liisinguga. Ei paadi omanik ega paat pea olema kunagi Tallinnas käinudki, rääkimata sellest, et paat on alaliselt Tallinnas. Kui paadi omanikuks on registreeritud liisingufirma, siis seda maksu küsitakse. Taas tekkis küsimus, kas on õigustatud, et üks omavalitsus kehtestab oma eelarve puudujääkide katteks maksu, mida peavad maksma näiteks inimesed, kes hobi korras Peipsi järvel kalal käivad või oma paadiga näiteks Emajõel sõidavad ja on vastavalt kas siis Peipsi- või Emajõe-äärsete omavalitsuste elanikud.

Rääkisime põhjalikult kohaliku omavalitsuse autonoomiast. Teema, mille kolleeg Jaan Õunapuu tõstas siin saalis, tõstas ta ka komisjonis. Kohalike makse on vähe ja nende puhul tuleks arutada, kuidas kõige paremini tagada, et kohalike omavalitsuste funktsioonid saaksid selle tulubaasi juures täidetud. See teema tuleb arutelule kindlasti ka täna rahanduskomisjoni istungil, kus Rahandusministeerium teeb ülevaate muu hulgas kohalike omavalitsuste rahastamise tulevikust. On teada, et

neid printsiipe muudetakse põhjalikult järgmise riigieelarve kontekstis.

Tõstatati küsimus, et 1. jaanuar pole jõustumiseks sobiv kuupäev. Aga eelnõu algatajad on seda meelt, et kui me täna siin anname selge signaali, algatades selle eelnõu ja saates selle Riigikogu täiskogust teisele lugemisele, siis on teada, et tõenäoliselt kohalike maksude seaduses ei kehti 1. jaanuarist 2011 enam ei müügitaks ega paadimaks. Nõnda oleks õigustatud selle seaduse vastuvõtmine peale valitsuse arvamuse ärakuulamist, mis võiks toimuda suve jooksul, ja peale omavalitsusliitude arvamuse ärakuulamist, mis võiks samuti toimuda suve jooksul. Seega võiks eelnõu jõuda lõpphääletusele septembris. Eelnõu 774 algatamisega ja selle esimese lugemise lõpetamisega anname signaali, et see muudatus on igal juhul kavas. Komisjoni enamuse hinnangul on tegemist piisava etteteatamisajaga, et jõuaks sellega arvestada.

Komisjon otsustas määrata eelnõu muudatustettepanekute esitamise tähtajaks 1. juuli. Kohe sügisel otsustab komisjon siis jätkamise. Komisjoni ettepanek on esimene lugemine lõpetada. Selle ettepaneku poolt hääletas 7 ja vastu 5 komisjoni liiget. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Taavi Rõivas! Palun küsimusi! Teine küsimus, kolleeg Kadri Simson.

Kadri Simson

Lugupeetud komisjoni esimees! Isiklikust sümpaatiast lähtudes otsustasin ma mitte panna kolleeg Tsahknat piinlikku olukorda. Nimelt ütles ta, et talle ei meeldi maksutõusud. Ja ometi me komisjonis arutasime ka seda, et möödunud aastal nii teie fraktsioon kui ka IRL-i fraktsioon hääletas käibemaksu 2% tõusu poolt. Seda pidi tegema kiirendatud korras. Õiguskantsler ütles, et see oli põhiseadusevastane, ja selle mõju oli, et iga kuu sai riigieelarve 150 miljonit krooni juurde. Nüüd Tallinna müügitaksu puhul kolleeg Tsahkna ütleb, et poole aasta jooksul 150 miljonit krooni on talle liiga valus. Püüdke edasi anda see komisjonis kõlanud põhjendus, miks käibemaksu lisandumine 150 miljonit krooni kuus oli õigustatud maksutõus, aga müügitaksu

lisandumine 150 miljonit krooni poole aastaga ei ole.

Taavi Rõivas

Ma ei tea, kas ma peaksin end kuidagi kurvana tundma, et kolleeg Tsahkna pälvis isikliku sümpaatiat ja mina ilmselt mitte. Sellegipoolest ma kommenteerin seda teemat hea meelega, kuna see tõepoolest oli ka komisjonis arutelul. Esimene põhjendus on see, et käibemaksu tõus oli selge ja arusaadav kõigile. Tegu oli arusaadava määra muutusega, mispuhul ei tekkinud mingeid erandeid ega kehtestatud mingeid täiendavaid keerulisi regulatsioone. Samuti on selge, et ühel riigil on õigus maksu-määrasid muuta. Müügitaksu puhul langetati otsus Tallinna linnas, ent see ei puuduta mitte ainult seda omavalitsust, vaid kogu riiki, ja see on selgelt erinev asi.

Lisaks on käibemaksu määra muudatus puhtalt halduskoormuse seisukohalt suurusjärgu võrra väiksem muudatus – kuigi ka see on loomulikult olemas –, kuna maksumäära muutmise on infosüsteemis lihtsam kui täiesti uue määra sisseviimine. Ja veel kord: tõsine argument müügitaksu kahjuks on see, et selle puhul on kehtestatud palju arusaamatuid erisusi, mis selle haldamise väga keeruliseks teevad.

Ma võin refereerida, kui küsija soovib, neid argumente, miks Keskerakond omal ajal käibemaksu tõusu vastu seisis, kuigi see parandas tunduvalt Eesti eelarvepositsiooni ja aitas meid kriisist üle saada. Ma võin neid argumente refereerida, aga samas ma ei tea, kas see oleks kohane, sest absoluutselt kõikidele argumentidele, mis Keskerakond toona tõi, on nad nüüd ise müügitaksu kehtestamisega vastu rääkinud. Nii et ma ei ole kindel, et küsija soovib seda, et ma toaksin välja vastuolud, mis Keskerakonnas on vahepealse aja jooksul ilmnenu.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rein Ratas!

Rein Ratas

Auväärt ettekandja! Kas eelnõu arutelul rahanduskomisjonis hinnati või võinuks hinnata ka seda, kuidas mõjub eelnõu esitamine ja veel enam selle seaduseks saamine meie riigi õiguskindlusele? Või on seadusloome teie arvates kui piruka küpsetamine: täna küpsetame

moosipirukat, homme kapsapirukat ja ülehomme lihapirukat? Müügi- ja paadimaks on ju aastaid olnud kohalike maksude hulgas ja häda pole midagi olnud ka teie tarkade finantsistide hinnangul. Nüüd avanes siis hea võimalus Tallinna raele ära teha ja seda võimalust ei saanud mitte kasutamata jätta. Olen rääkinud.

Taavi Rõivas

See eelnõu suurendab Eesti Vabariigis õiguskindlust ega võimalda ühel või teisel omavalitsusel küpsetada pirukat kogu vabariigi jaoks. Meil on demokraatlikult valitud parlament, kes teeb seadusi, kehtestab või vajadusel muudab makse kogu riigi jaoks. Ja meil on kohalikud omavalitsused, kelle otsuste mõju peab jääma eeskätt nende omavalitsuste piiresse. Kui meil on seadussäte, mis n-ö halvasti kasutamisel võimaldab mõnel kohalikul omavalitsusel kas tahtlikult või tahtmata halvendada kogu Eesti keskkonda, siis meie hinnangul selle seadussätte tühistamine suurendab õiguskindlust, ja seda mitte ainult Tallinnas, vaid kogu Eestis.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Nikolai Põdramägi!

Nikolai Põdramägi

Hea ettekandja! Teie jutust selgus, et sai, mis sisaldab muna, on luksuskaup. Sellest loogikast lähtudes, kas teile ei tundu, et iga toiduaine on luksuskaup? Vorst, mis sisaldab liha, on siis kindlasti luksuskaup.

Taavi Rõivas

Osa inimesi ehk ei ole tõesti mittetallinlastena selle Tallinna diskussiooniga kursis. Algselt Tallinnas müügitaksu kehtestades oli linnavalitsuse ja linnavolikogu enamiku retoorika see, et osale kaupadele kui luksuskaupadele kehtestatakse müügitaks. Praktikas selgus, et tegelikkuses jäi müügitaksu alla mitte minevate kaupade loetellu suhteliselt väike arv, ligikaudu 5% kõikidest kaupadest, seetõttu on neid väga keeruline eristada. Muu hulgas on soovitud eristada näiteks saiu mõne koostisaine sisalduse järgi. Nii et jah, muna sisaldav saiu on luksuskaup ja liha sisaldav vorst on luksuskaup – see järeldus on otseselt tulnud Tallinnas müügitaksu kehtestanud inimeste retoorikast. Minu meelet on mõistlik,

kui toidukaupa, ükskõik milline see ka pole, ei käsitataks ei Tallinnas ega mujal Eestis luksuskaubana ja kehtiks ühetaoline selge maksustamine. Et poleks võimalikud sellised rohked erandid, et Tallinnas peetakse teatud saia luksuseks ja seetõttu läheb ka Kärklas muna sisaldav sai kallimaks.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee, teine küsimus!

Lembit Kaljuvee

Hea kolleeg rahanduskomisjoni esimees! Kas rahanduskomisjonis või Reformierakonnas ja IRL-is kehtibki selline rahanduspoliitika, et kui riik kehtestab maksud, siis on teada, et need on riigile vajalikud, ja kui omavalitsus teeb sama, siis on need rumalad ja mittevajalikud ja kahjulikud? Samal ajal on poliitika selline, et riik võtab omavalitsustelt tulubaasi ära ja paneb neile kohustusi juurde. Kas selline rahanduspoliitika on teie arvates jätkusuutlik?

Taavi Rõivas

Kõigepealt ma juhin tähelepanu, et ei ole kohane müügi- ja paadimaksu kontekstis rääkida omavalitsustest kui sarnaselt toimivast tervikust. Paraku on nii, et müügi- ja paadimaks on ühe omavalitsuse otsus, mis on langetatud oma eelarve puudujääkide ja tegemata töö katteks. Ning too müügi- ja paadimaksu kehtestamine mõjub paraku kogu Eestis. Nagu ma juba selgitasin, peab ka paadi soetanud isik, kes ise ei ela Tallinnas ja kelle paat on samuti mujal, Tallinna reeglite järgi osal juhtudel paadimaksu maksma. Seetõttu on esmane argument nii müügi- kui paadimaksu vastu just õigusselguse suurendamine.

Ma ei ole *a priori* kohalike maksude vastu, päris kindlasti mitte. Ja ma olen kindel, et seda ei ole ka rahanduskomisjon tervikuna. Aga kui ma oleksin Tallinna Linnavolikogu liige, siis ma oleksin nii müügi- kui paadimaksu vastu hääletanud. Ja seda põhjusel, et ma pean ebamõistlikuks niisugust eelarvepoliitikat, et esmajärjekorras otsitakse võimalusi tulude suurendamiseks ja alles seejärel – kui üldse – vaadatakse üle ka kulude pool. Täna Postimehes näiteks oli intervjuu ühe Tallinna abilinnapeaga, kes pidas uhkuseasjaks, et Tallinn ei ole vaatamata eelarvetulude olulisele alalaeku-

misele ei administratiivkulusid ega linna ülalpidamise kulusid kokku tõmmanud. Minu meelest see ei ole uhkuseasi ja seetõttu me peame, kuigi me seda tegelikult ei soovi, pidevalt tõmbama paralleele Tallinna ja Kreeka fiskaalpoliitika vahel. Pealinna elaniku ja pealinna maksumaksjana teeb see kõik mulle väga palju kurba meelt.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Keit Pentus!

Keit Pentus

Hea rahanduskomisjoni esimees! See eelnõu on siin saalis täna esimesel lugemisel osalt põhjusel, et omavalitsustel oleks piisavalt varakult ette teada plaan, et Riigikogu enamus soovib järgmise aasta 1. jaanuarist müügi- ja paadimaksu kaotada. Milline oleks rahanduskomisjoni soovitus omavalitsustele, kes praegu teevad oma järgmise kolme aasta eelarvestraateegiaid ja kes viimasel hetkel on kuuldavasti nendesse strateegiatesse ikkagi sisse kirjutanud ka müügi- ja paadimaksu? Kuidas peaks nüüd käituma? Kui seadusandja selgelt annab märku, et plaan on need maksud ära kaotada, siis kas oleks mõistlik seda arvestada ka omavalitsuste eelarvestraateegiate koostamisel?

Taavi Rõivas

Kahtlemata peab järgmiste eelarvete koostamisel arvestama selle eelnõu seaduseks saamisega. Ma olen täiesti kindel, et kõikide omavalitsuste eelarvete koostamise ajaks on see eelnõu juba seadusena vastu võetud. Kui eelnõu esimene lugemine täna lõpetatakse – ja rahanduskomisjoni ettepanekul see võikski toimuda –, siis jääb see eelnõu parlamendi menetlusse ning see on päris kindlasti selge signaal kõikidele omavalitsustele, et ka järgmiste aastate eelarvete või eelarvestraateegiate koostamisel ei ole mõistlik arvestada müügi- ja paadimaksuga.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Enn Eesmaa!

Enn Eesmaa

Austatud esineja! Miks käibemaksu puhul ei arvestata toidukaupade struktuuralseid erisusi?

Taavi Rõivas

Lihtne ja ühetaoline maksustamine on igal juhul mõistlikum nii riigieelarve kui maksude haldamise aspektist. Praegu me näeme Tallinna näitel, kui palju peavalu tekitab osa toiduainete väljaarvamine maksu alt. Kaupmehed on mulle eravestlustes kinnitanud, et halduskoormus, mis selle maksuga kaasneb, on tegelikult mitu korda suurem kui kasu, mida annab konkreetsetelt kaupadelt võtmata jääv müügi-maks. Ehk siis sisuliselt oleks kaupmeestel märksa soodsam nende üksikute konkreetsete mittemaksualuste kaupade müügi-maks hoopis ära maksta ja mitte seda oma andmebaasides ja infosüsteemides hallata.

Minu arvates on see müügi-maks meile kõigile suureks hoiatuseks ja heaks kogemuseks, et me jumala pärast midagi sama rumalat ei tahaks üleriigiliselt teha.

Muuseas, kui Tallinna kehtestatud müügi-maksus midagi ka positiivset on, siis on see tõsiasi, et väga reljeefselt joonistab nii müügi-kui paadimaksu kehtestamine välja, millised omavalitsused üle Eesti suudavad oma eelarvega toime tulla ja millised mitte. Minu jaoks tekitab kõige enam muret see, et nende mitte toime tulijate hulgas on väga palju just neid omavalitsusi, kus ühe maksumaksja kohta kogutakse kõige suuremad summad. Ehk siis lihtsustatult öeldes on tihti eelduslikult jõukamad omavalitsused just kõige suuremas rahahädas. Ja see peegeldab üheselt linna- või vallavõimu toimetulekut oma kassa haldamisega.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaanus Marrandi!

Jaanus Marrandi

Lugupeetud ettekandja! Müügi-maks on kohaliku maksuna ju aastaid olemas olnud. Seda ei ole väga palju kasutatud, aga mõnes omavalitsuses ikkagi on. Te rääkisite siin väga ilusasti õigusselgusest jne. Õigusselgus on väga oluline põhimõte ja seda sõltumata sellest, kas müügi-maks meeldib või ei meeldi, kas see on rakendatud hästi või mitte. Kõik need probleemid on olemas, millest te siin rääkisite. Aga kuidas ikkagi tuleb õigusselgusele kasuks, et te nüüd, kui müügi-maks ühes suure omavalitsuses on rakendatud, hakkate seda kohe muutma? Kas sellel ei ole siiski poliitilise kättemaksu mekk manu? Te ei jäta

väga head muljet Eesti riigi korraldusest ja just nimelt õigusselgusest vabariigis. Olukord, kus riik räägib üht ja linn teist ning siis hakkab üks kemplemine – see on meil Eestis juba korduma hakanud.

Taavi Rõivas

Ma ütlen ausalt, et mulle ei meeldi selline väiklane suhtumine, et see peaks olema mingi kättemaks. Vastupidi, kui me tahaksime olla väiklased, siis müügi-maksu kehtima jäämine oleks kõige suurem kättemaks Tallinnale, aga kahjuks ka Tallinna elanikele. Seepärast me pigem tegeleme sellega, et ühe omavalitsuse mõju üle Eesti vähendada. On täiesti õige, et müügi-maks on ka varem mõnes omavalitsuses kehtinud. Ent täna on juba esile toodud, et need on olnud Eesti mõistes suhteliselt väikesed omavalitsused ja selle maksu mõju ei ole üle nende omavalitsuste piiride ulatunud. Tallinna kehtestatud müügi-maksu mõju laieneb väga suurele osale Eestist ja see on pretsedenditu ka oma keerukuse poolest. Maardu ja Harku ei ole nii keerukat süsteemi välja mõelnud ja seetõttu võib-olla ei ole ka selle seaduse kitsaskohad Maardu ja Harku puhul nii reljeefselt välja joonistunud. Väga võimalik, et Maardu ja Harku puhul on ka maksumäära väiksus ja nende käivete väiksus põhjuseks, miks ettevõtjad on otsustanud sealse müügi-maksuga leppida ja selle oma kasumi arvel ära maksta. Tallinnas paraku see nii ei lähe. Me oleme seda juba näinud, et müügi-maksu ei maksta mitte kaupmeeste kasumi arvel, vaid see tõstab paratamatult kaupade hindasid ning seetõttu võib väita, et tegemist on ikkagi pretsedenditu olukorraga. Kui seda kogemust teise nurga alt vaadata, siis positiivne kogemus on see, et Tallinn tõi väga illustratiivselt välja kohalike maksude seaduse suuremad puudused. Ma usun, et kohalike maksude seadust koostades ei osanud keegi ette näha, et selle seaduse tõttu võib nii keeruline ja nii palju segadust tekitav olukord tekkida mitte ainult ühes omavalitsuses, vaid üle kogu Eesti. Seetõttu tuleb Tallinnale ehk aitäh öelda, et nad selle seaduse nõrkusele tähelepanu juhtisid. Ma ei tea, kas see oli nüüd pisut irooniline või mitte, aga nii ta paraku on.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaanus Marrandi, teine küsimus!

Jaanus Marrandi

Täna! Eks meil ole segadust tekitavaid olukordi varemgi olnud. Mõni aeg tagasi oli meil vaja kiiresti 2% võrra käibemaksu tõsta. Seepärast on ka õiguskantsler tähelepanu juhtinud vajadusele õigusselguse põhimõtet järgida. Aga minu küsimus on selline. Oletame, et tõepoolest ei ole tegemist väikese kättemaksuga. Hästi suuremeelne on justkui tegelda nende teemadega ühelt poolt linna poolt ja teisalt riigi poolt, olgu tegu valimisseadustega või millega iganes. See on tegelikult korduv protsess ja kogu selline käitumine ei ole kuigi suuremeelne, tuleb tunnistada. See ilmselt ei meeldi väga paljudele inimestele ja minu arva-tes Eesti riigi parlament ei pea pidevalt tegelema Tallinna asjadega. Aga kui te tõepoolest tahaksite sisuliselt selle kohaliku maksuga tegelda, siis järsku oleks mõistlikum hoopis selle keerukust vähendada ja riigi poolt täien- davad regulatsioonid luua, et seda maksu saaks lihtsamini ja mõistlikumalt rakendada?

Taavi Rõivas

Eks meil ole võimalik seda eelnõu edasi arendada. Mina näen, et seaduse tasemel erisuste mittelubamine lahendaks Tallinnas tegutsevate kaupmeeste jaoks probleemi teatud määral ära ja see teeniks selles mõttes õilsat eesmärki, samas see suurendaks veelgi Tallinna elanike maksukoormust ja seda soovi eel- nõu algatajatel kindlasti ei ole. Samuti ei lahendaks seadusega erisuste kaotamine ära teist väga olulist nii müügi- kui paadimaksu puhul tekkinud probleemi. See on tõsiasi, et Tallin- nas kehtestamisel on need maksud paratama- tult sisuliselt hakanud kehtima üle Eesti või vähemalt väga suures osas Eestis. Ning seda erisuste keelamisega paraku kuidagi olematuks ei tee.

Kohalike maksude loogika nüüd ja edaspidi peaks olema selles, et kui need kehtestab kohalik omavalitsus, siis need kehtivad kohaliku omavalitsuse territooriumil selles ulatuses, kus konkreetsel linna- või vallavõimul on õigus otsuseid teha. Ja kui mõne seaduse alusel tekib kohalikul omavalitsusel võimalus kahjulikult mõjutada kogu Eestit, siis sellised seaduspa-

ragrahvid tuleb üles leida ja võimalusel tühis- tada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus, teine küsimus!

Marika Tuus

Hea esineja! Te ütlete täna juba mitmendat korda, et "mulle tundub" ja "ma arvan". Kas teile ei tundu, et te olete seal puldis siiski selleks, et väljendada komisjoni seisukohta, ja teie isiklik seisukoht ei puutu praegu asjasse? Tuletan meelde, et te olete sel moel juba korduvalt eksinud.

Taavi Rõivas

Kui ma piirduksin 100% ainult komisjoni aruteluga, siis ma peaksin väga paljusid aus- tatud opositsioonisaadikute küsimusi lihtsalt ignoreerima ja ütleva, et seda komisjon selli- sest aspektist ei arutanud, ja jätma kokkuvõttes vastamata. Muuseas, ka teie viimane küsimus kuulub selliste küsimuste hulka. Ma siiski mõistliku inimesena eeldan, et ka teie olete mõistlikud ja küsite ka minu arvamust mõne teema kohta või komisjoni enamuse hoiakut mõne teema puhul. Usun, et te soovite tõesti vastust saada, mitte lihtsalt juhtida vastaja eksiteele rääkima teemadest, mida komisjonis ei arutatud. Nii et ma püüan järgida printsiipi "kuidas küsimus, nõnda vastus". Loodan, et kõik teie küsimused saavad sisulise vastuse. Kui te soovite täpselt teada, mida komisjonis arutati, siis ma väga loodan, et te ka vastavalt küsite.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Keit Pentus, teine küsimus!

Keit Pentus

Hea ettekandja! Siin on täna räägitud ka käibemaksu tõusust ja ajaloo tagasi mindud. Mul on selline palve: ehk on võimalik värs- kendada mälu selles osas, mis olukord eelmi- sel aastal valitses ja kuidas riigieelarvega tuli tasakaalustada ka päris mitme omavalitsuse tekitatud suurt eelarvedefitsiiti. Minu mälu jär- gi oli kolm omavalitsust, kes võrreldes teistega eelarve miinust väga suures mahus paisutasid. Ehk on võimalik täpsustada, mis arvudest me räägime ja kui suures osas me pidime riigieel- arvega seda miinust katma.

Taavi Rõivas

Kuna käibemaksu tõusu arutati ka komisjonis, siis ma loodan, et kolleeg Tuus ei pahanda, kui ma seda teemat pisut lahkan. Käibemaksu tõus kehtestati möödunud aastal olukorras, kus me olime ammandanud selleks hetkeks võimalikud riigieelarve kulukärped. Tuli teha väga palju väga raskeid otsuseid, millest väga paljusid te olete ka kritiseerinud. Olukorras, kus tõesti ei olnud enam mõistlik ega võimalik jõuda kokkulepetele veel kulusid kärpida, otsustas Eesti parlamendi enamus tõsta käibemaksu. Väga õige, et küsija juhtis tähelepanu sellele, et eelarve defitsiiti hinnatakse – kas või näiteks Maastrichti kriteeriumide kontekstis – tervikuna, kogu avaliku sektori eelarve defitsiidina. Ja tõesti on nii, et kui üks või teine osa avalikust sektorist põhjustab väga suure defitsiidi, siis tuleb keskvalitsusel otsustada, kas lasta see suur defitsiit ka tervikusse või see katta, nii et tekib kas väiksem defitsiit või suisa ülejääk. Käibemaksu tõusust kavandati möödunud aastal laekuma suurusjärgus 800 miljonit Eesti krooni. See on küll ilmselt juhus, aga sama suure summa ulatuses oli mullu Eesti suurima omavalitsuse eelarve defitsiidis. Käibemaksu tõusu kavandades ei tõmmatud otsest paralleeli, et see maksutõus läheb Tallinna puudujäägi katmiseks, aga huvitaval kombel summad sisuliselt kattuvad. Ja loomulikult, kui me soovime, et Eesti riigi rahaasjad tervikuna oleksid heas korras – ja seda need kahtlemata väga suure pingutuse tulemusel ka on –, siis paraku me peame vähemasti suuremate omavalitsuste tehtavate otsuste tagajärjel sündiva suure defitsiidi katma riigieelarvest, seades sihiks kas selle ülejäägi või väiksema defitsiidi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rein Ratas, teine küsimus!

Rein Ratas

Auväärt ettekandja! Tulenevalt teie vastusest minu esimesele küsimusele lubage nüüd alandlikult küsida: kas õiguskindlus teie arvates ei tähendagi seaduste kui õiguskogumi ülimuslikkust ja võimalikku püsivust, vaid pigem tuuleliplikkust, et täna on, homme ei ole? Olen rääkinud.

Taavi Rõivas

Ma olen kimbatuses, sest sellise nurga alt me seda komisjonis ei arutanud. Mis ma peaksin tegema? Kas peaks heale kolleegile vastama, nagu ma südamest tahaksin teha? Või pean arvestama, et siis tuleb kohe etteheide? Ütleksin, et komisjonis me rääkisime õiguskindlusest selles kontekstis, et ei oleks võimalik Eesti Vabariigi territooriumil ühel omavalitsusel kehtestada makse, mis oma mõjult ulatuvad väga suures osas väljapoole seda omavalitsust. See oli meie eesmärk. Teiselt poolt rääkisime komisjonis õiguskindlusest ka selles kontekstis, et me soovime selle eelnõu igal juhul tuua parlamendi täiskogu ette esimesele lugemisele enne suve. Tahame anda selge signaali, et parlamendi enamusel selline maksumuudatus kavatsus on, ja teha seda võimalikult varakult. Isegi kui me selle eelnõu seadusena võtame vastu septembris, siis peale tänast hääletust peaks igal omavalitsusjuhil ja igal Eesti inimesel olema selge ettekujutus, mida parlamendi enamus sellest eelnõust arvab. See, et me eelnõu teie ette just praegu tõime, teenib ka õiguskindluse huve. Inimesed saavad harjuda mõttega, et Tallinna müügi- ja paadimaks ning samuti nende väiksemate omavalitsuste müügimaksud jäävad järgmise aasta algusest minevikku.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Taavi Rõivas! Avan läbirääkimised. Kõigepealt kutsun kõnepulti kolleeg Eiki Nestori Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajana.

Eiki Nestor

Palun ka lisaagega juurde. Austatud juhataja! Kõigepealt olen väga tänulik märkuse ja seletuse eest, mis ma oma protseduurilisele küsimusele sain. Sest juba teist korda tekkis mul küsimus, kas me oleme Tallinna volikogus või Riigikogus. Teiseks, midagi ei ole teha: jaanipäevgi ei ole veel käes, aga järgmise aasta märts on juba nii lähedal, et valimised on juba alanud. Mullegi väga sümpaatne noor edasipüüdlik poliitik Margus Tsahkna esines siin meie ees pikalt ja kogu selle etluse ajal ütles ta välja ühe õige lause. Nimelt: kui Mai Treial päris omavalitsuste autonoomia kohta, siis Marguse vastus oli, et ei ole meie asi seda siin

arutada. Ja selles on tal õigus. Aga see oli ka kõik, sellega tema ettekanne piirdus.

Praegu arutatava eelnõu puhul on tegemist puhtakujujulise poliitpropagandaga, mis on suunatud järgmistele valimistele. Propagandaks teeb selle juba asjaolu, et eelnõu esitati just sellisel kuupäeval, mil see esitati: samal päeval, kui nood Tallinna kohalikud maksud kehtima hakkasid. Vaadake, hinnatõusust ju tallinlased aru ei ole saanud, ja järsku olekski see kõigil meelest ära läinud. Seda oli vaja kindlasti meelde tuletada ja seda valjul häälel ka tehti.

Head sõbrad! Ma pean ütlema, et selle eelnõu seletuskiri ja eelnõu sisuline põhjendus ei lähe omavahel kokku. Sisulise põhjenduse küljest räägitakse sellest, kuidas Tallinna linn raha kasutab. Siin – ma tahan seda ausalt ja otse öelda – on kriitikutel ka õigus. Tallinna linn on aastate jooksul on tegelnud omamoodi teistsuguse poliitpropagandaga, ehitanud nagu Eesti riigile teist riiki juurde. Kõik need märkused alates küttepuudest ja kartulitest on ju õiged. Nii et poliitpropaganda *versus* teistsugune poliitpropaganda – sinnamaani me oleme jõudnud.

Mõelgem aga, mis selle eelnõu tegelik tagamaa on. Eelnõu tegelik tagamaa on väga kurb. Eriti kurb on, et selle algatasid kaks erakonda, kes siijamaani minu meelest ei ole häbenenud tegutseda järgmise aasta 1. jaanuari nimel. Küsimus on milles? Kõigepealt: see, kas müügitaks ja paadimaks kehtestada ning kuidas eelarveraha kasutada, on Tallinna volikogu vaielda. Minge vaielge Tallinna volikogus! Mina oleksin Tallinna volikogus hääletanud müügitaksu vastu, aga ma ei hakka koos pinginaaber Kalev Kotkasega esitama kohalike maksude seaduse muutmise seaduse eelnõu, kui Emmaste Vallavolikogu kehtestab loomapidamismaksu. See on minu meelest lubamatu.

Teiseks, meil on praegu teada 16. märtsil langetatud Riigikohtu otsus. Need, kes on olnud reaalse riigijuhtimise juures, teavad, et selle otsuse täitmine ei ole sugugi kerge. Aastakümnete jooksul ei ole suudetud jõuda selleni, et kohalike omavalitsuste kohustused ja rahastamine oleks seaduste alusel täpselt reglementeeritud. Seda ülesannet on valitsusel keeruline täita. Peaministrit peab uskuma, kui ta väitis siin, et alles juuniku lõpuks saab valmis loetelu seadustest, mida peaks täpsustama, ja

järgmise aasta eelarvega seoses me hakkame neid täpsustama. Kui keegi usub, et see, mida 20 aasta jooksul ei ole suudetud kokku leppida, lepitakse nüüd omavalitsuste läbirääkimistel kokku, siis ta on ikka väga naiivne.

Teisisõnu, meil seisab ees üks põhiseaduslik vaidlus, ja siit, sellest eelnõust tuleb teine. See tuleb lihtsal põhjusel. Omavalitsustel on õigused ja omavalitsustel on kohustused. Ja kui neid õigusi võetakse maha, siis küsib Riigikohus: aga kas te kohustusi ka maha võtsite? Kohustusi keegi maha ei ole võtnud. Riigikohus ei hakka arutama küttepuude ja kartulite teemat, see ei ole tema asi. Tema vaatab probleemi hoopis teistmoodi, vaatab õiguste ja kohustuste tasakaalu, mis selle seadusega muutus. Sealt tuleb teine põhiseaduslik vaidlus.

Kui nüüd keegi soovib tekitada järgmise aasta 1. jaanuarist, mis meile on ju väga tähtis kuupäev, põhiseaduslikku vaidlust Eesti riigi ning avaliku sektori tulude ja kulude tasakaalu küsimuses, siis see ei ole riigimees, see on poliitpropagandist. See on häbematus, vabandage mind! Rahandusministeerium on aastaid sõltumata ministrist ja koalitsioonist kutsunud kohalike omavalitsusi üles oma tulubaasi ka kohalike maksudega parandama. Tuleb välja, et ta on teinud tühja tööd, sest meil on siin poliitikud, kellel on vaja hääli koguda. Seega on tegu inetu sammuga ka Rahandusministeeriumi ja kõigi rahandusministrite vastu. Ma toon näiteks ühe mereäärse valla, kus on oma paadisadam. Ettevõtluskeskkonna parandamiseks – ma kordan, parandamiseks – otsustab vald seda sadamat uuendada. Ta esitab taotluse, saab Euroopa Liidult projektiraha, paneb muud valla tulud juurde ja kehtestab paadimaksu. Aga meie tühistame selle ära! Ettevõtluskeskkonna parandamisega seotud paadimaks on valla arengukavas sees, see on vastu võetud plaan, aga meie tühistame selle ära.

Teeme parem hoopis midagi asjalikku: võtame vastu kohalike maksude seaduse täiendamise eelnõu, mille me täna esitasime. See ütleb selgelt: kui kohalik võim on oma arengukava vastu võtnud ning näeb selle rahastamise ette ka kohalikest maksudest, siis riigi kesk võim, kui ta otsustab mõne neist maksudest tühistada, maksab kolme aasta jooksul selle arengukava täitmise kinni. Kolmeks aastaks need arengukavad nimelt tehakse. See on omavalitsuste suhtes aus käitumine. Teistmoodi ei

ole võimalik vältida vaidlust põhiseaduse täitmise üle.

Ma palun väga vabandust, aga sellist eelnõu 2010. aasta suvel küll ei oodanud. Selle üle oleks võinud vaielda aasta varem või aasta hiljem – millal iganes –, aga mitte praegu, kui meil peab olema kõigil selge, missugused on valitsussektori ja kogu avaliku sektori tulud ja kulud.

Esimees Ene Ergma

Aitäh, kolleeg Eiki Nestor! Palun nüüd kõnepulti kolleeg Keit Pentuse Reformierakonna fraktsiooni esindajana!

Keit Pentus

Austatud juhataja! Kõigepealt on mul üks tähelepanek saalist lahkuvale eelkõnelejale. Imselt igaüks lähtub oma rikutuse tasemelt ja kui hea eelkõneleja jõust ja tähelepanust läheb suur osa juba praegu valimiste pärast muresemise peale, siis sellest võib aru saada, aga seda suhtumist ei maksa kõigile ülejäänutele omistada.

Ükski omavalitsus ei eksisteeri mingis muus reaalsuses kui ülejäänud Eesti. Meil on üks Eesti. Kogu riigi hakkamasaamine ja kogu riigis toimuv mõjutab kõigi omavalitsuste olukorda ja vastupidi: igas omavalitsuses toimuv, iga omavalitsuse olukord mõjutab kogu riigi olukorda. Loomulikult on mõju riigile tulenevalt omavalitsuste suurusest väga erinev. Ja kui kõige suuremas omavalitsuses, linnas, kus elab kolmandik riigi elanikkonnast ja tegutseb suur osa meie ettevõteteid, tekitatakse ühel hetkel totaalne segadus, siis see paratamatult mõjutab kogu riiki. Ühe segadust tekitava otsuse mõju ulatub paratamatult välja asjaomase omavalitsuse piiridest. Ja kui me Riigikogus laseme sellel segadusel kesta, siis võib kahju ühel hetkel olla juba väga suur.

Mina olen kindel, et olnuks vastutustundlik otsus, kui suure õigusselgusetuse tekitanud müügitaksu ja paadimaksu, mille alusel Tallinna linn sunnib ka Pärnu, Peipsi ja Viljandi paadimehi oma linnakassasse maksu maksma, oleks linn ise tühistanud. Kui aus olla, siis kuni viimase hetkeni oligi väike lootus, et Tallinna linnas pääseb võidule terve mõistus ja linn tühistab need maksud. Aga kuna see lootus kadus, siis ei ole teist varianti, kui tuleb sekku da seadusandlikul tasandil.

Täna kõlas siin saalis ettekannete ajal küsimus, miks müügitaks üldse kohalike maksude loetelus kirjas on. Ma arvan, et see on üks väga hea küsimus. Põhjus on tegelikult väga lihtne: tõenäoliselt ei olnud seadusandjal kuidagi võimalik ette näha, et üks suur omavalitsus läheneb selle maksu kehtestamisele nii hoolimatult ja paraku ka räpakalt, kui see Tallinna linnas nüüd juhtunud on.

Riik on siiani omavalitsusi usaldanud ja arvestanud sellega, et omavalitsuste käitumine on mõistlik. Absoluutne enamik omavalitsusi on seda usaldust ka täiesti õigustanud. Aga nüüd on üks suur omavalitsus seda usaldust paraku kuritarvitanud, tekitades enamiku Eestis tegutsevate ettevõtete jaoks üleüldise õigusselgusetuse olukorra. Kas seda tehti meelega, oskamatuses või mingil kolmandal põhjusel? Mina seda ei tea. Aga selge on, et terve riigi ettevõtluskeskkonna eest vastutav Riigikogu ei saa seda lihtsalt pealt vaadata ja segadusel kesta lasta.

Täna proovis osa saali arutelu käigus jälle vana näpuga näitamise teed minna. Kostis õigustusi, et vaadake, mis te ise käibemaksuga tegite. Aga Eestis on veel vaid üks väike omavalitsus, üks väike vald, kus müügitaks kehtib. Miks te temaga ei kurjusta?

Teate, lugupeetavad! Esiteks, Tallinna mõju ei ole võrreldav mitte ühegi teise valla mõjuga Eestile. Tallinna kaal on selle linna suuruse tõttu, selle tõttu, et siia on koondunud suurem osa Eesti ettevõtlusest, märksa teine kui väikevaldade kaal. Just sel põhjusel peaks pealinn iga suure mõjuga otsuse tegemisel eriti hoolsalt kaaluma tagajärgi, mis see toob kaasa nii selle linna elanikele kui ka kogu ülejäänud Eestile. Palun kaks minutit lisaaega.

Esimees Ene Ergma

Palun, kaks minutit!

Keit Pentus

Teiseks ei puuduta see mõju üldse mitte ainult maksude kehtestamist. See puudutab samamoodi näiteks eelarve tasakaalu ja pealinna tekitatavat auku avaliku sektori eelarves. Nagu rahanduskomisjoni esimees siit puldist meile kõigile meelde tuletas, Tallinna linna mullune eelarve defitsiit oli 820 miljonit krooni. See miinus ei ole tekkinud mitte kellegi teise süül, see miinus on puhtalt kõige suurema

ja jõukama omavalitsuse kehva majandamise, aastaid üle jõu elamise tagajärg. Selle 820 miljonit pidime me riigi poolt kuidagi tasakaalustama. See tähendas, et tolle defitsiidi pidi katma kogu ülejäänud avalik sektor, pidid katma ka teised omavalitsused. Ülejäänud omavalitsused kannatavad väga palju just sel põhjusel, et on mõned suured omavalitsused ehk siis nimesid nimetades Tallinn ja eelmise aasta seisuga paraku ka Pärnu, kes elavad üle jõu ja tekitavad tohutut miinust. Ja kui te siin tõstatasite oma küsimustes käibemaksu teema, siis ka see käibemaksumuudatus oli hädavaljalik osalt just selle tõttu, et pealinna tekitatud avaliku sektori eelarveauku täis toppida.

Head kolleegid! Ükski omavalitsus ei eksisteeri omaette universumis. Kõik otsused, mis pealinnas tehakse, mõjutavad paratamatult ka kogu ülejäänud Eestit. Kui langetatavad otsused hakkavad kahjustama selle linna enda elanikke ja ka kogu ülejäänud Eesti omavalitsusi ning olukorda terves Eestis, siis me ei saa siin Riigikogus lihtsalt käsi laiutada ja pealt vaadata. Siis tulebki seadust muuta.

Reformierakonna fraktsiooni nimel palun ma kõigil Riigikogu liikmetel seda eelnõu toetada nii tänase esimese lugemise lõpetamisel kui ka sügisesel vastuvõtmisel. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh, kolleeg Keit Pentus! Nüüd palun kõnepulti kolleeg Kadri Simsoni Keskerakonna fraktsiooni esindajana! Kaheksa minutit.

Kadri Simson

Head kolleegid! Siia kõnetooli tulles olen ma kübe nukker. Nukker sellepärast, et just siit kõnetoolist lahkunud Riigikogu aseesimees ei rääkinud Riigikogu liikme väärilisena. Pigem oli see äpardunud Tallinna linnapea kandidaadi kõne.

Miks me oleme praegu olukorras, kus me oleme? Sellepärast, et Eesti riik on pannud Eesti omavalitsused säärasesse olukorda. Keit Pentus ütles, et riik on omavalitsusi usaldanud. Pärast eelmise aasta esimest negatiivset eelarvet saame siiski öelda, et Eesti riik või vähemalt Eesti riiki valitsev koalitsioon ei usalda omavalitsusi. Omavalitsuste tulubaas võeti ära, ja seda keset eelarveaastat.

Kui selle eelnõu puhul üldse komisjonis mõni konstruktiivne ettepanek tehti, siis kind-

lasti oli see sotsiaaldemokraatide fraktsiooni esimehe Eiki Nestori ettepanek. Ta tegi ettepaneku eelnõu 774 ja kohe järgmisena arutusele tulev eelnõu 734 ühendada. Siis me saaksime siin saalis kõik nende ühendatud eelnõude poolt hääletada ja anda omavalitsustele nende tulubaas tagasi. Siis ei oleks ükski omavalitsus, olgu ta suur või väike, kohustatud leidma oma ülesannete täitmiseks lisaraha. Need abinõud on praegu seaduslikud vahendid – meil kehtivad riigi seadustatud kohalikud maksud. Ja kui riik on andnud omavalitsustele kohustusi ja kui tal on ka mingid õigused, et neid kohustusi täita, siis üks neid õigusi on õigus kehtestada kohalikke makse.

Komisjonis kõlas jutt, et Tallinna müügi- maks on hirmus koorem, mis ei koorma ainult tallinlasi, vaid kogu Eestit. Seda on väitnud ka algatajad. Tõsi, müügi- maksust on plaanitud poole aasta jooksul saada 150 miljonit krooni. Seadus hakkas ju kehtima poole aasta pealt. Ma tuletan meelde, et müügi- maksu maksavad Tallinnas kauplevad ettevõtted. Meil oli komisjonis päris elav arutelu selle üle, kas tõesti eelnõu algatajad arvavad, et me elame mingis teises ajas, kus kogu riigis olid samad hinnad kõigis poodides. Me teame kõik väga hästi, et sõidad Tallinnast välja näiteks Pärnusse, Räpinasse või Võrru – hinnad on erinevad. Praegu meil ju mingit hindade reguleerimist ei ole.

Mõjust veel. Kui Tallinna müügi- maks annab poole aasta jooksul 150 miljonit krooni, siis möödunud aastal kiiruga tõstetud käibemaksu mõju oli 150 miljonit krooni kuus. Me käisime rahanduskomisjoniga ka Eesti Pangas. Seal öeldi, et 2%-line käibemaksu tõus mõjub tarbijahinnaindeksile 0,6%. Võib arvata, et müügi- maksu mõju on kuus korda väiksem ehk 0,1%.

Ma pean peatuma ka väitel, et Tallinna müügi- maks on liiga keeruline, et teised omavalitsused on selle lihtsamalt lahendanud. Öeldakse, et mõned esmatarbekaubad, näiteks lastekaubad, leib-sai ja piimatooted, on maksuvad. Euroopas ringi liikudes me näeme, et paljudes riikides on kõik toidukaubad maksustatud väiksema käibemaksuga. Meie kavatseme ennast reklaamida kui e-tiigrit, suure e-lahenduste võimekusega riiki. Seega peaksime olema võimelised koguma maksu ka natuke keerukamalt, kui seda seni on tehtud. Kui Sakamaa saab hakkama toiduainetelt väiksema

käibemaksu võtmisega, miks meie siis ei saa, kui me samas käime Saksamaal rääkimas, milline e-võimekus meil on? Siin ei tule Tallinnale ette heita, et tal on näiteks mähkmed, lastekaubad või esmatoidukaubad maksuvaad. Pigem vaatame, miks me oleme kõikide selliste kaupade käibemaksu tõstnud.

Ma pean peatuma ka sellel, et kaudsed maksud panevad koorma just nendele inimestele, kelle teenistus on kõige väiksem. Samas on rahandusminister Jürgen Ligi näiteks Harjumaal Omavalitsuste Liidus julgustanud kohalikke omavalitsusi kasutama erinevaid kohalikke makse. Ka kõik majandusekspertid ütlevad, et omavalitsused peavad kasutama rohkem korralisi tulusid, et mitte sõltuda ühekordsetest tuludest. Tallinna eelarve muuseas on tänavu üks miljard krooni väiksem kui eelmisel aastal. Paljud teised omavalitsused on pidanud tegema veel tugevamaid kärpeid. Mingil juhul ei saa öelda, et omavalitsused on kärbetest puutumata jäänud, nende kärped on vägagi rängad. Ning pole vahet, kas omavalitsus on suur või väike.

Mida selle eelnõu kohta veel öelda? Idee kehtestada Tallinnas uued kohalikud maksud käidi välja eelmise aasta detsembris, pool aastat enne seaduse kehtima hakkamist. Siin ei olnud sellist segadust nagu eelmisel aastal käibemaksu tõstmisega, mis seadustati paar päeva enne jaanipäeva ja kehtima hakkas 1. juulist. Ajastuse mõttes on kindlasti tegemist propagandaga. Eiki Nestor ütles, et see sätiti just päevale, kui müügimaks pidi kehtima hakama. Mina ütlesin, et siin on tunda pahatahtlikkust. Karistatakse kõiki Eesti omavalitsusi selle pärast, et Tallinnas on linnapeaks Edgar Savisaar, kellele kingiti 31. mail 60. sünnipäevaks selline karistusaktsioon.

Kõige taunitavam selle seaduseelnõu puhul ongi see, et oma valimiskaotuse eest Tallinnas karistatakse kõiki Eesti omavalitsusi. Riik andis kohustused, mille täitmiseks peaks omavalitsustel olema tulubaas ja õigused. Tulubaasi on järjest kärbitud, kohustusi on vaikselt juurde antud – omavalitsused on täiesti õiguskindlusetus olukorras. Mullu vähendati poole eelarveaasta pealt neile eraldatavat tulumaksuosa, järgnes lisakoormus käibemaksu tõusu näol. Nüüd siis on tulemas uus Toompea karistusaktsioon. Toompea võimu enamus arvab, et me elame veel mõnesaja aasta taguses ajas, et

pealinnas jagatakse kärke ja karistusi. See on vägagi aegunud lähenemine. Omavalitsusi tuleks pidada partneriteks. Kui te tahate teha vähemalt nägu, et te peate neid partneriteks, siis tuleks see seaduseelnõu siduda järgmise eelnõuga, mis annab omavalitsustele tulubaasi tagasi. Keegi ei teha makse tõsta, aga omavalitsused peavad täitma oma ülesandeid ja nende ülesannete täitmiseks tuleb omavalitsusele tagasi anda veel möödunud aasta alguses olnud tulubaas. See ongi meie ettepanek teile. Mart Laar ja Peep Aru on saanud nädal aega nõu pidada. Ma usun, et ühtegi adekvaatset põhjust nende kahe eelnõu ühendamise vastu olla ei saa. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh, kolleeg Kadri Simson! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised. Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg s.a 1. juuli kell 16. Seaduseelnõu 774 esimene lugemine on lõppenud.

6. Tulumaksuseaduse § 5 muutmise seaduse eelnõu (734 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Tänane viimane päevakorrapunkt on Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud tulumaksuseaduse § 5 muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme kolleeg Arvo Sarapuu!

Arvo Sarapuu

Lugupeetud Riigikogu esimees! Austatud kolleegid! Meie ees on tulumaksuseaduse § 5 muutmise seaduse eelnõu. See on eelnõu, mida omavalitsused on kaua oodanud ning mis vajab sisulist ja tõsist arutelu.

Eelnõu eesmärk on muuta § 5 lõike 1 punkti 1 selliselt, et "arvestamata 4. peatükis sätestatud mahaarvamisi, laekub maksumaksja elukohajärgsele kohaliku omavalitsuse üksusele 11,93% residendist füüsilise isiku maksustatavast tulust".

Miks seda siis vaja on? Kõigepealt, Euroopa kohaliku omavalitsuse harta ratifitseerimisega 1994 tunnistas Eesti, et Eesti riik peab kohalikud omavalitsused kindlustama piisava rahaga. Sellele vaatamata oleme olukorras, kus

omavalitsustel ei ole piisavalt raha oma põhi-seaduslike, aga ka riigi antud ülesannete täit-miseks. Täiendavat rahastamist vajavad laste-aedade-koolide ehitamine-kaasajastamine, veemajandusprojektid, kohalike teede remont, haridus- ja kultuuritöötajate palgasüsteem, ühistransport. Võiksin siia nimistusse lisada veel üsna palju asju. Ja kes teab, mis ülesan-deid riik veel võib kohalikele omavalitsustele juurde anda.

Valitsuskoalitsiooni läbi viidud käibemaksu ja aktsiisi tõstmisega seati kohalikud eelarved täiendava kulusurve alla, kusjuures raha lisa-kulude kompenseerimiseks ette ei nähtud. Muidugi peab kindlasti rääkima ka sellest, et riigieelarve maksutulud on viimasel kahel aastal oluliselt vähenenud. 2008. aastal laekus riigieelarvesse maksutulud 70,4 miljardit, 2009. aastal aga 10% vähem ehk 63,4 miljardit. Samal ajal vähenes kohalike omavalitsuste tulubaas – ma mõtlen siin nii maksutulud kui tasandusfondi raha – 18% ehk 14,1 miljardilt 12,3 miljardini. 2010. aasta riigieelarves on maksutuludeks prognoositud 61,7 miljardit krooni, see tähendab, et langus võrreldes 2008. aastaga on 12,4%. Samal ajal väheneb prognooside kohaselt kohalike omavalitsuste tulubaas 15,7%. Kui me paneme kõrvuti selle, kui palju on riigieelarve vähenenud, ja kui palju on kohalike omavalitsuste eelarve vähenenud, siis on kõigile selge, et kohalike omavalitsuste olukord, kui me niisuguse paralleeli üldse võime tuua, on tõsiselt halvemaks läinud.

Väga tähtis on veel ühest asjast aru saada. Kui me võrdleme kohalike omavalitsuste eelarveid ja võtame aluseks selle 11,93%, siis tuleb endale aru anda, et 2009. aasta tulumaksu laekumisest 11,93% on igal juhul vähem kui 11,93% 2008. aasta tulumaksu laekumisest. Tulumaksu laekus ju 2009. aastal riigieelarvesse vähem.

Praegu on asjade seisu tunduvalt hullemaks teinud aga see, mis juhtus eelmise aasta 1. aprillil: valitsus otsustas siis vähendada omavalitsustele laekuvat tulumaksuosa 11,93%-lt 11,4%-ni. Kui ma omavalitsusjuhtidele rääkisin, et niisugune uuendus ähvardab tulla, siis peeti seda algul aprillinaljaks. Ja miks? Sest kohalikud omavalitsused on arvestanud, et neil on iseseisev tulubaas, millega tuleb ka hakka-ma saada. Teinud oma eelarved ära, ei tulnud omavalitsused selle pealegi, et niisugust asja

võib keegi üldse plaanida, rääkimata sellest, et see täide viia. Lepingud paljude ettevõtmiste kohta olid sõlmitud, paljud plaanid, mis olid ka arengukavades ette nähtud, olid käivitatud. Neid aga realiseerida enam ei saanud. Mullu vähendati eelarveaasta keskel – ma rõhutan, et just eelarveaasta keskel! – omavalitsuste jaoks olulisimat ja suurimat tuluallikat 0,53 protsendipunkti võrra ehk kokku 300 miljoni krooni ulatuses.

Mis siis tegelikult ikkagi juhtus? Juhtus see, et riik suurendas oma tulusid omavalitsuste arvel, rikkudes jämedalt 2008. aasta lõpus omavalitsusüksuste ja riigi vahel sõlmitud kokkulepet omavalitsusüksustele laekuva tulumaksu osa suurendamise kohta. Kokkuleppe kohaselt suurendati seda tulumaksu osa selleks, et kompenseerida tulumaksu ja maamaksu viivisintresside suunamist riigieelarvesse alates 1. jaanuarist 2009.

Ma ei saa rääkimata jätta sellest, mida see ikkagi tähendab, kui kohalikud omavalitsused räägivad riigiga läbi ja võtavad kokkulepitu oma plaane tehes arvesse. Ainult nii nad saavadki oma eelarveid kujundada. Aluse selleks annab ka meie põhiseadus, mis 28. juunil 1992 rahvahääletusel vastu võeti ja mille kohaliku omavalitsuse korraldamise seisukohalt kõige olulisem printsiip on see, et põhiseadus kindlustab kohalikule omavalitsusele märkimisväärse iseseisvuse. Põhiseaduse XIV peatükk annab kohalikule omavalitsusele selle garantii, sisaldades normikompleksi, mis reguleerib riigi ja kohaliku omavalitsuse suhteid ning laieneb ka valla ja linna suhetele teiste kohaliku omavalitsuse üksustega. Võib julgelt öelda: selleks, et kohalik omavalitsus saaks tõrgeteta toimida, on vaja talle anda vastavad riiklikud garantiid. Ja finantsgarantii on kohaliku omavalitsuse toimimise põhitagatis, kohaliku elu küsimuste iseseisva lahendamise õiguse hädavajalik tingimus. Loen teile ette kohaliku omavalitsuse finantsgarantii elemendid. Need on esiteks, õigus iseseisvale eelarvele, teiseks, kohalike maksude kehtestamise ja kogumise õigus, ning kolmandaks, õigus piisavatele rahalistele vahenditele ehk tulubaasile.

Siin saalis on sel teemal palju vaieldud. Usun, et kui kohalike omavalitsuste juhid oleksid meid siin pealt kuulanud ja kui neil olnuks võimalus siin ka sõna võtta, siis me oleksime kuulnud üsna palju tõsist kriitikat

praeguse valitsuskoalitsiooni pihta. Ja miks? Kohalik omavalitsus ei saa ju jätta oma asju tegemata. Tema uksele koputavad inimesed alati, kui mingid probleemid tekivad. Ma ei hakka omavalitsuse töövaldkondi teile uuesti ette lugema, aga ei ole ju mõeldav, et vallavanem või linnaapea ütleb, et enam seda või teist ei tee. Ta ei saa seletada, et me menetleme neid asju, ta ei saa seletada, et juba mitu aastat on arutusel olnud, kuidas kohalike omavalitsuste funktsioonid ja riigi funktsioonid selgelt lahutada, kuidas teha haldusreform. Kolleeg Nestor rääkis siin sellest probleemist väga õigesti. Kohalikel omavalitsustel ei jäägi midagi muud üle kui kehtestada kohalikke makse, kui see on võimalik. Aga mis kõige tähtsam: kohalikel omavalitsustel on õigus eeldada, et neil on iseseisev eelarve ja oma ülesannete täitmiseks piisavad rahalised vahendid ehk tulubaas.

Kui siit edasi minna, siis on selge, et kohalikud omavalitsused võitlevad oma õiguste eest. Näiteks aasta tagasi, 25. märtsil 2009 otsustas Tallinna Linnavalitsus tõstatada Riigikohtus kohalike omavalitsuste põhiseaduslike tagatiste temaatika. Ma ütlen, mida Riigikohus selle kohta arvas. Asjaolule, et omavalitsuste rahastamine on õiguslikult reguleerimata, andis Riigikohus hävitava hinnangu. Riigikohus tuvastas, et riik on jätnud põhiseadusvastaselt riiklikud ja kohaliku omavalitsuse kohustused reguleerimata. Riik on põhiseadust rikkudes jätnud õigusaktidega sätestamata kohalike omavalitsuste rahastamise korralduse. Riik on kohalikele omavalitsustele üht-teist lubanud ja varsti hakkavad paljud siin saalis istuvad inimesed käima mööda kohalike omavalitsusi, et seletada, kuidas nad võitlevad riigis kohalike omavalitsuste õiguste eest, õigemini nende teenuste eest, mida kohalikus omavalitsuses tuleb inimestele osutada. On selge, et enamik kinnitab: jah, õige, teil peab olema mõistlik tulubaas, oma iseseisev eelarve ja loomulikult praegune üksikisiku tulumaksust eraldatav protsent on väike.

Loomulikult on küsimus, miks siis ei ole võimalik seda osakaalu suurendada. Selle ümber käibki arutelu, kuidas need funktsioonid, millele ka Riigikohus tähelepanu juhtis, selgeks vaielda. Mida teeb kohalik omavalitsus ja mida riik? Veel kord tuletades kolleeg Nestori juttu meelde, ütlen ka mina, et see vaidlus on

käinud juba aastaid ja ma ei usu, et praegune valitsuskoalitsioon suudab Riigikohtu tõstatatud küsimused lahendada.

Tahan veel rõhutada, et kohalik omavalitsus on esmane ja kõige otsesem tasand, kus inimeste sotsiaalsed raskused peegelduvad. Inimeste võlgade ajatamine, eluasemeprobleemid, tööpuudusest tulenevad sotsiaalsed hälbed – kõik see asetab kohalikele omavalitsustele märksa suuremad kohustused, kui mõned inimesed siin saalis oskavad ette kujutada. Ma siiski loodan, et need Riigikogu liikmed, kes ise on kohalikus omavalitsuses töötanud või kavatsevad töötada, saavad nendest probleemidest aru. Ehk on nad nendega otseselt kokku puutunud ja tänu sellele nad mõistavad, millise olukorra ees kohalikud omavalitsused on.

Ma ei usu muidugi, et selle eelnõu heakskiitmine annaks kohalikele omavalitsustele piisava tagatise, kuid seaduse jõustumisega saaksid kohalikud omavalitsused juurde finantsilist jätkusuutlikkust ja võimekust võidelda sotsiaal-majanduslike probleemide ja süveneva vaesusega.

Me oleme asjast rääkinud kohalike omavalitsuste liitude esindajatega. Nii Eesti Linnade Liit kui Eesti Maaomavalitsuste Liit on teinud üsna palju kõikvõimalikke tabeleid. Need on mul praegu pingis, sest täna mul küsimustele vastata ei tule. Aga homme, kui ma küsimustele vastan, siis ma võiksin neid tabeleid tutvustada. Kohalike omavalitsuste liidud näitavad nende abil, mismoodi ja kui palju teatud teenused kannatavad selle tõttu, et omavalitsustes jääb raha puudu.

Meie fraktsioon arvab, et see seadus on väga oodatud ja väga vajalik. Me oleme veendunud, et kohaliku omavalitsuse üksusele peab laekuma residendist füüsilise isiku maksustatavast tulust mitte 11,4%, vaid 11,93%. Ma loodan väga, et teile jääb piisavalt aega arutada seda eelnõu mõnedes teisteski ruumides ja komisjonides, kui veel tahtmist on, ja igal juhul ka homme, kui arutelu edasi läheb. Olen veendunud, et keegi ei taha omavalitsuste seisukohalt halbu otsuseid vastu võtta. Ja hea otsus on see, mida omavalitsused praegu ootavad. Loodan, et see kauaoodatud eelnõu läbib sisulise ja tõsise arutelu, et see jääb menetlusse ja sellega saab edasi minna. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Istungiks ettenähtud aeg on läbi. Homme jätkame küsimustele vastamisega. Head ametikaaslased! Meie tänane istung on läbi. Tuletan teile meelde, et pärast istungi lõpu toimub siinsamas saalis kahe toetusrühma asutamine. Kohe algab tuumarelvavaba maailma toetusrühma asutamiskoosolek ja ka spordi toetusrühma asutamiskoosolek. Töökat päeva jätku!

Istungi lõpp kell 13.06.

Istungi kestus 3 tundi ja 6 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 16. juuni 2010

Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Tiigrist, ilvesest ja jänese
2. Rahastamine ja riiklikud investeeringud
3. Kohalike omavalitsuste rahaline olukord

Istungi rakendamine

1. Tulumaksuseaduse § 5 muutmise seaduse eelnõu (734 SE) esimese lugemise jätkamine
2. Karistusseadustiku, väärteomenetluse seadustiku, kriminaalmenetluse seadustiku, karistusregistri seaduse, kriminaalhooldusseaduse ja vangistusseaduse muutmise seaduse eelnõu (562 SE) kolmas lugemine
3. Relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu (719 SE) kolmas lugemine
4. Veeseaduse ja kemikaaliseaduse muutmise seaduse eelnõu (710 SE) kolmas lugemine
5. Jahiseaduse ja välisõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu (744 SE) kolmas lugemine
6. Biotsiidiseaduse muutmise seaduse eelnõu (748 SE) kolmas lugemine
7. Looduskaitse seaduse § 24 muutmise seaduse eelnõu (752 SE) kolmas lugemine
8. Jäätme seaduse, maapõuseaduse ja keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu (700 SE) kolmas lugemine
9. Noorsootöö seaduse eelnõu (676 SE) teise lugemise jätkamine
10. Monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seaduse eelnõu (597 SE) teise lugemise jätkamine
11. Kunstiteoste tellimise seaduse eelnõu (756 SE) teine lugemine
12. Kinnistusraamatuseaduse, pärimisseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (725 SE) teine lugemine
13. Sotsiaalmaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (760 SE) teine lugemine
14. Riigivaraseaduse muutmise seaduse eelnõu (772 SE) teine lugemine

15. Relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu (730 SE) teine lugemine

16. Söödaseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (777 SE) esimene lugemine

17. Võlaõigusseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (761 SE) esimene lugemine

18. Karistusregistri seaduse eelnõu (762 SE) esimene lugemine

19. Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse muutmise seaduse eelnõu (750 SE) esimene lugemine

20. Geneetiliselt muundatud organismide keskkonda viimise seaduse muutmise seaduse eelnõu (768 SE) esimene lugemine

21. Vabariigi Presidendi valimise seaduse muutmise seaduse eelnõu (776 SE) esimene lugemine

22. Eesti Vabariigi põhiseaduse ja Eesti Vabariigi põhiseaduse rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (775 SE) esimene lugemine

Infotund

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Tere päevast, austatud peaminister ja ministrid! Alustame tänast infotundi. Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 39 ja puudub 62 Riigikogu liiget.

Tänases infotunnis osalevad peaminister Andrus Ansip, kultuuriminister Laine Jänes ja regionaalminister Siim Valmar Kiisler.

1. Tiigrist, ilvesest ja jänese

Esimees Ene Ergma

Esimene küsimus on Heimar Lengilt peaminister Andrus Ansipile. Palun! Vabandage! Võtan kolmeminutilise juhataja vaheaja.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Heimar Lenk! Tulge kõnepulti ja esitage oma küsimus siit, kuni tehnika korda saab. Mikrofonid hakkasid tööle.

Heimar Lenk

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Te ei nimetanud minu küsimuse teemat, milleks on tiigrist, ilvesest ja jänesest. Eelmine kord, kui peaminister meie ees siin saalis esines, siis hindas ta kõrgelt humoorikaid küsimusi. Tema kompliment oli niivõrd hea, et isegi meedia märkis selle laialdaselt ära. Ka minu küsimuse algus võib kõlada pisut kelmikalt, kuigi sisu on tõsine nagu alati. Meil on minister proua Jänes, meil on president härra Ilves, meie lipul on lõvid ja nüüd lisandub meie riigi sümbolikas herra Ansipi pakutud tiiger. Nimelt, Skandinaavia tiiger, kuigi minu teada tiigrid selles kliimavöötmes ei ela, aga siiski. Küsimus on selline, härra peaminister. Laiem avalikkus ei ole teie ettepanekust, et Eestist saaks Skandinaavia tiiger, nii väga laialt kuulnud. Ehk tutvustate oma ettepanekut täna pisut põhjalikumalt?

Andrus Ansip

Aitäh! Sissejuhatus oli muidugi paljulubav. Tavaliselt on niiviisi, et kui esimest korda midagi olulist sünnib, siis on see ajalugu, aga kui see toimub teist korda, siis on see farss. Nii et nende naljadega, mis tulevad väga tõsise pingutuse läbi, ei maksaks väga pingutada. Aga see soovitus on selline, mida ei pea eriti kuulda võtma. Kuidas näeb välja Põhjamaade tiiger? Põhjamaade tiiger näeb välja selline. Eestil on teatavasti olnud Põhjamaade kõige kõrgem majanduskasv viimase kümne aasta arvestuses. Hoolimata sellest, et meil on olnud väga sügav majanduskriis, oli selle aasta esimese kvartali majanduskasv, SKT, võrrelduna 2000. aastaga 142%. Euroopa Liidus on teatavasti riike, kellel majanduskasv on võrreldes aastaga 2000 2% või 6% kõrgem. Nii et viimase kümne aasta arvestuses on Eesti olnud väga kiire majanduskasvuga ka siis, kui me võtame arvesse sügava majanduslanguse. Põhjamaade tiigriks olemine tähendab seda, et meie haridusreformid jätkuvad, sest ainult hea haridus on see, mis tagab kiire majanduskasvu. Me saame praegusest kriisist järeldada ka seda, et parim ravim töötuse vastu on hea hari-

dus. Me oleme teinud esimesed sammud oma hariduse oluliseks reformimiseks. Siinjuures tahan tänada Riigikogu, kes on põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse vastu võtnud. Kuid sellest üksi jääb väheks. Me peame minema edasi.

Esimees Ene Ergma

Ma saan aru, et kolleeg Heimar Lenk soovib esitada täpsustava küsimuse.

Heimar Lenk

Jah, mul on kaks küsimust. Härra peaminister! Kui nüüd tõsisemalt rääkida, siis teie jutt oli huvitav ja loomulikult on see kõik õige. Kuid ma lisan juurde ka selle tiigri teise külje. Meil on Euroopas kõige kõrgem – ma toetun Eesti statistikale – narkomaania tase, meil on kõige viletsam pension, me anname kõige vähem raha tervishoiule, omaosalus tervishoius on inimestel kõige suurem, me oleme esirinnas alkoholi joomises, me oleme esirinnas liiklusõnnetuste arvu poolest, lõhutud perede arvu poolest, lahutuste arvu poolest, meil on 136 000 töötut (see on üks kõrgemaid näitajaid Euroopa Liidus) ja lõpuks ütles statistika, et Eesti naised saavad Euroopa Liidu naistest kõige rohkem kodus peksta. Mis tiiger see on?

Andrus Ansip

Mis see küsimus oli? Kas ma pean teist aru saama niiviisi, et te lepите kõige sellega, mida te siin praegu loetlesite, või arvate te, et me peaksime olukorda Eestis parandama? Mina arvan, et me ei peaks sellega leppima. Mõnes eluvaldkonnas ei ole asjad Eestis hästi. Aga ma ei saa kindlasti nõustuda näiteks sellega, et tervislike eluviiside propageerimine Eestis oleks toimunud halvasti või et Riigikogu eri koosseisude suhtumine oleks olnud kuidagi erinev. Alates 1994. aastast on sünnihetkest arvestatav oodatav eluiga Eestis kasvanud koguni seitsme aasta võrra. Selliseid riike, kus oodatav eluiga oleks nõnda kiiresti kasvanud, pole kogu maailmas ülearu palju leida. Ma küsin: kuidas see juhtunud on? Kas tõesti on see nii sündinud ilma Riigikogu või valitsuse sihikindla tegevuseta? Kui see tõesti nii on olnud, siis ma küsin, miks seda varem ei ole juhtunud. Mis puudutab ebavõrdsust, siis viimasest kümnest aastast on Eestis jälle üks selline trend esile tuua, mille üle me võikime

uhked olla ja mida me kindlasti ei peaks häbenema: viimase kümne aasta jooksul on Eestis tulude jaotumise ebahühtlus väga kiiresti vähenenud. Tõtt-öelda, Euroopa Liidus selliseid liikmesriike, kus tulude jaotumise ebahühtlus oleks viimase kümne aasta jooksul vähenenud, ülearu palju pole. Neid on kolm. Pisut pingutades, kui arvestada ka neid riike, kellel tulude jaotumise ebahühtlus pole üleüldse muutunud, võib rääkida viiest riigist, ja ongi kõik. Euroopa valitsev trend on tulude jaotumise ebahütluse süvenemine. Kui aastal 2000 oli Eesti tulude jaotumine kõige ebahühtlasem Euroopa Liidus, siis praegu oleme me Euroopa Liidu keskmised.

Esimees Ene Ergma

Palun teine täpsustav küsimus, kolleeg Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Teine küsimus on selline: härra peaminister, miks on viimase 20 aasta jooksul kogu aeg niimoodi välja kukkunud, et meil läheb hästi makromajanduses, aga kõik see, mis on halb, puudutab kõige laiemat elanikkonda? Inimene kannatab nagu kõige rohkem. Ma tsiteerin teile ühte Euroopa ajalehte, mida on sellel nädalal ka meie meedia tsiteerinud. Seal on öeldud, et eestlased painutasid oma pea alla, nad ei hakanud vastu, kui neilt raha ära võeti. Niisiis, samal ajal, kui nad vajusid vaesusesse ja kannatusesse, jõudsid riigi majandusnumbrid enneolematusse kõrgusesse. Kas te ei ole minuga nõus, et kogu see edu on saavutatud rahva kannatuste arvel ja päris tugevate kannatuste arvel?

Andrus Ansip

Ei, otse loomulikult pole ma teiega nõus. Ma usun, et vaevalt leidub Eestis inimesi, kes teiega nõus on, võib-olla te oma erakonnast mõne leiate, aga ka teie oma erakonnas ei ole kindlasti valdav enamuse teie seisukohaga nõus. Kuidas saab edu tulla rahva arvel, kui rahva oodatav eluiga alates 1994. aastast, nagu ma just äsja nimetasin, on kasvanud seitsme aasta võrra? Andke andeks, aga tegemist on väga rumala seisukohaga! Rahva elujärg on paranenud, inimeste sissetulekud on paranenud, pensionid on kasvanud, inimeste oodatav eluiga on pikenenud, tervisenäitajad on paranenud,

trend on hea. Ei maksaks teha mingit järeldust, et kõik seni olnu on olnud nii halb, et peaks selle ära unustama ja alustama puhtalt lehelt. Ei, senised arengud on olnud päris head, aga me ei ole päral. Me ei saa reforme lõpetada, me ei saa öelda, et kõik, mida teha oli vaja, on juba tehtud. Me peame reformidega edasi minema.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Nüüd kolm kohapeal registreeritud küsimust. Palun, kolleeg Marika Tuus!

Marika Tuus

Aitäh! Austatud härra peaminister! Eesti rahva oodatav eluiga on küll mõnevõrra pikenenud, kuid on sedavõrd lühike, nagu see oli arenenud Euroopa riikides 1970. aastate algul. Eurostati järgi on meie oodatav eluiga lühike just sellepärast, et tervishoiule on eraldatud väga väike raha. Aga ma ikkagi meenutan, et kui esimeses kvartalis öeldi, et on stabiliseerumine, siis vähenes SKT veel 2,3%, töötus on 20%, erasektoril on 130 miljardi krooni eest laene jne. Meil on ahastavaid kärpeid olnud. Vaadake, kuidas meil on kogu riigivara suuremahuliselt maha müüdnud. Ma küsin teilt: kust te võtate selle tohutu optimismi ja niisuguse võltseufooria?

Andrus Ansip

Võib-olla olete teie eufoorias, ma ei oska teie seisundit hinnata, aga mina kindlasti mitte. Ma ei ole kindlasti nõus sellega, et Eesti tervishoiu olukord oleks halb. Vastupidi. Kõik tervishoiu hindajad, kellel selleks on pädevust, erinevad rahvusvahelised institutsioonid, on Eesti meditsiinisüsteemi, eriti vahendite kasutamise efektiivsust Eesti meditsiinisüsteemis väga kõrgelt hinnanud. Eesti tervishoiusüsteemi tuuakse eeskujuks teistele riikidele. Eesti tervishoiusüsteem ei ole kindlasti midagi niisugust, mida me peaksime häbenema. Ka objektiivsed näitajad (olgu veel kord nimetatud see seitse aastat oodatava eluea kasvu alates 1994. aastast, et teile meelde jääks) kõnelevad sellest, et Eesti inimeste tervis on aastatega paremaks muutunud. Seda, et me alustasime väga kehvadest oludest, tunnustame me kõik. Minevikku me muuta ei saa, me saame muuta tulevikku. Minu meelest on kõik Eesti valitsused, kõik Riigikogu koosseisud päris efek-

tiivselt selle nimel tegutsenud, et olud tulevikus oleksid paremad, kui nad olid minevikus. Nüüd suurtest kärpimistest. Jah, möödunud aasta oli väga raske. Me pidime eelarvestruktuuri oluliselt muutma, sest vaieldamatult suurenes sotsiaalkulutuste osatähtsus. Aga olgu teile kohe ära öeldud, enne kui kell kukub, et eelarve tulud on Eestis järjepidevalt kasvanud alates 1991. aastast. Mitte ühelgi aastal pole olnud eelarve tulud väiksemad, kui nad olid eelneval aastal. Kulud möödunud aastal võrreldes ülemöödunud aastaga *summa summarum* olid vaid 2,8 miljardit krooni väiksemad. Aastal 2009 olid need vaid 2,8 miljardit krooni väiksemad kui aastal 2008. Väga suurt langust pole olnud. Struktuurimuutused on olnud väga suured.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud peaminister! Te ütlesite väga õigesti, et valitsus muutis eelarvestruktuuri. Eelmisel aastal võeti seoses kärbetega kasutusele erakorraline pensionireserv ja seda nii pensionide väljamaksmiseks kui ka likviidsete vahendite juhtimiseks. Eelmisel aastal oli erakorralise pensionireservi suurus 1,8 miljardit krooni. Käesoleval aastal on erakorraline pensionireserv kahanevad, 1. juuni seisuga pole seal mitte enam miljardeid, vaid ainult 250 miljonit krooni. See tähendab, et kulud kuus on olnud 321 miljonit krooni. Arvestuse järgi on seis selline, et juunikuuga saab erakorraline pensionireserv tühjaks. Kust võetakse raha pensionide maksmiseks juulis ja aasta jooksul edasi?

Andrus Ansip

Aitäh! Ma saan olla ainult imestunud ja üllatunud. Teie fraktsioonist esitatakse seda küsimust juba ei tea mitmendat korda, aga vastused ikkagi päralt ei jõua. Teie olite need, kes võtsid vastu riigieelarve. Teie olite need, kes kinnitasid nii riigieelarve tulud kui ka riigieelarve kulud. Ma võin teile kinnitada, et pensioni maksmise kuludega on riigieelarves arvestatud. Mitte kunagi pole mitte keegi, kes on kavandanud pensionireformi, sammastesüsteemile üleminekut, eeldanud seda, et pensionide maksmiseks peab jätkuma ainult ühest

osast – sotsiaalmaksust. Sellist eeldust pole olnud mitte kellelgi, kes on teadlikult hääletanud Eesti pensionireformi läbiviimise poolt. Sellist eeldust ei saanud olla ka mitte kellelgi, kes hääletas selle aasta riigieelarve vastuvõtmise poolt. Jah, me kogusime reserve, me kogusime reserve selleks, et neid kriisiaastatel kasutada. Praegu ongi see aeg, mil me neid kasutada saame. Veel kord olgu öeldud: me ei ole Eesti riigis kunagi kogunud reserve selleks, et need viimsepäeva laupäeval põlema panna, vaid ikka selleks, et neid kasutada. Tulevad uuesti tõusuaastad ja me peame jälle koguma reserve, et neid saaks uue languse ajal (aga see tuleb ükskord paratamatult niikuinii) kasutada. Ehk siis pensionid makstakse välja, eelarves on selleks vahendid olemas, eelarvetulud on praegu kogunenud ootuspäraselt ja praegu ei ole mitte mingisugust põhjust maksulaekumiste üle kurtada. Kust pensionide maksmiseks raha leitakse? Tulumaksust, käibemaksust, aktsiisidest. Need kõik laekuvad ootuspäraselt ja just nimelt nendest allikatest ongi ette nähtud pensionide maksmine.

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Head kolleegid! Nüüd kolm viimast kohapeal registreeritud küsimust. Palun, kolleeg Kaia Iva!

Kaia Iva

Aitäh! Austatud peaminister! Eespool üks küsijatest viitas töötute arvule, üle 130 000, kuid kuulates seda arvu ja seda konteksti, kuidas seda arvu väljaspool seda saali kasutatakse, on mulle jäänud tunne, et küsijad ei tea, mis on selle arvu taga, nad ei tea, et see tugineb Statistikaameti küsitlusele, mis hõlmas 15–74-aastasi isikuid. Kui kooliõpilane ütleb, et jah, ta tahaks osaajaga töötada, või tubli ja terve 73-aastane pensionär ütleb, et ka tema teeniks natukene lisa, siis läheb ta selles kontekstis töötuna kirja. Kuidas teie arvate, kas on õige käsitleda neid isikuid selles mõttes töötuna, nagu küsijad seda tavaliselt teevad, ja kas need küsijad saavad aru, millest nad räägivad?

Andrus Ansip

Aitäh! Ma ei tahaks kuidagimoodi vaidlustada ILO meetodika alusel tehtavaid statistilisi tööpuuduse uuringuid, aga teie käsitus on õige. Statistikaamet selgitab tööpuuduse näita-

ja välja küsitluste kaudu ja keegi ei hakka ju kontrollima, kas isik, kes vastuseid andis, tegelikult töötas või ei töötanud, kui ta ütles, et ta on töötu. Paraku ei ole see mitte ainult Eesti nähtus, vaid igal pool tuleb ette, et inimene, kes on kaotanud töö ja teeb tööd madalamat kvalifikatsiooni nõudval erialal ning saab selle töö eest vähem sissetulekut, kui ta sai oma erialasel tööl, mille ta on kaotanud, ütleb küsitlusele vastamisel, et ta on töötu. Kuid ega need erinevad meetodikad põhiolenumust ei muuda. Eestis on tööpuudus väga suur ja see on fakt. Registreeritud töötus on väga hea indikaator, mis kirjeldab tööturul toimuvat hulga paindlikumalt ja hulga kiiremini kui need kord kvartalis korraldatavad Statistikaameti uurinud. Registreeritud töötuse andmed on sellised, et selle aasta märtsi lõpus oli registreeritud töötuid 14,6% ja möödunud nädala reedese seisuga 12,9%. Inimeste arvust rääkides tuleb öelda, et 11 000 inimest on märtsi lõpust kuni möödunud reedeni tööd leidnud. Kui me võrdleme seda arvu näiteks kas või Tallinna trammidega ringisõitvate neonvestis inimeste arvuga, siis see arv on suurem, trammidega sõidab ringi ainult 500 neonvestis inimest.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lauri Luik!

Lauri Luik

Aitäh! Austatud peaminister! Ma tulen koraks haridusteemade juurde tagasi ja küsin programmi "Tiigrihüpe 3" kohta. Äkki te selgitate natukene arupärijatele kolme peamist sammu, mida see "Tiigrihüpe 3" endast hariduspoliitikas kujutab?

Andrus Ansip

Ma võin ka kümmet sammu seletada, aga ma olen praegu dilemma ees. Ükskord, kui kolleeg Keit Pentus mulle küsimuse esitas, siis ma siit kõnepuldist ütlesin, et hea tava ei eelda seda, et koalitsioonipoliitikud siin ministrite käest küsivad. Siis sain ma ajakirjanduses väga kõvasti sarjata, et ma nagu löön küsija suu peale. Aga teine kord oli nii, et üks koalitsioonipoliitik tahtis mulle küsimusi esitada, aga austatud Riigikogu esimees ei andnud talle sõna. Kui ma pärast küsisin, miks ta sõna ei andnud, siis ta ütles mulle ühemõtteliselt, et infotund on ette nähtud selleks, et opositsioo-

nipoliitikud saaksid valitsuse ministritelt küsida, mida nemad heaks arvavad, ja infotund ei ole selleks, et peaminister või ministrid saaksid teha erakondlikku propagandat.

Esimees Ene Ergma

Hästi! Härra peaminister! Ma praegu ütlen, et läheme edasi järgmise küsimusega.

Andrus Ansip

Ehk võeti sõnad suust. Olgu. Aga mina ei keeldunud vastamast, ei löönud kedagi suu peale.

Esimees Ene Ergma

Jah, ma tean. Aga ühe minuti te juba rääkisite, küsimusele küll mitte vastates. Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea peaminister! Peaminister peabki olema optimist, aga mina ei suuda jagada teie optimismi selles, mis puudutab tööpuudust ja meie eelarvet. Tõesti, kui 2008. aasta ja 2009. aasta eelarvetulusid võrrelda, siis see arv 2,8 miljardit on õige, tulu oli väiksem. Aga kui me vaatame eelarve tulude struktuuri, siis tegelikult me kaotasime maksumade osas peaaegu 20 miljardit. Meie tulupool tuli tegelikult Euroopa Liidu toetusfondidest, oma vara müügist, riigiettevõtete dividendidest jne. See ei ole jätkusuutlik. Samal ajal me n-ö võtsime raha ka maksutõusudest, aktsiisid jne. Küsimus on selline: millal teie arvates meie tulubaas just maksupoole osas tõuseb, et ta saab umbes 7 miljardi juurde, nagu meil enne kuus oli, nüüd on ainult 5 miljardit järele jäänud?

Andrus Ansip

Aitäh! Küllap see majanduskasv tuleb. Aga ma siiski parandan teid. Te ütlesite, et tulud olid väiksemad. Ei olnud. Tulud on igal aastal eelmise aastaga võrreldes olnud suuremad. 2009. aastal olid kulud väiksemad kui 2008. aastal, tulud on kogu aeg kasvanud. Jah, teil on õigus, tulude struktuur on muutunud. Oli aeg, kui me Euroopa Liidu vahendeid kasutasime vaid 4–5 miljardit krooni aastas. Möödunud aastal kasutasime me 11 miljardit, selleks aastaks on meil kavandatud 14 miljardit krooni. Jah, aktsiisilaekumised on suurenenud, sest me

otsustasime aktsiisimäära muuta, aga ikka selleks, et kõik vajalikud sotsiaalsed kulutused saaksid riigieelarvest tehtud. See oli see põhjus, miks me pidime struktuuri muutma. Kulude struktuuri muutus oli kriisi poolt meile ette kirjutatud, aga miks me pidime oluliselt tulude struktuuri muutma? Sellepärast, et ilma tulu-deta ei ole kuidagi võimalik neid kulusid katta. Aga olgu öeldud, et 2007. aastal olid eelarvetulud 82 miljardit, 2008. aastal 84,9 miljardit, 2009. aastal 85,7 miljardit ja 2010. aastal 86,6 miljardit krooni. Kulud olid 2007. aastal 76 miljardit, 2008. aastal 90,1 miljardit, 2009. aastal 87,3 miljardit ja 2010. aastaks on planeeritud 89,7 miljardit krooni. Eelarvetulud on ka järgmisteks aastateks eelarvestrateegia järgi nähtud ette kasvuga ja see kasv on päris märkimisväärne: 2011. aastal 88,9 miljardit krooni, 2012. aastal 90,7 miljardit krooni. Edasi on juba suhteliselt raske prognoosida. Maksulae-kumised paranevad.

Esimees Ene Ergma

Hea kolleeg Väino Linde.

Väino Linde

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hoolimata kogu oma lugupidamisest teie vastu tunnen ma huvi, millisele kodu- ja töökorra seaduse punktile te tuginesite, kui te võtsite minu healt kolleegilt Lauri Luigelt ära võimaluse saada härra peaministrilt vastust oma küsimusele.

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud peaminister hakkas vastama, aga natuke teemast mööda. Ma palun vabandust! Teinekord püüan ma mitte kuulata peaministri kriitikat ja püüan anda ka koalitsioonikaaslastele võimaluse küsimusi esitada. Nüüd ma lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. Rahastamine ja riiklikud investeeringud

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Evelyn Sepalt kultuuriminister Laine Jänesele.

Evelyn Sepp

Aitäh, proua eesistuja! Austatud minister! Täna Eesti Päevalehes jätkub üks skandaalne epopöa kultuuripealinn Tallinna rahastamise teemal. Artikkel kannab pealkirja "Loode-

tud euromiljonid võivad kultuuripealinnale tulemata jääda". Kui lühidalt võtta kokku selle artikli sisu, siis see puudutab muu hulgas seda, et vähemalt aprillist ei ole Kultuuriministeerium suutnud anda sellele projektile vajalikku rahalist garantiid, mille tagajärjel on artiklile tuginedes tõenäoline, et Tallinna vastav sihtasutus jääb sellel aastal ilma ca kolmandikust oma eelarvest ehk ligi 24 miljonist kroonist. Mida on Kultuuriministeerium plaaninud, et garantii siiski õigel ajal tuleks ja Tallinn sellest rahast ilma ei jääks?

Laine Jänes

Aitäh! Kõigepealt täpsustuseks: kultuuripealinna rahastamise osas ei nõuta väidetavalt mitte ainult riigi garantiid, vaid ka linna garantiid. 28. aprillil, kui Brüsselis olid aru andmas linna delegatsioon ja riigi esindajad, siis kinnitasid mõlemad osapooled Euroopa Liidu komisjonile, et mitte kumbki ei saa anda käesoleval aastal garantiid järgmiseks aastaks enne, kui eelarved kinnitatakse või viiakse valitsuse poolt parlamenti ja linnavalitsuse poolt volikokku. Seega on seis täpselt võrdne. Kirjalikku garantiid eelolevate perioodide kohta ei saa anda ei linn ega riik. Praegune artikkel tugineb tegelikult kultuuripealinna Turu pressiteatele, mis ütleb, et Turu tõepoolest selle lisaraha või preemia Euroopa Liidust sai. Tallinna osas aga peetakse veel läbirääkimisi. 28. juunil kohtun ma Sir Bob Scottiga, kes on Euroopa Liidu poolt järelevalvatajaks kultuuripealinnade puhul. Ei vajata mitte niivõrd kirjalikku garantiid kui võrd lisainformatsiooni. Selleks hetkeks on olemas ka Kultuuriministeeriumi esitatud eelarvetaotlus Rahandusministeeriumile, mis on dokument, millele on võimalik tugineda. Siiski pean õigeks öelda, et selle rahaline maht, mida on riik eelnevatel aastatel teinud, finantseerimaks kultuuripealinnaga seonduvaid tegevusi, ületab 200 miljonit krooni. Kindlasti ei ole võimalik riiki süüdistada osavõtmatuses.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Evelyn Sepp, esimene täpsustav küsimus!

Evelyn Sepp

Aitäh! Proua kultuuriminister! Ma saan aru, et ligi 24 miljonit krooni võib siiski jääda Tallinna sihtasutusse sellel aastal laekumata,

kuna ministeerium ei ole leidnud võimalust seda garantiid, mida artikli kohaselt nõutakse siiski kirjaliku garantiina, valitsuskabineti kau-du Riigikokku tuua, on see siis mingi eraldi otsus, on see lisaelarve selle garantiidoku-mendi kinnitamise näol või midagi sellist. Mind ei rahulda praegu see, et te räägite siin Tallinna linnast. Ka Riigikogu esimees on korduvalt korrale kutsunud siin saalis viibijaid, et siin ei ole Tallinna Linnavolikogu, vaid siin on Riigikogu ja meie saame arutada siin ainult Riigikogu küsimusi.

Esimees Ene Ergma

Palun küsimust, kolleeg Evelyn Sepp!

Evelyn Sepp

Minu küsimus on lühidalt öeldes järgmine: kas ja millal on Kultuuriministeerium valmis tulema selle garantiiga Riigikokku, et see rahuldaks nii Brüsselit kui tagaks ka selle, et see raha realselt sel aastal sihtasutuse eelarvesse laekuks?

Laine Jänes

Kultuuriministeeriumi garantii saab olla riigieelarve 2011, mis kinnitatakse parlamendis. Mingisugust muud garantiikirja kultuurimi-nistril anda ei ole võimalik. Seda praktikat pole lihtsalt olemas, et kultuuriminister annab oma allkirjaga ükskõik missugusele organisatsioonile kinnitusi, ilma selleta, et see oleks riigieelarves kajastatud. Praeguse seisuga val-mistatakse ette riigieelarve menetlemise prot-sessi aastaks 2011. Mis puudutab käesolevat aastat, aastat 2010, siis riigieelarves on sees teatud summad. Kui sihtasutus on planeerinud oma selle aasta tegevusi 23 miljoni krooni võr-ra suuremalt, kui see on olnud juba kinnitatud eelarves, siis kahjuks riik siin lisagarantiisid anda ei saa. See, mille osas riik saab anda oma panuse, on järgmise eelarve tegemine. Ma ei saa aru, mida te küsite, kas reservist peaks andma praegu lisaks mingisugust raha või kust see garantii selleks aastaks peaks tulema. Nii et veel kord: kui Euroopa Liidule ei ole piisav garantii ja informatsioon see, mis on möödu-nud kahe aasta jooksul tehtud, siis olen ma lihtsalt üllatunud. Pärast 28. aprilli laekunud informatsiooni kohaselt oldi rahul selle selgi-tusega, et ei linn ega riik ei saa anda kirjalikku garantiid enne seda, kui see on viidud vastavalt

seadusele institutsioonidesse, kuhu see peab olema viidud. Nii et kabinetis on arutatud, riik on positiivselt meelestatud ja püüab leida vahendeid järgmiseks aastaks, 2011. aastaks. Veel kord ütlen, et suurusjärgus üle 200 mil-joni krooni on riik juba panustanud. Nii et ma ei saa sellest kriitikast aru.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Evelyn Sepp, teine täpsustav küsimus!

Evelyn Sepp

Aitäh! Mulle jääb arusaamatuks, mille poo-lest on teie kolleeg majandusminister Juhan Parts osavam. Tema suutis anda Expol osale-misele riigi garantii, mis ei eelda mitte rahalise kohustuse täiendavat n-ö realiseerimist, vaid teatava garantii andmist, mida ka nimetus ise sisaldab. Kultuuriministeerium seda ei suuda. Kas Rahandusministeeriumiga ei ole võimalik läbi rääkida, et tulla selle garantii andmiseks kas või lisaelarvega, kui see on kohustuslik, Riigikogu ette, enne kui 2011. aasta eelarve selle aasta lõpus vastu võetakse?

Laine Jänes

Aitäh küsimuse eest! Veel kord pean ütle-ma, et ma kindlasti ei hakka kritiseerima või hinnanguid andma või ütleva, kuidas majan-dus- ja kommunikatsiooniminister või -minis-teerium toimima peaksid ja milliseid garantiid sid nemad annavad või mitte. Ma saan vastu-tada selle valdkonna eest, mis puudutab Kul-tuuriministeeriumi. Kultuuriministeeriumi ja riigi senised hoiakud peaksid olema piisav garantii emotsionaalses mõttes. Ma usun, et kui 28. juunil kohtutakse Euroopa Liidu ko-misjoni esindajaga, kes kultuuripealinna te-maatika eest vastutab, siis saab ta ka informat-siooni selle kohta, mida riik kavatses järgmisel aastal teha. Kindlasti ei hakka ma seadusest üle astuma ega mingeid eraldi kirju välja saatma. Kabinet on otsustanud oma aruteludes, et toetatakse kultuuripealinna tegevust, ja selleks ei ole tarvis mingisugust muud eraldi garantiikirja kui eelarve 2011 arutelu. Ma ei saa aru, kuidas sellest ei ole võimalik aru saa-da. Ma leian, et tegelikult on selle teema üles-tõstmise puhul tegemist järjekordselt hüsteer-riaga ja kahe institutsiooni vastandamisega. Mina leian, et riigil ja linnal ei ole praegu

vastasseisu ega vastuolu kultuuripealinna programmi elluviimisel. On peetud väga tõsi-seid ja sisukaid läbirääkimisi. Ma kutsun üles mitte tüli üles kiskuma ja mitte pakkuma n-õ konti koertele, kes tahaksid ajakirjanduses seda võitlust kuidagimoodi kommenteerida. Ma väidan, et meil on väga konstruktiivne koostöö. Katsume selle kultuuripealinna aasta ikka koostöös läbi viia. Ehkki ma pean nimetama, et esmane huvi kultuuripealinna aasta läbiviimiseks peaks ikka olema Tallinna linnal endal.

Esimees Ene Ergma

Kaks kohapeal registreeritud küsimust. Kõigepealt kolleeg Eldar Efendijev.

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud minister! Mul ei ole süüdistusküsimus või kiusamisküsimus, aga see informatsioon, mis eile ilmus, neid küsimusi tekitab. Tahan tõesti täpsustada. Arusaadav on, et garantii võib olla eelarves, meie eelarveprotseduur on kas riigi puhul või omavalitsuste puhul seadustatud ja siin pole nagu võimalusi. Aga kultuuripealinn 2012 sai või vähemalt saab raha ja see on garanteeritud Euroopa poolt, aga ka seal pole nagu riigi ega kohaliku omavalitsuse eelarvet. Siit on mul küsimus. Võib-olla on ka teised võimalused, mitte ainult eelarvele tuginemise garantii, näiteks kui kasutada naabrite näidet.

Laine Jänes

Aitäh! Ma ausalt öeldes ei saanud täpselt aru, millest te räägite. Kui te räägite Turust kui kultuuripealinnast, siis see toimub ikka aastal 2011, mitte aastal 2012. Võib-olla on Soome riigil oma eelarve tegemise protsessis teistsugused protseduurid või tähtjad, ma ausalt öeldes ei ole sellega kursis, ma ei oska seda võrrelda. Tegemist on ikkagi aastaga 2011. Ma kindlasti ei sekkuks teise riigi otsustesse või protseduurireeglitesse, igal riigil on ikkagi omad seadused ja oma valitsus. Valitsus teeb neid otsuseid, tulenevalt oma riigi seadustest ja protseduurireeglitest.

Esimees Ene Ergma

Palun, viimane kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Toivo Tootsen!

Toivo Tootsen

Aitäh! Ma kutsun ka üles koostööle ja mitte vihkamisele. Üks mees, kui ta siin Riigikogus esineb, tuletab ainult ja alati meelde neoonveste Tallinnas, lagunevat vabadussammast ei tuleta meelde. Aga see selleks. Austatud kultuuriminister! Oli ju teada, et vajatakse mingisuguseid garantiisid. Soome linn Turu sai need garantiid ja sai ka abiraha. Miks Põhjamaade tiiger Eesti ei ole suutnud teha kõike selleks, et Tallinn selle raha saaks?

Laine Jänes

Aitäh! Esiteks soovitan ma muidugi tutvuda nende algallikatega, mida on refereeritud Eesti Päevalehes. Algallikad ei ütle, et Tallinn ei ole seda raha saanud, vaid Tallinnaga peetakse jätkuvalt läbirääkimisi ja tähtjaks on 28. juuni. Samuti ei nõuta tegelikult garantiikirja, vaid soovitakse saada lisainformatsiooni. See lisainformatsioon 28. juunil kohtumisel Kultuuriministeriumis kindlasti saadakse ja ma usun, et samal päeval kohtutakse ka Tallinna Linnavalitsusega. Ehk veel kord: soovitakse saada lisainformatsiooni sugugi mitte ainult riigilt, vaid ka Tallinna linnalt. Vaatamata kõigele soovitan ma seda mitte ära unustada. Veel kord: riik, Kultuuriministerium ja Tallinna linn teevad kultuuripealinna sihtasutuses väga head ja pragmaatilist koostööd. Nii et ei ole mõtet siin vaenukirvega vehkida ja vaenu õhutada. Soovin kõigile kainet meelt. Nautigem kultuuripealinna aastal 2011!

Esimees Ene Ergma

Aitäh, proua minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. Kohalike omavalitsuste rahaline olukord

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Arvo Sarapuult regionaalminister Siim Valmar Kiislerile.

Arvo Sarapuu

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Austatud regionaalminister! Väga paljud küsimused teravduvad edaspidi ka selle tõttu, et riik on üsna jõuliselt sekkunud omavalitsuste tulubaasi. Kuna need asjad kipuvad sassi minema, siis sealt tekib väga palju küsitavusi. Tuletan meelde, et 2009. aasta lisaelarvega kärbiti

omavalitsustele laekuva üksikisiku tulumaksu osa ju 11,93%-lt 11,4%-le, tasandusfondi on vähendatud, valdkondlike eraldisi kohalikele omavalitsustele on vähendatud, on pandud peale täiendavad laenupiirangud. Täiendav kulusurve tekkis ka ju käibemaksu ja aktsiiside tõstmise tõttu. Kui me vaatame, kuidas Põhja-maad, Skandinaavia maad on käitunud, siis nemad on aru saanud, et tõsine olukord on nii riigieelarve kui ka kohaliku eelarvega, aga nad on andnud raha juurde. Minu küsimus on see: kuidas teile tundub, kas te ei ole valitsuse ees kohalike omavalitsuste rahastamist suutnud kaitsta või on hoopis plaan tulubaas uuesti taastada?

Siim Valmar Kiisler

Aitäh! Kõigepealt ütlen, et omavalitsuste tulud, nagu me teame, sõltuvad väga paljus maksulaekumistest, nii nagu riigigi tulud. Kui me vaatame peamiste maksutulude laekumist, siis 2010. aastal on (see on praegu küll prognoos, aga läheb üsna tække) 2007. aasta tase. Siin on väga palju räägitud sellest, et riik on vähendanud üksikisiku tulumaksu protsenti, nagu ka teie mainisite. See on tõsi. Aga see moodustab võrreldes tippaastaga, milleks oli aasta 2008, alla veerandi üksikisiku tulumaksu laekumise vähenemisest. See on väga väike osa. Ühtepidi võime öelda, et aastal 2007 olid asjad päris hästi. Tõsi on see, et vahepeal, eriti 2008. aastal, omavalitsustes (siin ei saa jällegi üldistada, olukord on eri omavalitsustes väga erinev) kogunumbrites kasvatati kulutusi väga kiirelt. Kui üksikisiku tulumaks on vähenenud eelkõige selle tõttu, et elanike, inimeste tulud on vähenenud, siis ei ole midagi parata, ka linnad ja vallad peavad aru saama, et kui inimestel on vähem raha, peredel on vähem raha, siis paraku tuleb ka omavalitsustel käituda säästlikult ja nad peavad kokku hoidma. Siin ei ole küsimus muus. Kui inimesed teenivad vähem, siis peavad ka linn ja vald tagasi tõmbama 2008. aasta kõrgtaseme pealt.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Arvo Sarapuu, esimene täpsustav küsimus!

Arvo Sarapuu

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Hea minister! Aasta tagasi, 25. märtsil tõstatas Tal-

linna Linnavalitsus Riigikohtus kohalike omavalitsuste põhiseaduslike tagatiste küsimuse ja andis sisse vaide, mida aasta aega menetleti. Riigikohus on andnud omavalitsuste rahastamise õiguslikult reguleerimata olekule hävitava hinnangu. Ta ütleb nii, et riik on jätnud põhiseadusvastaselt reguleerimata riiklikud ja kohalike omavalitsuste kohustused. Riik on põhiseadusvastaselt jätnud õigusaktidega sätestamata kohalike omavalitsuste rahastamise korralduse. Kas teie olete seda tööd plaaninud või käib see töö juba ja kui kaugel see töö siis on, et selgeks teha, kuidas eraldada riigi ja omavalitsuste kohustusi ja kuidas neid rahastada?

Siim Valmar Kiisler

Jah, meil on selleks väga konkreetne tegevuskava. Me oleme oma ministeeriumis koostanud juhendi kõikidele ministeeriumidele, kuidas oma valdkonnas defineerida, milline on riiklik ülesanne, mis on täitmiseks delegeeritud kohalikele omavalitsusele, ja millised on kohaliku iseloomuga ülesanded. Sellest lähtuvalt ootame me tagasisidet kõikidelt ministeeriumidelt ja ministritelt, ootame nende seisukohti, kuidas nende valdkonnas olukord on. Me oleme osalt ministeeriumidelt selle tagasiside saanud, kõigilt veel mitte, aga lähiajal teeme me kokkuvõtte ja esitame need seisukohad valitsuskabinetile. Valitsuskabineti otsuse kohaselt saab Rahandusministeerium tegutseda edasi selles suunas, et lähtub järgmise aasta eelarve koostamisel nendest põhimõtetest, mida valdkonnaministeeriumid on välja toonud. Siin on valdkondi, kus vahetegemine on suhteliselt keerukas, näiteks sotsiaalvaldkonnas, haridusvaldkonnas. Ka põhiseaduse mõnes paragrahvis öeldakse, et sellega tegelevad nii riik kui ka kohalikud omavalitsused, juba põhiseaduses on öeldud, et sisuliselt nähakse riiki ja omavalitsusi ühe tervikuna, aga me käitume vastavalt Riigikohtu otsusele, eriti selle resolütiivsele osale, ja teeme selle eraldamise.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Arvo Sarapuu, teine täpsustav küsimus!

Arvo Sarapuu

Aitäh! Hea minister! Mul on hästi lühike küsimuses seoses maakondlike omavalitsus-

liitudega. Nende osatähtsus muutub järjest olulisemaks. Ma usun, et kõik on sellega nõus, arvestades kavandatavaid koolivõrgu muutusi, praegust tulubaasi või seda, et teatud europrojekte on mõistlik koos rahastada. Varem riik toetas kohalikke omavalitsusliite. Me mäletame aastaid, kui igale omavalitsusliidule anti raha juurde. Minu küsimus on selline: kas on plaan praegu omavalitsusliite veel rahaga toetada või mingil teisel moel nende elukorraldust parandada?

Siim Valmar Kiisler

Aitäh! Me toetame ja oleme igal aastal riigieelarvest toetanud üleriigilisi omavalitsusliite. Mis puutub maakondlikesse omavalitsusliitudesse, siis on konkreetsed tegevused, mida riik on toetanud. Ma arvan, et see põhimõte on õige, et kui maakondlik omavalitsusliit täidab konkreetset ülesannet, siis selleks saab ta ka raha. Ma olen nii kohtumistel maavanematega kui ka kohtumistel maakondlike omavalitsusliitudega korduvalt rõhutanud, et ma oleksin hea meelega valmis kaasa aitama, et näiteks osa praegu maavalitsuste poolt maakondades täidetavaid ülesandeid läheks üle maakondlikele omavalitsusliitudele. Probleem on selles, et tihtipeale on nii, et maakondlikud omavalitsusliidud ei ole valmis nende kasinate rahaliste vahendite piires neid ülesandeid täitma. Nad ütlevad, et nad vajaksid rohkem raha. Kahjuks on see tihti selle taha jäänud. Mis puutub koostöösse, siis kahjuks on omavalitsuste ühistaotlusi, näiteks euroraha kasutamiseks, olnud suhteliselt vähe. Eelmisest perioodist võib tuua näiteks tänavavalgustuse projekti Järvamaal. Aga kui te seda teemat juba puudutasite, siis ma tahan rõhutada, et struktuurifondide toetustest väga suur osa läheb täiendavalt omavalitsuste investeeringuteks. Meie regionaalprogrammidest läheb põhiline osa ja läheb ka mujalt kohalikele omavalitsustele. Hiljaaegu oli hea näide, räägiti Tallinna Tehnika tänava pikendusest, ka seda ju riik sisuliselt toetas. Näiteid võib tuua väga palju. Aga kahjuks on need omavalitsuste ühistaotlused üksikud.

Esimees Ene Ergma

Kohapeal registreeritud küsimused. Kõigepealt kolleeg Jaak Aab.

Jaak Aab

Tänan, austatud Riigikogu esimees! Hea minister! Ka täna oli siin juttu omavalitsuste tulubaasist. Nii või teisiti, kui võrrelda varasemate aastatega, on tulnud siiski koomale tõmmata. Seda mitmel põhjusel, ka omavalitsustele laekuv tulumaksuprotsent on vähenenud. On vähenenud näiteks ka riigieelarve eraldised teehoiule. Omavalitsused on pidanud leidma lahendusi, kuidas oma pikaajalisi arengukavasid täita, kuidas investeeringuid teha, ja see on olnud keeruline. Omavalitsustel on olnud õigus kehtestada kohalikke makse. Koalitsioonierakondade fraktsioonid tulid välja eelnõuga, millega nad soovivad kaotada kaks kohalikku maksu, mille kehtestamise õigus seni omavalitsustel on olnud. Ega omavalitsused ei kehtesta kohalikke makse ju kindlasti mitte hea elu tõttu. Milline on teie hinnang sellele, kui riik sekkub omavalitsuste pikaajalistesse plaanidesse ja õigustesse ning kaotab kohalikud maksud?

Siim Valmar Kiisler

Aitäh! Kõigepealt, omavalitsuste raske olukorra kohta tahan ma täiendavalt välja tuua, et esialgse päevakorra kohaselt on just sel nädalal valitsusel plaanis arutada (ja ilmselt ka vastu võtta) kompenseerimismehhanismi, millega jagatakse täiendavalt 38,7 miljonit krooni nendele omavalitsustele, kellel tulud on võrreldes 2008. aasta baasiga kiiremini kukkunud. Kellel tulud kukkusid üle 20%, neile see kompenseeritakse. Selliseid omavalitsusi on 87. Möödunud aastal töötas seda laadi toetusmehhanism väga hästi ja aitas raskustesse sattunud omavalitsused keerulisest olukorrast üle. Mis puudutab kohalikke makse, siis Riigikogu on ju ka varem kohalike maksude seadust muutnud. Tuletan meelde, et näiteks 2002. aastal kaotati Riigikogus selline kohalik maks nagu isikumaks. Riigikogul on siin olnud läbi aastate ikkagi erinevaid lähenemisi. Aga neid kohalikke makse on ju veel: parkimistasu, lõbustusmaks, loomapidamismaks, mootorsõidukimaks, teede ja tänavate sulgemise maks, reklaamimaks. See loetelu on üsna pikk ja mitmekesine.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Raivo Järvi!

Raivo Järvi

Suur tänu, hea esimees! Austatud minister! Koolipoisikeelt kasutades on see õppeaasta lõpule jõudmas ja seetõttu ma justkui kasutan selle infotunni essentsi ehk ei taha mitte aru pärida, vaid just nimelt infot saada. Me räägime ikka ja jälle omavalitsuste ühinemisest, see on hästi pikk protsess. Maakeeli öeldes: kas nõuga või jõuga. Ehkki tunnistan, et viimane on efektiivsem. Me oleme näinud seda mudelit, et seda tehakse nõuga. Ma küsin: kuidas on seisud praegu, kas me näeme edasiminekut, et mõned omavalitsused on ikkagi valmis ühinema, või mis on praegune seis, milline on see info?

Siim Valmar Kiisler

Aitäh! Igas maakonnas on omavalitsusi, kes kaaluvad ühinemist. Me oleme selle valitsuskoalitsiooni ajal teinud seda, et me oleme kaotanud kõik need omavalitsuste ühinemise takistused, mis on välja toodud. Näiteks eri rahastamisviiside puhul, kui me räägime näiteks hasartmängumaksust ja regionaalsetest toetustest või näiteks KOIT kava toetustest, siis me oleme sisse toonud mehhanismid, mis tasandavad selle etteheite, et kui omavalitsused on koos, siis neil oleks justkui võimalus vähem raha saada, et neil oleks justkui kasulik olla eraldi. Me oleme suurendanud vabatahtliku ühinemise toetust, me oleme astunud selles suhtes väga reaalseid samme. Nüüd enam seda argumenti, et majanduslikult ei oleks kasulik ühineda, me ei kuule, nii nagu veel mõni aeg tagasi oli. Teiselt poolt, omavahelistes vestlustes öeldakse tihti, et ühinemist oleks vaja, väga palju tellitakse ka toetusfondidest uuringuid selle kohta, kuidas ühinemist läbi viia, milline on kohalike elanike arvamus, aga osapooli on paraku väga mitmeid ja eriti siis, kui plaanitakse suurejoonelisemaid ühinemisi, võib see kas või ühe osapooli taha jääda ja suurem ühinemine jääb kahjuks ära. Mina olen jätkuvalt veendunud, et siin peaks riik käituma otsustavamalt ja rakendama ka kohustuslikke ühendamise mehhanisme.

Esimees Ene Ergma

Palun väga lühike küsimus, kolleeg Mark Soosaar!

Mark Soosaar

Lugupeetud juhataja! Et tänane infotund oleks raamitud kunstipäraselt, tahan ma kõigepealt tänada juhatajat, kes Küprosel olles teatas, et opositsioon ei asu kosmoses. Minu küsimus on aga peaministrile. Ma tahan küsida, lugupeetud peaminister, kas te ikka olete ufo või ei ole.

Andrus Ansip

Mis te ise arvate? (Naer.)

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Infotund on lõppenud. Aitäh küsimuste esitamise eest! Austatud peaminister ja valitsusliikmed! Aitäh vastamise eest! Kohtume sügisel.

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu 18. töönädala kolmapäevast istungit. Kas soovitakse üle anda eelnõusid või arupärimisi? Palun, Vabariigi Valitsuse esindaja Heili Tõnisson!

Heili Tõnisson

Austatud proua esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna ülikooliseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu. Seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust haridus- ja teadusminister Tõnis Lukas. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun, kolleeg Heljo Pikhof!

Heljo Pikhof

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Annan Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ja kolme rahvasaadiku (Karel Rüütli, Jaanus Marrandi ja Jaan Õnapuu) nimel üle vanemahüvitise seaduse ja riiklike peretoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu. Eelnõu väljatöötamise tingis vajadus muuta peretoetuste kasutamine efektiivsemaks, suurendades toetusi vaesusriskis elavate laste abistamiseks. Eelnõuga muudetakse vanemahüvitise seaduses sätestatud hüvitise maksimaalset määra, asendades hüvitisele õiguse tekkimise kalend-

riaastaks Vabariigi Valitsuse kinnitatud ja Vabariigi Valitsuse kehtestatud korras arvutatud Eesti keskmise sotsiaalmaksuga maksustatava ühe kalendrikuu tulu kolmekordse suuruse kahekordse suurusega. Samas suurendatakse riiklike peretoetuste seaduses sätestatud üksikvanema lapse toetust kahelt lapsetoetuse määralt seitsme lapsetoetuse määraneni. Teisisõnu: vanemahüvitise lae allalaskmine võidab riigieelarves raha juurde peretoetuste sees, mis aitaks 2012. aasta 1. jaanuarist tõsta üksikvanema lapse toetust 300 kroonilt 1050 kroonile. Vanemahüvitise maksimaalne suurus on tänavu 35 316 krooni kuus, minimaalne suurus on 4350 krooni. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Mai Treial!

Mai Treial

Austatud juhataja! Head kolleegid! Annan koos kolleegide Ester Tuiksoo, Toomas Vareki ja Ain Seppikuga üle riikliku matusetoetuse seaduse ja käibemaksuseaduse § 15 muutmise seaduse eelnõu. Et see eelnõu on ääretult vajalik, selgub sellest, et kohtumistel ja meile saadetud pöördumistest on selgunud, et inimesed on väga tõsiselt mures, sest sageli ei jätku raha, et saata oma lähedasi väarikalt siit ilmast ära. See tähendab, et riikliku matusetoetuse taasseadustamine on ääretult oluline. Ma pean juhtima tähelepanu ka sellele, et vastavalt Euroopa Nõukogu sotsiaalkindlustuskoodeksile ja Euroopa Liidu põhimõtetele on matusetoetus üks sotsiaalkindlustusliik. Eestil, kes on ühinenud nii Euroopa sotsiaalharta kui ka sotsiaalkindlustuskoodeksiga, tuleb lihtsalt neid ratifitseeritud sätteid täita, eriti pidades seda silmas nendel aegadel, kui paljudel-paljudel inimestel on majanduslikult keeruline. Riiklik matusetoetus ei ole mingi sotsiaaltoetus, vaid see on vaja sätestada ühe sotsiaalkindlustusliigina. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tiit Kuusmik!

Tiit Kuusmik

Austatud juhataja! Lugupeetud president! Riigikogu liikmed! Keskerakonna fraktsiooni 15 liiget esitavad arupärimise rahandusminister Jürgen Ligile, mis puudutab euro infokam-

paaniat. Teatavasti on Eesti rahvas pidanud euro nimel eri kärbeta tõttu kõvasti püksirihma pingutama. Seoses sellega kaotati ranitsa- ehk koolitoetus, 3000-kroonine matusetoetus, lõpetati õppelaenu osaline kustutamine, vähendati üliõpilaste põhitoetust ja sõidutoetust, lõpetati pensionide tasuta kojukanne, seadusega ettenähtud pensionitõusu vähendati 14%-lt 5%-le, peatati pensioni teise samba maksed, lõpetati tasuline isapuhkus, rehabilitatsiooniraha kärbiti oluliselt, vanemahüvitist saavatele vanematele lõpetati lapsehooldustasu maksmine, kaotati tulumaksuvabastus pere esimese lapse pealt, peatati palgalt maksuvaba tulu tõstmise, kohalikele omavalitsustele laekuvat tulumaksuosa kärbiti 11,93%-lt 11,4%-le.

Selgub, et valitsus plaanib kulutada 11 miljonit krooni propagandakuludeks. Reklaamikampaania korraldamiseks kuulutas Rahandusministeerium välja riigihanke, mille võitis AGE Reklaam OÜ, kuid selle on mitmed konkurendid vaidlustanud. Nimetatud ettevõtte juhataja Janar Toomesso on Reformierakonna liige. Riigihange vaidlustati, kuna tõenäoliselt tegi hanke võitja sellise pakkumise, mille eest ei ole korralikku tulemust võimalik saavutada.

Seoses eeltooduga on meil kaheksa küsimust, millele ootame vastust rahandusminister Jürgen Ligilt. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Urmas Reinsalu!

Urmas Reinsalu

Austatud Riigikogu esimees! Riigikogu sotsiaalkomisjoni nimel annan menetlusse kunstliku viljastamise ja embrüokaitse seaduse § 5 muutmise seaduse eelnõu. Kehtiva seaduse järgi on naise kunstlik viljastamine keelatud, kui rasedus või sünnitamine ohustab naise või lapse elu või tervist, samuti muudel meditsiinilistel vastunäidustustel. Nende vastunäidustuste loetelu kehtestab sotsiaalminister. Eelnõuga muutub kehtetuks seaduse teine lause, et võimaldada viljatusravi osutamist naisele, kellel tegelikku meditsiinilist põhjendust selle keelamiseks ei ole, kuigi see diagnoos on ministri kehtestatud loetelus olemas. Kuna tegelikkusele vastav vastunäidustuste loetelu on ajas muutuv, ei ole kehtiva regulatsiooni alusel võimalik teha IVF protseduuri osale patsientidele, kellel selleks tänapäevaste teadmiste järgi

vastunäidustust ei ole. Konkreetse patsiendi raseduse vastunäidustuse üle peab otsustama arst, tuginedes arstiteaduse reeglitele ja meditsiinieetikale. Seda ei ole võimalik kindlaks määrata üksnes ministri kehtestatud diagnooside loendiga. Kindlasti kaasab komisjon selle olulise küsimuse menetlemisse nii eetilises kui ka meditsiinilises perspektiivis Eesti Arstide Liidu ja vastava valdkonnaga puutumuses olevad tervishoiutöötajad. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Juhatuse nimel olen vastu võtnud neli eelnõu ja ühe arupärimise. Kui eelnõud vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis otsustab juhatus nende menetlusse võtmise kolme tööpäeva jooksul, ja kui arupärimine vastab Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis edastatakse see otsekohe adresaadile.

Nüüd teated. Seoses Riigikogu liikme Margus Lepiku tagasiastumisega asus alates s.a 16. juunist Riigikogu liikmeks asendusliige Urmas Kruuse. Seoses Riigikogu liikme Urmas Kruuse tagasiastumisega asub alates s.a 17. juunist Riigikogu liikmeks asendusliige Terje Trei.

Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ja on määranud juhtivkomisjonid. Esiteks, rahanduskomisjoni üleeile algatatud alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning tubakaseaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on rahanduskomisjon. Teiseks, Eesti Keskerakonna fraktsiooni üleeile algatatud tulumaksuseaduse § 4 muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on rahanduskomisjon. Kolmandaks, 18 Riigikogu liikme üleeile algatatud ühistranspordiseaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on majanduskomisjon. Neljandaks, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ning Riigikogu liikmete Karel Rüütli, Jaanus Marrandi ja Jaan Õunapuu eile algatatud kohalike maksude seaduse täiendamise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on rahanduskomisjon. Viierendaks, väliskomisjoni eile algatatud riigivaraseaduse täiendamise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on majanduskomisjon.

Eestimaa Rahvaliidu fraktsioon on võtnud tagasi riikliku matusetootuse seaduse ja käibe-

maksuseaduse § 15 muutmise seaduse eelnõu 766.

Riigikogu juhatus on registreerinud spordi toetusrühma.

Head Riigikogu liikmed! Seoses mõningaste tehniliste probleemidega võtan viieminutilise juhataja vaheaja. Jätkame kell 14.16.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid! Juhataja vaheaeg on lõppenud. Palun teeme kõigepealt kohaloleku kontrolli!

Hetkel registreerus kohalolijaks 78 Riigikogu liiget, puudub 23.

Head kolleegid! Nüüd tuleb täpsustada päevakorda.

Esiteks, tänase päevakorra 13. punkti, eelnõu 760 teise lugemise arutelul teeb ettekande rahanduskomisjoni liige Inara Luigas. Teiseks, tänase päevakorra 21. punkti, eelnõu 776 esimese lugemise arutelul teeb ettekande Riigikogu liige Urmas Reinsalu. Kolmandaks, tänase päevakorra 22. punkti, eelnõu 775 esimese lugemise arutelul teeb ettekande Riigikogu liige Tõnis Kõiv.

1. Tulumaksuseaduse § 5 muutmise seaduse eelnõu (734 SE) esimese lugemise jätkamine

Esimees Ene Ergma

Hea Riigikogu! Eile jäi meil istungiaja lõppemise tõttu pooleli eelnõu 734 esimese lugemise arutelu. Jõudsimme ära kuulata eelnõu algatajate esindaja ettekande, järgnevalt asume küsimuste juurde. Palun kõnetooli tagasi küsimustele vastama kolleeg Arvo Sarapuu! Kolleeg Evelyn Sepp, milles on küsimus?

Evelyn Sepp

Aitäh, austatud istungi juhataja! Enne kui me jätkame eile poolelijäänud küsimusega, on mul üks selline mure või ettepanek teile. Kuigi Eesti riik taotleb IT-agentuuri asukohamaa staatust ja peab end tõeliseks IT-tiigriks, oleme täna käpuli kõikide elektrooniliste süsteemide ees, ja mitte esimest korda. Võib-olla on teil võimalik järgmiseks tehniliseks pausiks organiseerida siia saali stenografistid, nii nagu see traditsiooniliselt käib, et Riigikogu töö ei top-

paks pidevalt? Lihtsalt selline ennetav ettepanek.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu teile suurepärase ettepaneku eest! Alustame. Esimene küsimus on kolleeg Toomas Varekilt.

Toomas Varek

Aitäh, proua Riigikogu esimees! Lugupeetud hea ettekandja! Me teame, et kohalikele omavalitsustele on pandud küllaltki palju kohustusi nii kohalike omavalitsuste seaduste paketi kaudu kui ka riigi poolt, kuid riik on vähendanud omavalitsustele mineva üksikisiku tulumaksu osa suurus 11,93-lt 11,4-le, see on 420 miljonit krooni. Selle eelnõu ettevalmistuse käigus tegite kindlasti küllalt põhjaliku analüüsi. Kas tuli ka välja, millised on põhilised kokkutõmbamiskohad kohalikus omavalitsuses, millised valdkonnad on kõige rohkem kannatada saanud?

Arvo Sarapuu

Aitäh, lugupeetud küsija! Tegemist on tõsiselt väga hea küsimusega selles mõttes, et nüüd saab selgitada, kui mitmekihiline on omavalitsuste tulude ja kulude küsimus. Ma tahan kohe ära märkida ka seda, et ega neid õigusakte väga palju ei ole – tõsi küll, mõningaid on –, kust me saaksime selgelt järele vaadata, millised on riigi ülesanded ja millised on kohaliku omavalitsuse ülesanded. Aga räägime natuke nendest kihtidest. Eks esimene küsimus üksikisiku tulumaksu osa vähendamise puhul tekkis kohe kindlasti lasteaedadega. Nähti ju ette ka seda, et lasteaiarühmades ei pea laste vanus olema enam selline, nagu see siiani oli, ja see küsimus jäetakse kohaliku omavalitsuse enda reguleerida. Samamoodi lasteaiakasvatavate ja -õpetajate palgad. Samamoodi muidugi spordiküsimused, see, mis justkui selle 11,93-lise osa vähendamise tõttu pidi jääma tegemata. Aga miks see küsimus on mitmekihiline, on see, et katsugu nüüd kohaliku omavalitsuse volikogu ütelda oma inimestele, et ei, sporti me ei toeta, ei, me ei taha sõimerühmi, ei, me arvame, et lasteaiatõpetajate palgad võiksid olla palju väiksemad. Ehk siin tuleb ju see küsimus, et ega kohalikud omavalitsused ei saa väga täpselt sõrmega järke ajada ja ütelda, et ei, see ei ole meie asi,

pöörduge riigi poole. Sest kuidas ja kelle kaudu see inimene siis riigi poole peaks pöörduma? Tema jaoks on ikka kohalik omavalitsus see kõige tähtsam.

Teine kiht puudutab eraldisi, mida kohalikud omavalitsused said, ütleme, aktsiisidest. Võtame näiteks teederaha. Kui see on ikkagi 15%-lt vähenenud tänaseks 5%-le, siis ma ütlesin, et omavalitsustel on teedeküsimusega üsna keeruline hakkama saada. Kui see protsent oli vahepeal 15, siis ütlesid mitmed omavalitsusjuhid, et nüüd saab esimest korda üle hulga aja lahendada teeremondi küsimusi. Täna on olukord aga täiesti vastupidine. Veel on ka selline asi, et omavalitsustel on üsna raske katta omaosalust, mis puudutab europrojekte. Kui me kõik need kihid kokku paneme, siis ma ütlesin, et see vähendamine 11,93-lt 11,4-le on ikka üsna tõsiselt ja valusalt tabanud kõiki omavalitsuste valdkondi. Kui täna küsida omavalitsusjuhi käest, mis on siis tema meelest kõige valusama löögi saanud ja mis vähem valusa, siis sellele küsimusele ongi päris raske vastata. Lihtne vastus oleks kokkuvõtlikult niisugune, et praktiliselt on löögi saanud kõik eluvaldkonnad.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaak Aab!

Jaak Aab

Täna, austatud esimees! Hea ettekandja! Omavalitsused peavad ju ka siiski oma elu pikemalt ette planeerima, kõik planeeringud arutatakse avalikult läbi ja omavalitsuse volikogu kinnitab need. Kui riik tegi nüüd sellised käigud, vähendati nii tulubaasi kui eraldisi, mida see on siis kaasa toonud kohaliku omavalitsuse praktilises elus, volikogu otsustes? Millised õigused või võimalused omavalitsustel üldse on, et kas või kuidagi kompenseerida seda tulubaasi vähendamist?

Arvo Sarapuu

Kui eelmise aasta 1. aprillist vähendati omavalitsuste tulubaasi, siis tõsi, omavalitsused ei olnud sellega üldse arvestanud. Minu poole pöördusid väga paljud omavalitsusjuhid, kes ütlesid, et tegemist on aprillinaljaga, sest eelarved olid vastu võetud ja väga paljud lepingud sõlmitud. Kohe tekkis küsimus, mis nende lepingutega ette võtta. Ma tahaksin

rõhutada kõigepealt seda, et kohalikud omavalitsused on arvestanud, et neil on iseseisev tulubaas, millega peab ise hakkama saama. Ja kui nüüd on olukord selline, et volikogud on võtnud vastu arengukavad, teinud investeerimisotsuseid, linnapead ja vallavanemad on väga tragid ja tublid ning tahavad kõike seda ellu viia, siis ma ei kujuta küll ette, mis saab, kui ühel päeval öeldakse – ja nii see juhtus 1. aprillil eelmisel aastal –, et ei, sellist raha te enam ei saa, teie tulubaas on vähenenud. Siis tekibki see volikogu autonoomia küsimus, samamoodi see küsimus, kuidas sa oma inimestele otsa vaatad.

Millised on siin lahendused? Eks me oleme nüüd neid lahendusi näinud. Enne seda eelnõu arutasime siin ühte teist eelnõu, mille number oli 774, ja seal ju väga jõhkralt sekkuti omavalitsuse tegevusse. Kui omavalitsuse volikogu oli võtnud vastu otsuse – ja mis tal muud üle jäi – kehtestada lubatud määral ja lubatud olekus kohalik maks, siis täna me ütleme, et ei, ka see ei kehti enam. Ma ikka mõtlen, et kui ma ise oleksin volikogu liikmete asemel, siis tekib küll küsimus, et milliseid otsuseid sa vastu võtta saad, kui need otsused Riigikogu saalis ära muudetakse või kui Riigikogu saalis tehakse Tallinna volikogu või kui siin mõeldakse ainult selle peale, kuidas Tallinna volikogu otsuseid pärssida. Aga ma küsin vastu, et võib-olla me peaksime arutama ka Harku volikogu küsimusi, sest minu teada on Harku volikogu müügitaksu kehtestanud ja nüüd peaks siis täpselt samamoodi mõtlema selle peale, et mis me Harkuga teeme. Ma tahan öelda, et see küsimus ei ole nii ühene, et me arvame, kui me oleme Tallinna ära ahistanud, siis ülejäänud Eesti vaatab seda väga pikalt ja põnevalt pealt. Ma loodan, et ühel päeval see olukord muutub.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus!

Marika Tuus

Aitäh! Hea kolleeg! Sellel, miks just omavalitsusi kõige esimesena ja nii ohtralt kärbiti, on ilmselt oma kindel põhjus. Ega valitsusparteidel Reformierakonnal ja Isamaaliidul ei ole ju palju linnapea- ja vallavanemakohtasid. Ilmselt siis mõeldi, et vaadaku ise, kuidas hakkama saavad. Üks partei, kellel oli palju

vallavanemakohtasid, tuli lausa hävitada. Miline on siiski sinu seisukoht ja sinu nägemus sellest samast probleemist? Kas võivad olla ka need põhjused?

Arvo Sarapuu

Aitäh hea küsimuse eest! Ma võtsin kaasa ühe materjali, ma arvasin, et keegi nagunii küsib selle kohta ja kindlasti tuleb valitsusk koalitsiooni poolt selline ütlemine, et me oleme ju omavalitsuste toetusteks ja tulubaasi täienduseks eelmisel aastal ja ka sellel aastal vahendeid eraldanud. Tõsi on, et 80 miljonit ja 70 miljonit on eraldatud, sellel aastal siis see 70 miljonit. Aga mõtlema paneb mind see nimekiri. Ma võtsin välja selle nimekirja ja vaatasin, kuidas siis meil Eestis praegu elu käib. Ühelt poolt oleks mõistlik, mitte oleks, vaid on mõistlik selline lähenemine, et üksikisiku tulumaks on see, mille peale omavalitsused on kindlad ja millele nad oma tegutsemise rajavad, nad teavad, et seda aasta keskel ei muudeta. Aga teisest küljest on valimised tekitanud sellise olukorra, et on terve nimekiri, näete, see on päris mitmel lehel, mille järgi jagatakse vahendeid ma ei tea mis alusel, oma sõprus- või tutvusringkonnale või oma meestele. Tõsi küll, see rüütatakse niisuguse stabiliseerimistoetuse vormi. Mina küll ei pea õigeaks, et me vähendame üksikisiku tulumaksu osa ja siis hakkame teise käega omavalitsustele eraldi vahendeid jagama. Ma tahan tõsiselt öelda teile, kes te siin saalis olete, et see on nii usumatu lugu. Võib-olla mõned ei tea seda, võib-olla paljud ei ole sellega kursis. Ma ütlesin seda ka rahanduskomisjonis, seal keerati kogu see arutelu kuidagi naljaks ja alles arutelu teisel poolel läks asi tõsiseks. Tõsiseks läks, kui ma ütlesin, et meil on siis uus regionaalpoliitika, me vähendame üksikisiku tulumaksu eraldisi omavalitsustele, aga mingite nimekirjade alusel eraldame omavalitsustele arusamatutel põhjustel raha. See väärrib ikkagi tõsiselt taunimist. Ma arvan, et me peaksime nendest asjadest siin selgelt, otse ja avalikult rääkima.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Taavi Rõivas!

Taavi Rõivas

Aitäh! Küllap ei ole ka Keskerakonnale saladus, et seoses eelarvetulude äralangemisega tuli kokku hoida, ja kokku ei tulnud hoida mitte ainult riigil, vaid ka kohalikel omavalitsustel, ka väga paljudel Eesti peredel, solidaarselt kõigil. Ei ole päris reaalne, et kohalike omavalitsuste tulubaas sellises olukorras, kus kõik ülejäänud kokku hoidavad, jääks täiesti puutumata. Aga hea küll, me oleme valmis seda sisuliselt arutama, kui selles eelnõus pakutaks kas või formaalseltki välja katteallikas, mille arvel seda raha võiks juurde anda. Jutt käib teadupärast umbes 440 miljonist kroonist aastas. Rahanduskomisjonis te ütlesite lause, mida mina ei ole oma rahanduskomisjoni praktika jooksul veel kuulnud ja mis minu jaoks on täiesti pretsedenditu, et raha lihtsalt tuleb. Kas te jääte selle juurde või olete leidnud vahepeal katteallika?

Arvo Sarapuu

Aitäh hea küsimuse eest! Rahanduskomisjonis tehakse samamoodi nalja, teie enda naljad on vahel hoopis teistlaadi. Aga ma võtsin kaasa eile käsitletud eelnõu 774, kus asi on naljast kaugel. Te teete ju ise sama võrra nalja, kui ütlete, mida peaksid omavalitsused arvestama. Seletuskirjas on öeldud, et käesoleva eelnõuga, mis müügitulude tühistab, "on omavalitsustel võimalik oma eelarvete planeerimisel antud muudatustega arvestada". Ja sellega on paika pandud, kuidas rahaliselt kaetakse need vajadused, mis oma maksude mittekehtestamise või mittevõimaldamisega tekiavad.

Ma tahan ära parandada veel ühe asja. Oli ka vaidlus selle üle, kumma tulubaas on rohkem vähenenud, kas riigil või omavalitsustel. Kui ma praegu vaatan aastaid 2009–2010, siis omavalitsuste tulubaas, kui võtta ainult üksikisiku tulumaks, on vähenenud 13,7 ja 18,3. Kui ma vaatan riigieelarve maksutulust sotsiaalmaksuta, siis on need arvud 9,5 ja 12,2. Tõsi on see, et üksikisiku tulumaks on mõjutanud omavalitsusi astuma väga mitmesuguseid samme, aga eks siis elu näitab, kuidas moodi see üksikisiku tulumaksu osa taastub. Eks me hakkame siin koos eelarve projekti tegema ning koos vaatame ja leiame siis need võimalused ja vahendid, mis riigi tulubaasi parandavad. Ega me päris täpselt ju veel ei

teagi valitsuskoalitsiooni arvamust, millist maksubaasi ta järgmise aasta eelarve tegemisel kavandab. Meie siin oleme oma projektid astmelise tulumaksu näol juba välja käinud ja ma arvan, et kui me seda hakkame arutama, küll me siis edaspidi näeme, kellel on õigus, kellel mitte.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaanus Marrandi!

Jaanus Marrandi

Täna! Lugupeetud ettekandja! Eesti on liikunud väga selgelt tugeva tsentraliseerimise suunas. Samal ajal ei soovita kuidagi, eriti peaminister ja valitsuse juhterakonnad, rääkida ühtegi sõna haldusreformist. On tekkinud olukord, kus ühest küljest võetakse raha ära, otsustamistasand viiakse kuskile riigi tasandile ära ja lõpuks on niimoodi, et väike vald jääb väikese rahaga üksinda, peaministri erakond aga räägib, et haldusreformi sealjuures vaja ei ole. See on väga vastandlik ja eriti küüniline suhtumine.

Mul on omavalitsuse autonoomia põhimõtet vaadates tunne, et ilmselt jääb väheks ka sellest ettepanekust, mis teie olete teinud – see on nagu mikrokoopiline osa. Kas te ei pea õigeks vaadata läbi kõik omavalitsuste finantseerimise alused ja jõuda ikkagi sellise olukorraneni, kus nad ei sõlta niivõrd keskvalitsuse otsustest ja kus omavalitsustele on tagatud autonoomne finantseerimine? See on ju põhimõttelisem lahendus.

Arvo Sarapuu

Aitäh! Põhiseadusega on ju meil ära märgitud, milline finantsgarantii peab omavalitsustel olema. Ja kui sealt neid põhimõtteid vaadata, siis on selge, et finantsgarantii põhitagatis on õigus iseseisvale eelarvele, kohalike maksude kehtestamise ja kogumise õigus, õigus piisavatele rahalistele vahenditele. See haldusreform alati ei aita, selles mõttes on peaministril tsipake isegi õigus. Kui me ei arvesta seda, mida me põhiseaduses oleme vastu võtnud, ei arvesta finantsgarantiisid, mis omavalitsustele on ette nähtud, ei arvesta neid elemente, siis ei aita tegelikult ükski reform. Ehk siit esimene õpetus: kui me tahame, et meie inimesed, kes Eestimaal elavad, austaksid õigusi, mis neil on, siis me peaksime ikkagi riigi poolt ja siin-

samas saalis asja arutades austama ka omavalitsuste õigusi.

Aga mis puudutab haldusreformi, siis on selge, et omavalitsuste suurus on nii erinev – nad erinevad nii suuruse kui geograafilise asendi poolest ja siin võib veel väga mitmeid parameetreid tuua –, aga kohustused on kõigil ühed. Kui me selle järgi hakkame asju vaatama, siis ma küll ei kujuta päris hästi ette, kuidas me ilma haldusreformita edasi saame. Siin on küsijal igal juhul õigus ja minul hea vastata. Ma arvan, et meie erakond toetab omavalitsusliitude arengut. Meie tahaksime näha, et omavalitsusliitude ja omavalitsuste koostöö rajaneks teenusepõhisel koostööl ja et need teenused, mida inimestele pakutakse, ei halveneks. Kui me õpime Põhjamaade kogemusest, siis ma leian küll, et tänu sellele omapärasele lähenemisele tulubaasile ongi aeg küps. Ega varsti enam haldusreformist ringi, üle ega ümber ei pääse.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jüri Ratas!

Jüri Ratas

Täna, austatud Riigikogu esimees! Hea ametikaaslane Arvo Sarapuu! Küsimustest on läbi käinud see kätteallikas. Eile me arutasime eelnõu 774, mille sisu on müügitaksu ja paaditaksu kaotamine seaduse loetelust. Selle eelnõu sisu all on ilusti öeldud kätteallika kohta, et omavalitsustel on võimalik oma eelarvete planeerimisel antud muudatustega arvestada. See käib siis järgmise aasta kohta, alates 1. jaanuarist. Ma küsisin selle kohta eile ka rahanduskomisjoni liikme käest, kes seda eelnõu ette kandis. Otsest vastust ma ei saanud, aga seda sõnastust võib siis ka tulevikus kasutada igasuguste eelarveliste muudatuste puhul. Mu küsimus on pigem sellest, et räägitud on solidaarsest kärpimisest, et kõik peavad kärpima ja meil on raske aeg. Kuidas teile tundub, mis hetkel saab öelda, et mitmesuguseid eelarvekohti on omavalitsuste osas piisavalt solidaarselt kärbitud, ja mis hetkel saab öelda, et seda pole piisavalt tehtud? Milline on teie arvamus?

Arvo Sarapuu

Küsimuse esimesele poolele vastata on lihtne. Ma ütleks siis täpselt samasuguse huumo-

riga, millega Reformierakond on oma eelnõu teinud, vastaks samamoodi, et riigil on võimalik eelarvete planeerimisel antud muudatustega arvestada. Eks teeme siis samamoodi. Aga kui tõsiselt rääkida, siis väga pikka aega on maa-deldud selle küsimusega – eile oli see ka korraks saalis –, millised funktsioonid on riigil ja millised funktsioonid on kohalikel omavalitsustel ning kuidas me suudame neid hinnata. Täna valitsuskoalitsioonil on siin üks oluline töö tegemata, loomata on standardid kohalike omavalitsuste jaoks, mis oleks päris mõistlik. Regionaalminister läheb näiteks ja vaatab, kuidas omavalitsus vastavalt teenuste standarditele asju korraldab ja teeb, ja kui ta näeb, et tööd ei tehta sellele vastavalt, siis ta kõigepealt annab muidugi tähtajad, aga seejärel teeb ka vastavad järeldused. Kui nende standarditega edasi minna, siis nende järgi me saaksime aru, mis on piisav ja mis mitte, kui palju on mõistlik kärpida, kui palju mitte, ja selle järgi me saame hiljem võrrelda. Kui teenus ikka ei vasta standardile, siis ei ole meil ju omavalitsusele muud ette heita kui seda, et ta kas ei saa oma tööga hakkama või on siis tulubaasis midagi viltu. Või ongi siis nii, et riik võib ühel hetkel, 1. aprillil mingisugusel X aastal, igal hetkel omavalitsuste tulubaasi vähendada ja siis imestada, miks ei tulda toime, miks ei olda kõigiga solidaarsed või mida iganes. Lõpuks ma rõhutan siiski seda, et standard standardiks, aga omavalitsused, kõik tublid vallaametnikud, vallavanemad ja volikogu esimehed, volikogu liikmed ja linnapead on ju hädas sellega, et inimene tuleb nende juurde, tal on õigus teenust saada ja talle ei saa vastata, et me menetleme siin aastate kaupa, mõtleme ja vaatame. Inimene tahab konkreetset, selget vastust, inimene tahab konkreetset teenust.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud ettekandja! Eks eelarve on muidugi ju prioriteetide küsimus ja me siin saalis just hiljuti kuulsime, kuidas 11 miljonit kulutatakse euroteavituseks. See raha kanditi Reformierakonna liikme firmale – ka see on valik, kuigi nähtavasti halb valik. Minu küsimus on pigem selles, et möödunud aasta oktoobrikuust, kui

ma ei eksi, on olemas Riigikohtu lahend, mille sisu ütleb, et riigi poolt omavalitsustele antud funktsioonid peavad olema rahaliselt kaetud. Küsimus ongi selles, et eelarvet vähendati 400 miljoni võrra, mille kohta Taavi Rõivas ütleb, et tuleb püksirihma pingutada. Kuid millised funktsioonid siis riik kohalikelt omavalitsustelt selles ulatuses ära võttis või valitseb meil praegu põhiseadusvastane olukord edasi?

Arvo Sarapuu

Hea on, et Tallinna Linnavalitsus asus omavalitsuste põhiseaduslike õiguste kaitsele. Tuletan meelde, et hagi menetlemine kestis aasta, ja ei jäta rõhutamata seda, et Riigikohus oli oma hinnangutes ikkagi väga-väga karm. Omavalitsuste rahastamise õiguslikult reguleerimata jätmisele andis Riigikohus hävitava hinnangu. Tõsi, ta tuvastas ka, et riik on jätnud põhiseadusvastaselt reguleerimata riiklikud kohaliku omavalitsuse kohustused. Jah, alati võib öelda, et kui me võtame tulubaasi vähe- maks, siis omavalitsused ei pea ühte või teist asja tegema. Ma enne siin nimetasin mõnda asja, juttu oli spordist ja lasteaedadest. Kui see debatt läheb meil veel pikemaks, siis ma võiks isegi tuua ühe näite, kuidas informatsioon, et omavalitsuste tulubaasi vähendatakse, jõudis lasteaedadesse enne, kui ametlikult jõuti teatada. See oli teatud poliitiline ettevõtmine. Aga selge on see, et praegu käitatakse põhiseadusvastaselt, ja mina olen ka veendunud, et igal juhul ei tohiks riik käituda selliselt, nagu ta praegu on käitunud, vähendades omavalitsuste tulubaasi ja seda just nimelt aasta keskel.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Evelyn Sepp!

Evelyn Sepp

Aitäh! Hea ettekandja! Mõnes mõttes paratamatu, et praegu arutatav eelnõu ja see seaduseelnõu, mille lugemine just eile lõppes, on teatavas seoses. Selge on ka see, et täna arutatav ettepanek tegeleb paratamatult tagajärgedega ja mitte kogu selle probleemi põhjustega. Aga ma loen ette ühe tabeli ja palun sul seda kommenteerida, et me jõuaksime asja ivani ehk põhjuste kõrvaldamiseni. See tabel näitab kohalike maksude rolli kohalike omavalitsuste tuludes ja sai mulle kättesaadavaks eile põhiseaduskomisjoni koosolekul, kus

teadlased esitasid selle meile sügise arutelu ettevalmistuste käigus. See osakaal on järgmine: Eesti 1%, Läti 7%, Ungari 12%, Tšehhi 28%, Poola 29%, Itaalia 29%, Saksamaa 35%, Prantsusmaa 38%, Soome 45%, Hispaania 47%, Rootsi 69%, Šveits 70%, Taani 71%.

Esimees Ene Ergma

Küsimus?

Evelyn Sepp

See on kohalike maksude osakaal eelarves. Kas sa kommenteeriksid seda probleemi tänase eelnõu valguses veel kord?

Arvo Sarapuu

Aitäh! Küsimus on kõigepealt selles, et nii nagu me oleme siin korduvalt rääkinud, on kohalikel omavalitsustel konkreetsed teenused, nendel on konkreetne töö, nad ei saa rääkida niiviisi, et me menetleme, arutame, vaatame ja mõtleme, sest seal on teed, tänavad, koolid, lasteaiad. Ja see kogukond on selline, kes otsustab volikogu kaudu. Ja on ka kohaliku omavalitsuste harta, millega Eesti on liitunud ja aktsepteerinud selle põhimõtted. Nende põhimõtete järgi kogukond ise vaatab, et kui tal on näiteks vaja ehitada mingi kool või staadionid korda teha, siis kogukond otsustab: jah, selleks, et lahendada praeguse kooli või staadioni küsimus, kehtestame näiteks aastaks, võib-olla kaheks, võib-olla kolmeks kohaliku maksu. See on aga päris imelik, kui kohaliku omavalitsuse volikogu on sellise otsuse vastu võtnud ja siis riik ühel päeval ütleb, et oh ei, ja otsustab kas poliitilistel põhjustel või selleks, et inimestele näidata, kui paha on kohaliku omavalitsuse olukord, või jumal teab, mida veel, lihtsalt piirangud peale seada. Selle vältimiseks on Põhjamaades, näiteks Taanis, lepitud kokku, et kohalikel omavalitsustel on see üksikisiku tulumaksu määr mingis vahemikus ja volikogul on õigus selle piires ise otsustada. Kui kogukond on otsustanud, et teeb mingi konkreetse asja või näiteks on vaja eelarvesse raha juurde leida, siis kehtestab volikogu selles vahemikus kõrgema määra, ja vastupidi, kui enam ei ole vaja, siis langetab määra. Samamoodi on Põhjamaades kehtestatud ka väga palju meie müügi maksu ja muude maksudega analoogseid makse. Ma arvan, et üks see on ikka kogukonna otsus. Ja kui me tahame

rääkida tõsiselt kohalikest omavalitsustest, siis laseme neil ikka otsustada ja ärme neid piirame. Vaatamata sellele, et Tallinn on tõesti väga suur omavalitsus. Siit johtub ka järgmine küsimus: kas meie haldussüsteemi järgi Tallinna omavalitsus üldse peakski selline olema? Aga siin on juba pealinna seaduse küsimus, mida ei olda valmis arutama.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Taavi Rõivas, teine küsimus!

Taavi Rõivas

Aitäh! Ma kahjuks ei saanud oma esimesele küsimusele vastust ja me oleme jätkuvalt selles seisus, et me ei saa seda eelnõu sisuliselt arutada kas või ainult seetõttu, et ei ole pakutud mitte mingisugustki katteallikat. Ma väga palun nii teid ettekandjana kui ka kõiki teisi tulevikus mitte tulla rahanduskomisjonilt toetust ootama eelnõule, mille katteallika kohta te ütlete, et raha lihtsalt tuleb. Ma rõhutan, tegemist on täpse tsitaadiga. Te olete selle teema kontekstis väga palju nimetanud Tallinna. Ilmselt polegi saladus, et selle eelnõu üks eesmärke on Tallinna väga keerulist rahalist seisu leevendada. Aga samas me teame, et Tallinna eelarve ei oleks tasakaalus ka siis, kui tulumaksu protsent oleks 13,93. Ilmselgelt on siin teisigi probleeme. Kuidas te seda kommenteerite?

Arvo Sarapuu

Ikkagi nii, nagu Riigikohuski arvas: kõigepealt on vaja selgeks saada, millised funktsioonid on riigil, millised on omavalitsustel. Millegipärast on see küsimus jäänud tähelepanuta. Naljakas on, et selles osas ei liigu asjad edasi. Võib-olla me siis mõne kuu pärast, võib-olla sügisel kuuleme, kuidas nende funktsioonide eraldamine on käinud. See on üks asi. Teine on muidugi see, et ega me ju väga täpselt ei tea, kuhu näiteks rahandusminister, kes omavalitsustelt raha ära võttis, selle raha täpselt pani, milliste eelarveridade taha. Kas ta pani näiteks 86 miljonit energia- ja kliimaagentuuri loomiseks, võttis omavalitsustelt ära ja pani sinna – ega me seda ei tea, meile ei ole keegi seda rääkinud. Samamoodi võiksime ju siin jätkata, aga ma arvan praegu nii, et üks eelarve projekti menetlemise käigus on selgelt näha, millise tulubaasi valitsuskoalitsioon välja pakub.

Vaatame siis ja menetleme eelnõu, mis puudutab astmelist tulumaksu. Eks me siis aruta ja vaata, kuidas ja millist tulu see toob ja kui palju on võimalik edaspidi eelarve tulupoolele raha tuua.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Keit Pentus!

Keit Pentus

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Praegune olukord on selline, kus kannatavad kõik omavalitsused, ja kannatavad nad eelkõige sel põhjusel, et riigil tuli ju peamiselt Tallinna, aga ka Pärnu ja Viimsi aastate jooksul tekitatud miljarditesuurust eelarveauku millegagi katta. Eile oli siin saalis juttu sellest, et näiteks pealinna tekitatud eelarveauk, mida me siin Riigikogus eelarvet tehes katma pidime, oli eelmisel aastal 820 miljonit krooni. Eelmise aasta novembrini teie võitluskaaslase Mart Viisitamme juhitud Pärnu tekitatud miinus kõikus 100–200 miljoni krooni vahel. Kas teil on mõni ettepanek, kuidas edaspidi lahendada seda olukorda nii, et kõik omavalitsused ei peaks kannatama paari üle jõu elava omavalitsuse pärast ega peaks kokkuvõttes katma oma tuludest nende paari omavalitsuse tekitatud eelarveauku?

Arvo Sarapuu

Aitäh niisuguse hea küsimuse eest! Muidugi, väga hea on sellises kontekstis kogu Eestile näidata, et näete, Tallinnal on selline eelarveauk, Pärnul on selline eelarveauk. Kui teie poolt vaadata, siis võib-olla oleks pidanud sinna nimekirja veel omavalitsusi juurde lisama, te ei ole suutnud neid leida ja seetõttu on nimekiri suhteliselt minimaalne. Kui me seda teemat oleme käsitleanud, rääkinud kohalike maksude kontekstis ja eelnimetatud eelnõu lugemisel üsna palju vaielnud selle üle, milliseks omavalitsuste tulubaas üldse kujuneb, siis on selgeks saanud, et me ei saa vaadata nii, et Tallinn või Pärnu. Me peaksime rääkima sellest, et kohalikul kogukonnal, on ta siis suur või väike omavalitsus, on õigus ise otsustada oma maksude üle, et tal on iseseisev eelarve ja ta saab oma asjadega ise hakkama. Juhul kui ei juhtu nii, nagu juhtus eelmisel aastal, kui riik otsustas eelarveaasta keskel omavalitsuse tulused vähendada. Siin on nüüd küll nii, et kui

näiteks väiksematel omavalitsustel olid eelarved vastu võetud ja lepingud sõlmitud – ja neil olid –, siis nad ei kannatanud mitte Tallinna ja Pärnu pärast, nagu te siin näiteks toote, vaid kannatasid tegelikult sellepärast, et nende tulubaasi vähendati, arvestamata, et eelarveaasta keskel on seda teha üsna tavatu.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kaia Iva!

Kaia Iva

Aitäh! Austatud kolleeg! Eespool sa viitasid, et edukaks toimimiseks vajab omavalitsus veel ühte täiendavat bürokraatlikku instrumenti, nimelt standardit oma ülesannete kohta. Kuna omavalitsus tegutseb teatavasti seaduse alusel, seadustest lähtudes ja oma kogukonna arvamusi kuulates, siis saab suurem osa omavalitsusjuhte omavalitsuse juhtimisega kenasti hakkama. On ka rõhutatud, et omavalitsustel ei ole võimalik ühineda, kui sellist bürokraatliku mehhanismi pole loodud. Julgen praktikuna kinnitada, et seaduste alusel on see täiesti võimalik, omavalitsuste ühinemine nimelt. Küsingi nüüd ühe väga konkreetse näite põhjal. Seadustes on kirjas, et omavalitsusel peab olema kehtestatud üldplaneering. Mitmetel omavalitsustel pole seda tehtud. Kuidas standard aitaks panna omavalitsust seda ülesannet täitma? Kuidas seda seaduslikku kohustust veel kord ümber kirjutada?

Arvo Sarapuu

Aitäh hea küsimuse eest! Jah, ühtepidi on õigus, teistpidi on tavapraktika. Me oleme ju kõik siin tutvunud Põhjamaade mudeliga. Nii Soomes, Rootsis kui ka Taanis on need standardid olemas ja on välja töötatud just nimelt haldusministri, rahandusministri või siis valitsuse jaoks, kes standardi alusel asju hindavad. Ega me siin mingit uut maailma tõepoolest ei avasta, teised on sellega hakkama saanud. Kui meie arvame, et see on bürokraatlik instrument, siis seda ta loomulikult ei ole. Kui leitakse, et Põhjamaade mudel on mõistlik ja me võiksime Põhjamaade mudeli järgi käituda, siis tõenäoliselt võetakse. Minu teada regionaalministri büroos praegu siiski selle teemaga vaeva nähakse ja tõepoolest kaardistatakse nii neid funktsioone, mida riik täidab, kui ka neid, mida omavalitsused täidavad, kaasa arvatud

see teema, et luua sellised standardid. Ma usun miskipärast, et kui Põhjamaades on see ennast õigustanud ja vastavad ministrid oma töös seda kasutavad, küllap see kehtestatakse siis meil ka.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Helle Kalda!

Helle Kalda

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea kolleeg! Huvi pärast võtsin välja, kuidas kasvas tulubaas. 17. detsembril 2003 vähendas tänane koalitsioon tulumaksu 26%-lt 20-le, mõtlema, kuidas kohalikud omavalitsused toime tulevad. Hakkasin vaatama aastate viisi läbirääkimisi, mille alusel tulubaas kasvas. Ma ei jõua lugeda ette kõiki neid sotsiaalteenuseid, mis on antud kohalikele omavalitsustele, aga ma võtsin 2007. aasta läbirääkimised. Siin on kirjas, et haridus- ja kultuuritöötajate palkade ühtlustamiseks lepiti kokku, et tulubaasi suurendatakse 0,1%. Sellega tuli 11,9%. Teine on see, et maksukohustuslaste makstav intress, see on 0,03%, mille enne said kohalikud omavalitsused, läheb riigitulusse. Õelge, palun, kuidas te hindate, kas nüüd on sõnum, et intress peaks tulema tagasi kohalikele omavalitsustele, olema nende tulubaasis, ja seda, mis anti kohalikele omavalitsustele üle seoses kultuuri- ja haridustöötajate palgaga, tuleks vähendada?

Arvo Sarapuu

Aitäh! Jah, tegelikkuses ongi vähendatud. Ma mäletan, kui see vaidlus käis, siis 0,03 tuligi ainult sellepärast juurde, et oleks mõistlik ühtlustada lasteaiatöötajate palgad, ja väga mõistlik oleks siis lasteaiades lähtuda sellest, nagu oli varem kokku lepitud. Muuseas, see ongi nii, et läbirääkimistel valitsusega vaidlevad omavalitsused neid erinevaid palgatasemeid ja ka tulubaasi taset erinevalt läbi. Siia alla tuleb väga palju komponente. Täna võib öelda kas või seda, et näiteks puuetega laste toetus on tõsiselt vähenenud. Mul ei ole seda tabelit hetkel ees, aga kui ma tabelist vaatsin, siis oli see ääretult väike summa, samuti matusetootused jne. Võib ju öelda, et jah, matusetootus on ära võetud siinsamas Riigikogu saalis, aga omavalitsus peab need küsimused lahendama, ega inimene ei saa siis maa peale

jääda. Küsimus on õigustatud ja ma arvan küll, et omavalitsused on pandud väga raskesse seisu, kui vaadata kas või näiteid, mida küsija nimetas, ja seda, millest mina praegu rääkisin.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Keit Pentus, teine küsimus!

Keit Pentus

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! See on täiesti arusaadav, et Tallinna ja Pärnu nimetamine paneb teid ennast kuidagi ebamugavalt tundma, sest eks see ongi üsna piinlik, mis seal mitme aasta jooksul eelarvetega toimunud on. Aga jätame siis konkreetsed omavalitsused kõrvale ja räägime rohkem teoreetiliselt. Ma kordan oma eelmist küsimust: kas teil on mõni ettepanek selle kohta, kuidas sellist probleemi lahendada, kus mõned omavalitsused, nimesid nimetamata, tekitavad aastate jooksul väga suure eelarvemiinuse, elavad üle jõu ja selle tulemusel lõppkokkuvõttes kannatavad kõik, kõigi tulubaasi vähendatakse, et katta paari omavalitsuse tekitatud suurt miinust ja eelarvedefitsiiti? Kas teil on mõni ettepanek, kuidas sellises olukorras käituda, kas peaks lähenema omavalitsustele diferentseeritult või mismoodi?

Arvo Sarapuu

Aitäh väga hea küsimuse eest! Päriskii see ei ole. Kohalik omavalitsus ongi kohalik omavalitsus ja on kahju, et meie siin saalis vahel sellest aru ei saa. Kogukonnatunne on see, mille järgi kohaliku omavalitsuse volikogu otsustabki ära, kas näiteks kehtestatakse – lubatud piires – mingi kohalik maks või mitte, kas näiteks mingid küsimused lahendatakse ära või mitte. Muuseas, ega Tallinn ja Pärnu mind võpatama ei pane. Kui me räägime Tallinnast, siis ma arvan, et tänu sellele nii rahanduskomisjonis kui valitsuses saabki nalja visata, et Tallinn on nii suur ja on oma probleeme nii hästi lahendanud, ta saabki nende lahendamisega päris hästi hakkama, nii et riigi valitsus võib siin nalja visata. Kui te küsite, mis on minu ettepanek, siis mina arvan, et eks kogukonna valimised näitavad, kas raha on õiglaselt kasutatud või mitte. Tallinna valimisi me ju teame ja oleme näinud. Samamoodi on ka teiste omavalitsustega. Selles mõttes on kogukond ise see, kes otsustab oma rahaliste va-

hendite kasutamise, otsustab ka selle tulubaasi ja otsustab ise, kas ta kujundab tulubaasi kohalike maksude kaudu või mitte. Aga loomulikult ei usu väga paljud kohaliku omavalitsuse inimesed, et on võimalik käituda nii, et aasta keskel – tõsi, see oli 1. aprillil, selline nali on ju ka omane meie tänasele valitsusele – vähendatakse omavalitsustele laekuvat üksikisiku tulumaksu summat.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kaia Iva, teine küsimus!

Kaia Iva

Aitäh! Hea kolleeg! Sa vastasid ennist pikalt minu küsimusele, aga sa ei vastanud seda, mida ma küsisin. Teen veel kord sissejuhatuse. Meil ei ole praegu probleemiks mitte see, et omavalitsused ei tea, mida nad peavad tegema, vaid objektiivsetel või subjektiivsetel põhjustel neil ei ole kas jõudu, jaksu, oskust või mõnda muud vajalikku komponenti, et neid seadusi täita. Sellepärast küsin uuesti üle, kuidas näiteks standardi kehtestamine aitab omavalitsusel paremini vastu võtta üldplaneeringut. Kuidas sellesse standardisse siis kirjutada – kas omavalitsus kindlasti peab üldplaneeringu vastu võtma, peab seda kohe tegema või päris kindlasti tegema? Kuidas see sinna kirja pannakse?

Arvo Sarapuu

Eks see, et ühtedel omavalitsustel on üldplaneeringud tehtud, teistel ei ole, näitab tõesti ühtepidi ka seda, kas suutlikkust on või mitte. Selge on muidugi see, et kui näiteks üldplaneering – tõsi, nõue see teha on – on tegemata, siis peaks keegi sekkuma. Ja selleks, et regionaalministril oleks võimalus ja õigus sekkuda, ongi Põhjamaad standardite mudeli enda arsenalil võtnud. Mina soovitaks minna sinna õppima ja vaatama, ja kui te leiate, et sealt on midagi üle võtta, siis palun kasutage seda.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mart Laar!

Mart Laar

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Viidates sellele, millest ka komisjonis räägiti, et kust siis tuleb raha selle eelnõu kulude katmiseks, oled sa siin küsimustele vastates mõista andnud, et

see rahalaev sõidab Eesti riigieelarvesse juhul, kui vastu võetakse Keskerakonna progresseeruva tulumaksu idee. Ma tahaksin väga konkreetset vastust. Ütle mulle kas või üks riik maailmas, kus ühetaoliselt tulumaksult progresseeruvale tulumaksule üle minnes on riigi tulud kasvanud. Ütle mulle kas või üks riik maailmas, kus vastupidise sammu puhul, st progresseeruvalt tulumaksult ühetaolisele tulumaksule üle minnes poleks riigi tulud kasvanud.

Arvo Sarapuu

Te ju teate tegelikult väga hästi, millistes riikides kasutatakse astmelist tulumaksu ja millistes riikides ei kasutata. Me võiksime pigem öelda, et väga vähe on neid riike, kus astmelist tulumaksu ei kasutata. See on see, millele meie igal juhul tahame lootuda. Jaa-jaa, mina räägin astmelisest tulumaksust. Ma leian, et astmeline tulumaks on igal juhul õigem kui see variant, mida teie õigeks peate. Ma räägin, et see on see, millega me saame edaspidi paljusid asju lahendada. Küllap elu siis näitab, kuidas asjad hakkavad lahenema, kui siin saalis meie eelnõu vastu võetakse.

Aseesimees Keit Pentus

Ain Seppik, teine küsimus, palun!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Eks Taavi Rõivast võib mõnevõrra mõista, kuna riiki on nii halvasti majandatud ja finantsiliselt juhitud, et hiljuti müüs Reformierakonna juhitud valitsus maha spetsiaalselt politseinike jaoks Lasnamäele ehitatud maja koos politseinike, serverite ja kõigi saladustega. Internet ütleb, et koguni Vene investoreitele. Riigikohtu otsuse juurde tagasi tulles küsin, et kui eelarves ei suudeta määratleda neid funktsioone, mis kohalikul omavalitsusel on, ja kui ei suudeta kindlaks teha, kui palju see raha nõuab, kas siis sellisel juhul, kui me ei võta vastu seda seadust, mida te siin esinate, on võimalik, et ka eelarve, mis tehakse, on põhiseadusvastane.

Arvo Sarapuu

Ma arvan, see ongi nii, et mis puudutab hetkel omavalitsusi, siis me proovime väga paljusid asju lahendada jõuga, aga iseenesest

oleks mõistlik lahendada neid nii, nagu meie põhiseadus ette näeb. Ja kui vaja, siis oleks mõistlik diskussiooni abil leida uusi mõistlikke lahendusi. Ma arvan, et nii nagu praegu proovitakse asju teha, ei ole igal juhul õige. Sellele on ka Riigikohus väga karmi hinnangu andnud ja nimetanud asju ikka väga õigete nimedega.

Aseesimees Keit Pentus

Toivo Tootsen, palun!

Toivo Tootsen

Aitäh! Kolleeg Laaril on selles suhtes õigus, et arenemata riigid, nagu Valgevene, Venemaa ja mõned teised veel, on tõepoolest selleks, et üldse tulumaksu kätte saada, rakendanud ja rakendavad praegugi proportsionaalset tulumaksu. Aste edasi on arenenud riigid, kes rakendavad astmelist tulumaksu. Meie kui potentsiaalne Põhjamaade tiiger, kellel on IT-süsteemid ja mis kõik olemas, võivad seda väga hästi teha. Aga küsimus puudutab seda, kui tulumaksubaasi siiski ei suurendata. Eile paari kohaliku maksu ehk paadimaksu ärajätmise puhul soovitas näiteks IRL, et jääb ju alles veel näiteks mootorsõidukimaks ehk miks te ei kehtesta automaksu. Kuidas suhtuda sellisesse soovitusse?

Arvo Sarapuu

Muuseas, mis puudutab tulumaksusüsteeme, siis siin on muidugi see asi, et Valgevenes, Venemaal ja tõenäoliselt veel mõnes riigis ei usuta, et inimesed on õiguskuulekad. Mis tõepoolest annab vahel hea põhjuse astmelise tulumaksu vastu vaieldada, on see, et jah, natuke rohkem tuleb paberit määrada. Võib-olla tuleks neid asju õppida ja võtta eeskujuna Euroopast, kus enamikus riikides on kasutusel astmeline tulumaks. Aga mis puudutab automaksu, siis Tallinnas on automaks olnud, aga see ei toimunud ning sellest loobuti. Ma usun küll, et kehtestada veel mingid maksud päris mõistlik teguviis ei ole. Pigem oleks regionaalpoliitiliselt kõige mõistlikum ja kõige asjalikum ikka see, kui on kokku lepitud üksikisiku tulumaksu protsent, mida omavalitsused saavad, see protsent jääb pikka aega kindlaks ning seda ei muudeta pidevalt. Ma pigem arvan, et see on kõige mõistlikum lähenemisviis.

Aseesimees Keit Pentus

Lauri Vahtre, palun!

Lauri Vahtre

Ma tänan! Mart Laar esitas siin üsna selge küsimuse, kas on kuskil juhtunud selline lugu, et astmelisele tulumaksule üleminek on mak-sulaekumisi suurendanud. Sa hiilisid vastusest kõrvale, millest ma oskan järeldada, et sellist juhtumit pole olnud. Kummatigi te soovite ikkagi seda süsteemi käivitada ja sellel peab mingi põhjus olema. Mina oma peaga ei oska siin küll näha muud põhjust kui lihtsalt vaesemate inimeste kadedus rikkamate suhtes või kellegi kättemaksuiha. Selle rahuldamiseks on ajaloost tuntud palju muid huvitavaid vahendeid. Ega teie erakond ei ole arutanud näiteks võimalust taastada surmanuhtlus ja hakata korraldama avalikke hukkamisi? See võiks paljude inimeste mured murda.

Arvo Sarapuu

Ei julge nii väga nendesse naljadesse laskuda, sest kui ma rahanduskomisjonis laskusin samale tasemele, kus rahanduskomisjoni liikmed olid, siis nüüd kiputakse neid minu öeldud asju tsiteerima, aga vastupidiseid tsiteerida ei saa. Kuigi ühte asja ma tahaks küll öelda. Ma mäletan, kui ma esimest korda asendusliikmena rahanduskomisjoni läksin ja ütlesin Jürgen Ligile, et järgmisel aastal tuleb teha miinusega eelarve, siis hakkas ta selle peale kätega vehkima ja ütles, et see on nii loll jutt, kui üldse olla saab. Ma ütlesin, et protokollime selle ära, aga kui ma pärast protokollist seda väidet otsisin, et hiljem oleks hea Jürgen Ligile meelde tuletada, siis seda väidet ei olnud.

Mis puudutab astmelist tulumaksu, siis ma ütlesin, et meie loodame saada täiendavat tulu ligi 3 miljardit. Ega siin ei ole midagi muud teha kui arutada, diskuteerida ja pidada nõu. Ja kui me näeme, et see on mõistlik ja kasulik, et see on paljude inimeste soov, miks siis seda mitte rakendada?

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Enne kui ma annan küsimuseks sõna Mart Laarile, tuletan kõigile meelde, et meil käib hetkel seaduseelnõu 734 esimene lugemine ja tegu on tulumaksuseaduse § 5 muutmise seaduse eelnõuga. Nii et palun oma küsi-

mustes jääda selle eelnõu raamesse! Teine küsimus, Mart Laar, palun!

Mart Laar

Aitäh! Kuna oma küsimusele ei saanud vastust ei mina ega ka Lauri Vahtre, siis tundub mulle, et ei ettekandjal ega Keskerakonnal endal seda vastust ei olegi. Lauril oli õigus, sellist riiki ei olegi olemas, lihtsalt ei ole. Seetõttu on see 3 miljardit kattetu. Aga kuna siin juba asuti seda arutama, siis tahaksin küsida, kuidas see asi Soomes käib, kuidas seal kohalikule omavalitsusele raha eraldatakse, mis tüüpi maksusüsteemi järgi?

Arvo Sarapuu

Soomes ongi astmeline maksusüsteem, eks seal on erinevad astmed ja selle kaudu lahendatakse oma asju. Ma arvan, et midagi uut me siin astmelise tulumaksuga ei avasta, pigem kasutame neid aluseid, mida Põhjamaad, mida Euroopa riigid on kasutanud. Ma millegipärast arvan, et kui nad on sellega edukalt hakkama saanud, küllap saame siis meie ka. Aga mis puudutab siin eelnõu piiresse jäämist, siis eks mina oma vastustes olen täpselt samasugune, nagu teie olete küsimustes.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Toomas Tõniste. Palun!

Toomas Tõniste

Aitäh! Austatud ettekandja! Kogu seda diskussiooni kuulates tekib mul küsimus, kas ei oleks ikkagi õige aeg tõsiselt haldusreformiga tegelema hakata. Pigem on see probleem seal. Kui ikkagi raha ei ole, siis võiksid ka kohalikud omavalitsused mõelda selle peale, kuidas reaalselt pakkuda võimalikult head teenust, võimalikult kvaliteetset, et olla efektiivsed. Ma arvan, et see 0,3% ei ole küll pikas perspektiivis lahendus.

Arvo Sarapuu

Aitäh! Väga hea küsimus. Selles mõttes on just nimelt see eelnõu asjakohane. Kui vaadata, siis on selge, et kui haldusreform efektiivsemalt läbi viia, saab ju kulusid juhtida ja eks see on paljude organisatsioonide eesmärk – juhtida oma kulusid, millega siis kas saadakse edukalt hakkama või mitte. Mis puudutab

haldusreformi, siis on meil Eestis tekkinud niisugune omamoodi kummaline olukord. Teatud hetkel käib valitsuskoalitsioon ameerikalikult välja niisugused ideed, et punkt 1, punkt 2, punkt 3, punkt 4, punkt 5, teeme ära, kohe on asjad riigis korras. Natukese aja pärast käiakse välja uued punktid ja juhitakse tähelepanu eemale sellest, et eelmised punktid on täitmata, on see töökohtade loomine või mis iganes. Täpselt sama on haldusreformiga. Iseenesest on IRL väga õigesti püstitanud ülesande, et teeme haldusreformi. Aga kui peaminister ütleb, et meil ei ole haldusreformi vaja – ma olen siinsamas saalis esitanud peaministrile küsimuse ja saanud väga selge vastuse –, siis on ju valitsuskoalitsiooni ühel liikmel, ma mõtlen, ka valitsuskabineti liikmel, regionaalministril, väga keeruline haldusreformi läbi suruda või sel teemal arutada ja diskuteerida.

Aseesimees Keit Pentus

Teiseks küsimuseks saab sõna Helle Kalda. Palun!

Helle Kalda

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea kolleeg! Valitsuskoalitsioon ei toeta täna arutatavat eelnohu ja üks argument on see, et kohalik omavalitsus võiks ise tulusid leida. Nad on märkinud ära, et Tallinnas võiks olla kehtestatud automaks. Minu poole pöördus üks müügifirma, kes müüb autosid, ja ütles, et ta ei saa aru, kuidas tänane valitsus seda toetab, et automaks on tegelikult täpselt sama mis paadimaks, sest ta müüb auto Tallinnas, aga autoga sõidetakse Tartus. Kuidas teie seda kommenteerite?

Arvo Sarapuu

Kõigepealt ma kommenteeriksin seda nii, nagu ma ennegi ütlesin, et automaks ei ole mõistlik. Aga mind hämmastab üks teine lähenemine. Selle automaksu või paadimaksu saab kehtestada ja kehtestab ikkagi kogukond ehk kohaliku omavalitsuse volikogu. Miks siis näiteks kas Riigikogu või valitsus, ütleme, riigivõim peab ette ütleva, et olgu see, teine või kolmas maks? Pigem on ikka mõistlik see lähenemine, et lubame kohalikel omavalitsustel endil otsustada. Lubame kogukonnal ise otsustada, kuidas nad käituvad. Kui nad tahavad mingit objekti rajada või otsustavad oma teed korda teha või kui nad otsustavad näiteks kas

või paadisilla teha, et hiljem paadimaksu koguda – noh, las nad siis teevad, las nad kehtestavad! Kui kogukond on sellega nõus ja inimesed ütlevad, et jah, me tahame, et meie paatidel oleks parem randumiskoht ja et tegemist on mõistliku ehitusega, miks siis mitte nii otsustada? Miks me peaksime sellesse sekkuma? See on kohaliku omavalitsuse otsus, see on kogukonna otsus. Ja kui me seda eirame, siis me võtame ju kogukonnalt ära initsiatiivi ja ka õiguse.

Aseesimees Keit Pentus

Liisa-Ly Pakosta, esimene küsimus, palun!

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh, austatud ettekandja! Kas ma tohin paluda teil täpsustada oma mõttearendust seoses Soomega? Kui Soomes on tulumaks progresseeruv ainult riigieelarvesse mineva osa pealt, ent kohalikele omavalitsusele mineva tuluosa pealt on tulumaks ühetaoline, siis mis moel on Soomes progresseeruv tulumaks kohaliku omavalitsuse seisukohalt?

Arvo Sarapuu

Kohalikel omavalitsustel on seal oma määrad kokku lepitud ja vastavalt sellele siis käitatakse. Neil on seal kokku lepitud vahemik ja selle vahemiku piires tehakse eraldisi.

Aseesimees Keit Pentus

Teine küsimus, Evelyn Sepp!

Evelyn Sepp

Aitäh, hea ettekandja! Me võiksime siin sõlmida väikese kihlveo, mitu *online* meedial kanalit või mitu homset ajalehte kirjutab uudise sellest, kuidas Isamaaliit, Res Publica ja Reformierakond sõdivad Riigikogus selle vastu, et kohaliku omavalitsuse tulubaas taastada, kui meenutada paari päeva taguseid uudiseid. Kui mõistlikud või tõsiselt võetavad on sinu hinnangul need ettepanekud, et selle tulumaksu osa taastamise asemel võiks omavalitsus suurendada automaksu, kassi- ja koeramaksu ja reklaamimaksu ning koguda nende maksudega, mis praegu kohalike maksudena kehtivad, riigi poolt vähem eraldatud rahasumma. Ehk siis, et Tallinnas kogutakse näiteks koera- ja kassipidamise maksuga 300 miljonit. Kui

tõsiselt võetav see jutt on, mida kolleegid on siin sisuliselt mitu korda rääkinud?

Arvo Sarapuu

Eks küsimuse esimene pool ongi see, et eile me lugesime uudistest, kuidas meeheitlikult sõditakse müügitaksu vastu. Küllap me täna saame lugeda, et sõditakse meeheitlikult kohaliku omavalitsuse tulubaasi tõstmise vastu. Mõistlik on ju omavalitsustele teada anda, tuua siin markantseid näiteid või mitte – ega see ei olegi täna asjakohane. Ma arvan, kui me leiame, et kohalikud omavalitsused on kohalikud omavalitsused, me usaldame neid ja rahvas on neid usaldanud, kui ta on kohaliku omavalitsuse volikogu valinud, siis las volikogud ise otsustavad, mismoodi kohalike maksudega käituda. Selline jõhker sekkumine siit ei ole lihtsalt mõistlik, on need näited siis head või halvad.

Aseesimees Keit Pentus

Lembit Kaljuvee, palun!

Lembit Kaljuvee

Aitäh! Hea kolleeg! Eile oli põhiseaduskomisjonis päris tõsiselt arutusel kohaliku omavalitsuse ja riigi partnerluse teema ning kohal olid kõik kohalike omavalitsuste liitude juhid ja ka professorid. Nende seisukoht oli, et me ei ole viimase 15 aasta jooksul kohaliku omavalitsuse küsimusi tõsiselt lahendanud, et need on kuhjunud suurde ummikusse ja asjaga tuleb hakata tõsiselt tegelema. Hea näide on see, et riik käib omavalitsustega kohut, see, et meil on omavalitsuste tulubaasis ainult 1% kohalikke makse. Mis sa arvad, kas see on üldse reaalne, et meil kunagi hakkavad prevaleerima ka kohalikud maksud, nii nagu see on Euroopa Liidus, kus kohalike maksude osakaal omavalitsuse portfellis on ju keskel läbi 28%?

Arvo Sarapuu

Eks see olene ka sellest, milline on poliitiline olukord. Me ju teame näiteks, et on kohalikke omavalitsusi, kus ei ole sugugi nii kerge mingit maksu kehtestada, sest see kogukond ei ole lihtsalt oma rahalise olukorra poolest selles valmis. Aga mina näen praegu niisugust mõistlikku lähenemist, millest ma olen täna siin ka mitu korda rääkinud, et me usaldame kohaliku omavalitsuse volikogu ja usaldame

kogukonda ning kogukond otsustab, et ta mingid asjad teeb. Neid näiteid võib tuua hästi palju ja mitmesuguseid. Ja kui me selle oleme ära otsustanud, siis ma arvan, hakkab see prevaleerima selle ees, et riik kas keelab või käsib või muudab neid otsuseid. Ma kujutan ette, et see, mis meil siin on toimunud, on Euroopas mõeldamatu.

Aseesimees Keit Pentus

Teine küsimus, Liisa-Ly Pakosta, palun!

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Austatud ettekandja! Ma palun teil täpsustada ka seda osa oma vastustest, et automaks on ebaotstarbekas ja astmeline tulumaks peaks soosima vaesemaid elanikkonnakihte. Kui näiteks Tallinnas panustavad ühistranspordi kasutajad oluliselt rohkem linnaeelarvesse kui autoomanikud, kas te siis seda peategi silmas, et vaesemad inimesed, kes enamasti on ühistranspordi kasutajad, panustavadki kohaliku eelarvesse rohkem? Kas see ongi asja mõte?

Arvo Sarapuu

Teil on täna väga head küsimused. Aga kui me räägime astmelisest tulumaksust, siis te tahate kogu aeg minna selle variandi peale, kus oli ainult üks aste. Meil on kolm astet ja selle esimese astme puhul on selge, et väga paljud inimesed võidavad. Mis puudutab automaksu, siis jah, see ei ole selle saali küsimus. Väga õige, mis siin ikka täpsustada. Ma arvan, et täpsustada on väga õige Tallinna volikogus, ja kui Tallinna volikogus tõstetakse küsimus üles, arutatakse läbi ja volikogu jõuab otsusele, siis läheb see nii, nagu Tallinna volikogu otsustab. Ma arvan, et ei ole õige täna siin saalis lahendada automaksu Tallinna linna jaoks.

Aseesimees Keit Pentus

Toivo Tootsen, teine küsimus, palun!

Toivo Tootsen

Aitäh! Hea kolleeg! Ma kahtlen väga selles, kui näiteks Tallinna volikogu kehtestaks mootorsõidukimaksu. Riigikogu võtaks siis kindlasti vastu seaduse, mis muudab selle otsuse ära ja arwab mootorsõidukimaksu kohalike maksude hulgast välja. See on enam-vähem kindel. Aga ma tahangi küsida, mis sa arvad,

miks meil on sinna kohalike maksude hulka siiski mõned maksud kirjutatud. Kas see on tehtud siis ainult selleks, et Euroopas näidata, et näete, meil on ju kohalikul omavalitsusel suurepärane võimalus oma tulubaasi suurendada ja riik ei peagi olema see ainukene allikas, kust nad raha saavad? Et see ongi ainult Euroopa Liidu jaoks ja jälle ainult näitamiseks, nagu on väga paljud meie seadused ja arengukavad?

Arvo Sarapuu

Kohalike maksude kehtestamise õigus on üks põhiõigusi, mida arenevates ja, ütleme, mõistlikes riikides rakendatakse, see on ju selge, et ilma kohalike maksude rakendamiseta ei tule välja. Nüüd on selge ka see, et Eestis on kohalikud maksud, kui vaadata neid protsente, ääretult väikesed, aga sa ei saa ju seda näidata, et neid üldse ei ole. See on niisugune omalaadne küsimus. Pigem ütleksin, et tõsiste kohalike maksude juurde võib tulla siis, kui ühiskond on valmis, kogukond on valmis väga paljusid projekte ise läbi arutama ja koos õla alla panema. Praegu on see kohaliku maksu lugu lihtsalt näitamise asi. Miks riigil on hea talitada selliselt nagu praegu? Ma küsin vastu, et miks riik võttis kohalikel omavalitsustel ära just üksikisiku tulumaksu osa, miks ta vähendas üksikisiku tulumaksu, ta oleks võinud kohaliku maksu osa vähendada. Sellepärast, et see on stabiilne maks, mis laekub, see ei ole kaudne maks, mille puhul võib öelda, et me ei tea, kas ta laekub või ei laeku. Ehk tegelikult ma arvan, et siin saalis ei ole inimest, kes ei saaks aru, et kõige lihtsam ongi minna praegu üksikisiku tulumaksu kallale ja võtta just omavalitsustelt vähemaks seda osa, mis neile on ette nähtud. See on hästi lihtne tee. Kaudsete maksude rakendamine ei ole ennast õigustanud, kuigi riigil on alati võimalus kehtestada aktsiiside kaudu igasuguseid asju, mida riik arvab toimivat ja mille kaudu loodetakse laekumisi suurenevat. Tegelikult on ikka üksikisiku tulumaks see, mis on niisugune põhiline maks, mille kaudu on võimalik eelarvet selgelt ja konkreetselt juhtida.

Aseesimees Keit Pentus

Jaanus Marrandi, teine küsimus, palun!

Jaanus Marrandi

Täna! Eestis sammub riigivõim väga selgelt tsentraliseerimise suunas. Raha koondatakse keskusesse, omavalitsused jäävad üksinda, haldusreformi ei ole. Eriti valitsuse juhterakond Reformierakond on väljendanud ideed, et haldusreformi kui niisugust ei ole vajagi, ehk siis väikesed omavalitsused jäävad oma väikese rahaga üksi. See on minu arvates väga küüniline suhtumine. Samas on siin küsimustes olnud juttu Soome näidetest. Soomes on teatavasti olukord, kus kohalik omavalitsus võib ise otsustada tulumaksu määra. Seetõttu on võimalik rakendada ka selliseid liberaalseid põhimõtteid. Mõni omavalitsus rakendab tööpoolest väga väikest määra ja siis on väga hea praktikas proovida, kas näiteks ettevõtlus sellel territooriumil edeneb sellest lähtuvalt või mitte. Milline on sinu suhtumine, kas põhimõtteliselt oleks vaja kogu omavalitsuse finantseerimine ümber korraldada, võib-olla anda ka näiteks tulumaksu osas omavalitsustele endile vabadus otsustada?

Arvo Sarapuu

Aitäh! See ei ole nii mitte ainult Soomes. Näiteks Taani on väga hea näide, kuidas on kehtestatud vahemik, mille piires siis omavalitsused ise otsustavad, kui palju nad sellest kasutavad ja millist määra nad kasutavad. Iseküsimus on, mis nimesid me sellele paneme ja millises kontekstis me püüame neid asju esitleda või nende kohta küsida. Küsija küsis, nii ma vähemalt sain aru, rohkem haldusreformi kontekstis. Kui nüüd vaadata väikseid omavalitsusi, siis, jah, ma küll ei oska öelda, millal see täpne aeg on, aga võimalik, et see aeg on juba käes, kus see omavalitsus võiks olla suurem. Võib-olla, kui ta oleks maakonna tasandil ja maakond oleks omavalitsuslik, oleks eelarvet kergem juhtida, võimalik, et siis oleks kergem ka kulude juhtimisega hakkama saada ja objekte kavandada, sageli tehakse väikestes omavalitsustes ju nii, et võimla on võimla kõrval. Muidugi, kui omavalitsus on suurem ja eelarve on üks, siis on see juhtimine natuke parem. Muuseas, see kõik on kunagi olnud, ma võin nüüd natukene eksida, kas see oli aastal 1991 või 1992. Siis oli nii, et oli maakonna volikogu ja maakonna volikogule laekus ligi 3% käibemaksust. Maakonna volikogu enda otsustada jäi, kas ta rakendas 1%,

2% või 3%, üle 3% ei võinud see olla. Kui ma praegu mõtlema hakkan ja teile vastan, siis võimalik, et selle mudeli juurde tasuks kunagi tagasi tulla ja seda analüüsida.

Aseesimees Keit Pentus

Lembit Kaljuvee, teine küsimus, palun!

Lembit Kaljuvee

Aitäh! Hea kolleeg! Kuidas sa kommenteeriksid seda, mis omavalitsusjuhid räägivad – riik vähendas omavalitsuste tulubaasi sellepärast, et võtame kõigilt ära ja siis anname omadele tagasi – reservfondist?

Arvo Sarapuu

Aitäh küsimuse eest! Siin peaks üsna analüüsima seda nimekirja, mis siin ees on. Muidugi on see nüüd rüütatud niisugustesse lahtritesse nagu omavalitsuste tulubaasi stabiliseerimise toetus ja veel mõned lahtrid. Miks peaks üldse riik niiviisi käituma? Siin võib oletada ja poliitiliselt igasuguseid versioone välja pakkuda. Selge on ka see, et mõnedele omavalitsustele tuleb ju öelda, et ei, sul on mitteõiged inimesed, me ei anna sulle raha. Et olla konkreetne, kommenteeriksin praegu lihtsalt nii, et näiteks Tallinn on siin null. See peaks rahustama siin saalis väga paljusid inimesi. Selle raha jagamisel, mis lõppkokkuvõttes sellel aastal on 70 miljonit, eelmisel aastal oli 80 miljonit, on Tallinna koha peal null. Nii see siis käibki.

Aseesimees Keit Pentus

Austatud ettekandja! Näib, et kõik küsimused on saanud vastuse. Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh ettekande ja küsimustele vastamise eest! Juhtivkomisjoni ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Jaan Õunapuu!

Jaan Õunapuu

Lugupeetud proua juhataja! Head kolleegid! Rahanduskomisjon arutas seda eelnõu 8. juunil. Istungil tutvustas eelnõu algataja esindajana Keskerakonna fraktsiooni liige Arvo Sarapuu. Nagu te aru saate, puudutab nüüd juba kaks päeva käsitletud teema kohalikele omavalitsustele füüsilise isiku maksustatavast tulust laekuvat osa suurendamist 11,4%-lt 11,93%-le. Peaks mainima, et arutelu oli ko-

misjonis küllaltki emotsionaalne, seda võis välja lugeda ka täna siin saalis esitatud küsimustest ja vastustest. Kui lubate, ma annan lühikese ülevaate komisjonis toimunud, nendest teemadest, millest juttu oli.

Ka tänastest küsimustest tuli välja kõik see, mis puudutab mõju eelarvele, küsiti, milliste kulude ja tulude arvel katta puudujääv 440 miljonit krooni. Koalitsiooni esindajad komisjonis väitsid, et eelarvestrateegias on arvestatud 2011. aastaks nullprotsendiline kasv ja lisakulutusteks ruumi ei ole. Juttu oli kohalike omavalitsuste kohustustest ja vahendite tasakaalust kohalike omavalitsuste osas. Korduvalt tekkis küsimus, kas 11,93% füüsilise isiku tulumaksust on piisav või on omavalitsustele vaja oluliselt suuremat tulumaksu laekumist. Need küsimused jäid komisjonis paljuski õhku rippuma või jäid ootama Siseministeriumist tulevat funktsioonide kaardistamist, mille kohta Rahandusministeriumi esindajad andsid eile meile rahanduskomisjonis vastuse, et juuni lõpuks peaks regionaalministri ametkond esialgsed kavad teatavaks tegema.

Juttu oli ka tasandusfondi teemal, sest täna ja eile me oleme siin keskendunud küll füüsilise isiku tulumaksust laekuva osa vähendamisele, aga teadaolevalt vähendati eelmise aasta alguses lisaeelarvega väga olulisel määral ka kohalikele omavalitsustele laekuvat tasandusfondi summat. Kui füüsilise isiku tulumaks mõjutab kõige enam suuri ja suurema sissetulekuga kohalikke omavalitsusi, siis tasandusfond puudutab valdavalt väiksemaid omavalitsusi, valdasid maapiirkondades. Saladus pole ka see, et paljudes kaugemates väikestes omavalitsustes on juba eelmise aasta lõpust sisse viidud nn töövabad reeded. Kui olukord läheb kehvemaks, siis ma ei välista seda, et võib-olla tuleb ka mingid teised nädalapäevad ohvriks tuua.

Kohalikud maksud, omavalitsuste autonoomia, teema, mis kindlasti siit saalist ka tulevikus kusagile ei kao, oli ka arutelu teemaks 16. märtsi s.a Riigikohtu otsuse valguses, mis puudutab võimalikku funktsioonide kaardistamist ja 2011. aasta eelarvet. Selge, et ootame kõik suure põnevusega, millega kõigepealt tuleb välja Siseministerium ja kuidas see haakub 2011. aasta eelarve mudeliga, mille töötab välja Rahandusministerium. Jutuks olid omafinantseeringu probleemid kohalikes omavalit-

sustes. Komisjonis toodi näiteid selle kohta, kuidas nii mõnedki omavalitsused ei suuda praegu Euroopa struktuurifondide nn KOIT kava vahendeid kasutada just seetõttu, et uskilt ei ole konkreetset võtta omaosaluse finantseeringut. Laenu võtta ei anna ja kohalikud laekumised seda ei võimalda.

Üks tendents, mis mulle küll selle lühikese ajaga Riigikogus on silma jäänud nii rahanduskomisjonis kui ka siin suures saalis, on see, et paljude asjade puhul püütakse vastandada Tallinna linna ja Toompead. Oleks seda vähem, ja ma loodan, et tulevikus võib seda olla vähem, siis aitaks see kindlasti ka ülejäänud 225 tublil Eesti kohalikul omavalitsusel natukene rohkem tähelepanufookuses olla ja ennast mingil määral tähtsamana tunda, kui nad võib-olla tänasel päeval tunnevad.

Juttu oli veel käesoleva eelnõu 734 ja eelnõu 774 koos vaatamisest, mis ka küsimuste voorus on üheselt välja tulnud.

Nüüd jõuan Vabariigi Valitsuse seisukoha juurde, mis oli komisjonile esitatud. Valitsuse arvamus on välja toodud neljapunktilisena. Esiteks ütleb valitsus, et eelnõu jõustumisel väheneksid riigieelarve tulud ca 440 miljoni krooni võrra, mis tooks kaasa vajaduse rakendada täiendavaid meetmeid valitsussektori eelarve positsiooni parandamiseks. Teine valitsuse arvamus punkt ütleb, et praeguses majandusolukorras ei ole võimalik jätkata kulutamist majanduslanguse-eelsel tasemel. Kohalikele omavalitsustele laekus füüsilise isiku tulumaksust 2004. aastal 5,5 miljardit krooni ja 2010. aastal laekub prognooside kohaselt 9,4 miljardit krooni. Seega on laekumine suurenenud 1,7 korda ehk 3,9 miljardit. Valitsuse arvamus on ära toodud, et tarbijahinnaindeks on muutunud samal perioodil 1,7 korda. Kolmas valitsuse põhjendus on järgmine. Riigieelarve maksutulud sotsiaalmaksuta vähenesid 2009. aastal 11,8%, võrreldes 2007. aastaga, ja välja on toodud ka, et kohalike omavalitsuste tulud maksudest ning saadud sihtotstarbelistest toetustest ja tasandusfondist on samal perioodil vähenenud 5,8%. Eelnõu algataja on nii eile kui täna toonud välja teised numbrid. Neljas valitsuse põhjendus on, et riigieelarves on ette nähtud toetusmeede kohalikele omavalitsustele, kes ei tule majanduslanguse tingimustes oma kohustuste täitmisega toime. See meede võimaldab individuaalset lähenemist ning

eelarvevahendid suunatakse lisaks finantsraskestes olijatele suurima tulude langusega kohalikele omavalitsustele.

Võtaks siis komisjoni arvamus kokku. Otus oli järgmine: lükata eelnõu esimesel lugemisel tagasi, arvestades sedasama neljapunktilist valitsuse arvamus. Esimese lugemise lõpetamise ettepanek toetust ei leidnud (poolt oli 5, vastu 7, erapooletuid ei olnud). Suur tänu!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimuseks saab sõna Toomas Varek. Palun!

Toomas Varek

Aitäh! Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Hea ettekandja! Sa oled suur kohaliku omavalitsuse asjatundja juba oma eelmiste töökohtade tõttu ja on siiralt hea meel, et sa oled ka rahanduskomisjoni liige. Kas rahanduskomisjonis oli arutusel, et eelnõu 774, mis puudutab kohalike maksude äravõtmist ehk autonoomia vähendamist kohalikes omavalitsustes, ühendada tulumaksuseaduse eelnõuga 734? Ja kas lisaks sellele teemale oli arutusel, et see protsent ei peaks olema 11,93, et võiks kasvada astmeliselt, et järgmisel aastal oleks 11,5 või 11,6 ja ülejäämisel aastal 11,93? Kas sisuliselt arutati, et leida positiivne lahendus sellele eelnõule?

Jaan Õunapuu

Aitäh! Tõepoolest, nagu ma oma eelnenud jutus mainisin, tehti tõepoolest ettepanek need kaks eelnõu ühendada ja vaadata neid ühises kontekstis just sellises valguses, et kohalike omavalitsuste tulude osa saaks suurendatud. Mis puudutab võimalikku astmelist üleminekut, siis seda komisjonis ei arutatud.

Aseesimees Keit Pentus

Hea ettekandja, rohkem küsimusi ei ole. Täna ettekande eest! Avan läbirääkimised, kui on kõnesoove. Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Kuna juhtivkomisjon on teinud ettepaneku seaduseelnõu 734 esimesel lugemisel tagasi lükata, siis peame asuma seda ettepanekut hääletama.

Head kolleegid, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud tulumaksuseaduse § 5 muut-

mise seaduse eelnõu 734 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 48 Riigikogu liiget, vastu 35, erapooletuid ei olnud. Ettepanek leidis toetust ja seega on seaduseelnõu 734 menetlusest välja langenud. (Tabel 27.)

2. Karistusseadustiku, väärteomenetluse seadustiku, kriminaalmenetluse seadustiku, karistusregistri seaduse, kriminaalhooldusseaduse ja vangistusseaduse muutmise seaduse eelnõu (562 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine punkt tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku, väärteomenetluse seadustiku, kriminaalmenetluse seadustiku, karistusregistri seaduse, kriminaalhooldusseaduse ja vangistusseaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajatel on soov avada läbirääkimisi? Kui kõnesoove ei ole, siis läbirääkimisi ei avata ja me võime kohe asuda lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Kuna eelnõu nõuab vastuvõtmiseks Riigikogu koosseisu häälteenamust, siis viime kõigepealt läbi kohaloleku kontrolli.

Kohal on 83 Riigikogu liiget, puudub 18.

Võime alustada eelnõu lõpphääletust. Panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud seaduse eelnõu nr 562. Palun hääletada!

Eelnõu poolt hääletas 78 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Seaduseelnõu 562 on seadusena vastu võetud. (Tabel 28.)

3. Relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu (719 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine punkt tänases päevakorras on riigikaitsekomisjoni algatatud relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu. Ka selle eelnõu puhul on tegu kolmanda lugemisega. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kuna kõnesoove ei ole, siis läbirääkimisi ei avata ja võime minna ka selle eelnõu lõpphääletuse juurde. Kas võime asuda hääletama?

Panen lõpphääletusele riigikaitsekomisjoni algatatud relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu 719. Palun hääletada!

Eelnõu toetas 82 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Seaduseelnõu 719 on seadusena vastu võetud. (Tabel 29.)

4. Veeseaduse ja kemikaaliseaduse muutmise seaduse eelnõu (710 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine punkt tänases päevakorras on keskkonnakomisjoni algatatud veeseaduse ja kemikaaliseaduse muutmise seaduse eelnõu. Ka selle eelnõu puhul on tegemist kolmanda lugemisega. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Asume lõpphääletuse ettevalmistamise juurde. Kas võime alustada lõpphääletust?

Panen lõpphääletusele keskkonnakomisjoni algatatud veeseaduse ja kemikaaliseaduse muutmise seaduse eelnõu 710. Palun hääletada!

Eelnõu poolt hääletas 81 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Seaduseelnõu 710 on seadusena vastu võetud. (Tabel 30.)

5. Jahiseaduse ja välisõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu (744 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud jahiseaduse ja välisõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmandat lugemist. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Asume hääletamise juurde. Kas võime alustada hääletamist?

Panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud jahiseaduse ja välisõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu 744. Palun hääletada!

Eelnõu poolt hääletas 82 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Seaduseelnõu 744 on seadusena vastu võetud. (Tabel 31.)

6. Biotsiidiseaduse muutmise seaduse eelnõu (748 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud biotsiidiseaduse muutmise seaduse eelnõu kolmandat lugemist. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Asume lõpphääletuse ettevalmistamise juurde. Kas võime minna hääletamise juurde?

Panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud biotsiidiseaduse muutmise seaduse eelnõu 748. Palun hääletada!

Eelnõu poolt hääletas 84 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Seaduseelnõu 748 on seadusena vastu võetud. (Tabel 32.)

7. Looduskaitseaduse § 24 muutmise seaduse eelnõu (752 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Alustame Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni algatatud looduskaitseaduse § 24 muutmise seaduse eelnõu kolmandat lugemist. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Kas võime minna hääletamise juurde?

Panen lõpphääletusele Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni algatatud looduskaitseaduse § 24 muutmise seaduse eelnõu 752. Palun hääletada!

Eelnõu poolt hääletas 75 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Seaduseelnõu 752 on seadusena vastu võetud. (Tabel 33.)

8. Jäätmeseaduse, maapõueseaduse ja keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu (700 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud jäätmeseaduse ja maapõueseaduse muutmise seaduse eelnõu kolmandat lugemist. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud jäätmeseaduse ja maapõueseaduse muutmise seaduse eelnõu 700. Palun hääletada!

Eelnõu poolt hääletas 81 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Seaduseelnõu 700 on seadusena vastu võetud. (Tabel 34.)

9. Noorsootöö seaduse eelnõu (676 SE) teise lugemise jätkamine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine punkt tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud noorsootöö seaduse eelnõu teise lugemise jätkamine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli kultuurikomisjoni liikme Lauri Luige!

Lauri Luik

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Kultuurikomisjon tegi oma erakorralisel koosolekul, mis toimus 9. juunil, otsuse teha täiskogule ettepanek noorsootöö seaduse eelnõu teine lugemine katkestada. Seda põhjusel, et seoses mõistete "noortelaager" ja "projektlaager" muutmisega vastavalt noorte püsilaagriks ja noorte projektlaagriks tuli muuta veel üheksat seadust. Muudatusettepanekute tähtajaks määrasime kaks tööpäeva ehk 11. juuni kell 16. Tähtajaks laekus komisjonile kaks muudatusettepanekut Riigikogu liikmelt Evelyn Sepalt ning kultuurikomisjonilt muudatusettepanekud üheksa seaduse kohta, mis puudutasid nimetatud mõistete täpsustamist. Kultuurikomisjon arutas ettepanekuid sel esmaspäeval, 14. juunil toimunud koosolekul.

Ettepanekutest lähemalt. Esimene ettepanek, mille esitas Evelyn Sepp, puudutab noortevolikogusid. Ettepanek jätab § 9 lõikest 1 välja sõnad "valla- või linnavolikogu võib moodustada noortevolikogu", kuna esitaja sõnul ei ole noorteühenduste aktiivne kaasamine mitte kohaliku omavalitsuse õigus, vaid pigem kohustus. Tegelikult on selles paragrahvis fraasi all "võib moodustada" mõeldud seda, et kui noori ei ole, siis ei pea moodustama, mitte aga seda, et kohalik omavalitsus võiks vajadusel keelduda moodustamisest. Seetõttu otsustas komisjon muudatusettepanekut sellisel kujul mitte toetada, kuid sõnastas selguse huvides lause järgnevalt: "Valla- või linnavolikogu

juurde võib moodustada noortevolikogu." See muudatus viidi sisse konsensuslikult.

Evelyn Sepp teine muudatusettepanek puudutab noorteühingute aastatoetusi. Sellega soovitakse § 15 lõikest 4 välja jätta fraas "eraldamisest keeldumise", mis sisuliselt tähendab seda, et ministrilt võetakse ära volitus reguleerida määruse tasemel seda, kellel on või kellel ei ole õigust aastatoetust saada. Kultuurikomisjon otsustas seda muudatusettepanekut mitte toetada, sest selle paragrahvi lõikes 2 on paika pandud tingimused, millele peab taotleja vastama, et toetust taotleda. Samuti on sama paragrahvi lõikes 3 sätestatud raamistik, mille järgi haridus- ja teadusminister otsustab aastatoetuse eraldamise, eraldamisest keeldumise ja aastatoetuse suuruse.

Ülejäänud muudatused mitmes seaduses, nagu juba öeldud, tulenevad mõistete täpsustamisest ning juhtivkomisjon on neid täielikult arvestanud.

Kultuurikomisjon teeb täiskogule ettepaneku eelnõu teine lugemine lõpetada – see otsustati konsensuslikult 9 poolthäälega –, ja kui teine lugemine lõpetatakse, siis saata eelnõu kolmandale lugemisele homseks, 17. juuniks ja see seadusena vastu võtta. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimuseks saab sõna Evelyn Sepp. Palun!

Evelyn Sepp

Aitäh! Hea ettekandja! Kõnealune eelnõu on kujunenud väga suureks pettumuseks noorsootõtajatele ja mitmesugustele noorteühendustele. Väga pikkade aastate jooksul tehtud eeltöö on sisuliselt läinud kõik vett vedama ja eelnõu regulatiivsus on peaaegu olematu ehk uus lisaväärtus sisuliselt puudub. Et see väide ei jääks vastuseta, siis võib-olla sa kirjeldaksid ikkagi veel üle, mida uus eelnõu rohkem reguleerib, mille poolest ta on parem, kus ta õigusi laiendab ja noorteühenduste tööd soodustab või millises osas ta seda ei tee.

Lauri Luik

Aitäh! Kõigepealt ma ütlen, et selle eelnõu väljatöötamise olid kaasatud päris mitmed osapooled, kes osalesid ka komisjoni töös. Nendel kõikidel oli võimalik teha parandusettepanekuid, mida nad ka tegid, ja nii mõn-

dagi nendest me arvestasime, mõned jäid komisjonis arvestamata. Sellest, mida see seadus täpselt reguleerib, olen ma rääkinud juba kahel eelmisel korral siin puldis olles ja ma arvan, et te võite vabalt lugeda selle eelnõu kohta ka ise. Ma ei hakka siinkohal rohkem selle peale aega kulutama.

Aseesimees Keit Pentus

Jüri Tamm, palun!

Jüri Tamm

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud kaasettekandja! Seaduseelnõu teksti lugedes võib sealt leida päris palju viiteid mitmetele rakendusaktidele. Näiteks puudutab see haridus- ja teadusministri kehtestatavaid nõudeid noorsootööga tegelevatele inimestele, riikliku toetuse saamise aluseid jne. Öelge, palun, kas komisjon on vähemalt tutvustanud nende ülesehituse põhimõtteid, kas komisjonis on seda arutatud ja kuidas need alammäärused välja nägema hakkavad. Hea tava on ju selline, et alamaktid tulevad koos seaduseelnõuga Riigikogusse, nendega on võimalik lähemalt tutvuda ja lähtuvalt sellest otsustada, kas seadus on kõlblik või mitte.

Lauri Luik

Aitäh! Paraku me kahjuks selle seaduseelnõu väljatöötamisel ja parandamisel määruse eelnõudega kokku ei puutunud. Küll aga ma loodan, et kui tulevikus üht-teist valmima hakkab ja midagi peaks täiendatama, siis me kindlasti tutvume nendega ka komisjonis ja viime ennast detailsemalt kurssi.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Kalle Palling. Palun!

Kalle Palling

Aitäh! Siin üks küsija eespool mainis, et paljudele noorteühingutele on praegu kõne all olev seaduseelnõu valmistanud pettumuse. Minu teada on Eestis nii, et noorteühendused valivad endale katusorganisatsiooni, ja väga paljusid noorteühendusi ühendab Eesti Noorteühenduste Liit, kes osales väga aktiivselt selle seaduse loomisel ja ka muudatusettepanekute esitamisel. Kuidas saab siis öelda, et keegi on pettunud? Ma väga loodan, et komisjonis ar-

vestati noorteühingute ettepanekuid ikkagi võimalikult palju. Kas see on nii?

Lauri Luik

Suur tänu! Tõepoolest, Eesti Noorteühenduste Liit on selle eelnõu väljatöötamise protsessis üsna aktiivselt kaasa löönud. Ka nende endi ettepanekutele on eelnenud päris põhjalik töö, nad on ise oma organisatsiooni liikmete käest küsinud ja teinud enne parandusettepanekute tegemist päris põhjaliku analüüsi. Loomulikult oleme nii mõndagi neist ettepanekutest arvestanud, mis puudutab näiteks noortevolikogusid, nende reguleerimist, info kättesaadavuse parandamist jne. Kahtlemata olen ma sinuga, hea kolleeg, samal seisukohal. Neid on kaasatud. Lõppkokkuvõttes, nendel aruteludel, mis komisjonis viimastel kordadel toimusid, ei väljendanud nad pahameelt, et midagi väga olulist oleks justkui jäänud sisse panemata. Loomulikult olid mõned väiksed detailid, mida komisjon otsustas omamoodi reguleerida, aga üldjoontes jäi mulle küll mulje, et suures osas on nad täitsa rahul.

Aseesimees Keit Pentus

Jaanus Marrandi, palun!

Jaanus Marrandi

Täna! Lugupeetud ettekandja! Kohalikel omavalitsustel on noorsootöö korraldamisel kahtlemata väga suur roll. Nad tunnevad oma kohalikke noori, oskavad jälgida nende tegevust ja ilmselgelt on kohalikel omavalitsustel noorsootöö korraldamise järele ka vajadus – teie eelnõu ei räägi sellest midagi. Eelmisel sügisel võeti teatavasti just nimelt Reformierakonna ja IRL-i hääletega kohalike omavalitsustelt ära noorsootöö korraldamise kohustus, see oli üks otsustest seoses riigi eelarvest kohalikele omavalitsustele mineva raha vähendamisega. Kas te ei näinud ikkagi vajadust määratleda oma eelnõus täpsemalt kohalike omavalitsuste osa noorsootöös? See oleks üsna oluline ja võib-olla tähtsamgi, kui rääkida siin projektlagritest ja nendest teistest teemadest.

Lauri Luik

Aitäh! Alustuseks ma ütlen, et te teate ise väga hästi, miks see muudatus tol hetkel tehti. Teiseks ei tähenda see loomulikult seda, et kohalikud omavalitsused ei võiks toetada või ei

peaks toetama sporti või noorsootööd. See on selgelt omavalitsuse prioriteetide küsimus. Kui mina oleksin omavalitsuse juht, siis minu jaoks oleksid need kaks valdkonda kahtlemata prioriteetsed ja leiaksid kindlasti toetust. Mis puudutab aga kohalike omavalitsuste ülesandeid, siis juhin, hea küsija, tähelepanu, et selle seaduse §-s 8 on loetletud linna- ja vallavolikogude ülesanded, samuti on noortevolikogu kohta täiesti eraldi § 9, mis sätestab mitmesugused tingimused ja noortevolikogu põhimõtted. Nii et ei saa sugugi öelda, et need asjad oleksid seaduse tasandil kuidagi käsitlemata.

Aseesimees Keit Pentus

Teiseks küsimuseks saab sõna Jüri Tamm. Palun!

Jüri Tamm

Aitäh! Minu teine küsimus tuleneb teie väitest, et kõik oluline peaks olema siin seaduses sees. Kui seda seadust lugeda, ei leia ühtegi viidet või erisusnormatiivi puuetega noorte kaasamise kohta. Kas selles kontekstis seda seadust arutati ja kui ei, siis miks?

Lauri Luik

Aitäh! Oma arvates ei väljendanud ma enast nii, et selles seaduses on absoluutselt kõik vajalik olemas. Ma ütlesin seda kontekstis, mis puudutas Eesti Noorteühenduste Liitu ja nende ettepanekuid, ja mainisin, et suures osas on seaduses reguleeritud kõik, mis nad palusid. Aga mis puudutab puuetega noori, siis seda me paraku selle seaduse kontekstis tõepoolest komisjonis eraldi ei käsitlenud. Aga kui tõstatub küsimus, et sellega seoses on midagi tarvis spetsiifiliselt seaduse tasandil eraldi reguleerida, siis tuleb seda kindlasti teha ja me oleme kõikidele ettepanekutele avatud. Ma usun, et ka ministeeriumi tublid ametnikud, kes seda seaduseelnõu ette valmistasid, on kindlasti nende teemadega kokku puutunud. Ju nad ei pidanud vajalikuks antud hetkel seda sellisel tasandil reguleerida. Kui te näete seda vajadust, siis täiendusettepanekud on alati teretulnud.

Aseesimees Keit Pentus

Evelyn Sepp, teine küsimus, palun!

Evelyn Sepp

Aitäh! Hea ettekandja! Sinu kui ettekandja hinnangul hea ja progressiivse seadusega on millegipärast ära kadunud selline institutsioon nagu noorte nõukogu, kes oli väga tõhus ja kaalukas hääle ütlemaks ministrile seda, milliseid noorteühendusi tuleb toetada ja milliseid mitte. See oli ka üks suurimaid eksperdiringe. Ma kuulaksin hea meelega selgitust sellele, miks üks demokraatlik ja hea eelnõu kaotab ära nii hea ja demokraatliku organi. Küsimuse teine pool puudutab veel seda, kuidas lisandub selgust, läbipaistvust, ausust ja kaasatust, kui minister hakkab oma määrusega otsustama neid aluseid, millele tuginedes jäävad noorteühendused toetusest ilma, aga te ei kirjuta neid aluseid, millest lähtudes võib ilma jätta, seadusesse.

Lauri Luik

Aitäh! Küsimuse esimest poolt komisjon sellisel kujul, selliste detailidega ei arutanud. Mis puudutab noorteühingute aastatoetusi, siis nagu ma ütlesin, on selle seaduse § 15 lõikes 2 ja lõikes 3 detailselt välja toodud tingimused ja raamistik, mille järgi haridus- ja teadusminister aastatoetuse eraldamise otsustab. Sisuliselt tähendab see seda, et minister ei saa oma määrusega mingisuguseid täiendavaid, n-ö välistavaid tingimusi juurde luua, vaid ta peab lähtuma sellest raamistikust, mis on seadusega ette antud. Nii et ma leian, et see kartus on siinkohal natuke ülepingsutatud. Komisjon leidis samuti, et ministri käest otsustusõigust ära võtma ei peaks ehk ministrile peaks jääma see roll, et teatavate kriteeriumide alusel kaaluda, kas toetust anda või mitte. Ja üks nüanss, mida ministriumis esindajad komisjonis veel välja tõid, oli see, et see aastatoetus ei ole olnud kunagi n-ö laustoetus, see ei ole olnud eesmärk.

Aseesimees Keit Pentus

Suur aitäh, lugupeetud ettekandja! Küsimused on otsa saanud. Kui on kõnesoove, siis avan läbirääkimised. Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Me võime asuda läbi vaatama seaduseelnõu 676 teise lugemise ajal laekunud muudatusettepanekuid. Muudatusettepanekuid on kokku neli.

Esimese muudatusettepaneku esitaja on Evelyn Sepp, juhtivkomisjon ei ole seda ettepanekut arvestanud. Evelyn Sepp, palun!

Evelyn Sepp

Aitäh! Ma soovin selle ettepaneku hääletamist.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Panen hääletusele esimese muudatusettepaneku, mille esitaja on Evelyn Sepp. Juhtivkomisjoni on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 22 Riigikogu liiget, vastu 45, erapooletuid oli 1. Ettepanek ei leidnud toetust.

Teise muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon. Kolmanda muudatusettepaneku on esitanud Evelyn Sepp, juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Palun, Evelyn Sepp!

Evelyn Sepp

Aitäh! Ma soovin ka selle ettepaneku hääletamist.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Kas võime minna hääletamise juurde?

Panen hääletusele kolmanda muudatusettepaneku, mille esitaja on Evelyn Sepp, juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Palun hääletada!

Ettepanekut toetas 22 Riigikogu liiget, vastu oli 44 ja erapooletu 1 Riigikogu liige. Ettepanek ei leidnud toetust.

Neljanda, viimase muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon. Me oleme seaduseelnõu 676 muudatusettepanekud läbi vaadanud. Vabariigi Valitsuse algatatud noorsootöö seaduse eelnõu teine lugemine on lõpetatud.

10. Monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seaduse eelnõu (597 SE) teise lugemise jätkamine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu tänases päevakorras on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni, Eesti Reformierakonna fraktsiooni ning Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni algatatud monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seaduse eelnõu. Selle eelnõu puhul on tegu teise lugemise jätkamisega. Juhtivkomisjoni ettekandeks saab sõna majanduskomisjoni liige Hannes Astok. Palun!

Hannes Astok

Lugupeetud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Majanduskomisjon jätkas arutelu monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seaduse eelnõu teisele lugemisele saatmiseks neljapäeval, 10. juunil. Enne seda oli korduvalt koos käinud ka eelnõu ettevalmistav töörühm. 10. juuni arutelul olid lisaks komisjoni liikmetele kaasatud algatajate esindajad ning majandusministeeriumi energeetika asekancler Einari Kisel ja Konkurentsiameti järelevalveosakonna juhataja Juhan Põldroos. Komisjon vaatas läbi laekunud ettepanekud ja nendest ma tahan ka teile rääkida.

Alustan teisest muudatusettepanekust, kuna see katab osaliselt ka esimese muudatusettepaneku, mille on esitanud Reformierakonna fraktsioon. Teine muudatusettepanek on tulnud töörühmalt ehk majanduskomisjonilt ja räägib kaugküttevõrkudesse soojuse ostu korraldamisest. Muudatusettepaneku eesmärk on selgemalt reguleerida võrguettevõtjate poolt soojuse ostmise põhimõtteid, eelkõige ostmisel potentsiaalsetelt uutelt soojuse müüjatelt. Ettepanek sätestab võrguettevõtjatele võimaluse sõlmida uute tootjatega, kes toodavad soojust taastuvatest energiaallikatest või tõhusa koostootmiseseadmega taastuvatest energiaallikatest, jäätmetest, turbast või põlevkivi uttegaasist, investeringukindluse tagamiseks kuni 12-aastasi soojuse ostu- või teiselt poolt vaadates müügilepinguid, alates soojuse tootmise algusest. See on väga põhimõtteline muudatus või seaduse punkt, millega sätestatakse kodumaisete energiaallikate eelistus, eelistades esmajärjekorras taastuvaid energiaallikaid, mis on tänases kaugkütteseaduses ka loetletud, alates hakkepuidust, ja lisades eelistatud energiaallikate nimekirja jäätmed jäätmeseaduse tähenduses, turba või põlevkivi töötlemise uttegaasi ehk sellest toodetud soojuse. Nii et meie eesmärk on selle seadusmuudatuse kaudu vähendada sõltuvust sisetoodavatest fossiilsetest kütustest. Õieti tuleks öelda, sisetoodavatest ja fossiilsetest kütustest, sest kindlasti ei taha me soosida seda, et Eestisse hakatakse tooma näiteks mõne naaberriigi prügi ja seda siin siis soojuse tootmiseks põletama.

Teine oluline aspekt selles seadusepügalas on pikaajaliste lepingute soosimine, sest ainult sellisel moel on võimalik tagada kindlus investeerida uutesse säästlikesse tehnoloogiatesse,

mis kasutavad kodumaist küttematerjali. Probleemi olemus on selles või oli selles, et seni oli Konkurentsiametile vastavalt kaugkütteseadusele antud mandaat tegelda ainult kaugkütte hinnaga ja kõik muud poliitikad, mis meil on siin iseseisva energiamajanduse, energiajulgeoleku ja taastuva energia kasutamise kohta, on kusagil olemas, kuid üheski seaduses ei ole antud Konkurentsiametile mandaati eelistada nende kütte- ja energiaallikate kasutamist kaugküttevõrgus. Lisaks sellele näitab senine Konkurentsiameti analüüs, et kohalike energiaallikate kasutamine on ka odavam. Nii nagu Konkurentsiameti senised hinnavaatlused on näidanud, on kaugkütte hind Tartus Tallinna hinnast 25% odavam. Tallinnas kasutatakse kütmisel energiaallikana 75% ulatuses maagaasi ja 25% ulatuses hakkepuitu, Tartus kasutatakse energiakandjana valdavalt hakkepuitu, lisaks veidi turvast ja tippundidel gaasi. Valgas on hinnad veelgi soodsamad, seal kasutatakse energiaallikana samuti hakkepuitu ja talvistel külmatippudel siis lisaks maagaasi, mis on normaalne nähtus. See näitab veel kord, et pikas plaanis on meil nii energiajulgeoleku poolest kui ka hinnapoliitiliselt ja tarbijakaitse mõttes otstarbekas eelistada kohalikke küttaid. Kuid seni puudus Konkurentsiametil see võimalus, sest hinda vaadati väga lühiajalises perspektiivis ja soojatootjatel ei olnud mingit kindlust investeerida pikaajalises plaanis odavamalt hinda pakkuvatesse tootmisvõimsustesse.

Järgmise muudatusettepaneku, mida majanduskomisjon arutas, oli esitanud Jaan Kundla ja see rääkis sellest, et kulud sademevee ja drenaaživee ning muu pinnase- ja pinnavee ärajuhtimise ja puhastamise, samuti selleks tehtavate investeringute eest kannab teenuse tarbija. Seda teemat arutati, kuid komisjon leidis, et sellises sõnastuses see iseenesest õige mõte oma eesmärki ei täida, ja muudatusettepanek ei leidnud komisjoni toetust.

Järgmine ettepanek on majanduskomisjonilt ja see räägib samast temast, mis oli eelmises punktis. Muudatusettepanek sätestab ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse § 14 täiendamise uue, kaheksanda lõikega, mis ütleb, et reovee, kinnistutelt ärajuhitava sademe- ja drenaaživee ning muu pinnase- ja pinnavee ärajuhtimise ja puhastamise hinna arvestamise aluseks on võetud vee maht. Ehk teisisõnu, nii

nagu ka täna arvestatakse pinnase-, drenameer- ja sademevee ärajuhtimiseks tehtud kulutusi võetud vee mahu järgi. Loomulikult, kui Konkurentsiamet need hinnad kinnitab, peab olema hinnaerisus nendele piirkondadele, kust sademe- ja drenameerivett ära juhitakse ja sellele kulutusi tehakse, ehk siis valdavalt linnalistele piirkondadele. Kui maal kuskil vett antakse, aga sademevett ja drenameerivett ära ei juhita, siis peavad vastavas veetarbimispiirkonnas kindlasti olema ka erinevad hinnad klientidele, kellele seda teenust osutatakse ja kellele ei osutata. See seadusepügal tekitab olukorra, et just nimelt veearvestuse järgi sademeeviku ka ühtlaselt jaotatakse, sest kui jaotada see puhtalt näiteks klientide järgi, siis võib tekkida olukord, et solidaarsus kipub kannatama, teisisõnu, need kliendid, kes tegelikult seda teenust üldisemalt tarbivad, maksavad mitu korda vähem kui need, kes hulga vähem tarbivad.

Muudatusettepanek nr 5 räägib sellest, kuidas ühtlustada pikas plaanis juriidiliste ja füüsiliste isikute veehind. See tekitab meil töörühmas palju poleemikat. Seni sissehääletatud muudatusettepanekutes oli kirjas, et 20 aasta jooksul peaksid hinnad ühtlustuma, et sellise sammuga võib minna. Oli ettepanekuid, et seda võiks teha kiiremini, kuid praeguses ettepanekus majanduskomisjon leidis, et hindade ühtlustamine peaks toimuma 15 aasta jooksul. Teame, et õiguskantsler on füüsiliste ja juriidiliste isikute hinnaerinevused vaidlustanud. Võimalik, et me peame selle teema juurde tagasi pöörduma, kuid hetkel mingit muud konsensust ei leitud. Õiguskantsleri seisukoht on olnud see, et hinnad peaksid olema kulupõhised, sõltumata sellest, kas tegemist on füüsilise isikuga või juriidilise isikuga. Seda seisukohta tuleb põhimõtteliselt toetada.

Edasi, kuues muudatusettepanek, mille on teinud meile kolleeg Igor Gräzin ja mis räägib maagaasiseaduse muudatustest. Kolleeg Gräzini ettepanek on määrata ka gaasivõrgule süsteemihaldur eraldiseisva ettevõtteks, nii nagu see on näiteks elektrivõrgus, ja siduda süsteemihalduri funktsioon omandisuhtega. Ehk siis ettepanek on, et süsteemihaldur oleks riigi otse või kaudse kontrolli all olev võrguettevõtja ning et ülekandeteenust osutav võrguettevõtja ei võiks kuuluda ühte kontserni ettevõtjaga, kes tegeleb samas turupiirkonnas maagaasi impordi või müügi, ega kuuluda otse-

selt või kaudselt väljastpoolt Euroopa Liitu pärit isikutele. Komisjon arutas seda asja ja leidis, et idee on, nii nagu me ka eelmisel arutelul tõdesime, endiselt huvitav, kuid hetkel puudub veel selle rakendamise plaan. Seetõttu ettepanek komisjonis toetust ei leidnud.

Seitsmes muudatus tuli meile samuti majanduskomisjoni ettepanekul, kuid selle on ette valmistanud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ja sellega muudetakse elektrituruseadust. Asja taust on see, et nagu te mäletate, võtsime mõni aeg tagasi vastu elektrituruseaduse, millega sätestati ka toetused efektiivsele koostootmisele. Selles seaduse tekstis, mis praegu kehtib, on küllaltki mitmeti tõlgendatavana ja viletsasti sõnastatud, kuidas makstakse toetust selle elektri eest, mida üks elektritootja säästvalt koostootmisrežiimis toodab, kuid ise oma tarbeks ära kasutab. Olemasolev sõnastus jättis liiga palju otsi lahti ega võimaldanud nendel, kes elektritootmist sellisel moel toodavad ja ise ka oma tootmise või teenuste tarbeks mingis osas ära kasutavad, saada ettenähtud toetusi võrdselt teiste analoogiliste tootjatega. Majandusminister mõõnis oma praaki selles osas ja pakkus välja uue sõnastuse, mis on teie ees. Seda ettepanekut toetas komisjon üksmeelselt.

Viimane, kaheksas parandusettepanek räägib eurole üleminekust ehk tehakse muudatused, nii nagu me oleme siin teinud paljudesse seadustesse, kuidas minna seaduse tekstis üle eurodes kehtestatud määrale, kus see vajalik on, muidugi tingimusel, et Eesti eurosooni pääseb.

Seadus on plaanis jõustada 15. juulist. On olnud küsimusi, kas see tähtaeg on piisav, kuid seaduses on tähtajad seotud eeskätt uute vee hindade kehtestamisega. Need tähtajad peaksid olema piisavad selleks, et kõik Eestis tegutsevad vee-ettevõtted jõuaksid õigeaegselt esitada oma uued hinnad kooskõlastamiseks Konkurentsiametile ja Konkurentsiametil omakorda oleks piisavalt aega nende läbitöötamiseks, heakskiitmiseks, tagasilükkamiseks või kuidas iganes see protsess vastavalt seadusele seal kulgeb.

Nii et komisjoni üksmeelne ettepanek oli seaduseelnõu tänaseks kuupäevaks teisele lugemisele saata, seaduseelnõu 597 teine lugemine lõpetada ja juhul, kui teine lugemine lõ-

petatakse, viia kolmas lugemine läbi 17. juunil ning eelnõu seadusena vastu võtta. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Läheme küsimuste juurde. Esimesena saab küsimuseks sõna Jüri Tamm. Palun!

Jüri Tamm

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud kaasettekandja! Ma esitasin ka komisjonis selle küsimuse ja kordan nüüd veel kord üle. Nimelt, kui seaduseelnõu kunagi ammu siia Riigikogu ette toodi, oli sellel teine pealkiri ning tegelikult tegeles ta ainult veega ja ühe ettevõttega. Nüüd on jõutud teema väga laia käsitluseni. Samas ei ole meil jätkuvalt mõjude analüüsi ehk me lähtume oma eeldustes ainult Konkurentsiameti viidetest ja nendest meetmetest, mis annavad võimaluse Konkurentsiametil väidetavalt õiget hinda määrata.

Minu küsimus on selline: kas te võite kinnitada siin Riigikogu saali ees, et lähtuvalt sellest seadusmuudatusest saab hind olema tarbijate jaoks soodsam kui tänase regulatsiooni järgi? Ja juhul, kui see nii ei ole, kes siis vastutab? Kas meie, Riigikogu, või Konkurentsiamet, kes andis meile valesid sisendeid?

Hannes Astok

Esiteks, ma lugesin läbi selle eelnõu kõige esimesed versioonid, mis liikvele läksid, ja neiski ei räägitud mitte ainult vee hinnast, vaid räägiti ka kaugküttest ja kaugkütte hinna mõjustamisest, sellest, et juhul kui sisendhinnad ehk kütte hinnad peaksid langema, kuidas siis sundida soojaettevõtjaid sellega kaasa tulema. Nii et lisandunud on siia nüüd ehk ainult üks paragrahv elektrituruseadusest, mis on ... (Vahelehoige saalist.) Gaasist me rääkisime, kuid gaas ei ole ju eelnõusse lisandunud. Minu selge arusaam on, et vee hindade reguleerimisega Konkurentsiameti kaudu muutuvad vee hinnad terves Eestis ühetaolisemalt komponeeritumaks. Teisisõnu, selle kaudu, et neid hakkab kinnitama Konkurentsiamet, peaks tekkima ka ühtne vee hinna määramise metoodika. Täna, julgen ma väita, elab enamik Eesti inimesi, samuti suur hulk Eesti omavalitsusi, kes neid vee hindu kinnitab, roosas udus. Nad võib-olla teavad, võib-olla saavad aru sellest, kuidas kohalik veevärk on oma hinnakujunduse teinud, sest nad peavad hinna heaks kiitma. Kas

nad sellest lõpuni aru saavad, on omaette küsimus, sest see on küllaltki keeruline matemaatika. Aga kindlasti puudub võrreldavus. Näiteks küsimus, kuidas arvestada torustike eluiga ja sellest tulenevat kulumit. Ma tean veevärke, mille elueaks arvestatakse 60–80 aastat, ja tean veevärke, mille eaks arvestatakse 25–30 aastat. Sellest tulenevad kohe väga suured hinnaerinevused, mida on võimalik võtta kasumisse või mitte võtta kasumisse, sealt välja võtta. Ühesõnaga, praegu on sisendid tegelikult võrreldamatud. Samuti on olulised kvaliteediküsimused, millest tulenevad ka kulutused. Mis on siis see kvaliteedi tase, mida üks vee-ettevõtte oma elanikele pakub? Kas ta kohustub likvideerima veeavarii ja tagama inimestele vee kolme tunni jooksul või teeb ta seda lihtsalt siis, kui ta selleks kunagi valmis on. See omakorda muudab ettevõtte kulubaasi, opereerimiskulud totaalselt teistsuguseks. Samamoodi mõjutab see jälle investeeringuid tema veevärku. Nii et seni, kuni valitseb niisugune arusaamatus, jäävadki poliitikud, elanikud, vee-ettevõtjad vaidlema, kellel on õige hind ja kellel ei ole. Seetõttu ma ütleksin nii: mina ei julge teile öelda, et kõigil elanikel muutub vee hind soodsamaks, sest võib-olla võtavad mõnedki vee-ettevõtjad praegu oma teenuse eest tasu, mis tegelikult ei kata nende kulusid. Aga ka see on oluline, sest märksa hullem lahendus kui hakata edaspidi kallimat hinda maksma on see, kui sul ühel päeval vett ei ole ja see tuleb tagasi alles kahe aasta pärast. Nii et selle seaduse tulem võiks olla niisugune keskne kompetents, keskne arusaam ja võrreldavus, mis kokkuvõttena peaks tagama elanikele jätkusuutliku puhta vee ja kanalisatsiooniteenuse osutamise. Ja see peakski olema meie eesmärk, mitte see, kas hind kõigub praegu krooni võrra sinna- või tänapoole.

Aseesimees Keit Pentus

Jaan Kundla, palun!

Jaan Kundla

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Minu küsimus puudutab sademevee ärajuhtimist. Ka ühe linna piires erinevad veetarbijad selles mõttes, et ühe tarbija territooriumilt juhitakse sademevett ära, teise territooriumilt mitte, kuid nad maksavad siiski võrdselt. Tarbijakaitse seisukohalt kehtib põhimõte,

et tarbija maksab teenuse eest, mida ta vajab ja mida ta tegelikult saab. Seda põhimõtet on kirjeldatud juhul rikutud. Kuidas te põhjendate seda olukorda?

Hannes Astok

Ma olen teiega nõus, et maksta tuleb selle teenuse eest, mida tarbija saab. Nagu ma ka oma ettekandes ütlesin, peaks minu arusaama järgi – ja ma olen aru saanud, et ka Konkurentsiamet on sellest aru saanud – sellistel puhkudel olema hinnad lahku löödud. On need tarbijad, kes sademeveeteenust tarbivad ehk kelle krundilt vett ei juhita ära mitte lihtsalt loodusesse, kraavi või lähedalasuvasse ojasse, vaid juhitakse kuhugi puhastisse või torustikesse, millega kaasnevad mingid kulud, ja on kliendid, kellele seda teenust ei osutata. Ühe omavalitsuse piires on erinevate tarbimisvõimalustega inimesed – osa saab vett ja reovesi viiakse torustikku mööda ära ning on osa inimesi, kes saavad vett, aga kelle reovesi läheb näiteks septikusse ja neil tuleb endal eraldi tasuda kellelegi, kes septiku tühjaks viib, või on mingi imbkaevu tüüpi asi, mida enam ei tohi tegelikult olla. Nendele, kellel on see septik, reoveeteenuse eest arvet ei esitata. Tegelikult on igal vee-ettevõttel võimalik klienthaaval lahku viia, millist teenust üks või teine klient saab, ja see peakski hinnakirjas niimoodi kehtestatud olema. Praegu on see ühelt poolt omavalitsuse kui üldjuhul vee-ettevõtte omaniku ja teiselt poolt Konkurentsiameti asi tagada, et hinnakirjades oleks teenused selliselt kirjeldatud, et neid on võimalik lahterdada vastavalt sellele, kas neid osutatakse või mitte, ja selle järgi siis raha võtta.

Aseesimees Keit Pentus

Toivo Tootsen, palun!

Toivo Tootsen

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Kõigepealt aitäh väga selge ja põhjaliku ettekande eest! Sellega on mul asjad vähemalt selged. Aga me oleme ilmselt kõik lugenud õiguskantsleri arvamust ja kahtlusi just nimelt selle seaduse kehtima hakkamise ajas, 15. juulis. Ega need ei tulnud teile ootamatusena? Mis on teie põhjendused selle kiirustamise puhul ja miks ei võiks seadus hakata kehtima 1. jaanuaril, nagu ütles õiguskantsler?

Hannes Astok

Aitäh! Kuna ma äsja naasin meie armastatud kodumaa suurde pealinna, siis ma ei ole neid õiguskantsleri põhjendusi paberil lugenud, ma olen neist ühe kõrvaga raadiost kuulnud. Mis puudutab jõustamise aega, siis sellel 15. juulil on mitu aspekti. Üks on see, et vee-ettevõtetega ei ole kindlasti probleemi, sest tähtajad, milleks vee-ettevõtted peavad oma kalkulatsioonid ja uued hinnataotlused esitama, on meie arusaama järgi täiesti piisavad selleks, et neid oleks aega koostada. Lõpuks on ju debatt selle teema üle käinud küllaltki pikalt. See aeg nende taotluste esitamiseks on meie ja komisjoni arvates täiesti piisav.

Teine pool puudutab soojalepinguid ja kõike seda. Siin on seaduse tekstis omakorda piirang, mis ütleb, et "need lepingud, mis on sõlmitud enne 2010. aasta 1. juunit soojatootja ja võrguettevõtja poolt, loetakse kehtivaks kuni nende lõppemise tähtajani". Siin on, vastupidi, pandud sisse tähtaeg, mis on juba läbi, mida ei saaks uute lepingutega kuidagipidi tsementeerima hakata. Ühesõnaga, eelnõu ettevalmistajate ja menetlejate arvates probleemi ei ole. Kui probleem tekib, siis ilmselt peame selle juurde tagasi pöörduma, ega siis ei ole midagi teha.

Aseesimees Keit Pentus

Leino Mägi, palun!

Leino Mägi

Aitäh, proua aseesimees! Hea ettekandja! Komisjonis kohtusite kindlasti mitmel korral Konkurentsiameti esindajatega. Kas neil on kompetents vee hinna määramiseks ja kinnitamiseks olemas? Mulle on tulnud Eesti Vee-ettevõtete Liidu poolt mitmeid vastakaid signaale, et see on sama nagu soojatööstuse, et ühes otsas on katlamaja ja siis läheb toru. Minu meelest on need küll täiesti erinevad, nii kulukuse astmelt kui ka investeeringute poolest, mis sinna tehakse. Kas see kompetents on neil juba olemas või tuleb see neil alles luua?

Hannes Astok

Aitäh! Eks me oleme seda komisjonis ja töörühmas arutanud ning küsinud ka Konkurentsiametilt. Me teame, et Konkurentsiamet on võtnud tööle mitmeid inimesi, kes sellega tegelevad ja kellele on antud võimalus nendele

teemadele keskenduda. Me oleme osa neist inimestest näinud oma koosolekutel ja kindlasti ei saa väita, et tegu on ebakompetentsete inimestega. Me oleme ka soovitanud nii Konkurentsiametil kui vee-ettevõtjatel tihedalt suhelda nende inimestega, sest selge on see, et tegu on spetsiifilise ettevõtlusvaldkonnaga, millel on palju oma nüansse ja mis kindlasti erineb näiteks kaugküttest või telekommunikatsioonist või mingitest muudest reguleerivatest asjadest. Aga samas on kindlasti mingisuguseid üldisi sarnaseid jooni. Nii et meie lootus on, et need inimesed, kes hakkavad seda tööd iga päev tegema – me ei arvagi, et Konkurentsiameti peadirektor peaks sellega iga-päevaselt ise tegelema, see on ilmselt võimatu –, sellise kompetentsuse saavutavad. Kui see seadus loodetavasti homme vastu võetakse, siis saavad nad ka selge raamistiku, mille alusel tegutseda, ja me väga loodame, et reguleerima hakatakse loovas dialoogis ettevõtjatega, sest neid nüansse tuleb arvestada. See ei ole pelgalt formaalne suhtumine, vaid arvestatakse tõepoolest ettevõtete parimat praktikat nii Eestis kui mujal maailmas. Ma saan väita seda, et Konkurentsiamet eesotsas oma peadirektoriga ja paljude teiste spetsialistidega on väga aktiivselt, innukalt ja kaasalöövalt selle regulatsiooni ettevalmistamisel osalenud. Nii et jääb loota ainult parimat.

Aseesimees Keit Pentus

Teiseks küsimuseks saab sõna Jaan Kundla. Palun!

Jaan Kundla

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Eelmise küsimuse vastusest tuli välja, et minu ettepanekut on põhimõtteliselt arvestatud, ainult et sõnastus ei sobinud. Minu ettepaneku eesmärk oligi, et neid erinevusi arvestataks hinnas. Aga see variant, mida mina nüüd eelnõust loen, ei kajasta seda, kuidas neid erinevusi abonentide puhul rakendada. Kas lõplikus variandis saab see kajastatud või jääb see kuidagi omavalitsuse otsustada või hoopis õhku rippuma?

Hannes Astok

Aitäh küsimuse eest! See ei jää õhku rippuma, sest see on üldine põhimõte, et maksad selle eest, mida sa tarbid. Me ei saa ju igasse

seadusepunkti kirjutada, et klient maksab selle eest, mida ta tarbib. Kui ta saab vett, siis ta maksab selle eest, et ta seda vett saab. Minu talupojamõistuse kohaselt peaks see tulema ikkagi sellest, et ei saa võtta raha selle eest, mida ei anta. See on igal juhul tarbijate nõue. Kui see mingitel asjaoludel uutes kooskõlastavates hindades ei kajastu, siis minu arvates peaksid tarbijad pöörduma lihtsalt Konkurentsiameti poole kohe või sel hetkel, kui neid uusi hindu hakatakse kooskõlastama või kui kooskõlastamisele minevad hinnad avalikuks tulevad, ja ütleva, et niisugused probleemid eksisteerivad ja tuleb eristada tarbijaid, kes ühte teenust saavad, ja neid tarbijaid, kes seda teenust ei saa.

Aseesimees Keit Pentus

Suur tänu, austatud ettekandja! Rohkem küsimusi ei ole. Kas on soov avada läbirääkimisi? Avan läbirääkimised. Palun kõnetooli Riigikogu liikme Ken-Marti Vaheri! Kolm minutit lisa-aega, kokku kaheksa minutit.

Ken-Marti Vaher

Lugupeetud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Peatuksin mõnedel asjaoludel seonduvalt selle eelnõuga, mille teist lugemist me täna jätkame. Kõigepealt, monopolide ohjeldamise seadus ei ole kindlasti ei Euroopa ega ka maailma mastaabis mingisugune uus asi ega imeasi. Selliseid n-ö antitrusti või antimonopoli seadusi on Euroopas ja maailmas menetletud ja vastu võetud samasuguse tulise vaidluse, diskussiooni ning huvigruppide tegutsemise saatel, nagu see praegu toimub Eestis. Ega me kindlasti ei ütle ka seda, et see on viimane samm, mis monopolide ohjeldamiseks astutakse, on mitmeid teisigi valdkondi, mis vajavad täpsustatud regulatsiooni. Eelkõige just sellised loomulikud monopolid, kus siis juba paratamatutest asjaoludest tingituna on konkurents kui tarbijaid kõige rohkem kaitsev nähtus takistatud või ei ole seda üldse.

Ma tahaksin peatuda ühel võib-olla kõige olulisemal teemal. See puudutab eelkõige riigi tõhusamat järelevalvet, mis selle seadusega kehtestatakse, ehk siis kõikide Eesti soojatootjate ja ligi 60 vee-ettevõtte allutamist Konkurentsiameti kui riikliku regulaatori järelevalvele, samuti eelnevat hinna kooskõlastamist. See seonduv küsimusega, kuidas siis seni on

ühes Eesti omavalitsuses, Tallinna linnas, suutnud Tallinna Vesi võtta ühel aastal välja pool miljardit krooni dividende, mis ju kõik tuleb meie kui tarbijate taskust, kuidas selline asi on võimalik olnud. Kas see on loomulik, kas see ongi see, kuidas n-ö loomuliku monopol toimimise valdkonnas, veesektoris, toimub ka Euroopas või on see mingisugune anomaalia? Selle seaduse valguses võib öelda selgelt, et see on anomaalia. Kui enne viidati, et analüüse on vähe, siis tegelikult on meil nimetatud seaduseelnõu esitamise ajal veel päris mitmeid analüüse tehtud, lisaks nendele, mis olid juba varem olemas, ehk siis teadupärast Konkurentsiameti analüüs ja õiguskantsleri analüüs. Need mõlemad ütlevad meile ju lihtsalt seda, et tarbijatele peavad hinnad ka nendes sektorites, kus paratamatult toimib monopol, st sellel konkreetsetel turul üks ettevõtte, kes määrab hinnad, konkurentsiseaduse alusel olema õiglased, nad ei tohi olla ebaõiglased. Tundub väga abstraktne mõiste. Mis see õiglus siis tähendab? Õiguskantsler on sedastanud, et õiglased on need hinnad siis, kui on sisustatud sellised õigusmõisted nagu kulupõhisus ja põhjendatud tulukus. Kohalik omavalitsus, kes on tänaste Eesti seaduste kohaselt regulaator, on need õigusmõisted õigesti sisustanud siis, kui ta on lähtunud konkurentsioiguse üldpõhimõtetest ning on kehtestanud sellised veevastustuse ja kanalisatsiooni hinnad, mis vastavad võimalikult ligilähedaselt sellele hinnale, millega ettevõtja müüb oma kaupu n-ö tavapärastes konkurentsitingimustes. Seega peavad need hinnad olema üldjoontes sarnased nendega, millega müüakse kaupu tavalistes turutingimustes. Seda on võimalik modelleerida isegi juhul, kui tegemist on sedavõrd range ja tugeva monopoliga nagu veemonopol.

Konkurentsiamet on toonud välja, et Eesti ühes kõige suuremas omavalitsuses on veevastustuse ja kanalisatsiooni hinnad, vee ärajuhtimise hinnad kaks kuni kolm korda kõrgemad kui näiteks Inglismaal ja Walesis. Õiguskantsleri lõplik järeldus on, et Tallinna Linnavalitsus ei reguleeri Tallinna Vee hinnakujundust nii, nagu teeks seda sõltumatu hinnaregulaator. See on väga karm seisukoht ja väga tõsine analüüs, mille põhjal seda on väidetud, mis tähendab, et tänane süsteem lihtsalt ei toimi. Seda tuleb muuta. Kõige olulisem muudatus ongi siin selles, et me anname Konku-

rentsiameti kompetentsi ja tema järelevalve alla Eesti suuremad vee-ettevõtted ja kõik soojaettevõtted. Sellest lähtuvalt me ootame, et Konkurentsiamet sisustaks kulupõhisuse ja põhjendatud tulukuse mõiste nii, nagu ta on teinud teistes valdkondades, mille regulaator ta juba on, nagu näiteks suuremate soojaettevõtete puhul, ja suudab seeläbi tarbijaid oluliselt rohkem kaitsta, kui seda praegu tehakse. Ehk siis selle eelnõu põhiline eesmärk on konkurents suurendamise, samuti riigi senisest oluliselt tõhusama järelevalve kaudu tarbijat kaitsta, nii et selle seaduse jõustumise järel langeks tarbijatele hind nii veesektoris kui ka soojamajanduses.

Kui peatuda lühidalt veel sellel, milline võiks olla nimetatud seaduse mõju tarbijatele, siis võib välja tuua vahest sellised järeldused. Ekspertide sõnutsi on lähiaastate jooksul võimalik Tallinna linnas langetada vee hinda kuni neljandiku võrra. See eeldab loomulikult seda, et Konkurentsiamet suudab monopolide ohjeldamise seaduses antud võimalusi kasutada ja kehtestada Tallinna Vee hinnakujunduse üle täieliku kontrolli. Tõenäoliselt tuleb selleks pidada maha ka üks tuline vaidlus Tallinna Veega. Aga kui see on tehtud, siis on reaalne, et vee hind Tallinna linnas muutub tarbijatele soodsamaks. Teistes omavalitsustes on ekspertide sõnutsi ette näha hinna väiksemat langust või siis säilimist üldiselt praegusel tasemel, lähtudes asjaolust, et mitmetes omavalitsustes kulupõhisust kui põhimõtet tegelikult ju rakendatud ei ole. Soojuse hinna muudatused lähema kahe-kolme aasta jooksul on kuni 15%, eelkõige lähtuvalt muudatusest, mis annab kodumaistele keskkonnasõbralikele kütustele eelise Vene gaasi ees. See teeb turu lahti mitmetele uutele tootjatele ja suurendab konkurents soojamajanduses, konkurents tähendab aga tarbija jaoks madalamat hinda. Mitte vähetahtis ei ole soojamajanduses see, et roheline tuli on antud paljuräägitud mastaapsele Iru prükipõletusjaamale. Ma arvan, et see mõjutab üsna tugevalt nii soojatootmise turul kui ka prügimajanduses tarbijatele osutatavat teenust. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Palun Riigikogu kõnetooli Urmas Reinsalu! Kolm minutit lisaaega, kokku kaheksa minutit.

Urmas Reinsalu

Austatud aseesimees! Austatud parlamendiliikmed! Selge on see, et konkurentsioiguse valdkond on meil põhjendamatult ajast maha jäänud, ja monopolidele hinnapiirangute kehtestamine aitab seda valdkonda korrigeerida. Põhjendamatu on väide, otsekui tegutseksime me liiga kiiresti või ennatlikult, vastupidi, me oleme ajast kõvasti maha jäänud. Kui vaadata ka õiguskantsleri analüüsi, siis tema hinnangul, mis põhineb Konkurentsiameti arvutustel, on Tallinna Vesi viimase kolme aasta jooksul õigupoolest põhjendamatult kasumit saanud. Seega on selle seaduse jõustamine astmeliste üleminekuaegadega aasta jooksul asjakohane, kõigile turuosalistele teada ning jääb üle loota, et Konkurentsiamet riikliku regulaatorina sisustab tõhusalt oma pädevust, mis talle seadusega antakse.

Mõjud, millest eelkõneleja rääkis, on ühemõtteliselt selged. Kui me räägime omavalitsuste lõikes, siis Tallinnas tähendab see vee hinna langust, igal juhul seiskub vee hinna tõus esimeses etapis. Teiseks, mis puudutab sooja hinda, siis paariaastase tsükliga leiab aset ka selle hinna langus, sest konkurentsivõimalused Tallinna kaugkütteturul avarduvad. Kolmandaks, mis on tõesti oluline, avaneb meil lõpuks ometi võimalus hakata sisendhindade alusel nõudma kütteettevõtjatelt hindade alandamist. Praegu toimub see väga pikaajalise viibega, kui üldse, ja n-õ heatahtlikes läbirääkimistes Konkurentsiametiga, kus õiguslik alus on Konkurentsiametil ebamäärane. Nüüd hakkab see olema nõnda, et juhul kui sisendhinna muutumisel soojaettevõtja hinda ei alanda, siis kohustab Konkurentsiamet oma pädevuse piires ajutiste hindade kaudu soojaettevõtjat seda tegema.

Omaette küsimus, mida me lähiaastatel näeme, on tegelikult monopolide koondumine ja teatud valdkondades vertikaalmonopolide moodustumine. Üks teema, mida käsitles ka muudatusettepanek, mille me esitasime koos Igor Gräziniga pärast selle seaduseelnõu esimest lugemist, puudutas gaasi põhivõrgu ja jaotusvõrgu eraldamist. See on üks oluline strateegiline küsimus ja me leppisime töörühmas kokku, et võtame selle sügisel eraldi ette. Vene gaas, mis praegu tuleb Eesti turule, on kõrgema hinnaga kui mitmetes Lääne-Euroopa riikides ja see on põhjendamatu. Aga see on

tingitud sellest, et meil puuduvad konkureerivad gaasiühendused. Võrkude eraldamise kavatsuse realiseerimine aitab tekitada ka gaasiturul konkurentsi, arvestades seda, et gaasi osakaal meie kaugkütteturul on nii suur – 40% küttebilansist –, ja see puudutab reaalselt lõpp-tarbija makstavat hinda.

Teine tõsine teema puudutab eri valdkonna monopolide koondumist. Siin pean ma silmas viimaseid uudised selle kohta, et United Utilities osaluse Tallinna Vees võtab üle Veolia. Kui vaadata Veolia struktuuri Eestis, siis Veolia käes on keskkonnateenuste kaudu Tallinnas prügiveoettevõtte, mis teostab prügiveedu üle Eesti, Eesti soojuseturust kuulub Veoliale Tallinna Kütte ja eraküttega tegeleva tütarettevõtte kaudu 1/3. Veolia on operaator Tallinna Prügilale, järgmisena kontrollib Veolia Tallinna kaugküttevõrku. Siin on juba mitmed probleemid ka ilmnunud, näiteks on Konkurentsiameti pädevuses olev järelevalvemenetlus seoses Iru soojatootja turule sisenemise takistamisega. Sel juhul oleks jällegi pakutud Tallinna küttevõrgus tarbijatele odavam hinda, aga see blokeeriti ja Konkurentsiamet menetleb seda. Jällegi, see seadus annab ühese ja selge regulatsiooni, kuidas kaugkütjad saavad soojavõrku siseneda.

Järgmise etapina püstitus tõesti n-õ vertikaalselt struktureeritud monopolide probleem, et kas võrgu ja tootja kuulumine ühele ettevõttele on põhjendatud. Siin peame kindlasti tegema järelduse eri eluvaldkondade monopolsete ettevõtete koondumisest, mida ei reguleeri turu koondumise mõttes küll konkurentsiseadus, aga mis võib kindlasti avaldada täiendavat hinnasurvet tarbijatele. Seetõttu on hästi tähtis, et hind oleks kõigis etappides läbipaistev ja riikliku hinnaregulaatori kontrolli alla viidud. Niisiis jääb üle loota, et see seadus rakendub venitamiseta ja kõik ettevõtjad, kes kuuluvad selle seaduse reguleerimise alla, teevad asjakohast koostööd Konkurentsiametiga.

Siin on väga selge seos ka meie riigi üldise elukallidusega. Tallinna Vee dividendid 2009. aastal tõstsid Eestis elukallidust ligi 0,2%. Me näeme, et nendel numbritel on täiesti selge seos Eesti majanduse konkurentsivõimega, mis puudutab monopolsete ettevõtete hinnakujundust. Teiseks, sellel on kindlasti seos toimetuleku probleemidega, sest madalamates tulurühmades olevate inimeste jooksvate

kulude struktuuris on eluasemekulude osa oluliselt suurem kui jõukamatel inimestel. Nii et see, kui need hinnad ei ole põhjendamatult kõrged, on ka oluline ühiskonna toimetulekut parandav meede. Ja need hinnad on põhjendamatult kõrged mitmetel juhtudel, nagu on näidanud Konkurentsiameti analüüsid ja õiguskantsleri Riigikohtule esitatud taotlus tunnista da põhiseadusvastaseks see, et Tallinna Linnavalitsus ei ole reguleerinud Tallinna Vee hinnakujundust, nii nagu seda teeks sõltumatu hinnaregulaator, ta ei hinda eraldi Tallinna Vee kulude ja nende ulatuse põhjendatust. Tallinna Linnavalitsus on taganud aktsiaseltsile Tallinna Vesi tulukuse, mis ületab oluliselt tulukust, mida saaks põhjendatuks pidada. Need on õiguskantsleri poolt väga tõsised õiguslikud hinnangud. Jääb üle loota, et Riigikohus menetleb seda taotlust venitusteta. Paralleelselt meie seadusega tähendab see hinnavõitu tarbijatele ja Eesti majandusliku konkurentsi keskkonna paranemist. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Suur tänu! Palun Riigikogu kõnetooli Jaan Kundla!

Jaan Kundla

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Minu küsimused on tingitud sellest, et minu poole on pöördunud minu piirkonna valijad, st küsimus on konkreetselt Paide linna vee hinnas. Uues vee hinnas, mis kehtestatakse juba 1. juulist, ei arvestata selliseid erinevusi, millest rääkis minu muudatusettepanek eelnõu kohta. Tähendab, terve linna veetarbijatele ja lisaks veel Paide linnaga külgneva Paide valla veetarbijatele, kes on ühendatud Paide linna ühisveevärgivõrku, kehtib sama hind, sõltumata sellest, kust ja kui palju drenaaživett ära juhitakse. Ma pöördusin selles küsimuses valijate palvel ka Konkurentsiameti poole. Tõsi, see uus seadus ju praegu ei kehti, aga samas ei pööranud Konkurentsiamet sellele olulist tähelepanu, et sellised erinevused võiksid olla arvestatud. Siit tekib küsimus, et kui värskest on alles hinda muudetud – muide, vee hind tõuseb Paides peaaegu üheks kõrgeimaks kogu Eestis –, kas siis sel ajal, kui uus seadus jõustub, hakatakse uuesti vee hinda muutma. Ei oska praegu öelda, aga seda peaks siis nagu tegema. Aga siit jääb ikkagi kõlama minu põhi-

mõte, et tarbija peab maksma hinda selle eest, mida ta konkreetselt tarbib.

Mis sademeveesse puutub, siis juhitakse vett samasse võrku näiteks linnale või riigile kuuluvatelt maa-aladelt, need on tänavad, parkimisplatsid jne. Nii et siia tundub üks ebaõigluse moment sisse jäävat ja selles mõttes ei ole küsimus minu arvates päevakorralt maha võetud. Ma soovitan komisjonil või töögrupil omakorda seda momenti arvestada. Ma arvan, et hiljem tekib sellest õiguslikke probleeme. Ka mina pean andma oma valijatele vastuse ja kui vaja, siis pöörduma omakorda kas õiguskantsleri või mõne teise organi poole. Nii et ma lihtsalt kinnitan, et see eelnõu on kahtlemata samm edasi, aga ta puudutab rohkem küll soojuse- kui veeküsimusi. Praegu kehtib ikkagi ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seadus, kus sademevee ärajuhtimise kulud ei nähta ette puhta vee tarbijahinna sisse arvata. See oleks kõik, aga ma palun seda küsimust veel kaaluda. Ma tänan teid kõiki!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Võime asuda läbi vaatama eelnõu 597 muudatusettepanekuid.

Esimese muudatusettepaneku on esitanud Eesti Reformierakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada osaliselt. Teise muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Kolmanda muudatusettepaneku on esitanud Jaan Kundla, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata ja muudatusettepanek ei kuulu tulenevalt meie kodu- ja töökorra seadusest hääletamisele. Neljanda ja viienda muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Kuuenda muudatusettepaneku on esitanud Igor Gräzin, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Seitsmenda, kaheksanda ja üheksanda muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon.

Oleme muudatusettepanekud ära vaadanud. Juhtivkomisjoni seisukoht on teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud ja kümnes päevakorrapunkt käsitletud.

11. Kunstiteoste tellimise seaduse eelnõu (756 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme edasi 11. päevakorrapunktiga, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud kunstiteoste tellimise seaduse eelnõu teine lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli kultuurikomisjoni liikme Helmer Jõgi!

Helmer Jõgi

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud Riigikogu! Kultuurikomisjon arutas pärast esimest lugemist Vabariigi Valitsuse algatatud kunstiteoste tellimise seaduse eelnõu kolmel korral. Muudatusettepanekute tähtjaks, 2. juuniks ei esitatud komisjonile ühtegi muudatusettepanekut. Kuid pärast Eesti Kunstnike Liidu esindaja seisukohtade ärakuulamist 3. juunil otsustas kultuurikomisjon koostöös Kultuuriministeeriumiga esitada kuus muudatusettepanekut.

Lühidalt olulisematest muudatusettepanekutest. Esimese muudatusettepanekuga tahame teha viite ehitusseadusele, mille alusel määratakse ehitise otstarve. See viide on vajalik, et vältida tarbetuid vaidlusi ehitusseaduses määratlemata mõistete sissetoomisel hoonete loetelusse kasutusotstarbe järgi, mis on samas kunstiteoste tellimise kohustuse aluseks. Üks selline mõiste on näiteks kultuuriasutus, mille lisamise üle kultuurikomisjon arutles. Teatrid, kinod, muuseumid – need on need hooned, need asutused, mis meil tavaliselt seonduvad mõistega "kultuuriasutus" – klassifitseeruvad meelelahutus-, haridus-, tervishoiu ja muude avalike hoonete alla. Muidugi on kultuuriasutus märgilise tähendusega, eriti kultuuriseaduse eelnõu kontekstis, kuid kahjuks on see tänastes õigusaktides formaliseeritud just eespool mainitud viisil.

Kolmas muudatusettepanek toob seaduseelnõu tekstis selgemalt välja, et 65 000 eurot on kohustuslik miinimumpiir kunstiteoste tellimisel, kuid ei ole tellijale siduv maksimumi jaoks.

Põhimõttelised muudatused on muudatusettepanekus nr 4. Üldkasutatavaks otstarbeks mõeldud hoonete juurde võib tellida kujutava või rakenduskunsti teoseid, mis ei ole üksnes vallasasjad, nagu oli seaduseelnõu esialgses tekstis, vaid on ka hoone olulised osad, näiteks

laemaalid, pannood, installatsioonid jne. Lähemal selle muudatuse sissetoomisel seaduse laiemast eesmärgist ehk avaliku ruumi esteetilise rikastamise taotlusest. Samuti ei välista muudatusettepanek enam võimalust, et tellimiseks sobiv teos võib olla enne konkursi välja kuulutamist osaliselt või täielikult valmis. Kuid püsima jääb siiski seaduseelnõu laiem mõte, et eelkõige tahetakse selle seaduseelnõuga toetada ja ergutada uute kunstiteoste valmistamist.

Ülejäänud muudatusettepanekud parandavad teksti loetavust ning on tehnilist laadi. Näiteks nii nagu ka selles seaduseelnõus, mida me siin just eelmises päevakorrapunktis käsitlesime, on meiegi eelnõusse sisse toodud eurole ülemineku säte.

Kultuurikomisjon otsustas 14. juuni istungil konsensuslikult saata seaduseelnõu 756 täiskogu päevakorda ettepanekuga teine lugemine lõpetada. Juhul kui teine lugemine lõpetatakse, on ettepanek teha kolmas lugemine homme, s.o 17. juunil, et eelnõu seadusena vastu võtta.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, hea ettekandja! Teile on küsimusi. Hannes Astok, palun!

Hannes Astok

Aitäh, hea eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Loen päevakorrast selle päevakorrapunkti pealkirja ja see tekitab minus küsimuse, et millega on tegemist. Siin on kirjas, et Vabariigi Valitsuse algatatud kunstiteoste tellimise seaduse eelnõu. Kas on tegemist Vabariigi Valitsuse poolt algatatud kunstiteoste tellimisega või on tegemist Vabariigi Valitsuse poolt algatatud seadusega, mis puudutab kunstiteoste tellimist?

Helmer Jõgi

Aitäh, lugupeetud küsija! Ma ainult tunnustan teie erksat meelt ja tähelepanelikkust selle pika päeva järel või kestel, aga tegemist on nende kunstiteostega, mida tellitakse Vabariigi Valitsuse algatatud seaduseelnõu alusel.

Aseesimees Jüri Ratas

Erki Nool, palun!

Erki Nool

Aitäh, austatud eesistuja! Austatud eestkõneleja! See on üks tore seadus loomulikult, aga ma ei näe, et siin vanglat oleks nimetatud. Me plaanime ju lähitulevikus vanglaid ehitada. Need on päris suured objektid, ärgitaks veelgi rohkem Eesti noori kunstnikke oma töid tegema. Aga mis siis saab nendest nn vanadest kunstnikest, kas neilt hakatakse samuti tellima ja kas selle seadusega üritatakse ka vanu kunstnikke ärgitada? Ja kolmandaks: kas komisjonis arutati ka sellist teemat, et enne kui kunstikool või -ülikool valmis ehitatakse, võiks kõigepealt teha sellise maja ökonoomseks ja energiasäästlikuks, ja siis, kui maja ülalpidamise kulud on mõistlikud, hakataks selle säästetud raha eest kunstiteoseid ostma?

Helmer Jõgi

Aitäh küsimuse eest! Õigemini, kolme küsimuse eest. Vanglateema käis korra tõepoolest kultuurikomisjoni arutelust läbi. Vangla on küll avalik hoone, aga ta ei ole igapäevaseks ühiskondlikuks kasutamiseks, nii et vangla ehitamise korral kunstiteose tellimise nõuet – 1% ulatuses ehituse maksumusest – ei ole.

Teine küsimus. Ei, see seaduseelnõu ei tee vahet noortel ja vanadel kunstnikel. See seadus püüab anda eelkõige ikkagi meie kunstnikele tööd ja leiba suuremate taieste tegemiseks ja meie avaliku ruumi esteetiliseks rikastamiseks.

Viimane küsimus – energiasäästlikkus, ökonoomsus. Kõik on oluline, aga nagu ütleb vanasõna, me ei ela ainult igapäevasest leivast, midagi kaunist ja ilusat on ka meie ümber vaja.

Aseesimees Jüri Ratas

Erki Nool, palun!

Erki Nool

Aitäh! Ma küsin, et kas ei tundu kummastav – minu arust tundub natuke kummastav –, et näiteks hoolekandeesutustes on väga palju inimesi, kellel ei ole jalanõusid. Riigil ei ole raha, et osta neile uusi jalanõusid ja uusi pükse. Et abstraktselt käib katkiste pükstega ringi ja vaatab noore kunstniku abstraktset maali, et ongi väga abstraktne elu. Ma saaksin aru, et kui meil teatud asjad on olemas, siis oleks õige hakata ka värvi juurde panema. Aga kui lõuenditki ei ole, siis ei ole värvi võimalik

panema hakata. Minu jaoks on see meie ühiskonnas natuke ennatlik seadus. Aga ütleme, sellised asjad nagu ühiselamuhood ja näiteks spordihooned-korvpallisaalid – milliseid kunstiteoseid sinna võiks panna?

Helmer Jõgi

Aitäh, küsimuse eest! Ma ei ole spetsialist, kes ütleb, millise kunstiteose sinna võib panna. Aga see žürii, kes pärast avaliku hoone riigihanke väljakuulutamist ja läbiviimist moodustatakse, koosneb 2/3 ulatuses kunstnike liidu juhatuse määratud ametlikest esindajatest ja need taiesed, mis nendesse hoonetesse-saalidesse, mida te märkisite, tulevad, peaksid olema tehtud professionaalsel tasemel ja proffide poolt valitud. Teie küsimuse teine pool on filosoofilisemat laadi, sellele ma vastasin juba eelmises küsimuses meie rahvatarkusega.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Võime asuda läbi vaatama eelnõu 756 muudatusettepanekuid.

Muudatusettepanekuid on laekunud kuus. Kõik on juhtivkomisjoni ettepanekud ja kõiki on arvestatud täielikult. Esimene, teine, kolmas, neljas, viies ja kuues. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni seisukoht on teine lugemine lõpetada.

Teine lugemine on lõpetatud ja 11. päevakorrapunkt käsitletud.

12. Kinnistusraamatuseaduse, pärimisseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (725 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme edasi 12. päevakorrapunkti juurde, see on Vabariigi Valitsuse algatatud kinnistusraamatuseaduse, pärimisseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Annan ettekandeks sõna õiguskomisjoni liikmele Erik Salumäele. Palun!

Erik Salumäe

Austatud härra aseesimees! Head ametikaaslased! Pärast eelnõu esimest lugemist lae-

kus selle kohta viis muudatusettepanekut Erik Salumäelt ning samuti saabus õiguskomisjoni 2. juunil pangaliidu kiri, mis puudutab ühte sätet selles eelnõus. Komisjon arvestas kõiki Erik Salumäe ettepanekuid ja tegi pangaliidu kirja alusel ka ühe täiendava ettepaneku, nii et kokku on muudatusettepanekute loetelus kuus ettepanekut. Erik Salumäe ettepanekud olid eelnevalt kooskõlastatud ka Justiitsministeeriumiga, kes omakorda oli need läbi arutanud Rahandusministeeriumiga, nii et nendel oli algatajate toetus. Pangaliidu pakutud redaktsiooni alusel koostasid eelnõu algataja Justiitsministeerium ning õiguskomisjon aga uue redaktsiooni.

Nüüd lühidalt muudatusettepanekutest. Muudatusettepanekud nr 1 ja 6 on omavahel seotud ning puudutavad eelnõu eri sätete jõustumist. See on tingitud asjaolust, et eelnõu menetlemise käigus liikusid infotehnoloogilised arendustööd kinnistusraamatu ja e-notari infosüsteemi loomisel natukene teistsuguses tempos, kui algselt plaanitud oli. Osa asju saab valmis varem ehk 1. juuliks, ja e-notarit puudutavad muudatused 1. augustiks. Sellest tulevalt on eelnõu asjaomaseid sätteid muudetud.

Muudatusettepanek nr 3 on see, mis algatati pangaliidu tähelepanu juhtimise alusel. Selle sisu on ettepanek sõnastust parandada. Tõepoolest, eelnõu eesmärk ei ole kogumispensiooni süsteemi sisulisi muudatusi teha, nagu eelnõu esialgselt redaktsioonist võis paraku aru saada.

Muudatusettepanekud nr 4 ja 5 on seotud riigilõivuseaduse muutmisega. Ühe muudatusega vabastatakse isikud, kes abiellumisel valivad varasuhte – teatavasti tuleb uue perekonnaseaduse alusel valida varasuhte –, kohustusel tasuda riigilõivu, mis oleks kehtiva seaduse järgi 60 krooni. Ettepanekuga nr 5 tehtava muudatusega vabastatakse riigilõivu tasumisest isikud, kelle abielu sõlmimise või lahutamise kinnitab notar, mis on ka 1. juulist võimalik. Nende abielukande või abielulahutuse kande tegemisel riigilõivu tasuma ei pea.

Kes tahab veel põhjalikumalt kursis olla, siis kahel lehel on kõigist nendest muudatusettepanekutest pikemalt kirjutatud.

Õiguskomisjoni ettepanekud on eelnõu teine lugemine täna lõpetada ja kui teine lugemine täna lõpetatakse, siis võiks kolmanda

lugemise ehk eelnõu lõpphääletuse päevakorda võtta homme, 17. juunil. Kõik otsused tehti konsensusel. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Kas teil on ettekandjale küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma tänan ettekandjat! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita.

Võime minna eelnõu 725 muudatusettepanekute läbivaatamise juurde. Esimene muudatusettepanek on Riigikogu liikme Erik Salumäe esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada seda täielikult. Teine muudatusettepanek on samuti Erik Salumäe esitatud ja juhtivkomisjoni seisukoht on sedagi arvestada täielikult. Kolmas muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud. Neljanda, viienda ja kuuenda muudatusettepaneku on esitanud Riigikogu liige Erik Salumäe, juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada neid täielikult. Oleme läbi vaadanud kõik muudatusettepanekud. Juhtivkomisjoni ettepanek on teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud ja 12. päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

13. Sotsiaalmaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (760 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Tänane 13. päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud sotsiaalmaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Inara Luigase!

Inara Luigas

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Sotsiaalmaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu oli komisjonis arutelul tänavu 7. ja 14. juunil. Eelnõu eesmärk on aidata kaasa töötute tööjõuturule tagasitoomisele ning luua paremad eeldused täiendavate osalise tööajaga töökohtade tekkeks. Lisaks parandatakse seaduseelnõuga vead, mis on tulenenud asjaolust, et mõned sätted on seaduse varasematest muudatustest välja jäänud.

Eelnõu muutmiseks laekus üks ettepanek, selle esitas Eesti Keskerakonna fraktsioon. Selle muudatusega soovitakse teha ettevõtlike alustamine lihtsamaks inimestele, kes on olnud

enne füüsilisest isikust ettevõtjaks registreerumist töötuna arvel. See peaks soodustama töötuna registreeritud inimeste ettevõtlikkust ja ettevõtjaks hakkamist. Praegusel kujul eelnõu vastuvõtmisel saab kuus kuud töötuna olnud sotsiaalmaksusoodustuse, kui ta tööle asub, aga kui ta registreerib ennast FIE-na ning asub tegelema ettevõtlusega, siis sellega sotsiaalmaksusoodustus ei kaasne. Ettevõtluse alustamise puhul pole arukas ka tingimus, et töötuna peaks soodustuse saamiseks olema töötuna arvel kuus kuud. Muudatusettepanek paneb ette kehtestada, et soodustuse saamiseks piisab kolmest kuust töötuna arvel olemisest. Selline oli Eesti Keskerakonna selgitus selle muudatusettepaneku kohta, kahjuks komisjon seda ettepanekut ei toetanud. Põhjenduseks toodi, et FIE-de sotsiaalmaksuga maksustamisel on suured erisused ning tehniliselt oleks muudatusi teha ja kontrollida väga keerukas.

Komisjonis puudutati ka selliseid teemasid nagu FIE-de maksustamisperioodi erinevus muude töötajate omast ning FIE-delt laekuv tulu- ja sotsiaalmaksu osa. Avaldati kartust, et kui suur osa FIE-dest praegu maksab miinimummääralt, siis hakkab ka laekumine vähenema. Kõne all oli ka FIE-de arvu üldine vähenemine.

Komisjon vaatas läbi kaks ettepanekut, mis olid tulnud Eesti Maksumaksjate Liidult, ja Siseministeeriumi ettepaneku. Siseministeerium puudutas selle seaduseelnõuga seoses tulumaksuseadust ja soovis sõnastada selle § 13 lõike 3 punkti 14 järgmiselt: "salajasele koostööle kaasatud isikutele teostatud rahalised maksed". Põhjenduseks toodi, et praeguse sõnastuse kohaselt kehtib nimetatud säte vaid jälitustegevuse seaduse alusel salajasele koostööle kaasatud isikute kohta. Nimetatud alusel piiritlemine ei ole põhjendatud, sest ka julgeolekuasutuste seaduse alusel salajasele koostööle kaasatud isikutele tehtavad väljamaksed on isikustamata. Muudatusega tagatakse ühtaoline kohtlemine salajaste kaastöötajate maksustamisel. Komisjon arutas ettepanekut ja leidis, et see on seotud seaduseelnõuga 723 ja sellega seega tegeldakse. Ka nenditi, et selle juurde polnud lisatud analüüsi.

Arutati läbi ka Eesti Maksumaksjate Liidu ettepanekud. Tahan mainida, et Eesti Maksumaksjate Liit kaudselt toetas Keskerakonna fraktsiooni ettepanekut sätestada FIE-de osas

muudatus, et neid maksustataks väiksema sotsiaalmaksu määraga. Eesti Maksumaksjate Liit tegi soovitusel kaaluda ettepanekut loobuda ebavõrdsest kohtlemisest füüsilisest isikust ettevõtjate puhul. Eelnõu ei näe ette samasugust sotsiaalmaksusoodustust isikule, kes on olnud vähemalt kuus kuud töötuna ning on otsustanud hakata ise endale elatist teenima füüsilisest isikust ettevõtjana. Eesti Maksumaksjate Liit leiab, et selline ebavõrdne kohtlemine ei ole kuidagi õigustatud ja võib olla vastuolus ka põhiseadusega. Eesti Maksumaksjate Liit toob välja tõsiasja, et FIE-de jaoks on sotsiaalmaksu probleem niigi suurem, sest nemad peavad sotsiaalmaksu maksmiseks vajaliku raha ise leidma ning selle kõrvalt veel investeerima ettevõtluse alustamisse. Need kaks ettepanekut arutati komisjonis läbi, kuid kahjuks need sellesse seaduseelnõusse ei jõudnud.

Komisjon otsustas konsensuslikult teha ettepanek eelnõu teine lugemine lõpetada, viia kolmas lugemine läbi 17. juunil ja panna eelnõu siis lõpphääletusele. Aitäh!

Asesimees Jüri Ratas

Täna! Kas ettekandjale küsimusi on? Taavi Rõivas, palun!

Taavi Rõivas

Hea ettekandja! Sa puudutasid oma ettekandes väga põhjalikult FIE-de temaatikat. Aga kuidas siis ikkagi on: kas FIE näol on pigem tegemist ettevõtjaga või on pigem tegemist palgatöötajaga? Ja vastavalt siis kummad reeglid peaksid FIE-de puhul kehtima?

Inara Luigas

Austatud rahanduskomisjoni esimees! Sa tead väga hästi, et FIE-de puhul on tegemist väga lihtsa ettevõtlusvormiga. Füüsilisest isikust ettevõtjad ei pea omama ei algkapitali ega põhikirja jne. See vorm on tegelikult äärmiselt lihtne ja võimaldab ehk paljudel tööturule naasta. Seepärast ongi Keskerakond teinud ettepaneku, et inimene, kes on olnud vähemalt kolm kuud töötuna töötukassas arvel, võib tööturule tagasi pöörduda, registreerides ennast füüsilisest isikust ettevõtjana ja saades seejuures niisugust kompensatsiooni, et ta 12 kuu piirmääralt ei maksa mitte 100% sotsiaalmaksu, vaid 50%.

Aseesimees Jüri Ratas

Toivo Tootsen, palun!

Toivo Tootsen

Kas võib siis selgelt öelda, et praegune valitsuskalitsioon eelistab, et inimene on töötu, mitte soodustingimustel FIE?

Inara Luigas

Kui päris aus olla, siis tekitaski imestust, et Eesti Maksumaksjate Liit tegi ettepaneku arutada FIE-de sotsiaalmaksu määra langetamist ja teha neile soodustusi, aga praegune valitsus soodustab pigem inimeste töötä olekut, selle asemel et võimaldada olla soodustingimustel füüsilisest isikust ettevõtja.

Aseesimees Jüri Ratas

Ma tänan ettekandjat! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbivõõkimisi? Läbivõõkimisi avada ei soovita. Alustame eelnõu 760 muudatusettepanekute läbivaatamist. On laekunud üks muudatusettepanek Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Toomas Varek, palun!

Toomas Varek

Härra Riigikogu aseesimees! Eesti Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Alustame selle muudatusettepaneku hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 20 Riigikogu liiget, vastu 35 Riigikogu liiget ja mitte ühtki erapooletut. Muudatusettepanek ei leidnud toetust. Oleme eelnõu muudatusettepaneku läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni ettepanek on teine lugemine lõpetada.

Teine lugemine on lõppenud ja 13. päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

14. Riigivaraseaduse muutmise seaduse eelnõu (772 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme 14. päevakorrapunkti juurde, milleks on rahanduskomisjoni algatatud riigivaraseaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks rahanduskomisjoni esimehe Taavi Rõivase!

Taavi Rõivas

Austatud härra aseesimees! Head kolleegid! Muudatusettepanekute esitamise tähtjaks ettepanekuid Riigikogust ei laekunud. Küll aga otsustas komisjon ise eelnõu muuta selliselt, et lisada eelnõule jõustumissäte, mille kohaselt jõustuks muudatus võimalikult ruttu, see tähendab järgmisel päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist. Põhjuseks on asjaolu, et eelnõuga muudetav ja seni kehtiv laenude võtmise regulatsioon peab olema üle võetud riigi sihtasutuste põhikirjadesse tänavu juuni lõpuks, aga kui mõnes sihtasutuses seda muudatust käesoleva eelnõu ootuses pole veel tehtud ja kui eelnõukohane muudatus jõustuks 1. juulil või hiljem, tekiks olukord, kus selliste sihtasutuste põhikiri ei ole lühikest aega seadusega kooskõlas.

Vahepeal on laekunud ka Vabariigi Valitsuse seisukoht eelnõu suhtes. Valitsus toetab seda eelnõu.

Soovin ära klaarida ka esimesel lugemisel tahtmatult tekkinud võla hea ametikaaslase Ivi Eenmaa ees. Jäin siis tema küsimusele vastamisega jänni. Tegemist oli üsna keerulise küsimusega ja sellele ei olnudki väga lihtne vastust saada. Aga praeguseks on teada, et see eelnõu reguleerib riigiasutuste käitumist riigivaraga ja kui avalik-õiguslikud juriidilised isikud on eraldi asutanud sihtasutusi, siis need automaatselt selle seaduse alla ei käi. Kui nad aga teevad seda koos riigiga ja kui riigil on nendes sihtasutustes valitsev roll ja need sihtasutused hakkavad avaliku sektori tasakaalu seisukohalt oma rolli mängima, siis need ikkagi käivad selle seaduse alla. Nii et küllalt keeruline vastus. Ma saatsin selle Ivi Eenmaale ka kirjaliselt, aga üldjoontes kõlab see nii, et avalik-õiguslike juriidiliste isikute asutatud sihtasutused automaatselt selle eelnõu alla ei käi.

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Kas teil on ettekandjale küsimusi? Ma tänan ettekandjat! Küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Eelnõu 772 kohta on laekunud üks muudatusettepanek, selle on esitanud juhtivkomisjon. Rohkem muudatusettepanekuid ei ole ja selle ühe oleme läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni ettepanek on teine lugemine lõpetada.

Teine lugemine on lõppenud ja 14. päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

15. Relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu (730 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme 15. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli õiguskomisjoni liikme Robert Antropovi!

Robert Antropov

Hea istungi juhataja! Head kolleegid! Ma palun tähelepanu! Täna on siis relvateema teist korda teie ees saalis. Relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu 730 läbis Riigikogus esimese lugemise tänavu 12. mail ja selle muutmiseks ei ole saabunud ühtegi ettepanekut. Eelnõu väljatöötamise põhjus oli võtta üle vastava Euroopa direktiivi vajalikud regulatsioonid ning lahendada mõningad relva käitlemise praktikas esile kerkinud probleemid. Tulenevalt nimetatud direktiivist korrastatakse relvaseaduse mõisteid, näiteks tulirelva lisaseadisest saab tulirelva osa ja reisimiseks luuakse võimalus soetada Euroopa tulirelvapass. Samuti täiendatakse tegevusloa, markeerimise ja registripidamise nõudeid.

On ka üks väga huvitav muudatus, mis tuleneb Riigikohtu lahendist. See puudutab relvaloa kehtivuse peatamist. Eelnõuga luuakse politseiasutusele võimalus arvestada relvaloa kehtivuse peatamisel kinnipeetava, kahtlustatava või süüdi mõistetud isiku isikuomadustega, samuti süüdistuse sisuga ja teiste asjaoludega ning põhjendatud huvidega. Selline kaalutlusruum tagab paremini isiku üldise vabaduse põhiõiguste kaitsel. Kehtivas õiguses aga peatatakse relvaloa kehtivus kõigil, kes on

kriminaalmenetlusest tulenevatel asjaoludel kahtlustatavad või süüdistatavad.

Ja viimaseks: kuna relvade ga seonduv on alati ühiskonnale huvi pakkunud, siis laekus relvaseaduse muutmiseks Siseministeriumi eri huvigruppidele enam kui 100 lehekülge ideid ja ettepanekuid. Eelnõu algataja palvel aga otsustas komisjon seekord keskenduda asjaomase eurodirektiivi ülevõtmisele, mille tähtaeg on 28. juuli 2010, ja hakata paralleelselt ette valmistama uut relvaseadust, mille eelnõu saab siseministri lubaduse kohaselt kaante vahele juba sel sügisel. Loodetavasti jõuab see siia saali järgmise aasta kevadeks.

Komisjon otsustas suunata eelnõu 730 Riigikogu täiskogu istungi päevakorda teisele lugemisele ettepanekuga teine lugemine lõpetada ja juba homsel täiskogu istungil eelnõu seadusena vastu võtta. Täna!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Kas ettekandjale on küsimusi? Helmer Jõgi, palun!

Helmer Jõgi

Hea ettekandja! Minu küsimus on Euroopa relvapassi kohta. Kas see on ka riigisisisel tarbimisel võrdväärne praeguse relvaloaga või on tegu koos relvaga riigipiiri ületamiseks vajaliku dokumendiga?

Robert Antropov

Ma rõhutan: see ongi Euroopa tulirelva pass. See ei ole mingi reisidokument, vaid tulirelva pass. Igas Euroopa Liidu riigis on see absoluutselt võrdväärne dokument, nii et see kehtib tulirelvapassina ka siin Eestis.

Aseesimees Jüri Ratas

Ma tänan ettekandjat! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita.

Alustame eelnõu 730 muudatusettepanekute läbivaatamist. On laekunud üks muudatusettepanek, selle on teinud juhtivkomisjon. Seega oleme muudatusettepaneku läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni ettepanek on teine lugemine lõpetada.

Teine lugemine on lõppenud ja 15. päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

16. Söödaseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (777 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme edasi 16. päevakorrapunktiga, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud söödaseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli põllumajandusminister Helir-Valdor Seederi!

Helir-Valdor Seeder

Lugupeetud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Eelnõu peamine eesmärk on viia söödaseaduses kehtestatud sööda turule viimise ja kasutamise nõuded kooskõlla Euroopa Liidu määruses sätestatud nõuetega. Kui siiani reguleerisid söödamaterjalide ja segasööda turule viimist ja kasutamist viis nõukogu direktiivi ja ligikaudu 50 nende muutmise või rakendamise akti, siis nüüd on selleks kehtestatud otsekohaldav Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus number 767/2009. Määrusega kehtestatakse selged nõuded erinevate söötade märgistamise kohta ning tühistatakse samas nõue esitada segasööda märgistusel söödamaterjalide kogused massiprotsentides. Kuna seda määrust hakatakse rakendama alates 1. septembrist 2010. aastal, tuleb tunnistada kehtetuks mitmed meie söödaseaduse sätted, et vältida Euroopa Liidu õiguse dubleerimist.

Üks uuendus on imporditava, kõrgendatud saastumisohuga mitteloomse sööda üle järelevalve teostamise koha määramine. Selle nõude rakendamiseks on söödaseaduses tehtud muudatus, mille kohaselt määrab Veterinaar- ja Toiduamet isiku taotluse alusel piiripunkti, mille kaudu on lubatud mitteloomset sööta importida, ja ka Maksu- ja Tolliameti aktsepteeritud koha, kus selle toote üle järelevalvet teostatakse.

Sama seadusmuudatusega täiendatakse toiduseaduse alusel moodustatud uuendatoidukomisjoni koosseisu söödavaldkonna asjatundjatega, kellele tuleb anda hinnanguid geneetiliselt muundatud organisme sisaldavate või nendest koosnevate toodete ohutuse kohta, kui neid soovitakse kasutada lisaks toidule ka söödaks.

Riigilõivuseaduses tehtavate muudatuste eesmärk on lahendada praktikas ilmnunud probleemid ja kaotada sätete erineva tõlgendamise võimalused. Kehtivas riigilõivuseaduses segasööda ja täiendsööda tootmisele kehtestatud määr on eksitav, sest segasööt võib olla ka täiendsööt. Seega tuleb nimetatud sätte sõnastust õigusselguse huvides muuta, kehtestades selged ja üheselt mõistetavad riigilõivumäärad. Eelnõu kohaselt täpsustatakse sööda liike, sest näiteks täiendsöödale kehtestatud määr on liiga üldine ega lähtu sööda tegelikust riskiastmest. Arvestades sellega, et ravimsööt sisaldab veterinaarravimit ja on tunduvalt kõrgema riskiastmega kui tavaline segasööt, on eelnõus kehtestatud ravimsööda käitlemisele eraldi lõivumäär, mis on kõrgem kui segasöödale kehtestatud määr. Eelnõu kohaselt ei pea söödakäitleja, kes impordib loomset päritolu sööta, tasuma riigilõivu järelevalvetoimingute eest. Vastavalt veterinaarkorralduse seaduses sätestatule juba tasutakse loomsete saaduste importimise korral veterinaarjärelevalvetoimingute eest järelevalvetasu.

Seaduse jõustumine toob söodatootjatele kaasa teatud kulutused, mis on seotud märgistusnõuete muutumisega. Samas on määrusega 767/2009 kehtestatud määruse rakendamiseks üleminekumeetmed, mis annavad söodatootjale võimaluse uute, nõuetekohaste märgistuste valmistamise kulutusi hajutada ning ära kasutada juba tellitud märgistused.

Seadus on plaanitud jõustada 2010. aasta 1. septembril. Seaduseelnõu riigilõivuseaduse muutmise osa jõustub päeval, mis on kindlaks määratud Euroopa Liidu Nõukogu otsuses Eesti Vabariigi suhtes kehtestatud erandi kehtetuks tunnistamise kohta Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 140 lõikes 2 sätestatud alusel. See kuupäev on 1. jaanuar 2011.

Palun Riigikogu liikmetel esitatud eelnõu toetada! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, teile on ka küsimusi. Jaanus Marrandi, palun!

Jaanus Marrandi

Lugupeetud härra minister! Minu küsimus puudutab söödaseaduse rakendamise seotud olukordi. Mäletatavasti oli BSE ehk hullulehmatõve ohu tõttu keelatud kasutada loomseid

valke jõusöödas. Praeguseks on BSE oht kõvasti leevenenud. Kas nüüd on lubatud jõusöödas loomseid valke kasutada ja kui on, siis missugusel määral ja mis loomade söödas?

Helir-Valdor Seeder

See küsimus on väga spetsiifiline – mil määral ja mis loomade söödas. Jään teile vastuse praegu võlgu, aga ma luban, et vastan kindlasti kirjalikult. Nii saate oma küsimusele täpse ja ammendava vastuse.

Aseesimees Jüri Ratas

Aleksei Lotman, palun!

Aleksei Lotman

Hea minister! Teadupärast nõuab Euroopa Liidu regulatsioon nii inimtoidu kui loomaseööda puhul GMO-de märgistamist. Need nõuded on meil ammu seadusse üle võetud ja üldiselt ka toimivad. Nii et see muutuv regulatsioon suurt midagi ei muuda ja eelnõu, mida me praegu arutame, muudab ainult üht-teist sõnastuses. Üldpõhimõtted jäävad paika. Nendes põhimõtetes aga on üks hall tsoon: nimelt GM-sööda abil toodetud loomne toit ehk siis piltlikult GM-sojaga nuumatud veiste piim või GM-sojaga nuumatud sigade liha. See ei pea olema märgistatud. See on selline hall tsoon, kohustuslikku üleeuroopalist märgistust ei ole. Aga ehk oleks asjakohane kehtestada selle kohta mingi siseriiklik regulatsioon?

Helir-Valdor Seeder

See on tõesti riigisisese diskussiooni ja otustamise koht. Kui auväärt Riigikogu liikmed peavad seda vajalikuks, siis on võimalik juba esitatud seaduseelnõu menetluse käigus täiendada. Või kui me soovime, et see eelnõu võimalikult kiiresti saaks vastu võetud, siis on võimalik seda ka tulevikus teha. Suure saali istungite vaheaeg on ju saabumas ja suvel on ilmselt aega piisavalt arutada sellegi teema üle. Praegune aeg jääb ehk napiks.

Mis aga puutub üldse märgistuse muutmisega, siis siin ei ole tegu ainult tehniliste nüanssidega. Oluline muudatus on see, et enam ei ole vaja segasööda märgistusel komponentide sisaldust kaaluprotsentides eraldi välja tuua. Tuleb ainult loetleda komponendid, millest sööt koosneb. See on siiski sisuline muudatus. Välja on vaja tuua ainult lubatud maksimum-

kogused. Uuenduse tagamaa on asjaolu, et ka sööda koostis on tõsine ärisaladus ja iga tootja intellektuaalne omand, nii et täpne koosseis ei pea olema üle Euroopa kõigile teada. See ongi põhjus, miks komisjon on sellise märgistamise kehtestanud.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaanus Marrandi, palun!

Jaanus Marrandi

Loomulikult oli minu eelmine küsimus üsna spetsiifiline. Ma püüan teid aidata ja tulla sama teema juurde lihtsamal vormis. Tegelikult on ju läbi aegade olnud küsimus, kas kalajahu võib kasutada loomade jõusöödas, jne. See on olnud varasematel aastatel üks teemasid Põllumajandusministeeriumis ja Euroopa Liidu asjaomases seadusandluses on see ka pidevalt üleval olnud. Minu küsimuse mõte on selles, missugune on praegu Põllumajandusministeeriumi positsioon selles suhtes. Ehk võiks ikkagi natuke nõudeid leevendada ja lubada kasutada jõusöödas loomseid valke? See annaks kaluritele ja teistele ettevõtjatele päris hea turuväljundi. Praeguses olukorras ei tohiks olla väga raske näha, et kalajahust ei teki loomataudi ohtu.

Helir-Valdor Seeder

Ma annan teile poliitiliselt väga korrektse vastuse, mis küll ei pruugi kõiki rahuldada oma sisult. Põllumajandusministeerium ja Eesti riik on lähtunud nendes küsimustes ja nende eriti tundlike teemade puhul, nagu on geneetiliselt muundatud organismide sisaldumine eri söötades ja ka inimtoidus, kahest teadlaste eksperdigrupi arvamusest. Need on uuendtoidukomisjon ja geenitehnoloogia komisjon. Ja kui need mõlemad komisjonid on võtnud jaatava seisukoha ehk leidnud, et GMO-d ei kujuta endast ohtu ei keskkonnale ega inimeste ja ka loomade tervisele, siis Põllumajandusministeerium on alati ka jaatavalt vastanud. Mingit oma, kolmandat seisukohta me välja kujundanud ei ole. Ja me kavatseme seda praktikat kindlasti ka tulevikus jätkata: me lähtume nende kahe komisjoni tarkadest ettepanekutest ja eksperdiarvamustest.

Selle konkreetse seaduseelnõuga, mida me täna arutame, me täiendame uuendtoidukomisjoni koosseisu just nimelt söödaspetsialistide-

ga, et komisjon oleks tugev ka selles valdkonnas. Ning kui teie ettepaneku kiidavad heaks ka need komisjonid, siis arvatavasti on Põllumajandusministeerium samuti nendega nõus.

Aseesimees Jüri Ratas

Erki Nool, palun!

Erki Nool

Austatud minister! Aga kust need targad ideed ikkagi tulevad? Kui me loeme eri komisjonide arvamusi, siis on ju geeniuuringute põhjal tehtud kardinaalselt erinevaid järeldusi GMO-sid sisaldava toidu kohta. Ja need arvamused jäävadki vastandlikeks. Eelmine küsija ikkagi viitas sellele, et kui loomseid valke kasutada leebemate normide alusel, oleks see Eesti põllumajandustootjatele väga efektiivne.

Helir-Valdor Seeder

Ma kinnitan, et ega Eesti riik mingeid täiendavaid või rangemaid kriteeriume selles vallas ei kehtesta ega ole kehtestanud. Me lähtume Euroopa Liidu üldistest nõuetest.

Aga mis puutub kahte ekspertide komisjoni, siis nende seisukohad ei ole sugugi alati vastandlikud, tihtipeale on nad ühel seisukohal. Ühe komisjoni töö raskuskese on rohkem sellel, kuidas GMO-d mõjutavad keskkonda üldiselt, teise tähelepanu on aga sellel, kuidas GMO-d inimtoidu ja loomasööda kaudu mõjutavad inimesi ja loomi. See vaatenurk jääb erinevaks, aga see ei tähenda, et nende seisukohad alati vastandlikud oleksid.

Seni on GMO-sid puudutav praktika Euroopa Liidus tervikuna olnud selline, et minu ametis oleku aja jooksul, mida on juba üle kolme aasta, ei ole vist Euroopa Liidu põllumajandusministrite nõukogu selles küsimuses kordagi üksmeelele jõudnud. Mingit otsust ei ole suudetud vastu võtta ja see on tähendanud, et otsustuspädevus on jäänud Euroopa Komisjonile. Liikmesriikide seisukohad on selles küsimuses olnud väga erinevad, konsensust saavutatud ei ole. Aga Eesti, ma veel kord kordan, on lähtunud eelkõige nende kahe komisjoni otsustest. Ja kui kas või üks nendest on teada andnud negatiivse seisukoha, siis me oleme võtnud eitava seisukoha ka Brüsselis. Kui mõlemad komisjonid on olnud positiivsel

arvamusel, siis on Eesti positiivselt vastanud ka Brüsselile.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Palun Riigikogu kõnetooli maaelukomisjoni esimehe Kalev Kotka!

Kalev Kotkas

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Maaelukomisjon arutas Vabariigi Valitsuse algatatud söödaseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu 14. juuni korralisel istungil. Eelnõu algatajat esindasid ja selgitusi jagasid Põllumajandusministeeriumi taimetervise osakonna juhataja Tambet Sova ja sama osakonna taimse materjali büroo peaspetsialist Eda Koort. Komisjoni arutelul toetati vajadust viia söödaseaduses kehtestatud sööda turule viimise ja kasutamise nõuded kooskõlla Euroopa Liidu määruses nr 767/2009 sätestatud nõuetega. Kuna Euroopa Liidu määrus on ülimuslik ja söödakäitlejatele on juba korraldatud ja korraldatakse veelgi teabepäevi otsekohalduva määruse jõustumisega kaasnevatest uuendustest, siis praktilises elus neil probleeme tekkida ei tohiks, kuigi 1. septembriks me seadust jõustada ei jõua.

Arutleti veel selle üle, kas sööda mõiste määratlemine viidetega Euroopa Liidu määruse vastavatele sätetele on mõistlik või oleks otstarbekam ja arusaadavam, kui määratlus oleks seaduses. Ministeeriumi esindajad selgitasid, et riiklikus õigusaktis tuleb ühest küljest hoiduda Euroopa Liidu otsekohalduva õigusakti ümberkirjutamisest, samas on otstarbekas siiski viidata, kus üks või teine mõiste määratletud on. Arutati ka geneetiliselt muundatud organismide kasutamist ja selle märgistamist nii sööda kui inimtoidu puhul.

Maaelukomisjon otsustas teha Riigikogu täiskogule ettepanek Vabariigi Valitsuse algatatud söödaseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine täna lõpetada ja teha Riigikogu esimehele ettepanek määrata eelnõu 777 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 7. juuli kell 16. Kõik otsused tehti konsensusega. Täna!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Juhtivkomisjoni ettepanek on esimene lugemine lõpetada. Määrán eelnõu 777 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 7. juuli kell 16.

Eelnõu esimene lugemine ja 16. päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

17. Võlaõigusseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (761 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme edasi 17. päevakorrapunktiga, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud võlaõigusseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks justiitsminister Rein Langi!

Rein Lang

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Mul küll puudub selline tööks vajalik instrument nagu hääl, aga püüdke ära kannata.

Selle eelnõu puhul on tegemist puhtalt Euroopa õiguse ülevõtmisega, mis ei pruugi muidugi tähendada seda, et ei oleks tegemist väga hea eelnõuga. Markeerin hästi lühidalt selle eesmärgid. Eelnõuga võetakse Eesti õigusesse üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv nr 2008/48/EÜ, mis käsitleb tarbijakrediidi lepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 87/102/EMÜ. Viimane hakkas kehtima 1987. aastast. Uue tarbijakrediidi direktiivi eesmärk on tagada Euroopa Liidus ühtne tarbijakrediidi siseturg ning kõrge tarbijakaitse tase, mida kahjuks vana direktiiviga täielikult ei saavutatud. Seda peamiselt põhjusel, et senine direktiiv on suunatud miinimum-harmoniseerimisele, mis annab liikmesriikidele õiguse kasutada lisaks direktiivist tulenevatele normidele ka muid tarbijakaitsemehhanisme. Selle tagajärjel on regulatsioon üle Euroopa Liidu killustatud olnud. Palun eelnõu toetada! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Kas teil on ministrile küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma tänan teid! Palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks õiguskomisjoni liikme Ain Seppiku!

Ain Seppik

Lugupeetud juhataja! Härra minister! Lugupeetud kolleegid! Õiguskomisjon arutas Vabariigi Valitsuse algatatud võlaõigusseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu oma 7. juuni istungil. Istungist võtsid osa ka minister ning mitu ametnikku. Justiitsminister Rein Lang selgitas nagu ka siin saalis, et eelnõu puhul on tegemist Euroopa Liidu õiguse ülevõtmisega. Nii see ongi. Eelnõu on küll mahukas, aga selle eesmärk on selge. Tegemist on direktiiviga.

Komisjoni istungil tõusetus probleem, mis on seotud pangaliiduga, kes justkui ei jõua oma IT-süsteeme õigeaks ajaks kohaldada. Sellele vastuseks võib öelda, nagu ka komisjon konstateeris, et pankadele ja pangaliidule oli see direktiiv teada 2008. aastast saadik, nii et nad oleksid võinud ammu sellega tegelda.

Lõppkokkuvõttes jõudis komisjon konsensuslikule otsusele suunata eelnõu tänase Riigikogu täiskogu istungi päevakorda esimesele lugemisele ettepanekuga esimene lugemine lõpetada. Muudatusettepanekute õiguskomisjoni esitamise tähtaeg võiks olla reede, 2. juuli kell 16. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Kas teil on ettekandjale küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma tänan ettekandjat! Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Juhtivkomisjoni ettepanek on esimene lugemine lõpetada. Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg s.a 2. juuli kell 16.

Esimene lugemine on lõppenud ja 17. päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

18. Karistusregistri seaduse eelnõu (762 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme 18. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud karistus-

registri seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli justiitsminister Rein Langi!

Rein Lang

Austatud juhataja! Taas üks väga hea eelnõu! Kõigepealt lühike selle eesmärkide tutvustus. Esimene eesmärk on luua õiguslik alus karistusregistri ületoomiseks Siseministeeriumi valitsemisalast Justiitsministeeriumi valitsemisalasse. Teise muudatusena tooksin välja, et nähakse ette karistusregistri andmete avalikkus, kui seadus ei sätesta teisiti. Kolmas eesmärk on lahendada kehtiva seaduse rakendamisel tekkinud probleeme ja neljas eesmärk, mis pole samuti vähetähtis, on luua õiguslik alus karistusregistri andmete vahetamiseks Euroopa Liidu karistusregistrите infosüsteemi (ECRIS) kaudu.

Praegu on karistusregistri vastutav töötleja Siseministeerium ning volitatud töötleja Politsei- ja Piirivalveamet. Eelnõu kohaselt on need asutused vastavalt siis Justiitsministeerium ning sellele alluv Registrite ja Infosüsteemide Keskus. Põhjuseks on asjaolu, et erinevalt varasemast ei ole karistusregister enam eraldi infosüsteem, vaid e-toimiku süsteemi üks osa. Ning kuna e-toimiku süsteemi haldab Justiitsministeerium, oleks vaja teha vastav muudatus ka seadustes. Karistusregistri struktuur ei muutu ning jäävad alles nii karistusregister kui ka selle arhiiv, kus säilitatakse infot vastavalt isiku kehtivate karistuste ja kustunud karistuste kohta.

Ühe olulise muudatusena sätestab eelnõu karistusregistri andmete avalikkuse. Vastavalt kehtivale seadusele on karistusandmetele juurdepääs üksnes seaduses sätestatud isikutel. Eelnõu kohaselt on aga karistusregistri andmed üldjuhul avalikud, kuid eelnõuga sätestatakse siiski teatud erandid. Avalikud ei ole alaealise isiku karistusandmed ning karistusandmed, mis on kustunud ja kantud karistusregistri arhiivi. Tulenevalt isikuandmete kaitse seaduse § 4 lõike 2 punktist 8 ei ole enam delikaatsed isikuandmed andmed pärast menetluse lõpetamist. Seega ei ole delikaatsed isikuandmed ka lahendid väärteo- ja kriminaalmenetluses.

Kehtiv õigus näeb juba ette jõustunud kohtulahendite avalikustamise ning tegemist ei ole delikaatsete isikuandmetega. Kui kohtulahend

on juba avaldatud, siis on põhjendamatu näha seadusega uuesti ette alused nende andmete kättesaadavuse piiramiseks. Nii väärteomenetluses kui ka kriminaalmenetluses tehtud lahendid on üldjuhul avalikud, arvestades seaduses ettenähtud tingimusi. Kriminaalmenetluses avaldatakse kohtulahendid selleks ettenähtud veebilehel. Väärteomenetluses tehtud lahenditele on juurdepääs võimalik teabenõude alusel vastavalt isikuandmete kaitse seaduse § 14 lõike 2 punktile 3. Selle kohaselt on lubatud andmesubjekti nõusolekuta isikuandmete edastamine või nende juurdepääsu võimaldamine andmete töötlemiseks kolmandale isikule, kui kolmas isik taotleb teavet, mis on saadud või loodud seaduses või selle alusel antud õigusaktis sätestatud avalikke ülesandeid täites, taotletav teave ei sisalda delikaatseid isikuandmeid ning sellele ei ole muul põhjusel kehtestatud juurdepääsupiirangut. Seega on isikuandmete töötlemine lubatud ka siis, kui selleks andmesubjekti nõusolekut ei ole. Juhul, kui andmed on kord vastavalt seadusele avalikustatud, on lubatud ka nende avalikustamine ja töötlemine edaspidi.

Kui kohtulahend või kohtuvälise menetleja lahend on vastavalt seadusele avalikustatud ja juurdepääsupiirangud kaotatud, siis on tegemist avaliku teabega, millele on kõigil juurdepääs seaduses ettenähtud korras. Seetõttu on põhjendamatu ühe ja sama teabe suhtes erinevate õiguslike režiimide kohaldamine ning kord juba avalikuks tunnistatud teabele juurdepääsu suhtes piirangute kehtestamine ja seega ka avalikule teabele juurdepääsu takistamine.

Kuna karistusregistri andmed muutuvad osaliselt avalikuks ning kättesaadavaks e-toimiku kaudu, paraneb isikute võimalus karistusregistrist andmeid saada. Ühtlasi peaks vähenema ka karistusregistri halduskoormus.

Lisaks luuakse eelnõuga õiguslik alus karistusregistri andmete vahetamiseks Euroopa Liidu liikmesriikidega Euroopa Liidu karistusregistrите infosüsteemi kaudu, mida nimetatakse ECRIS-eks. Projekti käigus luuakse uus karistusregister ja ECRIS-e Eesti-poolne liides, mõlema valmimist rahastab 70% ulatuses Euroopa Liit ja 30% ulatuses Eesti.

Seaduse rakendamise seotud kulutused kaetakse Justiitsministeeriumi ning Registrite ja Infosüsteemide Keskuse eelarvest. ECRIS-e ja karistusregistrите süsteemi juurutamise pro-

jekti kogumaksumus on ca 17,5 miljonit krooni, millest riigieelarvelised kulud on 5,2 miljonit krooni ja Euroopa Komisjoni otsene toetus 12,26 miljonit krooni.

Eelnõu jõustumisajaks on plaanitud 1. jaanuar 2012. Valitsus toetab Riigikogu õiguskomisjoni ettepanekut eelnõu esimene lugemine täna lõpetada. Suur tänu!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna, austatud minister! Teile on vähemalt üks küsimus. Väino Linde, palun!

Väino Linde

Hea minister! Küsin karistusregistri andmete avalikustamise kohta. Huvi selle vastu, kes on pedofiil või seksuaalkurjategija või minu pärast kas või taskuvaras, on olemas ja see on ka mõistetav. Aga eelnõus on kirjas igaihe õigus küsida karistusregistrist kolme euro eest infot kõigi võimalike kuritegude või väärtegu- de eest karistatuse kohta. Kas see ei ole mitte liiast? Kas see on proportsionaalne? Ja teistpidi: kas see ei riiva isiku õigust privaatsusele rohkem, kui see peaks normaalne olema?

Rein Lang

Ma juba oma ettekandes mainisin, et kohtulahendid on meil nii või teisiti avalikud juba praegu. On täiesti põhjendamatu seada takistusi teabe saamiseks, mis on üks kord juba avaldatud ja üldsusele kättesaadav. Samuti käsitatakse väärtomenetluste puhul otsuseid, mis on jõustunud, avaliku teabena. Tähendab, teabenõude korras on võimalik neile ikkagi ligi pääseda. Küsimus on rohkem selles regulatsioonis, kuidas seda tehakse. Minu meelest ei ole mõtet peita pead jaanalinnu kombel liiva sisse ja öelda, et põhimõtteliselt on meil küll kõik avalik, aga selleks, et te soovitud teabe kätte saaksite, peate nägema hirmsasti vaeva ja erinevaid infopäringuid tegema. Kõikide nende infopäringute tulemusena võib informatsioon moonuda ja kolmandate isikute õigused võivad pigem ohtu sattuda. Nii et Justiitsministeerium, kaalunud seda küsimust igakülg- selt, jõudis järeldusele, et pigem on mõistlik muuta karistusregistri andmed jõus olevate karistuste kohta – ma toonitan: jõus olevate karistuste kohta! – avalikuks. Kõik kustunud karistused on karistusregistri arhiivis, millele

juurdepääs on äärmiselt piiratud ja nende and- mete avalikustamine ei tule kõne allagi.

Aseesimees Jüri Ratas

Väino Linde, palun!

Väino Linde

Hea minister! Küsin selle peale puhtfilo- soofiliselt: kas väiksemate üleastumiste puhul ei või see olla hoopis soovimatu mõjuga regu- latsioon? Nii lüüakse teo toimepanijale suur pitser otsaette ja see ehk takistab tal näiteks uutes tingimustes paremaks saada?

Rein Lang

See on õiguspoliitilise kaalutluse küsimus. Kumba siis tuleb kaitsta: kas üldsuse huve teada saada, kes on õigusrikkuja, või õigus- rikkuja huve jääda anonüümseks?

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma täna teid! Rohkem küsimusi ei ole. Palun Riigikogu kõnetooli et- tekandeks õiguskomisjoni liikme Erik Salu- mäe!

Erik Salumäe

Austatud härra aseesimees! Head ameti- kaaslased! Lugupeetud minister! Õiguskomis- jon arutas karistusregistri seaduse eelnõu 7. juunil, kus ülevaate eelnõu kohta andis mi- nister ning täiendavalt kommenteeris seda ka Justiitsministeeriumi karistusõiguse ja menet- luse talituse nõunik Markko Künnapu.

Õiguskomisjonis oli üleval kolme liiki tee- masid. Üks seondus eelnõu rakendamise kulu- dega ehk siis esmajoones karistusregistri üle- toomise kuludega Siseministeeriumi alt Jus- tiitsministeeriumi alla. Asjaomaseid arve mi- nister juba puudutas, põhjalikumalt on sellest kirjutatud seletuskirja lehekülgedel 10 ja 11. Sellised vastused anti ka komisjonis.

Teine teema seondus karistusregistri arhiiv- viga. Eelkõige tekkis küsimus, kas näiteks liik- luspolitseinik, patrullpolitseinik saab ka me- netluse käigus, mis ta teeb kohapeal, vaadata karistusregistri arhiivi andmeid. Vastus oli, et seadusandja peab otsustama, kas arhiiviand- metele selline juurdepääs keelata või mitte, sest praegu on niimoodi, et erinevate infosüs- teemide kaudu liikluspolitseinikel see juurde- pääs tõepoolest on.

Kolmas teema seondus sellega, et praegu on Siseministeeriumi valitsemisalas olevas karistusregistris teatud karistusi, mis on tegelikult kustunud ja peaksid olema arhiivis. Tegu on seega karistusregistri korrastatuse küsimusega. Soovitigi teada, kas seoses ületoomisega saab register selles mõttes korda. Vastus oli, et juba käivitatud projekti raames vaadatakse karistusregistris olevad andmed üle ja korrastatakse. Nii et eelduslikult on karistusregister Justiitsministeeriumi valitsemisalasse jõudes kindlasti tunduvalt täpsem kui praegu.

Komisjoni konsensuslikud menetlusotsused olid: teha ettepanek eelnõu esimene lugemine täna lõpetada ja muudatusettepanekute tähtajaks määrata reede, 2. juuli kell 16. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Kas teil on ettekandjale küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma tänan ettekandjat! Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Juhtivkomisjoni seisukoht on esimene lugemine lõpetada. Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg s.a 2. juuli kell 16.

Esimene lugemine on lõppenud ja 18. päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

19. Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse muutmise seaduse eelnõu (750 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme 19. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks keskkonnaminister Jaanus Tamkivi!

Jaanus Tamkivi

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu! Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse muutmise seadus on Keskkonnaministeeriumis välja töötatud ja esitatud nüüd ka Riigikogule menetleda. Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse muutmise seaduse eelnõu

eesmärk on tõhustada keskkonnamõju strateegilist hindamist ja viia see täielikku kooskõlla Euroopa Liidu õigusega. Eelnõuga sätestatakse kohustus konsulteerida kõigi asjaomaste asutustega, keda strateegilise planeerimisdokumendi rakendamisega eeldatavalt kaasnev keskkonnamõju võib puudutada. Seejuures on Keskkonnaamet määratud asutuseks, kelle seisukohta peab kindlasti küsima.

Eelnõuga täpsustatakse ka keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande avalikustamise korda. Aruande avalik väljapanek kestab sama kaua kui strateegilise planeerimisdokumendi eelnõu avalik väljapanek, kuid mitte vähem kui 21 päeva. Samuti tuleb tagada, et aruande avalikustamisel on huvitatud osapooltel võimalus tutvuda ka strateegilise planeerimisdokumendi eelnõuga.

Eelnõuga täpsustatakse strateegilise planeerimisdokumendi mõistet. Strateegilise planeerimisdokumendi koostamise ja keskkonnamõju strateegilise hindamise protsessi integreerituse suurendamiseks määratletakse, et asjaomaselt asutuselt peab KSH programmi osas seisukohata küsima strateegilise planeerimisdokumendi koostaja või koostamise korraldaja.

See ongi lühidalt kõik selle seaduseelnõu kohta. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Kas teil on ministrile küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma tänan ettekandjat! Palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks keskkonnakomisjoni liikme Rein Ratase!

Rein Ratas

Hea juhataja! Auväärt Riigikogu! Hea keskkonnaminister! Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse muutmise seaduse eelnõu arutas keskkonnakomisjon 7. selle kuu päeval. Selgitusi andsid Keskkonnaministeeriumi keskkonnakorralduse osakonna juhataja Valdeko Palginõmm ja õigusosakonna jurist Meelis Männiste.

Keskkonnakomisjon leidis, et seadusmuudatus on vajalik ja esitatud eelnõu versioon on hea ja igati asjakohane. Komisjon otsustas ühel häälel ja ühel meelel lõpetada keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine ja teha Riigikogu esimehele ettepanek määrata muudatusettepanekute esita-

mise tähtjaks 1. juuli s.a kell 4 peale lõunat. Olen rääkinud.

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Kas teil on ettekandjale küsimusi? Aleksei Lotman, palun!

Aleksei Lotman

Hea ettekandja! Teadupärast on menetluses ka üks teine sama seaduse muutmist käsitlev eelnõu, mille on algatanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Kas komisjon arutas kahe eelnõu võimalikku liitmist?

Rein Ratas

Otseselt liitmise küsimust ei arutatud, küll aga käsitleti seda, millises seisus on, härra Lotman, teie mainitud keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimisseaduse muutmise seaduse eelnõu, mille on algatanud sotsiaaldemokraatide fraktsioon. Selgus, et selle varem sotsiaaldemokraatide algatatud eelnõu üle käivad praegu teatud läbirääkimised. Millal see võiks jõuda uuesti keskkonnakomisjoni palge ette, seda ei osatud öelda.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Juhtivkomisjoni seisukoht on esimene lugemine lõpetada. Määrán eelnõu 750 muudatustepanekute esitamise tähtjaks 1. juuli kell 16.

Esimene lugemine on lõppenud. 19. päevakorrapunkt on käsitletud.

20. Geneetiliselt muundatud organismide keskkonda viimise seaduse muutmise seaduse eelnõu (768 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme 20. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud geneetiliselt muundatud organismide keskkonda viimise seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks keskkonnaminister Jaanus Tamkivi!

Jaanus Tamkivi

Austatud Riigikogu! Geneetiliselt muundatud organismide keskkonda viimise seaduse muutmise seaduse eelnõu eesmärk on viia kehtiv seadus kooskõlla Euroopa Liidu õigusega ja kehtestada nõuded geneetiliselt muundatud põllukultuuride käitlemiseks ning tava- ja mahepõllumajanduskultuuride samaaegseks viljelemiseks. Seaduseelnõu valmis koostöös Põllumajandusministeeriumiga. Kokku hõlmab seadus 75 muudatust.

Järgnevalt käsitlen mõningaid olulisimaid kavandatavaid muudatusi. Tähtsaim muudatus on ettevaatusprintsipi rõhutamine GMO-de keskkonda viimisel. Varem oli sätestatud, et minister ei anna luba, juhul kui GMO või sellise toote turustamine on ohtlik inimese tervisele või keskkonnale. Nüüd on tekstis "võimalikud" ohud seniste "kindlalt teada olevate" ohtude asemel ja keskkonnaminister ei anna luba, kui GMO või sellise toote turustamise ohtus inimese tervisele või keskkonnale ei ole piisavalt tõendatud.

Üks muudatus puudutab avalikustamist. Keskkonnaministeeriumil tuleb lisaks Ametlikele Teadaannetele hakata üldsust teavitama loa andmise menetlemise algatamisest ja loa andmisest ka ühes üleriigilise levikuga ajalehes. Samuti tuleb märkida loale kehtivusaeg. Seni seda nõuet polnud.

Kõige suurem muudatuste plokk hõlmab geneetiliselt muundatud põllukultuuride käitlemist tava- ja mahepõllukultuuridega samaaegsel viljelemisel. Nende käitlemine tähendab nii kasvatamist põllul kui ka kasvatamisega seotud vedu ja ladustamist enne turustamist. Eelnõuga täiendatakse seadust peatükiga 3¹ "Geneetiliselt muundatud põllukultuuri käitlemine", et kehtestada nõuded geneetiliselt muundatud põllukultuuride käitlemiseks. Euroopa Liidus on lubatud kasvatada geneetiliselt muundatud kahjurikindlat maisi ja geneetiliselt muundatud tärkliserikast kartulit. Geneetiliselt muundatud kartulit on lubatud Euroopa Komisjoni otsusega esialgu kasvatada ainult Tšehhis ja Saksamaal, tulevikus ka Rootsis ja Hollandis. Käitlemise üldnõue on see, et käitleja peab geneetiliselt muundatud põllukultuuri käitlema vajaliku hoolsusega, et vältida geneetiliselt muundamata põllukultuuriga segunemist ja selle tagajärjel kahju tekitamist. Geneetiliselt muundatud põllukultuuri käitlemi-

sega tegeleval töötajal ja vastutaval isikul tuleb enne käitlemise alustamist läbi teha vastav koolitus. Nende nimed kantakse geneetiliselt muundatud põllukultuuride asukohtade ja käitlejate andmekogusse. Käitlemise nõuete näiteks võib tuua kasvatusvahemaa geneetiliselt muundatud põllukultuuri ja samast liigist geneetiliselt muundamata põllukultuuri vahel.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma palun vabandust! Head ametikaaslased, ma palun saalis vaikust! Palun teid ettekandjat austada! Palun, minister!

Jaanus Tamkivi

Ma üritan selle igava jutu üsna kähku ära lõpetada, nii et kannatage, palun, pisut veel.

Oluline nõue on see, et geneetiliselt muundatud põllukultuuri käitleja peab naaberpõldude valdajaid kirjalikult vähemalt kolm kuud ette teavitama geneetiliselt muundatud põllukultuuri kasvatamise kavatsusest. Kolm kuud on piisav aeg külvikorra plaani koostamiseks ja plaanis muudatuste tegemiseks. Geneetiliselt muundatud põllukultuuri kasvatamise alustamisest peab teavitama ka Põllumajandusametit kui järelevalveasutust. Kui kellegi põllul on kasvatatud geneetiliselt muundatud põllukultuure, peab ta sellest kirjalikult enne teingu toimumist teavitama ka uut omanikku, kellele annab põllu üle müügi või rentimise teel või muul moel. Geneetiliselt muundatud põllukultuuri käitleja teavitab kirjalikult geneetiliselt muundatud põllukultuuri käitlemise kavatsusest ka mesilaomanikke, kes on avaldanud soovi, et neile sellest teatatakse.

Muudetud on ka järelevalve poolt, suurendatud sunniraha ülemmäära ja tõstetud juriidilise isiku rahatrahvi määrasid GMO-nõuete rikkumise korral. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Kas teil on ministrile küsimusi? Aleksei Lotman, palun!

Aleksei Lotman

Hea minister! Esiteks ma palun vabandust mõne hea kolleegi käitumise pärast! Nad küll ei ole meie fraksioonist, aga siiski. Ma olen küll kindel, et nad naersid mingit muud asja. Aga minu küsimus on selle seaduse kohta. Me jõudsim lõpuks selle väga olulise seaduse ära

oodata – see võttis päris palju aega. Me kõik teame, et see seadus on ühest küljest vajalik Euroopa Liidu õigusega harmoneerimiseks, teisest küljest on kogu aeg oht, et mõne teise tehnilise õigusaktiga võib see vastuollu sattuda, ja nii pidi valitsus seda ka Euroopa Komisjoniga kooskõlastama. Teadupärast on tegu olnud kahe ministeeriumi haldusalaga, nii et ministeeriumide vahel tuli kõik kooskõlastada, aga ikkagi mulle tundub, et see on siiski natuke liiga pikk aeg olnud. Kus kõige rohkem aega läks – kas aega kulus rohkem Brüsselis või Tallinnas? Ja kui Tallinnas, siis kummas ministeeriumis või ministeeriumide vahel? Miks me ikkagi nii kaua pidime seda ootama?

Jaanus Tamkivi

Täna, härra Lotman! Kõige mugavam oleks siit puldist muidugi öelda, et kõige rohkem aega läks Brüsselis. Aga tuleb tunnistada, et kõik need kolm osapoolt – nii Brüssel kui ka kaks meie ministeeriumi – on siin andnud oma panuse. Tööd on tehtud pikalt ja põhjalikult. Üritame selle fakti kuidagi alla neelata, et aega on palju läinud, aga loodame, et selle tulemusena on seaduseelnõu saanud selle võrra parem.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks keskkonnakomisjoni esimehe Mart Jüssi!

Mart Jüssi

Lugupeetud istungi juhataja! Hea minister! Head ametikaaslased! Keskkonnakomisjon arutas geneetiliselt muundatud organismide keskkonda viimise seaduse muutmise seaduse eelnõu oma 7. juuni istungil. Kuna see seadus oli ette valmistatud kahe ministeeriumi koostöös, olid ka meie istungil selle tutvustamise ja arutelu juures mõlema ministeeriumi esindajad. Keskkonnaministeeriumi esindas looduskaitse osakonna nõuniku kohusetäitja Liina Eek, Põllumajandusministeeriumist olid kohal taimetervise osakonna juhataja Tabet Sova ja taimetervise osakonna taimse materjali büroo peaspetsialist Merjan Savila.

Nüüd eelnõu juurde. Kõigepealt aga nendin saateks, et kui härra ministri arvates võib see jutt teile igav tunduda, siis mina igaks juhaks

kinnitan, et tegu on väga olulise teemaga. Minu arvates on see üks väga oluline ja tulevikku vaatav seadus. GMO-d ei ole ehk praegu meie igapäevases elus veel kinnistunud ja kuigi kasutatavad, aga maailma suundumused on sellised, et geneetiliselt muundatud organisme kasutatakse aina enam nii laborites kui ka päris vabas looduses.

Seaduse sisu minister juba tutvustas. Mina omalt poolt ütlen mõne sõna selle kohta, millist vastukaja see komisjonis leidis. Geneetiliselt muundatud organismidega seotu üle otsustades on väga olulised teadmised nende kohta. Nagu istungil ka üks ministeeriumi esindaja ütles, jaguneb maakera teadlaskond selles küsimuses kahte suurde leeri. Mõlemasse kuuluvad tiitlitega pärjatud teadlased. Ühed väidavad, et tegemist on tavalise sordiaretusega, teised kinnitavad, et see tähendab ulatuslikku loodusega manipuleerimist. Meie arutasime teemat põhiliselt sellest aspektist, kui hea on koolitus selles valdkonnas ja kuidas on tagatud nii avalikkuse teavitamine kui ka info jagamine otseselt kasutajate vahel. Näiteks, millised tooted võivad sisaldada geneetiliselt muundatud organisme ja millised mitte, kuidas neid väljastpoolt ära tunda. Palju oli juttu ettevaatusprintsipi rakendamisest looduses. Osa tootjaid võib-olla soovib nende kultuuridega eksperimenteerida, teised aga püüavad neid eksperimente vältida. Arutasime, kuidas oleks õige kasutada erinevaid vahemaid, teavitussüsteeme ja asjaomaseid regulatsioone, ja kelle pädevuses mis parasjagu on. Kas ikkagi on olemas kindlus, et kui keegi sellist organismi kasutab, et sellest ka kõik siis piisavalt teavad.

Käsitlemist leidis ka selline aspekt nagu võimalik tekkiv kahju kas siis keskkonnale või tootjatele, mis tuleneb kas teavituse puudulikkusest või ettevaatamatusest. Meile selgitati, et kaasnev kahju on sarnane üldiselt loodusele tekitatava kahjuga – seda ei käsitata mingi erijuhtumina.

Muidugi arutati konkreetseid liike ja sorte, mida see teema võib puudutada. Selgitan ka siin saalis, et tegemist on ühe praegu kasutusel oleva maisitüübiga, mis Eestis niikuinii ei kasva. Eestis maisi kasvatamine – võib-olla mõned mäletavad, kuidas see lõppes. Samuti ei ole Eestis kahjureid, mille eest peaks geneetiliselt muundatud organismiga kaitsma. Teine

võimalus oleks teatud kartul, ent seegi Eesti põllumajanduses praegu huvi ei paku.

Üldises arutelus leidis veel käsitlust pädevuse küsimus: kui selle asja üle valvab geentehnoloogia komisjon ja kui selle koosseisus väheneb valitsusväliste organisatsioonide esindajate arv, kas see peaks komisjoni pädevust oluliselt mõjutama? Leiti, et seda mitte, kuna nende esindajate asemele astub näiteks keegi mahetootja ja esindab oma valdkonda.

Sellised üldised küsimused pakkusid komisjoni liikmetele huvi ja nendele me saime koosolekul ka ammendavad vastused. Otsused, mis ma teile nüüd ette kannan, tegime me konsensusega. Need olid: määrata mind siin saalis eelnõu arutelu täna ette kandma ja teha Riigikogu juhatusel ettepanek lülitada geneetiliselt muundatud organismide keskkonda viimise seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine Riigikogu VII istungjärgu 18. töönädala päevakorda täna. Teeme ka ettepaneku geneetiliselt muundatud organismide keskkonda viimise seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine lõpetada ja määrata eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtsajaks 1. juuli 2010 kell 16. See on minu poolt kõik. Tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Teile on ka küsimus. Aleksei Lotman, palun!

Aleksei Lotman

Hea ettekandja! Mu küsimus on suhteliselt sarnane sellega, mille ma esitasin eelmise eelnõu menetlemisel komisjonipoolsele ettekandjale. Ka siin on tegemist eelnõuga, millega väga sarnaneb üks teine Riigikogus sündinud, täpsemalt Erakonna Eestimaa Rohelised esitatud eelnõu. See eelnõu on sama seaduse muutmiseks. Kas komisjon arutas nende menetluste ühendamist?

Mart Jüssi

Selles konkreetsetes arutelus teise menetluses oleva eelnõuga ühendamist ei arutatud. Istungil sai aga mainitud, et meil see menetluses on, ja leiti, et me kindlasti võtame tolle eelmise eelnõu nüüd, kui valitsus on oma väga sarnase versiooni esitanud, uuesti menetluseks lahti. Vaatame nende sarnasusi ja erinevusi seisukohast, mis nendest asjadest edasi saab. Võiksin

siin öelda, et esialgu mina kui komisjoni esimees usun, et me need eelnõud menetluses ühendame.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni esindaja Aleksei Lotmani!

Aleksei Lotman

Head kolleegid! Ma pikalt ei räägi, tõenäoliselt ei kulu isegi mitte viit minutit. Lihtsalt paar tähtsat asja.

See on väga oluline seadus. See on väga oluline valdkond, vaatamata sellele, et aegajalt väidetakse tegemist olevat samahästi kui tavapärase sordiaretusega. Päriskõne see ei ole. Loomulikult on see ka valdkond, kus on palju ülearuseid hirme. Tõsi on see, et geneetiliselt muundatud taimed tõenäoliselt kahel jalal kõndima ei lähe ega inimesi sööma ei hakka. Seda sorti hirmu, mis mõnedel GMO vastastel on, kasutavad GMO aktiivsed promojad GMO-vastasuse karikeerimiseks. Tegelikult tugineb skepsis GMO suhtes päris tõsistel kahtlustel, mis osaliselt on seotud GMO-de otseste keskkonnamõjudega, aga veel rohkem nende mõjudega, mis GMO-de kasvatamisel võib olla meie põllumajanduse tulevikule. See seadus puudutab seda kõike. See seadus puudutab nii seda, millist toitu me sööme täna ja homme, kui ka seda, milline on meie põllumajanduse tulevik. Ning sedagi, milline on meie põllumajanduse mõju bioloogilisele mitmekesisusele. Näiteks kas me saame Eesti mesinikelt tulevikus osta sellist suira, mille puhul me võime olla kindlad, et õietolm pärineb geneetiliselt muundamata taimedelt.

Seetõttu on tegemist väga olulise eelnõuga. Mul on hea meel, et see, kuigi härgamisi venides, lõpuks Riigikokku jõudis. Ma olen veendunud, et kaks menetlust tuleb ühendada. Vaatamata sellele, et ministriumide ametnikud on väga palju näinud vaeva kõike Brüsseliga kooskõlastades, ei tohi me karta nende sätete uuesti lahtivõtmist, mis on juba korra Brüsseliga kooskõlastatud. Ei maksa unustada, kolleegid, et kuna tegemist on ikkagi direktiivide kohaldamisega, mitte otsekohaldavate

määrustega, siis subsidiaarsuse põhimõte annab meile teatud vabadused ja õigused. Ning meil on valitud rahvaesindusena ka kohustus seista oma valijate, oma rahva huvide eest. Me ei saa jätta kõigi strateegiliste otsuste langetamist anonüümsetele Brüsseli ametnikele. On olemas direktiiv, mis on liikmesriikide vahel kokku lepitud. Ülejäänud on meie otsustada. Tõsi, Brüsseli ametkonnal on kooskõlastamise õigus, selleks et tehniliselt ühisturg toimiks, kuid selliste strateegiliste otsuste puhul me peame eelkõige seisma oma elukeskkonna, oma põllumajanduse tuleviku ja oma laste puhta toidu eest. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku esimene lugemine lõpetada. Määratud eelnõu 768 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 1. juuli kell 16.

Esimene lugemine on lõppenud ja 20. päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

21. Vabariigi Presidendi valimise seaduse muutmise seaduse eelnõu (776 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme 21. päevakorrapunkti juurde, milleks on Eesti Reformierakonna fraktsiooni, Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni, Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni ning Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud Vabariigi Presidendi valimise seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun kõnetooli Riigikogu liikme Urmas Reinsalu!

Urmas Reinsalu

Austatud parlamendi aseesimees! Austatud parlamendiliikmed! See seaduseelnõu on tingitud ühest õiguslüngast Vabariigi Presidendi valimise seaduses. Tegu ei ole kindlasti mitte Vabariigi Presidendi valimise korra või süsteemi muutmise seadusega – seda need fraktsioonid silmas ei pea. Eelnõu sisu selgitamisel osundaksin õiguskantsleri asetäitja-nõuniku Nele Parresti artiklit, mis on ilmunud 2009. aasta Juridica 9. numbris. Artikli pealkiri on "Vabariigi Presidendi valimise kord". Seal ütleb proua Parrest: "Põhiseaduse § 3 lõige 1

näeb ette parlamendi reservatsiooni ehk olulisuse põhimõtte, mis kohustab seadusandjat otsustama ise kõik avaliku võimu toimimise ja põhiõiguste seisukohalt olulised küsimused. Olulisuse põhimõtte kehtib mõistagi ka valimisõiguse valdkonnas, kohustades Riigikogu otsustama valimisõiguse põhimõtete ja korralduse kõik olulisemad küsimused. Nende küsimuste hulka kuulub kindlasti Vabariigi Presidendi valimiskogusse kohalike esindajate valimise kord, eriti arvestades, et tegu on väga olulise riigi-, mitte kohaliku elu küsimusega. Õiguskantsler on oma varasemas praktikas selgitanud, et kuigi põhiseadus ega Vabariigi Presidendi valimise seadus ei reguleeri kõnealust küsimust, ei tähenda see, et kohalikud omavalitsused on oma otsustes täiesti vabad." Ma osundan tema teises lõigus toodud mõtet, et silmas pidades kehtivas seaduses sätestatud esindajate jaotust, st kõigil kohalikel omavalitsustel ei ole üksnes üks esindaja, tuleb seadusandja tegematajätmist pidada siiski kahetsusväärseks. Kindlasti ei saa nõustuda justiitsministri seisukohaga selle presidendi valimise seaduse kehtiva regulatsiooni menetlemisel, et küsimuse reguleerimata jätmine on vaid otstarbekuse küsimus. Põhiseaduses sätestatud olulisuse põhimõttest tulenevalt peab esindajate valimise korra üle otsustama Riigikogu ega tohi jätta seda sõltuma kohalike omavalitsuste teadlikkusest ja/või tahtest järgida õiguse üldpõhimõtteid. Ning proua Parrest lõpetab oma teadusliku hinnangu ühemõttelise tõdemusega: "Kindlasti vajab Riigikogus kiiremas korras enne järgmisi Vabariigi Presidendi valimisi 2011. aastal lahendamist küsimus, kuidas valitakse kohalike omavalitsuste esindajad valimiskogusse."

Niinimetatud riigiõigusliku probleemi ehk siis õigusselguse nõuete täitmiseks ongi neli fraktsiooni algatanud seaduseelnõu, mille mõte on selge: panna seaduse tasemel paika, kuidas toimub valijameeste valimine. Moodus on lihtne: valimised toimuvad nagu isikuvalimised salajasel hääletamisel, kusjuures ühes hääletusvoorus on igal volikogu liikmel üks hääl. Juhul kui volikogust on enam kui üks valijamees vaja valida, siis selle ühes voorus ühe hääle põhimõtet rakendatakse samuti. Kui on võrdne häälte arv valimisel, siis heidetakse liisku. See on meie eelnõu sisu.

On kohane menetleda sellekohast eelnõu ilma venitamata, vabana presidendivalimiste paratamatust kärast ja poliitikast, mis 2011. aastal ees seisab. Seetõttu on asjakohane see pikalt arutusel olnud ja ka õiguslikke vaidlusi tekitanud lünk ära lahendada juba selle 11. parlamendikoosseisu ajal. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Teile on ka küsimus. Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Lugupeetud ettekandja! Teid on viimasel ajal üha tabanud see õigusselgusetuse pikselööök. Eile selgus teile, et üle kümne aasta kehtinud kohalike maksude seaduses on müügi- ja paadimaks täitsa õigusselgusetud, ehkki need on kogu aeg kehtinud. Nüüd on siis presidendivalimistega niisugune lugu juhtunud. Ega see juhuslik ei ole ja eks see ole teada, kust kohast see probleem nüüd tuleb. Ega siin midagi uut ole: tahetakse, siis tahetakse. Mina küll usun, et lõpuks ka Eesti Riigikogu valib presidendi ära, aga teie sellesse ei usu. Ja midagi pole teha. Minu küsimus on: kas ei peaks mõtlema kuidagi ka valimiste proportsioonide peale? Praegu on Tallinnas üks kolmandik Eesti elanikkonda ja kümme valijameest. Kas me ka selles kontekstis peaksime juriidilist mõtet liigutama või seda Nele Parrest ei ole ette kirjutanud?

Urmas Reinsalu

See küsimus püstitus ka komisjonis. Andres Herkel komisjoni nimel ettekandjana kindlasti tutvustab arutelu, mis komisjonis sellel teemal oli. Mina rõhutasingi seda, et eelnõu algatajad tõmbavad selge piiri oma eelistuste ja võimalike alternatiivide osas, mis moel valida presidendi: kas otse või kaude, kas parlamendi poolt või valijameeste kogu menetluses. See aga ei ole selle eelnõu küsimus – poliitiline valik, millisel moel riigipea ametisse valitakse.

Meie eesmärk on määratleda kehtiva süsteemi üks, aga väga oluline nüanss: kuidas moodustub riigipead valiv organ. Peaksime ju ebaloomulikuks, kui näiteks kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seadus ütleks üksnes, et mooduse, kuidas kohalikke valimisi läbi viia, määrab iga kohalik omavalitsus ise. On loogiline, et need küsimused on reguleeritud

seaduse tasemel. Probleemi võib asetada nii, kas proportsioone valijameeste kogu ja parlamendi vahel muuta või muuta seos omavalitsuses elavate kodanike arvuga selgemaks. Praegu on ju ilmne, et valijameeste kogu moodustamine on ennekõike omavalitsuse arvu põhine ja mitte sugugi proportsionaalne ja võimalikku kodanike tahet arvestav. Teisipidi võib öelda, et ka senine praktika näitab nii või teisiti, et ei ole kindlat menetlust, kuidas valijameeste kogu liikmed realiseerivad kodanike tahet oma kandidaatide toetamisel reaalses valimissituatsioonis.

Aseesimees Jüri Ratas

Evelyn Sepp, palun!

Evelyn Sepp

Hea ettekandja! On väga tore tõdeda, et sellel eelnõul on nii palju algatajaid. See tähendab, et eelnõul peaks kindlasti olema enam kui 51 toetajat, mis on tarvis presidendi valimise seaduse muutmiseks Riigikogus. Aga Nele Parresti kaitseks peab ütleva, et tema õigusteoreetiline artikkel puudutab siiski ka sedasama proportsionaalsuse küsimust. Üsna põhjalikult analüüsib ta omavalitsustes elavate hääleõiguslike kodanike arvu arvestamist ja ka eesmärke, mis omal ajal seda seadust kirjutades olid. Minu küsimus on, miks ei ole see suur hulk algatajaid suutnud leida üksmeelt selles osas, et niisugust häälteenamust kasutades korrastada valimiskogu moodustamise aluseid mitmest aspektist, arvestades nii proportsionaalsust kui ka seda ettekirjutust, mis te praegu olete ette näinud. Oleks kompleksne lähenemine ja ka igatpidi korrektsem ja õiglasem.

Urmas Reinsalu

Küsimus on selles, et selle eelnõu puhul ei ole, nagu ma ütlesin, tegu poliitiliste valikutega. Selle eesmärk on õigusliku probleemi reguleerimine, õigusselguse lünga täitmine. Oli väga õige, et sa viitasid sellele Nele Parresti artiklis toodud proportsionaalsuse analüüsile. Tõepoolest, ta käsitleb üsna põhjalikult presidendi valimise korra eri aspekte, aga ta jõuab ka ühemõttelise tõdemuseni, mida sa oma küsimust esitades ei maininud: et õiguslikku probleemi ta selles vahetu proportsionaalsuse puudumises ei näe. Nii et see on

ennekõike poliitilise valiku ja demokraatia eri tahkude küsimus. Niisugust reformi eelnõu algatajad silmas ei pea. Kui see eelnõu täieneb niisuguste initsiatiividega, siis peab komisjon ja vastavalt ka täiskogu seda edasi arutama, aga selle fookus sel juhul muidugi muutub. Siis me hakkame tegelema poliitiliste alternatiividega, mis on seotud presidendivalimistega.

Aseesimees Jüri Ratas

Toivo Tootsen, palun!

Toivo Tootsen

Ei maksa eelküsijate probleemiasetusest siiski nii kiirelt üle libiseda. Tuletan meelde, et praegune valitsuskoalitsioon ehk IRL ja Reformierakond just muutsid seadust, et suurendada Tallinna volikogu liikmete arvu. See oli tähtis seadusmuudatus – sa mäletad ju neid arutelusid siin ja mäletad, kui kiiresti see tehti. Ning see oli kõik palavalt armastatud Tallinna heaks. Tallinna volikogu liikmete arv kasvab kõvasti. Siin ongi nüüd teine asi. Te peaksite täpselt samamoodi vaeva nägema, et ka Tallinna valijameeste arv kasvaks samamoodi kiiresti ja palju.

Urmas Reinsalu

Mul ei ole põrmugi kahtlust, Toivo, et me mõlemad armastame Tallinna. Mis puutub aga Tallinna volikogu valimisse, siis ma tuletan meelde, et volikogu suurus, mis otsekui olnuks riigiõiguslik probleem, kerkis tegelikult esile seoses sellega, et me kõik mööname, et võimalikult proportsionaalne valimistulemus võiks olla demokraatlik ja vastata meie proportsionaalsete valimiste põhimõttele, mis on põhiseaduses sätestatud. See valimissüsteemi mudel, mille me siin parlamendis ühiselt arutelude ja vaidluste käigus välja töötasime, hakkab tööle, nagu me kõik teame, esinduskogu liikmete teatud arvu korral. Arutelu ajal olid need matemaatilised arvutused ka meie käsutuses. Esinduskogu suurus oli küll seotud proportsionaalsuse nõude tagamisega, aga ma ei mäleta, et oleks esile kerkinud riigiõiguslik nõue, et peab olema proportsioon esinduskogu liikmete ja elanike arvu vahel eri omavalitsusüksuste lõikes.

Aseesimees Jüri Ratas

Evelyn Sepp, palun!

Evelyn Sepp

Hea ettekandja! Pole kahtlust, et valimiskogu näol on siiski tegemist teatava variandiga presidendi otsevalimisest. Tulen tagasi Tallinna näite juurde selles kontekstis, mida eelnõu reguleerib: et igal volinikul on esindajate valimisel üks hääl. Teeme väikese tehte: umbes 80 volikogu liiget, 10 esindajat, seega keskmiselt iga esindaja saab 8 häält. Mis tähendab seda, et on küllalt tõenäoline, et näiteks pooled valijamehed saavad null häält ja nende mitte ühegi hääle saajate vahel hakatakse liisku tõmbama. Kas see on soliidne lahendus? On seda võimalik avalikkusele kuidagi ära seletada, põhjendada? Kas see ei naeruväärista kogu seda olukorda ega alanda väärikust, mis need volikogu esindajad peaksid kaasa saama, nende mandaati?

Urmas Reinsalu

Mismoodi sa jõudsid sellisele järeldusele? See on hüpoteetiline väide! Samamoodi võiks kujutada ette, et meil on ka parlamendivalimise seaduses sätestatud olukord, kus näiteks viis kandidaati saavad sama arvu hääli ja mismoodi see laheneb. Kui meil on väljapakutud mudel – sa rääkisid ühe omavalitsuse ehk Tallinna näitel –, siis analüüsisime seda põhjalikult nende teadmiste ja selle kompetentsi alusel, mis meil on. Sa tõid näiteks hüpoteetilise olukorra, mille eeldus oli, et iga valijamees saab võrdse arvu hääli ja sellisel juhul ...

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma palun vabandust! Ma palun, head ametikaaslased, saalis vaikust, et Riigikogu kõnetoolis olev inimene saaks vastata! Meil on kord: küsimus ja vastus. Nüüd on vastuse voor, nii et palun, hea ettekandja!

Urmas Reinsalu

Kui on 10 kandidaati ja on 10 kohta, mida valitakse, siis on paratamatu, et kõik kandidaadid osutuvad valituks. Ja see on demokraatlik valik, ma ei näe selles midagi ebaloomulikku. Juhin tähelepanu sellele, et ka Tallinna Linnavolikogu 12. septembri 1996. aasta määrus nr 21 "Vabariigi Presidendi valimiskogusse esindajate valimise kord" ei välista hüpoteetilist olukorda, et seatakse üles üksnes 10 kandidaati ja valitaksegi need 10 inimest. Sa juhid tähelepanu probleemile, et võidakse valida

valijamehed, kellel on liiga kasin toetus. Ma arvan, et kui esinduskogu liikmed, kes kandidaate üles seavad, arvavad heaks rohkem kandidaate mitte üles seada, siis ka see on kokkulepe. Ka proua Parrest juhib tähelepanu probleemile, mille ilmekaks näiteks on 2006. aasta valimised, mis andsid tunnistust võimalolijate täielikust juhtpositsioonist: Tallinna esindajateks valiti üksnes ühe fraktsiooni üles seatud kandidaadid. Proua Parrest jõuab järeldusele, et kuigi seadus ei reguleeri kohalike omavalitsuste esindajate valimise küsimust, ei tähenda see, et kohalikud omavalitsused on oma otsustes täiesti vabad. Ka esindajate valimise üle otsustamisel peavad nad järgima põhiseaduses sätestatud üldpõhimõtteid. Ja proua Parrest jätkab: "Nii eeldab demokraatia põhimõte ausate mängureeglite järgimist ja seda, et kohaliku omavalitsuse esindus peegeldaks võimalikult suurel määral võimujaoitust omavalitsuse sees."

Meil ongi eri aruteludes esile kerkinud küsimus, kas me soovime ka tegelikult proportsionaalsuse põhimõtet kõigis demokraatia teostamise vormides valimisõiguse puhul määratleda, tagada see seaduse jõul, või me pigem kaldume enamusedemokraatia elementidesse.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalle Laanet, palun!

Kalle Laanet

Hea ettekandja! Mina ei tea, tahan või ei taha, aga üha rohkem jääb mulle tunne, et me arutame järjekordselt siin saalis Tallinna küsimusi – seda, mida Tallinn teeb ja kuidas teeb. Aga see selleks. Mind huvitab, kes konkreetset nendest algatajatest, kes on sellele seaduse muutmise eelnõule alla kirjutanud, on selle idee autor.

Urmas Reinsalu

Selle eelnõu on algatanud neli fraktsiooni, siin on härra Nestori, härra Strandbergi, härra Laari ja härra Aru allkirjad. Ning eelnõu ajendiks, tuleb tunnistada, on seesama teaduslik käsitlus, millele ma osutasin. Tõepoolest on üsna üllatav, et seda probleemi pole varem lahendada hakatud – me oleme selle seaduse alusel läbi viinud juba kolmed presidendi valimised. 1996. aastal koostatud seaduse üks autoreid selgitas põhiseaduskomisjonis, et see

jäi toona tegemata lihtsalt ajapuudusel. 1996. aasta sügisel olid valimised ja see seadus võeti vastu üsnagi vähe aega enne valimisi. Ega see iseenesest hea praktika ei ole ja nii seda ei jõutudki ära klaarida. Nüüd on õige aeg see kummaliselt pikalt vinduma jäänud õiguslünk täita. Ja mis võiks olla kohasem, kui et see üsna võimekas parlamendi koosseis saab sellega hakkama.

Aseesimees Jüri Ratas

Lembit Kaljuvee, palun!

Lembit Kaljuvee

Hea kolleeg! Põhiseaduse muutmine on väga tõsine eelnõu. Mulle jääb arusaamatuks, kuidas me suhtume asjasse nõnda, et üks nõuniku ametis olev doktorant, küll kindlasti tark proua, kirjutab ühe artikli, ning härra Reinsalu ja mõned teised inimesed on sellest nii vaimustuses, et toovad ilma professorite ja muude tarkade inimeste käest nõu küsimata ludinal siia saali asjaomase eelnõu. Seda vaatamata opositsiooni esindajate arvamusele, et võiks veel enne tõsiselt arutada, küsida, rääkida konsultantidega jne. Aga ei, see toodi kiiresti siia saali. Ma ei näe selle kiirustamise põhjust. Selline arusaamatu ebasoliidne käitumine. Millest see põhjustatud on?

Urmas Reinsalu

Aitäh, Lembit, selle küsimuse eest! Ma pigem, vastupidi, avaldaksin üllatust, et me oleme elanud selle õiguslüngaga 1996. aastast saati ehk 14 aastat, ja see pole meid põrmugi häirinud. Selles on midagi veidikene kummas-tavat. Mis puutub nõu pidamisse professoritega, siis proua Parrest esines sellel talvel oma artiklile tuginedes ettekandega Tartu Ülikooli õigusteaduskonnas. Ka minul oli rõõm sellel akadeemilisel arutelul osaleda. Nii et akadeemilistes ringkondades, üldse riigiõiguse huviliste seas on see artikkel pälvinud tähelepanu ja arutelu, see ei ole sugugi mingi rabe asi. See käsitus on kindlasti esitatud teadlasena ja meil jääb üle selle käsitlusega kas ühineda või mitte. See on igapäevane oma hinnangu ja kaalumise küsimus. Eelnõu algatajad leidsid, et selles käsitluses on väga ühemõtteline loogika olemas. Tunduks veider, kui me valijameeste valimise korra ka nüüd reguleerimata jäta-sime, kui me jäta-sime seaduse tasemel

määratlemata, kuidas valijamehed volikogudes paika pannakse ja kuidas määratakse parlamendi kaudu ametisse näiteks ükskõik millised kõrgemad riigiametnikud. See oleks meile ju ka arusaamatu.

Aseesimees Jüri Ratas

Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Hea esineja! Omandireformi õiguslike lünkadega oleme 20 aastat elanud ja pole midagi juhtunud. Aga minu küsimus on, kas te noore poliitikuna ei karda oma maine langemise pärast. Viimasel ajal olete te kogu aeg pidanud siin toimetama säärase seadustega ja esitanud meile eelnõusid, mida te nimetate "nööbi külge pintsaku õmblemise" eelnõudeks. Kõik need on tulevikus osutunud ebaõnnestunuks ja vastupidise tulemuse andnud. Nüüd te tulete jälle sellise seadusega välja. Võib-olla oleks pidanud esitada hoopis seaduseelnõu, et rahvas valib presidendi. Või ehk peaks parema valimiskampaania tegema, et te saaksite Tallinnas suurema esinduse. Kas te ei muretse oma maine pärast ja jäätegi niisuguseks läbikukkujaks?

Urmas Reinsalu

Mul oleks see mure, aga ma pean tunnistama, et teie sõakad küsimused tagavad minu piisava maine. Olen selles kindel. Te olete ulatanud oma abikäe ja teete seda kindlasti ka edaspidi.

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Mul on teile suur palve: jääme eelnõu 776 raamidesse. Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Jätkan siis seda abikäe ulatamist. Meile on üldiselt teada õiguskantsleri viimase aja poliitilised suundumused. Ta näeb probleemi Tallinna Vee hindades, aga ei näe probleemi Eesti Energia hindades, jne. Nii et selle ametkonna pürgimised on selged. Selline suhtumine tuleb ka praegu välja. Te ütlete, et Nele Parrest räägib 2006. aasta valijameeste valimistest Tallinnas. Samas ta ei viitsi millegipärast analüüsida 2001. aastat, sest see talle ei sobi. Seal nimelt mina ja Helle Kalda saime opositsiooni esindajatena vana süsteemiga küll valijameeste

sekka. Mul ongi küsimus: kas te olete uurinud laiemalt, võib-olla akadeemiliselt selle seaduse mõju ja ka seda, miks siis nii kaua on jäänud see asi kahe silma vahele? Või te kavatsete selliseid novelle, mida te näete juriidilistes ajakirjades, ka edaspidi kohe seadustena rakendada hakata?

Urmas Reinsalu

Küsimus on selles – sa osutasid õigesti –, et seda teemat tuleb käsitleda väga põhjalikult. Proua Parrest vastab oma artiklis ka sellele, mis puudutab 1996. ja 2001. aastal Tallinna Linnavolikogu valitud esindajaid. Ta viitab, et nende esindajate taust, fraktsiooniline kuuluvus, peegeldab enam-vähem toonast volikogu koosseisu. Samas, nagu ma osutasin, nendib ta, et 2006. aastal valitud esindajad on ilmeka näide võimul olijate täielikust juhtpositsioonist. Tallinna esindajana osutasid valituks üksnes Keskerakonna fraktsiooni üles seatud kandidaadid. Proua Parrest arvab, et demokraatia põhimõtte eeldab ausate mängureeglite järgimist ja seda, et kohaliku omavalitsuse esindus peegeldab võimalikult suurel määral võimujao omavalitsuse sees. Riigikogu ei tohi küsimust, kas omavalitsused on võimelised otsustama demokraatia põhimõtte realiseerimise üle, jätta sõltuma kohaliku omavalitsuse teadlikkusest ja tahtest järgida õiguse üldpõhimõtteid. Teisisõnu, mõnel juhul valijameeste valimisel toimib demokraatia üldpõhimõtte, mõnel juhul ei toimi, sest too 1996. aasta määrus nr 21 võimaldab seda sisustada erinevalt ja vastavalt enamuse tahtele. Seetõttu jõuab proua Parrest järeldusele, et on asjakohane see seaduse tasemel reguleerida, et oleks välistatud säärane demokraatia rulett nii tähtsas küsimuses nagu riigipea legitimatsioon.

Mis puutub küsimusse, et kui õiguskirjanduses kerkivad esile autoriteetsed hinnangud, siis kas on mõtet neid ka siia parlamendisaali tuua, et võimalikke õigusmuudatusi teha, siis ma ei pea seda praktikast sugugi halvaks või kohatuks. Pigem teeks parlament valesti, kui suhtuks üleolevalt meie õigusteaduslikku potentsiaali, mis ei ole sugugi kehv.

Aseesimees Jüri Ratas

Tõnis Kõiv, palun!

Tõnis Kõiv

Austatud ettekandja! Siinsetest küsimustest võib jääda mulje, et konkreetne Vabariigi Presidendi valimise seaduse muutmise seaduse eelnõu puudutabki ainult Tallinna. Tegelikult on eelnõu ikkagi mõeldud reguleerima valijameeste valimisi kõikides kohalikes omavalitsustes. Mure on seotud eelkõige nende omavalitsustega, kus eelnõu järgi hakkaks valijamehed proportsionaalsemalt vastama konkreetse volikogu valinud inimeste tahtele. Palun, kas sa saaksid nimetada kõik need omavalitsused, kust valitakse rohkem kui üks valijamees, et me saaksime selle arutelu viia sellele pinnale, kus ta peaks olema?

Urmas Reinsalu

Tõepoolest, nende omavalitsuste hulk ei ole väga suur. Vastavalt seadusele valitakse üks esindaja, kui kohalikus omavalitsuses elab kuni 10 000 hääleõiguslikku Eesti kodanikku, kui neid on kuni 50 000, siis valitakse kaks esindajat, kui kuni 100 000, siis neli esindajat, ja kui üle 100 000, siis kümme esindajat. Viimane käib siis Tallinna kohta. Näiteks Tartu linn on valinud neli esindajat ja proua Parrest viitab ka sellele, kuidas see Tartu linnas aset leidis. Nii et proua Parrest lahkab neid probleeme kahe omavalitsuse näitel.

Aseesimees Jüri Ratas

Georg Pelisaar, palun!

Georg Pelisaar

Lugupeetud ettekandja! Kui tegemist on omavalitsustega, kus on rohkem kui kaks valijameest vaja valida, ja teie annate selle seaduse eelnõuga ühe hääle igale volikogu liikmele, siis teoreetiliselt võib tekkida olukord, kus üks nendest kandidaatidest saab piisavalt palju hääli, ülejäänud aga ei saa ühtegi häält. Kui näiteks on tegemist kolme kandidaadiga ja on kaks mandaati. Kas teie arvates on loogiline ja mõistlik, et null hääle korral hakatakse liisku viskama või mis?

Urmas Reinsalu

Te toote näiteks olukorra, kus ühes hääletusvoorus otsustavad kõik volinikud toetada ühte kandidaati. See võib tõesti kõne alla tulla. Aga täpselt samamoodi võib kõne alla tulla olukord, kus kõik saavad võrdselt hääli, mille

Evelyn Sepp näiteks tõi. Kuidas häälte võrd-
suse korral, ükskõik, kui palju hääli inimesed
saanud on, küsimus lahendada? Eri riikides on
see erinevalt reguleeritud. Mitmes riigis on
otsustatud kandidaadid sel juhul reastada va-
nuse järgi, Eesti valimisõigus on valinud liisu
põhimõtte.

Ma rõhutan, et ka niisugune juhtum võib
aset leida reguleerimatuse tõttu. Need on mui-
dugi drastilisemad või ka karikatuursemad näi-
ted häälte niisuguse jagunemise kohta. Aga
ainult üks omavalitsus on eriregulatsiooni ko-
haliku omavalitsuse esindajate valimiseks väl-
ja töötanud ja see eriregulatsioon võib demok-
raatia põhimõtete unarusse jätmisel viia väga
tõsise demokraatia moonutuse, millele proua
Parrest oma artiklis tähelepanu juhibki. Sama-
moodi on teiste puhul. Kui aga on tegemist
rohkem kui ühe valitava volinikuga ja kui kan-
didaadid saavad võrdse arvu hääli, siis minu
arvates liisk on piisavalt õiglane viis see küsi-
mus lahendada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Heimar Lenk, teine küsimus!

Heimar Lenk

Lugupeetud esineja! Kas ma sain õigesti
aru, et seda seadust tehakse kahe omavalitsuse
jaoks – Tartu ja Tallinna jaoks?

Urmas Reinsalu

Aitäh, Heimar! Seda seadust tehakse Eesti
rahva jaoks, et Eesti riigis saaks riigipea vali-
tud põhiseaduse alusel, ilma õiguslike sekel-
duste ja segadusteta. Kui kellelegi siin saalis
tundub, et probleemi ei ole olemas, siis ärme
siiski unustame ära, et 2006. aastal tegelesid
nii Vabariigi Valimiskomisjon kui Riigikohus
kahe vaidlusega, mis tekkisid seoses kohaliku
omavalitsuse esindaja määramisega. Tuletan
meelde, et tegu oli Loksa ja Saue valla esinda-
jate määramisega, kus oli vaja valida üksainus
valijamees. Nii et meil on mõtet see asi ära
reguleerida. Siin on küsitud seoses Tallinnaga
ja ma olen vastanud, et see on üks tahk, mida
puudutas proua Parrest, aga see ei tähenda, et
ülejäanud rohkem kui 200 omavalitsuses oleks
õigusselgus ja sellega kaasnev õigusrahu taga-
tud. Seadus peab ütleva, kuidas see valimine
aset leiab.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Georg Pelisaar, teine küsi-
mus!

Georg Pelisaar

Hea ettekandja! Te ütlesite, et tegemist on
kogu Eesti jaoks vajaliku eelnõuga, ja minule
kui maalt valitud inimesele see meeldib, et
maainimeste osakaal oleks teie teooria järgi
valijameeste hulgas justkui suurem. Samas
teeb mind ärevaks see, et te tegite aasta tagasi
ka kogu Eesti jaoks ühe Tallinna volikogu
valimise seaduse muudatuse, ja teisalt teades,
et Tallinnast on meil Riigikogus 27 mandaati,
s.o peaaegu kolmandik kõigist Riigikogu liik-
metest, tekib küsimus, kas me ei peaks ka Tal-
linnas Riigikogu liikmete mandaati teie teoo-
riast lähtuvalt vähendama.

Urmas Reinsalu

Ärge olge nii põhjendamatult tagasihoidlik!
Selle arutelu ja need seadusmuudatused õigus-
kantsleri ettepanekul, millele te viitasite seoses
kohaliku omavalitsuse valimise korraga –, sel-
le masinavärgi käivitas teie armas pinginaaber
härä Seppik, kes pöördus õiguskantsleri poole
kaebusega, et kehtiv kohaliku omavalitsuse
volikogu valimise seadus puutuvalt Tal-
linna (minu sõrendus) on põhiseadusvastane.
Sellest kogu see asjade käik. Nii et see, kes
Tallinna sellesse suppi tõstis, ei olnud sugugi
mitte siin puldis olija.

Aga mis puutub sellesse, kuidas leiab aset
parlamendivalimistel valimisringkondade
moodustamine ja mandaatide jaotus ringkon-
dade vahel, siis see on seotud valijate arvuga.
Vabariigi Valimiskomisjon jaotab mandaadid
teatud arv kuid enne valimisi ära, lähtudes ela-
nike arvust – see peab võrdeliselt peegeldama
valijaskonna suurust eri ringkondades. Siin
jäävad küll mõned moonutused, kuna tuhan-
delisi pole loomulikult võimalik nii täpselt
välja joonistada – see eeldaks liiga suurt par-
lamendi koosseisu. Aga et valimistulemus
oleks proportsionaalne, silub seda moonutus
meie üleriigilise nimekirja puhul ülekantavate
häälte moodus.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Toivo Tootsen, teine küsi-
mus!

Toivo Tootsen

See eelnõu on kindlasti toodud siia saali uisapäisa. Ega sest ei ole midagi, eks me aruta ja vaata seda veel ja praegu me peamegi debatti. Aga miks on see esitatud ilma, et te oleksite vaevunud isegi teatud situatsioone läbi arvutama? Põhiliselt on siin mängus Tallinn, kust on kümme valijameest. Selle seaduse järgi on täiesti võimalik olukord, et kui on kandidaate näiteks 15, siis neli või viis inimest saavad hääli, kümme kandidaati aga saavad nulli. Need kümme nulli saanut võtavad omavahel loosi, et viis nende seast ikka valima pääseksid. Kus on loogika?

Urmas Reinsalu

Ma võiksin vastata sama hüpoteetilise olukorraga, aga niisuguseid tinglikke piirjuhtumeid või piirsituatsioone on kindlasti komisjonis asjakohane arutada. Eelnõu algatajad arvestasid kõikvõimalike piirsituatsioonidega ja langetasid selle optimumvaliku. Kui me räägime nii väikese valiva kogu ja nii väikese valitava kogu moodustamisest, siis on otstarbekas valida võimalikult lihtne valimissüsteem.

Mis puutub teie toodud näitesse, siis ma võiksin samamoodi konstrueerida olukorra, kus parlamendivalimistel saab üks kandidaat kõik hääled. Sellisel juhul osutuvad paraku meie kehtiva Riigikogu valimise seaduse järgi kõik ülejäänud 100 liiget valituks null häälega. See tundub, eks ole, väga dramaatiline ja ebaloomulik. Niisuguseid hüpoteetilisi piirjuhtumeid võib konstrueerida, aga ma arvan, et me ei peaks selle alusel eeldama, et need valivad kogud ei ole võimelised omavahel mandaate jaotama ega valima seaduses sätestatud demokraatia juhtmõttest tuleneva mõistliku valimiskogu. Ma ei kahtle selles.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mailis Reps!

Mailis Reps

Demokraatia juhtmõttest lähtuvalt ma küsin: kas selle valijameeste valimise üsnagi keerulise struktuuri asemel ei oleks meil Riigikogus otstarbekam arutada tõsiselt presidendi otsevalimist?

Urmas Reinsalu

Mina isiklikult pooldan niisugust riigipea valimise moodust. Aga ma rõhutan: selle eelnõu eesmärk ei ole langetada poliitilisi valikuid, mis puudutavad riigipea valimist. Selle eelnõu eesmärk ei ole mitte poliitiline, vaid õiguslik. Üks õiguselgust puudutav õiguslünk tuleb likvideerida ja selle eelnõu on ajendanud too õigusteadeuslik käsitlus, millele ma oma sissejuhatavas ettekandes viitasin.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Urmas Reinsalu! Kutsun nüüd ettekandeks kõnetooli põhiseaduskomisjoni liikme kolleeg Andres Herkeli. Palun!

Andres Herkel

Lugupeetud proua esimees! Austatud kolleegid! Ma püüan komisjoni poolt vahendada ka mõningaid vastuseid küsimustele, mis siin ka täna üles tõusid.

Komisjon arutas seda eelnõu päris põhjalikult. See toimus neljapäeval, 10. juunil. Lisaks komisjoni liikmetele ja ühele asendusliikmele oli kohal ka Vabariigi Valimiskomisjoni aseesimees Alo Heinsalu. Heinsalu küll rõhutas, et ta esitab oma isiklike seisukohti, kuna valimiskomisjon praegu selle eelnõuga tegelnud ei ole. Kuid härra Heinsalu oli ka üks 1996. aastal vastu võetud Vabariigi Presidendi valimise seaduse autoreid ja komisjon leidis, et tema kohalviibimine on väga vajalik.

Ja nüüd küsimustest. Jah, tõusis üles seesama küsimus, kas proportsionaalsust ei peaks rakendama mitte ainult volikogu koosseisust valitavate presidendi valijameeste suhtes, vaid ka vastavalt volikogude suurusele. Neid argumente oli mitmeid, aga tõepoolest, kõnealuse muudatuse puhul seda eesmärgiks ei seatud. Osutati ka sellele, et põhiseadusega niisugune proportsioon, nagu valijameeste määramisel on – vastavalt hääleõiguslike elanike arvule omavalitsuses –, põhiseadusega kuidagimoodi vastuolus ei ole. Põhiseadus nimelt ütleb, et igast omavalitsuse volikogust esitatakse vähemalt üks valijamees.

Võib-olla peaks siin osutama härra Heinsalu märkusele, et oluline roll on ka Riigikogu esindatuse ja kohalike omavalitsuste n-ö koondesindatuse proportsioonil valimiskogus. Meie idee põhiseadusest tulenevalt on siiski

eeskätt see, et Vabariigi Presidendi valib Riigikogu, järelkult peaks see proportsioon olema konservatiivne ja volikogude esindatust ei maksa väga üle paisutada.

Tõusis esile veel üks küsimus, mis on teoreetiliselt väga huvitav. Kas oleks võimalik ka selline valijameeste valimise variant, mille korral valitu ei ole volikogu liige? Vastus sellele oli: Vabariigi Presidendi valimise seadus praegu niisuguse variandi välistab, kuid see ei oleks vastuolus põhiseadusega. Kuid komisjon leidis, et meie eesmärk ei ole minna niisugusele eksperimendile, ehkki mõnel pool maailmas sellist varianti rakendatakse.

Veel tõusis üles küsimus, miks eelnõus on sätestatud, et igal volikogu liikmel on valijameeste valimisel üks hääl. Kas näiteks kümne liikme valimisel suure volikogu puhul ei võiks hääli rohkem olla? Vastused kaldusid pigem sinna poole, et universaalne ühe hääle printsiip on ehk kõige lihtsam ja küllap see tagab proportsionaalsuse ka suurema omavalitsuse suuremas volikogus, kus valitakse korraga mitu valijameest. Küllap poliitilised jõud teevad natukene matemaatikat ja jagavad oma hääled vastavalt sellele.

Täna siin puhkenud vaidluse seisukohalt tahan viidata ka Alo Heinsalu meenutusele, et 1996. aastal, kui Vabariigi Presidendi valimise seadusega tegeldi, jäi osa küsimusi täpselt reguleerimata pelgalt ajapuudusest. Vabariigi Presidendi valimised lähenesid, aga sobivat sõnastust vajalikuks hetkeks lihtsalt ei olnud. Nii jäeti see volikogude otsustada. Kuid siit edasi arutades: kindlasti on idee suunatud eelkõige sellele, et poliitilised jõud oleksid esindatud proportsionaalselt.

Kerkis üles ka ettepanek üle vaadata valijameeste kandidaatide ülesseadmiseiga seotud küsimused, kuid seda on ilmselt võimalik teha enne eelnõu teisele lugemisele toomist.

Komisjon otsustas lülitada eelnõu esimeheks lugemiseks tänase, 16. juuni istungi päevakorda, määrata siinesineja ettekandjaks ning teha Riigikogu juhatasele ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva, mis saab täis 2. juulil kell 16. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Andres Herkel! Teile on ka küsimus. Palun, kolleeg Mailis Reps, teine küsimus!

Mailis Reps

Hea ettekandja! Rahvusvahelise demokraatia eest seisjana sa kindlasti jälgid suure huvi-ga, kuidas meil igasuguseid reegleid järgitakse. Minu teada needsamad tehnilised täpsustused ja komisjoni otsused tehti siis, kui komisjoni istung oli juba lõppenud. Ja samal ajal ei olnud ka Vabariigi Valitsuse arvamust eelnõu kohta. Kas sinu meelest ei ole siin tegemist selge protseduuri reeglite rikkumisega?

Andres Herkel

Mis Vabariigi Valitsuse arvamusse puutub, siis seda ma ei kommenteeriks. Aga kena oleks olnud, kui see oleks olemas olnud. Mis puutub istungi aega, siis tõepoolest, sellel teemal põhiseaduskomisjonis vaidlus puhkes. Kuid korraline istungi aeg neljapäeviti lõpeb kell neli ja see vaidlus puhkes umbes pool neli. Nii et komisjon asus oma kaalukas enamuses seisukohale, et see, et varem oli otsustatud komisjoni tööd alustada kell 13.15, mitte kell 2, nagu on kodukorras kirjas, ei muuda komisjoni töö kestmist kella 15.35-ni kuidagi ebalegitimeks.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Andres Herkel! Avan läbirääkimised. Kutsun kõnepulti kolleeg Evelyn Sepa Keskerakonna fraktsiooni esindajana.

Evelyn Sepp

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Võib-olla see kurvastab kedagi, aga Keskerakond seda eelnõu toetab. Ma usun, et see võiks rõõmustada eelnõu algatajaid. Samas on päris mitu probleemi, mis vajavad selle eelnõu raames samuti lahendamist. Pole mingi saladus, et valijameeste kogu näol on tegemist presidendi otsevalimiste õigusliku modifikatsiooniga. Ka eelnõu algatajate ettekandja ei häbenenud mitmel puhul analüüsida proportsionaalsuse olemust. Ta rõhutas siin mitu korda, et väga oluline eelnõu algatajate eesmärk on tagada proportsionaalne võimujaotus ühe esindusorgani sees. Selle eesmärgi saavutamiseks

seks siis disainitakse selline seaduses sätestatav valimiskord, et igal volinikul on üks hääl. Iseenesest on väga tore, et seadusega tahetakse reguleerida ka volinike häälte arv nende esindajate valimisel. Samas aga, kui me ajame taga proportsionaalsust esindusorgani sees, siis on elementaarne, et me taotleme suuremat proportsionaalsust ka esindusorganite vahel. Kui see seadus teenib, nagu ettekandja ütles, Eesti rahva huve, siis ta peakski olema Eesti rahva jaoks. Eesti rahvas elab meil nii väikestes kui suurtes valdades. Ning kui on proportsionaalsus esinduskogu sees, siis see peaks olema tagatud ka esinduskogude vahel.

Nüüd sellest, mis meie arvates selles eelnõus kindlasti vajab täiendamist. Nagu öeldud: me toetame selle korra seadustamist seaduses. Küll aga tuleb üle vaadata ka esinduskogudevaheline proportsionaalsus ehk teha arvutusi ja mõelda, mis oleks õiglane suhe, mis kehtiks näiteks kas 50 000 – 100 000 hääleõigusliku kodanikuga kohalike omavalitsuste esinduskogude puhul, ja mis oleks õiglane suhe üle 100 000 hääleõigusliku kodanikuga esinduskogude puhul. On päris selge, et praeguses seaduses kehtivad arvud ei kajasta seda ja see vajab kindlasti täiendamist.

Üks asi kindlasti veel, mida eelnõu algatajate esindaja küll püüdis vältida, kuid mis on väga oluline: see on häälte arv, mis volikogu liikmel esindajate valimisel on. Toon näite Tallinnast, kes kvalifitseerub täna ainukese omavalitsusena kümne esindaja valimisele. Seal on 79 volinikku ja kümme kandidaati. Kui kõik kandidaadid saaksid võrdselt häáli, siis see tähendaks ümmarguselt kaheksa häält inimese kohta. Aga teatavasti hääled jagunevad ja on enam kui tõenäoline, et mõned kandidaadid, kes osutuvad valituks – ükskõik kas pärast liisu heitmist või ilma selleta –, saavad esindajateks ehk siis valijameesteks 0 häälega. Küsimus ei ole mitte niivõrd õiguslik, kuivõrd moraalne. Kujutage ette olukorda, kus seda tuleb hakata avalikkusele seletama: mis esindaja ta siis on, kui ta on 0 häälega valijamees?! See ei ole ainult tehniline või teoreetiline konstruktsioon, see on vägagi tegelik olukord, mis tõenäoliselt tekib vähemalt Tallinnas. Võib juhtuda, et seal osutub rohkem kui üks kandidaat valituks 0 häälega.

On üks ettepanek, mida tuleb kindlasti kaaluda, et selliseid olukordi vältida. Selles vii-

mases lõigus, mis praegu kehtib, võiks olla kirjas, et enam kui 100 000 hääleõigusliku kodanikuga omavalitsuse volikogus, kes valib kümme esindajat, on volikogu liikmel kaks häält. Ka see annaks teatava võimaluse vältida tohutult piinlikku olukorda, mida ei ole võimalik avalikkusele mõistlikult põhjendada. Ma küll ei näe mingisugust sisulist põhjust, miks eelnõu algatajad võiksid selle vastu olla.

Tõepoolest, me igati toetame seda eelnõu ja mõtleme kaasa, kuidas seadus saaks parem, kuidas seadus saaks täpsem ja kuidas proportsionaalsus oleks tagatud, nii et see seadus tõepoolest oleks kogu Eesti rahva jaoks, mitte ainult osa Eesti rahva jaoks. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Evelyn Sepp! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised. Määrän eelnõu 776 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 1. juuli kell 16.

Eelnõu 776 esimene lugemine on lõppenud.

22. Eesti Vabariigi põhiseaduse ja Eesti Vabariigi põhiseaduse rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (775 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Järgmine, viimane päevakorrapunkt on 54 Riigikogu liikme algatatud Eesti Vabariigi põhiseaduse ja Eesti Vabariigi põhiseaduse rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun ettekandjaks kõnepulti Riigikogu liikme kolleeg Tõnis Kõivu!

Tõnis Kõiv

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Öeldakse, et osa poliitikuid on ühiskondlike protsesside suhtes tundlikumad kui teised. Ja inimesed, kes on korduvalt vastutanud Eesti Vabariigi ja selle eelarveprotsesside juhtimise eest, Andrus Ansip ja Mart Laar, tunnetasid, et pidevalt toimivate valimiste pikaaegse surve tagajärjel võivad tekkida suured probleemid, kui vastutavatel kohtadel ei ole eelarvedistsipliini ja konservatiivsesse eelarvepoliitikasse vastutustundlikult suhtuvad poliitikud. Järgnesid erinevad mõttearendused, kuidas neid riske võiks vähendada. Andrus Ansip käis 2009. aasta Eesti Vabariigi aastapäeva kõnes välja mõtte ühendada selle sihiga Riigikogu ja

kohalikud valimised. Tänavu jaanuaris teatas IRL-i esimees Mart Laar, et tema arvates võiks ühel päeval toimuda parlamendi- ja kohalikud valimised või europarlamenti ja kohalikud valimised.

Teadlased on läbi viinud erinevaid uurimistöid, selgitamaks välja valimiste mõju poliitilistele otsustele. On üldteada, et valimistel on otsene mõju demokraatlikult valitud organite otsustele. Küsimus on selles, milline see mõju on. Uuringud on näidanud, et valimiste eel tehakse rohkem otseselt valijale lühiajalist kasu toovaid otsuseid ja samavõrra vähenevad investeringuotsused, eriti pikaajalised ja strateegilised. On ilmselge, et see ei vii kuhugi, kui pika aja jooksul langetatakse üksnes lühiajalise mõjuga otsuseid. On vaja vastu võtta ka pikaajalise mõjuga strateegilisi otsuseid. WTO ehk Maailma Kaubandusorganisatsioon on uurinud 24 riigi praktikat perioodil 1973–1992, üks Prantsuse uurimisinstituut 42 riigi praktikat perioodil 1975–2001. Lissaboni Ülikooli majandusteaduskonna avaldatud uurimistöös on võrreldud, kuidas on seoses valimistega muutunud Portugali, Ühendkuningriigi ja Itaalia avaliku sektori otsekulutused ja investeringukulutused. Kõigis nendes uuringutes on tuvastatud väga selge seos, et valimiseelsel ajal vähenevad pikaajalised investeeringud ning asenduvad valijatele lühiajalist kasu toovate meetmetega.

Ilmselt ei ole lühiajalise poliitika pikaajaline viljelemine jätkusuutlik. Me teame Eesti praktikast, et ikka on küsimusi, mille kohta öeldakse, et ärme seda arutame, sest valijad ei pruugi seda mõista, kuigi tegelikult on teemast teemaga, mis tuleks lahendada. Kuna praeguse süsteemi puhul ei ole järgmise 100 aasta jooksul mitte ühtegi aastat, mis ei oleks valimiste aasta või valimistele otseselt eelnev aasta, tunnetas Reformierakond vajadust olukorda muuta ning moodustas valimisreformi teemal teiste erakondadega läbirääkimisteks kaheliikmelise delegatsiooni koosseisus põhiseaduskomisjoni esimees Väino Linde ja Riigikogu fraktsiooni aseesimees Rain Rosimannus. Konsultatsioonide käigus kohtus delegatsioon korduvalt kõikide Riigikogus esindatud fraktsioonide esindajatega. Erinevaid kavasisid valimisaastate arvu vähendada arutati Ain Seppiku, Eiki Nestori, Karel Rütli ja Marek Strandbergiga ning loomulikult Isamaa ja Res

Publica Liidu ning Reformierakonna juhtivtegelaste ja fraktsioonidega. Eelnõu, mida me praegu siin saalis esimest korda loeme, ongi nende konsultatsioonide tulemus ehk kokkulepe, mis suudeti saavutada.

Kahjuks ei pidanud sotsiaaldemokraadid, rahvaliidlased ja keskerakondlased teemat enda jaoks piisavalt oluliseks, et see koos lõpuni käia, kuid üks valimisreformile õla alla panemiseks on siiani lahti. Valminud eelnõule palusid algatajad esialgse kiirhinnangu anda valimiste korraldamisega seotud praktikutel-eksperdidel. Oma märkused saatsid Alo Heinsalu, Ülle Madise, Aaro Mõttus, Mihkel Pilving ja Heiki Sibul. Osa märkustega on eelnõus juba arvestatud, kuid osa on poliitilisemat laadi ja neid tuleb kaaluda edaspidise menetluse käigus.

Kindlasti vajab see eelnõu esimese ja teise lugemise vahel põhjalikumalt käsitlemist ka teiste valimis- ja põhiseaduse ekspertide poolt, kuid kui tahta protsessiga edasi minna, siis tuleb alustada. Seaduseelnõu menetlemise protsess algas 54 Riigikogu liikme allkirjaga eelnõu menetlusse andmisega, toimunud on arutelu põhiseaduskomisjonis ja nüüd on esimene lugemine suures saalis. Kiirustamiseks nimetada ei ole seda küll mingit põhjust, sest algatajate soov on eelnõu vastu võtta kahe Riigikogu koosseisu häälteenamusega ja selle Riigikogu tööaega on jäänud veel mitu kuud.

Kui lühidalt üle korrata, siis Reformierakonna, Isamaa ja Res Publica Liidu ning Erakonna Eestimaa Rohelised saadikute allkirjastatud eelnõu näeb ette valimisaastate vähendamise reformi, mille tulemusel demokraatia ei vähene, vaid muutub tõhusamaks. Ettepanek on muuta valimiste rütmi nii, et järgmise 100 aasta jooksul ei oleks meil absoluutselt iga aasta kas valimisaasta või vahetult valimistele eelnev aasta. Seda soovitakse teha selliselt, et kodanike võimalused riigi arengus kaasa rääkida ei väheneks, et kõik valimised jääksid endiselt toimuma eraldi ja mitte ükski valimine ei jääks loomulikult ära. Ka valimiste toimumise ajad – vastavalt siis märtsis Riigikogu, juulis europarlamenti, augustis/septembris presidenti ja oktoobris kohaliku volikogu valimised – jääksid samaks, kuid oluliselt muutuks valimiste toimumise rütm. Soovitud valimisrütmi saavutamiseks tuleb 2017. aastal valida kohalike omavalitsuste volikogud kaks korda järjest

kolmeks aastaks ning alates 2021. aastast Vabariigi President kaks korda järjest neljaks aastaks. Ja seejärel valitakse aastast 2027 kohalike omavalitsuste volikogud ja Riigikogu samal aastal ning alates aastast 2029 Euroopa Parlament ja Vabariigi President samal aastal. Nii tekib iga nelja aasta tagant Riigikogu ja kohalike omavalitsuste volikogude valimise aasta, mis on keskendunud peamiselt riigisestele teemadele, ja iga viie aasta järel europarlamendi ja presidendi valimise aasta, mil valimised keskenduvad eelkõige välispoliitilistele küsimustele. Kuna valimised toimuvad eri aegadel, pole ohtu, et kohalikud teemad jäävad riiklike või presidenditeemad Euroopa teemade varju.

Kordan: reformikava tulemusel valimiste arv ei vähene, küll aga kahaneb valimisaastate arv järgmise 100 aasta kestel 70-lt 46-ni. Nii tekib tervelt 24 aastat, mil ei ole valimisi ja mis ka ei eelne otseselt valimiste aastale. Senise korraldusega jätkates oleks selliste aastate arv 0.

Et erakorralised valimised soovitud valimisrütmi taas segi ei paiskaks, kavandatakse täiendada põhiseadust sättega, mis ütleb, et erakorralistel valimistel valitakse vastavad rahvaesindajad või esinduskogud kuni korraliste valimisteni. Teatavasti toimuvad Riigikogu erakorralised valimised põhiseaduse §-des 89, 97, 105 ja 119 ettenähtud juhtudel, kõige varem 20 või kõige hiljem 40 päeva pärast valimiste väljakuulutamist. Erakorralised valimised tuleb presidendil välja kuulutada järgmistel juhtudel. Esiteks, kui Riigikogu ei suuda ametisse määrata peaministrit või kinnitada valitsust; teiseks, valitsusele või peaministrile umbusalduse avaldamise korral – siis on Vabariigi Presidendil õigus kolme päeva jooksul erakorralised Riigikogu valimised välja kuulutada ja selleks peab Vabariigi Valitsus ka ettepaneku tegema, ja see on ainuke juhtum, kus presidendil on õigus kaaluda, kas kuulutada valimised välja või mitte –; kolmandaks, kui rahvahääletusele pandud seaduseelnõu ei saa poolthäälte enamust; ja neljandaks, kui Riigikogu ei ole kahe kuu jooksul pärast eelarveaasta algust riigieelarvet vastu võtnud.

Õnneks ei ole seni Eestis erakorralisi Riigikogu valimisi toimunud. Poliitiline süsteem on enam-vähem stabiilne ning erakonnad on leidnud lahendused edasiliikumiseks ka ilma

erakorralist mandaadivärskendust vajamata. Loodetavasti jääb see nii ka tulevikus. Aga sellegipoolest on arutatavas eelnõus sätted, mis reguleerivad täiendavate erakorraliste valimiste toimumist, et tagada soovitud valimisrütmi säilimine.

Algatajate ettepanek on muuta põhiseadust kahe järjestikuse Riigikogu koosseisu poolt. Põhiseaduse § 162 kohaselt saab põhiseaduse 1. peatükki "Üldsätted" ja 15. peatükki "Põhiseaduse muutmise" muuta vaid rahvahääletusega. Algatajad nimetatud peatükke muuta ei soovi. Nii on vastavalt põhiseaduse §-le 163 põhiseaduses soovitud muudatuste tegemiseks kolm võimalust. Juba nimetatud rahvahääletus, seaduse vastuvõtmine kahe järjestikuse Riigikogu koosseisu poolt või kiireloomulisena. Põhiseaduse järgi tuleb põhiseaduse muutmise viis otsustada enne kolmandat lugemist ja eelnõu menetlev põhiseaduskomisjon võib arvestada, aga ei pea arvestama algatajate sooviga. Algatajad on eelistanud põhiseaduse muutmise vastuvõtmist kahe järjestikuse Riigikogu koosseisu poolt, kuna sel juhul on ka rahvas kaasatud põhiseaduse muutmise protsessi. Sel juhul kujunevad ees ootavad parlamendivalimised muu hulgas võimaluseks valida põhiseaduse muutmise pooldajate ja vastaste vahel. Samasugune muutmiseviis on, muide, olemas ka näiteks Hispaania ja Rootsi põhiseaduses.

Nüüd nn vahevalimiste küsimusest. Praeguse süsteemi puhul on tegemist pideva valimisolukorraga ehk siis võib öelda, et sisuliselt toimuvad pidevalt vahevalimised. Eelnõu rakendumise järel tekib valimiste järel vähemalt paar aastat poliitika rakendamise aega ja siis järgneb n-ö vahevalimise aasta näiteks Euroopa Parlamendi valimiste näol. Loodetavasti kasvab seetõttu ka valimisaktiivsus Euroopa Parlamendi valimistel. Nii et vahevalimisteks tuleb uue korra järgi pidadesi teisi valimisi, mis siis järgnevad.

Annan nüüd teile ülevaate ka paragrahvist, mida algatajad plaanivad muuta.

Esiteks, algatajate ettepanek on sõnastada põhiseaduse § 60 lõige 3 järgmiselt: "Riigikogu korralised valimised toimuvad märtsikuu esimesel pühapäeval neljandal aastal, mis järgneb Riigikogu eelmiste korraliste valimiste aastale." Erinevus praegusest tekstist on sõna "korraliste" lõike lõpuosas ja see muudatus garanteerib saavutatud valimisrütmi hoidmise.

Teiseks, algatajate ettepanek on sõnastada põhiseaduse § 60 lõige 4 järgmiselt: "Riigikogu erakorralised valimised toimuvad põhiseaduse §-des 89, 97, 105 ja 119 ettenähtud juhtudel varemalt 20 ja hiljemalt 90 päeva pärast valimiste väljakuulutamist. Erakorralistel valimistel valitakse Riigikogu ajaks, mis on jäänud järgmiste korraliste valimisteni." Erinevus praegu kehtivast tekstist on, et praeguse 40 päeva asemel on 90 päeva, mis aitab leevendada ohtu, et erakorralised valimised satuvad korralistele liiga lähedale ja tuleb korraldada sisuliselt kahed valimised järjest. Viimase lause lisamine lõikesse on suunatud saavutatud valimisrütmi hoidmisele.

Kolmandaks, algatajate ettepanek on sõnastada põhiseaduse § 80 lõike 1 esimene lause järgmiselt: "Vabariigi President valitakse ametisse viieks aastaks, välja arvatud § 83 lõikes 4 sätestatud juhul." Kehtivast sõnastusest on erinev see osa, mis on peale koma, seegi on suunatud valimisrütmi hoidmisele.

Neljandaks, algatajate ettepanek on muuta põhiseaduse § 83 lõiget 4 ja sõnastada see järgmiselt: "Kui Vabariigi President ei saa oma ametikohustusi täita üle kolme kuu järjest või kui tema volitused on enne tähtaega lõppenud, valib Riigikogu neljateistkümne päeva jooksul uue Vabariigi Presidendi vastavalt põhiseaduse §-le 79 ajaks, mis on jäänud järgmiste korraliste Vabariigi Presidendi valimisteni." Lisandunud on tekst, mis tuleb peale "§ 79", ja see on suunatud samuti praeguse valimisrütmi hoidmisele.

Algatajate ettepanek on muuta ka põhiseaduse § 131 lõiget 2 ja sõnastada see järgmiselt: "Riigikogu, Vabariigi Presidendi ja kohaliku omavalitsuse esinduskogude volitused pikenevad, kui nad lõppeksid erakorralise või sõjaseisukorra ajal või kolme kuu jooksul, arvates erakorralise või sõjaseisukorra lõppemisest. Nendel juhtudel kuulutatakse välja uued valimised kolme kuu jooksul, arvates erakorralise või sõjaseisukorra lõppemisest. Uutel valimistel valitakse Riigikogu, Vabariigi President või kohaliku omavalitsuse volikogu ajaks, mis on jäänud järgmiste korraliste valimisteni." Viimane lause on uus, see peab tagama senise valimisrütmi hoidmise.

Viimane algatajate ettepanek on muuta Eesti Vabariigi põhiseaduse rakendamise seadust ning täiendada seda uue paragrahviga,

§-ga 11 järgmises sõnastuses: "§ 11. Kohaliku omavalitsuse volikogu valitakse 2017. ja 2020. aasta korralistel valimistel erandina kolmeks aastaks. Vabariigi President valitakse 2021. ja 2025. aasta korralistel valimistel erandina neljaks aastaks." Muudatuse eesmärk on saavutada soovitud valimisrütm.

Lisaks ütlen siia juurde, et homse Vabariigi Valitsuse istungi päevakorras on ka arvamuse andmine selle eelnõu kohta. Ja ettevalmistatud arvamus on positiivne. Nii et täna me veel öelda ei saa, et meil on olemas valitsuse arvamus, kuid ilmselt homme samal ajal hiljemalt on see olemas.

Kutsun algatajate nimel üles avama laiapõhjalist arutelu põhiseaduse ja põhiseaduse rakendamise seaduse muutmise üle ja seda mitte ainult siin saalis, vaid ka laiemalt ühiskonnas. Selleks annab põhiseaduse muutmise protsess palju võimalusi. Palun eelnõu algatajate nimel eelnõu esimene lugemine lõpetada! Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Tõnis Kõiv! Teile on ka küsimusi. Palun kõigepealt kolleeg Ain Seppik!

Ain Seppik

Alustuseks pean märkima, hea ettekandja, et teie sissejuhatavad sõnad kahest suurest tüürimehest Ansipist ja Laarist oli ikka tõupuhas retro arenenud sotsialismist. Ma loodan, et sellel sissejuhatusel ei ole seost esitatud eelnõu vaimuga. Aga küsimus on selline. Te kinnitate seletuskirjas, et demokraatia eelnõu seadusena vastuvõtmisel ei vähene. Kust te seda teate?

Tõnis Kõiv

Aitäh küsimuse eest! Kõigepealt tahan öelda, et meil ei ole kombeks unustada inimesi, kes on ideid välja öelnud ja kellest on üks või teine mõte alguse saanud ja liikuma läinud. Seetõttu said siin nii Andrus Ansip kui ka Mart Laar ära mainitud. Mis puutub sellesse, kas see on minu või sinu, hea kolleegi arvates retro, siis eks see sõltu ka meie vanusest. Küsimuse sisulise külje kohta aga niipalju, et ettevalmistatud muudatused lähtuvad ettevalmistajate selgest teadmisesest, et valimiste arv ei vähene ja et valimised muutuvad tänu sellele, et nende rütmi korrastatakse, tõhusamaks. Kui valimiste

arv ei vähene, siis ei ole ju inimestelt võetud õigust otsustada, anda teada oma selge seisukoht, mida nad ühest või teisest erakonnast arvavad.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Evelyn Sepp!

Evelyn Sepp

Hea ettekandja! Minul tekkis selline lustakas küsimus, et ma hea meelega tahaksin teada, millisest õiguslikust novellist olete te tuletanud uue demokraatia ja põhiseaduse väärtuse nimega valimisrütm. Mind huvitab see algallikas, kust selline demokraatia väärtus tuleneb – valimisrütm kui selline. Ja millega seda võiks põhjendada? See valimisrütm on nagu üks olulisimaid põhiväärtusi, mida te olete vähemalt kakskümmend korda oma ettekandes nimetanud.

Tõnis Kõiv

Eks me kõik, nii ettekandja kui ka küsija kui ka eelnõu algatajad või vähemalt see delegatsioon või algatajate grupp, kes sellega rohkem tegeles, ole lugenud ja kindlasti loe veel põhiseadust tema kommenteeritud väljaandest. Nii me ei lähtu ainult sellest, mis on kirjas otsestes paragrahvides, vaid ka sellest, mis on kommentaarides ja lahtikirjutustes mõttena välja toodud. Sealte see lähtubki.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Evelyn Sepp, teine küsimus!

Evelyn Sepp

Mina olen ka kindlasti päris usin nii põhiseaduse kui põhiseaduse kommenteeritud väljaannete lugeja, aga mina seal niisugust väärtust ei ole kohanud nagu valimisrütm, mida peaks Eesti Vabariigis põhiseadusega kaitsma, tallates selle hinnaga jalge alla kõik muud väärtused. Äkki sa viitaksid täpselt sellele allikale, kus ja kelle kommentaarides on valimisrütm kõige olulisem põhiväärtus, mida põhiseadusega tuleb kaitsta?

Tõnis Kõiv

Aitäh küsimuse eest! See eelnõu ei talla ühtegi väärtust jalge alla.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Hannes Rumm!

Hannes Rumm

Lugupeetud ettekandja! Mul on selline küsimus. Seda mõtet on hellitatud ning eelnõu ja eelnõu seletuskirja küpsetatud pool aastat, ometi on eelnõu seletuskiri harvanähtavalt lühike ja pealiskaudne. Miks te oma töösse selles mõttes nii hoolimatult olete suhtunud? See seletuskiri ei vasta ka paljudele nendele küsimustele ja teemadele, millest te siin kõnetoolis rääkisite.

Tõnis Kõiv

Ma mõõnan, et seletuskiri oleks võinud olla tunduvalt pikem. Aga kõik see, mida ma oma ettekandes rääkisin, käib ju ka eelnõu menetluse juurde ja on stenogrammis olemas ning tulevikus kasutatav. Ma loodan, et kogu arutelu, mis vastavalt protseduurile peab siin järgmiste kuude jooksul toimuma, annab olemasolevale materjalile ja olemasolevatele teadmistele palju lisaväärtust juurde. Algatajad olid enne eelnõu esitamist jõudnud veendumusele, et olemasolev variant, mis oli kokku lepitud, ja põhimõtted, mis selle aluseks on, on sellised, et need võib parlamendile edasiseks arutamiseks esitada, ja et sellel muudatusel on pikaajaline positiivne mõju meie riigile.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Tõnis Kõiv! Palun ettekandeks kõnetooli põhiseaduskomisjoni esimehe kolleeg Väino Linde!

Väino Linde

Lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid Riigikogu liikmed! Neljapäeval, 10. juunil arutas põhiseaduskomisjon 54 Riigikogu liikme algatatud põhiseaduse ja põhiseaduse rakendamise seaduse muutmise eelnõu. Algatajate esindajana andis eelnõu koostamise vajadusest ülevaate meie hea kolleeg Tõnis Kõiv, kes tänagi meile äsja esines. Veel olime kohale palunud Vabariigi Valimiskomisjoni aseesimehe Alo Heinsalu ja Tiina Runthali kui Justiitsministeeriumi õigusloome korralduse talituse nõuniku.

Komisjoni istung algas sellega, et kolleeg Evelyn Sepp märkis, et teda paneb üllatuma nii

kaaluka eelnõu väga kiire menetlemine. Ei ole ära kuulatud isegi Vabariigi Valitsuse seisukohta. Komisjoni istungil sai selgitatud, et Vabariigi Valitsuse ametlik seisukoht eelnõu kohta on kindlasti tulemas, teadaolevalt tehakse see otsus pärast jaanipäeva. Olgu lisatud, et eelnõu jõudis põhiseaduskomisjoni istungile tõepoolest tavapärasest veidi kiiremini. Selle taga on soov võimaldada Riigikogu praegusel koosseisul selle eelnõu menetlemist Riigikogu saalis võimalikult kiirelt alustada. Mis sellest edasi saab, on juba, head kolleegid, ühiselt meie kõigi otsustada ja arutada.

Oli juttu ka sellest, et senine valimisrütm on siiski mõistlik, sest see annab erakondadele valijatelt teatud adekvaatse tagasiside. Näiteks hea kolleeg Hannes Rumm avaldas seda arvamust ja tõstatas küsimuse, kas uuendus võiks seda pärssida või mitte. Vastuseks selgitati, et näiteid võib tuua nii sellise valimisrütmi kui ka teistsuguste süsteemidega Euroopa riikidest. Näiteks võivad eri valimised toimuda ühel aastal, aga mitte ühel ajal. Kui see eelnõu saab heaks kiidetud, siis oleksid Eestis vastu võetud poliitilised otsused ilmselt pikaajalisemad, strateegilisemad ja võib-olla ka mõneski mõttes arusaadavamad.

Niimoodi see vaidlus ja seisukohtade avaldamine meil seal siis käis. Oldi ka veidi mures selle üle, mis peaks toimuma aastal 2039, kui on niisugune valimiste superaasta: peaksid toimuma neljad valimised ühel aastal. Tõnis Kõiv selgitas, et üks samalaadne kogemus on meil 1999. aastast olemas. Siis toimusid omavalitsuste valimised ja Riigikogu valimised ning valijad said nendega väga edukalt hakkama. Lokaalsed probleemid ei kasvanud üle riigi probleemide ja ka mitte vastupidi.

Justiitsministeeriumi esindaja ütles, et tema teada Justiitsministeerium valmistab praegu ette Vabariigi Valitsuse otsuse eelnõu selle põhiseaduse muudatuse kohta ja et selle sisu on toetav. Valitsus toetab eelnõu menetlemist Riigikogus. Alo Heinsalu Vabariigi Valimiskomisjonist ütles, et kuna valimiste arv jääb pärast eelnõu heakskiitmist samaks, siis mingit demokraatia pärssimist see kaasa ei too. Ka valimiskomisjoni töömaht sellest ei muutu. Nad nägid probleemina teatud juhtudel võimalikku valimistoimingute kattuvust: võivad tekkida olukorrad, kus toimub näiteks üheaegselt mingi erakorraline valimine ja presidendi

valimine. Kuid ilmselt on see probleem ületatav.

Väljatoomist väärt on Andres Herkeli seisukoht, et niisugune suhteliselt kiire eelnõu esimesele lugemisele panek võib-olla aktiveerib riigiõiguslastest eksperte kiirelt selle eelnõu kohta oma seisukohti avaldama ja Riigikogu saab neid siis edaspidisel menetlemisel arvestada.

Lõpuks võttis põhiseaduskomisjon nagu ikka ette hääletamise. Oli ettepanek panna see eelnõu täna esimesele lugemisele. Selle poolt oli 6, vastu 3 inimest, erapooletuid ei olnud. Järgmisena oli ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada. Selle poolt anti 5 häält, vastu 1. Kaks komisjoni liiget ei hääletanud. Komisjoni ettepanek on seega täna esimene lugemine lõpetada. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks palume määrata 1. september ehk teadmispäev, kell 16 oleks see lõplik aeg. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Väino Linde! Kas ettekandjale on küsimusi? Palun, kolleeg Hannes Rumm, teine küsimus!

Hannes Rumm

Mul on üks küsimus kolleeg Väino Lindele. Sa väga põgusalt libisesid üle sellest, et Vabariigi Valimiskomisjoni esindaja tõi välja asjaolu, et eelnõu koostajad ei ole arvestanud asjaoluga, et teatud puhkudel võib tekkida valimistoimingute kattuvus, mis võib tekitada teatud kriisi. Sa küll omalt poolt ütlesid, et ilmselt on need raskused ületatavad, aga komisjoni koosolekul küll ükski esineja minu mäletamist mööda ei suutnud selgitada, kuidas need raskused võiks ületatavad olla. Minu palve on, et sa nüüd kolleegidele ja avalikkusele siin kõnepuldis selgitaksid, milles see kattuvus võiks seisneda ja kuidas on too probleem sinu hinnangul võimalik ületada.

Väino Linde

Mingist kriisist küll komisjoni istungil juttu ei olnud, kuid, nagu ma ütlesin, Alo Heinsalu tõstas tõesti selle probleemi ja tegi ettepaneku, et seda võiks edasise menetlemise käigus arutada. Eks see korraliste üldvalimiste rütm ongi teatud valimistoimingute võimaliku kattumise olukorra tekke põhjus. Võib juhtuda,

et Vabariigi President tuleb Riigikogul valida 14 päeva jooksul, Riigikogu erakorralised valimised peavad toimuma 20 kuni 40 päeva pärast valimiste väljakuulutamist, eelnõu puhul aga on see tähtaeg isegi 90 päeva. See 90 päeva on eelnõus sellel põhjusel, et erakorraliste valimiste väljakuulutamine oleks tõesti ülimalt põhjendatud ja et seda ei korraldataks vahetult enne järgmisi korralisi valimisi. Aga see olukord, millele Alo Heinsalu viitas, on tegelikult rohkem hüpoteetiline.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Väino Linde! Avan läbirääkimised. Esimesena kutsun kõnepulti kolleeg Hannes Rummu Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajana.

Hannes Rumm

Hea juhataja! Lugupeetud kolleegid! Alustan sellest, et meenutan teile, et mullu käis linna- ja vallajuhte Eestis valimas 662 813 inimest ja europarlamendi liikmeid valis 399 181 inimest. Mõlemal juhul oli mullu valimisaktiivsus palju suurem kui varasematel aastatel, kuigi tekkis tõepoolest ebanormaalne olukord, kus valimised toimusid vaid neljakuu- lise vaheaja järel. See näitab, et sajad tuhanded inimesed tulid hea meelega valima, sest nad tahtsid oma mõtete kandjaid toetada, millegi vastu protestida ning Eesti elu üle otsustamises kaasa rääkida. See näitab, et valijatel pole sagedaste valimiste vastu midagi. Sel taustal mõjub päris kummaliselt jutt, et valimised tuleb korraldada nii harva kui võimalik, sest need segavad normaalset riigijuhtimist.

Enamikus Euroopa riikides on välja kujunenud tava, et parlamendi ja omavalitsuste valimised vahelduvad rütmiliselt. See rütm annab valijatele omavalitsuste valimisel muu hulgas lisaks kohaliku elu küsimuste üle otsustamisele võimaluse anda valitsuserakondadele märku, kas võimuparteide poliitikaga ollakse rahul või mitte. Ükskõik mis riigis, olgu Saksamaal, Prantsusmaal, Soomes või Lätis, tõlgendatakse kohalike valimiste tulemusi üleriigiliselt just nii, et need kas tugevdasid või nõrgendasid võimuparteide ja valitsuse positsiooni. Eestis tekitati eelmise põhiseaduse muudatusega samuti selline mõistlik rütm, kus Riigikogu ja omavalitsuse valimised toimuvad iga kahe

aasta tagant. Sotsiaaldemokraatide meelest pole mingit põhjust seda euroopalikku ja demokraatia toimimiseks hädavajalikku rütmi muuta. Ka näide, et 1999. aastal toimusid meil kohalike omavalitsuste valimised kõigest pool aastat pärast parlamendivalimisi, pole asjakohane, sest kui vaadata nende valimiste tulemusi, siis need sarnanesid suuresti ega pakkunud valijatele võimalust anda valitsuspartei- dele tagasisidet. Valitsuspartei- del polnud võimalust tagasisidet õigel ajal saada ja see läks tagantjärele tarkusena päris kalliks maksma.

Ma arvan, et praegune rütm, mille puhul Riigikogu ja omavalitsuste valimised vahelduvad iga kahe aasta tagant, on palju parem kui väljapakutud mudel, kus need toimuvad samal aastal. Õnneks on küll eelnõust välja võetud kõige suurem rumalus, omavalitsuste valimine ja Riigikogu valimine samal päeval, mis ilmselgelt oleks tähendanud seda, et kohaliku elu küsimused jäävad tähtsuselt Riigikogu valimise varju.

Oleme arvamusel, et Reformierakonna ja IRL-i valimisreform vähendab valijate võimu ja suurendab parteikontorite võimu, sest see annab valijatele võimaluse sekkuda Eesti elu juhtimisse ainult iga nelja aasta tagant, selle asemel et öelda oma sõna sekka iga kahe aasta tagant nagu praegu.

Ühe olulise argumendina selle reformi vastu toon välja ka asjaolu, et 100 aasta peale kavandatud valitsusreform ei ole niikuinii jätkusuutlik, sest nagu näitab eelmise sajandi ajalugu, muudetakse nii pika aja vältel valimisüsteemi korduvalt niikuinii. Nagu toodi välja ka põhiseaduskomisjonis toimunud aruteludel – ja seda tegi IRL-i esindaja –, pole see juhtunud mitte ainult Eestis, vaid mõne erandiga kõigis Euroopa riikides. Ja kui veel lähiajaloo tagasi vaadata, siis isegi alates 1992. aastast jõustunud valimiskord on juba muutunud kaks korda, ja seda oluliselt. Esiteks, nagu juba öeldud, pikendati omavalitsuste valimise tsüklit ja see viidi n-õ peegelpilti Riigikogu valimistega, ning teiseks lisandusid pärast Eesti ühinemist Euroopa Liiduga meie valimis- tsüklisse europarlamendi valimised. See tähendab, et olukorras, kus väljapakutud valimisreformi ülemineku- aeg on peaaegu 20 aastat, on ülimalt vähe tõenäoline, et arutusel olev kord isegi selle jõustamise korral juba selle ülemi- nekuaja lõpuks veel jõus on.

Toon välja ka asjaolu, et valimissüsteemi stabiilsus on omaette oluline väärtus, mis tagab ühiskonna turvalise toimimise pika aja vältel. Palun lisaiega!

Esimees Ene Ergma

Kui palju?

Hannes Rumm

Kolm minutit.

Esimees Ene Ergma

Kolm minutit, palun!

Hannes Rumm

Praegu väljapakutud lahendus paiskab turvalise loogilise valimiskorra ligi 20 aastaks sassi ja nagu öeldud, pole mingit garantiid, et see nii pika aja järel toimima jääb. Seetõttu ei olnud päris täpne Tõnis Kõivu märkus, kui ta ütles, et sotsiaaldemokraadid jäid selle eelnõu arutelust ühel hetkel kõrvale. Me lihtsalt otsustasime, et me sellist valimisreformi ei toeta. Aitäh teile!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Hannes Rumm! Palun kõnepulti kolleeg Rain Rosimannuse Reformierakonna fraktsiooni esindajana! Kaheksa minutit.

Rain Rosimannus

Austatud juhataja! Hea Riigikogu! Valimised on kahtlemata demokraatia pidupäev. Aga kui pidu pidada nädal või kaks jutti, võib tagajärjeks olla peavalu, pohmell või ka hoopis tõsisemad tervisekahjustused. Eestis on asjad kujunenud selliseks, et valimispidu ei katke hetkekski. Järgmisest 100 aastast on 70 valimisaastad ja ülejäänud 30 aastat on valimiseelsed aastad. Sealjuures on 100 aastat lihtsalt suvaline, näitlikustamiseks võetud ajavahemik, tegelikult suundub samasugune valimiskalender lõpmatusse, horisondi taha. Valimiskarusell ei peatugi. Mis selles siis ikka nii väga hullu on, küsivad inimesed üle Eesti. Valimised ja demokraatia on ju tore.

Muidugi on pidu pidada tore. Ma olen täiesti kindel, et erakonnad võivad probleemideta jätkata ka vanaviisi. Küsimus on selles, kas samamoodi võib jätkata ka Eesti. Kui kogu aeg on pidu, millal siis töötegemiseks aega

leitakse, millal kainelt mõtlema hakatakse? Kui 100 aastat eristatakse, siis millal kokku lepatakse? Kui 100 aastat jagatakse lubadusi, siis millal neid ellu viiakse? Nii nagu iga inimese elus, nii saabub ka riikidel peo järel kardetavasti ükskord ikkagi trööstitu ja valus argipäev, nagu juhtus Kreekas.

Head sõbrad! Võib öelda, et valimisreformi põhjus on teaduslik. Valimisreformi ratsionaalne sisu ja eesmärk on vähendada survet Kreeka-sarnasesse lõksu kukkumiseks. Sotsiaalteadlased on nimelt kindlaks teinud, et valimistsükli mõjutavad tugevalt eelarvepoliitika ja avaliku sektori kulutuste iseloomu. Valimiste eel kasvavad avalikkusele nähtavamad ja lühiajalise mõjuga rahakulutused, näiteks paljadele ja dotatsioonidele, aga ka igasugu sümbolsetele betoon- ja neonrajatistele. Kannatavad aga hädavajalikud investeeringud, mille positiivne mõju avalduks alles aastate pärast. Kujutage nüüd ette, et see muster kordub Eestis järgmised 100 aastat jutti, ja proovige vabade assotsiatsioonide meetodil kolme sekundi jooksul vastata küsimusele, mis riik või omavalitsus teile esimesena silme ette tuleb.

Miks valimised sellist mõju avaldavad? Sellepärast, et valimiste lähenedes toimib avalikus poliitilises debatis kindel teemade ökonoomika. Teatud teemad, mis võivad olla sisuliselt üliolulised, aga on laiale valijaskonnale raskemini seletatavad, lükatakse kalevi alla. Kuna nende seletamine nõuab rohkem ressursi ja tõenäosus jõuda selleni, et valijad neid mõistavad, on väiksem, siis neid lihtsalt ei puudutata. Samal ajal teised, võib-olla sisult kergekaalulisemad, aga erineva haridustasemega laiale publikumassile lihtsamini mõistetavad teemad muutuvad keskseks. Kuhu läheb aga kampaanias tähelepanu, läheb tulevikus ka maksuraha.

Need on teaduslikud faktid, sotsiaalsed seaduspärad. See tähendab, et me võime vahetada Reformierakonna Res Publica vastu, Res Publica rohelist vastu, rohelist Indrek Tarandi vastu või Tarandi Ühtse Eesti vastu – midagi ei muutu. Ikka teevad poliitilist tunnustust püüdvad isikud ja erakonnad valimiste eel kõik selleks, et võimalikult paljudele valijatele meeldida. Konkreetsete inimeste iseloom või kasvatus ei muuda siin midagi, surve käituda teatud kombel tuleneb valimiste toimimise faktist endast. Olgu Saar või Savisaar, olgu

Ojasoo või Tuiksoo – veri viib rähnipoja ikka puu otsa ja vesi voolab ikka allamäge. Moraalitsemine teemal "Ärge nii tehke!" on sama hea kui saata atleedid olümpiamängudele sõnadega: "Ärge siis väga pingutage!"

Hea näide avalikkuse lühiajalisest fookusest valimiste eel on kas või seesama valimisreform ise. Isegi kauaaegsed poliitikaajakirjanikud, poliitikuist endist rääkimata, ei suuda seda käsitledes vaadata kaugemale tänastest konkreetsetest isikutest, erakondadest või Delfi homsest juhtkirjast. Sisuni ei jõutagi, sest see on natuke keerulisem kui rahvaliitlaste üksteisele vastu lõuga andmine. Palju raskem on mõista, et valimisaastate vähendamise reform on eelduseks pikaajaliste arengukavade teostumisele ja poliitilise keskustelu suuremale ratsionaalsusele. Ja need on ju asjad, mida muidu iga päev valju häälega taga nõutakse.

Mis seal ikka! Mul on ettepanek neile, kes seda reformi peavad ebaoluliseks või asendus-tegevuseks: ärge kirjutage sellest! Ärge pöörake sellele vähimatki tähelepanu! Ärge poliitiseerige seda ise ilmaasjata! Tegelge tähtsamate asjadega nagu näiteks Riigikogu liikmete kehakaal. Las see jäädagi rahulikult tehniliseks muudatuseks, mille tähtsust ja mõju Eesti poliitilisele kultuurile ja poliitika kvaliteedile hinnatakse 25, 50 või 100 aasta pärast, kui see reform on oma mõju avaldanud. Riigikogu stenogrammid ja ajalehtede arhiivid on ilmselt ka siis ajaloo huvilistele ja politoloogidele kättesaadavad, et seda objektiivselt teha.

Avalikes aruteludes on kõlanud veel üks küsimus: miks toimub reform nii kauges tulevikus ja miks me sel juhul just täna sellega tegelema peame? Vastus on irooniline: sest valimisreform on läbi viimata ja kõigil järgmistel aastatel ootavad meid ees taas valimised. Lähiaastate perspektiivis ei õnnestu seda reformi paraku teha, sest kõik mõtlevad sellele, kuidas üks või teine sisult mõistlik asi mõjutaks just tema eeldatavat valimistulemust. Ja nii jääbki igaveseks, kui me täna midagi ette ei võta.

Valimisaastate reform sellisel kujul, nagu ta teie ees seisab, on kompromiss, ainus kokkulepe, mis praeguses Riigikogus oli võimalik sõlmida. Selle kokkuleppe saavutamise eeldus oli reformi nihutamine piisavalt kaugel ajalise horisondi taha, kuhu tänased olupoliitilised rehkendused naljalt ei ulatu. Aga vaadagem asja pigem positiivsest küljest! Sellise leppe

tulemusel on sündinud selles mõttes eeskujulik reformikava, et kõik osapooled teavad muutuse tulekust mitmeid aastaid ette. Lisaks peab reformi jõustumiseks oma kaalutletud jah-sõna ütleva tervelt kaks Riigikogu koosseisu.

Hea Riigikogu! Valimisreform suurendab demokraatiat Eestis, sest see parandab demokraatliku poliitika kvaliteeti ja tõhusust, võtmata ära grammigi kodanike osalus- ja otsustusõigustest. Reformierakond toetab esitatud eelnõu esimese lugemise lõpetamist ja selle suunamist teisele lugemisele esimesel võimalusel. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Rain Rosimannus! Palun nüüd, kolleeg Evelyn Sepp Keskerakonna fraktsiooni esindajana! Kaheksa minutit.

Evelyn Sepp

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Valimised on tõesti pidu, aga erinevalt eelnõu algatajate käsitusest ei ole see pidu, mida peetakse erakondade peakontorites või valitud peokohtades Tallinna südalinnas. See on valijate pidu. Ja kui keegi kurdab siin selle üle, et pohmell peale valimisi on suur, siis uskuge, mitte pohmell pidupäevast, vaid kehvast valimistulemusest. Ja kehv valimistulemus reeglina tuleb kehvast tööst. See ongi valimiste mõte: kas saadakse kinnitus usaldusest, teenitakse see usaldus välja oma tööga või mitte.

Agaga tänane arutelu on andnud meile ühe mõnes mõttes täiesti geniaalse uue termini: me oleme saanud põhiseadusliku termini või uue põhiseadusliku põhiväärtuse, mis on valimisrütm. Mulle tundub, et kui valimisrütm on uus põhiseaduslik põhiväärtus, siis õiguskantsleril ei ole põhiseadusega enam mingit pistmist. Sel juhul peaks seda tša-tša-tšaa rütmi hindama kas Ants Tael või Merle Klandorf või keegi muu asjatundja, mitte siin saalis olivad ega mõned teised põhiseaduslikud institutsioonid. Valimisrütm ei saa olla põhiseaduse kõige kandvam väärtus, demokraatia väärtused seisnevad muus. Ja valimisi ei korraldata mitte valitute tarbeks, vaid see on valijate õigus näidata oma suhtumist, näidata oma usaldust, kui neil see on, või umbusaldust, kui seda ei ole.

Kas selleks on vaja muuta põhiseadust, et püüda muuta poliitilist kultuuri? Kahtlen. Valitsemiskultuuri tõstmiseks ei ole vaja valimisi koondada, vaid parandada valitsemise enda

kultuuri. Mõelgem lihtsalt selle peale: põhiseadus ei keela praegu seadustega reguleerimast pikemat eelarve planeerimise perioodi kui näiteks üks kalendriaasta. Ükski seadus ei keelanud ega takistanud teid diskuteerimast eelmistel Riigikogu valimistel näiteks oluliste majanduspoliitiliste otsuste üle. Mitte ükski seadus ei takistanud seda, ja põhiseadus ammugi mitte!

Aga see, head kolleegid, mille teie nende valimiste keskseks teemaks tõstsite, oli pronksõdur. Eelolevate valimiste keskseks teemaks võib tõusta muidugi see õnnetu vabadussammas või muu säärane küsimus. See aga ei ole põhiseaduslik küsimus, see on kõigi nende inimeste ja nende kultuuri küsimus, kes kandideerivad.

Minu jutu kokkuvõttev mõte on see, et sobimatute poliitikute sattumist poliitikasse ei saa ära hoida põhiseaduse muutmise ja valimiste koondamisega – see on ilmselgelt eba-proportsionaalne vahend. Selleks on teised mehhanismid ja eelkõige otsustab selle valija.

Nüüd aga eelnõu enda ja selle tehniliste, kuid oluliste nüansside juurde, millele eelnõu ettekandja piisavat tähelepanu ei suvatsenud pöörata. Näiteks et iga 20 aasta tagant on meil aasta, kus toimuvad neljad korralised valimised. Ma tuletan meelde, et põhiseaduskomisjonis juhtis valimiskomisjoni esindaja meie tähelepanu ka sellele, et tegelikult on valimistoimingute kattumisega tekkivad õiguslikud probleemid praktiliselt ületamatud. Seega: milleks meil on vaja seada iseendale mingid tõkked, millest me ei suuda üle hüppata või millest üle hüppamine ei olekski tegelikult põhjendatud?

Nüüd tulen ma uuesti sellesama valimiserütmijuurde tagasi. Kui meil tekib lisaks olukord, kus on vaja erakorralised valimised korraldada, mida ei ole ju võimalik ette näha, siis milline põhiseaduslik väärtus saab olla see, et meil tekivad tühjad ja poliitiliselt surnud perioodid korraliste valimiste vahel, mis mahuvad sõltumata olukorrast näiteks nelja-aastase perioodi sisse? Mul ei ole mingisugust mõistlikku seletust sellele pakkuda. Samuti sellele, kuidas saab olla demokraatialle kasulik see, kui me koondame valimised ühele aastale, kuid eri päevadele, saades samas aru, et muutub vaid poliittehnoloogia valimiskampaaniate tegemisel ja teemad, mis peaksid olema väga eraldi

seisvad, ei moodusta tegelikkuses eraldi seisvaid teemasid. Valijate jaoks ei ole tegemist selgelt eraldi seisvate valimistega, vaid olukorraga, kus on taas raske teha vahet, mis on kohalikud, mis riigi või mis kogu Euroopa teemad, sest mängu juhivad ju erakonnad, kelle jaoks on see tänase praktika kohaselt üks prahivedu kõik. Küsin veel kord: kuidas see saaks küll demokraatiat tugevdada? See jääb tõesti arusaamatuks.

Eelnõu seletuskirja kvaliteet aga on lausa piinlik. Muu hulgas sisaldab see näiteks viitevigu, aga ei kajasta eelnõuga kaasnevaid riigi kulusid, rääkimata erakondade kuludest. Me teame, et järgmise 20 aasta jooksul toimuks rohkem valimisi, kuna eelnõu algatajate ettepanekul on vaja valimistsükkel viia nendele sobivasse rütmi. See toob nii riigile kui ka valitutele kaasa täiendavaid kulusid. Millegipärast eelnõu asjaomaste arvutustega varustatud ei ole, kuigi normitehnika eeskirjade kohaselt peaks olema tehtud väga põhjalik analüüs.

Aga tõepoolest: mis on ikkagi põhiline küsimus, kui pidada silmas Reformierakonna esindaja sõnavõttu ja Eesti võrdlemist Kreekaga? Võrdluses Kreekaga ei seo meid mitte valimiserütm, vaid hoopis korporatiivsus ja vähene läbipaistvus. Aga valimiste loksutamine mugavatesse nelja-aastastesse perioodidesse pigem tsementeerib seda olukorda, mitte ei paranda seda. Nii et, on mille üle mõelda.

Ja erinevalt Kreekast on Eesti valitsuserakonnad ju ometigi teinud "tarku" otsuseid ja nende populaarsus ei ole sellest sugugi langenud, nii et valimiste harvendamist ei ole ka sel põhjusel vaja ette võtta.

Kindlasti ei taha me nõustuda aga sellega, et nüüd me peaksime siin kõik vaikima, kuna see eelnõu ei ole meie arvates mõistlik ja põhjendatud. Seda rõõmu me kindlasti ei tee. Selliste plaanide avalikustamine ja kriitika on poliitilise kultuuri kujundamisel väga olulised.

Kui keegi peaks kunagi tulevikus põhiseaduse muutmise eelnõusid esitama, siis võiks need vähemalt varustada analüüsidega, mida ilmselt selle eelnõu ettevalmistajad ei julgenud teha. Usun, et Eestis on suhteliselt vähe terve mõistusega eksperte, kes sellist lähenemist sellise tooruseastme juures toetaksid ja oma nime sinna avalikult julgeksid alla kirjutada – erinevalt nendest 54 poliitikust, kes seda tegid. Kui te aga arvate, et teie siin ei ole mõistlikud,

siis tulevikus ärge kandideerige, selleks ei pea ilmingimata põhiseadusesse täiendavaid takistusi looma. Aitäh!

Istungi lõpp kell 20.12.
Istungi kestus 7 tundi ja 12 minutit.

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised. Määrán eelnõu 775 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 1. septembri kell 16. Eelnõu esimene lugemine on lõppenud.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

Head kolleegid! Meie istung on lõppenud.

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 17. juuni 2010

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Riigikogu liikme Terje Trei ametivanne

Istungi rakendamine

2. Kinnistusraamatuseaduse, pärimisseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (725 SE) kolmas lugemine

3. Liiklusseaduse eelnõu (475 SE) kolmas lugemine

4. Monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seaduse eelnõu (597 SE) kolmas lugemine

5. Noorsootöö seaduse eelnõu (676 SE) kolmas lugemine

6. Relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu (730 SE) kolmas lugemine

7. Kunstiteoste tellimise seaduse eelnõu (756 SE) kolmas lugemine

8. Sotsiaalmaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (760 SE) kolmas lugemine

9. Riigivaraseaduse muutmise seaduse eelnõu (772 SE) kolmas lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Tere hommikust, austatud ametikaaslased! Austatud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärku 18. töönädala neljapäevast istungit.

1. Riigikogu liikme Terje Trei ametivanne

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Seoses Riigikogu liikme Urmas Kruuse tagasiastumisega asus tänasest Riigikogu liikmeks asendusliige Terje Trei. Mul ongi hea meel ja suur au paluda Riigikogu liige Terje Trei Riigikogu kõnetooli ja kuulata ära tema ametivanne. Palun, proua Trei!

Terje Trei

Asudes täitma oma kohustusi Riigikogu liikmena Riigikogu XI koosseisus, annan vande jääda ustavaks Eesti Vabariigile ja tema põhiseaduslikule korrale.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Tulge nüüd ilusasti siit Riigikogu kõnetooli tagant välja, minge vasakule ja kirjutage ka allkiri.

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Kui kellelgi on soovi üle anda eelnõusid või arupärimisi, siis palun andke märku! Valdur Lahtvee, palun!

Valdur Lahtvee

Härra juhataja! Head kolleegid! Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni nimel annan üle eelnõu teeseaduse muutmiseks ühes väikeses osas. Nimelt on pärast maareformi lõpuleviimist küllalt sagedased juhtumid, kus osale kinnistutele pääseb juurde vaid erateed pidi, mille omanik on tee kas sulgenud või keelanud teistel seda kasutada, sealhulgas ka pääsuks kinnistutele, kus see eratee on ainus juurdepääsuvõimalus. Omanikud keelduvad servituudi seadmisest olemasoleva tee kasutamiseks või juurdepääsu tagava uue tee ehitamiseks või siis pole uue tee ehitamine võimalik või majanduslikult otstarbekas. Tagamaks omanike põhiõigust kasutada oma kinnistut, sealhulgas õigust sellele juurde pääseda, tuleb selline konflikt lahendada ja sätestada kinnistule juurdepääsu ainus võimalus – õigus kasutada teise omaniku erateed – teeseaduse täiendusega, mille me välja pakume. Teine väike täiendus puudutab liiklusmärkide nähtavuse parandamist, et suurendada liiklusohutust.

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Heljo Pikhofi!

Heljo Pikhof

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Annan Riigikogu liikmete Heljo Pikhofi, Eiki Nestori, Jaan Õunapuu, Mark Soosaare, Jüri Tamme, Karel Rütli, Peeter Kreitzbergi, Sven Mikseri, Jaanus Marrandi, Indrek Saare ja Kalev Kotka nimel üle arupärimise justiitsminister Rein Langile. Me soovime oma arupärimises teada, kunas tulevad Eesti riigis seadused, mis kaitsevad naisi vägivalda eest.

Aseesimees Jüri Ratas

Jüri Tamm, palun!

Jüri Tamm

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Lubage mul tutvustada Eesti Vabariigi peaministrile Andrus Ansipile esitatud arupärimist, mis puudutab meie kõikide igapäevatööd. Viimastel aastatel on oluliselt halvenenud Vabariigi Valitsuse poolt Riigikogu menetlusse antud eelnõude kvaliteet. Näiteks suur osa Riigikogu majanduskomisjoni menetlusse antud eelnõudest saadetakse esimesele lugemisele juba muudetud kujul, sest arutelude tulemusel on leitud eelnõudest nii sisulisi kui ka tehnilisi ebatäpsusi. Vaatamata sellele on vaja teha teiseks lugemiseks või selle jätkamiseks palju muudatusettepanekuid, millest suur osa on eelnõu algataja esindaja muudatusettepanekud. Eelnõude ettevalmistamisel tekkinud vead on tingitud kas liigsest kiirustamisest või pikast kooskõlastusajast. Lisaks sisulistele ebatäpsustele esinevad mõlemal juhul eelnõus ühesugused vead – muudetakse või tunnistatakse kehtetuks sätteid, mis on juba kehtetuks tunnistatud, või täiendatakse sätetega, mis on juba teiste muudatustega sisse viidud, muudetud on mõisteid või sõnastusi, kuid osas sätetes on need jäänud muutmata. Eelnõude väljatöötajad ei ole alati osanud näha, kuidas üks või teine seadussäte tegelikult elus rakendub. Lisaks eelöeldule tuleb eelnõusid ka tehniliselt korrastada, sest Vabariigi Valitsuse kinnitatud õigustoivate aktide eelnõude normitehnika eeskiri erineb Riigikogu juhataja kehtestatud Riigikogu menetletavate eelnõude normitehnika eeskirjast. Sellest tulenevalt esitan Eesti Vabariigi peaministrile Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 139 alusel arupärimise, kas peaministril ja vastavate valdkondade ministritel on ülevaade ...

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Teie aeg on läbi. Ma võtan selle arupärimise vastu.

Jüri Tamm

Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Rohkem kõnesoove ei ole. Olen Riigikogu juhataja nimel vastu võtnud ühe eelnõu ja kaks arupärimist ning nende edasine menetlemine otsustatakse vastavalt kodu- ja töökorra seadusele.

Läheme edasi teadete juurde. Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete esitatud arupärimise rahandusminister Jürgen Ligile.

Head ametikaaslased! Viime läbi kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 92 Riigikogu liiget, puudub 9.

Asume nüüd menetlema tänaseid päevakorrapunkte.

2. Kinnistusraamatuseaduse, pärimisseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (725 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud kinnistusraamatuseaduse, pärimisseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Me võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Head ametikaaslased! Tulenevalt meie kodu- ja töökorra seadusest nõuab eelnõu 725 koosseisu hääleteenamust ning enne lõpphääletust viime läbi kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 93 Riigikogu liiget, puudub 8.

Panen lõpphääletusele eelnõu 725. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 92 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud kinnistusraamatuseaduse, pärimisseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 725 on seadusena vastu võetud. (Tabel 35.)

Esimese päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

3. Liiklusseaduse eelnõu (475 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme edasi teise päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud liiklusseaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Soove ei ole. Läheme lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele eelnõu 475. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 84 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud liiklusseaduse eelnõu 475 on seadusena vastu võetud. (Tabel 36.)

Teise päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

4. Monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seaduse eelnõu (597 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme edasi kolmanda päevakorrapunkti juurde, milleks on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni, Eesti Reformierakonna fraktsiooni ning Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni algatatud monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Mul on hea võimalus avada läbirääkimised. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindaja Mart Laari!

Mart Laar

Lugupeetud esimees! Austatud kolleegid! Me oleme täna Riigikogus jõudnud olulise seaduse vastuvõtmise lävele. Miks see seadus tänasele Eestile sedavõrd oluline on? Me näeme ju seda, et ehkki paaril viimasel kuul on tööpuudus Eestis jõudsalt vähenenud, pole majandussurutis kaugeltki läbi. Näeme seda, et paljudel peredel on raske ots otsaga kokku tulla. Riik ei saa nende muredele selga keerata, vaid peab tegema omalt poolt kõik, et inimesi aidata. Üks võimalus teha seda realselt, mitte ainult lihtsalt suuri sõnu teha, on panna piir

kütte- ja veehindade kontrollimatule kasvule, sest on ju teada, et muude väljaminekute kõrval on just koduga seotud kulude suurendamine niigi raskustes peredele raske koorma selga ladunud.

Ühelt poolt pärsivad põhjendamatult kõrged kommunaalteenuste hinnad Eesti ettevõtete konkurentsivõimet ning halvendavad perspektiivis maksumajandusliku keskkonna taastumist, teisalt on universaalteenuste põhjendamatul hinnakujundusel aga negatiivne mõju, nagu ma enne ütlesin, kodutarbijatele. Statistika kohaselt on tunduvalt kasvanud kodutarbijatest kommunaalteenuste võlgnike arv ja seoses kütteperioodi algusega suureneb see aasta vahetusel kahjuks ilmselt veelgi. Iseenesest on riskigrupiks lastega perekonnad, pensionärid, eluaseme tagasimaksetega hädas olevad koduomanikud ja mitmed teised vähekindlustatud elanikegrupid.

Selle taustal tuleb küsida, kas pidevalt kasvavad kütte- ja veearved on tõesti paratamatud. Tegelikult mitte. Täna sedad seadused lihtsalt ei taga tarbijatele piisavat kaitset monopolsete ettevõtete hinnakujunduse eest. Just monopolide hoiatamiseks andsid Isamaa ja Res Publica Liit, Reformierakond ja rohelised Riigikogu menetluse seaduse, mille vastuvõtmise lävel me täna seisame ja mis peaks sundima monopolseid ettevõtteid senisest rohkem arvestama tarbijate huvideid. See praktika, kus koduomanikud on monopolide ees kaitseta, peab lihtsalt lõppema ja selleks tulebki Konkurentsiametile anda oluliselt suuremad õigused monopolide ohjeldamiseks. Kui Konkurentsiamet või kohalik omavalitsus hakkavad kooskõlastama vee-ettevõtjate hindu ning soojatootjate hindu, kontrolliks tootmismah্তুdest sõltumatu Konkurentsiamet ...

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud ettekandja, ma palun vabandust! Head ametikaaslased! Saalis on liiga kõva lärm. Ma palun, austage ettekandjat, ma palun teil olla vaiksemalt!

Mart Laar

... siis loob see võimaluse kontrollida, kui põhjendatud on ühe või teise ettevõtte kasumlikkuse määr, ning vajaduse korral seda piirata. Selle seaduse vastuvõtmise on muutnud eriti vajalikuks praeguseks teatavaks saanud faktid

monopolide tugevnemisest ja uute monopolide kasvust Eesti turul. Ühelt poolt võib ju tervitada rahvusvaheliste hiitude sisenemist Eesti turgudele ning näha selles tunnustust Eesti arengule, teisalt on aga selge, et kui Eesti sellele omalt poolt reageerimata jätab ning Konkurentsiametile täiendavaid võimalusi ei anna, siis pügatakse meid paljaks nagu lambaid, ja tehakse seda õige halastamatult. Just selle tõttu on väga vajalik see seadus rakendada ja samal ajal on näha ka need positiivsed tulemused, mida selle vastuvõtmine kaasa toob. Esiteks jääb ilmselt nii Tallinnas kui mõnelgi pool mujal ära järgmise aasta 1. jaanuariks planeeritud hinnatõus ning paari aasta jooksul on oodata vee hinna alanemist õige mitme protsendi võrra, Konkurentsiameti hinnangul 10% või 15%. Soojusenergia osas tähendab see seda, et ebaefektiivse süsteemivõrgu omanik ei saa enam istuda käed rüpes. Konkurentsiametil on õigus nõuda konkursi korraldamist, mis toob kaasa kohalike kütuste kasutuselevõtu ning aitab alandada soojuse hinda. Hinnanguliselt on sellega võimalik lähemate aastate jooksul saavutada 15–20%-line soojuse hinna langus. Kohtla-Järvel tekib seaduse vastuvõtmise järel võimalus hoida ära eelseisev suur hinnatõus, kohalike kütuste osakaal suureneb ka Tallinnas, viies lähematel aastatel siin soojuse hinna alla.

Kuigi vahepeal tundus, et vaikne vastasseis monopolide ohjeldamise seadusele viib selle hääbumisele või muutub monopolidevastane seadus nende toetamise seaduseks, on praeguseks kõik tõkkes selle seaduse teelt kõrvaldatud. IRL on selle üle rõõmus, me toetame selle seaduse vastuvõtmist ja leiame, et see on kõigile Eesti inimestele hea ja vajalik uudis. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Töötades siin Riigikogus monopoliseaduse kallal, on Keskerakonna fraktsioonil olnud kahesugused tunded ja mõtted. Üks asi on see, et kindlasti me vajame monopolidevastast seadust, kui seda nii nimetada võib. Kui vaadata seda, mis toimub meie elektriturul, mis toimub meie

veeturul, siis on hinnad tõusnud kiiresti ja monopolid on tõstnud hindu paljuski põhjendamatuks. Või kui me vaatame Tallinna Vee või üldse vee-ettevõtete tegutsemist turul, kui me vaatame, mida on Eesti Energia teinud kahe viimase aasta jooksul – tõstnud võrguteenuste ja n-ö elektri kojutoimetamise krooni pealt poolteise krooni peale jne. See on üks pool.

Asja teine pool. Kui meil eile oli siin teine lugemine, siis ma kahjuks pulti ei jõudnud, aga hirmus tahtmine oli tulla ja rääkida mõnest asjast meie noortele sõpradele, kes eile teisel lugemisel hästi innustatult kaasa rääkisid, kui palju – 500 miljonit – on võetud tallinlaste taskust. Aga nende poolt oleks olnud väga ilus rääkida sellest, kes tegelikult Tallinna Vee erastas. Kes see oli? See oli Isamaaliit, kes võitles kunagi selle eest, et Tallinna Vesi erastada, ja erastada sellistel tingimustel, millega sellele monopoolsele ettevõttele anti müügilepinguga võimalus selliseks veehinnaralliks! Tegelikult on muidugi teistpidi hea, et IRL selle seaduse koos teiste erakondadega siia arutada tõi, aga see on nõnda öelda vigade parandus, mitte võitlus selle nimel, et tallinlased, nüüd me aitame teid. Tegelik abi oleks olnud see, kui ettevõtte erastamisel oleks leping korralikult ette valmistatud. Me peame vaatama, mis tingis selle seaduse siia saali toomise, ja tõesti, esimene asi on see, et me peaksime nimetama neid asju õige nimega ja kogu ajaloo läbi käima. Ja see peaks olema ka hoiatuseks, et me infrastruktuuriettevõtteid nii naljalt ei erastaks, ei tahaks neid börsile tuua. Aga tundub, et IRL ei ole sellest veel õppinud, et ei tohi infrastruktuuriettevõtteid nii kergekäeliselt erastada. Me mäletame ju, alles kuu aega tagasi me tegelesime Eesti Energia börsile toomisega.

Sellised olid siis need kahepoolsed mõtted – monopolide seadust on vaja, aga asjal on ka teine pool ja sellest ma rääkisin. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Palun Riigikogu kõnetooli Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni esindaja Toomas Trapido!

Toomas Trapido

Hea juhataja! Head kolleegid! Monopoolseid ettevõtteid ohjeldada on kahtlemata vaja. See on täiesti selge ja seetõttu me seda eelnõu

ka toetame. Meie maailm on selline, kus tõepoolest kõik on kõigega seotud, ja seetõttu ma tahaksin enne selle eelnõu vastuvõtmist tuua välja mõned seosed, et me siis tulevikus teeksime võib-olla ka selle eelnõu põhjal targemaid otsuseid.

Esiteks, on väga hea, et selle eelnõu vastuvõtmise tulemusena väheneb tõenäoliselt sõltuvus imporditavatest kütustest, eelkõige Venemaalt tulevast gaasist. See, mida me aga selle eelnõu vastuvõtmisega soodustame, on biomassi, eelkõige tõenäoliselt puidu, puiduhakke kasutus, mis on, ma ütleksin, ka hea selle tingimusega, et looduskaitse või loodusväärtuslikke kohti ei kahjustata.

Natuke probleemsemad on turvas ja prügi. Turvas nimelt, kui me vaatame seda meie eluea kontekstis, ei ole kahtlemata taastuv loodusvara ja ma loodan, et me selle seaduse vastuvõtmise järel ei hakka ebaefektiivselt ka lekkivates trassides jne põletama väga palju rohkem Eesti rabadest kaevatud turvast. Teine probleemne koht, nagu ma ütlesin, on prügi põletamine. Kui olmeprügi põletamine on alternatiiviks selle ladestamisele prügilas, siis see on kahtlemata hea areng. Aga kui tuua näide 80 km põhja poolt, Helsingist, kus on ka jäätmepõletustehas, siis võib juhtuda niimoodi, et jäätmepõletajad saavad ühiskonda sõnumi: "Ärge sorteerige! Tooge kõik meile, me teame, mis selle prügiga peale hakata!" Ma loodan, et meie tulevased jäätmepõletajad selliseid sõnumeid kunagi ühiskonnale ei saada ja et jäätmepõletusele läheb tõepoolest ainult see prügi, mis oleks läinud prügimäele ladestamisele. Siis on see kahtlemata samm õiges suunas.

Ma loodan, et need hirmud ei realiseeru ja et selle eelnõu vastuvõtmisega muutub paremaks keskkond ning ohjeldatakse tõepoolest monopoliseid ettevõtteid, mis on kasulik ka Eesti elanikele. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Reformierakonna fraktsiooni esindaja Urmas Klaasi!

Urmas Klaas

Austatud juhataja! Austatud kolleegid! Oleme jõudnud monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seadusega kolmandale lugemisele ning eelnõu seadusena vastuvõtmiseni.

Reformierakonna fraktsiooni seisukohalt oli kõige olulisem, kui me selle eelnõu alkatamisega ühinesime, mõistlik hind tarbijale, et sooja, vee ja teiste elutähtsate ressursside tarbijad maksaksid õiglast ja mõistlikku hinda. Me oleme olnud, head kolleegid, osalised vaidlustes, kas sellist seadust on üldse vaja ja kuidas monopolit ohjeldada, olgu nendeks siis kas Eesti Energia, Veolia, Dalkia või Gazprom.

Reformierakonna fraktsioon on arvamusel, et see seadus kindlasti survestab monopolide pakutavate teenuste hindu. Oleme aga samas veendunud, et selle seaduse vastuvõtmine ei tähenda, nagu võiksid tarbija ja ka parlament nüüd jalad rahulikult seinale lüüa. Me oleme arvamusel, et seadus peaks lõpetama senise füüsilise isiku ja juriidilise isiku ehk ettevõtja ning tavatarbija ebavõrdse kohtlemise. Kõik peaksid maksma vee eest kulupõhiste, läbi paistvate, ausate hindade alusel. Me olime nõus kompromissettepanekuga, et see juhtub 15 aasta vältel, kuid peame õigeaks kiiremat ebavõrdse kohtlemise lõpetamist. Reformierakond oleks pooldanud veemonopolide ohjeldamisel karmimat lähenemist, vaekauss langes aga leebema tee kasuks ja võiks öelda, et hea seegi.

Kindlasti jäävad jätkuvalt arutlustemadeks Eesti energiaportfelli mitmekesistamine ja meie riigi sõltuvuse vähendamine imporditavatest energiakandjatest. Siin on mitu põhjust. Meil ei maksa luua, head kolleegid, illusioone, et Venemaa uueks relvaks kutsutava Gazpromi huvid pole Eestis kohal ja et ta ei soovi end siin maksma panna. Asjaolu, miks me samuti peame nii oluliseks vähendada Vene gaasi osakaalu, on loomulikult gaasi hind. Sellest toodetav toasoe on lihtsalt kallim. Võrdluseks: Valgas toodetav toasoe on 30% odavam kui Tallinnas, Tartus on toasoe 20–25% odavam kui Tallinnas. Ja kui me nüüd küsime, millest tuleneb selline vahe, siis vahe ei tulene mitte sellest, kes on soojatootja, vaid sellest, millega toasooja toodetakse. Valga ja Tartu odavam hinda põhjuseks on kodumaise küttematerjali kasutamine. Reformierakond soovib kindlasti sooja hinda alandada ja viia selle tasemele, mis poleks suurem kui põhjendatud kulud tootmiseks ja mõistlik tootlus ettevõtjale.

Tahan Reformierakonna fraktsiooni nimel toonitada, et siin Riigikogus energieetikadebatte pidades ja monopolidele päitseid pähe

pannes peame seisma Eestimaa tarbija eest, kellel peab olema alati võimalus saada mõistliku tasu eest toasooja, vett ja elektrit.

Head kolleegid! Täna hommikul kell 9.27 tuli minu postkasti õiguskantsler Indrek Tederi memorandum ja ma mõistan õiguskantsleri muret seoses seaduse jõustumistähtaegadega ning ka võimaliku õigusselgusetuse pärast, mis tema hinnangul tekib seaduse jõustumise ja rakendamise vahepealsel ajal.

Palun kaks minutit lisaiega.

Aseesimees Jüri Ratas

Kaks minutit lisaiega.

Urmas Klaas

Kuid nagu head kolleegid ja vilunud juristid Isamaa ja Res Publica Liidust eelnõu algatajatena kinnitavad, pole see õiguslik probleem, vaid õigusteoreetiline probleem. Ja kuna ka tavaloojaga ütleb meile, et vahepeal kehtivad senised, kinnitatud hinnad, siis on Reformierakonna fraktsioon nõus selle eelnõu seadusena vastuvõtmisega. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Palun Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Eiki Nestori!

Eiki Nestor

Härra juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Et eelkõnelejaid üle trumbata, peaksin ma nüüd lihtsalt ütlema, et kõigile vee- ja soojatarbijatele tuleks tegelikult peale maksta selle eest, et nad tarbijad on. Aga ma jätan selle üleskutse tegemata ja tahan selle eelnõu puhul öelda järgmist.

Meil on olnud siin kindlad tavad, aga selle eelnõu puhul neid kahjuks järgitud ei ole. Ma kutsun teid siiski üles esitama tulevikus pere-toetuste muutmise seadust, mitte õnneliku lapsepõlve seadust, pensionikindlustuse seaduse muutmise seadust ja mitte helge vanaduspõlve seadust. Ja praegusel juhul on ju tegemist ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse ning kaugkütteseaduse muutmisega. See, et te oma poliitilises tegevuses suudate toota uudiseid ühe kindla pealkirjaga, on ju täiesti arusaadav ja ka valijatele rohkem mõistetav, aga seadusloomes võiksime omavahel jääda siiski korrektseks.

Seetõttu ütlen veel kord: kaugkütteseaduse ja ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse muutmine on see, mida me praegu hääletama hakkame. Monopolide vastu peale seaduse ju teisi rohtusid ei olegi. Millised need regulatsioonid on, on tõesti alati tõsine poliitiline küsimus.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Me võime asuda eelnõu 597 lõpphääletuse ettevalmistamise juurde. Kas võime alustada lõpphääletust?

Panen lõpphääletusele eelnõu 597. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 52 Riigikogu liiget, 3 on vastu ja erapooletuid ei ole. Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni, Eesti Reformierakonna fraktsiooni ning Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni algatatud monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seaduse eelnõu 597 on seadusena vastu võetud. (Tabel 37.)

Kolmanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

5. Noorsootöö seaduse eelnõu (676 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme edasi neljanda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud noorsootöö seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Soovivad. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Evelyn Sepa!

Evelyn Sepp

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Nagu noorsootöö seadus ütleb, puudub see peamiselt noori inimesi. See sihtgrupp on väga tänuväärne, sest see on just see osa Eesti ühiskonnast, mida tasub väetada, see on see osa Eesti ühiskonnast, keda tuleks kõige rohkem õpetada ja harjutada kaasamise kogemust ning ausat ja läbipaistvat poliitikat. Uut noorsootöö seadust on ette valmistatud väga palju aastaid. Selle suhtes olid noorsootöötajatel ja teistel noortega tegelevatel inimestel ning noortel endil väga suured ootused. Kuid mis on nende ootuste tulemus? Üks susisevisisev tühi õhupall. Täna, aastaks 2010

on õiguskultuur sellest ajast, kui noorsootöö seadus esimest korda vastu võeti, väga palju muutunud või vähemalt peaks olema, seadused peaksid olema regulatiivsed, mitte loosunglikud. Kuid paraku ei sisalda uus noorsootöö seadus endas praktiliselt ühtegi uut, progressiivset normi, ei reguleeri mitte midagi, ei anna uusi õigusi, ei anna noorsootööle mitte mingisugust lisaväärtust. Ja selles mõttes on see tegelikult noorte petmine. Mõnes mõttes on see ka nende noorteühenduste petmine, kes tulid, töötasid kaasa ja kandsid oma ideaale, harjutasid ehk seda, mida me mõne teise vahendiga püüame noortes utsitada, aga tõenäoliselt on lõpuks nende ainukene emotsioon suur pettumus. Ühelt poolt selle tõttu, et nad on saanud petta, teiselt poolt selle tõttu, et neid on lihtsalt ära kasutatud, ja kolmandaks seetõttu, et uus seadus ei reguleeri sisuliselt mitte midagi.

Tegin ka ise kaks parandusettepanekut, mis võiksid meid suunata peamise küsimuse, noortevolikogu juurde, ehk mis asi see on ja kas kellelgi on õigus või kohustus seda moodustada. Aga tühja sellest! Me saime aru, et see kohustus on vaid kellegi õigus seda teha või mitte teha. Kui me vaatame sama konstruktsiooni veel mõnes teises sättes, siis on ka ministril õigus kaasata eksperte. See ei tähenda, et tal on kohustus neid kaasata.

Ja kui millegi üle veel selle seaduse puhul võiks kurvastada, siis selle üle, et ajal, kui me räägime kaasatuse olulisusest, oleme ära kaotanud sellise institutsiooni nagu noortenõukogu, kõige kõrgema eksperdikogu, mis on noorteühendusi seaduse mõttes liitnud ja nende tegevust ning toetamist mõjutanud. Selle asemel on meil üks kõiketeadev minister, kes võib oma määruste tasemel susserdada edaspidi igasuguseid regulatsioone n-ö oma maitse järgi, aga meil, noortel ja noorteühendustel ei ole suurt rolli nende otsuste mõjutamisel. See on tõesti äärmiselt kahetsusväärne ja ma usun, et küllap noorteühendused teevad sellest ka oma järeldused. Ja kui eelnõu menetluse käigus siit Riigikogu kõnepuldist räägiti, et see on kompromiss, siis vaadake, kompromiss ei ole see, kui mitte midagi ei saavutata, ka kompromissil peab olema eesmärk. Aga mis on selle eelnõu eesmärk, on täna juba väga raske öelda. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Reformierakonna fraktsiooni esindaja Kalle Pallingu!

Kalle Palling

Austatud juhataja! Head kolleegid! Eelkõneleja oli siin kõnepuldis natuke emotsionaalne. Ma siis avan veidi selle eelnõu positiivseid külgi.

Nimelt, esimene noorsootöö seadus taasiseisvunud Eesti Vabariigis võeti vastu 1999. aastal. Kuni tänaseni on seadus püsinud sisuliselt muutumatuna, sellesse on tehtud vaid üksikuid paragrahve puudutavaid muudatusi, olgugi et ministreid, kes haridusministeeriumi on juhtinud, on olnud mitmeid. Noortepoliitika ja noorsootöö on aga viimase 11 aasta jooksul teinud tiigrihüppe. 11 aastat tagasi ei olnud olemas noorteühenduste katusorganisatsiooni, ka noortevolikogu oli tol ajal suhteliselt tundmatu sõna. Noorsootöö mõiste ja põhimõtted said aastaid tagasi seadusesse kirja pandud küllaltki lakooniliselt. Täna sees seaduses on noorsootöö mõistet oluliselt ajakohastatud ning strateegia tasandilt on seaduse tasandile toodud noorsootöö põhimõtted, milleks muu hulgas on ka noorte osalus ja vaba tahe, samuti sallivus, partnerlus ja võrdne kohtlemine. Noorsootöö mõiste on saanud senisest enam euroopaliku sisu ka seaduse tasandil. 2005. aastal esitas noorteühingute katusorganisatsioon Eesti Noorteühenduste Liit ettepanekud noorsootöö seaduse täiendamiseks noorte õigusi, noortevolikogu ja noorteühenduste liitu puudutavate paragrahvidega.

Enam kui viis aastat on kõne all olnud vajadus uue noorsootöö seaduse järele. Nüüd oleme uue seaduse vastuvõtmise lävepakul. Noortevolikogude seadustamine on uues seaduses sisalduvatest muudatustest kahtlemata kaalukaim. Seni tegutsesid noortevolikogud Eestis ilma seadusliku aluseta, olles mõnel pool küll volikogu või valitsuse õigusaktidega fikseeritud, aga teistes kohtades tegutsetakse mitteformaalse noortegrupina, millega konsulteerimise kohustust omavalitsusel ei ole. Täna Riigikogu otsus noortevolikogude seadustamise kohta annab kindlustunde eelkõige noortele endile. Seadusandja poolt on noorte osalemine otsustusprotsessides ja noorte kaa-

samine igati soositud tegevus ning omavalitsusjuhid peavad sellega arvestama.

Noorteühingute aastatoetuse regulatsioon on muudetud selgemaks. Loetletud said aluspõhimõtted, mida haridus- ja teadusminister peab noorteühingute toetuse määramisel arvestama. Loodan, et ka edaspidi käsitletakse toetusi rohkem vajaduspõhisena, just noortetöö korraldamiseks, mitte erakondade topeltrahastamiseks, mis paljude seas on tekitanud põhjendamatu pahameelt. Ka noortelaagrite osas on loodud võrreldav selgus.

Ma möönan, et kuigi tegemist on suure edasiminekinga noorsootöö ja noortepoliitika maastikul, on veel teemasid, mis otsivad lahendust. Nii näiteks noortele avalduvate mõjude analüüsimise kohustuslikkus riiklikes arengukavades Rootsi näitel või noorsootöö mõiste asendamine noortetöö mõistega. Noored ja noorsootöötajad on tõstatanud vajaduse defineerida noorsootöötaja mõiste, samuti peaks olema prioriteet omavalitsustepoolse noorteühingute, noorteprojektide ja -programmide toetamise kohustuse taastamine. Kuigi eelmisel aastal sai see kohustus raske majandusliku olukorra ja vahendite puudumise tõttu maha võetud, oli noorsootöö paljudes omavalitsustes siiski prioriteet, mille rahastamist jätkati. Ma arvan, et nii see peabki olema.

Kuid on jäänud veel üks teema. Valimisdebat, mis eeldab põhiseaduse, mitte noorsootöö seaduse muutmist, kuid see on siiski oluline osa riigi noortepoliitikast. On väga tähtis, et see seadus ei jääks ka järgmiseks 11 aastaks muutumatuks, vaid oleks igal ajal avatud noorte olukorda parandavatele muudatustele.

Ma palun pool minutit lisaiega.

Aseesimees Jüri Ratas

Üks minut lisaiega.

Kalle Palling

Siinkohal kutsungi kaasa mõtlema noori puudutavates küsimustes, ka kõiki neid, kes selle seaduseelnõu menetlemisel palju kriitikat külvasid. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised ning asume eelnõu 676 lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele eelnõu 676. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 83 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud noorsootöö seaduse eelnõu 676 on seadusena vastu võetud. (Tabel 38.)

Neljanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

Head ametikaaslased! Minu lauale on tulnud ühe meie ametikaaslase palve. See on üks teade ja ma loen selle teile kiiresti ette. Nimelt toimub pärast tänast istungit siin saalis kahe toetusrühma, laste õiguste toetusrühma ja tuleviku toetusrühma asutamine. Kõik, kes soovivad, olge kohal!

6. Relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu (730 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme edasi viienda päevakorrapunktiga, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Ei soovi. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 730. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 84 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu 730 on seadusena vastu võetud. (Tabel 39.)

Viienda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

7. Kunstiteoste tellimise seaduse eelnõu (756 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme edasi kuuenda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud kunstiteoste tellimise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Reformierakonna fraktsiooni esindaja Raivo Järvi!

Raivo Järvi

Hea juhataja! Austatud Riigikogu! Parafrapeerides läinud klassikuid, kui kutsuti üles jääma oma liistude juurde, olen ma selle seaduseelnõu puhul seda tõesti teinud – ma võtan sõna kui rahvasaadik ja ka kui kunstnik. Ja ma

meenutan Vladimir Taigeri ehk meie paraku lahkuva krooni autori mõtet, kes ütles, et kunst pole kunsti teha, kunst on kunstist elada. Ma meenutan veel üht episoodi ajast, kui käisid diskussioonid Kumu loomise üle. Ma ütlesin siis heale kooliõele ja oma erakonnakaaslasele Signe Kivile üpriski skandaalselt, et minu meelest on see vale asi valel ajal, mille peale Signe ütles mulle, et nüüd ta minuga kaks nädalat ei räägi. Kumu on meil valmis ja välismaa külalised vaatavad meie poole alt üles. Ja tegelikult, kui liikuda mööda Euroopat, mida me Euroopa Liidu komisjoniga ka teeme, vaatavad nad ikka rohkem meile alt üles, imestades, kuidas me oleme kõike seda suutnud. Ometigi me oleme nii metsikult kärpinud, jättes küll puutumata need kõige haavatavamad. Ja ma arvan, et selle seaduse valguses, kui tulevikus liigutakse meie ametiruumides, siis võivad nad jällegi öelda: kuidas te olete kõike seda suutnud?

Tegelikult on Eesti üks kummaline fenomen. Ma mäletan, kui mind lõpuks Vene võimu lõppedes välismaale lasti ja ma maabusin oma onu külalisena Kanadas, olin ma üllatunud, et suurel Kanada riigil ei ole oma ooperiteatrit. "Meie riik ei ole nii rikas," ütlesid kanadalased ja olid äärmiselt üllatunud, kui kuulsid, et meil on ühe miljoni inimese peale kaks ooperiteatrit. "Kuulge, te olete ju väga rikas riik!" ütlesid nad selle peale. Ja nüüd ongi asi selles, et järelikult hakkab see riik valmis saama.

Lõpetuseks ma meenutaksin ühte episoodi USA teise presidendi John Adamsi elust. Ameerika Ühendriigid olid äsja loodud, käis sõda Inglismaaga ja John Adams oli Prantsusmaa õukonnas, et kosida endale liitlasi sõjaks Inglismaa vastu. Ja kui ta oli selles puuderdatud aristokraatide seltskonnas, küsisid need, kuidas Ameerikas on lood kaunite kunstidega. John Adams vastas selle peale, et vaadake, meie riik on sõjas, meie esmane eesmärk on koolitada oma lastest sõja- ja riigimehed, nemad koolitavad oma lastest kaupmehed ja põllumehed, et nood saaksid lubada oma lastel tegelda kaunite kunstidega. Järelikult hakkab see aeg saabuma ja ma kutsun tõesti üles kõiki, kes te suvel ka Euroopa koridorides liigute, mitte lööma käega ja ütleva, et oh, mis meie siin väikses Eestis. Me oleme tõesti teinud päris tublit tööd ja ka selle väikese seaduse

valguses me võime ajada rinna kummi ja lubada teistel endale alt üles vaadata. Tänan!

Asesimees Jüri Ratas

Tänan! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Alustame eelnõu lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 756. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 84 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud kunstiteoste tellimise seaduse eelnõu 756 on seadusena vastu võetud. (Tabel 40.)

Kuuenda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

8. Sotsiaalmaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (760 SE) kolmas lugemine

Asesimees Jüri Ratas

Läheme edasi seitsmenda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud sotsiaalmaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 760. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 83 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud sotsiaalmaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 760 on seadusena vastu võetud. (Tabel 41.)

Seitsmenda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

9. Riigivaraseaduse muutmise seaduse eelnõu (772 SE) kolmas lugemine

Asesimees Jüri Ratas

Oleme jõudnud kaheksanda päevakorrapunkti juurde, milleks on rahanduskomisjoni algatatud riigivaraseaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Soovivad. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Inara Luigase!

Inara Luigas

Lugupeetud juhataja! Austatud kolleegid! Kui riigivaraseaduse muutmise seadus rahanduskomisjonis algatati, siis esialgu tundus see seadusmuudatus üpris süütu, kuid menetlemise käigus tekkis üha rohkem küsimusi ja lõppkokkuvõttena võibki tekkida selline olukord, kus riik vabaneb kogu vastutusest nendel juhtudel, kui laenu võtavad riigi asutatud sihtasutused. Praegu kehtiva riigivaraseaduse kohaselt peavad riigi asutatud sihtasutused laenude võtmiseks saama asutajate nõusoleku. Riigipoolne asutaja õiguste teostaja võib nõusoleku anda aga ainult juhul, kui laenudega on arvestatud riigieelarve strateegia või riigieelarve koostamise protsessis või on saadud Vabariigi Valitsuse või rahandusministri nõusolek (sõltuvalt sellest, milline on laenu suurus või milline on laenu tähtaeg).

Me saame loomulikult aru, et juba lähiajal tekkiv eelarvesurve paneb ka riigi asutatud sihtasutusi mõtlema sellele, et võtta oma tegevuse tagamiseks laenu. Ja kui nüüd muudatusega sõnastatakse riigivaraseadus nii, et riigi asutatud sihtasutus võib võtta laenu ja sõlmida kapitalirendilepinguid üksnes kõigi nõukogu liikmete ühehäälsel otsusel, siis eemaldatakse täielikult vastutusest ja suurendatakse kontrollimatust, millega seatakse omakorda ohtu nii valitsussektori eelarverida kui ka kogu riigieelarve, sest selle muudatusega jäetakse välja regulatsioon, mis puudutab Vabariigi Valitsuse ja rahandusministri nõusolekut laenuvõtmisel.

Nagu me kõik teame, kehtib alates 1. märtsist 2009 kuni aastani 2011 kõigile kohalikele omavalitsustele laenu ja muude kohustuste võtmisel piirang ja kohalikud omavalitsused saavad laenu võtta ainult Rahandusministeeriumi nõusolekul ning välisvahenditega tehtavate projektide kaasfinantseerimiseks. Selle piirangu eesmärk on suunata omavalitsusi ajama majanduslikult raskel ajal ning valimiste eel vastutustundlikku rahanduspoliitikat. Täpselt samasugust vastutustundlikku käitumist ootame aga ka kõigilt riigi asutatud sihtasutustelt. Meie arvates on praegune kord ja reeglite sõnastus riigivaraseaduses riigi tänases majandusruumis ja õigusregulatsioonis igati õigustatud ning väärrib ka edaspidi kohta riigivaraseaduses. Keskerakonna fraktsioon seda seadusmuudatust ei toeta! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised ning alustame eelnõu 772 lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 772. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 56 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Rahanduskomisjoni algatatud riigivaraseaduse muutmise seaduse eelnõu 772 on seadusena vastu võetud. (Tabel 42.)

Kaheksanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

Head ametikaaslased! Tuletan teile veel kord meelde, et nüüd algab siin kahe toetusrühma, laste õiguste toetusrühma ja tuleviku toetusrühma moodustamine.

Head ametikaaslased! Soovin teile ilusat jaanikuu jätku ning sisukat suvist tööaega! Ma tänan teid! Sellega on istung lõppenud. (Aplaus.)

Istungi lõpp kell 10.56.

Istungi kestus 56 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM ERAKORRALINE ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 2. august 2010

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutamata jäetud monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seaduse uuesti arutamine

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere hommikust, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu erakorralist istungjärku, mille olen kokku kutsunud vastavalt Eesti Vabariigi põhiseaduse §-le 68 ning Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 51 lõikele 1 29 Riigikogu liikme ettepanekul nende esitatud päevakorraga.

Head kolleegid! Alustame eelnõude ja arupärimiste üleandmist. Kõigepealt palun kõnetooli Vabariigi Valitsuse esindaja Heili Tõnissoni!

Heili Tõnisson

Austatud proua juhataja! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna viis seaduseelnõu. Esiteks, Ülemaailmse Postiliidu 24. kongressi lõppaktide ratifitseerimise seaduse eelnõu, seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts. Teiseks, riigieelarve seaduse, Vabariigi Valitsuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust rahandusminister Jürgen Ligi. Kolmandaks, meditsiiniseadme seaduse muutmise seaduse eelnõu, seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust sotsiaalminister Hanno Pevkur. Neljandaks, Eesti Vabariigi ja Hiina Rahvavabariigi vahelise lepingu vastastikusest õigusabist kriminaalasjades ratifitseerimise seaduse eelnõu, seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust justiitsminister Rein Lang. Viiendaks, väljasõidukohustuse ja

sissesõidukeelu seaduse muutmise seaduse eelnõu, seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust siseminister Marko Pomerants. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Marika Tuus!

Marika Tuus

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Mul on anda üle arupärimine sotsiaalminister Hanno Pevkurile. Hiljuti avalikustas Sotsiaalministeerium rahvastiku tervise arengukava 2009. aasta tegevusaruande. See toob välja, et ulatuslikud kärped sotsiaalsfääris on avaldanud laastavat mõju inimeste tervisele. Kui lühidalt öelda, siis selles aruandes on positiivset küll väga vähe. Siin on mainitud näiteks seda, et ravijärjekorrad on kasvanud, ja seda, et aina enam tervishoiutöötajaid suundub välismaale tööle. Hambaravihüvitise kaotamine ja ravimite käibemaksu tõus on avaldanud äärmiselt negatiivset mõju. Ka haiguspäevade kompenseerimise vähendamine ja omavastutuse kasv on sundinud aina enam inimesi haigena töötama. Suurenenud on enesetappude arv, järjest kasvab pikaajaliste töötute, heitunute arv. Suur hulk inimesi on üldse ravikindlustuseta. Alkoholi tarbimine on küll pisut vähenenud, kuid seda rahanappuse tõttu, samas rõhutatakse, et Eestis ei ole endiselt alkoholipoliitikat. Samuti taunitakse investeeringute vähendamist rahva sportimisvõimaluste arendamisse. Ka inimvara raport on samasugused tendentsid välja toonud. Lähtuvalt sellest on meil mitmeid küsimusi. Tahame teada, kui palju tervishoiutöötajaid on võtnud välja dokumendid, et suunduda tööle välisriikidesse, kui palju on pikenenud ambulatoorse ravi järjekorrad, samuti statsionaarse ravi järjekorrad, kui palju on suurenenud enesetappude arv. Soovime nendele küsimustele vastust. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Marek Strandberg!

Marek Strandberg

Head kolleegid! Roheliste fraktsioon esitab uuesti karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu, mis käsitleb täisealise poolt alaealisega seksuaalsesse vahekorda astumise regulatsiooni. Me oleme nüüd arvesse võtnud kõiki valitsuse märkusi, tähelepanekuid ja muud. Eelnõu on esitatud täiendatud kujul ja neid parandusettepanekuid arvestades. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Peeter Kreitzberg!

Peeter Kreitzberg

Lugupeetud juhataja! Austatud kolleegid! Koos kolleegide Indrek Saare, Mark Soosaare, Karel Rüütli ja Heljo Pikhofiga esitan arupärimise kultuuriminister Laine Jänesele. Viimastel kuudel on avalikkuse tähelepanu pälvinud Kultuuriministeeriumi tegevus mitme maakonnamuuseumi direktori ametist vabastamisel. Mahtra Talurahvamuseumi direktor Tiia-Helle Schmitte sisuliselt sunniti kirjutama omal soovil lahkumise avaldust. Läänemaa Muuseumi direktor Rea Raus keeldus sellisest soovitusel ning ta vabastati ametist usalduse kaotuse tõttu. Ajakirjanduses on ministeeriumi tegevust nende allasutuste juhtide suhtes seostatud nimetatud isikute aktiivse vastuseisuga ministeeriumi kavandatud nn muuseumireformile, st maakonnamuuseumidest ühe liitmuuseumi tekitamisele. Seoses sellega esitame mitmeid küsimusi, näiteks sellise, kas Läänemaa Muuseumi direktori Rea Rausi ametist vabastamisele usalduse kaotuse tõttu eelnes juriidiline ekspertiis kõnealuse paragrahvi kasutamise õigustatuse kohta, kes selle tegi ja mida see näitas. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Lugupeetud kolleegid! Annan üle arupärimise vabariigi peaministrile Andrus Ansipile. Nagu me teame, avaldati hiljuti Eesti teadlaste mahukas uurimus Eesti inimvara kohta. See uurimus jäi suhteliselt n-ö suvepuhkuste varju ja sellest väga palju ei räägitud, ometi

maalitakse raportis väga põhjalik pilt sellest, mis meil siin Eestis praegu toimub. Põhitähelepanu on osutatud sellele, et meie rahvastik väheneb, ja eriti valus küsimus on see, et see väheneb väljarände tõttu. Sellepärast on meil peaministrile mitmeid küsimusi. Kuna teadlased tegid ettepaneku hakata nende mõtteid ellu viima Vabariigi Valitsuse tasemel, siis me tahame teada, kas Andrus Ansip on inimvara raportiga kursis, kas tal on midagi kavandatud nende asjade elluviimiseks. Siin on terve hulk küsimusi. Näiteks, kuidas piirata või pidurdada Eesti noorte ja keskealiste inimeste väljarännet, mis aasta-aastalt kasvab? On see hea või on see halb? Siin on mitmeid mõtteid olnud, las peaminister ütleb oma arvamuse välja. Mida on valitsus teinud selleks, et tagasi meelitada meie arste, insenere ja oskustöölisi? On veel küsimus, mis noortele muret teeb, see, et töökohad ei ole alati seotud haridustasemega jne. Ühesõnaga, siin on mitmeid küsimusi. Me ootame peaministrilt sügisel põhjalikke vastuseid. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Kalle Laanet!

Kalle Laanet

Austatud juhataja! Head kolleegid! Seitsmel Keskerakonna fraktsiooni liikmel on arupärimine majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile. Arupärimine puudutab probleeme seoses Tallinna–Kuressaare lennuliiniga. Saaremaa transpordikorralduse survegrupp, MTÜ Saaremaa Ettevõtjate Liit ja SA Saaremaa Turism tegid s.a 20. juulil avaliku pöördumise seoses probleemidega Tallinna–Kuressaare lennuliinil. Avalikus pöördumises viidatakse asjaolule, et 2008. aasta oktoobrist, st pärast seda, kui liinil Tallinn–Kuressaare asus tegutsema Saare Maavalitsuse korraldatud hankekonkursi võitnud lennufirma Estonian Air, on lennuühenduse usaldusväärsus ja lendude tihedus varasemaga võrreldes vähenenud, kuid nii keskmine piletihind kui ka lennufirmale makstav dotatsioon on tõusnud. Saare Maavalitsuse statistika kohaselt oli eelmisel vedajal ärajäänud reiside osakaal 2007. ja 2008. aastal 4–5%. (Siin ja edaspidi opereeritakse ainult doteeritud reisisse puutuva statistikaga.) Estonian Airi ärajäänud reiside osakaal oli esialgu ligikaudu niisama suur, ent

hakkas alates 2009. aasta novembrist kasvama ja moodustas 2010. aasta esimesel neljal kuul juba 18%, kui jätta arvestusest välja aprillis tuhapilvede tõttu toimunud lennuseisakust tingitud ärajäänud lennud, siis 14%. Alates maist 2010, pärast teravat kriitikat, on olukord siiski paranenud. Ärajäänud lennud kahjustavad lennuliini usaldusväärust, samuti on saarlaste jaoks väga oluline lendude tihedus. Kohaliku kogukonna ja ka mujalt tulevate reisijate (ärireisijad ja turistid) jaoks on oluline reise toimumine seitsmel päeval nädalas ja kaks korda päevas. Sellega seoses on meil mitmeid küsimusi, millele me palume vastust härra Partsilt. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Toomas Varek!

Toomas Varek

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Kolmel Keskerakonna fraktsiooni liikmel on arupärimine keskkonnaminister Jaanus Tamkivile. Arupärimine puudutab prügimajanduse korraldamist. Eestis võeti 2008. aastal vastu riigi jäätmekava aastateks 2008–2013. Selle koostamise eesmärk oli jäätmehoolduse arendamine riigi tasandil, jälgides seejuures säästva tootmise ja tarbimise põhimõtteid. Jäätmekava põhieesmärk on jäätmete ladestamise vähendamine, jäätmete taaskasutamise suurendamine ning tekkivate jäätmete ohtlikkuse vähendamine, et negatiivne mõju keskkonnale oleks minimaalne. Eelmises jäätmekavas, jäätmekavas aastateks 2003–2008, oli oluline eesmärk korraldatud jäätmekäitluse käivitamine. Juba 1. jaanuarist 2005 tuli jäätmeseaduse kohaselt üle minna korraldatud prügiveole. Paraku ei olnud kolmes Eesti linnas ning kümnes vallas tänavu teiseks kvartaliks veel olmejäätmete korraldatud vedu käivitunud. Meil on küsimusi, millest ma loen mõningad ette. Kuidas minister hindab korraldatud prügiveo käivitumist Eestis? Sisuliselt on meil eelmise perioodi jäätmekava täitmata. Mis ajaks on korraldatud jäätmekäitus Eestis täielikult käivitunud? Üleminekul korraldatud prügiveole on palju probleeme kaasa toonud avalikud konkursid vedamise ainuõiguse andmiseks, kus vedajad on omavahel piirkonnad enne konkurssi ära jaganud. Kuidas on plaanis tagada, et jäätmeveoahangete tingimused ning

hinnakujundus oleksid tarbija jaoks läbipaistvad ning soodsad? Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Toivo Tootsen!

Toivo Tootsen

Austatud esimees! Head kolleegid! Koos viie Riigikogu liikmega annan üle arupärimise Jaak Aaviksoole kassettlahingumoon konventsiooni jõustumise kohta ja Eesti seisukoha kohta selles küsimuses. 107 riiki võtsid 2008. aasta mais Dublinis toimunud konverentsil vastu kassettlahingumoon konventsiooni. Selle konventsiooniga keelustatakse kassettlahingumoon kui relvaliigi kasutamine, tootmine, ladustamine ja edasiandmine. Konventsioonis määratletakse kassettlahingumoon lahingumoonana, mis on ette nähtud laiali paiskama või lahti päästma osislõhkekehasid, millest igäüks kaalub alla 20 kilogrammi, ja mis sisaldab nimetatud osislõhkekehasid. See lahingumoon kujutab endast tõsist ohtu tsiviiliskutele, eriti kui seda kasutatakse asustatud aladel. Mahajäänud lõhkemata osislõhkekehad on põhjustanud tsiviilelanike hulgas arvukalt vigastusi ja surmajuhtumeid ka konfliktijärgses olukorras, nende ohvriks langevad sageli lapsed ja teised süütu tsiviiliskud. Praeguseks on konventsioonile alla kirjutanud 20 Euroopa Liidu liikmesriiki. Seitse liikmesriiki, nende hulgas Eesti, ei ole selle konventsiooniga liitunud. Kassettlahingumoon konventsioon jõustus eile, 1. augustil 2010. aastal. Euroopa Parlament võttis vastu pöördumise, milles ta tungivalt palub mitteliitunud riike siiski selle konventsiooniga liituda. Sellega seoses on meil kaitseministrile mitmeid küsimusi. Kas Eestil on kavas selle konventsiooniga liituda? Kui Eesti liitub selle konventsiooniga, kas siis tekitab vajakajäämine meie kaitsevõimes ja millega see korvatakse? Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Mailis Reps!

Mailis Reps

Lugupeetud Riigikogu juhataja! Head Riigikogu liikmed! Annan Keskerakonna fraktsiooni üheksa liikme nimel üle arupärimise haridus- ja teadusminister Tõnis Lukasele. Mitte väga pikka aega tagasi võtsime vastu põhikoo-

li- ja gümnaasiumiseaduse. Nii nagu uute seadustega ikka juhtub, on seal mitmeid üllatusi. Nimelt on üsna paljud omavalitsused suve jooksul seadust sirvides avastanud, et §-s 105 nõutakse, et koolipidajad rahastaksid erakoolide tegevuskulusid samaväärselt munitsipaal-koolide tegevuskuludega. Erakoolipidajatele on selline otsus loomulikult enam kui kasulik, sest omavalitsus ei saa otsustada, milliseid erakoole ja kui palju tema territooriumil luuakse. Samuti ei kontrolli omavalitsused erakoole sisuliselt. Hariduspoliitiliselt tähendab selline otsus aga väga selget sammu võrdsete võimaluste juurest väikesele osale mõeldud hariduse suunas. Oma lapse erakooli panek on iga lapsevanema vaba valik, omavalitsusel tuleb lapsele koht oma piirkonna koolis tagada igal juhul. Samas toimub erakoolide tegevuskulude rahastamine teiste, munitsipaal-kooliõpilaste arvel, sest piiratud ressursside tõttu ei ole omavalitsustel lisavahendeid kusagilt võtta. Seetõttu on meil haridus- ja teadusministrile mitmeid küsimusi. Kas haridus- ja teadusminister on teinud analüüsi, kui palju selle uue kohustuse tõttu suunatakse omavalitsuste hariduseelarvest raha erakoolidele? Kui palju on seda raha omavalitsuste kaupa? Kas minister on teadlik, kui suures osas võib teiste kooliõpilaste hariduse kvaliteet seetõttu halveneda? On ka teisi täpsustavaid küsimusi. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Mul on 15 Keskerakonna fraktsiooni liikme nimel esitada arupärimine majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile. Keset kõige kuumemat suveaega jõudis peaminister Andrus Ansipi suu läbi nagu välg selgest taevast (seda suvel ikka juhtub) meieni valitsusliidu kavatsus riigistada gaasifirma Eesti Gaas põhivõrk. Põhjendusi tuuakse mitmeid, nagu gaasi müügi ja gaasi transpordi lahutamine ning uute gaasimüüjate turule tulemise soodustamine. Riik on arvutanud, et torud võiks üle võtta 600–700 miljoni krooni eest. Samas arvab torude praegune omanik, et tema varandus on väärt 4–5 miljardit Eesti krooni. Nagu näeme, on tegemist seitsmekordse hinnavahega. Kindlasti on tegemist esmaste reaktsioonidega

ja läbirääkimiste käigus on võimalik üksteisele lähemale jõuda, aga võib kindel olla selles, et alla miljardi krooni see summa ei jää. Samas on ju teada, et gaasi müüja ning gaasivõrgu ülekande- ja jaotusteenuse osutaja on eraldi juriidilised isikud. Gaasivõrgu ülekande- ja jaotusteenust osutab juriidiliselt iseseisev ettevõtte AS EG Võrguteenus, kes toimib gaasivõrgu haldurina, ta lähtub oma tegevuses Euroopa Liidu regulatsioonist, täidab Euroopa Liidu määrusi ja direktiive ning Eesti Vabariigi õigusakte nii gaasituru arendamisel kui ka gaasivõrgule vaba juurdepääsu tagamisel. Seetõttu tekib meil küsimus, milles on siin point. Meil on veel küsimusi, mida me esitame.

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Proua juhataja! Head kolleegid! Seitsme Keskerakonna fraktsiooni liikme nimel on mul üle anda arupärimine kaitseminister Jaak Aaviksoole. Arupärimine puudutab andmete varjamist Kaitseministeeriumis ja selle sisu on järgmine. 14. ja 20. juulil sõitsid Kaitseministeeriumi ametnikud töösõite tehes mööda Lõuna-Eestit. Mõlemal juhul fikseeris kiiruskamera nendepoolse rikkumise ning Politsei- ja Piirivalveamet esitas trahvid Kaitseministeeriumile. Jääb selgusetuks, miks Kaitseministeerium keeldus avalikkusele selgitamast, kuhu seadust rikkunud ametnikud kiirustasid. Kaitseministeeriumi kinnitusel ei kiirustanud ametiautoga kihutanud ametnikud ajanappuse tõttu. Kuigi riigiametnikud sõitsid töö asjus ja ametiautodega, ei näe ministeerium põhjust nende nimesid avalikustada. Kihutajate nimesid keeldus avalikustamast nii Kaitseministeeriumi kantsler Riho Terras kui ka avalike suhete osakonna spetsialist Hannes Krause. Siit ka meie küsimused kaitseministrile. Kas minister peab õigustatuks olukorda, kus Kaitseministeerium kulutab aega ning energiat oma töötajate liiklusrikkumiste salastamisele, kui samas ei ole aastaid suudetud kaitsta riiklikult tähtsaid saladusi oma töötaja käe läbi võõrriigi luure kätte sattumise eest? Kas minister peab õigeaks, et Kaitseministeeriumi kantsler ning avalike suhete spetsialist keeldusid ametiautodega kiirust ületanud ametnike nimesid avalikustamast? Kas teda ministrina ei tee mureli-

kuks ministeeriumi suund oma ametnike tegevuse liigsele salastamisele seal, kus selleks põhjus puudub, ja kas ta kavatses selles suhtes midagi ette võtta? Viimaseks, kas Kaitseministeeriumi käitumist seadust rikkunud ametnike varjamisel võib pidada demokraatliku riigi tavadega kooskõlas olevaks? Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Valeri Korb!

Valeri Korb

Lugupeetud proua juhataja! Head kolleegid! Neljal rahvasaadikul on arupärimine Juhan Partsile, majandus- ja kommunikatsiooniministrile. Arupärimise teema on Kauksi–Vasknarva maantee olukord. Teame, et Vasknarva on küla Ida-Viru maakonnas Alajõe vallas Narva jõe lähte vasakul kaldal, aga Vasknarva külla pääsemiseks on ainult kaks teed ning mõlemad on küllaltki kehvast seisust. Kauksi–Vasknarva Karjamaa–Vasknarva vaheline teelõik on ehitatud 20. sajandi alguses, kruusatee on ehitatud teega risti olevatele palkidele, mis omakorda on kaetud kruusaga. Ajalehes Põhjarannik oli artikkel "Alajõe ja Illuka elanikud nuri-sevad kehvade teeolude pärast", kus Vasknarva elanikud rääkisid teede olukorrast. Selle artikli viimases lõigus oli juttu sellest, et 2009. aastal, nüüd siis 2010. aastal, kui Tallinna–Narva maantee Kukruse lõigul algavad suured ehitustööd, saadakse vanast teekattest arvatavasti palju asfaldipuru, millega on kavas korda teha Alajõe ja Illuka valla riigile kuuluvad kruusateed, mille seisund ei ole praegu rahuldav. Pärast iga auto möödasõitmist on mõned minutid üleval tolmutpilv, tolmu läheb nii silmadesse kui ka hingamisorganitesse. Sellel suvel on ka päris palju jalgrattureid, kes selle tolmu käes kannatavad. Juhan Partsile on meil kolm küsimust, millele tahame saada vastust. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Helle Kalda!

Helle Kalda

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Kaheksa Keskerakonna fraktsiooni liikme nimel on mul esitada peaminister Andrus Ansipile arupärimine, mille teema on Saksamaale ümberasunutele kuulunud vara tagasi taotlejate avalduste lahendamise kord. 22. märtsil s.a

esitas Vabariigi Valitsus Riigikogu menetlusse omandireformiga seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu, mille väidetav eesmärk oli omandireform kiiremini lõpetada. Nimetatud seaduseelnõu võeti siin vastu 10. juunil. Seaduseelnõu § 1 käsitleb 1941. aastal NSVL-i ja Saksa riigi vahel sõlmitud lepingute alusel Saksamaale ümberasunute vara tagastamise korra muutmist. Seadusega muudeti ka Eesti Vabariigi omandireformi aluste seaduse § 16 lõiget 2, millega kohustati Vabariigi Valitsust vastu võtma resolutsiooni 1941. aastal Saksa riiki lepingute alusel lahkunud järelümberasujate osas. Seoses eeltooduga on meil kaheksa küsimust. Loen mõningad ette. Kas Vabariigi Valitsus on kehtestanud avalduse esitamise ja läbivaatamise ning tõendite esitamise ja hindamise korra? Kes kuuluvad Harju maavanema moodustatud õigusvastaselt võõrandatud vara tagastamise ja kompenseerimise maakonnakomisjoni? Millised kokkulepped on saavutatud Saksa riigiga ümberasujate suhtes, kes said Eestisse mahajäänud vara eest kompensatsiooni Saksa riigilt? Saksa riigiga sõlmitud lepingute alusel Eestist lahkunud isikute omandis olnud vara õigusjärgsed omanikud taotlevad tagasi Neitsitorni ja teisi endistel kinnistutel asuvaid ehitisi, mis on kultuuriobjektid. Kas Vabariigi Valitsus tagastab need varad? Millise regulatsiooni on Vabariigi Valitsus välja töötanud Saksamaale ümberasunud isikutele kuulunud majades elavate üürnike probleemi lahendamiseks? Kui palju läheb Saksamaale ümberasunute vara tagastamise protsess maksma Eesti Vabariigi maksumaksjale?

Esimees Ene Ergma

Aeg on lõppenud. Aitäh! Palun, kolleeg Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Hea juhataja! Head kolleegid! Minul on 12 Riigikogu liikme nimel üle anda arupärimine majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile. 2008. aasta märtsis tellis Estonian Air Kanada firmalt Bombardier kolm uut CRJ900 tüüpi reaktiivlennukit. See oli igati innovaativne ja mõistlik tellimus. Lennukid pidid kohale saabuma selle aasta kevadeks, nende eest maksti ette 12 miljonit Ameerika Ühendriikide dollarit. Aprillis teatas Bombardier, et nad lõpetasid Estonian Airiga lennukihanke lepingu,

kuna lennukompanii ei täitnud lepingu tingimusi. Lennukid on ilmselt müüdnud kuhugi mujale ja Estonian Air vaidleb nüüd Bombardieriga, et saada uusi lennukeid. Meil on sellega seoses mõned küsimused. Miks ei saanud Estonian Air oma kolme lennukit, mis ta oli tellinud? Mis seisus on läbirääkimised Estonian Airi ja Bombardieri vahel? Kui seda lepingut ei sünni, mis saab 12 miljonist dollarist, mis on ettemaksuna tasutud? Estonian Air on tänaseks kaks lennukit liisingufirmale tagastanud, seetõttu on tema lennukipark tema ülesannete täitmiseks selgelt ebapiisav. Kas Estonian Air suudab võistelda näiteks sellise ettevõttega nagu airBaltic? Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun, kolleeg Mailis Repts!

Mailis Repts

Lugupeetud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Ma jätkan põhikooli- ja gümnaasiumiseadusega seotud teemat. Nimelt, nagu ma ütlesin, juba seoses rakendamisega tekivad küsimused. Riigikogu Keskerakonna fraktsiooni liikmetel on küsimusi § 38 kohta. Paragrahvis 38 nõutakse koolipidajalt, et ta avaks vastavalt vanemate soovile vajaliku arvu pikapäevarühmi. Sellest tulenevalt on meil haridus- ja teadusminister Tõnis Lukasele järgmised küsimused. Milliseid lisavahendeid koolipidajatele pikapäevarühmade avamiseks kui lisakohustuse täitmiseks antakse? Milliste klasside õpilaste lastevanematel on ministeeriumi analüüsi kohaselt selline suur huvi pikapäevarühmade vastu? Kui palju lapsi arvestuslikult pikapäevarühmadele suunatakse? Ministeeriumi määruses on ette nähtud maksimaalne ühes pikapäevarühmas olevate laste arv. Kui mitu rühma ühe kooli kohta arvestuslikult avatakse? Arvestades, et selline vajadus võib olla enamiku noorema vanuserühma laste puhul, milliseid lisavahendeid plaanitakse 2010. aasta lisaeelarvega või Vabariigi Valitsuse reservist omavalitsustele eraldada, et 1. septembrist uut lisakohustust täita? Kas ja millises mahus täiendatakse pikapäevarühmade moodustamise ja pidamise määrust? Kuna 1. september on juba kuu aja pärast, siis küsime veel kord, kas koolitoidutoetust suurendatakse ka pikapäevarühmas käivate laste osas. Meil on ka teisi täpsustavaid küsimusi. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Olga Sõtnik!

Olga Sõtnik

Lugupeetud proua juhataja! Head kolleegid! Koos 11 kolleegiga Keskerakonna fraktsioonist esitan arupärimise majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile seoses domeenireformi ebaõnnestumisega. Teatavasti hakkas 5. juulil kehtima uus Eesti domeenikord. Domeenireformi eestvedaja on Eesti Interneti SA, mis on Eesti internetikogukonda esindav ja Eesti maatunnusega domeeninimesid haldav organisatsioon. Sihtasutuse koduleheküljel on välja toodud, et uus domeenikord muudab Eesti maatunnusega domeenid senisest oluliselt kättesaadavamaks ja Eesti maatunnusega domeene saavad nüüd lisaks registreerida ka eraisikud ja välismaa isikud ning üks isik saab registreerida ka mitu domeeni. Esialgu alustati domeenireformi just seetõttu, et vanas süsteemis ei olnud võimalik ühele asutusele registreerida rohkem kui ühte aadressi. See probleem sai reformiga küll lahenduse, kuid lisaks sellele kehtestati domeeni registreerimiseks kõrged tasud. Samuti on domeenireformi tähtsusega mitu korda edasi lükatud. Seoses sellega on meil kuus küsimust. Loen mõne nendest ette. Esiteks, miks ei kasutatud reformi puhul EENeti koostatud reformikava, mis oli valmis juba 2006. aastal, ja selle asemel koostati uus kava ning loodi uus sihtasutus? Teiseks, Eesti Interneti SA kehtestas aastaseks registreerimistasuks koos käibemaksuga 342 krooni, sellele lisandub registreerija vahendustasu. Naaberriikides on need tasud palju väiksemad. Miks toimus koos sihtasutuse loomisega selle hinna peaaegu kuuekordne tõus? Kolmandaks, domeenid lõpuga .com ja .eu on oluliselt odavamad kui lõpuga .ee. Millised on teie meelest need eelised, et firmad ja ka eraisikud oleksid nõus domeenilõpu .ee eest rohkem maksma? Meil on veel kolm küsimust. Loodame saada nendele põhjalikud vastused. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Ain Seppik!

Ain Seppik

Lugupeetud esimees! Lugupeetud kolleegid! Mul on koos mitme Keskerakonna fraktsiooni liikmega arupärimine keskkonnaminis-

ter Jaanus Tamkivile. Arupärimine puudutab tuulepargi rajamist Vormsi saarele. Lääne maakonnas Vormsi vallas on tekitanud suurt ühiskondlikku vastukaja saarele nn tuulepargi rajamine. Neljapäeval, 29. juulil kirjutas ajaleht Lääne Elu sellest põhjalikult, viidates ühtlasi võimalikele ärihuvidele ning nende seotusele kohaliku vallavanemaga. Tuulepargi vastu on kogutud kodanikualgatuse korras üle 800 allkirja ning seda küsimust arutatakse saarel pidevalt. Inimesed on ärevil nende elukeskkonna võimaliku halvenemise pärast. Samasugust võitlust tuuleparkide vastu on näiteks Hiiu maal peetud juba aastaid, senini veel edukalt. Nüüdseks on olukord Vormsil juba sedavõrd pingestunud, et eile, 1. augustil kutsuti kokku Vormsi elanike üldkogu, millel osalenud 169 inimesest ainult 2 pooldasid tuuleparki ning valdav enamus ehk 154 inimest olid sellele vastu. See on selge sõnum rahva tahte kohta ka poliitikutele. Kuna Vormsil arutatud küsimused puudutasid eelkõige saare looduskaitse-ehk keskkonnaprobleeme ning nende lahendamine on Vabariigi Valitsuse seaduse kohaselt keskkonnaministri juhitava ministeeriumi pädevuses, siis me palume minister Tamkivil vastata mitmele küsimusele. Esimene neist on selline: milline on Keskkonnaministeeriumi seisukoht tuulepargi (tuulegeneraatorite) rajamise kohta Vormsi saarele üldse? Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Rein Ratas!

Rein Ratas

Esimees! Auväärt Riigikogu! Lubage esitada arupärimine regionaalminister Siim Valmar Kiislerile. Sellele arupärimisele on alla kirjutanud kümme Keskerakonna fraktsiooni liiget ja see käsitleb ruumilist planeerimist planeerimisseaduse § 1 lõikest 3 tulenevalt. Teatavasti on ruumilise planeerimise korraldamine riiklikul tasandil viimase 18 aasta jooksul toimunud järgemööda majandusministeeriumis, Keskkonnaministeeriumis ja Siseministeeriumis, kus see toimub ka praegu. Planeerimisseadusest tulenevalt tähendab ruumiline planeerimine pikaajalise ruumilise arengu kavandamist, mis tasakaalustatult arvestab majandusliku, sotsiaalse ja kultuurilise keskkonna ning looduskeskkonna arengu pikaajalisi suundumusi ja vajadusi. Sellega seoses me palu-

meги regionaalministril vastata neljale küsimusele. Milliseid konkreetseid tulemusi on ta saavutanud planeerimistegevuse kaudu regionaalarengu valdkonnas? Kas tema Vabariigi Valitsuses oleku ajal toimunud metskondade arvu vähendamine ligi neli korda tulenes üleriigilise planeeringu korrektsioonist ja oli regionaalarenguliselt põhjendatud? Enne kohalike omavalitsuste valimisi läinud aastal andis Eesti Omanike Keskliidu esimees Urmas Rein-salu fundamentaalse lubaduse anda põliselanikele vetoõigus planeerimismenetluses. Kui kaugele ollakse nüüd jõutud Eesti õiguses selle korraldamisega? Olen rääkinud.

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Head kolleegid! 15 kolleegi nimel on mul üle anda arupärimine rahandusminister Jürgen Ligile. See arupärimine puudutab rahandusminister Jürgen Ligi ja Eesti Panga presidendi Andres Lipstoki kirja, mille nad saatsid sellel suvel eurogrupi presidendile, Ecofini presidendile ning eurovolinik Olli Rehnile. See kiri oli neljal leheküljel ja sisaldas väga palju kordusi selle kohta, milliseid kärpeid on meie valitsus juba Eesti riigieelarves teinud. Aga kiri sisaldas ka lubadusi aastateks 2011 ja 2012. Ilmselgelt, kuna kirjale on alla kirjutanud rahandusminister ja Eesti Panga president, võisid adressaadid võtta neid lubadusi kui siduvaid järgmisele Eesti Vabariigi valitsusele. Muu hulgas kinnitati selles kirjas, et on soov sotsiaaltoetusi muuta vajaduspõhiseks. Sellest tulenevalt ongi allakirjutanutel küsimused. Senimaani on vajaduspõhiseks muutmine praeguse valitsuse reetoorikas tähendanud seda, et abi muutub vähem kättesaadavaks väga paljudele abi vajavatele rühmadele. Me oleme juba korduvalt näinud, et kokkuhoidu riigieelarves saavutatakse just kõige väiksema sissetulekuga inimeste arvel. Seega soovime me teada saada, milliseid sotsiaaltoetusi on Rahandusministeerium silmas pidanud, samuti seda, millises töөрühmas neid vajaduspõhiseks muudetavaid sotsiaaltoetusi arutatakse, millal nende plaanidega avalikkuse ette tullakse ja kui suurt kokkuhoidu sellisest vajaduspõhiseks muutmisest soovitakse saada. Lisaks lubati kirjas vähendada tööjõumakse ning kanda maksukoormus edasi

kaudsetele maksudele. Soovime teada saada, milliseid kaudseid makse tõsta plaanitakse. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Inara Luigas!

Inara Luigas

Austatud Riigikogu juhataja! Lugupeetud kolleegid! Annan üle arupärimise Eesti Panga presidendile Andres Lipstokile. Arupärimise sisu on eurole üleminek. Nagu me kõik teame, läheb Eesti riik eurole üle 1. jaanuaril 2011. aastal. Eurole ülemineku asjatundjate komisjon on praegu tegemas suurt tööd, et tagada kodanikele sujuv üleminek uuele rahale. Euro kasutuselevõtuga saadav kasu on, nagu me teame, saabuv kindlustunne, et meie raha väärtus ei vähene ja säästus ei kahane. Riigikogus on vastu võetud euro kasutusele võtmise seadus, mis reguleerib Eesti Vabariigi rahaseaduse alusel emiteeritud Eesti krooni eurodeks vahetamist, krooni käibelt kõrvaldamist ja krooni ja euro paralleelkäivet ning sätestab kroonilt eurole üleminekuks vajalikud seadusmuudatused. Mõningad teemad on aga jäänud seoses krooniga ja just seoses selle kattevaraga arutlemata ning pole ühiskonnas laiemat arutelu pälvinud. Seoses eeltooduga on meil Eesti Panga presidendile järgmised küsimused. Kui suur on praegu Eesti krooni kattevara? Kui praegu on krooni kattevaraks suurte tööstusriikide valitsuste võlakirjad, siis eurole üleminekul on lisandumas ka teised finantsvarad. Siit küsimus: millised on võimalikud uued finantsvarad ja kuidas toimub varade omandamine? Kas muudatused finantsvarade struktuuris toovad Eesti Pangale kaasa lisakulusid, lisaotusid ja lisatööd või vähendavad need Eesti Panga töökoormust? Millised on suuremad ohud olemasolevate varade säilitamisel ja uute varade soetamisel, arvestades euroala kõikuvat ja tasakaalutat iseloomu? Arupärimisele on alla kirjutanud kuus Keskerakonna fraktsiooni liiget. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Mailis Repts!

Mailis Repts

Lugupeetud Riigikogu esinaine! Head Riigikogu liikmed! Tutvustan teile arupärimist

haridus- ja teadusminister Tõnis Lukasele, mis käsitleb jälle põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse rakendamist. Nimelt, §-ga 7 ja ka Vabariigi Valitsuses vastuvõetud õppekavaga nõutakse, et igas koolis oleks gümnaasiumiastmes vähemalt kolm õppesuunda. Olukorras, kus gümnaasiumis õppivate õpilaste arv veelgi väheneb, on selge, et paljudes gümnaasiumides on kõige rohkem kaks paralleelklassi. Seega on valikuid kaks: kas suletakse väiksemate klassikomplektidega gümnaasiumid või muudetakse rahastamismudelit. Seetõttu ongi meil haridus- ja teadusministrile küsimus, millises ulatuses plaanitakse suurendada gümnaasiumiastme rahastamist, et uue, kolme õppesuuna nõudega hakkama saada. Kui palju on ministeeriumi analüüsi kohaselt vaja lisaraha, et juhul, kui gümnaasiumiastmes ei ole paralleelklasse, siiski rahaliselt ja sisuliselt hakkama saada? Kui suur on lisarahavajadus gümnaasiumiastmes, kus on kaks paralleelklassi? Millised on ministeeriumi analüüsid, kui palju gümnaasiumiastmeid ehk siis gümnaasiume põhikooliks muudetakse, kui lisaraha ei leita? Uue õppekava kohaselt nähakse ka ette, et on vaja luua õppekeskkond, mis on õppekavas välja toodud. Seega on küsimus, milliseid vahendeid on 2011. aasta riigieelarves ette nähtud sellise ideaalse õppekeskkonna loomiseks ning milliseid vahendeid selleks on ette nähtud ka riigikoolidele. Viimaseks, põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse §-s 37 nõutakse, et igale lapsele tagataks eripedagoogi, psühholoogi ja sotsiaalpedagoogi teenused. Meid huvitab, kui palju raha 2011. aasta eelarvega selleks ette nähakse. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Juhatuse nimel olen vastu võtnud kuus seaduseelnõu ja 19 arupärimist. Kui seaduseelnõud vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis otsustab juhatus nende menetluse võtmise kolme tööpäeva jooksul. Kui arupärimised vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis saadan nad otsekohe adressaatidele.

Head kolleegid! On üks teade. Riigikogu juhatus on registreerinud Riigikogu liikmete Jaanus Marrandi ja Karel Rütli lahkumise Eestimaa Rahvaliidu fraktsioonist alates s.a 8. juulist ning seoses sellega lõppes samast

ajast ka Eestimaa Rahvaliidu fraktsiooni tegevus.

Lugupeetud kolleegid! Nüüd on aeg teha kohaloleku kontroll.

Kohalolijaks registreerus 90 rahvasaadikut, puudub 11. See tähendab, et Riigikogu on otsustusvõimeline.

Läheme nüüd erakorralise istungjärgu töö ajagraafiku kehtestamise juurde. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 52 kohaselt kehtestab Riigikogu erakorralise istungjärgu töö ajagraafiku poolthäälteenamusega.

Panen hääletusele Riigikogu juhatause ettepaneku töötada ilma vaheajata kuni päevakorra ammendumiseni. Palun hääletada!

Poolt hääletas 96 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Päevakord on kinnitatud.

1. Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutamata jäetud monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seaduse uuesti arutamine

Esimees Ene Ergma

Läheme päevakorras oleva punkti juurde, milleks on Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutamata jäetud monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seaduse uuesti arutamine. Enne kui ma palun kõnepultil kolleeg Väino Linde, tutvustan ma teile, kuidas see uuesti arutamine toimub.

Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutamata jäetud seaduse uuesti arutamise puhul toimub Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-de 113 ja 114 järgi esiteks põhiseaduskomisjoni esindaja ettekanne (kuni 20 minutit), siis on majanduskomisjoni esindaja ettekanne (kuni 20 minutit). Riigikogu liige võib kummalegi ettekandjale esitada ühe suulise küsimuse. Läbirääkimised (sõna võivad võtta Riigikogu liikmed, komisjonide ja fraktsioonide esindajad) toimuvad ainult Vabariigi Presidendi poolt seaduse välja kuulutamata jätmise motiivide kohta. Siis toimub hääletamine. Pärast läbirääkimiste lõpetamist paneb istungi juhataja hääletusele Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutamata jäetud monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seaduse muutmata kujul uuesti vastuvõtmise. Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutamata jäetud seadus loetakse muutmata kujul uuesti vastuvõetuks samasu-

guse häälteenamusega, mis oli nõutav selle seaduse esmakordsel vastuvõtmisel, see tähendab Riigikogu poolthäälteenamust. Kui Riigikogu ei võta Vabariigi Presidendi poolt Riigikogule tagasi saadetud seadust muutmata kujul uuesti vastu, toimub selle edasine menetlemine Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt. Juhtivkomisjoniks on seaduse Riigikogu menetluses olnud eelnõu juhtivkomisjon majanduskomisjon ja muudatusettepanekute esitamise tähtaeg on 2. augustil.

Alustame menetlemist. Ma palun ettekandjaks põhiseaduskomisjoni esimehe Väino Linde!

Väino Linde

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid, Riigikogu liikmed! "Pean vajalikuks 17. juunil 2010 vastu võetud "Monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seadust" Riigikogus uuesti arutada ning viia see vastavusse Eesti Vabariigi põhiseadusega." Niimoodi märkis oma 30. juuni 2010. aasta otsuses Vabariigi President, kui ta jättis välja kuulutamata Riigikogus 17. juunil s.a vastu võetud monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seaduse.

Põhiseaduskomisjon arutas Vabariigi Presidendi otsust ja selle otsuse motiive oma 29. juuli s.a istungil. Olime istungile palunud seda otsust kommenteerima Vabariigi Presidendi õigusnõuniku professor Ülle Madise ja palusime kohale ka õiguskantsler Indrek Tederi, sest õiguskantsler oli selle seaduse kohta esitanud varem oma memorandumi ja selles memorandumis oli õiguskantsler mõnevõrra käsitletud osa probleeme, mida ka Vabariigi President oma otsuses selle seaduse kohta välja oli toonud.

Hakatuses ütles presidendi õigusnõunik, et Kadriorus ei kahelda selle seaduse vajalikkuses, kindlasti mitte. Vastupidi, president on veendunud, et Konkurentsiametil on võimekust teostada tõhusat eel- ja järelkontrolli just monopoolses seisus olevate ettevõtete hinnapoliitika üle, kuid probleemiks peab president üleminekuaga. Nimelt, rakendussätetega tunnistati kehtetuks volitusnorm, mis varemalt andis kohalikele omavalitsustele õiguse ja kohustuse veeteenuste hindu kehtestada. Vaidlusaluse seaduse sätete alusel oleks hinna kehtestamise õigus läinud üle vahetult vee-ettevõtjatele, piiranguks oleks olnud vaid nõue teatada

uuest hinnast ette vähemalt 30 kalendripäeva. Konkurentsiameti kohustus teostada selle üle eel- ja järelkontrolli oleks hakanud kehtima alles järgmise aasta suvest. See vahepealne niisugune hõljumisperiod oleks võinud selle seaduse mõnevõrra küll kuritahtliku tõlgendamise, aga siiski tõlgendamise kaudu jätta vee-ettevõtjatele õiguse n-ö mitte kellelegi mitte midagi teatada ja kehtestada tarbijale märksa kahjulikumad hinnad. See oli üks Vabariigi Presidendi poolt meile esitatud otsuse motiive ja põhjendusi. Ta väitis, et see oleks jätnud tarbija aastaks ajaks faktiliselt kaitseta ja see oleks olnud vastuolus demokraatliku sotsiaalse õigusriigi põhimõtetega ja põhiseadusest tuleneva riigi kohustusega oma inimesi kaitsta. Lisaks esitas ta mitmeid põhiseaduse sätteid, millele tuginedes ta oli sellele otsusele jõudnud.

Teine probleem oli seotud kaugkütteseadusesse sisseviidud muudatustega. Majandus- ja kommunikatsiooniministrile oleks antud õigus kehtestada alused, millal ta jätab kooskõlastamata soojuse sisseostmise pikaajalised lepingud, kuid need alused oleks minister ise kehtestanud oma määrusega ja ta oleks pidanud omakorda tuginema ka oma alluvuses oleva Konkurentsiameti vastavale seisukohale. President on asunud seisukohale, et just põhiõiguste piirangute ja ettevõtlusvabaduse piiramise sätted peavad olema kindlasti seaduses ja mitte allpoolseisvas aktis, see kaitseks kindlasti nii tarbija kui ka ettevõtja huve märksa enam, sest nende aktide vastuvõtmine ja muutmine toimub veidi teises avalikustamise astmes. Konkurentsiameti eelnev kooskõlastamine vähendab omakorda sellest ministri määrusest tulenevalt ministri juhtimisvastutust oma haldusalas.

Õiguskantsler ütles komisjoni istungil omakorda selle seaduse kohta, et ka nemad leiavad, et seadus on vajalik, aga ka ülemineku- perioodil ühelt süsteemilt teisele, perioodil, kus omavalitsusel enam ei ole õigust vee hinda kehtestada ja Konkurentsiametil seda veel ei ole, tuleb tagada see, et ka sellel ajal ei kahjustataks tarbija huve. Õiguskantsler oli seisukohal, et need argumendid, mis president oma otsuses välja tõi, on kindlasti äärmiselt asjakohased.

Komisjonis toimus nendes küsimustes arutelu. Loomulikult, ainult Riigikohus võib tun-

nistada ühe või teise seaduse põhiseadusega vastuolus olevaks, seda ei tee Riigikogu, seda ei tee president, seda ei tee ka õiguskantsler. Kuid lõppkokkuvõttes olid kõik põhiseaduskomisjoni liikmed konsensuslikult (poolt 7, vastuolijaid ei olnud) selle poolt, et tuleb arvestada Vabariigi Presidendi argumentidega, milles ta lõppkokkuvõttes jõudis järeldusele, et sellesse seadusesse tuleks viia sisse täiendavad muudatused. Praegu on presidendi arvates, nagu ma ütlesin, välja kuulutamata jäetud monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seadus põhiseadusega vastuolus. Põhiseaduskomisjoni liikmed leidsid, et presidendi sellist seisukohta tuleb ja tasub toetada, ei ole vajadust selle järele, et me toetaksime otsust võtta see seadus teist korda vastu samal kujul ja siis lõppkokkuvõttes peaks president minema omakorda Riigikohtusse. Seda meil kindlasti tarvis ei ole. Ka president ise ütles ju, et on võimalik seda seadust muuta vastavate sätete parandamise teel ja lõppkokkuvõttes tuleb selle seaduse eesmärk pärast seda võib-olla veelgi paremini välja.

Lõpetuseks kordan: meie otsus oli teha Riigikogu täiskogule ettepanek mitte toetada monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seaduse muutmata kujul vastuvõtmist. Maa-keeli öeldes tähendab see, head kolleegid, seda, et kui istungi juhataja viib läbi hääletuse, siis komisjon soovib hääletada hääletusele pandavale ettepanekule vastu. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Väino Linde! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma palun kõnepulti majanduskomisjoni liikme Hannes Astoki!

Hannes Astok

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Majanduskomisjon kogunes täna hommikul kell 9 päevakorras olevat küsimust arutama. Koosolekul andsin ma kõigepealt ülevaate sellest, mil moel me oleme seda presidendi poolt välja kuulutamata jätmist käsitleanud. Meie majanduskomisjoni töörühm, kuhu on kuulunud ka eri ministriumide ja ametite esindajaid, on nii virtuaalselt kui ka koosoleku vormis arutanud Vabariigi Presidendi toodud argumente seaduse välja kuulutamata jätmisel, nad on üldjuhul nendega nõustunud ning on pakkunud

ka oma lahendusvariante, millest me komisjonis lühidalt rääkisime. Komisjon oma koosolekul arutas ka põhiseaduskomisjoni arutelu, me n-ö refereerisime seda, ja jõudsimme ühisele järeldusele, et tuleb teha Riigikogu täiskogule ettepanek mitte toetada Vabariigi Presidendi poolt 30. juunil 2010 välja kuulutamata jäetud monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seaduse muutmata kujul vastuvõtmist ehk, maakeeli öeldes, tuleb toetada arutelu taasavamist Riigikogus ning määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks kaks tundi pärast Riigikogu täiskogu istungi lõppemist täna, 2. augustil. See ettepanek leidis komisjonis 7 komisjoni liikme toetuse, 2 jäid erapooletuks. Nagu ma ütlesin, on ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks kaks tundi pärast Riigikogu täiskogu istungi lõppemist. Täna!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Teile on küsimusi. Palun, kolleeg Jaan Kundla!

Jaan Kundla

Aitäh, austatud esimees! Lugupeetud ettekandja! Ka varem on olnud juhtumeid, kus president on tagasi lükanud Riigikogus vastu võetud seaduse, ja põhjuseks on olnud mittevastavus Eesti Vabariigi põhiseadusele. Aga praegusel juhul on tegemist isegi mitme seadusepügala vastu eksimisega. Meil on Riigikogus nii palju juriste, ka nimekaid juriste. Kuidas on võimalik, et vastu sai võetud selline praak, millele osutas president ja mida me täna arutama hakkame?

Hannes Astok

Kuidas see võimalikuks sai? Ise olime kõik saalis, ise otsustasime. Kuna mina ei pea ennast nimekaks juristik, ma ei ole üldse jurist, siis ilmselt peaks selle küsimuse adresseerima nendele, kes ennast peavad nimekaks juristik.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh! Hea kolleeg! Teiste riikide praktika näitab, et monopolidega võidelda on väga raske, peaaegu võimatu. Kõige tõhusam vahend

selleks on omaniku tahe, monopoolse ettevõtte omaniku tahe. Kas komisjonis oli juttu ka sellest, et edaspidi ei tohiks Eesti riigis kergekäeliselt suhtuda erastamisse, monopoolsete infrastruktuuriettevõtete erastamisse? Oli sellest juttu või ei olnud?

Hannes Astok

Aitäh! Sellest komisjonis juttu ei olnud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Evelyn Sepp!

Evelyn Sepp

Aitäh! Austatud ettekandja! Kui Vabariigi President jättis selle seaduse välja kuulutamata, siis üks osa koalitsioonist kritiseeris teda kui suurt monopolidevastase võitluse vaenlast, teine osa nimetas presidendi märkusi vähetähtsaks, kuid ütles, et viisakusest võib need kohad ju ära parandada. Kas te olete endiselt sellel seisukohal, et me parandame täna seaduseelnõu viisakusest Vabariigi Presidendi vastu ja kõik need vead, millele president tähelepanu juhtis, mis muu hulgas oleksid toonud kaasa aastaid kestva kaose, olid väikesed ja marginaalsed?

Hannes Astok

Mina usun, et Vabariigi President ei jäta kunagi ühtegi seadust välja kuulutamata kergekäeliselt. Seetõttu ei ole mul ka olnud kunagi põhjust arvata, et üks või teine viga ühes või teises seaduses on vähetähtis või mittevähetähtis. Teisisõnu: kui on põhiseaduse riive, siis see kas on või seda ei ole, me ei saa öelda, kas see on tähtis või vähetähtis, seda kas on või ei ole. Erinevalt teist hoiduksin ma hinnangutest sellele, kes mida arvas või arvamata jättis. Seda küsimust komisjon ka ei arutanud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaanus Marrandi!

Jaanus Marrandi

Täna! Lugupeetud ettekandja! Sellel eelnõul on üsna kõikehõlmav pealkiri. Kas te komisjonis arutasite ka seda, et tegelikult on neid monopole ka teisi, lisaks vee- ja kanalisatsioon- ja niisugustele infrastruktuuriettevõtetele, võtame kas või laevaihenduse Saaremaa või mõne teise valdkonna? Kas niisuguses

põhimõttelise pealkirjaga eelnõus ei peaks olema kõik need valdkonnad rohkem kajastatud, et see pealkiri vastaks rohkem sisule, sest hetkel viitab pealkiri sellele, justkui oleks kõikidele monopolidele väga lihtne piiri panna, samas me teame, et see hõlmab ainult ühte teatud valdkonda?

Hannes Astok

Aitäh hea küsimuse eest! Kindlasti on monopolid rohkem, kui neid hõlmab monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seadus. Monopolidel on omadus tekkida, aga mõnikord ka kaduda, eriti pärast seda, kui nad ära lagundatakse. Mõnikord tuleb seda teha seaduse jõul, mõnikord teeb seda loodus majandusseaduste abil. Ma arvan, et väga paljud muud eluvaldkonnad, kus monopolid tegutsevad, on juba päris hästi reguleeritud, sealhulgas monopolidevastase tegevuse aspektist. Seetõttu on selles eelnõus käsitletud, nagu te väga hästi teate, kahte eluvaldkonda, kus tegutsevad küllaltki loomulikud monopolid, need valdkonnad on ühisveevärk ja -kanalisatsioon ning kaugküte, teiste valdkondade monopolid selles eelnõus käsitletud ei ole. Aga nagu ma ütlesin, on väga palju teisi seadusi, mille vastuvõtmisel te loodetavasti olete osalenud või vähemalt olete nendest kuulnud, mis kindlasti reguleerivad ka neid teisi teie nimetatud eluvaldkondi. Loomulikult on kõigil Riigikogu liikmetel, nii nendel, kes kuuluvad fraktsioonidesse, kui ka nendel, kes ei kuulu fraktsioonidesse, kui ka Riigikogu fraktsioonidel võimalus esitada kõikide seaduseelnõude kohta täiendus-, parandus- ja muudatusettepanekuid ning samuti algatada seaduseelnõude muutmist ja muul moel menetlemist.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Hannes Astok! Kas kolleegid soovivad pidada läbirääkimisi? Palun, kolleeg Kalev Kallo! Kaheksa minutit.

Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Õnneks ei juhtu seda mitte väga tihti, aga siiski seisame järjekordselt silmitsi ühe asjandusega, mida nimetatakse lõhkiseks künaks. Kuna see ei ole esimene kord, hakkasin tahtmatult meenutama eelmisi künasid ja nende autoreid.

Endalegi väikese üllatusena avastasin, et alati on tegemist ühe ja sama IRL-i väikese autorite kollektiiviga, kes peavad ise ennast vist juurageeniusteks, aga kelle šedöövrid jõuavad siia saali sellistele üritustele, nagu toimub täna.

Esimesena meenus nende katse riigi rahaliste raskuste sildi all muuta Riigikogu praeguse koosseisu liikmete tasustamise korda. Siis selgus, et oma loometuhinas olid nad jätnud läbi lugemata põhiseaduse, kus seisab siililegi selges sõnastuses, et Riigikogu saab seada palgatingimusi alles järgmise koosseisu jaoks. Tol korral ei lõppenud visadus enne, kui Riigikohus selle selgelt välja ütles.

Järgmisena meenub juba kuulus soolise võrdõiguslikkuse seaduse eelnõu menetlemine, kus meile tuntud autorite kollektiiv lõi kaasa, täiendades seda kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse täiendusega, millel oli ainult üks nähtav eesmärk, nimelt, suurendada Tallinna Linnavolikogu liikmete arvu 63-st 79-ni. See eesmärk oli risti vastupidine Riigikogu liikmete palga eelnõu eesmärgiga, millega sooviti raha kokku hoida, selle eelnõuga sooviti aga Tallinna kulutusi suurendada. Selles pole aga midagi iseäralikku, sest praeguse koalitsiooni kogu senise tegevuse eesmärk on olnud kärpida riigi tehtavaid kulutusi inimeste toimetuleku heaks ning suurendada kohalike omavalitsuste kulutusi ja nendelt veel raha ära võtta. Teatavasti saatis president ka tolle küüraka soolise võrdõiguslikkuse seaduse Riigikokku tagasi ja asi lõppes kahe eraldi seaduse tegemisega.

Nüüd siis praegu ja siin meie ees olevast künast. Päris ehmatav on mõelda, mis vee- ja kanalisatsioonimajanduse turul oleks toimunud, kui president oleks selle seaduse välja kuulutanud. Alates 15. juulist oleks kohalikel omavalitsustel kadunud igasugune õigus kooskõlastada ning kehtestada vee- ja kanalisatsiooniteenuste tariife ja liitumistasusid. Enne 1. jaanuari 2011 ei oleks vee-ettevõtjal neid vaja olnud kooskõlastada ka Konkurentsiametiga. Vee-ettevõtjad oleksid võinud välja saata selliseid arveid, mis kliendid tummaks oleksid võtnud, ja nende arvete sissenõudmisel oleks neile igati seaduspärane õigus jäänud. Loomulikult on see pilt veidi utreeritud, et selgemini esile tuua asjade ühest küljest tõsidust ja teisest küljest absurdust. Arvan, et ükski vee-ettevõtja poleks nii teinud, sest realses kesk-

konnas tegutsedes on neil mitu korda rohkem vastutustunnet kui mõne seaduse autoritel, sest nad peavad samas keskkonnas edasi töötama ka pärast 1. jaanuari 2011. Olen rääkinud mitme seda teenust osutava firma juhiga. Nende põhiprobleem olekski olnud see, et oleks puudunud partner, kellega läbi arutada ja kooskõlastada järgmise aasta tariifid ning need teatavaks teha nõuetekohastel tähtaegadel enne perioodi algust.

Nüüd veel ühest tahust seoses käesoleva eelnõuga. Eelnõu menetlemise käigus täiendati seda Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi, Keskkonnaministeriumi ning Riigikogu ametnike ja spetsialistide abiga nii palju, et sellest sai tegelikult kaugkütteseaduse ning ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse muutmise seaduse eelnõu. Teatavasti muudeti ka pealkirja, kuigi ka uus pealkiri ei vasta tegelikult sisule. Menetluse lõpuks tundusid eespool nimetatud seaduste muudatused olevat mõistlikud, mistõttu ka opositsioon asus seda eelnõu toetama ja hääletas osaliselt selle vastuvõtmise poolt. Suure hulga soliidsete ametiasutuste spetsialistide kaasalöömine eelnõu parandamisel ja lihvimisel tõenäoliselt uinutas meie valvsuse eelnõu autorite ja nende toodangu suhtes. Ja siin me nüüd oleme, tegelikult selle lõhkise küna eest kaasvastutajad. Siin sobib meelde tuletada juba antiikajast pärit tarkust: eksimine on inimlik. Olen kuulnud öeldavat, et kes kaks korda ühes ja samas kohas eksib, see pidavat juba idiot olema. Tasub selle üle mõelda. Pealegi on tänaseks koalitsiooni mõni osapool jõudnud selgusele, et selle eelnõu seaduseks saamine tõstab kindlasti osa vee-ettevõtete teenuste hinda, seda võis kuulda eilsetes "Aktuaalse kaamera" uudistes. Teiseks ei ole enamikul tekkinud mitte mingisugust veendumust, et mõneski kohas vee hind langema peaks, kuna algatajad on oma kampaania üles ehitanud blufile ja puuduvad igasugused reaalsusel põhinevad analüüsid. Praegu suudab iga vee-ettevõtja oma teenuste hinna Konkurentsiametile ära põhjendada ja Konkurentsiametil puudub *know-how* selle põhjenduse ümberlükkamiseks, eriti juhul, kui vastas on tunnustatud rahvusvahelised eksperdid. Kui mitte muidu, siis kohtus on nende sõnal kindlasti suurem kaal. Milleks siis toetada eelnõu, mis kindlasti tõstab hindu, aga muus osas mitte midagi ei muuda? Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised. Me võime alustada hääletamist.

Lugupeetud kolleegid, panen hääletusele Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutamata jäetud monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seaduse muutmata kujul uuesti vastuvõtmise. Palun hääletada!

Poolt ei olnud keegi, vastu hääletas 91 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Seadust muutmata kujul uuesti vastu ei võetud. (Tabel 43.)

Kuna Riigikogu ei võtnud Vabariigi Presidendi poolt Riigikogule tagasi saadetud seadust muutmata kujul uuesti vastu, toimub selle edasine menetlemine Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt. Juhtivkomisjoniks on seaduse Riigikogu menetluses olnud eelnõu juhtivkomisjon – majanduskomisjon. Määrán eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 2. augusti kell 13.30.

Istung on lõppenud. Kohtume homme kell 10.

Istungi lõpp kell 11.15.

Istungi kestus 1 tund ja 15 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

ERAKORRALINE ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 3. august 2010
Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seaduse teistkordse menetlemise teine lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Keit Pentus

Tere hommikust, austatud Riigikogu! Alustame Riigikogu erakorralist istungjärku, mille on Riigikogu esimees kokku kutsunud vastavalt Eesti Vabariigi põhiseaduse §-le 68 ning Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 51 lõikele 1 29 Riigikogu liikme ettepanekul nende esitatud päevakorraga.

Kõigepealt küsin, kas headel ametikaaslastel on soovi üle anda eelnõusid või arupärimisi. Alustame eelnõude ja arupärimiste üleandmist. Palun Riigikogu kõnetooli Olga Sõtniku!

Olga Sõtnik

Lugupeetud proua juhataja! Head kolleegid! Koos nelja Keskerakonna fraktsiooni liikmega annan üle arupärimise siseminister Marko Pomerantsile kodanike juurdekasvu kohta. Politsei- ja Piirivalveamet andmetel on Eesti kodanike juurdekasv jätkuvalt vähenemas. Esimesel poolaastal andis Vabariigi Valitsus kodakondsuse 518 inimesele, mida on ligi kaks korda vähem kui mullu samal ajal. Tänavu kuue kuuga oli Eesti kodakondsuse saanud inimeste seas määratlemata kodakondsusega inimesi 478, Venemaa kodanikke 34 ja Ukraina kodanikke kaks. Eesti kodanikuks said esimeses kvartalis ka üks Valgevene, üks Kasahstani, üks Gruusia ja üks Usbekistani kodanik. Selle aasta 1. juuli seisuga oli Eestis kehtiv elamisluba või elamisõigus 102 749-l määratlemata kodakondsusega inimesel. Suur määratlemata kodakondsusega inimeste arv ja vähenev kodanike juurdekasv näitavad selgelt, et

riik ei ole teinud piisavalt tööd, et siduda siin elavaid etnilisi vähemusi Eesti riigiga ning pakkuda neile võimalusi positiivseks enesemääratluseks. Seda märgib ka hiljuti avaldatud inimvara raport, mis ütleb: "Riikliku integratsioonipoliitika põhiülesanne on kõigi Eesti elanike ühise euroopaliku Eesti riigiidentiteedi tugevdamine. Samas tunnetavad rahvusvähemuste esindajad nii sotsiaalset kui ka kultuurilist tõrjumist. EIA 2008 andmetel ei pea ligi pooled mitte-eestlastest ennast põhiseaduslikus mõttes Eesti rahva hulka kuuluvaks, s.o ei tunneta endal vastutust Eesti ühiskonna arengu eest. Eesti riiki usaldab täielikult vaid veerand ja poliitilisi institutsioone napilt kümnendik mitte-eestlastest." Seoses eeltooduga on meil kaheksa küsimust, millele me soovime vastust saada. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Rein Ratas, palun!

Rein Ratas

Proua juhataja! Auväärt Riigikogu! Esitan arupärimise siseminister Marko Pomerantsile. See arupärimine käsitleb krooni ja euro võltsimise ohtu ning võimalusi selle ohu minimeerimiseks. 10. mai s.a ajalehes Pealinn kirjutab Akadeemia Nord professor Ivar Raig sellest, et pärast euro kasutuselevõttu võib organiseeritud kuritegevuse surve Eestis suurenedada. Samuti viitas professor Raig sellele, et kui Eesti krooni võltsijaid on suhteliselt vähe, siis valeeurode kasutusele võtmise püüed hakkab olema ilmselt palju suurem. "Me ei tunne eriti eurosid ja meie kogenematust võidakse ära kasutada," kirjutab ta. Tulenevalt sellest ohust, mis meie ees suuremal või vähemal määral terendub, on arupärijatel kolm küsimust. Kas minister näeb võimalust, et euro tulek võib luua Eestis senisest soodsama pinnase organiseeritud kuritegevusele ja organiseeritud kuritegevuse imbumisele meie majandusse? Kas Eesti politsei julgeolekustruktuurid on

võtnud lisameetmeid, et piirata organiseeritud kuritegevuse imbustumist Eestisse ja võltseurode kasutuseletulekut Eestis? Olen rääkinud.

Aseesimees Keit Pentus

Lauri Laasi, palun!

Lauri Laasi

Austatud proua juhataja! Austatud Riigikogu! Viie Keskerakonna fraktsiooni liikme nimel on mul üle anda arupärimine sotsiaalminister Hanno Pevkurile. Arupärimine käsitleb ühiskonna süvenevat vaesumist. 8. juuli Eesti Päevaleht kirjutas uudisloos "75 000 inimest teenib töö eest miinimumpalka või vähem" järgmist: "Eelmise nädala lõpu seisuga (Juuli alguses. – L. L.) oli Eestis 80 751 registreeritud töötut. Peaaegu teist sama palju käib küll tööl, kuid ei teeni piisavalt, et sellega ära elada. Maksu- ja Tolliameti andmeil sai tänavu maikuu deklaratsioonide alusel brutotöötasuks täpselt miinimumpalka ehk 4350 krooni 19 448 inimest ja sellest veelgi vähem 54 889 inimest." Lisaks tuuakse loos välja, et kui Eesti miinimumpalk on eurodesse arvestatuna 278 eurot, siis Lääne-Euroopas on miinimumpalk enamasti üle 1000 euro, USA-s eurodesse arvestatuna 872 eurot. Muu hulgas küsime sotsiaalministrilt, kuidas tema arvates on võimalik 75 000 inimesel, kes saavad miinimumpalka, selle summaga ära elada. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Palun, Enn Eesmaa!

Enn Eesmaa

Austatud istungi juhataja! Kaheksa Keskerakonna fraktsiooni liikme nimel (ma usun, et see küsimus huvitab väga paljusid inimesi) esitan arupärimise välisminister Urmas Paetile Guantánamo vangide vastuvõtmise teemal. Tulenevalt Ameerika Ühendriikide presidendi Barack Obama ja USA juhtkonna otsusest Guantánamo vangilaager sulgeda, on mitmed maad kaalunud sealsete vangide oma riiki vastuvõtmist. Mõned neist ongi USA palvel seda juba positiivselt otsustanud. Nende riikide hulka kuulub Läti, kuhu siirdub üks Guantánamo vangilaagris kinnipeetav. Tegemist on Usbekistani taustaga vangiga, kes hakkab elama üsnagi rangelt valvatavas vabaduses. Leedu on ametlikult kinnitanud, et esialgu ei ka-

vatse Vilnius kaaluda Guantánamo vangide vastuvõtmist. Otsus on igati loogiline, kuna Leedu on avalikult kahtlustatud USA Luure Keskkagentuuri salavangla võimaliku riigis tegetsemise pärast. USA samasisulisel palvel on otsustanud vastu tulla mitmed riigid, kuid mitte Eesti. Samas on Ühendriikide suursaadik Eestis Michael C. Polt avaldanud selle otsuse pärast avalikult kahetsust. Samas on meie valitsus avaldanud toetust USA otsusele Guantánamo vangilaager sulgeda. Seoses sellega on meil ministrile viis küsimust. Nendest võib-olla keskseim on järgmine: kui selgeks on tänaseks saanud Guantánamo vangide tegelik osalus terrorismiaktides? Suur aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Arvo Sarapuu, palun!

Arvo Sarapuu

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Mul on kaheksa Keskerakonna liikme nimel väga tõsine arupärimine peaministrile. See on seotud riigieelarve olukorraga ja tuleneb sellest, et Rahandusministeeriumi 29. juulil väljastatud pressiteates seisab, et aastaks planeeritud eelarvedefitsiit on tegelikkuseks saanud viie kuuga. Põhjuseks tuuakse ühekordsed mõjud, st tulumaksutagastus ja aasta alguse aktsiisilaekumised. Aasta teises pooles oodatakse maksulaekumiste paranemist, eelarve seisu peaksid parandama ka saadavad dividendid. Meil on väga tõsised küsimused. Esiteks, kui suured olid 2010. aastal tulumaksutagastus ja tulumaksu juurdemaksud? Teiseks tahame, et nimetataks ettevõtted, kellelt planeeritakse saada 2010. aastal dividende, ja nende dividendide suurus ettevõtete kaupa. Kui nimetatavad ettevõtted planeerivad võtta käesoleval aastal laenu, siis tahame teada, millised ettevõtted seda planeerivad ja millises mahus. Kõige lõpuks on järgmine küsimus. Rahandusministeeriumi prognoos näeb ette, et aasta teises pooles eelarvedefitsiit ei suurene. Kas peaminister on valmis tagasi astuma, kui eelarvedefitsiit peaks siiski kasvama ja ületama 2010. aasta riigieelarve seadusega planeeritu enam kui 100 miljoni krooniga? Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Jüri Ratas.

Jüri Ratas

Austatud juhataja! Head ametikaaslased! Annan koos 13 Keskerakonna fraktsiooni liikmega üle arupärimise regionaalminister Siim Valmar Kiislerile. Arupärimine on 2011. aasta riigieelarve koostamise kohta kohalike omavalitsuste osas. Teatavasti toimuvad igal aastal riigi ja kohalike omavalitsuste vahel eelarveläbirääkimised järgmiseks eelarveperioodiks ja nii on see ka käesoleval aastal. Arvestades eeskätt viimase kahe aasta jooksul just kohalike omavalitsuste arvel toimunud eelarvekärpeid, on paljud omavalitsused pidanud vähendama teenuste mahtu ning teisi oma tegevusi. Väga oluline on omavalitsuste haldussuutlikkuse seisukohalt, missuguseks kujuneb valitsuskoalitsiooni positsioon omavalitsuste eelarvete osas järgmiseks aastaks. Omavalitsusliitude koostöökogu on teinud mitmeid ettepanekuid, parandamaks omavalitsuste positsioone, sealhulgas kohalike omavalitsuste tulubaasi taastamine ning teehooldesummade suurendamine. Tulenevalt eeltoodust esitame regionaalministri viis küsimust. Tänan!

Aseesimees Keit Pentus

Lembit Kaljuvee, palun!

Lembit Kaljuvee

Proua juhataja! Head kolleegid! Teadaolevalt alandas reitinguagentuur Moody's selle aasta juulis Eesti Energia krediidireitingut ühe astme võrra. Samal ajal teatas ettevõtte juhatuse, et see nagu ei tähenda midagi, et see Eesti Energia ega tarbija olukorda meie riigis ei muuda. Tegelikult muudab küll. Me teame, et Eesti Energial on väga suured, kümnetesse miljarditesse ulatuvad investeringuplaanid. Krediidireitingu muutmine tähendab seda, et ettevõtte laenuraha hind tõuseb tunduvalt. Seoses sellega on meil majandusminister Juhan Partsile neli küsimust. Need küsimused on järgmised. Milliseks kujuneb elektri hind Eesti tarbijale ning tööstustarbijale järgmise kolme aasta jooksul? Me teame, et sellel aastal on elektri hind suurtarbijatele tõusnud mõne kuuiga umbes 40%. Kodutarbijale on elektri hind tõusnud poolteise aasta jooksu 1.50-le praktiliselt krooni pealt. Me tahame teada, kuidas ministerium lähemal kolmel aastal planeerib elektri hinna tõusu. Praktiliselt seda päris hästi planeerida ei saa, aga mingisugused indikat-

sioonid peaksid ministeriumil olema. Seoses sellega on veel kolm küsimust. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Tiit Kuusmik, palun!

Tiit Kuusmik

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Kuus Keskerakonna fraktsiooni liiget on esitanud arupärimise majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile. Arupärimine käsitleb Sonda ja Kiviõli vahelise kergliiklustee projektist väljajätmist. See küsimus oli aktuaalne aasta tagasi. Eellepetes ja eelkoosolekutel, mis toimusid 15. oktoobril 2007 ja septembris 2009, küsimus kergliiklustee väljajätmisest ei kajastunud, küll aga teatati s.a 17. juunil ajalehes Põhjarannik, et sel teelõigul on teetööd lõppenud. Refereeringust võib välja lugeda, et kergliiklustee olevat esialgse mõtte-na projektist välja jäetud juba enne teetööde algust. Vastavalt sellele on koostatud ka küsimused. Arupärijad soovivad saada vastuse kuuetele küsimusele. Eelpäringus, mis tehti ja millele vastas majandusminister Juhan Parts asendanud Siim Valmar Kiisler, lükati mängu kahte liiki teed, kergliiklustee ja jalgrattateed, ning selle segaduse taustal tekkis vajadus esitada uus arupärimine. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Koos mitme Keskerakonna fraktsiooni liikmega on mul arupärimine siseminister Marko Pomerantsile. Arupärimine puudutab politseinike tööaega. Meedia vahendusel on meile teada, et Politsei- ja Piirivalveameti selle aasta eelarves ei ole küllaldaselt vahendeid kõigile töötajatele töötasu täies mahus maksmiseks. Seetõttu on politseiametnikud sunnitud viibima puhkusel, mille eest tasu ei maksta, ehk nn palgata puhkusel, seda vaatamata sellele, et tööd oleks neil küllaldaselt ning nad ka ise sooviksid töötada ja selle eest tasu saada. Selline meeletu ja põhjendamatu kokkuvõtte inimeste turvalisuse arvel on juba andnud oma esimesed tagajärjed kaotatud elude ja jooksvalt sageneva kuritegevuse näol. Sisuliselt on Siseministerium jättnud täitmata oma

ülesanded inimeste turvalisuse kaitsel, mis on talle pandud Vabariigi Valitsuse seadusega. Parafraseerides ühe koalitsioonierakonna valimislubadust maksuvabadest reedetest, on Sise-ministeerium politseivaldkonnas millegipärast sisse viinud töövabad reeded. Seoses eelkirjelatud olukorraga on mul koos kolleegidega terve hulk küsimusi. Kõige tähtsam neist (kuigi teised on ka tähtsad) on see: kui palju politseiametnikke on sellisel sunnitud puhkusel viibinud, milline on selle puhkuseaja kogukestus ja kuidas mõjub selline olukord siseministri arvates turvalisuse olukorrale Eestis? Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Head kolleegid! Keskerakonna fraktsiooni nimel annan üle käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu. See seaduseelnõu on oluline just praeguses majanduskliimas, kus vaatamata pikale majandusseisakule ja ülisuurele tööpuudusele on kasvamas inflatsioon, ja oma osa inflatsioonis on riigipoolsetel maksutõusudel. Meie soov on alandada toasooja käibemaksu 20%-lt alandatud määrale – 9%-le. Millest selline soov? Kuni 2007. aastani oli toasooja käibemaks 5%, siis tõsteti see 18%-le ja tänaseks on toasooja käibemaks nii nagu ka enamikul muudel kaupadel 20%. Samas te kõik teate, et toasoe ei ole kallinenud ainult 15% käibemaksu lisandumise pärast, vaid mitmetele energiaallikatele on lisatud ka tugevalt aktsiise. Selle seaduseelnõuga me aktsiise ei puuduta. Nii on näiteks pliivaba bensiini aktsiisi alammäär Euroopa Liidus 5620 krooni, aga Eestis kehtib aktsiis 6615 krooni. Maagaasi aktsiisi alammäär Euroopa Liidus on 157 krooni tuhande kuupmeetri kohta, aga Eestis on see 367 krooni. Elektrienergial on alammäär megavatt-tunni kohta 15,65 krooni, meil on see 70 krooni. Nii et aktsiisid on meil mitu korda kõrgemad, kui nõuab Euroopa Liit. Aga aktsiiside kohta me praegu seaduseelnõuga välja ei tule, me tuleme välja toasooja käibemaksu alandamisega, et see taas alandada 20%-lt madalamale määrale. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Olen Riigikogu juhatuse nimel võtnud vastu ühe eelnõu ja üheksa arupärimist. Kui need

vastavad meie kodu- ja töökorras sätestatud, siis otsustatakse eelnõu menetlusse võtmine kolme tööpäeva jooksul ning arupärimised edastatakse adressaatidele viivitamatult.

Enne kohaloleku kontrolli on mul üsna mitu teadet. Nimelt on Riigikogu juhatus võtnud menetlusse järgmised eile algatatud eelnõud ja on määranud neile juhtivkomisjonid. Esiteks, Vabariigi Valitsuse eile algatatud Ülemaailmse Postiliidu 24. kongressi lõppaktide ratifitseerimise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjoniks sai majanduskomisjon. Teiseks, Vabariigi Valitsuse algatatud riigieelarve seaduse, Vabariigi Valitsuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjoniks sai rahanduskomisjon. Kolmandaks, Vabariigi Valitsuse algatatud meditsiiniseadme seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on sotsiaalkomisjon. Neljandaks, Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi ja Hiina Rahvavabariigi vahelise lepingu vastastikusest õigusabist kriminaalasjades ratifitseerimise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjoniks sai õiguskomisjon. Viidendaks, Vabariigi Valitsuse algatatud väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjoniks sai põhiseaduskomisjon. Kuuendaks, Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni algatatud karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjoniks sai õiguskomisjon.

Riigikogu esimees on edastanud järgmised Riigikogu liikmete esitatud arupärimised: kaks arupärimist peaminister Andrus Ansipile, viis arupärimist majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile, kolm arupärimist haridus- ja teadusminister Tõnis Lukasele, kaks arupärimist keskkonnaminister Jaanus Tamkivile, kaks arupärimist kaitseminister Jaak Aaviksoole ning üks arupärimine regionaalminister Siim Valmar Kiislerile, üks arupärimine rahandusminister Jürgen Ligile, üks arupärimine Eesti Panga presidendile Andres Lips-tokile, üks arupärimine kultuuriminister Laine Jänesele ja üks arupärimine sotsiaalminister Hanno Pevkurile.

Head ametikaaslased! Meil tuleb teha kohaloleku kontroll. Teatavasti on Riigikogu erakorralisel istungjärgul otsustusvõimeline, kui kohal on üle poole Riigikogu koosseisust.

Kohalolijaks registreerus 92 Riigikogu liiget, puudub 9.

Võime asuda tänase istungi juurde. Kuid enne seda tuleb meil kehtestada erakorralise istungjärgu ajagraafik. Päevakorra on esitanud erakorralise istungjärgu kokkukutsujad. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 52 kohaselt kehtestab Riigikogu erakorralise istungjärgu töö ajagraafiku poolthälteenamusega.

Panen hääletusele Riigikogu juhatuse ettepaneku töötada ilma vaheajata, kuni päevakorra ammendumiseni. Palun hääletada!

Vaheajata, päevakorra ammendumiseni töötamist toetas 83 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud.

1. Monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seaduse teistkordse menetlemise teine lugemine

Asesimees Keit Pentus

Võime asuda tänase päevakorra punkti käsitlemise juurde, milleks on Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutamata jäetud monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seaduse teistkordse menetlemise teine lugemine. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli majanduskomisjoni liikme Hannes Astoki!

Hannes Astok

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Majanduskomisjon pidas oma istungi eile pärastlõunal. Lisaks majanduskomisjoni liikmetele osalesid istungil Riigikogu liikmed Urmas Reinsalu ja Ken-Marti Vaher kui eelnõu esitajate esindajad ning Konkurentsiameti peadirektor Märt Ots. Enne seda oli koos käinud ka töörühm, kes analüüsis laekunud muudatusettepanekuid.

Muudatusettepanekuid laekus komisjonile fraktsioonidelt ja Riigikogu liikmetelt kokku viis, nendest neli Eesti Keskerakonna fraktsioonilt ja üks Jaan Kundlalt. Ühe ettepaneku võttis Eesti Keskerakonna fraktsiooni komisjoni istungil tagasi, nõustudes komisjoni töögrupi pakutud kompromissettepanekute sõnastusega. Neli ettepanekut esitas majanduskomisjoni töörühm majanduskomisjoni ettepanekutena. Ma lühidalt tutvustan neid muudatusettepanekuid, millega me soovime menetletava seaduse muuta eeskätt korralikumaks ja paremaks ning likvideerida puudused, millele president seaduse välja kuulutamata jätmise otsuses osutas.

Esimene muudatusettepanek tuli majanduskomisjonilt ja see täpsustas küsimusi, mis olid seotud kaugkütteseaduse §-ga 14¹ ehk soojuse ostu korraldusega. Nüüd on lõikes 5 kirjas, et majandus- ja kommunikatsiooniminister kehtestab määrusega konkursi korraldamise korra ja pakkumiste hindamise meetodika. Enam ei kehtesta ta konkursi tingimusi ja enam ei anna talle selleks sisendit Konkurentsiamet, nagu enne seaduses kirjas oli. Nii et see vastuolu põhiseadusega peaks olema kaotatud.

Lisaks muutsime ära need pügalad, mis oleksid võinud tekitada olukorra, et ettevõtjad oleksid justkui pidanud tegema mingisuguseid tegusid, mis on kantud seaduse mõttest, enne seaduse jõustumist. Nii et seaduse jõustumise ajaks (see tuleb ühes täiendavas muudatusettepanekus) on nüüd 1. november ning kõik need muudatused ja tingimused hakkavad kehtima 1. novembrist. Selleks et aru saada, kas vahepeelsel perioodil ei ole sõlmitud mitteõiguspäraseid lepinguid, peavad vastavalt sellesama paragrahvi lõikele 9 kõik võrguettevõtjad esitama Konkurentsiametile loetelu kehtivatest lepingutest, mis on tema ja soojusetootja vahel sõlmitud enne 2010. aasta 1. novembrit, mille alusel Konkurentsiamet saab vaadata, kas on uusi ja huvitavaid lepinguid sõlmitud ning vajaduse korral nende osas järelevalvemenetluse algatada.

Teine muudatusettepanek, mida me ka vaatleme, tuli Eesti Keskerakonna fraktsioonilt. See rääkis veeteenuse hinnast ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduses. Oma muudatusettepanekuga soovis Keskerakond lisada paragrahvi 14 lõike 4, mille järgi oleks Keskkonnaministeeriumil, Sotsiaalministeeriumil, Terviseametil ja omavalitsusel võimalik lisada vee- ja kanalisatsiooniteenuse kvaliteedinõuetele täiendavaid keskkonna-, kvaliteedi- ja ohutusnõudeid. Komisjon analüüsis seda ettepanekut. Leiti, et kõik õigused saavad ikkagi tulla seadusest ja niisama vaba voliga ei saa anda ühelegi ministeeriumile ega omavalitsusele õigust lisanõudeid esitada, see ei oleks vastavuses praeguse Eesti seadusloome ja õiguskorraga. Nii et see Keskerakonna fraktsiooni ettepanek jäi arvestamata.

Kolmas muudatusettepanek tuli meie kolleegilt Riigikogus Jaan Kundlalt. Niipalju kui me aru saime, tegi Jaan Kundla ettepaneku, et kohalik omavalitsus hakkaks kandma kõiki

kulusid, mis on tehtud omavalitsuse territooriumilt sademe-, drenaaži- ja muu pinnasevee ärajuhtimiseks ja puhastamiseks. Komisjonis see toetust ei leidnud. Me olime ka kokku leppinud, et me ei ava uusi teemasid, aga see on täiesti uus ja täiendav teema. See ettepanek ei leidnud komisjoni toetust.

Tagasi tulles nende kvaliteedinõuete juurde, mis olid toodud teises muudatusettepanekus, mille esitas Keskerakond, peab ütlema, et leiti, et oleks siiski asjalik, kui Keskkonnaministerium kehtestaks ühtsed kvaliteedinõuded veeteenuse osutamiseks, tuleks välja töötada n-ö standard, millest kõik vee-ettevõtted peaksid juhinduma. See standard ei peaks puudutama vee kvaliteeti mitte ainult selles mõttes, millest joogivesi koosneb, vaid ka seda, milline on tarnekindlus, tarnepüsivus, millised on katkestuste maksimaalsed ajad jne. See on väga oluline sisend ka vee hinna määramisel. On ju selge, et kui te saate vett lepingu alusel, mille järgi maksimaalne veekatkestuse aeg võib olla kaks tundi, on vee hind ilmselt veidi teistsugune, kui siis, kui teie lepingus on kirjas, et kui on katkestus, siis üks kord kahe nädala jooksul võib-olla tuuakse teile vett ja parandamise aega kirjas ei ole. Nii et veeteenuse kvaliteedi ühtsed nõuded oleks küll mõistlik välja töötada.

Aga läheme muudatusettepanekutega edasi. Neljas muudatusettepanek oli majanduskomisjonilt. See tulenes tegelikult ühest järgnevast Keskerakonna ettepanekust. Selle sisu on see, et veeteenuse hinna arvutamise soovituslikud põhimõtted koostab ja ka avalikustab oma veebilehel (avalikustamine on siis see muudatus) Konkurentsiamet. Need hinna arvutamise soovituslikud põhimõtted peab seaduse jõustamisel Konkurentsiamet ka välja pakkuma. See on igati mõistlik ettepanek, selleks et kõik vee-ettevõtted saaksid oma uute hindade puhul sedasama meetodikat kasutada.

Viies ettepanek tuli Eesti Keskerakonna fraktsioonilt. Muudatuse sisu oli see, et ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse § 14² "Veeteenuse hinnaregulatsioon" tuleks lisada kohalikule omavalitsusele õigus kontrollida ja läbi vaadata hinnataotlusi. Ettepaneku teine osa oli see, et hinnataotluste läbivaatamiseks on Konkurentsiamet kohustatud rakendama ühtset meetodikat, mille on kinnitanud rahvusvahelised eksperdid. Lisaks sellele pandi ette,

et vee-ettevõtjal oleks õigus taotlema, et Konkurentsiameti järeldusotsuse kinnitaks erapooletu audiitor. Kindlasti on olemas omavalitsuse roll veeteenuste hindade läbivaatamisel ja ka seaduse teksti kohaselt on sama paragrahvi lõikes 10 kirjas, et Konkurentsiamet on kohustatud küsima valla- ja linnavalitsuselt arvamust hinnataotluse vastavuse kohta ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kavale. Nii et see omavalitsusega kooskõlastamise mehhanism on juba seaduse tekstis olemas. Nüüd sellest, et Konkurentsiamet rakendaks ühtset meetodikat, mille rahvusvahelised eksperdid on kinnitanud. Komisjon arvas, et kindlasti on Konkurentsiametil väga mõistlik kasutada rahvusvahelisi eksperte ühtse meetodika väljatöötamiseks ehk soovituslike põhimõtete väljatöötamiseks, küll aga ei lähe Eesti õigusruumiga kuidagi kokku see, et sõltumatu regulaator, Konkurentsiamet, saab midagi teha alles siis, kui meile tundmatud rahvusvahelised eksperdid on selle meetodika kinnitanud. Kindlasti ei mahu Eesti halduskorralduse raamistikku idee, et vee-ettevõtjal oleks õigus taotlema, et Konkurentsiameti järeldusotsuse kinnitaks erapooletu audiitor. See tooks ikkagi täiesti uued institutsioonid meie õiguskorda. Kindlasti on audiitori otsused ettevõtjale väga olulised ja kindlasti on nendest abi, kui mingisugune vaidlus peaks jõudma kohtusse, aga ei ole võimalik, et audiitorid kinnitaksid Konkurentsiameti järeldusotsuseid. See ahendaks oluliselt Konkurentsiameti kui sõltumatu regulaatori tegevusruumi. See ettepanek ei leidnud komisjoni toetust.

Kuues ettepanek oli Keskerakonna fraktsioonilt ja puudutas sedasama teemat ehk seda, et Konkurentsiamet peaks oma hinnakujunduse meetodika avalikustama. Seda me arvestasime muudatusettepanekus nr 4 sisuliselt.

Seitsmes muudatusettepanek tuli majanduskomisjonilt. Sellega me parandame selle vea, millele president osutas seaduse välja kuulutamata jätmisel. Seadusmuudatuse kohaselt on hinnaregulatsioon sellel perioodil, kui seadus kehtima hakkab ja omavalitsus enam ei kehtesta vee- ja kanalisatsiooniteenuse hindu ega liitumistasusid, korraldatud selliselt, et kehtima jäävad selle seadusmuudatuse jõustumisel kehtinud hinnad. Kui vee-ettevõtte soovib neid muuta, peab ta selle muutuse taotluse esitama Konkurentsiametile ja Konkurentsiamet siis

kas kiidab selle heaks või lükkab tagasi, käivitub tavaline hinna kooskõlastamise protsess. Samuti on Konkurentsiametil õigus sekkuda kehtivasse veeteenuse hinda, kui see ei vasta vastuvõetavas seaduses kehtestatud tingimustele, teisisõnu, kui see on kas liiga kõrge või liiga madal. Seda madalat hinda ei maksaks ka alahinnata, sest ei saa üldse välistada, et mõnel pool on kohalik omavalitsus mingitel poliitilistel põhjustel kehtestanud vee hinna, mis tegelikult ei ole veeteenuse osutamise seisukohalt jätkusuutlik. Seda ettepanekut majanduskomisjon toetas.

Need olid majanduskomisjonis eile menetluses olnud ettepanekud. Majanduskomisjoni otsus oli saata Riigikogu täiskogu poolt 2010. aasta 2. augustil uuesti arutlusele võetud monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seadus Riigikogu täiskogule teiseks lugemiseks tänaseks, 3. augustiks, teha täiskogule ettepanek seaduse teine lugemine lõpetada ja kui teine lugemine on lõpetatud, siis panna seadus lõpphääletusele ja vastu võtta. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Suur tänu! Näib, et küsimusi ei ole. Siiski on ka küsimusi. Palun vabandust! Esimesena saab küsimuseks sõna Jaan Kundla. Palun!

Jaan Kundla

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Vaatame § 14, mis käsitleb veeteenuse hinda. Punktis 9 on öeldud, et veeteenuse hinna arvutamise soovituslikud põhimõtted koostab Konkurentsiamet. Samas oleme me seadusega pannud vee hinna kujundamise põhimõtted paika. Millised soovituslikud põhimõtted lisanduvad Konkurentsiameti poolt?

Hannes Astok

Aitäh! Kindlasti ei ole seaduse loetelu ammendav. Me räägime seaduse tekstis sellest, et hind koosneb abonenttasust, tasust võetud vee eest, tasust heitvee ärajuhtimise eest jne. Küsimus on selles, et needsamad asjad koosnevad omakorda mingitest hinnakomponentidest, nagu ettevõtte kulud, ettevõtte juhtimiskulud, ettevõtte tehnilised opereerimiskulud, ettevõtte kasumlikkus jne. Näiteks opereerimiskulud omakorda koosnevad ju tuhandest pisiasjast. Kui ettevõtted hakkavad oma hindu kooskõlastama Konkurentsiametiga, siis on küll väga

hea, kui neil on ees soovituslik meetodika, mil moel seda hinnaarvutust teha. Ma olen täiesti veendunud, et praegu Eestis tegutsevad ettevõtted teevad seda kindlasti väga erinevate meetoditega. Näiteks see küsimus, millest saab kindlasti üks tuline vaidlusküsimus ning mida see meetodika peab analüüsima ja mingisuguse lähenemise välja pakkuma: milline on vee- ja kanalisatsioonitorude amortisatsioon, kui pika aja peale seda kulumit ehk amortisatsiooni arvestada? See on kindlasti üks oluline küsimus selle meetodika puhul. Minu meelest arutelu selle meetodika üle, mille koostamisel peavad kindlasti osalema lisaks Konkurentsiametile kõikide teiste ametkondade esindajad ja ka vee-ettevõtted ise, tuleb üsna tõsine.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Jüri Tamm. Palun!

Jüri Tamm

Aitäh! Austatud kaasettekandja! Sa oled kogu selles protsessis aktiivselt osalenud ja tublit tööd teinud. Mul on küsimus, mis puudutab mõjude analüüsi. Kas selles pikas protsessis on eri tasanditel – algataja, ministeeriumi, valitsuse tasandil – mõeldud sellele, et sellise olulise seaduse puhul peaks tegema ja võiks teha mõjude analüüsi?

Hannes Astok

Seda küsimust otseselt analüüsitud ei ole, aga loomulikult, kogu selle eelnõu menetluse käigus on neid mõjusid korduvalt ja pidevalt analüüsitud. Kuna see puudutab õige mitut eluvaldkonda, eeskätt kaugkütet ning ühisveevärki ja -kanalisatsiooni, siis need mõjud on vältimatult olemas. Küll aga oleme kogu aeg oma tegevuses ikkagi üritanud jõuda selliste mõjudeni, et need oleksid tarbijale soodsad, aga samas saaksid ettevõtted tegutseda jätkusuutlikult. Nii et vastates otse sinu küsimusele: seda tehtud ei ole, küll on aga mõjudest pidevalt räägitud.

Ma üksiti kasutan seda kõnepulti selleks, et tänada kõiki ministeeriumiametnikke ja Riigikogu ametnikke, kes vaatamata palavale suveajale väga intensiivselt selle seadusmuudatuse ja paranduste sisseviimise kallal töötasid ja tegutsesid.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Nüüd on küsimused saanud vastuse. Suur tänu, austatud ettekandja! Avan läbirääkimised. Esimesena palun Riigikogu kõnetooli Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Proua juhataja! Head kolleegid! Kui me seda eelnõu eelmisel korral siin saalis arutasime ja enamuse meist selle eelnõu poolt hääletas, siis mina jätsin hääletamata. Ma jätsin hääletamata, sest põhimõtteliselt on see paljuski n-ö mõttetu seadus. Kolleeg Kallo ütles eile väga ilusasti, et selle seaduse puhul on tegelikult ju tegemist propagandistliku mulliga. Ma ei kavatsen ka täna selle seaduse poolt hääletada just nimelt sellel põhjusel. Ma ei räägi sellest, et monopolidega ei pea võitlema, aga monopolidega võitlemine on üks suhteliselt tühi töö ja vaimunärimine. Paljuski on maailma ja teiste riikide praktika näidanud, et tegelikult on selle võitluse tulemus võitlus ja võitu ei saa keegi, kui saab, siis ikkagi monopol. Monopol saab võidu sellepärast, et ta on alati sellest riigiasutusest, kes teda kontrollib, sel hetkel üle. Tal on rohkem raha, tal on suuremad huvid ja ta saab oma tahtmise.

Eile küsisin ma kolleeg Astoki käest, kas komisjon arutas seda algpõhjust. Mina pean selle teema ülestõstmise algpõhjuseks üht aastaid tagasi tehtud erastamisotsust. Olen kogu aeg olnud seisukohal, et infrastruktuuriettevõtted peaksid olema riigi või omavalitsuste käes. Tegelikult saavad ettevõtte, just monopolse ettevõtte hinnapoliitikat mõjutada ettevõtte juhtkond ja omanik. Omaniku tahe peab olema väga selgelt välja öeldud. Probleem tekis ju Tallinna Veega. Nõukogude ajal öeldi, et tõstata probleem ja vähe aja pärast hakka siis kangelaslikult selle probleemiga võitlema. Tallinna Vesi on täpselt seesama näide. Isamaa eesotsas Jüri Mõisaga müüs selle maha ja kirjutas sisse, et peab 51% kasumit saama. Nüüd me siis võitleme sellega, mis tegelikult selle erastamise tagajärg on.

Teine näide tuleb ju kohe sügisel seoses gaasiga. Gaasitorud on vaja riigile tagasi osta. Tegelikult on Eesti Gaas selle probleemi, mis Euroopa Liidu nõuetest tuleneb, et trassid peavad ühe ettevõtte omad olema ja tootja ei tohi trasse omada, lahendanud. Aga seal on üks väga huvitav propagandistlik moment. Räägi-

takse, et siin on tegemist Vene Gazpromi huvidega. Vaatame, kes siis Eesti Gaasi omanikud on. Seal on üle 60 omaniku. Sügisel hakkame me kindlasti võitlema gaasi hinna eest, aga selle võitluse tulemus on ikka teada, ega gaasi hind sellest ei alane.

Muidugi, parlamendis on selleks, et teha propagandat, esineda ja rääkida (eks minu jutus on ka pisikene selline nüanss sees), aga ma tahan meelde tuletada, miks ma siia pulti tulin. Ütlen sellele ja järgmistele koosseisudele, et ärgem erastagem infrastruktuuriettevõtteid, ärgem tekitagem endale probleeme monopolidega, sest võitluses monopolidega me jääme alla ja hinnad niikuinii tõusevad. Aga tänaseks tööks meile kõigile jõudu! Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Palun Riigikogu kõnetooli Igor Gräzini!

Igor Gräzin

Austatud juhataja! Keskerakond kohe norib tüli. Ma ei tahtnud sellest alustada, aga klaarime ära selle, mida Lembit praegu ütles. Kõik Euroopa direktiivid on täidetud. Vaadake, täidetud on see direktiiv aastast 2004. Võtke välja võrguteenuste kodulehekülj ja te näete, millal nad direktiivi täitsid – 2006. Millega meie räägime? 13. juuli 2009, mille kohta Neelie Kroes, kes oli Tallinnas, ütles: "Eesti Gaas position on Estonian market is outrageous." Eesti Gaasi positsioon Eesti turul on talumatu! Ei vihjet ega midagi. Seda ütles Euroopa Liidu konkurentsivolinik. Niisiis, pärast vaadake, et paber nr 1 on täidetud, paber nr 2, millega see tühistatakse, täidetud ei ole. Vaatame kodulehekülge. Aktsiaselts EG Võrguteenus, mis sajabrotsendiliselt kuulub kellele? Eesti Gaasile. Kui palju sa ütlesid, et on omanikke? 60? Jäta jama! 55 nendest kuuluvad selle 1,75% hulka, sealhulgas Jürgenson ja kes seal on, kellel on väikeaktsiad. Kellele kuulub 98,5% – räägime sellest!

Hea küll, see on teine asi. See maagaasiteema, mis oli seal sees, on jäänud seadusest välja. Hannelsel on õigus. Asi on keeruline ja palju keerulisem, Lembit, kui sina ja meie kahe peale kokku ette kujutame. Selle jaoks meil ongi vaja väga palju aega. Me peame kaua aega mõtlema. Meil on aega kolm kuni neli nädalat, mitte rohkem, aga see on pikk aeg.

Järgmine küsimus. Mispärast see seaduseel-nõust välja kukkus? Mispärast see teema nüüd üles kerkis? Aga just sellepärast, et enamik meist mõtles vana direktiivi peale. See oli aeg, mil gaasil puudus maailmaturuhind. Gaasi hind oli selline, nagu see toru tagumises otsas kujunes. Mis kasu mul on sellest, et Arizona otsas on mingi toru? See ei mõjuta Eesti Gaasi mitte kuidagi. Mis on juhtunud viimase kahe aasta jooksul? Tekkis turg. Kas hea turg? Ei. Kas ta on täiesti tasakaalus? Ei ole. Aga kas see turg on tulemas? Jah, gaasil on maailmaturuhind. Mis on selle tulemus? Teiste sõnade-ga: enam ei ole see asi mitte kuskil otsas, vaid see määratakse nii. See on nüüd Eesti Gaasi aruanne. Seal on öeldud, et ta on Euroopa Liidu riikidega samal tasemel. See on Eesti Gaasi aruanne 2008. Ma ei kahtle üldse, et seal töötavad tublid, ausad inimesed, kes lihtsalt pole maailmaturust midagi kuulnud, ja nad tõesti lootsid, et nii juhtub. Läheme edasi. Mis juhtus? Mida need nooled seal tähendavad? Punane on lühend väljendist *German border price*. Mida tähendab sinine? See on enam-vähem maailmaturuhind, Henry Hub, see on gaasi hind New Yorgi börsil. Aga mitte sellel, mis Wall Streetil on, vaid sellel, mis, kui punasel liinil metrooga sõita, vasakule jääb. See on New York Mercantile Exchange ja NBP on national balancing point. Kõlab imelikult, aga see on rahvusliku tasakaalu piir ja see on gaasi hind kus kohas? Õige, Inglismaal.

Vaadake, aga Eesti Gaas annab teile Euroopa hinna. Kus kohas on see ühtne Euroopa hind? Kusjuures pange tähele, et isegi sakslastel on hind keevitatud 270 juurde, Eesti maksab 340 miinus 55 dollarit, transpordikulud, mida Eestil ei ole, me oleme nimelt õnneks Venemaa naabrid. Reaalne tulemus hinnas, nagu ma ütlesin, on keskmise Mustamäe korteri peale umbes 100 krooni kuus. Kui Eesti Gaas kipub näitama oma kasumimarginaali, siis är-gem jälle väga pahandagem, Eesti Gaasi kasumimarginaal on tõepoolest tühine, sest raha pumbatakse sisse Vene piiride sees. Kui kasumimarginaal oleks suur, siis tuleks Eesti riigile makse maksta.

Edasi, üldiselt on riikide vahel kehtivad lepingud sõlmitud ...

Palun kolm minutit juurde!

Aseesimees Keit Pentus

Kolm minutit lisa-aega.

Igor Gräzin

Aitäh! On sõlmitud 25-aastased lepingud ja Eesti Gaasil Gazpromiga täpselt samamoodi. Targemad ja kõvemad on need lepingud ümber ja läbi rääkinud. Nendest kaks kõige tähtsamat firmat on Eni (Itaalia), see on kambamees Nord Streamis, ja muidugi E.ON. Seal on 25-aastased lepingud tühistatud ja hinnad on oluliselt all, selle Saksa joone peal te nägite, kuskil 270 meie 340 kõrval. See on juba pärast läbirääkimisi tehtud.

Ühesõnaga: "Kurb lugu, lilleke," nagu ütlevad tänapäeva noored. Mida siis teha? Ainus väljapääs on tekitada turg. On olemas maailmaturuhind. Kuidas see turg tekitatakse? Ma kujutan täiesti ette, et näiteks Eesti Gaasis või kuskil võis olla hiljuti tekkinud paanika. Juhatuse esimees härra Kotov ütles, et tema kuulis sellest asjast üldse esimest korda. Mul on selline palve, et kui keegi siin tunneb kedagi, kes tunneb härra Kotovit, öelgu talle, palun, edasi, et septembris me hakkame seda asja arutama, sõbralikult, rahumeelselt, ja me leiame väljapääsu, mis eeskätt teenib Eesti Vabariigi tarbijate huve, teiseks teenib Eesti Vabariigi huve ja kolmandaks ka Eesti Gaasi huve.

Siin oli, muide, juttu (see on viimane asi, mida ma tahtsin nimetada), et "Ah, keerutatakse poliitikat, Gazprom ja Venemaa," jne. Gazprom ei ole Venemaa – ma ütlen seda venelasena. Venemaa on ka Puškin, Tšaikovski ja paljud teised. Gazprom on episood Venemaa tuhandeaastases ajaloos, mitte midagi enamat. Sellepärast tahan ma lõpetada ingliskeelse klassikalise tsitaadiga. Mäletate, kui Marlon Brando ütles Al Pacinole filmis "Ristiisa": "Nothing personal, just business." Ühtlasi küsin ma Hannese käest: kuna me oleme seda asja sinuga ka erakonnas ja igal pool arutanud, siis ütle, palun, kas sa saad püsti tõusta, vaadata oma seltsimeestele näkku ja öelda: "See gaasiteema tuleb septembris üles. Ausõna!" Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Palun Riigikogu kõnetooli Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Erinevalt eelkõnelejast tulen gaasiteema juurtest tagasi selle seaduse juurde, sest gaasiteemat me sellest seadusest ei leia. Peatun Keskerakonna fraktsiooni tehtud muudatusettepanekul, mis loetelus kannab numbrit 2 ja mis kahjuks toetust ei leidnud, kuid meie arvates ei ole piisavalt tähtsustatud just nimelt kvaliteedinõudeid. Konkurentsiameti poolt praegu teistes majandusvaldkondades rakendatavad meetodikad ei käsitle kvaliteedi- ja keskkonnainõuete täitmise ega järelevalve küsimusi. Seni on teiste majandusvaldkondade reguleerimisel olnud kasutusel valdavalt vaid kulupõhise raamatupidamise põhimõtted, õigustatud kuluna arvestatakse vaid õigusaktides sätestatud nõuete täitmist. Seega on tähelepanu keskmes olnud nn sisendväärtused, kulud ja tulud, kuid mitte väljundväärtused, st ei ole täielikult arvesse võetud, et ettevõtted peaksid tegema seda, mida tarbija soovib teenuse kvaliteedi osas. Ei ole mõistlik lihtsalt eeldada, et tarbija soovib kõige madalama hinnaga mis tahes kvaliteediga teenust. Tuleb märkida, et veemajandus on kommunaalmajanduse sektori seas unikaalne selle poolest, et toote ja teenuse kvaliteet ei seisne pelgalt selles, et vett antakse ning reovett juhitakse ära. Praegu sätestavad kehtivad õigusaktid, sealhulgas Sotsiaalministeeriumi ja Keskkonnaministeeriumi antud õigusaktid, minimaalsed nõuded veemajandusele. Näiteks võrgu toimimist ja hooldust, lekete taset, avariide reguleerimise ja ummistuste likvideerimise kiirust ning muud seesugust ei ole õigusaktidega detailselt reguleeritud. Seda möönis ka komisjon oma istungil ja fikseeris protokolliliselt, et selles asjas tuleks pöörduda ministeeriumi poole, et sellised regulatsioonid välja töötataks. Kuid vaatamata sellele ettepanek kahjuks ikkagi toetust ei leidnud. Asjaomastel institutsioonidel ning ka kohalikel omavalitsustel, kes esindavad tarbijate huve, peaks olema võimalus taotleda täiendavate kvaliteedi- ja keskkonnainõuete täitmist ning siis, kui vee-ettevõtjad selliseid täiendavaid nõudeid täidavad, peaks seda ka järgmise perioodi hinna kujundamisel arvesse võtma, näiteks muu hulgas lekete tase, kanalisatsiooniummistused, katkestused jne, kuna need on teenuse olulised aspektid. Standardid peavad olema täielikult kindlaks määratud en-

ne monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seaduse jõustumist. Muidu ei saa kliendid aru, mille eest nad maksavad, ning loomulikult võib siis juhtuda, et tariifide põhjal tehtavad võrdlused ei ole adekvaatsed, kuna erinevad ettevõtted pakuvad eri kvaliteediga teenust. Efektiivseid ettevõtteid tuleks motiveerida veelgi paremaks soorituseks ning ebaefektiivseid ettevõtteid tuleks sanktsioneerida tariifi kaudu selle eest, et nad kvaliteedi- ega keskkonnainõudeid ei täida.

Keskkonnaministeeriumi ja Sotsiaalministeeriumi ning kohalike omavalitsuste roll oleks tagada, et teenuse kvaliteedi tase oleks selgelt kindlaks määratud. Kui eelnevalt selgelt mitte kindlaks määrata, mida soovitakse, et vee-ettevõtja teeks, siis kuidas saab tuletada seda, mis võiks olla teenuse õiglane hind? On tehtud ettepanek, et Tervishoiuamet, juba eksisteeriv asutus, mis samuti teatud moel juba reguleerib veemajandust (joogivee kontrollikavad jne), täidaks erapooletu järelevalvetalituse rolli, et kontrollida vastavust kvaliteedi- ja keskkonnainõuetele. Eelmiste ja kestva perioodi kvaliteedi- ja keskkonnainõuete vastavuse aruannet tuleks kohalikel omavalitsustel ja Konkurentsiametil võtta arvesse järgmise perioodi hindade kehtestamisel.

Kahjuks see meie muudatusettepanek toetust ei leidnud. Kogu selle eelnõuga on muidugi jällegi järsult vähendatud kohalike omavalitsuste rolli oma territooriumil vee- ja kanalisatsioonitariifides ja hindades kaasarääkimisel. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Marika Tuus, palun! Kolm minutit lisaagea, kokku kaheksa minutit.

Marika Tuus

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Nii paljulubavast ja kaunisõnalisest monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seadusest ootavad ja loodavad inimesed ilmselt väga palju. Kahjuks tuleb tõdeda, et seaduse tähtsaimaks osaks jäigi vaid populistlik ja tarbijaid eksitav pealkiri. Tegelikku kaitset hindade tõusu vastu see seadus ei anna, võib aga hoopis hindu tõsta. Selge, et ka selle seadusega tahtis koalitsioon veel kord omavalitsuste õigusi vähendada, sest kui seadus oleks sellisel kujul vastu võetud, nagu see presidendile läks, olek-

sid kohaliku omavalitsuse määratud veeteenuste hinnad kaotanud 15. juulist kehtivuse ja hindade üle oleks hakanud otsustama vaid vee-ettevõtja ise. Mõistagi oleks see kaasa toonud kontrollimatu hinnatõusu. Aga ilmselt see oligi valimiseelsel aastal taotlus, et Tallinnas hinnad suuresti kerkiksid. See on üks osa Tallinna vastu suunatud paketest.

Võimuparteide valimiseelseid populistlikke loosungeid näeme igal hetkel. On lausa silmakirjalik, kuidas kolleegid Res Publicast tegutsevad riigi rahaga Eesti Omanike Keskliidu sildi all, võitlevad soojusenergia parema hinna eest, samal ajal teise käega soojuse hinda teadlikult tõstes. Mart Laari jutt kommunaalteenuste hindade raugematust reguleerimisest on osutunud täpselt niisama petlikuks kui tema lubatud 50 000 uut töökohta. Reformierakond on korduvalt saatnud välja kõikvõimalikke pressiteateid selle kohta, kuidas nad otsivad Eesti rahvale võimalikult odavat energiat ja toasooja. Eks me mäletame veel kõik neid telereklaame enne valimisi, kus lubati lausa poole väiksemaid küttearveid. Mis aga tegelikult juhtus? Tuletame meelde. 2007. aasta juulist tõusis soojusenergia käibemaksu määr 5%-lt 18%-le. Jah, see pandi küll varem paika, aga ka selles osales Reformierakond. Samas kergitas praegune valitsus mullu koos roheliste häältega toasooja käibemaksu määra veel 2%. Vähe sellest, jaanuaris 2008 panid valitsusliitlased roheliste toel maagaasile aktsiisi peale, 157 krooni tuhande kuupmeetri kohta. Juulis 2009 tõsteti maagaasi aktsiisi veelgi ja koguni üle kahe korra – 367 kroonile tuhande kuupmeetri kohta, mis ületab Euroopa Liidu alam-määra 2,4 korda. Keskküttega korteri toasooja arve on mõne ajaga tõusnud keskeltläbi 2,5 korda. Selge, et kõrgete hindade taga on muu hulgas ja eelkõige kõrged riigimaksud.

Kuna küttehinnad on talumatult kõrged, esmalt just maksude tõttu, algatas Keskerakonna fraktsioon, nagu te mäletate, jaanuaris seaduse, et käibemaksumäära langetada, nagu me seda tegime ka täna. Tol korral hääletati see 52 häällega, Reformierakonna, Isamaa ja Res Publica Liidu ning Erakonna Eestimaa Rohelised liikmete häältega välja. Vastuargumendina soovitati meile kodude renoveerimist, seda olukorras, kus pikaajaline töötus kasvab päev-päevalt ja inimesed peavad hakkama saama 1000-kroonise toimetulekutoetusega.

Ent kui juba monopolidest jutt, siis vaatame, kuidas on näiteks elektriaktsiisi selle valitsuse ajal korduvalt ja mitmekordseks tõstetud. Seda on praegune valitsus tõstnud õige mitu korda, kohe pärast Andrus Ansipi valitsuse moodustamist ja lausa kaks korda eelmisel aastal, nii et elektriaktsiis kodutarbija jaoks on praegu viis ja äritarbija jaoks üheksa korda kallim kui Euroopa Liidu nõutud miinimum-määr. Mismoodi me siis ikkagi selle seadusega vee hinda ohjeldame? Seadus ütleb küll, et vee-ettevõtja peab piirhinna Konkurentsiametiga edaspidi kooskõlastama, ent Konkurentsiameti hinnakujunduse kontrolli, kas või näiteks elektri puhul, oleme ju pidevalt näinud. Kahe aastaga on elektri hind tarbija jaoks tõusnud 50%. Kõik need hinnatõusud on toimunud Konkurentsiameti heakskiidul. Mäletame, et Eesti Energiast võeti välja 1,4 miljardit krooni dividende. Aga eks see siis nii ongi, et mida kõrgem monopolne hind, seda kasulikum valitsusele. Samas teame, et peaaegu kõikides Euroopa riikides ja arenenud maailma riikides on levinud printsiip, mis seab monopolidele kasumi suuruse piirangud. See oli nii ka esimese Eesti Vabariigi ajal. Seda on meil tõesti vaja, me vajame seadust, mille sisu ja pealkiri läheksid kokku ja mis ka tõeliselt hindu ohjeldaks, mis ei tegeleks pelgalt ühekahe monopolse valdkonnaga. Sellist populismi me aga ei vaja.

Tuletame ikkagi meelde Res Publicale, et sellised populistlikud loosungid, mäletate – ministrite ametiautod oksjonile, rahvas valigu ise presidenti, depolitiseerime ametkonna, murrame läbi, kodanikualgatuse seadus, heale õpetajale topeltpalk ja teised –, kukkusid ju haledalt läbi. Aga uskuge, rahvas mäletab! Mina sellise populismiga ühineda ei saa. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Toivo Tootsen, palun! Kolm minutit lisaaega, kokku kaheksa minutit.

Toivo Tootsen

Austatud juhataja! Head kolleegid! Kõigepealt õnnitlen ma eelnõu algatamise taga seisvaid agaraid noorpoliitikuid! Käesolev eelnõu on juba tegelikult täitnud selle algatajate eesmärgi ning toonud nendele kustumatu kuulsuse rahva huvide eest võitlejatena. Meie ohjeldame monopole! See kõlab ju väga uhkelt, eks ole?

Umbes niisama uhkelt, nagu sama seltskond ohjeldas ühe teise eelnõuga poevargaid. Ainult küsin: kui palju on poevargused tänaseks vähenenud? See, et monopolide ohjeldamisega sellel seadusel enam mingit pistmist pole, ei olegi nende jaoks enam oluline. Oluline on, et käivitatus mitme noorpoliitiku valimiskampaania, üks osa võitlusest Tallinna elanike häälte pärast. Tuletan meelde, mis oli selle eelnõu algatamise ajend, nimelt jutt, et AS Tallinna Vesi saab ülisuurt kasumit ja tallinlased tuleks selle monopoli kõrgetest hindadest päästa. Veel eile kuulsin, kuidas üks eelnõu algatamise taga olev inimene ütles, et Tallinnas peaks vee hind nüüd langema 25%. Vaatame, mis aasta pärast on juhtunud. Seejuures jäi täiesti mainimata, et Tallinna naaberomavalitsuses Viimsis on vee hind kaks korda kõrgem, aga kvaliteet halvem kui Tallinnas.

Tuleme siis tagasi selle juurde, millel mitmeid kordi on peatunud, nimelt selle juurde, kuidas siis Tallinn ikkagi oma vee-ettevõttest ilma jäi ja kes nende linnale väga kahjulike lepingute taga siis olid. Kuna Tallinna vee-ettevõtte vajab kümme aastat tagasi arenguks üsna suuri investeringuid, siis käidigi ühe võimalusena välja mõte raha saamiseks müüa osa Tallinna Vee aktsiatest. Ma mäletan, et tookord telliti vastavad analüüsid ning 6. juulil 1999. aastal võttis Tallinna tookordne volikogu, mille esimees oli Edgar Savisaar, vastu otsuse AS-i Tallinna Vesi vähemusosaluse müügiks. Vähemusosaluse, 33% aktsiate erastamise konkursi tingimustega tehti potentsiaalsele erainvestorile ülesandeks esitada hinnapakumisele lisaks tegevuskava, tehtavad investeringud, investeringute ajakava ja selle täitmise garantiid. Selle otsuse taga oli Keskerakonna fraktsioon. Selge seisukoht oli mitte erastada enamusaktsiaid ja säilitada linna täielik kontroll Tallinna Vee üle. Aga sellesama aasta sügisel Tallinnas võim vahetus. Pärast 1999. aasta sügisel toimunud kohalike omavalitsuste volikogude valimisi moodustasid Tallinnas valitsuskoalitsiooni tuumiku Isamaaliit, Reformierakond ja sotsiaaldemokraadid (tookord siis mõõdukate nime all). Kaldun arvama, et sellise koalitsiooni sündimisel oligi otsustava tähtsusega just see asjaolu, et nii Reformierakond kui ka Isamaaliit tahtsid erastada Tallinna Vee enamusaktsiaid ja Keskerakonna osalemise korral koalitsioonis oleks see olnud või-

matu. Rõhutan, et Tallinna Vee enamusaktsiate müügi otsustas tolleaegne Tallinna Linnavolikogu võimukoalitsioon: isamaaliitlased, reformierakondlased, mõõdukad, koonderakondlased ja valimisliidu Rahva Usaldus liikmed. Mäletate, Tallinnas oli siis nn seitsme päkapiku võim. Paari aasta pärast see küll kukkus, aga korvamatult kahju Tallinnale oli tehtud.

Korvamatult kahju Tallinnale oli AS-i Tallinna Vesi enamusaktsiate müügiga ning linnale äärmiselt kahjulike erastamislepingute ja teenuslepingute sõlmimisega tehtud. Isamaaliidu linnapea Jüri Mõis oli kirjutanud kergel käel alla lepingutele, millega anti erainvestorile õigus saada AS-ist Tallinna Vesi täiendavat tulu nõustamistasuna. Pange tähele! Nõustamise mahuks esimesel viiel aastal kavandati kuni 20 000 tundi, järgmisel kümnel aastal kuni 6000 tundi ja nõustamistasu keskmine suurus oli 125 dollarit tunnis. Mäletan, et kokku kulus nõustamisele igal aastal mitukümmend miljonit krooni tallinlaste raha. Lisaks kohustus Tallinn täielikult korvama sademevete ärājuhtimise ja puhastamise, milleks omakorda kulub igal aastal mitukümmend miljonit krooni. Aga veel hullem oli see, et lepingutega tagati AS-i Tallinna Vesi 15 aasta keskmiseks kasumimarginaaliks 49% käibest. Just see on see konks, mille taga on praegu kinni kõik läbirääkimised vee hinna langetamise üle ning mis muudab mõttetuks nn monopolidevastase seaduse ja õiguskantsleri jutu. Ma usun, et õiguskantsler teab suurepäraselt, millistele lepingutele isamaaliitlane Jüri Mõis alla kirjutab, ja teab ka seda, et neid lepinguid ei ole Tallinnal võimalik ühepoolset muuta. Jah, pingsate läbirääkimiste tulemusena on õnnestunud Tallinna praegusel juhtkonnal siiski järske hinnatõuse vältida. Tõepoolest, see on toimunud läbirääkimistes teiste osapooltega. Linna algatusel vähendati 30. septembril 2002. aastal kavandatud hinnatõusu 20%. See oli sellel ajal suur asi, sõbrad! See on see, mis on hoidnud hinnatõusu ka praegu veel kontrolli all, see ei ole olnud nii järsk, nagu isand Mõis oma allakirjutatud lepingutes seda omal ajal kavandas.

Aga nagu öeldud, lepingut saab muuta ainult kahe poole kokkuleppel. Algselt lepingusse sissekirjutatud taak on seal tegelikult tänaseni alles ja seda ei muuda mitte sendi võrra ka siin praegu käsitletav seadus, kui see ka vastu võetakse. Siin, sõbrad, ei muutu mitte

midagi ja tuleb süüdistada ainult neid, kes Tallinnale sellise koorma kaela võtsid. Miks nad seda tegid? Ma ei saa arvata, et isand Mõis oleks olnud rumal inimene. Küllap tal olid selleks oma põhjused, küllap olid oma põhjused Isamaaliidul selleks, miks nad selliseid lepinguid tegid. Ehk jõutakse kunagi ka nende põhjuste väljaselgitamiseni. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Palun, Olga Sõtnik!

Olga Sõtnik

Proua juhataja! Head kolleegid! Mina jätkan sealt, kus lõpetas kolleeg Kalev Kallo. Keskerakonna fraktsioon esitas neli muudatusettepanekut, üht ta teile tutvustas, mina tutvustan ülejäänud kolme.

Meie teine muudatusettepanek puudutas ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse § 14² ja meie sõnastuses kõlas see järgmiselt: "Kui vee-ettevõtja tegevuspiirkond asub reoveekogumisalal, mille reostuskoormus on 2000 inimekvivalenti või enam, koostab ta veeteenuse hinna ettepaneku ning esitab selle enne veeteenuse hinna kehtestamist koos põhiteenustega seotud teenuste hinnakirja ja muu hinnataotluse aluseks oleva dokumentatsiooniga kooskõlastamiseks Konkurentsiametile. Hinnataotluse läbivaatamisel kohaliku omavalitsuse poolt kontrollib kohalik omavalitsus, et taotletud hind sisaldaks üksnes käesoleva seaduse § 14 lõikes 2 ettenähtud põhjendatud kulusid ja põhjendatud tulukust. Hinnataotluse läbivaatamisel Konkurentsiameti poolt, et kontrollida, kas taotletud hind sisaldab käesoleva seaduse § 14 lõikes 2 ettenähtud põhjendatud kulusid ja põhjendatud tulukust, on Konkurentsiamet kohustatud rakendama ühtset metodoloogiat, mille rahvusvahelised eksperdid on kinnitanud rahvusvaheliselt parima majandusliku regulatsiooniga vastavuses olevaks. Vee-ettevõtjal on õigus taotleda, et Konkurentsiameti järeldusotsuse kinnitaks erapooletu audiitor." Põhjendus selleks muudatuseks on see, et selleks, et võrreldavate teenuste eest oleks kehtestatud võrreldavad hinnad, peaks hinnakujunduse meetodika olema ühtne kogu veemajanduses. Seadusandja on otsustanud, et kõige otstarbekam oleks, kui Konkurentsiamet reguleeriks suuremaid vee-ettevõtjaid ning väiksemate reguleerimine jääks kohalike oma-

valitsuste pädevusse. Läbipaistvuse eesmärgil ja selleks, et tagada tarbijate õiguste kaitse ning välistada kokkuleppemenetlusi, peaks Konkurentsiamet rakendama kõigi tema regulatsioonialas olevate vee-ettevõtjate suhtes ühtset metoodikat. See metoodika peaks järgima rahvusvahelist, parimatel majanduslikel põhimõtetel põhinevat regulatsiooni, st rakendama samasuguseid majanduslikke põhimõtteid kõigi ettevõtete suhtes, olenemata kapitali struktuurist. Seni on teiste majandusvaldkondade reguleerimisel olnud kasutusel valdavalt vaid kulupõhise raamatupidamise põhimõtted. Konkurentsiameti poolt praegu teistes majandusvaldkondades rakendatavad metoodikad ei käsitle õigusaktides sätestatud kvaliteedi- ja keskkonnanõuete täitmise ja järelevalve küsimusi. Veelgi enam, Konkurentsiameti poolt teistes majandusvaldkondades kasutatavad metoodikad investeeritud kapitali väärtuse ja selle tootlikkuse arvutamise osas tunduvad olevat tõsiste puudustega. Kui hakata senist praktikat rakendama ka veemajanduses, kus lähiaastatel on ette näha olulisi kapitalipaigutusi, siis suurendaks läbipaistvuse puudumine vee-ettevõtete ja kohalike omavalitsuste laenukulusid.

Konkurentsiameti loodud metoodika peavad kinnitama rahvusvahelised eksperdid, et tagada tarbijale soovitud teenuse tarbimine põhjendatud hinnaga. Rahvusvaheliste ekspertide hinnang suurendab metoodika usaldusväärsust. Paljudes riikides kontrollivad kehtestatud metoodikaid või nende kohaldamise tulemust audiitorfirmad. Selleks ka ettepanek, et vee-ettevõtjal oleks õigus taotleda, et erapooletu audiitor hindaks ja kinnitaks metoodika rakendamise korrektsust. Nagu kolleeg Hannes Astok ütles, jäi see muudatusettepanek teatud põhjustel arvestamata, eelkõige sellepärast, et väidetavalt ei ole ei rahvusvaheliste ekspertide ega audiitori kaasamine kooskõlas kehtiva halduskorralduse ja õigusega. Samas usun, et hea tahtmise korral oleks võimalik küll neid mõlemaid aspekte seaduses arvestada, aga siin, tundub, ei olnud seaduse algatajatel seda soovi.

Meie kolmas muudatusettepanek puudutab eelnõu § 2 punkti 15 alapunkti 7: "Käesoleva seaduse § 14² lõikes 1 sätestatud hinnakujunduse ühtse metodoloogia peab Konkurentsiamet avalikustama hiljemalt 2011. aasta 1. jaanuaril." Põhjenduseks on see, et Konkurentsiameti

amet vajab aega, et luua ühtne metoodika, lasta see rahvusvahelistel ekspertidel kinnitada ning seejärel see avaldada. Kui seadus jõustub 1. oktoobril 2010. aastal, siis võiks metoodika valmida 1. jaanuariks 2011. Alles pärast metoodika valmimist saab selle alusel hakata esitama tariifitaotlusi.

Palun kaks lisaminutit!

Aseesimees Keit Pentus

Kaks minutit lisaagea.

Olga Sõtnik

Aitäh! Seda muudatusettepanekut oli arvestatud sisuliselt. Mingil määral muudatusettepanek nr 4, mille oli ette valmistanud majanduskomisjoni töörühm, tõepoolest katab selle temaatika ja lahendab avalikustamisega seotud probleemi.

Neljas muudatusettepanek, mille me küll tagasi võtsime, puudutab rakendussätteid. Esiteks tegime ettepaneku, et seadus võiks jõustuda 1. oktoobril 2010. aastal, ja teiseks panime ette täiendada rakendussätteid punktiga 3, mille järgi seaduse § 2 punkt 9 jõustuks 1. jaanuaril 2011 ning seni, kuni kehtestatakse veeteenuse hind ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse § 14¹ ja § 14² alusel, kehtiksid vastavad kohalike omavalitsuste veeteenuse hinda kehtestavad haldusaktid ning veeteenuse hindu kehtestataks nende alusel. Selgitus on selline, et seaduse § 2 punkt 9 sätestab veeteenuse hinna kehtestamise ja regulatsiooni muudatused. Nagu ka president osutas, on puudu üleminekusätted. Tähendab, on selgusetu, mis hinda rakendatakse seni, kuni uue hinnakujunduse kohaselt kehtestatakse uus hind, eriti arvestades, et hinnakujundust seni reguleerinud kohalike omavalitsuste haldusaktid peaksid loogiliselt ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse § 14¹ ja § 14² muudatuste jõustumisel kaotama oma kehtivuse. Juhul, kui sätestada, et kuni uue hinna kehtima hakkamiseni kehtib seni kehtestatud hind, siis seisaks see mis tahes investeeringud veemajandusse, muu hulgas seaks ohtu KIK-i projektid, sest kohalikud omavalitsused oleksid kohustatud projektide rahastamise omafinantseeringu finantseerimiseks tariife tõstma. Seetõttu on mõistlik, et kõigepealt kehtestatakse hinnakujunduse ühtne metoodika, seejärel saab teha uusi hinnataotlusi ning seni, kuni uus hind

kehtestatakse, kehtiksid nn vana regulatsioon ja hinnakujunduse põhimõtted edasi. Aga kuna see probleem sai tõesti teiste muudatusettepanekute abil lahenduse, siis me otsustasime selle ettepaneku tagasi võtta. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Jaan Kundla, palun! Kolm minutit lisaagea, kokku kaheksa minutit.

Jaan Kundla

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Oleme täna siin jällegi arutamas monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seadust, mille Riigikogu enamushältega juunis vastu võttis ja mille Vabariigi President kui põhiseadusega vastuolus oleva, tarbijat ebapiisavalt kaitsva seaduse täiesti põhjendatult välja kuulutamata jättis. Pöördusin varem oma selgitustega Vabariigi Presidendi Kantselei poole ja kiidan presidendi otsust.

Kõigepealt peab märkima, et seaduse pealkiri varem vastuvõetud kujul ei olnud ega ole ka praegu kooskõlas seaduse sisuga, kuigi nüüdseks on seadusesse sisse viidud mitmeid parandusi, mis muudavad seaduse oluliselt paremaks, kui ta oli. Kahjuks peab tõdema, et seadus muudab ära kehtiva ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse sätted, mis puudutavad veeteenuse hinna kujundamist. Praegu kehtib ikkagi ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seadus, mille kohaselt veevarustuse ja heitvee ärajuhtimise teenuse hind moodustub abonenttasust, tasust võetud vee eest ja tasust heitvee ärajuhtimise eest, kusjuures vee-ettevõtjal peab olema tagatud tootmiskulude katmine, kvaliteedi- ja ohutusnõuete täitmine, keskkonnanähtimuste täitmine ja põhjendatud tulukus. Senine seadus on kehtinud juba aastaid ja on veetarbija suhtes õiglane. Paraku lisandub uue seaduse järgi vee hinnale uus komponent – tasu sademe- ja dreanaaživee ning muu pinnase- ja pinnavee ärajuhtimise ja puhastamise eest. Tasu suurus sõltub puhta vee tarbitud kogusest ehk, teisisõnu, mida rohkem tarbid puhast vett, seda rohkem maksad lisatasu teenuse eest, mida puhta vee tarbija pole tellinud ega saanud. See tähendab, sademevee ja dreanaaživee ärajuhtimise eest vee-ettevõtte teeninduspiirkonnast, sõltumata sellest, kas maa-ala kuulub riigile või kohalikule omavalitsusele, nagu teed, tänavad, väljakud, parklad, haljasalad,

omavalitsuse kinnistud jne. Sademe- ja dre-naaživee kogus ei sõltu mingil määral tarbitava puhta vee kogusest, see on täielik absurd. Siin peab kiitma Tallinna Linnavalitsust. Tallinna näite varal võib väita, et käesoleva seaduse vastuvõtmise korral võib puhta vee hind veelgi tõusta. Lähtudes kehtivast ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seadusest, ei maksa Tallinna puhta vee tarbija kulutusi, mis tehakse sademe- ja dre-naaživee ärajuhtimiseks ja puhastamiseks, sest Tallinna linn maksab selle eest ca 50 miljonit krooni oma eelarvest. Täites uut, täna vastuvõetavat seadust, peab tulevikus selle kinni maksma puhta vee tarbija. Kuidagi ei ole mõistetav nimetatud tegevuse eest võetava tasu sõltuvus puhta vee tarbimise kogusest. Teisisõnu: kui muidu võrdsetes tingimustes kahest veetarbijast üks tarbib vett ühe kantmeetri kuus, teine kümme korda rohkem, siis osaleb suurem tarbija kümme korda suurema summaga dre-naaživee ärajuhtimise kulutustes. Sellega on räigelt rikutud võrdse kohtlemise printsiipi. Pöördusin tõstatatud probleemiga Tarbijakaitseameti poole, kust sain väga ühemõttelise vastuse: "Kindlasti on Tarbijakaitseamet selle poolt, et tarbijad, tasudes veeteenuse eest, omaksid ka selget ja üheselt mõistetavat arusaamist sellest, millest koosneb veeteenuse eest makstav tasu ning milline on ühe või teise komponendi osakaal veeteenuse tasu määras ning millistel alustel see kujuneb. Tarbijakaitseamet ei toeta kindlasti põhimõtet, kus tarbija tasub kulusid, mis seonduvad teenusega, mida talle osutatud ei ole."

Hoopis hämmastama paneb kujunenud olukord teises mõttes. Kuidas sai võimalikuks, et Riigikogu võttis vastu põhiseadusega mitmekordselt vastuolus oleva seaduse? Varengi on olnud juhtumeid, kui president pole Riigikogus vastu võetud seadust mittevastavuse tõttu põhiseadusele välja kuulutanud, kuid praegu parandamisel olevat monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seadust võib julgelt nimetada Riigikogu praagiks. Kus olid nende 52 Riigikogu liikme, sealhulgas juriidilise haridusega liikmete ja mõnede nimekate juristide mõtted, kui nad hääletasid praakseaduse vastuvõtmise poolt? Kus olid õiguskomisjon ja põhiseaduskomisjon, kui mitte keegi ei märganud vastuolu põhiseadusega? Mis võib veel rohkem kahjustada Riigikogu mainet kui selline kollektiivne prohmakas? Järjekordselt

saab selgeks, et kui Riigikogu koalitsioonis käputäis inimesi soovib, võib Riigikogu vastu võtta igasuguseid jaburaid seadusi. Tuletan meelde, et seaduse vastuvõtmise vastu hääletas toona vaid kolm Riigikogu liiget. Samuti näitab eeltoodud loo puhul oma "võimekust" meedia. Kui keegi riigikogulastest viskab juhuslikult maha nõöpnõela või ületab selleks mitteettenähtud kohas sõiduteed, siis on meedia tagajalgadel, peaaegu kõik väljaanded, kaasa arvatud mõni telekanal, kajastavad seda kui suursündmust, kuidas rikutakse Riigikogu mainet. Praegusel juhul, kui seda tehakse sisuliselt ja kollektiivselt, ei sekku ükski ajakirjanik, sest puudub pädevus. Kuid rahva usaldus Riigikogu vastu väheneb praakseaduste tõttu oluliselt, sest Riigikogu põhitöö on ju seaduste loomine ja õigusruumi korrastamine. Sellised möödalaskmised lõpevad ettevõtluses pankrotiga, seaduse väljatöötajad ja vastuvõtjad käivad aga ringi süüdimatute nägudega.

Lõpetuseks meenutan kõigile tuttavat lõbusat lugu ühest rahvaesindajate koosolekust, kus kinnitati miljardilist eelarvet. Siis ei olnud kellegi küsimusi ja kõik tõstsid poolthääletamiseks käe. Kui aga hakati arutama jalgrattakuuri ehitamist ja maksumust, siis ei tahtnud küsimusterahke ja vaidlused kuidagi lõppeda. Kallid kolleegid! Vältigem tulevikus selliste praakseaduste vastuvõtmist ja ärgem tehkem seda ka täna, töötame veel, kuni leiame ühise keele eespool nimetatud seisukohtades! Tänan teid!

Aseesimees Keit Pentus

Maret Merisaar, palun!

Maret Merisaar

Lugupeetud kolleegid! Ma tahan roheliste nimel juhtida teie tähelepanu mõnele globaalsele aspektile, millega me täna tegeleme. Tahan rääkida sellest, et ÜRO säästva arengu foorum võttis 2002. aastal Johannesburgis vastu otsuse, et aastaks 2015 tuleb poole võrra vähendada nende inimeste arvu, kellel ei ole juurdepääsu mõistliku hinnaga puhtale veele, ja aastaks 2025 tuleb poole võrra vähendada ka nende inimeste arvu, kellel ei ole juurdepääsu mõistliku hinnaga kanalisatsiooniteenusele. See on maailmas väga tähtis asi. Maailma Terviseorganisatsioon räägib tervishoiu ja puhtale veele juurdepääsu seostest, samuti räägi-

takse väga palju vaesusega võitlemise vahenditest. Nii et tegelikult on monopolidega võitlemine ikkagi väga oluline.

Enne Riigikokku tulemist töötasin ma Eesti Veeühingu sekretärina. Muu hulgas pidasime me sidet sellise organisatsiooniga nagu Global Water Partnership ehk Ülemaailmne Veepartnerlusühendus, mis ühendab nii vee-ettevõtjaid kui ka puhta vee eest seisvaid ühiskondlikke organisatsioone üle kogu maailma. See organisatsioon loodi kunagi Haagis Hollandi kuninga eestvõttel. Väga huvitav oli minu jaoks just see, et ühel päeval saime me kirja monopolidelt, kes, muide, seda organisatsiooni väga palju rahastavad. Nad küsisid vee-ettevõtjate organisatsioonide juhtidelt, kas neil on olnud oma riigis probleeme seadusandjatega, kes võib-olla teevad takistusi vee hinna tõstmisel, et siis saavad nad võib-olla veepartnerlusühenduse kaudu osutada mingisugust abi, kuidas mõjutada riikide parlamente, et ei saaks võtta vastu seadusi, mis piiravad vee hinna tõstmist, seda nagu ei tohiks riigid kontrollida. See tegi mind väga tähelepanelikuks. Järelikult on maailmas olemas väga suured jõud, kes tahavad kontrollida seda, et riigid ei saaks oma kodanikke kaitsta, ja tahavad valitsusi neid kanaleid pidi mõjutada, et ei saaks kontrollida vee hinda.

Ma tahtsin veel rääkida sellest, et Euroopa rohelistel on programmis selline punkt, et on olemas terve hulk teenuseid, mille puhul ei tohi väga intensiivselt tegelda äriga, nende hulka kuulub ka veeteenus. Ka ühistransport on seal kirjas, muide, ka haridus ja tervishoid on selle järgi kunagi tulevikus sellised ettevõtlusliigid, kus ei tohiks inimeste õiguste pealt ülemäärast kasu teenida. Aga kindlasti ei tohiks me ära unustada, et õigus puhtale veele ja kanalisatsiooniteenusele on inimõigus ning sellel puhul on lausa meie kohus vaadata, et me saaksime need seadused korda ja et me saaksime Konkurentsiameti ikkagi kontrollima hinnakuunemise mehhanismi. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Mart Laar, palun!

Mart Laar

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu! Muude põhjuste kõrval tõid mind siia kõnetooli Keskerakonna liikmete eilsed ja tänased

sõnavõttud, mille järel mind haaras sügav kurbus ja kaastunne.

Hea Keskerakond! IRL-i liikmena on mul tõesti kahju, et me oma arusaamisega, et majanduslanguse ja üldiste kärbete tõttu oleks aus ja õiglane kärpida ka Riigikogu liikmete palka, teid niimoodi häirinud oleme. Ma saan teist aru ja mul on tõesti kahju, et me teid niimoodi kiusame. Teie soov oma privileegidest kinni hoida on ju üldteada.

Kuid tegelikult ei tahtnud ma rääkida sellest, sest palju huvitavam on see, kuidas Keskerakond üritab erinevatel põhjustel ja erinevaid küsimusi ette tuues seista monopolide tegevust piirava seaduse vastuvõtmise vastu. Ma ei taha siin rääkida nendest eile ja täna esitatud arupärimistest ja suurepärestest küsimustest Guantánamo vangide ja teiste kohta. Ma tahan rääkida hoopis nendest paljuräägitud Keskerakonna parandusettepanekutest, mis on seaduse kohta tehtud ja mille tegelik sisu seisneb selle seaduse tühiseks muutmises ja Konkurentsiameti pädevuse piiramises. Kui need vastu peaks võetama, siis monopolide tegevusele piire peale ei panda. Mõni ütleks selle kohta, et need ettepanekud oleks nagu Tallinna Vee kontoris kokku pandud, mõni teine, pahatahtlikum inimene võib küsida, kui palju raha Keskerakond nende eest loodab saada, või, veel hullem, kas need Keskerakonna pakutud spetsialistid tuleb kutsuda Venemaalt või otse Gazpromist. Mina selliseid kahtlusi tõeks ei pea ja ma ei usu, et Tallinna Vesi nii madalale laskuks.

Selle seaduse vastuvõtmist on kindlasti vaja, sest vaid seda tehes võime loota, et suudame ära hoida järjekordse eluasemekulude kasvu ning asuda praegu juba tekkinud monopole ohjeldama. Olulised on selle eelnõu puhul ka need sammud, mis astutakse õiglasema konkurentsi tagamiseks gaasiturul. Vaadates äsjast hinnatõusu, on vajadus selle järele ilmselge ning selle küsimuse juurde tuleb Riigikogul tagasi pöörduda.

Me oleme täna kuulnud ja ilmselt kuuleme veel sõnavõtte sellest, kuidas tegelikult on kõik teised süüdi. Soovin ka nende sõnavõttude puhul Keskerakonna kolleegidele jõudu ja kindlameelsust sõnavõtte pidada, teades kõiki ekspertide seisukohti, mille kohaselt ei ole probleem mitte Tallinna Vee erastamises, vaid suutmatuses või tahtmatuses, mida Tallinna

Linnavalitsus on üles näidanud nende monopolide ohjeldamisel. Selles suhtes on pilt ju tegelikult selge. Sellest võib rääkida, võib kasutada uhkeid sõnu, võib sõimata oma kolleegi idiotideks jne. Lugupeetud keskerakondlased! Sellest ei ole mingit kasu. Me võtame selle eelnõu vastu, me kaitseme Eesti inimeste huve, me paneme selle hinnatõusu seisma. Teil tuleb selle teadmiselega lihtsalt edasi minna. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Urmas Reinsalu, palun! Kolm minutit lisaaega, kokku kaheksa minutit.

Urmas Reinsalu

Austatud istungi juhataja! Armsad Riigikogu liikmed ja eriti mu kallid Keskerakonna fraktsiooni liikmed! Monopolide ohjeldamisest. Kui me eelmisel septembrikuul selle seaduse eelnõu parlamendi menetlusse andsime, siis poleks osanud arvata, et sellest tuleb nii suure diskussiooni objekt. Paar kuud pärast selle eelnõu menetlusse andmist ilmusid otsekui juhuslikult eri vandeadvokaatide õiguslikud analüüsid, et seda valdkonda on võimatu reguleerida, et see valdkond niisugust tüüpi õiguslikule regulatsioonile ei allugi. Hiljem tuli ilmsiks, et need advokaadid olid ka eri äriühingute huvide esindajad, mis oli täiesti loomulik, ning koos Konkurentsiametiga me kummutasime nende väite. Sellel seadusel on olemas regulatsiooniese, see on euroopaliku konkurentsioigusega kooskõlas ja kohaldatav.

Teine väide, mis esile kerkis, oli selline, et sellel seadusel ei ole otsekui mõju, see on mõjutu seadus. Ma arvan, et Lembit Kaljuvee andis sellele hoiakule täna väga selge moto, öeldes, et monopolidega ei saa võidelda, monopolid on alati tugevamad ja saavad oma tahtmise. Ma arvan, et see hoiak on avaliku võimu asutusi varem paljudel juhtudel nende tegevuses saatnud. Ma arvan, et sellele mõtteviisile me peamegi vastu astuma.

Huvitav oli see, et kui oli korduvalt rõhutatud, otsekui see seadus oleks mõjutu ja sellel seadusel poleks tähendust, siis kui me seaduse olime vastu võtnud, algas otsekohe tohutu hala ja kisa: nüüd see seadus kukutab kokku kõikmõeldavad senised konstruktsioonid ja saabub täielik segadus hindade reguleerimisel.

Mis puudutab selle meie poolt muutma asutud seaduse õiguslikku tähendust, siis eri juristidel on erinevad seisukohad. Ma arvan, et tegelikult oli ühemõtteline Konkurentsiameti ja vandeadvokaat Villu Otsmanni järeldus, et kui see seadus oleks 15. juulist jõustunud, siis oleks Konkurentsiamet hakanud hindu kontrollima ja mingit interregnumi võimalust põhjendamatute hindade jaoks tekkinud ei oleks. Me läksime muutmise teed selleks, et me saaksime venitusteta selle asja jõustada, mitte takerduda õiguslikesse vaidlustesse. See oli tervemõistuslik valik.

Nüüd küsimus, kas sellel seadusel on mõju või mitte. Ma tuginen nüüd erinevate erapooletute autoriteetsete ekspertide hinnangutele. Esiteks, võtame Tallinna Vee juhtumi. Nii Eesti Konkurentsiamet kui ka Eesti Vabariigi õiguskantsler on jõudnud selgetele ühemõttelistele järeldustele. Vee hind Tallinnas on põhjendamatult kõrge, sisaldades endas põhjendamatult suurt kapitali tootlikkuse määra. Kui me räägime senisest Tallinna Vee enamusaktsionärist United Utilities, siis õiguskantsleri analüüsi järgi on nende teenitava kapitali tootlikkus Tallinna Vees üle 2,5 korra suurem kui Suurbritannia ettevõtetes, kus United Utilities on aktsionär. Olgu see selle konteksti iseloomustamiseks toodud. Keskerakond ei ole sugugi mitte sellest patust vaba, et vee hind Tallinnas nii kõrge on. Õiguskantsleri analüüs ütleb ühemõtteliselt, et Tallinna Linnavalitsus on jätnud Tallinna tarbijate huvid kaitseta. (Mõista, mõista, kes seda linnavalitsust Tallinnas praegu juhib!) Seaduse järgi on kohalik omavalitsus see regulaator.

Mis jäi meil üle? Kui üks regulaator ei tahtnud tarbijate huvisid teenida, siis õiguskantsler algatas menetluse kohtus. Meil on seadusega lahendatud see küsimus, et Konkurentsiamet hakkab vee hinda kontrollima. Praeguste eksperdihinnangute järgi on lõpptarbija hinnas õhku ehk põhjendamatut kasumit Tallinna Vee puhul umbes 25%.

Rääkida, et sellel seadusel ei ole mõju, on naeruväärne. Kui me suudame selle põhjendamatut tulukuse määra võtta kontrolli alla, siis see tähendab realselt vee hinna kahanemist.

Ei ole juhus, et Tallinna Vesi võttis eelmisel aastal dividende täpselt 500 miljonit krooni, rekordilised dividendid keset majanduskriisi. Ei ole juhus ka see, et Eesti Panga hinnangul,

mis puudutab Eestis reguleeritud hindade kasvu, on keskmises kontekstis näiteks soojusenergia hind tõusnud Eestis 13%, aga Euroopa Liidus on see keskmiselt langenud 5% referentsperioodi, eelmise aasta maikuuga võrreldes. Seda rõhutab ka Rahandusministeerium, öeldes, et riik peab silma peal hoidma tegevusaladel, kus on loomulik monopol. Ka Swedbanki analüütiku Maris Lauri sõnul peaks riik kindlasti hinnatõusu ohjeldamiseks midagi ette võtma, sest 3,5%-line inflatsioon on praeguses majandusseisus ohtlikult kõrge. Tallinna Vee dividendid eelmisel aastal, kus oli sees põhjendamatult kõrge määr, tähendasid meie riigile, mitte Tallinnale, vaid riigile inflatsiooni, tarbijahindade tõusu umbes 0,2%.

Mis puudutab kõlanud väiteid, otsekui see seadus võiks kusagil kaasa tuua vee hinna tõusu, siis ma ütlen, et see on vale ja see on jama. Seadus ei too kaasa mingit vee hinna tõusu. Kes viitsib selle seaduse läbi lugeda, see saab aru, et vee hinda hakkab vee-ettevõtja tulevikus ise kehtestama ja seda Konkurentsiametiga kooskõlastama. Kui vee-ettevõtja soovib hoida ühte hinnataset ja kui see on põhjendatud hinnataset, siis Konkurentsiamet ei algata mingit menetlust vee hinna tõstmiseks, ja vastupidi. Teisisõnu: selles protsessis ei muutu võrreldes senise olukorraga midagi. Muutub ainult see, et kui vee hind on põhjendamatult kõrge, siis Konkurentsiamet saab pädevuse algatada oma järelevalvemenetluse. Kui selle järelevalvemenetluse alusel ettevõtte ei langeta seda hinda ja ettekirjutusele ei allu, saab kehtestada ajutise, eeldatavalt siis madalama vee hinna. Mulle tundub, et see on ka üks põhjus, mis on selle seaduse kriitikutes paanikat tekitanud.

Mis puudutab kaugkütet, siis see seadus teeb väga lihtsa asja: kõik soojatootjad Eestis allutatakse Konkurentsiametile. Mis puudutab soojuse müügil konkurentsi tekitamist ja küsimust, kas see muudab midagi või mitte, siis on mul siin ees Konkurentsiameti eksperdiarvamus. Ma loen ette need tulemused, mis sellest seadusest tulenevad, reaalses protsentuaalses hinnatasemetes, et me saaksime aru, milliste võimalike põhjendamatute hinnatõusude ärahoidmisest või võimalikest hinnalangustest me kõneleme. Soojuse hind Tallinnas. On võimalik soojuse hinna langus 15% lähema kahe-kolme aasta jooksul. Me loome selle

seadusega reaalse võimaluse, et saaks tekkida prügi põletusjaam Tallinnas ning see tähendab kindlasti ka mõju prügiveo hinnale Tallinnas. Teiseks, gaasiga köetavates omavalitsustes (Rakvere, Jõgeva, Rapla, Põlva ja teised) tekib reaalne avaliku konkursi korraldamise võimalus ja see võib tähendada kohalike kütuste kasutuselevõttu ja hinnalangust 15–20%. Kes sõnavõtjatest on Ida-Virumaalt? Lembit Kaljuvee. Selle seadusega hoitakse ära kuni 60%-line soojuse hinna tõus Kohtla-Järvel. Armas Lembit Kaljuvee! Kelle huve sa siin seda seadust kritiseerides kaitsed või kaitsmata jäätad?

Nii et see on mõistlik seadus, sellel seadusel on olemas mõju ja on olemas reaalne vajadus. Võtame selle seaduse vastu ja kogu lugu! Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Kadri Simson, palun! Kolm lisaminutit, kokku kaheksa minutit.

Kadri Simson

Head kolleegid! Hea on siin saalis vaadata, kuidas mõned kolleegid muutuvad aja jooksul targemaks, kasutavad oma kõnedes keerulismaid sõnu, aga halb on vaadata, et ei tunnista oma eksimusi. Tõenäoliselt tuleks meilt siin targemaid otsuseid, kui vigade parandust tehtaks ausalt ja öeldaks, et me teeme täna selle seaduse selle jaoks, et kunagi kümme aastat tagasi tehtud valeotsuseid heastada.

Kindlasti ei ole opositsiooni poolt selle seaduse puhul olnud mingit mõttetut hala. Mis siin ikka halada, kui seadusest on alles jäänud ainult pealkiri ja kasu seadusest ei ole. Eks need kõned, mida siin Riigikogus peetakse, teevad ka hinnakujundusmehhanismid meile seadusandjatena selgemaks. Üks asi on kindlasti selge: see seadus suurte vee-ettevõtete puhul ja suurte ettevõtete veetarbijatele hinnalangust ei tähenda, sest nendel ettevõtetel on välja käia erapooletuid, autoriteetseid hinnanguid, millega nad näitavad vee hinna kujunemist nii praegustele kui ka tulevastele regulaatoritele. Selge on ka see, et väiksematele ettevõtetele ja väiksemate asulate veetarbijatele tähendab selle seaduse vastuvõtmine hinnatõusu. Nii et miks hääletada seaduse poolt, mis paljudele tarbijatele ei tähenda hinnalangust ja paljudele tähendab hinnatõusu?

Aga tuletades meelde Eesti suurimat vee-ettevõtet ehk Tallinna vee-ettevõtet, ei saa me kuidagi mööda minna sellest, et see ettevõtte on erastatud ja erastamisel sõlmiti ka leping, erastamisleping. Hea kolleeg Toivo Tootsen juba rääkis selle vee-ettevõtte erastamise ajaloost. Aga mulle tundub, et Urmas Reinsalu ei kuula opositsiooni sõnavõtte, sest tal on oma seltskonnas nii tore ja rõõmus olla. Ma tuletan meelde. Urmas, ole kallid, kuula! 1999. aasta sügisel toimusid kohalikud valimised ja Tallinnas tuli pärast 1999. aasta valimisi võimule kurikuulus seitsme päkapiku koalitsioon. Koosnes see toona Isamaaliidust, Reformierakonnast, sotsidest (tookord mõõdukate nime all) ja seal oli paar väiksemat vene nimekirja ka. See koalitsioon otsustas müüa Tallinna Vee enamusaktsiad ja sõlmis selle jaoks ka lepingu. Oli tugev vastasseis, sest Keskerakond oli toona enamusaktsiate müügi vastu, aga meie vastuväiteid ei võetud juba toona kuulda. Need viimased kümme aastat oleme selle korvamatu kahju all elanud, sest Tallinna Vee enamusaktsiate müügiga tehti ääretult kahjulik erastamisleping. Jüri Mõis kirjutas alla lepingud, millega anti erainvestorile õigus saada AS-ist Tallinna Vesi täiendavat tulu nõustamistasudena. Nõustamise mahuks esimesel viiel aastal kavandati kuni 20 000 tundi ja järgmisel kümnel aastal kuni 6000 tundi. Selle nõustamise tunnitaks oli 125 dollarit tunnis. Sellisele lepingule kirjutas Isamaaliidu linnapea alla. Lisaks, kui me need nõustamiskulud kokku loeme, näeme, et see tähendas Tallinna elanikele, kes kasutavad vett, mitukümmend miljonit krooni nõustamistasudeks makstud raha. Nüüd me räägime kaunite retooriliste lausetega sellest, et Tallinna Vesi maksab välja kasumit, aga täpselt seesama erastamisleping kohustus täielikult korvama sademevee ärajuhtimise ja puhastamise, milleks kulub igal aastal mitukümmend miljonit krooni linna raha, ja, veel hullem, selle lepinguga tagati AS-ile Tallinna Vesi 15 aasta keskmiseks kasumimarginaaliks 49%. Te võite öelda, et praegune regulaator ei suuda seda lepingut muuta. Aga kas tulevane suudab? Erastamise puhul tuleb lepinguid sõlmida vastutustundlikult, mida ei teatud. See ongi see konks, see ongi see lepingu punkt, 15 aastat on tagatud 49% käibest kasumimarginaaliks, mis võib retooriliselt küll kenasti kõlada, aga tegelikult tähendab see raha.

See seadus, millest on alles jäänud küll pealkiri, aga sisu ei ole, ei lahenda seda probleemi, ei lahenda seda, et Tallinna Vesi müüdi enamusaktsiate näol maha. Kena on, et Isamaaliidu mantlipärijatena üritate te neid vigu parandada, aga targem on vead tegemata jätta. Te ei kuulunud 1999. aastal hoiatust. Mõtelge, tehke järgmine kord targemalt, analüüsi läbi. Sellel seadusel puudub ju analüüs.

Teine argument, miks see seadus on lombakas, on see, et see tähendab hinnatõusu väiksemate asulate veetarbijatele. Mõtelge nende peale sellel hetkel, kui te tahate jälle Tallinnale ära teha. Liiga sageli teete te oma seadusi silmaklappe kandes, äratagemise rõõmust. Saage üle oma valimiskaotusest möödunud aasta kohalikel valimistel, mõelge kogu Eesti peale! Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Marek Strandberg, palun! Kolm minutit lisaega, kokku kaheksa minutit.

Marek Strandberg

Head kolleegid! Lisaks paljudele regulatsioonidele, mis võimaldavad liigset hinnatõusu pidurdada, on sellel seadusel ka üks teine mõju. Sellest mõjust ma räägingi.

Nimelt, kontrollimatu ja meelevaldne hinnakäsitlus, mida ühel või teisel moel monopoolsena toimivad ettevõtted oma allesoleku ja turuhõivamise jaoks kasutavad, on halb ka teises mõttes. See ei lase tekkida konkurentidel. Kui me peame silmas küll kütet, küll elektrit, siis me märkame seda, kuidas tehnoloogia areneb ja võetakse kasutusele sellisel moel, et paljudel puhkudel ei olegi vaja väga suuri võrke, selleks et üht või teist mugavust tagada, ei kütte puhul, ei elektri puhul. Tegelikult puudub teatud juhtudel vajadus ka väga suurte kanalisatsioonivõrkude järele, kuna tänapäevased tehnoloogiad võimaldavad ka heitveekäitlust oluliselt väiksemal või, kuidas öelda, kammerlikumal moel.

Näeme, et kõnealune seadus, mis vastuvõtmise korral täiesti selgelt piirab võimalust meelevaldselt hindu kehtestada, tekitab ka olukorra, kus kompaktsemad, käepärasemad, jõukohasemad ja tegelikult kaugemas perspektiivis ka odavamad tehnoloogiad saavad endale eluõiguse ja kasutuse. See on eriti oluline veel selles kontekstis, et, nagu teame, 2013. aastast

on Eestis vaba elektriturg ning oludes, kus harjumused on väga pikka aega olnud sellised, et elektrit on võimalik vaid suures mahus toota, on sellele turule minek küllaltki raske ja ebamugav. Just nimelt see tulevikku suunatus ja võimalus, ka ettevõtjatel, aga mitte ainult ettevõtjatel, vaid ka soojuse ja elektri tarbijatel olla ise tulevikus aktiivsemad, on see, millele kõnealune seadus teatavaid aluseid ja eeldusi loob.

Mida ma silmas pean? Tekib võimalus loota selle peale, et riiklikud regulatsioonid panevad hinna paika paremini, kui see toimuks monopoli enda tahtest lähtuvalt, ja tekib võimalus, et näiteks nii elektri kui ka sooja tootmiseks hakkavad tekkima tarbijate ühistud. Me teame, et ühistuline majandus kohtades, kus seda pruugitakse, näiteks põllumajanduses paljudes riikides, kus seda tehakse rohkem kui Eestis, on andnud väga tugevaid kohalikke ja rahvusvahelisi konkurentsieeliseid. Just nimelt samalaadset eelist ja võimekust loodame me tulevikus näha siin. Loomulikult saab öelda, et aeg annab arutust, aga ma ei käsitleks seda seadust mitte kui mingisuguse kunagi kellegi tehtud vigade parandust, sest kui ka need vead olid, siis neid vigu tegid teised inimesed kui need, kes siin saalis täna istuvad.

Toon ühe näite sellesse seadusse sisse jäänud põhimõtte kohta, mille ka meie esitasime ja millel näen olevat olulist perspektiivi. See on tõsiasi, et nüüd on ettevõtjatel, kui nad suudavad pakkuda soojust, mis on toodetud kütusevabadest taastuvatest allikatest, õigus kaugküttepiirkondades, mis olid ühed monopoolse hinnakujundusmehhanismi alused, pakkuda tarbijatele kütusevabadest taastuvatest allikatest loodud soojusenergiat. Väga sageli kuuleme retoorikat, kuidas küttearved on suured, ja arvatakse, et küttearved on suured ennekõike seetõttu, et kütte hind on kõrge. See ei ole nii, kütust lihtsalt kasutatakse arulagedalt palju ja monopolidel on võimalus hoida seda hinda väga kõrgel. Me loodame, et selle seaduse jõustamine ja toimima hakkamine tagab selle, et juba järgmisel aastal võime näha esimesi ettevõtjaid, kes asuvad kas majakatusel olevatest tuulikutest või päikesekollektoritest müüma soojust korteriühistutele ja muudele tarbijatele ning nad saavad seda teha kindlasti odavamalt, kui on mis tahes kaugküttevõrgus oleva soojuse hind. Just nimelt selline

positiivne panus tehnoloogia arengusse on see, mille abil õnnestub oludes, kus näib, et loomulik monopol oma võrgu tõttu on monopol ja jääbki selleks, pakkuda konkurentsi ja mõistlikku majandusarengut. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Ken-Marti Vaher, palun! Kolm minutit lisa-aega, kokku kaheksa minutit.

Ken-Marti Vaher

Lugupeetud Riigikogu liikmed! Me oleme täna siin saalis kuulnud üsnagi enneolematuid väiteid. Lugupeetud opositsiooni liikmed on ärganud. Kahetsusväärset on nad ärganud tibakene vales kohas. Ma oleksin, ausalt öeldes, oodanud teie käest, lugupeetud Keskerakonna liikmed, konstruktiivsust ja asjalikku suhtumist, et me suudaksime lahendada selle probleemi, millega te olete võidelnud aastast 2004, kui üks siin olev, täna mittekõnelnud rahvasaadik ronis vannis ja rääkis vee hinna kontrollimisest – sellest ei ole tulnud mitte midagi välja. Proovime täna teha Riigikogus monopolide ohjeldamise seadusega seda, et hoiame vähemalt ära järgmise aasta algusest ähvardava järjekordse vee hinna tõusu Tallinnas ja anname võimaluse Konkurentsiametile ka selleks, et Tallinna Vee üüratut kasumlikust piirata.

Millised need ennekuulmatud väited täna olnud on? Kordame nad ükshaaval üle. Esiteks, esimene kõneleja väitis, et monopolidega võitlemine on tühi vaev ja vaimunärimine, monopolidega võitlus ei vii mitte kuhugi, kohe mitte kuhugi ei vii. Täiesti õige. Kui seisukoht lähtub sellest, et seesama omavalitsus, võtame Tallinna, saab ka ise konkreetset kasu monopoli tegutsemisest, võttes välja 150 miljonit krooni dividende, mida saab rahulikult jagada mitmesugustele programmidele, olgu selleks Tallinna Televisioon, olgu selleks muud meeldivad propagandaüritused, mida Tallinna linnas korraldatakse, siis on selge, et ei ole mõtet selle monopoliga võidelda, sest see monopol toob ju omavalitsusele kasu. See ongi see huvide konflikt, mis on esimene asi, mida selle seadusega tahetakse muuta. Üle 50 Eesti suurema vee-ettevõtte järelevalve viiakse omavalitsuse käest ära Konkurentsiameti alla. See on põhimõtteline muudatus ja peaks kaasa tooma selle, et me edaspidi näeme suutlikkust konk-

reetset järelevalvet läbi viia. Me täna eeldame, et ainuke asutus, kellel on vastav kompetents ja pädevus, on Konkurentsiamet ja et ta suudab suruda oluliselt alla praegu Euroopas ikkagi üüratu nn põhjendatud tulukuse, mis ju teatavasti ulatub kuni 20%-ni.

Teine väide, mis on kõlanud, mida on püütud eri kõnedes n-ö üleolevalt välja tuua, rõhutada, on see, et võtame seaduse vastu, aga selle seadusega ei muutu ju mitte midagi, täiesti tühi seadus, mitte midagi sellest paremaks ei lähe. Te teate suurepäraselt, lugupeetud opositsiooni liikmed, mornide nägudega, nagu te täna olete, et selle seadusega muutub palju, selle seadusega muutub vähemalt viis asja. Esiteks, nagu me ütlesime, Konkurentsiamet saab oma järelevalve alla kõik Eesti soojaettevõtted, kõik vee-ettevõtted. Selle seadusega antakse esimest korda võimalus ajutiste hindade kehtestamiseks, juhul kui vee-ettevõtjad või soojatootjad ei ole koostööaltid ega kehtesta õiglasi, seadusest tulenevaid hindu, mille kohta on teile esitanud väga põhjaliku analüüsi nii Konkurentsiamet kui ka õiguskantsler, selgitades, mis asi on õiglane hind. See on väga konkreetset sisustatud mõiste ka praeguste seaduste kohaselt. Kolmandaks sätestatakse sanktsioonid. Nagu te teate, praegustes Eesti seadustes on sanktsioonid nõrgad, sellised, mis tegelikult neid hiiglaslikke, väga suurtesse Euroopa kontsernidesse kuuluvaid ettevõtteid mitte kuidagipidi ei ohjelda. Sanktsioonid ei mõju. Need sanktsioonid on praegu sadadesse tuhandettesse kroonidesse ulatuvad. Seda piirmäärat tõstetakse kuni 250 miljonini. Siis on järelevalveasutusel võimalus realselt kehtestada sanktsioon, mis ka monopoolsele ettevõttele avaldab sellist mõju, et loodetavasti hoiab ka ennetavalt ära tulevased õigusrikkumised ja tarbijate kahjuks tehtavad otsused. Neljandaks, soojaturul kehtestatakse vägagi selge ja praegusest oluliselt läbipaistvam regulatsioon, kuidas on võimalik tegelikult kaugkütteturule siseneda. Konkurentsiametile antakse konkursside korraldamise õigus ja tegelikult ka igal ajal sekkumise võimalus, kui ta näeb, et mingis Eesti paigas toodetakse soojust ebaefektiivselt. Viiendaks, selle seadusega sätestatakse ka väga oluline tarbijakaitse, tarbija saab praegusest erinevalt tegelikult oma õiguste eest seista. Ta saab väga selgelt aru, et edaspidi on kõikide veehindade eest vastutav vee-ettevõtte. Praegu-

ses olukorras ei ole tarbijal tegelikult võimalust oma õiguste eest seista, kuna ta ei tea realselt seda vastaspoolt ehk subjekti, kelle poole pöörduda, et kurta ja konkreetset kaevata ebaõiglaste hindade üle, kui talle see vajalik tundub. Tuletame meelde, õiguskantsler on asunud seisukohale, et Eesti suurimas omavalitsuses Tallinnas kehtivad põhiseadusvastased veehinnad, ja Konkurentsiamet on asunud seisukohale, et tegemist on selgelt seadusvastaste, ebaõiglaste veehindadega, mida tuleb muuta.

Keskerakonna esitatud muudatusettepanekud, andke andeks, lugupeetavad, näitavad väga selgelt kahjuks seda, kuhu te suundute. Teie ettepanek, mida eile tutvustati majanduskomisjonis, ütleb ju väga üheselt: te tahate teha kõik, et Konkurentsiamet ei saaks teostada oma pädevust, mida me seadusega ette näeme. Täiesti ennekuulmatu on arusaam, et Konkurentsiameti metoodikat hakkaksid kinnitama mingisugused anonüümsed rahvusvahelised eksperdid, kelle kohta ei ole selles seadusmuudatuses mitte midagi täpsustavalt öeldud, ja lisaks kinnitaks Konkurentsiameti järeldusotsuse audiitor. Sellist asja pole Eesti õiguses varem kuulnud ega nähtud. Kõik see on jällegi selleks, et Konkurentsiametil ei oleks võimalik tegelikult teha oma tööd ja asuda täitma neid kohustusi, mida me ette näeme.

Lõpetuseks: me anname selle seadusega võimaluse vee hinna oluliseks korrigeerimiseks ja tulukuse piiramiseks ning soojuse hinna korrigeerimiseks ekspertide sõnutsi loodetavasti 10–15% ulatuses. Me hoiame konkreetset ära vee hinna tõusu järgmise aasta alguses ja samuti hinnatõusud soojuseturul mitmes Eesti paigas, kaasa arvatud Ida-Virumaal. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised. Asume läbi vaatama laekunud muudatusettepanekuid, mille sisu komisjoni ettekandja eelnevalt põhjalikult tutvustas.

Kokku on eelnõu kohta laekunud seitse muudatusettepanekut. Esimese muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon ise. Teise muudatusettepaneku esitas Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Alustame hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele teise muudatusettepaneku, mille esitaja on Eesti Keskerakonna fraktsioon ning mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepanekut toetas 30 Riigikogu liiget, vastu oli 47 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Kolmanda muudatusettepaneku on esitanud Jaan Kundla. Juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata, kuid tulenevalt meie kodu- ja töökorra seadusest see ettepanek saalis hääletamisele ei kuulu. Neljanda muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Viienda muudatusettepaneku esitaja on Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Keit Pentus

Kas võime minna hääletamise juurde? Panen hääletusele viienda muudatusettepaneku, mille esitaja on Eesti Keskerakonna fraktsioon ning mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepanekut toetas 29 Riigikogu liiget, vastu oli 47 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Kuuenda muudatusettepaneku esitaja on Eesti Keskerakonna fraktsioon ja seda ettepanekut on juhtivkomisjon sisuliselt arvestanud. Seitsmenda muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon.

Oleme läbi vaadanud kõik eelnõu kohta laekunud muudatusettepanekud.

Monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seaduse teine lugemine on lõpetatud.

Head kolleegid! On lõppenud ka meie tänane esimene erakorraline istungjärk. Kuid järgmine erakorraline istungjärk toimub täna, 3. augustil algusega kell 13.10 ehk üks tund ja neli minutit pärast teise lugemise lõppu. Selle erakorralise istungjärgu päevakorras on Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutamata jäetud monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seaduse teistkordse menetlemise kolmas lugemine. Kohtume siin saalis kell 13.10.

Istungi lõpp kell 12.07.

Istungi kestus 2 tundi ja 7 minutit.

Juhataja

K. Pentus
Riigikogu aseesimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

ERAKORRALINE ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 3. august 2010

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seaduse teistkordse menetlemise kolmas lugemine

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Austatud Riigikogu, tere päevast minu poolt! Alustame Riigikogu erakorralist istungjärku, mille olen kokku kutsunud vastavalt Eesti Vabariigi põhiseaduse §-le 68 ning Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 51 lõikele 1 29 Riigikogu liikme ettepanekul nende esitatud päevakorraga.

Head kolleegid! Nüüd on järjekordselt võimalus üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Palun, kolleeg Georg Pelisaar!

Georg Pelisaar

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Annan üle arupärimise justiitsminister Rein Langile. Arupärimise teema on erateede kasutamise võimalikkus. Nagu te kõik teate, on viimastel aastatel maade tagastamise ja erastamise tõttu mitmed kinnistutel asuvad teed muutunud erateedeks ja sellest tulenevalt on tekkinud probleeme. Kui on tegemist heanaaberlike suhetega, siis on need probleemid kindlasti olematud või lahendatavad, kui aga naabritevahelised suhted ei ole kõige paremad, siis tekib sageli olukord, kus eratee omanik, kes peab lubama naaberkinnistu omanikul seda teed kasutada, seda lihtsalt ei luba. Hoolimata mitmesugustest kompromissettepanekutest jõutakse sageli kohtusse, aga ka kohtus ei leita õiget lahendust, sest teeseaduse § 5² ütleb selgelt, et kinnisasja, ka eratee omanik lubab ainult siis seda teed kasutada, kui ta on seda selgelt väljendanud. Sellest tulenevalt on kahetsal Riigikogu liikmel mitmeid küsimusi justiitsministrile. Tahame teada, kuidas saab kinnistuomanik, kellel puudub luba naabri

eratee kasutamiseks, normaalse ühenduse riigi või omavalitsuse teega. Kes peaks korvama kahju kinnistuomanikule, kelle kinnistu väärutus on normaalse juurdepääsu puudumise tõttu oluliselt vähenenud, ja kes peab juurdepääsu tagamiseks investeerima täiendavalt tee ehitamisse? Loodame, et vastused annavad siin selguse.

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Nelli Privalova!

Nelli Privalova

Austatud eesistuja! Head kolleegid! Mul on arupärimine majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile. 17. juuli s.a Postimees tegi väljavõtte Eesti inimvara raportist, kus väidetakse, et kõige rohkem võimaldaks Eesti elanike keskmist eluiga ja tervelt elatud aastaid kasvatada alkoholi liigtarvitamise vähendamine, mida saab teha käitumist kujundavate kampaaniate, alkoholi kättesaadavuse piiramise ja alkoholireklaami keelustamisega. Raport toob välja, et eestlaste peamised käitumuslikud terviseriskid on alkoholi liigtarvitamine, suitsetamine, vähene kehaline aktiivsus ning vähenenud puu- ja köögiviljade söömine. Alkoholi liigtarvitamine on tõendatud riskitegur üle 50 haiguse, aga ka vigastuste ja mürgistuste tekkes. Meie küsimused on järgmised. Miks ei ole võetud piisavalt meetmeid, et piirata alkoholi kättesaadavust? Kui suure osa Eesti sisemajanduse kogutoodangust moodustab alkoholiga seotud majandus? Kas nn alkoholimajandus on oluline tegur meie majanduse turgutamisel? Kuidas te hindate praeguse alkoholipoliitika mõju Eesti ühiskonna sotsiaalsele kapitalile? Kuidas olete arvestanud erinevate tervishoiualaste dokumentidega majanduskeskkonna loomisel? Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Arvo Sarapuu!

Arvo Sarapuu

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Annan murelike kolleegide nimel Keskerakonnast üle arupärimise regionaalminister Siim Valmar Kiislerile. Jutt on Eesti inimvara raporti andmetel toimuvast süvenevast ääremaastumisest. Sellest raportist saame teada, et ääremaadel on ettevõtlus nõrk, tööpuuduse, heitumuse ja püsiva töövõimetuse näitajad on oluliselt suuremad kui mujal. Ääremaal on Tallinna linnastuga võrreldes üle kümne korra rohkem pidevalt toimetulekutotusest sõltuvaid inimesi. Ääremaade sotsiaalsed indikaatorid näitasid 2000. aastal elukvaliteedi ja heaolu suhtelist halvenemist. Meil on sellele tuginedes regionaalministrile neli küsimust, mis on olulised ja mida on väga tähtis meil ja kõigil inimestel teada saada. Millised on olnud regionaalministri konkreetsed algatused, et ääremaastumist vähendada? Millised on praegu ääremaade kohalike omavalitsuste võimalused, loomaks perspektiivseid töökohti, ja kuidas neid on konkreetselt abistatud? Kõige olulisem, mida me teada tahame, on see, kas regionaalminister oskab tuua konkreetsed töökohtade loomise näiteid, mida ääremaade kohalikel omavalitsustel on olnud võimalik realiseerida. Mis need konkreetselt on? Ka seda tahame teada, kas kohalike omavalitsuste tulubaasi kärpimine on ahendanud kohalike omavalitsuste võimalusi ettevõtluse toetamiseks midagi ette võtta. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Evelyn Sepp!

Evelyn Sepp

Austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud kolleegid! Peaaegu aasta saab mööda sellest päevast, kui õiguskantsler siit puldist esines päris ajaloolise avanguga, mille teemaks oli põhiseaduspatriotism. Ma väga loodan, et kõik mäletavad, mis oli selle sisu. Väga lühidalt kokku võttes puudutas see seda, mis peaks meid viima mõtteni, mida peab Eesti riik tegema, et leida kõigi siin elavate n-ö keeleliste gruppide ühised väärtused, üks platvorm. Tema keskne tees oli, et see võiks olla kodakondsus. Rahvust ei saa me keegi valida, kodakondsust saame ja mõnel puhul on see ainuke võimalus, et kaitsta kõige nõrgemate gruppide õigusi ja huve. See puudutab eelkõige

lapsi. Nii annangi Keskerakonna fraktsiooni nimel üle kodakondsuse seaduse § 5 muutmise seaduse eelnõu, mille sisu on lühidalt öeldes järgmine. Eestis sündinud laps, kelle vanemad on isikud, kes on tunnistatud kodakondsuseta isikuks ja kes elavad Eestis pikaajalise elamisloa alusel, saab kodakondsuse sünniga. Mis võiks olla selle eelnõu peamine mõju? Jah, loomulikult, kõigepealt vähendada kodakondsuseta isikute arvu, kohelda Eestis sündinud lapsi lõpuks võrdselt ja tagada neile võimalikult turvaline õiguslik keskkond. Teiseks täidab see juba 1996. aastal Eesti poolt ÜRO lapse õiguste konventsiooniga võetud kohustused, mille mittetäitmist on Eestile pikalt ette heidetud. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Proua esimees! Lugupeetud kolleegid! Mul on au üle anda arupärimine keskkonnaminister Jaanus Tamkivile ja see arupärimine käsitleb kaevandusteemat, kaavelubade teemat. Nimelt on Tallinna Tehnikakõrgkooli professor Rein Einasto oma esinemistes väitnud, et Eestis pole maavarade kaevandamisel esikohal loodushoid ega säästlikkus, vaid ettevõtete kasu, samuti on jäetud maavarade uuringute tegemine ja nende rahastamine kaevandajate kätte. Näiteks on ta toonud selle, et eranditult kõik kaevandamisega seotud keskkonnamõjude hindamised on lõppenud loa saamisega. Mida siis teha? Ta hindab seda nii, et see on tingitud sellest, et see, kes maksab ja kes tellib, selle muusikat mängitakse. Samal ajal on olukord, et kohalike inimestega ei arvestata või arvestatakse vähem. Meil on kaks küsimust. Üks puudutab seda, kas ei peaks Eestis olema selline kord, et keskkonnamõju hindamise telliks riik. See on üks küsimus. Teine küsimus on see, kas ei peaks kohalikele inimestele välja mõtlema kompensatsioonimehhanismi. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Evelyn Sepp!

Evelyn Sepp

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Mõne aja pärast on meil põhjust mõelda selle üle, mille poolest jääb käimasolev suvi

meile kõige enam meelde, ja kahetsusväärset ei ole selleks mitte ainult see, et on erakordselt palav suvi ja keskmised temperatuurid on võrreldes eelmiste aastatega tõusnud, vaid selleks on ka väga traagiline uppumissurmade arv. Loomulikult on võimalik mõelda selle peale, mida saab akuutselt teha ning peab tegema nüüd ja kohe, aga palju perspektiivikam on analüüsida neid põhjusi palju pikemas plaanis ja ka samme kavandada palju pikemas plaanis. Küllap me kõik mäletame, mis toimus siin õppekavade heakskiitmisel. Õigupoolest ei kiidetudki neid siin heaks, vaid vastutuse edaspidise eest võttis endale haridusminister ainuisikuliselt nüüd ja tulevikus. Ka kehalise kasvatuses õppekava pakub meile mõningaid huvitavaid nüansse, mille kohta haridusminister vastas juulis. Muu hulgas puudutab see seda, milline on ujumisõpetuse tähtsus ja osakaal Eesti õppekavades. Nimelt on see võrdsustatud tantsimise, sulgpalli ja teiste selliste toredate liikumisviiside ja spordialadega. Kindlasti on Eesti inimeste elude säästmisel võimlemine, suusatamine, kergejõustik ja pallimängud oluliselt olulisemad. Koos 11 kolleegiga palungi haridusministril selgitada Eesti riigi prioriteete selles küsimuses, suhtumist ujumisõpetusse edaspidi ja selle rahastamist. Meil on kokku kuus küsimust, millele, ma loodan, haridusministril on midagi väga sisukat kosta ja ta saab õigustada seda valikut, mis on tehtud, et ujumine on taandatud marginaalseks liikumisviisiks. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Head kolleegid! Kaheksa Keskerakonna fraktsiooni liikme nimel on mul üle anda arupärimine haridus- ja teadusminister Tõnis Lukasele. Selle arupärimise aluseks on Eesti Üliõpilaskondade Liidu hiljuti korraldatud uuring, mille järeldused on sellised, et Eesti kõrgkoolidesse jõuab enam neid noori, kelle vanemate majanduslik olukord on keskmisest parem ehk, sõnastades seda lauset teistpidi, neil noortel, kes on pärit vaesematest peredest, on ligipääs kõrgharidusele Eestis selgelt raskendatud. Nagu me kõik mäletame, möödunud aasta negatiivsete lisaelarvetega vähendati tasuta üliõpilaskohti ja vähendati ka tudengite

õppetoetusi. Nüüd on tudengid taas tulnud välja selle arvamusega, et praegune üliõpilastoetuste süsteem ei arvesta üliõpilaste tegelike vajadusi. Nad on juhtinud tähelepanu ka sellele, et võrreldes teiste Euroopa riikide tudengitega peavad Eesti tudengid märgatavalt rohkem oma õpingute rahastamiseks töötama ehk kolmest tudengist kaks on sunnitud õpingute kõrvalt töötama. Me kõik võime ette kujutada, et see tähendab kindlasti õppekvaliteedi halvenemist ja õpingutele pühendatud aja vähenemist. Sellega seoses küsime me haridusministrilt üheksa küsimust. Kõigepealt seda, kas ta üldse on suurel suvel seda uuringut tähele pannud ja kas ta nõustub selles uuringus toodud järeldustega? Mida ta teeb selle jaoks, et ligipääs kõrgharidusele ei oleks Eestis nii ebavõrdne? Meil on veel mitmeid küsimusi, mida, ma loodan, haridusminister põhjalikult käsitleb ja tuleb Riigikogu ette neile vastama. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Juhatusel nimel olen vastu võtnud ühe seaduseelnõu ja kuus arupärimist. Kui seaduseelnõu vastab Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis otsustab juhatus selle menetlusse võtmise kolme tööpäeva jooksul, ja kui arupärimised vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis edastan nad otsekohe adressaatidele.

Nüüd üks teade. Olen edastanud järgmised Riigikogu liikmete arupärimised: kaks arupärimist majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile, kolm arupärimist siseminister Marko Pomerantsile ning üks arupärimine peaminister Andrus Ansipile, üks arupärimine välisminister Urmas Paetile, üks arupärimine regionaalminister Siim Valmar Kiislerile ja üks arupärimine sotsiaalminister Hanno Pevkurile.

Lugupeetud kolleegid! Palun teeme nüüd järjekordselt kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 90 Riigikogu liiget, puudub 11. See tähendab, et Riigikogu on otsustusvõimeline.

Nüüd, head kolleegid, tuleb kehtestada erakorralise istungjärgu töö ajagraafik. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 52 kohaselt kehtestab Riigikogu erakorralise istungjärgu töö ajagraafiku poolthälteenamusega.

Panen hääletusele Riigikogu juhatuse ettepaneku töötada ilma vaheajata, kuni päevakorra ammendumiseni. Palun hääletada!

Poolt hääletas 84 Riigikogu liiget, vastu oli 1, erapooletuid oli 2. Ajagraafik on kehtestatud.

1. Monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seaduse teistkordse menetlemise kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutamata jäetud monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seaduse teistkordse menetlemise kolmandat lugemist. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Palun, kolleeg Urmas Klaas Reformierakonna fraktsiooni esindajana! Kaheksa minutit.

Urmas Klaas

Austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Reformierakonna fraktsiooni nimel pean oluliseks teha kõigepealt mõned märkused monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seaduse praeguse menetlemisjärgu kohta. Reformierakonna fraktsiooni seisukohalt oli kõige olulisem, kui me selle eelnõu algatamisega ühinesime, mõistlik hind tarbijale, et sooja, vee ja teiste elutähtsate ressursside tarbija maksaks õiglast ja mõistlikku hinda. Praegu käsilolevad korrektiivid kindlasti suurendavad hinnakujunduse selgust nii tarbija kui ka ettevõtja jaoks, kasvatavad õiguskindlust ja on võimalik paremini mõista, kui palju näiteks veeteenus ikkagi tegelikult maksab. Õiglane hind peab kujunema Konkurentsiameti järelevalve, mitte poliitiliste loosungite all, ja nii seisab ka selles seaduses. Reformierakonna fraktsioon toetab monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seaduse korrigeeritud kujul vastuvõtmist.

Nüüd mõnest seisukohast üldisemalt. Reformierakonna fraktsioon on arvamusel, et see seadus kindlasti survestab monopolide pakutavate teenuste hindu. Oleme aga ka veendunud (seda ma eelmisel korral siit kõnepuldist väljendasin), et selle seaduse vastuvõtmine ei tähenda, nagu võiks tarbija ja ka parlament n-ö jalad rahulikult seinale lüüa, et kõik on tehtud. Kindlasti jäävad jätkuvalt teemadeks Eesti

energiaportfelli mitmekesistamine ja meie riigi sõltuvuse vähendamine imporditavatest energiakandjatest.

Eile levis Eesti meedias uudis, mis oli refereering 30. juuli Kommersandist, kus Vene analüütikud juhtisid tähelepanu (Vene analüütikud, rõhutan) asjaolule, et Eesti ostab Gazpromilt gaasi hingehinna eest. Samal ajal kui teised Euroopa riigid maksid Gazpromile gaasi eest selle aasta esimeses kvartalis 265–270 dollarit tuhande kuupmeetri eest, siis Balti riigid, sealhulgas Eesti, 318,2 dollarit. Paneme nüüd tähele, et juba praegu on teada, et õige pea, septembris, ootab meid ees järjekordne gaasi hinna tõus, kodutarbijale 17%. See asjaolu kajastub väga ilmekalt toasooja eest esitatavates arvetes. Kasutan üht juba kord toodud võrdlust, aga see on kõnekas. Valgas toodetav toasoe on 30% odavam kui Tallinnas toodetav, Tartus on toasoe 20–25% odavam kui Tallinnas. See vahe ei tulene mitte sellest, kes on tootja, vaid sellest, millega toasooja toodetakse, mis on see energiakandja. Valga ja Tartu odavama hinna põhjuseks on kodumaise küttematerjali eelistamine ja kasutamine.

On selge, et Reformierakond soovib kindlasti sooja hinna alanemist, ta soovib viia selle tasemele, mis poleks suurem kui põhjendatud kulud tootmisesse ja mõistlik tootlus ettevõtjale. Oleme oma energiapoliitika põhimõtteid (varustuskindlus ja kodumaise toorme eelistamine nii mõistliku hinna kui ka energeetilise julgeoleku huvides, tarbija selge rahaline võit elektri ja toasooja odavama hinna näol, sõltuvuse vähendamine Vene gaasist) rakendanud nii elektrituruseaduses kui ka praegu töös olevas seaduses. Veelgi enam, loodame juba sügisel hakata arutama eelnõu, mis tuleneb Euroopa Liidu 3. energiapaketi ja mille sisu on gaasi põhivõrgu lahutamise gaasi müüjast. Eesti jaoks on see oluline juba ülalmainitud põhjustel. Meile on oluline luua võimalus saada gaasi ka mujalt kui vaid ühelt põhiliselt tarnijalt ilusa nimega Gazprom. On arusaadav, et kui omanikud on erinevad, siis saab tekkida ka konkurents, st turg, ning tekib võimalus, et tarbija jaoks gaasi hind alaneb. Vastava eelnõu ettevalmistamisega majandusministeerium ja Konkurentsiamet juba tegelevad. Täna!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Urmas Klaas! Palun kõnepulti kolleeg Jüri Tamm Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajana! Kaheksa minutit.

Jüri Tamm

Austatud Riigikogu! Lubage mul lausuda mõned seisukohad sotsiaaldemokraatide nimel ja olla veidi allegooriline. Jälgides viimase aja tendentse, peab ütleva, et on üsna erakordne, et majandusregulatsioonide kehtestamisel võtavad initsiatiivi Riigikogu liikmed ja esitavad menetluse vastavasisulise eelnõu. Veelgi erakordsemaks muudab selle sündmuse tõsiasi, et monopolide ohjeldamisega tegelevad majandus- ja kommunikatsiooniministri erakonna kaaslased Isamaa ja Res Publica Liidust. Küsite, mis selles vastuolulist või halba on. Püüan selgitada. Vaadake, kui moosi, suppi või sülti keedetakse, siis riisutakse selle pinnalt vaht, selleks et lõpp-produkt oleks klaar ning mitte hägune, vaht aga visatakse minema. Seadusloomes püüavad poliitvahtu eemaldada ametnikud, see ongi nende töö. Eelöeldust lähtuvalt saab oletada, miks ei tegelnud monopolide ohjeldamise seaduse väljatöötamisega minister Parts ega vastavad ametkonnad. Ju siis on poliitilise gastronoomiakunsti puhul vastupidi ja pinnalt riisutud vaht on määratud valija toidulauale. Jätkates võrdlustega köögikunstist, peab märkima, et vahu eraldamiseks on tähtis keemistemperatuur ja pikem keetmise aeg. Kahjuks ei järginud seaduseelnõu algatajad ka seda reeglit ning kiiruga valminud seadust võib nimetada põhjakõrbenud kiirroaks. Tulemuseks oli presidendi reageering: kui seadus pole küps, siis mis muud kui tagasi kööki. Nüüd me siis tõmbleme üheskoos.

Sotsiaaldemokraate paneb nõrdima suhtumine, kui eelnõuga kaasnevalt ei suudeta õigel ajal välja töötada alamakte või rakenduslikke sätteid. See on päris vana mure. Veel enam paneb aga käsi laiutama olukord, kui eelnõuga ei kaasne mõjude analüüsi. Mitme kuu jooksul on seaduseelnõu läbi teinud põhjalikud muutused, kuid muutuste maksumust ja mõju ulatust ei suvatseta või ei suudeta tuvastada. Head riigimehed! Nii ei tohi. Küsimus pole selles, et puhtjuriidiliselt ei ole valitsusel kohustust mõjude analüüsi teha, kui eelnõu pole Vabariigi Valitsuse algatatud. Puhtmoraalselt on see

kohustus ju olemas, kui eelnõu leidis Vabariigi Valitsuse heakskiidu. Mõjude analüüsi ei saa teostada Toompeal ega erakondade kontorites, selleks on vaja palju enam ressursse. Palun ärge uskuge Briti ajakirjanikku, kes väidab, et Eesti edu aluseks on olnud teadlaste arvamuse eiramine. See pole tõsi. Küsin: mille alusel te siis käsite Riigikogul otsuseid teha? Me ei tea ju, kui palju mõjutab seadus ettevõtlust, omavalitsusi, lõppude lõpuks tavakodanikke nii teenuste ja toodete hinna, kuid miks mitte ka kvaliteedi osas.

Head kolleegid! Sotsiaaldemokraadid on seisukohal, et täna tähelepanu all olevaid probleeme oleks võimalik lahendada ka olemasolevate regulatsioonide baasil ning väiksema vahukoguse tekitamisega. Samas loodame, et seaduse vastuvõtmise korral muudab uus kord meie elu ja kulutused õiglasemaks. Head asjad aga ei juhtu iseenesest. Sellepärast peame tulevikus vajalikuks lisameetmete väljatöötamist, mis võimaldaksid elanikkonnale kompenseerida seadusest tulenevat võimalikku hinnasurvet, seda ka regiooniti. Samuti peame vajalikuks monopolide temaatika käsitlemist veelgi laiemas kontekstis, kuid ilma vahumullide ja auruta.

Lõpetuseks niipalju, et, austatud koalitsioon, ärge unustage Konkurentsiametile lisavahendeid eraldada, seda muidugi juhul, kui te soovite, et see seadus tööle hakkaks. Aitäh teile!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Jüri Tamm! Kolleeg Kadri Simson, palun, Keskerakonna fraktsiooni esindajana! Kaheksa minutit.

Kadri Simson

Head kolleegid! Mõne totra mõttekäigu kohta kipuvad viisakad inimesed ütleva, et tegemist on intellektuaalselt huvitava ülesandepüstitusega. Kui aga intellektuaalselt huvitavaid seaduseelnõusid hakkab tulema nagu Väändrast saelaudu ja koalitsioon need propaganda trummipõrina saatel seadustab, vajab see põhjalikumat analüüsi.

Mitmes suurriigis on saanud kombeks, et kui valitsus riigisiselt mingi suuremat sorti jama korraldab, aitab sellelt tähelepanu eemale juhtida välisvaenlane. Armetumad riigid hirmutavad niisama, tugevamad alustavad sõda.

Ka meie valitsuserakonnad on kogenud, et üks korralik märul suurendab valijate silmis konfliktiks eskaleerija populaarsust. Nii tuleb täna jumalat tänada, et meie valitsus, kelle juhtimisel on majandus langenud üheksa kvartalit järjest, sõdib vaid propagandarindel, sest täna monopolide seadus pole muud kui üks propagandamull.

Tänase Õhtulehe juhtkiri tsiteerib mulle tundmatut Riigikogu liiget, aga kes iganes sa oled, hea kolleeg, sa oled täppi pannud, öeldes, et kui see seadus ka tegelikult monopolide elu kibedaks teeks, oleks see monopolistid ammu siia toonud, kas siis plakatitega Toompeale või vähemalt oleks Tallinna Vesi pikendanud tänast Riigikogu hoone veekatkestust kuni tööpäeva lõpuni. Aga tegelikult kehitavad nad ainult õlgu ja ütlevad, et milleks muretseda, midagi ju ei muutu. Muutub küll, aga muutub väiksematele vee-ettevõtjatele. Nende tarbijaid ähvardab hinnatõus. Tallinna Vee asemel, mille teie poliitilised eelkäijad hooletult maha müüsid, rullite te nüüd hoolimatult üle terve Eesti.

Aga elagu see propagandasõda oma elu, mind teeb murelikuks, et peaministri parteil on alati olnud soov isamaaliitlastest radikaalsem olla. Ja mida nad siis teevad? "Me võõrutame Eestit liigsest sõltuvusest Venemaa gaasist," kõlas peaminister Ansipi põhjendus, kui valitsus leppis kokku tõsta gaasiaktsiisi 130%. Gaas tuleb valdavalt Venemaalt, moodustab Vene riigi tuludest arvestatava osa ja loogikaahel saabki valmis: tarbid maagaasi, toetad Putinit. Kõrgem gaasi hind aga võõrutab sellisest harjumusest. Nõnda saab kodusest kontojäägi tühjendamiseks välispoliitiline aktsioon. See on vana ütluse "tegutse lokaalselt, aga mõtle globaalselt" uus rakendus. Mõeldakse vaid, saame Putini autokraatiat õhnestada omaenda kodus internetipangas küttearveid tasudes. Demokraatia edendus ja suurriiklikule ekspansionismile vastuhakkamine pole iial olnud nii mugav! Kuna aga Venemaa gaasifirma Gazprom on teatanud hinnatõusust, siis on peaminister läinud uue üllatusmanöövri teele. Moskva ehk oletas, et vaenulik lääts, Eesti sealhulgas, hakkab nüüd mõtlema, mismoodi hinnatõusu leevendada, pehmenada lööki majandusele. Tuhkagi! Eesti astus sammu veelgi kaugemale, olles nõnda võimeline vaenuvalitsust jahmatama. See on peaaegu sama jahmatav kui eestlaste kättemaksuaktsioon vangid langenud Sak-

sa ristirüütlitele Õ-Fraktsiooni ajaloolises paroodiafilmis "Malev". Kuna muistsete eestlaste silmis olid inimese suurimad rõõmud laul ja töö, siis tegid nad kättemaksuks sakslaste eest kogu töö ära ja mõnele ehitasid koguni mõisa.

Ma olin irooniline. Aga tegelikult maksavad nii päris sõja kui ka valimiseelse kakkuse ettevõtetega kinni maksumaksjad. Ja sõda on kallis. Sellest ei tule mingit kasu peale kasu valitsusele, kes tegelikult probleemidelt tähelepanu oskuslikult kõrvale juhib. Aga nii, nagu ma pidin teile teisel lugemisel meelde tuletama Tallinna Vee erastamise rumalust, pean ma meenutama ka maksutõuse. Seda seadust siin trummipõrina saatel vastu võttes mängite te inimestele, kellel on haugi mälu. Kuid tavaliselt on eestlastel kombeks oma ajalugu tunda ja oma peaga mõelda. Möödunud aasta ei ole midagi nii iidne ajalugu. Tuletan teile meelde 2009. aasta teist negatiivset lisaeelarvet. Sellega tõsteti käibemaksu 2%, suurendati kütuseaktsiisi, eriotstarbelise kütuse aktsiisi ja maagaasi aktsiisi. Oodates tänast istungit, vaatasin mälu värskendamiseks üle 2009. aasta teise lisaeelarve seletuskirja. Vaadake ka. Seal on selline lause, et aktsiisimäärade tõstmisega kavandatakse käesoleva aasta eelarvepositsiooni parendust 410 miljonit krooni. Need aktsiisitõusud hakkasid kehtima 1. juulist, pool aastat – 410 miljonit krooni. Mis see aasta peale teeb, kui palju arvestati aastal 2010 aktsiisitõusudest lisatulu 2010. aasta lisaeelarvesse? Tubli 800 miljonit krooni maksutõuse, mille poolt teie, head valitsusliitlased, hääletasite. Kui te tegelikult valutaksite südant inimeste valusate küttearvete pärast, ei oleks te nii kergele eelarve täitmise viisile läinud. Kui te tegelikult valutaksite südant inimeste küttearvete pärast, toetaksite te Keskerakonna seaduseelnõu kehtestada toasoojale madalam käibemaksuäär. Aga selle asemel võitlete te kõlavate pealkirjade all monopolidega, kes isegi seda võitlust vastu ei võta, sest see seadus ei muuda nende jaoks mitte midagi.

Nii et oli tore kokku tulla siin suvisel päeval, aga see, mida te teete, ei aita kodutarbijaid. Nende soojaarved tulevad endiselt niisama suured, sest nende soojaarvetel on rida käibemaksu jaoks, mis kolm aastat tagasi oli 5% ja nüüd on 20%, nende soojaarveid mõjutavad aktsiisid, millest ainuüksi möödunud

aastal – nii julgesite te kirjutada seletuskirja – sai riik 410 miljonit lisamaksutulu. Iga kodutarbija maksis seda maksutulu. Täna hääletusele tulev seadus ei vähenda seda maksutulu, see laekub ka edaspidi ja seda maksavad kõik kodutarbijad. Kui te aga liiga palju keskendute tegelike probleemide asemel suuretvõtetega propagandamängude mängimisele, siis tegelikult maksavad selle kinni täpselt needsamad maksumaksjad. Olgu Eesti väike riik, sellised kulutused on ka Eesti maksumaksjatele väga kallid.

Seetõttu Keskerakonna fraktsioon seda seadust ei toeta. Tegelikult, kaine mõistusega võttes, ei ole ka teil, head valitsusliitlased, mõtet seda seadust toetada. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mart Laar Isamaa ja Res Publica Liidu esindajana!

Mart Laar

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud Riigikogu! Ma juba eelmises sõnavõtus ütlesin, et Keskerakond mõjub mulle kahtlemata inspireerivalt. See äsjane sõnavõtt kindlasti lausa kutsus siia kõnetooli, see oli ühtepidi niivõrd sisukas ja kurb, peaaegu pisar tuli silma. Paraku eksis hea Kadri ühe väikese asjaga, arvates, et ei maksa neid sõnavõtte pidada, sest inimestel on haugi mälu. See, mis on Tallinnas toimunud, kuidas on Tallinna Linnavalitsus jätnud vee hinna tegelikult monopoli kontrolli alla, on ekspertidele teada, see on üldiselt teada. Midagi pole parata, sellised need faktid on. Selles suhtes ei panegi imestama, et rääkides selle seaduse vastuvõtmisest, üritab Keskerakond rääkida kõigist muudest maailma probleemidest ja hädadest, mitte sellest, millega me tegeleme. Me teeme tegelikult täna väga positiivse ja õige otsuse. Erinevalt arvamusest, mida me oleme korduvalt kuulnud, et see täna vastuvõetav seadus mitte midagi ei muuda, julgen mina arvata, et muudab ikka küll. Mina julgen ennustada, et juba järgmisel aastal me näeme, kuidas selle seaduse abil, kuidas selle seaduse toel Konkurentsiamet suudab tõesti astuda samme, mis viivad vähemalt Tallinnas vee hinna alanemiseni. Elame, näeme, kellel meist on õigus, ja siis vaatame, kas see seadus on midagi väärt, kas me oleme suutnud midagi head teha või mitte. Kuid igal

juhul näitab juba selle eesmärgi naeruvääristamine ühte väikest asja, seda, et Keskerakonnal, kes, mulle tõesti nii tundub, sõnades seisab ju inimeste huvide eest, ei ole tegelikult sooja ega külma sellest, kas monopolide kulutused võetakse kontrolli alla või mitte. Sest kui sellest asjast huvitutaks, siis tehtaks koostööd, et teha seadust võimalikult korralikult, et ta mõjuma hakkaks, aga mitte lihtsalt ei visataks käega ega öeldaks, et las nad seal jamavad, see kõik on üks propaganda ja mõttetud. Teeme koostööd selleks, et elu paremaks muuta, ärme näitame üksteisele lihtsalt näpuga!

Mul on hea meel, et see seadus, ma usun, võetakse nüüd kohe varsti vastu, ja IRL toetab seda täielikult. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Mart Laar! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised. Me võime minna lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutamata jäetud monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seaduse. Palun hääletada!

Poolt hääletas 53 Riigikogu liiget, vastu oli 30, erapooletuid ei olnud. Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutamata jäetud monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seadus on vastu võetud. (Aplaus.) (Tabel 44.)

Istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 13.51.

Istungi kestus 41 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees